

הקדמה קצרו שפתי עטי מהביע רגשי תודה אשר ירחש לבי לאל גומר עלי אשר זיכני לעסוק בהדפסת חיבורי חלק רביעי שו"ת דברי מלפאל.

ואף פי טרדוטי עצמו מאוד יותר מפח הסבל. בכ"ז נתן ד' לי פח ועוז להפנות עתוטי ולבבי להשיב לשואלי בדבר הלכה.

וקצרתי מאוד בתשובוטי באשר נכתבו במהירות לא ישוער. וכבר אחז"ל אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון לבו לשמים.

ונה חלקי מפל עצמי שיהי לי זכרון בהיכל ד'. והנה בחלק זה אני מדפיס פחות מח"ג באשר קשה עלי הוצאות הדפוס.

וההכרח להדפיס מעט מעט. והכנסתי בו מעט מענינים שנקתבו בימי חורפי ואף שאינם הלכה למעשה ואין בו חדשות כ"כ כדי שלא יאבדו מרוב ימים ובררתי אותם שמסונדרים קצת.

פי אין לי פנאי לסדר פעת. והנה באשר תשובוטי נכתבו בקפזה ובמשקל ראשון מרוב הטרה.

לזאת אבקש אשר כל מי שימצא איזה הערה בחיבורי יודיעני ואודה על האמת. ובעוה"ר פמעט רוב חייושי בדרך לימודי והרבה הלכות שבררתי לעצמי נשפחו ממני מרוב טרדוטי.

פי לא היה לי פנאי לכותבם. והכנסתי בחיבורי זה נוסח שטר מכירת חמץ וביאור עליו באשר ראיתי גוססאות שונות אשר לדעתי יש בהם עקולי ופשוטי ובאשר המעתיק לא כתב התשובות על סדר השו"ע לזה נסדרו המפתחות על סדר השו"ע.

ובכ"ז לא נסדרו בסדר נכון מסופות שונות. והשמטתי שמות השואלים במקום שיש לחוש לפגם בכבוד איזה איש.

וכצאתי השערה. אפתח פי בעתירה.

לנותן התורה פי יתן פי פח להתאזרה. על טרדות הבלי עוה"ז להתגברה.

ויגלה עיני בתוה"ק להאירה. ויתן בלבי יראתו ואהבתו הטרה ויזכני לראות בנים וב"ב עוסקים בתורה ועינינו תראינה בבנין ההיכל והעזרה.

ובקבוץ שיה פזורה. רמשפנות מבטחים ובית דירה.

ונעלה לציון ברינה ושירה. כנפש הפותח ברוח נשברה.

המחבר מלפאל צבי באמו"ר מו"ה יונה הלוי ז"ל: השמטות לסימן כ"א אות כ"ח. וע' שו"ת זכר יהוסף סי' קל"ה מ"ש בנה.

ולענ"ד העיקר כמ"ל. ומ"ש הפוסקים לאפות מצות בליל פסח.

היינו כל אחד לעצמו שהוא דבר מועט. וא"צ השגחה רבה.

אבל לא לאפות עת גדול: לסימן כ"ד אות ס"ח מ"ש שיש לחוש שישטעון שהא"י הוסיף חמץ ויבטל המכירה עי"ז. יש לדחות דכיון שהא"י הוא שלוחו של הקונה לא שיהי זה.

וגם דאם הוסיף הרי קנה זה מכסף הפדיון שפדה בעד הקמץ שמכר. ויש לדון בזה
ואקצור: לסימן כ"ה אות ה' שכתבתי דאף שכתב המק"ח שחייב באחריותו וכו'.

יש לדחות דכיון שקנה מא"י א"כ מה שינה חייב אחריות דהא פיון שלא התנה עם המוכר
שאינו רוצה לקנות את המצומחים. לא הוי מק"ט.

דהא הא"י אינו יודע שאינו רוצה לקנות המצומחים. ואף דהיכא דהוי מום לגבי רוב
בנ"א.

אזי מיקרי מום במקח אף שהמוכר לא ידע מזה. וע' ב"ב דף צ"ב צ"ג.

מ"מ בנ"ד ידוע שבדיניהם לא הוי מק"ט. והא"י לא יסמוך על דיני ישראל ואקצור:
ומש"ש שאם מוכר תבואה יבער הפסד שפנגד המצומחים.

עדיון קשה דאי נימא שחזר וזכה בהמצומחים א"כ חייב לבער ואסור למכרם. ואי נימא
שלא זכה.

א"כ שרי ליקח מחיר המצומחים ע"ח הא"י שקנה קודם הפסח. והעיקר נראה שלא
למפור בפסח תבואה שיש בה הרבה מצומחים: לסימן נ"ו (דף מ"ג ע"א) בין ד"ה עכ"פ
לדיבור המתחיל ובמ"ש]: והנה הפה"ש"א בדרך ס"ט הקשה על התוס' למה כתבו דכו
פקועה דכנותיה היינו שיצא ממנו אבר אחד.

ומירץ דכוננתם משום דבלא"ה הוי זוז"ג פיון שאחד אסור וכמ"ש התוס' ברחוקין (דף
נ"ח). ודבריו תמוהים לענ"ד דאי משום זוז"ג.

א"כ גם בב"פ דכנותיה נימא ג"כ זוז"ג האבר היצא ושאר אברים וכמ"ש התוס' ד"ה
תלתא וזה קשה באמת דנימא זוז"ג. ועכצ"ל כמ"ש"ל דהכא לא משום איסורין אתינן
עלה.

ורק משום שהוא חי שאין טעון שחיטה. ולזה מיבע"ל כשיצא אבר אחד אי מיקרי איסור
כמו חלב ודם והוי זוז"ג.

או דאפשר בכל בהמה מותר הולד משום שהתורה שיערה שיש ס' נגד הפח שבא להולד
מהחלב והדם. אבל פשוט איסור אבר יוצא.

אפשר דליכא ס'. ובהו מיושב מה שהקשו התוס' מגיד הנשה.

דכיון דגיד אין בו נ"ט. י"ל דלא חיישינן לזה שבא מכוחו דלא עדיף מפליטתו שאינה
אוסרת.

ואף דאיסורים מעלים זא"ז כדקיי"ל ס"ס צ"ח י"ל דזה שינה רק בטעם האיסור שפיון
שטעמם משונה הרי נתבטל הטעם בס'. אבל היכא שאין תלוי בטעם.

הרי פסק הרמב"ם פי"ח מה' פהמ"ק ה"כ שאין איסורין מבטלין זא"ז. וא"כ הכא שאין
זה טעם האיסור רק כח וגרם האיסור.

י"ל שבזה אין שינוי בכח החלב מכח הדם או מפח הבשר. ולא שינה ביטול זה בזה וצריך
ס' פנגד בולם.

ולפ"ז י"ל דמְדַאֲוֵרֵיָתָא בְטַל בְּרוּב פִּינּוּן שְׂאִין פְּאָן שְׁיִנּוּי בֵּין הֵיִתֵר לְאִיסוּר. הָוֵי מַב"מ דְּבְטַל בְּרוּב.

וְנִשְׁ לְהֵאָרִיף בְּזֵה בְּהָא אִי אֲזַלְיָנּוּ בְּתֵר שְׂמָא אוּ בְּתֵר טַעְמָא וּבִירוּשְׁלָמִי פ"ק דְּעַרְלָה. וְהַתּוֹס' פְּתִיבוּ דַמ"מ הָוֵי זִוּז"ג דְּהֵקָא אִין פְּאָן גּוּף פְּלִיטַת הָאִיסוּר רַק שְׂהָאִיסוּר גְּרַם לְזֵה וְאִין שְׁיִיף בְּזֵה דִין בִּיטוּל בַּס'.

וְנִרְאֵה שְׂהַש"ס לֹא חָשׁ לְדַקְדָּק כ"כ בְּזֵה פִינּוּן דְּבִלֵא"ה מְסִיק דְּכָל דְּאֵתָא מִפְּתַח אִין בּוֹ אִיסוּר. וְהָאִיבְעִיָא הִיא רַק לְעִנְיָן הַחֲלָב ע"ש.

וְהִנֵּה יְסוּד טַעַם אִיסוּר בְּמָה שְׁנַעְשָׂה ע"י גְּרַם דּוֹרֵשׁ אַרְיִכוּת וַאֲכ"מ: לְסִימָן צ"ח ד"ה וְהִנֵּרְאֵה פְּתִיבֵי שְׂאָם תְּלָה שְׂלֵא בְּמִקּוּמוֹ הָוֵי שְׂלֵא פְּסִדְרָן. יֵשׁ לְדַחוּת דַמ"מ אֶפְשָׁר שְׁיִמְחֹק מֵהַ שְׂנִכְתָּב אַח"כ.

וְיִתְלָה שְׂלֵא בְּמִקּוּמוֹ. וְאַח"כַּ יִכְתּוּב הַשְּׂאָר בְּמִקּוּמוֹ.

וְהָוֵי הַפְּתִיבָה פְּסִדְרָן. רַק לְפִי רְאוּת הָעֵינַן אִין הַפְּתִיבָה מְסוּדְרַת: לְסִימָן קי"א (דָּף פ' ע"א).

וְגַם נִרְאֵה שְׂאָם הָאִיסוּר הִנֵּה שְׂלֵא לְמַפְּוֹר לְיִשְׂרָאֵלִים. א"כ הַקּוּנָה הוּא הַגּוֹזֵל.

וְהַמּוֹכֵר עוֹבֵר רַק עַל לְפָנֵי עוֹר פְּשִׁמוּכֵר לוֹ וְגַם עוֹבֵר עַל הַח' שְׁקִבְלוּ עֲלֵיהֶם שְׂלֵא לְמַפְּוֹר וְאַקְצֵר: לְסִימָן קי"ח (דָּף פ"ד ע"א) בַּד"ה וְעִדְיִין פְּתִיבֵי דְהָוֵי סָפֵק שְׂמָא יוֹכְלוּ לְהִסִּיר הַנְּיִיר מֵעַל הָאוֹתִיוֹת הִנֵּה זֶה שְׁיִיף רַק פְּשִׁנְאָבֵד הַגֵּט לְאַחַר נְתִינָה.

דְּבִלֵא"ה הָרִי אֶפְשָׁר לְבָרֵר זֶה וְאִין לְצַרְפוֹ לַס"ס: הַסִּימָן קנ"ו לֹא בָּא בְּמִקּוּמוֹ בַּחֲאֵה"ע מִחֲמַת כִּי אַחַר שְׁנִדְפַס חֲאֵה"ע הָעִירוּנֵי אִיזָה רַבְּנִים לְבָאָר אִיף רַהֲתַנְהֵג בְּעִנְיָן זֶה וְלָכוֹן נִדְפַס בְּסוּף הַסֵּפֶר: סִימָן א וְשְׂאֵלְתֵי ע"ד חֲבִית יִין שְׁעַמְדָּה מְגוּלָה בְּלִי מְגוּפָה כְּשֵׁשׁ שְׁעוֹת בְּלִילָה בְּשַׁעֲהַ שְׁכַנ"א יְשִׁינִים.

אִם יִקְדַּשׁ עַל יִין זֶה בְּשִׁבְתָּ: הִנֵּה בַטוּש"ע ר"ס רע"ב מְפִרְשׁ דִּינֵן מְגוּלָה אִיסוּר לְקִדְוֵשׁ עֲלֵיו אִף בַּזֶּה"ז שְׂאִין נוֹהֲגִים אִיסוּר בְּגִילּוּי. וּבַטּוּר הוּא בְּשֵׁם הָרִי"צ גִּיאוֹת.

וּמִקּוּר הַדִּין הוּא מְהָא דְאִיתָא בַּב"ב (צ"ז ע"ב) דִּינֵן מְגוּלָה אִיסוּר לְקִדְוֵשׁ עֲלֵיו וּפְרִיף פְּשִׁיטָא סַכְנָתָא הוּא ל"צ דְּסַנְיָה בְּמַסְנַת וְכִדְר' נַחְמָיָה דַס"ל דְּשָׁרִי מ"מ אִיסוּר לְקִדְוֵשׁ מְשׁוּם הַקְּרִיבָהוּ נָא לְפָחְתָּהּ.

הָרִי דְאִף שְׂאִין בּוֹ מְשׁוּם גִּילּוּי מ"מ אִיסוּר לְקִדְוֵשׁ. א"כ ה"ה לְדִינֵן בְּמְגוּלָה אִיסוּר לְקִדְוֵשׁ מְשׁוּם הַקְּרִיבָהוּ נָא וְגו'.

וְהִנֵּה הַמַּג"א פְּתִיבֵי שְׂמָא דְאֶפְשָׁר דְּבְמְגוּלָה שְׁעָה מוּעַטָּת אִין קְפִידָא וּבְכַרְט בְּמִדִּינוֹת אֱלוֹ שְׂאִין הֵינּוּ מְצוּי כ"כ וְגַם הַפְּחוֹת וְהַסְּגָנִים לֹא קְפִידֵי בְּדִיעֵבֵד אַא"כ נִמְר רִיחוֹ וְטַעְמוֹ עַכ"ד. וְהַעֲתִיקוּ כָּל הָאֲחֵרוּנִים דְּבָרֵיו לְדִינָא בְּהַחֲלִיט וְלֹא בְּלִשׁוֹן אֶפְשָׁר.

וְלְכַאוּרָה קָשָׁה טוּבָא מַנ"ל לְהַמַּג"א לְחַדְוֵשׁ דְּבָר כְּזֵה נֶגֶד הַטּוּש"ע. וְגַם לְמָה הַחֲלִיטוּ הָאֲחֵרוּנִים כֵּן.

דָּהָא הַמַּגֵּ"א כָּתִיב זֶה בְּלִשׁוֹן אֲפֻשָּׁר. וְעו"ק דְּשַׁעָה מוֹעֲטָת מִשְׁמַע רַק שַׁעָה קִטְנָה וְכַמְבֹּאֵר
בְּאַתְרוּנִים וּבַמְהַרֵּי"ט חֲאָה"ע סִימָן כ"ו כָּתִיב דְּשַׁעָה קִלָּה הוּא כְּעֵשְׂרִים מִינוּט שְׁלִישׁ שַׁעָה
וּבַח"ס חֲא"ח סִימָן קצ"ט קָרִי לָהּ שַׁעָה מוֹעֲטָת ע"ש.

וּמִשְׁמַע דְּרַק בְּכַשְׁיַעוּר כְּנֵה מְצַדֵּד לְהַתִּיר. וְלִבְסוּף כָּתִיב כָּל שְׁלֵא נִמְר רִיחוּ וְטַעְמוּ.

וְזֶה הָיָה שְׁיַעוּר גָּדוֹל. כִּי אִם בְּשַׁלְשׁ שְׁעוֹת לֹא יוֹפְגָם רִיחוּ וְטַעְמוּ.

וּבְאַמְתַּי יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּכַוְנַת הַמַּגֵּ"א בַּמ"ש שְׁיָהָא נִמְר רו"ט אִי קָאִי עַל קַפִּידַת הַפְּחוֹת
וְהַסְגָּנִים. אוֹ קָאִי עַל רֵאשׁ דְּבְרֵיו דְּבַשְׁעָה מוֹעֲטָת אִין קַפִּידָא.

וּלְפַמִּשׁ"ל בְּשַׁיַעוּר שַׁעָה מוֹעֲטָת עַכְצ"ל דְּקָאִי עַל קַפִּידַת הַפְּחוֹת דָּהָא וְדָאִי דָּאִי בְּיוֹתֵר
מִשַׁעָה מוֹעֲטָת לֹא יוֹפְגָם רו"ט כַּמִּשׁ"ל: וְהִנֵּה בְּמַקּוֹר הַדִּין קִנְשָׁה טוֹבָא דָּאִי יֵשׁ אִינְהָ שְׁיַעוּר
בְּזַמַּן שְׁיָהָא מְגוּלָה לְעַנְיָן אִיסוּר לְקִידוּשׁ.

א"כ לְמָה סֵתָם הַש"ס בַּב"ב שָׁם דְּמַגְוֵלָה פְּסוּל הו"ל לְפָרֵשׁ שְׁיַעוּר זַמַּן הַגִּילוּי וּפְשֻׁטוֹת
הַש"ס מִשְׁמַע דָּאִי בְּרַגְעָה ג"כ אִיסוּר וְכַמוֹ לְעַנְיָן סְכָנָה בְּדָאִיתָא בְּחֻלִּין (י). וְעו"ק לְשִׁיטַת
הַרְ"צ גִּיאוֹת שְׁאִיסוּר בְּמַגְוֵלָה אִם הֵיכָא דְלִיכָא חֲשֵׁשׁ גִּילוּי מִשׁוּם סְכָנָה דַּל"ל לְהַש"ס
בַּב"ב שָׁם לְאוּקְמָא כַּר' נְחֻמָּי דְּרַבְּנָן פְּלִיגֵי עָלֵיהּ.

הו"ל כְּפִשׁוּטוֹ כְּגוֹן שְׁאָדָם רָאָה אוֹתוֹ בְּשַׁעָה שְׁהֵיָה מְגוּלָה וְאִין כָּאֵן חֲשֵׁשׁ סְכָנָה. וְרַק
מִשׁוּם הַקְּרִיבָהוּ נָא אִיסוּר לְקִידוּשׁ כִּי נִמְר רו"ט, וְעַכְצ"ל שְׁטַעַם אִיסוּר יִין מְגוּלָה הוּא
מִשׁוּם נְקִיּוֹת שְׁמָא נָפַל בּוֹ אִינְהָ דְּבַר.

וְכַעֲיִן דָּאִיתָא בַּע"ז (ל' ע"א) דְּשִׁמוּאֵל שְׁתֵּי מֵיָא מִבֵּי אַרְמָאָה דְּנֵהִי דְלָא קִפְדֵי אַגִּילוּיָא
אַמְנִיקוּיָא מִיָּהָא קִפְדֵי פִירִשׁ"י שְׁמַכְסִין הַמִּים שְׁלֵא תַפּוּל בְּהֵם פְּסוּלָת. וְכֵן פִירִשׁ"ב
בַּב"ב שָׁם גַּבֵּי יִין שְׁרִיחוּ רַע דְּבַעֲיָנָן לְקִידוּשׁ יִין נְקִי ע"ש וְלִזְנָה לֹא אוּקְמָא כְּשִׁנְמָצָא אָדָם
שָׁם.

דָּאִז הוּא מִשְׁגִּיחַ ג"כ שְׁלֵא יַפּוּל בּוֹ שׁוּם דְּבַר. וְאִם דַּבַּע"ז שָׁם מְבֹאֵר בְּסוּגָא שְׁאָם יֵשׁ
שָׁם אָדָם אִין בּוֹ מִשׁוּם גִּילוּי אִם שְׁאִינּוּ מִשְׁגִּיחַ עַל הַיִּין דַּמ"מ יָרָא הַנְּחָשׁ.

וְרַק בְּיָשׁוּן אִינּוּ יָרָא ע"ש. וְא"כ הֵיָה אֲפֻשָּׁר לְאוּקְמָא שָׁם בַּכָּה"ג שְׁיֵשׁ שָׁם אָדָם וְלֹא
הַשְּׁגִיחַ עַל הַיִּין.

י"ל דְּזֶה הָיָה אַרְיִכוֹת דְּבָרִים. לְזֶה תִּירֵץ בְּקִיצוּר דְּסַנְגִּיָה בְּמַסְנַנְתָּ.

וְגַם י"ל דְּהָא גּוּפָא קַמ"ל דָּאִי שְׁסִינְנּוּ. וְא"כ אִם נָפַל בּוֹ דְּבַר הָרִי נִשְׁאַר מְלַמְעָלָה.

בַּכ"ז אִיסוּר לְקִידוּשׁ מִשׁוּם הַקְּרִיבָהוּ נָא. [וְעוּי"ל לְפִי מַה דְּמְבֹאֵר בְּיו"ד סִי' ק"ד בַּט"ז
וּש"פ דְּבְדָבָר הָאִיסוּר ג"כ לְמַצְנָה מִשׁוּם הַקְּרִיבָהוּ נָא ע"ש.

א"כ ה"ה הָכָא י"ל הַפְּנוּנָה בַּש"ס דָּאִי לר"נ שְׁמַתִּיר בְּסִינְנּוּ מִשׁוּם גִּילוּי מ"מ אִיסוּר
לְקִידוּשׁ פִּינּוּן שְׁחַכְמִים אוֹסְרִים אוֹתוֹ אִם בְּחוּל הָרִי הוּא מְאוּס לְקִידוּשׁ אִם לר"נ. אִם
בְּאַמְתַּי ז"א מְכַמָּה טַעְמִים וְע"ל סִימָן צ"א בְּזֶה.

וְגַם דָּהָא אִין בּוֹ אִיסוּר רַק מִשׁוּם סְכָנָה. וְגַם דָּהָא דַּעַת רֹב הַפּוֹסְקִים שְׁמַה שְׁמוֹתָר
לְאַכִּילָה מְצַד בְּיִטוּל אִינּוּ מְאוּס ע' מַג"א סִימָן קנ"ד סְקִי"ט.

ויו"ד סימן ק"ד ס"ב וט"ז שם. ויש לחלק וע' ח"ס הא"ח ס"ס ס"ה.
וכיון דר"נ ס"ל שהא"רס יוצא ע"י הסיון. א"כ אין שינוי לומר שהוא מאוס משום חשש
האיסור]: והנה בשאלות פ' יתרו מיתי סוגיא דב"ב בלשון זה.
ואבע"א למעוטי מגולה ושל שמרים ואף דעבריה במסנת וכדר"נ דאמר הכי הקריבהו
נא וגו'. והנה הוסיף ושל שמרים.
וכבר הרגיש בזה בהעמק שאלה שם ונדחק מאוד וכתב למחוק ושל שמרים. והוא דוחק
כמש"ש בעצמו.
ולבד זה ק"ל דל"ל לאתויי הא דמגולה הא ודאי קי"ל כרבנן לגבי ר"נ ע' סופה דף נ'.
וכ"פ הרמב"ם פי"א מה' רוצח ובטי"ד סימן קט"ז.
וכן קשה על הבה"ג בה' קידוש והטור ר"ס רע"ב שהביאו דין זה דעברה במסנת. וכבר
הרגיש בזה על הטור בב"ח ופרישה שם ובט"ז יו"ד סימן קט"ז ע"ש.
והנראה בזה דס"ל להבה"ג ושאלות שטעם איסור יין מסונן הוא דכיון שפבר הנה בו
הא"רס א"כ לא הנה היין נקי. ואף שסינונו אח"כ.
מ"מ נעשה מאוס כי אין דרוך נכבדים לשמות יין שנפל בו דבר נמאס וניקוהו ע"י סיון.
והנה בב"ב שם איתא מקודם דיין שמפי החבית ומשוליה וכן של שמרים מותר לקידוש.
ופירשב"ם שם דלהכי אסור לכתחילה לנסכים מפיה מפני הקמחים ומשוליה מפני
השמרים. והב"י סימן רע"ב הביא בשם א"ת שכתב בשם התוס' דיין שיש בו קמחים
אסור לקידוש ואם עברו הקמחים ע"י סיון מותר.
והובא ברמ"א סימן רע"ב ס"ב להלכה. ובד"מ פתב ע"ז שכ"כ בהג"מ פ' המוכר פירות.
ובאמת לא דמי להדדי. דבהג"מ לא הוזכר ההיתר ע"י סיון כלל.
ורק הביא מהא דאיתא במנחות (דף פ"ז) שפסול לנסכים. וכבר ביאר דבריו הגר"א שם
בסק"ד דס"ל כר"י בר"י במנחות שם מדבצי שם ר' יוחנן אליבן ונלע"ד דההג"מ והא"ח
פליגי אהדדי.
דהנה לפמש"ל דלתירוץ דיין מסונן אסור לקידוש משום הקריבהו נא. היינו משום
שלא הנה נקי מקודם.
א"כ גם יין שיש בו קמחים אי ניקא דאסור לקידוש. לא מהני ליה סיון.
דהקריבהו נא וגו'. אבל לתירוץ קמא דבש"ס שם או אם נפרש דסברת הקריבהו נא הוא
מפני שהנה אסור מקודם משום גילוי.
אזי י"ל שמוותר ע"י סיון והנה על הא"ח קשה איך פסק פן בהחלט הא בב"ב (דף צ"ז)
מפורש דמפי החבית מותר לקידוש אף שאיסורו לנסכים הוא מפני הקמחים פנ"ל. ונ'
דהא"ח מפרש דר"י בר"י במנחות שם לא פליג על ת"ק בהא דמפי החבית.
דשם אסור רק לכתחילה כדמפרש לה ר' תיבא בברייתא בב"ב שם. וא"כ הול"ל יין
שבפי החבית פסול בלשון הת"ק שם.

וְלִזְנֵה פִּירֵשׁ הָא"ח דְּמִפִּי הַחֲבִית הָוּי רַק חֲשֵׁשׁ קְמָחִים שְׂמָצוּי שָׁם. וְלִזְנֵה מְוֹתֵר בְּדִיעֵבֶד
דְּאֶפְשָׁר לְבָרֵר ע"י סִינּוֹן אִם הָיוּ בּוֹ קְמָחִים אוֹ לֹא.

וְגַם דְּהָא ע"פ רַבּוֹב אֵין בּוֹ קְמָחִים כִּינּוֹן שְׁלֵא נִרְאוּ לְעֵינַי אַבָּל הֵיכָא שְׂיֵישׁ וַדַּאי קְמָחִים ס"ל
שְׁהוּא פְּסוּל. וּבְזֵה לָא פְּלִיג הַת"ק.

וְלִזְנֵה פְּתָבוּ הָא"ח וְהַג"מ שְׂיֵינן שְׂיֵישׁ בּוֹ קְמָחִים אָסוּר לְקִידוּשׁ. וְלֹא פְּתָבוּ דְּמִפִּי הַחֲבִית
אָסוּר לְקִידוּשׁ.

מִשּׁוּם דְּמִפִּי הַחֲבִית הָוּי רַק מִשּׁוּם חֲשֵׁשׁ קְמָחִים דְּלִזְנֵה כְּשֵׁר בְּדִיעֵבֶד לְנִסְכִּים וּמִמִּילָא
מְוֹתֵר לְכַתְחִילָה לְקִידוּשׁ. וְרַק הַהִתֵּר ע"י סִינּוֹן לֹא הַזְכִּיר הַה"מ מִשּׁוּם דַּס"ל פְּתִירוּן
בְּתָרָא דְש"ס דְּמַגְלָה שְׁסִינְנוּ אָסוּר וּמְפָרֵשׁ לָהּ מִשּׁוּם שְׂמַקְוֹדֵם לֹא הָיָה נָקִי.

וּמִמִּילָא ה"ה בְּיֵישׁ בּוֹ קְמָחִים לֹא מְהַנִּי סִינּוֹן לְקִידוּשׁ. וְהַטּוֹש"ע שְׂכַתְבוּ יֵינן מִפִּי הַחֲבִית
שְׂיֵישׁ בּוֹ קְמָחִים.

נִרְאֵה שְׂפָתָבוּ זֶה לְרַבּוֹתָא מִשּׁוּם דַּס"ל דַּלְת"ק דַּר"י בַּר"י יֵינן שְׂיֵישׁ בּוֹ קְמָחִים כְּשֵׁר
לְנִסְכִּים בְּדִיעֵבֶד. וְלֹא ס"ל לְחַלֵּק בֵּין מִפִּי הַחֲבִית לִישׁ בּוֹ קְמָחִים.

וְהָא"ח בְּשֵׁם הַתּוֹס' שְׂכַתְבֵּי לְהַתִּיר ע"י סִינּוֹן. י"ל דַּס"ל דְּהָא דְּמַגְלָה שְׁסִינְנוּ אָסוּר הָוּי
מִשּׁוּם דְּאָרְס שְׁל נַחֲשׁ מְאוּס טְפִי.

דִּידוּעַ שְׂמָה שְׂמָקִיא בְּעַל חַי מִפִּיּוּ הוּא מְאוּס טְפִי. אוֹ מִפְּנֵי שְׁהִי עָלְיוּ חֲשֵׁשׁ אִיסוּר גִּילּוּי.

וְלִזְנֵה פְּתָב דְּבַקְמָחִים מְהַנִּי סִינּוֹן כִּי אֵינּוּ מְאוּס כ"כ כִּינּוֹן שְׂהַקְמָחִים נַעֲשׂוּ מַעֲצָמוּ
בְּטַבְּעוֹ: וּלְפ"ז נִרְאֵה דַּה"ה הֵינן שְׂבִשּׁוּלֵי הַחֲבִית. שְׂהַחֲשֵׁשׁ הוּא מִשּׁוּם תַּעֲרוּכַת שְׂמָרִים
כַּפִּי רִשְׁבִּ"ם.

לְדַעַת הָא"ח צָרִיף סִינּוֹן מִהַשְׂמָרִים. כִּי מֵאֵי שְׂנָא קְמָחִים מְשָׂמָרִים.

וְהָא דַּאִיתָא בְּסוּגְיָא דִּינּוֹן שְׁל שְׂמָרִים יֵינן מְעַלְיָא הוּא לְקִידוּשׁ. י"ל דְּהַפְּוֹנָה ג"כ ע"י סִינּוֹן.
כְּדִי שְׂיֵיהָ נָקִי. דְּלְנִסְכִּים וַדַּאי שְׂצָרִיף שְׂיֵיהָ נָקִי מְשָׂמָרִים דְּשְׂמָרִים לָאו יֵינן הוּא ע' תּוֹס'
ב"ב (דָּף צ"ז ע"א) וּבְפּוֹסְקִים.

וְלְדַעַת הַה"מ דְּמִשְׁמַע דְּלֹא מְהַנִּי סִינּוֹן בְּקְמָחִים וּכְמַש"ל. צ"ל דַּס"ל דְּלְמִסְקָנָא דְּאָסוּר
מְגוּלָה שְׁסִינְנוּ.

אָסוּר ג"כ שְׁל שְׂמָרִים וְשְׁל קְמָחִים שְׁסִינְנוּ. דְּכָל יֵינן שְׂאֵינּוּ נָקִי אַף שְׂנִיקוּהוּ ע"י סִינּוֹן
אָסוּר מִשּׁוּם הַקְרִיבָהוּ נָא כְּמַש"ל.

וּלְפִז"ק עַל הַרְמָ"א שְׂהַבִּיא דִּין הַתֵּר סִינּוֹן גְּבִי קְמָחִים פְּדַעַת הָא"ח. וּבְדִין מְגוּלָה לֹא
פְּתָב דְּלִיהַנִּי סִינּוֹן.

וְלֵהָא"ח י"ל דְּהָאִידְנָא דְּלִיכָא חֲשֵׁשׁ נַחֲשׁ יֵהָא מְוֹתֵר כְּשְׁסִינְנוּ דְּהָא ס"ל דִּינּוֹן נָקִי ע"י סִינּוֹן
מְוֹתֵר לְקִידוּשׁ. אַף י"ל דְּשְׂאֵנִי קְמָחִים שְׂנַעֲשׂוּ בְּטַבְּעוֹ כְּמַש"ל.

מִשָּׂא"כ כְּשְׂאֵינּוּ נָקִי ע"י דְּבָר שְׂנַפֵּל בּוֹ מִבְּחוּץ. וּמִיְנֻשָׁב דְּבָרֵי הַרְמָ"א וְהַד"מ דְּלִהַכִּי פְּתָב
שְׂגַם הַה"מ ס"ל כַּה"ח.

ועפ"ז מְנוֹשְׁבִים דְּבָרֵי הַשְּׂאֵלֹתוֹת שֶׁהַזְּכָרִים דְּגָרְסֵי ג"כ וְשָׁל שְׁמָרִים. וּמְפָרֵשׁ דְּלִתִּירוּצָא בְּתָרָא לֹא מְהַיָּי סִינּוֹן אֲף לְדָבָר שֶׁנִּתְעַרַּב בּוֹ בְּטַבְעֵי.

וּלְזֶה שֶׁל שְׁמָרִים לֹא מְהַיָּי סִינּוֹן מִשּׁוּם הַקְּרִיבָהוּ נָא וּכְמִש"ל שֶׁכְּפוֹנֵנֵת הַש"ס דְּלֶהֱכִי אֲסוּר מְגוּלָה שֶׁנִּסְתַּמְּנָן לְפִי שְׁהֵינָן אֵינּוּ נָקִי. וְאֲף שֶׁנִּיקְוָהוּ ע"י סִינּוֹן.

בכ"ז הוּא מְאוּס לְהַקְרִיבוֹ לְאִישׁ נִכְבָּד. וּלפ"ז ה"ה לִינָן שְׁיֵישׁ בּוֹ קְמַחִים לֹא מְהַיָּי סִינּוֹן. וְהַש"ס לְפִי גִינְרֵסֵת הַשְּׂאֵלֹתוֹת לֹא הַזְּכָרִים. מִשּׁוּם דְּלֹא הַזְּכָרִים שֶׁם מְקוֹדֵם בְּסוּגְיָא רַק מְפִי הַחֲבִית.

וס"ל דְּזֶה הָיָה רַק חֲשֵׁשׁ קְמַחִים וְלֹא בְּעֵי סִינּוֹן וּכְמִש"ל: וּלפ"ז יִקְשֶׁה עַל הַמַּג"א שֶׁנִּרְאָה דַּס"ל דְּטַעַם הָאֲסוּר בְּמְגוּלָה הוּא מְפָנִי שֶׁנִּמְר רִיחוֹ וְטַעְמוֹ. וְהַנִּרְאָה בְּדַעְתּוֹ דַּס"ל דְּכָל הַיָּכָא שֶׁהָאֲסוּר הוּא מִשּׁוּם הַקְּרִיבָהוּ נָא.

תְּלוּי זֶה בְּמִנְהַג הַמְּקוֹם. וְאִם בְּמְקוֹם הַהוּא אֵין מְקַפִּידִים הַנִּכְבָּדִים עַל כְּפוֹן זֶה שֶׁפִּיר מְוִתָּר לְקִידוּשׁ.

וּכְעֵין שֶׁמְצִינּוּ חִילּוּק בְּמָה שֶׁהוּא חֲמַר מְדִינָה בְּמְקוֹם הַהוּא כְּדֹאִיתָא בְּפִסְחִים (דָּף ק"ז). לְזֶה כָּתַב דְּבִשְׁעָה מוֹעֲטָת אֵין קְפִידָא.

דְּכִינּוֹן דְּעַכְשָׁיו אֵין חֲשֵׁשׁ לְאָרֶס נָחֵשׁ. עַכְצ"ל שֶׁהַחֲשֵׁשׁ הוּא שְׁהֵינָן אֵינּוּ נָקִי.

וּבְזֶה מְסַתְּבַר שֶׁאֵין לְחוּשׁ לְשַׁעָה מוֹעֲטָת שֶׁיִּפְּלוּ שֶׁם אֵינָה דְּבָר. וְאֲף דְּבַע"ז (דָּף ל') מִשְׁמַע דְּמֵאֵן דְּקַפִּיד אֲנִקְוִיתָא אֵין מְנִיחוֹ מְגוּלָה אֲף שַׁעָה מוֹעֲטָת.

הֵינּוּ לְכַתְחִילָה גְּזֵהָ שֶׁיִּהְיָ תְּדִיר מְכֻנְסָה כְּדִי שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח וְיִשְׁאַר מְגוּלָה זְמַן רַב. אֲבָל בְּדִעְבַּד אִם הָיָה מְגוּלָה שַׁעָה מוֹעֲטָת.

אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁנִּפְּלָ בּוֹ אֵינָה דְּבָר. אוֹ שֶׁשְׁתָּה מְמַנּוּ אֵינָה בְּעַל חֵי.

וְרַק בִּימֵיהֶם שֶׁהָיוּ מְצוּיִים נִחְשָׁים חֲשֵׁשׁוֹ אֲף לְמִיעוּט מִשּׁוּם דְּחֲמִירָא סְכָנָתָא כְּדֹאִיתָא בְּחֻלּוֹן (דָּף ט' ע"ב). וְלְזֶה כָּתַב זֶה בְּלִשׁוֹן אֲפָשָׁר.

כִּי הוּא חִידוּשׁ סְבָרָא נִגְדַּ פְּשֻׁטוֹת לְשׁוֹן הַטּוֹש"ע. וְהוֹסִיף עוֹד שֶׁבְּמְקוֹמוֹתֵינוּ שֶׁאֵין הֵינָן מְצוּי אֵין דְּרָךְ הַפְּחוֹת וְהַסְּגָנִים לְהַקְפִיד עַל גִּילּוּי בְּאֵינָה שְׁעוֹת.

אִם לֹא שֶׁהָיָה מְגוּלָה זְמַן כְּזֶה שְׁיֵישׁ לְחוּשׁ שֶׁנִּמְר רִיחוֹ וְטַעְמוֹ. וְא"כ גַּם לְעֵנִין קִידוּשׁ מְוִתָּר דְּלֹא שְׁיֵיף בּוֹ סְבָרָא דְּהַקְרִיבָהוּ נָא.

וּלפ"ז יָפָה עָשׂוּ הָאֲחֵרוֹנִים שֶׁהִעֲתִיקוּ דְּבָרֵינוּ בְּלֹא לְשׁוֹן אֲפָשָׁר. לְפִי שֶׁבְּמְקוֹמוֹתֵינוּ הַדִּין כֵּן בְּהַחֲלֵט.

רַק לפ"ז לְשׁוֹן שַׁעָה מוֹעֲטָת הוּא לֹא דוֹנוּקָא וּכְמִש"ל. וְאֲף דֹּאִיתָא בְּשַׁבָּת (דָּף צ"ב) שֶׁאִם יֵישׁ מְקוֹם שֶׁנִּזְהָג שֶׁלֹּא כְּמִנְהַג כָּל הַמְּקוֹמוֹת בְּטָלָה דְּעַתָּם אֲצֵל כָּל אָדָם.

מ"מ הָרִי כְּתִבוּ הַתּוֹס' שֶׁם דְּהִיכָא שְׁיֵישׁ טַעַם וְסִיבָה לְזֶה בְּאִנְפוֹן שֶׁאִם הָיָה סִיבָה זֶה גַּם בְּשַׁאֲרֵי מְקוֹמוֹת הָיוּ נוֹהֲגִים ג"כ כְּאוֹתוֹ מְקוֹם בְּזֶה. לֹא אֲמַרִּינּוּ דְּבִטְלָה דְּעַתָּם אֲצֵל כָּל אָדָם.

וה"ה הָכָא אַם גַּם בְּשִׁאָרֵי מְקוֹמוֹת לֹא הָיָה יַיִן מְצוּי. ג"כ לֹא הָיוּ מְקַפְּדִים עַל גִּילוּי אִם לֹא נִמְר רִיחוֹ וְטַעְמוֹ.

וְכֹן מְצִינּוּ בְּהָא דְקִי"ל בַּא"ח סִימָן קנ"ד ס"ב וּבִי"ד סִימָן ק"ד ס"ב דְּשִׁמְן שְׁנַפֵּל לְתוֹכוֹ עֲכָבֵר אֲסוּר לְהַדְלִיקוֹ בְּבִיהַכ"נ מִשּׁוּם הַקְרִיבָהוּ נָא. וְכַתֵּב שֵׁם הַשֵּׁ"ף סק"ה מאו"ה ואפ"ר דְּאִם מְאוּס לֹא וְאִינוּ מְאוּס לְאַחֲרִים אֲסוּר לֹא לְהַדְלִיק וְהִבִּיא שֵׁם הַפּמ"ג בְּמִשְׁבָּצוֹת סק"ו שְׁאִם מְאוּס לְאַחֲרִים וְלֹא לֹא מוֹתֵר לְהַדְלִיק.

הָרִי דְסִבְרָא דְהַקְרִיבָהוּ תְּלוּי לְפִי דַעַת הָאָדָם הָעוֹשֶׂה זֹאת. וּמכ"ש בְּדַעַת הַמְדִינָה פְּנֻלָה. וְלְכַאוּרָה קִשְׂה דְהָא דַעַת אִישׁ אֶחָד בְּטֵלָה דַעַתוֹ כְּדַאיְתָא בְּשִׁבְתָּ שֵׁם וּבְעִירוּבִין (דף כ"ט) וּע"ש בתו'. וצ"ל דְּבִנְיָה לֹא שְׁיִיף סִבְרָא דְבְּטֵלָה פִּינּוּן שְׁתְּלוּי רַק אִם הַדְבָר מְאוּס עָלָיו.

אַבְל בְּאַמַּת תְּמַהֲנִי עַל הַפּמ"ג דְהָא בְּעִינּוּ שְׁיִיָּה רְאוּי לְפָחוֹת וּסְגָנִים כְּדַכְתִּיב הַקְרִיבָהוּ נָא לְפָחְתָּ. וּמָה נ"מ לָנוּ בְּמָה שְׁאִינוּ מְאוּס עָלָיו.

פִּינּוּן שְׁהוּא מְאוּס לְהַפְחוֹת. וְעכ"פ יָפָה כְּתֵב הַמַּג"א שְׁבַמְדִינְתִּינוּ שְׁגַם הַפְחוֹת וְהַסְגָנִים אִין מְקַפְּדִים עַל גִּילוּי כֹּל שְׁלֹא נִמְר רו"ט.

אִין זֶה בְּכָלֵל הַקְרִיבָהוּ נָא: וְלְכַאוּרָה קִשְׂה מְהָא דַאיְתָא בְּמַנְחוֹת (דף ס"ט) דְּמִיבַע"ל בְּחֻטִּים שְׁבַגְלִים אִם כְּשָׂרִים לְמַנְחוֹת, וּפְרִיף הַשֵּׁ"ס הָא פְּסוּל מִשּׁוּם הַקְרִיבָהוּ נָא. וְקִשְׂה דְּמִיבַע"ל מִשּׁוּם דְּאֶפְשָׁר יִמְצָא אִישׁ שְׁאִינוּ מְקַפֵּיד מְלֶאכֶל חֻטִּים כְּאֵלוֹ.

וּכְעִין שְׁמְצִינּוּ בְּכַתְּנֻבוֹת (דף ס"ו ע"ב) שְׁבַתוֹ שֶׁל נְקַדִּימוֹן בֶּן גּוּרְיוֹן לִיקְטָה שְׁעוֹרִים מְגֻלִּי בְּקָר. וְלֹאִישׁ כְּזֶה מוֹתֵר לְהַקְרִיבָם ג"כ לְדַעַת הַפּמ"ג שְׁהַזְפָּרְנוּ.

אַף י"ל דְּבַדְבָר שְׁיִדוּעַ לְכָל שְׁהוּא מְאוּס אִין שְׁיִיף לֹאִמֵר שְׁלִזָה אִינוּ מְאוּס. וְרַק בְּדַבָּר שְׁאֶפְשָׁר לֹאִמֵר שְׁאִינוּ מְאוּס כ"כ.

בְּזֶה תְּלוּי כְּפִי דַעַתוֹ שֶׁל אָדָם וּמְנַהֵג הַמְקוֹם. וּבְסִבְרָא זֹו יֵשׁ לִישָׁב ג"כ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' בְּעִירוּבִין (דף כ"ט) וְשִׁבְתָּ (דף קמ"ד).

וְהָא דְבַתּוֹ שֶׁל נְקַדִּימוֹן אִין רְאָיָה דִי"ל דְּנֻדְאֵי הָנָה מְאוּס עָלֶיהָ רַק מְעוֹצָם רַעְבוֹנָה הַנוֹכְרָחָה לְאַכְלָם. וּבְסוֹטָה (דף י"ד ע"ב) אִיתָא שְׁכַפִּיפָה מְצָרִית וּפִירַשׁ"י שֶׁל נְצָרִים פְּסוּלָה לְכָלִי שְׁרַת מִשּׁוּם הַקְרִיבָהוּ נָא אִף לְמ"ד דְּשֶׁל עֵץ כְּשֶׁר.

וְקִשְׂה דְהָא בְּבִכּוּרִים פ"ג מ"ח אִיתָא שְׁהִיוּ מְבִיאִים הַבִּכּוּרִים בְּסִלִי נְצָרִים. וְהָרִי גַם בְּשִׁאָרֵי מְצוֹת אִיתָא סִבְרָא דְהַקְרִיבָהוּ נָא כַּמ"ש הַפּמ"ג בַּאו"ח סִימָן קנ"ד.

אַף ז"א דְּדוֹקָא כְּשִׁגוּף הַדְבָר יֵשׁ בּוֹ קְדוּשָׁה וּכְגוֹן כְּלִי שְׁרַת אוֹ מְצוּנָה כְּגוֹן יַיִן לְקִדּוּשׁ וְשִׁמְן לְבִיהַכ"נ אוֹ לְחַנּוּכָה שְׁיִיף הַקְרִיבָהוּ נָא. אַבְל בְּבִכּוּרִים שְׁהַסֵּל הָיָה רַק כְּלִי לְשִׁאֵת אוֹתָם לְבִיהַמ"ק.

אִין בְּזֶה מִשּׁוּם הַקְרִיבָהוּ. וְכֹן בְּסוֹפָה (דף מ"ב) אִיתָא דְהִיכָא שְׁנַתָּן אֶת הַלּוּלָב בְּכָלִי מְגוּנָה דְלֹא הָיוּ לְקִיחָה הִינּוּ כְּשֶׁלֹא לְקַח אֶת גּוּף הַלּוּלָב בְּיָדוֹ רַק בְּכָלִי.

אָבֿל פֿשֿלֿקח אַתְּ הַלּוּלָב מִתּוֹךְ הַפְּלִי ש"ד ע"ש. ור"פ לולב הַגְּזוּל פֿתַּב הַבַּעַה"מ דְּלוּלָב יִבֿשׁ פֿסוּל מִשּׁוּם הַקְּרִיבָהוּ נָא וְקִשָּׁה (דְּבַדְּךָ ל"א ע"ב) אֵיתָא שְׁהִיּוּ נוּטְלִים לולב יִבֿשׁ בַּשַּׁע"ד.

וְאֵי פֿסוּל מִשּׁוּם הַקְּרִיבָהוּ נָא אֵיךְ הֵנְךָ שְׁכַחְתָּ בַּשַּׁע"ד. וּבְמַלְחָמוֹת שָׁם חוֹלַק עָלָיו דְּאֵין זֶה שְׁיִיךְ לְהַקְרִיבָהוּ נָא.

רַק דְּלֹא הֵנִי הֶדֶר ע"ש. וְהָרָא"ש פֿתַּב דְּהַפְתּוּב מְסַרְן לְחַכְמִים אֵיזָה פֿשֿר וְאֵיזָה פֿסוּל וְהֵם אָמְרוּ שַׁבְשַׁע"ד פֿשֿר וּמְבַרְכִין וְכ"כ עוֹד פּוֹסְקִים שָׁם עַב"י וְד"מ סִימֵן תַּרְמ"ט.

וְהוּא תַּמּוּהָ דְכִינּוֹן דְּהֵנִי דְּאוֹרֵינְתָא מִשּׁוּם הֶדֶר. אֵיךְ שְׁיִיךְ שְׁיִהָא פֿשֿר בַּשַּׁע"ד.

וּבַהֲג"א בְּשֵׁם א"ז פֿתַּב שָׁם לְלַמּוֹד מְזָה דְּגַם בְּשַׁאֲרֵי פֿסוּלִים מְבַרְכִים בַּשַּׁע"ד וְכַתְּבוּ הַפּוֹסְקִים דְּאֵינְרֵי בְּפֿסוּלֵי דְּהֶדֶר וְנִלְיָף לָהּ מִיִּבֿשׁ. וְקִשָּׁה טוֹבָא דַּמְנ"ל זֶה לְהַקְל בְּדְאוֹרֵינְתָא בַּשַּׁע"ד.

וְהָרָאב"ד חֵלַק ע"ז בְּאַמַּת שָׁם וְס"ל דְּאַף בַּשַּׁע"ד אֵין מְבַרְכִים עַל יִבֿשׁ וּשְׁאָר פֿסוּלִים. וְרַק נוּטְלִים בְּלֹא בְּרַכָּה וְשֵׁלָא תַּשְׁתַּפַּח תּוֹרַת לולב.

וּלְפַמְש"ל א"ש דִּי"ל דְּהֶדֶר וְלַהַבַּעַה"מ סְבָרָא דְּהַקְרִיבָהוּ נָא תְּלוּי לְפִי מְנַהֵג הַמְּקוֹם. דְּבַמְקוֹמוֹת שְׁאֵין מְצוּיִים לולבִים יִרְוִקִים שְׁפִיר הֵנִי הֶדֶר גַּם יִבֿשׁ.

וְכֵן בְּשַׁאֲרֵי פֿסוּלֵי הֶדֶר י"ל דְּבַמְקוֹם שְׁאֵין מְצוּיִים הֵנִי גַם הִלְלוּ הֶדֶר. וְלִזְהָ שְׁפִיר אָמְרוּ דְּבַכְרָפִים שְׁאֵין דְּקָלִים מְצוּיִים שָׁם כַּפִּירִש"י שָׁם מוֹתֵר לְבָרַךְ עַל יִבֿשׁ.

דְּשָׁם הֵנִי זֶה הֶדֶר פִּינּוֹן שְׁאֵין מְצוּי לָהֶם לולב יִרְוִק. וְזֶהוּ מ"ש הָרָא"ש שְׁהַפְתּוּב מְסַרְן לְחַכְמִים.

הַפְּנוּנָה שְׁחַכְמִים יִבְּאָרוּ אֵיזָה מִיְקָרֵי הֶדֶר וּבְאֵיזָה מְקוֹם מִיְקָרֵי הֶדֶר. וְכֵן קִי"ל דְּאַתְרוּג פּוֹשֵׁי בְּמְקוֹם גִּידוּלוֹ הוּא פּוֹשׁ דְּהֵנִי הֶדֶר.

וּבַמְקוֹמוֹת אַחֲרֵים פֿסוּל ע' (דָּף ל"ו) וְש"ע סִימֵן תַּרְמ"ח. וְהָרָאב"ד י"ל דַּס"ל דְּנִהֵי דְּבַהַקְרִיבָהוּ נָא י"ל דְּתַלִּי שְׁפִיר בְּמְנַהֵג הַמְּקוֹם וְכַנ"ל מ"מ לְעַנְיַן הַדְּרָאִין שְׁיִיךְ לְחַלַּק בֵּין הַמְּקוֹמוֹת.

וְהָא דְּכוּשֵׁי ס"ל דְּכִינּוֹן דְּשָׁם גִּידוּלוֹ שְׁאֵנִי. וְעַפ"ז י"ל ג"כ בְּהָא דְּבַכּוּרִים שְׁהַזְכָּרְנוּ דְּעַנְיִים מְבִיאִים בְּכָלִי נְצָרִים וְעַשִּׁירִים בְּקָלְתוֹת פֿסָף וְזָהָב.

הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּעַנְיִים מְחַזִּיקִים כָּל דְּבָר בְּסִלֵי נְצָרִים. וְאַף אִם צָרִיכִים לְשֵׁאת דְּבָר לְאִישׁ נְכַבֵּד יִשְׂאוּ ג"כ בְּהֵם.

לְזֶה לֹא שְׁיִיךְ בְּהוּ בְּזָה סְבָרָא דְּהַקְרִיבָהוּ נָא. מִשָּׂא"כ בְּעַשִּׁירִים.

אָבֿל ז"א וְכַמְש"ל דְּכִינּוֹן שְׁעוֹשִׁים זֶה מְחַמַּת עֲנִים. הָרִי א"כ אָסוּר מִשּׁוּם הַקְּרִיבָהוּ.

דְּהַפְחוֹת וְהַסְגָּנִים הֵם עַשִּׁירִים. וְגַם דְּעַל כְּגוֹן זֶה אָמְרוּ חז"ל בְּזָבָחִים (דָּף פ"ח) אֵין עַנְיּוֹת בְּמְקוֹם עַשִּׁירוֹת: וּבְסוּפָה (דָּף ל"ו ע"ב) אֵיתָא דְּאַתְרוּג שְׁנִקְבוּהוּ עַכְבָּרִים פְּלִיגֵי אֵי מִיְקָרֵי הֶדֶר לְצֵאת בּוֹ בִּי"ט שְׁנִי.

והובא להלכה בסימן תרמ"ט ס"ה. וקשה דהא מ"מ יפסל משום הקריבהו נא.
ויקמו דפסלינו באו"ח סימן קנ"ד שמן שנפל בו עכבר. והרמב"ן במלקמות שם פתח
להקדיא דלא שינה באתרוג זה סברא דהקריבהו נא.
וכן קשה בהא דאיתא באו"ח סימן תנ"ג ס"ג ותס"ו ס"ב באתרוגים שם שקצתם הכשירו
לפסח נשיכת עכבר. וקשה דהא אסור משום הקריבהו נא.
ודוחק לומר דשם איירי לשאר ימי הפסח ולא למצת מצנה. דכל כה"ג הו"ל לפרושי.
ולהתרוגים שפתבו ביו"ד סימן ק"ד שאם השמן מותר באכילה כגון שטעם העכבר
בטל בס'. ליכא בו סברא דהקריבהו נא.
י"ל גם כן דהא איירי שעכ"פ בטלו החטים והקמח נשוכי העכבר בכל החטים והקמח
דהא מב"מ בטל ברוב. תו ליכא כן סברא דהקריבהו נא.
ומצאתי בכפ"ת בסנפ"ה (דף ל"ו) שהקשה ג"כ מהא דשמן. אף לא הביא דברי הרמב"ן
הנ"ל.
ותירץ שם דכיון שהעכבר נכבש בשמן גרע טפי. ולפלא שלא הביא דעת הפוסקים בסי'
ק"ד ואו"ח סימן קנ"ד דהיכא שמוותר באכילה שרי לביהכ"נ.
וא"כ ה"ה ה"א פשחיתו מקום נשיכת העכבר שרי. וצ"ל דבא ליישב דאף להסוכרים
שם שאסור אף דאיכא ס' היינו רק פשוט טעם העכבר בכל השמן.
אבל בנשיכה לחוד פינון שחתו מקום הנשיכה ליכא סברא דהקריבהו נא. ולדעת בה"ג
ור"נ גאון הובאו בטור סימן תרמ"ט שאסור באתרוג אף בנשיכה קשה מהא דחטים.
ובפרט לפמש"ש הט"ז לפסוק כהבה"ג. וצ"ל דבחטים שאין ניקר איזה הם וגם פי
משתנים באפיה לא הוי מאיס כ"כ.
וכעין זה איתא בב"ק (דף צ"ד ע"א) וע"ז (דף מ"ז ע"א) דלא מאיס בכה"ג ע"ש.
ועפמש"ל יש לבאר סוגיא (דף ל"ו) שם דאמר רב דלא הוי הדר ופריף הא ר"ח מטביל
ונפיק ביה ומוקי לה בי"ט שני.
ועכברים דמאיסי אסור גם בי"ט שני. ואיכא דאמרי אמר רב זה הדר דהא ר"ח מטביל
ונפיק ומקשה ממתניתין ומשני דאיירי בי"ט שני.
והרי"ף ורא"ש הביאו רק את לשון ראשון ולא הביאו שינויא דעכברים מאיסי. והקשה
הב"י סימן תרמ"ט דלפ"ז הו"ל טפי לפסוק פלישנא בתרא.
ונראה דהנה בסוגיא שם קשה מה מקשה על רב מדר"ח. אטו ר"ח תנא הוא.
גם הלא פשוט דלהכי נקיט רב נקבוהו עכברים ולא סתם אתרוג חסר משום דעכברים
מאיסי. ומצאתי שכן הקשה הכפ"ת ונדחק מאוד.
ועו"ק למה מקשה הש"ס על ר"ח מהא דתנו החרס פסול. הו"ל להקשות גם לרב מאי
קמ"ל הא תנו החרס פסול.

וביותר קשה בלשון שני דמקשה הש"ס על ר"ח וְלֹא עַל רַב וְהוּא תְּמוּהָ ע"ש. וְנִרְאֶה שְׁפִירְשׁוּ הָרִי"ף וְרֵא"ש סוּגְיָא זֹו דְהַמְקָשָׁן הָיָה סְבוּר דְנִקְטָט נִקְבוּהוּ עַכְבָּרִים. וְלֹא שְׁאֲכָלוּ מִמֶּנּוּ. מִשׁוּם דְּאִי אֲכָלוּ מִמֶּנּוּ הָרִי הוּא פְּסוּל מִשׁוּם חֶסֶר.

לְהֵכִי נִקִּיט נִקְבוּ דְנִקְבַּב שְׁאִין בּוּ חֶסֶר וְכִשְׁר כְּשֵׁאִינוּ מְפֹלֵשׁ כְּדַתְנֵן בְּמִשְׁנֵה שְׁם. וְקָאָמַר רַב דַּמ"מ לֹא הָוִי הֶדְר מְפִנִי שְׁנִיקְבַּב ע"י עַכְבָּרִים דְּמֵאִיסי וּפְרִיָּהּ הָא ר"ח מְטַבֵּיל בֵּה וְנִפְיָק בֵּיהּ.

פִּירוּשׁ בְּאֶתְרוּג שְׁנִיקְבוּהוּ עַכְבָּרִים הָיָה מְטַבֵּיל בּוּ כִי לֹא הָיָה מְאוּס עָלָיו וְגַם הָיָה יוֹצֵא בּוּ וּמִקְשָׁה מִזֶּה עַל רַב דְּהָא חֲזִינוּ דְלֹא שְׁיָיָהּ בּוּ הִקְרִיבָהּוּ נָא. דְּהֵלֵא ר"ח הָיָה אָדָם חָשׁוּב וְאֲכָלוּ [ועכצ"ל שְׁהָיָה חוּתָּהּ מְקוּם גְּשִׁיכַת הָעַכְבָּר.

דְּהָא בְּלֵא"ה אָסוּר לְאֶכְלוּ מְקוּם גְּשִׁיכַתָּם מְפִנִי שְׁמִשְׁפַּח כְּדֵאִיתָא שְׁיִלְהִי הוֹרִיּוּת. וְעוֹבְרִים בְּזֶה עַל פֶּן תִּשְׁפַּח ע' מְנַחֲוֹת (דף צ"ט).

וכ"כ ה"ט"ז סִימָן תְּרַמ"ט דְּלִכ"ע צָרִיף לְחַתְנוּף מְקוּם גְּשִׁיכַתָּם. וְהַפְּלוּגָתָא הוּא רַק עַל שְׁאָר הָאֶתְרוּג ע"ש] וּמִקְשָׁה הַש"ס עַל ר"ח דְּכִינוּ שְׁאֲכָל מִמֶּנּוּ וְגַם דַּע"כ חֶסֶד מְקוּם גְּשִׁיכַתָּם כַּנ"ל וְהָרִי הוּא חֶסֶר וְהַתְנָן דְּחֶסֶר פְּסוּל.

וּמִשְׁנֵי בִי"ט שְׁנֵי. אֲבָל לְרַב לֹא קָשָׁה דִּי"ל דַּס"ל דְּאִינְרִי בְּנִיקְבַּב וְלֹא חֶסֶר כַּנ"ל.

וְהָרִי"ף וְהָרֵא"ש לֹא גָרְסִי שְׁיִנּוּיָא דְשֵׁאִנִי עַכְבָּרִים דְּמֵאִיסי. וְגָרְסַתָּם בְּש"ס וְלֹא הִיא דְּהָא ר"ח מְטַבֵּיל וְנִפְיָק בֵּיהּ ע"ש.

וְרַב צ"ל דַּס"ל שְׁהוּא מְאוּס לְכָל אָדָם. וּמִי שְׁאִינוּ מְאוּס עָלָיו בְּטָלָה דַּעְתּוֹ אֲצֵל כָּל אָדָם. וְכֵן אִיתָא בַּע"ז (דף ס"ח ע"ב) דְּרַב ס"ל דַּעְכְּבָר מְאִיס טוּבָא עַד דְּקָרִי שְׁם חִידוּשׁ מַה שְׁאֲסַרְתּוּ תוֹרָה. וְנִתְיָשְׁבוּ בַּע"ה דְּבָרֵי הָרִי"ף וְהָרֵא"ש דְּתְמוּהִים לְכְאוּרָה.

עכ"פ נִתְבָּאָר דְּשִׁפִּיר י"ל דְּבְמִקוּם שְׁאִין הֶדְר מְאוּס לְאֲנָשִׁים נִכְבְּדִים. אִינוּ אָסוּר מִשׁוּם הִקְרִיבָהּוּ נָא.

אִף שְׁבִשְׁאֲרֵי מְקוּמוֹת אִינוּ רְאוּי לְפַחוֹת וּסְגָנִים וְע' תְּב"ש סִימָן י"ג סַק"א וּב' לַעֲנִין בַּל תִּשְׁקָצוּ אִי שְׁרִי כְּשֵׁאִינוּ מְאוּס עָלָיו וְע"ש בְּשְׁאָר אַחֲרוּנִים. וְע' ט"ז וּפְר"ח ר"ס פ"ד שְׁכַתְבוּ ג"כ שְׁתִּלּוּי אִם מְאוּס עָלָיו וְאֶקְצָר: עכ"פ בנ"ד דְּנִדְאִי בְּמִשְׁפָּה ה' או' ו' שְׁעוֹת שְׁהִיָּתָה הַמְּגוּפָה פְּתוּחָה לֹא נִמַּר רִיחוּ וְטַעְמוֹ.

וְגַם כִּי הָיָה עוֹמֵד בְּמִקוּם גְּבוּהָ שְׁאִין לְחוּשׁ כ"כ שְׁיִפּוּל בּוּ דְּבָר מְאוּס. וְגַם כִּי זֶה הָיָה בַּחוּרְף שְׁאִין מְצוּיִים זְבוּבִים וְכְדוּמָה שְׁנַחוּשׁ שְׁיִפּוּל בְּהֵינן וְגַם דִּישׁ מְקוּם לְחַלֵּק בֵּין אִם גְּלוּי כָּל הַפְּלִי שֶׁל הֵינן אוּ שְׁגְלוּי רַק מְקוּם הַמְּגוּפָה שְׁבָאֵן כְּזֶה אִינוּ מְפִיג בְּמַהְרָה אֶת רִיחוּ וְטַעְמוֹ.

נִרְאֶה פְּשוּט שְׁיִשׁ לְהַתִּיר לְקִידוּשׁ וְכַדְעַת הַמַּג"א. וְהֵאֲחֲרוּנִים שְׁכַתְבוּ שְׁעָה מוּעָטָת כְּבָר כְּתַבְנוּ שְׁלֵא דְקִדְקוּ בְּלִשׁוֹנָם כִּי סוּף דְּבָרֵי הַמַּג"א אִינְרִי אִף בְּאִיזָה שְׁעוֹת.

וְאִף בֵּינן מְגוּלָה גְּמוּר נִרְאֶה דְּאִינוּ אָסוּר רַק לְקִידוּשׁ הַלֵּילָה אֲבָל בְּשַׁחְרִית שְׁרִי. דְּאִף שִׁכַּח רִיחוּ וְטַעְמוֹ.

מ"מ לא גרע מןשאר משקין שמוותר לקדש בשחרית פשאים לו יין וכן להבדלה. אכן אם יש לחוש שגפול בו דבר מאוס י"ל דאסור גם בשחרית ולהבדלה.

כיון שהוא מאוס לאנשים נקני הדעת. ויש בו משום הקריבהו נא.

ולפי"ז גם שארי משקין שגפול שם איזה דבר שעי"ז נמנעים נקני הדעת לשותו. יש לאסרם לקדוש ולהבדלה.

וכן לשארי פוסות של ברפת מצוה. וכעין זה כתב הפמ"ג באו"ח סימן קנ"ד בא"א סקי"ט גבי גר ביהכ"נ דה"ה לשארי גרות של מצוה.

וע' אחרונים ר"ס תרע"ג ובפמ"ג יו"ד סימן צ"ט ויש לצדד בשאר משקין ובהכרח לקצר: סימן ב פב"ד ידידי הה"ג וכו' מו"ה בצלאל נ"י הרב דק' וויזנא: ע"ד אשר חפץ לדעת דעתי פשפא עכו"ם בשבת לקחת ש"ש או בגד למת אם מותר להרשות שיקח הסחורה בעצמו משום איבה.

הנה בגוף דין איבה איתא בע"ז (דף כ"ו) דלא שייך בכה"ג כיון שידוע להם שגאסר לנו בשבת מו"מ. ואף בפקו"נ שהותר לישראל איתא שם שיודעים העכו"ם שלא הותר השבת רק בשביל מי ששומר שבת.

אכן איתא במרדכי פ"ק דשבת בשם א"ז שאם עכו"ם חולה שלח בשבת לקחת איזה מאכל מישראל מותר לתת לו. ובהג"מ פ"ו מה"ש כתב בשם א"ז דמשום דרכי שלום או עכו"ם אלם מותר לתת לו או לשלוח ע"י עכו"ם אחר לדין דלית לן ר"ה.

והובא זה בב"י סימן שכ"ה וכתב דהך דדרכי שלום היינו כי הוא שחולה שלח לקחת מאכל. ובש"ע סימן שכ"ה ס"ב סתם דמפני ד"ש או אלם מותר.

ובאמת מהא דמאכל יש לחלק דמאכל שאני שיוכל לאכלו במקומו וליכא משום מראית העין פולי האי וכמ"ש במרדכי שם. אכן באו"ז ה'שבת סימן נ"ג מפני שאף שידוע שרוצה להוליך לרה"ר שרי אף ליתן לידו משום שאצלינו ליכא ר"ה דאורייתא ולזה שרי בדבר ששייך בו ד"ש פגון שהיה העכו"ם אלם.

ולפלא דבאו"ז מבואר דאלם היינו משום ד"ש. ובהג"מ מבואר דתרי מילי נינהו.

וצ"ל דגריס באו"ז וכגון שהיה העכו"ם אלם. וכ"נ באו"ז שם דמיתי שנותנין מזונות לעכו"ם בשבת מהא דתנן מפרנסין עניי עכו"ם עם עניי ישראל משום ד"ש ע"ש.

אלמא דס"ל דד"ש שייך רק במזונות. אף י"ל דמיתי דבמזונות שייך ד"ש אף בעכו"ם.

וממילא נילף לכל דבר היכא שגרא שיש בזה משום ד"ש. וכ"נ מדברי ההג"מ והשו"ע שכתבו בדבר שיש בו משום ד"ש ולא פירשו דהיינו במזונות.

מוכח דשייך ד"ש גם בשאר דברים. וכ"נ בגיטין (דף ס"א דשייך ד"ש בשא"ד ע"ש במשנה וכן מסתבר) אף י"ל דרק במתנה התירו דליתא רק משום חשש הוצאה דמתנה מותר לתת בשבת כמש"כ בחיבורי ח"ב סימן ק' וח"ג סימן פ"ג מהשטמ"ק פתובות (דף ה') שאיסור מתנה בשבת הוא על המקבל ולא על הנותן.

וכינן שהמקבל הוא עכו"ם אין בנה איסור. ומשום הוצאה הני רק חשש שבות דשבות כינן שאין לנו ר"ה.

אבל במכירה אסור. ואף שאינו עושה דבר פי העכו"ם נוטל בעצמו.

מ"מ הא הו' מו"מ. דהא עכ"פ צריף להראות לו היכן מונח הדבר וגם משגיח כמה הוא נוטל.

וגם דהיכן מצינו שצריף מעשה במו"מ. וכ"כ הרמב"ם בפכ"ג מה"ש הי"ג דאף המוכר בדברים מיקרי מו"מ וצ"ל הפוננה שמצנה להקונה לזכות בדבר הנמכר וכן משמע שם ברמב"ם.

וקל מו"מ הוא בדברים שאומר לו טול דבר זה בכף וכף וכדומה וא"צ שיקח בידו ויתנונו לו. וכן פירש"י בשבת (דף קי"ג ע"ב) דמו"מ הוא בכלל איסור דיבור.

ואף שהקשו התו' שם דהא כבר נפקא ממצוא תפציה. היינו משום דעביד בדיבורו מעשה המו"מ.

וידעינן לה מקרא דמצוא תפציה. אבל כ"ע מודו דמו"מ אסור אף בדיבור.

ורק רש"י ס"ל דזה ילפינן מנדבר דבר. ותוס' ס"ל דג"ז נכלל בקרא דמצוא תפציה.

וכ"נ בב"ח ר"ס ש"ו ע"ש: ולכאורה י"ל דנ"ד מיקרי דבר מצנה משום דרכי שלום ולדב"מ מצינו בשבת (דף קי"ג) דתפצי שמים מותרים. וכ"כ כמה ראשונים הוכאו בשטמ"ק פתובות (דף ה') שמותר ליתן מתנה בשבת במקום מצנה.

ולפ"ז מותר ג"כ מו"מ לדב"מ. דהא מו"מ נאסר מקרא דמצוא תפציה.

ואמעיתו מנה תפצי שמים אבל ז"א דהא כתב הר"מ מרונטענבערג הוכא בטור סימן ש"ו שמו"מ גמור לא הותר במקום מצנה. וכ"פ בש"ע סי' ש"ו ס"ו וברמ"א שם ס"ג וכ"כ הרבה ראשונים הוכאו בב"י שם ובשטמ"ק בכתובות (דף ה').

והנה נראה הטעם דמו"מ האיסור הוא שפא יכתוב כפירש"י בפיצה (דף ל"ז) וכ"כ הרמב"ם בפכ"ג מה"ש. וגזירת חכמים לא מצינו שהותרה במקום מצנה כמ"ש המ"מ פכ"ד מה"ש ה"ה.

ורק ר"ת ס"ל הוכא בתוס' ביצה (דף ל"ו) דגזירה שפא יכתוב הותרה ג"כ במקום מצנה. אבל שאר ראשונים נראה דפליגי בנה אף קשה לפ"ז למה התירו חשבונות של מצנה הא כתב הרמב"ם פכ"ג מה"ש טעם איסור חשבונות משום שפא יכתוב.

וצ"ל הטעם משום דחשבונות של מצנה כגון מה שנוגע לדבר הלכה וכדומה אין רגילים לכתבם. רק חשבונות של עסקו.

ההרגל לכתבם לזכרון. וכינן שאין רגילים לכתבם אין בהם איסור רק משום ממצוא תפציה ונדבר דבר.

וכן פירש"י בכתובות (דף ה') שהאיסור הוא מנדבר דבר. וזה הותר בדבר מצנה.

ובקש לצדקה ג"כ אין הדרה לכתוב משום דהוי ממון שאין לו תובעים והוא דחוק. שוב ראיתי שהפמ"ג הקשה זה בסימן ש"ו במשבצות סק"ח ונשאר בקושיא.

וביש"ש פ' משילין סי' ז'. כתב דבגזירה דשמא יכתוב הקילו במקום מצנה ובמו"מ הקמירו.

וצ"ל פננתו דס"ל טעם איסור מו"מ הוא משום תקנת עזרא כפירש"י בביצה (דף כ"ז ע"ב) ובזה לא מצינו קולא. ורק בדבר שנאסר משום ממצוא חפציה הותר במקום מצנה שהוא חפצי שמים, ורש"י ס"ל דעזרא תיקן זה משום שמא יכתוב.

או שסמך אקרא דממצוא חפציה. וכתרי לישני דברש"י בביצה (דף ל"ז): אכן לפ"ז קשה טובא למה התירו לקנות בשבת אצל חנוני או רועה ומניח טליתו אצלו ועושה חשבון לאחר שבת כדאיתא בשבת (דף קמ"ח) דאף שאינו מדבר עמו מסכום מקח.

מ"מ הא הוי מו"מ דהרי מקנה לו החפץ. וכן בביצה (דף כ"ט) איתא שהקילו לקנות לצורך יו"ט רק שלא יזכיר סכום מקח ומדה.

רק התם י"ל דכיון שהותרה מלאכה לצורך אכל נפש. הקילו גם במו"מ לצורך או"נ. אבל בשבת קשה. וביותר קשה דכל הנהו דביצה (דף כ"ט) הובאו להלכה בטוש"ע סימן שכ"ג להתיר גם בשבת.

ולכאורה י"ל דגזירה שמא יכתוב שיהיה רק בקנין קרקע שהמנהג לכתוב שטר. אבל מטלטלים לאו בני שטרא נינהו כדאיתא תא בב"ק (דף ע"ט).

ובזה יש ליישב מה שהביא רש"י בביצה (דף כ"ז) קרא דעזרא ולא הביא גזירה דשמא יכתוב. משום דשם איירי במטלטלים.

ובעזרא איירי ג"כ במטלטלים. והיינו דמיייתי רש"י בביצה (דף ל"ז) תרי לישני.

אבל ז"א דהרי הרמב"ם כתב בפכ"ג מה"ש הטעם שמא יכתוב על כל מו"מ וכן סתמו כל הפוסקים. וצ"ל מפני שדורו הסוחרים לכתוב עסקיהם בפנקס.

ובשבת שלוקחים בהקפה יש לחוש יותר לכתובה פידוע. ואף דאיתא בשבת (דף קמ"ח) דשאלה שהוא לזמן מועט אין לחוש לכתובה מ"מ מו"מ שהוא בהקפה רגילים לכתוב בפנקס.

וכ"ה לשון המשנה בשבועות (דף מ"ה) וחנוני על פנקסו. ואף כשמניח טליתו למשכון בכ"ז המנהג לכתוב למי נתן ושל מי הוא המשכון: ונראה ביאור ענין זה.

דאיתא בשבת (דף קמ"ח) דאף דהלואה אסור בשבת שמא יכתוב מ"מ אם אמר השאילני שרי דע"י ששינה ואמר בלשון שאלה הוי היכר שלא יבוא לכתוב. ולזה הותר לצורך שבת כל מו"מ ע"י היכר כגון שאינו מזכיר סכום מקח ומדה ושמניח טליתו אצלו.

וישנוי זה מזכירו שלא יבוא לכתוב. רק דמ"מ יש לאסור משום ממצוא חפציה.

אבל לצורך מצנה שרי דחפצי שמים הותרו. ובזה מיושב מה שצריך גזירה דשמא יכתוב גם קרא דממצוא חפציה והיינו משום דגזירה דשמא יכתוב לא הותר במקום מצנה.

נרק פֿשׂישׂ איזױה הױפּר. אַזױ הױפּר בּמקום מַצְנָה.

ומתנה לפ"ז הותרה לצורך מצנה משום דלא שנייה בזה שְמָא יכתוב. וְהאוסרים בזה בשטמ"ק פתובות (דף ה').

צ"ל דס"ל דגם בזה שנייה שְמָא יכתוב וככל מוציא מרשותו לרשות חבירו. וכדאיתא בביצה (דף ל"ז) דאין מקדישין ומעריכין משום שְמָא יכתוב וע"ש ברש"י וע' שבת (דף קמ"ח ע"ב).

והא דאיתא בספ"ק דביצה שמשלחין מתנות ביו"ט לצורך יו"ט. י"ל דיו"ט שאני וכמש"ל, ועי"ל דכשמשלחו בתורת דורון הוי ג"כ פֿשׂינוי: עכ"פ שמענו מזה דמו"מ שפעשה ע"י איזה שנינוי יש להתיר במקום מצנה.

וא"כ פנין שכתבו הפוסקים דמשום דרכי שלום מיקרי דב"מ. ממילא מותר להניח לעכו"ם לקחת איזה דבר משלו בתורת מקר פנין שאינו נותן לו בידינו וגם אינו מגיד לו סכום מקח.

ואין לה שנינוי גדול מזה. אכן אם נבוא לסדש התירים כאלו.

יהיו כל התניות פתוחות ח"ו בשבת. ולזה נראה דרק בדבר שלא יוכל העכו"ם להשיג במקום אחר מיקרי ד"ש ויש להתיר להניחו לקחת אצל הישראלי אבל דבר שיוכל להשיג אצל אחר.

חלילה להתיר זה. דליכא בזה משום ד"ש.

כי כל העכו"ם יודעים שאסור לישראל לעסוק במו"מ בשבת ויו"ט. ובמקום שאפשר להתיר כנ"ל צריך להזהר שלא ליתן לידו רק יקחנו בעצמו.

ושלא להגיד לו סכום מקח וכמש"ל. וגם שלא יפתח חנותו לר"ה רק יקח מצד אחר.

ואם אין לו פתח אחר. אַזױ יפתחנה העכו"ם.

ולא יפתח הפתח פולו רק במקצת. וכעין הא דאיתא במ"ק (דף י"ג) ובשו"ע סימן תקל"ט.

והעכו"ם יסגרה תיכף פֿשׂינצא ואם יש סחורה זו אצל ישראל אחר שהלה לא יצטרך לפתוח חנותו. אַזױ ישלחנו אליו.

ואם הלה לא יחפץ לתת לו. בשביל שכל ימות השנה אינו לוקח אצלו.

מותר ישראל זה להרשות להעכו"ם לפתוח חנותו באופן הנ"ל. ואם יש שם חנוני עכו"ם ואינו רוצה לתת בשבת לעכו"ם זה רק אם יקנה אצלו כל השנה.

אזי אם ידוע להישראל להכין זה מע"ש. אסור להניחו לקחת בשבת.

דאיהו דאפסיד אנפשי'. כי הנה לו לתת זה להעכו"ם בע"ש ולא עדיפא קולא זו מדבר שדוחה שבת מדאורייתא דקיי"ל בשבת (דף ק"ל) שאסור אם הנה אפשר לעשותו בע"ש.

אבל אם לא הנה אפשר לדעת זה מע"ש. יש להתיר.

וע' חיבורי ח"ב סי' ק'. ונה הוי דבר מצנה משום דרכי שלום.
כ"א לא ניחננו לקחת. יאמרו העפום ששעפום צריף לקנות אצל עפום.

וישראל אצל ישראל. ועי"ז יגבר פירוד הלכות ויבואו לידי שנאה.

ואנחנו נצטוינו מפי חז"ל להיות שלמים אף עם עפום וק"ו עם השומרים ז' מצות. ולזה
אמרו בגיטין (דף ס"א) מפרנסין עניי עפום עם עניי ישראל מפני ד"ש.

הפונה שמפרנסים אותם יחד כדי לקרב הלכות ולא יהיה שנאה לזה על זה. ולזה מותר
בכה"ג להניח לעפום לקחת בשבת הדבר הנחויץ לו אם לא ידע זה מאתמול וגם הוא
רגיל לקנות אצלו כל ימות השנה.

וא"צ לדחותו שילך לקנות אצל חנוני עפום. אם עי"ז יפתה אותו העפום שיקח אצלו
כל ימות השנה.

וכעין זה תלוי בראות עיני הדיין לפי ערך נחיצות הענין ושללא יפרצו להקל בזה ח"ו
יותר מדאי. ובימי חרפי ראיתי שהגאון התסיד מהרא"ש זצ"ל אבד"ק איישישאק בעה"מ
שו"ת עמודי אש התיר להרשות את העפום שיקח מבית ישראל בשבת משום דרכי
שלום.

וכ"ז אם הדבר צריף לשעה. אבל אם אפשר לדחות על מו"ש.

נדאי שאסור לתת בשבת. וע' ח' הרשב"א גיטין (דף ס"א): סימן ג' כבוד הה"נ וכו'
מו"ה חיים טשערנאגוויטש מו"צ באדעסא יע"א: ע"ד הטעליגרף שעומדים תחת
העמודים קנים המכוננים תחת החוט.

לחזיק העמודים. כפר כתבתי במקתבי הראשון.

שבאופן כזה יכולים לסמוך ע"ז. ואף שאיזה אחרונים פקפקו מצד שלא נעשו לשם
מחיצה.

ז"א.

דמחיצה הויא בכל גונוי וכמ"ש התוס' וש"פ בעירובין (דף כ"ה). רק יש לדון דהא איתא
שם דלענין היקף לדירה לא הוי מחיצה אם נעשה לנחת או לצניעות ובג"ד אנו רוצים
לעשות שיהא מוקף לדירה.

אכן כיון שפבר כתבתי שאין לסמוך על הטעליגרף משום צה"פ. רק צריף להעמיד קנים
תחת החוט ולפ"ז תו לא הוי מחיצה לצניעות.

דהא עתה עושה הצה"פ לשם היקף לדירה וכמ"ש המג"א סימן שנ"ח דאף ע"י צה"פ
הוי מוקף לדירה וע' מג"א סימן שס"ב. ואין חשש בזה: וע"ד אם יש למצוא תקנה
להגנות הנמצאות בעיר ואינם גדורים וזה יותר מבית סאתים.

דקיי"ל דזרעים מבטלי מחיצתא. והוי שאר העיר פרוץ למקום האסור.

וכדאיתא בעירובין (דף כ"ד). והביא מעכ"ת דברי הח"צ סימן נ"ט שמקיל פשהזרעים
נעשו ערוגות ערוגות שאין מצטרפין ליותר מסאתים.

וכן דברי הדב"ר שמואל שהביא הח"צ שם ע"פ דברי התוס' והרא"ש שצדדו לומר דרב
בקרפף זרעים מבטלי מחיצה ולא בקוצר ורחבה. וקפ"ן כת"ר לדעת דעתי בזה.

ובאשר טרדוטי עצומות פעת אשיבנו בקוצר: הנה היתר הדב"ש קשה לסמוך עליו.
אחרי שכל הפוסקים לא הביאו שיטה זו ואף כי נימא דהלכה פהמקיל בעירוב הגוי אף
במחיצות.

אין שייך זה לענין לסמוך על דעה יחידית שלא הביאה הפוסקים כלל. ועוד דאף התוס'
בעירובין (דף כ"ג ע"א) כתבו בלשון שמה ולא בהקלטה.

וכן הרא"ש שם נשאר בצ"ע בזה. וכ"כ המרדכי ורי"ו וטור דהגוי רק ספק.

וכבר כתב הב"ח סימן שצ"ח והק"נ בפ"ב בעירובין דבאיבעיא לא אמרינו הלכה בדברי
המקיל בעירוב. ובלא"ה הא כתב הרא"ש בפ"ב בעירובין סימן ד' וריב"ש סימן ת"ה
דבמחיצות לא אמרינו הלכה בדברי המקיל בעירוב.

ובנ"ד פיון דמבטלי מחיצתא א"כ נוגע זה למחיצות. ויש לחלק קצת וכן פסקו הטוש"ע
סימן שנ"ח ס"י להלכה דגם בקוצר זרעים מבטלי מחיצה.

ועוד נראה דבנ"ד לא שייך כלל סברת התו' והרא"ש. דהא סברתם מבוארת בדבריהם
דזרעים מבטלים רק מחיצות קרפף שתשמישו מועט.

אבל חצר ורחבה שתשמישן רבה אין הזרעים מבטלי מחיצותיהן. וזה שייך רק כשהיו
החצר ורחבה מוקפות לדירה ואח"כ זרעו שם.

אבל היכי שיש גינה זרועה יותר מב"ס ואינה גדורה לצד הקרפף הסמוך לה. ואח"כ
עושה מהקרפף חצר.

בזה נדאי הגוי החצר פרוץ במלואו למקום האסור להגינה דלא שייך לומר שהזרעים אין
מבטלים מחיצות החצר. דהא כבר נתבטלו המחיצות קודם שגמלו לעשות מהקרפף
חצר.

ועיקר ראיות התו' ורא"ש הוא מרש"י. דגבי הא דגינה והקרפף שהי' ע' אמה ושירים
מטלטלין בתוכה.

והוא שיהא בה שימורה ובית דירה. ופירש"י שפתח ולבסוף הקיף דהגוי הנקף לדירה.
והקשו התוס' וכי לא ס"ל לריב"ב שמוטר לטלטל בחצר יותר מב"ס. והלא כמה מבוארת
בחצירות היו בירושלים יתרות על ב"ס.

וכי יאסור ריב"ב לטלטל בהן. ולזה הוכיחו שיש חילוק בין קרפף לחצר.

וכן הוכיחו מהא דאיתא שם (דף כ"ב) דאמרו רבנן לר"י אי אפה מודה בדיר וסתר
ומקצה שאפילו בת עשרה כורין מותר לטלטל. משמע דליכא מאן דפליג עליה.

ועכצ"ל דריב"ב מודה בהנהו. ולזה כתב הרא"ש שאין ללמוד חצר ורחבה מקרפף לענין
זרעים שיבטלו המחיצות וא"כ נהי דנימא שלפי שתשמישן מרובה לא יבטלו הזרעים

מחיצותיהם אבל מהיכי תיתי לומר שע"י שגמלה לעשות מהקרפף חצר זה מותר לטלטל בנרעים שאצל הקצר.

וגוף סברת הרא"ש ג"כ קשה לענ"ד דנהי דריב"ב ס"ל דבבבב מהני הקיף לדירה אף ליתר מב"ס. ולגינה וקרפף מהני רק לב"ס.

מ"מ לעננין ביטול מחיצות מנ"ל לחלק בזה. דהא כיון שזרעם הוי פגינה ממש.

ומנ"ל לחדש פלוגתא במה שלא נזכר בש"ס. ולדבריו יהיו זה תלוי בפלוגתא דריב"ב ורבנן.

וכל כה"ג הו"ל להש"ס לפרושי (בדף כ"ד) וכדמפרש שם אליבא דר"ש ורבנן. ואף דע"כ אזיל שם לרבנן.

דלריב"ב אין מועיל הקיף דירה ביותר מב"ס. מ"מ הו"ל לפרושי דלרבנן חצר שאני: ולכאורה יש להביא ראיה להרא"ש.

דבאמת צריך להבין לשון הש"ס (דף כ"ג ע"ב) נזרע רובו הרי הוא פגינה ואסור. נטע רובו הרי הוא פקצר ומותר.

למה ליה למימר הרי הוא פקצר. דהא סגי שהוא בחזקתו הקודמת קרפף שהוקף לדירה. ובשלקא אי נימא שיש חילוק בין קרפף לקצר. י"ל דנטע עדיף טפי דהוי פקצר.

אבל ז"א דא"כ נימא שאם זרע אח"כ בין האילנות לא יבטלו המחיצות. דכיון דהוי פקצר תו לא מבטלי לה זרעים לדעת הרא"ש שהזכרנו אבל פוננת הש"ס נראה כמ"ש הריטב"א בחידושו שדריך ליטע אילנות פקצר לטייל ולישב בצילם.

ולזה קאמר הש"ס דאף שבקרפף אין מצוי כ"כ שיטעו שם אילנות. מ"מ אם נטע בו הרי הוא פקצר לעננין זה.

אבל לדינא אין חילוק לעננין זרעים בין קרפף לקצר. ועכ"פ לענ"ד אין להעמיד על הקיפול של הדב"ש שהובא בח"צ: ומ"ש הח"צ בשביל שעשוין ערוגות.

ג"כ לא נראה לענ"ד. דאטו הא דאיתא בש"ס דזרעים מבטלי מחיצות.

הוא דוקא פשוטו דהו"ל זה אצל זה. ונלא כן הדרה לזרוע מרונתקים קצת זה מזה פדי יניקה פדאיתא בשבת (דף פ"ה).

וכן תנן בפ"ג דפאה מ"ג ובמ"ק (דף ד' ע"ב) שאם הזרעים רצופים עוקרים האמצעים פדי שיגדלו השאר פראוי ובא"י צריך להניח שיעור יניקה בינתיים משום פלאי זרעים פדתנן בפ"ג דכלאים.

ועוד דהא איתא בש"ס שנטע לאמבטל מחיצתא. וס"ל לר"י (בדף כ"ד ע"א) והוא שעשוין אצטבלאות.

והיינו שורות שורות כפירש"י שם. הרי מפורש דזרעים בכה"ג שעשוין שורות שורות מבטלים המחיצות אף שיש הפסק גדול בין השורות.

דְּהָא אֵילָנוֹת שְׁיֵשׁ פְּחוֹת מִד' אַמּוֹת בֵּין אֵילָן וְאֵילָן רּוֹאִים אוֹתָם כְּאִלוֹ אֵינָם. כְּדַאיִתָּא
בב"ב דף פ"ג) מְשׁוּם שְׁעוֹמֵד לְמַעַקֵּר ע"ש בְּרֵשׁבַ"ם וְהוּא מְשַׁנֵּה בַפ"ה דְּכִלְאִים.

וְע"כ אֵינְרִי שְׁהָאֵילָנוֹת נְטוּעוֹת בְּהֶפְסֵק ד"א בֵּין שׁוּרָה לְשׁוּרָה. וְעַכְצ"ל דְּזַרְעִים מְבַטְלִי
מְחִיצוֹת אִם נִזְרָעוּ כְּדָרְךָ לְזָרוּעַ זָרְעִים.

וְאַף עֲרוּגוֹת עֲרוּגוֹת מְצַטְרָפוֹת לְיוֹתֵר מִסְּאֲתִים דְּלֹא כַהֲח"צ. וְכֵן מוּכַח מִסְּתָם לְשׁוֹן גִּינָה
שְׁבַש"ס וּפּוֹסְקִים דַּאיִתָּא דְּבַטְלִי מְחִיצָתָא.

וְהִינּוּ עֲרוּגוֹת. כְּדַאיִתָּא בַש"ס בְּכַמְהָ דְּזוּכְמִי שְׁהִיָּה דְּרַפָּם לְזָרוּעַ עֲרוּגוֹת עֲרוּגוֹת.

ע' פ"ג וּפ"ה דְּכִלְאִים וְשַׁבָּת (דף פ"ה) וּב"ק (ד' ו' ע"ב) וְעוֹד בַּכ"מ: וּמ"ש הַח"צ.
שְׁהֶהֱפֵסֵק שְׁבִין הָעֲרוּגוֹת עֲשׂוּי לְהִילּוּף.

ז"א דְּהָא אֵינּוּ עֲשׂוּי לְהִילּוּף בַּנ"א. רַק לְהִלְף לְצוּרָה הַגִּינָה וְזֶה דְּרַף גַּם בְּאֵילָנוֹת לִילָף
בֵּין הָאֵילָנוֹת לְמִקְנָם וְלִלְקֹט הַפְּיֵרוֹת וְלִהְיֵי צְרִיכִים מְקוֹם פְּנוּי סְמוּךְ לְאֵילָן כְּמֵלֵא אוֹרָה
וְסֵלוֹ כְּדַאיִתָּא בַּב"ב (דף פ"ב) וְכֵן אֵיִתָּא בַּפ"ד דְּכִלְאִים שְׁצָרִיף ד"א כְּדִי עֲבוּדַת הַפְּרָם
שְׁיִוְכְלוּ לִילָף שָׁם עִם עֲגָלוֹת לְכַצּוֹר.

וּמוּכַח בְּסוּגְיָא דַּבְכָה"ג בְּזַרְעִים שְׁהַנִּיחַ כְּפִי הַצּוּרָה לְזַרְעִים מְבַטְלִי הַמְּחִיצוֹת. וְכֵן אֵיִתָּא
בַּב"ב (דף צ"ט ע"ב) שְׁדָרְךָ לְכַנוֹס לְפַעְמִים לְגִינָה וְלִהְכַנִּיס לְתוֹכָהּ תַּגְרִים.

וּבַשַּׁבָּת (דף פ"ה) אֵיִתָּא שְׁדָרְךָ לְעֲשׂוֹת הַפְּסֵק כְּרוֹחַב פְּרָסָה כְּדִי שְׁיִוְכַל לִילָף לְהַשְׁקוֹת
הַיָּרֵק ע"ש. וְאַף דְּנִדְאִי אִם יֵשׁ הַפְּסֵק ד"א לֹא מְצַטְרָפִי הַזָּרְעִים.

אַבְל בְּהֶפְסֵק עֲרוּגָה שְׁדָרְכָן בְּכָף כַּנ"ל וְנִדְאִי דְּמְצַטְרָפִי וְזֶה כְּרוּר לַעַנ"ד: וְהַנְּלַע"ד לְחַדָּשׁ
בְּעַנְיָן זֶה. דְּלְכַאוּרָה קָשָׁה טוּבָא בְּהָא דְּתַנּוּן בְּעִירוּבִין (דף כ"ג) בְּגִינָה וְקַרְפָּף שְׁמוּעִיל
שׁוּמְרָה וּבֵית דִּירָה.

וּפִירַש"י דְּהוּי מְקוּף לְדִירָה. וְקָשָׁה דְּהָא גִינָה הַזָּרְעִים מְבַטְלִים הַמְּחִיצוֹת.

וּכְבָר הַקָּשׁוּ זֶה בְּתו' יִשְׁנִים (דף כ"ג ע"ב) וּבְרַא"ש. וְתַרְצוּ דְּרַק בְּסְאֲתִים מְהִי הַנּוּקָף
לְדִירָה וְלֹא בְּיוֹתֵר מְזֶה.

וְקָשָׁה דְּמִשְׁמַע דְּלֹא קי"ל כְּרִיב"ב שְׁמַתִּיר רַק כְּבֵית סְאֲתִים. וְהִלְכָה כְּתַנְאִי דְּפְלִיגִי עֲלֶיהָ
וְשָׂרוּ אַף בְּיוֹתֵר מַב"ס ע"ש בְּסוּגְיָא.

וּכ"ה לְשׁוֹן הַרְמַב"ם בְּפִירוּשׁ הַמְּשַׁנֵּה דְּסְאֲתִים נְאָמְרוּ בְּגִינָה וְקַרְפָּף שְׁלֹא הַנּוּקָף לְדִירָה.
אַבְל בְּכָל מְקוֹם שְׁנַעֲשֵׂה גָזֵר בְּכּוֹנֵה לְשֵׁם דִּירָה מְוֹתֵר אַף בְּיוֹתֵר מִסְּאֲתִים הָרִי מְבּוֹאֵר
דְּאַף בְּגִינָה שְׂרִי בְּיוֹתֵר מִסְּאֲתִים אִם הַנּוּקָף לְדִירָה וּכ"כ בַּהֲג"א מַא"ז פ' עוֹשִׁין פְּסִין
לְהִדְאִי דְּגִינָה וְקַרְפָּף שְׁהַנּוּקָפוּ לְדִירָה מְוֹתֵר לְטַלְטַל אַף בְּיוֹתֵר מִסְּאֲתִים.

וּכ"ה בְּאוּר זָרוּעַ בַּה' עֲרוּבִין. וּכ"כ הַרְע"ב בַּפ"ב דְּעִירוּבִין מ"ה לְהִדְאִי דְּרִיב"ב ס"ל
דְּאַף בְּמִנְקָף לְדִירָה אֲסוּר יוֹתֵר מִסְּאֲתִים אַבְל אֲנִן קי"ל דְּאַף בְּיוֹתֵר מִסְּאֲתִים שְׂרִי.

וּמְבּוֹאֵר שָׁם דְּקָאִי עַל גִּינָה דְּאֵינְרִי בַּה' רִיב"ב ע"ש. וּכ"כ רַבִּינוּ יְהוֹנָתָן בְּרִי"ף עַל הַמְּשַׁנֵּה
שָׁם לְהִדְאִי ע"ש.

וכ"כ בתוס' רי"ד דאף בגינה מהני ה'קף לדירה ע"ש. וכן מוכח בעירובין (דף ט"ו וט"ז) גבי ש"ירא שחנתה בבקעה שמוטר לטלטל אף ביותר מסאתים.

וסתם בקעה היא זרועה פדתנו בפ"ו דטהרות ובשבת (דף ו' ע"ב) וב"ב (דף קנ"ג ע"ב) ע"ש ברשב"ם וכ"ה בכ"מ. ובירושלמי פ"א דעירובין ה"י מפנרש ש"ירא שחנתה בגינה ש"היא מוקפת גדר מטלטלין בה אפילו פוריים וכו'.

וכ"ה בתוספתא. הרי שהותר לטלטל בגינה אף ביותר מסאתים כשהוקף לדירה. ומה שהתירו זה רק בש"ירא. כב"ר פירש"י שם והתו' וש"פ.

אי משום שלא קבעו שם המחיצה רק לאותה שבת. אי משום דא"יירי במחיצה גרועה או של שתי או של ערב.

אבל במחיצה גמורה שהוקף לדירה שרי בכל גונו יעו"ש ובפוסקים סימן ש"ס. והריטב"א בחידושו בדף ט"ז) כתב דאף באין מוקף לדירה התירו בש"ירא.

ולפ"ז מיושב קושיתנו. דלהכי שרי אף בבקעה ובגינה.

אבל ברש"י (דף ט"ז ע"ב) ובתוס' (דף י"ח ע"א) מבואר להדיא דבעינו בש"ירא הוקפה לדירה. רק שהקילו במחיצה גרועה ובק"ף רק ליום אחד ע"ש.

שוב ראיתי בחי' הרשב"א שהביא התוספתא. ותיגר כמ"ש הריטב"א שהותר אף בלא הוקף לדירה.

אבל רש"י ותוס' וש"פ לא ס"ל הכי וכמ"ל. וא"כ מוכח דמהני בזרעים ה'קף לדירה.

וקשה דהא זרעים מבטלי מחיצות. וכ"נ ברמב"ם פט"ז מה' שבת שכתב בה"א שכל שלא הוקף לדיר' פגון גנות ופרדסים אסור לטלטל ביותר מסאתים ובהל"ה שם כתב.

כל שלא הוקף ונפרץ יותר מעשר' וחזר וגדר לשם דירה. הוי מוקף לדירה.

משמע דקאי אהני דא"יירי בהל"ה. והיינו אף בגינה ופרדס מהני ה'קף לדירה.

וקשה דהא פוסק שם דזרעים מבטלי מחיצות: והנראה ב"ש"ב. דכל הנהו פוסקים הרמב"ם ורש"י ותו' ואו"ז והג"א והרע"ב ס"ל דרק כשכבר הוקף לדירה ואז"כ זרע שם בטלו המחיצות.

דכינו שאין דרף לזרוע במקום המוקף לדירה. אמרינו שנמלך ורועה ש"הא ה'קף שלא לדירה.

ונהי דמחשבה אין מוציאה מידי מעשה הזריעה. אבל מעשה הזריעה מועיל לבטל מחשבתו הראשונה ומשוי לה כמוקף שלא לשם דירה.

אבל היכא שהיה שם מכבר גינה ויש שם פרצה יותר מעשר. נעמה גודרה לשם דירה.

זה מהני אף בגינה להתייר אף ב"ת מסאתים. כמ"ל להוכיח מהש"ס והירושלמי והרמב"ם ורש"י ותו' וכמ"ש הא"ז והג"א ורנבו יהונתן והרע"ב להדיא.

ומינשבים כל הקושיות שהקשינו למעלה בפשיטות. ואף שהרא"ש משמע להדיא דלא ס"ל הכי וכן הרשב"א בחידושייו.

שהרי הקשו למה מועיל בגינה שומירה ונדחקו בזה. מ"מ לענ"ד ברור כמש"ל. וכ"כ בספר יראים מצנה ק"ב ובס' צדה לדרך מאמר ד' פמ"ה: ועפ"ז אפשר לישוב מה שהשמיט הרי"ף סוגיא דזרעים מבטלי מחיצתא. וכבר עמד בזה הבעה"מ.

והרבב"ן לא תירץ על זה. ולפמש"ל י"ל דס"ל להוכיח מסוגיא (דף ט"ו וט"ז) ומהירושלמי שהזכרנו וכן מרבנן דפליגי על ריב"ב דבגינה מהני היקף לדירה.

ולא ס"ל לחלק בין גזרע מקודם לגזרע אח"כ. רק ס"ל דסוגיא (דף כ"ג ע"ב) אגלא אליבא דריב"ב שם דס"ל דלא מהני בגינה היקף דירה רק עד סאתים ולא ביותר.

וע"ז מיייתי שיש חילוקים בין רוב למעוט אבל לדין דקי"ל כרבנן דפליגי על ריב"ב. וס"ל דהיקף דירה מהני בגינה בכל גונו.

ליתא לסוגיא זו פלל. ולזה השמיטה הרי"ף.

ולפ"ז צ"ל דס"ל להרי"ף כמ"ש התוס' (בדף כ"ג) דריב"ב מודה בקצור דמהני היקף דירה אף ביותר מסאתים. ולזה קאמר דנטע הרי הוא בקצור.

וצ"ל לפ"ז דהרי"ף מפרש הא דקאמר ריב"ב הגינה והקרפף. הכוונה שקצתו גינה וקצתי קרפף.

ולזה קאמר אח"כ המשנה פולה בלשון יחיד יעו"ש משום דתנא רשותא הוא. ובש"ס הגירסא שהו ע' אמה ושירים.

אבל ברי"ף הגרסא שהיא ע' אמה ושירים. וכ"ה בתוספתא ואפשר הטעם משום שמפרש לה דתנא רשותא הוא וקמ"ל ריב"ב רבותא דזרעים לא מבטלי המחיצה אף כשמקצתו קרפף וי"ל שהוקף לדירה בשביל הקרפף לחוד.

וע' בפסוגיא (בדף כ"ד) ובחז' ריטב"א שם די"א דבפחות מסאתים שרי לטלטל ממקצת הגזרע למקצת שלא גזרע. ואף שהוא דחוק בכ"ז ההכרח לפרש כן כדי שלא יקשה למה השמיט דין מפורש.

וכן צ"ל בדעת הבה"ג שהשמיט דין זה דזרעים מבטלי מחיצה. ואקצר: עכ"פ הוכחנו מפשטות הש"ס והירושלמי ותוספתא ושפן דעת רש"י ותו' ורבב"ם ושכ"כ האו"ז וס' יראים והג"א ורבנו יהונתן ובס' צדה לדרך והרע"ב שאם הקיף גינה בפירוש לשם דירה מותר לטלטל בה.

וכ"נ דעת הבה"ג והרי"ף שהשמיטו דין דזרעים מבטלי מחיצתא. וכן פשטות לשון הטוש"ע ר"ס שנ"ח שכתבו דכל היקף שלא הוקף לדירה כגון גינות ופרדסים וכו' וכו' ששנינו לשמור אסור לטלטל ביותר מסאתים.

ואם הוקף לדירה אפילו יש בו כמה מילין מותר לטלטל. משמע דקאי אהנהו דאיירי בהו מתחלה.

ומהגני לגינה הקיפה לדירה. וכן בב"י שם הביא דברי ההג"א וביאר דבריו.
ולא הזכיר כלל שאין הלכה כדבריו. ומשמע שהב"י מיייתי לה להלכה.
וקא דאיתא שם בטוש"ע סע"י בגינה שפחצר. איירי שזרע הגינה אחר הקיפה החצר.
וכמש"ל דבהכי איירי הש"ס בקא דזרעים מבטלי מחיצה. ועפ"ז נתברר שדעת רוב
הפוסקים להקל בנ"ד בפשיטות.
פינן שהגינות היו מכבר ועתה באים לתקן עירובין ולהקיף את העיר לדירה וכמ"ש
המג"א סי' שנ"ח דאף צה"פ מהגני להקיף דירה. ומותר לטלטל אף בגינות ואף אם הם
יותר מסאתים: ועדיין יש לדון בנ"ד.
דקא ודאי יש הרבה גינות של עכו"ם. וא"כ נימא דלא מהגני מה שאנו מקיפין אותן לשם
דירה.
פינן שהעכו"ם אין דעתם כן. וי"ל שצריך לזה דעת בעלים דוקא.
ואף דגבי שירא משמע פשטות הש"ס ופוסקים שהבקעה שחנו בה אינה שלהם. ובכ"ז
מהגני הקיפם אם הקיפו במחיצה גמורה כמבואר בפוסקים שם.
י"ל דמ"מ עכשיו הם משתמשים שם והרי הם כבעלים ואף אם משתמשים בגזל. י"ל
דמ"מ הם עכשיו כבעלים וע' ב"ק (דף ס"ו) לענין מחשבה בגזל.
אבל בנ"ד הישראלים אין משתמשים בגינות והעכו"ם לא יניחום להשתמש שם. וא"כ
י"ל שפבטלה דעתם בקמה שמקיפים פעת לדירה פינן שאין דעתם להשתמש שם בגזילה.
וע' בחבורי ח"א סי' כ"ה מ"ש בענין אי מחשבת עכו"ם הויא מחשבה ואי בעינן מחשבת
בעלים. וא"ל דכיון ששוכרים הרשות שוב יכולים להקיפו לדירה.
ז"א דקא השכירות הויא רק להקיף ולא הוי שכירות גמורה כמבואר בש"ס ופוסקים.
ונהי דבהרחובות והשונקים מהגני מה שאנו מקיפים לדירה.
לפי שיש לנו רשות להשתמש שם בלי מוחה. אבל בגינות המיוחדות לעכו"ם נימא דלא
מהגני הקיפה שלנו.
ונה קשה גם על הח"צ דנהי דלא הוי גינה יותר מסאתים פשהו צרוגות. מ"מ קא הוי
קרפף יותר מסאתים.
ואם הו של עכו"ם מאי מהגני מה שעושים עירובין לעיר. דקא מ"מ פרוץ למקום האסור.
פינן דלא מהגני הקיפה לדירה להקרפפות של עכו"ם. וכן היתרו של הדבר שמואל אין
מועיל בזה.
דקא קודם שתקנו עירובין לעיר היו הגינות והקרפפות אינן מוקפות לדירה. רק עתה
ע"י תקון העירובין נעשה זה פחצר ורחבה.
ונה אין מועיל לעשות קרפפות וגינות של עכו"ם פחצר ורחבה. והוי פרוץ למקום
האסור: אבל באמת נראה שאין לחוש לזה.

דָּהָא הָא דְבַעֲיָנוּ הִיקָף לְדִירָה הוּא מְדַרְבְּנָן כַּמְפֹרְשׁ בְּש"ס וּפּוֹסְקִים וּפִירִש"י בְּעָרוּבִין (דָּף ט"ו ע"א) שְׁפָרָה תִקְנוּ חז"ל לְשִׁבְמַחֲצֵה גְרוּעָה אוֹ שְׁלֵא הִיקָף לְדִירָה לֹא הוֹסֵר רַק כְּבִית סָאתִים. וְיִלְפִינוּ לָהּ (בְּדָף כ"ג) מְחַצֵּר הַמְשָׁפָן.

וְהִטְעַם גִּרְאָה מְשׁוּם דְחַצֵּר הַמְשָׁפָן ג"כ לֹא הִיקָף לְדִירָה מ"מ קָרִי לָהּ הַפְתּוּב חַצֵּר וְהִיָּנוּ דִילְפִינוּ (בְּדָף כ"ג ע"ב) מְקַרָּא דְחַצֵּר הַמְשָׁפָן. וְאִין מוּבָן מַהוּ הַלִּמּוּד.

אָבֵל הַפְּנוּגָה כַּמֶּש"ל. וְהִתּוּ' פְתָבוּ (בְּדָף כ"ג) דְלִהְיֵי לֹא יִלְפִינוּ מְעַנְנָה וְהִר הַבֵּית מְפָנִי שְׁהִיוּ שׁוֹמְרִים בְּלִילָה.

וְקָשָׁה דָּהָא גַם בְּמִשְׁפָּן הָיוּ שׁוֹמְרִים כְּדֹאִיתָא רִישׁ תְּמִיד. וְע"כ צ"ל דְכִינוּן שְׁהַשְׁמִימֹר אֵינוֹ אֵלָא בְּשָׁבִיל הַכְּבוֹד כְּמוֹ בְּחַצְרוֹת מְלָכִים כַּמ"ש הַרְמָב"ם בַּפ"ח מַה' בַּה"ב.

לֹא מְקַרִי דִירָה. וְגַם דָּהָא בְּנִרְגָּנִין עֲשׂוּיָן לְשִׁמְרָה.

וּמ"מ לֹא מְקַרִי הִיקָף לְדִירָה. וּכְפִרְש"י בְּעָרוּבִין (דָּף ט"ו ע"א) הִטְעַם.

שְׁהוּא דָּר שָׁם בַּע"כ כְּדִי לְשִׁמּוֹר מַה שְׁחֹצְפָה לוֹ. וְהָיִי דִירָה שְׁתַּשְׁמִיטָה לְאֹוִיר.

וּבְכַפְשׁוֹטוֹ י"ל דְּבַהֲמ"ק מְקַרִי הִיקָף לְדִירָה לְפִי שְׁהִיתָה שָׁם לְשִׁכָּה לְכַה"ג דְּהוּא בֵּית דִירָה כְּדֹאִיתָא בְּיוֹמָא (דָּף י') וְע"ש בְּרִש"י וְתו'. וְגַם הִיתָה שָׁם לְשִׁכַת בֵּית אַבְטִינָס שְׁשִׁהוּ שָׁם כְּמָה שְׁעוֹת בְּיוֹם וְאִכְמ"ל בְּזָה.

וְעַכ"פ יִלְפִינוּ מְחַצֵּר הַמְשָׁפָן דָּאף שְׁלֵא הִיקָף לְדִירָה מְקַרִי חַצֵּר כְּבִית סָאתִים. וְהִעֲנִין גִּרְאָה כְּעִין מ"ש הַט"ז בְּיו"ד ס' קי"ז וּבכ"ד דְּכָל הַמְפֹרְשׁ בַּתּוֹרָה לֹא אֶסְרוּהוּ חז"ל.

וְה"נ כִּינּוּן שְׁמִפְּוֹרְשׁ בַּתּוֹרָה שְׁנִקְרָא חַצֵּר בְּכַה"ג. לֹא אֶסְרוּהוּ: וְיִסוּד הַטְעַם שְׁאֶסְרוּ בְּלֹא הִיקָף לְדִירָה.

כַּפִּרְש"י בְּעָרוּבִין (דָּף ס"ז ע"ב) מְשׁוּם דְּמִיחְסַלְף בַּר"ה. וְהִיָּנוּ מְשׁוּם דַּר"ה אִין בּוֹ דִיּוּרִין וְלָזָה מִיחְסַלְף.

יַעו"ש בְּלִשׁוֹן רִש"י. וּלפ"ז כִּינּוּן שְׁהִיקָף לְדִירָה לֹא שְׁיִיף לְחִלְקָא בֵּין הַבְּעָלִים לְאַחַר.

וְמַה דְּנִרְעִים מְבַטְלִי מְחִיצָתָא. י"ל דְּכִינוּן שְׁאִין דְּרָף לְדוֹר בֵּין זָרְעִים.

אֶמְרִינוּ שְׁבִיטָל בְּכִנּוּנָה הַדִּירָה וּמַעֲשָׂה מוֹצִיא מִיַּדִּי מַעֲשָׂה. וְשְׁיִיף לְגִזּוֹר דְּמִיחְסַלְף בַּר"ה. אָבֵל אִם הִיקָף הַגִּינָה בְּפִירוּשׁ לְדִירָה. שְׁפִיר מְהִנִּי כַּנ"ל [וְעוּי"ל טַעַם הִיקָף לְדִירָה מְשׁוּם דְּבַמְחִיצוֹת הָעוֹמְדוֹת מְאֻלִּיָּהוּ יֵשׁ לַעֲשׂוֹת כָּל א"י כַּרְה"י כַּמ"ש הַתּו' בְּעָרוּבִין (דָּף כ"ב ע"ב) ד"ה וְדַלְמָא.

וְכֵן כָּל הָעוֹלָם מְפָנִי שִׁים אוֹקְנִינוּס מְקִיפּוֹ וְכְדֹאִיתָא בִּירוּשְׁלַמִּי פ"ח דְּעָרוּבִין. וְהִתּוּ' שָׁם תַּרְצוּ דְּמִיחִיצוֹת בִּיַּדִּי שְׁמִים לֹא הָיוּ מְחִיצוֹת לְעַנְיָן זָה.

וּבַתְּשׁוּבָתִי הָרֵאשׁוּנָה דְּבַרְנוּ בְּזָה. וְנִרְאָה שְׁלָזָה גְזָרוּ בְּלֹא הִיקָף לְדִירָה דְלֹא לְהָנִי רַה"י גְּמוֹר כְּדִי שְׁלֹא יְבֹאוּ לְטַעוֹת לְהַתִּיר בְּמִיחִיצוֹת בִּיַּדִּי שְׁמִים הִיכָא דְּבִקְעֵי רַבִּים וְהַצְרִיכוּ בַּרְה"י גְּמוֹר שְׁיַעֲשׂוּ הַמְחִיצוֹת לְשֵׁם דִירָה.

וּלפ"ז א"צ כָּלֵל לְדַעַת בַּעַל הַרְשׁוֹת. דָּהָא מְעַיָּקֵר הַדִּין א"צ לָזָה.

ורק הצריכו זה להיפרא שיידעו שצריף לרה"י מחיצת עשויות ביד"א לשם מחיצה. ובנ"ד הרי ג"כ עושה זה לשם מחיצה לעשותו לדירה.

ואף דמ"מ לא קאי לדירה. אין קפינדא בזה, והא דזרעים מבטלי מחיצה.

נראה הטעם דכיון שאין דרוף לזרוע בתצר. הוי פעושה מעשה לבטל היקף הדירה.

ומעשה מוציא מידי מעשה פדאיתא בקדושין (דף נ"ט) וזה דחוק]: ויותר נראה שא"צ לזה דעת בעלים כלל. דהא קי"ל (בדף ס"ב) שדירת עכו"ם אינה דירה.

ושפיר סגי בזה שמקיפים כל העיר לדירה. ודעתם שיהא הפל מוקף לדירה.

ובכל עת שיעלה ביד ישראל לקבל רשות מהעכו"ם לטייל בגינתו וקרפיו ולהשתמש שם או שיוכל לשכרו או לקנותו ממנו. נותן דעתו על זה.

ונה שכיח שנותנים רשות לאחרים לטייל בגינותיהם וקרפיותיהם פידוע. וכבר הוכחנו מהא דשי"רא שחנתה בבקעה דמשמע דמהני היקף לדירה אף שאינה שלמה.

וכן מוכח מדלא מצינו בפוסקים שום חילוק בזה. ועוד דבפתוח ולבסוף הוקף לא מצינו כלל שיצטרף מתשבה לכונן להקיף לשם דירה.

ומפורש בש"ס ופוסקים דהוי סתמא מוקף לדירה. וא"כ ה"ה הכא כיון שפבר נפתחו הבתים להרחובות והרחובות לקרפיות וגינות.

ועתה מקיפם. ממילא מקרו כולם מוקפים לדירה.

וכ"נ להוכיח מדברי הרשב"א וריטב"א בערובין (דף כ"ד) שפלפלו בתצר שזרע מעוטו אם הם של תרי גברי אם הוא מותר. אלמא דמהני מחיצות אחד שהקיף לדירה להזרעים של חברו.

והיינו משום דכיון דמקרי מוקף לדירה לבעל התצר. מקרי גם לבעל הזרעים: ועוד יש לדון בנ"ד להקל ע"פ מ"ש רש"י (בדף כ"ג) דגינה וקרפף הסמוכה לעיר הוי פהוקף לדירה.

דכיון שקרובה לעיר דעתו להשתמש בה תדיר. וכ"כ ההג"א להדיא דגינה הסמוכה לעיר מותר לטלטל בה אף אם יש בה הרבה מילין.

והובאה שיטה זו להלכה ברמ"א סי' שנ"ח ס"א. רק הביא שם שיטת התוס' בשם יש חולקין.

ומשמע דעתו שהעיקר פדעה הראשונה. וכמ"ש הנש"ף ביו"ד סי' רמ"ב בכללי הוראה.

וגם דהא בדרכון אזלינו לקולא כמ"ש הנש"ף שם. והרמ"א שהשמיט שם גינה וכתב רק קרפף.

י"ל דנדא נקט. או אפשר ס"ל דבגינה לא מהני סמוכה לעיר.

דכיון שזרע סמוך לעיר תו לא הוי פמוקף לדירה. דסמוך לעיר לא עדיפא ממוקף לדירה דקי"ל דזרעים מבטלי מחיצתא אכן בנ"ד שמקודם הנה אסור לטלטל בעיר.

ועתה ע"י תקון הערובין הותר לטלטל ונעשה הפל מוקף לדירה. ממילא גם הגינות נעשו מוקף לדירה.

ועכ"פ הרי יש לנו דעת רש"י והג"א ואו"ז דשרי לטלטל בגינה הסמוכה לעיר. והרמ"א ג"כ ס"ל הכי עכ"פ בקרפף כמש"ל, וכבר בארנו שדעת רוב הפוסקים דאף בגינה מהני הקיף לדירה.

וא"כ ה"ה בסמוכה לעיר פנ"ל. ואף האחרונים שפיתבו שהעיקר פהתו' בזה דלא מהני סמוכה לעיר.

מ"מ יש לצרף שיטה זו להקל בנ"ד. דבלא"ה יש לנו יסוד לסמוך עליו: וראיתי בשו"מ מ"ק ח"ב סי' קל"א שהביא בשם הפרי תבואה שהתיר אם זרע בקצור בעגול לטייל שם והשו"מ השיג עליו.

ולענ"ד הדין עם הפר"ת. דהא הא דקרפף סמוך לעיר מקרי הוקף לדירה.

וכן נטיעות. הטעם הוא מפני שדך לטייל שם ע' בפירש"י וש"פ.

וא"כ טיול הוי כדירה. וממילא ה"ה בזרעים כשראוי לטיול ג"כ לא יבטלו מחיצה.

ובאשר אין הפר"ת ת"י אקצור. וה"ה בנדון דידן שסמוך לעיר ראוי לטיול.

ושפיר מקרי הוקף לדירה אף של עכו"ם. והה"מ בפט"ז מה' שבת פתב שצריך שיעשה הגדר בפירוש לשם דירה.

והיינו שיעשה אח"כ מזה בית והוא תמוה לענ"ד דהא מפורש בש"ס ופוסקים דסגי בפתח ולבסוף הוקף. וכן הרגיש שם בעצמו שהרמב"ם ורשב"א לא ס"ל הכי.

ובאמת כל הפוסקים חולקים עליו וס"ל דסגי בפתח ולבסוף הוקף סתמא. והלא אף בסתם קרפף כתבו הרבה פוסקים דמהני מוקף לדירה ע' סי' שנ"ח ס"א ובסי' ת"א.

ועוד יש לדון מהא דאיתא בערובין (דף ס"ז ע"ב) דעכו"ם שיש לו פתח לקרפף יותר מסאתים הוא מסתלק מהמבוי. כי עיקר תשמישו הוא להקרפף.

וישראל אינו מסתלק באשר שאסור לו להשתמש שם. ורק בבית סאתים שמוותר לו להשתמש מסתלק ע"ש.

ומשמע מזה שעכו"ם דרכו להשתמש ביותר מסאתים. וא"כ מקרי לדידן' מוקף לדירה.

ומשמע דה"ה בגינה דהא לגבי האי דינא לא נזכר חלוק בין קרפף לגינה ע"ש בפוסקים. אף ז"א יעו"ש וקצור: עכ"פ למעשה נלע"ד להקל בנ"ד להתיר הטלטול בעיר אם תקנו הערובין כדין באשר בארנו במכתבי הקודם.

ואין לחוש להגינות הפרוצות להרחובות או חצרות ואף אם הגינות של עכו"ם. רק בגוף הגינות אין לטלטל וכעין מ"ש הטור סי' שנ"ח לדעת הר"מ דאי נמי דזרעים לא מבטלי מחיצות קצור.

מ"מ לא שרי לטלטל רק בקצור ולא במקום הזרעים ע"ש. אבל בגינות של ישראל יש לדון דשרי לטלטל בהם וכמש"ל: ע"ד מ"ש בחיבורי ח"ג בהשמטה לסי' י"ח שאם יש מבוי מןקלש רחב ט"ז אמה.

היינו שיהא המבוי מןקלש מקצה לקצה. אשר באמת אינו מצוי פלל בעיירות גדולות. וליזה נהגו לערב בפרפים גדולים מאוד ולא חששו למה שיש שם ס' ריבוא. פיון שאין שם ר"ה מןקלש פנ"ל.

וגם פי הס"ר מןזרים בכל הרחובות. ולא יזמן פלל שילכו פולם בר"ה אהד וכמש"ש: סימן ד פבוד הרה"ג וכו' מו"ה נחום ג"י מו"צ במלאוויטא.

ע"ד אהד ששכר קרקע מעפוי"ם על שלשים שנה והתנו עמו שייבנה שם ריסיים ונהם טחנו אצלו וישלמו לו שכר הטחנה כדי שיהא להם ריסיים קרוב להם. והוא רוצה לעשות שם גם פאבריק.

וחפץ לעשות היתר שיוכלו עפוי"ם לעשות בריסיים ובפאבריק הנ"ל בשבת. והאר"י כת"ר בדברים נכונים.

וחפץ לדעת דעתי בזה. והנה צריך אני להשיב עוד על איזה שאלות.

וגם פי עוסק ברפואות אנכי פעת. לא אוכל להאר"י.

ואף פי אנכי מעודי מתרחק מלעסוק בהיתרים הללו בכ"ז באשר קשה לעמוד בגסיון בזה בעתים הללו. ההכרח למצוא דרך ע"פ דין וכמאמרם מוטב שיאכלו בשך תמותות שחוטות וכו'.

ולפלא שלא הזכיר פבודו מה הוא הפאבריק שעושה שם פי אפשר יש נ"מ לדינא. ולכאורה יש מקום לדון בזה מצד ההתחייבות שיש להעפוי"ם המשפירים לטחון שם.

אף באשר לא ביאר כת"ר אם יש התחייבות בכתב. לא אדבר בזה: והנראה בזה דהנה האיסור בזה הוא אם הפועלים הם שכירי יום דהוי פאומר לעפוי"ם לעשות בשלו ואמירה לעפוי"ם שבות.

ואף שצדד המג"א סי' רנ"ב שטחינה בריסיים הוי רק איסור דרבנן. וא"כ הוי רק שבות דשבות.

ויש להקל במקום הפסד כמש"ש המג"א והנו"ב מ"ת סי' כ"ט ועוד אחרונים. אכן פבר חלקו האחרונים על המג"א וכן עיקר דטחינה בריסיים הוי מלאכה דאר"ייתא.

וכמ"ש האהעו"ז סי' שכ"ח. ועוד יש איסור אף בקיבולת משום מראית העין שלא ידעו שהם קבלנים פדאיתא בש"ס ספ"ק דע"ז ובתו' וש"פ שם.

ועוד יש איסור בשכר שבת אף בדיעבד אם עשו בשבת. והטעם נראה דאף דקיי"ל שהמבשל בשבת בעצמו מותר למו"ש.

מ"מ הא ע"י עפוי"ם צריך בכדי שיעשו ע' באחרונים סי' שי"ח. והיינו כדי שלא ינהה ממלאכת שבת פדאיתא בביצה (דף כ"ד) ע"ש בתו' ובשבת (דף קנ"א).

והיינו דכיון שהמתין בכדי שיעשה שוב אין לו הנאה ממלאכתו. אבל הכא אין שינוי המתנה בכדי שיעשו כיון שהרווח בשבת וגם עתה הוא עוסק בזה ומרווח.

וא"כ סוף סוף הוא נהנה ממלאכת שבת. לזה אסרו כדי שלא יבוא לצוות בעצמו לעפוף"ם לעשות לו מלאכה בשבת: והנה מ"ש השם ארי' סי' ב' הביאו מעכ"ת להשפיר לישראל והישראל ישפירו להמשפיר ולשנותף עכו"ם ושאיין לעשות שטר מכירה או שכירות לגמרי לעפוף"ם כי הוי כחוקא ואיטלולא.

וההערמה היא ניקרת. והנה דרפכו הוא ג"כ הערמה ניקרת וגם השנותף העפוף"ם הוא רק לפנים.

ומה יעשה האיש אשר אינו רוצה להשתתף עם עפוף"ם. ואם יעשה זה רק בגדר הערמה. א"כ היינו הך ועוד גרוע מזה. וגם הרבה פעמים יש תנאי בשטר השוכר שאין לו רשות להשפיר לאחר.

ואז נפל פיתא בבירא. ולדעתי יותר טוב לעשות שטר שכירות שמשפיר לעפוף"ם כל העסק במקח נכון.

ויכתוב בו שקיבל דמי קדימה מהעפוף"ם ארו"כ והמוטר זוקף עליו במלנה. כדי שלא יתבטל הדבר ע"י שלא ישלם לו.

ועוד חששות מעייל ונפיק איוזי. ויכתוב שהמוטר התחייב להוציא משלו כל הצריף להעסק ע"ח העפוף"ם.

וכל הכסף שזוקף במלנה וכן הכסף שיוציא מהיום על העסק יהיו על פ"צ כו"כ אצל העפוף"ם. עד שישלם לו.

והישראל המשפיר או המוכר יהא המוציא והמביא בכל העסק ויקבע לו שכר בעד טרחתו לפי הענין ולפי טיב האיש וערכו. ושאיין רשות להעפוף"ם להתערב בעסק זה להגיד דעתו איהו לנהל העסק כל זמן שלא ישלם להישראל כל המגיע לו.

רק הישראל ינהל כפי דעתו ויקבל כל ההכנסה ע"ח החוב המגיע לו. כי אם ינהל העפוף"ם כפי דעתו אפשר שיקלקל העסק ולא יהי להישראל מהיכן לגבות חובו כי העסק כולו ממושכן להישראל לגבות חובו.

ויבאר ג"כ בהשטר שעפוף"ם נותן להישראל ולבאי כוחו ויו"א נאמנות כבי תרי בכל הנוגע לעסק זה נגד העפוף"ם וב"כ ויו"א. רק מי שהישראל יהי לו חשד עליו יוכל הישראל להשביעו בד"ת.

וכ"ז הוא עד שישלם העפוף"ם לישראל כל המגיע לו. ויכתוב ג"כ שכל מה שיקנה הישראל בהמות וכלים או ישכור קרקעות וכדומה לצורך עסק זה יהי הפל ע"ח העפוף"ם.

ומה שיוציא ע"ז יהי ג"כ זקוף במלנה ויעלה מזה פ"צ כנ"ל. והשם ארי' פקפק שם דמ"מ במה קונה הישראל את הבהמה כיון שאין שליחות לעפוף"ם.

וגם כי הוא קונה בכספו. אבל פשוט כי הלא מכניס הבהמות לרשות המושפר להעפוי"ם
והקצור קונה לו פינון שהישראל פנונתו לקנות בעד העפוי"ם.

וגם יש לדון פינון שהישראל הוא שכירו של העפוי"ם עדיף טפי וע' מח"א ה' שלוחין סי'
י"א וט"ו. ואקצר כי בנ"ד א"צ לזה.

וגם בשאר דברים וקרקע פינון שאח"כ עובדים בה השכירים שבעסק שהם שכירי
העפוי"ם הם קונים עבורו וכמפורש בפוסקים דנעל גדר ופרץ הוא אף ע"י פועלים עפוי"ם
וא"צ בזהו' שאיק אלי שנייא שע שבו ושלג שסנם שליחות.

וע' מח"א ה' משיכה סי' ט"ו ונתיבות סי' קצ"ב. ויבאר ג"כ בשטר שמתחייב לכתוב לו
פארמאלנא כל זה בעת שישלם לו כל המגיע.

ושמתנה עמו בפירוש שגוף הקנין חל מעכשיו אף קודם שכתב לו פארמאלנא. כי בלא
זה יש לחוש דלא סמךא דעתו פינון שהמנהג לכתוב פארמאלנא עסקים פאלה.

אבל בדפריש מהני פדאיתא בקדושין (דף כ"ו) ובפוסקים: ולהערכה אין לחוש דהא
פבר חלקו האחרונים על התב"ש והחליטו דשרי למפור בכה"ג. ומכ"ש בנ"ד דהוי איסור
דרכן שרי הערכה לכ"ע.

ובפרט דלפי הדרך שכתב הש"א הוא ג"כ הערכה. ורק שיש לחוש משום מראית העין.
ונה יש לתקן ע"י פרסום בכתבים ובהכרזות שהעסק הזה מתנהל ע"פ היתר ב"ד. ואף
דאיתא ביבמות (דף קי"ט) שאין לסמוך על הכרזה.

בכ"ז בנ"ד מפורש בשו"ע סי' רמ"ג שהעיקר תלוי אם נתפרסם שהוא של ישראל. והוא
מדקדוק לשון הש"ס בע"ז (דף כ"א) דאיתא שם הטעם מפני שישם ישראל נקרא עליו.
אלמא דהיא שנתפרסם שאינו של ישראל ש"ד. וע' מהרי"ט ח"א סי' ק"ג דמהני הכרזה
בשעת מעשה.

וה"ה הקא. וכן אפשר לפרסם ע"י פתקאות וכעין הא דאיתא במנחות (דף מ') דסמכין
אדיסקי וע' חיבורי ח"ב ס"ס קי"ב מ"ש בזה.

וכ"כ הרמ"א בס"ס רמ"ו דהיא שמתפרסם ברבים שנעשה ע"פ היתר שרי וגם דבנ"ד
י"ל שאינה הערכה דשפיר מתרצה הישראל להשפיר העסק על אופנים הללו. וצריך
לבאר בהשטר שהרשות ביד הישראל לדור שם ולהשתמש בבהמות ובכלים השייכים
להעסק כפי רצונו.

וכן לבאר שהרשות ביד הישראל למפור או להשפיר כל העסק לאחר כל זמן שהעפוי"ם
לא ישלם את המגיע לו ומה שיקבל בעד העסק יהא הפל ע"ח המגיע מהעפוי"ם קרן
ופ"צ. ואם מבואר בשטר שכירות של הישראל שאין לו רשות להשפיר לאחר.

אזי א"א בתקנה זו. וצריך ליקח ע"ז רשות מהמשפיר שירשהו להשפיר להעפוי"ם הנה:
בנ"ד נראה דרך יותר פשוטה דהנה איתא בע"ז (דף כ"ב) שאם הישראל משותף עם
העפוי"ם והתנה בתחילה שהעפוי"ם יעשה בשבת שרי.

ואם לא התנה בתחילה אסור והטעם מבואר בפוסקים דכשמתנה עכשיו פשהשדה כבר קנויה לו הרי הוא כמעמיד פועל בשבת במקומו. משא"כ מתחילה שעדיין אינו קנוי לו. ובדיעבד יש פוסקים דס"ל דאסור ע' ב"י ושל"ע ס"ס רמ"ג ורמ"ה. והר"ן כתב בספ"ק דע"ז דכ"ז שיהיה כשכ"א עושה יומו.

אבל פשהעכו"ם עושה אדעתא דנפשו בשבת כגון שיש לו חלק בפירות הקרקע וממילא יש תועלת להישאר ג"כ שרי. וכ"כ הרבה פוסקים ע' ב"י סי' רמ"ג.

ולפ"ז בנ"ד יש עצה ליקצוב להעכו"ם העוסק במלאכת הטחינה. או אם יש לו עכו"ם שהוא פקיד על כל העסק ההוא.

שיקח לבד משכירותו הקבועה. דבר קצוב מכל מדה שיטחנו בריחיים בכל השנה. ואף שהדבר קצוב הזה יהי דבר מועט. אין נ"מ.

או שכל שכירותו תהי שיקח דבר קצוב מכל מדה. וזה יותר טוב שיהא לו חלק בשכר הריחיים.

וממילא הוא מתאמץ לעשות גם בשבת כדי שיירויח יותר. ונשפיר שרי להישאר ליקח את המותר פינו דעביד אדעתא דנפשו.

ועוד דהא בריחיים יש הרבה פחת בפלים שונים ע"י הטחינה ורוב עבודה. וכדאיתא בב"מ (דף ע' ע"א).

ונהי שאסור להישאר ליקח שכר שבת אם עשה העכו"ם בשבת. אבל משלומין בעד פחת פליו ודאי דשרי ליקח.

כי הלא לא מצינו שקנסוהו בשלו. ורק אסרו את הריויח והשכר הבא בשבת.

והנה פחת הפלים הוא דבר שאינו ידוע וצריך להביא בקיאים לשומו. וזה אין מחוייב להישאר לעשות דהרי מותר לקחת שכר שבת בהבלעה.

וה"ה הקא מובלע שכר השבת בדמי פחת הפלים. ואין ניכר כמה הוא השכר.

ולפעמים יזדמן שהשכר לא יהא יותר מהפחת. ובכה"ג שפיר שרי ונהי דלכתחילה ודאי אסור לצוות להעכו"ם לעשות כשבת אבל היכא שהעכו"ם עושה אדעתא דנפשו מצד שיש לו חלק בעסק וכהא דנ"ד.

שפיר שרי לקחת אח"כ השכר היכא שיש פחת פלים. והא דקיי"ל ס"ס רמ"ה שאסור ליקח שכר שבת היכא שעשה עכו"ם בשל ישראל שלא מדעתו.

צ"ל שזהו רק היכא דליכא פחת פלים. או היכא שאין להעכו"ם שום זכות בשל הישראל ועשה זה רק לטובת הישראל.

וא"כ אין שיהיה שיתבע ממנו פחת פלים. רק שעדיין יכול לומר לו שלם לי שכר דמי פחת הפלים ושקילי טיבותיה ושדאי אחיזרי.

ולפלא שלא העירו הפוסקים מהא שיש פחת כלים בריחיים וכדומה ואקצר: ואם יש חשש מראית העין אם אין מנהגם שם שהעוסק במלאכת הטחינה יקח דבר קצוב. בזה מועיל מה שיפרסמו ע"י פתקאות והפרזות וכמש"ל.

ובפרט בנ"ד שהריחיים עומד בפפר רחוק מן העיר יותר מתחום שבת ואין פאן חשש מראית עין בשבת כמ"ש התו' בע"ז (דף כ"א ע"ב) מהירושלמי. ולהישאלים שדרים בפפר אפשר להודיע.

וגם דאפשר שיודיע זה להם. וכעין מ"ש הב"י ס"ס רמ"ד שאם אין רוחצין במרחץ רק שכיני החצר.

אין לחוש למראית העין כי הם יודעים שהעכו"ם עושה לעצמו וע' באחרונים בזה. וגם יש לצרף מ"ש הפוסקים דהיכא דליכא רק חשש מראית העין.

התירו חז"ל במקום הפסד גדול. וע' ס"ס רמ"ד ובמג"א סי' רמ"ה סק"ח: ועוד יש לדון האידנא שיודיע לכל שעושים התירים על עשיית מלאכה בשבת.

ליכא פלל חשש מראית העין כי הרוואה לא יחשדנו שעושה באיסור. דכיון שיש דרף להתיר לא שביק התירא ואכיל איסורא.

וכעין הא דקיי"ל בגיטין (דף ל"ז ע"ב) ובחו"מ סי' ס"ז שנגאמן אדם לומר פרוזבול הנה לי ואבד משום לא שביק אינש התירא וכן קיי"ל ביו"ד סי' קס"ט סכ"ה שנגאמן לומר שעשה ע"פ היתר עסקא ע"ש בפוסקים.

וה"ה הכא פל אחד יעמידנו על חזקת כשרות שעשה באופן המותר וליכא חשש מראית העין. ובכ"ז טוב להחמיר לפרסם הדבר ע"י פתקאות בבתי מדרשים שנה נעשה באופן המותר.

ובאמת ראוי שידיביקו פתקאות בכל שנה כי הלא הדבר בא לידי שכחה במשך י"ב חודש. אבל לא נהגו כן.

ואין ראוי להחמיר בזה. כיון שיש לדון שא"צ לזה פלל כמש"ל.

וכ"כ הריטב"א בחידושו לע"ז (ד' כ"א) דהפל לפי מנהג המקום אם לעשות בקיבולת או לא. וכל דתלו בהיתרא כפי מנהגם שרי.

וכל דתלו באיסורא אסור. וכן ישאל שנתן לעכו"ם עסק להתעסק ונוטל עכו"ם חלק ידוע ברינח קבלנות הוא ושרי.

דבהא תלו אינשי דלאו אורחא אלא בדהכי עכ"ד. הרי מפונש דכיון שהמנהג לעשות באופן המותר אין פאן חשש מראית העין.

דנדאי יאמרו שנעשה באופן המותר וא"כ ה"ה בנ"ד וכמש"ל. וכן בהפאבריק צריף לעשות השואה עם העכו"ם המפקח על המלאכה שיקח דבר קצוב מכל דבר שיעשה שם וכמש"ל בריחיים.

וצריף לעשות זה בכתיב עם העכו"ם שהוא דבר קיים. ולא יכול לחזור בו.

ואם יחליף את העכום באחר. יעשה פן עם השני ג"כ: ואם יש בהמות ג"כ בעסק זה. לא יועיל היתר זה. דהא אין להעכום חלק בגוף הבהמות ומזנהר הישראל על שבימת בהמתו.

והעצה לזה שימכור הבהמות לעכום באופן המועיל בכסף ומשיכה או קנין חצר. ואף שהצ"ל סימן ל"ה פקפק במכירת הבהמות.

מ"מ כבר כתבו כל האחרונים שיכולים למכור. ואפשר ג"כ להקנות לו רק חלק ששית בהם ויבאר בכתב שיעשה עמו שגם כל הבהמות שיקנה מהיום לתוך העסק.

מקנה להעכום חלק ששית בהם אשר יהי רשות להעכום לעבוד בהם חלק ששית בכל שנה בשבתות וי"ט וזה מיקרי התנו מתחילה. פיון שמתנה עמו עתה בעת עשיית השותפות וכמבואר בסי' רמ"ה ורמ"ז.

ואף שמבואר בסימן רמ"ה שצריך שימכור לאחר כל השדה ואח"כ יתזרו ויקנוזה שיניף רק פשכר קנו מקודם בשותפות. אבל הכא שמתנה פן בעת שמקנה להעכום חלק בבהמותיו.

הרי הוא מקנה לו מתחילה ע"מ פן. ולא הני כמעמיד פועל בשבילו.

פיון שלא רצה להקנות לו באופן אחר. וכתוב בשטר שמקנה לו חלק ברפת שעומדים בו הבהמות כדי שפשיקנה עוד בהמות יקנה החצר לשותפות וכמ"ל: עוד נראה דהנה צריך להבין החילוק בין התנו מתחילה לאח"כ.

פי בדברי הפוסקים לא נתבאר זה פראוי. ונראה הסבר הדבר דהא קי"ל בב"ק (דף ג"א) ובפ' השותפין (דף מ"ה) דשותף פשמשמש בדבר המשותף אמרינו שהוכרר הדבר שהוא פעת שלו.

ס"ל יש ברירה. ומ"ד אין ברירה ס"ל דלא אמרינו הכי.

ורק בשעת מעשה מקנה כל אחד לחבירו וע' ר"ן גדרים (דף מ"ה ע"ב) שהאריך בזה. ונראה דהיכא שהתנו מתחילה שנה שמשמש יום זה.

וזה יום זה. או שהתנו שנה שמשמש במקום זה.

וזה במקום זה. כ"ע מודו דהוי שלו ממש בשעה שמשמש שנה א"צ לנה סברת ברירה. פיון שפן התנו מתחילה. ואף ל"ד דאף בהתנה אין ברירה ע' תוס' גיטין (דף כ"ה ע"ב) ובכורות (דף מ"ח).

מ"מ הכא שאני דלא שיניף פלל ברירה דהרי הקנה כ"א לחבירו מתחילה על יום זה ומקום זה. וע' בר"ן בגדרים שם שמוכח פן.

שכתב שם שנה ידוע מתחילה שנקנה לכל אחד בשעה שמשמש ורק אין ידוע באיזה שעה משמש. וזה מתברר אח"כ.

וא"כ היכי שידוע מתחילה באיזה יום ישתמש שוב א"צ כלל לסברת בריה: והנה אנו קיי"ל דבדאורייתא אין בריה ובדרבנן יש בריה. והינו משום דהוי ספיקא דדינא כמבואר בפוסקים.

ונראה דבנ"ד אף שנוגע רק לענין איסור דרבנן דאמירה לעפ"ם שבות. וכן ש"כר שבת דהוי ג"כ שבות.

מ"מ ה"א אין בריה דה"א בנ"ד יש נ"מ לענין גוף המזון אם נקנה לכל אחד בשעה שהוא משתמש. ובב"נ כתבו האחרונים דלכ"ע הוי ספיקא לחומרא.

דאף להרמב"ם דס"ל שספק מותר מה"ת. היינו משום דילפינן לה מקראי.

וגבי ב"נ ליכא קראי. ועוד דה"א יש כאן חזקת ממון שמוחזק בש"ל.

ואף שקצת הראשונים כתבו והובא בשטמ"ק ספ"ק דכתובות דלב"נ אין לו חזקת ממון היינו רק לענין דנימא דעדיפא משארי חזקות וכמו גבי ישראל דקיי"ל דחז"מ עדיפא אף מרובא. בזה אמרינן דבב"נ שאני.

אבל עכ"פ לא גרעא משארי חזקות שמכריעות את הספק לקולא או לחומרא. וה"א יש חזקה לכל שותף שיש לו חלק בכל הדבר המשותף.

ואף שיש לדון דהוי חזקה העשויה להשתנות מ"מ יותר נראה כמ"ש. ובפרט דב"נ קפיד אף על פמ"ש"פ ודאי אמרינן בדידיה ספק לחומרא אם אין הישראל מוחזק ואמרינן דמסתמא אינו מקנה לגמרי בשעה שהישראל משתמש בו.

וכעין זה ס"ל הרבה פוסקים דישאל לא קני משכון מעפ"ם ע' או"ח סימן תמ"א. ולזה בנ"ד אמרינן אין בריה ולא מהני התנאי אחר שפ"ק נשתתפו: והנה בגיטין (דף מ"ז ע"ב) איתא בישראל ועפ"ם ש"לחזו ש"זה בשותפות שתלוי אי יש בריה.

וכתב הרמב"ם בפ"א מה' תרומות ה"כ דלענין מעשר דרבנן אמרינן יש בריה ופטור של העפ"ם ממעשרות. ולפ"ז מוכח דגם בעפ"ם אמרינן סברא דיש בריה בדרבנן.

ויש לדחות דשם אין להעפ"ם שום נ"מ אם נאמר שזה חלקו בתבואה למפרע או שהוא קונה עכשיו כיון שעכ"פ עכשיו כל התבואה שאצלו הוא שלו. וש"אצל הישראל הוא של הישראל.

אבל גבי קרקע דאי נימא יש בריה צ"ל שבשעה שהישראל עוסק בהקרקע הוי כאלו קולה שלו לאותה שעה למפרע. י"ל דלא ניחא להעפ"ם זה.

ולזה י"ל דאין בריה בזה. ויש להאריך בזה ואין הפנאי מסכים פ"ע ועוד יש לדון בזה דהנה איתא בגיטין (דף כ' ע"ב) דאשה לא ידעה לאקנויי.

וכתבו התוס' שם דהינו להקנות לו דבר שיוצעת שאח"כ יחזור ליזה אינה מקנתו בלב שלם. וא"כ ה"ה בשותפים שיוצע כל אחד שאח"כ ישוב חלקו לו.

י"ל שאינו מקנהו פראוי לחבירו בשעה שמשתמש. ועפ"ם לא עדיף מאשה בזה.

אף יש לחלק. דשם יודעת שימסור לה אח"כ הגט ויהי' שלה לעולם.

משא"כ הָכָא שְׁכָל זְמַן שִׁיְהִי מְשׁוּתָפִים יְהִי כָל הַדְּבָר שֶׁל אוֹתוֹ שֶׁמְשַׁתְּמֵשׁ בּוֹ בְּשַׁעַה שֶׁמְשַׁתְּמֵשׁ בּוֹ. וְכֵן צ"ל דְּהָא לֹא מְצִינוּ חִילּוּק בְּשׁוּתָפִים בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה.

וְעַנִּין זֶה דּוֹרֵשׁ אַרְיִכוֹת וּאִכ"מ: וְלִכְאוּרָה י"ל דְּבִשְׁדָּה שְׁגָדְלָה בְּכָל יוֹם לֹא שִׁיְיָד לּוֹמֵר שְׁבָכְל יוֹם שְׁעוֹשָׂה מְלָאכָה שִׁיְיָכֵת לוֹ הַשְּׁדָּה. וְרַק בְּחֶצֶר שְׁנַעְשָׂה רַק לְהַשְׁתַּמְשׁוֹת שִׁיְיָד זֶה.

אָבֵל ז"א דְּכִינּוֹ דְּאִמְרִינוּ שְׁפִן דְּרַף הַשׁוּתָפִים שְׁפִנוֹנְתָם בְּשַׁעַה שֶׁמְשַׁתְּמֵשׁ בְּשָׁבָל עַת שִׁיְעֲסוֹק אֶחָד מֵהֶם בְּדְבָר הַמְשׁוּתָף יְהִי קְנוֹי לוֹ לְאוֹתָהּ שַׁעַה לְגַמְרִי. א"כ אֵין חִילּוּק בֵּין שְׁדָּה לְחֶצֶר.

וְהָרִי לֹא מְצִינוּ חִילּוּק לְעַנִּין נוֹדֵר הַנָּאָה דְּנִימָא דְּלִגְיָנָה וְשְׁדָּה מְשׁוּתָף יְהִי אֶסוּר לִיְפָנִס לְכ"ע. וְרַק לְחֶצֶר מְוֹתֵר.

וּא"כ בְּנ"ד ג"כ בְּהַתְּנוּ מִתְּחִילָה שְׁפִיר שְׁרִי. דְּבָזָה א"צ לְסַבְּרָא דְּבְרִירָה כְּמַש"ל: וְעַפ"ז מְבִנְיָר הַיֵּטֵב הָא דְּנ"ד שְׁאֵם הַתְּנוּ מִתְּחִילָה שְׁרִי דְּקָנִי מִתְּחִילָה עַל הָאֲנֹפֶן שִׁיְהִי מִקְנָה לְכ"א בְּיוֹם זֶה.

אָבֵל אִם כְּבָר קְנוּ בְּשׁוּתָפוֹת. וְאַח"כ הַתְּנוּ ל"א בְּרִירָה.

וְאֵין הָעֲכוּ"ם מִקְנָה לְגַמְרִי לְהִשְׁרָאֵל וְגַם הוּא אֵינוֹ קוֹנָה לְגַמְרִי בְּיוֹם שְׁלוֹ. וּמִמִּילָא הוּא עוֹשָׂה הַמְּלָאכָה בְּשֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וּלפ"ז הִיכָא שִׁהִיָּה בְּלוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְאַח"כ הַקְּנָה חֶלֶק לְהָעֲכוּ"ם. וְהַתְּנָה עִמּוֹ שְׁיוֹם שְׁלוֹ יְהִי בְּשַׁבָּת.

הָרִי הַקְּנָה לוֹ חֶלְקוֹ ע"ז הָאֲנֹפֶן שִׁיְהִי לְכָל אֶחָד קְנוֹי בְּלוֹ בְּיוֹמוֹ וְכַמַּש"ל. וְשְׁפִיר שְׁרִי בְּכַה"ג.

וְעוֹד יֵשׁ לְדוֹן דְּכִינּוֹ שְׁאֶסוּר לְהִתְנוֹת מִמְּלָאכָת עַפּו"ם בְּשַׁבָּת הָרִי כְּאִסוּרֵי הַנָּאָה שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' בְּזַבְּחִים (דָּף ע"ג ע"א) שִׁיְשׁ לְהַחְמִיר בְּדַרְבְּנָן כְּמוֹ בְּדְאוּרֵיִיתָא וְא"כ נִימָא דְּאֵין בְּרִירָה כְּמוֹ בְּדְאוּרֵיִיתָא: סִימָן הַ כְּבוֹד הָרַב הַגְּדוֹל וְכו' מִהַרְ"י ג"י הָרַב דְּק' קְאֵנְטָאקוֹזְאֵוֹקָא.

ע"ד אִשָּׁה שֶׁשְׁכָּחָה לְהַדְּלִיק נֵר שַׁבָּת עַד בֵּיה"ש אִם מְוֹתֵרָת לְצוּוֹת לְעַפּו"ם לְהַדְּלִיק. וְאִם צְרִיכָה לְבָרָךְ עַל הַנְּרוֹת וְהָאִרְיָה מֵעַכ"ת בְּזָה וְחַפְזָה לְדַעַת דַּעַתִּי.

וְהִנֵּה לֹא אִצְרִיף בְּזָה בְּאִשְׁרֵי כְּבָר דְּבָרוֹ בְּזָה הָאִתְּרוּנִים. וְהִבִּיאָם ג"כ כַּת"ר.

וּבְכַרְט לְעַנִּין בְּרַכָּה אֲשֶׁר סוּף סוּף לֹא נוֹכַל לְהוֹרוֹת שְׁתַּבְּרָךְ פִּי סַפֵּק בְּרַכּוֹת לְהַקְּל. וְאִף בְּס"ס פְּתָבוּ כְּמָה אִתְּרוּנִים שְׁלֵא לְבָרָךְ.

וּבְנ"ד גַּלְע"ד עִיקָר דְּהַדְּלָקָה עוֹשָׂה מְצוּהַ מִדְּמַבְּרַכִּינוּ לְהַדְּלִיק נֵר שֶׁל שַׁבָּת. וְנוֹסַח הַבְּרַכָּה הוּא מִהִירוֹשְׁלַיִם דְּבְרַכּוֹת פ' הַרוּאָה.

וְכַדְמוּכִיחַ הַש"ס בְּשַׁבָּת (דָּף כ"ג ע"א) דְּבַנ"ח הַדְּלָקָה עוֹשָׂה מְצוּהַ מִדְּמַבְּרַכִּינוּ לְהַדְּלִיק. וְאִף דְּגַם בְּאִכִּילָהּ בְּמִקּוֹם הַנֵּר אֵיכָא מְצוּהַ.

אָבֵל הַבְּרָכָה לֹא נִתְקַנָּה רַק עַל הַהִדְלָקָה. וְאִי נִימָא שְׁהַבְּרָכָה הָוּנָא עַל הַהִנְאָה.

א"כ יְבָרַךְ כָּל אֶחָד בְּעַת שְׂאוֹכְל בְּמִקּוֹם הַגֵּר. וְעַכְצ"ל שְׂאִין זֹו מַצָּנָה מְיֻחָדָת רַק הִיא נִמְשַׁכֶּת מִמַּצּוֹת הַהִדְלָקָה שְׁלִזְנָה צְוּוּ בְּמַצּוֹת הַהִדְלָקָה כְּדִי שְׂלֵא יִהְיֶה חֲנוּשָׁה בְּבֵית.

וּכְמוֹ בנ"ח שְׁהַמַּצָּנָה הִיא הַהִדְלָקָה אַף שְׁצָרִיכָה לְהִיּוֹת דּוֹלְקָת עַד שְׁתַּכְלֶה רַגְל מִן הַשּׁוּק. שׁוּב רְאִיתִי שֶׁהַט"ז ר"ס תרע"ה פָּתַב דְּבַנְר שְׁבֵת לֹא הָוּי הַהִדְלָקָה עוֹשֶׂה מַצָּנָה.

וְהַפּמ"ג חוֹלֵק עָלָיו וּמְדַקְדֵּק ג"כ מְלִשׁוֹן הַבְּרָכָה וְכַמִּש"ל וְהִבִּיא פֶּן בְּשֵׁם הָא"ר ע"ש וְכ"כ הַשְּׁבו"י הוֹבָא בְּשַׁע"ת שָׁם: וְאַף דְּבַהֲדִלִיקָה קוֹדֵם הַזְּמַן פָּתַב הַמַּג"א סִימָן רס"ב סִימָן א"א בְּשֵׁם מְהַר"ש שְׁתוּכַל לְבָרַךְ אַח"כ אַף שְׁבַהֲדִלִיקָה לֹא עָשְׂתָה מַצָּנָה כִּיּוֹן שְׁהִיָּה קוֹדֵם הַזְּמַן.

נִרְאֶה טַעְמוֹ עַפְמ"ש הַנ"י בַּפ"ב דב"ק שְׁכַּשְׁמְדִלִיק נִר כָּל זְמַן שְׁדוֹלְקָת הָוּי כְּאֵלּוּ דּוֹלְקָת מְפּוֹחוֹ דְּאִשׁוֹ מְשׁוּם חֲצִיו ע"ש. וְכַדִּיקִי"ל בַּב"ק (דָּף כ"ב) דְּהָוּי כְּגוּפּוֹ מְמַשׁ.

וְלִזְנָה שְׁפִיר יָכוֹל לְבָרַךְ אַח"כ כִּיּוֹן שְׁהַהִדְלָקָה כְּעַתָּה הִיא מְפּוֹחוֹ. וְבַלֵּא"ה קִי"ל דְּכָל מַצָּנָה הַנִּמְשַׁכֶּת אֵיזָה זְמַן מְבָרְכִין עָלֶיהָ כָּל זְמַן שְׁנִמְשַׁכֶּת וְכַמ"ש הַרְמַב"ם פ"א מַה"ב.

וְאַף שְׁיֵשׁ לְחַלֵּק קֶצֶת מ"מ הָעֵיקָר הוּא כַּמ"ש דְּכִיּוֹן שְׁעֵיקָר הַהִדְלָקָה הִיא כְּדִי שְׂלֵא יִהְיֶה חֲנוּשָׁה בְּבֵיתוֹ וְכַמִּש"ל. א"כ הָרִי הַמַּצָּנָה נִמְשַׁכֶּת וְע' מַג"א סִימָן תל"ב בְּזָה.

וְכֵן לַפּמ"ש הַמַּג"א ס' קנ"ח סִקֵּט"ז שְׂאֵם לֹא הָיָה יָכוֹל לְבָרַךְ קוֹדֵם עֲשִׂית הַמַּצָּנָה שְׁרִי לְבָרַךְ אַח"כ. ה"נ י"ל בְּזָה דְּכִיּוֹן שְׂלֵא הָיָה יָכוֹל לְבָרַךְ מִקּוֹדֵם לְפִי שְׁהִיָּה קוֹדֵם הַזְּמַן לְזָה מְבָרַךְ עַכְשָׁיו.

אַף ז' דְּשָׁם עָשְׂה מַצָּנָה עַכ"פ רַק לֹא הָיָה יָכוֹל לְבָרַךְ מִשְׂא"כ הֵכָא לֹא עָשְׂה מַצָּנָה כָּלֵל כִּיּוֹן שְׁהִיָּה קוֹדֵם זְמַנּוֹ. וְלִזְנָה צ"ל כַּמִּש"ל.

וְלֹא שְׁיִיָּה הֵכָא תַעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוּי כִּיּוֹן שְׁדוֹלְקָת כְּעַתָּה מְפּוֹחוֹ וְכַמִּש"ל. וְאַף דְּנִדְאִי אִם הָיָה נִר שְׁל חוֹל דְּלוֹקָה אֵינּוּ מְבָרַךְ עָלֶיהָ אַח"כ.

י"ל דְּהִיָּינוּ מְשׁוּם שְׁמָה שְׁדוֹלְקָת כְּעַתָּה לֹא בָּא מִכַּח הַהִדְלָקָה לְחַם מַצָּנָה. אָבֵל אִם הַדִּלִיק לְשֵׁם שְׁבֵת אַף שְׁהַדִּלִיק קוֹדֵם הַזְּמַן שְׁפִיר הָוּי כְּמְדִלִיק בְּזַמְנּוֹ לְשֵׁם שְׁבֵת.

וְאַף שֶׁהַנ"י פָּתַב בַּפ"ב דב"ק דְּלֹא הָוּי כְּאֵלּוּ מְדִלִיק בְּאוֹתָהּ שְׁעָה רַק כְּאֵלּוּ כְּבָר נְשָׂרַף כָּל הַגֵּר בְּשְׁעָה שְׁהַדִּלִיק. מ"מ לְעַנְיַן בְּרָכָה שְׁפִיר י"ל שְׁיֻכַּל לְבָרַךְ.

דַּעכ"פ הַגֵּר דּוֹלֵק עִתָּה מְפּוֹחוֹ. וְהָרִי אִם הָיָה אֶחָד מוֹרָה חַץ וְהַחַץ יְדִלִיק אֶת הַגֵּר.

נִרְאֶה נִדְאִי דְּאַף שְׁזָרִיקָת הַחַץ הוּא עֵיקָר הַמַּעֲשֶׂה וְכַמ"ש הַנ"י שָׁם. מ"מ יָכוֹל לְבָרַךְ בְּעַת שְׁהַחַץ מְדִלִיק אֶת הַגֵּר.

דְּהָוּי כְּעִין מַעֲשֶׂה נִמְשַׁכֶּת. וְאַדְרַבָּא עַדִּיף טְפִי דְּקוֹדֵם זְרִיקָה יֵשׁ עַדִּינּוּ סָפֵק שְׂמָא יִנְדַּמּוּ אֵיזָה עֵיפּוּב שְׁהַחַץ לֹא יְדִלִיק אֶת הַגֵּר.

וּמַצָּאתִי בַּפְּנִי יְהוֹשֻׁעַ שְׁבֵת (דָּף כ"ג ע"א) שְׁכַתְב דְּבַנְר שְׁבֵת אֵין רְאִיָּה מְלִשׁוֹן הַבְּרָכָה דְּהַהִדְלָקָה עוֹשֶׂה מַצָּנָה. דְּהָא כְּתִיבוּ הַפּוֹסְקִים דְּאַף בְּדִלוֹקָה וְעוֹמְדָת מְבָרַךְ.

ולזה פתב שְהַבְרָכָה היא על הַהֲנָאָה מִהָאֹר שֶׁאֵי אֵלָּא הַדְּלָקָה. וּדְבָרָיו דְּחֻוּקִים דֵּאֵי כִּי
גַם גְּבִי נִחַ גִּימָא הִכִּי דֵּאֵי לְהַנְחָת הַנֵּר אִם לֹא הַנְּדָלָק מִקְוֹדָם.

וְאֵי כִּי מַה מוֹכִיחַ הַשֵּׁס מִלְשׁוֹן הַבְּרָכָה דְּלֹא גִימָא הַנְּחָה עוֹשֶׂה מַצְוָה. וְלִזְה נִלְעֵד הָעֵינְקָר
כִּמְ"ש הַפִּמ"ג וְכַנ"ל.

וְהָא דְמְבָרְכִין בְּשַׁבַּת בְּדְלוּקָה וְעוֹמְדֵת הֵינּוּ מְשׁוּם דְּאֵשׁוּ מְשׁוּם חֲצִיּו וְהָיִי פְּמִדְלִיק פְּעֵת.
וְהֵינּוּ דְוּוֹקָא פְּשֵׁה־דְלִיק מִקְוֹדָם לְשֵׁם שַׁבַּת וְלֹא בְּנֵר שֶׁל חוֹל וְכִמְש"ל: וּבְשׁו"ע שֶׁל הַרְב
סִימָן רַס"ג פְּתַב שְׁאֵם הַנְּדָלָק ע"י עֲכוּ"ם תְּבָרְךָ עַל הַדְּלָקָת הַנֵּר וְלֹא לְהַדְּלִיק מִפְּנֵי
שְׁמִבְרָכָת עַל הַהֲנָאָה מִהַנֵּר וְלִעֲנֵד הָעֵינְקָר כִּמְ"ש הַגָּאוֹן מְלִיסָא וְרַעַק"א בְּחִידוּשָׁיו שְׁאִין
לְבָרְךָ וְכִמְש"ל.

וּבְעֵצְמוּ פְּתַב שֵׁם שֶׁעַל הַהֲנָאָה לְחוּד שְׁאוּכַל בְּמִקְוֹם נֵר אִין מְבָרְכִים לְפִי שְׁאִין בּוּ מַעֲשֶׂה
וְאִין בּוּ מַמְש. וְמַה מוֹסִיף לָנוּ מַעֲשֶׂה מַה שְׁהַנְּדָלָק ע"י הָעֲכוּ"ם וְגַם הֵיכֵן מְצִינּוּ לְחַדְשׁ
נִסְחַ בְּרָכָה שְׁלֹא נִזְכָּר בְּשֵׁס"ס וּפּוֹסְקִים וּמִשֵּׁשׁ דְּבַתּוֹס' וְרֵא"ש בְּשַׁבַּת (דָּף כ"ה ע"ב)
מְשַׁמַּע שְׁמִבְרָכִין לְהַדְּלִיק גַּם אִם סָגִי בְּדְלוּקָה וְעוֹמְדֵת.

לִעֲנֵד פְּנוּנַת הַתּוֹס' וְרֵא"ש שֵׁם דְּכִינּוּן שְׁעֵינְקָר מְצוּת הַדְּלָקָה הוּא בְּשִׁבִיל שְׁלֹא יְהֵא חוֹשֶׁף
בְּשַׁבַּת. מִמִּילָא אִם הֵיטָה דְלוּקָה וְעוֹמְדֵת א"צ לְהַדְּלִיק אֲבָל בְּאַמַּת בְּכַה"ג אִינוּ מְבָרְךָ
פְּלָל.

וְכַעֲיִן מַה שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹס' וְרֵא"ש שֵׁם מַהָא דְכִסְהוּ הָרוּחַ שֶׁאֵי צִלְכָּסוֹת. דְּוַדַּאי א"צ לְבָרְךָ
ע"ז.

וְהֵי הַבְּהַדְּלָקָת הַנֵּר. וְאִם הַדְּלִיקָה לְשֵׁם שַׁבַּת בְּתַחֲזִילָה מְבָרְךָ אַח"כ כִּמְש"ל מִפְּנֵי שְׁהַנְּדָלָק
מִפּוּחוּ.

וְכֵן מוֹכַח מִמְ"ש הַתּוֹ אַח"כ שְׁצָרִיךָ שְׁצָרִיךָ לְכַבּוֹת וְלַחְזוֹר וְלְהַדְּלִיק וְכ' הַרַעַק"א בְּסִי
רַס"ג דְּאֵיבְרִי שְׁהַנְּדָלָק לְצוּרְךָ חוּל. וְאֵי כִּי פֶל דְּבָרֵי הַתּוֹס' סוֹבְבִים רַק בְּהַנְּדָלָק לְשֵׁם חוּל
וְכִמְש"ל.

וְעַפְמ"ש נִתְבָּאָרוּ דְּבָרֵי הַרַעַק"א וְת"ל שְׁפִיּוֹנְתִי לְדַעְתּוֹ הַק'. וּבִנ"ח יֵשׁ לְפִלְפֵל אִם הַדְּלִיק
קוֹדָם הַזְמַן לְשֵׁם נִחַ אִם יָכוֹל לְבָרְךָ אַח"כ פְּשֵׁה־גִיעַ זְמַנָּה וְע' מַג"א ר"ס תַּרַע"ב בְּשֵׁם
מ"ס וְע' תּוֹס' שַׁבַּת (דָּף כ"ג ע"א) ד"ה מְכַבֵּה וְאַקְצָר: וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְדוֹן לְפַמ"ש הַמַּח"א
בַּה' מְשִׁיכָה סִימָן ט"ו דְּמְשִׁיכָה ע"י פּוֹעֲלִים עֲכוּ"ם קָנָה לוֹ וְכֵן הִחְלִיט הַנְּתִיבוֹת בְּסִימָן
קַפ"ח.

וְאֵי כִּי ה"ה הִכָּא אִם הָעֲכוּ"ם שְׁהַדְּלִיק הַנֵּר הוּא שְׁכִירוֹ הָיִי פְּאֵלוּ הַדְּלִיק בְּעֵצְמוֹ וְיָכוֹל
לְבָרְךָ. אֲבָל בְּאַמַּת ז"א דְּהֵלָא עֵינְקָר הַטַּעַם פְּתַב הַנְּתִיבוֹת שֵׁם מְשׁוּם דְּלֹא בְּעֵינֵן שְׁיַעֲשֶׂה
הַקְּנִין בְּעֵצְמוֹ דְּהָא אֲפִילוּ קוֹרָא לָהּ וְהֵיא בְּאָה סָגִי.

אוּ אִם הַקִּישׁ ע"ג הַקֵּן וְהוֹגְבָהוּ סָגִי. וְהֵינּוּ שְׁצָרִיךָ רַק שְׁיִוְגְבָהוּ בְּגִרְמָתוֹ וְלֹא מִדִּין
שְׁלִיחוֹת.

אָבֵל בְּבִרְכָה לֹא מְצִינּוּ זֶה דְּהָא ע"י חש"ו קיי"ל דְּלֹא הוּי הַדְּלָקָה אַף שְׁנַעְשֶׂה בְּגִרְמָתוֹ וְצִוּוּוּ. וְכַעֲיֵן זֶה קיי"ל בְּחֻלְיֵין (דָּף ט"ו) וְיו"ד סִימָן ז' דְּלֹא מִיקָרִי שְׁחִיטָה מְכּוּחָה כְּשֶׁנֶּשְׁחָטָה ע"י כַּח שְׁנֵי.

וְהִינּוּ מִשּׁוּם דְּהוּיָא רַק בְּגִרְמָא בְּעֵלְמָא וְלֹא כְּעוֹשֶׂה בְּעַצְמוֹ. וּבְכּוֹרוֹת (דָּף ל"ב) יִלְפִינּוּ מִקָּרָא שְׁלֵא יִגְרוֹם מוּם לְבְּכוֹר.

אָבֵל בְּלֹא קָרָא וְדָאִין דְּגוֹרָם לֹא הוּי כְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה. וְשֵׁם כְּתָבוּ קִצָּת אַחֲרוֹנִים לְצַדֵּד דְּלְצוּוֹת לְעַכּוּ"ם לְעִשׂוֹת מוּם הוּי בְּגִרְמָא וְאַסּוּר מְדַאֲרֵינָתָא.

אָבֵל בְּרְכָה אִין מְבָרְכִין עַל גְּרָם הַמַּעֲשֶׂה. כִּי כָּל מ"ע אִין יוֹצְאִים רַק כְּשֶׁעוֹשֶׂה בְּעַצְמוֹ וְלֹא כְּשֶׁנֶּעֱשֶׂתָה ע"י גְּרָם.

וְכַמוֹ שְׁאִינּוּ עוֹבֵר עַל הַל"ת אִם נֶעֱשֶׂתָה הַמַּעֲשֶׂה בְּגִרְמָתוֹ וְכַמִּש"ל. כֵּן אִין מ"ע מְתַקְּיָמָת בְּזָה.

וְהַבְּרָכָה נִתְקַנָּה עַל עֲשִׂיית הַמַּצְנָה וְכֵן קיי"ל שְׁאִם נֶעֱשֶׂתָה הַמַּצְנָה ע"י שְׁלִיחַ יִשְׂרָאֵל מְבָרַךְ הַשְּׁלִיחַ וְלֹא הַמְשַׁלֵּחַ. וּמ"ש הַמַּח"א שְׁם שְׁבַמְצוֹת מַעֲקָה וְכַדּוּמָה א"צ שְׁלִיחוֹת וְאִף אִם נֶעֱשֶׂה ע"י עַכּוּ"ם יִצָּא.

הִינּוּ רַק שְׁיִצָּא יְדֵי הַמַּצְנָה וְא"צ לְעִשׂוֹתוֹ מִחֻדָּשׁ. אָבֵל וְדָאִי שְׁלֵא יְבָרַךְ עַל מַעֲשֶׂה הָעַכּוּ"ם.

וְכַעֲיֵן גַּבֵּי כִּסּוּי שְׁאִם כְּסִהּוּ הָרוּחַ יִצָּא וְכַדּוּמָה א"צ לְבָרַךְ. וְע' שֶׁבֶת (דָּף מ"ז וק"כ) לְעַנְיָן גְּרָם כִּיבּוּי בְּשֶׁבֶת.

וְאִף דר"י אָסֵר שְׁם הִינּוּ רַק מְדַרְבְּנָן ע"ש בְּסוּגְיָא וּבְתוֹס' (דָּף מ"ז): שׁוּב רְאִיתִי שֶׁהַמַּחֲנֶה אֲפָרִים בְּהִלְכוֹת שְׁלִיחוֹת סִימָן י"א כְּתַב בְּאַמַּת שְׁאִם עֲשֶׂה מַעֲקָה ע"י עַכּוּ"ם שְׁכִירוֹ צָרִיךְ לְבָרַךְ מִפְּנֵי שְׂדֵדוֹ כְּיַד בַּעַה"ב.

וְהִבִּיא רְאִיָּה שְׁם מְהָא דב"מ (דָּף צ"ו) שְׁאִם אָמַר לְעַבְדּוֹ צָא וְהִשְׁאַל עִם פְּרָתֵי הוּי שְׁאֵלָה בְּבַעֲלִים דְּיָדוֹ כְּיַד רַבּוֹ וְעַדִּיף מְשֻׁלוּחוֹ. וְלַעֲנֵנ"ד לֹא דְמֵי שְׁכִיר לְעַבְדּוֹ.

דְּעַבְדּוֹ יֵשׁ לוֹ קַנְיָן הַגּוֹף מִשָּׂא"כ בְּשְׁכִיר. וְנִרְאֶה רְאִי מְדַקְאֵמַר הַש"ס שְׁם שְׁאֵמַר לְעַבְדּוֹ וְלֹא שְׁאֵמַר לְשְׁכִירוֹ דְּהוּי חִידוּשׁ דִּין.

וְהִינּוּ מִשּׁוּם דְּבְשְׁכִירוֹ לֹא אֲמָרִינּוּ הָכִי. וְאִף דְּאֲשִׁמוּעֵינּוּ רַבּוּתָא בְּעַבְדּוֹ דְּלֹא בֵּר מַצּוֹת הוּא כְּדָאִיתָא הָתָם.

מ"מ הוּי רַבּוּתָא טְפִי דְּאֲפִילוּ עַכּוּ"ם גְּמוּר שְׁאִינּוּ בֵּר מַצּוֹת כָּלָל ג"כ הוּי כְּבַעֲלִים אִם הוּא שְׁכִירוֹ. מִשָּׂא"כ עַבְדּוֹ שְׁיִשְׁנּוּ בְּמַצּוֹת כְּאִשָּׁה.

וְיֵשׁ לְדַחּוֹת דְּנִקְט עַבְדּוֹ כְּנַעֲנֵי שְׁאִין לוֹ לְעַצְמוֹ שׁוּם קַנְיָן. וְאִינוּ בְּדִין מְשֻׁאֵל וְשׁוֹאֵל וְכַפִּירָש"י שְׁם.

אִף הוּא דְּנִסְתַּק לַעֲנֵנ"ד דְּאִטּוּ אִינוּ בְּמַצּוֹת שׁוֹאֵל. הָא בְּנִדְאִי יִשְׁנּוּ אִם יִצְוִינָר שְׁיָהָא לוֹ דְּבָר מִיּוֹחַד לְעַצְמוֹ.

רק שאין לו קננו ואקצור. והמח"א כתב שם באמת דגם בשכירו הני שאלה בבועלים. ולענ"ד אין לנו לחדש דין פנה ובפרט דמוכח מהש"ס להיפוף וכמש"ל. וכן מצינו בעירובין (דף ע"ט) וגיטין (דף ס"ה) גבי מע"ש דעבד עברי לא הני ידו פנד רבו. אף דאיתא בקדושין (דף ט"ז) שגופו קנוי וביתא הריטב"א בקדושין שם דבע"ע יש לו רק קננו למלאכתו ולא כל גופו. וממילא דלא שייך לומר שידו פנד רבו.

ודקאמרין בב"מ (דף ו') דפועל ידו פנד בעה"ב לענין מציאה. יש לדחות דהא קאמר לה שם למ"ד המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו.

אבל למאי דקיי"ל דקנה חבירו א"צ לנה יעו"ש בפסוקיא. ולכאורה רצייתי לומר דהנה קאמר שם הטעם דמגביה מציאה לחבירו ל"ק חבירו משום דהני תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים.

וידוע שאם הוא שותף לדבר שפיר יכול לתפוס חפץ אחד בעד עצמו ובעד שותפו, ולנה אם הוא פועל שלו הרי הפועל היא תועלת הפועל ג"כ. כי עי"ז שהפועל מועלת מקבל שיקרו מבעה"ב.

והרי יש בנה זכות גם להפועל. והני כשותף לגבי זכות מציאה זו.

ולנה שפיר זוכה לבעה"ב ולא הני כתופס לבע"ח. אף ז"א דא"כ מאי פריה הש"ס שם מהא דפועל יכול לחזור בו בחצי היום ע"ש ונראה בנה דהנה הראשונים כתבו הטעם דנד פועל פנד בעה"ב משום דשכירות הני כממכר.

והנה בשכירות איתא בע"ז (דף ט"ו) דלא קניא. וכתבו התוס' שם ובב"מ (ד' נ"ז) דהא דאיתא שם דשכירות ליומא ממכר הוא היינו רק גבי אונאה דהני גזה"כ.

ולא לענין אחר. וכ"כ הלח"מ פ"זמה' שכירות והש"ף בסימן שי"ג שנהו טעם הרמב"ם שחצר השכורה זוכה למשפיר ע"ש.

וא"כ לסברא זו לא שייך לומר יד פועל פנד בעה"ב פינון דשכירות אינו קנין. ולפ"ז י"ל דפלוגתא אי מגביה מציאה לחבירו קנה חבירו תלוי בנה אי שכירות קניא או לא.

ויש להאריך אף אכ"מ כי בגוף דברי המח"א כבר חלקו עליו המהרי"ט אלגאזי בהלכות בכורות פ"ד אות נ' והנתיבות סימן קפ"ח. ונראה ראיה דהנה קיי"ל בב"מ (דף צ"ו) ובחו"מ סימן שמ"ו סט"ז דאשה מיקרית שכורה לבעלה לענין שאלה בבועלים שהיא עמו במלאכתו תמיד.

וא"כ הרי היא פועל שלו. ובכ"ז אמרינו בגיטין (דף ע"ז ע"ב) שאין לבעלה קננו בגופה. רק שיש לו חיוב עליה למעשה ידיה יעו"ש. וה"ה בפועל.

ומקוצר הפנאי ההכרח לקצר: עכ"פ פינון שבארנו שאין דברי הרש"ז זצ"ל מוכרחים והרעק"א בחידושו ונהגאון מליסא בסידורו כתבו להדיא שלא תברף. בנדאי ספק ברכות להקל ואין לברף.

אָבֿל גּוּף הַהִדְלָקָה בִּיה"ש ע"י עֶפּו"ם וְדַאי שְׁרֵי כִדְקִי"ל בְּסִי רִס"א וְסִימָן שִׁמ"ב. וְנִרְאֶה דְדַאף שְׁפֶתֶב הַמַּג"א סִימָן רִס"ג סְקו"א דְלֵא שְׁרֵי רַק גַּר אֶחָד וְנִמְשָׁכוּ אֶחָדוּ כְּמָה אֶחָרוֹנִים.

מ"מ הָעֵינְקֵר דְשְׁרֵי לְהִדְלִיק כָּל הַנְּרוֹת שְׁרֵיגִילִים לְהִדְלִיק בְּשֶׁפֶת דְלֵא גְרַע מְנַר יא"צ שְׁפֶתֶב הַמַּג"א שֶׁם בְּשֶׁם רִש"ל דְשְׁרֵי לְהִדְלִיק בִּיה"ש ע"י עֶפּו"ם לְפִי שְׁיִצְטַעַר אִם לֹא יוּכַל לְהִדְלִיק וּמִכ"ש הָכֵא דְוִדַאי יִצְטַעַרו אִם לֹא יוּכְלוּ לְהִדְלִיק כְּדִרְכָם תְּמִיד וְגַם דְהָא אִיפֵא מְצֻנָה לְהִרְבּוֹת בְּנִירוֹת.

שׁוֹב רְאִיתִי שֶׁכ"כ הִרְעַק"א בְּחִידוּשָׁיו בְּסִימָן רִס"א. וְת"ל שְׁפֶנְוִנְתִי לְדַעְתּוֹ הַק': סִימָן וּ כְבוֹד הַגַּאבֶד"ק טִירְאָסְפֶאל הָרַב מוֹהֲרֵי"א ג"י.

ע"ד מ"ש הַמַּגִּינֵי שְׁלֵמָה בְּשֶׁפֶת (דָּף מ"ב) דְאִין שְׁבוֹת בְּמַקְדָּשׁ הוּא רַק בְּמִדֵּי דְעֵבֻדָּה וְלֹא בְטַבִּילַת כַּהֲנָג שְׁאִינָה עֵבֻדָּה. וְתַמָּה כַּת"ר מַר"ה (דָּף כ"ט) שְׁתּוֹקַעִין בְּמַקְדָּשׁ מִשׁוּם דְאִין שְׁבוֹת בְּמַקְדָּשׁ יָפָה תַּמָּה וְכֵן מְפֻנְרֵשׁ בְּסוּף עִירוּבֵין שְׁהִתִירוּ שְׁבוֹת בְּמַקְדָּשׁ בְּכַמָּה דְבָרִים שְׁאִינָם בְּמִדֵּי דְעֵבֻדָּה.

וּבְאֶמֶת הוּא פְּלוֹגְתָא דַר"נ וְחֻכְמִים בְּפִסְחִים (דָּף ס"ה) דַר"נ ס"ל שֶׁם שְׁלֵא הִתִירוּ רַק שְׁבוֹת צְרִיכָה. וְהִינּוּ הַצְרִיכָה לְעֵבֻדָּה כַּמ"ש בְּפִיר"ח שֶׁם.

וּסְתָם מְשַׁנָּה שֶׁם הוּא כַר"נ ע"ש. וְרַק הָרַמְבַ"ם פּוֹסֵק שֶׁם דְלֵא כְּסָתָם מְשַׁנָּה דְהִתָּם וְכַתֵּב הַכ"מ מִשׁוּם שְׁפּוֹסֵק כְּחֻכְמִים דַר"נ.

וְהוּא תַמּוּה דְהָא הִלְכָה כְּסָתָם מְשַׁנָּה אָבֿל הִטְעַם מִשׁוּם דְסוֹגֵיא דְעִירוּבֵין (דָּף ק"ב ק"ג) וְדַר"ה (דָּף כ"ט) אֶתְיָא כְּרַבָּנּוּ דַר"נ. וְשֶׁם יֵשׁ ג"כ סְתָמֵי מְשַׁנּוֹת בְּזָה.

וְלָזָה סְתָמָא דְרַבִּים עֲדִיף. וְעַפ"ז יֵשׁ לִינִישׁב דְבָרֵי הַמַּג"ש דְכּוֹנְנָתוֹ דְלִהְכִי מַחֵק רִש"י בְיוֹמָא (דָּף ל"ד ע"ב) הָא דְאִין שְׁבוֹת בְּמַקְדָּשׁ מִשׁוּם דְשֶׁם אִיִּירֵי הַסּוֹגֵיא אֶלְיָבָא דַר' יְהוּדָה.

וּבְפִסְחִים (דָּף ס"ד) בְּמִשְׁנָה אִיִּירֵי ר"י ג"כ דְפִלִיג שֶׁם בְּתַרֵי מִקְלֵי וּמִשְׁמַע דְבִהָא שְׁהִדְחַת עֲזָרָה הִיָּתָה שְׁלֵא בְרַצוֹן חֻכְמִים לֹא פְלִיג ר"י. וּמוֹכַח דַס"ל כַר"נ שְׁלֵא הִתָּר שְׁבוֹת רַק בְּמִדֵּי דְעֵבֻדָּה וְאִף דְטַבִּילַת כ"ג הוּי צְוִרָה עֵבֻדָּה.

צ"ל דַמ"מ לֹא הוּי צְוִרָה עֵבֻדָּה מְמַשׁ. וְגַם הִלֵא רַחֲיִצַת הָעֲזָרָה הוּי צְוִרָה עֵבֻדָּה דְלֵא לְיִתְוּוֹסָן מְאִנֵי וּמְפָסְלוּ לְעֵבֻדָּה דַהו"ל מְטוֹשְׁטָשִׁין וְכַדְאִיתָא בְּפִסְחִים שֶׁם.

וְעַכְצ"ל דְבַעֵי צְוִרָה עֵבֻדָּה מְמַשׁ וְיֵשׁ עוֹד לְפִלְפֵל בְּזָה מְהָא דְאַבְיֵי בְעִירוּבֵין (דָּף ק"ג). וּבְיוֹמָא שֶׁם אִיִּירֵי ג"כ אַבְיֵי.

אַף אַכ"מ: וְע"ד שְׁהַעִיר בְּחִיבּוּרֵי ח"ב סִימָן ל"ח מַמ"ש הַט"ז בְּיו"ד סִימָן י"ד סַק"ז שְׁחֻלְבַּב בָּא מִדָם הָאֲבָרִים וְלֹא מִדָם נְדָה. הַנָּה לָזָה לֹא הוֹצֵרָה מַעַכ"ת לְהִבִיא מַהט"ז כִּי כ"כ כָּל הַמְפָרְשִׁים.

אָבֿל בְּאֶמֶת גַם דָם נְדָה בָּא מְהָאֲבָרִים דְהָא לֹא אֶתָּא מְעַלְמָא. רַק הַחִילּוּק בְּחִיבּוּרֵי הוּא אִי נִימָא שְׁהַחֻלְבַב נַעֲשָׂה מִהֵדָם אַחַר שְׁפָכָר גַתְפָּנָס וְנַעֲשָׂה דָם כְּנוּס וְחִיבֵי כְּרַת.

או שהחלב נעשה מדם אברים בעודו באברים ע"ש. וע"ד מ"ש שקונשיתי בח"ב סימן נ"ד על המרדכי פבר הקשה הפר"ח בא"ח סימן תס"א.

הנה אז לא היה לי ספר זה. ובאמת הלנאי יזכני ד' שלא יעלם ממני ש"ס או תוס' מפורש אבל האחרונים ודאי שלא ראיתי כולם: וע"ד הא דסנהדרין (דף ק"י ע"ב) ור"ג נפקא ליה מנתאבד כל זכר למו.

וכתב כת"ר לגרוס ור"נ. זה אין מועיל כלום.

וגם דהול"ל אר"נ וכמוכח. והג"ר א והרב"ר מחקו באמת תיבת ור"ג.

וכדאי' בפירש"י וכן מסתבר. ובע"י לא גרים כלל כל זה.

ומה שהגיה בפירש"י ד"ה וענף דבריו נכונים וכן הגיה הר"ב רנשבורג. ובכ"ש הגיה באופן אחר ע"ש.

וגירסא שלפנינו ור"ג נראה לפירש דמקשה על ר"ג מנ"ל. דהא קרא דשורש וענף יש לפירשו כדר"ע.

ומשני דיליף מנתאבד כל זכר למו. וס"ל שאין חילוק בין או"ה לישראל לענפו זה.

ועוי"ל דמקשה על ר"ג דילמא איירי קרא דשורש וענף ברשעי או"ה ומשני דיליף מאידך קרא: סימן פ"ב דידה הרה"ג וכו' מו"ה אפרים שרגא הלוי נ"י רב דק' אוגייצוו. ע"ד מי שיש לו פאבריק לבשל חלב ומוליקם למפור לעיר רחוקה כשמונה פרסה.

ונמנה משגים להשגים שהחלב שעבור ישראל יחלבו במעמד ישראל. והוא חותם החבית בפלאמבא שכתוב עליה פ"ש.

והחלב שמוליקים לשם עבור א"י יש על החבית רק חותם הפאבריק ובעש"ק וש"ק אין עושים עבור ישראל. ויש על הפאבריק הגז שטר מכירה פנהוג כדי לעשות בהיתר ע"י א"י בש"ק וי"ט.

ועתה חפץ בעל הפאבריק לעשות גם בעש"ק חלב עבור ישראל ויובילום בש"ק כדי שיוכלו למכרו ביום א' בוקר לישראלים שם. ונסתפק מעכ"ת אם יוכלו להתיר לו דהא פנין שמוליקים חוץ לתחום בשביל ישראלים והוי דבר שבפרהסיא.

הרי מבואר בסימן שכ"ה שאסור לעולם. וחפץ לדעת דעתי בזה.

וביקש להשיבו תיקוף והנה מרוב טרדותי ונחלישות כוחי אשיבנו בקוצר: הנה אם הביא א"י מחוץ לתחום יש מחלוקת הפוסקים דעת הרי"ף ורש"י והר"ן ומרדכי שאסור למו"ש בכדי שיבוא ממקום שבאו.

והתו' ורא"ש ס"ל שמותר למו"ש מיד והובאה פלוגתא זו בשו"ע סימן שכ"ה ס"ח. ובסימן תקט"ו סתם דעת המחמירים.

ובדבר שנעשה בפרהסיא בשביל ישראל איתא בשבת (דף קנ"א ע"א) שאסור לעולם. וכ"פ הרמב"ם פ"ו מה"ש והובא להלכה במג"א סימן שכ"ה סקל"א וא"כ בנ"ד דהוי פרהסיא וכמ"ש כת"ר יהא אסור לעולם ועכ"פ בכדי שיעשו.

ומ"ש המג"א שם דבקצין שרי מדינא. היינו רק שלא יאסר לעולם ע"ש בסימן רמ"ד סק"י.

אבל בכדי שייעשו נדאי צריף. אף י"ל דבנ"ד הוי בכדי שייעשה עד יום א' בןקר. אבל הלא כתב שנכון להחמיר גם לעולם. ולעשות כיוסוי להחזותמות כדי שלא יהא ניכר בפשעת ההולכה שהוא עבור ישראל.

וכמ"ש כת"ר. נראה דלא מהני דמ"מ כשמביאים החלב ומוכרים תיכף. מתפרסם שהובא בשביל ישראל. ואין חילוק אם הפרסום הוא בפשעת המלאכה או אח"כ כיון דמ"מ הפל יודעים שנעשה בשביל ישראל.

וכ"ה לשון הש"ע בסי"ד שהפל יודעים שנעשה בשביל ישראל. ואף שלשון הרמב"ם בפ"ו מה"ש הוא שעושה הארון על הקבר.

והעוברים והשבים רואים שעושה מלאכה בשביל ישראל. מ"מ הסברא נותנת שהוא לאו דווקא.

והרי כתב שם הרמב"ם דגם בהביא חלילין אסור בסרטא גדולה דהוי פרהסיא. ושם אין ניכר בפשעת הבאה שהוא בשביל ישראל.

ורק אח"כ כשרואים שמשתמשים בהחלילים יודעים שהובא בשבת בשבילו. ואף שכתבו הרמב"ם ורשב"א אעוד ראשונים שהיה מנהגם להשתמש בחלילים רק למתי ישראל.

מ"מ אין זה דעת הרמב"ם דכל כה"ג הו"ל להרמב"ם לפרושי. ועוד דהא כתב הש"ך בסי' קנ"ז סק"ד ותב"ש סי' ב' שאם יודעים רבים מזה מיקרי ג"כ פרהסיא.

והא כשימכרו החלב ידעו הפל שהובא בשבת. וגם דעכ"פ צריף להמתין בכדי הבאה במקום שפאו כיון שאין נמצא במקום קרוב מזה.

ולזה לדעתי אין תועלת בתקנה זו: אך נ בגוף הדבר יש לדון כי הלא כתב מעכ"ת שעשו על הפאבריק שטר מכירה לעכו"ם כדי להתיר המלאכה בו בש"ק. ולפ"ז בלי ספק עשו המכירה גם על הסוסים והעגלות ועל כל העסק.

וא"כ הוי הפל של עכו"ם. והרי כתב המג"א סי' רנ"ב דרק בעושה בשל ישראל אסור אם עשה בשביל ישראל.

אבל בעושה בשלו מותר אף אם עשה בשביל ישראל. דהא אינו מוכרח לתתו לישראל ויכול למכרו לעכו"ם ג"כ.

וה"ה בנ"ד אף שנעשה החלב בהשגחת ישראל מ"מ יכול למכרו לעכו"ם. ולכאורה קשה ע"ז דהא בביצה (נ"ד כ"ד) איתא דעכו"ם שהביא דורון לישראל ביו"ט אסור הרי דאף בשל עכו"ם אסור.

וכן תנן בפ"ב דמכשירין שאם הביאו ירק למפור לעיר שרובה ישראל אסור למו"ש בכדי שיביאו. הרי שאסור אף בשל עכו"ם.

וצ"ל דכינן שעושה בפירוש רק בשביל ישראל אסור. ובירק אף שיש שם מחצה עפו"ם
ואם ימצא למפור הירק לעכו"ם לא יחפש דווקא על ישראלים.

מ"מ דרף המביאים ירק למפור לשער להביא לפי ערה פמות אנשי העיר. כדי שלא
ישאר לו למחר ויתקלקל הירק פדאיתא בתענית (דף כ"ג ע"ב) ובר"ה (דף כ"א).

וא"כ פוננתו רק בשביל ישראל. וכן בדורון פיון שרוצה להקנות את הישראל אין שינוי
לומר שהנה נותן לאחר משא"כ במנעלים שפיון שעוסק במכירת מנעלים ודאי אפשר
שיזמן לו למפור מנעלים אלו.

ואם אמר להעכו"ם בפירוש שיעשה לו דווקא על מו"ש י"ל דבאמת אסור וכמ"ש
המאירי בשבת (דף י"א) וע"ש בר"ן מ"ש לחלק בין פביסה להדלקת גר וא"כ בנ"ד
שעושים בפירוש בשביל ישראלים.

אין שינוי סברא זו וגם פי נדאי מקח חלב פשר יקר יותר משאר חלב פי הלא יש להמוכר
הוצאות ותירות על זה. נעדין יש לדון דנראה דאף שהסוחר ומנהלי העסק עושים זה
בשביל ישראל אבל העגלונים המולכים את החלב אין יודעים מזה.

והם עושים רק אדעתא דנפשייהו להרויח שכר פעולתם. וכמ"ש הפוסקים דבקצץ מיקרי
דעביד אדעתא דנפשייהו.

ורק פשאומר לו הישראל שצריך דווקא בשבת או במו"ש הרי עושה בפירוש בשביל
הישראל. אבל העגלונים בנ"ד אין יודעים מאומה אם הוא חלב פשר או לא פי להם הפל
אחד.

נהרי עושים ע"ד עצמם. ואם הסוסים הם של בעל הפאבריק והעגלונים הם ג"כ שכירי
יום תמידים בפאבריק.

מ"מ פיון שהם עושים זה רק למלאות שעבודם לבעל הפאבריק. ובעל הפאבריק הוא
עפו"ם.

פיון שנעשה שטר מכירה. וגם פי יש שנותפים עכו"ם לעסק זה.

א"כ אינם עושים בשביל ישראל: אכן קשה לחדש פן. דא"כ נימא שאם עפו"ם חפץ
לשלוח דורון לישראל בשבת.

וצנה לשכירו עפו"ם לתלוש מן המחובר בשבת. והוא לקחו ונתנו להישראל, נימא דשרי
פיון שהשפיר תלוש ע"ד בעליו העכו"ם.

ואף אי נימא דבכה"ג אסור משום גזירה דפירות הנושרים וכמבואר בפוסקים. מ"מ
נימא פן בשארי מלאכות.

וזה לא מצינו בפוסקים. ונראה דכינן שפך הפוסקים פתבו הטעם בזה שמה יצנה הישראל
להעכו"ם לעשות עבורו מלאכה בשבת.

ואף דהני גזירה לגזירה. צ"ל דחדא גזירה היא משום דנדאי יעשה פן פי לא ידע לחלק,
א"כ ה"ה היכא שהעכו"ם צינה לאחר לעשות.

יש לגזור שפא יאמר הישראלי לעפוי"ם לעשות עבורו. כי לא ידע לחלק בזה אבל מ"מ יש לדון להקל בזה דהא אף באומר לעפוי"ם שיצוה לעפוי"ם אחר פתב החות יאיר סי' נ"ג שיש להקל.

וכעין זה איתא באה"ע ס"ס ה' וע"ש בפאחרונים. וע' מג"א סי' תמ"ח לענין אם יש שליחות עפוי"ם לעפוי"ם.

וכן מצינו שצירפו האחרונים סברא זו גבי הטלת מום בבכור שעפוי"ם יצוה לעפוי"ם אחר. ואף שהמח"א ה' שכירות פועלים פתב דשכירו הוי כידו אף בעפוי"ם.

כבר בארנו בס"ד במק"א שאינו עיקר להלכה. אכן יש לדחות זה דהא פתב הרשב"א בתשובה והובא להלכה בסי' תקט"ו ס"ט שאם שיגר ישראל דורון לחבירו ע"י עפוי"ם והעפוי"ם נתעכב והביאו בי"ט מחוץ לתחום מותר אף למי שהובא בשבילו.

וע"ש בט"ז ומג"א דהיינו משום שאינם של עפוי"ם ולא שייך טעם דגזירה שפא יצוה להעפוי"ם להביא. וע"ש בתו' רעק"א שעיקר הטעם הוא משום שהעפוי"ם עושה על דעתו או דעת משלחו.

ולא על דעת מי שנשאל לחו' לו. ומבואר שם שאם לא נתעכב בדרך.

רק שלחו אותו בפירוש שיליך בשבת אסור אף שעושה ע"ד משלחו. וצדיק יש לחלק דאפשר שזה רק כשישראל שלחו אבל בעפוי"ם המשלח אפשר שרי בכה"ג.

אכן למעשה אין לסמוך ע"ז. ובגוף דברי הרשב"א הנ"ל שכתב דכיון שאינם של העפוי"ם אין שייך גזירה שפא יאמר לו להביא צ"ע דהא מ"מ פינו שיראה שהותר לו כשהובא חוץ לתחום.

יצוה בפעם אחרת להביא משלו. וצ"ל דכיון שיראה שמתירין לו בשביל שישראל אחר שלח לו.

ממילא לא יטעה להתיר לצוות לעפוי"ם להביא את שלו. והוא דחיק.

והנה אפשר לומר בזה דכיון שהיה אפשר להביא מע"ש. ורק העפוי"ם הביא בשבת בשביל שנתעכב לטובתו.

אין לחוש לזה. אבל ברשב"א אין מבואר זה.

ומטרידתי אקצר: והנה ראיתי בשו"ת גו"ו פלל ג' סי' כ"א שהתיר לקנות במו"ש גבינה שנעשתה בשבת מפני שהחלב של עפוי"ם ואין שם ישראל על החלב. והישראל קונה רק הגבינה ולא החלב.

וא"כ עושה העפוי"ם את הגבינה לצורך עצמו כדי שיוכל למכור להישראל. ואין שם הישראל נקרא על החלב והגבינה.

כי לא נקנה לו עד שנעשה גבינה. ואף כי מה שהביא שם ראיה מהשלט"ג ספ"ק דע"ז. לדעתי אינה ראיה. כי השלט"ג שם איירי רק לענין שיהא מותר להישראל לעמוד בשעת עשיית הגבינות.

אָבֵל לֹא לְעִנְיָן הָיְתָר אֲכִילָהּ. וְאֶפְשָׁר ס"ל דְּבִאֲמַת צָרִיף בְּכַה"ג לְהִמְתִּין אַחַר שְׁבֵת בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ.

ובגו"ו שם הקשה על ההג"מ רפ"ו מה"ש וְהִסְמֵ"ג שֶׁפָּתְבוּ שְׁמוֹתָר לֹמַר לְעִבְדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ בְּחוּל לָמָּה לֹא עָשִׂיתָ זֶה בְּשַׁבָּת. פְּגוֹן לְכַבּוֹת אוֹ לְהַדְלִיק.

אָבֵל לֹמַר לוֹ שְׂיַעֲשֶׂה כֵּן אָסוּר. וְהוּבָא דִּין זֶה בַּש"ע ס' ש"ז ס"ב.

וְהִקְשָׁה הַגו"ו דְּהָא אַף אִם הַדְּלִיק הָעֵפּוֹ"ם מְעַצְמוֹ אָסוּר לְהִנּוּת. וּמכ"ש כְּשִׁירְמוֹן לוֹ שְׂיַעֲשֶׂה כֵּן.

וְנִדְחַק מְאוֹד יַעו"ש שֶׁפָּתְבַּת שְׁהַמִּישָׁב אֶת זֶה כְּפִשְׁטוֹ מוֹבִילָנָא מְאִנְיָה לְבִי מְסוּתָא. וְלַעֲנֵ"ד שְׂאִין כְּוֹנֵנַת הַסְמֵ"ג וְהַהֲג"מ שֶׁמְקוּרוֹ מִהַסְמֵ"ג לְעִנְיָן שְׂיִהְיָ מוֹתָר לְהִנּוּת לְאוּר הַגֵּר בְּשַׁבָּת.

רַק שְׁמוֹתָר לֹמַר כֵּן. וְהוּא רוֹצֵה שְׂיִכְכְּבָה הַגֵּר כְּדִי שְׂלֹא יִדְלַק כְּלוּל.

אוֹ שְׂיִדְלִיק הָאֵשׁ כְּדִי שְׂיִהְיָ חָם בְּבֵית וְלֹא יִתְקַלְקְלוּ דְבָרִים שְׂמִזִּיק לָהֶם הַקּוּר. אוֹ שְׂלְאוּר הַגֵּר הָעֶבֶד עֲצָמוֹ יוּכַל לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ כְּרָאוּי.

וְהִרְאִיָּה שְׁהָרִי כְּתָבוּ זֶה הַסְמֵ"ג וְהַהֲג"א אֵהָא דְשַׁבָּת (דָּף י"ח) דב"ה מִתִּירִין עִם הַשְּׂמֵשׁ. וְשֵׁם אֵינְרִי שְׂלֹא אָמַר לוֹ שְׂיַעֲשֶׂה בְּשַׁבָּת.

וְאֶדְרָבָא אִם א"ל הַיִּשְׂרָאֵל שְׂיַעֲשֶׂה בְּשַׁבָּת אָסוּר כְּמִבְּנֵי אָר בְּסִי רַנ"ב ס"ב וְע' ט"ז ס' ש"ז סק"ג. וְכ"כ הַט"ז שֵׁם בַּסֵּק"ב לְדַמּוֹת הַדָּף דְּסִמְ"ג וְהַהֲג"מ הַנֶּ"ל לְהָא דְכָל הַמְכַבֵּה אֵינּוּ מְפָסִיד.

וְשֵׁם גַּבִּי דְלִיקָה אֵינּוּ נִהְיָה מִגּוּף הַדְּבָר בְּשַׁבָּת. רַק שְׂמִמִּילָא כְּאֵה לוֹ הַנָּאָה שְׂלֹא תִשְׁרַף בֵּיתוֹ.

וּמִן־שָׂבִים דְּבָרֵי הַהֲג"מ הַנֶּ"ל בְּפִשְׁטוֹת בַּע"ה: עכ"פ חֲזוּנֵן שְׁהַגו"ו הִקְלָל בְּכַה"ג אַחַר שְׁבֵת בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ וְצִירָף שֵׁם טַעַם כְּדִי שְׂיִהְיָ מְצוּי לְיִשְׂרָאֵלִים גְּבִינָה לְחַה תִּיכְרַף בְּיוֹם א' ע"ש. וְה"ה בנ"ד.

וְלְכַאוּרָה קָשָׁה טוֹבָא עָלָיו מִהָא דְתַנּוּן בַּפ"ב דְּמְכָשִׁירִין דִּירָק שְׂנַמְכַר בְּמו"ש אָסוּר בְּמִחְצָה יִשְׂרָאֵל אַף שְׁהִירָק שֶׁל עֵפּוֹ"ם וְאִין שֵׁם הַיִּשְׂרָאֵל עָלָיו וְכֵן מִהָא דְבִיּוֹצָה (דָּף כ"ד) בְּעֵפּוֹ"ם שְׁהִבִּיא דוֹרוֹן לְיִשְׂרָאֵל.

וְצ"ל הַחִילּוּק דְשָׁם אִם לֹא הָיוּ הַיִּשְׂרָאֵלִים קוֹנִים אֶת הַיִּרְק אוֹ אִם הָיָה יוֹדֵעַ הָעֵפּוֹ"ם שְׁהַיִּשְׂרָאֵל לֹא יִהְיֶה בְּזֶה רַק אַחַר יו"ט בְּכַדִּי שְׂיַעֲשֶׂה. אֲזִי לֹא הָיָה מְבִיא בְּשַׁבָּת וּי"ט.

רַק אַח"כ. מִשָּׂא"כ בְּנִדּוֹן דְּהַג"וּו אַף אִם לֹא הָיָה הַיִּשְׂרָאֵל קוֹנֵה הַגְּבִינּוֹת הָיָה הָעֵפּוֹ"ם עוֹשֶׂה מִהַחֲלָב גְּבִינּוֹת כְּדִי שְׂלֹא יִתְקַלְקַל הַחֲלָב.

וְכַמֵּשׁ"ש הַג"וּו שָׂאֵם יִנִּיחַ הַחֲלָב לַעֲשׂוֹת מְפָנּוּ גְּבִינָה בְּמו"ש יִפְסַד הַחֲלָב. וְא"כ אִין עִיקַר הַמְּלֹאכָה בְּשִׁבִיל הַיִּשְׂרָאֵל שְׂיִהְיָ מְפָנּוּ תִיכְרַף אַחַר שַׁבָּת.

וְדָמִי לְהָא דְעֵשְׂיִית מְנַעְלִים שְׁהֵתִיר הַמַּג"א בְּסִי רַנ"ב וְכַמְש"ל. וְלִזְה גַם בְּנ"ד אִם הַיִּשְׂרָאֵלִים לֹא הָיוּ קוֹנִים אֶת הַחֶלֶב בְּמוֹ"ש.

מ"מ הִנֵּה מְבִיא הַחֶלֶב לְעִיר הַהִיא לְמִן־כֶּרֶה לְעַפּוֹ"ם. וְכַמ"ש כַּת"ר בְּשֵׂאֵלָה שְׂפָעַת מוֹלִיכִים כָּל הַחֶלֶב מֵע"ש עֲבוּר הָעַפּוֹ"ם.

וְלִזְה שְׁפִיר שְׂרִי. וְנִרְאֶה לְהוֹכִיחַ סְבָרָא זֹו מִמ"ש הַהַג"א פ"ק דְּשַׁבַּת דְּלֶהֱכִי לֹא מְהַנִּי קָצֵץ בְּהַדְּלָקַת נֵר מִשּׁוּם דְּגוּף הַיִּשְׂרָאֵל נִהְיֶה מְהַנֵּר שֶׁהוּא גוּף הָאִיסוּר.

מִשָּׂא"כ בְּאִיגְרַת שְׁהָאִיסוּר הוּא רַק הַהוֹלְכָה וְהוֹבָא לְהִלְכָה ר"ס רַע"ו וְע"ש בְּאַחֲרוּנִים. וְקָשָׁה טוֹבָא דְהָא בְּהַבְּאֵת דּוּרוֹן מְחוּץ לְתַחוּם ג"כ אֵין הָאִיסוּר בְּגוּף הַדְּבָר רַק בְּהוֹלְכָה.

וְכֵן בִּירְק בְּמַכְשִׁירִין שָׁם דְּבַעֲיִנן בְּכַדִּי שְׂיָבוֹא מִמְּקוֹם קָרוֹב. וְשָׁם עֲדִיפָא מְקַצֵּיחָה שְׁהָעַפּוֹ"ם עוֹשֶׂה בְּשֵׁלוֹ וְאִינוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וְעַכְצ"ל הַסְּבָרָא כַּמְש"ל דְּבַקְצֵץ וְלֹא א"ל בְּפִירוּשׁ שְׂיַעֲשֶׂה זֶה בְּשַׁבַּת. אַף אִם לֹא הִנֵּה צָרִיף לְהָאִיגְרַת תִּיכְרָף אַחַר שַׁבַּת.

מ"מ הִנֵּה הָעַפּוֹ"ם מוֹלִיכֵי בְּשַׁבַּת כְּדִי לְמַהֵר לְגַמְרֵר מְלֵאכְתּוֹ וְלִקְבֹּל שְׂכָר שְׂקָצְצוֹ לוֹ. וְכֵן בְּנֵר אִם קָצֵץ לוֹ בְּעַד כָּל הַדְּלָקָה מְקַשָּׁה הַהַג"א דְּהוּ"ל לְמִיִּשְׂרִי.

וּמִשְׁנֵי דְכִינּוּן שְׁנֵהְיֶה מִגּוּף הָאִיסוּר שְׂאֵנִי. וְלִזְה בִּירְק וְדוּרוֹן אִיסוּר מִשּׁוּם שְׂאֵם לֹא הִנֵּה הַיִּשְׂרָאֵל נִהְיֶה תִיכְרָף אַחַר שַׁבַּת לֹא הָיוּ מְבִיאִים בְּשַׁבַּת וְכַנ"ל: וְעוֹד יֵשׁ לְצָרְף בְּנ"ד שִׁיטַת הַתּוֹ' וְהָרָא"ש וְהוֹבָאוּ בְּסִי' שְׂכ"ה ס"ח דְּבָאִיסוּר תַּחוּמִּין א"צ לְהַמְתִּין בְּכַדִּי שְׂיַעֲשֶׂה מִשּׁוּם דְּהָנִי רַק אִיסוּר דְּרַבְּנָן.

וְהָא דְבַעֲיִנן בְּפ"ב דְּמַכְשִׁירִין כְּדִי שְׂיָבוֹאוּ מִמְּקוֹם קָרוֹב. וְנִרְאֶה דְּשָׁם אִיִּרִי שְׁנֵהְיֶה לְשׁוֹ בְּשַׁבַּת כַּמְש"ל הַרְמַב"ם וְר"ש שָׁם וְכַמְש"ל.

וְאִיכָּא אִיסוּר דְּאוֹרֵיִתָּא וּמִמִּילָא בְּעֵי גַם כְּדִי שְׂיָבוֹאוּ דְכִינּוּן שְׂפָעִיר הַהִיא לֹא נִמְצָא יִרְק. א"כ אֵין שְׂיָיִף לְהַצְרִיף רַק כְּדִי שְׂיַעוֹר תְּלִישָׁה.

וְלִזְה צָרִיף גַם שְׂיַעוֹר הַבָּאָה. וְגַם הָרִי קִי"ל דְּהִיכָּא שְׁנֵהְיֶה אִיסוּר דְּאוֹרֵיִתָּא וְאִיסוּר דְּרַבְּנָן הוֹאִיל שְׂצָרִיף לְהַתְּמִיר בְּסַפֵּק דְּאוֹרֵיִתָּא מִתְּמִירִים גַם בְּדַרְבְּנָן.

וְלֶהֱכִי בְּסַפֵּק אִם בִּירְף בַּהַמ"ז מְבָרָף אַף בְּרַבַּת הַטּוֹב וְהַמְטִיב דְּהָנִי דְּרַבְּנָן. וְכֵן בַּק"ש נְאֻמַּת וְיַצִּיב ע' בְּרַכּוֹת (דָּף כ"א) וְתוֹ' שָׁם וּבְפּוֹסְקִים סִי' ס"ז וְס"ס ר"ט וְאַחֲרוּנִים שָׁם.

וְא"כ ה"ה הָכָּא י"ל דְּכִינּוּן שְׂהַצְרִיכוּ בְּכַדִּי שְׂיַעֲשֶׂה בְּשִׁבִיל אִיסוּר תְּלִישָׁה דְּהָנִי דְּאוֹרֵיִתָּא. הַצְרִיכוּ גַם בְּשִׁבִיל אִיסוּר הַבָּאָה.

וְקָשָׁה לִי עַל הַרְמַב"ם שְׂפָתָב בְּמַכְשִׁירִין שָׁם שְׂהִירְק הִנֵּה מְחוּפָּר. דְּהָא הַרְמַב"ם ס"ל בְּפ"ו מַה"ש דְּגַם בְּאִיסוּר תַּחוּמִּין בְּעֵינָן בְּכַדִּי שְׂיַעֲשֶׂה וְכַמ"ש בַּהַג"מ שָׁם.

וְא"כ לְמַה הַנְּצָרָף לֹאמַר שְׂהִנֵּה הִירְק מְחוּפָּר. וְהַנְּרָאָה דְּהִנֵּה הַפּוֹסְקִים כְּתִבוּ דְלַעֲנֵן אִיסוּר תַּחוּמִּין סְגִי בְּכַדִּי שְׂיָבוֹאוּ מִמְּקוֹם קָרוֹב שְׁנֵהְיֶה שָׁם דְּבָר זֶה.

וְאַף שְׂעֵתָה הִבִּיאוּ זֶה מִמְּקוֹם רְחוּק. וְכ"כ הָרָא"ש בְּפ"ג דְּבִיצָה סִי' ב'.

ולפ"ז נראה שאם הביאו הרבה ירק. ובמקום קרוב נמצא רק מעט יש לדון דסגי בכדי שייבואו ממקום הקרוב.

דקא אחד אינו קונה כל הירק המובא. וא"כ כל אחד יכול לומר שהיה יכול להביא ממקום קרוב.

וכעין הך דאמרינן בכתובות (דף כ"ז) שמחבואה אחת מצלת על כל הפהנות שכל אחת יש לה מיגז דנחבאתי. וכן בב"מ (דף ע"ה) איתא שאם יש לו סאה אחת לנה פמה סאין ובפ"י דשביעית שאם יש לו קרקע כל שהו כותב פרוזבול אף על חוב גדול משום דאפשר לעשות כהא דקטינא דאב"י.

וע' תו' גיטין (דף ל"ז) אכן נראה דכ"ז שייך רק במילי שעיקרם דרבנן דהוי רק חומרא בעלמא. והקילו חז"ל בזה.

אבל אבל בחשש איסור דאורייתא לא אמרינן זה. וכעין זה קי"ל בפ"א דתרומות וביבמות פ"ב דבדרבנן אמרינן שאני אומר.

וכן בגדה (דף ס'). ורק בגשאל על שנים בב"א אסור אף בדרבנן ע"ש.

והנה בארתי בס"ד בחיבורי ח"א סי' כ"ג דכמה ראשונים פתבו דאף בעירוכי תחומין הקילו אף בתרי קולי דסתרי אהדדי ואף שפאו בבת אחת ע"ש. ולפ"ז י"ל דהקא בשביל איסור תחומין לחוד אם אפשר להשיג ירק במקום קרוב אף בשביל קצת ישראלים.

היה מותר כל הירק לבני העיר בכדי שייבואו ממקום הקרוב לבד. דקא באיסור תחומין הקילו בכה"ג פנ"ל.

אכן אם הירק היה מחובר ויש בזה דררא דאיסור תלישה דאורייתא. לא הקילו בזה רק אם יוכלו למצוא במקום הקרוב ירק כפי ערוך כל הירק שהוכא לעיר בשביל הישראלים.

ולנה פירוש הרמב"ם המשנה דאירי במחנה דהוי דאורייתא. ואסור בזה עד שיהי אפשר למצוא כפי כל הירק המובא.

וממילא החמירו גם באיסור תחומין וכמש"ל שפיון שמחמירים בדאורייתא מחמירים ג"כ בדרבנן. וע' נו"ב מ"ק חי"ד סי' ס"ה בזה: ולפ"ז גם בנ"ד הרי ודאי נמצא חלב למפור בעיר ההיא או סמוך לה.

רק שאינו מספיק לכל בני העיר. וא"כ פיון דבנ"ד אין נעשה בשבת.

רק יש איסור תחומין דרבנן. שפיר י"ל שמוותר במו"ש פיון שנמצא חלב בעיר לקנות.

ומ"ש כת"ר שיש פאן איסור מחמר דהוי דאורייתא ז"א דאטו העפום שמוליך החלב צריך שיוליך דווקא בסוסים שלו. הך אפשר שיהיו הסוסים של אחר.

ואדרבא ע"פ רוב הסוסים הם של בעל הפאבריק. והעפום המוליכים אותם הם שכירים.

שוב אחרי כותבי ראיתי בתמים דעים סי' ק"כ שהרגיש בהא דמכשירין למה לא הנפיר רק בכדי שייבוא ולא הנפיר התלישה. וגם דקא בדרבנן לא בעינו בכדי שיעשה.

וּמִרְצֵן דְּכִינּוֹן שְׁצָרִיף לְהַמְתִּין בְּכַדִּי שְׁיִתְלַוֵּשׁ דְּהוּי דְּאוֹרֵיִתָּא מְמִילָא הַצְּרִיכוּ לְהַמְתִּין גַּם בְּכַדִּי שְׁיָבֵא אַף דְּרַבְּנָן. וְנִקְוֵט קִילְתָּא וְכ"ש חֲמִירְתָּא ע"ש.

וְהִינּוּ כַּמֶּש"ל. וְשִׁמְחֵתִי שְׁזִכִּיתִי לְכוּנִין לְדַעַת הָרֵאשׁוּנִים.

עוֹד רְאִיתִי בְּתַמִּים דְּעֵים ס"ס קכ"א שֶׁהֵבִיא אֶת דִּין הַרְשָׁב"א שֶׁהִזְפִּירָנוּ בְּיִשְׂרָאֵל שְׁשַׁלַּח דוֹרוֹן ע"י עֶפְו"ם וְכָתַב עוֹד טַעַם שֶׁהִיִּשְׁרָאֵל הַמְקַבֵּל אֵין מְפִיר אֶת הָעֶפְו"ם. וְגַם אֵין לְחוּשׁ שֶׁהַמְשַׁלַּח יִשְׁלַח עוֹד הַפַּעַם בְּיו"ט וּבִיָּאָר שֶׁם הַטַּעַם בְּס"ס קכ"ז שְׁאֵין אָדָם חוֹטֵא וְלֹא לוֹ.

וְלֹא הִזְפִּיר כָּלֵל שְׁנֹתֵעֶכֶב הָעֶפְו"ם בְּדַרְדְּרָא. אָכֵן נִשְׂאָר בְּצ"ע עַל דִּין זֶה דְּכִינּוֹן שְׁמְקַבֵּל הַיִּשְׂרָאֵל מִן הָעֶפְו"ם מִנ"ל לְהַתִּיר זֶה יַעו"ש.

וְהִינּוּ כַּמֶּש"ל שְׁדִין זֶה צ"ע בְּטַעַמוֹ. אָבֵל עַכ"פּ יֵשׁ לְצַרְרָא לִנ"ד אֶת דַּעַת הַמְתִּירִים בְּזֶה דְּגַם בִּנ"ד אֵין הַיִּשְׂרָאֵל קוֹנֵה הַחֶלֶב מְפִיר אֶת מְבִיא הַחֶלֶב.

וְהוּא מְבִיאֵוּ רַק עַל דַּעַת מְשַׁלְּחוֹ וְכַמֶּש"ל. רַק שִׁי"ל שְׁנַגְזוֹר שְׁיִצְנֵה הַיִּשְׂרָאֵל הַקּוֹנֵה אֶת הָעֶפְו"ם הַמְשַׁלַּח שְׁיִשְׁלַח לוֹ וְכַמֶּש"ל [וּבְעֵינֵינוּ זֶה קָשָׁה לִי כַּעַת דְּבִשְׁבַת (ד' קנ"א) אֵיתָא דְּשִׁמוּאֵל ס"ל שְׁאֵם הֵבִיא הָעֶפְו"ם הַחֶלִילֵן מְחוּץ לְתַחוּם אֲסוּר וְקָשָׁה דְּבַעִירוּבִין (דף מ"ה ע"ב) ס"ל לְשִׁמוּאֵל דְּחֶפְצֵי עֶפְו"ם אֵין קוֹנֵים שְׁבִיתָה.

וְא"כ אֵין בָּהֶם דִּין תַּחוּמִין. וְהָרִי לֹא נַעֲשֶׂה בָּהֶם אִיסוּר.

דְּהָכָא מְשַׁמַּע דְּאֵיִרִי שֶׁהָעֶפְו"ם הֵבִיא מְשַׁלוֹ. דְּהָא אֵיתָא שֶׁם שְׁאָנוּ מְסוּפָקִים מְאִיזָה מְקוּם הַבֵּיאָם ע"ש.

וְצ"ל דַּמ"מ חֲיִיִּשִׁינּוּ שְׁמָא יֹאמֵר הַיִּשְׂרָאֵל לְעֶפְו"ם לַעֲשׂוֹת בְּשִׁבְלֵוֹ בְּשַׁל יִשְׂרָאֵל. אָכֵן לְשִׁיטַת רַש"י בְּבִיצָה (דף כ"ד) שֶׁהַטַּעַם הוּא שְׁלֹא יִהְיֶה מְמַלְאֶכֶת שְׁבַת יְקָשָׁה דְּהָכָא לֹא נַעֲשֶׂה בָּהֶם אִיסוּר כָּלֵל.

וְאֶפְשָׁר לְדַחֵק דְּרַש"י מְפָרֵשׁ שֶׁהַחֶלִילִים הָיוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְלִזְה מְפָרֵשׁ דְּשִׁמוּאֵל פְּלִיג עַל רַב וְס"ל דְּאֵף שְׁיָדוּעַ שֶׁהַחֶלִילִים בָּאוּ מְחוּץ לְתַחוּם מ"מ חֲיִיִּשִׁינּוּ לְקוֹלָא שְׁמָא בָּא בַּע"ש עַד הַחוּמָה וְלֵן שָׁם.

וּבַבְּנֵי הַבֵּיאָם לְעִיר. וְהִינּוּ מְשׁוּם שְׁיָדוּעַ מְאִיזָה מְקוּם הוּבָא פִּינוּן שְׁהֵם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

אָבֵל ש"פ מְפָרֵשִׁים כְּפִשׁוּטוֹ דְּהוּי שֶׁל עֶפְו"ם וְכַמֶּש"ל, וְלִזְה מְפָרֵשׁ הָרִי"ף דְּחֲיִיִּשִׁינּוּ הִינּוּ לְחוּמָרָא שְׁמָא בָּאוּ מְחוּץ לְתַחוּם. וְהוֹלִיכֵם כָּל הַלִּילָה וְהִינּוּ דְּכִינּוֹן שְׁהֵם שֶׁל הָעֶפְו"ם.

לִזְה אֵין יָדוּעַ מְאִיזָה מְקוּם הַבֵּיאָם אָבֵל אֵי אֵיִרִי בְּשַׁל יִשְׂרָאֵל. א"כ שְׁפִיר קָאֵמֵר רַב דְּאֵיִרִי שְׁיָדוּעַ שְׁבָאוּ מְמַקּוּם קָרוּב.

וְעַדִּין יְקָשָׁה לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְהַהַרְחָם לְקַצֵּר]: עַכ"פּ בִּנ"ד נִרְאֶה שְׁיֵשׁ לְהַתִּיר שְׁיָבִיא הַחֶלֶב לְעִיר בְּמוֹש"ק וְא"צ בְּכַדִּי שְׁיַעֲשׂוּ. וְבִלְא"ה נִרְאֶה לְפַמ"ש כְּתַר"ה בְּשִׁאֲלָה שְׁמַכִּירַת הַחֶלֶב תְּהִי בְּיוֹם א' בְּנֵקֵר.

וְא"כ הוּי שְׁפִיר בְּכַדִּי שְׁיַעֲשֶׂה דְּהָא בְּמִשְׁוֹ הַלִּילָה אֶפְשָׁר לְהַבִּיא דְּבַר מְשִׁמוּנָה פְּרַסְאוֹת. וְאֵף שְׁיֵשׁ פּוֹסְקִים דְּס"ל שְׁאֵין מְצָרְפִין הַלִּילָה לְשִׁיעוּר כְּדִי שְׁיַעֲשֶׂה.

מ"מ אין דינעה זו עיקרית להלכה. וגם פי עתה הדרוך להוביל סחורות בלילה.
ושפיר כ"ע מודו בזה. דהא טעם הפוסקים שהחמירו בזה הוא רק מפני שאין רגילים
להביא בלילה יעו"ש.

משא"כ בנ"ד. ועיקר החשש של מעכ"ת בזה הוא מפני הפרסום.

ובזה נדאי אין להחמיר מכל הטעמים שבארנו. ובפרט שהרבה פוסקים כתבו שאיסור
עולמית הוא רק גבי מת שגנאי למת שיקבר בארון וקבר שנתפרסם שנעשה בשבילו
בשבת, ועוד דהא כתבו התוס' בשבת (דף קנ"א) ד"ה עכו"ם שלא נאסר עולמית רק
כשהובא בשביל ישראל מיוחד אבל לא כשהובא בשביל כמה בנ"א ע"ש.

ובנ"ד הרי החלב מובא בשביל כמה בנ"א. ואף הרמב"ם וש"פ שהחמירו שם גבי תלילין
אם הובאו דרך סרטיא בפרהסיא.

היינו רק דשם הובאו בשביל מת זה. ואין לנו לתלות שיקברו שהובאו בשביל אחרים.
וגם פי ע"פ רוב יודעים בעיר שלא נמצא עוד מת רק זה. אבל בנ"ד שפירושו מובא
החלב בשביל רבים.

לא שייך סברא דפרהסיא. וסגי בכדי שיעשו.

וכן מוכח מהא דתנן בפ"ב דמכשירין גבי מרחץ וירק. שאם רוב ישראל אסור למו"ש
בכדי שיעשה.

והובא ברמב"ם וש"פ להלכה. וקשה דהו"ל להרמב"ם לפרש שאם הוא בפרהסיא אסור
אף בכדי שיעשה.

וגם פי ירק המובא לשוק למפור הרי הוא מפורסם לכל. שהרי באים לקנות וכיון שרוב
ישראל הרי מוכח שהובא עבור ישראל.

ומוכח כדעת התו' דכיון שפא בשביל כמה בנ"א לא שייך איסור זה. ואף להרמב"ן ועוד
ראשונים דמשמע מדבריהם בשבת (דף קנ"א) דאסור בפרהסיא אף אם אינו מפורסם
שהובא בשביל איש מיוחד.

מ"מ נראה דבנ"ד שרי דהעכו"ם עושה בשלו ואין מוכרח לומר שמוליקים החלב רק
בשביל ישראל. וכמש"ל דאפשר אף שלא בשביל ישראל היו מוליקים ג"כ ועוד נראה
דרך היכא שהעכו"ם עושה בשביל הישראל שיהנה מזה בשבת או תיכף למו"ש.
דאז אסור משום שמא יצוה להעכו"ם לעשות כזה. או משום שנהנה ממלאכת שבת
לשיטת רש"י.

וממילא אם הוא בפרהסיא אסרוהו לעולם אבל אם העכו"ם עושה זה עבור הישראל
שיהנה ממנה אחר כדי שיעשה. א"כ הרי הנה יכול העכו"ם לעשותה אחר שבת.
ועושה זה בשבת לטובת עצמו מאיזה טעם שיש לו. א"כ לא מיקרי זה עושה בשביל
ישראל.

דְּהָא דְעֵבִיד בְּשַׁבַּת הוּא אֲדַעְתָּא דְנִפְשׁוּ וּלְטוֹבָתוֹ. וְזֵה וְדַאי מְפֹרְסִים שְׁהַחֲלִיב מוּבָא כְּדֵי לְמַכְרוּ בְּיוֹם א'.

וְעוֹד נִרְאָה דְהָא הֶרְמַב"ם פ"ו מ"ה ש"הי"ג כְּתִב שְׁמִפְּוֹרְסִים שְׁעוּשָׁה עֲבוּר יִשְׂרָאֵל וְלֹא יָדְעוּ שְׁקֶצֶץ רַק יִסְבְּרוּ שְׁהִישְׂרָאֵל שְׁכָרוּ לְעִשׂוֹת מְלָאכָה בְּשַׁבַּת. וּלפ"ז בנ"ד שְׁיָדוּעַ לְכָל שְׁהִישְׂרָאֵלִים שְׁבַעִיר הֵהִיא לֹא שְׁכָרוּ אֶת הָעֲכוּפִים שְׁיָבִיא לְהֵם חֲלֵב.

רַק הוּא מְבִיא מְעַצְמוֹ כְּדֵי לְמַכְרוּ. וְעַדִּיף טְפִי מְקַצֵּץ.

בְּזֵה וְדַאי שְׂרִי. וּמִינְשֵׁב בְּזֵה מַה שְׁלֹא כְּתִב הֶרְמַב"ם גְּבִי מְרַחֵץ וְיִרְק שְׁאֵם הַדְּבָר מְפֹרְסִים אָסוּר עוֹלָמִית.

וְהִינּוּ מִשׁוּם דְּשֵׁם יָדוּעַ לְפָל שְׁלֹא שְׁכָרוּ הִישְׂרָאֵל. רַק הָעֲכוּפִים עוּשָׂה בְּשֵׁל עֲצָמוֹ כְּדֵי לְהַרְוִיחַ: סִימָן ע"ד מ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"א סִימָן ג' אוֹת ח' לְהַקְשׁוֹת עַל הִיש"ש פ' מְרֻבָּה שְׁכָתִב שְׁסַעוּדַת חִינּוּף בְּתִים הָוִי רַק סַעוּדַת מְרִיעוּת.

דְּהָא מְנַהֵג זֶה מוּבָא בְּתַנְחוּמָא וּבְשִׂאֲלֵתוֹת. וְכָתִב כ"ת דְּהַבְּאָר שְׁבַע סִימָן ע' כְּתִב לְהוֹכִיחַ דְּבַחוּ"ל הָוִי סַעוּדַת הָרְשׁוּת מִירוּשְׁלָמִי פ"ח דְּסוּטָה ה"ד שְׁהַבּוּנָה בֵּית בַּחוּ"ל אֵינּוּ חוֹזֵר מִמְעַרְכַּת הַמְּלַחְמָה לְפִי שְׁאִין מְצֻנָה בְּחִינּוּכוֹ.

וְהִינּוּ כַּהִיש"ש. הִנֵּה דְבָרֵי הַב"ש הִלְלוּ הִבִּיא כְּבָר הַמַּג"א סִימָן תַּקס"ח סַק"ה וְהִבִּיא גַם דְּבָרֵי הִיש"ש.

כִּי בְּאֵמַת הֵם חוֹלְקִים זַע"ז. דְּבִיש"ש לֹא הֵןזְכָר חִילּוּק בֵּין א"י לַחוּ"ל.

וּבְחִיבּוּרֵי שְׁם לֹא הָאֲרַכְתִּי בְּזֵה. כִּי שְׁם הַבְּאֵתִי דְבָרֵי הַשְּׂאֲלֵתוֹת הַנְּ"ל.

וְהַעֲרִירֹתִי בְּדַרְךָ אֲגַב שְׁנַעְלֵם זֶה מִהִיש"ש יַעו"ש. וּבְאֵמַת קֶשֶׁה גַם עַל הַב"ש מַה שְׁלֹא הִבִּיא דְבָרֵי הַשְּׂאֲלֵתוֹת.

וּבְשִׂאֲלֵתוֹת מִשְׁמַע שְׁאִין חִילּוּק בֵּין א"י לַחוּ"ל. וּבְגוּף דְבָרֵי הַב"ש נִרְאָה לְדַחוּת רְאֵיָתוֹ.

דְּהָא קָרָא דְמַעַרְכֵי הַמְּלַחְמָה אֵינְרִי כְּשִׂישְׂרָאֵל שְׁרוּיָן עַל אֲדַמְתָּם. וְאַחַד בְּנֵה בֵּית בַּחוּ"ל דְּהָוִי עֲבִירָה לְצֵאת מַא"י לַחוּ"ל.

לְזֵה אֵינּוּ חוֹזֵר עַל חִינּוּכוֹ. וְאַף דְקִי"ל שְׁאֵף אִם הַשְּׁפִיר הַבֵּית לְאַחַר מִיקְרֵי חִינּוּף לְעַנְיָן חֲזָרָה.

וּא"כ אֶפְשָׁר שְׁיִשְׁפִיר הַבֵּית שְׁבַחוּ"ל לְאַחַר שְׁדָר כְּבָר בַּחוּ"ל. מ"מ הָא אֵינּוּ רְשָׁאֵי לְצֵאת מַא"י לַחוּ"ל בְּשִׁבִיל חִינּוּף הַבֵּית.

וְכֵן אֵינְתָא בְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף קי"א) שְׁאָסֵר ר"ח לְצֵאת לַחוּ"ל בְּשִׁבִיל יְבוּם ע"ש. וְע' מ"ש בְּזֵה בְּחִיבּוּרֵי ח"ב סִימָן קל"ז וּח"ג סִימָן נ'.

וְע' ע"ז (דָּף י"ג) וּבַתוֹ' שְׁם. וְנִרְאָה דְכִינּוּן שְׁאִינּוּ רְשָׁאֵי לְצֵאת לְדוּר בַּחוּ"ל.

מִמִּילָא אֵין שׁוּם צַד מְצֻנָה בְּבִנְיָן בְּתִים שְׁם וְחִינּוּכָם. אֲכֵן עַתָּה שְׁאֵנּוּ דְרִים בְּקַבִּיעוּת בַּחוּ"ל י"ל שְׁיִשׁ מְצֻנָה בְּחִינּוּף בֵּית כַּמ"ש הַשְּׂאֲלֵתוֹת.

וּכְבֵּר נְאֻמֶר בְּיַרְמְיָה כ"ט עַל גְּלוֹת בְּכָל בְּנוֹ בְּתִים וְשָׁבוּ בָהֶם נְטֹעוּ גִּזְוֹת וּגּוֹ' וּקְחוּ לְבָנֵיכֶם
נָשִׁים וּגּוֹ'. וּבְכַתְּנֻבוֹת (דָּרָךְ נ"ב ע"ב וְקִדּוּשֵׁין (דָּרָךְ ל' ע"ב) יְלִיף מִיָּנֶה שְׁמֻצָּה לְהַשִּׁיא לְבָנוֹ
אִשָּׁה וְלִתְּת נְדוּנָיָא לְבִתּוֹ יַעו"ש.

וְרַק עַל בְּנוֹ בְּתִים אֲמָרִינֵן בַּב"ב (דָּרָךְ כ"ט) דְּהָוִי רַק עֲצָה טוֹבָה וְלֹא מְצָנָה. וּמ"מ עֲצָה
טוֹבָה שְׁל הַנְּבִיאִים יֵשׁ בְּזָה ג"כ דְּרָרָא דְּמְצָנָה: וְלִכְאוּרָה קִשָּׁה הִיכִי יְלִיף מִקְרָא דְּקָחוּ
נָשִׁים לְמְצָנָה.

דִּילְמָא הָוִי ג"כ רַק עֲצָה טוֹבָה. וּצ"ל דְּדָאִי לֹא הָוִי מְצָנָה בַּא"י לֹא הָיָה שְׁיִיף שְׁהַנְּבִיא יִתֵּן
לְהֶם עֲצָה טוֹבָה בְּזָה.

וְרַק עַל הַדְּבָרִים שְׁהָיוּ מְצוּנִים בַּא"י אֹמֵר לְהֶם הַנְּבִיא שְׁיַעֲשׂוּ כֵּן גַּם בְּכָבֵל. וְלִזְהָ גְּבִי
בֵּית הָוִי מְצָנָה הַתְּלוּיָה בְּקַרְקַע בַּא"י.

אֲבָל לְהַשִּׁיא אִשָּׁה אִין חִילּוּק בֵּין א"י לְכָבֵל. וְגַם דְּכִינֹן שְׁאוּמֵר הַנְּבִיא שְׁיִקְחוּ נָשִׁים
לְבָנֵיהֶם מִיִּכַח מִמֵּילָא שְׁכֵּן הִי' מִנְהַגִּם שְׁהָאֵב יִשְׁתַּדֵּל לְהַשִּׁיא לְבָנוֹ.

וְכֵן לְתַת נְדוּנָיָא לְבִתּוֹ. וְשְׁפִיר יְלִיף הַש"ס מְזָה.

וּבְאַמַּת נִרְאָה שְׁיֵשׁ מְצָנָה בְּחִינּוּף בֵּית בַּחו"ל שְׁעִי"ז יִקְנִים מְצָנֹת מְזוּנָה. דְּהָא הַדָּר בְּבֵית
חַבְרֹו אִינוּ חִיב רַק מְדַרְבְּנֵן כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּמִנְחֹות (דָּרָךְ מ"ד).

וְאִף שְׁמִי שְׁאִין לוֹ בֵּית פְּטוּר מִמְזוּנָה. מ"מ מְצָנָה לְהַבִּיא א"ע לִידֵי חִיּוּב הַמְצָנָה וְכַדְאִיתָא
בְּמִנְחֹות (דָּרָךְ מ"א) דְּבַעֲיָדֵן רַתְּחָא עוֹנָשִׁים עַל מִי שְׁלֹא הַבִּיא א"ע לִידֵי חִיּוּב הַמְצָנָה ע"ש
גְּבִי צִיצִית.

וְאִף שְׁפַתְבוֹ הַתּוֹס' רִישׁ עֲרַכִּין דְּהָאִיִּדְנָא שְׁאִין דְּרָף לְלַבְנֵשׁ טְלִית בַּת ד' כְּנֻפּוֹת אִין נְעַנְשִׁים
ע"ז. אֲבָל לְדוֹר בְּבֵית הָלֹא כָּל אֲדָם מְוַכָּרָח.

לְזָה רְאוּי לְהַשְׁתַּדֵּל לְהַבִּיא א"ע לִידֵי חִיּוּב מְזוּנָה מֵה"ת אֲכֵן אִם הוּא דָר בַּא"י. אֲזִי אִין
שׁוּם מְצָנָה לְבָנוֹת בַּחו"ל כִּינֹן שְׁאֲסוּר לוֹ לְדוֹר שָׁם.

וּבְזָה מִיְנֻשָּׁב מַה שְׁהַקְשִׁיתִי לְעִיל דְּהָא אֲפֻשֵׁר שְׁיַשְׁפִּיר לְאַחַר אֶת בֵּיתוֹ שְׁבַחו"ל. דַּא"כ
לֹא הָוִי מְצָנָה בְּחִינּוּכוֹ דְּהָא אִינוּ מְחַוֵּב בְּמְזוּנָה.

וְרַק שְׁעֵדִינֵן יִקְשָׁה מִבֵּית הַעֲצִים וּבֵית הַתְּבָן. וּצ"ל דַּמ"מ כִּינֹן שְׁדָר בַּא"י מְצָנָה עָלִיו
לְבָנוֹת בְּנִינּוֹ בַּא"י מְשׁוּם יָשׁוּב א"י.

וְלֹא לְהַרְבּוֹת בְּנִינִים בַּחו"ל. אֲבָל מִי שְׁדָר בַּחו"ל י"ל דְּהָוִי חִינּוּכוֹ מְצָנָה וּכַמְש"ל.

וּמַה שְׁמוּכִיחַ הַש"ס בַּב"ב (דָּרָךְ כ"ט) דְּעֲצָה טוֹבָה קַמ"ל מִקְרָא דְּבָנוֹ בְּתִים י"ל דְּסָמִיף
אֲסִיפָא דְּקָרָא דְּמִיִּתִי בַּש"ס שְׁם נְטֹעוּ גִּזְוֹת וְאֲכָלוּ פְּרִינֵן. אֲבָל בְּנוֹ בְּתִים י"ל דְּהָוִי ג"כ
קִצַּת מְצָנָה מְשׁוּם חִיּוּב מְזוּנָה כַּמְש"ל.

וּי"ל דְּלִהְיִי קְאָמֵר הַש"ס בַּב"ב שְׁם עוֹד רְאִיָּה דְּעֲצָה טוֹבָה קַמ"ל מִקְרָא דְּוַנְתַּתֵּם בְּכָלִי
חֶרֶס. מְשׁוּם דְּהָא דְּבָנוֹ בְּתִים יֵשׁ לְדַחֲוֹת כַּנ"ל.

אף בפשוטו י"ל שמוכיח הש"ס מקרא דשטר גופיה דאיירי ביה שם הש"ס מקודם. ועוד דאף שראוי לכל אדם להשתדל להביא א"ע לידי חיוב מצות מזוזה.

מ"מ לא מצינו שיהא ע"ז ציווי מדברי קבלה. ועכ"פ נתיישבו דברי השאלות ופסחם וכתב שיש לעשות שמחה בגמר בנין בית.

ולא חילק בין א"י לחו"ל: סימן ט ע"ד שפתי בתי בחיבורי ח"ג סימן ג' דלהכי נקיט בשו"ע סימן ר"ח סי"ג גבי ז' מינים תפוחים. וגבי ה' מינים בפ"ר ודגים.

משום דס"ל כהר"י דל"א ועל תנובת השדה רק על ה' מינים. ולזה בה' מינים פוטר גם פרי העץ והאדמה לפי שזה נכלל בתנובת השדה.

משא"כ בבב"ב ז' מינים והקשה פבודו דהא בז' מינים חותם על הפירות. וא"כ כל הפירות בכלל דהא העיקר הוא החתימה.

לא ראה פבודו דברי המג"א סכ"א שם שפתי להדיא דאף שחותם על הפירות לא מהני ע"ש. והא שהכל הולך אחר החתום.

פ"ר הרגיש בפרמ"ג שם ע"ש. ובפשוטו י"ל דהא קיי"ל דכל ברכה שאין בה מלכות אינה ברכה.

והקא התיחלה הוא לצורך ברכה מעין ג' ובחתימה אין בה מלכות. ולזה לא יצא.

ובבב"ב (דף י"ב) מקשה לה הש"ס באמת אהא דאם חתם ביוצר אור יצא דהא אין בחתימה מלכות. ומשני דכיון שצריך להזכיר גם מדת לילה.

לזה קאי הפתיחה אתרנוניהו ע"ש ובפירוש"י. וא"כ הקא שהמלכות קאי רק על ברכת מעין ג'.

ממילא ליכא בחתימה מלכות ולא יצא על שאר פירות. ואף שכתב הרשב"א שצ"א יוצא בחתימת על הפירות.

פ"ר פ"ב הב"י שם שכל הפוסקים חולקים עליו וע"ש בב"ח ב"ז. ומה שהקשה עוד דהא טעם הר"י שאין אומרים תנובת השדה בז' מינים משום דבבב"ב משמע ליה דתנובת שדי קאי רק על דגן וכמבואר בטור שם.

וא"כ לא שייך לומר שיהא בכלל זה שאר פירות העץ ואדמה. הנה פ"ר הרגיש פבודו בעצמו דמ"מ פשוטות לשון תנובת שדה כולל גם זה.

רק לקבוע זה בבב"ב מעין ג' ס"ל להר"י שאין ראוי לקבוע רק כפי המון פ"ר בפוסק ובעין זה קבעו חז"ל ברכת מזונות על חמשת המינים. ומ"מ בדיעבד יוצא בזה גם על תמרים משום דמ"מ זיין פורתא פדאי תא בבב"ב (דף י"ב): סימן פבוד הרה"ג וכו' מו"ה מרדכי נ"י רב בפעסטשאנא.

ע"ד דקיי"ל בסימן קל"ט ס"ג שאם הוא ש"צ קבוע מותר לו לקרות בלי רשות הצ"ח. דכיון שנתמנה מהצ"ח לקב"ה ה"ז כאלו הרשוהו מתחילה על כל פעם.

והקשה כת"ר דהא איתא בעירכין (נ"א ע"ב) דש"צ ממליך בצביבור לדעתיה לק"מ
דשם איגרי שאינו ש"צ קבוע דכל העוֹפֵר לפני התקנה מיקרי ש"צ ואף בש"צ קבוע י"ל
שאם אין זמן קבוע לתפלה ולקריאה צריך ליטול רשות ולקשאל אם יתפלל.

ואולי רוצים הצביבור לשהות עוד או להמתין על איזה אדם. ובשו"ע שם מיגרי
כשהצביבור עומדים הכן לקריאת התורה.

וכן בסימן תר"צ לקריאת המגילה. ולזה א"צ להמליך בהם שהרי הוא פֶּכַר מְמוֹנָה
ומצונו מן הצביבור ע"ז ואף דבערכין שם קאמר לה על הקרבת קרבנות חובה.

ופירש"י שם עולת תמיד ויש בכל יום בית אב קבוע להקריב הקרבנות. וכן לעגנו שירה
על הקרבן היו קבועים משמרות לויים כדאיתא בדה"י.

ובארתי בע"ה בארנקה בס"ד בחיבורי הלכות לויים. בכ"ז לא היה קבוע איזה פהו מהבית
אב יקריב הקרבן ואיזה לוי ישורר על קרבן זה ולזה הוצרכו להמליך בזה.

ובחז' רבינו גרשם כתב בערכין שם שלכבוד המלך חזקי' הוצרכו לימלאו בו. ועוד נראה
דבדה"י ב' כ"ט איתא שזה היה פשטיהר חזקי' את המקדש ואת הפהגים והקריבו פרים
ושעירים על שעבדו ע"ז.

והיינו משום שפסקה העבודה בביהמ"ק. וא"כ היתה אז התחלת העבודה בביהמ"ק
לקרבנות חובה.

ולזה הוצרכו לקחת רשות מהמלך על התחלת הקרבה. וגם פינו שלא טהרו כל הפהגים
כמפורש בכתוב שם.

היו חסרים עדיין משמרות ובתי אבות ושלמים. ולזה לא היה להם עדיין סדר נכון מי
שיקריב הקרבנות.

והוצרכו לרשיון המלך. אבל ש"צ קבוע י"ל שפיר שא"צ לקחת רשות בכל פעם: והנה
בערכין שם איתא דאימלאו על פכש הבא עם העומר והקשו התוס' אמאי לא אימלאו
אתמול בהקרבת תמידין ומוספין.

וקשה טובא דהא מפורש בכתוב שם שמקודם לא הקריבו כלל קרבנות בביהמ"ק רק
הקריבו פֶּר וְשַׁעִיר לַכֶּפֶר. ולזה עתה שהחלו להקריב קרבן חובה נמלכו.

ועו"ק למה לא הקשו מתמיד של שחר של בו ביום דהא אסור להקריב קרבן קודם
הקרבת התמיד. וצ"ל דבזה י"ל דניחא ליה להביא פכש שעם העומר שזה שנייה לכל
המשמרות וכדאיתא בסופה (נ"א נ"ה ע"ב).

ולזה הוצרכו לימלאו. אבל התמידים שניכים למשמר הקבוע והוי כש"צ קבוע שא"צ
לימלאו.

ולפ"ז צ"ל דהא דנקטו התו' בקושנייתם מתמידים הוא לאו דנוקא דזה שנייה למשמר
הקבוע. ועכ"פ דברי התוס' תמוהים.

ונה לא קשה אף הקריבו הפרים והשעירים קודם הקרבת התמיד. דהא פירש"י בדה"י
שם שהקרבתם היתה הוראת שעה.

וכ"ה בירושלמי דהוריות פ"א ה"ח וע' הוריות (דף ו' ע"א) ואכמ"ל בזה. ולזה י"ל שהיה הוראת שעה ג"כ להקריבם אף שלא הקריבו התמיד עדיין.

אבל למחרת שהתחילו להקריב קרבנות חובה פדין יקשה זה: והנה בסוגיא דערכין שם קשה. דאמר רמי ברי' דרב ייבא דאיירי בכבש הבא עם העומר.

דקמיבעיא להו אי נקבע ר"ח בזמנו. ופריה רב אביא וליחזי פסח היכי עבוד מצה היכי אכול.

וקשה טובא דהא אמרינן בסנהדרין (דף י"ב) ובבבבבב (דף י') שחזקי' עיבר את השנה והקריבו הפסח בחודש השני וכמפורש בדה"י שם ואמרינן שם שעובר ביום ל' של אדר. וא"כ לא הקריבו אז כלל לא פסח ולא עומר.

וצ"ל דסוגיא דהכא בס"ד אלא אליבא דר"ש בן יהודה בסנהדרין (דף י"ב) שלא עיבר השנה רק עשו פסח שני ע"ש. ומשמע שהקריבו גם פסח ראשון.

וא"כ שפיר הקריבו ביום ט"ז את העומר. ואף דמפורש בקרא שם שלא נטהר המקדש עד יום ט"ז לחודש.

מ"מ י"ל שהיתה הוראת שעה להקריב הפסח וכמו שהיתה הוראת שעה להקריב הפרים ושעירים כנ"ל. ובלא"ה כתוב שם שאף שלא לטהרו פראוי.

בכ"ז הקריבו הפסח כי אמר חזקיהו ד' יכפר וגו'. והיינו שהיתה הוראת שעה.

ובאמת פשוטות הכתובים משמע שהפריים והשעירים הקריבו ג"כ ביום ט"ז לחודש ע"ש. ונראה שלא רצו להקריב שום קרבן חובה קודם שיטהרו המקדש ויקריבו הפרים והשעירים לכפר עליהם.

והיתה פן הוראת שעה ע"פ נביא. ולזה ס"ל לרמי בדר"י שהקריבו כבש העומר אף קודם התמיד פנין שפבר התחילו להקריב קודם התמיד.

ועבר כבר זמן הקרבתו ומ"מ הקריבו הפסח בי"ד לחודש למ"ד שלא עיבר השנה. שהיה ג"כ ע"פ הוראת שעה להקריבו אף שלא לטהרו פראוי וכמש"ל.

ומסיק הש"ס שם דשפיר י"ל שהיה זה הקרבת התמיד כפירש"י. וכשגמרו להקריב הפרים והשעירים התחילו להקריב תמידין פסדרן.

וזה א"ש אף למ"ד שעברו השנה. ונראה דאסיק הש"ס הכי משום שהרי היה זה פעין חגוכת המזבח.

וכמו שהיה פעין זה בבית שני ותנן במנחות (דף מ"ט) שאין מחנכין המזבח רק בתמיד של שחר. ומה שהקריבו הפרים והשעירים לא נקרא זה חינוך לפי שהיתה רק הוראת שעה כנ"ל וכמו בבית שני כדאיתא בהוריות (דף ו').

ועכ"פ לפ"ז מיושב קושיותו בפשיטות דבערכין איירי בקרבן ראשון שהתחיל להקריב תמידין פסדרן. והמשמרות לא היו מסודרות עדיין כמש"ל לזה הוצרכו לאמלוכי וההכרח לקצור: סימן יא פבוד הרב החו"ב וכו' מו"ה חיים שלמה נ"י.

אֲשֶׁר הִקְשָׁה כ"ת בְּשֵׁבֶת (דָּף ה' ע"ב) דְּאִיתָא שְׁם הַמוֹצִיא מִחֲנוֹת לְפִלְטִינָא דְרָף דְרָף סְטִין חֲזִיב. וּפְרִיף הִיכָא אֲשַׁכְחָנָא כה"ג דְּחֲזִיב וּמְשַׁנֵּי מִיַּד דְּהָוִי אֲמוֹצִיא מר"ה לרה"י דְרָף צִינֵי ר"ה.

וְכַתְּבוּ הַתּוֹ שְׁדָרָף בֵּית שְׁיֵשׁ לְפָנָיו צְדָדִין וּמִסְתַּמָּא הָיָה פֶּן בְּמִשְׁפָּן. וְהִקְשָׁה כ"ת דְּהָא הֶרְמֵב"ם ס"ל בפי"ד מה"ש דְּמַדְבָּר הָוִי רה"ר בזה"ז.

וְכַתְּבֵי הַכ"מ שְׁם שְׁמַפְרֵשׁ הָא דְּאִיתָא בְּשֵׁבֶת (דָּף ו' ע"ב) פֶּאן בְּזִמְן שְׁיִשְׁרָאֵל שְׁרוּיִין בּוֹ הִינּוּ דָּאָז הָיָה הַמַּדְבָּר כְּבִקְעָה וְכַרְמְלִית. וְא"כ פְּשֵׁהוֹצִיאוּ בְּהִיוֹתָם בְּמַדְבָּר מִתּוֹף אֶהְלִיָּהֶם דְרָף הַמַּדְבָּר לרה"ר דְּהִינּוּ מִחֲנֵה לְוִיָּה.

הָרִי הוֹצִיא מרה"י דְרָף פְּרָמְלִית לרה"ר. וְא"כ הו"ל לְהַש"ס לְשַׁנּוּי בְּפִשְׁטוֹת דְּגִילָף מְקָרָא דְּוִיעֲבִירוּ קוֹל בְּמַחְנָה.

לְכַאוּרָה יָפָה הִקְשָׁה דְּהָא אִיתָא בְּשֵׁבֶת (דָּף צ"ו ע"ב) דְּהָאִי קָרָא קָאִי עַל הוֹצָאָה מֵאֶהְלֵי יִשְׂרָאֵל לְמַחְנֵה לְוִיָּה. אֲבָל בְּאַמְתַּ לַק"מ דְּמַפְרֵשׁ בְּתוֹ בְּשֵׁבֶת (דָּף צ"ט ע"א) ד"ה כִּי וּד"ה אֲמַתָּא שְׁאֶהְלֵי יִשְׂרָאֵל וְחֲצִירוֹתֵיהֶם הָיוּ סְמוּכִים מִמֶּשׁ לְמַחְנֵה לְוִיָּה שְׁהוּא רה"ר בְּלִי שׁוּם הַפְּסֵק ע"ש.

וּמִנִּיִן הוּא פְּשׁוּט לְכַבּוּדוֹ שְׁהָיוּ מוֹצִיאִין דְרָף הַמַּדְבָּר. וּלפ"ז קָשָׁה ג"כ עַל הַתּוֹ (בְּדָף ו') שְׁכַתְּבוּ דְּמִסְתַּמָּא גַּם בְּמַדְבָּר הָיוּ צְדָדִין לְבַתֵּי יִשְׂרָאֵל.

דְּהָא כְּתָבוּ (בְּדָף צ"ט) שְׁלֵא הָיוּ צְדָדִין בְּמַדְבָּר: וְהַנְרָאָה בְּזָה דְּצִינֵי רה"ר הָיוּ מְכַלֵּל הַט"ז אִמָּה רִנְחָב רה"ר. רַק שְׁסֻמוּף לְכֹנְתְלֵי הַבְּתִים לֹא הָיוּ הוֹלְכִים הֶרְבִּים פֶּל כָּף כַּמ"ש הֶר"ן בַּחֲזִי בְּשֵׁבֶת (דָּף ו' ע"א) וְעַ"ב"ק (דָּף ס' ע"ב) שְׁהָיוּ גְּמָנְעִים מִלִּילָף בְּצִינֵי דְרָכִים וְעַ"רפ"ח דְּשִׁקְלִים וּבִירוּשְׁלַמִּי שְׁם שְׁהִטְהוּרִים הָיוּ מְהַלְכִים מִן הַצַּד.

וְצ"ל דְּשַׁנֵּי מִינֵי צְדָדִים הָיוּ וְאִכְמ"ל [וְכֵן פִּירֵשׁ"י בְּעִירוּבֵין (דָּף צ"ד ע"א) וְכַתּוּבוֹת (דָּף ל"א ע"ב) שְׁהָיוּ נוֹתְנִים אֲבָנִים סְמוּף לְבַתֵּים כְּדִי שְׁלֵא יַעֲבְרוּ סְמוּף לְפִתְחַל וּמִשְׁמַע שְׁזָה הָיָה בְּקִצָּה רה"ר עֲצָמוּ.

וּבכ"ז לֹא נִבְטַל עִי"ז מִפְּנֵי שְׁם רה"ר. דְּהָא הָא דְרַה"ר הָוִי ט"ז אִמָּה הוּא נִלְמַד מִמַּחְנֵה לְוִיָּה כְּדִאִיתָא בְּשֵׁבֶת (דָּף צ"ט ע"א).

וְשֵׁם הָיוּ ט"ז אִמָּה בְּיַחַד עִם צִינֵי רה"ר וְכַמ"ש הַתּוֹסֵ' (בְּדָף ו') שְׁהָיוּ שְׁם צְדָדִים אֲצֵל הַבְּתִים. וּמִיָּנֻשָׁב הָא דְּאִיתָא בְּתוֹ (דָּף צ"ט) שְׁהִט"ז אִמָּה הִגִּיעוּ עַד פִּתְחַל אֶהְלִיָּהֶם וְחֲצִירוֹתֵיהֶם.

וְנִרְאָה דְּאָף שְׁאָסוּר לְהַנִּיחַ אֲבָנִים בְּרַה"ר בְּכ"ז סְמוּף לְפִתְחַל מִן תַּרְפֵּי כֵּן נִהְגוּ וְאִדְעָתָא דְּהָכִי עוֹשִׂים רה"ר שְׁהֶרְבִּים מוֹחְלִים ע"ז שְׁיַעֲכְבוּ עֲלֵיהֶם שְׁלֵא יִלְכוּ סְמוּף לְכַתְּלִים. לְפִי דְבִלְא"ה אִין דְרָף בְּנ"א לְהַתְחַכֵּף בְּפִתְחַלִּים וְכַמ"ש לְבָשֶׁם הֶר"ן בַּחֲזִי בְּשֵׁם הֶרָא"ה.

וְהֶר"ן כְּתָב שְׁם שְׁצִינֵי רה"ר הוּא ג' אוּ ד' טְפָחִים. וְזָה מִתְאַיִם לַמ"ש רַש"י וְתוֹ בְּשֵׁבֶת (דָּף צ"ט) שְׁבַמְדָּבָר הָיָה חֲצִי אִמָּה פְּנוּי לְכָל צַד בֵּין הָעֲגָלוֹת וּבֵין הָאֶהְלִים כְּדִי שְׁיִוִּכַל הַלּוּי לִיְכַנֵּס בְּדוֹחַק לְתַמְנֵן הָעֲגָלוֹת שְׁלֵא יִשְׁתַּלְּפוּ ע"ש.

וְנָהוּ צִדְדֵי רֵה"ר שֶׁהִזְכִּירָנוּ. כִּי שֵׁם לֹא הָיוּ הַרְבֵּים מֵהַלְכִים וְנִרְאָה שֶׁבַמְדָּבָר לֹא הָיוּ מְנִיחִים אֲבָנִים אֲצֶל הַפְּתָלִים.

כִּי הֲלֹא לֹא הָיוּ קְבוּעִים כ"כ שָׁם. וְאַף דְּבַעֲרוּבִין (דָּף נ"ה ע"ב) קָרִי לָהּ קְבִיעוּת.

מ"מ הָיוּ רַק אֲהָלִים וְלֹא בָתִּים קְבוּעִים בְּבִגְנֵן וְגַם דָּלָא מְסַתְּבָר שֶׁיִּנְיָחוּ אֲבָנִים בְּמָקוֹם שֶׁהֲלוּי צָרִיף לִיְכַנֵּס לְתַמָּן הָעֲגָלוֹת. וְכֵן בְּשַׁבַּת (דָּף ו') דְּקָאֲמַרִּין אֵלֶיבָא דר"א דְּאִינְרִי שָׁם בְּצִדְדֵי רֵה"ר דְּאִית לֵיהּ חִיפּוּפִי.

צ"ל דְּבַמְדָּבָר הָיוּ חִיפּוּפִי. דְּהָא עַכְצ"ל דִּילִיף לָהּ מִמְדָּבָר כַּמ"ש שָׁם הִתּוּ וְכַנ"ל וְאַקְצָר].

וְע"ד מַש"ל מֵהִתּוּ דְּבַשַׁבַּת (דָּף צ"ט) שֶׁהָאֲהָלִים הָיוּ סְמוּכִים לר"ה וְלֹא הִבִּיאוּ דָּרָף הַמְדָּבָר. וְהַקְשָׁה כַּת"ר דְּהָא מְפֻנְרֵשׁ בְּמִדְרָשׁ שֶׁהַדְּגָלִים הָיוּ רְחוּקִים מִיֵּל מִן אֲוָהָל מוֹעֵד וְהוּבָא בְּרִש"י בְּחֻמְשׁ שָׁם.

וְכֵן בַּפ' תְּשָׂא אֵימָא שְׁנִטָּה מֵרַע"ה אֵת אֲוָהָל מוֹעֵד מְחוּץ לְמַחְנֵה וְאֵימָא בְּמִדְרָשׁ וּבְרִש"י שֶׁהוּא תְּחוּם שַׁבַּת. וְלִזְהָ פְתַב כְּבוֹדוֹ שֶׁכְּוֹנֶנֶת הִתּוּ בְּשַׁבַּת (דָּף צ"ט) הוּא לְאֲהָלֵי הַלְוִיִּם וְלֹא אֲהָלֵי יִשְׂרָאֵל.

וְהֵם הִזְכִּירוּ לְהִבִּיא לְמַחְנֵה לְוִיָּה דָּרָף הַמְדָּבָר עַכ"ד. הִנֵּה מ"ש מַפ' תְּשָׂא.

זֶה הִנֵּה כְּשֶׁעָשׂוּ הָעֲגָל בְּדִאֵימָא בְּבִרְכוֹת (דָּף ס"ג ע"ב). וְאַח"כּ נִצְטָנָה לְהַעֲמִידוּ בְּתוֹךְ הַמַּחְנֵה בְּדִאֵימָא הֵתָם וּבְאַמַּת קִשָּׁה לִי דְּבִבְרְכוֹת שָׁם אֵימָא שֶׁהִזְכִּירוּ לִילָף י"ב מִיֵּל.

וְהִינֵנוּ אוֹתָם שֶׁעָמְדוּ בְּתַחֲזִילַת הַמַּחְנֵה בְּקִצָּה הַשְּׁנִי וְכַמ"ש הַמְהַרְשֵׁ"א שָׁם. וְלִפִּי דְּבָרֵי הַמְדָּרָשׁ הַנִּזְכָּר "ל הוּל"ל י"ג מִיֵּל פִּינֵן שֶׁהִנֵּה רְחוּק מִיֵּל מִן הַמַּחְנֵה.

וְאוּלַּי י"ל שֶׁכְּשֶׁהוֹצִיא אֵת אֲוָהָל מוֹעֵד מֵהַמַּחְנֵה יִצְאָה עִמּוֹ כָּל מַחְנֵה לְוִיָּה. וּמַחְנֵה לְוִיָּה הָיָה ב' מִיֵּלִים.

פִּינֵן שֶׁהַדְּגָלִים חָנוּ בְּרְחוּק מִיֵּל מְכָל צַד מֵאוּה"מ. וְלִזְהָ עֲתָה נִכְנָסָה מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל לְתוֹךְ ב' מִיֵּלִים הַלְלוּ וְנִתְקַצְרָה מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל וְנִעְשְׂתָה רַק י"א מִיֵּלִים בְּעֶרְף.

וְרַק עִם הַמִּיֵּל שֶׁהִרְחִיק מִזְשָׁה הָנִי י"ב מִיֵּלִים בְּעֶרְף. וְאִינוּ בְּדַקְדוּק כ"כ כְּמוֹכֵן.

וְיֹתֵר נִרְאָה שֶׁבַכ"מ דְּנִקְטָה מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל י"ב מִיֵּלִים אִינוּ בְּדַקְדוּק כ"כ דְּהָא בְּשַׁבַּת (דָּף פ"ח) אֵימָא שֶׁבַמ"ת הִיָּתָה הַמַּחְנֵה י"ב מִיֵּלִים. אֵף שֶׁעֲדִינֵן לֹא הִנֵּה הָאָה"מ.

אֵף י"ל שֶׁאֲוָהָל שָׁל מִזְשָׁה הָיָה אֲזַי בְּמָקוֹם אוּה"מ שֶׁבַמְשָׁפֵן. וְע' בְּמִהַרְשֵׁ"א בְּבִרְכוֹת שָׁם מ"ש בְּזָה וְאַקְצָר]: וְע"ד מ"ש שֶׁהַדְּגָלִים הָיוּ רְחוּקִים מִיֵּל מֵאוּה"מ.

הִנֵּה כְּבוֹדוֹ הִבִּין דְּהָא דְּאִמְרִין בְּשַׁבַּת (דָּף צ"ו) שֶׁהִבִּיאוּ יִשְׂרָאֵל נְדֻבוֹתֵיהֶם לְמִשְׁכַּן מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל לְמַחְנֵה לְוִיָּה. הִינֵנוּ לְמָקוֹם שֶׁחָנוּ הַלְוִיִּים.

וּז"א דְּהָא פִּירִש"י שָׁם שֶׁמַּחְנֵה לְוִיָּה הִנֵּה רֵה"ר לִפִּי שְׁכָל יִשְׂרָאֵל הִזְכִּירוּ לְמֵרַע"ה. וּמֵרַע"ה הִנֵּה מְקוֹמוֹ לְמִזְרַח הַמִּשְׁכָּן.

וְא"כ אוֹתָם שֶׁעָמְדוּ לְצַד מִזְרַח לֹא הִזְכִּירוּ לִילָף בְּמָקוֹם הַלְוִיִּים שֶׁעָמְדוּ בְּשָׂר רֹחוֹת הַמִּשְׁכָּן. וְא"כ לֹא עָבְרוּ שָׁם ס' רִיבּוּא וְלֹא הִנֵּה רֵה"ר.

ועכ"ל דמחנה לוי לאו דווקא. והכונה על המקום שסביב המשכן שעמדו שם שומרי המשכן.

וכמו שהיה בביהמ"ק כמבואר ריש תמיד. כי גם במשכן היו קצתם מיוחדים לשומרים וקצתם למשוררים וכמבואר בספרי וברמב"ן עה"ת וכן בביהמ"ק איתא בזבחים (דף קט"ז) שמחנה לוי נקרא מהר הבית עד שער נקנור.

ואף שערי הלויים היו מ"ח עיר כמפורש בפסוק ובספ"ב דמפלות. והיינו דרק מקום שמירת הלויים מיקרי מחנה לוי.

וכן איתא בזבחים (דף קי"ז) שמקום שחצו הלויים היה קולט כערי מקלט שהיו ערי הלויים. והנה הא דנייעבירו קול במחנה היה קודם שנגמר המשכן.

והיה זה קודם סידור הדגלים ומחנות הלויים. רק במקום שהיה אנהל של מרע"ה שם עסקו במלאכת המשכן ושם נקרא אז מחנה לוי לפי שהלויים עסקו שם במלאכת המשכן יותר מן הישראלים וכמבואר במדרשות שגם במצרים יעדו ישראל ששבת לוי יהי מיוחד לעבודת ה'.

ויעקב אבינו צוה שלוי לא ישא ארונו לפי שישא את ארון ה'. ואף אח"כ כשנגמר המשכן והגבל מקום מחנה הלויים מ"מ עיקר מחנה לוי לדינא נקרא סביב המשכן מקום שומרי המשכן וכמו בביהמ"ק.

ובזה יש עוד לדון. אבל עכ"פ לנ"ד אין נ"מ.

דבא דשבת (דף צ"ט) שהיה אחר גמר המשכן איירי שפיר באהלי הלויים שהיו סביב העגלות והקרשים. ואין מזה ראיה (לדף צ"ו ע"ב) דאיירי שם קודם גמר המשכן.

ועוד נראה דהנה הקרשים היו על העגלות בשעה שהיה המשכן מפורק. וזה היה בשעת המסע.

ואז היו נושאי הקרשים בין דגל יהודה לדגל ראובן כמפורש בפ' בהעלותך וע"ש ברמב"ן. וכשעמדו קודם שהקימו את המשכן היו אהלי ישראל סמוכים להעגלות כיון שלא הקימו עוד המשכן ולא התקבצו עוד הלויים והדגלים לתנות במקומם.

ועכ"פ לק"מ קושיות כבודו בהא דשבת (דף צ"ו) דשפיר לא הוצרכו להביא נדבת המשכן דרך המדבר: וע"ד שפתי שנה שהוציא מרע"ה האנהל חוץ למחנה. היה בעשיית העגל אח"כ השיבו לתוך המחנה.

והקשה כבודו דהא מפורש ברש"י בברכות (דף ס"ג) ורמב"ן פ' תשא שהחזירו רק אחר שהוקם המשכן. הנה בגור ארי' פ' תשא כתב שהחזירו אחר יה"כ כשנתרצה הקב"ה.

וכן מוכח מפשטות הש"ס דבברכות. וכן מוכח בשבת (דף צ"ו ע"ב) דפירש"י דלהכי היתה מחנה לוי רה"ר שהפל היו מצויין אצל מרע"ה.

ומפורש שם בש"ס משה היכי יתיב במחנה לוי הרי שבשעת עשיית המשכן היה מקומו של מרע"ה במחנה לוי תוך המחנה ולא חוץ למחנה. דהא התם איירי בעת עשייתו קודם שהוקם.

וילדעת רש"י ורמב"ן צ"ל שאוהל שלו הנה בתוך המחנה. רק אוהל מועד שהארון עומד
שם הנה מחוץ למחנה עד שהימים המשפן והכניסו לשם את הארון.

וכדאיתא בברכות (דף ס"ג) שהארון עמד באוהל שם. והטעם שלא השיב את האוה"מ
לתוך המחנה תיקוף אחר יוה"כ י"ל דכיון שגצטו אז על עשיית המשפן.

ונדע שלא יהי הארון באוה"מ זה רק לשעה עד שיגמר המשפן. לא רצה לטלטל את
הארון בשביל זמן קצר.

וכדקיי"ל להלכה באו"ח ס"ס קל"ה שאין לטלטל ס"ת למקום שאינו קבוע. ואף שפתבו
האחרונים שם דסגי בג"פ או לאדם חשוב.

מ"מ החמיר מרע"ה בס"ת שכתבה בעצמו ובארון הקודש ששכינה שרתה שם ועתיד
לעמוד בביהמ"ק. ואף שהקמת המשפן הנה בר"ח ניסן.

מ"מ מתחילה לא ידע מרע"ה שיגמשה המשפן נגמר מקודם הרבה.

רק לא נצטוה על הקמתו עד ר"ח ניסן. ועכ"פ כיון שמרע"ה הנה עיקר ישיבתו בתוך
המחנה א"כ נתישבו דברינו.

והעיקר לענ"ד כהגו"א שישב להמחנה אחר יוה"כ. וע' שבת (דף פ"ח) דמפרש הש"ס
קרא דמשה יקח את האוהל דקאי על הכתרים ע"ש ב"רש"י.

ובלא"ה למאי דילפינו זורק ומושיט בשבת (דף מ"ט) מעגלות של משפן. זה הנה אחר
הקמת המשפן.

אף התו' פתבו בשבת (דף צ"ח) ד"ה הניחא דרה"ר ילפינו ממחנה לוי' והיינו כדאיתא
(בדף צ"ו ע"ב) דיליף מקרא דקודם הקמת המשפן ע"ש בתו' ד"ה וממאי: וע"ד שכתבתי
שרה"ר הנה רק במקומו של מרע"ה.

והקשה כבודו דהא מפורש בתנחומא פ' במדבר שכל הדגלים היו רחוקים מיל מן
המשפן. אני תמה דהא כתבתי שם להדיא דזה רק קודם הקמת המשפן וסידור הדגלים.

ובפרט לפמש"ל שהאוה"מ הנה חוץ למחנה. רק אהלו של משה ודירתו הנה בתוך המחנה
ושם הנה רה"ר.

נדאי לא הוצרכו להרחיק ממנו מיל. דרק מהארון יליף במדרש שם שצריך להרחיק מיל
וע' ילקוט ס"פ פקודי סדר חגיגות הדגלים והלויים ואכמ"ל בזה.

ומ"ש במקב"ל לחלק בין גסיעה לחגיגה. והקשה דאיתא בתנחומא שם פחגיגתו כף
גסיעתו.

יראה שם דמפורש שמקודם הנה חונה המשפן. ורק מפרש שם סדר הגסיעה שיהודה
הנה נוסע בתחילה וחונה בתחילה.

וכן נתבאר שם סדר גסיעת חגיגת עגני כבוד ע"ש: סימן יב מכתב כ"ק הגיעני לנכון.
ויאשר כוחו על אשר התעורר בדבר הזה.

כי זה מפַּכֵּר נִפְלֵא בְּעֵינֵי מִדּוּעַ יִדְפִּיּוּ הַלּוּחֹת בְּלִי הַשְּׁגָחָה מִבְּעֲלֵי הַרְאָה. וְלִמְסוֹר דְּבַר גְּדוּל כְּזֶה לְאַנְשִׁים וְאֵינָם מְוַחֲזָקִים לִירְאֵי ד' יוֹכֵל לְצַמּוֹחַ מִזֶּה קַלְקוּל גְּדוּל ח"ו.

וּכְבָּר הָעִיר בְּזֶה ח"ס בְּחֵלֶק שְׁשֵׁי ס' ל"ה וְרֵאוי שְׁיִפְרָסְמוּ הַרְבָּנִים אֲשֶׁר בְּכָל שָׁנָה יִקְחוּ הַסְּפָמָה עַל הַלּוּחֹת מְרַב גְּדוּל שְׁיִכְתּוּב בְּפִירוּשׁ שְׁשֵׁם עֵינוּ עֲלֵיהֶם וְנַעֲשׂוּ כְּהַנְגּוֹן. אוּלָם בְּגוּף הַדְּבָר אֲשֶׁר הָעִיר מַעַכ"ק בְּנוֹגַע לְקַבִּיעוֹת שֶׁל שְׁנַת תרס"ב תרס"ג וְשִׁכְתָּב הַפּר"ח שְׁשֵׁשׁ ט"ס בְּטוֹר בְּזֶה לְדַעְתִּי אֵין מָה לְהַרְעִישׁ בְּזֶה וּלְהַתְאַסֵּף לְאַסִּיפָה.

כִּי כָּל רוֹאֵה יִרְאֶה שְׁצַדְקוֹ דְּבַרֵּי הַפּר"ח בְּזֶה אֲשֶׁר שְׁנַת תרס"ב הִיא חֲסִירָה. וְשְׁנַת תרס"ג הִיא הַש"א.

כִּי הֲלֹא הַמּוֹלֵד שֶׁל תְּשָׁרֵי תרס"ג הוּא הִי"ז שַׁצ"ד. וּלפ"ז יִהְיֶה ר"ה בְּיוֹם ה'.

כִּינֵן שְׁאֵין כָּאֵין שׁוּם טַעַם לְדַחֲוֹת ר"ה עַל יוֹם אַחֵר. וְכַמ"ש הַטּוֹר בְּעַצְמוֹ שְׁאֵין ר"ה נִדְחָה רַק בְּשִׁבִיל ד' דְּחִיּוֹת יַעו"ש.

וּא"כ יֵשׁ בֵּין ר"ה שֶׁל תרס"ב לר"ה תרס"ג ד' יָמִים. וּמִבְּנֵי בְּטוֹר שְׁשֵׁם שְׁהִיא חֲסִירָה כְּשֶׁהַשָּׁנָה מְעוֹבְרָת.

וּמוֹלֵד תְּשָׁרֵי תרס"ד הוּא ג"ב ק"צ. כְּשֶׁנּוֹסִיף ד"ח תַּתְע"ו עַל הִי"ז שַׁצ"ד.

חַל ר"ה בְּיוֹם ג'. כִּי אֵין שׁוּם טַעַם לְדַחֲוֹתוֹ.

וְהֵרֵי יֵשׁ ד' יָמִים בֵּין ר"ה תרס"ג לר"ה תרס"ד. וּמִבְּנֵי בְּטוֹר שְׁהִיא שְׁלִימָה כְּשֶׁהַשָּׁנָה פְּשׁוּטָה.

וּמִמִּילָא יִהְיֶה פֶּסַח בְּשְׁנַת תרס"ג בְּיוֹם א' פִּידוּעַ. וְיִפָּה כְּתַב הַפּר"ח שְׁסִימָן שְׁנַת תרס"ג הוּא הַש"א.

וְאֵין כָּאֵין מְקוֹם לְפַלְפֵּל כָּלֵל. וּמ"ש מַעַכ"ק אֲשֶׁר לְחַשׁוֹב חֲשָׁבוֹנוֹת הָעֵיבוֹר הָיוּ חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל מִתְאַסְּפִים יַחַד.

זֶה הִנֵּה רַק בִּימֵיהֶם שְׁלֹא הָיוּ לָהֶם כָּלֵלִים מִיְּחֻדִּים לְקַבִּיעוֹת. רַק הָיוּ מְחַשְּׁבִים כְּפִי מְהֻלָּךְ הַלְבָּנָה.

וְהִנֵּה לָהֶם בְּזֶה אֵז חֲשָׁבוֹנוֹת שׁוֹנִים. וְכַעֲיֵן דְּאִיתָא בַר"ה (דָּף כ"ה) פְּעָמִים בְּאַרְנוֹכָה וְכו' וְגַם כְּמָה פְּעָמִים עֵיבְרוּ אוֹ קִידְשׁוּ בְּשִׁבִיל טְעָמִים שׁוֹנִים כְּפִי רְאוּת עֵינֵי ב"ד.

אַבֵּל אֲצַלְנּוּ אֵין שְׁיָיָךְ זֶה. כִּי אֵין רְשׁוֹת לְחֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל לְזוּז כָּל שְׁהוּא מְהַכְּלִים הַמְסוֹדְרִים לְנוּ בְּסִדְרֵי הַקַּבִּיעוֹת.

וְכַעַת לְהַתְאַסֵּף אוֹדוֹת זֶה. כְּמִדְּוָה שְׁשֵׁשׁ לְחוּשׁ שַׁעֲי"ז יוֹצִיאֻהוּ הַמְתַּחֲדָשִׁים קוּל שְׁגַם בּוֹה"ז תְּלוּי הַקַּבִּיעוֹת בְּדַעַת חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל.

וְעִי"ז יֵאָסְפוּ אֶת הַחֲכָמִים לְהַרְעֵה הַרְעָפֶאֶרְמָאֵטִין. וּמִי יוֹדַע מָה שְׁיִחְדָּשׁוּ בְּקַבִּיעוֹת הַשָּׁנָה.

וְיִפְרָצוּ ח"ו פְּרָצָה גְּדוּלָה בְּחוֹמַת הַדֶּת. אֲשֶׁר עַד עַתָּה לֹא נִוְעַז אִישׁ לְהַטִּיל שׁוּם סָפֵק בְּקַבִּיעוֹת הַשָּׁנִים.

ורק ראוי שישפיעו כמה גדולים יחד ולפרסם זה במקתב נדפס אשר הלוחות ינדפסו בהסכמת גדולים שיקתבו בפירוש שעיינו ומצאו שנסדר יפה כד"ת וכהלכה: סימן יג ע"ד שפתב מעכ"ק טעם למה כתבו הראשונים שר"ה נדחה בשביל מולד זקן.

ולא שארי ר"ח. מפני דקיי"ל דבשניות הקב"ה דן את העולם כמ"ש המג"א סי' תקפ"ב סק"ז.

ובעיניו שיהא המשפט בזמן החידוש כדכתיב תקעו בחודש וגו' משפט לאלקי יעקב. ורצה לדעת דעתי בזה.

הנה אף כי דבר חכמה אמר. בכ"ז אינו נכון לדעתי דאיה אפשר שיקבעו כלל קבוע על יסוד דבר שיש בזה פלוגתא בש"ס.

ולמ"ד שפראשונות דן לא יפון כלל זה. ונהרי אין בכללי הדחיות שום מחלוקת.

ועוד דא"כ הנה ראוי להקפיד שהתקיעות יהיו אחר המולד כדכתיב תקעו בחודש. ועכצ"ל דחודש קרי את כל היום וכמ"ש הרמב"ם בפ"ח מה' קידוש החודש שלפי שא"א לקבוע ר"ח באמצע היום שאין מחשבים שעות לחדשים.

לזה קבעו ר"ח בתחילת היום שהמולד נופל בו: ונלע"ד הטעם בזה דהנה איתא בר"ה (דף כ') פלוגתא אי מאימין על העדים לקדש חודש אף שלא נראה. או לעברו אף שגראה.

ואב"י משני הא בניסן ותשרי הא בשאר חדשים. ופירש"י דבניסן ותשרי מקדשין שלא בזמנו לפי שכל המועדות תלויין בהן.

והתו' כתבו שיש מפרשים להיפוך. והריטב"א כתב בשם רש"י פדעת היש מפרשים דבניסן ותשרי אין מקדשים שלא בזמנו אלא מקדשים ע"פ הראי' כדי שיקבעו כל המועדות בזמנם.

וקדכתיב החודש הזה כנה ראה וקדש. וקשה דהא זה כתוב רק גבי ניסן.

ומנ"ל זה גבי תשרי. ונראה הטעם דכיון דכתיב תקעו בחודש שופר.

לזה אין מקדשין אותו רק ע"פ הראי' כדי שלא יארע ר"ה בסוף של לבנה. ולזה שפיר מעברין את אלול.

דהרי מ"מ הוי ר"ה בחודש תשרי. וברמב"ם ספ"ג מה' קה"ח משמע דס"ל כפירוש זה דבניסן ותשרי קובעים בזמנו.

ורק נראה שם שפירש הסוגיא באופן אחר מפירש"י ותוס' ע"ש. ויש להאריך בבניאור הסוגיא ובהא דאב"י ור"בא שם אי פליגי או לא וע"ש בריטב"א ובטו"א ואכמ"ל.

עכ"פ נלענ"ד נהי דבזמן שקידשו ע"פ הראי' נחלקו המפרשים אם מקדשים תשרי שלא בזמנו. והיינו משום דאז אפשר שפיקדשוהו בזמנו יארע תרי שבי אהדדי וכמ"ש הטו"א שם.

אָבֵל אֶצְלֵינוּ שְׁנוּהָגִים הַקְבִיעוֹת ע"פ חֲשָׁבוֹן וע"פ כָּלֵי הַדְּחִיּוֹת תִּקְנּוּ שר"ה יְחוּל בְּנוֹקָא בְּתַחֲלִיל חֲנֻדֵשׁ תְּשַׁרֵי ועכ"פ בְּיוֹם הַשְּׁנִי פְּדֵי שְׂיִקְוִיִּים קָרָא דְתַקְעוּ בְּחֲנֻדֵשׁ שׁוֹפָר. וְשִׁיְהִי בְּיוֹם שְׁהִיָּה אֶפְשָׁר עכ"פ לְקַדְשׁוֹ עַל פִּי הַרְאָיָה.

וְאִם יִגְרַם עי"ז תְּרֵי שְׁבִי פְּגוֹן שְׂיִחּוּל בַּאד"ו אֲזִי דוֹחִין אוֹתוֹ עַל יוֹם שְׁאַחַר זֶה וְכַמְבֹּאֵר בְּרַמְבַּ"ם וְטוֹר. [וּבְזֶה יֵשׁ לִישָׁב קוֹשְׁיֵי הַטו"א שֶׁמַּעַל הַיֵּשׁ מְפָרְשִׁים דְּבַתְּשַׁרֵי אֵין מְקַדְשִׁין קוֹדֵם זְמַנּוֹ דַּא"כ יִהְיוּ לְפַעֲמִים תְּרֵי שְׁבִי אֶהְדְּדִי.

וּלְפַמְש"ל י"ל שְׁאֵז יְדַחוּ עוֹד יוֹם. דְּהַקְפִּידוּ רַק שְׁלֵא לְקַדְשׁ שְׁלֵא בְּזַמְנוֹ.

אָבֵל לְדַחֲוֹת שְׁפִיר שְׁרֵי וַיֵּשׁ לְדַחֲוֹת וַאֲכַמ"ל בְּזֶה] וְלִזְהָ תִקְנּוּ שְׁבַמּוֹלֵד זָקֵן יִקְבְּעוּ ר"ה בְּיוֹם שַׁאח"ז. דְּהָא אֵיתָא בַר"ה (דָּף כ' ע"ב) שַׁא"א לְרֵאוֹת הַלְבָנָה הַחֲדָשָׁה בַּא"י רַק אַחַר שֵׁשׁ שָׁעוֹת מִן הַמּוֹלֵד ע"ש.

וַא"כ בְּמוֹלֵד זָקֵן לֹא הִיָּה אֶפְשָׁר כָּלֵל לְקַדְשׁ בְּיוֹם זֶה ע"פ רְאָיָה. לְזֶה תִקְנּוּ לְדַחֲוֹת עַל יוֹם שַׁאח"ז.

וְגַם כִּי יְדוּעַ שַׁע"פ קְבָלָה יֵשׁ מְקוֹר לְזֶה שַׁר"ה יִהְיֶה בְּיוֹם חֲדָשׁ לְבָנָה ע' זֹהָר פ' אֲמוֹר. וְכָל שַׁא"א שְׂיִרְאוּ אוֹתָהּ בַּא"י לֹא מִיְקָרִי זֶה חֲדָשׁ לְבָנָה: וְעַל נִסּוֹן לֹא הַקְפִּידוּ לְפִי שַׁא"א לְקַנִּים שְׁנִיָּהֶם שְׁאֵם יִהְיֶה מוֹלֵד תְּשַׁרֵי וי"ז יְדַחוּ אֵת ר"ה עַל יוֹם ש"ק מְפָנִי אַד"ו וְאֲזִי יֵאָרַע מוֹלֵד נִסּוֹן בְּיוֹם א' כ"א תַל"ט וְיְדַחוּ עַל יוֹם ג' מְפָנִי מוֹלֵד זָקֵן וּבַד"ו.

וְזֶה א"א כִּי טַבַּת וְאֲדָר לְעוֹלָם חֲסָרִים וּבְאַמַּת דְּרִשָׁא דְכֻזָּה רֵאָה וְקַדְשׁ קָאֵי עַל כָּל הַחֲדָשִׁים כַּמְבֹּאֵר בַר"ה (דָּף כ'). וְהֵרִיבְּ"א כְּתִב דְּלֹא חֲיִיִּשְׁיֵנוּ לָהּ רַק בְּנִיִּסוֹן וְתְשַׁרֵי בְּשִׁבִיל שְׁכָל הַמוֹעֲדוֹת תְּלוּיִין בְּהֶם.

וְסִיּוֹן לֹא נִקְיֵט מִשׁוּם דְּעֶצְרַת אֵין תְּלוּי בְּיוֹם הַחֲנֻדֵשׁ רַק בְּיוֹם נ' לְסַפִּירָה. וְלִזְהָ לְדִידֵן שַׁא"א לְתַמְנָן דְּחִיּוֹת מוֹלֵד זָקֵן רַק עַל תְּשַׁרֵי וְלֹא עַל נִסּוֹן כַּמְש"ל.

תְּפָסוּ יוֹתֵר לְתַמְנָן עַל תְּשַׁרֵי שְׁרֹב הַמוֹעֲדוֹת הֵם בּוֹ. וְגַם מִשׁוּם דְּכְתִיב תַקְעוּ בְּחֲנֻדֵשׁ שׁוֹפָר וְכַמְש"ל [וּבְגוֹף דְּרִשָׁא דְכֻזָּה רֵאָה וְקַדְשׁ י"ל דְּתַלִּי בְּפִלּוּגָתָא.

דְּהֵנָּה בְּשַׁבַּת (דָּף פ"ו ע"ב) אֵיתָא דַּכ"ע בַּר"ח בְּאוֹ לְסִינֵי. דְּיִלִּיף בַּג"ש בְּיוֹם הַזֶּה מִהַחֲנֻדֵשׁ הַזֶּה.

וְקֻשָׁה דְּהָא צְרִיף הַזֶּה לְכֻזָּה רֵאָה וְקַדְשׁ וצ"ל מִשׁוּם דַּמ"מ הָיוּ מְוַפְנָה מִצַּד אֶחָד. וְקֻשָׁה לְמ"ד דְּמְוַפְנָה מִצַּד א"א לְמִדִּין וּמְשִׁיבֵינּוּ דְּהָא אֵיכָא לְמִפְרָף דְּלֹא יִלְפִינּוּ שְׁעָה מְדוּרוֹת דְּמַצָּנוֹת הַחֲנֻדֵשׁ הַזֶּה הוּא לְדוּרוֹת.

וּבְסִנְהֶדְרִין (דָּף ט"ו ע"ב) מִיְבַעֲיָא לְהַש"ס אֵי גְמָרִינּוּ שְׁעָה מְדוּרוֹת. וְעַכְצ"ל דַּמ"ד לְמִדִּין וּמְשִׁיבֵינּוּ לֹא ס"ל דְּרִשָׁא דְכֻזָּה רֵאָה וְקַדְשׁ.

וְהָיוּ מְוַפְנָה מְשִׁנֵי צְדָדִים. וְאֵין לְהַקְשׁוֹת דַּא"כ מַנ"ל דְּאֵינְרֵי בַר"ח דַּז"א דִּי"ל דְּמִשְׁמַע לְהַש"ס דְּכִיּוֹן שְׁבָא הַקַּב"ה לְהוֹדִיעַ לְמַרְע"ה שְׁחֲנֻדֵשׁ זֶה רֵאָשׁ חֲדָשִׁים.

מסתבר שא"ל זה תיקף בר"ח וע' תוס' פסחים (דף ו' ע"ב) ד"ה ממאי. ור' ישמעאל דדרוש במנחות (דף כ"ט) פנה ראה וקדש אגיל לשיטתו דס"ל בנדה (דף כ"ב ע"ב) דלמדיו ואין משיבין.

ובמכילתא פ' בא גרס לה בשם ר"ע ע"ש. וצ"ל דהש"ס דילן לא גרס שם ר"ע. וכ"נ שם דכולה מדברי ר' ישמעאל. דקדריש שם מקודם פנה ראה וקדש ושיהו קובעין את החודש לדורות ע"ש.

וקא דדרשינו בסנהדרין (דף י"ב ע"ב) זה ניסן ואין אחר ניסן. צ"ל דדרוש רק מזה. ובמנחות (דף כ"ט) דריש מהא דהנה וכן ג"ש דשבת (דף פ"ו) דריש מיתורא דהא. ויש להאריך בזה ואכ"מ: סימן יד ע"ד מ"ש בחיבורי ח"ג סי' כ"ה ששבתון מורה על הקטנת השביתה.

הנה כ"כ הרד"ק ושאר מפרשים דנו"ן נוסף מורה על הקטנת הדבר. ועתה הראו לי בהתוה"מ פ' אמור שכתב להיפוך ששבתון מורה על כפל השביתה.

והביא ראיה מהא דאיתא בפסחים (דף קי"ח) שפרנסה קשה כפלים מלידה דבלידה פתיב בעצב תלדי בנים ובפרנסה פתיב בעצבון תאכלנה הרי דעצבון משמע כפלים לשון רבים. והמ"ם נתחלה בנו"ן וכ"כ הרשב"ם שם דעצבון תרי משמע וכ"כ שם המהרש"א בח"א ולפז"ק על מ"ש המפרשים שנו"ן בא להקטין הדבר ופירושו בזה אישון שהוא מלשון איש קטן: אבל לענ"ד דברי הרשב"ם צ"ע דהא מצינו הרבה שמות כמו זכר וזכרון שבר ושברון עישור ועשורון עור ענרון ירוק ירקון צמא צמאון פליה פליון.

וכן בשמות שדפון פקדון הריון קנמון דראון ודומיהם הלא כולם לשון יחיד ולא לשון רבים. ואף כי שמות עור צמא ירוק יש להם הוראה אחרת משמות ענרון צמאון ירקון פידוע.

אבל בכ"ז מוכח שאינו לשון רבים. וגם לשון שבתון שנוזכר ביום טוב ולא בשבת מוכח ג"כ שאינו על כפל השביתה.

והנלע"ד עיקר שהחילוק בין זכר לזכרון ועצב ועצבון שבר ושברון. כי עצב זכר שבר הם שמות שנעשו מפעל בגין הקל שיעין הפעל רפה פידוע.

אבל זכרון שברון עצבון ושארם הם שמות שנגזרו מפעל בגין הכבד שיש בו דגש בעין הפעל. ולזה בשמות הללו יש דגש בעין הפעל.

ובאותיות אחהע"ר בא צירה לפניהם במקום החירק וכידוע שכ"ה ע"פ דקדוק. וכמו ירקון דראון הריון ולזה אין שיעור לומר בשמות הללו שבא הנו"ן להקטין.

כי הרי הם מבגין הכבד. ונה מורה שהשמות הללו הונחו על חירוק הפעולה בדבר זה. וכמו ירוק שאפשר לומר שמקצתו ירוק או שירוק מעט. אבל ירקון הונח על עצם הירקות.

וכן כולם. והנו"ן הנוסף בזה הוא כמו בשם פשמן קלשון גזלן ודומיהם שאינו להקטין רק שכן הוא גדר שם זה.

ונהו החילוק בין שם זכר עֶצֶב שֶׁבָר שָׂבָאוּ להורות על פְּעוּלָה קְלָה. אֲבָל עֶצְבוֹן זְכוּרֹן שֶׁבָרוֹן מוֹרִים על פְּעוּלָה חֲזָקָה.

ונהו דְקָאָמַר הַש"ס בְּפִסְחִים שֶׁפְּרָנְסָה קָשָׁה מְלִידָה מְדַכְתִּיב בָּהּ עֶצְבוֹן מְבַנֵּן הַכָּבֵד. וְדָקָאָמַר כְּפָלִים י"ל דְּנִקְטָה לְהַפְלִגָה בְּעֵלְמָא כִּי כ"ה דְרָף לְשׁוֹן חֲזו"ל כְּפָלִים פְּיוּצָאֵי מְצָרִים בְּסוּפָה (דנ"א ע"ב) וכה"ג בכ"ד.

[וי"ל דְקָרִי לָהּ הַש"ס כְּפָלִים לְפִי שֶׁעֶצְבוֹן מוֹרָה על עֶצֶב נִמְשָׁף. וְעֶצֶב הוּא רַק עֶצֶב בְּפִעַם אֶחָד] אֲבָל בְּשֵׁם שַׁבַּת שְׁיֵשׁ דָּגֵשׁ בְּעֵין הַפֶּעַל וּמוֹכַח שֶׁנִּגְזַר מְבַנֵּן הַכָּבֵד הַהֶכְרַח לומר שְׁשֵׁם שַׁבַּתוֹן מוֹרָה על הַקְטַנְתָּ הַשְּׁבִיטָה.

דאלת"ה מה חילוק בין שַׁבַּת לְשַׁבַּתוֹן. וכ"כ הַרְד"ק בְּשׁוֹרֵשׁ אִישׁ שֶׁשַׁבַּתוֹן הוּא סִימָן הַקְטַנְתָּה.

והובא בְּצוּהַר הַתִּיבָה תִּיבַת הָאוֹתִיּוֹת בַּהֶעֱרָה. וכ"נ בְּיַרְמְיָה י"ז מְשַׁנֵּה שֶׁבָרוֹן שֶׁבָרָם. וְאִי נִימָא דְשַׁבַּתוֹן הוּא לְשׁוֹן רַבִּים יִקְשָׁה לָמָּה כָּתַב מְשַׁנֵּה שֶׁבָרוֹן. דְּהָא בְּלֵא"ה מְשַׁמְעוֹתוֹ שְׁתֵּי שַׁבַּרְוֹנוֹת.

וְאִי שְׁיֵשׁ לְדַחֲוֹת. אֲבָל פְּשׁוּטוֹת הַכָּתוּב קָשָׁה.

אֲכַן לְפִמְש"ל א"ש דְּנִקְיֵט שֶׁבָרוֹן שֶׁנִּגְזַר מְבַנֵּן הַכָּבֵד הַמוֹרָה על שֶׁבָר חֲזַק. וְאָמַר מְשַׁנֵּה שְׁיֵהָא שֶׁבָר כְּפוּל וְגַם חֲזַק.

וְרֵאִיתִי בְּהַגְהוֹת הַרְש"ש בְּפִסְחִים שֶׁם שֶׁכָּתַב דְּהָא דְאִיתָא בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף ק"ה) דְשָׁפִי הָוִי חִיָּגַר בְּרַגְלֵי אַחַת וְשָׁפִיפוֹן בְּשִׁתֵּי רַגְלָיו הָוִי ג"כ בְּשִׁבִיל הוֹסַפְתָּ הַנּוּ"ן וְלִדְעָתִי הַלְיָמוּד מְכַפֵּל הַפ"א.

וְלְשׁוֹן רַש"י שֶׁם שֶׁפִּיפוֹן מְשַׁמְעוֹ שְׁנַיִם. הַפְּנוּנָה ג"כ בְּשִׁבִיל כְּפָל אוֹת פ"א.

וְעוֹד קָשָׁה על הַתּוה"מ מְדַכְתִּיב הַרְבֵּה אַרְבֵּה עֶצְבוֹנָה וְהַרְוֹנָה. הָרִי דְגַם בְּאִשָּׁה כָּתוּב עֶצְבוֹנָה.

וְרֵאִיתִי בִּפ"ת בַּמַּד"ר שֶׁם שֶׁכָּתַב לִישָׁב דְקָאִיעַל כְּמָה עֶצְבוֹנוֹת דְחָשִׁיב אַח"כ צַעַר הַרְיֹון וְלִידָה וְגִידוּל בְּנִים וְקָשָׁה דְהָא דְרָשׁוּ בְּמִדְרַשׁ שֶׁם עֶצְבוֹנָה זֶה צַעַר גִּידוּל בְּנִים לַחֹד. אָף י"ל דְצַעַר גִּידוּל בְּנִים הָוִי צַעַר נִמְשָׁף בְּכָל עַת וְהָוִי עֶצְבוֹנוֹת מְרוֹבִים.

אֲכַן עֲדִיין קָשָׁה דְהִיכֹן מְצִינוּ שֶׁלְשׁוֹן רַבִּים יְהֵא בְקָשָׁר הַיַּחֲסוּ. וְהוּ"ל לְמִיכְתָּב עֶצְבוֹנָה וְלֵא עֶצְבוֹנָה.

וְצ"ל דָּאָף שֶׁהַנּוּ"ן בָּא בְשִׁבִיל לְשׁוֹן רַבִּים. כִּכ"ז נִקְבַּע בְּעֶצֶם הַשֵּׁם.

וְכִשְׁבָּא בְקָשָׁר הַיַּחֲסוּ נִשְׂאָר הַנּוּ"ן בְּמִקוֹמוֹ. וְהַרְוֹנָה ג"כ צ"ל דְקָאִי על הַרְיֹונוֹת רַבִּים וְהוּא דְלוֹסָק.

וְהַעֲיָקָר לַעֲנ"ד כַּמֶּש"ל שֶׁהַטַּעַם מְפָנִי שֶׁהוּא בְנִין הַכָּבֵד. וְהוּא מוֹכַרְח לְדַעַת הַרְד"ק וְשִׂאָר מְפָרְשִׁים שֶׁכָּתְבוּ דְנוּ"ן הָוִי סִימָן הַקְטַנְתָּה: וְצ"ל לְדַעַתָּם דְזֶה נִדְאִי שְׁיֵשׁ שְׁמוֹת שֶׁהַנּוּ"ן נוֹסָף בְּהֵם בְּלִי שׁוּם טַעַם וְכִמוֹ דְרַבֵּן פִּשְׁתָּן קְלִשׁוֹן וְכַדוּמָה.

ורק יש שהנו"ן בא להקטין. ולזה בשמות עצבון הריון ודומיהם שנגזרו הבגין הפבד ובאו על חונק הפעולה.

עכצ"ל שהנו"ן הוא נוסף בלי שום טעם. אבל בשם שבת שגם בלא הנו"ן הוא מבגין הפבד כמש"ל פיון שיש דגיש בעין הפעל.

עכצ"ל ששבתון נוסף הנו"ן להקטין. והיגו אף שפבדב האסור ביו"ט איסורו חמור. וצריך לזהר כמו בשבת. מ"מ יש הרבה דברים המותרים ביו"ט.

וחיוב השביתה בו פחותה מבשבת. פן צ"ל לדעת הרד"ק: סימן טו פבוד ידידי הרה"ג וכו' מו"ה שלמה נ"י הרב דק' פאראזאנוא, ע"ד מ"ש בחיבורי ח"א ס"ס כ"ח שאם אהד בספנה ומותר לו לאכול דבר איסור.

ואפשר בהיתר ע"י הוצאה מרובה, אבל אין זה ביקולתו. אין מחוייב חבירו העשיר להשתדל להשיג את ההיתר עבורו.

ותמה כת"ר דא"כ לא יצטרכו לתת מעות חטים לעניים על פסח וכן לאנה"צ על מאכל פשר. וכל ישראל מחמירים בזה.

לדעתי אין מזה ראיה כלל. דבאמת אין עני בישראל שיצטרף לאכול חמץ בשביל עניותו. דהא אפשר לו בקטניות ותפוחי אדמה וכדומה. וגם הלא לא יהא מותר לו לאכול חמץ רק פשיהא מסופן מחמת רעבון.

ולזה מצנה רבה להספיק לעניים צרכי החג למען יהי להם מה לאכול וגם שיקיימו מצות מצה. דנדאי היא צדקה עצומה לזכות את חבירו בקיום מ"ע דאורייתא וכן שיוכלו העניים להתענג בחג ולא יסבלו רעבון.

אבל פשהוא מסופן והותר לו לאכול דבר איסור. שפיר י"ל שאין מחוייב חבירו להספיק לו היתר.

וחילוק זה שיהי ג"כ לענין אנה"צ שיש להם לחם לאכול ומים לשתות ויכולים לחיות בלא בשר ובכ"ז מצנה רבה להספיק להם מבשילים פשרים שלא יצטרכו לאכול רק לחם ומים. וגם פי ע"פ רוב לא יוכלו לעמוד בנסיון ויאכלו מאכלות אסורות ויעברו על פמה איסורים חמורים שהרי לא הותר לאכול רק במקום סכ"נ.

ובזה נדאי מצנה להוציא הוצאות להצילם מן האיסור. וכמו שמצינו שתקנו חז"ל לשחרר חצי שפחה וחקצי' בת חורין היכא דעבדי בה אינשי איסורא.

והיגו משום שיש בזה איסור. וראיתי שכת"ר הביא מזה ראיה שצריך לפזר ממון כדי להציל את חבירו מאיסור.

ותמה אני איך דיקמה זה לזה. דבנ"ד פיון שהוא מסופן ואין לפניו רק איסור.

הרי הותר לו לאכול ואינו עושה איסור כלל. משא"כ התם נכשלים בה בנ"א ועושים איסור גמור.

וגם י"ל דשם חייב לשחררה מצד לאו דלא תשים דמים בביתה שקל אדם מחוייב לסלק דבר שיוכל אדם לזוזק בו את גופו. ומכ"ש בדבר שיוכל לזוזק בנפשו ולחטוא בו דנדאי צריף לסלק הגזק וכמ"ש במד"ר פרשת פנתס גדול המתטיאו יותר מן ההורגו.

ואף דהקא הם פושעים במזיד. מ"מ כפר פתבו התוס' בשבת (דף ד') דדמו לאנוסים ע"ש.

אבל מ"מ ודאי שדינם כמזידים ולא כאנוסים. ומה שמחוייב לשחרר חצי עבד נחצי ב"ח בשביל פו"ר.

הוא רק תקנת חז"ל וכדחשיב לה בפ' השולח גבי הנהו שהתקינו מפני תיקון העולם. אבל מדינא אינו חייב לאבד ממונו כדי לזכות את חבירו ומ"מ מצות צדקה יש בזה וכעין הא דאיתא בברכות (דף כ"א) דעביד קו"ח חיי עולם מחיי שעה.

וה"ה הקא פינון שמצנה לתת מממונו לעני להחיות גופו. כ"ש שמצנה לתת לו להחיות נשמתו.

וכעין הא דאיתא במכות (דף י') דיליף מוחי שמגלין רבו עמו פי היכי דתהוי ליה חיותא. אכן בחולה שיש בו סכנה שמותר לו לאכול דבר איסור.

ואדרבא אסור לו להחמיר על עצמו בזה י"ל שאין מצנה על חבירו להוציא ממון כדי להספיק לו היתר. פינון שאינו מצילו מאיסור כלל.

ואף אי גימא שיש מצנה. אבל חיובא ודאי ליכא.

ומ"ש כת"ר מהא דר"פ ע"פ שנותנים לעני על ד' כוסות. אינו שייף לנ"ד וכמ"ל דנדאי הוי בכלל צדקה להספיק לעני צרכי מצנה.

ורק שם חידוש לנו שלא יפחתו לו מזה בשום ענין. וכמו שהחויב לתת לעני שלש סעודות בשבת כדאיתא בשבת (דף קי"ח) וכפירוש הרשב"ם בר"פ ע"פ.

ואדרבא יש ראיה מזה שבכל המצות אינו חיוב גמור להספיק לעני. ורק בזה תיקנו שלא יפחתו.

וגבי שבת פליג ר"ע באמת שם וס"ל שיעשה שבתו חול ולא יצטרף לבריות. ויש לחלק בין מצות ג"ס בשבת ובין שאר מצות ואכ"מ.

וכן מ"ש כת"ר מב"ק (דף ס"ט) אין שייף לכאן דשם עושים איסור עכ"פ בשוגג או במזיד. אבל כאן אין איסור כלל אחרי שמותר לכתחילה לעשות: ומ"ש כת"ר דהרי כתב ה"ר"ן שיותר טוב לשחוט בשבת מלהאכילו גבילות.

ובנדאי היינו דאף לאחר מותר לשחוט עבור החולה. וזה ודאי שאם אפשר להשחוט למצוא עבור החולה בשר כשר שלא יצטרף לשחוט בשבת.

מחוייב להוציא ממון על זה. הרי מוכח שצריף להוציא ממון כדי להציל חבירו מאיסור.

לדעתי אין מזה ראיה. דהנה מן הדין מוטל על כל ישראל להציל את חבירו מסכנת נפש.

ואף להוציא ממונו על זה כדאימא בסנהדרין (דף ע"ג) שחייב למיטרח ולמיגר אגורי ויליף לה מקרא דל"ת על דם רעה. והנה הראב"ד פתב הטעם דלהכי שוחטין עבורו לפי שאיסור שבת עומד פנגדו מקודם.

והר"ן פתב לפי שבבבילה עובר על כל פזית. והנה בין להראב"ד בין להר"ן מוטל על כל ישראל הנמצאים אצלו לחלל שבת לשחוט עבורו כדי להצילו מסכנה.

ואף דאפשר בבבילה. מ"מ פיון שאפשר שישחטו עבורו ממילא לא הותר לו איסור גבילה, דהא קיי"ל שמאכילין הקל הקל וכיון שיש לפניו איסור קל.

לא הותר לו הותר. ולהר"ן מיקרי גבילה איסור חמור.

ואף להראב"ד פיון שאיסור שבת עומד נגדו קודם איסור גבילה. ממילא הותר לחלל שבת עבורו.

וכיון שאנו חייבים לשחוט עבורו בשביל סכ"נ. ממילא כשאפשר להשיג הותר בהוצאת קמון.

נדאי שאסור לשחוט. דכיון שחייב להוציא ממונו להציל חבירו מסכנה כמש"ל.

א"כ מחייב לקנות משלו בשר כשר כדי שלא יצטרף לשחוט עבור החולה. וה"ז דומה כאלו יש היתר מוכן לפניו דנדאי אסור לחלל שבת.

דלא גרע מהא דמאכילין הקל תחילה אף אם הוא ביוקר גדול, אבל כשאין להחולה שום דבר רק דבר איסור ומותר לו לאכלו. שוב אין חיוב על אחר להוציא ממונו להספיק לו היתר.

רק מצד מצות צדקה. דאין זה בכלל הצלה מסכנה פיון שהותר לו לאכול את האיסור.

ולהפוסקים החולקים על הר"ן בזה וס"ל שיאכל גבילה ולא ישחטו בשבת וע' תשב"ץ ח"ג סימן ל"ח. י"ל שאין חיוב על אחר להוציא קמון להספיק לו היתר.

ובגוף דברי הראב"ד והר"ן יש לי להאריך ואכ"מ, וגם בהא דמיטרח ואגורי יש להאריך מהא דנדרים (דף פ') כביסתם וחי אחרים וע' באה"ע סימן פ' בב"ש סקט"ו שדעת הרמב"ם שפביסתם קודמת.

וכן יש לדון מסוגיא דב"ק (דף פ' ודף פ"א ע"ב) ואכמ"ל: ומ"ש בחיבורי שם שהאיסורים הותרו בפקו"נ והבאתי ראיה מדקיי"ל שאין עושין ע"י עכו"ם. והקשה כת"ר דהלא הרמב"ם ס"ל דשבת דחוייה לגבי פקו"נ ובכ"ז פתב שאין עושין ע"י עכו"ם.

הנה בחיבורי שם קצרתני בזה באשר פי הבאתי זה דרוך אגב. וכוננתי שם רק לעורר שפראה עיקר כדעת הסוברים שכל האיסורים הותרו לגבי פקו"נ.

דבאמת קשה טובא על הסוברים דהני רק דחויי דהא קיי"ל ביומא (דף ו') דלמ"ד דטומאה דחוייה מהדרין על טהרה בכל האפשר. וא"כ ה"נ ניהדר לעשות ע"י עכו"ם או קטן וכדומה.

ובבאמת יש פוסקים דס"ל הכי והובאה דעתם באו"ח סימן שכ"ח סי"ב ועל הרמב"ם
דס"ל דשבת דחוייה לגבי פקו"נ קשה למה סתם דבריו. וכמדומה שהפוסקים כתבו דהיינו
רק פשיש לחוש לשיהוי ואיחור.

וז"א דכל כה"ג הו"ל להרמב"ם לפרושי. ועוד דממ"נ אם יש באיחור קצת חשש ספנה.
א"כ פשוט שאין לאחר דהא זה עצמו הוי פקו"נ. ואם אין בו חשש ספנה.

נדאי למ"ד דהוי דחוייה צריף לעשות ע"י עפו"ם אף פשיטאחר קצת. וכ"כ באמת קצת
אחרונים להלכה.

ולזה נלע"ד דגם הרמב"ם ס"ל שכל האיסורים הותרו לגבי פקו"נ. ומ"ש רפ"ב מה"ש
דחוייה שבת אצל סכ"נ לאו דווקא הוא.

ומשום שזנזר בש"ס כמה פעמים לשון דוחה שבת לזה כתב לשון דחוייה וע' תשב"ץ
ח"ג סימן ל"ז ל"ח בזה. והראיה שהרי כתב הרמב"ם שם שדחוייה אצל ספנת נפשות
כשאר איסורים.

ובשאר איסורים כתב בהמ"א פי"ד הל"ז שאין מתזירין על היתר בסכ"נ רק ממחרין
לתת לו אף דבר איסור והיינו משום דס"ל דהותרה ולא מהדרינו על היתר וכמש"ל.
ומש"ש הכ"מ הוא דחוק לענ"ד ואכמ"ל בזה.

וכן מוכח ממ"ש הרמב"ם בפ"ב מה"ש וביתר ביאור בפירוש המושנה ספי"ח דשבת
הטעם שבמקום פקו"נ עושים רק ע"י גדולי ישראל פי אם יעשו ע"י קטנים או עפו"ם
יבואו להקל בחילול שבת פי לא ידעו שזה הותר רק בשביל פקו"נ ע"ש.

ואי נימא שדחוי' היא לגבי פקו"נ. וא"כ מדאורייתא צריף להדר לעשות בהיתר וכדאימא
ביומא (דף ו').

וא"כ איך אפשר שיתקנו לעשות דווקא בגדולים בשביל איזה חשש. ואף שיש פח ביד
חז"ל לעקור ד"ת היינו היכא דאיכא מגדר מילתא וכדומה ע' יבמות (דף צ') ובתוס'
שם.

אבל לא בכה"ג. ועכצ"ל כמש"ל דהרמב"ם ס"ל דהותרה.

והפוסקים דס"ל דחוייה כתבו הטעם שלא יקלו בהצלת נפש ויסברו שאסור לחלל שבת
בשביל פקו"נ וזה א"ש שיתקנו כן חז"ל בשביל הצלת נפש. וע' אשכול ה' מילה סימן
ל"ו בזה ובגמל אשכול שם.

שוב ראיתי בשו"ת חסד לאברהם מהדו"ת הא"ח סימן ס"ז שכתב ג"כ דהרמב"ם ס"ל
הותרה. ומ"ש דחוייה הוא לאו דווקא.

והנה מצינו במ"ק (דף ה') שצריף לציין הקברים כדי להציל הפהנים מטומאה אף שצריף
הוצאה ע"ז ומייתי עליה כמה קראי וגם קרא דלפ"ע ע"ש. וכבר פלפלו האחרונים אם
שייף לפ"ע כמה שהוא שוא"ת ואינו מודיע האיסור לתבירו.

ואכמ"ל בְּזֶה בְּאֶשֶׁר ל"ד לנ"ד בְּמִסְוֹן שְׁאֵם אֵין לוֹ שֶׁל הַיְתֵר מְנוֹתָר לוֹ לְאֶכּוֹל אִיסוּר.
וְרַק בְּהִסְפָּקַת מֵאֶכֶל כְּשֶׁר לְאֶנְשִׁים בְּרִיאִים שְׁיֵשׁ לְחַיֵּשׁ שְׁיֵאֶכְלוּ טְרִיפּוֹת אֶף בְּלִי סְפָנָה
רַק מִתּוֹךְ צֶעֶר וְדוֹחֵק.

יֵשׁ לְדוֹן שְׁיֵהֵי חַיּוּב בְּזֶה מֵצֵד לִפ"ע וְאֶקְצָר: סִימָן טז הִנֵּה עֲתָה נִדְפַס ס' פְּנֵי הָאָרִי הַחַי
וְרֵאִיתִי בְּסִימָן ל' שְׁהִקְשָׁה עַל מ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"א סִימָן כ"ח אוֹת י"ז דְּהָא פְּתַב הָרִיב"ש
ס' שִׁפ"ז דְּאֶנְסֵי הַמִּתְחַדֵּשׁ אַח"כ לֹא מִיקְרֵי אֶנְסֵי לְעֵנֵן נִדְר.

וְכֹן בְּאֶנְסֵי מְמוֹן פְּתַב הַגָּר"א בְּסִימָן רל"ב סִק"ד דְּלֹא הָוֵי אֶנְסֵי. וְהִנֵּה הַקְּוִשְׁיָא הִיא רַק
לְמִי שְׁלֹא רָאָה גּוֹף דְּבָרֵי בְּחִיבּוּרֵי וּבב"י וּבש"ע שָׁם.

כִּי שָׁם הִבְאִיתִי דְּבָרֵי הַר"ן וְהָרָא"ש שְׁכַתְּבוּ דָּאָף בְּנִתְחַדֵּשׁ אַח"כ מִיקְרֵי אֶנְסֵי וּכ"פ בְּשׁו"ע
וּבש"ך שָׁם סִק"א. וְהַב"י הִבְיָא שָׁם בְּמִקוֹמוֹ דְּבָרֵי הָרִיב"ש הַנֶּ"ל.

וְהַכְרִיעוּ פְּדַעַת הַר"ן וְהָרָא"ש וְהַרְשָׁב"א שְׁהִבְיָא הַב"י שָׁם. וְגַם הָרִיב"ש בְּעֶצְמוֹ בְּסִימָן
ת"ס מְשַׁמַּע לְהִדְיָא דְּלֹא ס"ל הִכִּי וְהוּבָא בַב"י שָׁם.

וּבַמִּל"מ פ"ג מַה' שְׁבֻעוֹת ה"א פְּתַב דְּגַם הָרִיב"ש מוֹדֵה בְּזֶה ע"ש. וְדְכָרְיוֹ נְכוֹנִים לְמַעֲיָין
שָׁם וְאֶכְמ"ל בְּזֶה: וְע"ד אֶנְסֵי מְמוֹן.

ג"כ בַּל אֲדַע מַה חִידוּשׁ לְנוּ. הֲלֹא הִבְאִיתִי בְּחִיבּוּרֵי דְּבָרֵי הַשּׁו"ע בְּסִימָן רל"ב ס"ב.

וְאֶף שְׁהַגָּר"א הִבְיָא שָׁם שְׁיִטוֹת הַסּוֹבְרִים דְּאֶנְסֵי מְמוֹן לֹא הָוֵי אֶנְסֵי. מ"מ הֲלֹא בְּש"ע
פְּסִק דְּהָוֵי אֶנְסֵי.

וְכִי לֹא יִדְעַתִּי שְׁיֵשׁ מַחְמִירִים בְּזֶה אַחֲרֵי שְׁהוּבָאָה דְּעֲתָם בְּמִקוֹמוֹ בְּסִימָן רל"ב שָׁם בַב"י
וּבְאַחֲרוֹנִים. רַק פְּתַבְתִּי שְׁבַמְנָהֶג שֶׁל קְטַנְיּוֹת יֵשׁ טַעַם לְהִתִּיר ע"פ הַהֲלָכָה הַקְּבוּעָה בְּשׁו"ע
וְהִבְאִיתִי בְּחִיבּוּרֵי שָׁם רְאִיּוֹת לְזֶה.

וְעוֹד דָּאָף הַגָּר"א ז"ל שְׁנִרְאָה דְּעֲתוֹ שָׁם דְּאֶנְסֵי מְמוֹן שְׁנִתְחַדֵּשׁ אַח"כ לֹא הָוֵי אֶנְסֵי אִם
אֵין בּוֹ חֲשֵׁשׁ סְפָנָה וְחוּלִי. פְּתַב בְּסִימָן רכ"ח ס"ק ק"י דְּבַחֲרָם הַקְּהִילוֹת בְּשִׁדְיוֹכִין שְׁפִיר
אֶמְרִי דְּאֲדַעְתָּא דְּהִכִּי לֹא תִקְנוּ.

אֶף בְּדָבָר שְׁאֵין בּוֹ סְפָנָה. וְרַק בְּשְׁבֻעָה וְנִדְר ל"א הִכִּי מְשׁוּם דְּאֵין פּוֹתְחִין בְּנוֹלָד ע"ש.

וְא"כ בְּמִנְהַג אִיסוּר קְטַנְיּוֹת שְׁאֵין כָּאֵן נִדְר מְפֻרָשׁ. וְדַאי דְּלֹא חֲמִיר מַחֲרָם הַקְּהִילוֹת.

וּמוֹדֵה הַגָּר"א דְּבַמְקוֹם אֶנְסֵי מְמוֹן שְׁרִי. וְאֶף בְּדָבָר שְׁנִתְחַדֵּשׁ אַח"כ כְּדִקְי"ל בַּח'
הַקְּהִילוֹת.

וּבַפְּרָט לִפְמ"ש בְּחִיבּוּרֵי שָׁם לְהִתִּיר רַק לְעֵנֵי. וְדַאי דְּהָוֵי אֶנְסֵי גְמוּר.

וְע' בְּזֶה בַמְהַר"ט בְּרֵאשׁוֹנוֹת סִימָן א' וּבַח"י ד' סִימָן כ"ו: סִימָן יז כְּבוֹד יְדִידֵי הַרַה"ג וְכו'
מו"ה יוֹסֵף אֲבָרְהָם נ"י מו"צ בְּאַסְטְרָאוּוּא. ע"ד מ"ש הַמְּרַדְכִי דְּלִהְכִי מִתְעַנֵּין בַּה"ב אַחֲר
פְּסַח מְפָנֵי שְׁאֵז הִתְעַנּוּ אֲנָשֵׁי נְנוּהָ כְּדַאִיתָא בִּירוּשְׁלָמִי פ' אֵין עוֹמְדִין וְהִקְשָׁה הַב"י סִימָן
תכ"ט דְּהָא אִיתָא בְּתַעֲנִית (דָּף י"ד) שְׁהִתְעַנּוּ בְּתַקוּפַת תַּמּוּז.

ונהו אחר הפסח שפירושלמי. וכתב כבודו לישיב דאחר הפסח א"א לפרש על תמוז כדאיתא בח"מ ס"ס מ"ג בשם הר"י"ו שהוא רק עד רוב ימים שבין פסח לעצרת וגם דבש"ס ליפא שהתענו בתמוז רק ששאלו שם מה יעשו אם יצטרכו לגשמים בתמוז.

אבל באמת דרפם הנה לשאול ולהתענות אחר הפסח כפשטות לשון הירושלמי. וא"ש דברי המרדכי: והנה אף שכת"ר בא לישיב דברי המרדכי.

בכ"ז נראה העיקר כהב"י דהא דאחר הפסח דבח"מ ס"ס מ"ג היינו רק בשטרות שפא להגביל הזמן. וא"כ אין לומר שפוננתו על סוף הקיץ.

דלפ"ז למה אומר אחר הפסח. לימא קודם ר"ה או אחר שבועות וכדומה.

וילפינו לה מהא דאיתא בש"ס בפסחים (דף ק"ו) בלשון קמי שבתא ובתר שבתא. אבל הקא לא בא להגביל הזמן.

רק שפא להורות שהנה אחר פלות זמן הקבוע לשאלה. והיינו אחר הפסח.

דאף שמפסיקין מלשאול ביו"ט ראשון. מ"מ הא בחוה"מ אין מתעניין.

ולהכי קאמר פירושלמי דבני נונה צריכין מיעבד תענית בתר פסחא. והפנונה שאז פכר פלה זמן הקבוע לשאלה.

אבל לא בא לבאר באיזה זמן הנה בקיץ. פי אין נ"מ לדינא.

וגם פי נראה דעונבדא דירושלמי היינו עונבדא דבבלא (דף י"ד) ששאלו לרבי. ובבלי הפנונה ששאלו בדנרד פלל איף שהם צריכים לגשמים כל הקיץ אף בתקופת תמוז.

ואז אין זמן שאלה נזו היא פנונת הב"י. ומ"מ דברי כבודו נכונים לישיב דברי המרדכי שלא יהיו תמוהים כ"כ: סימן יח ע"ד שפא בן פפר אהד בע"פ פתצות היום למפור חמץ והנה לו חמץ בעין.

וכת"ר נוהג לכתוב בשט"מ החמץ שמוכר גם של אותם ששכחו לבוא למפור. והנה קונה החמץ הפקיד אצל כ"ת את השט"מ.

ורשם כ"ת בהפתבים גם את חמצו של זה. וחספז לדעת דעתו אם מותר החמץ אחר הפסח.

והביא דעת הסוכרים שמוותר למפור בלא דעתו דהוי זכות לו. וגם דן דהוי פחמץ ברשות עכו"ם פינון שהשפיר הרשות להעכו"ם: והנה לא ידעתי למה נסתפק עתה על איסור חמץ שעבר עליו הפסח דהוי רק מדרבנן.

ולא נסתפק על איסור בל יראה דאורייתא. ובגוף הדבר אנכי אינני נוהג לכתוב בשט"מ למפור בלא דעת המוכרים.

וכן לא נהגו בזה רבותי נ"ע. והדבר מפוקפק מאוד לדעתי.

פי הלא אין הדבר מסוים. פי מי יודע כמה אנשים שכחו למפור חמץם וכמה חמץ יש להם.

ונהרי בגוף עגנון מכ"ח פתבו האחרונים לפרט פרטי התמוצים כפי האפשר וכן מקומות
החמץ פדי שלא יתא דבר שאינו מסויים וכמה אחרונים אוסרים אם לא פרט. ובנ"ד הוי
נדאי אינו מסויים.

וכן שכירות המקומות הוי נדאי דבר שאינו מסויים. פיון שאין ידוע כלל בפשעת המכירה
איפוא הם.

ועוד יש לחוש משום ברירה דהא אפשר שזה ששכח למכור לא יבוא לרב זה רק ילף
לרב אחר למכור. וא"כ נדאי אין נכלל חמצו במכירה זו פיון שאינו ידוע ממנו כלל.

ורק פשבא אח"כ לפני הרב ומודיע ששכח למכור. מתברר שגם שלו בכלל המכירה
ובבני העיר י"ל שמוכר של כל בני העיר פי בנדאי לא ילף בער"פ לעיר אחרת למכור
חמצו.

אבל בכן פכר לא שייך זה. כי אף אם פכר זה שייך לעיר הזאת בכ"ז ידוע שבני הפכרים
מוכרים חמצם בעיר שמנדמנים בה אף שאין להם שייכות שם.

ואף בכן העיר אפשר שנוסע לעסקו לעיר אחרת ומוכר שם חמצו. פי ירא שישכח בבואו
לביתו או אחר הזמן ויש לדון הרבה בחששות הנ"ל.

אף לא אאריף אחרי שהרבה אחרונים הקילו למכור חמץ בלא דעת המוכר. והסומך
עליהם בחמץ שעבר עה"פ מאן מירמא מידו וכן האריף בשו"ת באר יצחק להתיר בזה
לאחה"פ.

אף לא העיר בחששות שהזכרנו. וי"ל דכוננתו רק היכא שידוע את של מי הוא מוכר.

דלא שייך חששות הנ"ל. ובכ"ז יש להקל באיסור דרבנן: ועוד יש לדון דהא כתב הנו"ב
ועוד הרבה אחרונים להתיר בחמץ שעבר עה"פ אם הנה אנוס במילתא דלא שכיחא.

דלא קנסו רבנן בכה"ג. ובנ"ד שהרב הורה לו שהוא מותר להשהות החמץ על סמך
המכירה.

אין לך אונס גדול מזה שעשה ע"פ הוראת החכם. וכן הביא בשערי תשובה סי' תמ"ח
ובשאר אחרונים דבכה"ג מיקרי אונס.

וע' ריש הוריות וע' חיבורי ח"ב סי' ס"ט. וגם הוי מילתא דלא שכיחא.

ואף שהשכחה הוי שכית. אבל זה שהרב יכתוב החמץ אח"כ בהשט"מ ויסמוך על מכירה
הקודמת.

זה אינו מצוי. ושפיר י"ל דלא קנסו בכה"ג.

ובמה שהשקה עד חצות עדיין לא נאסר כי הלא כתב כ"ת שספק לו פי אולי הנה אז עוד
בשעה ששית דהוי רק דרבנן. ובה לא נאמר לקנסו אחר הפסח.

וכדקיי"ל בשו"ע ס"ס תמ"ז דבחמץ גוקשה דהוי דרבנן לא קנסו אחה"פ. ואף דבנ"ד
הוי ספק.

מ"מ הוי רק ספק דרבנן. וא"ל דאימתחזק איסורא שכבר נאסר בשעה ששית מדרבנן.

ז"א דְּנָה אִיסוּר אַחַר לְגַמְרֵי. וְאִין מְחֻזְקִין מְאִיסוּר לְאִיסוּר.

וְאִף שְׁיֵשׁ פּוֹסְקִים דס"ל שְׁמְחֻזְקִין מְאִיסוּר לְאִיסוּר מ"מ הָרִי יֵשׁ הַרְבֵּה פּוֹסְקִים דס"ל דסד"ר לְקוּלָּא אִף בְּאַתְחֻזַּק אִיסוּרָא. וְא"כ הָוִי ס"ס.

וְעוֹד נִרְאֶה דְּלְהַחְזִיק מְאִיסוּר לְאִיסוּר שְׁיִיף רַק אִם כְּשֶׁנּוֹלַד הַסֶּפֶק אָנוּ מְעַמִּידִים הַדְּבָר בְּחֻזְקַת אִיסוּר כְּמוֹ שְׁהָיָה. אָבֵל בנ"ד בְּשַׁעֲהַ שְׁנוֹלַד הַסֶּפֶק בַּע"פ פְּתֻצוֹת הַיּוֹם אִין דְּנִין אִז עַל אִיסוּרוֹ.

דְּאִז בְּלֹא אִיסוּר מְשׁוּם אִיסוּר חֻמְרִין. וְרַק אַחַר הַפְּסָח אָנוּ דְּנִין עָלָיו וְעוֹד נִרְאֶה דְּמְאִיסוּר תּוֹרָה לְאִיסוּר דְּרַבְּנָן אִין מְחֻזְקִין לַכ"ע דְּהָא עַכ"פ וְדָאֵי הוּקַל אִיסוּרוֹ מְכַפִּי שְׁהָיָה שְׁאִין בּוֹ אִיסוּר תּוֹרָה.

וּמְמִילָא אֶפְשָׁר שְׁגַם דְּרַבְּנָן אִין בּוֹ. וְנִרְאֶה רְאָיָה מְהָא דְקִי"ל בִּיבְמוֹת (דָּף כ"ד) דְּסֶפֶק חִלּוּצָה מְוַתְרַת מְשׁוּם דְּהָוִי דְּרַבְּנָן.

וְקָשָׁה דְּהָא קוּדָם חִלּוּצָה הֵיטְהָ אִיסוּרָה מְשׁוּם יְבָמָה לְשׁוּק. וְא"כ יֵשׁ לָהּ חֻזְקַת אִיסוּר וְתִקְשִׁי לְהַשְׁ"ף ס' ק"י דס"ל דסד"ר לְחֻמְרָא הֵיכָא דְאִיתְחֻזַּק אִיסוּרָא.

וְיִקְשָׁה עָלָיו מִדַּעַת הָרֵאשׁוֹנִים הַסּוֹבְרִים דְּמְחֻזְקִים מְאִיסוּר לְאִיסוּר. וְעַכְצ"ל כַּמֶּש"ל דְּמִדְּאוּרֵייתָא לְדְּרַבְּנָן לַכ"ע אִין מְחֻזְקִים.

וְיֵשׁ לְדַחוֹת דְּשָׁם הָאִיסוּר מִקוּדָם הָוִי ג"כ רַק מְסַפֵּק ע"ש. וְגַם י"ל דְּסֶפֶק חִלּוּצָה מְשָׁמַע מְלִשׁוֹן הַש"ס דְּקִיל טְפִי.

וּבְלֹא"ה קָשָׁה שָׁם דְּהָא יֵשׁ לָהּ חֻזְקַת אִיסוּר מְשׁוּם הַבְּחִנָּה וְהָוִי ג"כ דְּרַבְּנָן. וְאֶפְשָׁר דְּכִינוּן שְׁאַסוּרָה מְשׁוּם יְבָמָה לְשׁוּק.

וְאִם הִיא אֲשֶׁת אַחִיו אִיסוּרָה לוֹ מְשׁוּם אֲשֶׁת אָח אִם הִיא מְעוֹנְבֶּרֶת. א"כ הָוִי אִיסוּר דְּאוּרֵייתָא וְאֶקְצָר מִקוּצָר הַפְּנָאִי: וְעוִי"ל דְּבְּאִיסוּר שְׁקִבּוּעַ לוֹ זְמַן וְכַמוֹ בנ"ד בְּחֻזְקַת הַבְּחִנָּה אוֹ בְּפֶסַח לֹא שְׁיִיף לְהַחְזִיק מְאִיסוּר לְאִיסוּר.

כִּינּוּן דְּעַל כְּרַחֲנוּ כְּלָה זְמַן הָאִיסוּר. וְאִף דְּבְּסֶפֶק גְּדוּל אוֹ קֶטַן הַזְּפִירוֹ הַתוֹ' בִּיבְמוֹת (דָּף ס"ט) סְבָרָא דְּאוּקְמָא אַחְזָקָה וְע' קְדוּשִׁין (דָּף ע"ט).

הֵינּוּ רַק כְּשֶׁהַסֶּפֶק הוּא בְּגוֹף הַדְּבָר אִם כְּלָה הַזְּמַן אוֹ לֹא. אָבֵל בנ"ד שְׁהַזְּמַן וְדָאֵי כְּלָה. וְרַק יֵשׁ לָנוּ סֶפֶק בְּאִיסוּר אַחַר. אִין שְׁיִיף לֹא חֻזְקָה.

וְיֵשׁ לִיְיָשֵׁב בְּזָה הַרְבֵּה קוּשְׁיוֹת וְהַהֲכָרַח לְקַצֵּר. וְעוִי"ל לְשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים דְּבַע"פ לִיכָּא לְאוֹ דְּבַל יִרְאֶה רַק עֲשֵׂה דְּתַשְׁבִּיתוּ.

דְּלֹא קְנָסוּ אַחַר הַפְּסָח רַק מְשׁוּם שְׁעֵבֵר עַל בַּל יִרְאֶה כְּדָאִיתָא בַּש"ס (דָּף כ"ט). אָבֵל בַּע"פ שְׁלֹא עֵבֵר עַל בַּל יִרְאֶה לֹא קְנָסוּ בְּזָה.

וּמַעַר"פ וְאִילָף הֵינּוּ אָנוּס בְּהוֹרָאֵת הָרַב. וְכַמְדוּמָה שַׁכ"כ הַנּו"ב וְכַמָּה אַחְרוּנִים דְּבַע"פ לֹא שְׁיִיף קְנָס זָה.

עכ"פ יש להתיר בנ"ד את החמץ של זה: ומ"ש כבודו דהגוי חמץ ברשות עפו"ם. הוא תמוה דבמה קנה הרשות.

ואם פוננתו שקנה הרשות במה שהשפירו בלא דעת בעלים דהגוי זכות. א"כ גם החמץ הוי מכירה גמורה לסברא זו.

ובאמת יש לדון דאף דמכירת החמץ הוי זכות. מ"מ שכירות הרשות אפ"ש שאינו זכות דבכסף לא קנה פנין שנותן הכסף הוא עפו"ם שאינו יכול לעשות שליח.

וכתבו התו' בב"מ (דף ע"א ע"ב) דבזכיה בעינן שיהא שלוחו של בעל הממון. וצ"ל שקנין שכירות המקום הוא ע"י השטר.

ובשטר בעינן שיהא מוכח מתוכו איה מקום השכירות. ובנ"ד לא נתברר זה.

ואף שיש לדחות בכ"ז יש לפקפק הרבה בזה. וע' שו"ת באר יצחק שהאריך בזה ומסיק ג"כ שאין ראוי לעשות כן ומ"ש כבודו דלהכי לא חשש לאיסור בל יראה דהא ביטל החמץ.

ז"א דהא הלה להרב למפור חמצו. וא"כ לא הפקירו וביטלו.

וביטל רק את החמץ שלא הזמין למכרו וז"ב. וכמה אחרונים לא הרגישו בזה ודנו בכה"ג מצד הביטול וז"א פנ"ל.

ואף שאמר כל חמירא דאיכא ברשותי לבטל. בכ"ז פנין שהולה למכרו הרי מגלה דעת שאינו מבטלו.

ועכ"פ הרי הוא חוזר וזוכה בו ע"י חצירו פנין דגלי דעתו שאינו רוצה להפקירו וחספן למכרו ולקבל דמיו. ובאמת לפי מה שהמנהג פעת למפור כל חמץ שיש לו בכל מקום יש לדון דלא מהני הביטול פנין שדעתו למפור כל החמץ שיש לו.

אף י"ל דמ"מ יודע שהקונה לא יחפש בחורין ובסדקין אולי יש פירווי חמץ באיזה מקום וכן המוכר לא יחפש יותר ממה שחפשו קודם הפסח שכל ישראל מנקים ומחפשים עד מקום שידם מגעת.

ולזה דעתו לבטל את החמץ שישאר שלא תשיגנו יד הקונה. אבל החמץ הידוע לו אינו מבטלו.

באשר חפץ למכרו. ואף שביטל החמץ סמוך לזמן ביעורו.

מ"מ בנ"ד הנה חושב שיש לו עוד זמן גדול עד זמן ביעור פי הלא הלה לעיר למפור חמצו. ולזה אין לצרף בזה את הביטול: סימן יט כבוד הרב הגדול וכו' מו"ה יצחק נ"י רב בק' נור.

ע"ד שיש שפותבים בשט"מ חמץ שאם שקחו לפרוט איזה מין חמץ. בכ"ז יאה מכור במקח שישומו ג' בקיאים אחה"פ.

והביא כ"ת שפשו"ת מהרי"א לבוב סי' קס"ו פתב שאינו מועיל פיון שאין הלוקח יודע
מה הוא קונה. וגם דאפשר יגנב או יאבד עד אחה"פ ושוב לא יוכלו הבקיאים לשומו
ויתבטל המכר למפרע דהא אין פאן פסיקת דמים.

וכ"ת הקשה ע"ז והביא משו"ת בית שלמה שדיבר בזה. ונחפץ לדעת דעתי בזה.

והנה אין ת"י ספרים הנ"ל. וגם אני טרוד וחלוש מאוד ל"ע פעת ולזה אשיבנו בקונצ'ר
נמרץ הנלע"ד בזה: הנה החשש דהוי דבר שאינו מסויים ואין בו פסיקת דמים יפה הביא
כ"ת בשם הב"ש דכיון שישניהם אינם יודעים וגם פסקו המקח כפי שישומו שפיר הוי
פסיקת דמים.

ואף להש"ף שכתב בסי' ר"ט הטעם דלא סמכא דעתו. זה הוי רק כשהנשוו במקח קצוב
שאפשר שתהי בזה אונאה גדולה ולא סמכא דעתו.

אבל כשפסקו כפי השומא. שפיר סמכא דעתו.

ועוד דבנ"ד שנעשה הדבר בב"ד חשוב וכן כותבים בפירוש בנוסח השטר שנעשה בענין
דלית בה משום אסמכתא ובקא"ס בבד"ח. הרי אין פאן חשש אסמכתא.

והפוסקים בסי' ר"ט דימו דין זה למשחק בקוביא ע"ש. ושמ מהני בקנין בבד"ח כדקיי"ל
בסי' ר"ז.

והנה פבדו הביא ג"כ בשם הבאר יצחק. וראיתי בסי' ו' שכתב להוכיח שמועיל קנין
בכה"ג מהא דס"ל לאפיי בפסחים (דף ל"א) דב"ח למפרע גובה ועכצ"ל שפנעה שמלנה
לו קונה מה שישומו לו ב"ד אח"כ.

וזה ראיה נכונה. אבל י"ל דשאני התם שאח"כ מתברר הקרקע שקונה.

ובשעה שמתברר קנינו נקצב ג"כ המקח בעת השומא. ואז אמרינו דאיגלי מילתא למפרע
שקנה אז קרקע זו.

אבל בנ"ד הלא מוכר לו תיקף כל מיני חמץ שיש לו. ורק שאינו יודע עדיין איזה מינים
הם וכן המקח.

וא"כ בשעה שהמקח מתברר הוי פדבר שאינו מסויים [גם דנראה שהטעם שם משום
דאמרינו הוברר הדבר למפרע וא"כ תלי אי יש ברירה ואנן קיי"ל דבדאורייתא אין
ברירה. אף העיקר שאין זה שייך לברירה וכדמוכח בפסחים שם ואכמ"ל בזה] ועו"ק
דהא שם מתברר המקח רק בשעת השומא.

אבל כל שלא שמו לו ב"ד קרקע של הלנה. לא קנה.

וא"כ ה"ה הקא נימא שאם לא יבוא לכלל שומא לא קנה. ושפיר חשש המהרי"א שומא
לא יבוא לידי שומא.

אף ז"א דהקא קנה לחלוטין. משא"כ התם לא קנה רק אם לא ישלם לו יצטרף לגבות
מנכסיו ע"י ב"ד: ונראה דגם למ"ד להבא גובה.

ג"כ אָמרינוּן שְׁקוּנָה בְּעַת הַהִלְוָאָה וְהוּי קְוֹנָה שְׂדָה לְאַחַר ל' יוֹם דְּקִנְיָה אַף שְׁנַתְאֶכְלוּ
הַמְּעוֹת ע' נ"י כְּתוּבוֹת (דָּף פ"ב). וְה"נ קוּנָה בְּשַׁעַת הַהִלְוָאָה שְׂיַחְוֹל הַקְּנִינָן בְּעַת שׁוּמַת
ב"ד עֲבוּרוֹ אֶת הַקְּרָקַע.

וּבְזָה מְיֻנָּשׁב מַה שְׁקֻשָּׁה טוּבָא בּב"מ (דָּף ל"ה) דְּאִיתָא שְׁהַמְלִינָה אוֹכַל פִּירוֹת מְשַׁעָה דְּמָטִי
אֲדַרְבָּתָא לִידוֹ. אוּ מִיּוֹמָא דְשְׁלִימוֹ יוֹמִי דְאַכְרִזְתָּא.

וְקֻשָּׁה בְּמַה קְנָה אֶת הַשְּׂדָה. וּלְפַמֵּשׁ"ל א"ש שְׁשַׁעָה הַקְּנִינָן בְּעַת הַהִלְוָאָה שְׂיַחְוֹל עַכְשָׁיו.
וְעוֹד יֵשׁ לְחַלְקֵי דְשָׁם פִּינּוֹן שְׂבָא מִכַּח שְׁעָבוּד עֲדִיפָא. וְכִמוֹ דְאַמְרִינּוֹן בּב"ב (דָּף קנ"ז) שְׂאָף
שְׂאִין מְקָנָה דְשִׁלְב"ל מ"מ מְשַׁעָבֵד דְשִׁלְב"ל ע"ש וּבַח"מ ס' ר"ט ס"ד.

וּי"ל דַּה"ה בְּדָבָר שְׂאִינוֹ מְסוּנִים. דְּהָא חֲזִינוּן שְׁפִשְׁעָבֵד דְבָר שְׂאִינוֹ מְסוּנִים.
וְכוּ חֲזִינוּן שְׂגוּבָה מְדַאקְנִי אַף לְמ"ד לְמַפְרַע גּוּבָה. וְהִינּוּ פִינּוֹן שְׂבָא מִכַּח שְׁעָבוּד עֲדִיפָא
אָבַל אַף שְׁהָרְאָיָה יֵשׁ לְדַחוּת.

מ"מ הַדְּבָר נִכּוֹן בְּעֲצָמוֹתוֹ דְכָפִי הַשׁוּמָא הָוִי פְּסִיקַת דְּמִים גְּמוּר. וְלֹא שְׂיִיף בְּזָה סְבָרָא
דְּלֹא סְמָכָא דַּעְתּוֹ וְכַמֵּשׁ"ל: וְאַף אִם אָבֵד אִיזָה מִינּוֹ מְקַצְתּוֹ אוּ פְּלוֹל לֹא בְּטִלָּה הַמְּכִירָה
בְּשָׁבִיל זָה.

דְּהָא הוּא מְקָנָה לוֹ מְעַכְשָׁיו. וְרַק שְׁהַמוּכָר לֹא יָדַע כְּמָה לְתַבְנוּעַ מִהַקְּוֹנָה בְּעַד זָה הַמִּין פִּינּוֹן
שְׁנַאֲבֵד.

וְיִכּוֹל הַקְּוֹנָה לְשַׁלֵּם לוֹ בְּפַחוֹת שְׁבִישׁוּמוֹת. אוּ אֶפְשָׁר שְׁלֹא יָדַע כְּלָל מִמִּין זָה.
וְהוּי הַקְּוֹנָה כְּאוֹמֵר א"י אִם נִתְחַיִּיבְתִּי שְׁהוּא פְּטוּר. וּבכ"ז הַחֲפִץ הָיָה שֶׁל הַקְּוֹנָה וּבְרִשׁוּתוֹ
נֶאֱבֵד.

דְּהָא אָנוּ נוֹהֲגִין לְפָרֵשׁ בְּשִׁטְר הַמְּכִירָה שְׁדָמִי הַמְּכָר זוֹקֵפִין עַל הַקְּוֹנָה בְּמִלְוָה. וְא"כ אִין
הַקְּנִינָן תְּלוּי בְּזָה אִם יוֹכַל הַמוּכָר לְגַבּוֹת דְּמִי הַמְּכִירָה אוּ לֹא.

וְעוֹד דְּהַנָּה אָנִי נוֹהֵג לְכַתּוּב בְּשִׁטְר מְכִירָה לְתַת נְאֻמָּנוֹת כְּבִי תְּרִי לְהַמוּכָרִים נְגִיד הַלּוֹקֵחַ
בְּכָל דְבָר. וְא"כ אַף אִם יֵאבֵד אִיזָה דְבָר יֵהָא הַמוּכָר נְאֻמָּן לֹאֲמַר שְׁדָבָר זָה הָיָה שָׁם בְּשַׁעַת
הַמְּכִירָה.

וְהַבְּקִיאִים יִשׁוּמוּ אֲזוּ שְׁיוּי הַדְּבָר. כִּי א"צ דְּוּוּקָא שְׁהַבְּקִיאִים יִרְאוּ גוּף הַדְּבָר וְסָגִי
שְׁהַמוּכָר יִצִּיעַ לְפָנֵיהֶם טִיב הַדְּבָר וּמַהוּתוֹ.

וְהֵם יִשׁוּמוּ אוֹתוֹ. וְאִם הַמוּכָר אִינוֹ יוֹדַע טִיבוֹ.
הו"ל כְּתַבִּיעַת שְׁמָא. וְאִיהוּ דְאַפְסִיד אֲנַפְשִׁיָהּ.

אָבַל גוּף הַמְּכִירָה אִינוֹ בְּטָל: סִימָן כ כְּבוֹד הַרָה"ג וְכו' מו"ה זְכַרְל' יוֹסֵף נ"י הָרַב בְּעִיר
סַאנַט לואִיז יע"א בְּאַמְעָרִיקָא. ע"ד הַמְּכִוּנָה שְׁעוֹשִׁים בְּהַ מַצּוֹת לְפָסַח בְּכַח עֲלֵעַקְטָרִי וְזָה
מְעַשָּׂה הַמְּכִוּנוֹת.

הָאֵחַת יוֹרָה שְׁנוֹתָנִים בְּהַ הַקְּמַח וְהַמִּים וּמְתַגְלָגַל בְּתוֹכָהּ כְּעִין כַּף יָד וְנִתְהַנּוּה עִיפָה כְּמוֹ
חֻטִּים דְּקִים. מְשָׁם מוֹצִיאִים הַחוּטִים וְנוֹתָנִים לְמִכּוּנָה.

שני' שהיא קערה גדולה בעיגולה כשלישה אמות. ולמעלה מתגלגל על פניו ובתוכה אופן אחד בעל שינים עגול מחזיק בעיגול ערף י"ח אצבעות.

הקערה מסתבכת והאופן מתגלגל ובשיניו פוגע בהחוטים הנתונים בהקערה מסביב עם צידו הפונה אל העיפה דוחק ומדבק החוטים ונעשה פירורים גדולים מעיפה. פגישת האופן בהעיפה בכל פעם מחזיק ערף ארבעה אצבעות ויתר העיפה שבסביבות הקערה אינו נדחק אז מהאופן.

אמנם שטח פנה מתחלף זה יוצא מתחת מכבש האופן ואחר נכנס ונדחק מהאופן ונמצא העסק הוי בשטח מתחלף זה אחר זה. ובעת שנדחק שטח מהעיפה של ארבעה אצבעות אז שטח עיפה משמנה וששים אצבעות מונח בלא עסק.

אח"ז נותנים את הפירורים למכונה שלישית שגם שם אופן מתגלגל על העיפה דוחקו ומדבק הפירורים אחת אל אחת ונעשה עיפה מרודדת ארנפה כמה וכמה אמות. וזה האופן עושה ג"כ עסק בשטחי העיפה מחזיק ערף ג' אצבעות מתחלפים תחת מכבש האופן זה יוצא וזה נכנס.

משם מוציאים העיפה הארנפה בעודה עבה ונותנים אותה למכונה רביעית שגם שם אופן מתגלגל דוחק ומרדד את העיפה ונעשה דקה. ומתארכת שם יותר ויותר.

השטח מהעיפה הנדחק בכל פעם תחת אותו האופן מחזיק ג"כ ערף ג' אצבעות. ומעט מעט מתחלף אל תחת האופן.

ובגוף אותה המכונה מתגלגל עוד אופן אחד דק ובו מחטים שמנקרים את העיפה במקום שנפגש האופן בשטח אצבע אחד. וכששטח זה מתחלף תחת האופן זה יוצא וזה נכנס ובהעיפה שאינו תחת מכבש האופן אין נעשה שום עסק.

וזה נמשך חצי שעה מנתינת המים עד הנתינה לתנור. והארץ מעכ"ת לבאר שאסור לשהות יותר משיעור מיל.

וחפץ לדעת דעתי בזה: הנה בעשיית מצות במכונה כבר דברו הרבה גדולי הדור שלפנינו ורובם אסרו מפני שא"א לנקות את הכלים מהעיפה הנדבקות בהם בעת העשייה. והנה מעכ"ת לא הזכיר מזה.

נראה מזה שהמכונה אשר בעירו אפטר לנקותה פראוי בכל משך שיעור מיל. ואם א"א לנקותה בנדאי שאסור לעשות בה מצות לפסח כי הלא העיפה הנדבקות מתחמצת בהמשך הזמן ומתדבקות להמצות ונעשים כשאור ויכולה לחמץ את כל המצות.

וגם דעכ"פ הרי הוא חמץ בעין על המצות ואינו מתבטל. כי נראה שאפטר להכיר על המצה את הפירורים הנדבקים על המצה ע"י הנקור במחטי המכונה או ע"י רידוד המכונה.

ומה שנדבק בעת הלישה יש לדון דבטל בתוף העיפה. ולא מיקרי מבטל איסור פיון שיעדיין אינו נשעת איסור.

וגם כי אין פּוֹנוֹתוֹ לְבַטֵּל וְעַל חִיבוּרֵי ח"ג ס' י"ט בְּזוֹהַר אֶכָּן יֵשׁ חֲשׁוֹשׁ שֶׁהַפְּרִירוֹרִים הַלְלוּ
יִגְרְמוּ חִמּוּץ לְכָל הָעִיסָה כְּמוֹ שְׂאוֹר שֶׁמְחַמֵּץ.

וְאַף שֶׁפְּלֵי הַמְּכֹנָה עוֹסְקִים תְּדִיר בְּמַהֲרֹת בְּעֲשִׂיַת הַמְּצוֹת. וּמְבֹאֵר בְּפּוֹסְקִים שֶׁהָעֶסֶק
גוֹרֵם שְׂלֵא יִתְחַמֵּץ וְגַם יֵשׁ לְדוֹן שֶׁעֶסֶק הַמְּכֹנָה הוּא עֶסֶק גְּדוֹל וּמְבַטֵּל גַּם הַשְּׂהִיּוֹת כַּמ"ש
הַתּה"ד ס' קכ"ג.

מ"מ קָשָׁה לְדוֹן פֶּן כִּי הֵלֵא הַנִּיָּקוֹר כְּתָבוּ שֶׁהוּא עֶסֶק קָטָן וְגַם כִּי אֲפָשֶׁר שֶׁהָעֶסֶק בְּכָלִי
הַמְּכֹנָה אֵינּוּ עֶסֶק לְהַחֲמִץ הַדְּבוּק בָּהֶם וְעוֹד כִּי בְּנֹדָאֵי יֵשׁ עַת אֲשֶׁר הַמְּכֹנָה אֵין עוֹבְדָת.
וְאֵז בְּנֹדָאֵי יִתְחַמְצוּ הַפְּרִירוֹרִים הַדְּבוּקִים בְּכָלִי הַמְּכֹנָה.

אֲבָל אַחֲרֵי שְׂלֵא דָן מֵעַכ"ת בְּזוֹהַר נִרְאָה שֶׁאֲפָשֶׁר לְנִקּוֹת פְּלֵי הַמְּכֹנָה בְּכָל עַת הַצְּנוּרָה.

וְעוֹד דָּנוּ אֵיזָה מְגֹדוּלֵי הַדּוֹר שֶׁלְּפָנֵינוּ לְהַחֲמִיר בְּמְכֹנָה דְּהוּי כְּמַצָּה הָעֲשׂוּיָה ע"י עַפּו"ם
וְחֲשׂוּ וְאָסוּר לְצַאֵת בָּהֶם י"ח בְּפֶסֶח. וְלֹא אֲאָרִיף בְּזוֹהַר בְּאֲשֶׁר בְּזוֹהַר הָעֵינְקָר לְעַנ"ד פְּדַבְרֵי
הַמַּתִּירִין דְּהָא לְמְכֹנָה צָרִיף ג"כ עֶסֶק בְּנ"א וְהֵם הַשּׁוֹמְרִים שֶׁתְּהֵא עֲשִׂיַת הַמְּצוֹת לְשִׁמָּה.
דְּהָא בְּתוֹרָה אֵין כְּתוּב גּוּף עֲשִׂיַת הַמְּצוֹת רַק שְׁמִירַת הַמְּצוֹת כְּדֹאֵיתָא בְּפֶסְחִים (דָּף ל"ח).
וּבְפֶרֶט לְפַמ"ש מֵעַכ"ת שְׂאָם יַעֲשׂוּ אֲצֻלָּם הַמְּצוֹת ע"י פּוֹעֲלִים יִהְיוּ הַרְבֵּה מֵהֶם מְחַלְלֵי
שְׂבָתוֹת בְּפֶרֶהֶסְיָא.

זוֹהַר גְּרוּעַ יוֹתֵר מְלַעֲשׂוֹת ע"י מְכֹנָה. כִּי הֵם חֲשׂוֹדִים עַל כָּל דְּבָר כְּדִקְי"ל בֵּינ"ד ס' קי"ט.
וְגַם דְּדָמוּ לְעַפּו"ם בְּכָל דְּבָר וְעַי' חִיבוּרֵי ח"ב ס' ט'. [וְאוּלַי י"ל דְּבַמְדִּינַת אֲמֶעֱרִיקָא הוּי
כְּשׁוֹגְגִים שְׂפּוֹבְרִים שְׂאֵין אֵיִסוּר כ"כ בְּזוֹהַר ע"י שְׂרׁוּאִים שֶׁהַרְבֵּה מֵיִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים כֵּן.

וְגַם יֵשׁ כַּת הַמְּתַקְנִים הָעוֹשִׂים שְׂבָתָם חוּל בְּמִזִּיד וְלָזָה יֵשׁ מְקוֹם לְטַעוֹת לְעַמֵּי הָאֲרָץ]:
אֶכָּן מַה שֶׁשְׂוֹהָה הָעִיסָה חֲצִי שְׁעָה בְּנֹדָאֵי חֲשׁוֹשׁ גְּדוֹל הוּא דְּהֵנָּה מַה שֶׁשְׂוֹהָה בְּמְכֹנָה
הַשְּׂנִית שֶׁמֵּהֲחֻטְיִים נַעֲשֶׂה שְׂם פְּרִירוֹרִים גְּדוֹלִים.

בְּנֹדָאֵי הוּי שְׂהִיָּה. כִּי אֵין שְׂיִיף לֹאֲמַר שֶׁהָעֶסֶק בְּמַקְצָתוֹ יוֹעִיל לְכוּלוֹ.

כִּי הֵלֵא הַחֻטְיִים הֵם גְּפָרְדִּים עֲדִינּוּ וְאֵין שְׂיִיף עֲדִינּוּ זֶה לְזֶה. וּבְמְכֹנָה הַשְּׂלִישִׁית
שְׂמַתְדְּבָקִים שְׂם הַפְּרִירוֹרִים ג"כ הוּי שְׂהִיָּה גְּמוּרָה.

כִּי הַפְּרִירוֹרִים הֵם גְּפָרְדִּים וְאֵין מוֹעִיל הָעֶסֶק בְּאֵיזָה פְּרִירוֹרִים לְשְׂאָרֵי הַפְּרִירוֹרִים. וּבְמְכֹנָה
הַרְבִּיעִית שְׂמַרְדָּד הָעִיסָה לְעֲשׂוֹתָהּ דְּקָה וְגַם מְנַקֵּר אֶת הָעִיסָה בְּמַחֲטִים.

הֵנָּה כְּתַב הַמַּג"א ס' תנ"ט סק"ד שֶׁהָעֶסֶק בְּמַקְצָת אֵין מוֹעִיל לְכָל הָעִיסָה. וְהוּא מְוַכְרַח
בְּסִבְרָא.

וּמ"ש הַפַּמ"ג בְּמַשְׁבָּצוֹת מְהָא דְּקַמַּח שְׂיִרְד עָלְיוֹ דְּלָף. יָפָה כְּתַב כַּת"ר מֵהַפַּר"ח ס"ס ת"ס
שֶׁכָּל הַקַּמַּח שֶׁנִּבְלַע בּוֹ הַמִּים טְרוּד עִי"ז דְּעַבְד טִיף טִיף.

וְרַק יֵשׁ לְדוֹן עַפּו"ם הַתּה"ד ס' קכ"ג וְהוּבָא בְּפּוֹסְקִים שֶׁעֶסֶק לִישָׁה וְרִידוּד מְבַטֵּל
הַשְּׂהִיּוֹת הַקּוֹדְמוֹת שְׂלֵא יִצְטָרְפוּ, וְא"כ הַרִידוּד שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּכָל פְּרִירוֹר וּפְרִירוֹר מְבַטֵּל הַשְּׂהִיָּה
הַקּוֹדְמָת וְזֶה בְּנֹדָאֵי שְׂלֵא שְׂהָה שְׂיַעוֹר מִיֵּל בְּפַעַם אַחַת פִּינּוֹן שֶׁבְּמְכֹנָה רֵאשׁוּנָה לֹא הֵיָּה
שׂוּם שְׂהִיָּה.

והשִׁהוּת הֵם רק בג' מְכַנְנֹת. וא"כ הַרְיָדוּד שֶׁבְּכָל מְכוּנָה מְדָה הַשְׁהִיָּה הַקּוֹדֶמֶת לָהּ שֶׁלֹּא תִצְטָרֵף: כ"ז פְּשִׁיעוֹסָה הִיא פְּשִׁיעוֹר חֻלָּה.

אָבֵל בְּיוֹתֵר מְשִׁיעוֹר חֻלָּה הָרִי דַעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים שְׂאִין הָעֶסֶק מוֹעִיל לָהּ וְהוּבָא בַּמַּג"א ס' תנ"ו סק"ו. וְאִם הַמְקִילִים שֵׁם הֵינּוּ רַק פְּשִׁעוֹסָקִים בְּבִצָּק כָּל הָעֵת.

אָבֵל שֶׁהָעֶסֶק יִבְטֵל אֶת הַשְׁהִיָּה זֶה לֹא מְצִינּוּ וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְדַחוֹת דְּהָא רְאֵינִי הַמְקִילִים הוּא מְלֵה"פ כַּמ"ש הָרֵא"ש. וּבִלְה"פ מְצִינּוּ שְׁהִיּוּ שׁוֹהִים בְּלִי עֶסֶק דְּהָא אֵימָא בְּמִנְחוֹת (דף ע"ו) שְׁהִיּוּ עוֹשִׂים בְּחֻטִּים שֶׁל מִנְחוֹת ג' מֵאוֹת שִׁיפָה וְה' מֵאוֹת בְּעִיטָה.

וְהָרִי הָיָה לוֹתְתִים הַחֲטִיטִים לְלֵה"פ דְּהָא הֵיךָ שֶׁל צִיבּוֹר וְכִדְאֵימָא בְּפִסְחִים (דף ל"ו) שֶׁבְּצִיבּוֹר הָיָה לוֹתְתִים, וְא"כ הָרִי עֶסֶק זֶה וְעֶסֶק טְחִינָה וְרִיקוּד וְעֲרִיכָה וְגַם שְׁהִיּוּ נִילוּשׁוֹת אַחַת אַחַת כִּדְאֵימָא בְּמִנְחוֹת (דף צ"ד) הֵיךָ נִמְשָׁף וְדַאי יוֹתֵר מְשִׁיעוֹר מִיֵּל.

וְהָרִי א"א שֶׁלֹּא יִשְׁהָה קֶצֶת. דְּשִׁיפָה וּבְעִיטָה א"א שְׁהִיּוּ בְּכָל הַחֻטִּים בְּפַעַם אַחַת.

כִּי בְּעִיטָה אֵינּוּ רַק כְּפִי רֹחֵב הַיָּד וְלֹא יוֹתֵר. וְכֵן טְחִינָה וְרִיקוּד אֵינָה בְּכָל הַקָּמַח בַּב"א.

וְכֵן בְּלִישָׁה הָיָה נִילוּשׁוֹת אַחַת אַחַת כַּנ"ל. אִם נִרְאָה דְּבִלְה"פ לֹא הָיָה לוֹתְתִים.

דְּרַק בְּעוֹמֵר אֵימָא בְּפִסְחִים שֵׁם שְׁהִיּוּ לוֹתְתִים. וְהַטַּעַם נִרְאָה מִשׁוּם דְּעוֹמֵר יֵשׁ בְּקִצְרֵתוֹ מְצוּהָ וְנִקְצָר מִשְׁלַל צִיבּוֹר לְשֵׁם עוֹמֵר וְכִדְאֵימָא בְּמִנְחוֹת (דף ס"ג וְדף פ"ד) וְעִי' ב"מ (דף קי"ח) וְשִׁטְמ"ק שֵׁם שְׁהִיָּה נִקְצָר בְּאוֹפֶן שְׁהִיָּה בְּמִחְוָרָה שֶׁל צִיבּוֹר.

וְהֵינּוּ מִשׁוּם שֶׁהַקְצִירָה הֵיטָה מְצוּהָ הַמְנוּטְלָת עַל הַצִּיבּוֹר. מִשָּׂא"כ בִּלְה"פ שְׂאִין בְּקִצְרָה מְצוּהָ.

י"ל שֶׁקֵּנוּ הַסּוֹלֶת מִיַּחֲדָה וְאוֹתוֹ יַחֲדָה עֲשֵׂה בָהֶם שִׁיפָה וּבְעִיטָה. וְלִזְנָה לֹא הָיָה לוֹתְתִים אוֹתָם.

וְאִם פְּשִׁעוֹר הַצִּיבּוֹר חֻטִּים כַּכ"ז לֹא הָיָה לוֹתְתִים מִשׁוּם לֹא פְּלוּג. וְהָא דְאֵימָא בְּמִנְחוֹת (דף פ"ה) שֶׁלְּמִנְחוֹת הֵיךָ חוֹרֵשׁ חֲצִי הַשְּׂדֵה וְזוֹרֵעַ חֲצִי י"ל, ג"כ דְּאֵינִי גַם בְּיַחֲדָה אִם רוֹצֵה לְהַכִּין תְּבוּאָתוֹ שֶׁתִּהְיֶה פְּשִׁירָה לְמִנְחוֹת וּבַב"מ (דף קי"ח) אֵימָא בְּש"ס גַם שְׁתֵּי הַלֶּחֶם.

וְזֶה צ"ע דְּהָא בְּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם לִיכָא מְצוּת קְצִירָה וְא"כ אֶפְשָׁר שְׁיִקְנוּ הַצִּיבּוֹר חֻטִּים מִיַּחֲדָה וְכַמוֹ שְׂאֵרֵי מִנְחוֹת שֶׁל צִיבּוֹר וּמִנְחַת נְסֻכִים שֶׁקוֹנִים מִיַּחֲדָה כַּמְפָּרֵשׁ בַּפ"ד דְּשִׁקְלִים. וְצ"ל דְּאֵגֵב שִׁיטְפָא נְקֻטָא.

וְגַם י"ל דְּהֵיכָא שֶׁהוּא שֶׁל יַחֲדָה וְקוֹנִים מִמֶּנּוּ בְּכֶסֶף וְדַאי שֶׁמִּקְנָה לְהַצִּיבּוֹר קִנְיָן גָּמוּר. וְרַק גְּבֵי שׁוּמְרֵי סְפִיחִים שְׂאִין מְשַׁלְמִים לוֹ עִבּוֹר הַחֻטִּים רַק שֶׁהוּא מוֹסְרָם לְרַבִּים.

בְּזֶה חֲשָׁשׁוּ שֵׁם שֶׁלֹּא יִמְסָרֵם יָפָה. וְשִׁפִּיר שְׁיִיף אִם בְּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם שֶׁצָּרִיף לְהַבִּיאֵם ג"כ מִתְבוּאָה חֲדָשָׁה כִּדְאֵימָא בְּמִנְחוֹת (דף פ"ז ע"ב) [וְאֶקְצָר] וְעוֹי"ל דְּבַחֻטִּים אֵין שְׁיִיף לוֹמֵר דְּהָיָה יוֹתֵר מְשִׁיעוֹר דְּהָא כָּל חֻטָּה הִיא בַּפ"ע: וְהִנֵּה הַמַּג"א ס"ס תנ"ו דְּחָה רְאֵינִי הָרֵא"ש מְלֵה"פ דְּלֵה"פ נַעֲשֶׂה בְּמָקוֹם זְרִיזִין וְכִדְאֵימָא בְּפִסְחִים (דף ל"ז).

ולענ"ד דברי הרא"ש נכונים דרך בפת עבה שחששו לחימוץ בשביל שאפשר שלא יהי חום התנור גדול כ"כ עד שיאפה כל עובי המצה תיכף. לזה מהני זריזות שזיהרו בזה וגם מהני זריזות שישגחו אם התחיל כל עובי המצה ליאפות.

או רק חלק ממנה. והא דאיתא שם בש"ס לחלק בין תנור מקדש שהוא חם.

היינו לבאר דאף בלעדי זריזות ג"כ התנור חם תדיר כפירש"י שם. אבל בנ"ד לשיטת האוסרים בעיסה גדולה אף בפחות מפי שיעור מיל ולא מהני לה עסק כלל צ"ל דס"ל שטבע עיסה יתירה משיעור חלה להחמיץ תיכף וא"כ מה תועלת בזריזות לעכב שלא תחמץ.

כיון דלא מהני לה שום עסק לעכב החימוץ: והנה יש להסתפק לשיטת הפוסקים דביותר משיעור חלה אין העסק מועיל שלא תתחמץ אם שקה יותר מפי מיל. אם היו שתי עיסות פחותות משיעור חלה ושהו פדי חצי מיל.

ואח"כ דיבק אותם יחד באופן שנעשה יותר משיעור חלה ושהו עוד יותר מפי חצי מיל. אם מצטרפת השהייה הקודמת או לא.

והנה אי נימא שלותתים חטים של לה"פ יש להביא ראיה מנה. דהא בעודם חטים או קמח הוי כל אחד בפ"ע.

ולא הוי יותר מפשיעור. רק בעת הלישה שלשין ב' עשרונים יחד שהוא שיעור חלה אחת מלה"פ.

אז הוי יותר מפשיעור. ובכ"ז אמרינו דלא מצטרף יחד עם השהיות ששהו בעודם חטים וקמח.

אבל לפמש"ל דללה"פ אין לותתין אין ראיה. ומעומד אין ראיה דאף שלותתים החטים אבל הלא עשאום קלי כדכתיב בקרא ותנו במנחות (דף ס"ו).

ושוב אינו מחמיץ כדאיתא בפסחים (דף ל"ט). ואף דאיתא שם שחוששין שמא לא נקלה יפה וכן קי"ל באו"ח סי' תס"ג.

מ"מ בעומד דכתיב בקרא קלוי באש. הוי נזקרין שיקלה יפה.

ואפשר שזהו הפוננה בלשון המשנה במנחות שם פדי לקיים מצות קלי. דהיינו שהיו קולים באש ממש פדי שיהא קלוי בלי שום ספק.

ורבנן סברי דלשון קלי הוא בכלי לאחר הדישה וכמ"ש בפ"ה הרמב"ם שם. והליתיה היתה אחר הדישה.

דאי היו לותתין בשבלים א"כ איך אמר ר"מ שיהבהבו באש בעודם שבלים. דהא עיקר ההיתר לתרוף שבלים קאמר רבא בפסחים (דף מ') משום שהלחלוחית שיוצא ממקום למקום הוא מי פירות.

ומשמע דלית ליה סברא דאמר אב"י שם דאגב מדלייהו לא מחמיץ. וא"כ אם היו השבלים לתותים הרי גבלע בהם מים ממש ויש לחוש לחימוץ פשינפלטו המים.

ואחר שַנַעֲשֶׂה קְלִי ג"כ לֹא נַעֲשֶׂה הַלְתִּיתָהּ. דָּאז שׁוּב אֵין לְחוּשׁ לְחִימוּץ כַּמֶּש"ל.

וְאִמָּאֵי קְאָמַר הַש"ס בְּפִסְחִים (דָּף ל"ו) דַּיֵּשׁ לְחוּשׁ לְחִימוּץ רַק דְּצִיבוּר שְׁאֵנִי וּבְרַש"י שָׁם ד"ה צִיבוּר תְּשִׁיב הַבְּהוּב קוֹנְדָם לְתִיתָהּ. וְהוּא קָשָׁה דְּהָא ע"כ הִיָּתָה הַלְתִּיתָהּ קוֹנְדָם הַבְּהוּב, וְגַם לְשׁוֹן הַבְּהוּב דְּנִקְיִט קָשָׁה דְּזָה רַק לר"מ בְּמִנְחוֹת שָׁם.

וּלְדִידִיָּה הִיָּה בְּאֶמֶת הַבְּהוּב בְּשַׁבָּלִים קוֹנְדָם לְתִיתָהּ כַּמֶּש"ל. אַבְל בְּסוּגִיָּו דְּחִינֵי שׁ לְחִימוּץ ע"כ דְּאִיָּרִי לְרַבְּנָן שֶׁהַלְתִּיתָהּ הִיָּתָה קוֹנְדָם שַׁנַּעֲשֶׂה קְלִי כַּמֶּש"ל.

וְרִאִיתִי בַצ"ח בְּפִסְחִים (דָּף ל"ו) שֶׁהַקָּשָׁה דְּהָא הָעוֹמֵר נִילוּשׁ בְּפוֹשְׁרִין וְתִירֵץ דְּצִיבוּר שְׁאֵנִי. וְדִבְרֵי תְּמוּהִים דְּהָא הָעוֹמֵר הָוֵי קִמַּח קְלִי וְאֵין שְׁיִיָּד בּוֹ חִימוּץ וְכַמֶּש"ל: וְנִרְאָה לְפָשׁוּט סֶפֶק זֶה מִמ"ש הַב"ח בְּסִי' תַנ"ו וְתַנ"ט וְהוּבָא בַּמַּג"א סִי' תַנ"ו שְׁאֵם שְׁהָה בְּעֵינָה גְדוּלָה בְּלִישָׁה כְּשִׁיעוּר מִיֵּל אִזִּי אֵין מוֹעִיל מַה שְׁאֵח"כ הַרְבֵּה עוֹזְרִים עוֹסְקִים בָּהּ בְּשַׁעַת עֶרְיָקָה.

וּלְשׁוֹן הַרוֹקַח סִי' רַע"ז שְׁאֵם יֵשׁ לוֹ הַרְבֵּה עוֹזְרִים יוֹכֵל לְלוּשׁ הַרְבֵּה. וְכַתֵּב הַב"ח דְּהִיָּנּוּ כְּשִׁלָּא יִשְׁהָה בְּלִישָׁה כְּשִׁיעוּר מִיֵּל.

הָרִי מְפוֹרָשׁ דְּמַה שְׁמַחֲלֵק אַח"כ הָעֵינָה לְעֵינָה קַטְנוֹת וְעוֹסְקִים בְּכָל אַחַת אֵינּוּ מְצַטְרֵף לְמַה שְׁשָׁהָה מִקְוֹדָם בְּעוֹד הָעֵינָה גְדוּלָה. וְא"כ ה"ה אִם מִקְוֹדָם הִיוּ עֵינָה קַטְנוֹת וְאַח"כ חִיבְרָן לְעֵינָה אַחַת ג"כ שְׁרִי אִם לֹא שְׁהָה בָּהּ כְּשִׁיעוּר מִיֵּל מְכַשְׁנַעֲשִׂית גְדוּלָה.

וְאֵין מְצַטְרֵף עִם מַה שְׁשָׁהָה מִקְוֹדָם. וְהַסְבָּרָא בְּזֵה דְּהִנֵּה הָא דְּבַעֲיָסָה גְדוּלָה חוֹשְׁשִׁין טְפִי לְחִימוּץ כְּתָבוּ הַרְאִשׁוֹנִים הַטַּעַם שְׁאֵין הָעֵסֶק שְׁעוֹסְקִים בָּהּ מְסַפִּיק לְעַכֵּב אֶת כָּל הָעֵינָה שְׁלֹא תַחֲמִיץ לְפִי שְׁהָעֵינָה עָבָה.

וּלפ"ז יֵשׁ לְדוֹן אִם הָעֵינָה דְּקָה וּמְרֻנְדָּת בְּאִנְרָה וְעוֹסְקִים כְּמַה אֲנָשִׁים עַל פְּנֵי כְּוָלָהּ. אִזִּי שְׁפִיר מְהִיָּי הָעֵסֶק בָּהּ אִף שְׁהִיא גְדוּלָה.

וְאִם רַק אִישׁ אֶחָד עוֹסֵק בָּהּ בְּקִצָּה אֶחָד. וְאַח"כ עוֹסֵק בְּיָתֵר הָעֵינָה.

י"ל דְּאִף דְּקִי"ל דְּעֵסֶק גָּמוּר מְבַטֵּל הַשְּׁהִיּוֹת. הִיָּנּוּ רַק בְּעֵינָה קַטְנָה שִׁי"ל שְׁהָעֵסֶק בְּמִקְצַת פּוֹעֵל עַל כָּל הָעֵינָה קִצַּת שְׁאֵינּוּ מְתַעוֹרֵר כ"כ לְהַחֲמִיץ.

וְהָעֵסֶק אַח"כ בְּשָׂאֵר הָעֵינָה גוֹרֵם לְבַטֵּל גַּם אֶת הַמִּקְצַת שֶׁהַתַּעוֹרָרָה הָעֵינָה שָׁם לְהַחֲמִיץ ע"י הַשְּׁהִיָּה הַקּוֹדְמָת. אַבְל בְּעֵינָה גְדוּלָה אֵין הָעֵסֶק בָּהּ פּוֹעֵל כ"כ שְׁיִבְטֵל אֶת מַה שֶׁהַתַּעוֹרָרָה לְהַחֲמִיץ ע"י הַשְּׁהִיָּה הַקּוֹדְמָת: וְהִנֵּה עֵינָה רְאִיָּת הַתַּה"ד שְׁהָעֵסֶק מְבַטֵּל הַשְּׁהִיָּה הוּא מְהָא דְּפִסְחִים (דָּף ל"ט ע"ב) קִמַּח שְׁנַפְּל דְּלָף לְתוֹכוֹ אֲפִילוּ כָּל הַיּוֹם אֵינּוּ בָּא לִידֵי חִימוּץ אַר"פ וְהוּא דְּעֵבִיד טִיף לְהִדִּי טִיף.

וְהַקָּשָׁה הַתַּה"ד דל"ל זֶה הָא מְמִילָא גִדַּע דְּהַשְּׁהִיּוֹת מְצַטְרְפוֹת. וְעַכְצ"ל דְּבַעֲלָמָא אֵין מְצַטְרְפוֹת.

וְרַב הָכָא שְׁהוּא עֵסֶק קֶטָן כְּמוֹ נִיקוּר. לְזֵה אֲשִׁמוּעִינּוּ דְּמְצַטְרְפוֹת הַשְּׁהִיּוֹת וְצָרִיף שְׁלֹא יֵהָא הָפֶסֶק כָּלָל.

ולענ"ד יש לדחות דשם לפי שנתנית מים לקמח גורם חימוץ. לזה צריך שיהא טיף להדי טיף.

אבל עסק אחר כמו ניקור שאינו גורם חימוץ ואדרבה מונע החימוץ י"ל שאין מצטרפות אף בעסק קטן. או י"ל דבאמת בכ"מ שהיות מצטרפות.

ורק הכא הו"א שאין מצטרפות לפי שהדלף הוא צונן ומצנן את העיסה בכל עת כדאיתא בפסחים (דף מ"ו ומ"ח) שצונן מעכב מלהחמיץ. לזה מבטל פח שהיה הקודמת.

וקמ"ל דבעי טיף להדי טיף. ויותר נראה דבעלמא אין שהיות מצטרפות כי טבע העיסה כשמתחלת להחמיץ היא מתנפחת ומתרחבת כידוע ומתפרדים חלקי העיסה.

ולזה כל זמן שעוסק בה בלישה ורידוד שזה גורם לדבק חלקי העיסה ולעצור שלא מתנפח. זה מבטל החימוץ.

וכדאיתא בפסחים (דף מ"ח ע"ב) תפח תלטוש בצונן. אבל בדלף היורד שהמים הנבלעים גורמים פירוד בין חלקי העיסה שמתרחבת ביותר כמובן.

לזה צריך דווקא טיף להדי טיף. אבל שהיות מצטרפין להחמיץ.

כי הדלף אין מעכב החימוץ רק ברגע שהוא יורד פן הנה נלע"ד. ובזה יש להסביר החילוק בין עסק גדול לקטן שאין מובן גבול הדבר.

אבל הפנונה שמה שדוחק העיסה ועוצר שלא תתנפח מיקרי עסק גדול שמבטל השיהיה הקודמת וכן פשוט סוגיא דשליש נשים (בדף מ"ח ע"ב) משמע שהשהיות אינן מצטרפות יעו"ש.

וע"ש בפוסקים בסוגיא שם לדעת הסוברים ששהיות מצטרפות. ועכ"פ הרי לא נתבאר בש"ס שיעור הקמח שיירד לתוכו דלף.

ומשמע אף בקמח הרבה. וכשיירד דלף על פני כל הקמח הרי מתדבק ונעשה ממנו עיסה אחת.

ובכ"ז שרי אף בירוד כל היום. הרי מבואר דאף בעיסה גדולה שרי אם עוסק בה כל היום.

וקשה על הפוסקים דס"ל דבעיסה גדולה אסור ביותר ממיל אף אם עוסק בה. ונראה ליישב דהכא עסק הדלף בודאי שולט בכל עובי העיסה.

דאם אינו שולט בכל עוביה. א"כ לא נבלע כלל עדיין שם בתוך הקמח ולא נעשה שם עיסה כלל.

ובמקום ששולט הדלף ונבלע בו. הרי הוא עסק שמעכב מלהחמיץ וכמ"ש הפר"ח ס"ס תס"ו שבכל מקום שהדלף נבלע מטריד את העיסה ומונעה מלהחמיץ.

וא"כ הוי ממ"נ. או שאינו שולט.

וא"כ עודנו קמח או ששולט והדלף טורדו ואינו מחמיץ. ומוכח מזה דאף בעיסה יתירה משיעור חלה אם היא מרודדת ועוסקים בה על פני כולה.

שָׂרֵי אֶף כָּל הַיּוֹם כְּלוּ פִּינּוֹן שֶׁהַעֶסֶק שׁוֹלֵט בְּכָל עֹנְבֵי הָעֵיטָסָה. וְכִמּוֹ הַדְּלָף.
וּלפ"ז יֵשׁ לְדַחֲוֹת רְאֵיִת הַתּה"ד שֶׁהַזְּפָרְנוּ. דִּי"ל דִּקְמ"ל דְּאֶף שֶׁהַקְּמַח הוּא יוֹתֵר מִשִּׁיעוֹר
חֻלָּה.

מ"מ שָׂרֵי בִכָּה"ג. וצ"ל בְּדַעַת הַתּה"ד דְּאֵי נִימָא שָׂזוּ הֵנִי עֵינְקֵר הַרְבוּתָא הו"ל לְפָרוּשֵׁי
בְּהַדְּיָא דְאֵינְרֵי בְּיוֹתֵר מִשִּׁיעוֹר חֻלָּה.

וְאֶפְשָׁר לְדַחֲוֹת רְאֵיָה זֶה דְּדַלְף מְטָרִיד טָפִי. אוֹ שִׁי"ל דְּבְרִיִּדוּד וְלִישָׁה אֶסְרוּ אֶף בְּעֵיטָסָה
דְּקָה מִשׁוּם לֹא פְלוּג.

דֹּאלַת"ה נִתְּתָ תוֹרַת כָּל אֶחָד בְּיָדוֹ שֶׁיֵּאמֵר שֶׁזֶה מִיִּקְרֵי עֵיטָסָה דְּקָה: וּבב"י סִי' תנ"ו הִבִּיא
שֶׁיֵּשׁ נוֹהֲגִים לְלוֹשׁ כְּדֵי חֻלָּה וְאֵת"כ מְעַרְבִים שְׁתֵּי עֵיטוֹת יַחַד וּמְקַטְפִים אוֹתָם. וְכַתֵּב הַב"י
בְּשֵׁם הַרִי"ו שֶׁאֲסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן דְּמָה תוֹעֵלַת בְּמָה שֶׁלְּשׁוֹ כְּדֵי חֻלָּה כִּינּוֹן שֶׁעַכְשָׁיו הִיא עֵיטָסָה
גְּדוּלָּה.

וְכַתֵּב הַב"י שֶׁיֵּשׁ שְׁחִיֻּקוֹ דְּקִיטוּף בְּעֵמִילָה שֶׁל עֵץ מְהִי אֶף בְּעֵיטָסָה גְּדוּלָּה. וְדַחַה זֶה אֵת"כ
מְקַטְפִים בְּיָדֵים.

וְעוֹד דֹּא"כ הֵנִי לָהֶם לְלוֹשׁ ג"כ יוֹתֵר מִשִּׁיעוֹר חֻלָּה. וְכַנּוֹנְתוֹ לַמִּש"ש מְקוֹדֵם בְּשֵׁם הָאֲגוּר
בְּשֵׁם הַגְּאוּנִים דְּבַעֲמִילָה שֶׁל עֵץ שָׂרֵי לְלוֹשׁ וּלְקַטֵּף יוֹתֵר מִכְּשִׁיעוֹר לְפִי שֶׁמְמַהֵר לְגַמְרוֹ
מְלֹאכְתּוֹ.

וְהִנֵּה אֵין יָדוּעַ לִי טִיב עֲמִילָה שֶׁל עֵץ שֶׁהַזְּכִירוֹ אֲבָל עכ"פ שֶׁמְעַנּוֹ שֶׁבְּמִקוֹם שֶׁהַעֶסֶק שׁוֹלֵט
בְּכָל הָעֵיטָסָה הַקְּלוֹ בְּעֵיטָסָה גְּדוּלָּה וּבְגוּף דְּבְרִי לֹא נִתְּבָאָר כְּמָה הֵיוּ שׁוֹהִים בְּקִיטוּף בְּיָדֵים.

וּמִשְׁמַע מְדַבְּרֵי דְאֶף בְּפָחוֹת מִמִּיל אֲסוּר דַּמ"מ מְצַטְרֵף עִם הַשְּׁהִיָּה שֶׁשְׁהִיָּה בְּעוֹדָה עֵיטָסָה
קִטְטָה. וּבב"ח סִי' תנ"ט כָּתֵב שֶׁאֶף שֶׁשְׁהִיָּה בְּלִישָׁה פָּחוֹת מִמִּיל, מ"מ אִם יִנְיַחוּהוּ בְּלֹא
עֶסֶק בְּשַׁעַת עֲרִיכָה יִצְטָרֵף וַיֵּאָסֵר.

וְקֵאֵי שֵׁם עַל הָעֲרִיכָה ע"י עוֹזְרִים ע"ש. וְאֵז הוּא פָּחוֹת מִכְּשִׁיעוֹר וּמִשְׁמַע, מִזֶּה שֶׁמְצַטְרֵף
עִם הַשְּׁהִיָּה בְּעוֹדָה עֵיטָסָה גְּדוּלָּה.

אֶף י"ל דְּדוֹנְקָא כְּשֶׁשְׁהִיָּה בְּלֹא עֶסֶק מְצַטְרֵפָת. אֲבָל הָעֶסֶק אֵינוֹ מְצַטְרֵף עִם הָעֶסֶק בְּעוֹדָה
עֵיטָסָה גְּדוּלָּה שֶׁתִּיֵּאָסֵר בְּשִׁיעוֹר מִיל וְכֵן מְוַכְרַח לוֹמֵר בְּדַעַתוֹ דְּהַרִי כָּתֵב מְקוֹדֵם דְּשָׂרֵי
בִּכָּה"ג וְכַמִּש"ל.

וּבב"י צ"ל הַכּוֹנֵנָה כְּשֶׁשְׁהִיָּה בְּקִיטוּף בְּיָדֵים שִׁיעוֹר מִיל. אוֹ כְּשֶׁאֵינוֹ מְקַטֵּף בְּפַעַם אַחַת
בְּכָל הָעֵיטָסָה.

וְא"כ הַשְּׁהִיָּוֹת מְצַטְרֵפּוֹת לְשֶׁהִיָּוֹת הַקּוֹדְמוֹת וְכַמִּש"ל: עכ"פ בַּנ"ד בְּמִכּוֹנָה רֵאשׁוֹנָה אֶף
שְׁנוֹתָנִים הַרְבֵּה קָמַח מ"מ הַרִי הַכֵּף שֶׁמְעַרֵב הַקְּמַח עִם הַמִּים שׁוֹלֵט בְּכָל הַכֵּלִי בְּפַעַם
אַחַת. כִּי כ"נ מְדַבְּרֵי כַת"ר שֶׁכָּתֵב שֶׁמִּתְגַּלְגַּל בָּהּ כְּמוֹ כֶּף יָד.

וְכַה"ג בְּיֵאָרְנוּ דְּמִהִי הָעֶסֶק אֶף בְּעֵיטָסָה גְּדוּלָּה וְאֶף אִם הַכֵּף אֵינוֹ שׁוֹלֵט בְּכּוֹלוֹ. רַק מְקוֹדֵם
בְּמִקוֹם אֶחָד.

וְאֵת"כ בְּמִקוֹם אַחֵר. בַּכ"ז בְּכָל מְקוֹם שֶׁמִּגִּיעַ הַכֵּף הַרִי הוּא שׁוֹלֵט בְּכָל עוֹמֵק הַכֵּלִי.

והגוי פְּעִיסָה מְרֻדְדָת דְּקָה שְׂבִיאָרְנוּ הָעֶסֶק שׁוֹלְטִבְכָּל עֲוֹבְיָהּ. רַק שִׁי"ל שְׂאָסוּר מְשׁוּם נְתַתָּ
דְּבְרִיָּה לְשִׁיעוּרִין.

אַבְל בַּנ"ד שְׂרׁוּאִים שְׁהַפֵּף יוֹרֵד לְעֹנְמָק כָּל הַפְּלִי. הָגוּ כְּמוֹ דְּלָף שְׂבִיאָרְנוּ שְׁמֹתָר אָף
שְׁהַעִיסָה גְדוּלָּה אִם הַדְּלָף יוֹרֵד לְכָל עֹנְמָק הַפְּלִי.

וּבַנ"ד ג"כ הָגוּ מַמ"נ שְׂאָם הַפֵּף לֹא יָרַד לְעֹנְמָק הַפְּלִי. הֲלֹא יִשְׂאָר שָׁם בְּלִתֵּי נִלְוֹשׁ וְלֹא
תִּתְדַבֵּק כָּל הָעִיסָה.

וּבַמְכוּנָה הַשְּׁנִית אֵין לְחוּשׁ לְשִׁהֲיָה דְּקָה שָׁם הָגוּ חוּטִים דְּקִים וְאֵין בְּכָל חוּט שִׁיעוּר חֲלָה.
וְגַם כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה פִירוּרִים גְּדוּלִים וְדַאי אֵין בְּכָל פִירוּר שִׁיעוּר חֲלָה.

וּבַמְכוּנָה שְׁלִישִׁית יֵשׁ לְחוּשׁ רַק כְּשֶׁכָּבַר גְּדָבְקוּ הַפִירוּרִים לְיוֹתָר מִשִׁיעוּר חֲלָה. וְהִנֵּה
שִׁיעוּר מִיל לְדַעַת רֹב הַפּוֹסְקִים הוּא י"ח מִיְנוּטִין.

וְרַק יֵשׁ מִחֲמִירִים בַּט"ו מִיְנוּטִין. וּבַנ"ד שְׁהוּא הָפְסֵד מְרַנְבָּה.

וּבַפֵּרְט שְׁיֵשׁ כְּמָה פּוֹסְקִים שְׁמֻקְלִים בְּעִיסָה גְדוּלָּה כְּשֶׁעוֹסְקִים בָּהּ. וְאָף הַמְחֲמִירִים
מִתִּירִים בְּדַעֲבֵד כַּמ"ש הָרֵא"ש וְעִי' בַּפֵּר"ח סִי' תַנ"ט.

וְאָף שְׁיֵשׁ מִחֲמִירִים אָף בְּפָחוֹת מִמִּיל. כְּבָר חֲלָקוּ עֲלֵיהֶם כָּל הַפּוֹסְקִים וְהַסְכִּימוּ דַעַד
שִׁיעוּר מִיל שְׁרִי.

לְזֶה אֵין לְהַחֲמִיר רַק עַד י"ח מִיְנוּטִין. וְאָף אֵי נִימָא שְׁהוּא ט"ו מִיְנוּטִין מַמ"ב בַּנ"ד כָּל
הָעֶסֶק שׁוּהָה חֲצִי שְׁעָה.

וְהִנֵּה כַּת"ר לֹא בִיאָר כְּמָה שׁוּהָה בְּכָל מְכוּנָה. וְהַדַּעַת נוֹתֵן שְׂבַמְכוּנָה רֵאשׁוּנָה שׁוּהָה יוֹתָר.

אֲכַן נִתְפָּוס שְׁשׁוּהָה בְּכָל מְכוּנָה שְׂבַעָה מִיְנוּט וְחֲצִי. וְכָבַר בִּיאָרְנוּ שְׁעִיקָר הַחֲשָׁשׁ הוּא עַל
הַמְכוּנָה הֶרְבִיעִית וּמְקַצֵּת אוֹ רֹב מִהֲזֵמן שְׁשׁוּהָה בַּמְכוּנָה שְׁלִישִׁית.

וּבִזְהָ אֵין שִׁיעוּר ט"ו מִיְנוּט כְּמוּכָן. וְכָבַר בִּיאָרְנוּ שְׁהַעִיקָר שְׂאֵין מְצַטְרֵף הַשְׁהֲיָה בְּעוֹדָה
עִיסָה קְטַנָּה לְהַשְׁהֲיָה כְּשֶׁנַּעֲשֶׂתָה גְדוּלָּה.

וְאָף שְׂבַמְכוּנָה רֵאשׁוּנָה ג"כ הִיָּתָה עִיסָה גְדוּלָּה. מַמ"ב כִּינּוּ שְׂבִיאָרְנוּ שְׁדִינָה כְּעִיסָה קְטַנָּה.

שׁוּב אֵין מְצַטְרֵפֵת לְמָה שְׁשִׁהֲתָה אַח"כ כְּשֶׁנַּעֲשֶׂתָה עִיסָה גְדוּלָּה וּלפ"ז יֵשׁ לְדוֹן לְהַקְל
בַּנ"ד אָף שְׁשׁוּהָה חֲצִי שְׁעָה בְּיַחַד בְּכָל הַמְכוּנוֹת. וְגַם יֵשׁ לְצַרֵּף דַּעַת הֶרְמַב"ם שְׁשִׁיעוּר
מִיל הוּא כ"ד מִיְנוּטִין.

וְכ"כ הַח"י סִי' תַנ"ט סַק"י וּבִשׁוּ"ע הֶרַב שָׁם שְׁכַן עִיקָר לְדִינָא וְרַק כְּשֶׁאֵין הַפ"מ יֵשׁ
לְהַחֲמִיר. וְגַם בְּהַגְר"א שָׁם הַסְכִּים לְשִׁיטַת הֶרְמַב"ם רַק שְׁלִפֵי חֲשָׁפוֹנוּ עוֹלָה שִׁיעוּר מִיל
רַק עַרְף כ"ג מִיְנוּט ע"ש.

וּבַנ"ד נִרְאָה שְׂאֵינוּ שׁוּהָה כ"ד מִיְנוּט בְּעוֹדָה עִיסָה גְדוּלָּה וְכַמֶּש"ל. וְאָף שְׂכַתְבוּ הַפּוֹסְקִים
בְּסִי' תַנ"ו שְׂאָסוּר לְעֲשׂוֹת לְכַתְחִילָה עִיסָה גְדוּלָּה.

דְּכִינּוּן שְׁהַעֲסָק אֵין מוֹעִיל לָהּ. הָגוּ כְּשׁוּהָה בְּלִי עֶסֶק וְקִי"ל בְּסִי' תַנ"ט שְׂאָסוּר לְכַתְחִילָה
לְהַשְׁהוֹת הָעִיסָה בְּלִי שׁוּם עֶסֶק ע' בַּב"י סִי' תַנ"ו וְט"ז שָׁם.

מְּכַל מְּקוֹם יֵשׁ לֹזְמֵר דְּבַנ"ד יֵשׁ לְהַתִּיר לְפִי שְׁאֲצֻלִּינוּ גַם בְּעֵינֶיךָ קִטְנָה אִי אֶפְשָׁר לִינְהַר
שְׁלֵא תִהְיֶה מְּנֻחַת רַגְעַ בְּלִי עֶסֶק. וְעוֹד דְּהָא כְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים שְׁפָל שְׁעָה"ד כְּדִיעְבַד דְּמִי.

וּבְגִידוֹן דִּידוֹן הָוֵי הַפְּסֵד מְּרוֹבָה וְגַם שְׁעָה"ד דְּבְמִדִּינְתֵם קְנִישָׁה לְעֲשׂוֹת הַפֵּל עַל יְדֵי פּוֹעֲלִים
וּכְמוֹ שְׁפִתְבְּתִי לְעֵיל וְגַם הַרְבֵּה פּוֹסְקִים מְּתִירִים אַף לְכַתְּחִילָה וְעַ' מַג"א ס"ס תנ"ו וּבַח"י
שָׁם. וְעוֹד דְּלִפְמַש"ל דְּבַנ"ד י"ל שְׁהַעֲסֵק ע"י הַמְּכֻוֹנוֹת שׁוֹלֵט בְּכָל עֲוֹבֵי הָעֵינֶיךָ.

וְלֹא שְׁיִיךְ כְּלָל חֲשֵׁשׁ דְּעֵינֶיךָ גְּדוּלָה רַק שְׁאֲסָרוּ מְּשׁוּם לֹא פְּלוּג. וּלְפ"ז י"ל שְׁזָה לֹא שְׁיִיךְ
בְּמְּכֻוֹנָה דְּהָוֵי מְּיִלְתָּא דְּלֹא שְׁכִיחָא.

ע' מל"מ פ"ד מה' מלנה ולנה הי"ד לעננו גזירה ולעננו ספק תקנה וע' חיבורי ח"א סי'
ע"ז וסי' צ' ביארנו לעננו היכא שְׁהַחְמִירוּ רַק מְּשׁוּם לֹא פְּלוּג. וּבְסִי' כ"ח הַאֲרַכְנוּ בְּעֵנֵינוּ
זָה.

וְגַם דְּהָא מְּקוֹר הַדִּין שְׁלִכְתְּחִילָה אִין לְשִׁהוּת בְּלִי עֶסֶק הוּא מְּהָא דְּפְּסָחִים (דָּף מ"ב) שְׁלֵא
תִּגְבִּיחַ יְדָה מִן הַתְּנׁוּר וּכְפִירֵשׁ"י שָׁם. וְשָׁם פִּירְשׁוּ הָרֵא"ש וְהַר"ן וְעוֹד רַאשׁוֹנִים בְּאִנְפֵינוּ
אַחַר יַעו"ש.

וּא"כ אִין לְהַחְמִיר כ"כ בַּנ"ד. וּבַכ"ז נִרְאֶה שְׁאֲסוּר לִיתֵן כ"כ קָמַח שְׁיִשְׁתֵּהּ יוֹתֵר מִכ"ד
מִיְנוּט.

כִּי בַכ"ז אֲסוּר לְכַתְּחִילָה לְשִׁהוּת יוֹתֵר מְּמִיל כִּי אִין אָנוּ בְּקִיאִים בְּהַתְּחַלַּת חִימוּץ לְזֹאת
אִין לָנוּ לְהַכְּבִישׁ א"ע בְּסִפְּקֵי אִיסוּר חֲמוּר כְּזֹה. אֲבָל עַד כ"ד מִיְנוּט יֵשׁ לְהַקְּלֵ בְּזָה.

אַף דְּבְּעֻלְמָא מְּחִמִּירִים לְכַתְּחִילָה כְּדַעַת הַסּוֹבְרִים ט"ו מִיְנוּט וְרֵאִיתִי בְּדַבְּרֵי כַת"ר שְׁפִתְב
ש"ס ח אֲצַבְּעוֹת וְשְׁאָרִים בְּלִי עֶסֶק. וּבְאַמַּת אִין הַחֲשָׁבוֹן נִכּוֹן כִּי הֵלֵא פְּתַב כַת"ר שְׁהַג'
אַמּוֹת הֵם בְּעֵיגוּל.

וּא"כ כְּשִׁהָאוּפֵן דוּחַק ד' אֲצַבְּעוֹת שְׁבַתְּחִילַת הַכְּלִי הָרֵי הָאוּפֵן מְּחֻזֵק עַכ"פ אִיזָה מְּשֵׁף גַם
בְּרוּחַב הָעֵיגוּל. וּא"כ הָרֵי הוּא פְּחוֹת מִס"ח אֲצַבְּעוֹת.

וְכֵן בְּצַד הַשְּׁנִי. וְעוֹד יֵשׁ חֲשָׁבוֹן בְּזָה וְאַקְצָר בְּאַשְׁרֵי אִין נ"מ לְדִינָא: אָכֵן אִם שְׁפִשְׁנַעְשְׁתָּהּ
הָעֵינֶיךָ חוּטִים דְּקִים וְאַח"כ לְפִירוּרִים.

אַיִנָם מְּוַבְּדִלִים לְגַמְרֵי. רַק יֵשׁ לָהֶם אִיזָה חִיבוּר זָה לָזָה.
וּבַכ"ז נִרְאֶה כְּאֵלוּ הוּא חוּטִים דְּקִים אוּ פִירוּרִים. וּכ"נ לְפִי הָעֵנֵינוּ.

בְּאִנְפֵינוּ כְּזֹה וְדֹאֵי דְּמִקְרֵי עֵינֶיךָ גְּדוּלָה בְּכָל הַמְּכֻוֹנוֹת וְהַצְּדָק עִם מַעַכ"ת לְאַסּוּר לְשִׁהוּת
חֲצִי שְׁעָה. וּכְמִבְּנֹאֵר בְּכָל הַפּוֹסְקִים לְאַסּוּר בְּעֵינֶיךָ גְּדוּלָה כְּשִׁעוּר מִיֵּל.

וְיִפְּה הוֹרָה מַעַכ"ת שְׁלֵא יִתְּנוּ בְּהַמְּכֻוֹנָה קָמַח רַק בְּמִדָּה שְׁלֵא יִשְׁתֵּהּ מְּתַחִילָה וְעַד סוּף רַק
פְּחוֹת קְצַת מִ"ח מִיְנוּטִין וְאִם הוּא שְׁעָה"ד גְּדוּל יֵשׁ לְהַקְּלֵ עַל פְּחוֹת מִכ"ד מִיְנוּט כַּמַּש"ל.
וּכ"ז פְּתַבְּתִי לְפִי הַצְּעַת מַעַכ"ת.

אַבְּל לְדַעַתִּי צְרִיךְ לְשׁוּם לֵב אוּלֵי מְּתַחְמָמִים כְּלִי הַמְּכֻוֹנָה בְּשִׁבִיל רֻב הַמְּהִירוֹת ע"י
הַעֲלָעֻקְטָרִי וּכְדוּעַ שְׁמָהִירוֹת הַסִּיבּוּב גוֹרֵם חוּם גְּדוּל. וְזָה מְּפִנְרֵשׁ בְּכָל הַפּוֹסְקִים וּבַשׁו"ע
סִי' תנ"ט ס"ג שְׁאֵם הַמְּקוֹם חָם אוּ שִׁידֵי הָעוֹסֵק בְּעֵינֶיךָ חָמִים.

יש לחוש לחימוץ אף בפחות מפדי מיל. ולזה צריך לבדוק בנ"ד את כלי המכונה בעת שהמכונה עוסקת בבצק.

ואם נתחממו הכלים. אזי אסור לעשות מצות במכונה זו אף אם ישקה מעט.

וכן אם א"א לנקות הכלים פראוי. אזי אסור לעשות מצות במכונה הנ"ל.

ולנקות הכלים יש להקל להתיר אחר כל עשיית מצות. ואף ששוקה חצי שעה.

ככ"ז הרי הפך שמערכת העיסה במכונה ראשונה. אין משתמשים בה ביתר המכונות.

ושפיר אפשר לנקותה קודם שיחמיץ מה שנדבק בה. וכן האופן שסובב במכונה השנית אינו סובב במכונה שלישית ורביעית.

ולזה סגי שפכל פעם ינקו את כלי המכונה. אבל אם לא ינקו.

הרי שוקה המכונה ראשונה והפך שמתגלגל בה בלי עסק עד שישוימו בה קמח שנית ומחמיץ ובפרט לפמש"ל שי"ל שהעסק בהעיסה שבמכונות לא מיקרי עסק לגבי העיסה שנדבקה בכלי המכונות: סימן כא בע"ה תקנות שתקנתי מה שצריך להשגיח בעת אפיית מצות.

וגם בעצמי בע"ה לא מנעתי מלהשגיח ע"ז בכל האפשר (א) לראות מקום עמידת הכלי הגדולה עם המים אם הוא מכוסה ונשלא פלו גשמים לתוך המים. ונשלא יוסיפו בהם מים שלא לנו עד מחצה ביאור על התקנות כפי מסדר האותיות (א) התה"ד כתב בס' קט"ו שאחר השאיבה צריך לכסות המים כדי שלא יפול בהם שום דבר.

וא"כ גם כשעומדים המים באיזה חדר צריך לכסותו. וגם ע"פ רוב מעמידים המים בפרת שמצוי שם תבן וצורות וכדומה.

או בפרונדור שהולכים דרך שם. ומצוי שיפול שם דבר.

וכ"נ ברפי"א דפרה שהיו מכסין את מי חטאת. ואף דגילוי אינו פוסל במי חטאת כדאיתא בחולין (דף י').

היינו בדיעבד ע"ש. אבל לכתחילה ודאי שצריך לכסות שלא יפול שם שום דבר דהא כתיב בהם שמירה שצריך לשמרם.

וה"ה במצה כתיב שמירה. וכן מצינו בב"ק (דף מ"ה) דש"ש חייב לשמור אף נגד רוח שאינה מצויה ונאנן במצות התורה ש"ש אנן.

ואף שעושים ע"מ שלא לקבל פרס מ"מ הא כתיב מי הקדימני שלא לנו עד מחצה (ב) ראוי לפרקים לשאול ממי לקחו הקמח ובאיזה מקום נטחן ואם היה הפשר פראוי וביחוד צריך זה במקומות שאופים מצות למסחר ומכ"ש במקום שהעסק הוא של נשים: (ג) להרחיק שלא ילושו בכלי שתוכה לכן וכמו אגנות של נחושת שקורים קופער.

כי בהם אין ניכר פראוי אם נשאר קצת לבנונית של העיסה ולא נתקנה פראוי (ד) לא יהיו סדקים בהקרשים שמגלגלים עליהם המצות וכן בהמרדה ובהעצים שמגלגלים בהם וכן בהקערות שלשים בהם, וכן שלא יהא בהם רקבון ביאור על התקנות ונאשלם.

וכיון דכתיב בה לשון שְׁמִירָה צְרִיף לשמור אף מדבר שאינו מצוי. וכן איתא בפ"ח דתרומות שאם היתה תרומה במקום התורפה יניחה במקום המנצנע.

ומפרש הש"ס בבכורות (ד' ל"ד) משום דכתיב משמרת תרומתי שצריף לשמרה. וע' תו' גיטין (דף ל"ה ע"א) דהיכא שקיבל עליו לשמור הו"ל לאסוקי אדעתיה טפי וגם דהא מדינא דגמרא צריף ליזהר בגילוי ורק אנתנו מקילים מטעם המבואר בפוסקים.

ולזה במים של מצוה ראוי לנהוג בהם כדיון. ובה לא שייך סברא דשומר מצוה כמ"ש בחיבורי ח"ב סי' נ"ג.

ולזה בנ"ד צריף לשמור אף מדבר שאינו מצוי. ומכ"ש שפרפתים ופרוזדור מצוי שישפול איזה דבר.

ואף דמבואר בח"י סי' תנ"ה סק"ב שאם האויר קר אין לכסות המים. ואצלנו ע"פ רוב האויר קר קודם הפסח.

לענ"ד ז"א דהוא מיייתי לה מא"ח שהובא בב"י שם וכתב רק שייניח המים באויר ולא במרתף ע"ש. אבל מענין פיסוי לא איירי שם כלל.

וכיסוי דק אינו פועל על המים לחממם. וכ"ה מנהג ישראל לכסות המים של מצוה: ומ"ש ליזהר שלא ירדו שם גשמים.

הנה לא מיבעיא אם ירבו מי הגשמים על המים שפכלי דודאי אסור דהא לא הוי מים שלנו. ומה שהיו בלועים בעבים לא הוי זה כמו בתוך כלי וגם דאפשר האויר חם במקום שהעבים נמצאים.

וגם אולי נמצאו המים בעבים בעוד היום גדול. וקמא קמא בטיל לא שייך בנ"ד כמובן דהקא משום חמימות אתינון עלה.

וכיון שהרוב הוי מים שלא לנו הם מחממים השאר. אכן אף במיעוט מי גשמים יש לחוש דהא כתבי הפוסקים והובא במג"א סי' תנ"ה סק"ה דגשמים רותחין הן ויש לחוש שיתחממו כל המים.

ואף דבמים שלא לנו אמרינו שמיעוטם מצטננים ברוב מים שלנו כדקיי"ל בסי' תנ"ה ס"ד. היינו דהא מ"מ אינם חמים.

אבל מי גשמים דנקטינו שהם רותחים במקורם. יש לחוש דאף ברובא לא בטלי וכעין שכתב הרמ"א בתשובה סי' ל"ה דחמי האור לא מהני להו צינון] וכ"ה בטבע אשר מים חמים פשיתערבו במים צוננים אף שיהא הרוב צוננים.

בכ"ז יהיו המים פושרים ומ"ש ליזהר שלא יהיו מחצה מים שלא לנו. הנה בזה נכשלים הרבה מעמי הארץ.

כי מוסיפים בכל עת מים שלא לנו. וחושבים שפכל עת בטלים המים הנוספים בשאר המים.

ואפשר מקור טעותם הוא מהא דקמא קמא בטיל. אבל כבר כתבתי דהקא לא שייך זה.

ולזה צריף להזהיר על זה: (ב) הנה אף שכל ישראל נאמנים על האיסורים. מ"מ הא קיי"ל דנשים אין נאמנות בדבר שיש בו טורח והכא הוי טורח גדול לתפש אחר חטים פשרים לפסח ולטחנם ברחינים של פסח ולהשגיח על כל הפרטים הדרושים לזה.

ואף כי יש לחלק בזה. בכ"ז במקום שאופין מצות למסתר יש לחוש לזה אף באנשים כפי שהורה הנסיון אשר הם מחפשים לקנות קמת בזול.

וכן למהר באפיינתם כפי האפשר כדי שיוכלו להזיז הרבה. ולא עדיפא מטבח הנוטל שפר מכשירות ולא מטריפות שהחמירו ביו"ד סי' י"ח.

ואף דהכא יש להחטים חזקת היתר לפסח. מ"מ פנין שמצוי שיתחמצו מסיבות שונות יש לחוש.

וגם דהויא חזקה העשויה להשתנות. וכ"כ הח"י סי' ת"ס סק"ד בשם הש"ל שיש להחמיר בנאמנות נשים לענין מצות ע"ש: (ג) עיי' חיבורי ח"ג סי' כ' באריכות בע"ה לכאר זה: (ד) הוא מפורש בסי' תנ"ט ס"ד וע"ש במג"א בשם מהרי"ל לענין אגן הלישה ובח"י סק"ד בשם המהרי"ו לענין הפרדה.

ומובא שם הטעם לפי שנקנס בצק בהסדקים וא"א לנקר שם ומידבק משהו בהמצה. וכן מצינו בחולין (ד' קי"א) דבמידי דאית ביה פילי חישינו טפי שיכנס החלב לתוך הסדקים ולא פלו להוציא משם בנקל.

ואף דעיסה אינה דבר לח. מ"מ דרפה ליכנס בסדקים מחמת דחם הגילגול או הלישה. וכן איתא בפסחים (דף מ"ה) בצק שבסדקי עריבה. והיינו שהבצק נכנס בסדקים מחמת דחם הלישה ומתחמץ שם.

וע"ש בסוגיא מה שחילקו בין עשוי לחזק או לא וע"ש ברש"י ומג"א סי' תמ"ב סקט"ז. וכבר נהגו לנקות את הקרשים והעצים המגלגלים בין כל שיעור מיל.

ויש נוהגים לפרוס על הקרשים נייר ומחליפים הנייר בכל פעם. ונראה דאף בכה"ג צריף ליזהר שלא יהו סדקים בהקרשים באשר ראיתי כי נופלים פירורים מהעיסה לאחורי הנייר ונדבקים בקרשים ונופלים בסדקי הקרשים.

ולזה גם בכה"ג צריף לנקות הקרשים בכל שיעור מיל. והמגלגלים על הנייר צריכין ליזהר שלא ליקח נייר שיש עליו נקודות שחורות.

כי ראיתי בעיני שהפחות נדבק בהעיסה ויש בזה חשש חימוץ או עיכוב באפי' ע' סי' תס"א ס"ב ובהגר"א שם סק"ט. וגם יש ניירות המשוחים באיזה דבר המחליק.

וזה נדבק בעיסה. והמגלגלים על טפי ברזל ומתפכים הטסים בכל עת אחר שיעור מיל. צריכין ליזהר ג"כ. כי ראיתי אשר פירורי עיסה נופלים מתחת הטסים ונדבקים שם.

וכשמפכים אותם צריף לנקותם מהפירורים הללו. וגם צריף ליזהר שלא יהיו בהקרשים מקומות שיש עליהם כמו זפת מלחלוחית העץ.

שזה נדבק בעיסה. וביותר פשהעץ מתחמם וכן שלא יהי' בהם רקבון.

שְׁזָה נְדָבָק ג"כ בְּעֵינָהּ: ומ"ש שעכ"פ לא יגלגלו על מקום הַרְקָבוֹן או על הסַעֲנֵקֶס.
לְכַאֲרָה יֵשׁ לְאַסֹּר בְּזָה דְהָא קַי"ל בְּיו"ד ס"ו ו' וס"י י"ח ס"י שְׁאֲסוֹר לְכַתְחִילָה לְשַׁחֲט
בְּסַפִּין שְׁיֵשׁ בּוּ פְּגִימָה אַף שְׁיִכְוֹן לְשַׁחֲט בְּמִקְוֹם שְׁאִין בּוּ פְּגִימָה.

וְאִפִּילוּ כְּרַף מְטֵלִית עַל הַפְּגִימָה. דְּחִיּוּשֵׁינָן שְׁמָא יִשְׁפַח וְיִשְׁתּוּט בְּמִקְוֹם הַפְּגִימָה.

ובשעה"ד שְׂרֵי פְּשִׁימֵי מְטֵלִית עַל מִקְוֹם הַפְּגִימָה. וא"כ ה"נ נִימָא שְׁמָא יִגְלָגְלוּ עַל מִקְוֹם
הַרְקָבוֹן וְהַסַּעֲנֵקֶס, וּבְכַרְט בנ"ד שְׁמֹסוֹר הַדְּבָר לְנִשְׁמֵי וְגַם אִין הֵיכֵר עַל מִקְוֹם הַהוּא
שְׁיִדְעוּ לִיזְהַר בְּזָה.

וְנִרְאָה שְׁזָה רַק בְּסַפִּין פְּגוּם שְׁמָא יִשְׁחַח בְּמִקְוֹם הַפְּגִימָה הֵנִי אִיסוֹר גְּמוּר. אָבֵל בנ"ד אַף
אִם יְדָבֵק אִיזָה דְבָר מִהַקְרָשִׁים בְּהַעֲיָסָה.

אִינוּ אִיסוֹר כְּרוּר רַק חֲשֵׁשׁ בְּעֵלְמָא. וּבְדִיעֵבַד אִם נֶאֱפוּ הַמְצוֹת אִין לְאַסֹּרֵם לְזָה אִין לְגִזְרָה
בְּזָה.

וכ"כ הַפּוֹסְקִים דְּכָל הֵיכָא דְבְּדִיעֵבַד כְּשֵׁר אִין לְגִזְרָה בְּזָה אִטוּ לְכַתְחִילָה. וְגַם דְּזָה מִיְקָרִי
שְׁעָה"ד כִּי קָשָׁה לְהַשִּׁיג קְרָשִׁים שְׁלֵא יִהְיוּ בְּהֵם פְּקָקִים כְּאַלְהָה.

וְרַב אֹפִי הַמְצוֹת הֵם עֲנִיִּים. וְכַבֵּר כְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים דְּכָל שְׁעָה"ד כְּדִיעֵבַד דְּמִי.

וְגַם דְּהַפְּגִימָה הֵנִי רַק מְשִׁהוּ וְאִין נִיכָר כ"כ מִשָּׂא"כ הֵנִהוּ דנ"ד שְׁהֵם נִיכָרִים הֵיטֵב. אָכֵן
אִם יֵשׁ עַל הַקְרָשִׁים דְבָר שְׁאֲסוֹר אַף דִּיעֵבַד.

אִסוֹר לְגַלְגַּל עֲלֵיהֶם. וְעוּי"ל דְּבַעֲרִירֵיבִין (דָּף ג') אִימָא דְרַבִּים מְדַכְרִי אֶהְדְּדִי וְלֹא גְזָרִין
וְכַעֲיִן זָה אִימָא בְּשַׁבַּת (דָּף י"ב) גְּבִי קְרִיאָה לְאוּר הַנֵּר דְּבִשְׁנֵי לֹא גְזָרוּ.

וְכֵן אִימָא בְּשַׁבַּת (דָּף קמ"ז ע"ב) דְּכַרְבִּים לֹא גְזָרִין שְׁמָא יִסְחֹנוּט. וְהֵ"ה בנ"ד יֵשׁ הַרְבֵּה
נְשִׁים וְאֲנָשִׁים עוֹסְקִים בְּאַפְיִית הַמְצוֹת וּמְדַכְרִי אֶהְדְּדִי.

וְאַף דְּבַעֲרִירֵיבִין שְׁמָא חַד לִישְׁנָא ס"ל דְּכַרְבִּים גְּרַע דְּהֵנִי קוּדְרָא דְּבִי שְׁוֹתְפִי. הֵינֵנוּ רַק הֵתָם
שְׁצָרִיף לְשִׁים לֵב אִם נִתְחַדֵּשׁ דְבָר שְׁצָרִיף תִּיקוּן.

אָבֵל לְשְׁמוֹר שְׁלֵא יַעֲשׂוּ אִיסוֹר יְדוּע רַבִּים עֲדִיפִי. וְאַף דְּבִשְׁבַּת (דָּף י"ב) מְחַלְקִין בֵּין
עוֹסְקִים בְּעֲנִין אֶחָד אוֹ לֹא.

מ"מ בנ"ד כְּוָלָם עוֹסְקִים בְּעֲנִין אֶחָד לְשְׁמוֹר אֶת הַמְצוֹת מְחִימוּץ וְיֵשׁ לְהַאֲרִיף בְּזָה וְאִכ"מ
כִּי בנ"ד אִינוּ רַק חֲשֵׁשׁ בְּעֵלְמָא כְּמִש"ל אָכֵן בְּסַדְקִים אִין לְהַקֵּל וְלוֹמַר שְׁיִזְהַרוּ שְׁלֹא לְלוּשׁ
עֲלֵיהֶם. כִּי הֵם קְטָנִים וְקָשָׁה לִיזְהַר בְּזָה.

וְכִמוּ פְּגִימָה שְׁהַזְכְּרוּנוּ: וּבְאַגְנוֹת שְׁלֵשִׁים בְּהֵם נִהְגוּ לְהַקֵּל לְקַחַת אַף אִם יֵשׁ בְּהֵם אִיזָה
נֶקֶב אוֹ סַדְק. וּמְנַקְרִים מְשֵׁם בְּכָל עֵת ע"י מַחַט.

וְזָה בָּא בְּאַשְׁרֵי קָשָׁה לְהַשִּׁיג קְעָרוֹת בְּלִי סַדְק. וְלְקַחַת חֲדָשִׁים הוּא הוֹצָאָה רַבָּה.

אָבֵל רְאוּי לְהַתְרַחֵק מִזָּה בֵּינוּ שְׁהוּא וְלֹא פְּקָקִים הַנִּקְרָא סַעֲנֵקֶס. וְעַכ"פ שְׁלֵא יִגְלָגְלוּ עַל
הַרְקָבוֹן אוֹ עַל הַסַּעֲנֵקֶס (ה) שְׁיִהְיוּ לְהֵם ג' מְרֻדוֹת וְיִשְׁיַחֲלִיפוּם בְּכָל עֵת שְׁיִתְחַמְמוּ.

ולא אחר שלש עיסות כפי הרגלם: (ו) לא יעמדו המים סמוך להקמח בלי הפסק מחיצה ביניהם. וכן שלא יעמדו המים סמוך למקום שמגלגלים המצות שלא יפלו פירוני בצק לתוך המים וכן שלא יעמדו סמוך לתנור שלא יתחממו וכן להרחיק הקמח ממקום שמגלגלים המצות (ז) לא יגלגלו המצות נגד התנור: (ח) שלא ילושו ולא יגלגלו המצות במקום שהשמש שולטת דרך החלון: (ט) הקערות שלשים בהם יהיו מקונחות ומינבשות כראוי ושלא יניחום להתיבש אצל התנור שלא יתחממו: (י) לראות שלא יגלגלו ביאור על התקנות מפורש במהרי"ל והובא במג"א לאיסור.

אם לא שהנקב ניפר היטב ורחב קצת. וכן בסדק רחב וכמ"ש המג"א שם דאם הרחיב הסדק שרי.

וכן הרושם שהאומנים רושמים על הכלים דשרי לענין הגעלה אם ינקרום היטב כדאיתא בסי' תנ"א סי"ג: (ה) הנה אופי המצות הורגלו להחליף המרדה בכל שלש עיסות וזה טעות כי הנסיון הורה שהמרדה מתחממת בנתינת ד' או ה' מצות לתנור.

וכשמניחים אח"כ עליה מצת עיפה מתחממת חום המרדה. טרם שיניחנה בתנור. וכעין דקיי"ל בסי' תנ"ט שאסור ללוש בשמש או סמוך לתנור. ויש מחמירים שם אף בדיעבד ע"ש במג"א וח"י.

והקא גרע טפי משמש. וכ"כ הט"ז סי' תס"א סק"א ובח"י שם שע"י חמימות מתחממת תיקף ע"ש דגם המרדה מתחממת.

ולזה כתבתי שיהיו מוכנים ג' מרדות כי ע"פ רוב יש י"ב או י"ג שמגלגלים המצות. ויוכלו להחליף שני פעמים.

ובתוך כך תצטנו המרדה הראשונה. וצריך להשגיח להעמיד המרדה בפרוזדור כדי שתצטנו.

ויותר טוב לאפות ע"י מקלות. כי נקל להכין הרבה ולהחליף בכל עת.

וגם כי המצה אינה מונחת כולה על המקל ואינה נדבקת כ"כ להמקל: (ו) הטעם פשוט שלא יפול אבק הקמח לתוך המים ויתחממו המים. כי אבק הקמח פורח באויר.

ואינו נראה לעין. וכ"כ המג"א סי' תנ"ג סק"א שאבק פורח ע"ש בח"י.

וההכרח לעשות מחיצה בינתיים כמ"ש המג"א שם לענין טחינה רק שיש לחלק כי מתנועת הרטיבים מתפזר האבק ביותר. וראוי לאסור המים אם לפי ראות עין אפשר שיפול האבק במים.

אף מה שאפיו מהמים אין לאסור באשר יש כמה ספיקות בזה. וכעין זה קיי"ל בס"ס תנ"ט שצריך להרחיק הקמח מהמצות שלא ידבק האבק ע"ש.

ומ"ש להרחיק מן התנור פשוט כי קרוב לתנור מתחממים המים וכהא דקיי"ל ר"ס תנ"ט שלא ילוש אצל התנור וע"ש בח"י סק"ט שהביא דעת קצת פוסקים שאוסרים ללוש רק אצל פי התנור. ונראה דהמים כ"ע מודו שצריך להרחיק מכל התנור.

דְּקָא חֲזִינָן שְׁהַקְפִּידוּ חַז"ל בְּמִים אַף עַל חוּם מוּעֵט כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ שְׁהַצְרִיכוּ מִים שְׁלֵנוּ. וְכֵן קִי"ל בְּסִי' תנ"ט ס"ג שְׁאָסוּר לְקַטֵּף בְּמִים שְׁמַצִּנָּת יְדִיהָ בְּעַת הַלֵּישָׁה לְפִי שְׁנֹתֶחְמָמוּ הַמֵּים מִיְדִיהָ.

וְשֵׁם אֵין יְדִיהָ חַמּוֹת כ"כ מִהַתְעַסְקוֹת בְּלֵישָׁה ע"ש בח"י סק"ח. וכ"כ הַפּר"ח סִי' תנ"ט סק"ה שְׁאָף אִם הָיוּ הַמֵּים קָצַת פּוֹשְׁרִים הֵם מְחַמְצִים ע"ש.

וְאִם יִתְרָאָה קָצַת חַמִּימוֹת בְּמִים אָסוּר אַף דִּיעֲבַד כְּדִין עֲבָרָה וְלֵשָׁה בְּחַמִּים. וְסָמוּךְ לְמָקוֹם גְּלוּל הַמַּצּוֹת וְדַאי שְׁאָסוּר כִּי שֵׁם מְצוּי לִיְפּוֹל פִּירוּרֵי בְּצַק כְּפִדוּעַ.

וְכֵן סָמוּךְ לְהַמַּצּוֹת אָסוּר לְהַעֲמִיד הַקֶּמַח כְּמִפְנֵי שֶׁ"ס תנ"ט. וּלְפַמֵּשׁ"ל יֵשׁ לְדוֹן שְׁצָרִיף הַפֶּסֶק מְחִיצָה: וּמִמָּקוֹם שְׁשִׁמְגִלְגָּלִים הַמַּצּוֹת צָרִיף לְהַרְחִיק שְׁלֵא יְפּוֹל הַקֶּמַח עַל הָעֵיסָה וְלֵא תֵאָפֶה כְּרֵאוּי.

וְכַדְקִי"ל בְּסִי' תנ"ט ס"ו וּבִמ"א סקט"ז שְׁצָרִיף לִיְזַהֵר שְׁלֵא לִיְתֵן קֶמַח לְתוֹךְ הָעֵיסָה ע"ש. וְהִנֵּה הַמְנַהֵג שְׁהַשֵּׁק קֶמַח עוֹמֵד סָמוּךְ לְמָקוֹם הַלֵּישָׁה וְלְכַאוּרָה אֵין רֵאוּי לַעֲשׂוֹת כֵּן.

כִּי הָאֲבָק יְפּוֹל עַל הָעֵיסָה בְּאֲמֻצַּע לֵישָׁה. וְנִרְאָה שְׁאֵין לְחוּשׁ לְאֲבָק רַק בְּשַׁעַה שְׁלוֹקָחִים הַקֶּמַח מִתּוֹךְ הַשֵּׁק שְׁעִי"ז מִתְעוֹרֵר אֲבָק הַקֶּמַח.

אֲבָל כְּשֶׁהַשֵּׁק מוֹנַח כְּדַרְכּוֹ אֵין עוֹלָה אֲבָק. וְלִזְהָ אֵין לְחוּשׁ בְּשַׁעַת לֵישָׁה.

אֲבָל לְמַצּוֹת שְׁמַגְלִגָּלִים יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁיַעֲלֶה הָאֲבָק בְּעַת שְׁיִקְחוּ קֶמַח לִיְתֵן לְתוֹךְ הַקֶּעֶרֶה לְלוּשׁ וּלְפ"ז צָרִיף לְהַזְהִיר אֶת נוֹתֵן הַקֶּמַח שְׁלֵא יִקַּח קֶמַח מִהַשֵּׁק לְתוֹךְ הַפְּלִי שְׁמוּדָד בּוֹ הַקֶּמַח לְלֵישָׁה.

רַק בְּשַׁעַה שְׁצָרִיף לְלוּשׁ. וְלֵא בְּשַׁעַה שְׁעִדִּין לֵישָׁה אֶת הַקּוֹדֶמֶת.

כִּי יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁיִפּוֹל אֲבָק עַל הָעֵיסָה בְּשַׁעַת לֵישָׁה: ז) זֶה מִפְּנֵי שֶׁ"ס תנ"ט ס"א שְׁלֵא לְלוּשׁ סָמוּךְ לְתַנּוּר. וְכַתֵּב שֵׁם הַח"י דַּעַת קָצַת פּוֹסְקִים דְּהִינּוּ רַק נֶגֶד פִּי הַתַּנּוּר וּקָצַת סוּבְרִים שְׁאָסוּר בְּכָל הַחֲדָר שְׁהַתַּנּוּר בּוֹ.

וְהִנֵּה לְהַחֲמִיר בְּכָל הַחֲדָר לֵא נִהְגוּ כַּמ"ש הַח"י שֵׁם. וְהוּא דְבָר שְׁאֵין רוּה"צ יְכוּלִים לַעֲמֹד בּוֹ.

כִּי רֹב הָאוֹפִים הֵם עֲנִיִּים. וְרַק בְּזִמְן הַש"ס שְׁפָל אֶחָד אָפֶה לַעֲצָמוֹ בְּכָל יוֹם כְּפִי צָרְפוֹ. הִנֵּה יְכוּל לִיְזַהֵר מִשֵּׁא"כ אֲצָלִינוּ שְׁאוּפֵין קוּה"פ עַל כָּל הַפֶּסֶח. וְרַק צָרִיף לִיְזַהֵר עַכ"פ שְׁלֵא לְלוּשׁ וּלְגַלְגֵּל נֶגֶד הַתַּנּוּר.

וְאִף לֵא סָמוּךְ לְתַנּוּר בְּמָקוֹם שְׁמַרְגִּישִׁים אֶת חוּם הַתַּנּוּר: ח) הוּא מִפְּנֵי שֶׁ"ס דָּף (מ"ב). וְבִר"ס תנ"ט מְבַנְּאֵר דָּאף דָּרָף הַחֲלוֹן אָסוּר.

וְאִף דָּשֵׁם אֵיירֵי בְּחֲלוֹן פְּתוּחַ. מ"מ פְּשׁוּט דָּאף כְּשֶׁהַחֲלוֹן סָגוּר וְהַשְּׁמֵשׁ שׁוֹלֵט דָּרָף הַזְכוּכִית שְׁאָסוּר.

כי החום שולט גם באופן כזה. ואפשר שיעוד חם יותר כי הזכוכית מוסיף הכל מניצוצי השמש כדאי תא בביצה (דף ל"ג) ע"ש ברש"י.

וממילא הניצוצות מתחממים יותר ומחממים את העיסה. וצריך להשגיח ע"ז כי רובם אין גזרים בזה.

וצריך לתלות וילון עב נגד החלונות שלצד השמש. אחר פותבי זה ראיתי בח"י סק"ד שפכת דשרי ללוש נגד חלון של זכוכית.

והרגיש בהא דביצה. וכתב דשם איירי דווקא בזכוכית עם מים.

ולענ"ד זה אינו דהנפסיון מורה שכל זכוכית מוסיף הכל כנגד השמש וכידוע שמוציאין אור מזכוכית אף בלא מים וגם נראה לעין שהשמש מחמם אף בעד חלון של זכוכית: (ט) ע"פ רוב נמצא בהקצרות אבק.

וההכרח לקנחם. כי האבק מתערב בקמח ומעכב שלא יהא גילוש יפה.

וגם אפשר גורם חימוץ. וביותר לפי ההרגל להניחם אצל פותל, ונופל מהפותל סיד לתוך הקערה.

וזה מחמם ומחמיץ כדקיי"ל ס"ס תנ"ט. וצריך להשגיח ע"ז כי דבר זה מסור להנער המנקה את הקערה.

וכן הרבה פעמים ראיתי שהקערה אינה מקונחת כראוי בעת שלוקחים אותה ללוש בה. כי עדיין נשאר בה הלחלוחית מהמים שרחץ מקודם את הקערה מהבצק שגילוש בה.

וזה חמץ גמור כי הלא כבר עבר זמן רב. ויש לדון שאף אם יקנחהו פעם כראוי לא יועיל כי כבר גבלע חמץ בקערה.

ויתחמץ ע"ז העיסה שגילוש בה פעם. ועכ"פ אם לא יקנחהו פעם כראוי וגילוש בה.

אזי בודאי יש חשש חמץ. ואף בדיעבד יש לחוש ועי' סי' תנ"ט ס"ד.

וילנה צריך ליזהר בזה: י) זה מפני שבר"ס ת"ס וע"ש בח"י בזה. ואף שלא למצת מצנה י"ל שאין הקטן נאמן ע"ז וע"ש באחרונים.

ובפרט שעכ"פ יקחו ממצות אלו למצת מצנה. וגם אולי יתנו מהם לעני.

והעני יקח מזה למצת מצנה. ושופך המים יש להחמיר ג"כ לפי שנתנית המים הוא התחלת לישא כדאי תא בשבת (דף י"ח ע"א ודף קנ"ה ע"ב).

והרבה פוסקים פסקו פן לענין שבת והובא בטוש"ע סי' שכ"ד ס"ג וכתבו שם האחרונים שיש להחמיר פן ע"ש וגם דהא עיקר חיוב שימור חל משעה שהקמח מתקרב למים כדאי תא בפסחים (דף מ' ע"א) ע"ש ברש"י שמשעת נתינת מים לקמח מתחיל חיוב שימור.

וקטן לאו בר שימור הוא ועי' מג"א סי' תנ"ג סקי"א. ואף דבמי חטאת פתיב ג"כ שימור ויתנו בפ"ג דפרה שקטנים עסקו בזה.

ועי' יומא (דף מ"ג) דיליף מקרא להכשיר קטן להנאה. י"ל דאיברי פשגדול עומד ומשמר או דהתם גזה"כ הוא.

ועכ"פ נראה ברור שיש ליזהר בזה. ולפמש"ל באות כ"ה לתת המים לקערה ואח"כ הקמח.

צריך לדקדק גם בנותן הקמח שיהא גדול וכמוכן. ומ"מ גם שופך המים יהא גדול כי לפעמים צריך להוסיף אח"כ מים באמצע הלישה פידוע.

וגם כי פשנותן מים נערוות פחותות מננות י"ב שנה. וכן שופך המים לתוך העיסה לא יהי קטן ונותן הקמח ע"ל אות ב"ה בבבאורי: (יא) מי ששופך מים לא יעמוד אצל הקמח.

בו ע"ז הוא מתכסה באבק קמח ואח"כ נדבק זה במים וכן נותן הקמח לא יקרב אל המים ואל המצות: (יב) הבלי שמונחים בו המצות האפויות לא יעמוד סמוך למקום שפגלגלים המצות או למקום הקמח שלא יפול לשם פירורי עיסה או אבק קמח: (יג) התנור יהי חם כראוי כדי שיאפה במהירות (יד) לא יהי דבוק משהו בצק במרדה.

ואם נדבק אסור לרדות בה ושללא ינדבק בה סיד. וכן בהברזלים שמונקרים בהם מצוי שישאר משהו בצק.

וצריך להשגיח שינקו אותם היטב. ושל נחנשת טובים יותר כי בנקל לנקותם: (טו) העוזרים אחר כל ט"ו מינוט והוא בערה שלש עיסות ירחצו ידיהם וינקו העצים המגלגלים והקרשים ביאור על התקנות לתוך הקערה פשלושו בה כפר עיסה אחת.

נמצא שם עדיין פירורים מעיסה הקודמת: (יא) ההרגל ששופך המים יקרב אל נותן הקמח. וע"ז יפול עליו אבק הקמח.

ואח"כ הוא שואב המים ונדבק הקמח בכלי שהוא שואב. ומתפלי יפול להמים שבתוך הפלי הגדול.

וכן נופל מבגדיו לתוך המים. ויש חשש חימוץ בזה.

ועי' ח"י ס"ס תנ"ט שכתב שמודד הקמח ירחק מהמצות אם לא ירחץ את ידיו. ולדעתי אין תועלת ברחיצת ידיו.

כי כל בגדיו מלאים אבק הקמח פידוע. ומבגדיו יפול האבק על כל דבר שיקרב אליו. לזה צריך להתרחק מהמצות כל זמן שלא ינקה בגדיו. ועי' מג"א סי' תנ"ג סקי"א שאבק הקמח פורח וע"ש בח"י.

וע"ל אות ו'. ובעיני ראיתי כ"פ שהיה דבוק קמח על הפלי ששופכים בו המים: (יב) מהקמח מפנרש בס"ס חנ"ט.

וע"ל אות ו' שיש לדון שצריך מחיצה להפסיק. ומקום שפגלגלים מסתבר.

כי בעת הגלגול נופלים הרבה פירורים. ולזה הצריכו בסי' ת"ס ס"ג לומר בע"פ בשעת לישה פירורים יהיו הפקר וע"ש באחרונים: (יג) הטעם כי אם לא יהא חם כראוי.

לא יתאפו המצות כראוי. ובין פה וכה יתחמצו.

וכ"כ הרבה פוסקים שאסור להניח המצה בתנור ואם"כ להסיק תחתייה. כי בין כה נכה תתחמץ המצה.

והובא בסי' תס"א ס"ב. ומקור הדין נשם הוא מהא דפסחים (דף מ') אדקהכי מחמע ליה ע"ש בפוסקים ובח"י סק"ז.

ואף שי"ל דכיון שהחנם שבתנור הוא עיקר אפית המצות. אין לחוש לחימוץ.

נדמי לשוחט בספין רעה דאפילו כל היום קיי"ל דכשיגרה. מ"מ ז"א דהכא כיון שאין בו חמימות כ"כ לאפות במהירות.

מתחמצת קודם שמתחלת ליאפות. דכל חנם מחמץ אף קודם שיעור מיל.

וגם דהא יש מצות שנעשו מהעיסה שנילושה פעם ג' בקערה. ונתערבו בה פירותים שנשארו בקערה וכן על הקרשים מעיסה ראשונה שנשלם לה שיעור מיל בראשית אפייתם בתנור.

וכידוע שכן המנהג ללוש בקערה כפי ערוך שיעור מיל. ובנה לכל השיטות אסור.

דאף המקילים בסי' תס"א ס"ב במסיק אם"כ. היינו משום דהוי תוך שיעור מיל ע"ש.

ונראה ראיה לנ"ד דהא איתא בפסחים (דף ל"ז) שאין עושין מצה עבה טפח וכ"כ בסי' ת"ס ס"ה. והטעם הוא שמתחמץ קודם שנאפה כראוי.

ואיתא בש"ס נשם דלהכי עשו לה"פ עב טפח אף שהוא מצה. מפני שהיה התנור של מקדש חם ביותר ע"ש בפירוש"י והעצים היו יבשים והיה נאפה מהרה אף שהוא עב.

נמצא מבואר שאם התנור אינו חם כ"כ אפשר שמתחמץ קודם שנאפה אם המצה עבה. וא"כ י"ל שאם התנור אינו חם כראוי אזי יתחמץ אף במצה דקה כמו שלנו.

כי מי יודע גבול העובי ומדת החום. ונראה שצריך שיהא התנור חם עכ"פ כפי הדרך להיות בעת אפיית לחם.

וביותר צריך להשגיח בסוף האפיה כי אז אף שהתנור מצטנן קצת אופים בו ג"כ. וההכרח לקצר: (יד) כמה פעמים מצאתי שנדבק מעט בצק במרדה.

ולפעמים חושבים שהוא סיד. אבל באמת הוא בצק.

ונה ניקר כי סיד יעבור בקינוח בעלמא. אבל בצק הוא דבוק, והוי חמץ גמור מחנם התנור.

וגם כי שוהה יותר ממיל. ויש לאסור המרדה כדקיי"ל בסי' תנ"א סי"ז ובמג"א נשם סקל"ז שאין מועיל קליפה והגעלה.

ונראה דבנ"ד סגי בקליפה דהא הוי רק משהו ואף אם תפלוט המרדה לתוך המצה. יתבטל בס' כדיון חמץ קודם הפסח.

ועי' במג"א סי' תס"א סקי"א דאין יוצא הבלוע בלא רוטב. וגם שטעם מועט יתבטל בס' ע"ש.

ורק גבי אפיית חמץ אמרינו נשם דלא מהני קליפה. פי נבלע טעם חמץ בכל המרדה ולא בטל דלא ידעינו כמה בלע.

משא"כ בנ"ד. ואין לחוש שפליטת המשהו יחמיץ את כל המצה.

דאף משהו שאור גמור אין בכוחו להחמיץ מצה שלימה בעת קצרה כזו. ורק כשהוא בעין יש לחוש שיידבק בהמצה ויהי' איסור בעין.

וגם דאפשר יחמיץ עכ"פ המקום שיידבק בו. אבל בקליפה דהוי רק פליטה.

מתפשטת הבליעה בכל המצה ואינה מתמצת. ולפ"ז י"ל דסגי רק בגרידת המקום שידבק בו הבצק.

ומ"מ נראה להצריך קליפת כל המרדה באותו צד פי הרי נתפשט טעם החמץ בכל המרדה. ואסור לבטלו לכתחילה.

ואף דקיי"ל דקודם הפסח לא הוי נשם איסור על חמץ. וגם דהא אין פנונתו לבטל.

מ"מ היכא דאפשר למעט את האיסור. צריך למעטו בכל האפשר ועי' ט"ז יו"ד סי' קל"ז ובחבוברי ח"ב סי' מ'.

וגם דאפשר לא נבלע רק כדי קליפה דהא הוי איסור פחוש וע"ש במג"א. וגם דאם יקילו בגרידה בעלמא.

לא יזהרו בזה פראוי. אבל פשיחמירו לקלפה במעצד אזי יזהרו פראוי.

אכן לאסרה לגמרי. הוא חומרא שא"א לרוה"צ לעמוד בה.

פי קשה למצוא תיקוף מרדה אחרת: ואם נדבק סיד במרדה. צריך לגררו כמבואר בס"ס תנ"ה שסיד מחמם ומחמיץ.

ואף דבלא"ה מניח תיקוף המצה בתנור. מ"מ יש לחוש שחום הסיד יגרום לחמץ קודם שיאפה.

דחום התנור לא ישלנט בו עדיין כדי שיאפה. וכעין הא דפסחים (דף ע"ה) לענין צלי מחמת דבר אחר וע"ש בתד"ה וגרפו בשם הירושלמי וגם דדבר הנדבק מעכב האפיה כמ"ש הפוסקים ועי' הגר"א סי' תס"א סק"ט ונשם באחרונים לענין חטה הנמצאת במצה.

והורגלו לסמוך המרדה בכנתל ועי"ז נדבק נשם סיד שדבוק בפנתל. ויש להזהירם על זה שלא יסמכו בפנתל.

או דעכ"פ יקנחו בכל פעם את הסיד. אף דזה קשה לסמוך עליהם.

וכן קיי"ל ביו"ד סי' א' שאסרו לעשות דבר לכתחילה על סמך שיידקו אח"כ. ויש לחלק.

והיכא דאין להם מקום להעמידה רק אצל הפנתל יש להקל לקנחה בכל פעם. ויותר טוב שיידבקו נשם אינה דבר בפנתל לכסות את הסיד: והפרזלים שמנקרים המצות קשה מאוד לנקותם פי התריצים נשם צרים מאוד.

ולזה צריך להשגיח הרבה ע"ז כי אם ישארו נשם פירורים. נדבקו אח"כ בהמצות.

וְזֶה נִכְרַח כְּשִׁירָאוֹ בֵּין הַחֲרִיצִים מִרְאֵה לְבֹן. וְהַנְּסִיּוֹן הוֹרָה אֲשֶׁר אוֹתָם שָׁהֵם שָׁל נְחוֹשֶׁת
נִקְל יוֹתֵר לְנִקְוֹתָם.

וְאַף שֶׁפֶתַח הַמַּגֵּ"א סִי' תנ"ה סק"ט בְּשֵׁם הַמַּט"מ שֶׁנְּחוֹשֶׁת מְחַמֵּם. מ"מ אֵין לְחוּשׁ לְזֶה
כַּמ"ש הַמַּגֵּ"א שָׁם.

וּמְצִינֵנוּ דִּישׁ פּוֹסְקִים דס"ל דְּנְחוֹשֶׁת אֵין בּוֹלַע רַק אִם הָאוֹר מְהַלֵּךְ תַּחְתּוֹ עֵי' ש"ך יו"ד
סִי' ס"ח סק"ג בְּזֶה. מִשְׁמַע שֶׁנְּחוֹשֶׁת אֵינוֹ מְתַחַמֵּם בְּמַהְרָה כְּמוֹ שֶׁאָר דְּבָרִים.

וְלִזֶּה יוֹתֵר נִכּוֹן לְקַחַת שָׁל נְחוֹשֶׁת: (טו) ע"ד שִׁיעוּר מִיל ע"ל סִי' כ' בְּזֶה. וְאִם יִשְׁאָר עַל
אֵיזֶה דְּבָר מִשְׁהוּ בְּצַק.

אֲזִי יִתְחַמֵּן וְיִדְבֵּק בְּמַצּוֹת שִׁיעֵשׂוּ בָּהֶם אַח"כ. וּבִקְרָשִׁים וּבְעֵצִים שֶׁמְגַלְגְּלִים בָּהֶם.

צָרִיף לִיזְהַר בְּאֲשֶׁר מִרְאֵה עֵץ הוּא לְבֹן קֶצֶת. וְיֵשׁ לְפַעְמִים לִיחּוֹת מְבַצֵּק נִדְבֵּק בָּם וְאֵין
נִכְרַח כ"כ עַד שִׁיעֵינֵנוּ הֵיטֵב.

וְצָרִיף לִיזְהַר שִׁיגְרָדוֹם בְּנִחַת. כִּי הַנְּשִׁים מְגַרְדוֹת בְּשִׁבְרֵי זְכוּכִית וְעִי"ז עוֹשִׂים סְדָקִים
בְּהַקְרָשִׁים וּבְעֵצִים הַמְגַלְגְּלִים.

וְזֶה גוֹרֵם שֶׁלֹּא יוֹכְלוּ אַח"כ לְנִקְוֹתָם כַּמַּש"ל אוֹת ד'. וְהִנֵּה הַמַּגֵּ"א סִי' תנ"ט סק"א וְסִקט"ז
כַּתֵּב שֶׁצָרִיף לְנִקְוֹת הַיָּדִים וְהַפְּלִים אַחֵר כָּל עֵינֶסָה.

אֲבָל כְּבָר כְּתוּבָה בְּרוֹזְלִים שֶׁמְנַקְרִים בָּהֶם וְהַטָּס שֶׁמְנַקְרִים עָלָיו וְשִׁיחָה הַפֶּל נָקִי כְּרִאוֹי
(טז) הַמִּים. שֶׁהַעוֹזְרִים רוֹחֲצִים יְדֵיהֶם יַחֲלִיפוּ בְּכָל עֵת וְלֹא יִרְחֲצוּ שְׁתֵּי פְעָמִים בְּאוֹתָם
הַמִּים עֲצָמָם: (יז) לְהַכִּין עֲבוֹר הַעוֹזְרִים מְטַפְּחוֹת לְקַבֵּץ יְדֵיהֶן אַחֵר הַרְחִיצָה כְּדֵי שֶׁלֹּא
יִשְׁאָרוּ יְדֵיהֶן לְחוֹת: (יח) לְהַזְהִיר אֶת הַעוֹסְקֵת בְּלִישָׁה שֶׁתִּדַּע לְלוֹשׁ לְשֵׁם מִצַּת מְצוּנָה
וְשֶׁלֹּא תִדְבֵּר בְּעֵת הַלִּישָׁה שֶׁלֹּא יִנְתְּזוּ נִיצוּצֵי רוּחַ עַל הָעֵינֶסָה וְשֶׁבְּכָל שָׁלֵשׁ עֵיפוֹת תִּנְקָה
יְדֵיהָ הֵיטֵב.

וְתִשְׁגִּיחַ שֶׁלֹּא יִשְׁאָר עֵינֶסָה תַּחַת צַפְרָנִיָּה: (יט) לְהַזְהִיר אֶת הָאוֹפָה שֶׁלֹּא יִסִּיעַ שׁוֹם מְצָה
מִמָּקוֹם לְמָקוֹם בְּתַנּוּר בְּעוֹד שֶׁלֹּא קָרְמוּ פְּנֵיהָ כְּרִאוֹי: (כ) לְרִאוֹת שֶׁהַמַּצּוֹת יִהְיוּ אֲפוּיִים
כְּרִאוֹי וְלֹא יִשְׁאָר בָּהֶם אֵף מְקַצֵּת בְּלִתֵּי אֲפוּי כְּפִי שֶׁנִּמְצָא כֵּן כְּפֵה פְעָמִים.

וּבְיַחֲדוֹ צָרִיף לְהַשְׁגִּיחַ ע"ז בְּמָקוֹמוֹת שְׁאוּפִים הַמַּצּוֹת לְמַכִּירָה (כא) לְהַזְהִיר הַמְגַלְגְּלִים
שֶׁלֹּא יִדְבְּרוּ בְּעֵת הַגִּלְגוּל שֶׁלֹּא יִנְתְּזוּ רוּחַ מְפִיָּהֶם: (כב) לֹא יִאֲחָזוּ הָעֵצִים הַמְגַלְגְּלִים תַּחַת
אֲצִילֵי יְדֵיהֶן: בְּיִאוֹר עַל הַתְּקִנּוֹת הַח"י שֶׁם שָׁאֵין הַמְנַהֵג כֵּן.

וְהִבִּיא שָׁם דִּיעוֹת פּוֹסְקִים דס"ל כְּמִנְהַגֵּינוּ לְנִקְוֹת וְלִגְרוֹד בְּכַשִּׁיעוֹר מִיל. וְאַף כִּי בְּסוּף
הַלִּישָׁה בְּהַכְרַח נִשְׁאָר בְּצַק דְּבוּק בְּקַעְרָה.

וּכְשֶׁנּוֹתְנִים שְׁנִית קָמַח לְהַקְעֵרָה הָרִי אֵין הַקָּמַח נִילוֹשׁ עִם הַבְּצֵק הַזֶּה כְּרִאוֹי כַּמ"ש הַמַּגֵּ"א
סִי' תנ"ט סקט"ז. נִרְאֵה דְּזֶה שִׁיף רַק כְּשֶׁנּוֹתֵן מְעַט קָמַח לְתוֹף עֵינֶסָה שֶׁנִּילוֹשָׁה כְּבָר קֶצֶת.

אֲבָל בנ"ד שְׁנוֹתֵן קָמַח לְלוֹשׁ עֵינֶסָה שְׁלִימָה. שֶׁפִּיר נִילוֹשָׁה הָעֵינֶסָה כְּרִאוֹי בְּיַחַד עִם הַבְּצֵק
הַדְּבוּק בְּקַעְרָה: (טז) בְּאֲשֶׁר הַמִּים מְלֵאִים בְּצַק מִיְדֵי הַנְּשִׁים.

וְהַמִּים מְתַחַמְצִים כִּי עֲבַר עָלֵיהֶם שִׁיעוֹר מִיל. וּכְשִׁיִּרְחֲצוּ שְׁנִית בְּאוֹתָם הַמִּים.

אין תועלת ברחיצתם. פי ידבק בידיהן החמץ שיש במים ההם מקודם.
ועי' סי' תנ"ט ס"ג וס"ד לענין מים שמצוננת בהם ידיה ושרוחצים העריכה. ולפ"ז צ"ל
שגם מים שמצוננת ידיה צריכה להחליף בכל שיעור מיל עכ"פ.
וע"ש בח"י סקי"ח שהידיים מתחממים בעסק העיסה ואקצור: (יז) זה פשוט פי הליחות
שעל ידיהן יש בהם קצת ליחות מהבצק שהיה על ידיהן. ואם לא יקנחום פראוי.
ישארו על הידיים מים מחומצים. פי נבלע בהם ליחות בצק.
וידבק אח"כ בהמצות. וגם אפשר יגרמו חימוץ להמצות כשיתעסקו בהם בידיהן.
וצריך להשגיח ליבש המטפחת או להחליפו. פי מרוב הקינוח בו הוא מתלחלח ואין
תועלת בקינוחם בו.
פי הידיים מתלחלחות בו עוד יותר. וגם פי גם בו נדבקו ונבלעו המים שנבלע בהם
לחלוות בצק: (יח) זה מבואר בר"ס ת"ס שמצת מצנה צריך ללוש לשמה ע"ש בט"ז
וש"פ ואכמ"ל בזה.
ושלא תדבר. פשוט פי טבע המדבר שניתז רוק מפיו.
ורוק מחמיץ כדקיי"ל ר"ס תס"ו. ואף שקתב שם המג"א שאינו מחמיץ מיד.
מ"מ י"ל דהרוק הוא פושרין וכמו שבדקין הרואה ברוק במקום פושרין. וזה מחמיץ
קודם שיעור מיל כמ"ש הפר"ח סי' תנ"ט סק"ה וכמ"ל אות ו'.
ולכן יש לחוש לזה. וע"ד לנקות ידיה והקערה.
כ"כ המג"א ס"ס תנ"ט. ולענין שיעור מיל.
עמ"ש"ל אות ט"ו בזה. ושלא ישאר בצק פחת הצפרנים.
באשר כן מצוי וכדאיתא בפ"ט דמקנאות מ"ב. ואח"כ אפשר תגע בעיסה וידבק בה
משהו בצק שפחת הצפרנים: (יט) הטעם פי כל שלא קרמו פניה תחמיץ בנקל מחמת
החום.
וכמ"ל אות ה' ואות ז' ועי' ח"י סי' תס"א סק"ז. ורק כשמונחת בתנור היא נאפית
קדרפה.
אבל כשמגביה בהמרדה יש לחוש שמתמיץ. פי על המרדה אין שולט כ"כ פח חום התנור
שתאפה שם המצה.
וכן קיי"ל בסי' תס"א ס"ג שלא ליקח המצה מהתנור ולהתזירה קודם שיקרם פניה ואל
בדיעבד כתבו שם הט"ז ומג"א דאסור. ונראה דה"ה כשמגביה על המרדה.
דהא עיקר האפיה הוא ע"י חום קרקע התנור. ולא באויר התנור.
וגם דהא המרדה חוצצת מלמטה בין אויר התנור ובין המצה. ולזה יש לחוש שמתמיץ.
ודנקיט המהרי"ל והרמ"א שלא יקחנה מן התנור י"ל דנקטו לפי שדרך האופים ליקחנה
לראות אם כבר נאפית. ובמהרי"ל בשם הר"ש נקיט לה אף משקרמו פניה ע"ש.

ובכה"ג אפֿשֿר שִׁיחֻשׁוֹב הָאוֹפֶה שֶׁכָּבֵר נֶאֱפִית. רק הד"מ כָּתב ע"ז דלֵאחֵר שֶׁקָּרְמוּ פְּנִיָה
אִין חֻשׁשׁ ע"ש וְלִזְה נִקְטָה בִּשְׁו"ע כְּגוֹנוֹא דְנִקְיֻט הַמְהָרִי"ל שֶׁלִּנְקָחָה מֵהַתְּנוּר.

וְלִכְאוּ' נִקְשָׁה דא"כ כְּשֶׁמְשִׁימִים הַמְצָה לְתוֹךְ הַתְּנוּר נִחֻשׁ שֶׁתִּתְחַמֵּץ בְּאוֹיֵר הַתְּנוּר. קוֹדֵם
שִׁינִיחָנָה בְּקִרְקַע הַתְּנוּר.

וְנִרְאֶה דִּהְלֵא הַתּוֹרָה צְוִתָּה לְאַפּוֹת מִצּוֹת כְּדָרְךָ אֶפְיָה. וא"א לְשִׁים עַל קִרְקַע הַתְּנוּר אִם
לֹא תִהְיֶה קוֹדֵם בְּאוֹיֵר.

וא"כ מוֹכַח שֶׁכְּדָרְךָ אֶפְיִתָּן אִין לְחֻשׁ לְחִימוּץ וְכִמוּ שְׁאִין חוֹשֵׁשִׁין שֶׁתִּתְחַמֵּץ מִחֹם הַתְּנוּר
קוֹדֵם שֶׁתִּסְפִּיק לִיְאֻפוֹתָךְ. וְאִף דְּלֵא דְמִי כִי י"ל שֶׁחֹם קִרְקַע הַתְּנוּר שֶׁהוּא חֲזַק הוּא אוֹפֶה
וְלֹא מִחֻמֵּץ.

אָבֵל חוֹם אֹיֵרוֹ י"ל דְּמִחֻמֵּץ. מ"מ עִכְצ"ל שֶׁפֵּל שֶׁהוּא דְרָךְ אֶפְיִתוֹ אִינוּ מִחֻמֵּץ.

אָבֵל כְּשֶׁמְגַבִּיָּה אֵת הַמְצָה קוֹדֵם אֶפְיִתָּה יֵשׁ לְחֻשׁ שֶׁתִּתְחַמֵּץ. וְשֵׁם כְּתָבוּ הָאֲחֵרוֹנִים שֶׁגַּם
הַמְרַדֶּה שֶׁהוּצִיא בָּהּ אֵת הַמְצָה אֲסוּרָה.

ולפ"ז יֵשׁ לְאֲסוּרָה גַּם בנ"ד. וְאֶפְשֶׁר שִׁישׁ לְסִמְנוֹךְ בְּזֶה עַל דְּעַת הַנ"ש בְּתִשׁוּבָה סִי י"א
שֶׁהִקְיֵל בְּזֶה וְהוּבָא בַח"י שָׁם.

דבלא"ה יֵשׁ מְקוֹם לְחֻלְק בֵּין כְּשֶׁעוֹדְנָה בְּאוֹיֵר הַתְּנוּר בֵּין כְּשֶׁמוֹצִיאָה מִן הַתְּנוּר. ובלא"ה
כְּתָבוּ הָאֲחֵרוֹנִים שָׁם שֶׁבִשְׁעָה"ד יֵשׁ לְסִמְנוֹךְ עַל הַנ"ש שֶׁלֹּא לְאֲסוּר הַמְרַדֶּה.

וְהִנֵּה גַבִּי צְלִיית הַפֶּסַח שְׁצוּלִין בְּשִׁפּוּד בְּאוֹיֵר הַתְּנוּר קָרִי לָהּ צְלִי אֵשׁ. שָׁם אִיִּירִי שִׁישׁ
גְּחָלִים בַּתְּנוּר עִי' פְּסָחִים (דָּף ע"ה ע"א) ד"ה וְגֵרְפוּ בְּשֵׁם הִירוּשְׁלָמִי וְגַם בלא"ה אִין
לְדַמּוֹת אֶפְיִית מְצָה לְצְלִיית בְּשֶׁר.

וְאִף דְּאִיתָא בְּבִרְכוֹת (דָּף ל"ז ע"ב) שְׁאָפוּ לָחֶם ג"כ בְּשִׁפּוּד ע"ש בְּרַש"י עַל גִּהְמָא
דְּהַנְדָּקָא וּבאו"ח ס' קס"ח סקל"ז [ובמג"א שָׁם סקמ"ב מְשַׁמַּע שְׁאָפוּ כֵּן גַּם לָחֶם גָּמוּר.
וְצָרִיף לְהַבִּין כְּנוֹנְתוֹ וְכֵן מִש"ש מסי"ג בְּהִגָּהָה וּאכ"מ] מ"מ י"ל שֶׁבְּאַמַּת מִתְחַמֵּץ מִקוֹדֵם.

וְעוֹד יֵשׁ לְחֻלְק ע"ש וְאֶקְצֹר: וְהִנֵּה בסי' תס"א ס"ה אִיתָא דְּמְצָה שְׁנִתְכַפְּלָה וְדְבוּקָה עַד
שְׁאִין שׁוֹלֵט שָׁם הָאֵשׁ אֲסוּרָה. וְכָתַב הַד"מ שָׁם הוּבָא בַמַּג"א סק"א שְׁאֵם הַכֶּפֶל לֹא נִדְבָק
זל"ז רק הוּא סְמוּךְ שְׁרִי אִף שֶׁכִּמְעַט נִדְבָק.

וּמוֹכַח מִזֶּה דְּכֻשְׁהָאֵשׁ שׁוֹלֵט נֶאֱפָה אִף בְּאוֹיֵר הַתְּנוּר אִף שְׁאִינוּ מוֹנַח עַל קִרְקַע הַתְּנוּר.
וְאֶפְשֶׁר לוֹמַר דְּאִיִּירִי בַּתְּנוּרִים שֶׁבְּזִמְנֵן הַש"ס שֶׁהִיָּה אֵשׁ בַּתְּנוּר בְּשַׁעַת אֶפְיִית הַמִּצּוֹת וְעִי'
פְּסָחִים (דָּף ע"ה) וּבִטוּש"ע ר"ס תס"א.

וְזֶה דְּיוֹסֵק. דְּבִזְמַן הַרְמ"א וְהַמַּג"א וְדִאי הָיוּ הַתְּנוּרִים כְּמוֹ שֶׁלָּנוּ.

וְנִרְאֶה שֶׁזֶה רַק כְּשֶׁחֹם הָאֵשׁ שׁוֹלֵט בְּשִׁנֵּי צְדָדֵי הַמְצָה. אָבֵל כְּשֶׁמוֹנַחַת עַל הַמְרַדֶּה.

אִין הָאֵשׁ שׁוֹלֵט רַק לְמַעַלָּה וְלֹא לְמַטָּה. כִּי הַמְרַדֶּה חוֹצֵצַת.

וְאִף דְּבִכְפוּלָה אִין חוֹצֵצַת אִם לֹא נִדְבָק. הִיָּינוּ דְּטַבַּע הַכֶּפֶל שִׁיְהִי' מִשְׁהוּ חָלָל בֵּינֵתִיִּים כָּל
עוֹד שֶׁלֹּא נִדְבָק.

משא"כ על המרדה אין שם שום חלל. וגם דכיון שחלק התחתון נאפה מקרקע התנור.
ממילא עכ"פ אינה גורמת צינון לחלק הפפל העליון. אבל המרדה שהיא צוננת.

ודאי שחוצצת [ונזכר לדבר מהא דקיי"ל בסופה (דף ל"ז) ויומא (דף נ"ח) דמב"מ אינו
חוצץ ושאינו מינו חוצץ]. ולזה נראה שאסור להגביה במרדה כל עוד שלא קרמו פניה:
(כ) דין פשוט בסי' תס"א ס"ד שצריך שיהיו המצות אפויים כראוי שלא יהיו חוטים
במשכים הימנה.

ובח"י שם כתב שאם יתן אצבעו בתוכה לא יתדבק עליו בצק. ואנכי ראיתי שאין נזהרים
בזה.

וביחוד במקומות שאופים מצות למסחר שרוצים שיכביד משקלם כשלא יהיו אפויים
כראוי. וצריך להשגיח ע"ז לבדוק המצות האפויות.

ואם מוצאים מצה פזו יש לחוש גם על המרדה שהוציאו בה המצה. וכן יש לחוש לשאר
המצות המונחים אצלה.

ועמ"ש באות הקודם בשם הנ"ש ועי' בשו"ע הרב סי' תס"א בזה: (כא) עמ"ש"ל אות י"ח
בזה: (כב) הטעם כי בשביל שהמקום דחוק מתחממים העצים. וגם מצוי שם זיעה
כדאיתא בזבחים (דף י"ח ע"ב) ע"ש ברש"י.

והנסיון מורה שגם הבגד לח שם מזיעה ויתלחלחו העצים בזיעה ותתערב בהמצה. ואף
דקיי"ל בסי' תס"ו ס"ה(כג) לראות שלא יהי' פמות העיסה גדול כדי שיוכל לאפות
המצות ממנה בתנור אחד.

ולא ישארו מונחות עד שיריקו התנור: (כד) להשגיח שהעוזרים לא יאכלו במקום
שמגלגלים המצות. ושהיו חלונות הבית נקיים שלא יהי' מונח שם שום חמץ: (כה)
שלא לשפוך המים קרוב לקמח.

רק להרחיק קצת הפלי מהקמח: (כו) לא יניחו המצות בתנור זה על זה במקצת, ושלא
יגעו זה בזה: (כז) לראות שיסירו מהמצות מקומות המכונפלות. והנפוחות ביאור על
התקנות דזיעת אדם אין מחמץ.

מ"מ לא עדיף ממי פירות שבתערובות עם מים. ומצאתי בח"י שם סק"ז שהביא פן בשם
מהרי"ל דהוי כמי פירות לענין תערובת עם מים.

וא"כ ב"ד יגגרים חמוץ. כי הלא יש מים שנילושו בהם.

ולבד זה איתא בירושלמי פ"ח דתרומות ובי"ד סי' קט"ז ס"ד שצריך לזוהר מזיעת
האדם כי הוא סם הפנות ע"ש. וגם י"ל שע"י החמימות ששם יתחמם העץ.

וגם יתחמם הצק שדבוק בהעץ. אף שלא שיה עדיין שיעור מיל.

ואח"כ יתדבק בהמצה בעת הגלגול: (כג) הטעם פשוט כי כתבו הרבה פוסקים אשר אם
המצות מונחים בלי התעסקות יש לחוש לחמוץ אף בפחות משיעור מיל. עי' סי' תנ"ט
ס"ב ובאחרונים שם.

וְשֵׁם נִתְבָּאָר שְׂאָם אַחַר הַהִתְעַסְקוֹת וְנִיחוּהָ בְּלִי עֶסֶק מִיַּד יַחְמִיץ ע"ש בש"ע וּבְאַחֲרוֹנֵיהֶם
וְדַבְרֵיהֶם צָרִיף בְּיָאוֹר וְאִכְמ"ל. וְגַם כִּי הֵם מְוַנְחִים ע"פ רֹב אוֹ עַל הַקְּרָשִׁים אוֹ עַל הַטֶּס
שְׁמֹנְקָרִים עָלָיו אֶת הַמַּצּוֹת וְעַל הַקְּרָשִׁים יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂיִפְלוּ עַל הַמַּצּוֹת מִהַפְּרֹוֹרִים
שְׂגוֹרְדִים מִהַקְּרָשִׁים וּמִהַעֲצִים שְׂמַגְלָגְלִים בָּהֶם.

וְעַל הַטֶּס הִנֵּה ע"פ רֹב מְוַנַּח הַטֶּס סְמוּךְ לַתְּנוּרָה. וְיֵשׁ לְחוּשׁ שְׂיִתְחַמְמוּ בְּשִׂיָּהוּ מְוַנְחִים
זְמַן רַב.

אֲרַף דְּנֻדָּי אֵין שׁוֹלֵט שְׁם הַחֹם. דְּבִמְקוֹם שְׁהַחֹם שׁוֹלֵט אֲסוּר לְהַנִּיחַ שְׁם הַמַּצּוֹת בְּלֹא"ה
וְכַמְש"ל אוֹת ז.

אֲבָל בְּשִׂמּוֹנַח זְמַן גְּדוֹל יֵשׁ לְחוּשׁ אֲרַף בְּשִׂאִין מְוַרְגָּשׁ הַחֹם כ"כ וְע' ר"ס תנ"ט בְּרַמ"א
וּבַח"י סְקו"ג. וְגַם כִּי עי"ז יָבוֹאוּ לְפַעְעָמִים לְהַמְשִׁיף יוֹתֵר מִפְּדֵי מִיל: (כד) הַטַּעַם כִּי
בְּשִׂאֲוֹכְלִים חֲמִץ וּמְלַכְלָכִים יִדְיָהֶם בְּחֲמִץ יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂיִפְלוּ מִהַחֲמִץ עַל הַקְּרָשִׁים אוֹ יִדְבַּק
בְּהַעֲצִים שְׂמַגְלָגְלִים בָּהֶם.

וּכְעֵין זֶה מְצִינוּ בְּחֻלְיִין (דף קי"ב) שְׂאִין לְהַנִּיחַ כּוֹתֵחַ אֲצֵל מְלַח שְׂמָא פְּלוֹל הַכּוֹתֵחַ לְתוֹף
הַמְּלַח וְיִמְלָחוּ בוֹ בְּשִׁוּר וּבִי"ד סי' צ"ה ס"ו פְּתַב הַרַמ"א שְׂיֵשׁ לְהַחְמִיר אֲרַף בְּבִשּׁוֹר וְחֻלְב
וּבַנ"ד חֲמִץ לֹא בְּדִילִי מִיָּנִיָּה.

וְגַם יֵשׁ פּוֹסְקִים דַּס"ל דְּחֲמִץ קוֹנְדֵם פֶּסַח לֹא מְקַרִי אִיסוּר כָּלֵל וְדַמִּי לְכּוֹתֵחַ וּמְלַח. וְיֵשׁ
לְחַלֵּק כְּמוֹכֵן וְע' חֻלְיִין (דף ק"ד).

וְאַקְצָר כִּי עַכ"פ רְאוּי לִיָּנֵהֵר בְּזֵה. וְהִנֵּה הַהֲרַגְל לְהַנִּיחַ עֲצִים שְׂמַגְלָגְלִים בָּהֶם עַל הַחֲלוֹן
בְּעַת הַפְּנֹאֵי לְזֵה פְּתַבְתִּי שְׂלֹא יִנְיָחוּ חֲמִץ עַל הַחֲלוֹן: (כה) מְעוּדֵי אֲנִי תָמָה עַל שְׂשׁוֹפְכִים
הַמֵּים לְתוֹף הַקֶּמַח בְּכָלִי אֶחָד כָּל הַיּוֹם.

כִּי הֵלֵא טְבַע הַקֶּמַח לְהַעֲלוֹת אֲבָק. וּבְעַת שְׂפִיכַת הַמֵּים יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂיִפְלוּ הָאֲבָק עַל הַכָּלִי
שֶׁל מֵים וְיִתְחַמְץ שָׁם.

וְהַזְהַרְתִּי תְּמִיד לְהַחְזִיק הַכָּלִי רְחוּק מִן הַקֶּמַח. וּבַכ"ז לְבִי נוֹקְפִי כִּי הַקֶּמַח מְרַחוֹק גּוֹרֵם
יוֹתֵר שְׂיִעֲלֶה אֲבָק הַקֶּמַח.

וְלִזְהָ כְּמִזְנוּמָה שְׂיִוְתֵר טוֹב שְׂיִתְנוּ הַמֵּים מְקוֹנְדֵם לְקַעֲרָה. וְאַח"כּ הַקֶּמַח וּבְזֵה אֵין לְחוּשׁ
שְׂיִתִּיזוּ הַמֵּים בְּנִתְיַנַּח הַקֶּמַח.

כִּי זֶה נִרְאֶה לְעֵין וְאֵם יִרְאוּ שְׂיִנְתְּזוּ מֵים עַל כָּלִי שֶׁל הַקֶּמַח יוֹכְלוּ לְקַחַת כָּלִי אַחַר אוֹ
לְנִקּוֹת הַיֵּטֵב אֶת הַכָּלִי תִּיקָרַף. וְגַם אֲפָשָׁר לִיָּנֵהֵר לְהַשִּׁים הַקֶּמַח בְּנִחַת לְתוֹף הַקַּעֲרָה.

וְאַף שֶׂא"א בְּפַעַם רֵאשׁוֹן לְצַמְצֵם לִישׁוֹן מֵים כְּפִי הַצְּנוּרָה. מ"מ יוֹכַל אַח"כּ לְהוֹסִיף מֵים.
כִּי אִזּוּ כְּבָר תִּגְבַּל הַקֶּמַח קֶצֶת וְלֹא יַעֲלֶה אֲבָק. וְגַם אֲפָשָׁר לְתַת הַקֶּמַח מְקוֹנְדֵם.

וְרַב שְׂיִתְנוּ הַקֶּמַח בְּצַד אֶחָד בְּהַקַּעֲרָה. וְהַמֵּים תִּתְנוּ בְּצַד הַשְּׂנִי.

וְזֵה אוֹלֵי יוֹתֵר נִכּוֹן כְּדֵי שְׂלֹא לְעַשׂוֹת הַהִיפּוּף מְדַרְדֵּר הָעוֹלָם. וְגַם כִּי כ"ה דְּרָף לִישָׁה
כְּדֹאִיתָא בְּשַׁבַּת (דף י"ח ע"א).

וגם לא יהי חשש התזת המים. ויש עוד עצה לשפוך המים לידי הלש.

והוא ישים המים לתוך הקמח. ונסיתי כן ועלה יפה.

וע"ל אות י"א: (כו) זה מפוךש בס"ס תס"א שאסור שיגעו זה בזה. ובה כתב המג"א שם סקי"ד דבדיעבד מותר מפני שחום התנור שולט למטה ונאפה פראוי.

ומבואר מזה שאם הניחו זה על זה אף בדיעבד אסור. דחום התנור שולט בתחתונה ולא בעליונה וממילא מתחממת העליונה מחום התנור וכמש"ל אות י"ט והעליונה אוסרת את התחתונה.

ונה נדאי אין לומר שחום התנור ישלנט לאפות שתי המצות יחד. ואף דמצה עבה כשתייהן היתה נאפית מ"מ שתי מצות שאני.

וכעין הא דקיי"ל במליחה בסימן ס"ט שחתיכה עבה פולטת ע"י מליחה. ואם נחתיכה במקום א' שוב אין פולט אם לא ימלח שני החתיכות.

ואף דלא דמי להא דנ"ד כמוכן. אבל העיקר נראה כנ"ל.

אכן התנור במקום שהוא נראה שא"צ הכשר. דרק בחמץ גמור כתב הח"י סימן תס"א סקי"ד שצריך הכשר אבל לא בנ"ד דהוי רק חשש.

וע' פמ"ג במשבצות סימן תס"א סק"ד שכתב שיתבטל המקום בכל התנור אם אין ידוע מקומו. ויש לדון בזה ע"פ מה שאסורו הוי רק מצד שיחמץ את הנאפה בו ואכמ"ל בזה: ולכאורה יש להוכיח דשרי בכה"ג.

דבסי' תס"א ס"ה קיי"ל דמצה שנתפלה אם נדבקה עד שאין האש שולט שם אסורה. ואם היא סמוכה ולא נדבקה לגמרי שרי.

הרי מבואר שנאפה גם הפל שמנח למעלה ואינו נוגע בקרקע התנור. ואדרבה אמרינו דבנדבק גרע טפי.

אכן הא גופא בעי טעמא. דאדרבה נדבק עדיפא דהוי כמצה עבה דכשירה לכ"ע כל שאין עוביה טפח.

וצ"ל דכיון שלא נילושו יחד. לא הוי כגוף אחד וברפ"ק דטבול יום תנן דמקצות וכפרות הנושכות זו בזו וחמיטה ע"ג חמיטה עד שלא קרמו בתנור ומכנס חלות זע"ז ע"מ להפרישן אח"כ אינו חיבור לטבול יום וחיבור לשארי טומאות.

ומכנס ע"מ שלא להפרישן וחמיטה ע"ג ח שקרמו בתנור הוי חיבור אף לטבול יום. מבואר מזה דבכה"ג הוי כגוף אחד.

וצ"ל דשם איירי שנדבקו זה בזה כלשון נשיכה דנקיט וכמש"ש הר"ש מהתוספתא. ומ"מ לענין שליטת האש צ"ל דכל שלא נילושו יחד אינו נאפה כגוף אחד.

ולפ"ז במצה שמנחת ע"ג אחרת יש לחוש שתדבק מעט זו בזו והוי כמצה כפולה. שוב מצאתי בפמ"ג ס"ס תס"א שכתב שאם הניחו מצה זו על זו בתנור אסור בדיעבד וגרע במצה כפולה יעו"ש.

והנה שמתתי שפוננתי לדעתו הק' אבל החילוק בין מצה כפולה לשתי מצות אינו מוכן:
ועוד נראה דבהגני דבריש טבול יום שהנפנו מדינא לא הוי חיבור. רק מדרבנן התמירו
שיהא חיבור.

ובטבו"י אוקמוה אדינא. דא"ל דמדינא הוי חיבור.

רק בטבו"י הקילו דהא טבו"י פוסל תרומה מדאורייתא כדאיתא בשבת (דף י"ג ע"ב).
ועכצ"ל דמדינא לא הוי חיבור.

ובמכנס חלות שלא להפרישם אפטר דהוי מדינא חיבור פי אז מדבקם ומבטלם זה לזה
לגמרי. או אפטר ג"ז רק מדרבנן אף בטבו"י.

וחמיטה ע"ג חמיטה פשקמו פניהם י"ל דהוי חיבור משום שהקרימה מחברם יחד עד
שקשה להפרישם. ומתיאש מלהפרישם.

ואיירי שנדבקו בעודם עיסה. וכ"ה ברמב"ם פ"ח מהט"א ה"א.

וברע"ב ריש טבו"י נראה שהבין דאיירי שנדבקו אחר שקרמו פניהם ע"ש. וז"א
וכמש"ל.

ואף דכפה"מ להרמב"ם משמע קצת פן מ"מ עכצ"ל שפוננתו כמ"ש בחיבורו. וגם פי
לאחר שקרמו שוב לא ידבקו זה בזה.

ואם עודם רכים ונדבקו הרי יתקלקל פניהם והרע"ב כתב שם שלא יתקלקל ע"ש שפתב
דרך בנדבקו כשהם עיסה יתקלקלו עכ"פ שמענו דמדינא כשנדבקו שתי מצות אינם
חיבור. רק כשאין דעתו להפרישו וזה שייך רק בטומאה שי"ל שתלוי במחשבת האדם.

אבל לא לענגן שליטת האש. וגם דהא הכא דעתו להפרידם.

ורק במצה כפולה אין דעתו להפריד וההמון אין נזהרים בזה. לכן צריך להזהירם ע"ז:
(כז) הוא דין מפורש בסימן תס"א ס"ה יעו"ש מה נקרא כפולה ונפוחה.

ובאפטר שאף בני תורה אין נזהרים בזה. לזה צריך להשגיח ע"ז.

ואקצר פי כבר האריכו שם האחרונים בזה: יותר מדאי: (כח) להזהיר שימנעו מלאפות
בלילה כפי האפטר. ואם יהי' שעת הדחק ויצטרכו לזה.

תהי' אז השגחה יתירה על נקיון הכלים ועל כל דבר. ושיהי' אור בבית.

אבל לא ע"י בליץ לאמפין שע"ז מתחמם האויר בבית מאוד (כט) שלא לשאת המצנה
בנידים מהקרישים להטם שפנקרים שם. רק ישאום על עצים שמגלגלים בהם: (ל) כל
האזהרות הללו ראוי ללמדם בניחותא למען יקובלו.

וגם לא ישכחו שלא ניתנה תורה למה"ש. והזהירות היא רק בדבר האפטר.

אכן אם יראו שמזלזלים בדבר בשאט נפש. אזי ראוי לאסור את המקום שהוא מלאפיה
שם מצות.

או לגרש משם את המזלזל בדבר. והנה העירותי רק הדברים שראיתי שמזלזלים בהם,
ואם ימצא אחר במקומו שמזלזלים בדברים זולתם.

עָלִיו לְהוֹסִיף הַשְּׁגָחָה גַם עַל דְּבָרִים הֵהֵם: בְּיָאוֹר עַל הַתְּקֵנוֹת (כח) זֶה מוּכָן שֶׁבְּלִילָה קָשָׁה לְרֵאוֹת אִם גְּדַבֵּק מִשְׁהוּ בְּצֶק עַל הַכְּלִים וְכֵן בְּשֹׁאֲרֵי עֲנִינִים. וְעַי' חִיבוּרֵי ח"א ס"י מ"ח לְעֲנִינֵי רֵאִיִּת מִרֵאוֹת בְּלִילָה.

ובשעה"ד צָרִיף עכ"פ אור גדול ואור המנורות בליץ לאמפין ידוע שמחמם מאוד האויר ויש לחוש לחימוץ וכדאיתא בסומן תנ"ט ס"א ובח"י שם סק"ט וע"ל אות ז בזה. ובדָרִיף כָּל צָרִיף לְהַשִּׁים לֵב לְמִקְוֹמוֹת שְׂאוּפִים מִצּוֹת לְמִסְחָר שְׂאוּפִים שֶׁמֶּעַד תְּצוֹת הַלִּילָה נְיוֹתָר.

וְכָל הַעוֹסְקִים בְּזֶה עֵינֵיפִים מְאֹד וְאִין בְּכוּחֵם לְהַשְׁגִּיחַ עַל כָּל דְּבָר פְּרָאוּי. וְצָרִיף שֶׁמֶּהַשְּׁגָחָה רַבָּה.

וְכָל יָרָא לְנַפְשׁוֹ יַעֲמֹד בְּעֵצְמוֹ בְּשַׁעַת אֲפִיִּית הַמִּצּוֹת לְהַשְׁגִּיחַ שְׂיַעֲשׂוּ הַכָּל כְּדִין. כִּי אִם ח"ו יִפְשַׁל בְּאַיִסוֹר חֲמִץ בְּחֵנֶם יִהְיֶה כָּל יִגְיַעוּ וְהוֹצֵאוֹתָיו לְצָרְכֵי הַפֶּסַח.

וְיָי זוּטָר מֵאֵי דְכִתִּיב וְשִׁמְרָתֶם אֶת הַמִּצּוֹת. וְכ"כ בְּשׁו"ע ס"י ת"ס ס"ב בְּשֵׁם הָרֵא"שׁ וּבְח"י שֶׁמֶּסֶק"ד ע"ש.

וְת"ל אֲשֶׁר מְעוֹדֵי הַשְּׁגָחָתִי בְּעֵצְמִי בְּעַת אֲפִיִּית הַמִּצּוֹת בְּכָל הָעֵת כְּפִי הָאֲפִשָׁר. וּבְקִשְׁתִּי עוֹד אֲחֵרִים אֲרָ בְּשֹׁכֵר לְעֹזוֹר לִי בְּהַשְּׁגָחָה.

כִּי צָרִיף לְזֶה כְּמָה אֲנָשִׁים: (כט) זֶה מְפֹרָשׁ בְּמַג"א סִימָן תנ"ט סק"ד ובח"י שֶׁמֶּשֶׁהִנְדִים מְחַמְמִים אֶת הַמִּצָּה. וְהַהֲמוֹן אִין גְּזָהִרִים בְּזֶה מְחֻסְרוֹן יְדִיעָה.

וְגַם כִּי גְדַבֵּק בְּיָדָיו בְּצֶק וְלֹא יִרְגִישׁ: (ל) כ"ה בְּשַׁבָּת (דף ל"ד, וְגִיטִין (דף ו') שֶׁצָרִיף לְזֶמֶר בְּבֵיתוֹ הָאֲזָהָרוֹת לְשַׁבָּת בְּנִיחוּתָא כִּי הֵיכִי דְלִקְבְּלוּ מִיְנֵיהּ. וּמכ"ש שֶׁלֹּא בְּבֵיתוֹ דְּנֻדְאֵי צָרִיף לְהַסְבִּיר בְּנִיחוּתָא וְלְהַעִיר אֲזָנָם שֶׁמֶּסוֹר בְּיָדָם דְּבָר חֲמוֹר.

וְאִם לֹא יִזְהָרוּ פְּרָאוּי יִכְשִׁילוּ ח"ו בְּאַיִסוֹר פְּרָת. וּבְמִקְוֹם מִצַּת מְצוּהָ יֵאָכְלוּ חֲמִץ ח"ו.

וְיִשְׁרָאֵל קְדוֹשִׁים הֵם וּמְקַבְּלִים מוֹסָר. וְגַם כִּי רֹב הַעוֹסְקִים בְּזֶה הֵם גְּשִׁים.

וְלְנָשִׁים אֵיתָא בְּשִׁמּוֹת רַבָּה פכ"ח שֶׁצָרִיף לְזֶמֶר לְהֵם בְּלִשׁוֹן רַבָּה כְּדִי לְהַמְשִׁיף לְבָן וּבכ"ז בְּמִקְוֹם שְׂרֹאָה הַמְשָׁגִיחַ שְׂאִין שׁוֹמְעִים לְדְבָרָיו יוֹדִיעִם שְׂיִאֲסְרוּ מְלֶאכְאוֹת שֶׁמֶּמִּצּוֹת וְכִי יֵאָבְדוּ נְאֻמָּנוֹתָם כְּדִין חֲשׂוֹד לְאוֹתוֹ דְּבָר וְאִם לֹא יִשְׁמְעוּ לְקוֹל הַתְּרָאָה זוֹ.

אִזִּי וְדֵאֵי שְׂאִסוֹר לְאֵפוֹת שֶׁמֶּמִּצּוֹת כְּדִין חֲשׂוֹדִים לְאוֹתוֹ דְּבָר כְּנ"ל. וּבְפֶרֶט דְּבִלֵא"ה אִין גְּשִׁים נְאֻמָּנוֹת בְּדְבָר שְׂיִשׁ בּוֹ טוֹרַח כְּדֵאִיתָא בְּפֶסְחִים (דף ד') וּבְפֶסְקִים.

וְאַקְצָר: סִימָן כב בע"ה בְּאֲשֶׁר רֵאִיתִי בֵּין הַרְבָּנִים גְּנוּסְתָאוֹת שׁוֹנוֹת בְּכִתִּיבַת שְׂטָר מְכִירַת חֲמִץ וְהַהֲרִשָּׂאָה עַל זֶה וְכֵן יֵשׁ גְּנוּסָה שְׂטָר גְּדַפְסָה בְּסֶפֶר רֵאִשִׁית בְּכוּרִים. וְרֵאִיתִי שְׂיִשׁ לְהַעִיר בְּכֵמָה דְּבָרִים וְלְתַקֵּן הַלִּשׁוֹן וְגַם כִּי בְּמָה רַבָּנִים וּמו"צ דְּרָשׁוּ מִמֶּנִּי שְׂאֵתָן לְהֵם גְּנוּסָה שְׂטָמב"ח.

לְזֹאת אֲמַרְתִּי לְהַעֲתִיק בְּזֶה הַהֲרִשָּׂאָה וְהַשְּׂטָמ"ח שֶׁהִנְהִיגְתִּי וְגַם מֵהַ שְׂיִשׁ לְהַעִיר בְּזֶה וְהַפְעַם עַל אֵיזָה דְּבָרִים שֶׁחֲדָשְׁתִּי בְּזֶה: תְּלוּקָה פֶּתַח וְהַרְשָּׂאָה גִּתָּן מֵאֲתָנּוּ (א) הַחֲתוּמִים מִטָּה לְהַרְבֵּי.

ולבית דינו איך שאנחנו הח"מ הן בכתומת דינו ביאור על ההרשאה על סדר האותיות (א) ההרגל לכתוב בכל השטרות. אני הח"מ.

והרבה פעמים נמשך השטר על עבר השני מהנניר ועוד יותר וא"כ אינו חותם למטה בצד זה. וצ"ל שהפוננה שחתום למטה מהשטר.

ולכאורה הוא דחוק כי ע"ז שייך לשון אחר השטר ולא למטה. אכן מצינו בב"ב (דף קס"ה ע"ב) כתוב בו מלמעלה מנה ומלמטה מאתים וכו' הפל הולך אחר התחתון.

ושם (דף קס"ז ע"ב) איתא ילמד תחתון מעליון וכו' ספל מלמעלה וקפל מלמטה וכו' הרי מצינו דקרי מה שבסוף השטר בלשון מלמטה אף שאפשר שסוף השטר מגיע מעבר לדף בראש הדף.

ויש לדחות דשם לא מצי למימר תחילה וסוף. דהא אפשר שגם שניהם כתובים באמצע השטר.

ורק אחד כתוב קודם והשני אחר"כ. ואף דאיתא בב"ב שם שהמנהג לחזור בסוף השטר את ענינו של שטר.

כבר כתבו הרשפ"ם שם והתו' שם (דף קס"ו ע"ב) ד"ה א"כ והתו' בב"מ (דף ז' ע"ב) ד"ה דאית דהתם לא איירי בשיטה אחרונה. רק מקודם.

וא"כ אפשר שיש בשטר זה שני ענינים. וכשגמר ענין אחד חוזר אותו ואח"כ כותב פרט השני.

וחזרו ג"כ. ובשיטה אחרונה חוזר הכל.

ולזה לא מצי למימר תחילה וסוף רק למעלה ולמטה. אבל ז"א דהא איתא בגיטין (דף פ"ז ע"ב) שאם שייך מקצת הגט וכתבו בדף השני והעדים תחתונים למטה פשר.

ומבואר שהגט נגמר בתחילת הדף השני כיון שלא נשאר רק מקצת ומ"מ קרי לה למטה ויש לדחות דמ"מ תחתונים העדים תחת הגט ונקרא זה למטה. אבל אם יחתמו בדף השני ולא נכתב שם דבר.

ודאי שאין לקרוא זה למטה ולזה הנה ראוי לכתוב אנחנו התומים על הנניר הנה: אכן ע"פ רוב חותמים בימים שונים כי אין באים כולם כאחד וצריף אז לכתוב להם הזמן שחתמו כמש"ל אות כ"ב.

א"כ אפשר לכתוב בראש כל דף לשון זה. גם אנחנו הח"מ נותנים כו"ה להרב וכו' ככל הפרטים המבוארים מעבר לדף (או בדף הדבוק: או בנניר הדבוק) ונעשה ככל אוהיו"מ ע"פ תקחז"ל ככל המבואר שם ובעה"ח יום פה וזה יותר נכון שלא יצטרכו לשנות לשון שהורגלו לכתוב בשטרות הח"מ.

וגם דאיך אפשר שיכתוב בתחילה אנחנו התומים ככל הנניר דהא אפשר לא יחתמו ביום שהוא כל כך אנשים שיצטרכו לחתום מעבר לדף. ויצטרף לכתוב מעבר לדף את הלשון שהזכרנו.

וא"כ מיחזי כשיקרא מ"ש מקודם החתומים בכל הנניר. ובעניירות הגדולות שאין מספיק נניר אחד לתתימות על ההרשאה ראיתי דיינים שנוהגים לצוות שיחתמו על נניר חלק וכותבים למעלה ששייך להרשאה.

ונה אינו נכון דזה הוי רק פתימה חלקה: וזה אין מועיל רק לענין חיוב שפתימתו זאת מחייב א"ע בכל מה שיקתבו למעלה על תתימתו וכמ"ש הפוסקים לענין שטר ממרמות הגהוג. אבל לענין קנין או שליחות לא מהני זה דהא צריך שיידע מה שהוא מקנה.

וע' קצה"ח ונתיבות ר"ס מ"ב ויש להאריך בדבריהם ואכמ"ל והעיקר לענ"ד כנ"ל. ונהי שאף החותמים על ההרשאה אין יודעים מה פתוב שם.

מ"מ מהני משום שמקבילים על עצמם ככל הפתוב בשטר זה וכדקיי"ל בח"מ סי' מ"ה ס"ג וסי' ס"א ס"ג. אבל כשאין פתוב מאומה לפני תתימתו לא שייך זה.

ואף שפתוב שזה שייך להרשאה. מ"מ הרי לא נתבארו פרטי ההרשאה.

ונהי יש גנוסאות שונות בהרשאות למכ"ח. ולזה נראה שצריך לדבק הנניר הזה לגוף ההרשאה ויקתוב בתחילת הדף הלשון שהזכרני.

ולכאורה יש לחוש באופן כזה שהקונה יכתוב שטר הרשאה אחר ונדביק(ב) הן במס"ק לאחר נותנים פח והרשאה להרב ולב"ד(ג) ואפילו לאחד מהם למפור כל מיני חמץ שלנו או של משלחנו(ד) כגון כל מיני דגן וקמח וכל מיני סובין וריפות גאגאלאד.

פעריל קאשע(ה) גריקע וקטניות ופולים כל מיני לחם, פניגיל כיכל כל מיני גרויפין לעקאף טארט ומאקארענען כל המינים. כל מיני שאור ועיסות.

מאלצין וסלאזינעס. כל מיני יי"ש התריפים או מתוקים.

כל מיני גאליווקעם. אראק.

כל מיני שכר ופארטער וחומץ ותמצית חומץ וארבעט של חומץ. שמרים בין לחים בין יבשים.

קראכמאל ביאור על ההרשאה אותו להננירות הללו. ועי"ז תשתנה המכירה פי אז יראו ששינוי מפסי ההרשאה ותבטל המכירה.

וא"כ אין מוכחת המכירה מתוך השטר ע"ל אות ט' בזה. אבל ז"א דהא מבואר בגנוסח שט"מ שלי שכל החתומים בהרשאה מפורש תמצם ומקומותם בצעטלען.

א"כ יהא ניקר הזיוף כי אם יעשה הרשאה אחרת לא יוכל לזייף החתימות שיש שם. ואם ידלגם יהא ניקר.

פי יראו שבצעטלען יש אנשים יותר מהחתומים על ההרשאה. ומהצעטלען לא יוכל להטמין כי מנהגינו לכתוב מספר הצעטלען מהחל ועד פלה.

ונהי יחסרו המספרים הראשונים אם יטמינם. ובכ"ז יותר טוב שעל כל נניר יהא פתוב הרשאה מיוחדת: (ב) זה מפורש בח"מ סי' מ"ה ס"ה דמהני מס"ק לכל דבר.

אף מבואר שם שצריך עדים שצונה לחתום שמו. או שיחתום סופר הקהל שידוע שקבלוהו עליהם שיהי' נאמן לזה.

ע"ש באחרונים. ואצלנו לא נהגו לקבל עליהם איש אחד שיהא נאמן לזה וצ"ל שסומכים שהרי הבע"ד לא יכחיש את זה כי היכי שלא יעבור על בל יראה.

ולפ"ז צריך לכתוב בשטר מכירה שנותן הקונה נאמנות להרב המוכר לו שכל אותם החתומים במס"ק שכ"ה האמת. דבלא"ה יוכל הקונה לומר אח"כ שלא ראה זה בעת הקנין ואינו מאמין שצונה הבע"ד לחתום.

וגם יש לדון דכיון שהבע"ד יכול להכחיש. א"כ אין מוכח מתוך השטר שהוא מדכיר רשותו ע"ל בזה.

ועי' קצה"ח ונתיבות ר"ם מ"ב אי מיקרי מוכח מתוכו היכא שיכול לטעון שהוא מזויף. ויש להאריך בזה ונראה דבנ"ד ע"פ רוב יש עדים בשעת מעשה.

ועוד נראה דגם השליח הוי עד כדקיי"ל בקדושין (דף מ"ג) ובאה"ע סי' ל"ה ס"ב. ורק במקום אמרינו שם דלא הוי עד משום שצריך שבועת היסת.

ונה שייך רק פשיש הכחשה במסירת הממון ששלח על ידו. אבל אם אין בזה הכחשה רק ההכחשה על גוף השליחות ואין השליח נוגע בדבר.

בנדאי השליח נאמן וכעין הא דאיתא בח"מ סי' קכ"א ס"ט שי"א שאם פטר את השליח משבועה הוי עד. ואף החולקים שם ע"ז.

מודו בכה"ג דנ"ד. וכן קי"ל בקדושין שם ובאה"ע שם שאם אין הכחשה בנתינת הממון הוי השליח עד.

ואף שיש לדון בזה עדיין ע' באחרונים באה"ע שם אבל עיקר הדין הוא כנ"ל. ולזה אקצר.

וא"כ יש פאן ב' עדים הדיין שנעשה לשליח והאיש החותם בשבילו. ובכה"ג עדיף טפי כמ"ש הט"ז באה"ע שם סק"ב ע"ש.

ולפ"ז ראוי ליזהר שלא יחתום בשביל קרוב שלו. ויש דיינים שחותמים בעצמם בשביל המשלח ואין עדים בשעת מעשה וזה לא יתכן כנ"ל.

אם לא שנאמר דעל שעת מכירת חמץ ידוע שקבלו עליהם את ב"ד שבעיר שיהיו נאמנים על כל מה שיכתבו ויחתמו בעסק זה. והוא דחוק כי לא מצינו קבלה זו.

ולזה צריך ליזהר בזה וכמש"ל: (ג) במקום שיש ב"ד שלם המנהג לכתוב שעושים לשלוחים את הרב וב"ד שלו כדי שלא יהיו הדיינים כדבר טפל בעלמא. ובפרט כי ע"פ רוב אין הרב יושב בעצמו בעת עשיית השליחות.

ואף דמצינו בר"ה (ד' כ"א ע"ב) שאף אם נמצא עוד אחד אין מזכירים אותו בשביל כבודו של אדם גדול מ"מ אין שייך זה בדיינים שגם הם ת"ח. אבל בכ"ז נראה שראוי לכתוב שעושים שליח אף את אחד מהם כי אולי ינדמן שאחד מהם יסע בתוך כך למקום אחר או יחלה ח"ו.

וַיְהִי עֵיפוּב בְּכָל הַעֶסֶק הַזֶּה אֲשֶׁר זָמְנוּ קֶצֶר. וְאַף דְקִי"ל דל"ח לְמִיתָה מ"מ לְחֹלִי אוֹ
נְסִיעָה וְכדוּמָה יֵשׁ לְחַיֵּשׁ דְּזָה הַגִּי תְרֵי מִיעוּטֵי דְקִי"ל בְּקַדוּשֵׁין (דָּף ע"ג) וּבְבִרְכוֹת (דָּף
נ"ג) דְּמִצְטָרְפֵי לְמַחְצָה.

וְעוֹד דְּכִינּוֹן שְׁבִנֵי הָעִיר סוּמְכִים עַל ב"ד שְׁבַעִיר וּמְשַׁלְמִים לָהֶם בְּעַד זֶה הָווּ ש"ש וְצָרִיכִים
לְעֲשׂוֹת הַדָּבָר בְּכָל הָאֲפֶשֶׁר שְׁלֵא יוּכַל לְהִיּוֹת שׁוּם סִיבָה וְאַף לְחַיֵּשׁ לְמִיעוּט דש"ש חֲזִיב
אֵף בְּרוּחַ שְׁאִינָה מְצוּיָה וְכדוּמָה וְעִי' סִי' רצ"א בְּש"ף סְקִי"ח.

וְלָזָה צָרִיף לְכַתְּנֹב שְׁנוֹתָנִים כו"ה אֵף לְאַחַד מֵהֶם. וְאִין חֲשַׁשׁ בְּזָה מְשׁוּם בְּרִירָה.

דְּהָכָא כָּל אֶחָד נִעְשֶׂה שְׁלִיחַ תִּיכָף. וְא"צ שְׁיִתְבַּרְר שְׁלִיחוּתוֹ אַח"כּ וְכדְקִי"ל בְּגִיטִין (דָּף
ס"ז) שְׁאֲפֶשֶׁר לְעֲשׂוֹת הַרְבֵּה שְׁלּוּחִים בְּבֵת אַחַת שְׁיִוְכַל כָּל אֶחָד מֵהֶם לְעֲשׂוֹת הַשְׁלִיחוּת.

וּבְמָקוֹם שְׁאִין ב"ד וְעוֹשִׂים שְׁלִיחַ רַק אֶת הָרַב לְבַדּוֹ. א"א בְּתַקְנָה לְעַנְּנוֹ חוּלֵי וְכדוּמָה.

וּמ"מ אֲפֶשֶׁר ע"י עֲשִׂינֵי שְׁלִיחַ אַחֵר. וְע"ל אוֹת כ"ב: (ד) מְשַׁפּוֹרְטִים מִיְגֵי הַחֲמִץ רְאוּי
שְׁכָל רַב יִרְאֶה אִם יֵשׁ בְּמָקוֹמוֹ דְּבָר כְּזֶה שְׁלֵא יְהֵא מִיחֻזֵי כְּשִׁיקְרָא אֵף ז"א דְּהָא עֲדִינּוּ
אִינוּ יוֹדְעַ מִי יְבוּא לְעֲשׂוֹתוֹ לְשְׁלִיחַ.

וְלִפְעָמִים בָּאִים מְמָקוֹמוֹת שְׁיִהְיֵי לָהֶם גַּם מִין זֶה. וּבכ"ז אִין בְּזָה חֲשַׁשׁ שְׁעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ עַל
דְּבָר שְׁאִינוּ בְּרִשׁוּתוֹ.

כִּי הֲלֹא הוֹדְאַת בַּע"ד כְּמֵאָה עֲדִים וְכַעֲיִן מ"ש הַתּוֹס' בְּכַתְּנֹבוֹת (דָּף נ"ד ע"ב) ד"ה אַע"פ
לְעַנְּנוֹ מִי שְׁמַקְנָה אַג"ק אֵף שְׁאִין לוֹ קַרְקַע. וּבַגּוֹף הַמְכִירָה אִין חֲשַׁשׁ בְּזָה כִּי הֲלֹא כְּתוּב
בְּנוֹסַח הַשְּׁטָר שְׁיֵשׁ נְאֻמָּנוֹת לְהַמְשִׁלְחִים אִיזָה דְּבָרִים הִיוּ אֲצֻלָּם וְאִיזָה לֹא הִיוּ וְע"ל אוֹת
ל"א בְּזָה: (ה) יֵשׁ שְׁפּוֹתָבִים גַּם גְּרִיקָא וְקַטְנִיּוֹת.

וְאַף שְׁאִינָם חֲמִץ. מ"מ יֵשׁ חֲשַׁשׁ תַּעֲרוֹבַת חֲמִץ עִי' סִי' תנ"ג.

וְקַטְנִיּוֹת י"ל שֶׁא"צ לְכַתְּנֹב. וְאַף שְׁגַם בְּהֶם יֵשׁ חֲשַׁשׁ תַּעֲרוֹבַת חֲמִץ כְּדֵאִיתָא בְּסִי' תנ"ג.

מ"מ נִיכָר הַחֲמִץ בְּהֶם וְאֲפֶשֶׁר לְבָרַר מֵה שְׁנַמְצָא בְּהֶם מִחֲמִשַׁת הַפִּינִים אֲבָל בְּגִרִיקָא אִין
נִיכָר כ"כ. אֲכַן הָרִי זֶה נִכְלָל בְּמֵה שְׁמַזְפִּיר אַח"כּ תַּעֲרוֹבַת חֲמִץ.

וְלָזָה יוֹתֵר טוֹב שְׁלֵא לְכַתְּנֹב גְּרִיקָא וְקַטְנִיּוֹת דְּמִיחֻזֵי כְּחוּכָא שְׁמוּכַר דְּבָר שְׁמוּתָר לְאַוְכְלוֹ
מְעִיקַר הַדִּין. וְגַם כִּי הַחֲשַׁשׁ הוּא שְׁנַתְעַרְבוּ גְּרַעֲינֵי תְבוּאָה.

וְזֶה אִינוּ חֲמִץ רַק אִם הֵם מְצוּמְחִים אוֹ כְּשִׁיבּוּא עֲלֵיהֶם מִיָּם. וְהָיִי חֲשַׁשׁ רְחוּק.

אֲכַן מִיְגֵי תְבוּאָה צָרִיף לְמַכְנֹר כִּי א"א שְׁלֵא יְהֵא בְּהֶם גְּרַעֲינִים מְצוּמְחִים. וְלֹא שְׁיִיף בְּזָה
בְּיִטּוּל כִּי הָאִיסוּר נִיכָר וְאִינוּ בְּטַל רַק ע"י טְחִינָה.

וּמ"מ נוֹהֲגִין לְמַכְנֹר וְלִקְנוֹת תְּבוּאָה בְּחוּמ"פ לְפִי שְׁאֵף אִם יֵשׁ שָׁם מְצוּמְחִים. מ"מ הֵם
מְעֻטִים מְאֹד וְכִשְׁמוּכַר אִינוּ לוֹקְחִים יוֹתֵר בְּעַד הַמְעַט הַזֶּה.

וְהַלּוֹקְחִים אִינוּ נוֹתְנִים יוֹתֵר בְּעַד הַמְעַט הַזֶּה. וּלפ"ז כְּשִׁלּוֹקְחִים תְּבוּאָה צָרִיף לְכוּנְוֹן שְׁאִינוּ רוֹצֶה
לְקַנּוֹת אֶת הַמְצוּמְחִים.

ומה שאין נוהגים פן נראה שסומכים אהא דאיתא בקדושין (דף נ"ג) וב"מ (דף צ"ו) ונדרים (דף ל"ה) דאיסורא לא ניתא ליה לקנות. ומה שאינו מתנה ע"ז בפירוש הוא משום שאינו מעלה על דעתו שיש בהם מצומחים.

ואף שכתב המקו"ח סי' תמ"ח סק"ג דאף דלא קנה מ"מ חייב באחריותו פדין המוצא מום במקחו. מ"מ זה שייך רק כשהוא מום בגוף המקח.

אבל בנ"ד שהוא רק מעט ואינו רוצה לבטל המקח בשביל זה. א"כ ה"ז הפקר כי עפ"ם המוכר סילק עצמו מזה.

והוא אינו רוצה לקנותו וכעין הא דב"ב (דף נ"ד ע"ב) ולפ"ז בשנה שידוע שיש בתבואות הרבה מצומחים צריך לפסם שאסור לסחור בחמה"פ בתבואה כי אז יש להמצומחים שבהם שיווי גדול.

והרי הוא מקבל דמי חמץ או קונה חמץ בפסח. וא"ל דכיון שמכר התבואה ע"י ב"ד לעפ"ם.

נמצא שמוכר התבואה ע"ח העפ"ם וכמבואר בנוסח השטר מכירה להלן. ז"א דא"כ נתיר למפור בפסח כל מיני חמץ שיאמר שמוכר ע"ח העפ"ם הקונה.

ותלילה לומר פן. ואין לה רוצה בקיומו גדול מזה.

ואף דמ"ש המהרמשי"ק סי' ר"ו וכמה אחרונים שאם מכר חמץ בפסח בטלה כל השליחות י"ל דאין זה שייך לפי הנוסח בשט"מ דלקמן שכל מה שימכרו מהדברים המכורים יהי ע"ח הקונה. מ"מ פשוט שאסור פנ"ל, וגם כי בלא"ה נדחקו הפוסקים הרבה לבאר ענין מכ"ח שלנו דהא הוי כהערמה.

ואם ימכרו החמץ בפסח. אין לה הערמה נכרת גדולה מזו.

ורק כשהעמידו קודם הפסח עפ"ם למפור החמץ כל הפסח. בזה המנהג לבאר בשטמ"ח שהעפ"ם מוכר ע"ח הקונה ופארבקה.

דגים מלוחים. והנכבשים בחומץ של חמץ (מארגאטין) כל מיני בשר יבש וכרפשאות בישות.

כל מיני מרקחת וסאק. שומן ושמן.

(ו) כל מיני חמץ הנמצאים באפטייקארסקע ארטיקלען וקישוטי נשים. כל מיני צוקער וצוקערקעס שיש בהם חשש חמץ כל מיני צבעים בשמים כמו זאפרען וגענעלאך ומושקאם קויל וכדומה.

קרויט ואוגערקעס. כל מיני אוכלין ומשקין חמוצים הראויים לאדם או לבהמה, ואף אם אינם ראויים למאכל וכל חמץ דבוק.

וכן פלים שגדבק בהם או שנבלע בהם חמץ. (ז) וכן כל הפלים שקיים שמונחים בהם הדברים הנמכרים.

הן אותם שהם ברשותינו. (ח) הן שמונחים ברשות אחרים או עודם בדרך.

וכל דבר שיש בו חשש חמץ ותערובת חמץ. ובליעת חמץ.

וכן בהמות וסוסים ועופות. וכן (ט) להשפיר כל ביאור על ההרשאה אבל חלילה שישאל יצטוק בזה ואף שאינו מחזיק החמץ בידו ומ"מ תבואה שאין ידוע אם יש בה מצומחים.

ואף אם יש בנדאי הוא מעט מן המעט. נראה שיש להתיר למכרן וכמש"ל לפי שהמעט הזה אין בו שיווי דמים ואינו מקבל כסף עבורו.

ואם יש לו תבואה הרבה. ולפי אומדנא יש שיווי להמחמצים שבכל התבואה אזי יש עצה שיכוון שאינו מוכר רק אותם שאין מצומחים והכסף בעד המצומחים יבער כי לתתם במתנה להקונה העכו"ם אסור בחמץ.

אכן אם יש בתבואה הרבה מצומחים אסור לסחור בהם בחוה"פ ושומר נפשו ירחק מזה בכל גוונא. וכן פשוטנים תבואה לעופות ולסוסים צריך ליזהר שלא יהא בהם מצומחים אי מבוקעים דהוי נהנה מחמץ.

והעופות והסוסים שמוכרם עם החמץ אסור לו להאכילם חמץ רק עפו"ם יאכילם: אכן בכ"ז נראה שצריך לכתוב גריקא וקטניות. דהנה הא שפותבים למפור תערובת חמץ וחמץ בלוע ע"כ צ"ל הפונה לדבר שאינו מבחר רק שאפשר נמצא איזה דבר שנתערב או נבלע בו חמץ.

דבדבר מסויים בהכרח צריך לפרוט אותו וכמ"ש הפוסקים דלהכי צריך לפרוט המינים שמוכר כי היכי דליהוי המכירה דבר מסויים. ומינשב בזה מה שכותבים בשט"מ דברים שונים שאין בהם רק תע"ח ובליעת חמץ אף שפבר כתב דרף כלל תע"ח וח"ב.

והיינו משום שצריך לפרוט את המינים הידועים שאפשר יש בהם תע"ח וח"ב. וזה א"ל שמוכר רק את החמץ המעורב בו ולא את גוף הדבר.

דז"א ידוע שאין דרף לקנות דבר בזה ומי זה יתראה לקנות איזה גרעיני חמץ שיברור מתוך קטניות וגריקא וכדומה. ואין לה הערמה ניקרת יותר מזה ועכצ"ל שמוכר כל הדברים שנתערב בו חמץ.

ולזה צריך לפרוט את המינים הידועים שיש בהם תע"ח, וממילא בקטניות שפפורש באחרונים שיש בהם חשש תע"ח צריך לפרוטם בהרשאה ובשט"מ. ובזה מושב מה שפורטים הרבה דברים שאין בהם רק חשש חמץ.

ואף שמוכר בשטר רק גריקא וקטניות וכדומה. מ"מ ממילא יש בכלל זה גם החמץ המעורב בהם כי כן הוא דרף בנ"א שמוכר דבר מוכרו עם תערובתו.

וכן קיי"ל בב"ב (דף צ"ד) בדבר שדרכו בכף. ומכ"ש הכא שמוכח מתוך הענין שעיקר מכירתו הוא בשביל החמץ המעורב בו: (ו) הנה נפרט בזה אף דברים שאינם ראויים לאכילה ואף לאכילת פלב וכמו מינים שבאפסיק וכדומה.

והטעם דהא דקיי"ל שאם נפסל מאכילת פלב לא מיקרי אונא. היינו רק כשנפסל מצד שנתקלקל.

אָבֵל אִם הוּא מֵצֵד שְׂאִין דָּרָף הַפֶּלֶב לְאֹכְלוֹ וְאֶפְשָׁר לְהַפְרִידוֹ אוֹ לְעָרֵב בְּמִים וַיִּוְכְלוּ לְאֹכְלוֹ מִיקָרֵי אֹנְכֵל. וְאִטּוּ יִי"ש חֲזַק שְׂאִין הַפֶּלֶב אוֹכְלוֹ וְגַם אָדָם לֹא יוֹכֵל לְשִׁתּוֹתוֹ בְּלִי מְזִיגָה נִימָא דְלֵא הָנִי אֹנְכֵל.

וְאִף ר"א דס"ל בְּבִרְכּוֹת דָּף נ' ע"ב) דְּיִנּוּ חֵי אִין דִּינוּ כְּיִנּוּ. מ"מ מְשַׁקָּה הָנִי.

וְעכ"פ הָא הִלְכָה כְּחֻמְיָם שָׁם. וְאִף שְׂיִשׁ הַרְבֵּה מִינֵי רְפוּאוֹת שְׂאִין רְאוּיִן לְגַמְרֵי לְאַכִּילָה וְלֹא יוֹעִיל שׁוּם תִּיקוּן.

בכ"ז צָרִיף לְכַתּוּב אוֹכְלִין שְׂאִין רְאוּיִן בְּשִׁבִיל אוֹתָם שְׂיִשׁ לְהֵם תְּקַנָּה וְע"ל אוֹת מ"ג וּבמק"א הָאֲרַכְתִּי בְּזָה אִי מִיקָרֵי אֹנְכֵל בְּכַה"ג: (ז) הִנֵּה אָנוּ מַחְמִירִים לְכָלּוֹל בִּשְׁט"מ גַּם קַנְנֵן חָצָר. וְקָשָׁה דְהָא קִי"ל בַּח"מ ס' ר' שְׁפֵלִים שֶׁל מוֹכֵר בְּרִשׁוֹת לּוֹקֵחַ לֹא קָנוּ.

וְע"פ רֹב מְנוּחַ הַחֲמִץ בְּפֵלִים. וְאִף שְׁמוּכָר בְּלֵא"ה כָּל הַפֵּלִים שֶׁל חֲמִץ.

הִינּוּנוּ רַק שְׁנֵדָבֵק אוֹ נִבְלַע בּוֹ חֲמִץ. אָבֵל כְּלִי שְׁמוּנָח בּוֹ חֲמִץ יִבֵּשׁ וְאִינוּ נִדְבָק לֹא שְׁמַעְנוּ וְלִזְה צָרִיף לְפָרֵשׁ שְׁמוּכָרִים הַפֵּלִים שְׁמוּנָח בְּהֵם הַחֲמִץ וּבְאֶשֶׁר יֵשׁ בְּזָה כְּלִי מִתְכּוֹת וְזִכּוּכֵית הַצָּרִיכִים טְבִילָה.

לְזָה כְּתִבְתִּי שְׂאוֹתָם הַצָּרִיכִים טְבִילָה יִשְׁפִירוּ אוֹתָם כִּי כֹל הַמְּוִשְׁכָּר לְלוֹקֵחַ קִינָה ג"כ בְּרִשׁוֹת לּוֹקֵחַ. וְכִלִּי מְוִשְׁכָּר וּמְוִשְׁכָּל לְעַכּוּ"ם א"צ טְבִילָה עִי יו"ד ס' ק"כ וּבְשִׁיבַת צִיּוֹן וְעוֹד אַחֲרוֹנִים כְּתִבוּ סֵתָם שְׂאִינוּ מוֹכֵר פֵּלִים הַצָּרִיכִים טְבִילָה וְלֹא הִרְגִישׁוּ דְהָא ע"כ צָרִיף לְמַפְּוֹר הַפֵּלִים שְׁמוּנָח בְּהֵם הַחֲמִץ.

וְעַל הַשִּׁי"צ ל"ק כִּי לֹא נִזְכָּר בְּנוֹסַח שְׁלוֹ קַנְנֵן חָצָר. אָבֵל עַל אוֹתָם שְׁהִזְכִּירוּ קַנְנֵן חָצָר קָשָׁה.

וְלִזְה צָרִיף לְכַתּוּב בְּהַרְשָׁאָה סֵתָם לְמַפְּוֹר הַפֵּלִים שְׂיִשׁ עֲלֵיהֶם חֲשַׁשׁ חֲמִץ. וּבִשְׁט"מ יוֹכֵל לְבָאָר שְׁמוּכָר רַק אוֹתָם שֵׁא"צ טְבִילָה.

וְהַפֵּלִים שְׁמוּנָח בְּהֵם הַחֲמִץ וְצָרִיכִים טְבִילָה הַהֲכָרַח לְכַתּוּב שְׂיִשְׁפִירוּ אֵת הַפֵּלִים וּכְמַש"ל. וְגַם כִּי יֵשׁ פֵּלִים וְשִׁקִּים שְׁהֵם רַק שְׁכוּרִים לְהֵם וְאִין יְכוּלִים לְמַכָּרָם רַק לְהַשְׁפִּירָם.

וְכֵן הוּוּאֵנְעַס שֶׁל תְּבוּאָה וְע"ל אוֹת נ"ט וְצָרִיף לְכַתּוּב שִׁקִּים וְכִלִּים שְׁמוּנָח בְּהֵם דְּבָרִים הַנְּמַפְּרִים. כִּי בְּלִשׁוֹן בַּנ"א י"ל דְּשִׁקִּים אִינָם בְּכָלּוֹל פֵּלִים בְּלִשׁוֹן בַּנ"א.

וּבַפ' שְׁמִינֵי מְשַׁמַּע שְׁשִׁק אִינוּ נִקְרָא כְּלִי וְעִי חֲגִיגָה (דָּף כ"ו ע"ב) וְשִׁבְתָּ (דָּף פ"ג ע"ב) וַיֵּשׁ לְדַחּוֹת וּלְהוֹכִיחַ מְשִׁם דְּשִׁק נִקְרָא כְּלִי וְעִי פִט"ו דְּכִלִּים וּבְמַפְּרָשִׁים שָׁם. וְעַכ"פ אֶצְלֵינוּ נִרְאָה שְׁשִׁק אִינוּ נִקְרָא כְּלִי וַיֵּשׁ לְדוֹן בְּזָה לְעַנְנֵן נְדָרִים וְאִכ"מ.

וְהִנֵּה אִף שְׁכִתְבוּ הָאֲחֲרוֹנִים שְׁצָרִיף לְפָרוֹט מִינֵי הַחֲמִץ כִּי הֵיכִי דְלִיגְוֵי דְבָר מְסוּנִים. מ"מ לֹא נִהְגוּ לְפָרוֹט כָּל מִינֵי הַפֵּלִים.

כִּי ע"פ רֹב יְדוּעַ אִינָה פֵּלִים נְמַצָּאִים בְּבֵית כָּל אָדָם שְׁמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהֵם. וְכִלִּים שְׁמַחְזִיק בְּהֵם דְּבָרִים הַנְּמַפְּרִים ג"כ יְדוּעַ שֵׁע"פ רֹב הוּא חֲבִיתִים וְסִלִּים וּקְדִירוֹת.

ושקיים יכתבו מפנרש כנ"ל ונהוי פדבר מסוים: (ח) את מיני חמץ המונחים ברשות אחרים צריף לפרוט בהצעתלען באיזה מקומות הם פדי שיהי' המכיר' דבר מסוים ויחסר רק מדידה.

ואף שאין הקונה קורא את הצעתלען בעת קנייתו, מ"מ צריף שיוכל לקחת החמץ בעת שירצה ע"פ הצעתלען שבגדו וכמבואר באחרונים שצריף שיוכל הקונה לקחת החמץ בקל עת שירצה.

והסחורה שקנה רק בכסף הנה מה שקנה מעכו"ם צריף לפרוט כי בדיניהם קונה בכסף לחוד ובמנינו סמכא דעתו ע"ז וגמרי ומקני וקנו. ומה שקנה מישראל בכסף נראה שא"י למפור.

ורק המוכר ימכרו בכלל חמץ שלו ולא יעבור בזה על דיבורו. כי ימכרו ע"ח הקונה דלא גרע מפקדון שיכול הנפקד למכרו פדי שלא יאסר בהנאה.

ואם עשה גם צו שלאק. דינו פסיטומתא.

ועם כסף אנו דנין דהוי קנין גמור וצריף לפרוט אותו. ואם קנה בכסף ושטר אף דקיי"ל בב"ק (דף ע"ט ע"ב) דמטלטלי לאו בני שטרא גינהו.

ופירש"י שדינו כדברים בעלמא מ"מ אצלינו הוי פסיטומתא כי כן הוא מנהג הסוחרים. ולזה אם נתן גם דמי קדימה.

יש לדון דהוי קנין גמור. וצריף לפרוט אותו: (ט) כ"נ שא"צ להזכיר מכירת הרשויות ואף שכתב המקו"ח סי' תמ"ח שצריף למפור הרשויות.

ככ"ז באשר ע"פ רוב דרים אצלינו בדירות שכורות. א"כ אין תועלת בזה.

וגם כי לענד"נ דשכירות עדיפא דהנה המקו"ח סי' תמ"ח פקפק במכירת החמץ הנהוג אצלינו דכיון שאין המשלח חותם את השטר אין לו דין שטר דלא הוי מוכח מתוכו. והנה בשט"מ לקמן מתוקן זה שמפנרש בשטר שמשכיר לו את כל המבואר בהצעתלען מהאנשים שחתמו על הכו"ה ושמסר את ההרשאה והצפתלען להקונה ונהוי זה שפיר מוכח מתוכו ועדיין יקשה מאותם שחתמו במס"ק וכמש"ל אות ב' וכן מאותם שנעשו רק שלוחים בע"פ מהמשלח והם חותמים על ההרשאה.

אבל בשכירות א"צ לחוש כ"כ כי מעיקר הדין נקנה שכירות בכסף לחוד והרבה פוסקים פתבו שאף במקום שכותבים את השטר נקנה בכסף לחוד. וגם כי בשכירות הוושא רק על שני שבועות אין דרוך לכתוב שטר.

ולא הוי מקום שכותבים השטר. ובזה יתישב ג"כ מה שפקפקו הרבה אחרונים על מכ"ח שלנו שאין עושים השטר פארמאלנא ולשלם גושפנקא דמלכא כחוק אשר בדיניהם אין ממשות לשטר כזה.

דכ"ז רק בשטר מכירת קרקע. אבל בשטר שכירות קרקע או מכירת מטלטלין.

יש לו דין שטר בדיניהם. ורק שצריף לשלם קנס עבור המס שלא שלמו מזה כחוק: ועוד יש חשש גדול במכירת החדרים דהא ע"ז נפטרים החדרים ממזונה פדין בית עכו"ם.

ואחה"פ פֿשחזר וקונה הבית ממנו צריך לקבוע בו מזוזה. פי המזוזה הקבועה מכבר נקבעה בפטור והני תעשה ולא העשוי.

וכעין זה כתבו האחרונים לחוש בסנפה שנועשה בבית שבימי הקט פטורה מן המזוזה וע' שע"ת סי' תרכ"ו בזה. אבל פשפשפירים הקדר ומבארים שגם להמשפיר יש רשות לקבוע שם ולהשתמש במבואר בנסח שט"מ דלקמן ואינו משפירו לעפוי"ם לחלוטין שפיר חייב במזוזה.

ואף דקיי"ל בסי' רפ"ו ששנותפות עפוי"ם פוטר ממזוזה. נראה שזה רק פשהעפוי"ם יש לו קנין בגוף הדבר.

או שעכ"פ דר שם. אבל פשיש לו זכות להשתמש בחדר של הישראל אינה ימים.

נדאי א"ל שפוטר ממזוזה. ובנ"ד אין העפוי"ם דר שם ורק השפיר לו על זכות שיהא לו שם להחזיק חפציו.

וגם דהא הביא הב"י סי' רפ"ו שהרשב"א ס"ל דישאל ועפוי"ם שנותפים חייב במזוזה וכתב בברכ"י שצריך לקבוע מזוזה בלי ברכה ע"ש באורו. וחשש סנהה שכתבו האחרונים בסי' רפ"ו לא שייך בנ"ד כמוכח.

ואין להקשות דהא בשט"מ מבואר שכוללים בו גם קנין חצר. וכיון שהחדר משותף אין החצר קונה פדאיתא בב"ב (דף פ"ה) ובח"מ סי' ר'.

ז"א דהכא אינו משותף כולו. דמקום שהדבר הנמכר מונח עליו משפירו לחלוטין להעפוי"ם על שני שבעות.

ורק שאר החדר נשאר להמשפיר לעבור שם או להשתמש בו. והרי מפני שב"ב (דף פ"ו) ובח"מ שם דסגי פששוכר את מקום דבר הנמכר.

וא"צ שישפך כל החדר ההוא. ועפ"ז יתישב ג"כ מה שראיתי בר"ב ועוד אחרונים שהעירו שהעפוי"ם יאסור מלטלטל שם בחצר.

אבל בשכירות אין חשש בזה וכדקיי"ל באו"ח ר"ס שפ"ב שהעפוי"ם השוכר מישאל אינו אוסר רשותו לשבת. ועי' חובורי ח"ג סי' י"א.

שוב ראיתי בשיבת ציון סי' י' שכתב ג"כ דשכירות עדיפא ממכירה לפי שנקנה רק בכסף וא"צ שטר וגם פי יש שדרים רק בשכירות. ושמתתי שפוננתי לדעתו הק'.

אבל לא הרגיש שם בשאר הסברות שבארתי שיש כמה מעלות טובות לשכירות על מכירה וגם הרב רש"ז זצ"ל בשו"ע ש"ל פתב דשכירות עדיפא אף אצלנו אין שייך טעמו ע"ל אות נ"ח: והנה גם בשכירות יש חשש פי ע"פ רוב מתנה המשפיר שלא יוכל השוכר להשפיר לאחר בלי רשותו.

וא"כ אף משפירו פעת להעפוי"ם. וכבר הרגיש בזה בשיבת ציון סי' י' וכתב שצריך לקטול רשות מהמשפיר והוא דבר קשה.

וגם פי כמה אנשים דרים אצל עפוי"ם. ויקשה לפעול זה אצל העפוי"ם.

ובישראל י"ל דאדעמא דהכי השפיר לו כי כל ישראל יודעים שהמנהג להשפיר הרשות בשעת מכ"ח. אבל בעפ"ם לא שייך זה.

אכן לפמש"ל שאינו משפיר להעפ"ם רק המקום שמונח בו הקמץ ולא כל הקדר ומשפיר רק על שני שבועות. בזה א"צ רשות המשפיר דרק למסור הקדר לגמרי לאחר אין לו רשות משום שגנוי דעת או שיאמר השני קשה ממה.

אבל בכה"ג נדאי דשרי. ואטו אסור להשוכר לתת רשות לאחר להחזיק איזה דבר איזה ימים באחד מתדרי המושפירם לו ולא מיקרי זה מרבה בדיורים פיון שאינו משפיר לדירה וע"ד פן משפירם שיוכל לפעמים לתת רשות לאחר להחזיק דבר מה פדרף הסותרים: ולכאורה יש לדון בזה דהא הרבה פוסקים ס"ל שאם קיבל הישראל אתריות חמצו של עפ"ם בעינו דנוקא שייחד לו בית כדי שיהא הקמץ ברשות העפ"ם ע"י תוס' פסחים (דף ו') ובפוסקים ס"י ת"מ.

והמקו"ח כתב בסי' ת"מ דבמכ"ח הנהוג אצלינו שהעפ"ם אינו בטוח ואם יאבד הקמץ אין לו לשלם עבורו. הוי בעפ"ם אלא שדעת הרבה פוסקים בסי' ת"מ דמיקרי אתריותו על הישראל וצריך לבער אם לא יחד לו בית.

וא"כ פיון שגשאר להישראל זכות בקדר שמשפיר לו לא הוי יחוד בית וחיוב לבער. והנראה בזה דבאמת הא דיחד לו בית הוא לאו דנוקא וה"ה יחד לו זיוות דמאי שנא פיון שעיקר הסברא הוא דליהוי פאלו קיבל אתריות חמצו של עפ"ם ברשות עפ"ם.

וא"כ ה"ה יחד זיוות והקנהו לו. וכן פירש"י שם שהפנונה יחד לו זיוות ע"ש וה"ה להתו' דמ"ש.

ורק להתוס' צריך לפרש שמקנה לו את המקום שייחד לו. ולזה גם בנ"ד פיון שמשפיר לו גוף הקדר.

רק משאיר שם זכות לעצמו לילך דרך שם או להשתמש שם במקום הפנוי פעת מיקרי זה חמצו של עפ"ם ברשות העפ"ם והנה הרא"ש כתב בשם הר"י שאם הפקיד חמצו אצל עפ"ם עובר בב"י לפי שהנפקד הקנה לו מקום הקמץ והוי פאלו הוא ברשותו.

והקשה הט"ז ס"ס ת"מ דא"כ למה קיי"ל דחמצו של עפ"ם המופקד אצל ישראל צריך לבער אם לא יחד לו בית. נימא דהוי פאלו הוא ברשותו של עפ"ם כי הישראל הקנה לו מקום הקמץ.

והח"י תירץ דכיון שהמפקיד אינו בר ביעור חל חובת ביעור על הנפקד. והוא תמוה דכיון דהוי חמצו של עפ"ם ברשות עפ"ם אין פאן חובת ביעור פלל.

והמקו"ח תירץ דכיון שהבית הוא של ישראל מיקרי ביתו אף שהשאל ביתו להעפ"ם לשמירת ממונו, ורק ביחד לו בית שרי דמיקרי אין מצוי בידו ותמהני דמה חילוק יש אם הקנה לו חלק מהבית או כל הבית פיון דמ"מ הוי רשותו של עפ"ם.

וא"צ רק לעשות מחיצה לפניו שלא יבוא לאכלו כדקיי"ל בסי' ת"מ. ועכ"פ לפ"ז קשה גם לנ"ד דעכצ"ל דבעינו יחד בית ממש וקקונשית הט"ז: ונראה ליישב קונשית הט"ז עפ"מ ש"ס קצ"ד דעפ"ם אין קונה מישראל בחזקה.

וישראל מעפ"ם קונה בתזקה ע"ש ובנתבות. והנה אינימא שהמפקיד יש לו קנין במקום הפקדון צ"ל שקונה בקנין תזקה שמחזיק בזה שמניח שם חפץ שלו.

וכמ"ש הפוסקים דהיכא שאינו רק לתשמיש קונה המקום בתשמיש. ולפ"ז אם הפקיד ישראל אצל העפ"ם קונה המקום בתזקה.

אבל העפ"ם אצל ישראל אינו קונה המקום אכן הט"ז חולק בר"ס קצ"ד על הסמ"ע בזה. וכתבו הפוסקים שם שהעיקר כדבריו.

וגם יש פוסקים דס"ל שהעפ"ם קונה בתזקה ומכ"ש בשכירות. והעיקר נראה בישוב קושיות הט"ז דהנה אם המקום משותף לישראל ולעפ"ם בנדאי מיקרי החמץ גם ברשות ישראל דהא רשות שותפים תלוי בדין ברירה.

ונתבאר זה בר"ן בנדרים ר"פ השותפין באורו דכיון שיש רשות לכל שותף להשתמש שם מתברר הדבר שבשעה שהוא משתמש שייך המקום לו. ובדאורייתא אין ברירה.

ואף לפמש"ש הר"ן דהו ברירה עדיפא נראה שזה שייך רק אם בשעה ששותף אחד משתמש אין השני יכול לגרשו ממקום זה. אבל אם יכול לגרשו ממקום זה ולתת לו מקום אחר.

נדאי שהם שייכים שניהם בכל רגע בכל המקום השותף. ולזה היכא שהפקיד אצלו דבר אף אינימא שמשאיל לו המקום להנחת החפץ.

מ"מ הרי בינד הנפקד להניח הפקדון בכל עת במקום אחר כיון שלא יחד לו בית או זווית מיוחד. וא"כ אינו מקנה בקנין גמור להמפקיד דהא הנפקד שותף בו דבידו לשנות את מקומו בכל רגע.

ולזה כשישראל מפקיד חמץ אצל עפ"ם חייב לבערו משום שיש לו קנין במקום שהחמץ מונח. ואף שגם להעפ"ם יש לו שותפות בו באותה רגע פי יכול לשנות מקום הפקדון.

מ"מ מקרי חמצו של ישראל ברשות ישראל וכמש"ל דגם במקום השותף לעפ"ם מיקרי רשות ישראל וכשעפ"ם הפקיד חמצו אצל ישראל חייב בביעור. דאף אינימא שיש להעפ"ם קנין במקום הפקדון.

מ"מ הרי הישראל משותף בו. והוי החמץ גם ברשות ישראל.

ולזה הצריכו ת"ז לשהישראל ייחד בית לחמצו של העפ"ם. דאז אין יכול הנפקד לשנות את מקום הפקדון.

ונקנה המקום בקנין גמור להעפ"ם לכל העת שיהי שם פקדונו וה"ה יחד לו זווית כמש"ל וכן מצינו בב"מ (דף מ"א) שיש חילוק בין יחד מקום לפקדון או לא ע"ש ובשטמ"ק. ועפ"ז מיושב גם מנהגינו דהא אנו משפירים להעפ"ם המקום שמונח בו דבר הנמכר לו ואין רשות להמשפירים להחליף את המקום המקומות שנמצא בהם החמץ ותע"ח ונוקשה (י) כמו בתי רחיים של רוח ושל מים ושל בהמות ושל יד.

בתים.

חדרים.

עליות. מרתפים.

רפתים אַןרוות וליאדאווניעס. שפּיכלערס וסקלאַרין של יי"ש מַחניוֹת שׁינְקען.
דיסטיליאַרנעם וגרוֹנְזעלגעם. פּאַבריקין של חוֹמֶץ וְכָל הַמְקוֹמוֹת שְׁנַמְצָא בָּהֶם חֶמֶץ
ותע"ח וח"ב וח"ג וח"ד.

הן של עצמינו (יא) הן של משלחנו (יב) ושל אחרים שברשותנו ובאחריותנו הקנויים
לנו או מושפכים לנו או שאולים לנו, וכן המקומות שעומדים שם הבהמות והסוסים
והעופות שלנו או של משלחנו.

כל המקומות הנ"ל יכולים להשפיר מיום דלמטה או מיום אחר על איזה זמן שיִרְצָה הַרֵב
הנ"ל או אֶחָד מִבֵּינֵיהֶם וְיִכּוֹל לְהַשְׁפִּיר קַרְקָעוֹת וְלִמְפֹר וְלְהַשְׁפִּיר מִטְלָטְלִין הַנֶּ"ל לְכָל מִי
שִׁירְצוֹ וּבְאִיזָה אֹפֶן שִׁירְצוֹ וּבְאִיזָה מִקְּחָ שִׁירְצוֹ וְאִם לְסִמּוֹן עַל שׁוֹמֵת בְּקִיָּאִים או על
איזה אנשים שִׁירְצוֹ.

ואף להזיל מן המקח פְּרָצוֹנִים, ואף למְפֹר וְלְהַשְׁפִּיר בְּהַקְפָּה וְאִם לְמִי שֶׁנֶּרְאָה שֶׁאֵינּוּ
בְּטוֹחַ עַל דְּמֵי הַמְּכִירָה וְהַשְׁכִּירוֹת. וְאִם לְזַקֵּן בְּמִלְוֵה דְּמֵי הַמְּכִירָה וְהַשְׁכִּירוֹת, וְלֹא נוֹכַח
לִזְמַר לְתִקּוּנֵי שְׁדֵרְתֵיךָ וְלֹא לְעוֹתֵי (יג) וְכֵן רְשׁוֹת בְּיָדָם לְתַת רְשׁוֹת לְשׁוֹכֵר הַמְּקוֹמוֹת
לְעַבֹר דְּרָךְ רְשׁוֹת שֶׁלָּנוּ כְּדֵי לְהַגִּיעַ לְמִקְוֵה שִׁישְׁפָּרוּ וְכֵן שְׁאֵם יְהִי סְגוּר אִיזָה מְקוֹם
שִׁישְׁפָּרוּ.

יוכל לשפּוֹר הַדֵּלֶת כְּדֵי לִיכְנֹס שָׁם וְהַפֵּל כְּפִי שִׁירְצָה וְיַעֲשֶׂה הַרֵב הַנֶּ"ל וּב"ד שֶׁלוֹ כְּנ"ל.
(יד) וְהַרְשׁוֹת בְּיָדָם לְהַקְנוֹת וְלְהַשְׁפִּיר כָּל הַנֶּ"ל כְּכֹל הַקְּנִינִים הַמוֹעִילִים עַפ"י ד"ת
וּתְקוּזוֹ"ל וּבְאִיזָה אֹפֶן וְקִנְיֵן שִׁירְצוֹ (טו) וְכֹסֶף בְּיָאוּר עַל הַהַרְשָׁאָה וְלְתַת לוֹ מְקוֹם אַחֵר
עַד כְּלוֹת זְמַן הַשְׁכִּירוֹת.

ואין לה יחוד מְקוֹם גָּדוֹל מִזֶּה. וְהִי חֲמִצּוֹ שֶׁל עֶפְרוֹת בְּרְשׁוֹת עֶפְרוֹת.

וע' מהרי"ט סי' ס"ה וקצה"ח סי' קפ"ט ונתיבות בפתיחה לסי' ר'. ולענ"ד הַעֲיָקָר
כַּמֶּש"ל: (י) כְּשֶׁפּוֹרְטִים אֶת הַמְּקוֹמוֹת שֶׁמְשַׁפְּרִים צָרִיךְ לְדַקְדֵּק שֶׁלִּפְעָמִים כָּבֵד עֲשֶׂה
שֶׁטֶר עַל אִיזָה דְּבָר בְּשִׁבִיל אִיסוּר שְׁבַת כְּפִי הַיָּד וְכִמוֹ עַל רִיחַיִם או בריאהוֹיז וְכַדוּמָה.

ואיך יוכל להשפיר פְּעַם אַחֵר. וע"י שִׁישְׁפָּרוּ וְיִמְפֹר דְּבָר שֶׁאֵינּוּ שֶׁלוֹ יְהִי חֲשׁוֹשׁ עַל
כָּל הַמְּכִירָה.

וגם כִּי נִיכְרַת הַהַעֲרָמָה שֶׁאֵין הַשְׁטָרוֹת הַלְלוּ חֲשׁוּבִים אֲצִלוֹ לְכָלוֹם כִּי עוֹשֶׂה וְחֹזֵר וְעוֹשֶׂה
וְלִזָּה צָרִיךְ לְחַקֵּר ע"ז מִהַמְּשַׁלְּחִים. וְגַם צָרִיךְ לְדַקְדֵּק אִם נִמְצָא מְקוֹמוֹת כְּאֵלוֹ בְּעִיר זוֹ
וּבְסִבִּיבוֹתֶיהָ שְׁמוֹכְרִים הַחֶמֶץ אֲצִל הַרֵב דָּשֵׁם וְע"ל אוֹת ז': (יא) הַרְבֵּה אֲנָשִׁים עוֹשִׂים
שְׁלִיחַ לִילָף לְב"ד לְמִפְּנֵי חֲמִצּוֹ.

ובזה יש הרבה מגרעות כִּי הֵלָא צָרִיךְ לְהַשְׁפִּיר הַרְשׁוֹת וְכֵן יִתֵּר הַפְּרָטִים הַמְּבֹאָרִים
בְּהַרְשָׁאָה. וְהוּא אֵינּוּ יוֹדֵעַ מִזֶּה.

נרק פֿשחותם בַּעצֶמוֹ על הַהֲרִשָּׂאָה הוּא מְקַבֵּל עַל עֲצֵמוֹ כֹּל מ"ש שֶׁם וְכַמִּש"ל אוֹת ב'. אֲבָל פֿשְׁוֹלֵחַ אַחַר סֵתֶם יְכוּל לְבַטֵּל הַשְּׁלִיחוֹת וְלוֹמַר לְתַקּוּנֵי שְׂדֵרְתָּיָהּ וְלֹא לְעוֹוֹתַי כִּי עַל פְּרָטִים פְּאֵלָה לֹא נִתְרַצִּיתִי לְמַפְּוֹר לְמִי שְׂאִינוּ בְּטוֹחַ.

וְגַם כִּי לְהַשְׁפִּיר הַרְשׁוֹת לֹא כְּנֹון כָּלֵל לְעֲשׂוֹתוֹ שְׁלִיחַ. כִּי הַמְּוֹרְגֵל בְּלִשׁוֹן בִּנ"א הוּא לְמַפְּוֹר חֲמִצּוֹ וְלֹא יוֹתֵר.

וְצ"ל דְּאֶמְרֵינוּ מִסֵּתֶמָּא כִּינֹון עַל דַּעַת ב"ד וְכַפִּי שְׁעוֹשִׂים כֹּל בְּנֵי הָעִיר וְהוּא דְּחוּק. וְגַם דְּזֵה שְׁיִיָּהּ רַק עַל פְּרָטִי אֶפְנֵי מְכִירַת הַחֲמִץ.

אֲבָל לֹא עַל שְׁפִירַת הַרְשׁוֹת שְׁלֵא עָלָה עַל דַּעַתוֹ כָּלֵל. וְגַם מִי שְׁמַזְכִּיר הַרְשׁוֹת אוֹמֵר שְׁמוּכֵר הַרְשׁוֹת וְלֹא לִשְׁוֹן שְׁכִירוֹת וְכִידוּעַ לִשְׁוֹן הַחֲמִץ.

וְאִף שְׁהַרְשׁוֹת מְוֹשְׁכֵר לוֹ וְאִינוּ יְכוּל כָּלֵל לְמַכְרוֹ. וְצ"ל דְּקָרוּ לָהּ אֵינְשֵׁי מְכָר מְשׁוּם דְּשְׁכִירוֹת לְיוֹמָא מְמַכֵּר הוּא כְּדֵאִיתָא בִּב"מ (דָּף נ"ו).

וְצ"ע לְעֵנְוֵן נְדָרִים אֵי שְׁכִירוֹת הֵי בְּכָלֵל לִשְׁוֹן מְכָר. וְיֵשׁ לְצָרָף בִּנ"ד סְבָרָא דְּאִין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטֵּלָהּ וְעֵי חִיבּוּרֵי ח"א סִי' נ"ז.

וְעַכ"פּ צָרִיף לְהַתְּרַחֵק מִזֵּה וְטוֹב לְהַנְהִיג שְׁכָל אֶחָד יְבוֹא בַּעֲצֵמוֹ לְחַתְּנוֹם עַל הַהֲרִשָּׂאָה. וְאִם אִין זֵה לְפִי כְּבוֹדוֹ יוּכַל לְשַׁלֹּחַ וְלְקַחַתְּ הַהֲרִשָּׂאָה לְבֵיתוֹ וְלְחַתְּנוֹם.

וְהַרְבֵּה הַמוֹנִיִּים יֵשׁ שְׁנוֹתָנִים חֲמִצִּים בְּמַתְּנָה לְאַחַר וְהַמְּקַבֵּל חוֹשֵׁב שְׁעָשָׂהוּ רַק לְשַׁלִּיחַ. וְזֵה קָרָה כְּמָה פְּעֻמִּים וְגַם הַרְבֵּה פְּעֻמִּים עוֹשִׂים בֵּינֵיהֶם ק"ס בְּכִלְיוֹ שְׁלֵ מַקְנָה.

וְלִזְנֵה צָרִיף לְהַתְּרַחֵק מִכְּזֵה וְע"ל אוֹת ל"ח: (יב) מֵה שְׁמוּכֵר חֲמִצּוֹ שְׁלֵ אַחֲרִים שְׁמֹנְנַח בְּרִשׁוֹתוֹ מִתְּבָאָר ע"פ מֵה דְּקִי"ל בְּפִסְחִים (דָּף י"ג) שְׁהַנְּפָקֵד יְכוּל לְמַפְּוֹר הַחֲמִץ הַמְּוֹפָקֵד אֲצִלוֹ כְּדֵי שְׁלֵא יֵאָסֵר בְּהַנְּאָה אֲבָל יֵשׁ לְדוֹן דְּהָא אֶפְשָׁר שְׁבַעֵל הַחֲמִץ יְמַכְּרוּ בַּעֲצֵמוֹ.

וְצ"ל שְׁיִבְאָרוּ בַּהֲשֵׁט"מ שְׂאָם יִתְבָּרַר שְׁבַעֵל הַחֲמִץ מְכָרוּ בַּעֲצֵמוֹ לֹא יֵהִי לְהַקּוּנָה טַעֲנָה בְּשִׁבִּיל זֵה. אִף י"ל שְׁזֵה נְכָלֵל בְּמָה שְׁמִבְּוֹאָר בַּהֲשֵׁט"מ שְׂאָף אִם יִתְבַּטֵּל מְכִירַת אֵינְזֵה דְּבָר לֹא יִתְבַּטֵּלוּ שְׂאָרֵי מְכִירוֹת וְאִף בְּחֲמִץ שְׁלֵ עֲפוֹ"ם כְּתָבוּ הָאֲחֵרוֹנִים בְּסִי' ת"מ שְׁיִכּוּל לְמַכְרוֹ וְע"ש בַּמְּקוֹ"ח בְּזֵה: (יג) הִנֵּה בַּהֲשֵׁט"מ נִהוּג לְבָאָר שְׁרִשׁוֹת בְּיַד הַקּוּנָה לִילָף דְּרָף חֲדָרֵי הַמְּשַׁלְּחִים לְקַחַת חֲמִצּוֹ שְׁקוּנָה.

וְהֵינְנוּ כְּדֵי שְׁלֵא תִּהְיֶה הַעֲרָמָה נִיכְרַת שְׁמוּכֵר לוֹ דְּבָר שְׁלֵא יוּכַל לְהַשְׁיִיגוֹ. וְגַם דְּהוּ הַחֲמִץ כְּאֵלוֹ הוּא בְּרִשׁוֹת הַמוּכָרִים.

אִף רְאִיתִי שְׁבַּהֲהַרְשָּׂאָה לֹא הַזְּכִירוּ זֵה. וְז"א דְּכִינֹון שְׁלֵא הַרְשׁוֹ אֵת ב"ד ע"ז.

א"כ אִין לָהֶם כּוֹחַ לְתַת רִשׁוֹת לְהַקּוּנָה לִילָף דְּרָף רִשׁוֹתָם וְלִזְנֵה כְּתָבְתִי זֵה בְּהַהֲרִשָּׂאָה: (יד) רְאִיתִי קִצַּת רַבָּנִים כּוֹתְבִים בְּשֵׁטֵר קִנְיֵן אוֹדִיתָא. וְכַמְדוּמ' שְׁכּוֹן נִמְצָא בְּאֲחֵרוֹנִים.

אֲבָל ז"א לְדַעַתִּי וְכַמ"ש הַמְּקוֹ"ח סִי' ת"מ שְׂאִין מוֹעִיל קִנְיֵן אוֹדִיתָא בְּזֵה. וְנִרְאֵה דְּאִף אֵינְיָמָא שְׁיִוְעִיל.

מ"מ אִף שְׁיִיָּהּ לּוֹמֵר שְׁתוֹעִיל הוֹדָאֵת הַשְּׁלִיחַ לְהַקְנוֹת. וְרַק אֶפְשָׁר שְׁיִוְכַל הַמְּשַׁלֵּחַ לְפָרְשׁ בְּהַהֲרִשָּׂאָה שְׁתֵּהָא הוֹדָאֵת הַשְּׁלִיחַ כְּהוֹדָאֵתוֹ.

ובכ"ז אין נראָה זױ מַפְמָה טְעָמִים. וְלִזֶּה לֹא הַנְּפִרְתִּי זֶה בְּהִרְשָׁאָה וְלֹא בִשְׁט"מ. וּמִי שְׂרוּצָה לְהַזְכִּיר קַנְיָן אוֹדִיתָא. עָלָיו לְבָאָר זֶה גַם בְּהִרְשָׁאָה פִּנ"ל: (טו) הִנֵּה בְּשׁו"ת עֲמוּדֵי אֵשׁ לְהַגְאֹן מְהֵרָא"ש זצ"ל סי' ה' נִתְקַשָּׁה בְּמִנְהַגֵּינוּ בִּמְכ"ח שְׁהַעֲפוּ"ם נוֹתֵן הַפְּסָף לִב"ד שְׂיִזְכּוּ לְהַמְשִׁלְחִים.

הָא פְּתַבּוּ הַתּו' בִּב"מ (דף ע"א ע"ב) דְּבִזְכּוּי הֹנִי שְׁלוּחוֹ שֶׁל בַּעַל הַמָּמוֹן. וְעַכּוּ"ם לֹא בַר שְׁלִיחוֹת הוּא.

וְהַנְּרָאָה בְּזֶה דְּהִנֵּה אִם הִיָּה הַמְשַׁלֵּחַ אוֹמֵר בְּפִירוּשׁ לְהַעֲפוּ"ם הַקּוֹנֵה תֵּן כֶּסֶף לְפָלוּנִי וְתִקְנֵה עִי"ז הַחֲמִץ. וְדַאי דְּקִנְיָה מִדִּין עָרַב כְּדַאיִתָּא בְּקַדוּשִׁין (דף ו').

וְנִרְאָה דֵּה"ה אִם אָמַר לְשְׁלוּחוֹ שְׂיִמְכֹר חֲפִץ שְׁלוֹ וְיִקַּח הַכֶּסֶף לְעַצְמוֹ מְהֵנִי ג"כ כְּאֵלּוֹ אָמַר לְמוֹכֵר דְּמַאי שְׁנָא. וְא"כ בִּנ"ד כְּשֶׁעוֹשִׂים אֶת ב"ד שְׁלוּחוֹת לְמַפְרֵן חֲמִצִּים כְּדִין הֹנִי כְּאֵלּוֹ אָמְרוּ בְּפִירוּשׁ שְׂיִקְחוּ הַכֶּסֶף לְעַצְמָם כְּדִי שְׁתּוֹעִיל הַמְכִירָה וְכַעֲיִן זֶה פְּתַבּוּ הַתּו' בְּקַדוּשִׁין (דף י"ט) ד"ה אוֹמֵר שְׂמְכִירַת בְּתוֹ הֹנִי כְּאוֹמֵר שְׁתִּקְבֵּל קַדוּשִׁיָּה וְתִתְקַדַּשׁ מִדִּין עָרַב.

וְעוֹד נִרְאָה רְאִיָּה מְהֵא דַּאיִתָּא שְׁם דְּאָמַר רַבָּא אַר"נ מְדַבְּרֵי רִיב"י דְּאָמַר דְּמַעוֹת רֵאשׁוֹנוֹת בְּאֵמָה הָעֵבְרִיָּה לֹא לְקַדוּשִׁין נִתְּנָה וּמִתְקַדַּשְׁתָּ בִּשְׁמִשְׁיָר לָהּ נִלְמוּד שְׁאוֹמֵר אֶדָּם לְבַתּוֹ קִטְנָה צְאִי וְקַבְּלֵי קַדוּשִׁיָּךְ.

וְהַקְּשׁוֹ הַתּוֹסֵף דְּתִיפּוֹק לִיָּה דְּמִתְקַדַּשְׁתָּ מִדִּין עָרַב. וְתַרְצוּ דַּא"כ הוּל"ל לְמַקְדָּשׁ וְזֶה לֹא אָמַר לְמַקְדָּשׁ רַק לְבַתּוֹ.

וְכ"כ הֵרָא"ש וְהַר"ן שְׁם. וְקִשָּׁה דְּהִיכִי ס"ד דְּדְּמִי לְדִין עָרַב פִּינּוֹן שְׁלֹא אָמַר לְמַקְדָּשׁ כְּלוּם. וְלִזֶּה נִרְאָה דְּהִיכָא שְׁאָמַר לְבַתּוֹ גְּדוּלָּה שְׁתִּקְבֵּל הַקַּדוּשִׁין אוֹ לְשְׁלוּחוֹ הִנֵּה פְּשׁוּט לְהַש"ס דְּמִקְדוּשֵׁת מִדִּין עָרַב. כִּי הַכֵּל אֶחָד אִם אָמַר לְהַמְקַדָּשׁ אוֹ לְהַאִישׁ שְׁתִּקְבֵּל הַקַּדוּשִׁין.

דְּכִינּוֹן שְׁעֲשֵׂאוּ שְׁלִיחַ לְקַדָּשׁ בְּתוֹ אוֹ לְהַתְּקַדָּשׁ תּוֹכֵל לְהַתְּקַדָּשׁ מִדִּין עָרַב פִּינּוֹן שְׂיִאמַר לָהּ בְּפִירוּשׁ שְׁתִּקְבֵּל הַקַּדוּשִׁין לְעַצְמָהּ. דְּהָא עַכ"פ צָרִיךְ שְׂיִאמַר לְפָנֵי עַדִּים כִּי הִיכִי דְּלִיקְהוּ עַדִּים עַל הַקַּדוּשִׁין עִי' אַה"ע סי' ל"ה.

וְא"כ הֹנִי כְּאֵלּוֹ אָמַר לְמַקְדָּשׁ. אֲבָל בְּקִטְנָה הוּא דְּלֹא מְהֵנִי לְפִי שְׂאִין לָהּ דִּין שְׁלִיחוֹת. וְלְמַקְדָּשׁ לֹא אָמַר לְזֶה קַמ"ל דְּנִלְמַד זֶה מְדַבְּרֵי רִיב"י. וְכֵן מְפִרְשׁ דִּין זֶה בְּקַדוּשִׁין (דף נ"א ע"ב) דִּיכּוּלָּה בּוֹגְרַת לְעֲשׂוֹת לְשְׁלִיחַ אֶת אֲבִיָּהּ וְלוֹמַר לוֹ שְׂיִקְבֵּל הַקַּדוּשִׁין לְעַצְמוֹ ע"ש.

הַרִי מְפִרְשׁ דָּאָף שְׁלֹא אָמְרָה מְאוּמָה לְהַמְקַדָּשׁ רַק לְהַשְׁלִיחַ הֹנִי קַדוּשִׁין. וְא"ל דְּאַיְרִי שְׁאָמְרָה גַם לְהַמְקַדָּשׁ.

דְּהָא פִּירֵשׁ"י שְׁם שְׁעֲשֵׂאֲתוּ שְׁלִיחַ לְקַדָּשָׁה לְכָל הַבָּא. הַרִי דְּלֹא אִיְרִי בְּאִישׁ מְנוּחָד. וְעוּי"ל דְּבִנ"ד אִין נ"מ אִם הוּא אוֹמֵר בְּעַצְמוֹ לְהַקּוֹנֵה אוֹ שְׁשְׁלוּחוֹ אוֹמֵר לְהַקּוֹנֵה. וְבִנ"ד ב"ד שְׁלוּחוֹ אוֹמְרִים זֶה לְהַקּוֹנֵה.

רק דא"כ צָרִיף שְׂיֵאמְרוּ לוֹ זֶה בְּפִירוּשׁ בְּשֵׁם הַמְּשַׁלַּח וּמִינְשֵׁב שְׁפִיר קוֹשְׁיֵית הַגָּאוֹן הַנְּ"ל.
וְלִזְהוּ צָרִיף לְכַתְּבָהּ מְכִירָה וְהַשְׁכִּירוֹת יִקְחוּ לָהֶם אִם יִרְצוּ (טז) וְכֵן אֲנַחְנוּ הַח"מ נוֹתְנִים
פֶּתַח וְהַרְשָׁאָה לַהַנְּ"ל לְמִסְוֹר וְלַעֲשׂוֹת פֶּעֶרְעֵדָא צִיעַס מִהַפְּאֵדְרָא טִין שְׂיֵשׁ לָנוּ לְהַעֲמִיד
לְאַנְשֵׁי חַיִל אוֹ לְבִתֵּי אֲסוּרִים פֶּרָאוּיָאנֵט.

פּוֹרָאז.

לְחָם.

גְּרוּיִפִּין. וּקְמָחִים.

נוֹתְנִים אֲנַחְנוּ פֶּתַח וְהַרְשָׁאָה לַהַנְּ"ל לְמִסְוֹר (אִיבֶרְצוּגֶעֱבֶען) אֶת הַקְּבָלָנוֹת שְׁלָנוּ לְכָל מִי
שְׂיִרְצוּ וְכַנְּ"ל (יז) נְאֻמָּנוּ הַח"מ נוֹתְנִים כּו"ה לְהַרְבֵּ הַנְּ"ל וּב"ד אוֹ לְאַחַד בִּיאוֹר עַל
הַהַרְשָׁאָה בְּפִירוּשׁ שְׂיִקְבְּלוּ הַפְּסָף לְעֲצָמָם פְּדִי שְׁלֵא נִצְטָרַף לְדַחֲוֹק וְלוֹמַר שְׁפּוֹמְכִים עַל
דַּעַת ב"ד בְּזָה.

וּבכ"ז פְּתַבְתִּי אִם יִרְצוּ דְנוֹדָי לֹא יִקְחוּ ב"ד לְעֲצָמָם פְּסָף הַמְּכִירָה. וְיִשִּׁיבוּ לְהַמְשַׁלְּחִים
אִף שְׁזָכוּ כְּבָר לְעֲצָמָם.

וּכְעֵין הָא דְשַׁבְּתָא (דָּף ק"כ) שְׂאָף שְׂיִכּוֹל לִיקַח לְעֲצָמוֹ מִן הַדִּין כּכ"ז יִרָא שְׁמִים אִינוּ רוֹצֵה
שְׁל אַחֲרִים: (טז) מַה שְׁכּוֹתְבִים לְמִסְוֹר הַפְּאֵדְרָא טִין קָשָׁה לְכַאוֹרָה דְּהָא יְדוּעַ שְׂאִין
הַמְּשַׁלְּחָה מְקַבְּלַת קַבְּלָן אַחַר בְּמִקּוּם זֶה שְׂקִיבֵל עָלָיו עֶסֶק זֶה.

וּצ"ל דְּנָהִי שְׂאָם לֹא יַעֲמִיד כְּהַגְוֹן יְהִי הָאֲחֲרִיּוֹת מְזָה עַל הַקְּבָלָן בְּעֲצָמוֹ. מ"מ יוֹכֵל הָאֲחַר
לְהִיּוֹת כְּעַת שְׁלוּחוֹ וּמְמַלָּא מְקוּמוֹ.

וּמַה שְׂיִתְּנוּ חֲמִיץ לְהַאנְ"ח וְכַדוּמָה יְהִי זֶה עַל חֲשַׁבּוֹן עֲצָמָם אַחַר שְׁהֵם הִתְחַיְיְבוּ לְהַעֲמִיד
זֶה. וְהַמְּסִירָה אִין הַפְּנוּנָה שְׂיִקְבֵּל גּוּף הָעֶסֶק מִהַמְּשַׁלְּחָה.

רַק הַפְּנוּנָה שְׁהוּא מוֹסֵר לְהַעֲכוּ"ם שְׂיַעֲמִיד אֶת הַחֲמִיץ בְּאוֹתוֹ מְקַח שְׁנוֹתְנִים לוֹ. וּא"כ יְהִי
הָעֶסֶק שְׁלוֹ.

וְלֹא שְׁל הַיִּשְׂרָאֵל. וְאִף שְׁעִי"ז יְהִנֶּה הַיִּשְׂרָאֵל שְׂיִנְפֹטֵר מִהַקְּנָס שְׂאָפְשֵׁר שְׂיִקְנִסוּהוּ אִם לֹא
יַעֲמִיד אֶת הַחֲמִיץ בְּמוֹעֵדוֹ.

מ"מ לֹא מִיִּקְרִי זֶה הַנְּאָה מְחַמֵּץ דְּהוּי רַק מְבָרִיחַ אָרִי וְעִי' ע"ז (דָּף ס"ד) וְתו' שְׁם בְּזָה:
(יז) מְעוֹלָם הֵייתִי תְּמַה עַל מַה שְׁעוֹשִׂים שְׁלִיחַ לְהַקְנוֹת אֶת הַחֲמִיץ שְׂיִבּוֹא לִידוֹ אַח"כ.
וְרֵאִיתִי בְּשׁו"ת עוֹנֵג יו"ט ס' ל"ח שְׂדִיבֵר בְּזָה וְכַתֵּב הַסְּבָרָא דְּכִינּוֹן דְּקִי"ל בּב"מ (דָּף
ס"ז) וּבַח"מ ס' ר"ט ס"ד דְּבַמּוֹכֵר דְּשִׁלְב"ל אִם תְּפָסוּ הַקּוֹנָה כְּשָׂבָא לְעוֹלָם קָנָה.

וְה"ה הָכָא שְׂמַקְנָה לְהַעֲכוּ"ם הַרְשׁוֹת שְׂהַחֲמִיץ מְוַנַּח בּוֹ. הַרִי הוּא תְּפּוּס בְּהַחֲמִיץ שְׂקָנָה
אַח"כ וְשְׁפִיר קָנָה.

אֲכַן הַרְגִישׁ דְּהָא אִינוּ עוֹמֵד בְּצַד הַחֲצָר וְיֵישׁ פּוֹסְקִים דְּעַכּוּ"ם אִין לוֹ קְנִינָא חֲצָר בַּכָּה"ג.
וּבְאֲמַת בְּלֵא"ה קָשָׁה כִּי יֵישׁ הַרְבֵּה פְּעָמִים שְׂהַיִּשְׂרָאֵל קוֹנָה חֲמִיץ בְּמִקּוּם אַחַר וְלֹא הִגִּיעַ
לְרְשׁוֹתוֹ עַדִּינּוּ.

והעונג יו"ט כתב שם שיקנה את הרשות והקמץ לישראל אחר והישראל הוא ימפון
הקמץ בע"כ בפשה שפבר יהא הקמץ ברשותו. והנה ידוע שבעיר גדולה הוא בלתי
אפשר אשר פולם יבואו למפון בפשה אחרונה שקודם זמן ביעור חמץ.

וגם לאו כ"ע דינא גמירי לידע איך למפון הרשות והקמץ שיבוא לידו לישראל אחר.
וא"כ הקושיא במקומה עומדת.

ובעיקר דברי העונג יו"ט יש לדון דסברא דמהני תפיסה שנייה רק פשמכר לו דשלב"ל
דשינה סברא דניחא ליה דליקו בהימנותיה פדאיחא התם. וממילא פשמגביה הלוקח או
מושה את הדבר פשפא לעולם הני פאלו עושה זה מדעת המוכר ונפיר קנה.

דכל זמן שהפספס ביד המוכר או השטר ביד הלוקח מוכח שלא חזר בו ועומד בדבריו.
ובכסף קי"ל דקונה אף אם מכר שיקנה לאחר ל' יום ואף שנאכלו המעות עי' תו' יבמות
(דף צ"ג) וכתובות (דף פ"ב ע"א).

אבל בנ"ד דהני רק שליחות. והשליחות אין בה ממש דכיון דאיהו לא מצי עביד שלוחא
לא מצי משוי.

ואין פח ביד השליח למפון פשיבוא הדבר לעולם כיון שאינו שליח כלל. ובשליחות לא
שינה סברא דליקו בהימנותיה וכן מוכח בתו' נזיר (דף י"ב) שהקשו איך אומרת אשה
לחבירתה לוישי לי קמח והפרישי חלה עבורי.

הא בעודו קמח א"א להפריש חלה ומידי דאיהו לא מצי עביד שליח לא מצו משוי. וקשה
דאפשר באמת אין יכולה לעשות שליח.

רק מ"מ א"כ סומכים דניחא לה דתיקו בהימנותיה והני שפיר הפרשת שלוחה הפרשה.
וכעין דקי"ל בב"מ (דף כ"ב ע"א) דהיכי דגילה דעתו א"כ דניחא ליה הניא תרומה
אף שתתם שלא מדעתו ועי' בירושלמי פ"ק דתרומות.

ועכצ"ל כמש"ל דגבי שליחות לא שייכא סברא דניחא דליקו בהימנותיה. ואף גבי דבר
מצנה.

וכן בפסוגיא דנזיר שם גבי קדושי אשה מבואר דאף אם קודש כפר ל"א סברא דניחא
ליה דליקו בהימנותיה אף שהשליח מסר לה פספ הקדושים שנמתן לו המשלח. ויש לדחות.
ומהא דחלה י"ל דשאני התם שמצנה בו יותר מבשלוחו. וגם דרק גבי מכירה שנוגע
להקונה שנייה זה משא"כ גבי חלה דלא איירי לענין נתינה לכהן רק לענין ההפרשה לא
שייכא סברא זו.

ומהא דייבמות (דף נ"ב) גבי האומר כתוב גט זה לאשה זו לכשאקדשנה אגרשנה יש
לחלק ג"כ דלא דמי למכירה וכמוכין. אבל בלא"ה קשה וכמש"ל: ויש לדון בזה עפ"מ ש
בשטמ"ק בנזיר שם שאם הוא בידו לעשות זה מיקרי מצי עביד ומשוי שפיר שליח וכתב
הסמ"ג מ"ע קל"ד דהיכא שבידו להקנות לו מיקרי זה מצי עביד.

וצ"ל דאף שפילוי פדעת השליח שאולי לא יחפון לקנות. מ"מ מיקרי פידו באשר ע"פ רוב מתרצה לקנות במתנה ואף שלא בפניו וכן ומצינו בב"מ (דף ע"ג ע"ב) בתו' ד"ה ה"ה דהיכי שמצוי לקנות מיקרי פידו פשיטתא לשלם ביוקר.

ורק בשער הזול לא מיקרי פידו ע"ש ובתד"ה הכא (פדף ע"ד ע"א). וא"כ ה"נ הני פידו לקנות חמץ כמה שרוצה דנדאי מצוי לקנות.

והנה המל"מ רפ"ד מה"ת פקפק בסברא זו יעו"ש. אבל כמה ראשונים ס"ל סברא דפידו בכה"ג ע"י בתו' ושטמ"ק בנזיר (דף י"ב).

ובכ"ז קשה לעשות סוד ע"ז פיון דהרבה ראשונים לא ס"ל סברא זו: והנראה בזה דהנה השוכר פועל לשמור ולעסוק בשדהו פשיטתא והרעם וכן פשיטתא שלו לקצור וזהו אריס או קבלו המנוזר בכ"מ בש"ס.

נדאי שמשמעבד לעשות כל מה שהתחייב. אף שהרעם עדיין לא באו לעולם וכשם שאפ"ש לעשבד דשלב"ל כדקיי"ל בב"ב (דף קנ"ז) ובח"מ סי' ר"ט.

כן יכול לשעבד גופו לצורך דשלב"ל. וגם שעבוד דאיקני הוא ג"כ ע"י שעבוד גופו כמבואר בפוסקים.

ורק שיש לו דין כפועל שיכול לחזור בו בתצי היום. וכן קיי"ל בב"מ (דף י"ב) ובח"מ ס"ס ע"ר שאם שוכר פועל ללקט מציאות המציאות לבע"ה כל זמן שלא חזר בו.

ואף שהמציאות עדיין לא באו לעולם. ואף דאוקים לה בש"ס באגמא דאקפא פנורי.

והדגים באו לעולם מ"מ הא קיי"ל שם שזכה עבור שוכרו אף אם מצא פיס דינרין כדקיי"ל בח"מ ס"ס ע"ר. וצ"ל הטעם דכיון שיד הפועל פיד בעה"ב ממילא זוכה בכל עת עבור הבעה"ב דכיון ששוכרו בפירוש ללקט מציאות הני ידו פידו לענני זה.

ולפ"ז י"ל גם בנ"ד דכיון שעושה את ב"ד לשליח למפור כל החמץ שיש לו פעת ושיהי' לו אש"פ. והוא משלם עבור טרחתם בזה.

הרי נשמעבדו לו אף לדשלב"ל. ויזם פידו לענני זה.

ושפיר מצו עבדי שליחותו אף בדשלב"ל פשיטתא לעולם. ועדיין יש לדון בזה וגם להעיר מהא שמקשה הש"ס בנזיר (דף י"ב ע"ב) מהעושה אפטרופוס להפר נדרי אשתו אבל אין לי פנאי פעת.

ויש לחלק דשם אף אדם אחר יכול לזפות לו המציאה שלא מדעתו משא"כ במקרה שצריך דעת בעלים. אבל נראה דהיינו הך.

וגם פיון שעשוהו לשליח הרי גילה דעתו דניחא ליה במקרה. ול"ד להא דאיתא בירושלמי רפ"ח דתרומות דבגט לא מהני גילוי דעת דליהני זכות.

דהכא שאני שכן המנהג שמוכרים. וגם דחזינון שעשהו שליח גם על החמץ שכבר ישנו ברשותו ואקצר: ועוי"ל דהנה קיי"ל שיכול אדם לעשות שליח לקנות דבר אף שהדבר אינו ברשותו בכ"ז חלה השליחות על פח הקנין בכספו אם חלה ירצה למפור.

וכן ודאי יכול לעשות שליח לקנות ולמכור את אותו הדבר ואף שעדיין לא בא לידי הדבר ההוא ואינו יכול למכרו בעת. מ"מ פיון שעושהו שליח גם על הקנין שזה נקרא דמצי עביד פנ"ל.

ממילא יכול להרשותו לעשות בזה עוד דברים והוא המשך שליחות אחת. וכן מעשים בכל יום שעושים שלוחים לקנות ולמכור, בתניות ונעסקים שונים ואין מי שיידון לבטל המכירה מצד דאיהו לא מצי עביד בעת השליחות.

וכמו בגט שעושה שליח לנתינת הגט אף שעדיין לא נכתב הגט והיינו מפני שעושה עתה שלוחים לכל עסק הגט על פתיבתו ונתינתו והני פאלו עושה שליח לעשות מעשה שלם דהוי שליחמהם למכור כל מיני חמץ ות"ח וח"ב ושקלים חמוצים וכ"ח וה"ג שיגיעו לידינו ולרשוחנו מעקשיו עד שעה החמישית ביום י"ד ניסן דנא (יח) ושעה החמישית בכלל האופנים הנ"ל וכן של משלחנינו.

ומעתה מה שנקנה או נקבל חמץ או תע"ח או חמץ בלוע או חמץ דבוק או כ"ח אנחנו או משלחנינו בכל מקום שבעולם יהא הכל על דעת השליחות הזאת. וכל זכות שיש לנו או למשלחנינו בכל מיני חמץ בכמ"ש באיזה אופן שאפשר למכור ע"פ ד"ת.

על הכל אנחנו הח"מ נוהגים כו"ה להנ"ל למכור בנ"ל. וכן אם יש ברשותינו או ברשות משלחנינו חמץ של אחרים באופן שאנחנו או משלחנינו חייבים באחריותו בגניבה ואבידה או בפשיעה.

ויש בידינו או בידי משלחנינו ע"פ ד"ת למכרם. אנחנו נוהגים כו"ה להרב הנ"ל וב"ד למכרם (ט) או למסור לאחרים אחריותם וככל הנ"ל.

וכן להשפיר זכות שיש לנו או למשלחנינו במקומות שנמצא בהם כל מיני חמוצים הנ"ל, (כ) ופרטי מיני חמוצים ותע"ח וח"ב וכ"ח ובע"ח ומקומות למכור או להשפיר על הכל אנחנו נוהגים להרב הנ"ל או ב"ד כל דין תורת נאמנות כבי תרי כפי שירשמו בהצעתלען בכתבם או בכתב אחרים שהם יצו אותם לכתוב פרטי קרקעות ומטלטלין הנ"ל.

ויהא לב"ד נאמנות להגיד למי צו לכתוב הצעתלען ועכ"פ הנומערין על הצעתלען. ויבורר זה ע"י שיתמו ב"ד על הצעתלען שיעשו הם או מי שיצו לו לכתוב ששם תבאר שם האיש שבנומער הלז הוא צעטיל שלו וימסרו הצעתלען ליד הקונה והשוכר.

ונאמנים על כל זה כבי תרי שעשינו אותם שלוחים על כל מה שירשמו בהצעתלען למכור ולהשפיר. ובדתנ"א ביאור על ההרשאה אף שא"א לעשות את סוף המעשה קודם שיעשה תחילת המעשה בכ"ז לא מיקרי זה לא מצי עביד פיון שעושהו שליח על מעשה שלם וע"ל סי' קל"א ועי' גט מקושך סה"ג ב"ב אות ס"ב ועפ"ז יש ליישב קושיות התוס' בנזיר (דף י"ב) משליחות לגלגל עיפה ולהפריש חלה] ולפ"ז אם היו עושים את ב"ד לשלוחים לקנות ולמכור.

בנדאי לא הנה שום פקפוק וכאמור וכיון שזכינו לדין זה. א"כ מה מאתנו יהלך אם המשלח קונה בעצמו ואת השליח עושה רק למוכרו.

ועוד נראה דכיון שמשבןאר בהרשאה שקבלו על עצמם באיסור שלא לבטל את השליחות. א"כ ממילא נמשכת השליחות עד שפא הדבר לרשות המשלח.

והני פאלו עושהו אז לשליח. ויש עוד לדון בזה עפמ"ש איזה אחרונים שב"ד יכולים למפורח חמצם של אותם ששקחו לבוא לב"ד.

ואקצאר פי כל זה דחוק והעיקר נראה כמש"ל בזה לדמות לפועל. ודמי להא דקיי"ל בח"מ סי' רל"ה סכ"ג בעבד שמכר איזה דבר משל בעליו יד בעליו על העליונה אם רצה מקנים מעשיו.

ואם רצה מבטל. ובמק"א הארכתי בזה.

ועכ"פ ה"א ששכרם לזה וקיבל עליו באיסור שלא לבטל השליחות. פשוט שמכירתם קיימת בכל הפרטים המבוארים בההרשאה וההכרח לקצאר: ועוי"ל דכיון שב"ד קבלו עליהם לעסוק במכירת חמצם אף שיבוא אח"כ לרשותם.

א"כ הו"ל שומרים על החמץ בפרט זה. דחויב שמירה הני שפיר אף לפרט אחד וכדאיתא בב"ק (דף י"ג ע"ב ומ"ה ע"ב).

וכמש"ל דלענין פעולה ושמירה מהני החיוב אף לדבר שעדיין אינו בעולם. וממילא הני מכירתם מכירה גמורה כדקיי"ל בפסחים (דף י"ג) שהנפקד מוכר החמץ המופקד אצלו. וכתב המג"א סי' תמ"ג שאם לא מכרו הני פשיעה. ואף שיכול לטעון שהיה לו להמפקיד למכרו מ"מ דמי להו"ל לקדם ברועים ובמקלות ע"ש באחרונים.

ומכ"ש בנ"ד שפונדאי לא מכרנו המפקיד דהלא סומך על ב"ד שימכרו ועיקר שמירתם הוא בפרט זה כנ"ל. לזה נדאי יכולים למפורח: וראיתי בר"ב שכתב בנוסח שט"מ שלו שהמשלחים משעבדים עצמם להעמיד להקונה את החמץ שיבוא עד הפסח לרשותו.

ולדעתי אין בזה תועלת דהא בחמץ בעינו שיקנה קנין גמור. ולא סגי במה שבעל החמץ יתחייב להעמידו לו.

דהא כל כמה שלא קנהו העכו"ם אפתי ברשותיה קאי ועובר על ב"י ואולי פוננתו דכיון דחזינו ששעבד א"ע להעמיד אמרינו דנדאי ניחא לו שימכרוהו להעכו"ם והני מכירה אף שאינו ע"י שליחות גמורה והוא דחוק.

עוד כתב שם שהמשלחים מסלקים א"ע מחמץ שגייע עבורם בחג על הבאהו וכדומה. וממילא ינקה בהם העכו"ם הקונה פשיגיע לרשותו.

ותמהני מה שייכות זה להשטר מכירה ועוד מה שייך לומר שמפקירים מה שעטה אינו ברשותם. וצ"ל שהוא מדין סילוק פהא דכתובות (דף פ"ג ע"א) ע"ש בתו' אב"ל ז"א דהתם בא לרשותם אח"כ.

אבל ה"א לא יבוא לרשותם כלל. ועוד למה לו להזכיר שינקה העכו"ם.

דכיון שהוא מסלק א"ע ממילא ישארו בידי הבעלים הראשונים וכהא דכתובות (דף פ"ג) קשמסלק א"ע מקרקע ע"ש. ואף אם הוא הפקר אין שייך לפרש מי ינקה דהפקר הני דווקא כשמפקיר לכל מי שירצה ועי' ב"ק (ד' קט"ז ע"א) ואכמ"ל בזה.

וגם דָּהָא אֵינוּ עוֹמֵד בְּצַד תְּצִירוֹ וְאֵינוּ קוֹנֵה לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּתַצְרֵר אֵין קוֹנֵה בְּעַפּוֹ"ם. וְגַם דַּמְמ"נ אִם הֶחֱמֵץ הוּא וְיָכוֹל לְמַכְרוֹ הֲרֵי מוֹכְרִים כָּל שְׂיֵישׁ לוֹ בְּכָל מְקוֹם. וְאִם אֵינוּ שְׂלוֹ. בְּלֵא"ה אֵינוּ זוֹכֵה.

וּבְלֵא"ה כְּבָר נִתְבָּאֵר בְּר"ס תַּמ"ח שְׂכַשְׂבָּא בְּחַג חֶמֶץ לְרִשּׁוֹתוֹ יִכְנֹן הַיִּשְׂרָאֵל שְׂאֵינוּ רוֹצֵה לְזַכּוֹת בּוֹ: (יח) צְרִיף לְכָלֹל גַּם שְׂעָה הַחֲמִישִׁית כִּי ע"פ רֹב מוֹכְרִים הֶחֱמֵץ בְּתוֹף שְׂעָה חֲמִישִׁית כִּי רָאוּי לְהִמְתִּין אוֹלֵי יָבּוֹא עוֹד אִישׁ לְמַפְנֵי חֶמֶץ. וְגַם כִּי דִרְף בְּנ"א לְעֶסֶק בְּחֶמֶץ עַד זְמַן אִסּוּרוֹ. וְקָרֹב הַדְּבָר שְׂיִגִיעַ לְרִשּׁוֹתוֹ בְּאוֹתָהּ שְׂעָה.

וְכָל שְׂאֲפָשֶׁר לְתַמְנָן צְרִיף לְתַמְנָן וּלְאַחַר אֵת הַמְּכִירָה כָּל מָה שְׂאֲפָשֶׁר וְע"ל אוֹת מ"ט: יט) כֵּן נוֹהֲגִים לְכַתּוֹב בְּשֵׁטֶר מַכ"ח שְׂיִקְבֵּל הַעַפּוֹ"ם הַקּוֹנֵה עַל עֲצָמוֹ אַחֲרֵי חֶמֶץ שְׂלוֹ עַפּוֹ"ם שְׂבָאֲחֲרֵי חֶמֶץ שְׂלוֹ הַיִּשְׂרָאֵל וְקָשָׁה דָּהָא הַטַּעַם שְׂצָרִיף לְבַעַר הוּא כְּדִאֲמַרְיָנָן בְּפִסְחִים (דף ה' ע"ב) דְּמַרְבָּה מְלֵא יִמְצָא אַף כְּשֶׁהֶחֱמֵץ הָיָה רַק גּוֹרֵם לְמָמוֹן וְא"כ מָה מוֹעִיל קִבְלַת אַחֲרֵי חֶמֶץ שְׂלוֹ הַעַפּוֹ"ם הַזֶּה שֶׁהוּא עָנִי וְאֵין לוֹ לְשֵׁלֵם לוֹ אִם יֵאבֹד.

וְהוּא יִצְטָרֵף לְשֵׁלֵם לְבַעַל הֶחֱמֵץ כִּי לֹא יוֹכֵל לִזְמַר לוֹ שְׂמָסֵר לְאַחַר כִּי אֵין הַשּׁוֹמֵר יָכוֹל לְמַסְנֵר לְאַחַר. וּבְפֶרֶט בְּכַה"ג שְׂאֵינוּ מוֹסֵר לוֹ לְשִׁמּוֹר רַק שְׂמִקְבֵּל הָאֲחֲרֵי חֶמֶץ עָלָיו.

וְעוֹד דַּמְמ"נ אִם הֶחֱמֵץ הַזֶּה בְּרִשּׁוֹת הַיִּשְׂרָאֵל א"כ הֲרֵי הוּא מְשִׁפִּיר הַרְשׁוֹת הַזֶּה לְהַעַפּוֹ"ם. וּבְקִבְלַת אַחֲרֵי חֶמֶץ שְׂלוֹ עַפּוֹ"ם בְּרִשּׁוֹת אַחֲרֵי חֶמֶץ אֵינוּ חַיִּיב לְבַעַר כְּדִקְי"ל בְּסִי' ת"מ וְתַמ"ג.

וְאִם הֶחֱמֵץ בְּרִשּׁוֹת הַעַפּוֹ"ם בְּנִדְאֵי אֵין שׁוֹם אִסּוּר כְּנ"ל. וְלָמָּה לָנוּ לְכַתּוֹב שְׂמוֹסְרִים הָאֲחֲרֵי חֶמֶץ עַל הַעַפּוֹ"ם הַקּוֹנֵה אֵת חֶמֶץ.

וְנִרְאֶה הַטַּעַם בְּזֶה. דְּכִינּוֹן שְׂהֶחֱמֵץ בְּאַחֲרֵי חֶמֶץ וּבְרִשּׁוֹתוֹ שְׂלוֹ יִשְׂרָאֵל.

שׁוֹב אֵין מוֹעִיל מָה שְׂיִשְׁפִּיר הַרְשׁוֹת לְעַפּוֹ"ם אַחַר. דַּמְ"מ הַמְּקוֹם שְׂמִנְחָה בּוֹ הֶחֱמֵץ נִשְׂאָר בּוֹ זְכוֹת לְהַיִּשְׂרָאֵל כִּי הֲרֵי הוּא מְנַחַח מְכוּחוֹ.

וְלֹא מְפַח הַעַפּוֹ"ם הַשּׁוֹכֵר כִּינּוֹן שְׂאֵין לְהַשּׁוֹכֵר שׁוֹם שְׂיִיכּוֹת בּוֹ: וְא"כ הָיָה הֶחֱמֵץ בְּרִשּׁוֹתוֹ שְׂלוֹ יִשְׂרָאֵל. וְאִף אֵינִימָא שְׂיֵישׁ רִשּׁוֹת לְהַשּׁוֹכֵר לְצוּוֹת הַיִּשְׂרָאֵל שְׂיִוְצִיא הֶחֱמֵץ הַזֶּה מִשָּׁם. מַכ"מ הֲרֵי הוּא עֲתָה בְּרִשּׁוֹתוֹ וְכַמְש"ל אוֹת ט'. וְלָזֶה מִתְנַגֵּם עִם הַעַפּוֹ"ם שְׂיִקְבֵּל עָלָיו אַחֲרֵי חֶמֶץ הַזֶּה.

וְנִמְצָא שְׂהֶחֱמֵץ מְנַחַח שָׁם מְכוּחוֹ שְׂלוֹ הַעַפּוֹ"ם שׁוֹכֵר הַמְּקוֹם הַהוּא. שְׂהֲרֵי הוּא בְּאַחֲרֵי חֶמֶץ. וּמִמִּילָא הָיָה הָאֲחֲרֵי חֶמֶץ שְׂעַל הַיִּשְׂרָאֵל כְּמִקְבֵּל אַחֲרֵי חֶמֶץ שְׂלוֹ עַפּוֹ"ם בְּבֵית עַפּוֹ"ם שְׂאֵין בּוֹ אִסּוּר: (כ) כּוֹתְבִים נְאֻמָּנוֹת כְּדִי שְׂלֹא יוֹכְלוּ הַמְּשַׁלְּחִים לְטַעוֹן שְׂב"ד הוֹסִיפוּ בְּהַצְעָטָלְעוֹן מְקוֹמוֹת וּמִינִים שְׂלֹא צוּוּ הַמְּשַׁלְּחִים.

וּמִמִּילָא אֵין מְשִׁיבֵי בְּהַשְׁטֵר כִּינּוֹן שְׂאֲפָשֶׁר לְזַיְיֵף וּלְהוֹסִיף מְקוֹמוֹת וּמִינִים. וְלֹא הָיָה מוֹכַח מִתּוֹכּוֹ.

אָבֵל כְּשִׁכּוּתֵבִים נֶאֱמָנוֹת אֵין לְחוּשׁ לָזֶה. וּכְדִי שְׁלֹא יוּכַל לְהִשְׁבִּיעַ אַח"כּ וְעַכ"פּ לְהִטִּיל ח' עַל זֶה כְּקִי"ל בַּח"מ ס' ע"א וּמִמִּילָא יוּכַל הַקּוֹנֵה לַעֲשׂוֹת כֵּן שֶׁהוּא בָּא מִכּוּחָם.

לָזֶה צָרִיף לְכַתּוֹב נֶאֱמָנוֹת כְּבִי תָרִי. וּבְאֲשֶׁר הַמְּנַהֵג לְצִוּוֹת לְאַחַר לְכַתּוֹב הַצֵּעֵטְלֵעוֹן.

לָזֶה צָרִיף לְכַתּוֹב שְׂיִהְיֶ' גַם לְאִישׁ הַהוּא נֶאֱמָנוֹת. וּבְאֲשֶׁר הִרְבֵּה אֲנָשִׁים פּוֹתְבִים בְּעֲצָמָן צֵעֵטְלֵעוֹן שְׁלֵהֶם וּב"ד אוֹ שְׁלוּחָם פּוֹתֵב עַל הַצֵּעֵטְלֵעוֹן נּוֹמֵעֵר.

וּבְרִשִׁימוֹת שְׁלֵהֶנּוּ"ל נִגְדִינוּ וְנִגְדַּד כ"כ וּי"א וְנִגְדַּד מִשְׁלַחֲנֵנוּ וּכ"כ וּי"א בְּעֶסֶק שְׁלִיחוֹת זֶה וְקִבְּלַת דְּמֵי הַמְּכִירָה וְשְׁכִירוֹת הַנּוּ"ל בְּבִי תָרִי לְעוֹלָם וְגַם פּוֹטְרִים אֲנַחְנוּ אוֹתָם מִכָּל טַעֲנוֹת פְּשִׁיעָה בְּשְׁלִיחוֹתָם.

(כא) וְהוֹתָנָה שְׂאָף אִם לֹא תוֹעִיל הַשְּׁלִיחוֹת לְאִיזָה דְּבָר מִכָּל הַנּוּ"ל. בַּכ"ז תַּתְקַנִּים הַשְּׁלִיחוֹת בְּשְׂאָרֵי פְּרָטִים שְׁמוֹעִילִים ע"פ ד"ת.

וְלֹא תִבְטַל הַשְּׁלִיחוֹת עי"ז. (כב) וְהִרְשׁוֹת בְּיַד הַשְּׁלוּחִים הַנּוּ"ל אוֹ בְּיַד אֶחָד מֵהֶם לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ אַחַר בְּמִקּוּמוֹ אֵת כָּל מִי שְׂיִרְצֶה אָף שְׁלֹא בְּפָנָיו וְאָף בְּלֹא אֲנוּס עַל כָּל הָאוֹפְנִים שְׁבִשְׁטֵר הַרְשָׁאָה זֶה.

וְקִבְּלֵנוּ עֲלֵינוּ בַּא"ח שְׁלֹא לְבַטֵּל שְׁלִיחוֹת הַנּוּ"ל. וְאִם יִצְווּ הֶרֶב הַנּוּ"ל אוֹ ב"ד לָנוּ אוֹ לְמִשְׁלַחֲנֵנוּ לְחַתּוֹם קְנִינִים לְהַקּוֹנֵה וְלְהַשׁוֹכֵר שְׂיִמְכְּרוּ וְיִשְׁפִּירוּ לוֹ וְאָף לִיתֵן פְּאַרְסַאֲלַנַאסַט עַל כָּל זֶה וְעַל שְׁלִיחוֹת זֹאת.

מְחַוְיָבִים אֲנַחְנוּ וּמִשְׁלַחֲנֵנוּ לְכַתּוֹב וְלְחַתּוֹם כְּפִי רְצוֹנָם. וּכְפִי שְׂיִגְמְרוּ עִם הַקּוֹנֵה וְהַשׁוֹכֵר עֲלֵינוּ וְעַל מִשְׁלַחֲנֵנוּ לְקַנִּים וְשְׁטֵר שְׁלִיחוֹת זֶה לֹא יִנְפֹסֵל וְלֹא יִגְרַע מִשׁוּם רִיעוּתָא גְרַר וּמְחַק וּמִיִּשְׁטוּשׁ וְסַפֵּק בְּלִשׁוֹן.

וְהַפֵּל יִהְיֶה נִידוֹן וְנִדְרָשׁ לְקִיּוּם וְלְחִזּוּק שְׁלִיחוֹת הַנּוּ"ל. וְשְׁטֵר שְׁלִיחוֹת זֶה יִהְיֶה כְּכָל חֲנוּמֵר שְׁטֵרֵי שְׁלִיחוֹת וְהַרְשָׁאוֹת הַנְּהוּגִים בְּיִשְׂרָאֵל וְעֲשׂוּיִין כְּתִיקוֹן חַז"ל.

וְכָל הַנּוּ"ל נִעֲשֶׂה בַקְּגַא"ס מְעַכְשָׁיו בַּכַּוָּה"מ ע"פ תְּקַח"ל בְּעֲנִין דְּלִית בּוֹ מִשׁוּם אִסְמִכְתָּא וְדָלָא כַּטְדַּש"ט. וְלִרְאֵי בָּאֲנוּ עַל הַחֲתוּם (כג) יוֹם.

נְאוּם (כד): בְּיֹאזֵר עַל הַהַרְשָׁאָה ב"ד כְּתוּב הַנּוֹמֵעֵר וְשֵׁם הָאִישׁ שֶׁהַצֵּעֵטְלֵעוֹן הוּא שְׁלִי. כְּזֶה צָרִיף לְכַתּוֹב שֶׁהַנֶּאֱמָנוֹת נִתְּנָן לְמִי שְׂיִכְתּוֹב הַנּוֹמֵר עַל הַצֵּעֵטְלֵעוֹן שֶׁזֶהוּ הַצֵּעֵטְלֵעוֹן וְכּוֹתֵב הַנּוֹמֵעֵר הוּא כּוֹתֵב ג"כ בְּרִשִׁימַת ב"ד אֵת שֵׁם הָאִישׁ וְהַנּוֹמֵעֵר שֶׁל צֵעֵטְלֵעוֹן וְע"ל אוֹת ל"ג.

וְעַל הַרְשִׁימוֹת הַכּוֹלְלִים חוֹתְמִים ב"ד בְּסוּף כָּל צַד. וְהוּי שְׁפִיר מוֹכַח מִתּוֹכּוֹ שְׂאֵלוֹ הֵם הַמְּקוּמוֹת הַמְּוַשְׁכְּרִים וְהַמִּינִים הַמְּכּוּרִים.

וְאִם נִשְׂאָר נְיִיר פְּנוּי בְּאִיזָה רְשִׁימָה צָרִיף לְטַיֵּיט בְּדִיו אֵת הַמְּקוּם הַהוּא עַד חֲתִימַת ב"ד כְּדִי שְׁלֹא יוֹסִיפוּ שֵׁם שְׁמוֹת אֲנָשִׁים וְנוֹמְעִרִין. וּכ"ז הוּא כְּדִי שְׂיִהֵא מוֹכַח מִתּוֹכּוֹ כַּמ"ש הַמִּק"ת ס' תַּמ"ח.

וְלָזֶה כּוֹתְבִים ג"כ שְׁמִקְבָּלִים עֲלֵיהֶם בַּא"ח שְׁלֹא יִבְטְלוּ הַשְּׁלִיחוֹת כִּי לוֹלֵא זֹאת לֹא הוּי מוֹכַח מִתּוֹכּוֹ כ"כ. דְּהֵא אֲפֻשֶׁר בִּיטֵל הַשְּׁלִיחוֹת.

וע"ל אות כ"ג: (כא) הטעם בזה משום חשש קני אתה וחמור דלא נימא שע"י שאין השליחות חל על דבר אחד תיבטל כל השליחות וכמו שהובא שיטה זו בח"מ ס"ס ר"ג גבי קנין. ומבואר בב"ב (דף קמ"ג) דסברא זו שניכא גם גבי שליחות דמייתי שם מקדושי חמש נשים שהיה ע"י שליח ע"ש.

ואף דשם איירי שאמר להו בעצמן פולקם מקודשות לי. מ"מ משמע שאין חילוק. ואף שעדיין יש לחלק בין שליחות לקנין בזה. וכ"נ בגניזר (דף י"ב) שאין מתבטל כל השליחות ע"י ביטול דבר אחד.

מ"מ צריף לכתוב באופן שלא יהא שום פקפוק. וגם די"ל דשליחות גרע שתלוי רק בדעת המשלח שיכול לבטלו בכל עת.

וה"ה שיכול לומר דאדעתא דהכי לא עשיתיו שליח שלא תחול השליחות על כל הפרטים וכעין מ"ש התוס' בכתובות (דף מ"ז ע"ב) ד"ה שלא ונהקרח לקצר: (כב) באשר עושים את רב העיר לשליח וצריף לחוש לחולי ח"ו וכדומה.

לזה צריף ושיתנו לו רשות לעשות שליח אחר. כי לולא זאת יוכל להיות הפסד ע"ז לכל העיר.

והרי מצינו ריש יומא שתקנו להכין כה"ג אחר משום חשש טומאה. ומכ"ש הקא גבי הפסד ממונ שישי לחוש יותר פינון שהם סומכים על ב"ד שיעשו באופן היותר בטוח וכדקיי"ל דש"ש חייב אף ברוח שאינה מצויה ואף באבידה שקרובה לאונס כדאימא בב"מ (דף צ"ד).

ושומר צריף להזהר אף מדבר שאפשר להיות על צד המיעוט ובמקום שישי ב"ד של שלשה וכותבים שעושים לשליח אף את אחד מהם. שוב אין חשש בזה פינון שישי פאן שלשה.

ואף ריש יומא לא מצינו שהכינו רק אחד. ובכ"ז טוב לכתוב פן בכל שטמ"ח פדי שלא יהי חילוקים בגוססאות.

ואף בהרשאת הגט נקבע הגוסס בכה"ג שיכול לעשות שליח אחר עד מאה שלוחים פדי שלא יהי חשש עיגון אם יחלה השליח וכדומה ואקצר: (כג) הזמן צריף לכתוב מחדש בכל יום שחותמים המשלחים כי בעיירות גדולות מתחילים לבוא לב"ד איזה ימים קודם ע"פ.

וראיתי דינינים שמצנום לחתום על ההרשאה בכמה ימים. וזה טעות דהויא הרשאה מוקדמת ופסולה בכל שטר מוקדם.

ואף דהקא י"ל שאין חשש דהא מבואר בשט"מ שמוכרים להעפום רק מיני חמץ שנמצאים בשעת מכירה. וגם שישי נאמנות להמשלחים לומר אחר פסח כמה היה חמץ שלקחם וכו' שארי דברים המפורטים בשט"מ.

וא"כ אין נ"מ בזמן עשיית ההרשאה. מ"מ יש חשש שפא עשה שליח אחר קודם שחתם על הרשאה זו.

וע"י הרשאה זו בטלה שליחות הראשון. אבל כשיכתבו זמן מוקדם אזי נאמר שהרשאתו זו בטילה והשליחות השנית קיימת כי נחשבה למאוחרת.

ואי נימא ששני השלוחים קיימים א"כ יהא תלוי מי מהם ימפור קודם. וזה יקשה לברר כי הלא מוכרים בכל המקומות בפעם חמישית בע"פ.

ועכצ"ל שביטל את השליח הראשון כדי שתהא מכירת חמצו מבוררת, ואף שי"ל דגם בזה אין חשש בנ"ד כי ידוע שאין אדם עושה שני פעמים שליחות זו. ובפרט שהמנהג שמקבל עליו באיסור שלא לבטל שליחות זו.

בכ"ז צריך לעשות פדין שיבואר הזמן שחתמו בו הללו על הרשאה. וע"ל אות א' איך לכתוב בזה: (כד) פבר ביארנו באות ב' שצריך ליזהר שאם חותם אחד במס"ק לא יחתום הדיין עבורו ולא קרוב ע"ש.

וע"ל אות א' איך לנהוג אם לא יספיק נגיד ההרשאה עבור כל החותמים. ואם ישאר חלק בנגיד ההרשאה צריך לטייט בדיו כדי שלא יוכלו לזייף להוסיף חתומים.

ואף שביארתי בסוף אות א' שלפי מנהגינו א"א לזייף בזה. בכ"ז נכון ליזהר בזה סימן כג נוסח הצעטלען של ב"ד.

(א) יצחק בן אברהם (כה) גאלדבערג (כו) מפפר פלוני הקעסעריל שפביתו (כז) ונחצי הדרומי של עליית ביתו והרפת ביאור על נוסח הצעטלען על סדר האותיות (כה) בצעטלען צריך לכתוב הפינוי.

כי בעיר גדולה נמצאים כמה אנשים שיש להם ולאבותם שם אחד. וא"כ אין מבורר מי הוא זה ואינו מוכח מתוכו וכדקיי"ל בשני יוסף בן שמעון.

וע"י הפינוי יתברר הדבר ועי' ת"מ סי' מ"ט: (כו) צריך לכתוב בכל אחד מאיזה מקום הוא. כדי שיוכלו לברר להקונה איפא נמצא החמץ שקנה.

ובאנשים שהם מעיר ההיא אין צריך לכתוב מקומו. וממילא נדע שהוא דר בעיר הזאת.

וכעין זה כתבו התוס' ריש גיטין ד"ה מפפר לודים שאין דרד להזכיר המקום שהוא דר בו ע"ש: (כז) ע"ל אות ל"ט לבאר שצריך להגביל באיזה מקום הוא החלק בחדר שהשפיר. וא"צ להזכיר שמוכר או שמשפיר.

כי זה מבוואר בהרשאה: שלו (כח) שעומד לצד צפון. (כט) ושיפון וחסים וש"ש וקטניות וי"ש שברים וקדאכמאל גצוקערקעס וכל מיני חמץ ותערובת חמץ וחמץ דבוק ובלוע ונוקשה ששם ושכמ"ש וכל פלים חמוצים וכלים שמונח בהם חמץ ששם ושפבל מקום שבעולם וסוס ופרה ועופות שיש לו: (ב) ראובן בן יעקב שיינמאן מעיר פלונית בשליחות יעקב בן יצחק ספיר מעיר הנ"ל חצי הצפוני מהחדר של מזרח ביתו שדר בה השבורה לו.

השפייכלער השבור לו בעיר פלונית (ל) ברחוב פלוני. והתנות שיש לו שם ברחוב פלוני, (לא) וזכות שיש לו בשפייכלער שפחצר פלוני ושאל הבאהו במקום פלוני וברחיים שפכפר פלוני.

(לב) וְשִׁיפוֹן שְׂיֵשׁ לוֹ בְּחֶצֶר הַגָּל וְחֹטִים שְׁכָשְׁפִינְפְלָעַר הַגָּל וְקִמַּח שְׁבַחְנוֹת הַגָּל וְשׂוֹשׁ שְׁמֹנֶחַ אֶצֶל הַבְּאֵהוּ בְּמִקּוֹם פְּלוֹנִי וְשִׁיפוֹן שְׁהוֹלֵף עַל הוֹנָאנָן בְּמִסְלָה פְּלוֹנִית וּבִמִּי חַ וְהַעֲחָ וְחָ"ב וְחָ"נ וְחָ"ד שְׁשָׁם וּבִבְמִ"שׁ וְכָל כְּלִים חֲמוּצִים וְכָלִים שְׁמֹנֶחַ בְּהֵם חֲמִץ שְׁשָׁם וּבִבְמִ"שׁ.

וְהַעֲפוֹ"ם שְׁבַרְחִים הוּא ע"ח הַשׁוֹכֵר: (ג) שְׁמַעוֹן בֶּן יַעֲקֹב שְׁפִירָא (לג) בְּפִי הַצְּעִטִּיל שְׁלוֹ: בְּיֹאזֵר עַל הַצְּעִטִּילִין (כח) יֵשׁ שְׂיֵשׁ לְהֵם כְּמָה רְפָתִים. וּמִשְׁפִּירִים רַק רְפָת אֶחָד.

וְלִזְה צָרִיף לְפָרֵשׁ אִיזָה רְפָת הֵם מִשְׁפִּירִים. דְּבִלָּא"ה הָרִי בְּיַד הַמִּשְׁפִּיר לְהִרְאוֹת לוֹ אִיזָה שְׁיִרְצָה ע' ב"מ (דף ק"ג) וּמְנַחֲוֹת (דף ק"ח) וְאֶפְשָׁר יִרְאֶה לוֹ אַח"כּ הַרְפָּת שְׁאִין עוֹמֵד שָׁם מִבְּעַלֵּי חַיִּים הַנְּמַכְרִים וְשׁוֹם חֲמִץ.

וְנִמְצָא שְׁהִיָּה הַחֲמִץ בְּרִשׁוֹת הַיִּשְׂרָאֵל. וְגַם לֹא יֵהִי בְּזָה קִנְיֹן חֶצֶר: (כט) רְגִילִים לְכַתּוּב עַל שְׁיִפוֹן בְּלִשׁוֹן דָּגוֹן.

וּבְאֵמַת דָּגוֹן כּוֹלָל כָּל מְקִלֵי דְמִדְּגוֹן כְּדֹאִיתָא בְּנִדְרִים (דף נ"ה) וּבִי"ד ס' רִי"ז ס' ט. וְכִינּוֹן דְּבִנ"ד צָרִיף לְפָרוֹט פְּרֻטֵי הַמִּינִים צָרִיף לְכַתּוּב שְׁיִפוֹן שְׁהוּא לְשׁוֹן מְבֹרָר.

וּבִכ"ז אִם כְּתָבוּ דָּגוֹן אִין קְפִידָא כִּינּוֹן שְׁיִדוּעַ שִׁכ"ה הַרְגֵּל הַהֲמוֹן לְכַתּוּב דָּגוֹן עַל שְׁיִפוֹן. וְאִף גְּבִי נִדְרִים אִם נִדְרַת מְדָגוֹן וְאוֹמֵר שְׁכִינּוֹן רַק עַל שְׁיִפוֹן י"ל שְׁאִינוֹ אֶסוּר רַק בְּשִׁיפוֹן וְאִכְמ"ל בְּזָה.

אִכּוֹן כְּשִׁפּוֹרְט גַּם שְׁאָרֵי מִינֵי תְּבוּאָה אִזִּי מוּכָח מִמִּילָא דְדָגוֹן כְּנֹנְתוֹ עַל שְׁיִפוֹן וְכַעֲיִן דְּאִיתָא בְּשִׁבּוּעוֹת (דף כ"ג) דְּאִף דְּשִׁתִּיָּה בְּכָלִל אֶכִּילָה מ"מ אִם אִמֵּר שְׁלֹא אוֹכֵל וְלֹא אֶשְׁתֶּה מוּכָח שְׁכִנּוֹתוֹ בִּמ"שׁ שְׁלֹא אוֹכֵל רַק עַל אֶכִּילָה ע"ש.

וְיֵשׁ לְחֻלְק וְאַקְצָר: (ל) בְּעֵינֵירוֹת הַגְּדוֹלוֹת מְאֹד צָרִיף לְכַתּוּב הַרְחוּב ג"כ בְּאֶשֶׁר בְּלַעֲדֵי זֶה קִשָּׁה לְמִצּוֹא הַמְּקוֹם וְאִין מְבֹרָר הַדְּבָר מִתּוֹף הַשְּׁטֵר: (לא) יֵשׁ בְּזָה שְׁנֵי פְּרֻטִים. אוֹ שְׁהַנִּיחַ שָׁם חֲמִצּוֹ וְא"כּ הַשְּׁאִילוֹ לוֹ בְּפִירוֹשׁ אֶת הַמְּקוֹם.

אוֹ שְׁקִנְהָ מִבְּעַל הַמְּקוֹם אֶת הַחֲמִץ בְּקִנְיֹן גְּמוּר וּמִמִּילָא הוּי פְּקִדוֹן אֶצֶל הַמּוֹכֵר וּמִן שְׁאֵל הַמְּקוֹם לְהַקְוֶנָה. וְלִפ"ז י"ל שְׂיֵשׁ לוֹ זְכוּת בְּמִקּוֹם גַּם כְּשִׁמּוֹנֶחַ תְּבוּאָה אֶצֶל הַבְּאֵהוּ שְׁהַמְּקוֹם מְוַשְׁאֵל לוֹ.

אִף זֶה הוּי כְּחֶצֶר הַשְּׁוֹתְפִין וְע"ל אוֹת ט' וְאַקְצָר: (לב) ע"ל אוֹת ח' שְׁבַאֲרֵנוּ שְׁצָרִיף לְחֻשׁוֹב כָּל הַמְּקוֹמוֹת שְׁנִמְצָא בְּהֵם חֲמִץ שְׁלוֹ. וְהַחֲמִץ שְׁעַל הוּוּאֵגָאן תְּלוּי אִם קִנְהָ אוֹתוֹ.

גַּם אִם הוּוּאֵגָאן קוֹנָה לוֹ דְּהוּי כְּכִלֵי וְע"ל אוֹת ז' ח' נ"ט בְּזָה. וְע"ל אוֹת מ"א שְׁצָרִיף לְכַתּוּב גַּם חֲמִץ שִׁבְכ"מ שְׁבַעוֹלָם: (לג) נִוְסַח הַצְּעִטִּיל הוּא שְׁהַמְּשַׁלַּח כּוֹתֵב כָּל הַמְּקוֹמוֹת שְׁרוּצָה לְהַשְׁפִּירָם וְכָל מִינֵי חֲמִץ שְׁרוּצָה לְמַכְרָם וּפּוֹרְט כָּל מְקוֹם וּמְקוֹם וְכֵן כָּל מִין וּמִין וּמִזְכִּיר ג"כ הַכְּלִים חֲמוּצִים וְהַכְּלִים שְׁמֹנֶחַים בְּהֵם דְּבָרִים הַנְּמַכְרִים וְכֵן בַּע"ח כְּמוֹ סוּסִים אוֹ פָּרוֹת וְעוֹפוֹת אִם יֵשׁ לוֹ לְמַכּוֹר.

וְיִכְתְּבוּ גַם הַחֲמִץ שְׂיֵשׁ לוֹ בְּכָל מְקוֹם שְׁבַעוֹלָם. וְהִרְבּוּ אוֹ שְׁלוּחוֹ כּוֹתֵב עַל הַצְּעִטִּיל הַזֶּה מַעְבָּר לְדָף אֶת מְסַפֵּר הַנוֹמֵר שְׁכַתּוּב שָׁם אִישׁ הַזֶּה בְּצַעֲטִיל הַכּוֹלָל.

וכגון בזה כותב עליו מספר ג' או בפתוב עמים הנקרא ציפער וע"ל אות כ'. וכל הצעטלען המתקבצים נמסרים להקונה בשעת המכירה עם הצעטלען של ב"ד נמוסרים לו: סימן כד תוקף (לד) קאנטראקט נעשה (לה) בינינו הח"מ ובין הא"י איך שאנשים ונשים מפק"ק.

ושארי מקומות עשו אותנו הח"מ שלוחים שלהם בין לתקון בין לענות (לו) להשפיר (לז) למי שנרצה (לח) את הבתים והחדרים שלהם או לט) מקצתם ועליות ומרתפים ואנרות. ליאדאוניעס וסקלאדין של י"ש חנויות ושיינקשן פתי רחיים של מים ושל רוח ושל בהמות ושל יד ביאור על נוסח השט"מ לפי סדר האותיות (לד) לא פתבתי שטר מכירה.

לפי דמטלטלי לאו בני שטרא ניהו פדאימא בב"ק (דף ע"ט ע"ב). וכעין זה כתבו התוס' בכתובות (דף כ') שמה שאדם כותב שלא מדעת המתחייב אין לו דין שטר.

ואף שאני דן שאצלינו הוי שטר על מטלטלין קנין מצד סיטומתא. מ"מ קשה לקראו בסתם לשון שטר מכירה וגם דהא עיקר השטר נעשה בזה על שכירות הקרקע.

ואגב או מטעם חצר קונה המטלטלין. ורק פדי לחזק הקנין לכל הדיעות י"ל דהשטר הוי ג"כ סיטומתא.

ולזה א"א לקראו סתם שטר מכירה. וכן שטר שכירות לחוד אין לכתוב דהא נזכר בו גם מכירת המטלטלין.

ולזה פתבתי לשון קאנטראקט שזה מנהג הסוחרים וכן בלשונם לקרוא בשם זה את השטר שעושים על שכירות קרקע. וכן את השטר שעל מכירת מטלטלין.

ומה שנכתב קצתו בלה"ק וקצתו בלשון אחר אין קפידא לדעת הרבה פוסקים אף בגט פדאימא באה"ע ר"ס קכ"ו. ומכ"ש בשאר שטרות.

ובכ"ז הכותב תוקף שטר שנעשה בינינו לא משתבש ואולי עדיף טפי פיון שאנו עושים זה בלה"ק אין לערב בו לשון לעז וגם דמ"מ הוא נקרא שטר בכלל לה) במקום שעושים רק את הרב דמתא לשליח צריף לכתוב בלשון יחיד וכן בכל לשון השטר וע"ל אות ג': (לו) ע"ל אות ט' שנתבאר לפה לא פתבתי למפור הרשות פדעת המק"ח: (לז) יש שכותבים לאיזה עכו"ם שנרצה.

וכן בהרשאה. ולדעת אינו נכון כי זה פמתנה שישפירו דווקא לעכו"ם.

וזה פמגרע פח ההרשאה. וגם כי ניפרת יותר ההערמה.

ולזה יותר נכון לכתוב לכל מי שירצה: (לח) צריף לדקדק שלא יכתבו מקומות שלא נזכרו בהרשאה וע"ל אות ד' ואות י': (לט) פשמשפירים רק חלק באיזה חדר צריף לפרש באיזה צד הוא החלק הלז.

וגם שתהי' שם מחיצה בינתיים פדין חמץ של עכו"ם ברשות ישראל בסי' ת"מ. ובזה יהי' מוגבל החלק שמשפיר.

כי בלא"ה אין מסויים המקום המושפך ולא מהני שכירותו פיון שיכול להראות לו חלק קטן מאוד וכמו דקיי"ל גבי מכירה דבעינן מקום מסויים וע' ב"ב (דף ס"ג) וברשב"ם שם כמה נקרא חלק.

וע"ש (דף ק"ו ע"ב) לענין כשמוכר סתם חצי איזה חצי נותן לו ולפמש"ל אות ט' שמשפיר לו מקום שמונח בו החמץ. י"ל דא"צ להגבילבראיידהינער. מער.

דיסטיליארנעס ופאבריקען של חומץ. וכל המקומות שלהם שהחמץ שלהם או התערובות חמץ.

חמץ בלוע חמץ דבוק. שקים וכלים חמוצים מונחים שם.

כל אלה המקומות בין אם הם שלהם (מ) או שמושפכים להם. או שמושאלים להם.

עשו האנשים והנשים הנ"ל אותנו הח"מ שלוחים ומורשים להשפיר אותם לכל מי שנוצרה ובאיזה אופן ומקח שנוצרה ולרשום בצעטלען פרטי כל המקומות הנ"ל. גם עשו אותנו הח"מ שלוחים שלהם למפור במכירה גמורה וחלוטה את כל מיני החמץ שלהם (מא) אוכלים הראויים לאדם ולבהמה, או הראויים לשאר דברים כמו תבואות חמוצות מחמשת מיני דגן קמחיהם סוכיהם וריפותיהם פאשליארין כל המינים.

גאגעלאך פערייל קאשע אורז ודחן (מב) קטניות גריקע. כל מיני משקה חמץ.

י"ש מתוקים וחרופים. שוכר.

פארטער.

חומץ תמצית חומץ יין ושמן כל המינים. שמרים לחים או יבשים.

כל מיני גרויפין וקאשע שאור ועיסות. מאלצין וסלאחזינעס כל מיני מאפה תנור להם, בייגיל.

קיכיל.

מארטין ומאקארעגען כל המינים. כל מיני קראכמאל ופארבקע שומן.

דגים המלוחים במלח או הנכבשים בחומץ (מארינאטין) ונכבשים בשמן. כל מיני בשור יבש פרפשאות יבשות (ווארשט) מרקחות וסאקין.

קרויט ואוגערקעס הנכבשים. כל מיני חמץ (מג) הנמצאים באפמייקארסקע ארטיקלען ובקושוטי נשים.

כל מיני צוקער וצוקערקעס שיש בהם חשש חמץ בשמים שיש בהם חשש חמץ כמו זאפערן געגעלאך מושקאט קויל. כל מיני צבעים וכדומה.

וכל מיני חמץ בעין. תערובות חמץ ח"ב.

ח"ד.

ח"ג, שקיים וכלים חמוצים מקל מה שהפה יכול לדבר. וכן בעלי חיים שלהם כמו בהמות
סוסים ועופות הגזונים מחמץ וכן כל מיני חמץ הנ"ל שברשות אחרים.

על כל הנ"ל עשו אותנו הח"מ שלוחים למפור למי שנרצה ובאיזה מקח שנרצה ואף
להזיל מן המקח, ובהקפה ואפילו לאיש שאינו בטוח. נהגו לנו הם או שלוחיהם על כל
אלה פח והרשאה בחת"י ממש.

או ע"י ס"ק לאחר. (מה) והרשאה הזאת הננו מוסרים ג"כ להא"י הקונה הנ"ל עתה.
ושליחותינו נעשה באופן היו"ט ע"פ תקחז"ל. וגם נתנו לנו נאמנות על כל המקומות
שנכתבו בהצעתלען בין בכת"י בין בכת"י אשר נבחר בו לכתוב הצעתלען.

וגם קבלו על עצמם בא"ח לבל יחזרו מזה שעשו אותנו החתומים מטעם שלוחים על כל
הנ"ל כמבואר בכו"ה הנ"ל, (מו) ונאנתנו מצדנו קבלנו עלינו השליחות הנ"ל להיות
שלוחים ומורשים שלהם על כל הנכתב ומפורש לעיל ובכו"ה הנ"ל, אי לזאת עפ"י
תוקף השליחות הנ"ל השכרנו להא"י הנ"ל כל הבתים.

החרדים העליות והמרתפים. רפתים אורות, ליאדאווניעס.

בראייריהיזער ופאבריקען וכל המקומות שהחמץ הנ"ל מונח שם (מז) הרשומים
בהצעתלען שלנו שמסרנו להא"י הקונה הנ"ל שנעשינו שלוחים עליהם להשפירם. (מה)
וגם השכרנו להא"י הנ"ל הרשות שיש לנו במקומות שחמץ שלנו מונח שם שנרשמו
ג"כ בהצעתלען ביאור על השט"מ המקום כי ידוע ע"י הנחת החמץ.

אכן בכ"ז נכון להגביל המקום כי לפעמים יוכל להניח החמץ בזוית אחרת ע"י איזה
סיבה ולא יהא המקום מבותר. ואינו מוכח מתוך השטר וגם זה צריך לבאר בשטר
נאמנות על המקום המושפר: (מ) ע"ל אות ט' ישוב על הקושיא איך יכול שזכר להשפיר
לאחר.

וכן לענין מזוזה ושבת: (מא) במיני החמץ י"ל שאפשר לחשוב אף דברים שלא נזכרו
בהרשאה כי בהרשאה י"ל דלא בעינו דבר מסויים וכיון שנתן הרשאה למפור כל מיני
חמץ סגי.

וכן אנו פותבים שנתן כו"ה למפור החמץ שיבוא לרשותו אח"כ ע"ל אות י"ז ובזה
עדיין אינו יודע איזה מין חמץ יבוא לי"דו. אבל בשטר מכירה שצריך למפור דבר מסויים
צריך לחשוב כל המינים.

ולפ"ז נראה שא"צ לדקדק אם ישנם כל המינים הללו בצעתלען של המשלחים. כי אפשר
אף שלא היו בעת שחתמו על ההרשאה מ"מ קנו אותם אח"כ.

ולפ"ז צריך לבאר בשטר מכירה שאם יגידו המשלחים שלא הנה להם כלל מין כזה
בשעת גמר המכירה לא יהי' להקונה טענה ולא תתבטל כל המכירה בשביל זה. ובכ"ז
צריך לפרש גם בהרשאה כל המינים שאפשר שימצאו.

באשר לא הפל יודעים איזה דברים יש בהם חשש חמץ. ויוכלו להתחדש מזה סכסוכי
דברים.

ולפ"ז צריף שיכתבו לכל אחד בצעטיל שלו פּרטי המינים וגם בכלל כל מיני חמץ ונחש חמץ ותע"ח. כי אף שפרט מיני חמץ שיש לו.

בכ"ז אולי יבוא עוד לידו מין חמץ אחר שלא נפרט בצעטיל שלו. ובלא"ה י"ל שצריף לכתוב בשטר כל מינים שאפשר להיות דהא אפשר שבמשך השנה נשאר אצל אחד מעט מאיזה מין חמץ ושכח לפרשוה ולזה כותבים בהרשאה כל מיני חמץ אף שפורטים המינים ג"כ.

וע"ל אות ד' בזה: (מב) ע"ל אות ה' לבאר למה כותבים קטניות וגריקע: (מג) ע"ד מינים אפטיקארסקא ע"ל אות ו'. ובזה יש ממשול גדול שראיתי משתמשים בפסח בדברים מריחים לזלף על בגדיהם ובביתם.

ורובם חמץ גמור כי יש בהם י"ש חזק. ובפרט מה שנקרא פארפומא נתברר לי ע"י היודע ממה נעשים שעיקרם הוא י"ש חזק ורק מעורב בזה מעט מדברים מריחים.

וצריף כל אדם ליזהר ולהזהיר בזה את בני ביתו. ויש שבאים לביהמ"ד עם בגדיהם שזלפו עליהם בשעה זו פארפומא ומכשילים אחרים להנות מריח חמץ.

וא"ל שהריח הוא רק מהדברים המריחים שנתערבו שם. ולא מהי"ש.

וא"כ המריח אינו נהנה מהי"ש. דז"א דהא לולא הי"ש לא הנה הריח נודף כ"כ.

רק בשביל חנוק הי"ש נודף הריח למרחוק. ויש לדון בזה בדין זה וזה גורם ואכמ"ל כי בנדאי אסור להשתמש בזה בפסח.

וכן יש שמנקים בזה את המוליאר שקורים סאמאונאר. וצריף לפרסם שהוא חמץ גמור.

אף יש בזה שני מינים. וצריף לברר זה: (מד) מה שמוכרים את החמץ שקנו רק בפסח ע"ל אות ז' בזה וגם הלא כתוב בשט"מ שאם לא יועיל הקנין לאיזה דבר לא יתבטל הקנין לשא"ד: (מה) זה כותבים כדי שיהא מוכח מתוכו ע"ל אות ט'.

ובשביל זה כותבים ג"כ שנתנו נאמנות וכן שיקבלו עליהם בא"ח שלא לחזור וכמש"ל אות י"ט: (מו) באשר יש פוסקים דס"ל שאם מתחילה לא נתרצה בטלה השליחות אף שאח"כ נתרצה וע' שו"ת בית אפרים חאה"ע סי' פ' ושו"ת עונג יו"ט סי' קמ"ו קמ"ז.

לזה צריף לכתוב בפירוש שנתרצו מתחילה להיות שלוחים. וכ"ה בסה"ג שני סעיף ס"ג שהשליח צריף להגיד שמתרצה להיות שליח ע"ש בגט מקושך ושאר אחרונים.

והנה גבי מכ"ח לא הצריכו שיאמרו בשעת עשיית השליחות שמקבלים על עצמם השליחות. כי הלא א"צ רק שיתרצה בלבד.

ובנ"ד יש לנו הוכחה שמתרצה הרב להיות שליח פניו שמצונה לכתוב בהרשאה על שמו ועוסק בעצמו בזה. וגם כי הלא הוא משועבד לזה מצד שקיבל על עצמו לעשות כל צרכי הצבור הנהוגים ששייכים להרב.

ובכ"ז בשט"מ צריף לפרש שנתרצה בזה כדי שיהא מוכח מתוכו כמש"ל אות ט': (מז) ביאור זה ע"ל אות כ': (מח) יש דיינים ששוכחים למכור חמץ שלהם ולהשפיר רשות שתמצם מונח שם. ואף בגנוסח שבראשית בפורים לא נתבאר זה.

ולזה העירותי בזה שיזוהרו למפור. וכן לכתוב בהצעתלען את פרטי המקומות שלהם ופרטי המינים שנמצא אצלם שיש בהם חשש חמץ.

אבל על הכו"ה אין שינוי שיחתמו הדיינים כי הלא הם שלוחים ואין עושים שליח. והנה ראיתי דיינים שמקבלים בביתם מאחד מאוהביהם שליחות למפור חמצו.

ועפ"ז חותם על הכו"ה. והוא טעות כי איך שינוי שיחתום שנותן לעצמו כו"ה.

ובכה"ג צריך שיהיו עכ"פ עדים שעשאו שליח. והוא ירשום בהצעתלען את פרטי החמץ והמקומות של האיש הלז ויבארהנ"ל.

וכל הנ"ל שהשכרנו להא"י הקונה הנ"ל. השכרנו לו מעכשיו היינו (מט) משעה חמישית משעות זמניות דהיום ערב פסח ביאור על השט"מ שם שעשאו שליח לפני עדים.

ויותר טוב להמנע מזה. כי עכ"א אין זה מוכח מתוכו פראוי וע"ל אות י"א בזה: (מט) פן ראוי לכתוב בשעה החמישית.

באשר אם יכתבו סתם בע"פ תתחיל השכירות בסוף היום פדאיתא בכתובות (דף צ"ד) ע"ש בתו' דכ"ן שאין מבואר בשטר באיזה שעה נעשה אמרינו שמתחיל שעבודו בסוף היום שהוא ובשטר קנ"ן דיינינו שנמסר בשעה אחרונה של יום.

ויש פוסקים סוברים דאף בשטר קנ"ן נידוע באיזה שעה נמסר. ונתן לאחר דבר זה באותו יום ונמסר השטר אחר מסירת הראשון.

מ"מ אמרינו דכ"ן שלא פירש בשטר שזה נמסר תחילה. דעתו ה"ה שימתחיל קנ"נו בסוף היום וה"י כאלו נמסרו השטרות בב"א.

ע' שטמ"ק בכתובות שם וטוש"ע ח"מ סי' קי"ט ס"ג. ודינו שודא.

ושטר דנ"ד אף שהוא שטר קנ"ן. מ"מ יש בו גם שעבוד שמקבל עליו אחריות החמץ שבאחריות הישראל וגם שגזקף עליו במלוג פסח המכירה והשכירות וע"ל אות נ"ח שבאיננו שי"ל שהחוב הזה הוא פנתינת כל דמי המכירה והשכירות.

וא"כ אי נימא שעבוד המלוג מתחיל בסוף היום. גם הקנ"ן מתחיל אז אם נבוא לצאת ידי הפוסקים דס"ל שצריך לתת כל הדמים כמש"ש.

ואף שי"ל דכ"ן שעיקר השטר ה"י שטר קנ"ן. דיינינו בכל הפרטים הנשיכים לשטר זה משעת מסירה.

מ"מ כבר כתבנו שיש פוסקים דס"ל דגם בשטר קנ"ן הדין פן. ועוד דע"פ רוב אין לפנינו עידי מסירה פשרים כי הלא כל בני העיר הם בע"ד או קרובים שלהם ונוגעים בדבר.

ואף שי"ל דהשטר מוכיח שנמסר קודם זמן איסור חמץ פ"ן שלתכלית זה נעשה כל עסק זה, מ"מ פ"ן שלא נכתב בשטר הרי מוכח שלא הקפידו על כך וכדאיתא בכתובות (דף צ"ד ע"ב) דבמקומות שלא נהגו לכתוב שעות אמרינו שאינם מקפידים על קדימת השעות ע"ש בתוס' ובשטמ"ק ובר"ן.

ולזה נכון לכתוב השעה בפירוש דאז ודאי מתחיל הקנגן והשעבוד מאותה שעה. וכ"כ בשטמ"ק שם דאף במקום שלא נהגו לכתוב שעות.

מ"מ אם פתבו שעות הרי חזינו שהקפידו בזה ואזלינו בטר קדימת שעות: ולכאורה קשה לפ"ז הא דקאמר בכתובות שם אטו בירושלים יתבינו דכתבי שעות, וקשה ממ"נ אם פתבו בשטר את השעה.

א"כ מהני זה בכל מקום. ואם לא פתבו השעה.

א"כ אף בירושלים לא מהני. אבל לק"מ דבירושלים פינו שידוע דקפדי על שעות לכתבם בשטר.

לזה אף אם לא פתבו מ"מ אם מביא עדים או שמודה ששלו נמסר קודם. אזלינו בטר קדימת המסירה.

אבל בשאר מקומות בעינו דנוקא שיכתוב בפירוש. וכעין זה איתא בב"מ (דף ק"ד) שדבר שנהגו לכתוב הוי כפיתוב אף אם לא נכתב וכן קי"ל בח"מ סי' ס"א.

ולשון ה"ר"ן בכתובות שם צריך ביאור שכתב שם אטו בירושלים יתבינו הא בשטר זה אין פתוב שעה ואינו עשוי כמו שעושין בירושלים דכותבין שעות שאלו היתה השעה פתובה בשטר אע"פ שאין אנו יודעין למי נמסר ראשון תולין שלמוקדם נמסר תחילה שקדימת השעות במקום שנהגו לכתבם הרי היא כקדימת הימים בכ"מ אבל פאן שלא הקפידו בני המקום לכתוב שעות גילו מנהגם שאין הולכין אחר הקודם בו ביום ושניהם שוין עכ"ל.

והנה לכאורה מתחילת דבריו משמע שאם היו פותבים השעה בכל מקום הוי אזלינו בטר קדימת שעות. ובסוף דבריו משמע דרק היכא שנהגו לכתוב שעות מהני הפתיבה ולא בשאר מקומות.

אבל באמת פונתו כמש"ל דבמקום שנהגו לכתוב שעות. אמרינו דאף שאירע שלא פתבו הוי כפיתוב ואזלינו בטר קדימת השעות.

ולהכי קאמר דבמקום שנהגו לכתוב שעות גילו דעתם שמקפידים על קדימת השעות. וממילא אזלינו בטר קדימה אף בו ביום ואף שלא נכתב שעות.

ולהכי קאמר אטו בירושלים יתבינו. הפנונה דתתמי קאמר שבשטר זה אין פתוב שעות וגם אין המנהג במקום זה לכתוב שעות וז"ב.

וראיתי בהפלאה בכתובות שם שכתב שבמקום שאין פותבים שעות לא מהני אף אם פתב שעות. ובמחכ"ת הוא נגד דברי ה"ר"ן ושטמ"ק.

ומה שדקדק מהא דקאמר אטו בירושלים יתבינו. כבר נתבאר למעלה בע"ה.

ומה שדקדק מלשון הרמב"ם וטוש"ע ח"מ סי' ר"מ ס"ג שכתבו שני שטרות שזמנם ביום אחד על שדה אחת אם אין דרך אנשי המקום לכתוב שעות הרי הדבר מסור לדיינים. ג"כ אין שום ראיה לפמ"ל דהיכא שהמנהג לכתוב שעות.

אזי אף אם לא כתבו שעות אזלינן בתר קדימת פתיבת השטר אם יוכלו לברר זה. ולהכי
כתבו דדין זה שיהיה רק במקום שלא נהגו לכתוב שעות.

וכן משמע להדיא מלשון המשנה פתובות (דף צ"ג ע"ב) דמהני פתיבת שעות במקום
שלא נהגו. ועי' רש"ב"ם ב"ב (דף ל"ה ע"א): והנה אף שמוכרים החמץ באמצע שעה
חמישית או בסופה.

מ"מ אין קפידא וכמו שאין קפידא בכל השטרות שפותבים את היום ואין קפידא בשעות.
וכ"כ בשטמ"ק בכתובות (דף צ"ד) דשעות בירושלים דינם כימים בשאר מקומות ע"ש.
ואף לדעת הפוסקים שהקנין חל בסוף היום. וה"ה הכא חל בסוף השעה מ"מ הוי פאלו
מקנה מעכשיו ולבסוף שעה החמישית.

דעכצ"ל פן לדעת הפוסקים הללו בכל השטרות בכה"ג ועי' תוס' יבמות (דף צ"ג)
ובכתובות (דף פ"ב ע"א). ואף שכתבו התוס' בכתובות (דף צ"ד ע"א) ד"ה שני שמתחיל
ממקרת יום הכתוב בשטר.

וא"כ גם בנ"ד נימא שמתחיל מתחילת שעה ששית. ואז כבר נאסר החמץ בהנאה.
נראה פשוט דהתוס' לא דווקא נקטו דהא פינו שנקתב יום זה. א"א לומר שמתחיל
ממקרת.

רק פינו ש"ל שמתחיל ברגע האחרון של היום שנקתב בשטר. א"כ אין נזכר הדבר
ברגע ההיא.

ולזה נקטו התוס' תחילת יום השני שזה דבר הנזכר ומסוּגים. וכ"ה לשון הרמב"ם
וטוש"ע ח"מ סי' קי"ט ס"ג שהקנין מתחיל בסוף היום שנקתב בשטר.

ובלא"ה אין לשון התוס' מדוקדק כי ממקרת משמעותו למחר בבוקר ועי' תוס' קידושין
(דף ל"ז ע"ב) ד"ה ממקרת הפסח. והכא עכ"פ מתחיל השעבוד בתחילת הלילה שאחר
יום הכתוב בשטר.

ועכצ"ל דהתוס' לא דקדקו בלשונם בזה ועי' תוס' ב"ב (דף ל"ד ע"ב). והקנין מתחיל
בסוף היום או השעה: וצריך לכתוב משעות זמניות כפי שאנו מחמירים לענין חמץ
דסתם שעה משמעותו בלשון בנ"א משעות השוות.

וידוע דבשטרות אזלינן בתר לשון בנ"א עי' נדרים (דף ס"ג). ואף דהכא י"ל דמוכח
שהכוננה על שעות זמניות פינו שהמכירה נעשית רק בשביל איסור חמץ.

ככ"ז צריך לכתוב זמניות. באשר אפשר לומר שעשו כמ"ש קצת אחרונים שבעה"ד יש
להתיר למפור החמץ בשעה חמישית משעות השוות: ובע"פ שחל בשבת א"צ לכתוב
השעה פינו שמוטר לאכול חמץ כל יום המכירה.

ואף שכתבו קצת אחרונים שצריך אז ג"כ למפור החמץ בשעה חמישית משום לא פלוג.
אבל לדעתי ז"א דאטו מכירת החמץ הוא תקנת חז"ל דנימא לא פלוג בזה.

וגם מנ"ל לחדש גזירה שלא נזכר בדברי חז"ל. וגם פי למנהגינו שב"ד מוכרים חמץ
של כל העיר.

ינדמן ושיהן' ע"ז הפסד לאיזה אנשים שיאחרו לבוא למפגש חמץ כי יסברו שזמנו כל היום פינו שמונת באכילה. ובעצמם אין יודעים איה למפגש חמץ.

ולזה נכון יותר למפגש חמץ בעש"ק בסוף היום וכשמוכרים בע"פ בשעה חמישית צריף ג"כ להתחיל עסק המכירה בחצי שעה החמישית כי אולי יבואו עוד אנשים למפגש. ויש דמות ראיה מהא דאיתא בעירובין (דף ל"ב) חזקה על ב"ד שאין עומדין משם עד שיכלו מעות שבשופר.

והנה קי"ל בסנהדרין (דף פ"ח ע"ב) וברמב"ם פ"ג מה' סנהדרין שב"ד היו יושבין בבימה"נ, עד הקרבת תמיד של בין הערבים. ומשמע שם שהיו יושבים שם כדי להיות מוכנים אולי יבואו לשאלם איזה הלכה.

והנה אחר תמיד בה"ע אין מקריבים שום קרבן. ורק בע"פ איתא בפסחים (דף נ"ט) שהקילו להקריב אחר תמיד בה"ע ע"ש.

וא"כ קשה מאי חזקה שאין ב"ד עומדין משם דהא בלא"ה אין עומדין שנת רנא (נ) עד ר"ח אייר הבעל"ט דהאי שתא. והשכירות ה"ל נעשית בקנין גמור ואופן היותר מועיל ע"פ תקחז"ל.

(נא) וקצבת דמי השכירות ה"ל יהי' בפ"י שישומו שלשה אנשים הבקיאים בשומא (נב) שגבחר אנתנו הח"מ או אחד מאתנו. וישומו כמה שנה בע"פ דנא (נג) בשעה חמישית משעות זמניות במקח השנה להשכיר (נד) בעד פסח מזמן (נה) ולהזיל בעד זה שלשה פ"צ מפל מאה וכן לערף כל דמי השכירות ה"ל.

והא"י הקונה ה"ל נתן לבו דמי קדימה על שכירות המקומות ה"ל (נו) סף שני ר"ב (נז) וזהו על תחילת הפרעון נח) והמותר זקפנו עליו במלנה עד כ"ג ניסן דנא. ובכסף ובשטר ביאור על השט"מ קודם תבה"ע.

והול"ל חזקה על ב"ד שמשגיחין שיקריבו בכל יום קינין מפל המעות שבשופר. ועכצ"ל הפוננה דאף שיש זמן קבוע לתבה"ע פדתנו בפסחים (דף נ"ח).

מ"מ כשב"ד רואים שיש עוד מעות בשופר אין עומדים משם אף שהגיע זמן של תבה"ע ומצוים לאחר קצת הקרבת התמיד עד שיכלו מעות שבשופר והא דלא קתני לה בפסחים שם שלפעמים מאחרים הקרבת תבה"ע.

י"ל דכיון שלא הי' לזה זמן קבוע לא קתני לה. וגם אף אם קרה כן.

לא היו מאחרים רק שעה מועטת. ועכ"פ הרי שמענו שב"ד היו מאחרים מזמן הקבוע כדי שלא יצא מכשול שהמחוסר פפורים יסמוך עליהם ויאכל קדשים לערב.

ויש לדחות זה בכמה אופנים. ומ"מ העיקר לדעתנו כמש"ל לאחר מכירת החמץ כל האפשר.

רק שעכ"פ יספיק לגמור הקנין. כי הלא צריף להסביר להעכו"ם כל הפרטים המבוארים בשטר ולעשות כל הקניינים המבוארים שם.

ונה דורש זמן קרוב לתצי שעה בערה: (נ) ראיתי קצת רבנים שפותרים להשפיר רק על תשעה ימים. ולדעתי אין זה נכון באשר הוא הערמה נפרת.

כי אף אפשר שתתקף במוצאי החג יוציא העפום משם כל הדברים שנמכרו לו. וגם הלא לא יניחו לו לקחתם עד שימדדו וימנו.

ונה דורש זמן גדול. ולזה נכון להשפיר עד ר"ח אייר כי אז יש לו עוד זמן גדול שיגמור העסק שלו: (נא) ראיתי רבנים גדולים שפותרים מקח קצוב לכל חדרים של כל משלח.

וכוננתם משום שאין שום מכירה קיימת בלא פיסוק דמים. ושומת בקיאים הוא דבר שאין דרו הסותרים נוהגים בו ומתחזי כהערמה בעלמא לזה כותבים פיסוק דמים גמור.

אבל לדעתי זה גורם קלקול גדול דהא א"א שישומו כל חדר וחדר שניו פראוי טרם ראותם אותו. וגם דלפ"ז צריף להגיד להעפום השוכר והקונה בשעת המכירה פרטי המקחים בעד כל חדר וכל דבר.

ונה א"א כלל בשעה קצרה וטרודה בשעה חמישית בע"פ. ועכצ"ל שיאמרו לו סתם שהמקחים קצובין בהצטלען ושהקונה יסמוך על מקחים הללו.

ונה הוי הערמה נפרת טפי כי מי זה פתי יקנה עסק גדול ויסמוך בקצבת המקחים על המוכר או על קרובו ושלוחו של המוכר. אבל שומת בקיאים הרי לא יהי לו אנאה בזה כי בקיאים ישומו ודאי כהוגן.

ובפרט שמבואר בשט"מ שמוזילים לו איזה פ"צ: (נב) צריף לכתוב מי שנבחר אנחנו. כי אם יתלו זה גם בדעת הקונה א"כ אפשר שלא יבואו לידי בירור כי את שירצה זה לא ירצה זה.

ותבטל המכירה והשכירות כי יתברר שלא הנה פיסוק דמים. ומה שתלוי רק בדעת ב"ד לא הוי כהערמה.

כי הלא מבואר שיתבררו בקיאים. והבקיאים ודאי ישומו כהוגן דאמן לא מרע אומנתו. ואף אם אינו מתפרנס מבקיאיותו. בכ"ז לא יחפץ לאורועי חזקת בקיאיותו.

ובקפילא ארמאה דסמינן עליו נראה ג"כ שפוסמים עליו אף שאינו מתפרנס כעת מזה. מ"מ הוי חזקה דלא מרע אומנתו.

ועוד דהא אם ישומו ביוקר יוכל העפום לתבוע מהם אח"כ שהזיקו אותו בשומתם ביוקר כדקיי"ל כה"ג בח"מ סי' ש"ו במי שפוסמו על בקיאיות חבירו. ונראה דגם עפום יוכל לתבוע זה דהוי פאדם המזיק וכתבתי ואף אחד מהם פדי שלא ינדמן ביטול פיסוק המקח ע"ל אות ג' בזה: (נג) לכאורה א"צ לכתוב בשעה חמישית כי בערה המקחים אין מצוי שיהא חילוק ביום אחד בקדימת ואיחור שעות.

ובפרט בשכירות מקומות. וגם מי יוכל לצמצם זה אף י"ל שבשעה חמישית שכל ישראל ממחרים למכור חמצם יש להשיג יותר בזול מקומות לשפור.

ולזה צריף לכתוב פן. ואם ע"פ חל בשבת א"צ לכתוב שעה חמישית כמש"ל אות מ"ט.

ורק לכתוב לעת ערב וכמש"ל שאז השעה דחוקה וישומו המקח בזול: (נד) הטעם לפי המבואר לקמן אות נ"ח שזוקפים הכסף במלנה ונה נחשב לתשלומין. א"כ הוי פאלו שילם בעד כל השכירות.

ולא מיקרי הקפה רק פשמשפיר או מוכר לו בהמתנת כסף השכירות והמכירה וכדתנן רפ"י דשביעית גבי הקפת התנות ע"ש: (נה) מה שמוזילים לו הוא דכיון שמשפירים כפי שומת בקיאים א"כ הוי הערמה נזכרת פי למה לו לעשות עסק כזה שאין בו שום ריווח.

ולזה מוזילים לו באשר ממהרים למפור חמצם בשביל איסור חמץ: (נו) פתבתי שגי ר"כ לפי שיש לדון כי אפשר צריך שיהא פרוטה לכל איש שעשה את ב"ד לשלוחים ואף שביארנו באות ט"ו שיכול השליח לקחת לעצמו את דמי הקדימה.

בכ"ז י"ל שצריך פרוטה לכל אחד. ואף שביארנו באות נ"ח שמה שזוקפים במלנה הוי פאלו שילם כל הדמים.

בכ"ז יש להחמיר שיתן דמי קדימה באופן שיהא בערף פרוטה לכל אחד ובאשר ע"פ רוב העפ"ם הקונה איננו עשיר. אני נוהג לתת כסף להשמש.

והוא מלנה להעכו"ם כי להלות בעצמי יש לחוש שהרי מצינו בגיטין (דף כ' ע"ב) דס"ד דהיכי שיודעים שהדבר יחזור ליזו אינו מקנה בקנין גמור ע"ש בתד"ה אשה. ואף דאיתא שם דזקן ידע לאקנויי.

מ"מ י"ל שהעפ"ם אינו חושב לקנותו בקנין גמור כיון שיודע שישכנוו תיכף. ואף דבגיטין שם לא חיישינו שגבי הכפר לא היו זוכים מהזקן.

י"ל דהתם הנה מופה להם ע"י אחרים וגם דשם היו מרוצים לקנות לגמרי כיון שהיה זה במתנה. אבל הכא בהלואה י"ל שאינו רוצה להתחייב ואף דיזו קונה לו שלא מדעתו.

מ"מ כשמוכרין בפירוש שלא לקנות ודאי דלא קנה. ואף שי"ל להיפוך דגבי הלואה עדיף טפי.

דהרי לפנינו לנה הכסף ונתחייב לשלם. ואין לנו לדון על מה שבלבו וכעין מ"ש התוס' בכתובות (דף מ"ז ע"ב) ד"ה שלא.

מ"מ נכון שהשמש ילנה לו. דבזה אין שום חשש דהא נותן הד"ק לב"ד.

ולא להשמש. והא דאיתא בע"ז (דף ע"א) גבי מכירת יין לעפ"ם שילוו להקונה כסף שישלם עבור היין.

ושם קשה יותר דהא איירי בכל אדם ואף באשה דאיתא בגיטין שם דלא ידעה לאקנויי צ"ל דהתם שאני דכיון שהקונה רוצה לקנות באמת היין. ואין שם חשש הערמה.

והמוכר רוצה למפור רק באופן שישלם לו בעד היין. ודאי דגמר ומקני הכסף שמלנה לו.

והעפ"ם הקונה גמר וקני ומתחייב לשלם לו. משא"כ בנ"ד שצריך להזהר שלא תהא הערמה נזכרת, ובגט י"ל שהאשה אינה מרגשת שצריך קנין גמור ורק בשאלה בעלמא כפירש"י בגיטין שם (דף כ"א ע"א).

ועדיין יש לדון בסוגיא שם בזה אם פנונתה להשאיל או במתנה ע"מ להחזיר. ובכסף לא שיקף כ"כ שאלה פי להוצאה ניתנה.

אף בנ"ד שידוע שיתן ד"ק כסף זה בעצמו. הוי פשאלה בעלמא.

ויש לדון דגם בדבר הנקנה רק בשאלה יש בו דין קנין כסף ואקצור. שוב נזכרתי שבחן' הרשב"א בגיטין שם הרגיש בקושיותי דאף שהזמן ידע לאקנויי מ"מ בני הכפר לא קנינו לקנות.

ותירץ דדעת אחרת מקנה שאני. והביאתיו בחיבורי ח"א סי' פ' וע"ש שהארכתי בע"ה בזה.

ואף דבגיטין שם מסקינן דאשה ידעה לאקנויי את גיטה. מ"מ יש לחוש דאולי הכא גרע דהוי הערמה נזכרת.

ולזה נכון לעשות כמש"ל: (נז) צריך לכתוב זה כדי לצאת ידי דעת הסמ"ע ר"ס ק"ל שצריך לתת כסף על תחילת הפרעון. ואף שי"ל לזה נקנה להא"י הקונה הנ"ל בשכירות גמורה כל המקומות הנ"ל ש'לנו ושל משלחנו הנכתבים בהצעתלען מעכשיו היינו משעה התמישית ביום ערב פסח שנת.

עד ר"ח אייר הבע"ל. ואגב שכירות קרקעות הנ"ל מכרנו להא"י.

הקונה הנ"ל כל מיני חמץ. תבואה קמח, סובין, ריפות וגאנעלאך, פאשליארען. פשריל קאשע. אורז.

דונסן.

קטניות. גריקע.

בעבלאך גרויפין קאשע, שאור. עיסות.

מאלצען. סלאדזינעם.

מאפה תנור. כל מיני משקאות הנ"ל והמפורטים בהצעתלען שמסרנו לו וכל מיני חמץ ותערובות חמץ וחמץ בלוע או דבוק או גוקשה ושקים וכלים חמוצים (נט) אותם שא"צ טבילה עפ"י ד"ת.

ולהשפיר הכלים והשקים שמנזחים בהם דברים הנמכרים הנ"ל הנרשמים בצעטלען ש'לנו פנ"ל עד ר"ח אייר הבע"ל. ואותם ששפורים למשלחנו.

להשפיר על הזמן ששבורים למשלחינו, הן במקומות הנ"ל הן במקומות אחרים וביד שיינקארעס ומילגערס ובב"מ שבעולם. וכן כל הדברים הנ"ל שהם ברשות ובאחריות משלחינו הנ"ל משל אחרים שאפשר למשלחינו למפור ע"פ ד"ת.

וכן כל בהמות טהורות וטמאות ועופות של משלחינו הרשומים בהצטלען הנ"ל שעשו אותנו הח"מ שלוחים ע"ז למפור פנ"ל. כל ביאור על השט"מ שלשון דמי קדימה משמעותו ג"כ על פירעון.

בכ"ז נכון לפרש פן: (נח) באשר קיי"ל בב"מ (דף ע"ז) ובח"מ סי' ק"צ דבעייל ונפיק אזוי בטל המקח. ודעת הראב"ד הובאה בח"מ שם שאף אם קבע זמן לפירעון דמי המכירה ולא שילם בזמנו בטל המקח.

ולזה נהגו לזקוף הדמים במלנה דבזה ליכא חשש דעייל ונפיק פמבואר בב"מ (דף ע"ז ע"ב) ובסי' ק"צ ס"י והנה בשו"ע הרש"ז זצ"ל פתב שאין נכון למפור חמץ ע"י זקיפת מלנה דלדעת הרבה ראשונים לא מהני זה.

ונראה פוננתו דהרמב"ם לא הביא בפ"ח מה' מכירה דין זקיפת מלנה. וצ"ל דס"ל דרשב"ג פליג בזה בב"מ שם עם ת"ק והלכה כת"ק וכמש"ש הלח"מ לענין ערבוני יגון. והביא שם שכ"כ הריב"ש סי' תנ"ה והוא ט"ס וצ"ל רע"ה. וכ"נ דעת השו"ע שלא הביא בסי' ק"צ דין זה רק הרמ"א פתבו ע"ש.

ולפלא על האחרונים שלא הרגישו שיש מחלוקת בזה. אבל לע"ד בנ"ד א"צ לזה דהא קיי"ל בב"מ שם דמוכר שדה מפני רעתה קנה אף אי עייל ונפיק אזוי ובנ"ד הוי פמוכר מפני רעתה.

פי אם לא ימכרו בשעה זו יאסר החמץ בהנאה ויצטרף לבערו. ומה שפותרין זקיפת מלנה נראה שאינו בשביל סבא דעייל ונפיק רק משום דעת הב"ח שהסחורה שקנה בהקפה אם לא שילם בעדה חוזרת לבעלים וכתבו קצת אחרונים שזה הוי מדינא שבטל המקח למפרע ולא מצד תקנה וע' ג"פ סי' ק"כ סק"ח בזה: ועוד דהנה פתב בשטמ"ק בב"מ שם דמה שזקף במלנה הוי פפרעון דהוי כאומר הריני פאלו התקבלתי ואף אם זקף במלנה כל דמי המכירה קונה מדין פסוף.

ונראה ראי' מזה למ"ש המח"א והקצה"ח סי' ק"צ שאם נתן הלוקח למוכר שט"ח שלו על דמי המכר הוי פפסוף. וה"ה הכא חיובו של הלוקח הוי פפרעון.

אף יש לדחות דלכאורה קשה במה מתחייב הלוקח דהא השטר כותב המוכר ללוקח. וגם דהא משמע שקונה השדה בשטר וכ"כ הפוסקים להוכיח דאף בשטר בטל הקנין אי עייל ונפיק אזוי.

ולזה צ"ל פפוננת השטמ"ק משום דבשטר ל"ק עד שיתן את הדמים. וקאמר דכינון שזקף במלנה הוי פפרעון.

ולא מתורת קנין פסוף אתינן עלה. ודנקיט השטמ"ק קנין פסוף הוא לאו דווקא.

והפנונה פסר עם השטר. וכעין מ"ש התוס' בקדושין (דף כ"ז ע"ב) בשם הר"ש מאיברא.

וכ"כ הר"ן פ' מי שקה נשוי דלהכי נקיט התם זקפו במלנה פי הכי דליקני בשטר אף שלא נתן דמים. ומש"ש השטמ"ק בשם הריטב"א דבמלנה שעמו לא קנה.

צ"ל דס"ל דבשטר ל"ק אם לא נתן דמים אף שהמוכר חייב מכבר להקונה סך פנה. והוא תמוה דכיון שאין מגיע להמוכר לשלם א"כ לא גרע ממתנה דקונה בשטר.

וכבר הביא המל"מ פ"ז מה"מ ה"ד בשם הבעה"ת שכ"כ ותמה עליו פנ"ל ונשאר בקושיא. ולא ראה שגם דעת הריטב"א פן.

ונראה בישוב דבריהם דהנה דעת הרא"ש בתשובה והרא"ה הובא בנ"י ובטור סי' קצ"א ועוד פוסקים שאם פתוב בשטר מכתתי לשון עבר הוי שטר ראיה וקונה רק בכסף ע' ר"ן פ"ק דקדושין וב"י סי' ק"צ.

ואם פתוב אני מוכר הוי זה שטר קנין. ובב"מ (דף ע"ז ע"ב) איתא לשון מכתתי.

וא"כ הוי שטר ראיה לדעת פוסקים הנ"ל. וי"ל דס"ל להריטב"א דלהכי לא קנה במלנה שעמו כיון דבעינו קנין פסר.

וגם את הבעה"ת אפשר לישוב על דרך זה ע"ש. אף לפ"ז הדרא קושיותינו דהא השטר פותב המוכר ובמה מתחייב הלוקח כיון שעדיין ל"ק את הקרקע.

וצ"ל שהלוקח מתחייב הכסף להמוכר בעד זה שנותן לו את השטר ראיה. וכא החיוב וקנין השדה פאחד ונהקרח לקצר.

ועכ"פ שמענו דזקיפת מלנה הוי פאלו נתן לו כסף וכ"כ הרשב"א בתשובה הובא בב"י סי' ס"ו וכ"כ בשו"ת ר"ב אשפנזי סי' ל"ו. וכן איתא בגיטין (דף י"ח): ובאמת קשה לומר דהרמב"ם לא יספור דין דזקיפת מלנה דבגיטין (דף י"ח) מפני ששהוא פחוב חדש וכ"כ הרב"א בתשובה שם בדעת הרמב"ם.

רק לא הביא מהא דב"מ (דף ע"ז). ונראה דהנה הראשונים בשטמ"ק שם נתקשו למה נקיט רשב"ג שטר דהא מצי לזקוף במלנה בע"פ.

וגם הא דנקיט הש"ס שם לשון הריני נושה בו לא משמע דליהוי זקיפת מלנה. ולזה נראה שהרמב"ם מפרש דרשב"ג מחדש דבשטר קנה אף אי עייל ונפוק אזוי.

ואף דבשטר בעינו שיתן כל הדמים. מ"מ היכא שמפניש בשטר שמגיע לו עוד הכסף שפיר דמי.

דהא פתבו הפוסקים הטעם דלא סמכא דעתו לפי שירא שיקנה הקרקע בהשטר ולא ישלם לו בעדה ע' מהרי"ט חח"מ סי' ס"ה אבל כשפתוב חובו בגוף השטר סמכא דעתו. והוי פהתנה שיקנה השטר לחוד דמהני.

ובנ"ד גם המהרי"ט מודה. ות"ק ס"ל דאף בשטר ל"ק אי עייל ונפיק אזוי.

והרמב"ם פסק כת"ק בזה אבל בזוקף במלנה לא איירי הש"ס פלל. דמ"ש בפטר מקר
הריני נושה בו לא מיקרי מלנה כמש"ל פיון שהמוכר פותב זה ולזה לא הביא הרמב"ם
דיו זקיפה פדרפו שלא להביא רק המפורש בש"ס.

והריב"ש סי' רע"ה לא הזכיר פלל הא דב"מ (דף ע"ז ע"ב). רק פתב דבקהא דב"מ (דף
מ"ח ע"ב) פליג רשב"ג על ת"ק.

ולזה נראה ברור דכ"ע מודו דמהני זקיפה במלנה. ועוד נראה דבנ"ד שעשו את ב"ד
לשלושים וכתבו בהרשאה שהרשות בידם למפור אף בהקפה לזמן שירצו ואף למי שאינו
בטוח.

א"כ לא שייך סברא דענייל ונפיק. דהא עיקר הטעם הוא משום דהוי אומדנא דמוכח
שמכר בשביל צרכו למעות.

אבל ה"א חזינו שלא מכרו בשביל זה פיון שלא התנו עם השליח שימפור בעד מזומן או
שישלמו לזמן מוגבל שצריך אז למעות. עכ"פ מפל הלין נתברר שאין לחוש בזה לסברא
דענייל ונפיק.

ובפרט דהא כמה ראשונים כתבו בשם ר"ח דבעינו דווקא שגילה דעתו מתחילה שמוכר
בשביל דחקו למעות וע' חיבורי ח"ב סי' פ"ה פ"ו. ומה שפותרים בשט"מ שאף אם לא
ישלם הפסד בזמנו לא תתבטל המכירה עדיין אינו מסלק חשש ענייל ונפיק לדעת
המהרי"ט א"ח"מ סי' ס"ה דלא מהני התנה.

ויש להאריך בזה ואכ"מ. דה"א בלא"ה אין חשש זה כמש"ל.

ובגוף נוסח הרש"ז זצ"ל יש לדון הרבה ואכ"מ. וגם מש"ש שנותן להעפום חצי רוב"כ
בעד טרחו.

קשה טובא שזה מורה שאינה מכירה גמורה. רק הערמה בעלמא.

וכן מש"ש אם ירצה לטרוח. ומסירת מפתח שהזכיר שם שייך רק ביחיד המוכר.

אבל לא לפי מנהגינו שמוכרים בעד כל העיר ואקצאר. ויותר נכון הנה שיתן העפום
הקונה שטר על הפסד דזה הנה פרעון גמור.

ועכ"פ יחתום גם הוא על שטר המכירה ע"ל אות ס' בזה: (נט) ע"ל אות ז ביאור זה
וכתבתי שהשכורים להם משפירים רק עד זמן שכירותם. פי הרבה סותרים שולחים
להם סחורה בשקים וכלים אשר צריכים להשיב הפלים והשקים הנ"ל שלנו ושל
משלחנינו.

מכרנו והשפרנו במכירה ושכירות גמורה וחלומה אגב שכירות מקומות הנ"ל להא"י
הנ"ל במקח שישומו שלשה אנשים הבקיאים בשומא שנבחר אנחנו או אחד מאתנו כפי
עת של עכשיו בפעם חמישית משעות זמניות בע"פ דנא במקח השנה בעד פסד מזומן.

ולהזיל להקונה שלשה פ"צ 3/4 מפל מאה וכן לערף כל דמי המכירה ושכירות הנ"ל.
והשומא תהי' ביום כ"ג ניסן דנא.

וישומו כפי השנה עכשיו בפעם חמישית זמניות בע"פ. והקנין יחול מעכשיו.

וקמו כן ע"פ הפתח וההרשאה שיש לנו ג"כ מאת משלחינו ה"ל לעשות מסירות ופערעדאציעס מעסק הקבלנות והפאדראטין שלהם להעמיד לאנ"ח ולבית האסורים וכדומה כל מיני פראוויאנט ופורהז פמבנאך בכו"ה ה"ל.

הגנו מוסרים (ניבען איבער) היום להא"י הקונה ה"ל כל העסקים מהפאדראציקעס אשר מהיום ומעכשיו יהיו שייכים כל העסקים שלהם להא"י הקונה ה"ל בכל העמדות כל מיני חמץ במקומם ובחריקא דידיהון פכל דבר.

ויהא השטר הלזה ביד הקונה ה"ל כמו כל שטרי הפאדראציקעס ושטרי מכירה ופערעדאציעס הנהוגים בין הפאדראציקעס (o) וקבל עליו הא"י ה"ל שיתן כל התבואות וב"מ חמץ שמנטל על הפאדראציקעס ליתן כפי החיוב אשר עליהם.

והכניס הא"י ה"ל כעת את עצמו במקומם. ויקבל הא"י ה"ל עפ"י הפערעדאציע הלז את כל המעות המגיע להם בעד כל העסקים ה"ל באופן שלא ישאר עוד שום זכות להפאדראציקעס בכל העסקים שלהם.

רק יהיה הפל שיהיה להא"י הקונה ה"ל. וגם כל מיני חמץ שהם באחריותנו ושאנחנו חייבים בד"ת או בדד"מ בשמירתם.

מקבל מעכשיו הקונה.

ה"ל את אחריותם עליו. וכל מה שנהיה מחוייבים בשביל אחריות ה"ל.

תחייב הקונה ה"ל בלי שום גרעון. והפל חל עליו מעכשיו.

וכל הקניינים שבשטר זה יהיו ג"כ על הקנאת ומסירת העסקים האלה להא"י הקונה ה"ל ומסרנו הצעטלען מהמקומות הנשפכים והמטלטלין ובע"ח הנמכרים להא"י הקונה ה"ל כדי שע"י הצעטלען יוכל לבוא לידי בירור מי הוא המוכר והמשפיר ואיזה מקום ואיזה דבר נשפר ונמכר לו.

ואם הא"י ה"ל לא יוכל לבוא לידי בירור ע"י הצעטלען או שיהיה איזה טעות בשמות המוכרים והמשפכים או בהמקומות ומיני החמץ ובע"ח אזי עלינו להודיע לו את אשר נדע כאשר ידרוש ממנו את זאת.

וכדתנ"א לנו בזה (סא) והרשות ביד הא"י ה"ל למחות ביד משלחינו אם ירצו להשתמש בכל מה שמכרנו לו. אכן אם יראה וישתוק.

אזי הרשות ביד משלחינו לחלוב הפרות שמכרו ולהשתמש בהם ולשחטם וכן למכרם. ולהשתמש בסוסים הנמכרים ולמכרם.

וכן בעופות יכולים ליקח הביצים שיטילו ולשחוט העופות או למכרם. ובעת התשלומין פנ"ל ינפה הקונה ה"ל בעד ההשתמשות בהחלב והביצים וכן בעד מה ששחטו ושמכרו כפי שישומו שלשה אנשים הבקאים בשומא פנ"ל.

וכפי עת לקיחתם והשתמשותם בכל זה. והפל נמכר עד למדידה ועד למשקל ומנין (סב) והתנה עם הא"י הקונה ה"ל שיהא לנו ולמשלחינו כדתנ"א שלא נוסף חמץ במקומות

הנרשמים בהצעתו ה"ל או במקומות אחרים אתרי המכירה ה"ל שאנחנו מוכרים
פעת לא"י ה"ל.

וכן להגיד כמה לקחו מהבעלי חיים וקלב וביצים ואופן השתמשותם וזמן לקחתם
והשתמשותם. וכן אם יקחו איזה דבר משארי מטלטלין הנמכרים להא"י ה"ל וכן בכל
פרטי הסכסוכים שייתהו בל עסק המכירה ושכירות ה"ל.

וכן בטיב הדברים שיקחו. כדי שיגדעו השמאים איה לשומם, על הכל ניתן כדתנ"א כבי
תרי לנו ולמשלחינו, וכל בני ביתם ומשפחתיהם נגד הא"י ה"ל לעולם.

ורק יוכל הקונה ה"ל לדרוש שיגדעו משלחינו או משפחתיהם ובני ביתם בהן צדק
שדבריהם אמת ואם לפי ראות עינינו הח"מ יהי מקום לחשוד איזה מהם שמשקרים.
יוכל הקונה לדרוש שישביעו אותם החשודים בעינינו וכן אם ירצו משלחינו למפור
מקום ממקומות השכורים לו.

לא יעכב שכירותו את המכירה. ואז מחוייב הוא לפנות המקום ולקחת משם חמצו (סג)
וקבלנו דמי קדימה סך שני ר"כ על המטלטלין ובע"ח ה"ל ועל הפאדראטין ה"ל והוא
תחילת הפרעון.

והמותר זקפנו עליו במלנה עד ב"ג ניסן דנא (סד) או בשעה שיקח את הדברים הנמכרים
והנשפכים לו אם ירצה לקחתם קודם ב"ג ניסן. (סה) ובפירוש הותנה ביאור על השט"מ
וכן תבואה שבונאגאנעס הוואגאן שכור להם רק עד שיפרקו התבואה.

(ס) ע"ל אות ט"ז ואות י"ט ביאור זה. ונראה שנכון אשר העכו"ם יחתום ג"כ על השטר
מכירה.

ואף שי"ל דכיון שקונה ע"ז האופן שיקבל עליו העמדה זו הני זה חייב גמור שעי"ז
מתחייב להעמיד הפאדראטין של המוכרים. וכעין מש"ל אות נ"ח לענין חייב דמי המכר.
וגם י"ל שהק"ס והכסף מחייבים אותו על זה. וכמבואר בשט"מ שהקנינים נעשו גם על
זה בכ"ז יותר נכון שיחתום העכו"ם גם על השטר כי בזה יתחייב בכל החיובים
המבוארים בשטר זה.

וגם פי אפשר לפעמים נחפזים לגמור המכירה וישפחו לפרש לו כל פרטי השטר. אבל
כשיחתום עליו הרי הוא מקבל עליו כל הפרטים המבוארים שם וכמבואר בח"מ סי'
מ"ה.

ויוכלו להגיד לו אחר שכבר הגידו לו פרטי המכר. שיחר הפרטים מבוארים בשטר.
אבל חלילה לסמוך על זה שלא לפרוט לו כל הדברים שבשטר. ורק כתבתי שיהא בזה
קצת סמך כדיעבד אם ישפחו דבר וע"ל אות נ"א: (סא) צריף לכתוב זה פי אם נכתוב
סתם שיכולים להשתמש בהם.

הני פאלו הם שאולים להם מהיום לגמרי וא"כ הרי נשארו ברשות המשלחים על כל ימי
הפסח. אבל פשתלו זה בדעת הקונה.

אין עתה שום זכות להמשלחים בגוף הדבר: (סב) הטעם בזה דבלא"ה הוי המכירה דבר שאינו מסוים פי יוכל הקונה לומר שזה לא הנה בעת המכירה ובפרט שהוא מוחזק. וכיון שהברירה ביזו לבטל המכירה ע"י טענה זו.

א"כ מוטלת המכירה תיכף בספק. ואף שי"ל דבלא נאמנות יהיו נאמנים ע"ז פיון שפן הותנה מתחילה שיהי' עד למדידה.

הרי מוכח שהאמין להם. בכ"ז יש לדחות זה.

וגם דעכ"פ יוכל להשביעם ע"ז. ולזה נכון לתת נאמנות כפי תרי דבלא"ה יוכל להחרים עכ"פ כדקיי"ל בח"מ סי' ע"א.

וכתבתי שיוכל לדרוש מהם שיגידו על הן צדקם. דבלא"ה הוי הערמה נזכרת.

פי מי זה יקנה עסק גדול ויסמוך על דברי המוכרים אבל בהן צדק. רחוק שישקרו.

ובאשר בלי ספק נמצאים בין המשורתיים איזה שאין להאמינם על הן צדקם וגם פי אין יודעים חומר הדבר. לזה כתבתי שאותם יוכל להשביעם כדי שלא תהא המכירה כהערמה נזכרת: (סג) בשט"מ הנהוגים ובר"ב פוללים את דמי הקדימה על שכירות השרקע ומכירת המטלטלין.

וזה קשה דהא יש פוסקים דס"ל דכסף אינו קונה במטלטלים. וא"כ יש לחוש שאינו קונה גם את השרקע לדעת הסוברים בח"מ סי' ר"ג דהווי פקני את נחמור.

ואף שמבואר בשט"מ שאף אם לא יועיל הקנין לדבר אחד. מ"מ יועיל להשני.

בכ"ז אין פדאי לעשות פן לכתחילה בדבר שיודעים תיכף שיש חשש בזה. וגם פיון שאנו מקנים המטלטלין אג"ק א"כ אין לנו להקנות המטלטלים יחד עם השרקע.

ולזה כתבתי שיקחו ד"ק על השרקע לבד. ושקנים המטלטלים אג"ק.

ואח"כ יקחו ד"ק על המטלטלים לבד. כדי שיהי' זה קנין נוסף אי נימא שאין מועיל בעכו"ם קנין אגב.

וכבר ביארנו באות נ"ו שנכון ליקח ד"ק באופן שיהי' פרוטה על כל אחד וגם שתהא נתינה הגונה לפי ערך העסק ולפמ"ש הרמב"ן בתשובה סי' רכ"ה הוי כסף בזה"ז קנין גמור בעכו"ם משום דקני מדד"מ והובא בנתיבות ס"ס קצ"ד.

ג"כ שפיר טפי לעשות קנין כסף על המטלטלים לבדם: (סד) ע"ל אות ע"ה בזה: (ס"ה) ע"ל אות נ"ח בזה: שאף אם לא ישלם הכסף שזקפנו עליו במלנה ליום הפוגבל. הן מדמי השכירות הן מדמי מכירת המטלטלין ובע"ח ה"ל.

בכ"ז יהיו המכירה והשכירות ה"ל בכתפם ולא יתבטל עי"ז גוף המכירה ושכירות ה"ל. (סו) וליתר תנקה ועוז עשינו קנין סודר עם הא"י הקונה ה"ל בסודר של הא"י על שכירות המקומות ומכירת ושכירות המטלטלין ובע"ח ה"ל (סז) וגם עשינו צושלאק עם הקונה ומעתה יהיה הא"י שליט בכל מיני החמץ ות"ח וח"ב וח"נ ובע"ח וב"ח ה"ל לחלוטין.

וכן השיינקארעס של משלחֵינו וכן הטוחנים יהיו מעכשיו ע"ח הא"י הַנ"ל. (סח) וְאַף
מה שייקנו השיינקארעס עוד חמץ ות"ח וכדומה להשיינק למפור.

יהי הפל ע"ח הא"י הקונה הַנ"ל. וכן עושי המלאכה בהפאבריקן של חומץ וכן בכל
העסקים של משלחֵינו שיעשו בחמץ שלהם ות"ח וח"ב וח"ג וח"ד יהא הפל ע"ח הא"י
הקונה הַנ"ל.

וכפי המקח והפּרטים שהשוו משלחֵינו עם המתעסקים בכל העסקים. ומחוייבים לתת
חשבון להקונה הַנ"ל ולמסור לו הכסף דמי החמץ המגיע מהם.

ובדנ"א בזה לכל המתעסקים בכל הַנ"ל שפל מה שיאמרו שהוציאו וּשְׁנָשְׂאוּ וּנְתָנוּ
בעסקים שנגמרו לידם. מחוייב הא"י הקונה הַנ"ל לקבל על חשבוננו (סט) והנאמנות
הוא על אפן שהוזכר למעלה.

וכן מחוייב הקונה להחזיק המתעסקים ומשירתים בכל העסקים הַנ"ל עד ר"ח אייר
הבע"ל דהאי שתא ולשלם להם כפי שהשוו עם משלחֵינו (ע) ואין אחריותם על משלחֵינו
אם יגבבו מהחמץ ומכל הדברים הנמסרים על ידם.

אף הפל יהי על חשבון הקונה וכדנ"א פנ"ל בזה למשלחֵינו לומר פמה הִיהָ חמץ
בעסקים הַנ"ל (עא) ורק משלחֵינו יש להם רשות לחשדם כדי לגבות מהם עבור הקונה
הַנ"ל מה שמגיע מהם.

ויהי' בזה נאמנות להמשלחים נגד הקונה. אף שיאמר הקונה שמאמין להמשירתים.
ומעתה ומעכשיו כל האחריות מכל הדברים המבוארים בהצעתלען חל על הא"י הקונה.
ואם יהיה איזה היזק מאיזה סיבה.

הִיהָ ההיזק עליו ולא עלינו ועל משלחֵינו (עב) ובפירוש הותנה שאפילו אם גלף אנחנו
או משלחֵינו אל החדרים והמקומות שהחמץ שלו מונח שם. אין אנחנו מחוייבים בגזקו.
וכדנ"א פנ"ל בזה לנו ולמשלחֵינו לומר כף וְכָף חמץ הִיהָ שם. (עג) וכן הותנה בפירוש
שכל המקומות שהשכרנו לו פנ"ל.

לא השכרנו לו לדור שם אלא להשתמש בהם בלבד. (עד) ורשות ביד הקונה הַנ"ל ללכת
דרך רשותינו ודרך רשות משלחֵינו בין ביום בין בלילה בכל עת שירצה עד שיבוא
למקום הנשכר לו ולדבר הנמכר לו ולקח מהם פמה שירצה.

(עה) אף בזה צריך לשלם ביאור על השט"מ (סו) בשט"מ שבש"ע הרש"ז זצ"ל לא
נזכר ק"ס ואולי. מפני שדעת הרבה פוסקים ס"ל שאינו שייך בעכו"ם.

ובכ"ז נכון לכתבו כי האחרונים פתבו שהעיקר דמהני אף בעכו"ם עי' ש"ך ח"מ סי'
קכ"ג ובתנאים שם. והרש"ז לא הוצרך לזה דשם קאי כשכל אחד מוכר בעצמו חמץ
לעכו"ם והוי קנין גמור בשטר וְכָסֶף.

וגם כתב שם שהעכו"ם יעמוד אצל החדר דקני מטעם יד. אבל אצלנו שיש הרבה
פקוקים נכון לעשות כל הקניינים שאפשר.

ורק יש לדון לפמ"ש התוס' בב"מ (דף ע"א ע"ב) דכשזוכים לאחד הוי הזוכה שלוחו של בעל הממון. א"כ אין שייך ק"ס מעפ"ם ע"י שליח.

ולפמש"ל אות ט"ו לענין קבלת הפסד. יתיישב גם זה ע"ש: (סז) צושלאק הוא סטומתא הנהוג אצלינו.

ובאמת גם שטר במטלטלין נראה שקונה מטעם סטומתא. דאף דאיתא בב"ק (דף ע"ט) דמטלטלי לאו בני שטרא מ"מ פ"נ שהמנהג אצלנו לעשות שטרות במטלטלין.

נדאי דקנה מטעם סטומתא. וכן אנו דנין למעשה דשטר וכסף קונה במטלטלין קנני גמור. ובפרט בעפ"ם שקונה בשטר מצד דד"מ. וכעין מ"ש הרמב"ן בתשובה סי' רכ"ה לענין קנני פסד: (סח) לפי שע"פ רוב העפ"ם העוסקים בעסקי חמץ צריכים לקנות חמץ בפסח.

לזה צריך לבאר שקונים זה ע"ח הקונה. ואף דבלא"ה אין חושש בזה פ"נ שהישראל מסולק מזה.

ומה לו לדעת מה שהעפ"ם עושה. בכ"ז באשר העפ"ם הלז חושב שעושה זה על דעת הישראל ואינו מכיר כלל את העפ"ם הקונה לזה צריך לבאר זה בפירושו.

וגם כי הלא פסד פדיון החמץ הוא שייך לעפ"ם הקונה. וא"כ אין רשות להוציאם בלי ידיעתו ויש לדון שיטעון אח"כ דכ"ן שעשה שלא כדין בכספו נתקלקלה נאמנותו כדקיי"ל בסי' ע"א שאם הוחזק כפרן בטל נאמנותו.

וחושד שמא הוסיפו חמץ וכדומה. ויגורם חושש על גוף המכירה כמש"ל אות ס"ב.

לזה נכון להתנב בפירושו שיקנו כל הצורך ע"ח הקונה. וטוב שיגיד כ"א להעפ"ם העוסק בחמצו שמהיום הוא הפל ע"ח הקונה: (סט) הטעם בזה כי יוכלו להסית את העפ"ם הקונה שיפטור את העפ"ם המתעסקים בעסקי החמץ.

ויגורם בזה הפסד גדול כי העפ"ם הללו יתבעו מהישראל שפרם מכל הזמן. כי הלא הוא שפרם על כל מי החג.

ויש עסקים שיש בהם שכירים לכל השנה. והפסק העסק יהא הפסד גדול גם על אחר החג.

לזה צריך להתנות שלא יוכל לפטור את העוסקים: (ע) אין בזה חושש הערמה שהזכרתי באות ס"ב כי כן המנהג להחזיק משרתים ושכירים אף שידוע שיש חושש שיגנבו כי א"א שיעשה הפל בעצמו.

וכן איתא בב"ב (דף צ"ג) דרוב עבדים הם גנבים. ואף דקיי"ל בב"ק (דף כ"ח) ובח"מ סי' תכ"א ס"ו שאם נודע לו שמשרתו גנב אצלו יכול להוציא באמצע הזמן.

בכ"ז כל זמן שלא נתברר עליו אין להוציאו בשביל חשד. ולכאורה קשה מזה על סוגיא דב"ב שם דקאמרינן דנמצא גנב הגיעו משום דרובא הכי איתנהו.

דמ"ש ממשרת כנ"ל. וצ"ל דעבד פנעני גרע.

וגם דנהי שִׁיכוֹל לְהוֹצִיא אוּ בכ"ז מְקַח טְעוֹת אֵינוֹ. דהו"ל לְהַתְנוּת עַל זֶה פִּינוֹן שִׁידוּעַ דְּרוֹפָא
הָכִי אֵיתְנָהוּ.

שׁוֹב רְאִיתִי בְּשׁו"ת שׁבו"י ח"א סי' קע"ד שֶׁכָּתַב ג"כ לְחַלֵּק בֵּין עֶבֶד פְּנֻעֵי לְיִשְׂרָאֵל. וְרַק
לֹא הֵבִיא הָא דס' תכ"א וְהַרְגִישׁ בְּזֶה בְּבֵה"ט שֵׁם וַאֲכַמ"ל בְּזֶה.

ועכ"פ נִכוּן לְכַתּוֹב פֶּן: (ע"א) בְּאַשְׁרֵי יֵשׁ לְחוּשׁ שִׁיִּסִּית אֶחָד אֶת הָעַפּו"ם הָעוֹסְקִים שִׁיעֲשׂוּ
קְנוּיָא עִם הָעַפּו"ם הַקּוֹנֶה שִׁיאֲמַר שֶׁהוּא מְאַמִּינֵם בְּכָל דְּבָר. וְיִסִּיתֵם לְגָנוּב הַרְבֵּה.

וּמְמִילָא יְהִי הַפֶּסֶד לְהִישְׁרָאֵל כִּי לֹא יִשְׁלַם לוֹ הַקּוֹנֶה עֲבוּר מֵה שֶׁגָּנוּב הָעַפּו"ם הַמְשַׁרֵּת
אוּ הַשְּׁפִיר. וְלִזְה צָרִיף לְבָאָר שֶׁהַנְּאֻמָּנוֹת הוּא לְהַמְשִׁלְחִים נֶגֶד הַקּוֹנֶה.

וְיִוֹכַל לְחַשׂוֹד אֶת הַמְשַׁרְתִּים פְּדִי לְתַבְנֵעַ עֲבוּר הַקּוֹנֶה וּמְמִילָא יִוֹכַל אַח"כ לְתַבְנֵעַ
מִהַמְשַׁרְתִּים עֲבוּר הַקּוֹנֶה מְדַר"נ כְּשֶׁלֹּא יִשְׁלַם לוֹ הַקּוֹנֶה וְכַמְבֹּאָר בַּח"מ סי' פ"ו דְּדַר"נ
שִׁינִיף אִף בְּעַכּו"ם: (עב) הַטַּעַם בְּזֶה כַּמֶּש"ל אוֹת ס"ב פְּדִי שִׁיְהִי הַמְּכָר דְּבָר מְסוּיָיִם שֶׁלֹּא
יִוֹכַל לְטַעוֹן שֶׁהִזִּיקוּהוּ בְּאִיזָה דְּבָר וְגַם כִּי יִטִּיל שְׁבוּעוֹת עַל הַמּוֹכְרִים.

אִף שֶׁכָּבֵר נִתַּן לָהֶם נְאֻמָּנוֹת מ"מ אֶפְשָׁר יִטַּעוֹן שֶׁעַל נְזֻקִים לֹא הָאָמִינֵם. וְכ"ז הוּא לִיתֵר
חִיזוּק: (עג) ע"ל אוֹת ט' טַעַם תְּנֵאֵי זֶה.

וְגַם פְּדִי שֶׁלֹּא יִסִּיתוּ אוֹתוֹ לִיְכַנֵּס עִם ב"ב לְדוּר בְּבֵית הַשְּׁכוּר לוֹ. וְיִפְסִיד שֵׁם אֶת הִישְׁרָאֵל
הַרְבֵּה בְּמִשְׁפָּה יְמֵי הַחֵג: (עד) כּוֹתְבִים זֶה פְּדִי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה הַעֲרָמָה נִיכְרֵת שֶׁקֶנֶה דְּבָר שֶׁלֹּא
יִוֹכַל לְקַחְתּוֹ.

וְאִף דְּמַצִּינוּ לְמ"ד מוֹכֵר בְּעֵין רְעֵה מוֹכֵר שֶׁא"צ לִיתֵן לוֹ דְּרָף וְיִפְרַח בְּאוּר עִי' ב"ב (דף
ס"ד ע"ב). מ"מ הָכֵא שִׁישׁ לְחוּשׁ לְהַעֲרָמָה אֵין לַעֲשׂוֹת פֶּן.

וְגַם דְּהָא קֶצֶת פּוֹסְקִים הַצָּרִיכוּ מְסִירַת מִפְתָּחוֹת לְגַמֵּר הַקְּנִיָּה וְעִי' תוֹס' ב"ק (דף נ"ב ע"א)
וּפְסָחִים (דף ד') פְּדִי שִׁיִּוֹכַל לְבֹא אֶל הַדְּבָר הַקְּנוּי. לְזֶה נִכוּן לַעֲשׂוֹת פֶּן: (עה) זֶה נַעֲשֶׂה
פְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְמוֹן יִשְׂרָאֵל כְּהַפְקֵר בִּיַּד הָעַפּו"ם וְיִסִּיתוּהוּ לְקַחַת כָּל הַחֲמִץ בְּאֵין מְפָרִיעַ
אַח"כ לֹא יִשְׁלַם אֲבָל פִּינוֹן שִׁצָּרִיף לְשַׁלֵּם.

יִוֹכְלוּ לַעֲכָבוּ שֶׁלֹּא יִקַּח קוֹדֵם שִׁישׁ לֵשֵׁם. וְאִף שֶׁאֲסוּר לְמַשְׁפֵּן חֲמִץ שֶׁל עַפּו"ם.

הֵינּוּ רַק לְקַחַת הַחֲמִץ לְרִשׁוּתוֹלְנוּ הַמְּלִנָּה עֲזוּקָפְנוּ עָלָיו בְּעַד הַדְּבָרִים שִׁיִּקְחֵם אֲז לְפִי
הַשְּׁעָרֵתֵינוּ אֲז כְּפָה יִתֵּן עַד לְשׁוּמָא. אִף כִּי אֵין זֶה תְּלוּי בְּגוּף הַמְּכִירָה הַנְּ"ל.

כִּי כֹן הוֹתְנָה בְּפִירוּשׁ שֶׁזְּמַן פְּרִיעַת הַמְּלִנָּה הַנְּ"ל הוּא בְּיוֹם כ"ג נִיסָן אוּ בְּשַׁעָה שִׁיִּבֹּא
לִיקַח הַדְּבָרִים הַנְּמַפְרִים לוֹ (עו) וְאִם יִמְצָא דְלֵת סְגוּרָה אוּ תִּיבָה סְגוּרָה אוּ חֲתוּמָה וְעִי"ז
לֹא יִוֹכַל לִיקַח הַדְּבָר שֶׁנִּמְכַּר לוֹ.

אֲזִי הַרְשׁוּת בְּיָדוֹ לְשַׁבֵּר הַדְּלֵת וְהַמְּסַגֵּר וְהַחֲוֹתֵם וְלִיקַח הַדְּבָרִים הַנְּמַפְרִים. אֲבָל זֶה דוֹקָא
מְדַעְתֵּינוּ אִף שֶׁלֹּא מְדַעַת מְשַׁלְחֵינוּ וְיִוֹכַל לִיקַח מֵה שֶׁקֶנֶה לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כְּאֲדָם הָעוֹשֶׂה
בְּתוֹף שָׁלוֹ.

(עז) והוהנה עם הא"י הקונה שבאחד הקניינים המועילים עפ"י ד"ת קנה כל הנ"ל אם בקנין אג"ק או בכסף או בקנין סודר או בקנין חצר או בפטומתא או באחד מכל אלה הקניינים או באיזה מהם יחד בפי שמועיל ע"פ ד"ת ותקחז"ל.

(עח) ואף אם לא יועיל איזה קנין לדבר מן הדברים ולפרט מן הפרטים או איזה קנין יהיה בטל. או שיתברר שאין נמצא כלל מין או מקום אחד מהמינים והמקומות שגפרטו בשטר.

בכ"ז יתקיימו קנין המכירה והשכירות בשאר דברים הנמצאים ושמועיל בהם הקניינים עפ"י תקחז"ל. (עט) ורשות להקונה הנ"ל להעתיק ב"ז והצעטלען בכתיב ולשון המועיל ע"פ חוקי הקיר"ה ונימוסי המדינה.

אבל הקנין חל ונגמר מעכשיו לגמרי. ואם איזה תנאי מהתנאים שבשטר זה לא יפון ע"פ ד"ת ותקחז"ל או שיהיה בטל מעיקרו.

בכ"ז לא תבטל המכירה לגמרי ע"ז. (פ) כ"מ שגזכר בשטר זה משעה חמישית הוא שעה זמניה לחשוב מעלות השחר כפי שאנו דנין לענין אכילת חמץ בערב פסח.

(פא) וכל מה שגזכרו בשטר זה צעטלען. הם אותם הצעטלען שחתמנו א"ע עליהם לסימן.

וניתן לבאר אשר אותם החתומים על הכו"ה במס"ק לא יקבלו רק אותם שיהיו רשומים בצעטלען הנ"ל שבחתימת ידנו. ושטר זה לא יופסל ע"י שום ריעותא בעולם ולא משום גרר ומחק וטשטוש וספק בלשון רק הכל יהי נדרש ונדון לקיום המכירה והשכירות הנ"ל.

וכל האמור למעלה ומעל"ד ובדף הדבוק נעשה בקנא"ס ובכאוהיו"מ עפ"י תקחז"ל בענין דלית בו משום אסמכתא ודלא כטופסי דשטרי. ולרא' (פב) בעה"ח (פג) ערב פסח בשעה חמישית משעות זמניות על היום שנת.

פ.ה.

ביאור על השט"מ בתורת משכון. אבל בנ"ד שחקמז מנזח ברשות העכו"ם שהרי הרשות מושפר לו, ורק יעכבו את גוף העכו"ם שלא יוכל לקחתו זה לא מיקרי משכון כלל.

וה"ז דומה פאלו היו מושיבים את העכו"ם בחדר על מסגר שלא יוכל לקחת החמץ. וכי נאמר שזה מיקרי שמשפן את החמץ.

ואף רוצה בקיומו אין שייך לקראו באופן כזה: (עו) הטעם בזה הוא פמבןאר באות ע"ד ע"ש: (עז) באשר יש לחוש דלא סמכא דעת הקונה לקנות רק בכל הקניינים שעשו עמו. ואם אחד אינו מועיל אזי בטלו כל הקניינים.

וּכְעֵינ הָא דְאִתָּא בּב"מ (דָּף י"א ע"ב) גָּבִי נָפַל עָלָיו דְאֶמְרִינָן דְלֹא קָנָה בּד"א לְפִי שְׁחָשַׁב לְקִנּוּת בְּנִפְלִיָּה וּלְזָה נִכּוֹן לְכַתּוּב שְׂיִקְנָה בְּכָל קִנְיָן שְׁמוּעִיל ע"פ ד"ת. וְאִין לְהַקְשׁוֹת דָּא"כ תְּלִי זָה בְּבִרְיָה.

וּבִרְיָה הָוֵי סְפִיקָא דְדִינָא. ז"א דְהַכְּנֻנָה שְׁמַכְנִין לְקִנּוּת בְּכָל קִנְיָן שְׁעָשׂו עִמּוּ וּבְכּוֹלָם יַחַד.

רַק מַה שְׂאִין מוּעִיל לֹא יִזְיַק לְזָה הַמוּעִיל. וְעוֹד דְבִרְיָה שְׂיִיף רַק לְדָבָר הַמְתַּבָּרַר אַח"כ. אָבֵל הֵכָא יָדוּעַ בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה אֵיזָה קִנְיָן מוּעִיל. וְרַק אָנוּ מְסוּפָקִים בְּזָה.

וְאַקְצָר: (עח) זָה נִכְתָּב כְּדִי שְׁלֵא יְהֵא חֲשֵׁשׁ לְשִׁטָּה שְׁבַמְרָדְכִי וְהוּבָא בּח"מ סִי' ר"ג שְׂאָם הַקְּנָה דְבָר שְׂאִין חָל עָלָיו הַקְּנָן עִם דְבָר שְׁחָל עָלָיו הַקְּנָן הָוֵי כְּקִנְיָן אֶתְּ וְחִמּוֹר וְע"ל אוֹת י' וְאוֹת י"ב: (עט) הֵנָּה חַח"ס סִי' קי"ג וְעוֹד אַחֲרוֹנִים פְּקָפְקוּ בּמכ"ח שְׂאִינוּ נְעֻשָׂה כְּחֻק הַמְּשָׁלָה יר"ה.

וּבְאַמַּת כֵּן אָנוּ דְנִים שְׁבַדְבָר שְׁדָרְף לַעֲשׂוֹת פֶּאֶרְאֵמֵלְנָא לֹא נִגְמַר עַד שְׂעֻשָׂה כֵּן וּכְדִין מְקוּם שְׁכּוֹתְבִים שְׁטָר שְׂאִין נִגְמַר הַקְּנָן עַד שְׂעֻשָׂה הַשְׁטָר. וּלְזָה צָרִיף לְהַתְּנוּת שְׂיִוֵּכַל לְהַעֲתִיק כְּרִצוֹנוֹ וּשְׁבַכ"ז נִגְמַר הַקְּנָן תִּיְכַרְף וְכִדְאִיתָא בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף כ"ו) דְמַהְנִי תְּנָאֵי בְּזָה.

וְאִף דְבַנ"ד דְהָוֵי רַק שְׁפִירַת קַרְקַע אִין קִפִּידָא בְּזָה כַּמֶּש"ל אוֹת ט' בַּכ"ז נִכּוֹן לְכַתּוּב זָה: (פ) בְּאֶשֶׁר שְׂאֶפְשֶׁר לְחַשׁוֹב מִנְּךָ הַחֲמָה וְיִפּוֹל עִי"ז סְכָסוּף. וּמִמֵּילָא אִין זְמַן הַשְׁטָר מְבֻרָר.

לְזָה צָרִיף לְבַרַר הַדְּבָר שְׁהוּא מַעֲלוֹת הַשְּׁחַר. וּבַע"פ שְׁחָל בְּשַׁבַּת א"צ לְכַתּוּב זָה ע"ל אוֹת מ"ט: (פא) ע"ל אוֹת כ' וְאוֹת ל"ג בְּזָה: (פב) נִרְאָה שְׁצָרִיף גַּם הָעֶכּוֹ"ם לְחַתְּנוֹם עַל הַשְׁטָר כַּמֶּש"ל אוֹת נ"ח נ"ט שְׂיִקְבַּל עַל עֲצָמוּ בְּזָה כָּל הַחַיִּיבִים שְׁנִתְּבָאָרוּ בְּשְׁטָר זָה.

וְכֵן נִהְגוּ כַּמָּה גְּדוּלִים. וְאִם אִינוּ יְכוֹל לְחַתְּנוֹם צ"ע אִם מוּעִיל מַס"ק בְּעַכּוּ"ם שְׂאִינוּ בַּר שְׁלִיחוֹת.

וּבְדִינֵיהֶם אִין זָה מוּעִיל כָּלֵל רַק אֶצֶל הַנְּאֻטָּאֲרִיּוֹס. וְנִכּוֹן לְדַקְדַּק בְּכָל הָאֶפְשֶׁר שְׁהַעֲכּוּ"ם יוּכַל לְחַתְּנוֹם.

וְרַק אֶפְשֶׁר שְׂיִרְשִׁימוּ לוֹ בְּעוֹפְרַת וְהוּא יְכַתּוּב ע"ז בְּדִיּוֹ. דְאִף אִי נִימָא דְזָה לֹא הָוֵי כְּתָב לְעֻנְיָן עֲדִים בְּגִט עִי' גִּיטִין (דָּף י"ט).

מ"מ לְעֻנְיָן חַיִּיב הַבַּע"ד י"ל דְהָוֵי חַיִּיב. וְאִם אֶפְשֶׁר לְקַחַת מְהַעֲכּוּ"ם שְׁטָר בַּפ"ע מַה טוֹב.

כִּי חֲתִימָתוֹ בַּשְּׁט"מ י"ל דְלֹא מְהַנִּי לְפִי שְׁשִׁטָּר זָה נוֹתְנִים ב"ד לִידוֹ וְשְׁטָר חַיִּיב צָרִיף שְׂיִהְי' שָׁל הַמְתַּחֲיִיב כְּדִאִיתָא בְּגִיטִין (דָּף כ' ע"ב). וְאַקְצָר: (פג) כְּשִׁחָל ע"פ בְּשַׁבַּת כְּבָר נִתְּבָאָר בְּאוֹת מ"ט שֵׁא"צ לְכַתּוּב הַשְּׁעָה וְכֵן צָרִיף לְדַלֵּג בְּכָל הַשְּׁטָר בְּמְקוּם שְׁזָנְכַר שְׁעָה חֲמִישִׁית: סִימָן כַּה בַּע"ה ג' סִינָן תִּרְל"ד.

ע"ד דאיתא בביצה (דף כ"א) א"ר חסדא עיסה שחציה של א"י אסור לאפות ביו"ט דאפשר למיפלגא בלישה והקשו התוס' דהא קיי"ל פרבש"א שמותר לאפות תנור מלא כדי שיהא נאפה יפה.

ומירצו דהתם רשות בידו לאכול איזה שירצה ועוד דילמא מקלעי אורחים. והקשה הצ"ח הא ר"ח לא ס"ל הואיל ומירץ כת"ר שאין זה תירוצ' בפ"ע רק שהוא מוסיף סבא לטעם שנגאפה יפה שיכול לאכול כ"א ואחד עכ"ד.

יפה כתב. וכ"מ מלשון התוס' דמסקו לבסוף אבל הכא וכו' ע"ש.

ונרויח בזה ליישב מה שהקשה המהר"ם שי"ף דלדבריהם מאי פריה הש"ס שם מעיסת הפלבים דאפשר למיפלגה בלישה. דשאני התם שיכול לאכול כ"א שירצה ונשאר בקושיא.

ולפמ"ש א"ש דמ"מ אף אם ינדמנו לו אורחים לא יוכל ליתן להם פלום. פי בע"כ יניח עבור הפלבים.

אף לפ"ז יקשה לבתר דמשני הואיל ואפשר לפייסן בגבילה מאי מקשה הש"ס מר"ח דלית ליה הואיל. דמ"מ מהני האי סבא להצטרף לסבא שיכול לאכול כאו"א ושיהא נאפה יפה.

וא"כ מוכח דלא מהני לר"ח דל"ל הואיל להצטרף לסבא הנ"ל. וקשה לפ"ז קושניית הצ"ח אף אי נימא שהפל תירוצ' אחד אבל גם הא לא תברא דלכאורה קשה טובא מה דמשני הש"ס כגון דאית ליה גבילה דאפשר לפייסן בגבילה.

משמע דבכה"ג דהוי בידו אף ר"ח מודה דאמרינן הואיל ועי' פירש"י. וקשה דבפסחים (דף מ"ו) פריה על ר"ח מהא דמסונפנת דסגי ביכול לאכול כזית אף דלא בעי למיכל.

ומשני משום הפסד ממונו גמר בדעתו לאכול ע"ש. וא"כ משמע דאף שבידו לאכול מ"מ צריף שיגמור בדעתו לאכול.

וא"כ ה"נ צריף שיגמור בדעתו לפייסן בגבילה. לזה נראה דבאמת גם ביש לו גבילה מיקרי הואיל לר"ח.

רק לענין שיצטרף לאידך טעמים כנ"ל סגי בהואיל פהאי ואף דהואיל אי מקלע אורחין מצטרף כמ"ש התוס'. מ"מ הואיל אי מקלעא בגבילה הנה מפייסן לא מצטרף.

פי צריף שיהא הדבר ראוי פעת פולו לאדם כמו שהוא בלי הואיל. אז מותר לטרוח בו. ולזה מקשה הש"ס דהא ר"ח לא ס"ל הואיל. ואף דהכא י"ל הואיל לענין צירוף כנ"ל.

מ"מ הואיל פהאי ודאי לא אמר ומדוקדק לשון רש"י שם שפי' סוף סוף מפרנס הפלבים ממנה שהרי אין לו גבילה. ואף דגם פשיש לו גבילה סוף סוף מפרנס הפלבים בעיסה, מ"מ פיון שראוי פעת פולו לאדם שפיר מצטרף לסבא דנגאפה יפה ושיכול לאכול כאו"א: ועפ"ז יש ליישב ג"כ מה שקשה דבירושלמי פ"ק דחלה הל"ה מוקי הך דעיסת הפלבים פרשב"א ע"ש, ובש"ס דילן מסיק טעמא משום שיש לו גבילה לפייסם.

וא"כ א"צ לאוקמא פֿרשֿפֿ"א [נראיתי בפ"מ שפירש את הירושלמי באופן אחר וכתב מסיפא דתוספתא שאם אין הרועים אוכלים אף אם נאפה יפה בשביל זה אסור ע"ש. ודבריו תמוהים דמנ"ל דאיירי בכה"ג וגם ל"ל להירושלמי לאוקמא מתניתין פֿרשֿפֿ"א.

ובתוספתא בביצה (נף פ"ב) הוא פֿרֿייתא בפ"ע ע"ש ואכמ"ל בזה] ובפנ"י כ' שפירושלמי הנ"ל קשה על התו'. ולא ידענא מאי קושיא טפי ממה שקשה מגוף ש"ס דילו וקושיית מהר"מ שיף הנ"ל.

אבל באמת צדקו דברי הירושלמי דאי נימא דרק משום הואיל שרי לאפות קשה טובא דהא סברא דהואיל לא שרי רק מדאורייתא אבל לא לכתחילה וכמבואר בכ"מ. ועכצ"ל פינו שיש צורך קצת לפלבים שרי אף לכתחילה.

וא"כ אף פשאין הרועים אוכלים ממנה תהא מותרת לאפות משום שאפשר לפייס בנבילה. דהא לר' יוחנן ושמואל בירושלמי שם אפילו עשאה גלוסקין איירי ע"ש וכ"פ הרמב"ם בפ"ו מה' בפורים וכמ"ש הכ"מ שם בהל"ח.

ואחרי כותבי מצאתי בלח"מ פ"א מהי"ט הי"ד שהרגיש בזה דאסור לכתחילה. ומירץ פינו דיש בה חלק הרועים מעלינו לה חד דרגא ע"ש.

ודבריו דחוקים. וגם דלדבריו יקשה למה אסור לת"ק דרשפ"א לאפות מלא תנור פת פינו שהוא צריך פת אחד.

וגם אינה שרי מדאורייתא מטעם הואיל לרבה דקיי"ל פנוותיה. וגם למה הוצרכו פלג מטעם דמתבשל ונאפה יפה.

וכה"ג כתב הרשפ"א בתשובה הובא בב"י א"ח סי' תק"ג ע"ש. אכן פכר הרגישו בזה הר"ן והב"י והד"מ בסי' תקי"ב.

וכתב הר"ן דלהכי צריך הא דאית ליה נבלה אף לרבה כדי להתיר אף לכתחילה. דאם פן אדמקשה ש"ס לר"ח לטעמיה דל"ל הואיל.

הול"ל ולטעמיה דגם לרב הונא קשה דליקסר מדרבנן. וראיתי שהרגיש בזה בבניאורי הגר"א שם וכ' שבאמת הנה יכול להקשות פן.

והוא דחוק. ועו"ק פינו דהא דאסור מדרבנן.

הוא משום דמ"מ אינו צריך לזה עתה א"כ מה תתן ומה תוסיף לנו סברא דיש לו נבילה עכשיו. דמ"מ אינו אופה לצורך עצמו.

גם לפ"ז יתנה לנו חידוש דין שאם יש לו אורחים לפנינו ורוצה ליתן להם מאכל אחר? היא מותר לאפות לחול אף לכתחילה. וזה ליתן שמענו.

וגם קשה פנ"ל דא"כ גם בעיסת הפלבים שאין הרועים אוכלים יתא מותר. ולזה נראה יותר פדעת המ"מ בשם הפוסקים וכ"ד הרמב"ם דלרבה דס"ל הואיל א"צ לאוקמא דאית ליה נבלה וכמ"ש הב"י שם.

ולדעתם צ"ל כמ"ש הירושלמי דשרי משום שהפת נאפה יפה. ורק דעדיין צריך לטעמא דהואיל וכמ"ש התו' גבי עיסה חצי של עפונ"ם ובזה א"ש שיטת הירושלמי והבבלי.

ומוכח כשיטת התו' במנחות (דף ס"ד ע"א) סד"ה שתיים דריבוי אינו רק מדרבנן ע"ש.
וכ"כ הר"ן בחד סברא בביצה רפ"ב.

ומה שהקשה ע"ז דא"כ מאי מיבע"ל לרבא במנחות שם דנדאי בצירה הוי מלאכה גמורה.
י"ל דהיינו פשיטותא דרבא שם ע"ש.

והנה זה שייך רק שם בבצירה ובחזיון מים דנדא טירחא הוא. אבל באפיה דאיפא
טירחא בכל חדא וחדא.

נדאי אסור מה"ת. רק פשנאפה יפה בשביל זה א"כ איפא קצת צורך ואמרנו מתוך.

רק דעדיין נשאר לנו איסורא דרבנן דהיינו גזירה משום מלאכה באפי נפשה שלא לצורך
וכמו שאסרו ריבוי בחדא טירחא כנ"ל וכמ"ש הפוסקים ע' סי' תק"ב דגזרינו חדא קדירה
אטו שתי קדירות.

ולזה צריך סברא דהואיל דבכה"ג אף אם יעשה בפ"א לא יהיה אסור דאורייתא לרבה
שם אף זה דחוק. ובהג"ר א"כ סי' תקי"ב פתב דירושלמי הנ"ל פליג אש"ס דילן.

ולענ"ד כמ"ש. וכ"כ היש"ש פ"ב דביצה דטעמא דעיסת פלבים משום דרשב"א
ובהירושלמי.

וצ"ל כנ"ל (ומהפנ"י שם נראה שנסמט תו' דמנחות הנ"ל) ובד"מ סי' תקי"ב אות ג'
הקשה על הב"י שכ' דברי הירושלמי וכ' דלהירושלמי א"צ שיהא לו נבילה ולש"ס דילן
מותר אפילו בתנור אחר ע"ש שדדבריו דחוקים.

והעיקר לענ"ד כהב"י וכמ"ל. ולזה גם בשביל שפחות עפ"ם אסור לבשל אם לא
דאפשר לפייסנהו במידי אחרונה.

ומה שהקשה בד"מ על הב"י מ"ש על הא"ח שאין פן דעת הפוסקים. לק"מ לענ"ד דשם
בשילוח דורון מיקרי אפשר לפייסו שהרי אין הדורון חוב עליו.

משא"כ בשפחה. וגם מה שהקשה הד"מ מדמדמי הש"ס עיסת עפ"ם לעיסת פלבים
לק"מ לפמ"ל וכמוכח ועב"ח ס"ס תקי"ב: ועפ"מ יש לבאר דברי התוס' בפסחים (דף
מ"ו) שהקשו ל"ל טעמא דהואיל גבי חלה טמאה תפוק ליה דשרי משום שפחה יפה.

ותי' דכשאופין ע"ג גחלים לא שייך זה ע"ש. והרגיש בגליון בביצה שם למה לא תירצו
פן התוס' בביצה שם.

ואפשר משום דאמורא הו"ל לפרש דבריו. אבל הוא דחוק.

וגוף חילוק התוס' דחוק וכן הוכיחו הפוסקים מדברי תו' הנ"ל דאין חילוק בין תנור קטן
לגדול וע' יש"ש פ"ב דביצה ולהפוך קשה דהו"ל להתו' לתרץ בפסחים כמו בביצה כיון
דבטעמא דנאפה יפה לא סגי רק בדחזי ליה כל חדא וחדא.

והכא לא חזי. ולזה אצטריך לטעמא דהואיל ואי בעי מיתשל עלה.

אָבֵל לַפִּמ"ש דאָצטרייך גַם שׂיָהָא רָאוּי פֿעַת לֵאכֵלוּ פֿוֹלוּ. וַאֲ"כ גַם אַי מִיִּתְשִׁיל עֲלֵיהָ הָא
יִשְׂאָר בְּטַבְלוּ וַיִּצְטַרְף לְהַפְרִישׁ חֲלָה וּכְמ"ש בְּרַשׁ"י שָׁם (דָּף מ"ו ע"ב) וְשָׁם (דָּף מ"ח
ע"א) בְּפִסְגֵיָא.

וְלִזְה הַנּוֹצֵרְכוּ לְתַרְזַן תִּירוּצָם אַף שֶׁהוּא דְחוּק וְכַנ"ל. רַק דְאַפְתִּי י"ל דְהָא אַי הָוִי לִיה עוֹד
עֵיפֶסָה טְהוּרָה הָוִי מְצַרְף לְהוּ בְכָלִי וּמְפָרִישׁ מְטֵהוּרָה עַל הַטְּמֵאָה.

וּר"א לְטַעֲמִיָה דַס"ל בַּפ"ב דְחֲלָה מ"ח דְמְפָרִישִׁין מְטֵהוּר עַל טְמֵא. וְחֲכָמִים פְּלִיגִי עֲלֵיהָ
הֵתָם וְהֵינּוּ ר' יְהוֹשֻׁעַ.

וְהִנֵּה נִתְבָּאָר דְלַר"ח צָרִיף שׂיָהָא הַדְּבָר מוּכָן לְפִנְיֵנוּ וְלִרְבָּה סְגִי בְהוֹאִיל שְׂאָם הָיָה לוֹ
בְּבִילָה. וְכֵן פֶּאֶן הוֹאִיל וְאָם הָיָה לוֹ עֵיפֶסָה.

וְלִזְה שְׁפִיר קְאָמַר שָׁם (דָּף מ"ח ע"א) לִימָא דַר"א וּר"י בְּפִלּוּגְתָא דְרַבָּה וּר"ח פְּלִיגִי
וּמְשַׁנֵּי ע"כ ל"ק ר"י רַק הֵכָא דְאִיכָא חֲדָא דְלֵא חֲזִינָא לִיה. וְהֵינּוּ פַנ"ל פִּינּוּ דַס"ל דְאִין
תּוֹרְמִים מִן הַטְּהוּר וְגַם בְּלֵא"ה א"ש דִּי"ל דַס"ל סְבָרָא דְהוֹאִיל רַק בְּכַה"ג דְכֻנְלְהוּ חֲזִי
הַשְׂתָּא].

וּמ"מ הַתּו' הַנּוֹצֵרְכוּ לְתִירוּצָם הַנ"ל בְּפִסְגֵיָא לַפִּמ"ש שָׁם דְתַרִי הוֹאִיל לֵא אָמְרִינוּ.
וּבְהַתְחַלַּת הַפִּסְגֵיָא שָׁם קְאָמַר הוֹאִיל אַי בְּעֵי מִיִּתְשִׁל עֲלָה וַאֲ"כ הָוִי תַרִי הוֹאִיל [וְגַם ל"ל
לְמִימַר לַר' יְהוֹשֻׁעַ דְלֵא ס"ל טַעֲמָא דְהוֹאִיל.

לִימָא דַס"ל דְאִין תּוֹרְמִין מְטֵהוּר עַל הַטְּמֵא. אַף ז"א] וּבְקָאֶת נִרְאָה שְׂאָם הָיָה לוֹ עֵיפֶסָה
טְהוּרָה הָיָה מוֹתֵר לַכ"ע לְתַרְוּם דְהָא טַעֲמָא דְאָסוּר לְתַרְוּם הוּא שְׂמָא יְתַרְוּם שְׂלֵא מִן
הַמְּנוּקָף עַר"ש פ"ב דְתַרְוּמוֹת וּפ"ב דְחֲלָה וּכְבָר אָמְרוּ בְּעִירוּבִין (דָּף ל"ב) דְשָׂרִי לְחִבְר
לְתַרְוּם שְׂלֵא מִן הַמְּנוּקָף פִּי הֵיכִי דְלֵא לִיעֲבַד אִיסוּרָא רַבָּא.

וּמכ"ש בְּכַה"ג וַע"ש בַתּו' אַף דְהֵכִי אָפְשָׁר לוֹ שְׂלֵא לְאָפוֹת. מ"מ הָא פְּתַבוּ הַתּו' בִּיבְמוֹת
(דָּף צ"ג ע"ב) וְגִיטִין (דָּף ל"א) דְמִשׁוּם עֲנֻגָּ שְׁבַת וּיּו"ט מוֹתֵר לְתַרְוּם שְׂלֵא מִן הַמְּנוּקָף.

וְאַף דְאָפְשָׁר לְהֵטִיל בְּצוּנָן. פְּכַר כ' הַתּו' שָׁם דַר"א ס"ל שֵׁא"א לִיְזַהַר בְּזָה ע"ש: וְהִיּוֹתֵר
נִרְאָה דְהַתּו' פְּלִיגִי אֶהְדְּדִי.

דְבִיבְצָה אֲזֻלִי שָׁם לְטַעֲמִיָהּ שְׁכַתְבוּ בַד"ה חֲזִינּוּ דְהֵיכָא שֵׁא"א לְאָפוֹת לְעַצְמוֹ אִם לֵא
שְׂיֵאפָה אֶת פֿוֹלוֹ אַז מוֹתֵר לְאָפוֹת. וְלֵא גְרִיס וּפְלִיגָא ע"ש וַאֲ"כ ה"נ גְּבִי חֲלָה פִינּוּ דַא"א
לְאָפוֹת הָעֵיפֶסָה עַד שְׁנַתִּיר לוֹ לְאָפוֹת הַחֲלָה כְּדִי שְׂלֵא יַעֲבֹר עַל פֿל יִרְאָה פְּשַׁתְחִמִּין.

לִזְה שְׁפִיר מְצַטְרָף לְטַעֲמָא דְנֵאָפָה יָפָה וּמוֹתֵר לְאָפוֹת. מִשֵׁא"כ בְּפִסְגֵיָא פְּתַבוּ פִן לְתַרְזַן
לְשִׁיטַת הַגּוֹרְסִים וּפְלִיגָא וְלֵא ס"ל הֵאִי סְבָרָא.

וְהַנּוֹצֵרְכוּ לְדְחוּק פַנ"ל. וְלִזְה הַנּוֹצֵרְף ר' יְהוֹשֻׁעַ בְּמִשְׁנֵה לְטַעַם שְׂאִינוּ עוֹבֵר עַל ב"י וַאֲ"כ
אִינוּ מוֹכְרַח לִזְה.

וְיִכּוֹל לְאָפוֹת בְּלַעֲדָה וַעֲפַמ"שִׁי"ל מ"ש הָרִי"ף בַּפ' וְאֵלוּ עוֹבְרִין דְהֵלְכָה כַר"א מִשׁוּם
דְרַבִּי פֶסֶק פְּנוּמִיָה וְעוֹד דְהָא דַר"א שְׂיֵיכָא בְהָף אַתְרִיתָא דַר"א דְאָמַר אַף הָרוּדָה וְנוֹתֵן
פֶת לְסַל הַסַּל מְצַרְפֵן ע"ש. וּכְבָר תְּמַה הַרְז"ה וְדַעֲיָמִיָה דְמַה שְׂיֵיכּוֹת זל"ז.

ועפמ"ש א"ש דהרי"ף לטעמיה דבביצה נשם גריס ופליגא ע' בר"ן נשם ולא ס"ל סברת התו' הג"ל. וגם תי' התו' מהא דגתלים לא ס"ל.

ולנה עכצ"ל כמש"ל דס"ל הואיל ואי הוי ליה עיסה טהורה הוי מפריש לה. ואף דבנה פסקינו פתקמים דאסור להפריש.

מ"מ בכה"ג משום בל יראה ושמחת יו"ט הוי שרינו פינו דהוי רק גזירה משום שלא מן המוקף. ואף דבנה לא.

שרי שלא מן המוקף משום עונג יו"ט פינו דהוי דאורייתא. אבל בדרבנן ודאי שרינו וכמ"ש התו' ביבמות נשם.

ולנה עכצ"ל שהפלי יצרפם אח"כ, דהא עכצ"ל שתזמן לו העיסה אחר אפייה. פי קודם אפייה אין שהות דהא יאפה מיד שלא יחמיץ.

וא"כ ע"כ דהך דר"א שייקא באידך. ור' יהושע דפליג ע"כ או משום דס"ל כרב חסדא וכמ"ש הרי"ף.

או משום דלא ס"ל דסל מצרף. וא"כ ממ"נ מוכח דהלכה כר"א ואכמ"ל בנה: ונראה ראיה דר"ח לא ס"ל הואיל אף היקא שמזמן לפנינו ורק לענין צירוף לסברא דנאפה יפה ס"ל זה וכב"ל.

מפסחים (דף ס"ב ע"א) דקאמר דר"ח ס"ל דהזורק שיתכפרו ערלים פסול משום הואיל שייכול למול עצמו. ומקשה נהא ר"ח ל"ל הואיל.

ומשני דלחומרא אית ליה. וקשה מאי קושיא דהקא שהדבר בינו למול את עצמו הפל מודים דאמרנו הואיל.

אבל לפמ"ש נחא. ומסוגיא זו קשה אהא דפסחים (דף מ"ח) דמוקי ר"י כר"ח ולא ס"ל לר"י הואיל אף לחומרא ע"ש בפירש"י.

וא"כ ר"ח דלא פמאן. ונראה דבאמת להכי מדחה לה דר"ח אמר אף כר"א.

ולקהרי"ף דמסיק דר"א ור"י באמת פליגי בפלוגתא דרבה ור"ח, י"ל דלאו היינו לענין אי בעי מיתשל וכמ"ש רש"י נשם. דהא לכ"ע ל"א להכניס דבר שאינו ברשותו לרשותו.

רק לענין הואיל ומתרמי ליה עיסה טהורה וכמש"ל באקצור וע' בבעה"מ שנדחק בנה וע"ש במלקמות [ובמה שיש להקשות בהא דקאמר אי בעי מיתשל הא הוי מחוסר מעשה ג"כ התעוררו נשם ע"ש.

ולענ"ד דכוננת הש"ס פינו דאי בעי מיתשל א"כ נשאר לו עדיין זכות ביה אף דטוה"ב אינה ממון. מ"מ הקא יש לו ביה זכות לישאל עליו והמאבדה ממנו אפטר דחייב לשלם פדיו גורם לממון וע' ר"ן נדרים (דף פ"ה ע"א) פשזכו אחרים בנכסיו ואח"כ נשאל עליהם אם חייבים להחזיר.

ובאשר אכ"מ אקצור] ובתו' פסחים (דף ס"ב) הקשו דהא (בדף מ"ז) קאמר דאמרנו הואיל אף שמחוסר פתישה ונדחקו בנה. ולענ"ד דלק"מ דשם אם יזמן לו דם צפור ואין לו עפר אחר לכפות וכמש"ש התו' בע"כ יחפור ויכתוש ויכסה.

וא"כ מלאכת החרישה חזינא ליה. אבל הכא עיקר סברת הואיל משום דאתי לכלל פפריה. וכיון דמחוסר מעשה לא מיקרי אתי לכלל פפריה. ודמיון קצת לסברא זו מש"ס דנדריים (דף נ"ט) גבי דשיל"מ דהיכא דאיכא מצוה לאיתשולי עליה מיקרי דשיל"מ שפא ההיתר מעצמו ע"ש בר"ן.

ואף דגם בערל איכא מצוה לא דמי לדעתם וכמוכּוּן: הנה כ"ז פתבתי פפי פשטות דברי התו' שמורים כמ"ש כ"ת. אבל באמת צריך מוכּוּן מ"ש התו' להרפוב סברות להתיר ריבוי.

וכי מצות הם אשר יצטרפו יחד לדחות איסור האפיה ובשלמא לרבה דס"ל הואיל א"ש. דמטעמא דהואיל שרי מדאורייתא וטעמא דנאפיה יפה מתיר אף מדרבנן.

אבל הא התו' מייירי אליבא דר"ח. ומה תוסיף לנו סברת הואיל להרכיבה עם סברת שפאפיה יפה.

וקרוב לומר שפאמת הם פשגי תירוץ. וכוננתם בתירוץ הראשון אליבא דר"א בפסחים (דף מ"ו ומ"ח) דס"ל דבעינן פל חדא וחדא חזינא ליה.

ולזה מותר שם לאפות מסברת שפאפיה יפה. ומינשב קושיות התו' שם שהבאתי למעלה. ולר' יהושע דאיתא שם דס"ל הואיל ומקלעי אורחים פתבו תירוץ השני. אבל ר"ח דלא ס"ל הואיל יספור כר"א וכדקאמר שם ע"כ ל"ק ר"א ע"ש.

ולתירוץ הראשון הסברא פינון דבאפיה יש טירחא בכל חדא וחדא אשר לזה אוסר ת"ק דרשב"א וכפירש"י (בדף מ"ז ע"א). לזה צריך שתהא פל חדא וחדא ראוייה לו לכל הפחות.

ותירוץ השני פתבו לרונחא דמילתא משום דס"ל דכ"ע מודו בהא דר"ח וכמ"ש התו' בד"ה חזינן: והיותר נראה בזה דהנה הצל"ח כתב שם ליישב קושיותו על התו' דסברא דנאפיה יפה מועלת להתיר מן התורה והואיל לענין דרבנן אף לר"ח.

ע"ש שפסתם דבריו וכאלו הם חוקים. ומי הגיד לו שזה יתיר רק מה"ת ולא לגמרי פינון שהוא צורך יו"ט.

וגם מנ"ל דס"ל לר"ח הואיל בדרבנן פינון דל"ל סברא זו פלל. והוא בעצמו דחה זה ג"כ מסוגיא דהתם דמקשה מעיסת פלבים וקא ר"ח ל"ל הואיל.

והנה עפמש"ל י"ל קושיותו אבל הא גופא טעמא בעי מנ"ל לחלק לר"ח בין הואיל להואיל פינון דלא ס"ל בעלמא שום הואיל. וגם מנ"ל להש"ס להקשות בפשיטות פן.

פינון דבהואיל אי מקלעי אורחים מודה ר"ח בדרבנן כמ"ש התו' וכנ"ל. לזאת נראה ביאור סברת התו' דכיון שאינו אופה הפת כולו רק פדי שתאפיה יפה א"כ הו"ל מלאכה שאינה צריכה לגופה האפיה היתירה.

והוי רק דרבנן. ובדרבנן אמרינן הואיל.

דהתו' לטעמייהו בפסחים (דף ס"ג ע"א) שכ' שם אהא דקאמר דר"ח ס"ל הואיל לחומרא דהיינו רק מדרבנן. וע"כ דגם לקולא ס"ל הואיל בדרבנן.

דבדרבנן לא מצינו חילוק. וכה"ג מצינו בגיטין (דף ס"ד) גבי חזקה שלים עושה שליחותו דקאמר ה"מ לחומרא אבל לקולא ל"א ובצירובין (דף ל"א) מפניש דבדרבנן לכ"ע אף לקולא אמרינן וע"ש בתו' וע' ב"מ (דף ע"א ע"ב) גבי שליחות עכו"ם ואכמ"ל ואפ"ש להסביר באופן אחר דכיון שאינו מתכוין לאפחות הפת.

רק למלאות התנור שיאפה הפת של צורך י"ט יפה. א"כ אינו מתכוין.

רק דהוי פסיק רישיה. והנה שיטת התו' דל"א פסיק רישיה רק במאי דניחא ליה ע' תו' שבת (דף ע"ה ע"א) ובכ"מ.

והקא ליכא למימר דניחא ליה רק במה שאם יצטרף היום יותר יהיה לו מוכן. דאלת"ה מאי איכפת ליה אם יאפה היום או מחר.

וכיון דכל הנאתו לצורך היום אי מקלעי אורחים. הרי זה בעצמו מותר ביו"ט.

וזהו פוננת התו' באמרם הואיל. אף יש לדחות ואקצ"ר: ומינשב בזה קושניית הצל"ח מהא דפריה הש"ס מעיסת הכלבים.

דשם פיון דצריף לאפות גם עיסת הכלבים שצטרף להם היום הו"ל מלאכה הצריכה לגופה. ואף למ"ש הבעה"מ דאפ"ש לכלבים לאכול בלי אפייה.

מ"מ מודה דאפויה עדיף וכמבואר במשנה וכן בדבריו שם ע"ש. וגם כפר השיג עליו הרמב"ן במלחמות [ובמהרש"א הקשה על הר"ן] וגם הצל"ח מפלפל בזה ולא הרגישו שפ"כ העיר בזה הרמב"ן שם.

וי"ל קצת גם בפנ"י במ"ש לענין הגירסא נאפית או נעשית צ"ע שלא הביא דברי הרמב"ן שם שדיבר בזה]. וא"כ שפיר פריה הש"ס לר"ח דל"ל הואיל בדאורייתא.

דהקא הוי מלאכה דאורייתא. ולפ"ז צ"ל דהיכא דאיכא גבילה מודה ר"ח דאמרינן הואיל אף בדאורייתא ומה שהקשיתי למעלה מפסחים (דף מ"ו) מההיא דמסנפנת.

י"ל דהקא הפנונה שהרועים אוכלים ממנה ואין קצפה לאכילתם. דאם יש קצפה א"כ מאי מהני מה שיש לו גבילה פיון שמכ"פ תשאיר למחר.

אבל הפנונה שהרועים אוכלים פמה שירצו ואם ישאר מאכילתם יתנו לפלבים ואם לא ישאר יפייסום בגבילה. משא"כ פשאין להם גבילה ע"כ ישאירו.

וא"כ ה"ז דומה ממש להך דמסנפנת שגמר בדעתו לאכול כזית אף שלבסוף אינו אוכל וכמבואר בלשון פ"ד שיכול לאכול. וכמ"ש הר"ן בביצה (דף כ"ה) על משנה זו ודקרי לה עיסת הכלבים היינו שעשאה פלמודין וכדאיתא בירושלמי שם וע"ש בשנ"א.

וכן מצאתי בשטמ"ק לביצה שכ' דעיקר העיסה נאפית בשביל הרועים אלא שמטפל בה לכלבים אם לא יהא לו גבילה ע"ש. ומש"ש פדמשני דאית ליה גבילה.

שצ"ל דעיקר אפייתו לכלבים. הנה לדברינו א"צ לזה.

אף מ"מ צדקו דבריו דא"כ בנדאי לא יתן לכלבים פיון שישי לו נבילה. ועכצ"ל כמש"ל
שמה שיותרו הרועים יתנו להם.

ורק שעשאוים באופן שיהיה ראוי לכלבים ג"כ וכו"ל. וכן מצאתי בשטמ"ק שם (בדף
כ"ה) שפתב דאף לר"ח א"צ גבי מסונפת שיאכל הכזית לבסוף וכמש"ל וב"ה שפוננתי
לדעת הראשונים: ועפ"ז מבואר מחלוקת ת"ק ורשב"א בביצה (דף י"ז).

דת"ק מתיר לבשל קדירה מליאה בשר ואוסר לאפות פת מלא תנור ורשב"א מתיר.
ופירש"י הטעם משום דבפת הוי טירחא בקל חדא וחדא.

וצריך להבין ענין מחלוקתם דהא בנדאי גם ת"ק מודה שנגאפה יפה. ולפמש"ל י"ל דפליגי
במשאצל"ג דת"ק ס"ל כר' יהודה דחייב.

ולזה בקדירה דהוי חדא טירחא ורק דרובי אסור מדרבנן כמ"ש התוס' במנחות (דף
ס"ד). אמרינן הואיל בדרבנן לכ"ע ושרי אף לכתחילה.

משא"כ בפת דהוי טירחא בקל חדא והוי דאורייתא. אף לרבה אסור לכתחילה וכמבואר
בפוסקים ורשב"א ס"ל משאצל"ג פטור ורבא דפסיק פרשב"א לטעמיה בשבת (דף
קמ"א ע"ב) דס"ל כר"ש דמשאצל"ג פטור.

ואף דרדית הפת צריכה לגופה, מ"מ רדיה הוי דרבנן ושפיר אמרינן הואיל אף לכתחילה
וכנ"ל. אכן לפ"ז תתעורר עלינו קושניית הפוסקים והלח"מ שהזכרנו דאף לרבה דס"ל
הואיל.

מ"מ הא אסור לכתחילה. דא"ל משום דנגאפה יפה.

פיון שצריך לעיסת הכלבים כולה. ומ"ש השטמ"ק לתרץ זה דאירי שצריך כולה
לרועים.

לענ"ד צ"ע דהא פיון דלית ליה נבילה ע"כ יתן מן העיסה לכלבים וכפירש"י בקושניית
הש"ס ע"ש. ועו"ק להרמב"ם שפוסק בפ"א מה"ש דמשאצל"ג חייב והא פוסק
פרשב"א בפ"א מה' יו"ט הל"י: והנראה דלכאורה קשה דהו"ל למישרי משום מתוך
שהותרה ואף שכ' התו' דצריך שיהיה צורך קצת.

הא הכא איכא צורך קצת שעי"ז נאפה יפה. וכבר הרגיש בזה בפנ"י ובלח"מ נעוד
מפרשים וכתבו דמ"מ לא סגי בהא למישרי דאורייתא ואינו מוכן.

ונראה דהנה הקשו המפרשים למה אסור לעשות בשביל עכו"ם הא אמרינן מתוך.
ותירצו דכיון דכתיב לכם ולא לעכו"ם ולא לכלבים אסר הכתוב אף דאיכא צורך קצת.

ע' בפנ"י ובלח"מ פ"א מה' יו"ט הט"ו שכ"כ. וכבר הקדימם בזה בשטמ"ק בביצה (דף
י"ב).

והנה שיטת רש"י בביצה שם דאמרינן מתוך אף דליכא צורך כלל. והתו' ס"ל דצריך
צורך קצת.

והקשו על רש"י מהא דפליגי ר"ח ורבה בטעמא דהואיל באופה לחול ולא שרי משום מתוך ע"ש ובכתובות (דף ז') בתו'. ונראה לי שבשיטת רש"י דל"א מתוך רק בעושה לצורך יו"ט שלא לצורך אןכל נפש.

אבל בעושה לצורך מחר בנדאי אסור שזה לא נכנס בכלל ההיתר דקרא אשר יאכל לכל נפש. וק"ו הוא מהכנה מיו"ט לשבת דאסורה לרבה מדאורייתא ע' פסחים (דף מ"ו) ובתו' ריש ביצה.

וגם לר"ח דס"ל דצורכי שבת נעשים ביו"ט וכן לדעת הרמב"ם רפ"ו מהי"ט דגם רבה ס"ל ה"כ. מ"מ מיו"ט לחול בנדאי לא אמרינן מתוך וכמו גבי פלבים ועכו"ם דל"א מתוך פנ"ל.

ולזה באופה מיו"ט לחול אצטריף לטעמא דהואיל. ונראה דעדיף עוד מהנה דאמעטו מלפם.

דשם פתבו התו' בביצה (דף י"ב) דלא אהדריה קרא רק לעשה ע"ש. אבל בעושה מלאכה לצורך חול הוא בכלל הלאו דלא תעשה מלאכה שע"ז נאמר עיקר הלאו במלאכות שישנם באןכל נפש.

ולזה קאמר דאופה לחול לוקה ולזה צריף טעמא דהואיל. דכיון שאפשר שיצטרף זה לצורך יו"ט א"כ הדר שרי מטעם מתוך אף שעמה אינו צריף לאותו דבר ואח"כ מצאתי בשעה"מ פ"א מה' יו"ט שכ"כ בשם הר"ן כת"י ע"ש.

נת"ל שהנחני בדריף הראשונים ז"ל. ובזה מיושב מה שהקשינו לשיטת הרמב"ם.

דהוא ס"ל פ"ש"י דל"צ אף צורך קצת וכמ"ש המפרשים לדעתו בפ"א מהיו"ט ע"ש במ"מ. וא"כ ע"כ ס"ל כמ"ל דלצורך מחר לא שייף מתוך.

ורק מטעם הואיל וא"כ לק"מ. דהא דשרי בתנור מלא פת היינו מטעם הואיל כיון דעיקר האפיה לצורך מחר.

רק שעדיין אסור לכתחילה. לזה הוצרף לטעמא דנאפה יפה להתיר לכתחילה.

ולזה פסק בעיטה שחציה של עכו"ם דלא שייף הואיל שאסור לאפות. אבל בעיסת פלבים בזמן שהרועים אוכלים ממנה שרי משום הואיל כיון דהפת נאפה יפה.

ולחכי מוקי לה בירושלמי כר"ש בן אלעזר וכנ"ל ובזה מבואר מחלוקת ב"ש וב"ה בביצה (דף כ"ב ע"ב) גבי פת מרובה דב"ש לטעמייהו (בדף י"ב) דלית להו מתוך ולזה לא מהני טעמא דנאפה יפה וכנ"ל.

וי"ל כן אף לדעת התו'. דאף שנאפה יפה מ"מ כיון דעיקר האפיה הוא לצורך מחר ל"א בזה מתוך ולא שרי רק מטעם הואיל.

וס"ל דשרי אף לר"ח משום דהוי משאצל"ג וכנ"ל. ומה שהקשו מהו דאופה מיו"ט לחול לשיטת רש"י.

הינינו רק לדעת רש"י דס"ל שא"צ צורך קצת ומשמע להו שאין סברא לומר דצורך מחר שאני. ונראה שזהו סברת הואיל דקאמר רבה שזה מיקרי קצת צורך ואמרינו מתוך וכן"ל.

אבל העומד לנגדנו מ"ש התו בפסחים (דף מ"ז ע"ב) דאפילו לב"ש דל"ל מתוך מ"מ אמרינו הואיל ע"ש: ואפשר לדון דבאמת האפיה מותרת משום שצאפה יפה והוי צורך קצת וכן"ל. רק האיסור הוא מטעם הרדיקה שאסור מדרבנן.

ובזה אמרינו הואיל פינו דהוי דרבנן. וכמש"ל דאף לר"ח אמרינו בדרבנן הואיל.

ואין להקשות דא"כ למה אסור למלוך בשר לצורך מחר כדאיתא בבבליצה (דף י"א). הא הוי דרבנן דאין עיבוד באונקלים כדאיתא בשבת (דף ע"ה ע"ב) וע' פ' שמונה שרצים ב"רש"י ור"ן.

וא"כ נימא הואיל ולישתרי אף לכתחילה די"ל דאף בדרבנן ל"א הואיל למישרי אף לכתחילה רק במקום הפסד כמו הקא שפכר הפת בתנור. וכן שיש צורך קצת לשמחת יו"ט באפיה במשאצל"ג שהפת נאפה יפה וכמו בפסחים (דף מ"ו ע"ב) גבי מסוכנת ועוד בכ"מ.

וכן גבי להכין לשבת שפתבו הפוסקים שהיה מותר לכתחילה אי לא משום גזירה אטו חול ע' ביש"ש רפ"ב דביצה ובסי' תקכ"ז בב"י ומג"א. אבל היכא דליכא שום צורך ופסידא ל"א הואיל לכתחילה אף במלאכה דרבנן ומהכרח לקצר: סימן כו וע"ד רש"י בבבליצה (דף כ"ב ע"ב) שפי' א"כ בשבת מותר לעשות פו ולא נחלקו עליו חביריו.

והקשה דא"כ אמר ראב"צ ח"ו שקר פי למה הכינו מעי"ט פינו שמונת אף ביו"ט. ולזה פי' שבאמת היה מחמיר לעצמו ולאחרים היקל.

וא"כ אף בשבת קאמרי בניחותא. ונסתייע מלשון המשנה להקל עכ"ד.

ולא ידעתי מה יענה לת"ק דברייתא דאמר בהד"א ושל בית ר"ג מניחין משמע שבעצמם מניחים. וראב"צ חולק במעשה.

ותמיהתו איך אמר ראב"צ שקר. הנה מצינו כ"פ בש"ס שחולקים איך היה המעשה.

וכן גבי מכבדין המטות פליגי היכי הוי עובדא. וגם י"ל דלשון נכנסתי אחר אבא משמע שהיה עדיין קטן וכבר השיבו בכגון זה במגילה (דף כ' ע"א) אין מביאין ראיה מן הקטן. ועי' סנהדרין (דף נ"ב ע"ב) דלא משמע פן. רק בתוספתא וירושלמי הגירסא אכלתי בבית ר"ג.

וגם לפירושו קשה לשון א"כ אף בשבת ולולא פירש"י י"ל שהת"ק מספר שהיו מגמרין בבתיהם ביו"ט. ומשמע דבשבת אסור.

ואמר ע"ז ראב"צ שהרואה ראה וטעה שהיה סבור שהניחו מוגמר. אבל היו מגמרין ע"י ערדסקאות.

והשיבו לו דא"כ למה לא היו עושין פו גם לשבת. וכן יש לפרש גבי פיבוד.

ובזוה מנין שב מה שיל"ד על פירש"י דהול"ל להדיא א"כ לא נחלקו עליו בדבר זה וכמו
שמציינו כה"ג בכ"מ ועו"ק לדבריו דהא גבי ג' דברים שהיה ר"ג מחמיר השיבו לו שהיו
מחמירים לעצמם ור"ג ס"ל ללמוד ממנהגם לעלמא.

וכאן החמיר לעצמו והיקל לאחרים. וא"כ גם שם היה לו לומר פן ולזה אין לסור
מפירש"י: והנה בזה צע"ק דמציינו שיטת ר"ג בכ"מ להחמיר על עצמו כמו ספ"ק
דכתובות גבי חתן.

ושם בירושלמי משמע דהא דתניא פל הפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט ואתיא דלא
כר"ג ע"ש ובמפרש. וכן בסופה (דף כ"ו) שהחמיר על עצמו בשתי כותבות ודלי של
מים.

ובמשנה שם נראה דעיקר הראיה מריב"ז. והיינו דמר"ג אין ראיה דאיהו לטעמיה דלא
ס"ל בבבבכות שם סברא דמחזי פניהרא ובאמת שם צ"ע מאי ראיה מר"ג די"ל דר"ג
לטעמיה דס"ל בבבבכות (דף ל"ז ע"א) דשבעת המינים טעונים שלש ברכות.

ואכמ"ל בזה. ועי' ירושלמי פ"ב דבבבכות הל"ט בעובדא דר"ג ור' יהושע שהיו מהלכין
בדרך ומסתלקין לצדי דרכים ואר"ג מי הוא זה שמראה עצמו באצבע וכו' ע"ש, וא"כ
היה לו לר"ג לדון פהא דביצה שגם בית אביו החמירו על עצמן.

אבל נראה שגדר החומרא בזה הוא רק כפשאין בזה מניעת מצוה. משא"כ כפשיש מניעת
שמחת יו"ט ע' סי' תרל"ט.

ובזה יש לישוב כמה סתירות בענין זה ואכמ"ל ועי' ברפי יוסף א"ח סי' ל"ב. ועי' ירושלמי
פ"ב דסופה הל"י שר"ג היה נכנס וינצא כל הלילה וע"ש במה"פ שפי' שהיה מחמיר על
עצמו.

ולפמש"ל א"א פן דהא הוי מניעה משמחת יו"ט. ובזה מנין שב מה דמקשה הירושלמי שם
בפשיטות על אותו תלמיד מהא דר"ג.

וגם מה שלא הובאה חומרא זו להלכה כמו שהובא חומרא דר"ג גבי דלי של מים פנ"ל.
והיינו משום דע"כ ס"ל להדיא הכי.

ועי' עירובין (דף מ"א ע"ב) ר"ג וראב"ע הלכו את פולה ר"י ור"ע לא זזו מד"א שרצו
להחמיר ע"ע וע"ש בפסוגיא (ד' מ"ג ע"א) ובתד"ה האי רצו ואקצרו. ועי' ירושלמי פ"א
דבבבכות הל"א דמקשה על ר"ג למה הורה כשמעתייה כיון דרבנן פליגי עליה ומשני דהוי
לחומרא.

אלמא דלהקל לא היה עושה ר"ג כשמעתייה. ועי' יבמות (דף ט"ו ע"א) גבי מעשה בבתו
של ר"ג וכו' שייבם ר"ג צרתה וכו' ע"ש.

וצ"ע בכמה מקומות בש"ס ואכ"מ: סימן כז ומ"ש כ"ת בבבבכות (דף כ"ד ע"א) על מה
שפירש"י שלא רצה לקבל מהעכו"ם מפני שהיה שונאו. וכו' הפנ"י דלזה לא פי' שרצה
להחמיר כת"ק דהוי רבים נגדו.

דא"כ הו"ל לקבל ולא ליקנות עד אחר יו"ט. והקשה כ"ת דהא מפניך פש"ס דת"ק הוא ר' יהושע ולא רבי.

ועוד דהא פש"ס מסיק דפליגי בלקבל. ולאכילה לכ"ע אסור.

ולנה פ"א כת"ר שדקדוק רש"י הוא מתניבת הימנו. והנה מה שהקשה מהא דת"ק הוא ר"י.

ז"א דאף שפוןזכר בפרייתא דר"י פליג עם ר"ג. י"ל דת"ק שפמשנה הוי רבי.

ונראה שזהו החילוק בין ל"ק של שמואל ב"ש"ס שם ולשון שני דבלישנא קמא קאמר אין הלכה כר"ג. ול"ב אמר הלכה כר"י דמתניתין ה"א דהלכה כר"ג משום דמעשה רב.

לנה אשמעינו דאין הלכה כר"ג. אבל בפרייתא שלא נזכר המעשה.

פוסק מצד שר"ג ור"י הלכה כר"י. וס"ל דת"ק דר"ג הוא ר"י.

ולנה נקיט שמואל מילתיה אפרייתא ולא אמתניתין. וגם ל"ק נקיט בלשון שלילה ול"ב נקיט בלשון חיוב ובאמת זה בלא"ה לק"מ עפ"מ"ש התו' במנחות (דף ל"ו ע"א) שאין דרף לומר הלכה כת"ק וכ"נ מלשון רש"י בביצה ע"ש.

ונראה שזה תלוי בפלוגתא דרב ולוי דלקמן אי מותרין דר"ג לקבל או לאכילה. דהנה בארנו למעלה שר"ג הנה מחמיר על עצמו כדברי רבי החולקים עליו אם לא במקום שיש מניעת שמחת יו"ט וכדומה.

והנה הכא קשה כמו שמקשה הירושלמי ריש ברכות למה לא החמיר כת"ק. וצ"ל מפני שהנה מניעת שמחת יו"ט.

ונה לא שייך רק למ"ד מותרין באכילה. אבל למ"ד מותרין לקבל ליכא למימר הכי.

וע"כ צ"ל דת"ק היינו ר"י ולא רבי. ולנה לא החמיר כמותו.

ובנה פליגי תרי לישני דשמואל. ולשון השלישי מוסיף ענין קלקול המצודות.

ומבוארים ג' הלשונות שלכאורה הם חסרים מובן: והנה במנחות שם הקשה בגליון מתו' ביצה (דף י"ז ע"א) שהק' למה לא אמר הלכה כת"ק. ותירצו באופן אחר ובאמת תמוה דשם (דף ט"ז ע"ב) איתא הלכה כת"ק וכן מציינו בכ"מ ע' שבת (דף נ"ד ע"א) ודף קל"ה ע"א) ועירובין (דף ו' ע"ב) ובב"ק (דף מ"ח ע"ב).

ונראה לי שבדבאמת אין הדרף לומר הלכה כת"ק. רק היכא שיש שלשה מחלוקות בדבר אז ההכרח לומר בלשון חיוב.

דאין דרף לומר אין הלכה על שנים ולפעמים נאמר בלשון שלילה כדי להורות אינה רבותרא. וכמש"ל דקאמר אין הלכה כת"ק אף דעבוד מעשה.

ונה שייך אם אין מקום לטעות פנ"ל. וכן פשחולקים אמוראים הלכה כדברי מי אז שייך לומר הלכה כת"ק פנין שהחולק עליו מנחז את ההלכה כדברי מי.

ולנה במנחות שם מוכח דהלכה כת"ק דהוא מחמיר דאי פחכמים המקילין הו"ל לפרש הלכה פחכמים. ומה שלא אמר להדיא כ' התו' הטעם דאין הלשון נופל כ"כ [ולולא דברי

התו' י"ל דרבוותא אשמועינן דאין הלכה כר' יעקב דלכאורה הוי פמכריע בין חכמים לת"ק ע"ש.

והלכה כדברי המכריע] ואף דמסיק דרבה בר"ה פליג. מ"מ מפני ששם שלא חלקו זה בפני זה ובשבת (דף נ"ד) איכא תלתא תנאי.

וכן (בדף קל"ה) שם ר"א הקפד ות"ק ורשב"א. וכן בעירובין (דף ו') ר' יהודה ות"ק ונתנה.

וב"ק וביצה (דף ט"ז) צ"ל משום דפליגי רב ושמואל זה בפני זה. ולזה שפיר הקשו התו' בביצה (דף י"ז ע"א).

דהתם איכא תלתא תנאי והו"ל לפרש דבריו. משא"כ בההיא דמנחות דמוכח שפוסק כהמחמיר פנ"ל (ובנ"ד משמע שהת"ק הוא רבים נגד ר"ג דלזה ל"ק הש"ס מאן תנא ר' יהושע וכמו דאיתא בכמה דוכתי.

וי"ל דהיכא שסתם כחד תנא היינו משום שיש עוד תנאים שסוברים פן. אם לא דאמר בהדיא מאן תנא או האי סתמא יחידאה הוא ע' חולין (דף ע"ז) ובתו' שם.

וע' בתו' חדשים פרה פ"ט מ"ה שכ"כ וע' רי"ף בשבת פרק כל הפלים וברא"ש שם ואכמ"ל. ועפמ"ל מבואר הא דאיתא בשבת (דף ס' ע"ב) אין הלכה כראב"ש ופריד' פשיטא יחיד ורבים הלכה כרבים ומשני סד"א דמסתבר טעמיה וכו'.

וכן בביצה (דף י"א ע"א) גבי אין הלכה כר' יהושע דקאמר בלשון שלילה. ובשעה"מ פ"ג מהל' יו"ט ה"ה נתקשה בזה.

ועפ"י מש"ל א"ש דנקיט בלשון שלילה לרבוותא אף שסתבר טעמו. וע' יומא (דף ל"ו ע"ב) דקאמר הלכה כחכמים אף דהרבוותא הוא בר"מ ע"ש.

ונראה משום דבחכמים נתחדש דבר שצריך הפהו שיכוון בוידו"ו השני לכלול בלשון חטא גם הודונות שהתודה עליהם מקודם. פי מקודם נעשים כשגגות ואח"כ מבקש גם על השגגות האלה.

וכדאיתא בש"ס ובירושלמי שם לפרש בזה אליבא דחכמים קרא דנושא עון וגו'. ופ' והתודה וגו' ע"ש וע' תו' ישינים ובתויו"ט שם (וזהו ע"ד תפלת דוד מנסתרות נקני וגו' ואכמ"ל) ובה מין שב מה דמקשה בתו' רעק"א ביומא שם פיון דמוקי קרא דנושא עון שנעשה מזדונות שגגות א"כ היינו תשובה מאהבה.

ונשאר בצ"ע. ולפמ"ש א"ש דזהו פנונת משה שמקודם עושים מיראה ונעשים כשגגות. ואח"כ מאהבה ונתפפר הכל ועולה ממדרגה למדרגה. ומבואר בזה לשון הפ' והתודה עליו את כל עונות ב"י ואת כל פשעיהם לכל חטאתם.

פי' כי אח"כ יצטרפו העונות והפשעים אל החטאות וא"כ אי הוי אומר אין הלכה כר"מ. הו"א דמ"מ בזה אין הלכה כחכמים וכמ"ש התו' בביצה (דף י"ז) בכה"ג דלהכי ל"א הלכה כת"ק מפני שאין הלכה כמותו בכל דבריו.

ולזה דקדק הלכה כחכמים מפני שבא בדבריהם חידוש דין. וכבר יצאתי חוץ לעניינינו
ואקצר: והנה כ"ת הביא שהמפרשים נתקשו למה נקיט הש"ס לשון לקבל ולא לטלטל.
והנראה דהנה אסור לקבל מתנה ביו"ט. רק לצורך מצוה או יו"ט וכדתנו בביצה (דף
י"ד ע"ב) שאין משלחין רק לצורך יו"ט.

וכ"כ בשטמ"ק בכתובות (דף ה' ע"א) בשם הרמב"ן ורשב"א ורא"ה וריטב"א שמתנה
אסורה. והוא ש"ס מפורש בעירובין (דף ע"א ע"א) דמיקנא רשותא אסור וע' ב"י סי'
תקכ"ז.

א"כ אסור אף לקבל פינון שאין בו צורך יו"ט. והנה הפלוגתא אי שרי בטילטול אינה
מוכנת למה יהא מותר פינון דאסור באכילה.

וכ"כ הרי"ף והרא"ש דכל שאסור באכילה אסור בטילטול. ומצאתי שנתקשה בזה
היש"ש שם והקדמו הרשב"א בחידושו ועוד ראשונים.

והנראה דמאן דשרי בטילטול ס"ל דר"ג מתיר באכילה לישאל אחר וכמו בתחומין אף
בנדאי וה"נ ספק הוי דרבנן. ולזה מותר בטילטול.

וא"כ מותר גם לקבל דחזי לאחרים. ועי' מג"א סי' חקי"ב סק"ו דאף לאורחים בביתו
מותר.

ואמרין הואיל. וכ"כ הצ"ח דלר"ג מותר לישאל אחר.

והמאירי כתב הסברא דאכילה הוי ספק דאורייתא. וטילטול הוא ספק דרבנן.

וא"כ י"ל גם לענין קבלת מתנה ג"כ וי"ל ואקצר. אף עדיין קשה דכיון שאסור באכילה.
ממילא אסור בטילטול. ובאו"ז ח"ב סי' שנ"ב הביא בשם ירושלמי הגירסא בברייתא
דדגים המפולמין דמותר לקבל ואסור באכילה עד לערב בכדי שיעשו.

והנה לשיטת הפוסקים החולקים על רש"י וס"ל דטעמא הוא כדי שלא יאמר לעכו"ם.
א"כ הא דבעי בכדי שיעשו זהו רק לאותו ישראל שנעשה בשבילו.

אבל לאחר א"צ בכדי שיעשה. וא"כ מוכרח לדידה דאירי רק לאותו ישראל דלישראל
אחר שרי לגמרי.

והנראה להסביר הא דלר"ג שרי לישאל אחר בספק מוכן אף למ"ד אסור באכילה. דהא
כתבו הפוסקים לשיטת ר"ת דס"ל טעמא שלא יאמר לעכו"ם.

דשרי לישאל אחר לערב מיד ולא בעי בכדי שיעשו עי' ברא"ש בזה. והא דאסור בו
ביום לישאל אחר היינו מטעם מוקצה עי' בב"י סי' תקט"ו.

וכן בעשה עכו"ם לעצמו במקור וכה"ג אסור משום מוקצה. ועי' בבעה"מ ומלחמות
באורה, ולפ"ז פינון דחזינן דר"ג שרי בטילטול ומיקל בספק מוכן.

א"כ לישאל אחר מותר באכילה בו ביום. פינון דאין האסור רק משום מוקצה.

ולא מחמיר ר"ג בספק רק בגזירה שלא יאמר לעכו"ם ועמג"א רס"י תקט"ו: ואפשר לומר דרב ולוי פליגי בפלוגתא דרש"י ור"ת. ומינושב בזה מה שנתחבטו המפרשים למה נחלקו בפ"י דברי ר"ג פיון דאין הלכה כמותו.

דלשיטת רש"י דהטעם שלא יהנה ממלאכת יו"ט עכצ"ל מותרין באכילה לגמרי. דאם אסור באכילה ע"כ אסור אף לישראל אחר.

וא"כ אף בטלטול יהא אסור ורב דמפרש מותר לקבל ס"ל פשיטת ר"ת וכו"ל. ומבואר בזה ג"כ מה דאמר רב פפא דבריו בטר פלוגתת רב ולוי בפ"י דברי ר"ג.

לפי שזה תלוי ג"כ בפלוגתתם. (וראיתי במהרש"א שהקשה על הרא"ש דדילמא סוף דברי ר"פ קאי גם על רישא דלישראל אחר שרי.

והפנ"י נדחק בזה. וגם קשה לתירוצו דא"כ גם בנדאי יהא מותר פיון דלא הוי מוקצה. ולדעתיה לק"מ דהא לא דמי דבתחומין שרי אף בו ביום ובמחנה אסור בו ביום לכ"ע כמש"ל] ובזה יש ליישב שיטת הסוברים דבעכו"ם שעשה לעצמו אסור במחנה ועי' בטור סי' שכ"ה ובב"י שם.

דהא בירושלמי בפ"ג דביצה ופ"ק דשבת קאמר דרב אכל תאנים של עכו"ם משום דס"ל עכו"ם אין צריך הכן וכן דורמסקין ע"ש. ודחוק לומר שהיה מכיר שנתלשו מעיו"ט רק שפאו מחוץ לתחום.

אבל לפמ"ש א"ש דרב ס"ל כר"ג דספק מוקצה מותר. ולזה אף בגיש במינו במחנה פיון שאין האיסור רק משום מוקצה.

מותר פנ"ל. אף זה דחוק לומר דרב כר"ג ס"ל.

ובזה מבואר ג"כ פלוגתא דר"ג ור"י דהיינו אי ספק מוקצה הוא כמו ספק דאורייתא וכמ"ש המפרשים בביצה (דף ג' ע"ב). או לא.

ועפ"ז יש ליישב גושניית המהרש"א ושאר מפרשים דלרב דאמר מותר לקבל ואסור באכילה מאי פריך אברייתא דרשב"א הא גופא קשיא וכו'. די"ל דרישא ממעט דאסור באכילה וסיפא מתיר בטלטול ע"ש.

והצל"ח הוסיף להקשות דאף ללוי י"ל דרשב"א פליג בהא אר"ג ומכריע ביניהם דמותר בטלטול ואסור באכילה ונדחק בזה. ולפמ"ש א"ש בס"ד דהא ה"א איירי בגניצוד מאליו.

ובזה ליכא רק משום איסור מוקצה ולא גזירה שפא יאמר וכמ"ש התוס' בדעת ר"ת. וא"כ למ"ד דמותר לקבל היינו רק בספק אם צדן העכו"ם בפועל.

אבל בגניצוד מאליו שרי אף באכילה. וכמש"ל גבי עכו"ם שתלש לצורך עצמו וא"כ בין לרב בין ללוי בכה"ג מותר אף באכילה לר"ג.

ובזה יש לבאר ג"כ מחלוקת הלשונות בהא דר"י אמר שמואל. דמאן דאמרה אהא דרשב"א ס"ל דר"ג מתיר אף באכילה.

וא"כ י"ל דהא דפוסק כר"י היינו רק באכילה אבל בטלטול י"ל דמותר. ואף דמהרש"א כ' דלת"ק כ"ע מודו דאף לקבל אסור מלשון לא יטול וכ"נ בשטמ"ק שם.

אבל במאירי ובאו"ז ח"ב סי' שנ"ב מבואר דלמ"ד מותרין באכילה י"ל דבטלטול מותר אף לר"י. ועכ"פ יש פאן מקום לטעות.

ולנה פסק פרש"ב א דאירי בניצודו מאליו ומוכח דאסור אף בטלטול. ומינשב בנה ג"כ מה שתמה היש"ש והמהרש"א למה פסק שמואל פרש"ב א פיון דבספק מוכן לא פליג ת"ק עליה וגם מינשב מה שהקשו הה"מ והיש"ש על הרי"ף והרא"ש שהשמיטו לישנא בתרא דהלכה פרש"ב א.

ולפמ"ש א"ש דכיון שכתבו שאסור אף בטלטול. ממילא לא הוצרכו לנה.

וי"ל בנה גם שני לשונות הראשונים. ואקצ"ר: סימן כח ומה שהקשה המהרש"א א בביצה (דף כ"ה ע"ב) דילמא היכא דבעיתא לא בעי רבים צריכים לו.

והקשה כת"ר דהא סומא בנדאי בעית ואפ"ה אסור. לא ראה כת"ר דברי הרשב"א ור"ן שכ' דסומא הוא דווקא דאפשר לו בלא מקל.

ועי' במאירי שכ' פתרוץ המהרש"א דכיון דבעיתא שרי אף אי אין רבים צריכים לה וסומא שאני ע"ש וכ"כ בשטמ"ק בשם הרא"ה. אבל באמת תירץ המהרש"א אינו מוכן דא"כ הו"ל להתוס' להעמיד דבריהם על המקשן.

ועכצ"ל דעל המקשן י"ל דבאמת מקשה אפולה מילתא. וא"כ הדרא קושיא לדוכתא.

ועכצ"ל דס"ל להתוס' פשיטת הרשב"א במאירי ובשטמ"ק שם ועי' בחידושו בנה. וכן צ"ל בדעת המקשה לשיטת המאירי והרא"ה הנ"ל.

והיותר נראה דר"נ כשפקש לשאול את ר"י בר אידי לא ידע עדיין הא דרבים צריכין לו. דהא ר"י בר אידי אמרה לעיל ולמה צנה לשאלו עוד פעם.

ואם על הפיתוף. הנה לו לפרש דבריו.

ולנה ר' זריקא כשא"ל הכי אמר ר"א ובלבד שלא יכתף. סתמא אמר אף אם אין רבים צריכים לו.

וא"כ תיקשי להך דברייטא וכן להך דריב"ל ועכצ"ל דברייטא וריב"ל פליגי. וא"כ כדמקשה מדילתא.

ומשני דבעיתא. היינו רק לשיטת ר"א ור"נ שם.

אבל לברייטא וריב"ל אין נ"מ פלל אי בעיתא או לא. ומינשב קושית התוס' בפשיטות ובנה מינשב הרי"ף שהשמיט כל הסוגיא רק כתב דאין יוצאים בכפסא ואם רבים צריכים לו מותר.

וכ"כ הרמב"ם ונדחק שם בכ"מ בטעמו ועי' ברא"ש וביש"ש וב"י סי' תקכ"ב. אבל לפמ"ש א"ש כפשוטו דפסק כברייטא.

וראיה לנה מקושית התוס'. פי תירוץ דחוק, וגם שיטת הרא"ה הנ"ל דחוקה כמובן.

ועל התוס' קשה דלשיטתם עכצ"ל דקא דבריינתא וריב"ל איירי בכיתוף וא"כ פדמשיגי
דילתא בעיתא ע"כ אין רבים צריכים לה. דאי צריכין.

ל"צ לטעמא דבעיתא. ודוחק לומר דגם ר"ז ור"א איירי ברבים צריכים לו כיון שלא
נזכר זה בדבריהם: וענין מחלוקת זו נראה דהנה בדין זה כתב השטמ"ק הטעם משום
שצריף שיהא במלאכה צורף קצת.

דעיקר ההיתר משום מתוף. וא"כ בכסא שאחרים נושאים אותו אם רבים צריכים לו
מותר שיש להם בעצמם צורף קצת בזה.

ונה צ"ע אם מותר להוציא דבר בשביל צורף אחרים פשלעצמו אין צורף בזה. דקא
קיי"ל ס"ס תקכ"ז בשם מהרי"ל דאם מתענה ביו"ט אסור לבשל לאחרים ע"ש.

ועי' תוס' פתובות (דף ז' ע"א) שנתחבטו על מה שנהגו להוציא לכותי ביו"ט. משמע
דבשביל ישראל שרי וצ"ל דזה מיקרי צורף קצת עכ"פ.

ואמרינן הואיל. שאפשר למצוא פנים שיצטרף בעצמו להוצאה זו.

משא"כ במתענה שבודאי לא יאכל בעצמו. ולפ"ז נראה שמי שאכל בפשר אסור לו לבשל
חלב בשביל אחר ביו"ט אם אין שש שעות עד סוף היום.

וכן מי שנוהג אסור בחדש או בבשר מסיירא וכדומה. וצ"ע בזה [והצל"ח כתב שאסור
להוציא לצורף אחר.

ודבריו צ"ע] ולכאורה הוא מפניך בביצה (דף י"ב ע"ב) גבי מליכין את המתנות דב"ה
ס"ל שמוותר להוליה תרומה וחסלה לפהו. אף שהוא בעצמו אסור בזה באכילה.

מ"מ מותר להוציא בשביל אחר. ודוחק לומר דאיירי בחצר מעורבת ורק לענין טלטול.
דמשמע דנקיט לה בהדי פלוגתא דב"ש וב"ה גבי מוציאין את הקטן ובפלוגתא דמתוף.
וע"ש בחי' הרשב"א שמבואר פן להדיא [ובט"ז סי' תק"ו סק"ה הביא בשם יש"ש שאסור
להוליה דרף ר"ה וחקק עליו ע"ש.

ותמהני דביש"ש שם קאי על מ"ש הר"ש דאיירי בשבת ע"ש. ולזה פשמפסיק ר"ה או
פרמלית או חצר שאינה מעורבת אסור להוליה] וכן שם (דף י"ד ע"ב) גבי משלחין
ביו"ט יעו"ש: ובאמת דברי המהרי"ו במתענה ביו"ט צ"ע.

דקא אמרינן מתוף רק שצריף צורף קצת. וזה מיקרי צורף קצת וא"צ סברא דהואיל
בזה.

ורק לצורף עכו"ם נתקשו התוס' משום דאמעית מלכם ולא הותר משום מתוף וכמש"ל
בסי' כ"ה. וכן אמרינן הואיל ומקלעי אורחים אף דלעצמו אינו ראוי.

ולפמ"ש המג"א שם דעיקר הטעם הוא משום הואיל. צ"ע דקא הואילאסור לכתחילה.

וגם לענין הכנת שבת הקשו המפרשים מהא דקאמר בפסחים (דף מ"ו) דלרבה הוי שרי
משום הואיל. דקא מ"מ אסור לכתחילה.

רק שתינצו דמשום כבוד שבת היו מתירים אכל משום צורך אחר ביו"ט בנדאי לא היו מתירים. ורק משום גזירה דשבת אטו חול העריכו ע"ת פדאי תא רפ"ב דביצה וכמבואר בראשונים.

וכן מ"ש המהרי"ו ראיה ממי שלא עירב שאסור לו לבשל לאחרים. לענ"ד י"ל דהא פתב הטור בסי' תקכ"ז הטעם שאין העולם יודעים שהוא לאחרים ע"ש.

הרי דבלא"ה הוי שרי לאפות ולבשל לאחרים. ונהו שדחקו להטור לתת טעם מה שלא נזכר בש"ס.

ואף שבב"י שם תמה על הטור וכ' שהעיקר שגאסור לו לעשות מלאכה דהוי כמו אופה מיו"ט לחול פינון שלא עירב. כפר השיג עליו בפרישה שם דלמה יהא אסור הא פינון שהוא עושה להם מסתמא מטיא ליה הנאה מהם.

[ומ"ש הפרישה דדונקא דמטיא ליה הנאה מיניהו. וסברתו נראה דנהו מיקרי צורך קצת, לענ"ד ז"א דבכה"ג מיקרי שוכר יו"ט.

רק הא גופא בפעם שגאסור להם מיקרי גם לדיניה צורך קצת] ומ"ש הב"י דהוי פאופה מיו"ט לחול צ"ע דהא הרמב"ם ס"ל דצורךי שבת נעשים ביו"ט כמש"ש הב"י: וא"כ אין פאן רק גזירה אטו הכנה דחול.

וגם לשיטת התוס' דלרבה לא ס"ל האי סברא. מ"מ שרי מטעמא דהואיל.

ואף לכתחילה הנה מותר משום צורך שבת וכמש"ל אם לא שגזרו אטו הכנה דחול. וכ"כ הבעה"מ והבה"ע בה' יו"ט מחלוקת י"ד וכ"כ ש"פ ועמג"א ר"ס תקכ"ז (נשם בבה"ע כ' דלהכי התירו במסוכנת מטעם הואיל.

דמשום פסידא גומר בלבד לאכול פזית. ותמהני דהא בש"ס פסחים (דף מ"ו) מסיק זה רק לר"ח אבל לרבה א"צ זה וע"ש.

וי"ל קצת. ונאקצר]: והנראה בזה שהטעם הוא דכיון דחז"ל אסרו לעשות מלאכה מיו"ט לשבת בלי ע"ת אטו מיו"ט לחול בין לשיטת התוס' בין לשיטת הרמב"ם הנ"ל.

א"כ פינון שלא עירב הדר לאיסוריה. ומה לי לעצמו מה לי לאחרים.

ואפשר שזה ג"כ פנונת הב"י במ"ש דהוי פאופה מיו"ט לחול. דהיינו בטר שגזרו חז"ל והשווהו לחול כנ"ל.

ולשיטת התוס' דטעמא משום הואיל וצריך ע"ת להתיר לכתחילה עמג"א ר"ס תקכ"ז א"ש טפי דכיון שלא עירב אסור לעשות מלאכה לכתחילה. ונראה שגם הטור לא הנצרך לטעמו רק לשיטת הסוברים דלצורך שבת שרי אף לכתחילה.

וכן הא דאין אחרים אופין ומבשלין לו הוא משום גזירת חז"ל לעשות ע"ת. דא"כ בטלת תורת עירוב שכל מי שלא יערב יבשלו לו אחרים.

ולזה פינון שחז"ל אסרו לבשל לשבת גזירה משום חול. אף לאחרים אסור.

דְּהָא עֵיקַר הַהִיתָר לְבַשֵּׁל לְאַחֲרִים אַף לְאוֹתוֹ יוֹם הוּא מְשׁוּם דְּהוּי צְנוּרָה קֶצֶת. וְכִינּוּ דְאָסוּר לוֹ א"כ לֹא הוּי צְנוּרָה כָּלֵל.

וּמכ"ש לְשִׁיטַת הַתּוֹסֵ' דְאָסוּר לְכַתְחִילָה וּמ"ש הָר"ן הַטַּעַם מְשׁוּם דְשְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ. אֵין הַפְּנוּנָה מְטַעַם שְׁלִיחוֹת דֹא"כ אִם אֵינוֹ מְשַׁלֵּחַ אוֹתוֹ יֵהָא מְוֹתֵר וְכַדְאֲמַרִּינוּ בְּשַׁבַּת (דָּף קכ"ב) גְּבִי כָּל הַמְּכַבֵּה אֵינוֹ מְפָסִיד וְכֵן בְּכַתְנוּבוֹת (דָּף ע') דְּפָרִיף וּפְרָגִס לֹא שְׁלִיחוֹתֵיהָ קָעֵבִיד וּמְשַׁנֵּי בְּאוֹמֵר כָּל הַזֶּן אֵינוֹ מְפָסִיד.

וּבשַׁע"מ פ"ו מֵהוּי"ט הַל"ט נִתְקַשָּׁה הַרְבֵּה בְּזֶה דְּהָא קִי"ל אֵין שְׁלִיחַ לְדַבְרַ עֲבִירָה וְלַעֲנֵד אֵינוֹ שְׁיִיף לְשְׁלִיחוֹת כָּלֵל וּבְאֲמַת דְּבָרֵיו תְּמוּהֵים דְּהָא הָר"ן פָּתַב בַּפ"ג דְּפָסְחִים דְאָסוּר לְבַשֵּׁל לְשַׁבַּת בְּלִי עִירוּב דְּמְשׁוּם הוּאִיל לֹא שָׂרִי לְכַתְחִילָה וְכְשִׁיטַת הַתּוֹסֵ' הַנֵּ"ל. וְא"כ אֵיפֹסֵר גְּמוּר מוּטָל עָלָיו כְּמוֹ מוּי"ט לְחוּל שַׁג"כ אֵיכָּא הוּאִיל. וְרַק לְכַתְחִילָה אָסוּר. וְאִיף יֵהָא מְוֹתֵר לְאַחֲרִים לְבַשֵּׁל לוֹ כִּינּוּ שְׁלַעֲצָמָם אֵין בְּזֶה צְנוּרָה כָּלֵל. וְמָה שְׁקָרָא זֶה שְׁלַד"ע הוּא תְּמוּהָ.

דְּזֶה דוּמָה לְאוֹמֵר לְחַבְרֵיו שְׁיַעֲשֶׂה מְלֶאכֶה בְּשַׁבַּת שְׁהַעוֹשֶׂה בְּעַצְמוֹ הַמְּלֶאכֶה חַיִּיב עָלֶיהָ. וְאַטוּ בְּשִׁבִיל שְׁהַמְשַׁלֵּחַ פְּטוּר דֹאשְׁלַד"ע מִש"ה הַשְּׁלִיחַ מְוֹתֵר לַעֲשׂוֹת.

וּכ"כ הַתּוֹסֵ' בְּבִיצָה (דָּף י"ז ע"א) שְׁהַקְשׁוּ עַל שִׁיטַת רַש"י שֶׁם דְּכִינּוּ דְהוּא נֶאֱסַר א"כ אִיף יֵהִיו אַחֲרִים מְוֹתֵרִים לְאַפּוֹת בְּשִׁבְלֵיו דְּבָר שְׁהוּא בְּעַצְמוֹ אָסוּר לַעֲשׂוֹת. וְכַוּוֹנָתָם שְׂאֵין בְּזֶה צְנוּרָה כָּלֵל וְכַמְש"ל.

וְרֵאִיתִי בִישׁוּעוֹת יַעֲקֹב סִי' תַּקְכ"ז שְׁתַּמָּה עַל דְּבָרֵיהֶם דְּכִינּוּ דְהַמְּלֶאכֶה מְוֹתֵר לְהֵם לְמָה יֶאֱסָרוּ. וְגַם הַרְגִישׁ בְּהָךְ דְשְׁלַד"ע ע"ש.

וְלַע"ד בְּרוּר כַּמְש"ל וּבְכַרְט לְשִׁיטַתָּם דַּס"ל דְּעֵיקַר הַהִיתָר הוּא מְטַעַם הוּאִיל וְכַנ"ל: וְעַפְמ"ש יֵשׁ לְבָאָר שִׁיטַת הַבַּעַה"ע שְׁהוּבָא בְּטוּר שְׁמִי שְׁלֹא עִירַב מְוֹתֵר לְבַשֵּׁל לְאַחֲרִים דְשְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ וְהֵינּוּ כַּמ"ש דְּכִינּוּ שְׁהֵם מְוֹתֵרִים לְבַשֵּׁל לְצְנוּרָה שַׁבַּת. מְוֹתֵר גַּם לוֹ כִּינּוּ דְהוּי צְנוּרָה קֶצֶת בְּשִׁבְלֵם וְלֹא גָרַע מִמְבַשֵּׁל לְצְנוּרָה אַחֲרִים לְבוֹ בַּיּוֹם. וְלוֹ אֵין בְּזֶה צְנוּרָה.

וְהַטוּר תַּמָּה דְּבַהֲדָא גְּרַסִּינוּ אֵינוֹ אֵיפָה לְאַחֲרִים. וּבִיּוֹתֵר נִפְלָא דַּבְּעָה"ע קֹאֵמֵר לָהּ אַבְרַיִימָא דְלֹא יֵאָפָה לֹא לוֹ וְלֹא לְאַחֲרִים כִּי צַד הוּא עוֹשֶׂה וְכו' וּמְסַתְּבָרָא אַחֲרִים שְׁלֹא הַנִּיחוּ אוֹפָה וּמְבַשֵּׁל לְמִי שְׁהַנִּיחַ.

וּמ"ש הַב"י וְשָׂאָר אַחֲרוֹנִים לְחַלֵּק בֵּין קְמַחוֹ לְקְמַחָם דְּחוּק דְּכָל כַּה"ג לֹא הוּ"ל לְסַתְּנָם וְעוֹד דְּלָמָּה מוֹכִיחַ הַש"ס מְסִיפָא דְקְמַחוֹ נֶאֱסַר מְדַאצְטְרִיף לְאַקְנוּיִי לְאַחֲרִים ע"ש. דְּזֶה יֵשׁ לְדַחוֹת כַּמ"ש הַתּוֹסֵ' דְכִינּוּ דְהוּא בְּעַצְמוֹ אָסוּר גַּם אַחֲרִים אָסוּרִים.

הוּ"ל טְפִי לְהוֹכִיחוֹ מְרִישָׁא דְאָסוּר לְאַפּוֹת מְקַמְחוֹ לְאַחֲרִים. וְא"כ מוֹכַח דְקְמַחוֹ נֶאֱסַר. וּבְאֲמַת קֶשֶׁה בְּהָא דְפָרִיף מְדַצְרִיף לְאַקְנוּיִי הוּ"ל לְמִפְרָף מְרִישָׁא דְקֹאֵמֵר אֵין אַחֲרִים אוֹפִין וּמְבַשֵּׁלִין לוֹ דְאֵי אֵין קְמַחוֹ נֶאֱסַר הוּ"ל לְמִישְׁרֵי כַּנ"ל. וְלִגְרַסַת הַתּוֹסֵ' א"ש.

אָבֵל לְגִי רִשׁ"י וְכָל הַפּוֹסְקִים דְּגֵרְסֵי בְּמִסְקָנָא קִמְחוּ נְאַסְרָא קֶשֶׁה. וּלְפַמ"ש הַשְּׁעָה"מ
בְּכַוֵּנֵת הַר"ן מִשּׁוּם שְׁלִיחוֹת וְאַף דַּאֲשַׁלְד"ע מ"מ אָסוּר לְכַתְּחִילָה ע"ש.

א"ש דָּאֵי אֵין קִמְחוּ נְאַסְרָא י"ל דְּהָא דָּאֵין אַחְרִים אוֹפִין וּמְבַשְׁלִין לוֹ הֵינְנוּ רַק בְּשְׁלִיחוֹתוֹ
אָבֵל לְאַפּוֹת מְעַצְמָם בְּשִׁבְלֵי שְׂרִי. וְלִזְהָ שְׁפִיר מְקַשָּׁה מְסִיפָא דַּא"כ ל"ל לְאַקְנוּיֵי פִּינּוֹן
דַּע"כ אָסוּר לוֹ לְצוּוֹת לְהֵם לְבַשְׁלָא בְּשִׁבְלֵי דְאַכְתִּי אָסוּר לְהֵם לְכַתְּחִילָה כַּמְש"ש
הַשְּׁעָה"מ.

וּבְלֵא שְׁלִיחוֹת אַף בְּלֵי הַקְּנָאָה שְׂרִי כַּנ"ל. אָכֵן לְפַמְש"ל דַּע"פ הַדִּין אָסוּרִים לְבַשְׁלָא
בְּשִׁבְלֵי קֶשֶׁה.

וּצ"ל דְּמַעֲיָקְרָא ס"ד כְּהִבְנַת הַשְּׁעָה"מ. רַק בְּמִסְקָנָא דְקִמְחוּ נְאַסְרָא.

הַפְּנוּנָה כַּמ"ש שְׁפָדָה הֵיטָה גְזִירַת חו"ל וְרַק הַתּוֹסֵ' דַּס"ל שְׁאַסוּר לְעֲשׂוֹת לְצוֹרְךָ שְׁבֵת כְּמוֹ
לְחוֹל הַנּוֹצְרָכוֹ לְהַפְדָּה הַגִּירָסָא דָּאֵין קִמְחוּ נְאַסְרָא ע"ש. וְאֵין לְהַקְשׁוֹת דַּא"כ אַף אַחַר
הַהַקְנָאָה אֵיךְ מְוַתְרִים לְאַפּוֹת בְּשִׁבְלֵי.

י"ל דְּבִאֲמַת אֵין אוֹפִין בְּשִׁבְלֵי. רַק שְׁנָה מִקְרִי לְצוֹרְךָ עֲצָמָם לְמַחַר שֶׁהוּא שְׁלֵהֵם וְהוּא
אוֹרַח אֲצֵלָם.

וּכ"ה הַלְשׁוֹן בְּטוֹש"ע וְהֵם אוֹפִין וּמְבַשְׁלִין וְנוֹתְנִים לוֹ. וּכ"כ הַרְמַב"ם פ"ו מֵהִיו"ט הַל"ט
בְּהַדְיָא שֶׁאֵח"כ אִם יִרְצָה יִתֵּן לוֹ בְּמַתְנָה.

אָבֵל הַנְּרָאָה בְּשִׁיטַת הַבַּעַה"ע שְׁהֵיטָה לוֹ גִּי אַחְרַת בְּש"ס. דְּהֵנָּה בְּכַרְיִיתוֹת שֶׁהִבִּיא
הַבַּעַה"ע גְּבִי מִי שְׁלֵא עֵירַב וְכֵן גְּבִי מִי שְׁנֶאֱכַל עֵירוּבֵי הַנּוֹשְׁמָטָה בְּבֵא דָּאֵין אַחְרִים אוֹפִין
וּמְבַשְׁלִין לוֹ ע"ש.

גַּם לַפ"ז לֹא א"ש לְשׁוֹן הַכְּרִייתָא פִּיצַד הוּא עוֹשֶׂה מְקַנָּה קִמְחוּ. דְּכִינּוֹן שְׁלֵא שְׁנָה עֲדִינּוֹ
שְׁאַסוּר בְּלֵי הַקְּנָאָה לְמָה שׁוֹנָה הַתְּקַנָּה [וְעֵי רִישׁ עֵירוּבֵין וְרִישׁ סוֹפָה וְע"ש בְּפִירִשׁ"י
שְׁאִינוּ דוֹמָה לְכָאן וְעֵי רִישׁ בְּרִכּוֹת תַּנָּא אַהֲיָא קָאֵי וּבְמִפְרָשִׁים וְע"פ גִּירָסָא הַנְּל
מִן־שְׁבֵת קוֹשְׁיִיתָנוּ עַל שִׁיטַת רִשׁ"י וְדַעֲמָיָה לְעֵיל] וְרִצִּיתִי לוֹמַר שֶׁהַבַּעַה"ע מְפָרֵשׁ, לֹא
לוֹ וְלֹא לְאַחְרִים.

הַפְּנוּנָה שֶׁהֶאֱפִינָה וְהִבְיָשׁוּל נְאַסְרוּ עָלֵיו וְעַל אַחְרִים. רַק הוּא דְחֻוּק.

וְהֵאִיר ה' עֵינַי וְרִאִיתִי בְּמֵאִירֵי שֶׁהִבִּיא הַגִּי בְּהַדְּנֶאֱכַל הָעֵירוּב. לֹא יֵאָפֵה וְלֹא יִבְשָׁל לֹא
לוֹ וְלֹא אַחְרִים לוֹ.

וּבְבֵא דָּאֵין אַחְרִים אוֹפִין וּמְבַשְׁלִין לוֹ הַנּוֹשְׁמָט. וְנִרְאָה כְּרוּר שְׁכֵן הֵיטָה גִּירַסַת הַבַּעַה"ע.
וְיָדוּעַ לְמַעֲיָין בְּבַעַה"ע שֶׁהוּא מְלֵא שִׁיבוּשִׁים. וּצ"ל לֹא לוֹ וְלֹא אַחְרִים לוֹ.

וְא"ש מְאוּד מ"ש הַבַּעַה"ע וּמְסַתְבָּרָא. לְפִי שְׁלֵא נִזְכָּר דִּין זֶה בְּכַרְיִיתָא לְהֵיטָר אוֹ לְאַסוּר.
וּבְזֶה הַנּוֹחַ לִי מַה שְׁק"ל עַל הַרְמַב"ם פ"ו מֵהִיו"ט שְׁלֵא הַנְּפִיר דִּין דְּאַסוּר לוֹ לְבַשְׁלָא
לְאַחְרִים. וְלְפִלָּא שְׁלֵא הִרְגִּישׁוּ בְּזֶה נו"כ.

וכן בכלבו היו"ט לא הונזר דין זה. אכל הוא הדבר אשר דברנו שלא היה זה לפנייהם בגירסת הש"ס.

והרמב"ם לטעמיה דס"ל צורכי שבת נעשים ביו"ט. וא"כ למה יאסר לבשל לאחרים כיון שהם עירבו.

וכן הבעה"ע לשיטתו שכ' שם דמשום צורך שבת היה מותר לכתחילה וכמ"ל. וכ"נ בדברי הרמב"ם א שהובא בשטמ"ק בביצה (דף י"ז) רק שהלשון מגומגם שם יעו"ש: עכ"פ לא מיבעיא לשיטת הרמב"ם ובעה"ע וריטב"א וכלבו ומאירי הג"ל שמוותר לבשל לאחרים דליתא לדין המהרי"ו הג"ל.

אלא אף לשיטת הרי"ף והרא"ש וש"פ שאוסרים. מ"מ אין זה רק מצד גזירה אטו מיו"ט לחול דזהו עיקר תקנתא דעירוב וכמ"ל וכטעם הב"י או פטעם הטור משום מראית העין אבל בכה"ג המתענה לבשל לאחרים לבו ביום בנודאי שרי וכמ"ל בשם הפר"ש בסי' תקכ"ז ועוד נראה ראיה מהד' דפסחים (דף מ"י) דתנן כיצד מפרישין חלה בטומאה ביו"ט.

הרי להדיא דחלה טהורה היה מותר לאפות משום דחזי לכהן אף שאסורה לו וזה א"ל דאיירי בכהן. וכן משמע בעירובין (דף ל"ט) גבי ההוא טביא שמסתמא בשלונהו ב"ב ריש גליתא אף דל"ב כ"ע מידו דאסור ע"ש.

וכ"מ בב"י סי' תקט"ו ושם במג"א שהבא בשבילו מותר לבשלם בשביל אחרים. אף דלעצמו אסור.

וכן בביצה (דף כ"א) גבי הא דשמעון התימני ששחט להם עגל ומוקי לה בטריפה יפריד הא חזי לכלבים ומשני להם ולא לכלבים. אלמא דהיה מותר לשחוט ולבשל לצורך כלבים ע"ש בבעה"מ ומלחמות דאיירי בבשלו.

רק דאימעוט בהדיא ולא מיקרי אף צורך קצת וכמ"ש השטמ"ק ושאך מפרשים. ואף דטריפה לא חזי ליה.

ולא גרע חבירו מכלבים וכדומה. מכל הלין נראה ברור שאף שאסור לו לעצמו.

מ"מ מותר לעשות בשביל אחרים. ול"ד למי שלא הניח עירובי תבשולין: ונשאר לנו הטעם השני של המהרי"ו הובא במג"א שם סי' תקכ"ז סק"ב דכיון שאינו מקיים חציו להם צריך לקיים כולו לד'.

דבזה מודה ר"י לר"א ע"ש. ונראה שזהו דעת הלבוש שדחה טעם הראשון שלמד מעירוב וס"ל פטעם השני.

ולזה התיר במשנת. ולא כמו שהשיג עליו המג"א שם ובר"ס תקצ"ז ע"ש.

ונראה שזהו ג"כ מ"ש בהגמ"נ מנהג של ר"ה אות ל"ב בשם תשובת מ"ץ סי' שכ"ז דאשה המתענה מותרת לבשל לאחרים ע"ש. דנקיט דווקא אשה שעליה אין שינוי לומר כולו לד'.

דָּהָא כָּל עֵינָא שְׁמַחַת יו"ט הֵינָא מ"ע שְׁהוּז"ג וְלֹא שְׁיִיכָא בְּנָשִׁים. וְרַק אָמְרוּ שְׂאֵשָׁה בְּעֵלָהּ מְשַׁמְחָה כְּדַאִיתָא בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף ל"ד ע"ב) וְכ"פ הֶרְמֵב"ם רפ"א מה' חֲגִיגָה לְדַעַת הַכ"מ שָׁם וְכ"פ הֶרְאָב"ד שָׁם ע"ש.

וּא"כ הֵינָא קְרָאֵי דְלַד' וְלָכֶם לֹא פְתִיבֵי לְגַבֵּי אִשָּׁה. וְאָף לִפְמ"ש הַלַּח"מ בְּפִי"ד מַה' מַעַה"ק הִי"ד וְכ"נ עֵינָא כַּמ"ש בַּמַּק"א בַּס"ד דְּהֶרְמֵב"ם ס"ל דְּאִשָּׁה חֲזִיבַת בְּשַׁמְחָה בְּעֵצְמָה.

מ"מ זֶה רַק מְקַרָּא דְּוִשְׁמַחַת אַתָּה וּבֵיתָךְ. אָבָל גַּבֵּי פְּנֻלּוֹ לַד' לֹא הִוּוּנְפְּרוּ נָשִׁים.

וְזֶה דְּחֻק לְזִמְרָה דְּמ"מ הִוּוּנְפְּרוּ לְאִנְשֵׁים בְּזִנְהוּ. וְגַם פִּי בְּנָשִׁים לֹא שְׁיִיבָה כ"כ פְּנֻלּוֹ לַד' וְכַלְשׁוֹן הַש"ס אוֹ יוֹשֵׁב וְשׁוֹנֵה וְלֹא כַּהֲמַג"א בַּס"י תַּקְצ"ז שְׁכ' דְּאִשָּׁה לֹא דְּוִוְקָא.

אָבָל דְּוִוְקָא וְדְּוִוְקָא הוּא. וְכ"מ בַּהֲגַמ"נ שָׁם שְׂאִינוּ מְבִיא תְּשׁוּ' מ"ץ כְּחֻלְקָא עַל הַמַּהֲרִי"ו רַק כְּמוֹסִיף עָלָיו.

וְלִזְנָה אִינוּ מְבִיא בַּהֲגַמ"נ שָׁם רַק טַעַם הַשְּׁנִי שֶׁל מַהֲרִי"ו ע"ש: אָבָל גַּם טַעַם זֶה צ"ע לְעַנ"ד דְּמַנ"ל דְּבַכַּה"ג מוֹדָה ר' יְהוֹשֻׁעַ לר' אֶלְעִזָּר. וְאֶדְרָבָא לר"י בְּנוֹדָאֵי אָסוּר לְהַתְעַנּוֹת.

וְרַק בַּר"ה הִקְלִי קִצְתָּ פּוֹסְקִים שְׁלֹא מְצִינוּ שְׁמַחָה בַּר"ה. וּבְתַעֲנִית חֲלוּם אָף בְּשַׁבַּת מְוֹתָר אָף דְּמוֹדוֹ דְּבַעֲיָנָן בְּשַׁבַּת לָכֶם כְּדַאִיתָא בְּפִסְחִים (דָּף ס"ת ע"ב).

וְלִשְׁטֵת הַסּוֹבְרִים דַּר"ה אֵין בּוֹ שְׁמַחָה כְּשֶׁאָר יו"ט. לֹא קָאֵי עָלָיו כָּלֵל קְרָא דְּכֻלּוֹ לַד' וְכֻלּוֹ לָכֶם דְּאִיִּירֵי בִי"ט שֶׁל פֶּסַח וְשִׁמְע"צ.

וּבְמַתְעַנְיָה תַּעֲנִית חֲלוּם מִקְרֵי לָכֶם כַּמ"ש הַד"מ הוּבָא בַּמַּג"א ס"י תַּקְצ"ז וְעִי' ס"י רפ"ח. וְלַהֲמַהֲרִי"ו יְהֵא מְוֹתָר לר' יְהוֹשֻׁעַ ג"כ לְהַתְעַנּוֹת.

וְהָרִי גְתֻקְשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים בְּהָא דְּמַר בְּרִיָּה דְּרַבִּינָא יְתִיב בְּתַעֲנִיתָא פּוֹלִיָּה שְׁתָּא אִיף פֶּסַק כַּר"א ע' מְאִירֵי רפ"ב דְּבִיָּצָה וְשִׁטְמ"ק וּבִיש"ש שָׁם. וְלַהֲמַהֲרִי"ו יוֹכֵל לְסַפְּרָן כַּר' יְהוֹשֻׁעַ שְׁפִיר.

וְגַם הָא אָף לַר"א לֹא בְּעֵינָן דְּוִוְקָא פְּנֻלּוֹ לַד' וְכַדַּאִיתָא בְּבִיָּצָה (דָּף ט"ז ע"ב) שְׁאָמַר לְתַלְמִידָיו לְכוּ אֲכֹלוּ מִשְׁמָנִים וְכַמְש"ש הַתּוֹ' בַּד"ה אוֹ אוֹכֵל. וְכ"כ הַפְּרַמ"ג בַּא"א ס"י רַמ"ב וְלַבּוּשֵׁי שְׂרָד שָׁם דְּאָף לַר"א לֹא בְּעֵי רַק רְנוּבּוֹ לַד' וְלֹא פְּנֻלּוֹ וְלִדְעִתִּי נִרְאָה בְּדַבְּרֵי ר"א כְּלִשׁוֹנוֹ אוֹ אוֹכֵל וְשׁוֹתָה.

אוֹ יוֹשֵׁב וְשׁוֹנֵה הַפְּנוּנָה שְׁאִין לוֹ כ"א אֵלוֹ שְׁתֵּי הַמְּלָאכּוֹת אֲשֶׁר מְוֹתָר לְעֵשׂוֹתָם וְכ"א כְּפִי חֲפָצוֹ יְכוֹל לְעֵשׂוֹת אוֹ לְאָכֹל כָּל הַיּוֹם אוֹ לְשַׁנּוֹת כָּל הַיּוֹם אוֹ מְקַצְתּוֹ כָּף וּמְקַצְתּוֹ כָּף. אָבָל ר' יְהוֹשֻׁעַ סוֹבֵר דְּתַרְנוּנֵיהּ בְּעֵינָן לַד' וְלָכֶם.

וּא"צ לְדוֹחַק דְּרְנוּבּוֹ כְּכֻלּוֹ. וְגַם לר' יְהוֹשֻׁעַ הָא דְּחֻצְיוֹ לַד' וְלָכֶם הוּא לֹא דְּוִוְקָא רַק מְקַצְתָּ זֶה וּמְקַצְתָּ זֶה וְכ"כ בַּפְּרַמ"ג בַּא"א ס"י רַמ"ב.

וְנִרְאָה נִרְאָה מְסוּפָה (דָּף נ"ג) דַּא"ר יְהוֹשֻׁעַ שְׁעָה רַאשׁוֹנָה תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר מִשָּׁם לְתַפְלָה מִשָּׁם לְקָרְבַּן מוֹסֵף מִשָּׁם לְתַפְלַת הַמוֹסֵפִין מִשָּׁם לְבֵיהֶמ"ד מִשָּׁם לְאֲכִילָה וְשְׁתִּיָּה מִשָּׁם לְתַפְלַת הַמְּנַחָה מִשָּׁם לְתַמִּיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים וּמִכָּאן וְאֵילָף שְׁמַחַת בֵּית הַשְּׂוֹאֵבָה.

הרי להדיא שהאכילה הייתה קצת מן היום ולא חצי יום (ומפאן ראיה להיש"ש רפ"ב דביצה שחולק על הרמב"ם שכתב שזמן ביהמ"ד אחר אכילה. והקשה עליו היש"ש שם מעובדא דר"א ותלמידיו רפ"ב דביצה, והוא תמוה דר"א לטעמיה דס"ל פולו לד' או פולו לקם.

אבל אנו פסקינן כר"י. אבל בסופה שם מפירש דהאכילה הוא אחר זמן ביהמ"ד).

ובאמת צ"ע שברמב"ם לא נזכר כלל הך דחצי לד' וחציו לקם. ע' פ"ו מהיו"ט.

ובב"ח סי' רמ"ב כ' דהרמב"ם כ' חצי היום כר"י. והוא תמוה דליתא כלל ברמב"ם.

ובארתי במק"א שהוא פוסק כהא דחגיגה (דף י"ח) דדריש מקרא דעצרת לאיסור מלאכה ע"ש. ומשמע בספרי פ' ראה שר' ישמעאל שדורש פן חולק על ר' יהושע ע"ש.

וע' רפ"ב מהי"ט שכ' דחה"מ הוי דרבנן ורק משום מקרא קודש. וכ' בהג"מ שם דהינינו כר' יונתן בחגיגה (דף י"ח).

וע' פסחים (דף ק"כ) שדרשו עוד מפ' זה דששת ימים מצות רשות ואכמ"ל בזה. וי"ל שנסתייע הרמב"ם מהא דמר בריה דרביןא שהתענה כל ימיו בשבת ואקצר: ולבד כל זה תמהני מה שייכות איסור מלאכה לאכילה ושתייה ולדבריו לר' יהושע לא הותר במלאכה רק חצי היום דלקם.

ומצאתי בשו"ת מהר"י מברונא שהשיג ג"כ על המהרי"ו בדין זה מסבא זו דהא לר"י מותר לעשות מלאכה כל היום. רק ששם כ' בשם מהרי"ו דרק לר"א הוא אוסר.

ולזה הקשה שם דהא הילקתא כר"י ע"ש. ובמג"א העתיק לשון מהרי"ו בסי' תקכ"ז דבזה מודה ר"י לר"א וכמש"ל.

וגם הטעם שדומה למי שלא עירב לא הוזכר במהר"י מברונא שם. ועכ"פ דין מהרי"ו ה"ל תמוה.

ובפרט שמצינו חולקים עליו בפירושו. וצע"ג על הרמ"א שסתם פדבריו.

וביותר על האחרונים שלא הרגישו בזה. ועכ"פ להוציא לצורך אחר בנודאי שרי.

וע' בשאגת ארי' סי' ק"ו שפלפל אם מותר להוציא שופר ולולב בשביל נשים. וברא"ש בפ"ב דר"ה כתב בשם אבי"ה דשרי.

והוא חולק עליו. ועכ"פ לצורך אחר שהוא צריך לו שרי לכ"ע: נשוב לענגינינו דהנה ביה דכסא יש שתי סברות חדא משום איסור הוצאה וחדא משום עובדא דחול.

והינינו דרש"י לטעמיה דס"ל דמשום מתוך אף בלי שום צורך. ולזה הוצרך לטעם דמחזי כעובדא דחול.

אבל למ"ד שצריך צורך קצת י"ל שהגבילו חז"ל שצריך דווקא צורך פנה. ולפ"ז לא דווקא רבים צריכים לו.

אלא אף משום דבעיתא וכדומה הוי צורך קצת. וזהו שיטת הירושלמי שהביא דין זה בפ"ק אמתניתין דאין מוציאין את הקטן.

דס"ל דטעמא שאסור ליצא בכסא משום איסור הוצאה. ולזה מתיר שם באיסטניס מפני שזה מיקרי צורף קצת וכן קאמר שם לא שרבים צריכין לו אלא אף שמא יצטרכו לו רבים ע"ש.

והיינו פנ"ל דזה מיקרי ג"כ צורף קצת. וגם הוי פסבא דהואיל.

כיון שאפשר שיצטרכו לו רבים. אבל ש"ס דילן דמיייתי דינים אלו אהא דלא יביאנה במוט ובמוטה מוכח להדיא פשיטת רש"י דטעמא משום עובדא דחול.

ולזה לא הותר רק ברבים צריכים לו. אבל משום דבעיתא לא הותר.

ובזה מיושב שלא הזכירו הרמב"ם והרי"ף דין איסטניס ושמא יצטרכו לו רבים שגזפר בירושלמי שגזקו מפרשים לומר שדין אחד להם ע' בשטמ"ק בשם הר"א"ה. ולענד"נ כמש"ל דלש"ס דילן לא הותר רק בפשרים צריכים לו [וע' בכורות (דף ל"א) גבי קדשים].

דהיכא שהנאתו להקדש הותר עובדא דחול ע"ש. ויש לומר דזהו הסבא הכא שהותרה בפשרים צריכים לו] ובזה מיושב הרי"ף והרמב"ם דלא הביאו הך דבעיתא משום דר"נ צוה לשאול מריב"א ושאל מר' זריקא והוא בא"י.

והובא בירושלמי מעשה זו קצת באופן אחר שהתיר אף שמא יצטרכו לו רבים עי"ש. והיינו דס"ל טעמא דאיסור הוצאה.

ופליג אדר"י בר אידי דסבירא ליה טעמא דעובדא דחול. והם פסקו פריב"א וכמש"ל.

והרמ"ם לשיטתו דס"ל שהותרה הוצאה בלי שום צורף כמ"ש הה"מ פ"א מהי"ט: סימן כט הנה הרי"ף השמיט הא דסנפה גזולה פסולה וגם כל הסוגיא דסינפה בעצים גזולים בסנפה (דף ל"א) ועי' בחיבורי ח"ג סי' ל' מ"ש בזה.

וכעת נראה דהנה בסנפה (דף ט') ילפי ב"ש שאצריף לעשות לשם חג מקרא דחג הסוכות מעשה לה ז' ימים וב"ה דרשי לה שעושים סנפה בחוה"מ. ומקשי דלילף לה לשם חובה כמו בציצת ומשני דלה למעוטי גזולה.

והנה בבבב"א (דף ל' ע"ב) איתא אין נוטלים עצים מן הסנפה ור"ש מתיר ושיון בסנפת דחג בחג שאסורה. ואם התנה הפל לפי תנאו.

ומוקי הש"ס שם הא דר"ש דאיירי בסנפה רעועה שעומדת ליפול ולא מקצה דעתו מנה. ואהא דהתנה פריף הש"ס מי מהני תנאה הא יליף ריב"ב מקרא דחג הסוכות שעצמי סנפה אסורים ומשני דאיירי בסנפה דעלמא דמהני תנאי.

ופריף הא תניא דבגויי סנפה מהני תנאי ומשני דשאני התם שיכול לומר איני בודל כל ביה"ש. אבל עצמי סנפה דחלה קדושה עליוהו אתקצאי לשבועה.

והנה הרי"ף השמיט אוקימתא דאיירי בסנפה דעלמא והוא תמוה. וכן הרמב"ם לא הביא זה.

והר"ן פתב שם שהיתה לו גירסא אחרת. אבל עדיין קשים דברי הרי"ף דמיייתי קושיות הש"ס דבעצמי סנפה לא מהני תנאי משום דחגיל עליוהו קדושה.

ולא מְשַׁנֵּי עֲלֵה מִיָּדִי וְהָרִ"ן פִּירֵשׁ שֶׁם דְּלֵהרִ"ף מְהֵנִי אֵינוּ בּוֹדֵל אֶף בְּעֵצֵי סוּפָה. וְהוּא נִפְלֵא דְהָא מְסִיק שָׁם לְחֵלֶק דְּעֵצֵי סוּפָה חֵיילָא קְדוּשָׁה וְלֹא מְהֵנִי אֵינִי בּוֹדֵל כְּדִמְהֵנִי בְּנוּנֵי סוּפָה ע"ש.

וְגַם הֶרְמְב"ם בִּפ"ו מֵה"ס לֹא הִבִּיא זֶה דְּלֵיהֵנִי אֵינִי בּוֹדֵל בְּעֵצֵי סוּפָה. וְלֵהָרִ"ן הוּל"ל אֲבָל הֵיכָא דְחֵיילָא קְדוּשָׁה אִתְקַצְאֵי לְשַׁבְעָה.

וְלֹא אֲבָל עֵצֵי סוּפָה: וְהַנְרָאָה בְּזָה דְהַנְרָאָה אִם יֵשׁ לְאַחַד שְׁתֵּי סוּפּוֹת פְּשִׁירוֹת. וְרוּצָה לֵישֵׁב בְּחָג רַק בְּאַחַת מֵהֶן.

וְדֹאֵי חָלָה קְדוּשָׁה רַק עַל אוֹתָהּ שְׁחוּשָׁב בֵּיה"ש לְקַיָּים בָּהּ מְצוֹת סוּפָה. וְהַשְּׁנִיָּה הֵנִיא סוּפָה דְעֵלְמָא.

וְאִם לֹא הִחְלִיט בְּדַעְתּוֹ בְּאִיזוֹ מֵהֶן לֵישֵׁב. י"ל דְּתַלִּי בְּפִלּוּגְתָא אִי יֵשׁ בְּרִירָה דְּנִימָא שְׁפִשְׁיָשֵׁב אַח"כ בְּאַחַת מֵהֶן הַנְרָרֵר הַדְּבָר שְׁבִזוֹ רָצָה מִתְחִילָה וְחָלָה קְדוּשָׁה עַל הָעֵצִים שְׁלָה לְכָל שַׁבְעָה וּלפ"ז ה"ה אִם אֶפְשָׁר לוֹ לֵישֵׁב בְּסוּפָה שֶׁל חֲבִירוֹ.

ג"כ תְּלוּי בְּאִיזוֹ שְׁמַחְלִיט בְּדַעְתּוֹ לֵישֵׁב. וְאִם לֹא הִחְלִיט בְּבֵיה"ש.

י"ל דְּמִסְתַּמָּא נִיחָא לוֹ בְּשָׁלוֹ: וְלְכַאוּרָה הֵיכָא שְׁמַחְלִיט בְּדַעְתּוֹ לֵישֵׁב בְּאַחַת יוֹם רֵאשׁוֹן וּבַהֲשֵׁנִית שְׁאָר הַיָּמִים.

י"ל דְּלֹא חָלָה קְדוּשָׁה רַק עַל הַיָּמִים שְׁחוּשָׁב לֵישֵׁב בָּהּ. וְדוּנְקָא פְּשִׁחוּשָׁב סְתָם לֵישֵׁב בָּהּ בְּחָג.

אִז חָלָה קְדוּשָׁה עַל כָּל ז'. אֲבָל בְּמִפְרֵשׁ עַל יוֹם אֶחָד לֹא נֶאֱסָרָה יוֹתֵר וְזֶה דְּמִי לְאַתְרוּג דְּמִינֵי הַש"ס בְּבִיצָה שֶׁם שְׁנַאָסֵר רַק לְיוֹמוֹ ע"ש.

אֲבָל ז"א דְּהָא הַש"ס מְקַשָּׁה מ"ש מֵהַפְרִישׁ ז' אֶתְרוּגִים לז' יָמִים שְׁאוּכַל כ"א לְמַחְרָתוֹ. וּמְשַׁנֵּי דְשִׁאֲנֵי הֵתָם דְּמִפְסְקֵי לֵילוֹת מֵיָמִים מִשֵּׁא"כ בְּסוּפָה.

הָרִי מְבוֹאָר דְּבְסוּפָה אֶף כְּשִׁחְשָׁב לֵישֵׁב בָּהּ רַק יוֹם אֶחָד וּכְמוֹ גְּבִי אֶתְרוּג אֲסוּרָה ג"כ כָּל שַׁבְעָה. דֹּאֵלֵת"ה לֹא מְקַשָּׁה הַש"ס מִיָּדִי.

וצ"ל הַטַּעַם דְּכִינּוֹן דְּיִלְפִינּוּ לָהּ מְקַרָּא דְּחַג הַסּוּפּוֹת וְשֶׁם פְּתוּב שְׁבַעַת יָמִים. יְלַפִּינּוּ מִיָּנָה שְׁנַאָסֵר לְכָל ז"י בְּכָל גְּוּוּנָא.

עכ"פ נֶרְאָה דְּלֵר"א דֵּס"ל בְּסוּפָה (דָּף כ"ז) דְּסוּפָה שְׁאוּלָּה פְּסוּלָּה. וְשְׁצָרִיף לֵישֵׁב כָּל ז' בְּסוּפָה אַחַת.

לֹא מְהֵנִי כְּשִׁאוּמֵר שְׁאֵינוּ בּוֹדֵל כָּל בֵּיה"ש מְעֵצֵי הַסּוּפָה. רַק אִם יֵשׁ לוֹ מְשָׁלוֹ ב' סוּפּוֹת. וְחוּשָׁב לֵישֵׁב בְּהַשְּׁנִית כָּל יְמֵי הַחָג. אֲבָל כְּשִׁאֲיִן לוֹ רַק סוּפָה אַחַת.

הָרִי הוּא מְוַכְרָח לֵישֵׁב בָּהּ. דְּהָא לֹא יוּכַל לֵישֵׁב בְּסוּפַת חֲבִירוֹ אֲלִיבָא דֵּר"א.

רַק מ"מ אֶפְשָׁר שְׁלֹא יֵשֵׁב רַק יוֹם אֶחָד, כְּגוֹן שְׁיִצְטָרֵף לֵילָף בְּדָרָף לְמַרְחוּק וְיִהְיֶה פְּטוּר מִן הַסּוּפָה כְּדֹאֵיתָא בְּסוּפָה (דָּף כ"ו): וּלפ"ז י"ל שְׁהָרִי"ף וְרַמְבַּ"ם ס"ל דְּסוּגֵינָא דְּבִיצָה (דָּף ל') אֲזַלָּא לֵר"א דֵּס"ל שְׁאֲיִן יוֹצְאִין בְּסוּפָה שְׁאוּלָּה.

וּלְהַכִּי לֹא מִשְׁפַּחַת לָהּ תִּנְאֵי בְּסוּפָה שֶׁל חָג רַק בְּסוּפָה דְּעֵלְמָא. אַבְל לְדִינָן דְּקִי"ל שְׂיִוְצָא בְּסוּפָה שְׂאֵוּלָה שְׁפִיר אֶפְשָׁר גַּם בְּסוּפָה שֶׁל חָג לְהַתְּנוּת וְלוֹמַר שְׂאֵינּוּ בּוֹדֵל כֹּל בֵּיה"ש: וְהִנֵּה בְּסוּפָה (דָּף כ"ז) אֵיתָא דְרַא"א כְּשֵׁם שְׂאֵין יוֹצֵא בְּלוּלָבוּ שֶׁל חֲבִירוֹ כֶּה אֵינּוּ יוֹצֵא בְּסוּפָתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ.

וּחַכ"א אָף שְׂאֵין אָדָם יוֹצֵא בְּלוּלָבוּ ש"ח יוֹצֵא בְּסוּפָתוֹ ש"ח. וְקָשָׁה טוֹבָא לָמָּה תוּלָה סוּפָה בְּלוּלָב.

וְנִרְאֶה הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּאֵיתָא בְּשֵׁבֶת (דָּף קל"א ע"ב) דְּיִלְפִינָן לְרַא"א סוּפָה מְלוּלָב בְּג"ש דְּשִׁבְעַת יָמִים. וְלִזְוָה קְאָמַר הֵכָא דְיִלְפִינָן סוּפָה מְלוּלָב לְפָסוּל שְׂאֵוּלָה דְאֵין ג"ש לְמַחְצָה. וְהִנֵּה לְכַאוּרָה קָשָׁה ל"ל קְרָא דְלָה לְמַעוּטֵי גְזוּלָה כְּדִרְרִישׁ (בְּדָף ט'). הָא יִלְפִינָן לָהּ מְג"ש מְלוּלָב וִי"ל דְּהִנֵּה אֲדַרְבָּא תִּיקָשִׁי מִנ"ל לְמַעַט מִלְכָּם שְׂאֵוּלָה.

נִימָא דְאֵתִי לְמַעַט רַק גְזוּלָה וְכִמוֹ דְּדִרְרִישׁוֹן לָהּ דְבְּסוּפָה. וְלִזְוָה יֵשׁ לִישָׁב תְּדָא בְּחֲבִירְתָּהּ. דְּלוּלָב יִלְפִינָן בְּג"ש מְסוּפָה דְּגְזוּל פָּסוּל. וּמִמִּילָא אֵייתֵר לְכֶם דְּלוּלָב לְמַעַט שְׂאֵוּל וְהִדְר יִלְפִינָן לְרַא"א סוּפָה מְלוּלָב בְּנ"ש לְאַסוּר סוּפָה שְׂאֵוּלָה.

וּמְנִוְשָׁב בְּזָה הָא דְאֵיתָא בְּסוּפָה (דָּף מ"א ע"ב) לְכֶם פָּרַט לְשְׂאוּל וְגְזוּל וְקָשָׁה דְהו"ל לְמִינְקֻט מְקוֹדָם גְזוּל וְאֵח"פ שְׂאוּל. דְּהָא גְזוּל מְסַתְּבַר טְפִי לְמַעַט. דְּהָרִי סוּפָה גְזוּלָה פָּסוּלָה. וְשְׂאֵוּלָה כְּשִׁירָה.

וּלְפַמֶּשׁ"ל נִיחָא דְבְּאַמַּת יְלִיף מִלְכָּם רַק שְׂאוּל. דְּגְזוּל יִלְפִינָן מְג"ש מְסוּפָה וְרַק אַגַּב דְּנִקְטֵי שְׂאוּל נִקְטֵי גְזוּל.

וְכַעֲיִן מ"ש הַתּוֹ' בְּכ"מ דְּנִקְטֵי לְפַעֲמִים דְּרִשָּׂא הַפְּשׁוּטָה אָף שְׂאֵין הֵאָמַת כֵּן עֵי תוֹ' מ"ק (דָּף ח') וּמְגִילָה (דָּף כ'). וּבְלֵא"ה פְּתַבּוּ הַתּוֹס' בְּסוּפָה (דָּף ל') ד"ה מִשּׁוּם דְּהָא דְנִקְטֵי גְזוּל הוּא לָאוּ דְּוּוּקָא ע"ש.

וְעֵי חִיבּוּרֵי ח"ג ס' ל' מ"ש בְּיָשׁוּב דְּבָרֵי הָרִי"ף שְׁכַתְּבַּ גְזוּל קוֹדָם שְׂאוּל. דַּס"ל דְּיִלְפִינָן תְּרַנְיָהּ מִחֲדָ קְרָא.

וְסוּפָה גְזוּלָה ס"ל דְּכְשִׁירָה ע"ש וּלְפַמֶּשׁ"ל י"ל דְּיִלְפִינָן גְזוּלָה מְלוּלָב. וְרַק שְׂאֵוּלָה יִלְפִינָן דְּכְשִׁירָה מְכָל הָאֲזָרַח כְּדֵאֵיתָא בְּסוּפָה (ד' כ"ז).

אָף בְּסוּגֵיָא שָׁם מְבִנְיָא דְרַבָּנָן הוּוּ יִלְפִי מְלָה תְּרַנְיָהּ גְזוּלָה וְשְׂאֵוּלָה. וְרַק שְׂאֵוּלָה יִדְעִינָן דְּכְשִׁירָה מְכָל הָאֲזָרַח.

וְאֵיתָא שָׁם דְרַא"א מוּקֵי כֹל הָאֲזָרַח לְגַר שְׁנַתְּגִייר בִּינְתֵינָם. וְרַבָּנָן פִּינּוּ דַס"ל שְׁעוּשִׁין סוּפָה בַּחַה"מ.

ל"צ קְרָא לְהַכִּי: וְהִנֵּה בְּבִיצָה שָׁם דְּקַתְּנֵי וְשׁוּיָן בְּסוּפַת הַחָג שְׂאֵסוּרָה דְרַא"ש מוֹדָה בְּזָה. קָשָׁה דְּהָא מוּקֵי שָׁם הָא דְרַא"ש בְּסוּפָה הָעוֹמְדָת לִיפּוּל בְּאוֹתוֹ יוֹם.

וְא"כ גַּם בְּסוּפַת הַחָג הָוֵי כְּאֵלוֹ הַתְּנָה בְּפִירוּשׁ רַק לְאוֹתוֹ יוֹם דְּהָא סוּפָה לִיפּוּל. וְעַכְצ"ל דְּבְרִייתָא אֲזַלָּא אֶלְיָבָא דְרַא"א דַס"ל שְׂאֵסוּר לְצֵאת מְסוּפָה לְסוּפָה.

ובאמת גם לרבנו קיי"ל דבעינו סנפה ראונה לשבעה וע' שו"ע סי' תר"מ ס"ד בזה.
ובחבונרי ח"א סי' ל"א וח"ג סי' ל"ב.

ועכצ"ל דאף שהיא רעועה מ"מ חושב ששתי דפנות וטפח פשיעור סנפה יהי קנים כל
ימי הקג. וא"כ אינו בודל מן הסנפה כל ז'.

ולזה אסורה אף אי נפלה בחג. ולזה מסיק הש"ס דלא מהני תנאי רק בסנפה דעלמא
וכמש"ל והיינו משום דהא ביקא תליא.

דכינון דס"ל שאין יוצאין מסנפה לסנפה ואין עושין סנפה בחה"מ. ממילא אצטריף כל
האזרח לגר שנתגייר בינתיים.

וסנפה שאולה אסורה. וא"כ א"א לו בסנפה של חבירו.

וא"כ לא יוכל להתנות על הסנפה אף על תוך הקג. אבל לדין דקיי"ל שעושין סנפה
בחה"מ.

וממילא מוכרח שיוצאין בסנפה שאולה. שפיר אפשר להתנות גם על סנפת הקג ולומר
שאינו בודל.

והנה הרי"ף לא הביא הא דאוקמא הש"ס לדר"ש בסנפה רעועה משום דלא קיי"ל כר"ש.
וממילא פשהביא סוף הפרקיתא דסנפת הקג אסורה ודמהני תנאי איירי בפשוטו בסנפה
חזקה שאינה עומדת ליפול.

ולא מוכח כלל דאתיא כר"א שאין עושין סנפה בחה"מ. לזה לא הביא אוקימתא דאיירי
בסנפה דעלמא.

וכ"פ הרמב"ם. ולפמש"ל צ"ל דהא דמקשה הש"ס מהפריש ז' אתרוגים.

דמשמע ליה דאף שצריך לישב בסנפה אחת כל שבעה. מ"מ פיון דבכל יום מקנים מצנות
סנפה דהא מברך בכל עת ברכה בפ"ע.

הוי כמצנות חלוקות. ומשני דמ"מ פיון דלא מפסקי לילות הוי פיומא אריכא: חלק יורה
דעה סימן ל ע"ד הסכסוך שביניהם גידון מקום הקאזארמעס שבין ר' לג' לאינה עיר
שניכים הדרים שם לענין שחיטה ורח"ש וכדומה והקאזארמעס עומדים מעבר נהר נ'
אשר שם שייף לגליל ג' באשר המקום הזה שייף לאדון כפר ש' השייף לג'.

וכפי שכתב הרב מג' נהר נ' הוא הגבול בין גליל ג' לגליל ר' ובין מחוז א' למחוז מ'. ורק
במרחק יש הכחשה.

שהרב מג' פתב שהם רחוקים שלשה וויארסט מר' ונתמשה מג' והולכים בש"ק לר' ע"י
עירוב. והרב מר' פתב שעומדים בתוך תחום העיר והדרים שם הולכים להתפלל לר'
בכל יום וכן בש"ק.

וכן הולכים לבית הטבילה דשם. ופונים לשם בכל שאלות או"ה.

והרב דר' משביע האנ"ח בעת הצורך כחוק הממשלה. והקבלנים מהבשר מוכרים
הדרב בר' ומחליפים בשר פשר שלקם בטרופות.

וַיֵּשׁ הַפֶּסֶד בְּזֶה לָהֶם. כִּי בַר' יֵשׁ הַכְּנֶסֶה לְקַהֵל מִהַשְּׁחִיטָה וְעָשׂוּ שָׁם אִסּוּר עַל שְׁחִיטַת חוּץ.

וַיֵּשׁ כְּפָרִים ק' ח' ד' שְׁרַחֲוִקִים מַר' יוֹתֵר מִקְּאֲזַרְמָעַס הַנְּ"ל. וּבכ"ז מְעוֹלָם שׁוֹחֲטִים שָׁם שׁו"ב דר' בְּלִי שׁוּם עָרְעוֹר מְאַנְשֵׁי ג'.

וְגַם כִּי הַקְּאֲזַרְמָעַס נִרְאִים בַּר' אַף לְהַעֲוֹמֵד בְּאַמְצַע הָעִיר. וּמְקַצֵּת מִהַקְּאֲזַרְמָעַס עוֹמְדִים מְעַבֵּר לְנִהָר נ' לְצַד ר'.

וְהָרַב מַג' טוֹעֵן אֲשֶׁר גַּם לְעִירוֹ מוֹכְרִים הַקְּבָלָנִים וּמְחַלִּיפִים כְּשִׁירוֹת בְּטָרִיפוֹת. וַיֵּשׁ לָהֶם הַפֶּסֶד כִּי גַם בְּעִירוֹ יֵשׁ הַכְּנֶסֶה לְקַהֵל מִהַשְּׁחִיטָה.

וְהַכְּנֶסֶת הַשְּׁחִיטָה הִיא בְּמִקּוֹם הָאֵטָאט. וּבְנֵי הַיֵּשׁוּב מִהַגְּלִיל אֵין מְשַׁלְמִים אֵטָאט כְּרֵאוּי לְפִי שְׁיֵשׁ מֵהֶם הַכְּנֶסֶת הַשְּׁחִיטָה וְגַם בְּעַד חוֹלִים מְשָׁם כְּשִׁשׁוֹכְבִים בְּנוֹאֲרָשָׁא מְשַׁלְמִים מַג' בְּעַד כָּל הַכְּפָרִים שְׁעַד נִהָר נ'.

וְגַם הַמְּתִים מִהַכְּפָרִים מוֹבִילִים לַג'. וּמָה שְׁשׁוֹחֲטִים שׁו"ב דר' בְּכְפָרִים שְׁמַעְבָּר הַנְּהָר לְצַד ג'.

הוא בגזילה. וגם אין יודעים מזה.

בְּאֲשֶׁר אֵין שָׁם כ"כ יֵשׁוּבִים הַצְּרִיכִים לְשַׁחֲטֵי וְזֶה אֵיזָה שְׁנִים שְׁשַׁחַט שׁו"ב דר' בְּהֵמָה בְּכָפָר הַסְּמוּךְ לר' שֶׁהוּא מְעַבֵּר הַנְּהָר לְצַד ג' וְצַעֲקוּ אֵז ע"ז הַשׁו"ב דג'. וְכַתֵּב הָרַב דָּשָׁם לְהָרַב שְׁהִיָּה אֵז בַּר'.

וְהַתְּנַצֵּל בְּעַד הַשׁו"ב דר' שְׁהִיָּתָה מְסוֹפְנַת וְהִיָּה צְנוּרָה שְׁעָה. וְהַבְּטִיחַ שְׁלֵהָבָא לֹא יַעֲבְרוּ הַנְּהָר לְשַׁחֲטֵי.

וּמָה שְׁשׁוֹאֲלִים או"ה בַּר'. כִּן דְּרָף הַרְבָּנִים שְׁלֹא לְהַקְפִיד כְּשִׁבְאִים מְכָפָרִים סְמוּכִים לְשִׁאוּל אַף שְׁאֵינוֹ שְׁיָיָף לְגָלִיל שְׁלָהֶם.

וּמָה שְׁמַשְׁבִּיעַ הַאֲנ"ח. זֶה דְּרָכָם לְהַכְרִיחַ אֵת הָרַב הַסְּמוּךְ אַף שְׁאֵין שְׁיָיָף לְגָלִיל שְׁלוֹ.

וְכִן מְכַרְיָחִים אוֹתוֹ לְהַשְׁבִּיעַ בַּס' אַף שְׁשְׁיָיָף לֹא. וְלַעֲנִין הַגְּלִיל אֵין נ"מ מָה שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַתְּחוּם רַק מָה שֶׁהוּא בְּעִיבּוּרוֹ שְׁל עִיר.

וּבְכָרֵט שֶׁהוּא חוּץ לְתְחוּם. וּמְטַרְדוֹתֵי אֲכַתְנֹב בְּקִיצוֹר מָה שְׁנַלְע"ד בְּזֶה לְהַלְכָה: הַנָּה יְסוּד מָה שְׁנִנְהָגוּ שְׁיֵשׁ לְכָל עִיר גְּלִיל בִּיאָרְנוֹ בְּחִיבּוּרֵי ח"ב ס' ה' שֶׁהוּא מְפָנִי שַׁע"ד כִּן נְתִיבִישְׁבוּ שָׁם שְׁיָקָחוּ בְּשִׁיתוֹף רַב וְשׁו"ב וְש"צ וְכַדוּמָה.

וּכְשִׁיָּהוּ מְשׁוֹתְפִים יוֹכְלוּ לְקַחַת רַב וְשׁו"ב הַגּוֹנִים יוֹתֵר. אֲכִן בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת נִמְצָא שְׁאֵף שְׁלִפֵי חוֹקֵי הַמְּשַׁלָּה שְׁיָיָכִים לְעִיר אַחַת.

בכ"ז פונים בכל דבר להעיר הקרובה ושוחטים אצל השו"ב דשם וכן לסידור קידושין. ורק במדינת פולין לא יוכל לסדר להם קידושין רק הרב דהעיר ששניכים לפי חוקי הממשלה כידוע.

אכן לענין שאר דברים הם פונים להעיר הקרובה. ולא שמענו מי שיעכב ע"ז.

ובמדינת רוסיא נהגים ג"כ שְׁהָרַב מְהָעִיר הַסְמוּכָה מְסַדֵּר קְדוּשֵׁין שְׁם וְנוֹטֵל הַרַח"שׁ.
וְהַסְבָּרָא נִרְאֶה דְבִשְׁעָה שְׁנִתְיָשְׁבוּ שְׁם לֹא נִשְׁתַּעְבְּדוּ מִתְחִילָה לְהָעִיר שְׁשִׁיכִים ע"פ
הַמְשָׁלָה לְגָלִיל שְׁלָה לְעַנְנֵן מִס.

וְלֹא נִשְׁתַּתְּפוּ כָּלֵל עִמָּהֶם. וְאִין יְכוּלִים לְכוּף אוֹתָם מִדִּין בְּגֵי הָעִיר שְׁכוּפִין זא"ז לְקַח
לְהֵם רַב וְשׁו"ב.

דְּהָקָא רְעָה הוּא גְבִיָּהוּ שְׁיָהוּ צְרִיכִים לְשַׁחֲטֵי אֶצְל שׁו"ב רְחוּק. וְכַמְאָמְרִים בְּב"ק (דף
פ"ה) אָסִיא רְחִיקָא עֵינָא עֲוִירָא.

וְלִזְה לְדַעְתִּי בְּיָשׁוּב חֲדָשׁ תְּלוּי בְּדַעַת הָאֲנָשִׁים שְׁהִתְיָשְׁבוּ שְׁם. וְכַאֲזֵה מְקוּם שְׁיָרְצוּ
יִוְכְלוּ לְשַׁחֲטֵי וְלִשְׂאוֹל הוֹרְאוֹת וְכַדוּמָה וְאִין הָעִיר שְׁמָקוּם זֶה שְׁיָיָךְ לְגָלִיל שְׁלָה יְכוּלָה
לְכוּף אוֹתָם שְׁיָהוּ פּוֹנִים אֵלֶיהָ: וְמָה שְׁטַעֲנֵן הָרַב דר' שְׁהֵם בְּתוּף תְּחוּם עִירוֹ.

כְּבָר כְּתַבְתִּי בְּחִיבּוּרֵי ח"ב ס' ה' דְּלְעַנְנֵן זֶה אִין נ"מ בְּמִרְחָק הַמְקוּם מִן הָעִיר. וְמָה שְׁנַזְכֵּר
בְּש"ס בְּזֵה לְעַנְנֵן תְּחוּמֵי הָעִיר.

בְּיִאֲרַתִּי שְׁם דְּהִינְנוּ הַגָּלִיל שְׁל הָעִיר. וְאַח"כּ רְאִיתִי שְׁכ"כ בְּמִלְחָמוֹת בְּפ' מְקוּם שְׁנַהֲגוּ
לְחַד תִּירוּצָא יַעו"ש.

וב"ה שְׁכּוּנָתִי לְדַעְתּוֹ הַק' וְהָא דְאִיתָא בְּמַגִּילָה (דף ד') דְּסִמּוּף וְנִרְאֶה שְׁיָיָךְ לְעִיר. הִינְנוּ
רַק גְּבִי מַגִּילָה דְּיָלִיף לָהּ בְּרִישׁ מַגִּילָה מְקַרָּא דְּעִיר וְעִיר וְכ"ה בְּתוּסְפָתָא יַעו"ש.

אָבֵל לֹא לְשַׁאֲר דְּבָרִים. וְהָר"ן רִישׁ מַגִּילָה כְּתַב בְּשֵׁם יֵשׁ מְפָרְשִׁים דְּסִמּוּף וְנִרְאֶה הִינְנוּ
שְׁמַתְחַשְׁב בְּתְחוּמֵי הָעִיר דּוּנְקָא וְאֶפִּילוּ מְפָלַג כְּמָה.

וּפִירְשׁ הַפְרַמ"ג ס' תרפ"ח דְּהִינְנוּ שְׁשִׁיָּךְ לְהָעִיר לְעַנְנֵן מְסִים. א"כ מְבִנְיָר לְהִפּוּף
דְּמַגִּילָה תְּלוּי בְּמָה שְׁשִׁיָּךְ לְהָעִיר לְעַנְנֵן מְסִים וְכֵן פִּירְשׁ הַמְאִירִי שְׁם דְּנִרְאֶה הִינְנוּ שְׁהוּא
מְאוּתוֹ מְחֻז וְטָפֵל לְכַרְךָ פְּעִין הָא דְּחֻשְׁבּוֹן וְכַנּוּתִיהָ וְזֵהוּ כַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי שְׁם דְּזֵה הָנִי
הַגָּלִיל וְתְחוּם שְׁל הָעִיר יַעו"ש וְאֶכְמ"ל בְּדִין מַגִּילָה.

וְעַכ"פּ לְעַנְנֵן מִס וְשׁו"ב וְכַדוּמָה אִין נ"מ כָּלֵל בְּסִמּוּף וְנִרְאֶה. וְרַק אִם הוּא בְּעִיבּוּרָה שְׁל
עִיר אֲזֵ הָנִי מִן הָעִיר כְּדִאִיתָא בְּנִזְרִים (דף נ"ו ע"ב) וְכַמ"ש הַשְּׁלֵט"ג פ"ק דְּב"ב.

עַכ"פּ בְּנ"ד אָף לְפִי דְּבָרֵי הָרַב דר' שְׁהַקְאָזְרָמְעֵס הֵם בְּתוּף הַתְּחוּם שְׁל עִירוֹ. וְגַם נִרְאִים
בְּתוּף הָעִיר.

מ"מ אִין לְחִיבּוּם לְהִיּוֹת כְּבָנֵי עִירוֹ רַק הַבְּרִירָה בְּיָדָם לְשַׁחֲטֵי בְּאִיזָה מְקוּם שְׁיָרְצוּ. וְאִם
יְקַבְּעוּ לְפָנֹת לְאִיזָה עִיר לְעַנְנֵן או"ה וְשׁו"ב וְשַׁאֲר צְרִיכֵי רַבִּים וְיִתְחִילוּ לְשַׁלֵּם מְסֵי הָעִיר
וְצְרִיכֵי הָרַב וְבִיהַכ"נ וְכַדוּמָה וְלִשְׂאֵת בְּעוֹל כָּל אֲנָשִׁי הַיְשׁוּבִים הַשְּׁיָיְכִים לְגָלִיל הָעִיר
הִיא נִרְאֶה שְׁלֹא יִוְכְלוּ אַח"כּ לְחַזֵּר בָּהֶם.

דְּזֵה הָנִי כְּאֵלוּ נִשְׁתַּתְּפוּ עִמָּהֶם לְהִיּוֹת מַגְלִיל שְׁלָהֶם וְהִתְחִילוּ בְּמִלְאָכָה. וְהָנִי שְׁיָתוּף גָּמוּר
וְאִין יְכוּלִים עוֹד לְהַפְרֵד מֵהֶם כַּמ"ש הַתְּה"ד ס' שְׁמ"א וְעִי' ח"מ ס' קס"ג ס"ו.

וְכ"כ בְּשׁו"ת מֵהַר"מ שִׁיק ס' כ"ד שְׁשִׁיָּתוּף כְּזֵה הָנִי שְׁיָתוּף לְעוֹלָם. וְהִינְנוּ רַק אִם נִשְׂאוּ
בְּעוֹל כָּל יוֹשְׁבֵי הַגָּלִיל.

אָבֵל לֹא אִם נִתְּנוּ לְשֵׁם בְּמִקְרָה בְּדֶרֶךְ נִדְבָה. וּבְחִיבוּרֵי ח"ב ס' ב' וְה' מִשְׁמַע שְׂיִכּוּלִים לְחִזּוֹר בָּהֶם.

אָבֵל עֲתָה נ"ל כַּמֶּש"ל. וְרַק אִם יָבוֹאוּ אַחֲרֵים בְּמִקּוּמָם.

יִוָּכְלוּ לַפְּנוֹת לְמִקּוּם אַחֵר. פִּי שְׂיִתּוּף הַקּוּדְמִים לֹא מְהִנִּי לְגַבְיָהּוּ.

וְלַעֲנֵן בְּנִיָּהֶם יֵשׁ לְדוֹן וְאִכְמ"ל בְּזָה. וַיֵּשׁ עוֹד לְדוֹן בְּזָה מְצַד שֶׁהוּא מַעֲשֵׂה רַבִּים וְא"צ קִנְיָן כַּמֶּש"ש בְּהַגְמ"ר פ' הָאֲנֻמִּין וּבִהַגְמ"י וְהוּבָא בַח"מ ס' כ"ב ס"א וּבַבְּאֵה"ג ס' ש"ל ה' שְׂדֵרָה הַנַּעֲשֵׂה עִם רַבִּים א"צ קִנְיָן יַעו"ש דְּמִשְׁמַע אֶף בְּרַבִּים עִם יָחִיד וְכ"כ בְּשׁו"ת רַמ"א ס' נ' וְעַי' נְתִיבוֹת ר"ם ש"ל"ג.

וּבַמֶּק"א הָאֲרַכְתִּי בְּעֵנֵן זֶה דְּבַרְשָׁב"ם ב"ב (דָּף מ"ג) מְבֹאֵר שְׂצָרִיף קִנְיָן. וְכֵן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מַב"ב (דָּף ק"ו ע"ב) דִּילִיף מְחַלְקֵת א"י שְׂגוּרֵל קוּנָה.

וְקִשָּׁה דְלֹא דְמִי דְהֵתָם הָיָה מַעֲשֵׂה רַבִּים וְא"צ קִנְיָן. וְאַקְצָר בְּזָה פִּי נִרְאֶה דְלַעֲנֵן שְׂיָהָא נִקְרָא מַעֲשֵׂה רַבִּים צָרִיף שְׂיִתְאַסְפוּ וְנִסְכְּם בִּינֵיהֶם שְׂיִשְׂאוּ בְּעוֹל עִם הַצִּיּוּר שְׂלֵהֶם בְּאוֹפְנִים יְדוּעִים.

וּלְפָה"נ מְמַכְתָּבָם לֹא הָיָה כֵּן בַּנ"ד: וְלִזָּה בַּנ"ד כָּל עוֹד שְׂלֵא הִחְלוּ לְהַשְׁתַּמֵּךְ בְּהַחֲלֵט לְשֵׁאת בְּעוֹל צָרְכֵי צִיּוּר דַּק' ר' פְּכָל בְּנֵי הַיְשׁוּבִים הַשְּׂיִיכִים לְשֵׁם. הַרְשׁוּת לְהַאֲנִישִׁים הַדְּרִים אֲצֵל הַקְּאִזְרַמַּעַס לְשַׁחֲטֵי אֲצֵל אֵיזָה שׁו"ב שְׂיִרְצוּ.

וְכ"כ בְּחִיבוּרֵי ח"ב ס"ס ה'. וְאַף שְׂשֵׁם פְּתַבְתִּי שְׂלֵא נִתְבָּרַר עֲדִינֵן לְאֵיזָה מְקוּם יִשְׁלָמוּ אֶטְאֵט.

פְּתַבְתִּי זֶה רַק לְרִוּוּחָא דְמִילְתָא. אָבֵל גַּם בַּלֹּא"ה נִלְע"ד שְׂהֵדִין כֵּן בְּיִשׁוּב חֲדָשׁ וְאִין שְׂיָיָה בְּזָה לְדוֹן מְצַד דַּד"מ דִּינָא.

דְּהָא בְּזָה אִין פְּכָל דִּין הַמְּלָכוֹת שְׂיִשְׁחַטוּ אֲצֵל שׁו"ב שְׂל עִיר הַגְּלִיל. וְגַם יָפָה כְּתַב הַרְבַּ דַּר' דְּלֹא לְכָל דְּבַר אֲמַרִינֵן הַכִּי.

וְא"ל שֶׁהַשׁו"ב נִתְקַבֵּל בְּעִיר הַהִיא עַל דַּעַת כֵּן שְׂפָל הַדָּר בְּגַלִּיל הַהוּא יִשְׁחֲטוּ אֲצֵלוּ דַמ"מ הַבָּאִים לְגוּר בְּיִשׁוּב הַחֲדָשׁ אִין מִשְׁתַּעֲבָדִים אֵלָיו עִי"ז: וּבְדַבַּר הַתְּשֻׁלוּמִין לְצָרְכֵי הָעִיר. הִנֵּה הַמַּג"א ס"ס נ"ה הַבִּיא בְּשֵׁם מְהַרִּי"ל שְׂיִשׁוּב שְׂצָרִיכִים לְשַׁפּוֹר מְנָן וְש"צ וַיֵּשׁ יְשׁוּבִים סְבִיב שְׂרַגְלִים לְבוֹא שָׁם עִם ב"ב שֶׁא"צ לִיתָן כְּלוּם לְהַיְשׁוּב.

דְּאִי בְּעוּ הָיוּ יוֹשְׁבִים בְּמִקּוּמָן אוֹ הָיוּ הוֹלְכִים לְעִיר אַחֲרָת. וְזֶה צ"ב דְּהָא קִי"ל שְׂכּוּפִין זַא"ז לְשַׁפּוֹר לָהֶם חֲזוֹן וְכָל צָרְכֵי רַבִּים.

וְהַנִּרְאֶה דְּאֵיִרֵי שְׂהַסְבִּיבָה אִין לוֹ שְׂיִיכוּת לְיִשׁוּב זֶהוּרַק שְׂנִהְגִים מִמִּילָא כְּשַׁבָּאִים לְהַתְּפַלֵּל. לְזָה קְאָמַר שְׂפִיר שֶׁא"צ לִיתָן כְּלוּם.

וְאַף לְכַתְּחִילָה נִרְאֶה שְׂאֵם מְתַפְּלִים בְּבֵית שְׂל יָחִיד וְהַיְחִיד נוֹתֵן לוֹ רְשׁוּת לְהַתְּפַלֵּל שָׁם. אִין שְׂאָרָם יְכוּלִים לְמַחֲוֹת בּוֹ מְלִיָּהּנוֹת מִהַמְּנָן וְהַחֲזוֹן שְׂלָהֶם.

מִשׁוּם דְּכּוּפִין עַל מַדַּת סְדוּם. וְכַעֲיֵן מ"ש הַחֲחוּת יָאִיר ס"ס קפ"ו גְּבִי תוֹקַע שְׂשַׁכְּרוּהוּ מְקַצְתָּם ע"ש.

ואף שפתיב שם שיש לתקן שלא להוציאם כדי שלא ירגילו לפרוש מן הציבור. היינו רק באנשים שהם מן הישוב ההוא.

אבל בנ"ד שהם ממקומות אחרים. לא שייכא סברא זו.

ושפיר כופין על מדת סדום. ועוד נראה שא"צ לזה כלל סברא דכופין על מדת סדום. דכופין שייך רק בדבר שצריך שיעשה איזה מעשה או שצריך רשותו בדבר זה. אבל הקא א"צ לזה רשותם כלל.

דכיון שנכנס במקום התפלה ברשות. ממילא שומע תפלת הש"צ ומתפלל בצבור. והחו"י שם כתב זה בנידון שלו שהתנו עם התוקע שלא יוציא אותם שלא נתנו חלק בשכרו וע"ז קאמר שי"ל שייכופו אותם שיתנו לו רשות להוציאם. ואם הם מתפללים בביהכ"נ משותף לכולם.

ודאי שייכולים שלא להניח לאחרים להתפלל שם עד שישלמו להם פמה שירצו. ולא שייך בזה כופין על מדת סדום.

כיון שמשתמש בשלהם. וגם גורמים להם קצת דוחק בביהכ"נ.

וכן המנהג בהרבה מקומות לקחת מהמתפללים בביהכ"נ תשלומים בעד מקומם שם. ויש לדון בזה בביהכ"נ של פרפים אם יכולים למחות.

כיון שנבנה ע"ד שיתפללו שם כל מי שיבוא ממקומות אחרים כדאיתא במגילה (דף כ"ו) ואכמ"ל בזה. ועכ"פ דברי המהרי"ל מבוארים בס"ד.

ושו"ת שיבת ציון שהביא הרב מר'. אינו ת"י.

וממילא בנ"ד אם האנשים הדרים אצל הקאזארמעס נהנים מפל צרכי רבים שבעיר ר'. ודאי שייכלו אנשי ר' למחות בהם מלהשתמש בביהכ"נ ובבית הטבילה שלהם עד שישלמו להם עבור זה כפי הנהוג בערך אנשים כאלה הדרים בישוב.

ובכ"ז נראה שבהערכה שנקרא אטאט יכולים אנשי ג' להעריך גם את האנשים הדרים שם. דכיון שכ"ה חוק הממשלה שאף מי שיש לו בית בגליל שלהם או איזה עסק שם ובעצמו אינו דר שם.

יכולים להטיל עליו המס הזה. ובמס זה כבר נהגו לעשות כפי תוקי הממשלה יר"ה.

ואף שיש לחלק דלא נאמר דד"מ דינא לענן מסים רק לענן מסי הממשלה. אבל לא לענן המסים לצרכי ציבור.

בכ"ז כבר כתבו הפוסקים דבכל כה"ג המנהג הוא העיקר ועי' באחרונים בזה. וגם יפה כתב הרב דג' דהא עבור חולים שמהגליל מטילים על הגליל לשלם: ומה שטענו שעי"ז שמוכרים הדראב ומחליפים בבשר פשר גורמים הפסד להכנסת השחיטה.

אינה טענה לדעתי ואף אם יש שם בעיר איסור על בשר חויץ. בכ"ז אין להם זכות עי"ז לשחוט שם.

והַרְשׁוּת בְּיָדָם לְמַחֹת שְׂלֵא יִקְנוּ אֲצָלָם בְּשָׂר כָּשֵׁר אִם יִשְׁחַטּוּ אֲצָל שׁו"ב אַחֵר. וְכַמוֹ
שְׂאוּסְרִים שֵׁם כָּל בְּשָׂר חוּץ.

וּמָה שֶׁהֵבִיא הָרַב דר' מִדְּבָרֵי שׁו"ת דְּבָרֵי חַיִּים ח"ב ח"ד ס"ב לְאַסּוֹר לְשׁו"ב אַחֵר לְשַׁחֲט
בְּכַפֵּר אִף שֶׁהוּא מְגַלִּיל שְׁלוֹ כִּינּוּן שְׁלוֹקָחִים מִשֵּׁם לְעִיר שֵׁשׁ שֵׁם תִּקְנָה וְהַכְּנָסָה מִשְׁחִטָּה.
הִנֵּה סֵפֶר הַנֵּ"ל אֵינוֹ ת"י.

וְהַדְּבָר תְּמוּהָ לְדַעְתִּי. וְאוּלַי פֶּאֶשֶׁר נִרְאֶהוּ בְּפָנִים נִמְצָא סִבְרָא לִיְיָשֵׁב דְּבָרָיו.

וְעַכ"פּ בִּנ"ד בְּרוּר דְּלֹא שְׁיִיף לְאַסּוֹר לְשַׁחֲט שֵׁם אֲצָל שׁו"ב אַחֵר בְּשִׁבִיל שְׂבָנֵי ר' לֹקָחִים
שֵׁם בְּשָׂר. וְאִטּוּ אִם יִקְבְּעוּ לָהֶם בְּנֵי ר' לְקַנּוֹת בְּשָׂר מִנּוּ'.

נֶאֱמַר שִׁישְׁחַטּוּ בּוּו' שׁוֹחֲטֵי ר'. וְכֵן מ"ש הָרַב דר' בְּשֵׁם הָאֱלֹהִים זֹטָא סִי' תִּרְפ"ח דְּסִמּוּף
וְנִרְאָה שְׁיִיף לְעֵנְיָנֵי מְסִים לְהַעִיר הֵיא אֵין סֵפֶר זֶה ת"י.

וְלְדַעְתִּי ז"א וְכַמִּש"ל. וְאֲדַמָּה שְׂפָנוֹנְתּוֹ שֵׁם כַּמ"ש הַפְּרַמ"ג שֵׁם לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הָרַ"ן
וְכַמִּש"ל.

וּמָה שֶׁהָרַב מִשְׁבִּיעַ הָאֲנ"ח. ג"כ אֵין זֶה טַעֲנָה.

כִּי אוּלַי בְּאֲמַת הִנֵּה יָכוֹל הָרַב דר' לְהַשִּׁיב שְׁזָה שְׁיִיף לֵג'. וְגַם דְּכִינּוּן שְׂמַחָה אַחַת מִן
הַפּוֹלֵק עֹמְדוֹת מִעֲבַר הַנֶּהָר לְצַד ר'.

וְיִוָּכְלוּ לְהַכְרִיחוֹ לְהַשְׁבִּיעַ אוֹתָם לְפִי שְׁשִׁיף לְגַלִּיל ר' מִמִּילָא יִשְׁבִּיעַ פְּנֵלָם כִּי שְׁבוּעָה
לְאַחַד שְׁבוּעָה לְמֵאָה: וּמָה שֶׁטָּעַן הָרַב דר' שׁו"ב דר' הִחְזִיקוּ לְשַׁחֲט בְּכַפְרִים הַשְּׁיִיכִים
לֵג' הִנֵּה הָרַב דג' מְכַחֵשׁ וְאוֹמֵר שֶׁבְּאֲמַת עוֹשִׂים זֶה בְּאֱלֻמוֹת וּמְבִיא רֵאִי לְדְבָרָיו מִהָרַב
הַקּוֹדֵם שֶׁהִתְנַצֵּל עַל זֶה וְעוֹד דְּבִלֵּא"ה אִף דְּנִימָא שֶׁהִחְזִיקוּ כַּדִּין.

בַּכ"ז אֵין חֻזְקָתָם מוֹעֲלֵת לְעֵנְיָן יָשׁוּב חֲדָשׁ אִף שֶׁהוּא קָרוֹב יוֹתֵר לר'. וְאִטּוּ ע"י חֻזְקָתָם
בְּהַכְּפָרִים נִשְׁתַּעֲבְדָה לָהֶם הַקְּרָקַע עַד ר' שְׁפָל מִי שִׁתְּיִישֵׁב שֵׁם יִשְׁחַט אֲצָלָם.

וְגַם דְּהָא אִף בְּחֻלּוֹת א"י מְצִינּוּ שֶׁהִיָּתָה יוֹצֵאָה רְצוּעָה מִחֻלּוֹ שֶׁל יְהוּדָה לְתוֹף שֶׁל בְּנֵימִין
וּמִחֻלּוֹ שֶׁל יוֹסֵף לְחֻלּוֹ שֶׁל בְּנֵימִין כְּדֵאִיתָא בְּזַבְחִים (דָּף קי"ח ע"ב). וְכַעֲיִן זֶה בְּגִיטִין
(דָּף ז' ע"ב) לְעֵנְיָן א"י וְחוּץ לְאַרְץ.

וּמַכ"ש בְּגַלִּילוֹת כְּאֵלֶּה שְׁפִיר י"ל שֶׁהִחְזִיקוּ בְּאִינָה רְצוּעָה לְתוֹף שֶׁל ג'. וְכַעֲיִן זֶה אִיתָא
בְּקִדּוּשִׁין (דָּף ע"ב) גְּבִי יוֹחֲסִין ע"ש.

וּמָה שֶׁטָּעַן הָרַב דג' שְׁמוֹבִילִים מִתִּיהֶם לְבֵית הַחַיִּים דג'. הִנֵּה אִף אִם יֵהִי כֵּן כְּבָר כְּתִבְנוּ
בְּחִיבּוּרֵי ח"ב ס' ה' שֶׁאֲצָלִינוּ אֵין הַמְּנַהֵג שְׁיִהְיֶה הַפֶּל תְּלוּי בְּבֵית הַחַיִּים וְגַם י"ל שֶׁעוֹשִׂים
כֵּן בְּשִׁבִיל שְׂבָנֵי מִשְׁפַּחָתָם קְבוּרִים שֵׁם.

וְאֵין זֶה מִצַּד שֶׁהֵם שְׁיִיכִים לְשֵׁם: וְלָזֶה הַעֵינָקֵר לְעַנ"ד כַּמִּש"ל שֶׁיָּכוּלִים לְשַׁחֲט אֲצָל שׁו"ב
שִׁירְצוּ אֲבָל עַכ"פּ צָרִיף לָהֶם לְקַבּוֹעַ מְקוֹם לְשַׁחֲט. וְלֹא לְשַׁחֲט פַּעַם אֲצָל שׁו"ב זֶה וּפַעַם
אֲצָל שׁו"ב זֶה.

כִּי זֶהוּ מְכַשׁוֹל גְּדוֹל שֶׁאִם יִטְרִיף לָהֶם שׁו"ב זֶה יִלְכוּ לְשׁו"ב אַחֵר. וְזֶה יָבִיא אֶת הַשׁו"ב
לִידֵי נְסִינּוֹן שְׁבִהִיּוֹתוֹ בְּהוֹל עַל הַרְיוּחַ יִטְנוּ לְבוֹ לְהַכְשִׁיר ח"ו שְׂלֵא כַּד"ת.

וְרָאוּ שִׁיתְנוּעְדוּ הַרְבָּנִים דג' ודר' לְמָקוֹם אֶחָד וַיִּשְׁלַחוּ אַחַר הָאֲנָשִׁים הַגָּרִים שֵׁם נִיצוּוּ
עֲלֵיהֶם לְהַגִּיד לָהֶם אֲצֵל אֵיזָה שׁו"ב רְצוֹנָם לְשַׁחֵט בְּקַבֵּיעוֹת. וְכֹאֲשֶׁר נִגִּידוּ כִּן יָקוּם וְלֹא
יִוָּכְלוּ עוֹד לְשִׁנוֹת דַּעְתָּם פֶּעַם בְּפֶעַם מִטַּעַם שֶׁהִזְכִּירוּ: וּמָה שֶׁנִּזְנָע לְעִנְיָן לְהַזְמִינָם לַד"ת
אִם נִקְרָאִים מְסֻרָבִים פְּשָׁלָא יְבוֹאוּ לַד"ת ע"י הַזְמָנְתוֹ.

נִרְאָה שֶׁאִם פּוֹנִים בְּכָל דְּבָרֵי או"ה וּבְכָל צְרָכֵיהֶם לְעִיר ר'. הָרִי קָבְלוּ עַל עֲצָמָם אֶת הַרְב
דַּר'.

וּמְחַוְּיָבִים הֵם לְשִׁמּוּעַ בְּקוּלוֹ. וְגַם דְּהָא מְעַיְשָׁר הַדִּין צָרִיף לְשִׁמּוּעַ בְּקוּל כָּל רַב וּמוֹרָה
שִׁיתְרָה אֵיזָה אִישׁ שֶׁיְבוֹאוּ לַד"ת.

וּקִי"ל שֶׁהַנְּתַבֵּעַ יִלְךְ אַחַר הַתּוֹבֵעַ עֵי סְנֵהֲדָרִין (דָּף ל"א) וּבְפוֹסְקִים ח"מ ס' י"ד. רַק
שֶׁאֲצִלְנוּ דָּנִין ע"פ הַמְּנַהֵג שֶׁהַתּוֹבֵעַ הוֹלֵךְ אַחַר הַנְּתַבֵּעַ.

וְכַתֵּב הַרְשָׁד"ם ס' ז' הַטַּעַם מִשּׁוּם קִטְטוֹת. וְהָרִיב"ל ח"ג ס' צ"ז פָּתַב טַעַם אַחַר ע"ש.

וְלִזְהוּ בַּנ"ד שֶׁקָּבְלוּ כְּבָר עַל עֲצָמָם לְשִׁאוֹל כָּל או"ה שֶׁלָּהֶם מְהֻרַב דַּר' וְכֵן בְּכָל צְרָכֵיהֶם
פּוֹנִים לַר' מִצַּד קַרְבַּת הַמָּקוֹם. מִמִּילָא מְחַוְּיָבִים לְבוֹאוּ לַד"ת ג"כ לַר'.

שֶׁבָּזָה לֹא יֵהִי קִטְטָה כִּינּוּן שֶׁהַמָּקוֹם קָרוֹב לוֹ. וְגַם כִּי כְּבָר קָבְלוּ אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרַב וּמוֹרָה
וּמְחַוְּיָבִים בְּכַבּוּדוֹ.

וְגַם טַעַם הָרִיב"ל שֶׁשֶׁם שֶׁהֵם נִכְנָעִים יוֹתֵר לְרַב שֶׁבְּעִירָם וַיִּשְׁמְעוּ יוֹתֵר בְּקוּלוֹ. שִׁיף ג"כ
בַּנ"ד.

דְּכִינּוּן שֶׁצָּרִיכִים בְּכָל עֵת לְבוֹאוּ לְפָנֵי הַרְב דַּר'. יִשְׁמְעוּ יוֹתֵר בְּקוּלוֹ מִפְּנֵי הַבוֹשָׁה.

וְלִזְהוּ נִרְאָה שֶׁהַרְב דַּר' יָכוֹל לְהַזְמִינָם לַד"ת. וְאִם יִסְרְבוּ דִינָם כְּמְסֻרָבִים: וְהַכְּנָסַת רַח"ש
לְכַאוּרָה שִׁיכִים לַג' כִּינּוּן שֶׁצָּרִיכִים לַעֲשׂוֹת שֵׁם טְרוּיִשִׁין כְּחוֹק.

אֲכֵן נִרְאָה דְּזָה שִׁיף רַק לְעִנְיָן הַקְּצָבָה שֶׁצָּרִיף לְשִׁלּוֹם ע"פ דִּינָא דְּמִלְכוּתָא בְּעַד הַטְּרוּיִשִׁין.
אֲכֵן מָה שֶׁנִּהְיָו הַרְבָּנִים לִיקַח יוֹתֵר הוּא רַק מִצַּד שֶׁקָּבְעוּ הַקְּהִילוֹת לָהֶם פָּרַס לְמַעַן יִוָּכְלוּ
לְמִצּוֹא פְּרִנְסָתָם וְכִמוֹ שֶׁנִּהְיָו עוֹד הַכְּנָסוֹת שׁוֹנוֹת לְקַחַת בְּעַד שְׁאוֹלוֹת רִיָּאָה וּבְעַד פֶּסֶק
בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת וְעֵי בְּזָה בַּאו"ת ס"ט.

וְזָה שִׁיף רַק לְהַרְב שֶׁהֵם פּוֹנִים אֵלָיו בְּכָל צְרָכֵיהֶם. וּלְפ"ז הִזְהוּ נִרְאָה שֶׁלְּהַרְב שֶׁל הַגְּלִיל
שֶׁלָּהֶם יִתְנוּ בְּעַד הַטְּרוּיִשִׁין כְּפִי קַצְבַּת הַמְּמַשְׁלָה.

וְלְהַרְב שֶׁהֵם פּוֹנִים אֵלָיו בְּכָל צְרָכֵיהֶם יִתְנוּ רַח"ש כְּפִי הַנְּהוּג בְּכָל תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל. אִף
י"ל דְּכִינּוּן שֶׁאִין שִׁיכִים לְגְלִיל שְׁלוֹ.

לֹא נִתְחַיְיְבוּ בְּשׁוּם הַכְּנָסָה לְהַרְב. וְהַרְב לֹא יוֹכַל לְעַכֵּב שְׁלֹא לְהוֹרוֹת לָהֶם או"ה.

דְּהָא בְּאַמַּת אֲסוּר לְקַבֵּל שְׁכָר עַל הוֹרָאָה. וְרַק שְׁלוּקִיָּהִם שְׁכָר בְּטִילָה.

וְנוֹתְנִים לָהֶם הַכְּנָסוֹת שׁוֹנוֹת לְצָרְכֵי מְחִיָּתָם שִׁיָּהָא פְּנוּי לְהוֹרוֹת וְכַמ"ש הַתְּנָמִים שֵׁם.
וְזָה שִׁיף רַק בְּגְלִיל שֶׁנִּתְקַבֵּל שֵׁם.

אָבֵל בְּאַנְשִׁים הַפּוֹנִים אֵלָיו מִגְלִיל אַחַר אֵין שְׂיִיף זֶה. וּכְבֵר פְּתִיבּוֹרֵי ח"ב ס' ב' אֹת ז' לְדוֹן שְׂאָסוֹר לְקַבֵּל שְׂכַר הוֹרָאָה וּפְסֵק דִּין מְאַנְשִׁים שְׂאִינָם מִגְלִיל שְׁלוֹ.

וְאַף שְׂפָכֵר נִהְגוּ לְקַבֵּל. מ"מ לְעַכֵּב הַהוֹרָאָה בְּשִׁבִיל שְׂאִין מְשַׁלְמִים לוֹ.

וְדַאי לֹא שְׂיִיף. רַק י"ל שְׂהֵרֵב יוֹכֵל שְׁלֹא לְהַשִּׁיב לָהֶם הוֹרָאוֹת וְדִינִים בְּאוֹמְרוֹ שְׂאֵחַר שְׂאִינוֹ מְחַוֵּיב בְּזֶה.

דִּי לוֹטְרָדוֹת עִירוֹ וְגִלִּיל שְׁלוֹ. וְגַם פִּי בְּנֵי הָעִיר יִתְרַעְמוּ אִם יַעֲנֶה או"ה לְאַחֲרִים וְעִי"ז יִנְדָּמֶן שְׁלֹא יוֹכֵל לְעַנּוֹת לְבְנֵי עִירוֹ בְּמוֹעֵדוֹ פְּרָאוֹי וְכַגּוֹן שְׁזֶה בָּא מִקּוֹדֵם עִי"ח מ"מ ס' ט"ו וְי"ד ס' רמ"ב בְּדִינֵי הַקְּדִימָה לְמִי לְהַשִּׁיב.

רַק אִם רוֹצִים דְּוֹקָא לְפָנוֹת אֵלָיו. אֲזִי עֲלִיָּהֶם לְהַסְכִּים שְׂיִהְיוּ שְׂיִיכִים אֵלָיו בְּכֹל הַהַכְּנָסוֹת הַנֶּהוּגִים.

וּבְאִנְפֹן כְּזֶה לֹא יִתְרַעְמוּ בְּנֵי הָעִיר כְּשִׂיִדְעוּ שְׂיִישׁ לְהֵרֵב הַכְּנָסָה מֵהֶם. וְהָרִי הֵם פְּכֹל בְּנֵי הַגְּלִיל שְׁלָהֶם.

וְע"ש בְּחִיבּוֹרֵי בְּזֶה. וּבְאִנְפֹן כְּזֶה אֶפְשָׁר שְׂיִיכֵל לְקַחַת מֵהֶם רַח"ש הַנֶּהוּג.

וְרַק אוֹלֵי יוֹכְלוּ לְפַחּוֹת מִזֶּה מֵה שְׂצָרִיכִים לְתַת לְרַב הַגְּלִיל בְּעַד הַטְּרוֹיִשִׁין כְּפִי הַקְּצָבָה מֵהַמְּשַׁלָּה יר"ה בְּעַד זֶה: נָשׁוּב לְעַנֵּן הַשְּׁחִיטָה שֶׁהוּא עֵינְקֵר סְלַע הַמַּחְלֻקָּת בִּינֵיהֶם אַחֲרֵי שְׂבִאֲרָנוּ שְׁזֶה תְּלוּי בְּדַעַת בְּנֵי הַיִּשׁוּב הַחֲדָשׁ אֶצֶל מִי שְׂרוֹצִים לְשַׁחֲט בְּקַבִּיעוֹת.

לְזֹאת עֲצָתִי שְׂיִקְיִמוּ כְּפִי שְׁנִתְּפָשְׁרוּ מִכְּבֵר. וְלֹא יִצְטָרְכוּ לְגִלוֹת דַּעַת לְבְנֵי הַיִּשׁוּב שְׂתְּלוּי בְּדַעַתָּם.

כִּי עִי"ז אֶפְשָׁר שְׂיִתְּפָצוּ לְשַׁחֲט אֶצֶל מִי שְׂיִזְנִיל לָהֶם וּשְׁנִיָּהֶם לֹא יִרְוִיחוּ. וְכֹאֶשֶׁר יִתְּפָשְׁרוּ בִּינֵיהֶם ג' ור' אֲזִי יוֹכְלוּ לְהַעֲמִיד קַצְבַּת תְּשֻׁלוּמֵי הַשְּׁחִיטָה בְּאִנְפֹן שְׂיִסְפִיק גַּם עַל מֵה שְׂיִצְטָרְכוּ לִיתֵן לְשׁו"ב דג' כְּפִי שְׂגָמְרוּ מִכְּבֵר בִּינֵיהֶם.

וּיִקְיִמוּ בְּזֶה מְשַׁפֵּט שְׁלוֹם שְׁפָטוֹ בְּשַׁעֲרֵיכֶם שְׁזֶהוּ פְּשָׁרָה עִי סְנֵהֲדָרִין (דף ו'): סִימֵן לֹא עַ"ד אֶשֶׁר עוֹרְרָנוּ כְּבוֹדוֹ בַּמ"ש הַטּוֹטו"ד מֵהַדו"ג ס' פ"ה לְהַחְמִיר בְּשׁו"ב שְׂאִינוֹ רוֹאָה רַק ע"י בְּתֵי עֵינִים. וּפְקַפֵּק עַל דְּבָרָיו בְּדָבָרִים יְשָׁרִים.

וְחַפֵּץ לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזֶה. וְהִנֵּה קִשָּׁה עָלֵי לְגִלוֹת דַּעַתִּי בְּדָבָר שְׂתְּלוּי בּוֹ חֲזִי כְּמָה נְפִשׁוֹת.

אֲכֹן הֲלֹא תוֹרָה הוּא. וְהַחֹב מוֹטֵל עָלֵינוּ לְכַרֵּר הַדִּין עַל בְּנֵי רִיו.

אָבֵל מְטָרְדוֹתֵי וְגַם כִּי אֲנִי עוֹסֵק בְּרְפוּאוֹת אַבְאָר בְּקוֹצָר: הִנֵּה הַטּוֹטו"ד שֶׁמֶ כְּתִב דְּהָרִי כְּתִב הַמַּג"א ס' תל"ג דְּנָגַד חֵלּוֹן שֶׁל זְכוּכִית אֵין לְבָדוֹק. וּמוֹכַח דְּזְכוּכִית אֵין נִיָּדוֹן כְּאַבּוּקָה.

וּא"כ גַּם בְּשַׁחֲטָה דְּבַעֲיָנֵן אוֹר הַדּוֹמָה לְאַבּוּקָה. לֹא מְהֵנִי ע"י בְּתֵי עֵינִים עכ"ד.

וְלְכֹאֲוֹרָה דְּבָרָיו תְּמוּהִים דְּהָא הוּא בְּעַצְמוֹ כְּתִב בְּסִי' ס"ו דְּבַחְמֵץ שְׂאֵנִי מְשׁוּם דְּבַעֲי בְּדִיקָה בְּחוֹרִין וּבְסֻדְקִים. מִשָּׂא"כ בְּשַׁחֲטָה שְׂבָנְקֵל יִרְאָה אִם שְׁחַט רֹב אוֹ לֹא וְכֵן אִם לֹא עָשָׂה הַגְּרָמָה.

וְדַבְעִינוּ אַבּוּקָה בְּשַׁחֲטָהּ. הוּא כַּמ"ש הַתַּב"ש מְשׁוּם שְׁמָא יְכַבֵּה.
וְגַם עֵיקַר דְּבָרָיו מְפָרְכִים דְּהָא בְּשַׁחֲטָהּ הַמְנַהֵג לְשַׁחֲטָהּ בְּיוֹם בְּחֶדֶר שְׁאוֹר הַיּוֹם נִכְנָס בּוֹ
דְּרָף חֲלוּנוֹת שֶׁל זְכוּכִית וְאִין בְּזַה שׁוּם פְּקוּפּוּק. מִשָּׂא"כ בְּחֶמֶץ.
וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְּגַבֵּי חֶמֶץ בְּעִינֵינוּ בְּיוֹם דְּוִןקָא בְּחֶצֶר אוֹ אַכְסְדְּרָה שְׁאוֹרָה רַב יַעוּ"ש לְהַכִּי
פְּתַב הַמַּג"א לְהַחְמִיר בְּחֲלוֹן שֶׁל זְכוּכִית. מִשָּׂא"כ בְּשַׁחֲטָהּ.
וְעוֹד יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין חֲלוֹן לְבֵית עֵינַיִם. דְּשֵׁם פְּשֵׁהָאוֹר נִכְנָס רַק דְּרָף חֲלוֹן.
י"ל שֶׁהוּא פְּתָה וְחֲלוּשׁ. מִשָּׂא"כ הַמַּבִּיט ע"י בַּת"ע הָאוֹר הוּא פְּרָאוּי רַק הוּא רוֹאֵה אֶת
הָאוֹר ע"י הַבַּת"ע.

כִּי אִין פְּעֻלַת הַבַּת"ע לְהַכְנִיס הָאוֹר לְבֵית פְּדִי שְׁנַאָמֵר שְׁהָאוֹר הוּא חֲלוּשׁ אֲבָל פְּעֻלַתָּם
הוּא לְעֶזְרָה לְעֵינַי הָאָדָם שְׁיִרְאוּ פְּרָאוּי. וּבְסִפְרֵי הַטְּבַע יֵשׁ חֲקִירָה אִם יֵשׁ בְּכָל דְּבָר פֶּתַח
בְּטְבַע לְהַתְרַאוֹת לְעֵין הַמַּבִּיט עָלָיו.

אוֹ הַפֶּתַח הוּא בְּעֵין לְרֵאוֹת אֶת כָּל דְּבָר שֶׁלְפָנָיו וְלְדַבְרֵי שְׁנֵיהֶם הַבַּת"ע מְכַשְׂרִים אֶת
הָעֵינַיִם לְרֵאוֹת אֶת אֲשֶׁר לְפָנֵיהֶם אֲבָל אִין פּוֹעֲלִים מְאוּמָה בְּדַבְרֵי הַמּוֹחֵשׁ לְהוֹסִיף אוֹר
עָלָיו וּבַמַּק"א בְּאַרְנוֹ שְׁאֶפְשֶׁר שְׁזַהוּ טַעַם הַמַּחְלֻקָּת בְּהִיזְק רֵאִיָּה אִי שְׁמִיָּה הִיזְק.
דְּאִי נִימָא שְׁהַדְבָר הַמּוֹחֵשׁ שׁוֹלֵחַ קַרְנֵי אוֹר וְגוֹרֵם שְׁהַעֵין יִרְאֵה אוֹתוֹ. א"כ אִין הָעֵין עוֹשֶׂה
מְאוּמָה.

כִּי הוּא רַק מִתְפַּעֵל ע"י דְּבָר הַמּוֹחֵשׁ. וְלֹא שְׁמִיָּה הִיזְק.
אֲבָל אִי נִימָא שְׁהַעֵין עוֹשֶׂה פְּעֻלַת הָרֵאִיָּה א"כ הוּי שְׁמִיָּה הִיזְק. וְעִי' סְנֵהֲדָרִין (ד' ס"ה
ע"ב) דְּרֵאִיָּה לֹא הוּי מַעֲשָׂה.

וְהַר"ף גּוֹרֵם שֵׁם גִּירְסָא אַחֲרַת וַאֲכַמ"ל בְּזַה]: אֲכַן נִרְאֵה דְּאַף שְׁדַחֲנוּ טַעַמוֹ שֶׁל
הַטוֹטו"ד. מ"מ עֵיקַר דִּינּוֹ י"ל שְׁחֹזֵר וְנִרְאֵה אֲצֻלְנוּ שְׁהַשׁוֹחֵט הוּא הַבּוֹדֵק.

וּבְבִדְיָקָה וְדֵאִי שְׁצָרִיף רֵאִיָּה טוֹבָה לְרֵאוֹת אַף נִקְוָדָה קַטְנָה וְגַם צָרִיף לְרֵאוֹת בְּצַמְצוּם
מְקוֹם הַסִּירְכָא פְּדִי לְדַעַת כְּשִׁיבְצָבִץ אִם הוּא תַּחַת הַסִּירְכָא וְיִדּוּעַ שְׁיֵשׁ בְּתֵי עֵינַיִם שׁוֹנִיִם.
וְיֵשׁ שְׁמַגְדִּילִים הַדְּבָר.

וְיֵשׁ שְׁמַקְטִינַיִם וּמְקַרְיָבִים אֶל הָעֵין. וְיֵשׁ שְׁמַעֲקָמִים הַדְּבָר.
וּבְיוֹתֵר יֵשׁ לְחוּשׁ לְעַנְיֵן מְרֵאוֹת שְׁבְרִיָּאָה. כִּי יֵשׁ בַּת"ע שְׁמֵשְׁנַיִם מְרֵאוֹת הַדְּבָר הַנִּרְאֵה וְגַם
דְּהָא אִיתָא בְּגִדָה (דָּף כ"א) שְׁאַסוֹר לְרֵאוֹת מְרֵאוֹה רַק דְּרָף זְכוּכִית כּוֹס טְבְרִיָּא פְּשׁוּט.
כִּי זְכוּכִית עֲבָה מְשַׁנָּה הַמְרֵאוֹה ע"ש. וּמִזֵּה יֵשׁ לְהַעִיר עַל קִצַּת רַבָּנִים שְׁמַבִּיטִים עַל פְּתָמִים
בַּבַּת"ע.

אַף י"ל בֵּינּוֹן דְּבִלָּא"ה אֲנוּ מְחַמְרִים בְּכָל מְרֵאוֹה. לְזַה אִין לְחוּשׁ לְזַה.
כִּי אַף אִם יִשְׁתַּנָּה קִצַּת ע"י הַבַּת"ע. בַּכ"ז פְּשִׁירָאָה שְׁיֵהָא בּוֹ קִצַּת אֲדַמוּמִית יְטַמְאָנוּ.
וְלָכֵן אוֹתָם שְׁמַבִּיטִים ע"י בַּת"ע יְרוּקִים שְׁפָל דְּבָר נִרְאֵה בְּהֶם כְּמוֹ יְרוּק קִצַּת. וְדֵאִי
שְׁצָרִכִים לִיזְהַר בְּזַה] וַאֲכ"ה גַּבֵּי רֵאִיָּה יֵשׁ לְחוּשׁ לְזַה וְעִי' חִיבּוּרֵי ח"א ס' מ"ח.

ואף דקצת פוסקים פתבו שעיקר בדיקת הריאה הוא משום סירכות. ואגב תיקנו שישמימו לב לשארי דברים.

כ"ז אם נקח לכתחילה שו"ב שקשה עליו לראות פראוי. הני פאלו מבטלים לכתחילה תק"ח בבדיקת הריאה בפרט זה, וכן לפי הנהוג פעת בהשחזת מדינת פולין שעיקר בדיקת הספין אצלם הוא ע"י מראית העין.

בזה נדאי יש לחוש שע"י הבת"ע לא יראה נקודה דקה אם תהי' על חוד הספין. וגם לפעמים יפול אבק על הבת"ע או לחלופית וניזעה מן האויר ולא יראה בהם פראוי.

והוא לא ירגיש בזה מטרתו. לזה לענ"ד יש מקום גדול לחוש לזה.

נהרי חזינו שבנר חששו חז"ל שמא יכבה. אף שהוא ניכר תיכף.

מכ"ש הכא שיש לחוש שהבת"ע יתפסו באבק וניזעה ולא ירגיש. ואף שהתב"ש בסק"ד הסביר הטעם שמא בין כף יתרחב הנקב.

דבריו דחוקים. דהא לא חיישינו לזה בבהמה כדקיי"ל בסי' כ"ה.

וכ"כ התוס' בזבחים (דף נ"ז ע"ב) שבדבר שאינו מורגש כ"כ גזרו יותר מדבר המורגש יעו"ש. ובגוף הדבר שכתב התב"ש בשם הא"ז הגדול שהטעם הוא שמא יכבה ליתא זה שם.

ורק פתב שם הלכך פשאבוקה פנגדו שוחט לכתחילה ול"ח שמא יכבה. ונראה שמזה דקדק התב"ש דרק באבוקה ל"ח.

אבל בנר חיישינו. אבל ז"א דשם מדקדק מדתנו ששוחטין לכתחילה בלילה.

ומוקי לה הש"ס פשאבוקה פנגדו לילה דומיא דיום. וקשה דא"כ מאי רבותא לזה פתב דהרבותא שאין חוששין שמא יכבה.

אבל בנר י"ל הטעם משום שאורו מועט. וכ"כ הא"ז שם אח"כ.

מיהו לכתחילה לא ישחוט בלא אבוקה שמא ינבל את שחיטתו. הרי שהטעם הוא משום שמא ינבל.

ולא משום שמא יכבה. וכ"כ שם שאם שחט בלא אבוקה יבדוק אח"כ הסימנים פנגד אבוקה או ביום הרי מפונש שהטעם משום שאורו רב.

ומזה נדחה ג"כ מ"ש התב"ש הטעם שיתרחב החתך וכמוכן ואקצר: ונהי דשו"ב שנתקלקלה קצת ראיתו וההכרח עליו לראות ע"י בת"ע. ודאי שאין לסלקו אם רק רואה ע"י בת"ע פראוי.

והוא ירא שמים ומתון שאפשר לסמוך עליו שיהיה הבת"ע שלו נקיים פשיביט בהם פעת שחיטתו ובדיקתו. פי החומר בזה נוגעת לחיי פמה מאות נפשות.

וגם פי עי"ז ירא השו"ב ללפנש בת"ע. ואף פשתקלקל ראיתו לא ירצה לגלות ויכשיל הרבים עי"ז.

ולזה יותר טוב להתיר ע"י הבת"ע. פדי שלא יבוש לגלותו.

וּכְעֵין הָא דְאִתָּא בְּגִיטִין (דָּף נ"ג) שְׁפָטְרוּ מְנַסֵּף מְטַמֵּא וּמְדַמַּע כְּדֵי שְׂיֻדְיעַ. אַבְל לְמִנּוֹת לְכַתְחִילָה לְשׁו"ב אֵת אִישׁ הַרוּאָה ע"י בַּת"ע.

וְדַאי רָאוּי לְמִנּוּעַ מִזֶּה. וְאִם בְּדַבְרֵים הַנּוֹגְעִים אֶל הַגּוֹף מְחַפֵּשׁ אָדָם לְמִצּוֹא דְבַר הַיּוֹתֵר בְּטוֹחַ מְנַזֵּק וּמַכ"ש בְּדַבַּר הַנּוֹגֵעַ לְנַפְשׁ לְהַכְשִׁיל הַרְבִּים בְּנִבְלִיּוֹת וּטְרִיפוֹת חֲלִילָה לָנוּ מְפֹאֵלָה.

וְהַמְקִיל בְּזֶה כְּדֵי לַעֲשׂוֹת טוֹבָה לְהַשׁו"ב הוּא מֵיְקַל בְּחֵיָיו. וְקוֹרָא אֲנִי עָלָיו מְאָמֵר חֲזו"ל הַרִי הוּא כְּנֹשֶׁר מְמוֹן וּמְאַבֵּד נַפְשׁוֹת.

וְאִם יֵשׁ לוֹ עֵינַיִם חֲלוּשׁוֹת. מִי מְכַרִּיחוֹ לְהַתְפַּרְנֵס מִמְּלַאכַת שׁו"ב.

וְאִם שְׂבַפְהֵינָם לֹא מְצִינּוּ שְׂיֻפְסְלוּ מִחֲמַת חֲלִישַׁת רְאֵיָתָם. רַק בְּמוֹמִים שְׂבַעֵינֵיהֶם.

הֵינּוּ מְשׁוּם דְשִׁחִיטַת וּבְדִיקַת הַקְּרָבָנוֹת הֵיוּ כְּפָרִים גַּם בְּזֶר כְּפִדּוּעַ וְעַי' תּוֹס' קְדוּשִׁין (דָּף ע"ו). וְעַכ"פּ הַרִי הֵיךָ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שְׂאָרֵי עֲבוֹדוֹת.

וּבְלֵא"ה נִרְאָה שְׂכַהֵן הֵיךָ אֲסוּר לְלַבֵּן בַּת"ע בְּשַׁעַת עֲבוֹדָה דְּהוּי כְּתוּסְפוֹת בְּגָדִים וְעַי' עִירוּבֵין (דָּף ק"ג). רַק שִׁחִיטָה לֹא עֲבוֹדָה הוּא: וְכֵן יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁהֵם קֹצְרֵי הַרְאוֹת וְאִין רוֹאִים עַד שֶׁמְקַרְבִּים הַדְּבַר קְרוֹב מְאֹד לְעֵינֵיהֶם.

וְאִתָּם וְדַאי שְׂאִין רָאוּי לְמִנּוֹתָם לְשׁו"ב לְכַתְחִילָה. כִּי הֵם בּוֹשִׁים לְהַרְפִּין רֵאשָׁם קְרוֹב מִמֶּשׁ לְבֵית הַשִּׁחִיטָה לְרֵאוֹת אִם נִשְׁחַטוּ רֹב הַסִּמְנַיִם.

וְכֵן בְּעַת בְּדִיקַת הַרְיָאָה בְּלִמֵּי אֲפֻשֶׁר שְׂיֻרְפִין רֵאשׁוֹ אֶל הַרְיָאָה וְלְבַדּוֹק כָּל חֲלָקֵי הַרְיָאָה. וּבְפֻרְט בְּעֵתֵים הַלְלוֹ שְׂאֵם יִרְאָה הַקָּצֵב שֶׁהַשׁו"ב מְחַפֵּשׁ יוֹתֵר מְדַאי בְּרֵיאוֹת בְּהַמְתּוֹ.

אִזִּי יִמְלֵא חִיָּמָה וְכַעַס. וְכִשְׂמֵרְפִין רֵאשׁוֹ נִרְאָה כְּאִילוּ מְחַפֵּשׁ יוֹתֵר מְדַאי.

וּמִמֵּילָא יִירָא הַשׁו"ב מְצַעֲקָתוֹ וְלֹא יְבַדּוֹק כְּרֵאוּי. וְגַם כִּי לֹא יִרְצֶה לְהִיּוֹת מְשׁוֹנָה מִחֲבֵירָיו הַשׁו"ב.

וְיִקַּל בְּבַדְקָתוֹ. וְיִצָּר לֵב הָאָדָם רַע.

וְאִם הוּא יִירָא שְׂמִימִים יֵשׁ לְחֹוֹשׁ אֲשֶׁר בְּהַמְשָׁף הַזְּמַן יִתְרַגַּל בְּזֶה וְיִתְפַּתֵּה לְקוֹל יִצְרוֹ. כְּאֲשֶׁר רָאוּנוּ כְּמָה פְּעָמִים אֲשֶׁר שׁו"ב יִירָא שְׂמִימִים הִסִּיתוֹ יִצְרוֹ לְסוּר מִדְּרָף הָאָמַת לְמַעַן לֹא יֵאמְרוּ שֶׁהוּא גְרוּעַ מְשׁוֹתְפוֹ הַשׁו"ב וּמְטַעֵם זֶה כְּשֶׁמְמַנִּים שׁו"ב צָרִיף לְרֵאוֹת שְׂיָהָא אֲוָן גַּם בְּבְדִיקַת הַרְיָאָה.

כִּי מִי שְׂאִינוּ אֲוָן בְּזֶה. לְבַד שְׂמִפְסִיד מְמוֹן יִשְׂרָאֵל וּמְטְרִיף לְחַנּוּם כְּשֶׁאִינוּ יָכוֹל לְהִסִּיר הַסִּיּוּכּוֹת כְּרֵאוּי.

הַנֵּה הוּא לְפְעָמִים מְאֹכִיל טְרִיפוֹת ג"כ. כִּי הוּא רוּצֶה לְהַרְאוֹת שְׂגָם הוּא אֲוָן כְּשֶׁנִּתְפַּו. וּמַעֲלִים כְּמָה דְבָרִים וְאוֹמֵר שֶׁהַבְּצֻוֹץ אִינוּ בְּמִקּוֹם הַסִּיּוּכָא. אוֹ שֶׁהַקְּרַע הוּא בְּהַתְפַּשְׁטוֹת וְכַדוּמָה.

וְכָל זֶה רָאִיתִי בְּעֵינַי וְלָזֶה חֲלִילָה לְמִנּוֹת שׁו"ב שֶׁהוּא קֹצֵר הַרְאוֹת. וְכֵן אִם אִינוּ רוּאָה רַק ע"י בַּת"ע יֵשׁ לְהַחְמִיר שְׂלֵא לְמִנּוֹתוֹ לְכַתְחִילָה.

ונה מוטל על הרבנים שלא יניחו לאיש פנה ללמוד אומנות שו"ב ושללא ליתן לו פתב קבלה. ויש רבנים החושבים לעשות מצנה למנות שו"ב פנה אם אביו או חותנו הנה שו"ב.

וחלילה לעשות פו כי אף אם נאמר ששו"ב הוא ענין מינוי ושררה שפתב הרמב"ם שפכל מינוי יש דין ירנשה שפנו קודם אם הוא ממלא מקומו ביראת חטא. בכ"ז אין זה שינוי בני"ד שיש לו חסרון בגוף האומנות.

ואין הרבים מתוייבים להכניס א"ע בחשש נבילות וטרופות בשביל שהוא חפץ לירש זכות אביו. וגם כי הלא אינו ממלא מקומו ביראת חטא.

כי אילו הנה ירא חטא. לא הנה חפץ להיות שו"ב פינו שפחלשה ראיתו.

או שהוא קצר הראות. כי יש לו לחוש לכל מה שבארנו.

וכל ירא שמים פורש מחשש עבירה ממכשול. ואנכי ראיתי סוחר אחד שלא רצה ליקח לחנותו איש קצר הראות כי אולי לא יראה היטב את המשקל וכדומה וקו"ח לדבר הנוגע להנשמה ומי שרוצה להיטיב.

ייטיב בשלו ולא בדבר הנוגע לרבים דמאן פייס ומאן שביק: סימן לב פבוד הרה"ג וכו' מו"ה מרדכי נ"י הרב דק' פעסטשאנקא. ע"ד אשר אשה אחת קנתה חתיכת טרפש הפכד וניקרה אותו ומלחתו ובישלה אותו.

ואחר הבישול מצאה מחט שחורה בלא חלודה טמונה בפשר הטרפש. ובמקולין היו שתי בהמות שחוטות אחת גדולה ואחת קטנה.

ואין ידוע מאיזה בהמה הנה הטרפש הנה. וכבר נמפר הרבה בשר מהבהמות הנה וגם נתפשל והורה מעכ"ת להכשיר הבשר הנמפר.

ולאסור הבשר שנמצא עדיין במקולין. והאריך בדברים נכונים.

וחפץ לדעת דעתי בזה באשר יצאו עוררים על הוראתו: הנה באשר אני נוסע היום מביתי על איזה ימים אשיב בקוצר כי כבר הונכרה הלכה זו בשו"ת צ"צ סי' ק"ז וכן שאר אחרונים בסימן מ"א האריכו בזה ע"ש בתב"ש ופר"ח וכו"פ ופמ"ג הללו מתירין והללו אוסרים.

ועיקר טעם האוסרים הוא בשביל שרוב הנבלעים הם דרך הנושט. ולזה אין להתיר נגד הרוב אף דאיכא ס"ס.

והנה כבר בארתי בע"ה בחיבורי ח"ב סי' נ"ו שהרבה פוסקים ס"ל דאמרינו ס"ס אף במקום רוב. ועוד דיש לדון בני"ד דהא קי"ל בקדושין (דף ע"ג) ובברכות (דף נ"ג) דתרי מיעוטי מצטרפו נגד הרוב להיות כפולגא ופלגא.

ובני"ד ג"כ יש מיעוט הנבלעים דרך הקנה. ומיעוט שבאה מחוץ דרך הצלעות לתוך הפכד, ומיעוט שנתחבה אחר שחיטה.

וכ"ז מצטרף נגד הרוב והוי פלגא ופלגא ואוקמא אחזקת בשרות. וגם דשמא האסור הוא שור הקטן ובטל בגדול לדעת הרבה פוסקים.

וּלְזֶה יָפָה הוֹרָה כְּתוּר"ה בְּזֶה לְהַתִּיר בְּשֵׁר הַנִּמְכָּר. וְרַק הַחֲמִיר בְּבִשָּׁר הַנִּמְצָא בְּמִקּוּלֵינוּ
לְחֹוֹשׁ לְדַעַת הַמַּחְמִירִים בְּכַגּוֹן זֶה: סִימָן לֵג ע"ד מ"ש בְּחִיבוּרֵי ח"ב ס"י ז' דְּלֶהֱכִי פְּסָקוּ
הַטּוֹש"ע דְּמוֹתֵר לְשַׁחַט בְּסָפִין שָׁל ע"ז מִשּׁוּם דְּשַׁחֲטָה אֵינָה מִצְוָה חִיּוּבִית רַק רְצוּנִית
בְּשֵׁרוּצָה לְאַכּוֹל בְּשֵׁר.

וְהַקְשָׁה כְּבוֹדוֹ דְּהָא גַם חֲלִיצָה לֹא הוּיָא מִצְוָה חִיּוּבִית כִּמ"ש ח"ה ס"י פ"ה וְהַעֲנִיג יו"ט
ס"י קע"ו. וּבכ"ז קי"ל בִּיבְמוֹת (דָּף ק"ג ע"ב) דְּלֹא תַחְלוּץ לְכַתְּחִילָה בְּסַנְדָּל שָׁל ע"ז
וּכ"פ הֶרְמֵב"ם וְטוֹש"ע.

וְהִנֵּה כְּבָר הֵבִיא כְּבוֹדוֹ דְּבָרֵי הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁפָּתְבוּ שָׁם הַטַּעַם דְּהוּי כְּאֵלוֹ הִיא נְהִיגִית מִזֶּה
שֶׁמִּוֹתֵר ע"י הַחֲלִיצָה לְהַנְשֵׂא. וְהוּבָא בְּחִיבוּרֵי ח"ג ס"י נ'.

וְגַם הוּא י"ל שֶׁנִּהְיָה דְּלֹא יִהְיֶה לִיה אִיתְּמָא כָּל שְׁעָדִיין אֲגִידָה בְּיָה כְּדֵאִיתָא בְּכַתְּוֹבוֹת (דָּף
ס"ד). אַכֵּן לַעֲנִיד הַדְּבָר פְּשוֹט שֶׁהָרִי א"א לְחַלּוּץ אֵא"כ נַעַל הֵיבָם תַּחְלִילָה אֶת הַסַּנְדָּל
שָׁל ע"ז.

וְזֶה וְדֵאִי אָסוּר דְּהָא נְהִיגָה מִמֶּנּוּ בְּרַגַע זו. וְהַנְעִילָה אָף דֵּא"א בְּלַעֲדָה.

מ"מ אֵינָה מַחְלָקֵי הַמִּצְוָה. וְאָף שֶׁנִּהְיָ שֵׁינָף רַק בְּהֵיבָם אֲבָל הֵיבָמָה בְּשַׁעָה שֶׁחֹלְצָת אֵינָה
עוֹשָׂה שׁוּם אִיסוּר.

בכ"ז לֹא שֵׁינָף לֹא שֶׁמִּוֹתֵר לְחַלּוּץ לְכַתְּחִילָה כִּינֵן שֶׁהֵיבָם עוֹשָׂה אִיסוּר בְּכָל רַגַע שֶׁלְבוֹשׁ
בו. וְא"ל דְּאֵיירִי שֶׁהֵיבָם שׁוֹגֵג בְּזֶה.

ז"א דמ"מ מְנַטֵּל עָלֶיהָ לְהוֹדִיעוֹ תִּיקָף שֶׁיִּחְלָצֶנּוּ מִהֶרָה. וְלֹא לְהַמְתִּין עַד שֶׁתֵּאֱמַר מֵאֵן יִבְמִי
וְגו' וְהוּא יֵאמֵר לֹא תַפְצָתִי וְגו' כְּדִין.

וְגַם כִּי הוּא דְּבָר רַחוּק בְּכַה"ג. וְגַם אֵין לֹא שֶׁמִּוֹתֵר דְּאֵיירִי שֶׁאֵין שָׁם סַנְדָּל רַק זֶה.

דְּזֶה אֵין דּוֹחָה שׁוּם אִיסוּר כִּינֵן שֶׁאֵין לְזֶה זְמַן קְבוּעַ. וּבַפְּרָט לְדַעַת הַסּוֹבְרִים שֶׁאֵינָה מִצְוָה
חִיּוּבִית.

וַיֵּשׁ נ"מ בְּטַעַם דְּמֵאוֹס לְעַנְיָן ע"ז שֶׁנִּתְבַּטְּלָה שֶׁמִּוֹתֵר בְּהִנָּאָה וּמ"מ מִיקָרִי מֵאוֹס בַּע"ז
(דָּף מ"ז). וַיֵּשׁ לְהַאֲרִיף בְּזֶה בְּדָבָרֵי הֶרְמֵב"ם שֶׁבַפ"ח מֵה' לוֹלֵב כְּתַב שֶׁאָסוּר אָף
בְּנִתְבַּטְּלָה.

וְגַבִּי שׁוֹפֵר וְחֲלִיצָה לֹא הַנְּפִיר זֶה. וְכֵן בְּדָבָרֵי הֶרְמֵב"ן וְרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבֵאתִי בְּחִיבוּרֵי שָׁם.

וְעֵי חִיבוּרֵי ח"ג ס"י נ"ט וּמִטְרָדוּתִי הִתְכַרַח לְקַצֵּר: וּבְגוֹף הַדְּבָר אָף שֶׁאֵינִי כְּדֵאִי לְחַלּוּק
עַל ח"ה ס"י וְהַעֲנִיג יו"ט בכ"ז לַעֲנִיד עֵיקַר שֶׁחֲלִיצָה מִצְוָה גְּמוּרָה הוּא וְכַפְּשׁוּת לְשׁוֹן
הַש"ס בִּיבְמוֹת (דָּף כ' ע"ב) דְּבַחֲלִיצָה מִקִּימָא עֲשֵׂה.

וְרַק מְסִיק הַש"ס שָׁם דְּבַמְקוֹם יְבוּם לָאו מִצְוָה הוּא. וְאֵיף אֲפָשֵׁר לֹא שֶׁמ"ע מְפֹרָשׁת
בְּתוֹרָה לֹא תֵּהֵא חִיּוּבִית.

וְגַבִּי שֶׁחֲטָה שֶׁאֵינִי דְּלֹא כְּתוּב וְזַבְחָת רַק כְּשִׁיתָאוּ לְאַכּוֹל בְּשֵׁר. וּמְפֹרָשׁ שֶׁבָּאָה רַק
לְהַתִּיר הָאֲכִילָה מִשֵּׂא"כ הֶקָא.

וגם בעונג יו"ט שם הביא ראיות דהוי מצוה. רק אח"כ הכריע ממ"ש הרמב"ם שאם לא רצתה לחלוץ ואומרת שתשב עגונה כל ימיה כופין אותה משום דאגידה ביה.

אלמא דרק משום דאגידה פייפינו. ולא משום קיום מ"ע ולענ"ד אין בזה הכרע דהתם אנו דנין אם היבם יכול לדרוש שיכופו אותה.

ולזה בעי טעמא דאגידה ביה. אבל משום קיום מ"ע אין זה שייך להיבם.

רק לב"ד כמו שארי מ"ע. וכבר כתב שם העונג יו"ט דכיון שאין לזה זמן קבוע אין שייך לכוף ואף שאומרת שלא תחלוץ כל חיה.

בכ"ז בשביל זה אין שייך לכופה תיכף. ועוד נראה דכיון שחליצה צריכה פנונה.

ובלא פנונה אינה חליצה. א"כ נהי דבשארי מצות כופין כמו שופר ולולב אף דבעי פנונה.

מ"מ פבר כתב הרמב"ם גבי כופין אותו עד שיאמר רוצה אני שפיון שמתרצה לעשותה אמרינו שנתרצה בלב שלם ומכוון לקיים המצוה. מ"מ בחליצה שתלוי גם בכוננת היבם.

י"ל שאין לכופה דהא עדיין מוטל בספק אם יכוון היבם פראוי בשעת חליצה. וגם אפשר שפשתתרצה לחלוץ יחזור בו היבם ולא ירצה.

ותשאר הפפיה שפכו אותה בחנם. וכעין שכתבוהראשונים שלזה לא קבעו ברכה על דבר שתלוי בשנים שמא יחזור בו השני.

וכ"כ הח"צ סי' א' דחליצה הוי מ"ע: ומה שאין כופין אותה בב"ד נדחק הח"צ לומר שהטעם משום שהחליצה באה להתיירה ולכאורה אין לזה ביאור. ויש לבאר זה דכמו דקיי"ל בחולין (דף ק"י) שמ"ע שמתן שכרה בצידה אין כופין.

והטעם נראה כעין הא דאיתא בערכין (דף כ"א) דתיבי טטאות אין ממשפנין אותם. ופירש"י בב"ק (דף מ') הטעם דכיון דבעי פפיה לא משהי ליה.

ומשמע דאף שאומר בפירוש שאינו רוצה להביא הטטאת. מ"מ אין כופין אותו.

וה"ה הכא אמרינו שבנדאי יעשה זאת כדי להשיג השכר (ורש"י פירש בחולין שם דלהכי פתיב שכרה בצידה למימר שאם אינו רוצה לקיים המצוה סגי ליה בזה שלא יקבל השכר] וה"ה הכא בחליצה אמרינו דנדאי תרצה שתהנה מותרת לעלמא ולפירש"י ה"ל י"ל דכיון שגילתה תורה שאסורה לעלמא בלי חליצה.

י"ל דמוכח מזה שאין כופין אותה. רק תשאר באיסורה לעלמא.

ומש"ש הח"צ עוד דחליצה מעושה אינה חליצה פראוי. הוא תמוה לענ"ד דהא גם בשאר מ"ע פגון בלולב ושופר קיי"ל דבעינו פנונה באו"ח סי' ס'.

ובכ"ז מפורש בכתובות (דף פ"ו) שכופין על קיומם. והיינו כמש"ל דמסתמא מתרצה באמת.

וצ"ל דס"ל להח"צ דהתם הטעם שאם אינו מכוון איהו דאפסיד אנפשיה שלא קיים המצוה. ומה יכולים ב"ד לעשות עוד.

והאדם נראה לעיניו. אבל בחליצה שעי"ז משתריא לעלמא.

יש חשש בזה שאם לא תכונן פראוי הרי היא יבמה לשוק. ונהי שאם היבם דורש זה. ההכרח על ב"ד לכופה. אבל ב"ד בעצמם אין מכניסים עצמם בזה. אכן יקשה מערכין (דף כ"א) דאיתא שם שפופין אותו להביא עולה ושלמים אף שצריך דעת בעלים ורצונו. ואם אינו מכונן הרי קרב הקרבן באיסור. וצ"ל דהתם פיון שאומר שרוצה סגי בהכי ולא תלי בכוננה ואקצר ובחזיון פתב במצות יבום ונחליצה שאינו נוהג אלא בזכרים. משמע דס"ל שרק היבם מצנוה על זה. אבל כבר החליטו הפוסקים דגם היבמה שייכא בזה. ע' הפלאה בכתובות (דף כ"ד) ושם (דף מ') ובפנ"י שם.

ועו"ל שלזה אין פופין לחלוץ דהא יבום עדיף. ובמקום יבום אין מצנה בחליצה. לזאת הא אפשר שבהמשך הזמן יתרצו ליבם. ועל יבום אין פופין אותה אם אינה רוצה דהא קי"ל שאין חוסמין אותה. ולזה משהיו את הדבר אולי יתרצו ליבם פיון שאין לזה זמן מוגבל. ולזה לענ"ד החליצה בזה"ז שלא נהגו ביבום.

היא מ"ע חיובית על היבם והיבמה: ואשר כתב פבודו שי"ל דלהכי כתב הרמב"ם שפופין לחלוץ משום גוף המצנה דהא כתב הרשב"א בתשובה סי' י"ח דחליצה יבום שרשם מצנות פו"ר ולהכי אין מברכים עליהם כמו שאין מברכין על פו"ר והרמב"ם כתב בהקדמה לסדר זרעים שאין פופין על פו"ר.

וא"כ אין פופין גם על יבום וחליצה רק משום דאגידא ביה. אף כי דבר בחכמה. אבל אינו מספיק דלשיטת הסוברים שגם היבמה מצנוה על מצנת יבום וחליצה. אין זה שייך לפו"ר דהא אשה אינה מצנוה על פו"ר.

והרמב"ם סתם בזה ומשמע דהמצנה גם על היבמה. וכן עיקר כמ"ש הפלאה בכתובות (דף כ"ד) דאלת"ה למה עשה דיבום דוחה ל"ת בפ"ק דיבמות (ובדף כ') שם.

והרשב"א כתב שם בפירושו שהיא אינה מצנוה על פו"ר ואינה מצנוה גם על יבום. ולשונו שם צ"ע שכתב שאין לברך על מצנה שעיקרה אינה מצנה וכמו חליצה יבום שעיקרה משום פו"ר והיא אינה מצנוה על פו"ר.

ומשמע הפנונה דכיון שאינה מצנוה על זה ע"כ הוי דבר שתלוי בדעת אחרים ואין מברכין עליו כמש"ש הרשב"א מקודם. וקשה דהול"ל בהד"א שאינה מצנוה על יבו"ח.

ולמה אמר שהוא מצנה שעיקרה אינה מצנה. ומשמע מזה דמ"מ יש מצנה על היבמה. רק שורש המצנה הוא מפו"ר וזה דחוק מאוד. וגם גוף הדבר קשה לחדש מדעתינו שיבו"ח שרשם ממצנת פו"ר.

פיון שלא נזכר זה בש"ס. וגם דהא כתב הרמב"ם בהקדמה לס' זרעים שפופין על היבום והוא מוכרח לקיים זה יעו"ש ולא הזכיר הטעם בשבילה.

דא"כ אינו מוכרח רק פשהיא תובעתו. ומשמע מזה דס"ל שב"ד פופין על היבום: ובאמת נראה בדעת הרמב"ם שפופין על פו"ר שהרי כתב בפט"ו מה"א ה"ז אם שקה עשר שנים ולא ילדה יוציאנה' או ישא אשה הראויה לילד ואם לא רצה פופין אותו בשוטים עד שיוציא.

הרי מפרש שפופין. דהא לא איירי שם פשהיא תובעתו דבנה איירי אח"כ בהל"י ע"ש. וגם דהא קאמר דסגי שישא הראויה לילד. ומ"ש בהקדמת סדר זרעים שאין פופין היינו משום שיכול לומר שממתין עד שתנצמן ההגונה לו.

או שנפשו חשקה בתורה והינו בפנוי. אבל פשהיא י' שנים ודאי שפופין וכנ"ל: ואשר כתב להקשות למה מברכים בבדיקת חמץ קודם הבדיקה אף שכתבו הפוסקים שעיקר גמר המצוה הוא בשעת ביעור דלהכי מברכין על ביעור חמץ.

ובסופה ולולב ציצית ותפילין קיי"ל בסופה (דף מ"ו) ומנחות (דף מ"ב) שאין מברכין בשעת עשיית הלולב והציצית רק בשעת קיום גוף המצוה. לדעתי הדבר פשוט דבדיקת חמץ הוא תקנת חכמים שמחוייב לבדוק.

וגם כי חיוב השבתת חמץ הוא כן שיחפש את החמץ שיש בביתו וישפיתנו דהא מונה שלא יראה בגבולו חמץ. אבל לולב וציצית ודומיהם אין העשייה חובה וסגי אם נתנו לו במתנה לולב אגוד או טלית מצויצת או שירשם ממורישינו.

וגבי שחיטה שצריך לבדוק הספין קודם. כבר הרגיש הבה"ט בסי' י"ח וכתב הטעם דילמא מימלא ולא שחיט ודבריו נכונים דהא אינו מחוייב לשחוט אם ימלא מלאכול בשר.

אבל בחמץ מחוייב הוא לבער החמץ. ולזה נהגו להניח פתיחי חמץ כדי שימצא בנדאי חמץ.

ולא תהא ברכה לבטלה. והאחרונים חלקו על מנהג זה ע' בדבריהם.

ומטרוזמי ההכרח לקצר: ואשר כתב כבודו אשר מ"ש בחיבורי ח"ג סי' ו' להקשות על הרשב"א מתרומה ולתרץ ע"ז כבר הקשה כן מהרי"פ בשו"ת רעק"א סי' כ"ט וכן תירץ הרעק"א בסי' ל'. שמחתי בראותי שנתחבטו בקושא זו גדולי עולם.

אכן תירוצי אינו תירוצי הרעק"א. כי הרעק"א כתב שתכלית ההפרכה היא הנתינה.

והנתינה הו"א מעשה. ואנכי כתבתי הסברא דהא שחל ע"ז קדושת תרומה מיקרי זה מעשה.

וכעין דאמרינו בריש תמורה דמה שחל קדושת תמורה על הבהמה מיקרי זה מעשה. ותירץ הרעק"א דחוק קצת דהא על גוף הנתינה כתב הרשב"א בתשובה סי' י"ח שאין מברכין מפני שתלוי ברצון המקבל וגם דמשולחן גבוה קזכי וע"כ אין הברכה על ההפרכה בשביל הנתינה.

וגם דע"כ זה תלוי בדעת אחרים שאפשר שלא יקבל הפהו. ואין מברכין על כגון זה כמ"ש הרשב"א שם ואף דאכילת תרומה הוי מצוה פדאיתא בפסחים (דף ע"ב).

מ"מ הא אפֿשֿר שפֿכֿר יש להפֿהו הנה תרומה לאֿכּוּל וְאַקצֿר: סימן לד פֿבוּד הרה"ג וכו' מהרא"י נ"י רב דק' פירלייא, ע"ד עוף או בהמה שיצאו מעיה לחוץ והוקזרו שרוב הפוסקים מתירים ונסתפק כת"ר אם גוף המעינים אסורים משום בֿשֿר בֿשֿדָה וכמו עובר שהוציא אֿכֿר לחוץ.

וחפץ לדעת דעתי בזה: הנה לכאז' יש מקום לאֿסוֹר דכינו דילפינו בחולין (ס"ח) מקרא דבֿשֿר בֿשֿדָה שפֿל הינצא חוץ למחיצתו אסור. א"כ ה"ה באברים הפנימים של הבהמה. וכ"נ ממ"ש הרמב"ם פ"ה מהמ"א הי"ג שהשליא שיצאה מקצתה אסורה משום בֿשֿר בֿשֿדָה אף אם ידוע שאין בה ולד. אלמא דכל מה שבפנים נאסר אם יצא לחוץ אף שאינו ולד.

ואף הראב"ד לא נחלק שם רק משום שאינו אוכל ע"ש. אֿבֿל בגוף הדין מודה שפֿל שְהיה בפנים ויצא אסור משום בֿשֿר בֿשֿדָה: אֿבֿל באמת נראה דסבֿרא דחוץ למחיצה שייך רק בדבר שמצינו בתורה חילוק בין אם הוא לפנים מהמחיצה בין חוץ למחיצה.

וכמו בעובר שפֿל זמן שהוא בפנים. הוא נותר בשחיטת האם ואין לו דין בהמה בפ"ע לענין פמה דברים.

וכשיוצא לחוץ טעון שחיטה ויש לו דין בהמה בפ"ע לענין או"ב ולכל דבר: וכן בקדשים חזינו שבפצורה מותר לאכלם וחוץ לעזרה אסורוכ"ה לשון רש"י בחולין (דף ס"ח ע"א). שגלמד שהרחם הוי מחיצה להתירו.

ובחולין (דף ק"ב) דיליף בֿשֿר מן הסי מקרא דבֿשֿר בֿשֿדָה ופירש"י ותו' שם משום שפירש ממקומו. הפנונה ג"כ דגוף הבהמה הוי כמחיצה שע"י שחיטתו הותרה כל הבהמה ואם נחתם ממנה אֿכֿר לא הותר בשחיטתה וכדתנן ר"פ בהמה המקשה שאם חתם מהטחול והפלויות אסור לאכלו אף לאחר שחיטה.

פי מה שעדיין מונח בתוך הבהמה לאו כלום הוא פנין שפירש מגוף הבהמה. ונדממעט לה שם (בדף ס"ט) מקרא דאותה שלימה ולא חסירה.

הפנונה דכינו דכתיב תאכלו אותה. א"כ לא הותר לאֿכּוּל רק מה שיש לו עדיין חיבור בחיות הבהמה דהוי בכלל לשון אותה.

ולא מה שפֿכֿר נחתם ופירש ממנה. ור"ל דפליג בחולין (דף ק"ג) ולא דריש מבֿשֿר בֿשֿדָה בֿשֿר מן הסי היינו משום דס"ל דלא ילפינו מינה רק דבר שיש לו מחיצה ממש אֿבֿל גוף הבהמה אינו בגדר מחיצה דהא אף אם נשאר האֿכֿר הנחתם בפנים הבהמה אסור ג"כ פנ"ל.

ועכ"פ מה שאברים הפנימים מונחים בתוך הבהמה לא מיקרי זה מחיצה. דהא אינו מחיצה להתיר.

ואטו נימא שהלשון יתא אסור לפי שהוציאנו הבהמה בחייה חוץ לפה. והש"ס בערכין (דף ט"ו) ובמד"ר פ' מצנרע קרי להפה שתי מחיצות בעד הלשון.

של בֿשֿר ושל עצם ע"ש. וע' קדושין (דף כ"ה) דלעינו טבילה הוי פטמון.

ועכצ"ל כמש"ל דזה לא מיקרי מחיצה פינון שאין בזה חילוק לענין איסור נהיתר. והחילוק באמה"ח הוא רק אם הוא מחובר להבהמה או פירש ממנה.

ואף אבר ובשר המדולדל אין בהם אמה"ח אחר שחיטה אף שאין בהם חיות: ומ"ש הרמב"ם דשליא שיעצתה אסורה אף שאין בה ולד. נראה הטעם דשליא אינו מגוף הבהמה רק נעשית ע"י עיבור ולד.

וכמו שהולד נאסר ביציאה חוץ למחיצה. כן נאסרת השליא ובחולין (ע"ז) איתא השוחט את הבהמה ומצא בה שליא נפש היפה תאכלנה וכו' שליא שיעצתה מקצתה אסורה באכילה וכו' מה"מ דת"ר כל בהמה תאכלו לרבות את השליא יכול אפילו יצתה מקצתה ת"ל אותה ולא שלייתה מכדי אין שליא בלא ולד ל"ל קרא אסמכתא בעלמא, ופירש"י פשיטא דאסורה דשמא יצא בה ולד ושליא בתריה אזלא ולא שרייתה שחיטה.

ולכאורה קשה דהא אמרינו בסוגיא שאם קשורה בולד אין חוששין לולד אחר. וא"כ אפשר צריך קרא בכה"ג שידוע שאין בתוכה ולד ובכ"ז אסורה השליא.

וצ"ל דמ"מ דין השליא כדין הולד דכל שיעצתה לחוץ אסורה פינון שאינה מגוף הבהמה וכדעת הרמב"ם. ולפ"ז צ"ל דכוננת הש"ס מכדי אין שליא בלא ולד היינו דאף שאפשר שבשליא זו אין בה ולד כגון שקשורה בולד.

מ"מ הרי א"א שתהי' שליא בבהמה רק ע"י ולד. א"כ דינה כולד ול"ל קרא.

ולפ"ז יש לפרש דקושיות הש"ס ל"ל קרא קאי ארישא ל"ל קרא להחיר השליא דהא דין השליא כהולד. ורש"י פירש דהקושיא אסיפא דשמא יצא הולד נהרי הוא פילוד.

וקשה ל"ל לפרש משום שמא יצא הולד תיפוק ליה דהשליא אסורה בעצמה ע"י שיעצתה וצ"ל דס"ל לרש"י דדריש מקרא לאסור כל השליא אף שיעצתה רק מקצתה. ולזה פירש הקושיא דשמא יצא הולד נהרי פילוד ואסור אף מה שנשאיר בפנים דהשליא דינה כהולד פינון דמחמת ולד אתא.

אף קשה דמה שיניף להקשות על דרשה דקרא מצד ספק שמא יצא. הא קמי שמיא גליא שלא יצא רובו ואצטריך לזה קרא.

וע' תו' חולין (דף כ"ב ע"ב) שכתבו דהיכא שלפעמים כף ולפעמים כף אצטריך קרא למעט אף את הספק ע"ש. והנה הראב"ד בפירושו לת"כ פ' שמיני פירש ג"כ שקושיות הש"ס הוא אסיפא דיעצתה א"צ קרא דבלא"ה אסור משום שמא יצא ראש הולד בתוך מקצת זה.

וקשה כנ"ל דמ"מ אצטריך לאסור את הספק. וצ"ל דהראב"ד לטעמו דס"ל בפ"ט מהט"מ דס' דאו' לחומרא מן התורה, וא"כ לא אצטריך קרא לאסרה.

וכן רש"י י"ל דאזיל לטעמיה לפמ"ש הכרו"פ בבית הספק להוכיח דס"ל דס' דאו' לחומרא מה"ת. ולהכי מקשה ל"ל קרא.

ולפמ"ש התו' בסוטה (דף כ"ח) ד"ה מה דבספק הוי רק איסור בעלמא ואף עשה אין בה יקשה דאצטריף קרא למיהוי לאו הבא מפלל עשה וכמו גבי טמאה דאמרינו דהוי עשה מדממעט מאותה.

וצ"ל דהתו' יפרשו פהרמב"ם דקונשית הש"ס קאי ארישא וכמש"ל [והנה הראב"ד פתב בפירושו לת"כ דאף שהשליא פירשא בעלמא לגבי נלד מ"מ אינה מותרת רק אם היתה בפנים בשעת שחיטה וכמו הענבר וזה סותר דבריו מ"ש בהשגות פ"ה מהמ"א דאף שיצאה לחוץ מותרת דהוי פירשא בעלמא]: שוב ראיתי שהפר"ח בסי' ק"י הביא ראיה מסוגיא זו דס' דאו' לחומרא מה"ת ודחה דשם הוי רוב לחומרא שמה יצא רובו ושמה יצא ראשו.

והנה לפירש"י בגדה (דף י"ח) דיש מיעוט שליות בלא נלד קשה דהוי נמי שני צדדים לקולא. והתו' הקשו שם דנימא סמוך מיעוטא לפלגא שאין בהם רוב נלד.

ומירצו דמיררי התם שידוע שיש בשליא זו נלד. הרי מפירש שהתו' חושבים זה רק לפלגא ולא לרוב.

וכן מוכח בסוגיא דב"ק (דף י"א) לפמ"ש התו' דראשו הוי פילוד ע"ש. ונראה דס"ל דהוי רק ספק אחד אם נולד הנלד ביציאת השליא או לא ובכלל לידה הוי יציאת רוב ויציאת הראש וגם דאין שייך לעשות ספק מיוחד על כל מקצת שאפשר שיצא מהנלד.

ורק הספק הוא אם יצא פדי שיעור לידה או לא [וגם דבמקצת שליא י"ל שיעקר הספק הוא על יציאת הראש. דבמקצתה רחוק לומר שיהיה שם רוב הנלד.

ורש"י ותו' דנקטו רוב הנלד י"ל דל"ד נקטו. וכ"כ התו' בחולין (דף ע"ח ע"א) ד"ה שליא דבמקצת שליא רחוק שיהא רוב הנלד וזהו פונת התו' שם ע"ש.

וע' כרו"פ סי' י"ד סק"ד ביישוב פירש"י דב"ק ואכמ"ל בזה. אף ז"א דא"כ יקשה למ"ד דאין הראש פוטר בנפלים.

והתו' בב"ק (דף י"ח ע"א) כתבו באמת שהספק הוא שמה יצא ראשו. רק רש"י פתב שם דכיון שנימוח הנלד בעינו רובו ע"ש] עוד כתב שם הפר"ח דהש"ס סמוך אפירכא קל דהו משום דינדע דעיקר קרא קאי למעט טחול וכליות.

והוא דחוק גדול פמוכן. ודברי התו' דנדה שם קשה טובא דאי איירי שידוע שיש בה נלד.

א"כ מאי מקשה הש"ס ל"ל קרא נימא דאצטריף לאסור היכא שאין ידוע אם יש בה נלד ועו"ק דכיון דחזינו שיש בה נלד א"כ מאי קאמר שם בסוגיא (דף ע"ז ע"ב) לא שנו אלא שאין קשורה בנלד וכו' הא איירי דחזינו שיש בשליא זו נלד.

וקושיא האחרונה הזאת הוקשה לי עוד בימי חרפי ומצאתיה אח"כ בסד"ט ס"ס קצ"ד וע' בעין יפה שלי בגדה שם: והנראה בזה דהנה בחולין שם איתא אהא דשליא שיעתה מקצתה ל"ש אלא שאין קשור' בנלד אבל קשורה בנלד אין חוששין לנלד אחר ופירש"י דכיון שהנלד עוזבו בפנים מותרת השליא באכילה.

ולפ"ז הרי אפשר שלא יהא הולד בתוך השליא רק נשאר בפנים או שנימוק ויצא לחוץ ואח"כ יצאה השליא ולזה י"ל דהיינו שפירש"י בנדה שם דרוב שליות אינם בלא ולד. הפנונה שרובם יש ולד בתוכם.

והתו' העתיקו לשון רש"י רוב שליות יש להם ולד. ולזה הבינו דס"ל שמיעוטם הם בלא ולד כלל אבל לשון רש"י שם הוא פנ"ל שאינם בלא ולד.

והפנונה בלא ולד בתוכם. והא דפריה הש"ס בחולין (דף ע"ז) מפדי אין שליא בלא ולד ל"ל קרא.

הפנונה דמאיזה טעם נמעט שליא שיצאה מקצתה מקרא דאותה. דאי איירי שיש ולד בפנים א"כ פשוט דהוי כאבר מן הולד פיון שנתרבתה שליא מקרא דכל בהמה וכמו גוף העובר [ועי' בראב"ד בפירושו לתו"כ ובהתורה והמצוה שם לברר מאיזה פסוק נלמד זה מקרא דפ' שמיני או דפ' ראה ע"ש ובמהרש"א חולין (דף ס"ט) ובמזרחי פ' שמיני ואכמ"ל בזה] ואיזה סברא יש למעט השליא מאותה שאסור אף מה שבפנים פיון שהולד שבפנים הוא מותר.

ואי איירי שאין שם ולד אחר בפנים. וא"כ או שנימוק הולד כבר ויצא או שהולד נימוק בתוך השליא.

והנה אם נימוק הולד ויצא כבר. א"צ קרא לאסור מקצת השליא שבפנים.

דאף אם לא יצאה כלל אסורה דלא עדיפא ממיעוט ולד שנשאר בפנים שאסור פיון שיצא רובו. דהא עיקר היתר השליא הוא מצד שהוא מהולד ולא מהבהמה עצמה וכמש"ל.

ואי נימא דהולד נימוק בתוך השליא אפתי אסור שמה יצא רובו במקצת זו ואסורה כל השליא וא"כ הוי רוב לאסור. שמה יצא כבר כל ולד של שליא זו ואף אם לא יצא שמה יצא פעת רובו בתוך מקצת שליא זו והיינו דפריה הש"ס מפדי אין שליא בלא ולד והוא מהמשנה דנדה (דף כ"ו) (והמציינים לא ציינו פראוי) ועלה פירש"י (בדף י"ח) שם שרובם אינם בלא ולד.

ולזה פירש"י בחולין שם דשמה יצא הולד. והיינו כמש"ל.

וימנושב בזה הפל בע"ה דאין זה שייך להא דס' דאו' לחומרא. דהכא פריה מפז רוב וכמש"ל.

ולפ"ז נראה דגם הרמב"ם מפרש דקושיות הש"ס בחולין קאי אסיפא כפירש"י ולא ארישא. כמש"ל וכו' עיקר.

ויש להאריך בזה ולבאר בזה סוגיא דב"ק (דף י"א) ותו' שם אבל אין לי פנאי פעת: עכ"פ שמענו דמ"ש הרמב"ם שהשליא אסורה במה שיצאה לחוץ הוא רק מצד שבא מפז העובר ואינה מגוף הבהמה.

אבל אברי הבהמה אין שייך בהם דין יציאת חוץ. רק אם נחתם בשור מהבהמה מקרי זה בשור בשדה לר' יוחנן וכמש"ל ולזה ביצאו מעיה והוחזרו ודאי שמוותרים שאין בהם דין בשור בשדה.

וכן יש להוכיח מדקאמר הש"ס ר"פ המקשה דילפינו מקרא דבשר בשדה לאסור אבר של עופר שיצא לחוץ. ולא קאמר בפשוטו שיצא מקצת מאברים הפנימים לחוץ.

ועכצ"ל כמש"ל דזה לא מקרי חוץ למחיצה. וא"ל דרביתא קמ"ל דלא נימא דכינון שרוב העופר בפנים שדינו המיעוט שיצא בתר רובו שפפנים וכעין הא דאיתא (בדף ע' ע"א) שם ביצא רובו במיעוט אבר ע"ש.

דא"כ תיקשי מנ"ל באמת למילף זה מקרא פינו דאפשר לאוקמא קרא לאברים הפנימים. ועכצ"ל כמש"ל דלעגנו זה לא מיקרי הבהמה מחיצה וכ"נ (בדף ס"ט ע"א) דמחיצה מקרי מה שגורם איסור פשיצא לחוץ ע"ש: סימן לה ע"ד שהוסיפו בעיר אחת על שרר השחיטה שיהיה זה לשכירות הרב והשו"ב חתם פתב בח"ח ובשד"א בלשון זה הנני מקבל עלי בח"ח ובשד"א שמכל גסה שאשחט פה או בהסביבות השייכים לפה הנני מחוייב לתת להרב דפה וכו' וחלילה לי להעלים ממנו אפילו פרוטה אחת וכו'.

ועתה שוחט השו"ב בעירו עבור עיירות וכפרים אחרים שאין שייכים לשם ואיני נוטן להרב מזה באשר טוען כי א"צ לתת רק מהשייכים לעירו. והרב טוען דכינון שמפורש בכתב מכל מה שישחוט פה.

א"כ תלוי הדבר במקום השחיטה. ולא עבור מי הוא שוחט.

ורק פשישחט במק"א פטור מלתת להרב. והאריך כת"ר בזה משום ספק ח' אי הוי לחומרא וחפץ לדעת דעתמי בזה: לדעתי אין לדון בזה מצד לשון הפתב רק לפי העגנו כדאיתא בגדרים (דף נ"ה ע"ב) שאם היה טעון פשתן והזיע ואמר קונם פשתן עולה עלי.

מותר ללבוש ואסור לטעון ואם היה לבוש ואמר קונם צמר עולה עלי אסור ללבוש ומותר לטעון. וכן (בדף ס"ג) שם גבי בת אחרתו וגבי טפת צוננו וכן קיי"ל ביו"ד סי' רי"ח.

ולזה בנ"ד תלוי אם עשו ההוספה גם על מה שנשחט מעיירות אחרות. א"כ ג"ז נכלל בהאו"ש שקיבל עליו.

ואם לא עשו ההוספה עליהם. ודאי שאין זה נכלל בזה.

ואף דקיי"ל בסי' רי"ח ס"א שבגודר לחבירו בעיננו אומדנא דמוכח. הנה אין לנו אומדנא דמוכח גדול מזה דודאי לא נתחייב השו"ב לתת להרב משלו רק שיתן לו את ההוספה שעשו.

ואף שפתב הט"ז שם סק"ג והמהרי"ט סי' ז' שאין לילף בתר פנונתו היכא שהוא לגמרי נגד לשון הגודר וכן הוכחתי בע"ה באורך בחיבורי ח"ב סי' ס"ח. נראה דהקא אינו לגמרי נגד לשונו.

כי אפשר לפרש לשונו שכל מה שישחוט פה. היינו מה ששייך להאנשים דפה.

וכמ"ש המהרי"ט שם ובחיבורי שם שכל שאפשר להכניס בלשוננו. שפיר אזלינן בתר פוננתו וגם אם אין לפרש באופן זה י"ל דהוי נדר בטעות וקהא דנדריים (דף כ"ה ע"ב) במדיר אנשים ונמצא אביו בתוכם וכן בנמצאו שבתות ויו"ט דבטל הנדר.

וכתב הר"ן שם שאף שהדירם סתם מ"מ אמרינן דנדאי לא הנה מדיר את אביו. וכן קיי"ל בס"י רל"ב ס"ז.

ומכ"ש בנ"ד דנדאי לא נתרצה השו"ב לתת משלו. רק שנתן הפתב שלא יעלים מהרב את ההוספה שעשו עבורו.

וכן מוכח לשון סוף הפתב שחלילה לו להעלים מהרב אף פ"א ואי נימא שקיבל עליו לתת משלו. אין שייך בזה העלמה.

דעלמה מיקרי רק משל חבירו. וכמו גבי אבידה דכתיב לא תתעלם.

וכ"ה בלשון בנ"א קורים לגניבה בחשבון בלשון העלמה: ורק יש לספק אם נעשתה ההוספה גם על של עיירות אחרות או לא. ולכאורה י"ל שאין שייכות ההוספה עליהם כיון שאינם מחוייבים בשכירות הרב שבעיר זו.

וגם דבידם לשחוט בכ"מ שיצו. משא"כ בני העיר שמחוייבים לשחוט אצל השו"ב שקבלו עליהם וכמ"ש בחיבורי ח"ב סי' ב' ג' ובח"ג סי' ל"ה אף שי"ל שנתחייבו רק לשחוט אצל השו"ב מה שישחטו בעירם ואכמ"ל בזה] ויש מקום לומר שעשו ההוספה גם על עיירות אחרות הבאים לשחוט בעירם.

פי אולי ידוע שטוב יותר לפנייהם לשחוט בעירם וכידוע שיש מקומות פאלה ולא אאריף בזה פי צריף לדעת תוכן הדבר וטענת האנשים הנוגעים לזה: ובגוף פתב זה יש לדון במ"ש בו שמקבל עליו באו"ש שמכל גסה שישחוט וכו' הנני מחוייב לתת וכו'.

משמעות הלשון שאינו נשבע על להבא. רק הוא נשבע לשעבר שהוא מחוייב מכבר לתת להרב.

והוי זה רק כאודיתא בשבועה ואין כאן שבועה על להבא ואין לנו לדון בזה מצד שבועה רק מצד חיוב ממין. ואף פי לשון הנני יש לפרש גם על להבא כדאשפחן בכמה פסוקים.

מ"מ לשון מחוייב משמע לשעבר. וגם בלשון הנני יש לדון אי שייך על זה לשון שבועה.

ועכ"פ בזה נראה דהוי רק כהודאה פנ"ל וזה נ"מ רבתא לדינא ואקצר: סימן לו ע"ד שהיה על חוד האונא לאורפה קרום בולט בערף פרוחב קש. ומאמצע חוד האונא יצאה סירכא לשוןמן הלב.

וכשהסירו הסירכא לא היה אפשר לברר אם הוסרה הסירכא מעיקרה. באשר נשאר קצת מהקרום שהיה דבוק לשם על פני אורף חוד האונא.

ולקסיר גם את הקרום הנה היה קשה פי בחוד האונא היה פעין נתרונן מפשר הריאה. וקשה להבחין אינה קרום הנוסף ואינה קרום הריאה: נראה פשוט שא"צ לקלוף מהסירכא רק כפי ראות עין הבודק שישאר שנה לבליטת הקרום בכל אורף האונא דהנה כבר בארתי בחיבורי ח"ב סי' כ"ח בסירכא היוצאה מקרום שפרוס על אינה מקום פריאה

יש להקל לפי שאינה יוצאה מגוף הריאה וכמ"ש התב"ש סי' ל"ה סמ"ב לענין סירכא מקרום דריינוס והב"א בסי' ל"ט סנ"ו בסירכא מבשר בלוי.

וה"ה בנ"ד שיש קרום פרוס על פל החוד. הרי אין הסירכא מגוף הריאה.

רק מקרום הנוסף. וא"ל שהסירכא באה מגוף הריאה והקרום שעל פל החוד הוא התפשטות הסירכא.

ז"א דלמה לנו להחזיק ריעותא. דהא עיקר הטעם שאנו מחמירים בסירכא פתב הרשב"א בחי' משום שהרי הוחל דבר המטריף לפנינו והוא בחיבורי ח"א סי' נ'.

אבל הכא שאפשר שהסירכא אינה מהריאה. אפשר שאין פאן דבר המטריף.

ואמרנו ספיקא לקולא דאוקמא בחזקת כשרות. ובפרט לפמש"ש בחיבורי דסירכות לשון שכיחי טפי שאינם סירכות גמורות ע"ש ועוד נראה דבנ"ד מוכח שאין התפשטות הסירכא פי דרוף הסירכא להתפשט במקצת לצידוי הסירכא ומקמא ומגבה.

אבל לא על פני פל אורף חוד האונא בצמצום. ובפרט פי בנ"ד הנה ניפר הקרום שעל החוד כמו שפה שנה ע"פ אורף החוד.

ומוכח שלא נעשה ע"י הסירכא. וכן הוכחתי בחיבורי שם מדברי התב"ש ע"ש.

ועכ"פ יש פאן כמה ספיקות דאפשר באה הסירכא מהשוןן כמ"ש השאלת יעבץ סי' קמ"ו. ואף אם באה מצד הריאה אפשר באה מקרום הנוסף.

ואם באה מהריאה שמה נעשתה רק ע"י ליחות והיתה עוברת מהריאה פראוי אילו לא הנה המקום שהוא נתרוקן. ולזה יש להקל בנ"ד אם לפי ראות עין הבודק עברה הסירכא ונשאר הקרום נוסף שעל החוד שנה לכל הקרום שעל אורף החוד.

ואף אם נקלף במקום זה גם קצת מהקרום נוסף אין לחוש. כיון שעכ"פ לא הגיע עד גוף הריאה.

ונראה דאף האוסרים בסירכא שעברה בקליפה מודים בסירכא כזו דשרי בקליפה. דבסירכא מהריאה ס"ל דאף שעברה בקליפה מ"מ כשהיתה מתפרקת בחיי הבהמה היתה נוקבת קרום הריאה ולשיטת רש"י חוששים שיש נקב בריאה והסירכא סתמה ואין אנו בקיאים בבדיקת הבצבויז וכמבואר בפוסקים.

אבל בנ"ד אמרנו שאין פאן סירכא פלל פי הסירכא באה מקרום הנוסף ולא מגוף הריאה. וזה מוכח ע"ז שנקלף מעל הקרום נוסף ולא מעל גוף הריאה.

והיינו כמש"ל שאין פאן הוחל דבר המטריף. אף אם הקרום מתפשט רק על מקצת החוד סמוך להסירכא ואין ניפר כמו שפה על פני אורף החוד.

אין לדון זה לקרום נוסף רק להתפשטות הסירכא. ומה שהסירכא לא נקלפה מעל גוף הריאה.

היינו לפי שהבודק הפסיק הסירכא באמצע אורכה. ע"י חונק הקליפה ונשאר עדיין שורש הסירכא על הריאה ביחד עם ההתפשטות והפקי בטיב סירכות וקרומים יפיר זה.

וא"א לצ"יר זה על הגליון: והנה לפעמים פשט הסירכא רחבה. יקרה שנושאים חוטים במקום הסירכא והם שרשי הסירכא.

וכשקולפם מתפשט השורש ממקומו לרוחב המקום שעמדה שם הסירכא. ובמקום שפלה החוט מבצבץ.

ורק גוף מקום שעמד החוט אינו מבצבץ ולכאורה יש לדון דכיון שאין מבצבץ במקומו. אין לחוש למה שמבצבץ במקום שמתפשט.

וכמ"ש הלבש"ר ושאר אחרונים שאין לחוש אם מבצבץ במקום התפשטות הסירכא. ואף דבנ"ד הוא מקום הסירכא.

מ"מ כיון שבמקום שמבצבץ פעת עברה הסירכא ולא נשאר שום שורש. א"כ מה שנמשך השורש ממקום אחר לכאן.

י"ל שהיה כאן קרום נוסף תחת הסירכא. ובזה אין חשש כמ"ל.

וכשקלף השורש לכאן נקרע הקרום שבמקום זה ע"י חוזק הקליפה וכדומה. ועכ"פ אין לחוש בזה דהא כל קרום נוסף שהוא במקום אחד א"צ לקלפו וכמ"ש בחיבורי ח"א סי' מ"ז.

וגם י"ל שמחוזק הקליפה נקרע קרום הריאה וכמ"ש הלבש"ר דבהתפשטות הסירכא תלינו בחוזק הקליפה וכדומה: אבל באמת ז"א. דהא עיקר סברת האחרונים המקילים בהתפשטות הסירכא הוא משום דאי נימא שהבצבץ בא מצד שהסירכא באה ע"י נקב בריאה.

היתה הסירכא יוצאת מגוף מקום הנקב ולא היתה מתפשטת על הריאה ולזה בנ"ד שהסירכא עמדה גם במקום הבצבץ. אדא לא הוכחה זו.

ומה שנושאר השורש במקום אחר ולא במקום זה. י"ל שבמקום זה תפס בצפרניו בחוזק ונפסקה סמוך ממש לקרום הריאה עד שלא ניכר השורש שנושאר.

ובמקום השורש נפסקה הסירכא באמצעה ולזה ניכר השורש. והנה הלב"ש כתב בשו"ת שבס"ס ל"ט דלמנהגינו לקלף הסירכות משום דס"ל דהוי פקרום דרייגוס.

צריך לקלף גם התפשטות הסירכא ואם נמצא שם בצבוץ טריפה. דקרום דרייגוס צריך להסירו ושיהי' תחתיו שלם ויפה.

ואף כי לענ"ד אין דבריו מוכרחים וכמ"ש בחיבורי ח"א סי' מ"ז לבאר שאם קלף קרום שפרוס על איזה מקום בריאה ונמצא בצבוץ תולים זה בחוזק הקליפה וכדומה. וכ"כ הלב"ש בעצמו שם מתחילה להוכיח שבמקום שאין לפנינו חשש טריפות גמורה יש לתלות הבצבץ בחוזק הקליפה ע"ש וע' חיבורי ח"ב סי' כ"ג וכ"ז מה נקרא התפשטות לעגון זה.

מ"מ זה שיהי' רק בהתפשטות הקרום שחוזק למקום הסירכא. דכיון שעברה הסירכא בקליפה והקרום מתפשט גם חוזק למקומו.

הרי מוכח שאינו רק קרום נוסף פקרום דר׳ינום. ואין לחוש מה שנמצא בצבוע חוץ למקום הסירכא וכנ"ל.

אכן שנמצא בצבוע תחת מקום הסירכא. יש לנו לחוש שהסירכא באה במקום זה מגוף הריאה.

ואינו קרום נוסף. ורק מהסירכא נתפשט קרום גם הלאה על פני הריאה וכמ"ש הלב"ש שם שכן טבע הריאה שפשיזאצא ליתח ונעשה מזה סירכא אזי כל מה שהליחה מתוספת מתפשט ממנה קרום ע"פ הריאה.

וה"ה בנ"ד שהשורש נמשך קצת ונמצא בצבוע במקום הסירכא אף שלא פנגד השורש: ואם עברה כל הסירכא פראוי. וכשקלף את התפשטות הסירכא נקלף הקרום מסביב עד שחזר על מקום הסירכא.

ונמצא אז בצבוע במקום הסירכא. בנודאי אין לחוש.

דכיון שעברה הסירכא ולא נשאר שום שורש. ונבדק בפושרים ולא בצבוע, הרי חזינו דהוי רק קרום נוסף כעין קרום דר׳ינוס.

וכשקולף אח"כ הקרום הזה ומבצבוע אין לחוש כי אנו תולים בחונק הקליפה וכמ"ל. וגם דאפשר אין שם רק קרום הריאה ונקרע ע"י חונק הקליפה.

וגם כי כבר בארנו בחיבורי ח"א סי' מ"ז שקרום על מקצת הריאה מעיקר הדין א"צ לקלפו. וכן המנהג.

כי בכל הריאות נמצאים קרומים על האומות ואין קולפים אותם. ואף שכתבנו שם שצריך להסירו.

מ"מ העיקר כפי המנהג שלא להסירו כן נלע"ד כעת. והטעם נתבאר שם.

ורק בבשר בלוי או קרום שעל כל הריאה. וכהא דקרום דר׳ינוס.

וכן צמחים וכדומה. צריך להסיר.

אבל קרום פרום שאין בו שום שינוי מקרום הריאה. א"צ להסירו.

וממילא אם אירע שהסירו אין לחוש אם נמצא בצבוע וכמ"ש בלב"ש ר"ש שם דבמקום שא"צ להסיר תולים הבצבוע בחונק הקליפה וע"ש מ"ש לישוב מה שקשה ע"ז מהא דקיי"ל שאם נמצא נקב במקום סירכא פסדו דטרופה אכן כ"ז רק כשעברה כל הסירכא פראוי ואין כאן ריעותא להטריף.

אבל בנ"ד שנשארו שרשים במקום הסירכא. הרי לפנינו עדיין הוכחה שהסירכא באה מגוף הריאה.

ויש לנו לחוש שגם במקום שמבצבוע לא עברה לגמרי רק ניתק מחונק הקליפה. וההוכחה לזה שהרי נתפשטה הסירכא עד מקום שנשאר השורש והשורש לא עבר עד שהגיע למקום הבצבוע.

ואף שיש לצדד דהוי ספק. הא בלא"ה פתבו קצת פוסקים דכל סירכא הוי ספק וע' ש"ף סי' פ"א.

ואף שיש עדיין לצדד להקל מ"מ חלילה להקל בזה דבכל סירכא ימצא הבודק מקום לומר שבמקום גוף הבצבויז פבר עברה הסירכא. ועכ"פ יעשה ספק מזה.

ויבואו עי"ז להקשיר טריפות וע"פ רוב פשוטארים שרשים מהסירכא. אזי גם במקום שעברה הסירכא אם יאחז בידו סמוך ממש לריאה ימצא שיש גם שם עדיין שרשים קצרים מאוד ויש להזהיר לבדוק זה בכל סירכא שעברה פי הבודקים אין נזהרים כ"כ בזה כפי שראיתי כ"פ: אכן אם הסירכא רחבה מאוד כמו שמזדמן בסירכות לדופן או ששטח גדול מהאונא דבוקה ומובלעת בשומן וכשהסיר הסירכא נמצא עדיין במקום אחד שורש וכל שאר מקום הסירכא שלם ויפה ואין נאחז שם בידו קרום ושורש קצר.

אזי אם העביר את השורש הנשאר ונמשך להלן ע"פ מקום הסירכא ונמצא שם בצבויז במרחק רחב קש ממקום עמידת השורש על הריאה. נראה שיש להתיר בכה"ג בהפ"מ אם ברור בעיניו שבדק מקנדם שם בפושרין פראוי.

כי לפעמים אין הבודק מדקדק שיהא נפוח פראוי עד שמסיר כל הסירכא ובכה"ג נדאי דטריפה. אף דבעלמא יש מקילין אם נאבדה קנדם שבדק בפושרין.

כיון שעברה הסירכא פראוי. מ"מ ה"א שבצבויז ע"י קליפת שורש הסירכא יש להחמיר. ורק בסירכא לדופן שכשיורה מדינא דגמרא יש לצדד להקל בהפ"מ אם יש מקום לתלות בחוזק הקליפה. כי בסירכא רחבה מוכח טפי דהוי רק פועין קרום דריינוס: וגם דבמקום רחב רואה היטב שאין שם שורש.

וגם דבסירכות לדופן בלא"ה פשרים מעיקר הדיו. וכן פשדבוק לשומן יש הרבה סברות פראשונים להקל ע' ב"י סי' ל"ט ובב"א בקוה"ר לסי' ל"ט סי' כ'.

ועכ"פ בשארי סירכות ומכ"ש פשאין רחבות חלילה להקל בכגון זה: ושעור מה נקרא סירכא רחבה לענין זה קשה לתת גבול. והנראה דהנה ידוע שיש בריאה מקומות שאפשר שיתפצל שם.

ויש שם קרום מסביב שאף פשמתפצל לא יבצבויז וכמ"ש בחיבורי ח"א סי' מ"ד. והנה הטעם שנעשית סירכא רחבה אף שהחשש הוא רק שהריאה ניקבה במקום אחד.

פבר כתב הלב"ש בשו"ת שם שכל שיוצאת ליחה ממקום הנקב מתעבה הסירכא ומתרחבת. ולזה אין שייך לילף בסירכא בטר רופה פשרואין שברוב הסירכא לא נמצא נקב.

והנה לפז"ק כי הנה צריך הנקב להמצא תמיד באמצע הסירכא. דמהיכי תיתי לומר שהליחה תתפשט לצד אחד יותר מלשני.

ולזה נראה שהליחה יוצאה מבפנים מסביבות מקום הנקב. ואם יש בצד אחד אינה סיפה שאין יוצא משם כ"כ ליחה כגון שיש שם טיגרי או צימוק או שהנקב קרוב לקצה האונא או למקום שאפשר להתפצל שיש שם קרום חוצץ מבפנים בין חלקי הריאה וכמ"ל.

ולזה הליקה מתרבה מצד אחד ולא מצד השני והסירכא מרתחבת מהצד שיוצא הרבה ליקה. ולזה נמצא לפעמים שהסירכא מבצבצת רק בקצה אחד ולא באמצעה.

ואף שאפשר שהליקה תתפשט גם על מקום הטינורי או הראוי להתפצל. מ"מ ע"פ רוב מתפשטת רק על מקום שהליקה יוצאת משם בריבוי.

ולפ"ז י"ל שאם הסירכא מתפשטת על מקום שאפשר להתפצל שם וזה ניכר לבקיאים ע"י חריץ שמצוי במקומות כאלה. אזי אם איזה שורש מהסירכא נמשך ע"פ שטח מקום הסירכא ועובר ע"פ מקום שאפשר להתפצל שם אין לחוש לזה כי בנדאי אין הסירכא באה משם לכאן כיון שבפנים יש קרום מפסיק וכנ"ל.

ומה שהסירכא רחבה י"ל שהם שתי סירכות שנדבקו יחד. או שבצד אחד היתה רק ליקה וקרום בעלמא ובצד השני סירכא מגוף הריאה.

ונדבקו יחד. וכ"ז רק אם יודע שבדק שם בפולשרין והיתה נפוחה כראוי.

באשר הרבה בודקים סומכים שינפחו כראוי אחר שיסירו כל הסירכא. ובאמת בכה"ג אם ברור לו שעברה הסירכא כראוי ונשאר המקום שלם ויפה ובלי שום שורש מהסירכא.

אזי במקום שיש עוד צד להקל יש לדון להקל עפמ"ש הב"ח ועוד אחרונים להקל כשנאבדה בלי בדיקת פולשרין כיון שאנו דנין דהוי כסירכא בפ"ע. והבצבוצ יתלו בחונק הקליפה שקלף השורש: והנה הב"י בס"ל ל"ט הביא בשם הרמב"ן שאם נסרכו שתי אונות לדופן ולמעלה הן דבוקות ואין ניכר שם ראשי הסירכות טריפה.

דאמרינן שהאונות נסרכו זו לזו והוי שלא כסדרן. ואח"כ נדבקה באמצעה לדופן.

וכשתתפרק הסירכא מהאונא תתפרק גם מהדופן ואינה סתימה. והובא בשמ"ח סעיף ס"ב.

וקשה דא"כ בכל סירכא נימא שהיא ממקום למקום ואח"כ נסרכה למקום אחר וכעין מ"ש הב"י ס"ל ל"ט לענין סירכא כפולה וע' חזבורי ח"א ס"ל נ"ד. אך הנה הלבש"ר הקשה שם בסק"כ דהא השמ"ח הביא בסס"ח שאם האונא והאימא סרוכים לדופן אזלינן בתר רובה ולמה לא נחוש שמא נסרכה האונא להאומא וקשתתפרק תתפרק גם מהדופן ובפשוטות נראה דשם איירי שהסירכא נמשכת על פני האומא והאונא ובכל המקום הנה דבוקה לדופן ומוכח דהויא חדא סירכא לדופן.

ואין לנו לחוש שהוא מאומא לאונא. אבל הרמב"ן איירי שם שראש אחד דבוק באונא אחת וראש אחד דבוק בהשנית ולמעלה דבוקים שניהם בדופן ואין ניכר שם ראשי הסירכות.

ובכה"ג ניכר דלא הויא חדא סירכא לדופן. וכיון שלמעלה אין ניכר ראשי הסירכות.

חיישינן שנסרכה אונא לאונא ואולי זהו פנונת הלבש"ר שם בתירוצו. אך בסק"א שם משמע דלא ס"ל סברא זו.

שוב ראיתי שכ"כ המהרי"ט חי"ד סי' י"ב דאיגרי שניכר שהיא סירכא אחת לדופן. ולפ"ז מיושב גם קושיותינו.

דכינו שניכר שהיא סירכא שלא פסדרו. לא תלינו שהיא סירכא במקום למקום ואח"כ נסרקה לכאן.

ובאמת הרגיש בזה הבעל העיטור בהלכות טריפות אות טרפשא שהקשה דתיפוק ליה דהוי סירכא מאומא לאונא וכתב שם אח"כ שהכשיר באומא לאונא שנסרכו בלא פילוש וכו' בנסרף לתזה ולדופן דאזלינו בטר רובא דכינו דאיכא למיתלא הריעותא בדופן לא תלינו הריעותא בריאה דקיי"ל בתזקת היתר עומדת.

והנה לכאורה דבריו תמוהים דהא מקודם כתב שם דאמרינו שהסירכא באה מחמת נקב ותלינו שהנקב הוא במקום שרוב הסירכא עומדת ואם הרוב באונא אזי הדופן סותם הנקב. וא"כ אין הסברא מצד שתולים הריעותא בדופן ונראה פוננתו לפמש"ש מקודם וכו' באות אונא דסירכא מאונא לאומא אין בה חשש נקב משום דהיינו ריביתא ורק אם יש בה פילוש חיישינו שמא תתפרק.

ולזה כתב הכא דלא פילוש מותר משום דהיינו ריביתא. רק שיש לחוש שמא הסירכא נעשיתה לדופן מחמת נקב שבאומא.

ושם אין הדופן סותם. ולהכי קאמר דתלינו בהיתרא שהסירכא באה לאונא מאומא בשביל דהיינו ריביתא.

ומה שנסרקה לדופן הוא מחמת ריעותא שבדופן. אבל בכל סירכא מאומא לדופן לא שייך זה דכבר כתבו הפוסקים שסירכות מצויות יותר בריאה.

ולזה יש לתלות יותר שפא מן הריאה ולא במקום אחר, ולהכי קיי"ל דכל סירכא לישומן הלב ושאר מקומות מיקרי שלא פסדרו. ובפרט לשיטת הפוסקים שהטעם הוא משום שסופה להתפרק.

אבל כשסירכא מאומא ומאונא ובלא פילוש דהיינו ריביתא. הרי מצוי שתהא שם סירכא ואינה ריעותא כלל רק כשנסרקה לדופן תלינו שזה בא מהדופן ולא מהריאה.

והא שמצריף שיהא רוב הסירכא לאונא י"ל משום חשש שמא תתפרק. וגם די"ל דהוי ס"ס לאיסורא.

דשמא הסירכא באה מחמת נקב שבאומא ואין הדופן סותם. ואף אי נימא שאין נקב באומא.

שמא באה מחמת נקב שבאונא והסירכא הוא מאונא לאומא שאינו סותם רק אח"כ נסרקה לדופן וכמש"ש הבעה"ע. פי הבעה"ע סובר דסירכא במקום ריביתא דכשירה היינו משום דלא חיישינו לנקב.

אבל אם יש נקב אינו סותם ע"ש וכדוע שיטה זו בפוסקים. ולזה מצריף שתהא רוב הסירכא לאונא דבזה תלינו שעיקר הסירכא במקום הרוב ואין לעשות ספק כלל שמא עיקרה באה מהאומא.

וא"כ הוי רק ספק שמה באה הסינרא מחמת נקב שבאונא ובאה מאונא לאומא ואח"כ נסרקה לדופן. ובינה אין הדופן סותם.

ולהכי קאמר דתלינו בהיתרא. ועדיין דחוק הלשון שתלינו הריעותא בדופן.

וכן מ"ש דבסרוף לחזה ולדופן שתלינו הריעותא בדופן אם רובה בדופן שבחזקת היתר עומדת. קשה דהכא אין הסברא מצד הריעותא בדופן רק מצד שהדופן סותם הנקב.

ועוד דכינו דקאמר דתלינו בהיתר משום חזקת היתר. א"כ א"צ רוב רק בשניהם שוים סגי.

וצ"ל דאחר שהקשה שם. דלא מסתבר לתלות הנקב במקום רוב הסינרא.

חוזר בו מסברא זו. וס"ל שתולין הריעותא בדופן.

רק דהא קיי"ל שבריא מצי יותר סינרות ולזה פשרוב הסינרא מהאונא הרי ג"כ מצי יותר שעיקר הסינרא הוא ברוב. ונהי שאין לדון בזה ממש דין רוב ומיעוט כמ"ש הבעה"ע שם.

אבל עכ"פ הוי ספק השקול בצירוף סברא דריעותא דדופן ותלינו בהיתרא. וכן בחזה ודופן אפשר שהסינרא באה מריעותא דדופן.

ואף אם באה מהריאה שמה באה מהמקום שפנגד הדופן שהדופן סותמתה. ומש"ש דשדינו לה בטר רובא נראה הפונה שאם רובה נגד החזה לא הוי ספק גמור משום דטפי מסתבר שהסינרא באה ממקום שרובה שם.

והוי כמו כל סינרות לחזה ולשופן הלב דמטרפינו אבל פשהם שוים י"ל דכשיה פנ"ל. ולא הזכיר זה באשר כי אינו מצי שיהי' שנה לשניהם.

וכ"נ הלשון שמקודם כתב שהסינרא רובה באונא. והכא לא כתב שרובה לדופן.

רק סתם דשדינו בטר רובא. וההכרח לקצר: עכ"פ שמענו מדברי הבעה"ע דאף כשהסינרא נראית אחת מ"מ חיישינו שמה באה מאומא לאונא.

וא"כ יש לדון בן בכל הסינרות שמה הוא רק ממקום למקום ואח"כ נסרקה למקום אחר. ואף לשיתט הפוסקים שטעם טריפות סינרא הוא משום שסופה להתפרק.

י"ל דהיינו רק כשעיקר הסינרא באה מהריאה. אבל כשהסינרא באה רק מצד שנדבק השופן או האונא ע"י סינרא לסינרא מינה ובה שבמקום אחר אין סופה להתפרק.

הדיבוק הזה הוא חלוש כיון שנדבק רק לליחות בעלמא. וכמו בסינרא לקרום נוסף או בשר בלוי שהספימהפוסקים דכשיה וכמ"ש בחיבורי ח"ב סי' כ"ח וכמו הו דסינרא כפולה ע' סי' ל"ט סס"ד ובש"ד ואתרוגים שם.

והנראה בזה דהנה בכל סינרא יש ספק שמה באה מחמת ליחות וככל קרום נוסף או קרום דרייגוס. או שהיא באה מחמת נקב מגוף הריאה.

ובכ"ז לא מפשרינן מצד חזקת היתר. משום שיש לפנינו ריעותא מחיים והוחל דבר המטריף.

וגם דלא שכיח שליחות בעלמא ידבק שלא פסדון. וכמ"ש בחיבורי ח"א סי' נ'.

ולזה ג"כ לא מפשרינין משום ספק שפא הוי רק סירכא מינה ובה. דזה הוי ספק אהד דשפא הוי זה רק ליחות בעלמא דהא טעם דמפשרינין במינה ובה וסירכא תלויה הוא ג"כ משום דהוי רק ליחות בעלמא.

ע' סי' ל"ט ס"ח ט וב"י ואחרונים שם. ומשום ספק זה לחוד אין מכשירין משום שיש ריעותא לפנינו פנ"ל.

ויש להאריך בזה מהא דסירכא בפילה ובדיני ס"ס ומהכרח לקצור. עכ"פ שמענו דבהא דנ"ד אין מקום לדון שהיתה פאן סירכא מינה ובה ונדבקה למקום אחר: אכן בסירכא שילצד השומן או הדופן דבוקה ברוחב ולצד הריאה מזנב רק בחוטים נפרדים ויש הפסק בין חוט לחוט וכידוע שמצוי בכה"ג.

נראה שאם חוט אחד נמשך ממקומו לצד אחר. ובמרחק רוחב קש מבצבץ.

אין לחוש אף אי הוי זה תחת מקום הסירכא שפרוף למעלה לשומן וכדומה. פיון דחזינו להדיא שמהריאה אינם רק חוטים.

ולמעלה נעשה מזה סירכא אחת. ועוד שיש לדון שהחוטים הם סירכות תלויות או עכ"פ סירכא ממקום למקום.

ורק מלמעלה נדבק לשומן או לדופן וכמו סירכא בפולה. פיון שאין נפרד למעלה ראשי החוטים הדבוקים בריאה ודמי להא דהרמב"ן שהזכרנו בסירכות משתי אונות לדופן דחיישינו דהוי סירכא מאונא לאונא.

ונהי שאין להכשיר בשביל זה וכמ"ל דהא מ"מ יש ריעותא לפנינו אבל מ"מ יש לצרף זה במקום שיש עוד איזה צירוף להקל וכן בסירכא לדופן שפשירה מדינא ובפרט לפמ"ש בחיבורי ח"א סי' נ' דאף בסירכא לשומן יש צד גדול להקל יעו"ש.

וכ"ז תלוי לפי ראות עיני בקיאים אם יש מקום לצדד פן ומטרדומי ההכרח לקצור: והנה פא לפני שהיתה סירכא רחבה לשומן הלב ועברה בקליפה קלה ואח"כ נמצא שורש דבוק וכשהסירוהו נעשה נקב.

ורצה הבודק לצדד שזה נשאר קצת קרום על הריאה פי הלא הסירכא עברה כולה בקליפה בקרום אהד. ולדעת ז"א דהאריך אפשר שתחת הקרום יהי עוד מעט קרום והקרום יהא תלוי באורך יותר מאצבע.

ואם הוא קרום נוסף. הו"ל להיות דבוק להריאה.

ולא להיות תלוי. ומוכח שזה נשאר שורש מהסירכא.

ובשעת הקליפה לא הרגיש שזה נשאר. וזהו עיקר הסירכא דהא חזינו שפולה עברה בנקל.

ושורש זה נשאר בגוף הריאה: סימן לז פבוד הגאבד"ק טיראספאל מוהרי"א נ"י, ע"ד סירכא מריאה לשומן הלב שעברה ע"י מעוף הנהוג ונמצא במקום הסירכא נקב. ויש מקום לתלות שנעשה הנקב בצפרי הבודק.

וּחִפְזָא לְדַעַת דְּעֵתִי בְּזֵה הֵנָּה כְּבָר רָאָה מַעַכְתָּא מ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"ב ס' כ"ד שְׂאִין לְתַלּוּת בְּזֵה. וּמ"ש לְצַדֵּד דְּסִירְכָא לְשׁוּמָן קוּנְלָא.

כְּבָר פְּתַבְתִּי פִּן בְּחִיבּוּרֵי ח"א ס' נ' דִּי"ל שְׁנָה לָא מִיקְרִי הוּחַל דְּבָר הַמְטְרִיף. וּבְמָקוֹם שְׂיֵשׁ עוֹד צַד לְהַקְלֵי יֵשׁ לְהַקְלֵי בְּנֵאֲבָדָה וְכַדּוּמָה אַכּוֹן בּנ"ד אִין נִרְאָה לְהַקְלֵי כִּי רַבּוּ הַבּוֹדְקִים שְׂאִינִם אֲנֻמְנִים לְמַעַף סִירְכָא וְיִתְלוּ תְּמִיד בְּצַפְרָנִיָּהֶם.

וְנִפְל פּוֹתָא בְּבִירָא שְׂיִכְשִׁירוּ כָּל הַסִּירְכוֹת וּכּמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"ב שָׁם. רַק אִם הִרְגִישׁ הַבּוֹדֵק שְׂאֵחַז גּוּף הִרְיָאָה בְּצַפְרָנִיו וְקָרוֹב שְׁעִי"ז נַעֲשֶׂה הַנְּקָב.

וְהַמּוֹרָה יוֹדֵעַ שֶׁהַבּוֹדֵק הוּא יִרָא שְׁמַיִם וְיֵשׁ לְהַעֲמִיד עַל דְּבָרֵיו וְשְׂלָא יַעֲשֶׂה עוֹד כְּאֵלָּה בְּמַתְכוּן יֵשׁ מְקוֹם לְהַכְשִׁיר בְּשַׁע"ד וְהַפ"מ. אִם הַסִּירְכָא עֲבָרָה בְּנִקְל.

וּמוֹכַח שְׁהִיתָה רַק כְּעִין קָרוֹם דְּרִיגוֹס כּמ"ש הָאֲחַרוּנִים. וְאִם לָא עֲבָרָה בְּנִקְל אִין לְהַקְל. דְּאָף אִם נַעֲשֶׂה הַנְּקָב ע"י הַצְּפִרָן. מ"מ אִין יָדוּעַ אִם הִיתָה הַסִּירְכָא עוֹבְרַת מְמָקוֹם זֶה כְּרָאוּי.

וּסְפַק עֲבָרָה קִי"ל דְּטְרִיפָה. וּבַהַפ"מ יֵשׁ לְדוֹן לְהַקְל אִם כְּרִי לֹא שְׁנַעֲשֶׂה בְּצַפְרָנִיו.

כִּינּוּן שְׂרׁוֹב הַסִּירְכָא עֲבָרָה כַּהֲוֵי. מְטַעְמִים שׁוֹנִים: סִימָן לַח וּע"ד שְׂמַצָּאוּ אַחַר ג' יָמִים בְּכּוּלְיָא מִיָּם מִרְאָה גְּעָהֵל וְהַגִּיעוּ הַמַּיִם לְחַרְיִץ וְיֵשׁ לְדוֹן שְׁנַשְׁתַּנָּה מִרְאָה הַמַּיִם בְּמַשְׁף ג"י שְׁהִיוּ בְּתוֹף הַכּוּלְיָא אַחַר שְׁחִיטָה.

הֵנָּה הָאֲחַרוּנִים בְּסִי' מ"ד הַבִּיאוּ לְהַכְשִׁיר מִרְאָה גְּעָהֵל. וְהַשְׁ"ף סְקִי"ח הַבִּיא דַעַת הַרְמָ"א בְּתו"ח דְּכּוּלְיָא שְׂיֵשׁ בָּהּ מִרְאָה גְּעָהֵל כְּשִׁירָה וּמִרְאָה בְּלֵאָה טְרִיפָה.

וְהַמְהַרְשֵׁ"ל וּב"ח ס"ל דְּגַעְהֵל טְרִיפָה וּכְכַרְתִּי כְּשִׁירָה וּכ"כ הַט"ז שָׁם דְּדִינּוּ כְּרִיָּאָה דְּרַם כְּכַרְתִּי כְּשִׁיר. וְנִרְאָה דְּפִלִּיגִי ג"כ בְּמַיִם שְׂבֻכְלוּיָא.

דַּעַכְצ"ל דְּלֵהֲכִי מַיִם זְכִיִּם בְּכּוּלְיָא כְּשִׁירָה מְשׁוּם דְּהוּי כְּגוּף הַכּוּלְיָא וְהַדְרָא כְּרִיא וּא"כ לָא עֲדִיפִי הַמַּיִם מְגוּף בְּשִׁיר הַכּוּלְיָא. וְלָמ"ד דְּמִרְאָה גְּעָהֵל בְּבִשְׂר הַכּוּלְיָא טְרִיפָה ה"ה בְּמַיִם שְׂבֻכְלוּיָא הַכּוּלְיָא: וְהֵנָּה כְּבוֹדוֹ הַעִיר דְּהוּי ס"ס שְׂמָא הַלְכָה כְּהַסּוּכְרִים דְּמִרְאָה גְּעָהֵל כְּשִׁיר.

וְאָף לָהּ מְטְרִיפִים שְׂמָא נְשַׁתַּנָּה מִרְאָה הַמַּיִם בְּמַשְׁף ג"י שְׂשִׁהוּ בְּכּוּלְיָא וְיָפָה כְּתַב. וּכַה"ג כְּתַב הַתְּשַׁב"ץ ח"ג ס' ל"ב גְּבִי רִיָּאָה שְׂשִׁהֲתָה הַרְבֵּה אַחַר שְׁחִיטָה וּמְצָאוּ בָּהּ מִרְאָה פְּסוּלָה דְּהוּי סְפַק שְׂמָא נְשַׁתַּנָּה הַמִּרְאָה אַחַר שְׁחִיטָה וְהוֹרָה כִּן לְהַלְכָה ע"ש.

וּכ"כ הַבַּא"פ ס' ל"ח בַּפ"ת סַמ"ב וּבַר"א סַקס"ד שְׂאֵם שְׁהֲתָה הִרְיָאָה הַרְבֵּה אַח"ש י"ל שְׁנַשְׁתַּנָּה הַמִּרְאָה לַאח"ש וּכ"כ הַתְּב"ש ס' ל"ו סִי"ב דְּבִשְׁהוֹת הַרְבֵּה מְשַׁתַּנָּה מִרְאָה הִרְיָאָה. וּא"כ גַּם בּנ"ד י"ל שְׂאֵפְשֵׁר שְׁנַשְׁתַּנָּה מִרְאָה הַמַּיִם בְּמַשְׁף ג"י וּבַנ"ד יוֹתֵר מְסַתְּבַר לַפּמ"ש קָצַת אַחַרוּנִים שְׁגַעְהֵל נוֹטָה לְאֲדַמוּמִית י"ל שְׂבִשְׂר הַכּוּלְיָא שְׁהוּא אֲדוּם גְּרַם לְשַׁנוֹת מִרְאָה הַמַּיִם לְגַעְהֵל.

אף ז"א דהא פתבו הט"ז והש"ך בסי' מ"ד שגעהל אינו נוטה לאדום. והסוברים שנוטה לאדום מכשירים במראה געהל ע"ש ובטבע נראה שמים יותר קרוב שישתנה מראיתם במשך זמן מבושר.

כי המים הללו נעשו מבושר הפליות. ובחיי הבהמה י"ל שיש בהם חיות כמו בגוף הפוליא. אבל לאח"ש פשישהו זמן גדול בהכרח ישתנה מראיתם או יתעפרו ויסרחו. ובגדה (דף ס"ג) איתא שמ"ר מחמיצים בג"י וע"ש בתו' וע' ב"ב (דף צ"ו) לענין זין שהתחיל להתמיץ.

ומראה געהל הוא מורה קצת על רקבון בלי חיות: ולכאורה קשה דביבמות (דף ק"כ) וב"מ (דף כ"ז) איתא אין מעידין על השומא ואלעזר בן מהבאי אומר מעידין. ובעי למימר דפליגי אי סימנים דאורייתא.

נדחי דפליגי אי שומא מצויה בבן גילו. ואבע"א דכ"ע אין מצוין בבן גילו ופליגי אי סימנים עשויין להשתנות לאחר מיתה, ופירש"י אם היתה שחורה נעשית לבינה או להיפוך.

ואבע"א דכ"ע אין עשויין להשתנות וסימנים דרבנן ופליגי אי שומא הוי סימן מובהק והנה לדינא קיי"ל דסימנים דרבנן או דהוי ספיקא דדינא ע' באחרונים באה"ע סי' י"ז סכ"ד וסי' קל"ב ס"ד. ועכ"פ הא מסיק דכ"ע ס"ל שאין עשויין להשתנות לאח"מ.

וא"כ גם בנ"ד לא נימא שנסתנה המראה אחר שחיטה. אכן בב"ב (דף קנ"ד) קאמר הש"ס בפשיטות דסימנים עשויין להשתנות לאחר מיתה.

וע"ש בתו' שמשתנה מלבן לשחור או שנעשה בבשרו גומות. ושם משמע דאירי בלא שקה כלל.

וע"ש בחי' הרמ"ה ובשטמ"ק שבסוף הפארי לישבת. וצ"ל דמ"מ שקה אינה זמן.

דאם הפנונה שנסתנה תיכף בשעת מיתה. הול"ל שהמיתה משנה את הסימנים.

ומדקאמר עשויין להשתנות לאחר מיתה משמע דמצד שאח"מ אין בו חיות משתנה המראה בשהיית אינה זמן. והנראה דלהכי קאמר הש"ס בב"מ דכ"ע ס"ל אין עשויין להשתנות.

משום דלא מצי למימר דכ"ע ס"ל עשויין וכמ"ש התוס' בב"ב (דף צ"ט ע"א) ד"ה ואבע"א דהכי דלא מצי למימר באופן אחר לא שייך מנה ראיה להלכה. וכ"כ האחרונים שלהלכה צריך להחמיר פכל הני לישני דבב"מ ויש לחוש לשומא שנסתנית לאח"מ ע' שו"ת רע"א סי' ק"ז ומה"צ סקצ"ה.

והא דלא מיייתי הש"ס בב"ב שם הני תנאי דבב"מ (כ"ז). י"ל דשערות משתנות יותר לאח"מ ממה שמשתנה גוף הבשר.

ואף למש"ש התוס' שהשינוי הוא שנעשו גומות י"ל דזה נעשה לפי שאח"מ מתבנין הבשר ונעשה כמו גומות אבל שומא אין משתנית. וביבמות (דף ק"כ) הגרסא דפליגי אי שומא עשויה להשתנות לאח"מ ולא גרס סימנים ע"ש.

ועו"ל דבב"מ שם איתא דכ"ע ס"ל אין שומא עשויה להשתנות לאח"מ. וקשה למה שינה הלשון ממאי דקאמר מעיקרא סימנים עשויין להשתנות.

וצ"ל דהיינו משום דבב"ב שם סתים שסימנים עשויין להשתנות לאח"מ. לזה קאמר דרק שומא אין עשויה להשתנות.

אבל סימנים שפיר עשויין להשתנות וכמש"ל הסבא בזה. ועוד יש לדון בזה אם החשש הוא רק על המראה שישתנה או שאפשר שישתנה גם גוף הדבר.

ומפירש"י ביבמות וב"מ שם מוכח דרק במראה י"ל שישתנה. אכן בח"ס סי' ע"ג צידד שי"ל שישתנה גוף השומא ע"ש ואכמ"ל בזה.

ויש לדון עוד מהא דנדה (דף כ' ע"ב) דמבואר שמראה הדם אפשר שישתנה ע"י ששהיה אינה זמן ע"ש ובפוסקים ביו"ד סי' קפ"ח. ועכ"פ בנ"ד שפיר י"ל שישתנה מראה המים לאח"ש וכמש"ל דמים כאלו מסתבר טפי שישתנו וי"ל דאף ללישנא שאין שומא משתנית לאח"מ מ"מ המים משתנים וכמו גבי שער כמש"ל.

ועו"ל דשומא מחיים לא הגיעו המים עד החריון רק במשך הג"י נהפך למים עד החריון. וכעין זה יש לדון גבי ריאה שישתנה פקיתון אם ששהיה הרבה שאפשר נמוחו הסומפונות לאח"ש.

וכן בריאה שחסרה מבפנים אם ששהיה הרבה יש להסתפק שמה נחסרה אח"ש עד כדי יותר מרביעית. ואכמ"ל בזה דבנ"ד יש להכשיר בלא"ה וכמ"ש דהוי ס"ס: סימן לט ע"ד נרדא שצמקה רובה והיא גדולה כמעט יותר מהאונא ארובה ועבה.

והרוח נכנס בה. ובכ"ז היא צמוקה.

הנה לכאורה הוא טריפה דהא נרדא גדולה כאונא ארו"ע מבואר בש"י סי' ל"ה ובש"פ דטריפה והוא מהתו' חולין (דף מ"ז) וכן בצמקה רוב אונא כתב התב"ש סי' ל"ו דטריפה. ובנ"ד ששהיה גדולה כהאונא הוי תר"ל וטריפה לכו"ע.

דהא טעם דגדולה כהאונא טריפה משום שאינה נרדא רק אונא יתירה. והוי חסר נרדא וכמ"ש הנש"י סי' ל"ה סק"ח.

וצמקה כתבו הפוסקים הטעם שאינה מניפה על הלב שזוהי פעולת הריאה. והוי פחסרה האונא.

וכ"כ הרמב"ם בה"ש דצמקה הוי פחסר וע' בפמ"ג בפתיחה. וא"כ שני הריעותות הם משום אחד וטריפה אף להמכשירים בצמקה רוב אונא: אכן נראה דהנה כבר בארנו בע"ה בחיבורי ח"א סי' מ"ה שיש לצדד להכשיר בהפ"מ בנרדא גדולה.

ובמקום שיש עוד סבא להקל יש להכשיר בפשיטות וא"כ ה"א ג"כ י"ל שמה שנתגדלה בעשה ע"י הצמוק כי ע"י צימוק נתמלאה הנרדא מוגלא. והמוגלא דוחקת את הקרויים ומתרחבת הריאה וכמו בכל בועא וכמ"ש בחיבורי ח"ב סי' ל"א מהרדב"ז ח"ג סי' תע"ז שמוגלא מרחבת את הקרויים ואם תתרא הריאה תשוב הנרדא למדתה פראוי כי הקרויים תפוצו ויהיו כבראשונה באשר כי לא נתגדל גוף הבשר שפונדא.

רק שנתמלאה מוגלא וכשתכלה המוגלא והלקוּתָא. תשוב לקדמותה.
ועוד דכיון שאפֿשר שנעשה מחמת חולי. א"כ אין פֿאן הוכחה שחֿסרה הנרדא.
דקא חזינון שהוא במקום הנרדא. ונימא שנתגדלה מחמת חולי ומנ"ל להחזיק ריעוּתָא
ולומר שחֿסרה הנרדא.

נרק פֿשאין שום סיבה לתלות גדלותה. יש מטריפים משום דקא חזינון שאין לה תואר
נרד.

רק תואר אונא. ונראה שזהו טעם המכשירים פֿשחֿסר מקצת נרדא.
ומקצת זה דבוק באומא או באונא. והוא כ"ל ל"ה ס"ג ע"ש שנתחבטו בזה האחרונים.
והסברא דקא פֿל עיקר טעם המטריפים פֿשאין לה תואר נרד לפי שזה מוכיח שאינו
נרדא רק יתרת בעלמא והו"ל חסר נרדא. והיינו לפי שצורת הנרדא ידועה במקומה
ותוארה.

אכן פֿשרואים שיש הרבה בהמות שצורת נרדא שלהם הוא באופן זה שמקצת ממנה
דבוק באומא או באונא. א"כ תו לא מיקרי בשתנה צורת הנרדא כיון שזהו צורתה.

וכל עיקר דין נרדא תלוי בסברא דכל חיוני ברֿייתא הכי אית להו פֿדאימא בֿחולין (דף
מ"ז). וא"כ צריף לראות איך מצוי תוארה בהמות המצויות אצלנו ושינוי תואר הנרדא
אינה טריפה עצמית רק בשביל דהוי פֿחֿסר הנרד.

וממילא דה"ה בנרדא גדולה פנ"ל. ועוד נראה דאף לשיטת המפְרשים דחליף היינו
בגידול האונות.

מ"מ אם אונא נראית גדולה מהאומא בשביל שיש עליה בועא גדולה עם מוגלא. ודאי
דכ"ע מודו שפֿשירה דקא אינה גדולה בטבעה ורק נתנפחה ע"י החולי ומוגלא.

וממילא דה"ה בנ"ד דאף שצמקה ואינה מתנפחת מ"מ י"ל שהמוגלא והלקוּתָא דחֿקוּ אַת
הקרויים והרחיבום עד שנתגדלה יותר מטבעה. ולזה אין להטריף בנ"ד בשביל גדלות
הנרדא: ומה שצמקה רנבא.

הנה פֿכר פֿתב הפרמ"ג במשבצות סק"כ להכשיר בנשאר פֿטרפֿא דאסא פֿריא. ובנ"ד
הנרדא פֿריאה יותר מכט"ד.

ועוד דקא הרוח נכנס בה ולא הוי צמקה גמורה וכבר בארנו בחיבורי ח"ב סי' ט"ז שיש
להקל בכגון זה. ועוד יש לדון בנ"ד דכיון שהנרדא בטבעה היא קטנה וכפי שצריכה
להיות בטבעה הרוב ממנה פֿריא פֿראוי ורק עתה שנתרחבה ע"י המוגלא נראה שהרוב
ממנה צמוק.

ובזה אין לחוש. דקא טעם שמתריפין צימוק הוא מפני שאינה מניפה על הלב.
וכיון שיש פֿאן רוב נרדא פֿריאה שמניפה על הלב פֿהוגן פֿפי שהיתה בפריאותה ורק
המיעוט נתרחב ע"י המוגלא ונעשה רוב. אין לחוש לזה.

ואף שבארנו בחיבורי שם שהכל נידון כפי שהוא לפנינו. מ"מ הכא זיל בטר טעמא וכן"ל.

ובלא"ה הרבה פוסקים מקילים בצמקה אונא. ולזה אין להחמיר בנ"ד בשביל הציומוק: ומצד תר"ל אין להחמיר דהא ציומוק מקצת פתבו האחרונים דהוי רק ריעותא כל דהו. ומה שגדולה יותר מדאי לא הוי ריעותא גדולה פיון שיש הרבה שיטות שפשיטה לגמרי. וגם דהא הריעותות מורים על חסרון כמש"ל.

נהרי יש הרבה פוסקים דס"ל דחסרה נרדא פשיטה. ואף שאנו נוהגים להטריף בזה. מ"מ מידי ספק לא נפקא. ואף שיש מחמירים בספק תר"ל.

מ"מ היינו רק אם הספק הוא בהריעותות. וסברתו נראה דאף שספק הוא אם יש פאן עוד ריעותא.

מ"מ זה בעצמו הוא ריעותא והוי תר"ל אבל פשהספק בגוף הדבר אם יש פאן ריעותא והוכחה להטריף. בזה כ"ע מודו דכשיטה.

וכמו בנ"ד שהספק הוא אם חסרה נרדא טריפה. ועוד דלפמ"ש הב"א בתשובה חי"ד סי' כ"ג ועוד אחרונים דכל תר"ל הוי רק ספק טריפה.

א"כ הוי בנ"ד ס"ס. וגם דהעיקר לדינא דספק תר"ל פשיטה כמ"ש הפרמ"ג בסי' ל"ה בש"ד סק"ה ושאר אחרונים.

ועוד נראה דסברת תר"ל הוי פעין ס"ס להחמיר פיון שיש שני דברים שיש מקום להחמיר בזה. והוי כמו רוב להחמיר.

וא"כ בנ"ד איכא ס"ס להקל דשמא חסרה הנרדא פשיטה. ואף אי נימא דטריפה שמא בנ"ד לא חסרה כלל ואקצר בזה דבנ"ד נראה ברור שיש להקל: סימן מ הנה פא לפני שהיה קרום פרוס על האומא ובאמצע היה נראה כמו צלקת עם חוטים וגידים והיה ניכר שיש שם נגלד.

וכבר נתבאר בהכמת אדם ובשאר אחרונים שפגון זה צריף לקלוף הקרום ולבדקו. ובנ"ד קלפו הקרום ונגלה בשר הריאה וא"כ הרי נתברר שלא היה פאן קרום על הריאה ויש להטריף.

דאף שבשאר קרומים אין חיוב לקלפן ולבדקו וכמ"ש בחיבורי ח"א סי' מ"ז. מ"מ הכא שהיה ניכר שיש שם כמו נגלד ונעשה כמו צלקת בודאי צריף לבדקו כמש"ש וכמבואר באחרונים.

ואף הכא שא"צ בדיקה מ"מ אם קלפו הקרום ונמצא שחסר שם קרום הריאה ודאי טריפה. וכמ"ש קצת פוסקים גבי סירכא פסידון שאם נבדקה ומצאו שם נקב טריפה.

ורק בארנו בחיבורי שם שבכגון זה יכול לתלו' שניקב ע"י חוזק הקליפה אבל פשוטאים שחסר הקרום ודאי טריפה. ובפרט שהיה ניכר שיש נגלד וכבר בארנו שם ובח"ב סי' כ"א שההכרח לראות אם מקום הנגלד שלם ויפה עכ"פ למראית עין.

ובנ"ד י"ל שלא הָיָה פָּאן קרום פֿלל. רק הקרום הנוסף פֿיסה מקום זֶה.
והוא קרום מְחַמַּת מִפֶּה. לָזֶה הָיָה פָּאן צִלְקַת וכמ"ש האחרונים שְׁזֶה מוֹכִיחַ דְּהוּי מְחַמַּת
חֻלִּי ומִפֶּה.

וְזֶהוּ לְשׁוֹן צִלְקַת פְּדֵאִיתָא בְּכַתּוּבֹת (דָּף ע"ה) ע"ש בפירש"י: אֲכַן נְסִיתִי לְהַפְרִיד אֶת
הַקְרוּם הַנִּקְלָף וְרֵאִיתִי שְׁנִפְרַד לְשָׁנֵי קְרוּמִים וְהָיָה מִמֶּשׁ כְּמוֹ פִּיס פֶּפּוּל. וְהֶאֱצַבֵּעַ נִכְנָס
לְבֵין שְׁנֵי הַקְרוּמִים.

וא"כ נִתְבָּרַר שֶׁהָיָה פָּאן עוֹד קרום עַל הַרִיזָה רק שְׁנִקְלָף בְּיַחַד עִם הַקְרוּם נוֹסֵף מְחַמַּת
חֻזֵק הַקְלִיפָה. וא"כ יֵשׁ לְהַכְשִׁיר בְּזֶה.

וְאֵף שְׁבֵאַרְנוּ בְּחִיבּוּרֵי ח"ב סי' כ"א שְׁצָרִיף עכ"פ לְרֵאוֹת שְׁקָרוּם הַתְּחַתּוֹן שְׁלָם. וְכֵאֵן
פְּשִׁנְקֵלֶף יַחַד עִם הַקְרוּם נוֹסֵף קִשָּׁה לְרֵאוֹת אִם הוּא שְׁלָם.

וְגַם דְּהָרֵי עכ"פ בְּמָקוֹם שֶׁהִתְחִיל לְהִתְפָּרֵד מֵעַל הַרִיזָה יֵשׁ לְחֹוֹשׁ שֶׁהָיָה שָׁם נֶקֶב. ז"א
דְּרַק שָׁם דְּאִירֵינוּ בְּנִגְלָד פְּוֹרְתָא יֵשׁ לְחֹוֹשׁ שְׁמָא אֵינוּ נִגְלָד רק נִיקְבוּ שְׁנֵי הַקְרוּמִים.

וְלָזֶה צָרִיף לְרֵאוֹת בְּרֵאוֹת עֵין שְׁיֵשׁ שָׁם קרום הַתְּחַתּוֹן עכ"פ. אֲבָל בְּנִגְלָד שְׁטַח גְּדוּל
שְׁרֵאוֹים שְׁקָרוּם הַתְּחַתּוֹן שְׁלָם.

אֵין לְחֹוֹשׁ עַל מֵה שְׁנִקְרַע בְּמָקוֹם אֶחָד מִחֻזֵק הַקְלִיפָה. דְּמַהֲיֵכִי פִּיטִי לְהַחְזִיק רִיעוּתָא
פִּינּוּן שְׁלֵא רֵאִינוּ רִיעוּתָא בְּמָקוֹם זֶה יוֹתֵר מִבְּכָל מָקוֹם הַנִּגְלָד [וּבְאַמַּת אֵף שֶׁהִתְחַמַּרְתִּי
בְּחִיבּוּרֵי שָׁם בְּזֶה.

מ"מ יֵשׁ לְצַדֵּד לְהַקְלֵל וְאַקְצָר]: וְעוֹד יֵשׁ לְצָרִיף בנ"ד שִׁיטַת הַרֵאשׁוֹנִים שְׁפָתְבוּ שְׁסִתִּימָה
דְּמַעֲיָקְרָא מִהֲנֵי בְּרִיזָה. וְאִם הָיָה יְדוּעַ שֶׁהַקְרוּם נַעֲשֶׂה קוֹדֵם שְׁנַעֲשֶׂה הַנֶּקֶב שְׁפִיר הוּי
סְתִימָה.

וְרַק שְׁאֵנוּ אוֹמְרִים שֶׁהַקְרוּם עָלָה אַח"כ מְחַמַּת מִפֶּה. וְהָר"ן פּא"ט בְּשֵׁם הַרֵא"ה פָּתַב
שְׁיֵשׁ נֶקֶב שְׁבִטְבָּעוּ חוּזֵר לְהַכְשִׁירוֹ ע"י סְתִימַת קרום רק שְׁאֵין יְדוּעַ לָנוּ אֵיזָה נֶקֶב הוּא.
וְהַרְשָׁב"א בְּמַשְׁמַרְתַּת הַבֵּית חוּלֵק עַל זֶה. וּבכ"ז פָּתַב שָׁם שְׁאֵם הָיָה הַקְרוּם קוֹדֵם הַנֶּקֶב
שְׁפִיר סוּתָם.

וְרַק בְּסִינְקָא שְׁלֵא פְּסִינְדָרְוֹן הַטְּרִיפּוּ מִשׁוּם שְׁסוּפּוֹ לְהִתְפָּרֵק וְלֹא מִהֲנֵי אֵף אִם נַעֲשֶׂה הַקְרוּם
קוֹדֵם הַנֶּקֶב. וא"כ בנ"ד יֵשׁ לְדוֹן דְּאַפְשָׁר הָיָה הַקְרוּם מִקוֹדֵם.

וְאֵף אִם יֵשׁ פָּאן נֶקֶב. סְתָמוּ הַקְרוּם הַנוֹסֵף.

וא"ל שֶׁהַנֶּקֶב מוֹכִיחַ שֶׁהַקְרוּם נַעֲשֶׂה מְחַמַּת מִפֶּה ז"א דְּהָא יְדוּעַ שְׁמַצוּי לְהִיּוֹת קרום נוֹסֵף
עַל הָאֲנוּמוֹת. וְכַמְעַט אוֹן רִיזָה שְׁלֵא יִמְצָאוּ קרום נוֹסֵף עַל הָאֲנוּמוֹת.

וּבְמָקוֹם דְּשָׂכִיחַ הַתִּירָא טְפִי תוּלִין לְהַקְלֵל פְּדֵאִיתָא בְּחֻזְלוֹין (דָּף כ"ח) בְּסִפְקַת גְּנִיָא וְע"ש
בְּתוֹ' וּבִינ"ד סי' נ' וּבְאַחֲרוֹנִים שָׁם. וּבְחִיבּוּרֵי שָׁם לֹא הִזְכַּרְתִּי זֶה בְּאַשְׁרֵי אִירֵינוּ שָׁם
בְּבִשְׁרֵי בְלוּי.

ובְּשׁוֹר בְּלוֹי אֵין בוּ מַמַּשׁ כ"כ וְלֹא שֵׁינָהּ לּוֹמֵר דְּהוּי סְתִימָה. וְגַם מוֹכִיחַ יוֹתֵר דְּהוּי מַחְמַת מִפֶּה פִי אֵינוֹ מְצוּי כ"כ.

אָבֵל קְרוּם נוֹסֵף מְצוּי פִּידוּעַ וּבִלֵּא"ה כְּבָר פְּתַבְנוּ בַח"א ס"ס מ"ד שְׁלִפְעָמִים נִדְמָה שְׁאֵין כָּאֵן רַק קְרוּם אֶחָד וּבְאַמַּת יֵשׁ ב' קְרוּמִים ע"ש. וְלִזְה פְּשׁוּט בַח"ד לְהַכְשִׁיר: וּמָה שֶׁהַזְכָּרָנוּ שֵׁיטַת הָרֵא"ה שֵׁיטַשׁ נִקְבַּ שְׁסוּפּוֹ לִיסְתָּם אֵין לְצָרֵף זֶה לַח"ד.

דִּלְעַנ"ד שֵׁם אֵינָרִי רַק בְּמָקוֹם שֶׁמְצִינּוּ בַש"ס שְׁמוּעִיל סְתִימָה בְּנִקְבַּ כְּמוֹ נִקְבַּ שֶׁעַל גַּב הָאֲנָא שְׁאֲפִשֵׁר שֵׁיטָתָם בְּסִבִּיכָה לְדוֹפְנוּ. אוּ בֵין אֲנָא לְאֲנָא שְׁאֲפִשֵׁר שֵׁיטָתָם ע"י סִירְכָא פְּסִידָרוּ.

אָבֵל בְּשִׁאֲרֵי נִקְבִים בְּרִיאָה וְדֹאֵי לֹא שֵׁינָהּ זֶה דֹא"כ אֵין בְּעוֹלָם וְדֹאֵי טְרִיפָה ע"י נִקְבַּ. דְּכָל נִקְבַּ יֵשׁ בוּ סְפֵק וְכָל הוֹכַחַת הָרֵא"ה שֵׁם הוּא מְדַמְכְּשִׁירִין סִירְכָא פְּסִידָרוּ וְלְדוֹפְנוּ ע"ש.

וְכֵן מְבִנְיָר סְבָרָא זֶה יוֹתֵר בְּר"ן פֹּא"ט גַּבִּי סִירְכָא פְּסִידָרוּ. וּמְבִנְיָר בְּלִשׁוֹנוֹ שֵׁם לְהִדְיָא דְרַק בַּכַּה"ג יֵשׁ סְפֵק בְּנִקְבַּ.

אָבֵל לֹא בְּכָל נִקְבַּ וְאֵי נִימָא שְׁבָכְל נִקְבַּ יֵשׁ בוּ סְפֵק שְׁמָא הוּא מְהַנְקִבִים שְׁמַעְלָה אַרוּכָה. א"כ לְמָה קְרוּם שְׁעֵלָה מַחְמַת מִפֶּה אֵינוֹ קְרוּם נִימָא אֲדַרְבָּה מְדַעְלָה שֵׁם קְרוּם מוֹכַח שְׁנִקְבַּ זֶה הוּא מְאֻתָּם שְׁסוּפָם לְהַעֲלוֹת אַרוּכָה.

וְעַכְצ"ל שְׁזֵה שֵׁינָהּ רַק בְּמָקוֹמוֹת שְׁאֲפִשֵׁר לִיסְתָּם ע"י הַדוֹפְנוּ אוּ הָאֲנָא. אָבֵל קְרוּם בְּעֵלְמָא אֵינוֹ מוֹעִיל לְעוֹלָם בְּרִיאָה וּבְנִשְׁט לְדַעַת הָרֵא"ה שֵׁם.

וְזוּהִי פְּנוּנְתִי בְּחִיבּוּרֵי ח"ב ס' כ"ב שְׁפַתְבְּתִי סְפֵק זֶה רַק גַּבִּי בֵין אֲנָא לְאֲנָא אוּ בְּגַב הָאוּנּוֹת. וְרִיאִיתִי בְּעוֹנָג יו"ט ס' ע"ב שְׁפַתְבִּי לְצָרֵף סְפֵק זֶה אִף בְּבִשְׁוֹר בְּלוֹי שְׁנִמְצָא עַל הָאֲנָמוֹת וְתַחְתּוֹ מִזִּיעַ דָּם.

וְהוּא תְּמוּזָה לְעַנ"ד. וּמַש"ש דְּהָא חֲזִינָן שְׁנִקְבִים אֵלוּ רְגִילִים לְהַעֲלוֹת קְרוּם דַּע"פ רֹבַע עַל מָקוֹם הַזִּיעָה נִמְצָא בְּשׁוֹר בְּלוֹי.

הוּא תְּמוּזָה לְעַנ"ד לּוֹמֵר מְסַבְרָא גְּוֹלָא כְּזוֹ וְא"כ לְשֵׁיטַת הַסּוֹבְרִים דְּאֵין סִירְכָא בְּלֹא נִקְבַּ. וְכִסְיָדָרוּ כְּשִׁירָה מְשׁוּם דְּהֵינּוּ רְבִיתִיָּהּ וּמְסַתְרָה בְּלֹא נִקְבַּ ע' תו' חוֹלִין (דָּף מ"ז) וּשְׁאֵר רֵאשׁוּנִים.

נִימָא דְּהָא חֲזִינָן שְׁרׁוּב נִקְבִים כְּאֵלָה מְעֵלִים סִירְכָא עֲלֵיהֶם. וְנִימָא שְׁהֶם כְּשִׁירִים. דְּהָא לֹא ס"ל לְפּוֹסְקִים אֵלוּ סְבָרָא שְׁסוּפּוֹ לְהַתְפָּרֵק. וְנִקְבִים בְּלֹא סִירְכָא אֵין מְצוּיִים כְּלָל בְּרִיאָה.

וְעַכְצ"ל הַרש"ל שְׁסֵפֵק זֶה שֵׁינָהּ רַק בְּמָקוֹם שְׁאֲפִשֵׁר בְּסְתִימָה גְּמוּרָה. וְלֹא בְּקְרוּם בְּעֵלְמָא.

וּבְפֶרֶט לְפַמַּש"ל שְׁבִשְׁוֹר בְּלוֹי מוֹכִיחַ שְׁאֵינוֹ סְתִימָה רַק קְרוּם מַחְמַת מִפֶּה. וְכֵן מָה שֶׁהִבִּיא בְּעוֹנָג יו"ט שֵׁם מְדַבְרֵי הַרְמְב"ן וְהָרֵא"ש ס"פ בְּהִמָּה הַמְקַשָּׁה.

הרי מפורש שם דאיירי במקום שאפשר להסתם בסתימה גמורה כמו בדופן או סירכא פסידון. אבל לא בקרום בעלמא יעו"ש.

ורק בלשון הבה"ב יש לדון קצת פדעת העונג יו"ט. אבל באמת פוננתו ג"כ כמש"ל וכמבואר בר"ן.

ואף פי פבוד העונג יו"ט גדול מאוד בכ"ז הנכרחת לברך זה פדי שלא יבואו לעשות ספק בכל נקב שבריא. וכידוע אשר בעתים הללו תופסים כל סברא להקל שמוצאים באיזה ספר מבלי שים לב ליסוד הדבר ותורה אמת פתיב בה) סימן מא ע"ד סירכא שבין אונא לאומא למעלה מתציין שראו שוננס הרוח סמוך לאונא במקצת מן הסירכא ולא בכל הסירכא.

והיה נראה נפח קטן. וכאשר עסק הבודק בבדיקת שאר סירכות נשען בידו על מקום הסירכא הנ"ל.

ואח"כ נמצא שנפתחה הסירכא ונקרע מקצת מרחבה מעל האונא והיה שם בצבוי. וניכר שנעשה זה ע"י מה שנשען בידו שם.

וכשקלפו מהאונא את הסירכא נשאר שם קרום תלוי כמו איזה נפח והיה מבצבץ שם. וכשקלפו גם קרום זה נשארה הריאה נקיה רק היה מבצבץ שם.

והנה אף שהיתה למעלה מחציה. מ"מ אם היו מודדים לפי אורך האונא בצד השני פדרך הארובה ועבה שבצד השני ארובה יותר אז היה למטה מחצי.

והנה לכאורה יש להטריף דהא עלתה הסירכא בנפיתה. וגם דהא הסירכא צריכה בדיקה וכיון שנקרעה קודם הבדיקה יש להטריף ואף לפמ"ש הפמ"ג לצדד לתלות בסירכא במשמוש יד הטבח.

היינו רק פשעברה הסירכא במיעוה. אבל לא פשנקרעה ועמ"ש בזה בחיבורי ח"ב סי' כ"ד וח"ג סי' מ"ז.

ומה שהאונא ארובה יותר בצד השני נראה שאין לצרף כלל פיון דמ"מ בצד זה הני למעלה מחצי. דהא עיקר הסברא בחילוק זה הוא לפי שלמטה מחצי מונחים האונות זע"ז ולמעלה מתחילות להתפרד.

ואין נסתם הנקב פראוי. וגם אין דרך להסתרה כ"כ.

וא"כ צריף למדוד רק אורך האונא בצד שהסירכא שם. וגם דכיון שבאימא היא למעלה מחצי צריכה בדיקה להרבה פוסקים.

ובלא"ה הרי מבואר בפוסקים דאף סירכא רכא פסידון אם עלתה בנפיתה טריפה: אכן באמת יש לדון להקל בזה. דמה שעלתה בנפיתה קצת י"ל שהיה שם קרום הריאה מוגבה קצת כמו נפח וממנה יצאה הסירכא וכידוע שמוציא זה בריאה.

וההוכחה לזה שלא נכנס הרוח בכל הסירכא. וגם עתה ניכר שנשאר קצת קרום אצל הריאה כמו נפח.

וא"כ לא עלתה גוף הסירכא בנפיקה ואם היו ממעפין הסירכא אפשר היה נשאר הנפח שלם ויפה וגם דכבר צדדנו בחיבורי ח"ב סי' י"ט שלפעמים עולה בנפיקה ע"י נקב שנעשה מרחוק או ע"י שמשכו האונות קצת בכתחילה זו מזו ע"ש.

וא"כ הוי בני"ד ספיקי טובי. ואם היתה הסירכא עוברת פראוי היה מקום להקל.

דהקא לדעת רוב ראשונים מיקרי זה סירכא פסדון אף שהיא למעלה מחצי. ורק קצת פוסקים החמירו למעלה מחצינו לפי שבשפולי מתפרדים האונות ואין מונחות זו אצל זו פראוי.

ע' בב"י סי' ל"ט ובשמ"ח ס"י, ובתב"ש שם ובב"א שם ס"מ שנתפאר פן ושיש נוהגים באמת להקל עד פאצבע או אצבעיים מראש האונא. ובנ"ד היה רחוק הרבה מראש האונא.

ונהי שאנו נוהגים להחמיר בכגון זה לבדוק הסירכא. מ"מ אינו רק ספק בדבר שהחמירו מצד מנהג.

ולא מעיקר הדין. וא"ל שנה שאנו מחמירים הוא מפני שאנו תופסים לדינא כשיטה זו. ז"א דהא גם לשיטה זו. אינו רק חומרא שנתנו גבול עד החצי כדי שלא יקילו בשיפולי ששם מתפרדות האונות וכמ"ש התב"ש שם.

ויש להאריך בטעם דין זה ואין הפנאי מספיק. וע' בחיבורי ח"ב סי' כ' לענין ספק בסירכא לדפון: ולפ"ז יש לדון דאף שנקרעה הסירכא אח"כ ואין לה בדיקה מ"מ פשיטה פיון שנקרעה בשוגג.

ואין בזה משום קנס כמבטל איסור ביזים פהא דר"ס ל"ט ע"ש באחרונים דהקא איפא ס"ס דשפא היתה הסירכא עוברת פראוי ולא היתה מבצבץ ואי נימא שלא היתה עוברת פראוי. שפא הלכה פהמקילים דאף למעלה מחצי הוי פסדון.

והוי ספק אחד בדברנו וס"ס בדאורייתא דקיי"ל ביו"ד סי' פ"ג דשרי דחומרא דלמטה מחצי הוי רק דברנו משום גזירה אטו שיפולי אונא כמש"ל. וגזירה זו לא הונכרה בש"ס רק קצת פוסקים כתבו להחמיר פן.

ואף דבין אונא לאומא יש מחלוקת בין הראשונים אי מיקרי פסדון עי' תו' חולין (דף מ"ז ע"א). מ"מ פבר נהגו אצלנו פדעת הסוברים דהוי פסדון.

וכעין זה פתבנו בחיבורי ח"א סי' נ' לצדד בנקרעה סירכא לשומן. אף הקא קיל טפי דמעיקר הדין הוי פסדון.

ואף דגם בכסדון אם ראו שיש נקב שם יש להטריף כמבואר בפוסקים. מ"מ היכא שאין נקב לפנינו רק שמיעון הסירכא ובצבץ במקומה.

העיקר שיש להכשיר. דיש לתלות שהסירו בחזק.

ואין פאן נקב פריאה. ומה שעלתה בני"ד בנפיקה.

כָּבֵד בְּאַרְנוֹ שְׂאִין לְצַרְרָה זֶה לְחֻמְרָא. כִּי נִרְאָה יוֹתֵר שְׁקֵרוֹם הַרְיָאָה הַגְּבִיבָה שֶׁם וְלֹא הַסִּינְרָא.

וְאִין לִי פְּנָאִי לְפִלְפֵל בְּדַבְרֵי הָאֲחֻרָוֹנִים בְּעֵנִין זֶה. וְגַם מִמָּה שְׁעֵבְרָה הַסִּינְרָא לְצַד הָאוּמָא כְּרָאוּי יֵשׁ לְדוֹן קֶצֶת דְּהוּי הוֹכְחָה שְׂאִין הַסִּינְרָא מִחֻמְתָּ נֶקֶב.

וְאַקְצָר: וְעוּי' דִּדְוֵעַ שְׂיֵשׁ ב' שִׁיטוֹת בְּטַעַם טְרִיפּוֹת סִינְרָא אוֹ מְשׁוּם נֶקֶב אוֹ מְשׁוּם שְׁסוּפָה לְהַתְּפָרֵק. וּלפ"ז י"ל דְּהַסּוּבְרִים מְשׁוּם נֶקֶב.

וְכִסְדָּרִין כְּשֶׁרָה אוֹ מְשׁוּם שְׁהָאֲנָא שְׁפִנְגָּדָה סוֹתְמָת. אוֹ מְשׁוּם שְׁבִשְׁבִיל סְמִיכוֹת הָאוּנוֹת זֶה לְזוֹ הֵן מְסַתְּרָכוֹת אַף בְּלֹא נֶקֶב וְכַמְבּוֹאֵר בְּרָאשׁוֹנִים.

א"כ לְמַעְלָה מִחֻמְצֵי שְׂאִין הָאוּנוֹת מְנוּחָחוֹת זֶה עַל זֶה מְמַשׁ. שׁוּב אִין שֶׁם סִינְרָא בְּלֹא נֶקֶב.

וְגַם אִין שֶׁם סְתִימָה מְהָאֲנָא הַסְּמוּכָה. אֲבָל לְטַעַם שְׁסוּפָה לְהַתְּפָרֵק אִין זֶה שְׂיֵיךְ רַק בְּשֵׁלֹא כְּסִדָּרִין גְּמוּר שְׁקִצְוֹת הַסִּינְרָא נְמַשְׁכוֹת לְכָאן וּלְכָאן.

אֲבָל כִּינּוֹן שְׁהָאוּנוֹת הֵם זֶה אֲצֵל זֶה אַף שְׁנִפְרָדוֹת קֶצֶת. בכ"ז אִין לְחֻוֹשׁ שְׁתַּתְּפָרֵק אִם הַסִּינְרָא אֲרֻנְפָה כְּרָאוּי כְּפִי רֻחַב הַפִּירוּד שְׁבִין הָאוּנוֹת.

וכ"כ הַר"ן בַּפּא"ט לְהַדְיָא דְרַק לְשִׁיטָה דְאִין סִינְרָא בְּלֹא נֶקֶב יֵשׁ לְהַחְמִיר כְּשֶׁהַסִּינְרָא בְּמִקּוֹם פִּירוּד הָאוּנוֹת. אֲבָל לֹא לְטַעַם שְׁסוּפָה לְהַתְּפָרֵק ע"ש.

וא"כ אִיכָא סְפִיקֵי טוּבֵי דְשְׂמָא הִלְכָה כְּטַעַם שְׁסוּפָה לְהַתְּפָרֵק וְהוּי זֶה כְּסִדָּרִין כַּנ"ל. וְאִין הַבְּדִיקָה מְעַכְבֵּת בָּהּ.

וְאַף לְטַעַם שְׂאִין סִינְרָא בְּלֹא נֶקֶב אֲפִשֶׁר הִיְתָה סִינְרָא זֶה עוֹבְרָת בְּמִיעוּף וְהוּי כְּקֵרוֹם דְּרִינּוֹס שְׂאִינוֹ בָּא מִחֻמְתָּ נֶקֶב. שְׁעַל סְבָרָא זֶה נוֹסֵד מִנְהַג הַמִּיעוּף כְּמַבּוֹאֵר בְּאַחֲרוֹנִים.

וְאַף אִם הִיא סִינְרָא גְמוּרָה שְׂמָא הִלְכָה כְּהַסּוּבְרִים דְּמִיקָרֵי כְּסִדָּרִין עַד כְּאַצְבָּעֵיִם מִן הַשִּׁיפוּל. וְהוּי סְתִימָה.

וּבַפֶּרֶט דְּהָא דְלְמַעְלָה מִחֻמְצֵי הוּי רַק חֻמְרוֹת הָאֲחֻרָוֹנִים כַּמֶּש"ל. וּמְקוּרוֹ מִמַּהֲרִי"ו.

[וּבְחֻבְרֵי ח"ג ס' ל"ח כְּתַבְתִּי לְהַחְמִיר כְּשֶׁמִּקְצֵת הַסִּינְרָא לְמַעְלָה מִחֻמְצֵי. וְכַעֲתָנָא לְשִׁישׁ מִקּוֹם לְהַקֵּל בְּזָה אִם עֵבְרָה הַמִּקְצֵת שְׁלְמַעְלָה מִחֻמְצֵי.

כִּינּוֹן שְׁלָרוּב הַפּוֹסְקִים כְּשֶׁר לְמַעְלָה מִחֻמְצֵי. וְלִשְׁיִטַת הַתּוֹ' מְשׁוּם סוּפָה לְהַתְּפָרֵק אִין שְׂיֵיךְ כְּלָל חוּמְרָא זֶה כַּמֶּש"ל וְאַקְצָר: וְגַם בְּמִדַּת הָאֲנָא יֵשׁ לְדוֹן שְׁצָרִיף לְמִדּוּד עַד רֵאשׁ הָאֲנָא מְמַשׁ.

וְלֹא חֻמְצֵי מְאֻרְכָּה שְׁלִצַד הָאוּמָא. כִּי הִלֵּא טַעַם דְּלְמַעְלָה מִחֻמְצֵי הוּא שְׁשֵׁם מִתְחַלֵּת הָאֲנָא לְהַתְּפָרֵד קֶצֶת מֵעַל הָאֲנָא שְׂאֲצֵלָה.

וְנִרְאָה הַסְּבָרָא בְּזָה לְפִי שְׁהָאוּנוֹת הוֹלְכוֹת וּמִתְקַצְרוֹת בְּאַלְכֻסוֹן לְצַד הַשִּׁיפוּל עַד חוּד הָאֲנָא. וּמִמִּילָא בְּמִקּוֹם הַהוּא אִינָה סְמוּכָה לְאֲנָא שְׂאֲצֵלָה.

וְאִינּוֹן מִתְחִילוֹת לְשַׁפֵּעַ וּלְהַתְּקַצֵּר, רַק לְמַעְלָה מִחֻמְצֵיִן וְלֹא לְמַטָּה. וּבְלְמַעְלָה מִחֻמְצֵי אִין גְּבוּל דְּלְפָעִמִּים הוּי הָאֲלְכֻסוֹן גְּדוּל.

וּלְפַעֲמִים הוּא קָטָן וּמִתְחִיל רַק קְרוֹב לְסוֹף הָאָנוּא. וְגַם דְּסִמּוּף לְמָקוֹם שְׁמִתְחַלֵּת לְשַׁפֵּעַ
ג"כ כְּבָר מִתְחַלֵּת לְהִתְרַחֵק מִהָאָנוּא הַסְּמוּכָה לָהּ כִּידוּעַ לְבָקִי בְּטַבֵּעַ הַרְיָאָה.

וְלִזְה נִתְּנוּ גְבוּל שְׁעַד הַחֲצִי מִיְקָרֵי פְסִדְרוֹ. כִּי שֵׁם לְעוֹלָם אֵינָה מִתְרַחֵקת מֵאָנוּא שְׁאֲצֵלָה.
וּכְמ"ש הַתּו' בְּחֻלְיִין (דָּף מ"ז ע"א) שְׁכִסְדְרוֹן מִיְקָרֵי בְּמָקוֹם שְׁהָאוּנוֹת סְמוּכוֹת זֹ לְזוֹ.
וְעַפ"ז נִתְבָּאָר שְׁצָרִיף לְמִדּוֹד הַחֲצִי לְעַרְףָּה כָּל אֲוֶרְףָּה הָאָנוּא עַד חֻוּדָה הָאֲמָצְעִי בְּקֶצֶה
הָעֲלִיוֹן.

וּמִטְרִדוֹתֵי הַהֶכְרַח לְקֶצֶר. עַכ"פּ בְּנ"ד יֵשׁ לְהַקֵּל בַּהֲפ"מ וְשַׁעַה"ד: סִימָן מַב ע"ד שְׁהִיָּה
רֵאשׁ אָנוּא הָאֲרוּ"ע כְּפוּל לְמַעְלָה עַל גְּבֵה וְדְבוּק שֵׁם בְּסִירְכָא.

וְהַפְרִידוֹ הַסִּירְכָא בְּקַלִּיפָה הַנְּהוּגָה. וְנִתְפַשֵּׁט הַקְּמֵט וְנִשְׁאָר שְׁלָם.

וְשֵׁם נִמְצָא מִגְּבֵה סִירְכָא מְמָקוֹם לְמָקוֹם וְתַחֲתֵיהָ הִיָּה קִמֵט וְהִיָּה נִרְאָה כְּאִלוֹ הַסִּירְכָא
מְקַמֵּט אֶת הַרְיָאָה וְכַחֲלָל תַּחַת הַסִּירְכָא. וְרֵאשִׁי הַסִּירְכָא עֲמָדוֹ חוּץ לְקַמֵּט.

וְהַסִּירְכָא הוֹסְרָה כְּרֵאוּי בְּקַלִּיפָה. וְרַק בְּמָקוֹם אֶחָד נִקְלָפָה הַסִּירְכָא לְתוֹף הַקְּמֵט וְנַעֲשֶׂה
שֵׁם קָרַע בְּקֵרוֹם הַרְיָאָה.

וְהַקְּמֵט נִשְׁאָר שֵׁם. וְיֵשׁ סֶפֶק אִם נִתְפַשֵּׁט מְקַצָּתוֹ.

וּבְאָנוּא עֲלִיוֹנָה עַל הַחוּד עֲמָדָה סִירְכָא לְשׁוֹמֵן. וְכִשְׁהִסִירוֹ הַסִּירְכָא הִיָּה נִיכָר שֵׁיִשׁ שֵׁם
קֶצֶה אֶחָד שְׁלֵא נִכְנַס הַרוּחַ לְשֵׁם וְאֶפְשָׁר שְׁזַה נִשְׁאָר שׁוֹרֵשׁ מִהַסִּירְכָא.

וְשֵׁם עֲלָה נִפְחַ מִקְרוּמֵי הַרְיָאָה עַד הַחוּד. וְרַק בְּאוֹתוֹ הַקֶּצֶה לֹא נִכְנַס הַרוּחַ כַּנ"ל.

וְכִשְׁנִיטוֹ לְקַלּוֹף אֶת הַשׁוֹרֵשׁ הִיָּה נִקְלָף מֵעַל הַחוּד לְצִדּוֹ וְנִשְׁאָר הַנֶּפֶת. אִף נִיכָר שְׁעוּמָד
וְנוֹפֵל בְּכָל עַת.

וְיָדוּעַ שְׁזַה אוֹת שֵׁיִשׁ בּוֹ נִקְב. לִזְה אֵינּוּ יָכוֹל לְכַלּוֹא אֶת הַרוּחַ בְּקֶרְבּוֹ.

וּמִטְרִדוֹתֵי אֲרֻשׁוֹם בְּקוֹצֵר הַנִּלְע"ד בְּזָה: ע"ד הַכְּפֵל שְׁבָאָנוּא עֲלִיוֹנָה שְׁנִסְרָף שֵׁם. הַנְּה
כִּינּוֹן שְׁנִקְלָף וְנִשְׁאָר שְׁלָם כְּבָר כְּתַב הַנּו"ב מ"ק ס' י"ב שֶׁהוּא כָּשֵׁר.

וְאִף שֵׁיִשׁ לְדוֹן דְּהָא הַחֲשִׁישׁ בְּסִירְכָא שְׁמִקְמֵטת הַרְיָאָה הוּא בְּשִׁבִיל דְּהוּי כְּאֻטוֹם שְׁמַעֲכַב
אֶת הַרְיָאָה מִלְּהַנִּיף עַל הַלֵב כְּרֵאוּי וְלִזְה הִיקָל הַנּו"ב דְּכִינּוֹן שְׁעֵבֵר בְּמִיעוּף הַרִי אֵינָה
סִירְכָא. וְהִיָּה סוּפָה לְהִתְפָּרֵק גַּם בְּחַיִי הַבְּהֵמָה וְלֹא הִיָּתָה מְעַפְכָת עַל גְּפִיחַת הַרְיָאָה וְזַה
רַק בְּמִיעוּף קַל.

אֲכֹן בְּקַלִּיפָה הַנְּהוּגָה נְהִי דְמַהֲנִי לְעִנְיֵן סִירְכָא שְׁלֵא כְּסִדְרוֹ מִשׁוּם דְּהוּי כְּקֵרוֹם דְּרִינּוֹס
כְּמִבְּנָאָר בְּאֲחֻרוֹנִים וְזַה הוּי בִּירוֹר שְׁאֵינָה יוֹצֵאת מִגּוּף הַרְיָאָה. אֲבָל בְּנ"ד הַרִי עַכ"פּ
מְעַפְכָת מִלְּהַנִּיף עַל הַלֵב כְּרֵאוּי.

וְאִף דְּאָנוּ מְכַשִּׁירִים בְּקַלִּיפָה אִף לְשִׁיטַת הַתּו' שְׁטַעַם טְרִיפּוֹת סִירְכָא הוּא מִשׁוּם שְׁסוּפָה
לְהִתְפָּרֵק הִיָּינוּ מִשׁוּם דְּכִינּוֹן דְּחֻזִּינוּ שְׁאִין הַסִּירְכָא מִגּוּף הַרְיָאָה רַק קֵרוֹם נוֹסְף. אִין
חוֹשִׁשִׁים שְׁתַּתְפָּרֵק.

פי דָּרָךְ קְרוּמִים פֶּאֱלֵה לְהַתְּבַטֵּל בְּהַמְשֵׁךְ הַזְּמַן כִּינּוּן שְׂאִינָם יוֹצְאִים מִתּוֹךְ קְרוּם הַרְיָאָה וְתִלְיִנוּ שְׂתַתְּבַטֵּל הַסִּירְכָא קוֹדֵם שְׂתַתְּפָרְק. אָבֵל בַּנ"ד הָרִי כֹל עוֹד שְׁלֵא נִתְּבַטְּלָה מְעַכְּבַת רְחִיפַת הַרְיָאָה.

וּלְשִׁיטַת הַר"א שְׁהוּבָא בַד"מ שְׁהִטְעַם בְּסִירְכָא הַמְּקַמְטַת מִשׁוּם שְׂתַתְּפָרְק הַסִּירְכָא. י"ל דְּשָׂרִי בְּקִלְיָפָה כְּמוֹ שְׁאֵנוּ מְכַשִּׁירִים בְּזֶה בְּסִירְכָא רַכָּא שְׁלֵא פְסִדְרוּ לְדַעַת הַתּוֹ.

אָבֵל לְשִׁיטַת הַד"מ וּדְעִימָיָה שְׁהִטְעַם מִשׁוּם עֵיכּוּב הַרְחִיפָה קִשָּׁה. אָכֵן פְּכָר פְּתַב הַלַּב"ש ס"ק קכ"ו דְּכִינּוּ דְחִזִּינוּ שְׁהוּא רַק קְרוּם בְּעֵלְמָא וְלֹא סִירְכָא וְסוּפָה לְהַתְּפָרְק בְּלִי נְגָב.

הָוִי כְּמוֹ אָטוּם ע"י מְוַגְלָא דְכְּשָׂרָה מִשׁוּם דְּאִמְרִינוּ שְׁסוּפָה שְׂתַסּוּר הַמְּוַגְלָא וְהַדְרָא בְּרִיא. וְה"ה הָכָא סוּפָה לְהַתְּפָרְק וְהַדְרָא בְּרִיא וְעוּי"ל דְּדוּקָא פְּשִׁמְקֵמִיט בְּשָׂר הַרְיָאָה שְׁיִיף לֹאמַר שְׁהַסִּירְכָא מְעַכְּבַת אֶת הַרְיֹחַ לְהַתְּפָשֵׁט פְּרָאוּי.

וְכֹן שַׁע"י רְחִיפַת הַרְיָאָה תִּנְתַּמַּךְ הַסִּירְכָא. אָבֵל בַּנ"ד שְׁנִכְפַּל לְמַעְלָה וּמְוַנַּח קָצָה הָאֲנָא לְמַעְלָה פְּרָאוּי וְלֹא מְקוּמָט.

י"ל שְׁהַרְיֹחַ מִתְּפָשֵׁט שָׁם פְּרָאוּי וְאִין פֶּאֵן עֵיכּוּב כָּלָל. וְכְמוֹ שְׂאִין חוֹשְׁשִׁים בְּכָל סִירְכָא פְסִדְרוּ שְׂתַעֲכַב רְחִיפַת הַרְיָאָה אוֹ שְׂתַנְתַּמַּךְ.

וְהִינּוּ מִשׁוּם דְּשִׁמִּי הָאוּנוֹת מִתְּרַחְבוֹת יַחַד בְּעַת הַרְחִיפָה וְהַסִּירְכָא נִשְׁאַרְתַּ בְּמְקוּמָה. וְה"ה בַּנ"ד מִתְּפָשֵׁט הַרְיֹחַ בְּשִׁנְיָה לְקָצָה הָאֲנָא וּלְמְקוּם שְׁדַבּוּק בּוֹ וְאַף שְׁהַרְיֹחַ מְגִיעַ מְקוּדֵם לְחִלְקַת הַתְּחַתּוֹן וְאִם"כ לְקָצָה הָאֲנָא בַכ"ז נִרְאֶה דְבַחֲזֵי הַבְּהֵמָה מִתְּנַפְּחַת כֹּל הַרְיָאָה כַּב"א.

כִּי הֲלֹא נְשִׁימוֹת הַבַּע"ח תְּכּוּפוֹת מְאוּד פִּידוּעַ. וְרַק כְּשִׁנּוּפְחִים הַרְיָאָה אַחַר שְׁחִיטָה שְׂאִין בָּהּ חַיּוֹת מִתְּפָשֵׁט הַרְיֹחַ מְעַט מְעַט.

וְגַם יֵשׁ לְדוֹן עַפְמ"ש הַד"ק ס' ל"ט סְקַנ"ד שְׂאֵם נְקַמְטוּ חִלְקֵי הָאֲנָא בְּלִי חִלּוֹן כְּשָׂר וְע' חִיבּוּרֵי ח"ב ס' קל"ה בְּזֶה: סִימָן מַג וְע"ד הַסִּירְכָא מְמַקּוּם לְמְקוּם. הִנֵּה בְּעַבְרָה הַסִּירְכָא וְנִשְׁאַר הַקְּמֵט כְּכָר כְּתִבוֹ הַנּו"ב וְהַח"ס לְהַכְשִׁיר דְּהָא חִזִּינוּ שְׁהַקְּמֵט אִינוּ ע"י הַסִּירְכָא.

וְרַק הַתְּב"ש וְעו"א פְּתִבוּ לְחֹשׁ לְתַר"ל. וְבַנ"ד לִיכָא תַר"ל כִּינּוּן שְׂרָאשֵׁי הַסִּירְכָא עֲמָדוּ חוּץ לְקַמְט וְעַכ"פ הִיָּה הַפְּסַק ב' שְׁעָרוֹת.

וְיָדוּעַ דְּתַר"ל בְּעִינָן שְׁיִהְיוּ זֶה אֲצֵל זֶה. וְגַם הָרִי דַעַת הַלַּב"ש דְּקַמְט לֹא הָוִי רִיעוּתָא אִם אִין נִיכָר שְׁהוּא מְחַמַּת חוּלִי.

וְאַף דַּבְנ"ד לֹא עַבְרָה הַסִּירְכָא פְּרָאוּי דְּהָרִי נְקַלְפָה לְתוֹךְ הַקְּמֵט וְקָרְעָה הַרְיָאָה. מ"מ אִין חִשְׁשׁ בְּזֶה.

דְּזֶה הָוִי רַק הַתְּפָשֵׁטוֹת הַסִּירְכָא כִּינּוּ דְבְּמְקוּם הַסִּירְכָא נִשְׁאַר שְׁלֵם וְיָפָה. וְכַמְנַהֲגִינוּ בְּכָל סִירְכָא שְׁלֵא פְסִדְרוּ.

וְאִין לְהוֹכִיחַ מְזֶה שְׁשׁוֹרְשׁ הַסִּירְכָא בָּאָה מִתּוֹךְ הַקְּמֵט. דַּא"כ הו"ל לִידְבַק מְמַקּוּם שְׁוֹרְשָׁה לְמְקוּם אַחַר.

ולא להתפשט על הריאה למרחוק ולהתדבק משם למקום אחר. וכמבואר באחרונים סבא זו שדרה סירכא לצאת מעיקר שורשה ולידבק למק"א.

וע' חיבורי ח"ב סי' כ"ז. ומה שיש ספק אם נתפשט מקצת הקמט.

לכאורה יש לדון דטרניפה ממ"נ דהרי מוכח שהקמט נעשה ע"י הסירכא ועינבה על רחיפת הריאה. וא"ל דכיון שעברה הסירכא נאמר שגם בחיי הבהמה היתה מתפרקת והקמט מתפשט וכמ"ש הנו"ב שם.

דהא ה"א חזינו שלא נתפשט הקמט פולו. ועכ"פ קשה לתפוס תרי קולי במקום אחד.

דעת המקילים בנתפשט הקמט. ודעת המקילים פשוטא הקמט.

אבל באמת ז"א דהא ה"א הוי רק ספק אם נתפשט מקצת מהקמט. וא"כ הוי ס"ס דשמא לא נתפשט.

ואף אם נתפשט שמא הלכה דכשר בנתפשט. ובפרט דה"א יש מקום לתלות שנתפשט קצת ע"י שנקרע קרום הריאה שם והוסר העיכוב שהיה שם בגוף הקרום.

וכמבואר בנו"ב שם שאפשר שבטבע הריאה יש איזה עיכוב. וגם באטום בדקינו ע"י קליפת קרום הריאה בסמוך לו.

ועוד נראה דה"א אין פאן ממ"נ. רק אמרינו שהיה פאן קמט מתולדה וע"י הסירכא נתקמט יותר.

ונה שנתקמט ע"י הסירכא נתפשט פשהוסרה ואין לדון שמקצת זה מוכיח שכל הקמט נעשה ע"י הסירכא דאדרבה כיון דחזינו שלא נתפשט פולו. אמרינו שזה היה מקודם ותר"ל אין שיהי פאן במה שנתקמט יותר ע' בפמ"ג סי' ל"ט סכ"ח בש"ד.

פי תר"ל בעינו שיהיו משם אחד. וה"א הקמט יש לחוש שנעשה ע"י נקב שפריאה.

ובהקמטה ע"י סרכא הוי החשש שמעכב רחיפת הריאה על הלב. וכ"כ התב"ש ופמ"ג וב"א סי' ל"ו ס"ק קס"ד לענין סרכא על אטום.

ולדעת הר"א שהטעם שסוף הסירכא להתפרק. אין פאן תר"ל.

דהא הסירכא אינה על הקמט וכמש"ל. וגם י"ל דלטעם שמא תתפרק לא הוי משם אחד וע' ב"א בתר"ל סל"ח בזה.

ובגוף דין זה י"ל דסגי כשעברה הסירכא פראוי מצד אחד. דכיון שאפשר שתעבור הסירכא אמרינו שסופה היתה לעבור והריאה תשוב לקדמותה.

ובחיבורי ח"ב סי' קל"ה הבאתי מחלוקת האחרונים בזה וע"ש סי' י"א מ"ש בזה. וגם דבנ"ד הוי ס"ס שמא לא נתפשט הקמט כלל.

ואף אם נתפשט קצת. שמא היה מתפרק הצד שעבר כעת פראוי.

וא"צ פאן ס"ס המתהפך כיון דעל פרחינו להתחיל באופן זה כי אם לא נתפשט כלל הקמט. א"כ אין פאן חשש שתתפרק כיון שהקמט אינו מושך לכאן ולכאן נאקצר: סימן

מד ומה שגשאר מהסנירָא כמו שגורש על חוד האָנא וכשהסירוהו רואים שהגפח שגשאר שם קם ונפול.

הנה זה מורה שיש שם נקב. וזה נדאי הנה שגורש מהסנירָא מדחזינון שלא נכנס שם הרוח. וא"כ לא עברה הסנירָא ויש להטריפה. ועדיין י"ל דכיון שהשגורש נקלף מהחוד לצידו. א"כ י"ל שהנקב הוא בצד האָנא בגפח שיש שם. ולזה נופל הגפח. וא"כ הוי הנקב רק בהתפשטות הסנירָא דכשיירה. ואף דהוי ספק באיזה מקום הוא הנקב. מ"מ הרי עברה הסנירָא והספק הוא בהבצבויץ. וספק בהבצבויץ כבר פתבו האחרונים שיש להקל.

אכן נראה דזה שנייד רק בשנים מכחישים זא"ז אם בצבץ או שגאבדה בלי בדיקה אבל הקא שהגפח קם ונפול ומוכח שיש כאן נקב. וא"כ אי ניאא שהנקב הוא במקום הסנירָא. הרי לא עברה כלל פי קלטה מקצת קרום הריאה. וגם יש לנו לתלות הקלקלה במקום המקולקל שהנקב הוא במקום הסנירָא ועדיין יש לצדד עפמ"ש בחיבורי ח"א סי' נ"א שאם יש ספק אם הגיעה הסנירָא למקום הבצבויץ יש להכשיר ע"ש. וגם פתבתי שם בסי' נ' לצדד בסנירָא לשון בספק עברה. ולפ"ז יש מקום להכשיר בנ"ד.

וגם י"ל דכיון דהוי קצת ספק אם הקצה הנה הוא שגורש מהסנירָא. פי אולי הוא מהאָנא רק שלא נכנס הרוח לשם.

וא"כ יש כאן ס"ס פמוכן. אבל ז"א דנראה ברור שזה שגורש מהסנירָא.

וזה תלוי בראות עין המורה ובקיאותו. וגם הנקב נראה שהוא בחוד האָנא.

פי בצד אחר לא נתחדש מאומה. וזה אפשר להכיר ע"י אופן נפילת הגפח: סימן מה ע"ד אשר שו"ב אחד במחננו אומר שיש לו קבלה מאיזו רבנים שאם עברה סנירָא ממקומה בקליפה הגהוגה.

ונמצא שם בצבויץ. ונראה שמקום הריאה שם הוא רך ונוח לינקוב.

תולים הבצבויץ במשמוש יד הטבח ומכשירים. ומעכ"ת צונח ע"ז.

אבל השו"ב הלז מחזיק בדעתו: הנה פשוט שהנוהג פדבר השו"ב הלז הוא מאכיל טריפות וטוב לו שלא יסיר כלל את הסנירָא וכשיר מטעם רוב פשירות. משכשיר פשהוסרה הסנירָא ומבצבץ במקומה.

דהא עיקר הבחינה הוא כדי לדעת אם נמצא נקב תחת הסנירָא וכשמבצבץ הרי יש שם נקב. ואי ניאא שבשביל שהעור דק שם נקב בקליפת הסנירָא.

הרי שלא נתפרקה עד שניקבה. וטריפה לשיטת התו' שהטעם משום שסופה להתפרק.

ואנחנו מחמירים פשמי השיטות אין סנירָא בלא נקב וסופה להתפרק. ובג"ד טריפה גם לשיטת רש"י דהא צריך שיתברר שסנירָא זו לא נעשתה ע"י נקב.

והגוי פקרום דרײַנוס. ובנ״ד לא נתברר זה.

וכ״כ הב״ח סי' ל״ז שאין תולין במשמוש יד הטבח בהעברת סײַרקא. וע' חיבורי ח״ג סי' מ״ז שבארתי בס״ד מה שקשה ממ״ש הב״ח בס״ל ל״ט סט״ו: ונדעתי מה שגמרם לאיזו רבנים לטעות בזה.

כי ראו בספר עין יצחק סי' ח'. ודנו פן לכל מקום שהקרום רב.

והוא טעות גדול. וכבר בארתי בס״ד בחיבורי ח״ב סי' כ״ד ובח״ג סי' מ״ח שאין ללמוד מדבריו רק בהתפשטות הסײַרקא ולא בגוף מקום הסײַרקא.

וכ״כ בשו״ת משיב דבר סי' ט״ז שאין להקל בזה. ודברי העין יצחק בזה גרמו להקל יותר מדאי.

ובפרט פעת שקל אחד מתנשא לחפש קולות ולהראות לעיני הקצבים שהוא גדול הדור ומיקל הרבה: ולזאת יישר פחו של מעכ״ת אשר לא שמע לקול הטבח הזה. ולדעתי ראוי שיזהיר מעכ״ת את השו״ב שלא יזכיר עוד את טעותו זה.

ושאם יעמוד במרדו ויהי' נזכר שמצדד להקל בכגון זה יהא אסור לסמוך עליו בבדיקת הריאה כי פינו שנשרש זה בלבו יקל בבדיקת הבצבוע. כי יחשוב שאם יבצבוע יתלה במשמוש ידו.

ורוב פעמים נראה המקום רב מרוב עבודה שעמל שם הבודק לקלוף הסײַרקא. וברי פמה צונחו הפוסקים על קליפות הסײַרכות שהוא טריפה גמורה.

ורב האחרונים חידשו שפיון שהסײַרקא נקלפת ונשאר המקום שלם ויפה. הרי מוכח דהוי רק פקרום שעל הריאה ופקרום דרײַנוס וא״כ איך נוסף להקל כשמבצבוע ולתלות שבא ע״י שמשמש הטבח בקליפת הסײַרקא.

דעכ״פ הרי לא נתברר דהוי פקרום דרײַנוס. והדרן לדינא שסײַרקא שלא פסדון הוא טריפה.

וצריך השו״ב הלז לקבל על עצמו בפני מעכ״ת שלא יצטרף כלל בלבו סברא זו. ויהי זהיר בבדיקת הבצבוע פראוי: סימן מו בריאה היתה בועא קטנה.

וסמוך לה הנה נראה קרום פרוס. ונסתפק השו״ב אולי הקרום עולה על הבועא ותחת הקרום יש אינה ריעותא.

או שחסר שם קרום הריאה. כי הנה נראה על הבועא רק קרום דק.

וקלף הקרום הנוסף ונקלף גם מעל הבועא ונשאר שם רק מוגלא בלי קרום ולפ״ז נראה שלא הנה קרום הריאה במקום הבועא. לכאורה אין מקום להכשיר דהא חזינו שאין פאו קרום ריאה.

והוי רק קרום מחמת מפה דלא הוי קרום. אכן יש לדון דהא כבר הספיקו האחרונים שא״צ לקלוף קרום נוסף שיש על הריאה במקום אחד ועל האומא נמצא ע״פ רוב קרום נוסף ואין המנהג לקלפו.

ובחִיבוּרֵי ח"א סי' מ"ז באַרְתִּי טַעַם הַמְצָרִיכִים קְלִיפָה בְּכַגּוֹן זֶה. אֲבָל הַמְנַהֵג שְׁלֵא לְקַלְפוֹ
רַק פְּשׁוּרָאִים אֵינָה רִיעוּתָא תַּחַת הַקְרוּם.

וְהִנֵּה בּוֹעֵא קְטַנָּה אֵינָה רִיעוּתָא שְׂיִצְטָרֵךְ לְבָדוּק אִם יֵשׁ עָלֶיהָ קְרוּם הַרְיָאָה וְרַק פְּשׁוּרָאָה
נִגְלַד אוֹ שִׁינוּי מְרָאָה צָרִיךְ בְּדִיקָה וְע' חִיבוּרֵי ח"ב סי' כ"א בְּזֵה. וְכִינּוֹן שְׁלֵא הַנְּצָרֵךְ לְקַלְפוֹ
מִמִּילָא תְּלִינּוֹ שְׁנִקְרַב קְרוּם הַרְיָאָה ע"י חוֹזֵק הַקְּלִיפָה וְכמ"ש בְּחִיבוּרֵי שָׁם סי' כ"א וּמ"ז
דְּתִלִּינּוֹ בְּחוֹזֵק הַקְּלִיפָה אִם לֹא רָאָה שָׁם נִגְלַד.

וְכֵן קִי"ל בְּסִי' ל"ו ס"ו דְּאָף בּוֹעֵא תְּלִינּוֹ נִקְבַּב בְּמִשְׁמוּשׁ יָדָא דְּטַבְּחָא וְגַם י"ל דְּנ"ד לֹא
נִקְרָא בּוֹעֵא. דְּדָרְךָ בּוֹעֵא שְׁתַּהֲנִי לָהּ פִּיס וְכמ"ש הַשָּׁ"ף סי' ל"ז סק"ז.

וּבנ"ד אֵין לָהּ פִּיס. וְהוּי רַק מְוַגְלָא תַּחַת קְרוּם הַרְיָאָה.

וְאָף שְׁגָבוּהַ קְצָת. הִינּוּ מִפְּנֵי שְׁהַמְוַגְלָא דְּחִקָּה קְצָת הַקְרוּם לְמַעְלָה.

אָף לְפמ"ש הַמְפָּרְשִׁים לְפָרֵשׁ לְשׁוֹן בּוֹעֵא. י"ל דְּבנ"ד הוּי ג"כ בּוֹעֵא וְע' שׁו"ת רמ"א סי'
ו' בְּזֵה]: וְאָף שְׁהַקְרוּם שְׁעַל הַבּוֹעֵא הִיָּה דַק.

י"ל שְׁהַקְרוּם הַתַּחְתּוֹן הִיָּה חֶסֶר וְכִידוּעַ שְׁזֵה מְצוּי בְּבוֹעוֹת וּמְוַרְסוֹת לְפִי שְׁהַמְוַגְלָא
מְקַלְקֶלֶת וּמְכַלָּה אֶת הַקְרוּם הַתַּחְתּוֹן. וְעכ"פ נַעֲשִׂים הַקְרוּמִים דְּקִים מְלַמְעֶלָה פְּשֵׁהַמְוַגְלָא
לְחָה.

וְעוּי"ל דְּאָף אֵי נִימָא שְׁחֶסְרוּ שְׁנֵי הַקְרוּמִים. מ"מ הוּי קְרוּם הַנוֹסָף כְּסִתִּימָה דְּמַעֲיָקְרָא
דְּס"ל לְהַרְשָׁב"א וְש"פ דְּהוּי סִתִּימָה דְּהָא לֹא נַעֲשֶׂה מַחֲמַת מְפָה.

וְכֵן מוּכַח מִמָּה שְׁאָנוּ רוֹאִים שְׁהַקְרוּם פְּרוּס גַּם עַל קְרוּם בְּרִיאָה שְׁבְרִיאָה. וְע"ל סי' מ'
בְּזֵה.

וְנִהִי שְׁאִם הִיָּה נִיכָר מְקוֹדֵם שְׁיֵשׁ נִגְלַד עַל מְקוֹם זֶה וְקַלְפוֹ הַבּוֹעֵא וְנִמְצָא פְּתוּחַ דְּוַדַּי יֵשׁ
לְהַחֲמִיר וְכמ"ש בְּחִיבוּרֵי ח"ב סי' כ"א. וְכֵן מְצוּי מְוַרְסוֹת שְׁנִיכָר בְּהֵם כְּמוֹ נְקוּדוֹת דְּקוֹת
שְׁחֶסֶר שָׁם קְצָת קְרוּם.

וְיֵשׁ קְרוּם נוֹסָף עַל הַמְוַרְסָא. וְכְשֶׁשְׁוֹלְפוּיִן הַקְרוּם נִפְתַּח בְּמְקוֹם הַנְּקוּדוֹת הֵהֵם.

וְזֵה וַדַּי טְרִיפָה. וְחִלְיָה לְהַקְלֵל בְּזֵה מְצַד סְבָרָא דְּסִתִּימָה מַעֲיָקְרָא.

וְע"ל סי' מ'. מ"מ בנ"ד שְׁלֵא הִיָּה נִיכָר שׁוּם נִגְלַד.

וְיֵשׁ סְפַק שְׁמָא הִיָּה כְּאֵן קְרוּם הַעֲלִיּוֹן וְנִקְלַט עִם הַקְרוּם נוֹסָף לְפִי שְׁהִיָּה דַק מְאוֹד. שְׁפִיר
יֵשׁ לְצָרֵךְ סְבָרָא דְּסִתִּימָה דְּמַעֲיָקְרָא.

וְעַדִּיּוֹן קָשָׁה לְהַקְלֵל בְּזֵה פִּינּוֹן שְׁהַקְרוּם דַּק. וְרַחוּק לוֹמַר שְׁיֵשׁ כְּאֵן שְׁנֵי קְרוּמִים אֲכֵן בנ"ד
יֵשׁ לְהַקְלֵל בְּפִשְׁטוּת לְפִי שְׁהִיָּה נִרְאָה שְׁפָלָה הַקְרוּם נוֹסָף סְמוּךְ לְהַבּוֹעֵא כִּי הִיָּה נִיכָר כְּמוֹ
שְׁפָה שָׁם וְהַשׁו"ב קוֹרְאִים זֶה פּוֹתֵל.

וְלִזְנָה אָף שְׁפִשְׁקַלְפוֹ הַקְרוּם נִקְלַף גַּם מִעַל הַבּוֹעֵא. י"ל שְׁלְפִי שְׁהִיָּה דְּבוּק בְּחוֹזֵק לְזֵה
נִקְלַף עִמּוֹ גַּם קְרוּם הַרְיָאָה שְׁעַל הַבּוֹעֵא וְכמ"ש בְּחִיבוּרֵי שָׁם דְּבַכְה"ג תְּלִינּוֹ בְּחוֹזֵק
הַקְּלִיפָה.

ומ"מ בגוף הדבר אם לפי ראות עיני המורה יש מקום לומר שבקרום הנקלף מהבועא
יש בעוביו שני קרומים. אזי יש להתיר בשעה"ד והפ"מ.

ונה אפשר לבקי להפיר: סימן מז ע"ד שהיה באונא אמצעית סירכא רחבה למעלה מחצינה
מחיתוף לארו"ע. וכשהעבירו הסירכא בקליפה מהאמצעית נמצא בצבוי.

והבודק מסופק אם הבצבוי הוא במקום הסירכא. וגם אפשר שנועשה מחונק הנפיחה כי
נפחו בחונק.

והעומד ע"ג אמר שהבצבוי הוא נדאי במקום הסירכא. רק אם נפחו בחונק לא יוכל
לדעת.

והסירכא לצד הארו"ע עברה פהגון. ולפי דברי העו"ג היתה לחיתוף הארו"ע וגם על
החוד.

ולפי דברי הבודק היתה לגב הארו"ע וכידוע שמצוי פן שמונחת קצת אמצעית על
הארו"ע: הנה בדבר הבצבוי יש לנו להאמין דברי העו"ג פיון שאין הבודק מכחישו.
ולתלות בחונק הנפיחה אין מקום.

כי מי שם משקל לרוח לדעת כמה צריך לנפח. רק פשנתקרע קרום הריאה מחמת חונק
הנפיחה אז מוכח שנפחו יותר מדאי וכן פשנראו עוד בצבוצים בריאה מחונק הנפיחה.

אבל בנ"ד שנראה רק בצבוי במקום הסירכא. אין שייך לתלות בחונק הנפיחה.

ובלא"ה כבר בארתי בחיבורי ח"ב סי' כ"ד שאף אם נראו הרבה בצבוצים בהריאה. אין
לתלות הבצבוי שבמקום סירכא בחונק הנפיחה ע"ש ובח"ג סי' מ"ז בזה: ומה שיש לדון
בזה דהא לדעת כמה ראשונים אף למעלה מחצינו מיקרי פסדון עד פאצבע מראש
האונא.

ולפי דברי הבודק שהיתה לגב הארו"ע מיקרי פסדון פיון שדרה האמצעית להיות קצתה
מונחת על קצה הארו"ע והיינו רביתא שוב מצאתי שכ"כ הדעת קדושים סי' ל"ט סקכ"ו.
ושמחתי שכוננתי לדעתו הק'.

ובזה י"ל דלכ"ע אף למעלה מחצינו מיקרי פסדון. דרק בין החיתוכים י"א דהוי שלכ"ס
לפי ששם מתחילים האונות להתפרד ולהתרחק זה מזה.

אבל בנ"ד שמונחות זע"ז י"ל שאין חילוק בין למטה מחצי בין למעלה. דהא עיקר טעם
דכסדון פשירה הוא משום דהיינו רביתא.

וא"כ ה"ה בזה שמונחות זע"ז אף בלעדי הסרכא. ולדברי העו"ג שהסרכא היתה
לחיתוף הארו"ע וקצת להחוד.

יש מקום לומר דניזל בתר רוב הסרכא וכעין דקיי"ל בסי' ל"ט סכ"ה. ואף לפמ"ש
האחרונים דלא אזלינו בזה בתר רוב הסרכא.

וכ"כ בחיבורי ח"ג סי' ל"ח הרי בארתי שם דאם יש עוד צד להקל י"ל דסגי כשעבר
מעל החוד לבד. ואם נמצא בצבוי תחת הסרכא שעל החיתוף ישלתלות בחונק הקליפה
ע"ש.

והכא יש צד להקל דשמא היתה הסרכא במקום שהאונות מונחות זע"ז וכדברי הבודק. ועוד דהא הרבה ראשונים ס"ל שגם לחוד הוי פסדון וכמ"ש המשכנות יעקב סי' ט"ז. וכמה אחרונים הסכימו לדבריו. וא"כ מעיקר הדין הוי זה פסדון.

רק שאנו נוהגים להחמיר בלמעלה מתציין ולחוד דהוי שלא פסדון. א"כ היכא שיש עוד מקום לצדד לקולא יש להכשיר.

ועוד דכיון שפסקום ההוא הנה קצה האמצעית על האו"ע. א"כ גם התנד שם מיקרי פסדון.

דלא גרע מן הגב כמ"ל פיון דהינו רביתא. ואדרבא חיתוף האו"ע יש לחוש שאינו פסדון.

ועוד יש לדון לשיתת התו' דטעם סרכא הוא שסופה להתפרק. דסגי שתעבור במיעוץ רק מצד אחד כמבואר באחרונים.

ועכ"פ איכא בנ"ד ספיקי טובי. ואף שיש סוכרים דאף בכסדון אם הסירו הסרכא ונמצא נקב דטרופה.

מ"מ היכא שאין שם נקב ודאי. רק בצבויץ.

ודאי שאפשר לתלותו בחונק הנפיחה וכדומה. ע' חיבורי ח"ג סי' מ"ז לענין משמוש יד הטבח.

עכ"פ בנ"ד אם עברה הסרכא פראוי וקרום הריאה שלם ויפה למראית העין. והבודק אומר ברי שנפחו בחונק יותר מכדי הרגיל.

יש להכשיר בהפ"מ. והרבה פעמים ראיתי שניפך במקום הסרכא פאלו נקלה קצת קרום מהריאה.

ובאופן כזה אין לתלות בצבויץ בשום דבר אף בכהא דנ"ד שיש מקום לומר דהוי פסדון פנ"ל. וצריך להשים לב לזה: סימן מח ע"ד אונא האמצעית שהיתה מונחת על הארופה ועבה ודבוקה בקרום על פני פולה לגב הארו"ע בלי חלון וכן דבוקה הארו"ע להאומא בקרום בלי חלון.

והארו"ע היתה צמקה רובה. ואחר זמן גדול עלה הקרום שבין האמצעית לארו"ע בנפיחה.

ואמר הבודק שזה יש לתלות בחונק הנפיחה לפי שנפחו הרבה את הריאה בשביל סרכא שהיתה שם. וכשהפרידו הקרום הנ"ל נשארה בכ"ז האמצעית מונחת ע"ג הארו"ע.

ולא נמשכה לצדדין. רק היתה מבצבץ בכמה מקומות שהוסר הקרום משם: הנה מה שהאמצעית דבוקה להארו"ע נראה דלא מיקרי שלא פסדון.

פי דרך האמצעית להיות קצתה על הארו"ע ואף דבנ"ד היתה פולה על הארו"ע. וזה אינו מצוי.

מ"מ פּינּוּן שְׁאָנוּ רוֹאִין שְׁאָר לְאַחַר שְׁהַפְרִידוּ הַקְרוּם הַיְתָה מְנוּחָת. נִרְאָה דְרִיָּאָה זֹו הָכִי רְבִיתָא וְהוּי זֶה פְסִדְרוּ.

וכ"כ הדע"ק סי' ל"ט סקכ"ו דמה שְׁהֶאֱמַצְעִית דְרַפָּה לְהִיּוֹת עַל הָאָרוּ"ע מִיקָרִי זֶה פְסִדְרוּ וְאָרְף דְנִרְאָה שְׁבִשְׁבִיל שֶׁהָאָרוּ"ע נִצְמָקָה וְנִתְפָּוֶנֶצָה נְכֻסָּה, עִי"ז תַּחַת הָאֲמַצְעִית. וְא"כ לָאוּ הִיָּינוּ רְבִיתָא.

כִּי פִשְׁתָּשׁוּב הָאָרוּ"ע לְבְרִיאוּתָהּ וְתִתְרַחֵב פְּרָאוּי יֵצֵא קֶצֶת מִמֶּנָּה מִתַּחַת הָאֲמַצְעִית וְא"כ יֵשׁ לְחֹשׁ שְׁתַּתְּפָרֵק הַסְרָכָא. וְזֶהוּ טְרִיפּוֹת סְרָכָא שֶׁלֹּא לְשִׁיטַת הַתּוֹ.

מ"מ י"ל דְהֵנָּה טְבַע הַרְיָאָה שְׁהֶצְיָמוּק גּוֹרָם שְׁיִדְבֵּק בּוֹ דְבָר הַסְמוּךְ לוֹ. וְא"כ י"ל שְׁאָם הָיָה מִתְרַפָּא הֶצְיָמוּק.

הָיָה עוֹבֵר הַדִּיבּוּק הַזֶּה ג"כ מֵעֲצָמוֹ בְּלֹא פִירוּק. דְכֵינּוּן שְׁבִטְלָה הַסִּיפָה בְּטַל הַמְסוּבָב.

וְעוֹד דְאֶפְשָׁר גַּם עֵתָה הָיָה מִתְפָּרֵד הַדִּיבּוּק פְּרָאוּי. וְאָרְף שֶׁאֵח"כ עָלָה הַקְרוּם בְּנִפְיָחָה.

י"ל שְׁזָהוּ מְחֻנָּק הַנִּפְיָחָה כְּמִבּוֹאֵר בְּשִׂאָלָה. וְעכ"פ יֵשׁ פָּאן ס"ס דְשִׁמָּא הִלְכָה כְּהַסוּבְרִים דְסְרָכָא בָּאָה מִחֻמַּת נְקָב וּבְכִסְדְרוּן אֵינוֹ מִתַּחַת נְקָב וּכְבָר בְּאַרְנוֹ בְּסִי' הַקּוּדָם דְבַכָּה"ג דַּנ"ד אֵין חִילּוּק בֵּין לְמִטָּה מְחֻצִי בֵּין לְמַעְלָה וְגַם הָא פְתִיבוּ הַרְבֵּה פּוֹסְקִים בְּסִי' ל"ט ס"ד דְבַקְרוּם שְׁקוֹרָאִים טִילָא מִיקָרִי פְסִדְרוּ אָרְף לְמַעְלָה מְחֻצִינּוּ ע"ש.

וְאֶפְשָׁר לְדוֹן גַּם בַּנ"ד פְּדִין הַקְרוּם הַהוּא. אָרְף, שְׁיֵשׁ לְחִלָּק.

וְתַר"ל לֹא הָוּי. דְכֵינּוּן שְׁאָנוּ דְנִין זֶה לְכִסְדְרוּן.

לֹא הָוּי רִיעוּתָא. וּבְפִרְט לְכַמֵּשׁ"ל שְׁדַרְךָ הֶצְיָמוּק לְהַדְבִּיק אֵלָיו אֶת הָאֲנָא הַקְרוּבָה.

א"כ אֵין זֶה תַר"ל פִּינּוּן שְׁדַרְךָ הֶצְיָמוּק הוּא פֶּן. וּמָה שְׁהָאֲנָא דְבוּקָה לְהָאוּמָא ג"כ אֵינָה רִיעוּתָא דְזָהוּ מִמֶּשׁ קְרוּם הַנְקָרָא טִילָא שְׁפִשׁוּט בְּסִי' ל"ט לְהִיתָר.

וְלָזָה יֵשׁ לְהַכְשִׁיר בַּנ"ד: סִימָן מֵט ע"ד בּוּעָא דְמִתְחַזְנָא פְתִרְתִּי. וְכִשְׁפִּתַח הַבּוּעָא רָאָה שְׁאֵין לָהּ שְׁנֵי פִיסִים.

רַק סִימָפוֹן מְסִימְפוֹנוֹת הַרְיָאָה הָיָה מְבָדִיל בְּאֲמַצְעֵי. וְכַתֵּב כְּבוֹדוֹ לְצַדֵּד לְהַכְשִׁיר דְהָא פְתִיב הַש"ף סִי' ל"ז סק"ז שְׁאָם יֵשׁ הַפְסֵק בְּתוֹךְ הַבּוּעָא טְרִיפָה אָרְף בְּשִׁפְפִי לְהַדְדִי דְחִיָּשִׁינּוּ שְׁהַקְרוּם הַזֶּה הוּא מְהַרְיָאָה.

וְנִיקָב הַקְרוּם וְאֵח"פ נִתְדַבְּקוּ הַקְרוּמִים יַחַד וְנִעְשָׂה מִזָּה הַהֲבָדֵל הַזֶּה. וְלָזָה הָכָא דְחֻזִּינוּ שְׁהַהֲבָדֵל הוּא הַסִּימָפוֹן.

תּוֹ לֹא שְׁיָיָה חֲשֵׁשׁ זֶה עכ"ד. וְחִפְץ לְדַעַת דְעֵתִי בְּזָה: הִנֵּה מִדְבָרִי כְבוֹדוֹ נִרְאָה שְׁלֹא הָיוּ שְׁם שְׁנֵי פִיסִים.

וְא"כ אָרְף אִם הָיָה קְרוּם חוֹצֵץ בֵּינֵתִים דִּינָה פְתִיב דְמִתְחַזְנָא פְתִרְתִּי דְכְשִׁינָה אִם נוֹקְבִים בְּצִידָה וְשׁוֹפְכִין מְזוֹ לְזוֹ. וְלְכַאוּרָה נִרְאָה דְאָרְף אִם הָיוּ שְׁם שְׁנֵי פִיסִים ג"כ כְּשִׁינָה דְהָא פְתִיבוּ הַתּוֹ וְש"פ שְׁהַפְסֵק פְּרוּחָב שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת סְגִי.

ועובי סימפון אף דק שפדקים הוי פרוחב שפתי שערות. דהא פל סימפון יש לו שפתי דפנות וחקלל בינתים.

אכן ז"א דא"כ הרי בקרום המפסיק ג"כ יש יותר מרוחב שפתי. ובכ"ז פתב הש"ך בסק"ז דטרופה אם יש קרום מפסיק.

משום דהוי קרום מחמת מפה. ונראה דבעי ששהפסק יהא מבשר הריאה.

ולא קרום בעלמא. וכ"ה לשון הר"י ובעל העיטור הובאו בב"י סי' ל"ז שיהא ההפסק מבשר הריאה ע"ש.

וממילא מבואר שהסימפון הוי כבשר הריאה וכמ"ש פבודו דלא שייך לומר שהוא קרום מחמת מפה. ובאמת דברי המהרי"ל והר"צ שהובאו בש"ך שם צ"ע שפתבו דמדשפכי אהדדי מוכח שניקב הקרום בין בועא לבועא.

והקרום המפסיק הוא רק קרום מחמת מפה. וקשה דהא נקב שפנים הריאה אינו פלום. דרק נקב בקרום שעל הריאה מטריף. וא"כ מה הוכחה יש מהא דשפכי אהדדי בפנים. וגם מה שייך לומר קרום מחמת מפה על קרום שפנים הריאה. וצ"ל שקרום המפסיק הולך עד שטח עליון של הריאה.

ואמרינו דגם שם הוי רק מחמת מפה. ומהוכחה לזה הוי מהא שאין שם בשר.

רק קרום. ועוד מדשפכי אהדדי מוכח מזה שהקרום הוא חלוש ומחמת מפה.

ועו"ל דאין מצוי שיהא קרום בפנים הריאה. ולזה אמרינו דהוי קרום מחמת מפה.

אף ז"א דשפיר נמצאים קרויים בתוך הריאה במקום שנופרדים חלקי הריאה פידיע וכ"כ מלשון המהרי"ל והר"צ שהוכיחו דהוי קרום מחמת מפה מדשפכי אהדדי. ולא הוכיחו בפשיטות מגוף מציאת הקרום: ובאמת דברי היש"ש סימן כ"ז צ"ע שהביא דברי המהרי"ל דהיכא שיש שני פסים הם שני בועות וטרופה אף אי שפכי אהדדי.

וכתב היש"ש דאף להר"ן שכתב הטעם דטרופה בתרי בועי דסמיכי מפני שדוחקות זו את זו וסופה לינקב. מ"מ הכא אף דלא שייך לומר שדוחקות זו"ז שהרי נשפכים להדדי.

מ"מ חיישינו שניקבה הריאה פיון דשפכי להדדי שהרי מן קרום הריאה עלתה הבועא אלא שנתקרב אחר כך להדדי. והוי פקרום שעלה מחמת מפה שאינו קרום עכ"ד.

ובלשון הש"ך סק"ז משמע שזה מדברי המהרי"ל. וז"א פי הם דברי היש"ש בעצמו [והוא תמוה דלמה ליה לכתוב זה על דברי המהרי"ל.

הא בש"ס מפורש דתרי בועי דסמיכי לית להו בדיקותא וטרופה אף אי שפכי אהדדי. וקשה דאי שפכי תו אין דוחקות זו"ז.

אכן באמת גם על הש"ס א"א לומר פן דהא הר"ן כתב הטעם על דברי הש"ס. ושם מפורש דטרופה אף אי שפכי אהדדי מדלית להו בדיקותא.

ועכצ"ל דאף אי שפכי. מ"מ דוחקות זו"ז למעלה מן הנקב שביניהם.

ובפּרָט לְפִי מַה שֶּׁפָּתְבוּ הָאֲחֵרוֹנִים שְׁטַעַם זֶה שֶׁיִּיָּדוּ רַק בְּמוֹגֵלָא וְלֹא בְּמִים זָכִים. וְעוּי"ל שֶׁזֶה נִשְׁוֹפְכוֹת אֶהְדְּדִי נַעֲשֶׂה מְדוּחָק רְבִיצָתָם וְנִהוּ הַתְּחֵלֶת נְקִיבַת הַקְרוּם שֶׁסּוֹפוֹ לִיקָרַע עַד לְמַעְלָה.

וּכ"נ עֵינֵקֶר שֶׁהִסְבְּרָא שְׁדוּחְקוֹתֵזָא"ז מְלַמְעָלָה פִּי עֵינֵקֶר חֲשֵׁשׁ נֶקֶב הוּא לְמַעְלָה. וּכְמִש"ל דְּבַנְקָב שֶׁבְּפָנִים אֵין חֲשֵׁשׁ פְּלֵל דְּהוּי פְּחֶסְרוֹן מִבְּפָנִים דְּכִשְׁר.

וְהִבֵּה"ג ה' טְרִיפּוֹת פְּתַב דְּתַרְתִּי בּוֹעֵי דְסְמִיכִי לְהֶדְדִי חֲזִי לְמָקוֹם חִיבּוּר דְּבִינִי בִינִי פְּמֵאן דְּנֶקֶב דְּמִי וְלֹא תְכַשִּׁירָה. וְאִי חֲדָא וּמִתְחַזְנָא פְּתַרְתִּי בְּדַקִּינָן לָהּ בְּסִילָנָא אִי שְׁפִיף מוֹגֵלָא לְהֶדְדִי חֲדָא גִינְהוּ וְכִשְׁיָרָה וְתַרְתִּי אָסוּר אִיפָא גְּנֻקָּבָא מְעִילוּי דְּסַרְכָא וְעַבְד תַּרְתִּי בּוֹעֵי וְחֲדָא מִינִינְיָהוּ נְקִיבָא מְפָה הִיא נְאֻסְרָתָה לָהּ וְחִבְרָתָה דְּסוֹמְתָתָה וְטְרִיפָה עַכ"ד.

וּצ"ל דְּמ"ש דְּחֲזִינָן הַמָּקוֹם שֶׁבִּינְתִּים כְּאֵלוֹ הוּא נְקוּב. פְּנוּנְתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁלְמַעְלָה בֵּין הַבּוֹעוֹת.

דְּאִי קָאִי עַל נֶקֶב שֶׁבְּפָנִים הוּל"ל קְרוּם שֶׁבִּינְתִּים וְלֹא מְקוּם. וְגַם דְּהָא אֵינּוּ רַק חֶסְרוֹן מִבְּפָנִים כְּמִש"ל.

וּלפ"ז מוּכַח דְּס"ל דְּאָף כְּשֵׁישׁ אֵינְזָה הַפְּסֵק בֵּין הַבּוֹעוֹת ג"כ טְרִיפָה. וְדִלָּא פְּהַפּוֹסְקִים הַסּוֹבְרִים שֶׁצָּרִיף שִׁיָּהוּ מְחוּבְּרִים מְשֵׁשׁ וְלִכְאוּרָה דְּבָרֵיו סוֹתְרִים זָא"ז.

שְׁכ' אַח"כ שֶׁבּוֹעָא אַחַת נְקוּבָה. מְשַׁמַּע שֶׁהַחֲשֵׁשׁ הוּא עַל גּוּף מְקוּם הַבּוֹעָא שֶׁהִיא נְקוּב וְלֹא עַל הַמָּקוֹם שֶׁבִּינְתִּים.

אַבְל בְּאַמַּת א"ש דְּגַבִּי ב' בּוֹעוֹת דְּסְמִיכִי דְּאֵינְרִי שֵׁישׁ בִּינֵיהֶם אֵינְזָה הַפְּרֵשׁ. אֲמַרִּין שֶׁהַנְּקִיב הִיא בִּינְתִּים וְהַעֲלָה שְׁנֵי בּוֹעוֹת מְשֵׁנִי צְדָדִיו: אַכֵּן בְּחֲדָא דְּמִתְחַזְנָא פְּתַרְתִּי הָרִי אֵין כָּאן שׁוּם הַפְּסֵק דְּהָא מְסַפְקִין לָהּ בְּחֲדָא וְרַק פְּדוּחְזִינָן דְּלֹא שְׁפָכִי אֶהְדְּדִי.

אֲמַרִּין דְּתַרְתִּי גִינְהוּ. וְלִזְהָ הַנּוֹכְרַח הִבֵּה"ג לְזוּמַר דְּהָכָא חִינְשִׁין שְׁאַחַת מְהוּ נִיקְבָה וְהַעֲלָתָה קְרוּם מְחַמַּת מְפָה וְהַבּוֹעָא הַשְּׁנִיָּה סוֹמְתָתָה.

הַפְּנוּנָה שְׁע"י הַנְּקִיב נַעֲשׂוּ ב' בּוֹעוֹת וְעִי"ז עָלָה קְרוּם מְחַמַּת מְפָה וּכְמ"ש רִש"י וְשָׂאָר רֵאשׁוּנִים. וּמוּכַח מְזָה דְּגַם מְעִיקָרָא אֵין פְּנוּנַת הִבֵּה"ג עַל הַקְרוּם שֶׁבִּינְתִּים בְּפָנִים.

דְּאִי גִימָא הָכִי א"כ גַּם גְּבִי חֲדָא וּמִתְחַזְנָא פְּתַרְתִּי הוּמ"ל שֶׁהַקְרוּם הַמְּפָסִיק בְּפָנִים הִיא נְקוּב וְאַח"כ נִסְתַּם ע"י בּוֹעָא הַשְּׁנִיָּת. וְעַכְצ"ל כְּמִש"ל.

וּמ"ש מְעִילוּי דְּסַרְכָא. צ"ל שְׁט"ס הוּא.

וּצ"ל מְעִילוּי דְּבוֹעָא. אוּ דְקָרִי לְהַבּוֹעָא סַרְכָא לְפִי שְׁתוּפָס שֶׁהַקְרוּם עָלָה מְחַמַּת מְפָה.

וְאַקְצָר בְּאֲשֶׁר כְּבָר הָאֲרִיכוּ בְּזָה הַתְּב"ש וּב"א: עַכ"פ בְּנ"ד לְכְּאוּרָה י"ל דְּכִינּוּן שֵׁישׁ סְמִפּוֹן הַמְּפָסִיק בִּינְתִּים א"כ הוּי בּוֹעָא אַחַת. דְּלֹא שֶׁיִּיָּדוּ לְזוּמַר שֶׁהַסְּמִפּוֹן הוּי קְרוּם מְחַמַּת מְפָה.

וְגַם דִּי"ל דְּהוּי חֲדָא בּוֹעָא וְרַק הַסְּמִפּוֹן הַמְּפָסִיק בִּינְתִּים. וְאָף לְזַעַת הָרָן וּש"פ שֶׁפָּתְבוּ הַטַּעַם מִשׁוּם שְׁדוּחְקוֹת זָא"ז וְסוֹפֵן לִינְקָב.

מ"מ הקא שײש הַפֿסק גָדוּל יוֹתֵר מִשְׁתִּי שְׁעָרוֹת. הָרִי לֹא יִדְחֶקוּ זֹא"ז.
וְאִף שֶׁהַזְכִּירוּ קֶצֶת פּוֹסְקִים בְּלִשׁוֹנָם שֶׁיְהִי הַפֿסק מְבֹשֵׁר הַרְיָאָה. נִרְאָה דְלֹא דוֹקָא נְקֻטוּ
זָה.

וְרַק פִּינּוּן שײש הַפֿסק בֵּין בּוּעָא לְבוּעָא. ע"כ יֵשׁ שֵׁם בְּשֵׁר הַרְיָאָה.
שְׂאֵם אֵין שֵׁם בְּשֵׁר הָרִי יִתְמַלֵּא הַמְקוֹם הַהוּא בְּמִוּגְלָא שְׁבִבּוּעוֹת. וְכִשְׁשֵׁשׁ שֵׁם סְמִפּוֹן הָרִי
ג"כ הַפֿסק וְכִשְׁרִיָּה.

וְאִף אִם מְרָאָה הַקְרוּם שְׁעַל הַסְמִפּוֹן הוּא מְרָאָה מִוּגְלָא. הָרִי יֵשׁ מְקִילִים בְּזֶה וְעוֹד דְּהָא
כְּתָבוּ קֶצֶת אַחֲרוֹנִים לְהַקְלֵי כְּשֵׁשׁ הַפֿסק בְּפָנִים אִף שְׁמִלְמַעְלָה לֹא נִיכָר הַפֿסק.

וְלִזְזָה יֵשׁ לְדוֹן לְהַקְלֵי בְּזֶה: אֲכַן הָרִי קִי"ל בְּרִיָּאָה שְׁנִשְׁפָּכָה כְּקִיתוֹן שְׁחֻשְׁשֵׁין לְמִיחֻוּי
הַסְמִפּוֹנוֹת. וְכָתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּלִהְיֵי מְטָרִיפִים בְּבוּעָא מְעַבְרָ לְעַבְרָ בְּמִקּוֹם סְמִפּוֹנוֹת
שְׁחֻשְׁשֵׁים לְנִקִּיבַת הַסְמִפּוֹן וְכ"כ הִרְבֵּה אַחֲרוֹנִים ר"ס ל"ז שְׂאֵם נִמְצָא סְמִפּוֹן בְּתוֹךְ
הַבוּעָא וְסָבִיב הַסְמִפּוֹן יֵשׁ מִוּגְלָא.

חִיּוּשֵׁינּוּ לְנִקִּיבַת הַסְמִפּוֹן. וְאִף בְּדִיקָה לֹא מְהִינֵי שְׂאֵין אֲנּוּ בְּקִיָּאִים בְּבִדִיקָה אִם נִיָּקֵב.
וְאִף דְּגַבֵּי נִשְׁפָּכָה כְּקִיתוֹן סְגִי בְּבִדִיקָה לְשִׁפּוֹן לְקַעְרָה וְלִרְאוֹת אִם יֵשׁ שֵׁם שְׁוֹרְרִיקֵי כְּבָר
כְּתָב הַרְשָׁב"א הוּבָא בְּשַׁפ"ד ס' ל"ז ס"ק כ"ו דְּכִינּוּ דְנִשְׁפָּכָה כְּקִיתוֹן אֲמָרִינּוּ דָּאֵם הָיוּ
שֵׁם סְמִפּוֹנוֹת הָיוּ נִימוּחִים וְהִי נַעֲשֶׂה מֵהֶם שְׁוֹרְרִיקֵי.

אֲבָל בְּבוּעָא עִם מִוּגְלָא אֲפֻשֵׁר שֶׁהַסְמִפּוֹן נִיָּקֵב מִחֲמַת לְקוּתָא וְלֹא נִימוּחַ עֲדִינּוּ. וְלִזְזָה לֹא
מְהִינֵי לְבִדּוֹק אִם יֵשׁ שְׁוֹרְרִיקֵי בְּתוֹךְ הַמִּוּגְלָא.

וְא"כ בנ"ד יֵשׁ לְהִטְרִיף. דָּאִף אִי נִימָא דְבוּעָא אַחַת הִיא.

אוּ שְׁנֵי בּוּעוֹת עִם הַפֿסק בֵּינְתֵימ. מ"מ הָרִי יֵשׁ מִוּגְלָא סָבִיב הַסְמִפּוֹן וְיֵשׁ לְחֻוּשׁ שְׁנִיָּקֵב
וְאִף שְׁכָבֵר נִתְקַשּׁוּ הַפּוֹסְקִים בְּזֶה דְמַנ"ל לְחֻדֵשׁ טְרִיפּוֹת מַה שְׁלֹא נִזְכָּר בְּש"ס.

וְרַק בְּנִשְׁפָּכָה כְּקִיתוֹן חֻשְׁשׁוּ שְׁנִימוּחוֹ הַסְמִפּוֹנוֹת. אֲבָל בְּבוּעָא לֹא מְצִינּוּ לְחֻוּשׁ.

וְכ"נ פְּשֻׁטוֹת לְשׁוֹן הַש"ס (דָּף מ"ט דְּחֻזֵי צְמַחֵי צְמַחֵי כְּנִדֵי וְלֹא א"ל מְיָדֵי. אֲלֵמָא
שְׁלֹא הִצְרִיף לְרְאוֹת אִם יֵשׁ שֵׁם סְמִפּוֹן וְלְבִדּוֹק הַסְמִפּוֹן.

וְהִלֵּא בְּרִיָּאָה מְצוּי סְמִפּוֹנוֹת וְאִתָּא בְּפִירֵש"י שֵׁם שְׁהָיוּ הִרְבֵּה צְמַחֵים גְּדוּלִים וְצְמַחֵים
הִינּוּ מִוּגְלָא ע"ש. וְכ"נ שֵׁם בְּסוּגְיָא דְקָאֵי עַל מְלִיא מִוּגְלָא.

וְהַש"ף בְּסִימֵן ל"ז סְכ"ח כְּתָב לְחַלֵּק בֵּין בּוּעָא שְׁבִין עוֹר לְבִשְׁרָ לְבוּעָא שְׁכַפְנִים הַרְיָאָה.
וְכָתְבַתְּ הַתב"ש וְהוּבָא בְּפמ"ג שֵׁם הַסְבָּרָא דְכִינּוּ שֶׁהַבוּעָא סְמוּכָה לְעוֹר אֲמָרִינּוּ שֶׁהַבְּשֵׁר
שְׁלֵם וְרַק שְׁנִדְחֵק לְצַדִּין וְא"כ גַּם בנ"ד י"ל כּוּן.

וְבִאֲמַת גוּף הַסְבָּרָא צ"ע דְּכִינּוּ דְחִיּוּשֵׁינּוּ שֶׁהַמִּוּגְלָא קִלְקְלָה אֶת הַסְמִפּוֹנוֹת. א"כ גַּם בְּכַה"ג
יֵשׁ לְחֻוּשׁ לְזֶה פִּינּוּן דְּחִיּוּשֵׁינּוּ שְׁיֵשׁ סְמִפּוֹן בְּתוֹךְ הַמִּוּגְלָא.

וְאֲפֻשֵׁר הַטַּעַם דְּכָל זְמַן דְּלֹא חִזִּינוּ שְׁשֵׁלְט הַרְקָבוֹן בְּבִשְׁרָ הַרְיָאָה. אֵין חוּשְׁשֵׁין שְׁשֵׁלְטָה
בְּסְמִפּוֹנוֹת.

אבל רוב האחרונים התמירו בכגון זה. וראש לכולם הוא דעת הרמב"ם שהתמיר בבוועא לחוש לסמפון.

ורק בהפ"מ יש להקל עכ"פ בבדיקה ועיון יפה אם הסמפון שלם. ולסמך על הסוכרים שאנו פקיאים בבדיקה בכה"ג.

אכן בנ"ד שיש ג"כ חשש בועי דסמיכי יש להתמיר בזה. ונהי דבנ"ד שפכר הכשיר כבודו ונאכל הבשר אין להטריף הפלים ויש לסמך על החולקים דס"ל שאין לחוש בבועות לסימפון.

אבל לימים שיבואו לא יקל בזה: סימן ע"ד שהארו"ע קטנה מהאמצעית. והיא צמקה במקצת.

אכן ניפר אשר גם אם לא היתה צמקה היתה ג"כ קטנה מהאמצעית. ולזה כתב כבודו שאין פאן היתר מצד שצמקה.

ורק נסתפק אם יש לצרף החר שפאומא: הנה מ"ש האחרונים להקל בצמקה משום דאי לא נצמקה היתה גדולה פראוי. אין הפוננה שמחמת הציומק נכונצה האנא ונתקטנה.

רק די"ל הסברא שהציומק מעכב שלא תגדל האנא פראוי. וכינן שסיבת קטנותה הוא מחמת ציומק וחולי לא מיקרי זה חליף.

דחליף מיקרי רק פשהריאה גדולה פראוי ובכ"ז הארו"ע קטנה מהאמצעית. ואף אם אויל ימצאון איזה אחרונים שלשונם לא משמע פן.

אבל לדינא מסתבר כמ"ש. ואין לי פנאי פעת לחפש באחרונים.

ובחבורי ח"א ר"ס מ"ה פתבתי שהציומק גורם ג"כ שלא תתפשט האנא באנרף ע"ש. הפוננה ג"כ פנ"ל שהציומק מעכב שלא תגדל האנא פראוי וע"פ רוב כשהארו"ע צמקה וקטנה.

אזי האמצעית גדולה יותר מכדרכה. ונראה שזה בא באשר הציומק מעכב את פח גידול הריאה באנא ארו"ע.

ומתפשט פח זה להאמצעית. וכעין זה ידוע בטבע בנ"א אשר אדם שחסר לו חוש הראות. מתחזקים אצלו שארי החושים: ובנ"ד בלא"ה הרי הציומק הנה מחובר עם האומא. ושפיר יש לחשוב חלק מן האומא שזהו הארו"ע.

והחר שיש שם מוכיח על זה. וכידוע שהארו"ע יש לה הר ואף שאין בהאומא סדק שיוכלו לחלק אותה.

בכ"ז הרי יש שם לפנינו סמפון מיוחד שהוא מהארו"ע. והסמפון הולך להנרדא פעין סגול וכמונזכר באחרונים סימן זה ורציתי ג"כ לדון שהאמצעית היא הארו"ע.

באשר שהיא גדולה מאוד ויש בה ג"כ סדק לצד אנא העליונה שיש לחשוב שזהו האמצעית. וצורת חתיכה ההיא מהסדק עד קצה האנא.

מוכיח ג"כ שהוא פצורת האמצעית הרגילה. אבל בנ"ד א"א לומר פן.

כי לפ"ז יהא שינוי מקום הנרדא. כי הנרדא עומדת במקום אשר דרכה לעמוד אם נחשוב את הצמקה וקצה האומא שזהו הארו"ע וכמש"ל.

עכ"פ יש להכשיר בנ"ד. ובפרט דבלא"ה כתב המהרש"ל וכמה אחרונים דבכה"ג לא מיקרי חליף.

וע' ש"ף ר"ס ל"ה וש"פ שם שישי להכשיר בזה בהפ"מ. ועוד דהא הריאה היא ספוגית. וכשנצמקת אזי אינה ספוגית והבשר מתפניץ ונאסף למקום אחד. וא"כ מי יוכל לשער כמה נתפונצה האונא.

וכמה הית' גודל האונא אם לא נצמקה ולזה יש להכשיר ולומר שלולא הצמיק היתה גדולה פראוי. ואין להחזיק ריעותא.

ובפרט דבלא"ה הרבה מקילים וכו"ל: סימן נא ע"ד ששחטו פרה ולא הניח הקצב לבדוק הריאה באשר הוצרך למפור הבשר לא"י. ואמר הקצב שהיתה הריאה סרוכה ודבוקה הרבה לדופן ושהיה שם נשבר הצלע ונקשר ולא היה שם עוקץ.

ונשאל כת"ר על הפלים שנשתמשו בהם החלב שחלבו מהפרה תוף ג' ימים קודם השחיטה. וכבר עבר מעל"ע על הפלים משעה שהשתמשו בהם עד השחיטה.

והורה כ"ת להיתר וחיפץ לדעת דעתי בזה: הנה כת"ר לא הזכיר אם הסירכא היתה מהאונא או מהאומא. ואם היתה מהאונא הרי היא פשירה לדעת רוב הראשונים והטוש"ע אף בלא מפה בדופן.

ובנ"ד שישי מפה בדופן פשירה אף באומא וא"צ בדיקה וכדקיי"ל בסי' ל"ט סכ"ג דנשבר הצלע ונקשר מיקרי מפה בדופן. ואף שהרמ"א כתב בסי"ח שמנהגינו להחמיר בכל סירכא לדופן כמו בסירכא שלא כסדרן וכתב השמ"ח והב"א דלמנהגינו אם יש מפה בדופן אין מועיל אף מיעוד לפי שהמפה מרפכת את מקום הריאה שפגגדה ע"ש.

אכן כבר בארנו בחיבורי ח"ב סי' כ' דסירכא לדופן הוי מנהג להחמיר וספיקו לקולא. וא"כ החלב מותר.

דקיי"ל בסימן פ"א ס"ג שאם נטרפה מחמת סירכא מותר החלב לפי דהוי רק ספק טריפה. והוי ס"ס דשמא נתנה הסירכא אחר שלקחו החלב ממנה.

ורק הרמ"א הביא שם דעת הפוסקים דאין סירכא נעשית בפחות מג' ימים. והש"ף כתב שם דכל הפוסקים ס"ל שאין סירכא בפחות מג"י.

וגם דסירכא שלא כסדרן הוי ודאי טריפה ולא ספק. ובפמ"ג הביא דעת הרא"ש והרשב"א במה"ב שישי סרכא בפחות מג"י ע"ש בפמ"ג ובכרו"פ בזה.

וא"כ בנ"ד שישי ספק שמא היתה עוברת במיעוד. יש להתיר דהוי ספק דרבנן כמש"ל.

וכמ"ש הב"ח בשו"ת גאוני בתראי להקל אם נקרעה סרכא לדופן דהוי רק ספק במנהג. אף שבארתי בחיבורי שם דבמפה בדופן דעת הב"ח דאסור לדין מדינא.

וְשֵׁם עֵינָקָר סְמִיכְתּוֹ עַל מִשׁ"ש אַח"כ דְּהוּי ס"ס וְשָׂמָא הוּא מִן הַדּוֹפָן. וְאַף אִם הוּא מְהַרְיָאָה שָׂמָא הֵיטָה עוֹבְרַת ע"י מְיַעוּף.

מ"מ הָרִי גַם בַּנ"ד יֵשׁ ס"ס זָה. וְאַף שְׂיֵשׁ לְדַחּוֹת ס"ס זָה.

מ"מ נִרְאָה דְּמִשּׁוּם דְּבִלֵּא"ה רֹב הַפּוֹסְקִים מְכַשְׁרִים לְהִכִּי סוּמְף עַל ס"ס זָה וְכַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי שָׂם. וְגַם דְּהִקָּא לְשִׁיטַת הַסּוּבְרִים שְׂיֵשׁ סִירְכָא תוּף ג"י.

יֵשׁ ג"כ סָפֵק שָׂמָא נְעֻשְׂתָּה הַסִּירְכָא אַחַר הַחֲלִיבָה: וְעוֹד יֵשׁ לְדוֹן בְּזָה דְּלְשִׁיטַת הַתּוֹס' דְּטְרִיפּוֹת הַסִּירְכָא הוּא מִשּׁוּם שְׂפּוּפָה לְהַתְּפָרֵק. אַף אִי נִימָא שְׂאִין סִירְכָא בְּפָחוֹת מַג' יָמִים.

מ"מ י"ל שְׂבִירָאשִׁית הַגּוֹיִת הַסִּירְכָא הֵיטָה קִלְה וְהֵיטָה עוֹבְרַת בְּמְיַעוּף. וְכ"כ הַפּוֹסְקִים בְּשֵׁם ר"י הַלְבָן הוֹבְאוּ בַּב"י סִימָן ל"ט דְּסִירְכָא בֵּת יוֹמָא אֵינָה סִירְכָא וְע' ס' ל"ט ס' א"א רַק בְּמִשְׁפָּךְ ג"י נִתְקַשְׂתָּה וְאֵינָה עוֹבְרַת וְעַפ"ז מְיַנְשֵׁב הַרְמ"א ס' פ"א ס"ב שְׂהֵבִין בְּדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּסִירְכָא הַנִּיָּא בְּפָחוֹת מַג' י.

וְהַשְׂפָּךְ שָׂם סִק"ט הֵבִיא הַרְבֵּה פּוֹסְקִים שְׂפָתְבוּ לְעַנְיָן מְקַח וּמְמַכֵּר דְּאִין סִירְכָא בְּפָחוֹת מַג' י וְשַׁכ"כ בְּשׁו"ע ח"מ ס' רל"ב לְעַנְיָן אִי הוּי מְקַח טְעוֹת וּלְפַמִּשׁ"ל א"ש לְשִׁיטַת הַתּוֹס' דְּנֻדְאֵי נְעֻשְׂתָּה הַסִּירְכָא קוֹנְדָם ג"י.

וְא"כ הוּי מְקַח טְעוֹת וְאַף שָׂאֵם שְׂחָטָה אֲזַ אֲפִשֵׁר שְׂהֵיטָה הַסִּירְכָא עוֹבְרַת בְּמְיַעוּף. מ"מ פִּינּוֹן שְׂפּוּפָה לְהַתְּקַשׁוֹת וְתַהֲנִי טְרִיפָה.

וְהוּא לֹא יָדַע מִזָּה שְׂיִשְׂחָטָה תִּיכְרָף, הוּי מוּם וְכַעֲיִן מִי שְׂמַכְר לְאַחַד הָאֵם וְלַהֲשֵׁנִי בְּנָה וְלֹא הֵגִיד לוֹ מִזָּה קִי"ל בְּסִי' ט"ז דְּהוּי מְקַח טְעוֹת. וְאַף דְּשָׂם הוּי רַק בַּד' פְּרָקִים.

הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּבִלֵּא"ה סְתָם אֲנָשִׁים אִין שׁוֹחֲטִים תִּיכְרָף. וְה"ה הִקָּא פִּינּוֹן שְׂצָרִיף דְּוָקָא לְשַׁחוּט תִּיכְרָף.

הוּי מְקַח טְעוֹת. כִּי סְתָם בַּנ"א אִין ם לְשַׁחוּט תִּיכְרָף.

וְלָזָה כְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים בְּסִימָן רל"ב דְּסִירְכָא אֵינָה בְּפָחוֹת מַג' י. וּמ"מ בְּסִימָן פ"א לְעַנְיָן הַחֲלָב יֵשׁ סָפֵק שָׂמָא נִתְקַשְׂתָּה הַסִּירְכָא אַחַר שְׂחָלְבוּ אֶת הַחֲלָב וְקוֹנְדָם שְׂחָלְבוּ הֵיטָה עַדִּינּוֹ רַבָּה וְלֹא הֵיטָה טְרִיפָה כִּי הֵיטָה אֲזַ עוֹבְרַת בְּמְיַעוּף וְכַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"א סִימָן נ' ע"ש.

וְהַכְרוּ פ' כְּתָב בְּסִי' פ"א דְּלְשִׁיטַת הַתּוֹס' לֹא שְׂיַיְךָ סְבָרָא דַּג"י פִּינּוֹן שְׂאִין כָּאֵן מְכָה וְנִקְב. וְלַעֲנַ"ד א"א לְוֹמֵר כֵּן דְּהָא הַרְבֵּה פּוֹסְקִים כְּתָבוּ סְבָרָא זֹו אַף דַּס"ל שְׂיֵשׁ סִירְכָא בְּלֹא נִקְב.

וְכ"כ הַרְמ"א בְּדַעַת הַרְשָׁב"א שְׂפִירְכָא הוּא בַּג"י. וְע"ש בַּב"י סִימָן פ"א וּבְש"ף.

אַף שְׂדַעַתּוֹ בַּתַּה"א בְּטַעַם סְרְכָא שְׂפּוּפָה לְהַתְּפָרֵק כְּהַתּוֹס'. וְרַק בַּמַּה"ב כְּתָב שְׂיִנְשָׁנָה תוּף ג"י.

וְעוֹד דְּכִינּוֹן דְּחִזִּינּוֹן שֵׁא"א שְׂיַעֲלָה קְרוּם ע"ג מְכָה בְּפָחוֹת מַג' י. אַף שְׂיַדוּעַ שְׂטָבַע הַמְּכָה לְהוֹצִיא לְיַחֲוֹת וְלְהַעֲלוֹת קְרוּם וְכַמ"ש הַרְאִשׁוֹנִים דְּלִהֲכִי רִיָּאָה הַסְרוּכָה לְדוֹפָן פְּשִׁירָה כְּשִׂישׁ מְכָה בְּדוֹפָן לְפִי שְׂטָבַע הַמְּכָה לְהַמְשִׁיף בְּקְרוּם אֶת הַדְּבָר הַסְמוּף לוֹ וְזֵהוּ סְבָרַת

הפוסקים דאין סירכא בלא נקב לפי שמהנקב יוצא ליחות ונעשה מזה קרום ע' פ'רש"י חולין (דף מ"ו ע"ב).

וא"כ מכ"ש במקום שאין נקב בנדאי יעברו ג"י עד שיתהנה קרום גמור פראוי. ובראשיתו הוא רק ליחות בעלמא.

ואח"כ הוא מתחזק והולך עד שנעשה קרום וסירכא גמורה. ולזה כתבו הפוסקים סתם דסירכא הויא אחר ג"י.

ונתישבו בזה הרבה סתירות שהקשה הש"ך שם. שוב ראיתי שהפמ"ג בפתיחה לסימן ל"ט חולק ג"כ על הכרו"פ בזה.

וכתב דסירכא גם לתוס' לא גרע מהנולד פי המפה דנאמר קודם ג"י הנה עכ"ל. רק דבריו אינם מבןררים ולפמ"ש נתבאר הסברא בזה.

ולכאורה י"ל דרק במפה הוא זה כמו שמצינו גבי מילה שאחר יום ג' מתחיל להתרפאות. אף דהקא גבי טריפות אינה רפואה גמורה.

מ"מ מתחיל להגליד אבל מסתבר דה"ה בשארי קרומים. וכן מצינו גבי קליטת זרע וכן בקליטת זריעה בקרקע ששיעורו ג"י כי אז מתחיל הזרע להתפשט לשרשים.

ובנ"ד בלא"ה צ"ל שנעשה קודם ג"י דהא יש כאן נשבר ונקשר דהוי מפה. ואמרין שמזה נעשה הסירכא שהרי בשביל זה אנו מקילים בזה לדעת רוב הפוסקים: ובנ"ד יש עוד לדון דאף דכל סרכות שלכ"ס להש"ך סי' פ"א סק"ט הוי נדאי טריפה וכמ"ש הפמ"ג בפתיחה שם.

ואף בסירכא לשון פתב שם די"ל דהוי נדאי משום דשכיח טפי שהסירכא באה מן הריאה. אכן בסירכא מדון קיי"ל דכשינה רק שכתב הד"מ סימן ל"ט סכ"ה שנהגו להחמיר בסירכא מדון לחוש לשיטת הסוכרים שצריך בדיקה המוןפרת בש"ס אם הסירכא מהדון או מהריאה ע"י נקב.

ואנן לא בקיאינן בבדיקה ע"ש. ולפ"ז מוכח שיש סרכות לדון שאינן מטריפות אף לשיטת רש"י דסירכא מחמת נקב.

וא"כ הוי ס"ס שפא הלכה פהתו' וכמש"ל ואף אי הלכה פ'רש"י שפא סרכא זו פשירה היא. ואף דהוי ספק חסרון דיעצה פיון שאין בקיאים לברר זה פנ"ל.

מ"מ הא פתב הט"ז דזה מיקרי ספק לכל העולם. וע' ב"ח סימן פ"א ס"ה דזה לא הוי מחסרון דיעצה.

וגם דעכ"פ יש לצרפו לס"ס בנ"ד דבלא"ה רוב הפוסקים מכשירים בלא בדיקה. ואף שכתבו קצת אחרונים דלדין לא מהני מיעוד פשיש מפה בדון לפי שהמכה מרפכת את הריאה כמש"ל.

מ"מ הרי פתב הב"א ס"ק קפ"ד שאם נקשר הצלע אזי לא שניף זה. וכ"כ בחיבורי ח"ב סי' קכ"ט.

ובלא"ה פתב הג"ש סימן נ"ז וח"ס סימן מ"א שאין להחמיר בזה: אף בנ"ד י"ל דכיון שיהיה יכול לברר ע"י בדיקת הריאה ולא בירר. נאסר החלב והפלים שנשתמשו בחלב וכדקיי"ל ר"ס ל"ט באיבד הריאה במזיד שהבשר אסור.

ומ"ש חלב מבשר ואף שפחיי הבהמה אכלו החלב. הוא כמ"ש הפוסקים שם שפוסקים על הרוב לפי שא"א לברר.

אבל אחר שחייטא שאפשר לברר אסור החלב. ומכ"ש בנ"ד שמצא הקצב סירכא לדופן. ואולי היה שם נקב בפועל. ואפשר שהיו שם עוד ריעותות המצויות בריאה.

ובר"ס ל"ט קיי"ל דאף בנאבדה הריאה אין להקל רק בהפ"מ. ונראה שז"א דהא פתבו שם האחרונים דהמאבד את הריאה דינו כמבטל איסור לכתחילה.

וגבי מבטל איסור קיי"ל דבעינן שיהא פנונתו לבטל ע' יו"ד סי' פ"ד סי"ג וסי' צ"ט וע' חיבורי ח"ב סי' מ"ב. והא מה שלא בדק הריאה לא היה בשביל שרצה שתתכשר הבהמה בלא בדיקה.

רק שרצה למכרה לעכו"ם. וזה לא עלה ע"ד הקצב שיצטרף לבדקה בשביל החלב שהשתמשו ממנה.

והוי כאומר מותר לדעת הט"ז בסימן צ"ט מותר אף להמבטל. ומכ"ש לאחרים דשרי לכ"ע ע"ש בפמ"ג וע' חיבורי ח"ב סי' נ' בזה.

ועיי"ל דתקנת חז"ל לבדוק הריאה נתקנה רק בשביל אכילת הבשר. ולא בשביל החלב. משום דחלב הוא מילתא דלא שכיחא כ"כ שיהי' חלב תוך ג"י לשחיטת הפרה. ואוקמוה אדינא שאם יש הריאה לפנינו צריך לברר ולבדוק.

ואם אין הריאה לפנינו סומכים על רוב פשירות כמו שפוסקים בחיי הבהמה על הרוב. וכ"כ הכרו"פ בסימן ל"ט סק"ב שאם נאבדה הריאה מותר החלב שנחלב בתוך ג"י.

רק שכתב שם מטעם ס"ס. וכבר הקשה עליו הפמ"ג שם במשפצות דלא הוי ס"ס גמור. אבל גם הפמ"ג הסכים שם שהחלב מותר. וצידד דאף אם איבד את הריאה במזיד יהא החלב מותר ע"ש.

ומכ"ש בנ"ד דלא מיקרי מזיד כמ"ל. שוב ראיתי בשבות יעקב ח"ג סי' נ"ח שכתב ג"כ דתקנת בדיקת הריאה היתה רק על הבשר ולא על החלב ע"ש.

ושמחתי שפנונתי לדעתו הק': והנה בשו"ת ב"ח הישינות סימן קכ"ז כתב שאם ראו בצלעות מכה ישנה ונסרקה שם הריאה ולא בדקו הריאה אסור החלב אף מקודם ג"י. פי מכה ישנה בנדאי נעשתה מזמן רב והפלים שנשתמשו בחלבה מותרים כל שאינן בני יומן.

וקודם שראה שום ריעותא בריאה מותר לאבד הריאה ולמפור הבשר לעכו"ם. והחלב יהא אסור מה שנחלב תוך ג"י.

והובא זה בבה"ט ובפמ"ג ר"ס ל"ט. הרי דבנ"ד החלב שבתוף ג"י אסור מתרי טעמי אם מצד שלא בדרקו הריאה.

או מצד שנמצא סירכא לדופן עם מפה ונהי דבהא דנאבדה הריאה חלקו עליו הכרו"פ והפמ"ג. אבל בהא דנסרקה לדופן משמע בפמ"ג שם דמודה להב"ח ע"ש.

ואף שכתב הב"ח דהכלים מותרים לאחר מעל"ע הנה הפמ"ג פקפק שם בזה משום דעיקר הספק הוא בשל תורה וע"י גלגול בא לדרבנן: אבל באמת קשים דברי הפמ"ג שכתב דזה הוי ספק דאו' דהא סירכא לדופן הוי רק חומרא כמבואר בפוסקים.

וכ"כ הפמ"ג בפתיחה לסימן ל"ט דהנהו דסי' ל"ט מסעיף י"ח ואילך יש להתיר החלב אף תוף ג"י. ונהי בזה נכלל סירכא מאונא לדופן ומאומא למפה שבדופן.

ולענן זה אין חילוק בין סתם מפה למפה ישינה פנין שמתיר גם בתוף ג"י. ואף שי"ל דמ"ש הפמ"ג דהוי סד"א הוא לדברי הב"ח שכתב בסימן ל"ט סכ"ו שאנו תופסים כהפוסקים שמחמירים בזה.

מ"מ עדיין קשה דהא נראה שם שמספים עם הב"ח שהחלב אסור תוף ג"י. וא"כ סותר דברי עצמו.

וגם דברי הב"ח קשים דהא בשו"ת גאוני בתראי סי' ל"ג כתב להקל בזה אם נקרעה הסירכא משום דהוי ס"ס וכמש"ל וא"כ הוא סותר דברי עצמו. ומה שהמפה ישינה אינו מוסיף חומרא לענין הסירכא: ונראה בדעת הב"ח דבתשובה סימן קכ"ז איירי שהסירכא היתה להאומא מקמא ולא מגפה דזה טריפה לכל הפוסקים ע' סי' ל"ט ס"כ וב"ח שם.

ועכ"פ הנה ספק אם הי' סרוף לגפה או מקמא. וכדאיתא שם שזרקו הריאה ואח"כ ראו בצלעות מפה ישינה שהיתה הריאה סרוכה שם.

וא"ל דהוי ס"ס דשפא הנה סרוף מגפה ואף אם מקמא שפא היתה עוברת במיעוץ דהא אם לא היתה עוברת במיעוץ אזי אסור לדין אף בסרוכה מגפה. וא"כ אין כאן רק ספק אחר.

ורק שבספק זה יש ספק אם הוא מקמא שהפל מודים דאסור. או מגפה שיש מחלוקת בזה וא"ל דזה הוי ס"ס בדאורייתא וספק אחר דרבנן כמ"ש הש"ך בסימן פ"ג.

דז"א דהכא הוי ספק אחר אם הוא סירכא או לא וע' שו"ת רעק"א סי' ע"ט שכתב ג"כ דלא הוי ס"ס בכגון זה ואף להרשב"א שכתב דס"ס הוי מטעם רוב. וא"כ גם הכא יש רוב להיתר.

ולהרמב"ם דס"ל סד"א לקולא מה"ת א"כ הוי סד"ר מ"מ בנ"ד יש להחמיר דהא גם אם היתה מגפה. יש פוסקים דס"ל דאף בדיקה לא מהני וכמ"ש הב"ח סי' ל"ט סכ"ו שאנו מחמירים פשיטה זו.

והרבה פוסקים ס"ל דעכ"פ בעי בדיקה וגם יש פוסקים דס"ל דדוקא דבוקה פשיטה במפה בדופן ולא סרוכה ע' בטור סימן ל"ט ובב"י שם. וא"כ איכא הכא רוב לאיסורא ויש להחמיר לכל הפוסקים.

וא"ל דהוי ס"ס שְמָא היא מן הדוּפּוֹן וְשְמָא הֵיטָה עוֹבְרַת בְּמִיעוּף כּמ"ש הַב"ח בְּשׁו"ת גְּאוּנֵי בְּתַרְאֵי. כְּבָר כְּתַבְתִּי בְּחִיבוּרֵי ח"ב ס' כ' דְּמַעֲיָקָר הַדִּין אֵין זֶה ס"ס גְּמוּר.
רק הַב"ח פְּתָבוּ לְסַנִּיף בְּעֶלְמָא וּכּמ"ש הַפּמ"ג ר"ס ל"ט. וּכ"כ בְּשׁו"ת רַעַק"א ס' ע"ט דְּזֶה לֹא הֵוֵי ס"ס.

וּבְדַבְרֵי הַפּמ"ג נִרְאֶה דּבּס"ס ל"ט כ' לְדַבְרֵי הַב"ח שְׁבָסִי ל"ט סכ"ו שְׁבַמְכָה לְדוּפּוֹן אָנוּ תוֹפְסִים לְהַחְמִיר כְּדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּלֹא מְהַנִּי בְּדִיקָה. וּבַפְּתִיחָה שָׁם פְּתַב לְדִינָא לְפִי דַעַת הָאֲחֻרוּנִים דְּהָא שְׁמַחְמִירִים בְּסִירְכָא לְדוּפּוֹן הוּא רַק חוּמְרָא בְּעֶלְמָא וְלֹא מִצַּד הַדִּין.

וּע' בּסִי ל"ט בּשׁפ"ד סְקמ"ז שְׁפַתְב דּבּהַפ"מ כְּשֶׁר הֶחְלַב תוֹף ג"י בְּסִירְכָא לְמַכָּה בְּדוּפּוֹן ע"ש. וְרֵאִיתִי בּב"א ס' ל"ט סְקכ"א שְׁפַתְב שֶׁהַב"ח לֹא אֶסְרָה מִצַּד סְפִק דְּאוּרִייתָא דְּהָא שְׁמָא לֹא הֵיטָה סְרוּכָה פְּלִל.

רַק פִּינּוֹן שְׁיֵשׁ רְגָלִים לְדַבְרֵי שֶׁהִי שָׁם סִירְכָא וְהִרְיָאָה לֹא נִבְדְּקָה. חוּשְׁשִׁין שְׁהֵיטָה סְרוּכָה. וְרַק הַפְּלִים הִתִּיר שְׁיֵשׁ כְּמָה סְפִיקוֹת שְׁמָא לֹא הֵיטָה סְרוּכָה וְשְׁמָא הֵיטָה סְרוּכָה לְמַקּוֹם הַמְּוֹתֵר מְדִינָא וְשְׁמָא נַעֲשֶׂה תוֹף ג"י. וּדְבָרֵינוּ תְּמוּהִים דּבּב"ח שָׁם מְפוֹרָשׁ שְׁהֵיטָה סְרוּכָה. וְגַם בּב"ח שָׁם מְבוֹנָר דְּבְּסִירְכָא וְדֹאֵי שְׁנַעֲשֶׂה קוֹדֵם ג"י. וּמְטַרְדוּמֵי הַהֶכְרַח לְקַצֵּר: וְהִנֵּה בּנ"ד יֵשׁ עוֹד חֲשֵׁשׁ דְּאֶפְשֶׁר הֵיטָה הַסִּירְכָא רְוּבָה חוּץ לְמַכָּה דְּהוּי טְרִיפָה לְכוּ"ע כְּדִקְיִי"ל בּסִי ל"ט סכ"ה.

וּלְזֶה אִף אֵי נִימָא וְשָׂאִין לְאַסּוֹר הֶחְלַב בְּשֶׁבִיל הַחֲשֵׁשׁ שְׁמָא הֵוֵי בְּהַ סִירְכוֹת שְׁלֹא כְּסַדְרוֹ וּכּמ"ש"ל. מ"מ הֶכָּא שְׁאָנוּ רוּאִים רִיעוּתָא שְׁיֵשׁ סִירְכָא לְדוּפּוֹן.

יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא הֵיטָה הַסִּירְכָא חוּץ לְמַכָּה. וּכּמ"ש הַרְשָׁב"א בְּחִידוּשֵׁי בְּחוּלִין (דָּף מ"ו) דְּהִיכָא שְׁהוּחַל דְּבָר הַמְּטְרִיף יֵשׁ לְאַסּוֹר מְסַפֵּק וּע' חִיבוּרֵי ח"א ס' נ' בְּזֶה.

וְנִרְאֶה דְּזֶה לֹא מִיקָרֵי הוּחַל הַמְּטְרִיף. דְּהָא אִם הַסִּירְכָא הוּא רַק לְהַמְכָּה אֵין פֶּאן מְטְרִיף פְּלִל.

וְאֲדַרְבָּא מְסַתְבֵּר טְפִי שְׁהַסִּירְכָא הִיא רַק נֶגֶד הַמְכָּה כִּי זֶה שְׁכִיחַ שַׁע"י הַמְכָּה נִקְלָטָת הִרְיָאָה לְהַדוּפּוֹן. וּע' חִיבוּרֵי שָׁם בְּזֶה.

אֲכֹן בּנ"ד פְּתַב כ"ת בְּשָׂאָלָה שְׁהֵיטָה הִרְיָאָה דְּבוּקָה הַרְבֵּה בְּדוּפּוֹן. נִרְאֶה מְלִשׁוֹן זֶה שְׁהֵיטָה רְוּבָה חוּץ לְמַכָּה.

כִּי אִם הֵיטָה דְּבוּקָה רַק לְמַקּוֹם הַנְּשָׁבֵר לֹא נִקְרָא זֶה הַרְבֵּה כִּי הַצְּלַע אֵינּוּ רְחֵב כ"כ. וּלְפִלָּא שְׁלֹא חָקֵר כְּבוֹדוֹ עַל זֶה: וְהִנֵּה לֹא אֲאָרִיף בְּזֶה בְּאֶשֶׁר פְּתַב כּת"ר שְׁהַפְּלִים נִשְׁתַּמְשׁוּ בְּהֵם עִם הֶחְלַב מַעַל"ע קוֹדֵם שְׁחִיטַת הַבְּהֵמָה.

וּא"כ פְּשֻׁנְשַׁחְטָה הַבְּהֵמָה וְנוֹלַד הַסְּפִק בְּרִיָּאָה הֵיךְ כְּבָר אַחַר מַעַל"ע וְהוּי סְפִיקָא דְּרַבְּנָן דְּהָא אֶפְשֶׁר שְׁהֵיטָה הַסִּירְכָא עוֹבְרַת בְּמִיעוּף. וְאִף לְפַמְש"ל מֵהַפּמ"ג לְדוּן לְהַחְמִיר מִצַּד שְׁהַסְּפִק בָּא לְדַרְבְּנָן ע"י גְּלָגוּל.

הנה פָּבֵר פְּתָבו הָאֲחֵרוֹנִים שְׂאָם בְּשַׁעַה שְׁנוֹלֵד הַסֶּפֶק הִי הַסֶּפֶק רַק בְּדַרְבָּנוּ יֵשׁ לְהַקְל
לכ"ע. וכ"כ הרעק"א בְּתִשְׁבֻּבָה סִימָן ע"ט לְהַכְשִׁיר הַפְּלִים בְּכַגּוֹן זֶה: סִימָן נב ע"ד רִיזָא
שְׁהִי פֶל צַד יָמִין מְחַנְפֵּר בְּלִי הַפְּרִשׁ.

רק הִי גִיפֵר סְדָקִים וְסִמְפוֹנוֹת לְכָל אֶחָד. אָבֵל מֵה שְׂאֲפִשֵּׁר לְחֻשׁוֹב לֵארו"ע הִיִּתָּה קִטְנָה
מֵאֲנָא הָאֲמַצְעִית.

וּמִתְחַתֵּיהָ יִצְאָה אֲנָא שְׁתַּנְאָרָה מִמֶּשׁ כֵּארו"ע. וְלֹא הִיִּתָּה בְּדַרְי.

רק תַּחַת בְּלִיטַת הָאוֹנוֹת מְהַרְיָאָה. וְעִמְדָה בְּשׁוֹרֵשׁ אֶחָד עִם הַנְרָדָא.

וְלֹא הִיִּתָּה בְּגִנְבָה בְּשׁוֹרֵשׁ אֶחָד. רַק בְּמִשְׁפָּה הַרְיָאָה נִרְאָה שְׂיִוְצָאִים מִמְקוֹם אֶחָד.

וְכִידוּעַ שְׂמִצּוּי כּוֹ: הִנֵּה מֵה שְׂאִין הַפְּרִשׁ בֵּין הָאוֹנוֹת מְפֹרֵשׁ בֵּר"ס ל"ה שְׂמִנְהִיגִינוּ לְסִמְנָה
עַל סְדָקִים אוֹ עַל סִמְפוֹנוֹת. וּמֵה שֶׁהֵארו"ע תְּהִי קִטְנָה לְפִי מִצַּב הַסְדָּקִים.

מְפֹרֵשׁ בְּש"ף סִימָן ל"ה סק"ה שְׂהִמְהַרְש"ל וְעוֹז אֲחֵרוֹנִים פְּתָבו שְׂאִין לְהַחְמִיר בְּחִלְיָה
זֶה. וְהִב"ח פְּתָב לְהַקְל בַּהֲפ"מ.

וְעוֹז נְהִי דְבִסְדָּקִים נִרְאָה שֶׁהֵארו"ע קִטְנָה אָבֵל אִם גִּלְף אַחַר הַסִּמְפוֹנוֹת נוֹכַל לֹמַר
שֶׁהֵארו"ע גְּדוּלָה פְּרָאוֹי דְּהָא קִי"ל בְּסִימָן ל"ה ס"ה שְׂאִין הוֹלְכִים אַחַר סְדָקִים לְהַחְמִיר
וְע"ש בְּש"ף סקל"ב. וְאִף אִם יֵשׁ עוֹז סִמְפוֹן סִמְפוֹן שְׂחוּשְׁבִּין אוֹתוֹ לֵארו"ע.

מ"מ הִי בְּנִדְאִי יֵשׁ בְּהָאוּמָא פְּמָה סִמְפוֹנוֹת וְנוֹכַל לְחֻשׁוֹב אֶת הַסִּמְפוֹן הָרֵאשׁוֹן שְׂלַצַּד
הָאוּמָא שְׂהוּא ג"כ מֵהֵארו"ע רַק בִּנ"ד מוֹכַח גְּבוּל הֵארו"ע לְצַד הָאוּמָא ע"י מְקוֹם עֲמִידַת
הַנְרָדָא שְׂלֹא יִהְיֶה שְׂיִנְתָּה מְקוּמָה.

שְׂטָרִיפָה. וְעכ"פ בִּלֵּא"ה לֹא הִי רַק חִלְיָה שְׂכָשֵׁר בַּהֲפ"מ לְכו"ע.

גַּם שְׂיִנְתָּה מְקוּמָה בְּנִרְדָּא כְּשֶׁר לְדַעַת הַמְכָשִׁירִים בְּחֶסֶד הַנְרָדָא ע' בְּפוֹסְקִים. וְא"כ
בִּנ"ד יֵשׁ לְהַכְשִׁיר אִף שְׂלֹא בַּהֲפ"מ.

דְּהָא לְדַעַת הַמְכָשִׁירִים בְּשְׂיִנְתָּה מְקוּמָה אִין כָּאֵן חִלְיָה כָּלֵל. וְאִף שְׂאֵנוּ נוֹהֲגִים לְהַטְרִיף
בְּשְׂיִנְתָּה מְקוּמָה.

מ"מ יֵשׁ לְצַרְף זֶה לְהַכְשִׁיר בְּחִלְיָה כִּב"ד שְׂאִין נִזְכָּר בְּש"ס אִף שְׂלֹא בַּהֲפ"מ: וּמֵה שְׂיֵשׁ
אֲנָא אַחַת שְׂלֹא בְּדַרְי. ה"ז יִתְרַת מִקְמָא שְׂאֵנוּ נוֹהֲגִין לְהַכְשִׁיר כִּינּוּן שְׂמוֹשְׂרֵשֶׁת יָפָה.

וְלִיתְרַת נִרְדָּא אִין לְחוּשׁ כִּינּוּן שְׂאִין לֵה תִנְאָר וְנִרְדָּא. גַּם אִינְה עוֹמְדַת בְּמְקוֹם הַנְרָדָא דְּהִרִי
הַנְרָדָא עוֹמְדַת בְּמְקוּמָה הָרֵאוֹי לָהּ.

וְלֹא מִיְקָרִי בִּנ"ד שְׂוֹרֵשׁ אֶחָד עִם הַנְרָדָא כִּינּוּן שְׂאִין כְּאֲצַבַּע בְּגִנְבָה וְע' חִיבּוּרִי ח"ג ס'י
מ"ז שְׂזָה מְבָרַר שְׂזָה אַחַת וְנִחְלָקָה לְשָׁנִים. רַק אִם הִיָּה בְּמִשְׁפָּה אֲצַבַּע וְלֹא בְּגִנְבָה אֲמָרִינוּ
שְׂנִתְעַקְמָה ע"ש.

וְאִף שְׂהִבְאֵתִי שְׂם דַּעַת הָאֲחֵרוֹנִים שְׂבַהֲפ"מ כְּשֶׁר אִף בְּמִשְׁפָּה אֲצַבַּע. הִינּוּ רַק לְעַנְנוּ לְהַקְל
אָבֵל לֹא לְהַחְמִיר לְחֻשׁוֹב לְנִרְדָּא ע"ז שְׂהִיא בְּשׁוֹרֵשׁ אֶחָד בְּמִשְׁפָּה.

וכמ"ש הש"ך סי' ל"ה סקל"ד. והרבה פְּעָמִים שהארו"ע נִרְאָה כְּאִלוּ הִיא בְּשׁוֹרֵשׁ אֶחָד בְּמִשְׁפָּה עִם הַנִּרְדָּא.

וְלִזְהוּ בִּנְדָב כִּינּוּן שְׂאִינָה עוֹמֶדֶת בְּמִקּוֹם הַנִּרְדָּא. וְגַם אֵין לָהּ צוּרֵת וְנִרְדָּא.

אֵין זֶה יִתִּיר וְנִרְדָּא. וְגַם לֹא מִיִּקְרִי שִׁינּוּי צוּרָה.

וְיִוְתֵר יֵשׁ לְדוֹן דֵּהאָרו"ע נִחְלָקָה בְּעוֹבְבָה וְזֵהוּ הֶהָר מֵהאָרו"ע. וְאַף שֶׁהַשׁוֹרֵשׁ בּוֹלֵט לְצַד קִמָּא יוֹתֵר מִפְּנֵי הַרְגִּיל בֵּאָרו"ע.

מ"מ אֵין לְחֻשׁוֹ. דְּהָא וְדָאֵי אִם הִיָּתָה הָאָרו"ע בּוֹלְטָת כ"כ לֹא הִיָּינוּ מְטָרִיפִים בְּשִׁבִּיל זֶה.

וְהָכָא י"ל סְבָרָא דְכִינּוּן דְּאֶשְׁתַּנִּי אֶשְׁתַּנִּי וְכִדְאִיתָא בְּכּוּרוֹת (דָּף מ"ב) וְע' חִיבּוּרֵי שְׂמֵ דְכִינּוּן דְּחֻזְנִי שִׁינּוּי שֶׁהָאָרו"ע דְּבוּקָה לְהָאֻמָּא וְלְהָאֻמָּצְעִית ה"ה דְּאֶשְׁתַּנִּי בְּזֵה שְׂבוּלְטָת הַרְבֵּה לְצַד קִמָּא וְנִחְלָקָה לְשָׁנִים בְּעוֹבְבָה.

וְנִחְלַק כְּשֵׁר כִּמ"ש הַב"א בְּשֵׁם הַמַּאִיר נְתִיבִים כְּשֶׁהוּא מְשׁוֹרֵשׁ יָפָה עַל הָאֻנָּא. וּמִכ"ש הָכָא שְׂמִינְשׁוֹרֵשׁ בְּגוֹף הַרְיָאָה.

וְע' בַּב"א סִי' ל"ה סִקְפ"ו שְׂאָף אִם יֵשׁ הַפֶּסֶק מְעַט יֵשׁ לְחֻשְׁבוּ ג"כ לְנִחְלַק גְּבֵי אָרו"ע ע"ש. וְה"ה בִּנְדָב.

וּבִלְא"ה כ' הַש"ך סִקְי"ז וְהַט"ז שְׂמֵ לְהַקְלֵ אִם יֵשׁ יִתֵּר וְנִרְדָּא וְאִינָה עוֹמֶדֶת בְּמִקּוֹם הַנִּרְדָּא וְגַם אֵין לָהּ תְּנַאֵר וְנִרְדָּא ע"ש: וְהִנֵּה הִיָּכָא שְׂיֵשׁ לְהֵם שׁוֹרֵשׁ אֶחָד כְּתֵב הַתַּב"ש סִקְמ"ו שְׂיֵשׁ לְהַחְמִיר בְּשִׁינְתָה מְקוּמָה אַחַת מִהֶן לְפִי שְׂטָרִיפּוּתָה הַנּוֹכַח בְּתו' (דָּף מ"ז) ע"ש.

וְלַעַד"נ לְהִיפּוּף דְּזֵה קִיל טְפִי דְכִינּוּן שְׂשִׁינְתָה מְקוּמָה הָרִי מוּכַח שְׂאֵין זֶה מִן הַנִּרְדָּא. וְיִמָּה שְׂדָנוּ דְּבְשׁוֹרֵשׁ אֶחָד הִיא וְנִרְדָּא אַחַת.

הִיָּינוּ לְהַקְלֵ וְלֹא לְהַחְמִיר כִּמ"ש הַש"ך ס"ק ל"ד וְע' ב"א סְעִיף ע"ב. וְרַק כְּשֶׁהִיא בְּמִקּוֹם הַנִּרְדָּא וְאַחַת הַפּוּכָה אוֹ אֵין לָהּ תְּנַאֵר וְנִרְדָּא.

מוּכַח שְׂהִיא וְנִרְדָּא. וְהִנָּא עַכ"פ אוֹ יִתֵּר וְנִרְדָּא.

אוֹ שְׂהוּא מְגוּף הַנִּרְדָּא וְהִנָּא וְנִרְדָּא הַפּוּכָה אוֹ שִׁינְתָה תְּנַאֲרָה. וְנִרְאָה שֶׁהַתַּב"ש כְּתֵב זֶה לְטַעְמִיהָ דַּס"ל שְׂמֵ בַסְכ"ט דִּיִּתֵּר וְנִרְדָּא מִיִּקְרִי כְּשִׂישׁ לָהּ תְּנַאֵר וְנִרְדָּא אֵף כְּשִׂאִינָה מִמֶּשׁ בְּמִקּוֹם הַנִּרְדָּא.

וְלִזְהוּ טְרִיפָה מִמ"נ אֵי נִימָא שְׂהִיא יִתְרָת בַּפ"ע, הִנָּי יִתֵּר וְנִרְדָּא. וְאִם הִיא מֵהַנִּרְדָּא הָרִי שִׁינְתָה מְקוּמָה.

אַבְל לְהַמְקִילִים כְּשִׂאִינָה עוֹמֶדֶת בְּמִקּוֹם הַנִּרְדָּא, כְּשִׁינְתָה גַם בְּזֵה וַא"כ בִּנְדָב שְׂאִינָה בְּמִקּוֹם הַנִּרְדָּא וְגַם אֵין לָהּ תְּנַאֵר וְנִרְדָּא כָּלֵל דְּרוּב הָאֶחְרוּנִים מִתִּירִים בְּזֵה. בְּנֻדָּאֵי יֵשׁ לְהַקְלֵ גַם אִם הִיא בְּשׁוֹרֵשׁ אֶחָד עִם הַנִּרְדָּא.

וּבְכַרְט דְּבִנְדָב אֵין בְּשׁוֹרֵשָׁה אֶצְבַּע בְּגוּבָה רַק בְּמִשְׁפָּה. וְכָתְבוּ כְּפָה אֶחְרוּנִים דְּזֵה לֹא מִיִּקְרִי שׁוֹרֵשׁ אֶחָד.

ובלא"ה הרי פתב הלבש"ר סימן ל"ה סקנ"ד אות י"א באורף להקל בב' נרדות בשורש
אחד נאחת שנינתה מקומה. ולא אאריף בדבריו שם באשר בנ"ד יש כמה סברות להקל
בלא"ה כמש"ל.

ובנ"ד גם אם היה במקום הנרדא נראה דכשירה דהא פתב הש"ף שאם יש לה צורת
אונא גמורה ואין לה פיס כשירה אף כשהיא במקום הנרדא. דהוא רק יתרת מקמא
שמנהגינו להכשיר.

ובנ"ד אין לה פיס ויש לה תואר ארו"ע. ובכה"ג הספימו כמעט כל האחרונים דכשירה.
עכ"פ בנידון דידן נראה שיש להכשיר: סימן נג ע"ד מ"ש בחיבורי ח"ג סימן מ"ט
להקשות על מ"ש הב"י ויש"ש גבי צה"ג משמע שאם נתרפא יפה פשר. דהא טריפה
אין חוזרת להכשירה.

והקשו לי דהא דעת המהרש"ל הובא בסי' מ"ד בט"ז סקי"ז דרק בידי אדם ל"א שמתזור
להכשיר'. אבל ע"י חולי אפשר שמתזור להכשירה וכמו ריאה שניקבה וסביף בביןשאר.
וא"כ היש"ש אזיל לטעמו. הנה באמת גם שם דבריו תמוהים וכבר חלקו עליו שם הט"ז
והש"ף.

ומה שהביא היש"ש ריאה מריאה. לא נתישב פראוי בט"ז ונש"ף.

אבל כבר כתב הר"ן פא"ט בשם הרא"ה שנקב שסופו ליסתם ע"י הדופן או סרכא
פסדרן. אינו מטריף כלל.

רק אנו מטריפין מספק כל נקב. כי אין אנו בקיאים אינה סופו ליסתם.

אכן בגוף הדבר לא דמי. דהנה לכאורה דברי היש"ש שם תמוהים דהא קיי"ל קרום
שעלה מחמת מפה אינו קרום.

ותירץ הפמ"ג שם דשם הטעם משום שסופו ליסתר. והפוננה שגוף הטריפות א"א
שמתזור לבריאותו.

וכעין דאיתא בחולין (דף נ"ז) דבמידי דמיטרפא לא משבחה. ורק מצד אחר אפשר
שיבוא תועלת לה שתחיה.

וכמו ניקבה הריאה שאפשר שיסתם הנקב על ידי הדופן. וכן בפליות דהקטינה טריפה.

מ"מ אפשר שתניטל אח"כ כולה ויהי פשר אבל זה א"א שגוף הנקב יתרפא מעצמו ע"י
סרכא וקרום או שהפוליא שהקטינה תשוב לקדמותה. והוקשה להיש"ש ע"ז מהא
דאיתא בחולין (דף ע"ז) שאם יחתוף למעלה מצוה"ג לא מהני להכשירה.

אף שנה נעשה במקום אחר ולא בגוף צוה"ג שהטריפות הוא בשבילם. ועינתירץ דבידי
אדם לא מצינו שמתזור להכשירה אף במקום אחר.

וא"כ יפה הקשיתי בחיבורי שם על היש"ש. דהא שם איירי בגוף צוה"ג שנתרפאו יפה.

ובנה ע"כ צ"ל גם להמהרש"ל דלא מהני דהוי קרום שעלה מחמת מפה וכמ"ש. ויש עוד
לדון בדברי הרא"ש פא"ט סימן י"ד שכתב דבמקום שרגיל להעלות ארוכה שאני וע'

במי"ט שם ובכפ"ג בפתיחה לסימן ל"ט ואקצ"ר: וע"ד מ"ש בחיבורי ח"ג סימן ס' דאי
פמש"פ דרביבית קאי על הקרן לא שיניף חצי שייעור.

וכהא דחמשה צאן חגיבים בראשית הגז דנדאי אין לומר שישלש יהו חגיבות מדין ח"ש
פוננתי דבכל מצוה שיש בה שייעור הו בקום ועשה הו בל"ת. י"ל דבח"ש נהי שלא קנים
פל המצוה.

מ"מ יש בה מקצת מן המצוה לדעת הפוסקים הסוברים דבמ"ע יש ג"כ דין ח"ש וע'
מל"מ פ"ה מה' יסה"ת. אבל בשייעור הדבר שמביא לידי חיוב המצוה לא שיניף זה.

כיון דבזה לא נאמרה מצוה זו פלל. אכן בהריבית שיניף לומר רפמש"פ הוי ח"ש כיון
שזהו גוף האיסור: סימן נד ע"ד שפתיבתי בחיבורי ח"ב סימן מ"ו לנישב הא דאיתא
בחוליו (דף י"א) מנה"מ הא דאמור רבנו זיל בתר רובא.

והקשה פבודו דלפ"ז תקשה הא דאיתא שם (דף י"ב) מנה"מ דאמור רבנו אוקי מילתא
אחזקה. דהא חזקה הוי דאורייתא.

הנה רש"י פירש שם במקומות הרבה סמכו על החזקה לאסור ולהתיר כי היא דלעיל.
וכבר נתקשה בזה הראש יוסף אהיכא קאי שהוזכר לעיל.

וכתב שם דא"ל דקאי אהא דבהמה בחזקת איסור עומדת. דאפתי ליכא חזקה להתיר.

והירץ דקאי על שוחט בספין ונאבד בלא בדיקה שפוסקים על חזקת הספין שהי' בדוק.
וכן בשיבר עצמות ונמצאת פגומה.

והוא דוחק. דבאמת א"צ שם לחזקה כיון שלא נמצא ריעותא לפנינו.

ורק כשישנו לפנינו צריף לבדקו. ונראה דקאי אהא דאיתא שם לר"ח דתלינו במפרקת
ולא בעור.

והיינו משום חזקת הספין. ומכ"ש ללישנא דהתם דמטריף ר"ח רק בתרייתא ע"ש.

והיינו להתיר. ור"ה אסר שם משום חזקת איסור של הבהמה.

ולכאורה קשה ל"ל לרש"י להאריך בזה. דהלא הש"ס מלא מדיני חזקה.

ונראה פוננתו דבאמת נהי דילפינו שם מקרא דנגעים חזקת הגוף. מ"מ מנ"ל לדון שארי
חזקות כמו חזקת איסור וחזקת היתר וכדומה.

וכן חזקה בדבר שמשתמש בו שאפשר שישתנה ע"י השימוש. וכמו בספין שאפשר
שיפגם בעור או בתחילת שחיטת הסימנים.

ועי' בתובות (דף ע"ה ע"ב) ובתוס' שם דחזקת הגוף עדיפא משאר חזקות. וצ"ל דחכמים
למדו זה מחזקת הגוף דנגעים.

וא"כ הוי זה רק מדברי סופרים שדקמו מילתא למילתא. וכידוע שאר דאורייתא קרי
הרמב"ם דברי סופרים כשנלמד רק ע"י דרשות חז"ל.

ויש חזקות שהם באמת רק מדברבנו. ולזה קאמר מנה"מ דאמור רבנו.

וְלִזְהָ דְקִדְמָא רִשְׁיָא לְפָרְשׁ לְאַסְוֹר וְלִהְתִּיר פִּי הֵהִיא דְלַעִיל. לִישָׁב דְלֵהֲכִי אָמַר בְּלִשׁוֹן אָמַר
רַבְּנָן וְכַנְ"ל.

וּמִיָּנֹשֶׁב בְּזָה לִשׁוֹן הַשֵּׁ"ס אוֹמְרֵי מִיְלִתָּא אַחְזָקִיָּהּ. וְלֹא אָמַר זִיל בְּתַר חֲזָקָה.

וְכִדְאָמַר (בְּדָף י"א) זִיל בְּתַר רַבָּא. אָבֵל הַפְּוֹנָה פְּנ"ל דְקָאֵי עַל חֲזָקַת אִיסוֹר וְהִיתַר וְלֹא
עַל חֲזָקַת הַגּוֹף.

וְאִפְשָׁר דְלֵהֲכִי צִיָּין רִשְׁיָא (בְּדָף י' ע"ב) הָא דְאָמַר רַבְּנָן. לְפִי שְׂבָא לִישָׁב לִשׁוֹן זֶה וְכַנְ"ל:
סִימָן נַה פְּבוֹד הֵרַה"ג וְכו' מו"ה מִשְׁפָּה נ"י הֵרַב דַּק' קוֹנְיָב.

ע"ד הַקְּיָבָה שְׁנִמְלִיחָה בְּעוֹד הַחֲלָב עָלֶיהָ וְנִמְלִיחָה בְּיַחַד עִם הַדְּמִין. וְלֹא הִי בְּקְיָבָה נִגְדַּ
הַחֲלָב אִף שְׁלֵשִׁים פְּעָמִים וּבְהַדְּמִין לֹא הָיָה ס' נִגְדַּ הַקְּיָבָה.

וְהַשְּׂאֵלָה הִיְתָה מְאִישׁ עֲשִׂיר וְהוֹרָה מֵעַכ"ת לְאַסְוֹר וְחִפְץ לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזָה. וּמִטְרָדוּמִי
אֲשִׁיבֵנוּ בְּקוֹצָר פִּי עָלֵי לְהַשִּׁיב כְּעַת כְּמָה שְׂאֵלוֹת נְחוּצוֹת: הֵנָּה לֹא בִיָּאָר כ"ת אִם הָיָה
הַחֲלָב עַל הִיתַר אוֹ עַל הַקְּשָׁת פִּי עַל הִיתַר דַּעַת רַב הַפּוֹסְקִים דְהוּי רַק מְנַהֵג וְכ"פ בְּשׁו"ע
סִימָן ס"ד ס"ד.

וְגַם לֹא בִיָּאָר אִם נִגְעַ הַחֲלָב בְּהַדְּמִין אוֹ רַק הַקְּיָבָה נִגְעָה. וּבְאֲשָׁר כְּתִב כ"ת שֶׁהִי חֲלָב
עַל הַקְּיָבָה נִרְאָה שְׁהִיָּה בּוֹ חֲלָב גְּמוֹר שְׁעַל הַקְּשָׁת.

וּלפ"ז יָפָה הוֹרָה כ"ת דְהָא מְפוֹרָשׁ בְּסִימָן ק"ה ס"ט לְהַחְמִיר בְּאִיסוֹר שְׁמָן אִף בַּהֲפ"מ
דְּבַעֲיָנוּ ס' בְּמִלְיָחָה. רַק הַשֵּׁ"ף כְּתִב בְּסִימָן צ"ב סִקט"ז דְבַהֲפ"מ יֵשׁ לְהַקְּל דְלֹא נִימָא חַנ"נ
בְּמִלְיָחָה וּמכ"ש בְּאִיסוֹר דְבוּק וְאִף בְּאִיסוֹר שְׁמָן.

וּמְקוּרוֹ מֵהַתו"ח כְּלָל ל"ח ס"ב. וְשֵׁם כְּתִב שְׂאִין לְהַתִּיר רַק בְּהַפְּסֵד גְּדוֹל אוֹ לְעֵנִי בְּדָבָר
חָשׁוּב.

וּבַנ"ד אִין פְּאֵן הַפְּסֵד גְּדוֹל וְלֹא לְעֵנִי. וְיָפָה הֵבִיא כַת"ר דְּבַרִּי הַפּמ"ג ס"ס ע"ה דְּבַבְנִי
מְעִים לִיכָא הַפ"מ.

וּבַלֵּא"ה הֵרִי כְּתִב שֵׁם הַמ"י סִק"ה שְׂבָאִיסוֹר שְׁמָן אִין לְהַקְּל אִף בַּהֲפ"מ. וְכ"כ שֵׁם בְּסִפְרָ
וְיַכּוּחַ מִיָּם חַיִּים ע"ש.

וְהֵנָּה יְסוּד הַקְּוֹלָא בְּמִלְיָחָה הוּא מְשׁוּם דְכְּמָה פּוֹסְקִים ס"ל דְּמִלְיָחָה אִינָה אוֹסְרֵת רַק כְּדִי
קְלִיפָה. וְכְּמָה פּוֹסְקִים ס"ל דַּל"א חַנ"נ רַק בַּבב"ח.

וְלִזְהָ בַּהֲפ"מ לֹא מִחְמָרִינּוּ כְּוֹלֵי הָאִי. וְנִרְאָה דְהוּי כְּעֵין ס"ס שְׂמָא קִי"ל דְאִין חַנ"נ רַק
בַּבב"ח.

וְאִף אִי חַנ"נ בְּשָׂאָר אִיסוּרִים. שְׂמָא אִין אוֹסֵר רַק כ"ק.

וְהֵנָּה בַנ"ד בְּדְמִין הֵרִי כָּל עוֹבְרִין אִין בּוֹ רַק כְּדִי קְלִיפָה. וּבְפִרְט לַפּמ"ש הַפּוֹסְקִים בְּסִימָן
ק"ה דְּבָאִיסוֹר שְׁמָן צָרִיף קְלִיפָה עָבָה כְּעֵין גְּטִילָה וְצ"ל דְּכִינּוּן שְׂאִין יְדוּעַ בְּאִיזָה מְקוּם
נִגְעַ הַחֲלָב.

כְּטַל בְּרוּב. כַּמ"ש הַשֵּׁ"ף ס' ק"ה סִקל"ה בְּשֵׁם הַתו"ח.

ולפ"ז כל חתיכה מן הדקין שיבשל יש בה ס"ס לאיסור. שמה היא אסורה שנגע במקום זה החלב.

ואף שלא נגע במקום זה. מ"מ שמה הלכה דמליחה צריכה ס'.

וס"ס אמרינו אף במקום רוב כמ"ש התו' בכתובות (דף ט'). אף ז"א מכמה טעמים. ואין להאריך בזה פי הדין כמ"ש כת"ר להחמיר בנ"ד. ובטוסו"ד מהדו"ג סימן רס"ג שלא הזכיר שצריך ס' נגד הפרשתא.

משמע דאירי שהפרשתא היתה מחוברת להדקין. דאלת"ה הו"ל להזכיר מזה עכ"פ. ושם נסתפק אם נגעה ברוב הדקין ולדעתי אין לחוש לזה דבשעת מליחה מונח הבשר במקום אחד. ועוד דבנ"ד אם נגע החלב בהדקין כ"ע מודו דצריך ס'.

דקא הטעם שהקילו הוא משום דלא מחמירין תרי חומרי. והיגו רק היכא שנגעה החתיכה הדבוקה באיסור אל שאר החתיכות.

אבל אם נגע גוף החלב דבזה מודו רוב הפוסקים דצריך ס' במליחה וכמבואר בפוסקים שאף הרמב"ן שהיקל בתחילה חזר בו אח"כ. א"כ ליכא פאן רק חומרא דאיסור דבוק.

בזה שפיר יש להחמיר. ויש לדחות: סימן נו להרה"ג וכו' מוה"ר דוב מנחם נ"י הרב דק' זעמבראוואה.

ע"ד הבר אנוזות שראשי חרטומן שחורים אשר יש אחרונים שאוסרים אותם לפי שחוששים שבאים מבר אנוזא הבר שאנו נוהגים לאוסרם. ויש מתירים.

והאריך מעכ"ת בדברים ישרים וחספז לדעת דעתי בזה. הנה באשר כבר האריכו בזה בכמה ספרים לא אאריך.

וגם כי ספר בית אברהם אינו ת"י אשר הוא ראש המדברים בזה: ובגוף הדבר למעשה. המנהג פה לאכלם וכדעת המתירים וכ"נ עיקר דכינון שאין שינוי רק במראה קצה החרטום אין לדון בזה שהוא מין טמא.

דקא מפונש בב"ק (דף נ"ה) דמה שהחרטום קצר או ארוך אין זה סימן שהוא מין אחר. ומכ"ש דבשינוי מראה אין ס'.

ואף דבחולין (דע"ט ע"א) איתא דרברבן אונדגיה וזוטרא גנובתיה הוי סימן להפיר בין בן סוסיא לבן חמורה נראה דהיגו רק בפרדה שאנו יודעים בנדאי שבאה מן הכלאים. רק פדי לברר אם אמה סוסיא או חמורה סגי בסימן גודל אבר אחד.

אבל לומר שהוא מין אחר. אין זה סימן.

ובפרט דבלא"ה דעת רוב הפוסקים בהני סימנים דחולין (דע"ט ע"א) שהם דרבנן והנה בחולין (דף ס"ג ע"א) איתא שקיטנא אריכי שקי וסומקי שריא וגוצי וסומקי אסירי וסימניה נגוס פסול אריכי שקי וירוקי אסירי וסימניה ירוקין פסולין.

הרי נתבאר שיש חילוק בין מין למין באריכות הרגלים וכן במראיתו. וכן מציינו בב"ק (דף פ') חילוק בגובה הרגלים בשרצא חרצא ע"ש בתו' ונראה דמשם אין ראיה.

פי גובה השווקים הוא עיקר בנין הגוף וכדאיתא בבכורות (דף מ"ה ע"א) שהשווקים הם מרוב בנין הגוף. ובאמת בחולין נראה הפנונה גוצי שכל הגוף הוא קטן.

ולא על השווקים. וראיה לזה מדלא קאמר גוצי שקי.

וא"ל דסמיה אדלעיל דקאי על שקי דא"כ למה הדר קאמר אריכי שקי וירוקי. ול"ק סתם אריכי וירוקי.

ועכצ"ל דגוצי קאי על כל העוף. וכן הסימן ננוס פסול משמע דקאי על כל הגוף.

והא דאיתא שם שיש חילוק במראית העוף וכן פירש"י בחולין (דף ס"ה ע"א) נדמה במראיתו י"ל דהינו רק במראה כל העוף ולא במראה חלק ממנה. והא דבחולין (דף ס"ב) איתא לחלק גבי סנונית בין פריסה לבן לפריסה ירוק.

ושם הפנונה שפולה לבינה ורק אם פריסה ירוק אסורה ולהכי קרי לה סנונית לבינה דמשום הכרס לבד לא הוי קרי לה לבינה. וכן מוכח מדאיתא שם דפריה למ"ד דפליגי בפריסה ירוק למה קאמר זהו סנונית לבינה.

ומשני לאפוקי דבתי דאנפתי וקשה דמ"מ הול"ל סנונית ירוקה. אבל הפנונה שכל גופה לבן ולזה ס"ל דמכשיר כל סנונית לבינה אף שפריסה ירוק.

ומפיק את שפולה שחורה. וכן פירש"י שם ששחורות הן.

מבואר דקאי על כל הגוף ולא על פריסה לבד. ונראה דכרס שאני שעובר על כל הגוף ושם מונחים אברים הפנימים שחיי העוף תלויים בהם וכן מצינו בחולין (דף ס"ג ע"א) שעורב שראשו דומה ליונה מ"מ הוא טמא.

ולא אמרינו שאפשר בא מעורב ויונה ונימא דזה וזה גורם. אלמא דמיון באבר אחד אינה הוכחה.

אף זה יש לדחות דהא איתא במדרש שה"ש ד' א' שיונה אינה נזקקת אלא לבן זוגה: ועוד נראה דנדאי יש מינים שחלוקים רק בשיוני מראה באבר אחד. אבל זה רק כשידוע שכן הוא מראה מיונה.

אבל בנ"ד הרי יש חילוק גדול בין בר אנון הבר לבר אנון הפניתי. והללו שנמצאים אצלינו דומים להפניתי בכל דבר זולת התרטום שחור במקצת כמו בר אנון הבר.

ולזה אנו רוצים לדונן שפא מביצי בר אנון הבר או שהזכר הוא בר אנון הבר והנה דוע שפא שילד עוף או בהמה בשיוני קצת וכן איתא דנדמה פסול לקרבן וכן מצינו בש"ס בכ"מ שאפשר שבהמה טהורה תוליד ולד קלוט כמו טמאה.

ואף שזה הוי רק מיעוט. הרי גם הא שעוף טהור תעבר מן הטמא אף אי נימא שהוא באפשרות מ"מ נדאי דהוי רק מיעוט.

וא"כ מנ"ל להחזיק איסור. ואף שפתי הריב"ש בס"י קצ"ב דלענין טומאה וטהרה בבע"ח לא אזלינו בטר רובא.

היינו רק היכא שיש ספק אם הוא טמא ודאי או טהור ודאי. אבל בנ"ד שנה ודאי שאינו בר אנון הבר גמור.

רק שאפשר שנתעבר מזכר ממין שהוא. ודאי שאין לנו להחזיק ריעותא. וגם דהא מצינו גבי צאן לבן שנתעברו כפי מראה המקלות שהראו להם בשעה שנתעברו. וע"ש במדרש בלבנה שילדה פושי.

וא"כ גם בנ"ד י"ל שהבר אנוןא נסתכלה בשעת עיבורה באינה עוף שחרטומו שחור או בר אנון הבר. ועי"ז ילדה עם חרטום שחור.

ולזה נלע"ד דאף להצ"ל סי' כ"ט שאוסר את אנון הבר. מ"מ מודה בנ"ד שאין להחזיק ריעותא.

כיון שאין מצוי בינינו בר אנון הבר. וגם דהא איכא סברא דזוז"ג וכמ"ש הח"ס סי' ע"ד ועוד אחרונים.

ובפרט שהכרו"פ מתיר את אנון הבר. וכן ראיתי בס' דלתי תשובה סי' פ"ב שהביא בשם כמה אחרונים להתיר בר אנונות שחרטומם שחור.

ואינם ת"י [ובח"ס שם פתב שהצ"צ מתיר אנון הבר. וז"א דהא הצ"צ אוסרם.

ורק הכרו"פ מתיר וכת"ר נמשך בדבריו אחר הח"ס בזה]: ומ"ש הח"ס שם דתליא בפלוגתא אי חוששין לזרע האב והקשה כת"ר דהא פתבו התו' בחולין (דף נ"ח ע"א) דהיכא שאחד איסור ואחד היתר כ"ע מודו שחוששין לזרע האב לא ראה כת"ר שפסגהדרין (דף פ' ע"ב) דחו התו' סברא זו מהא דחולין (דף ס"ט) ע"ש.

וע' במהרש"א בחולין (דף ס"ט) שפראה שלא ראה דברי התו' דסנהדרין. ולכד זה הנה צריך להבין סברת התו' בחולין שם.

ונראה פוננתם דהיכא ששניהם היתר ורק תלוי אינה מין הוא אם הוא סוס או חמור או שכלול משניהם. וכן אם הוא צבי או תיש או כלול משניהם בזה פליגי דחנניא ס"ל שחוששין לזרע האב.

הפוננה דאמרינן שיש בנלד תערובות ממין האב וממין האם. ורבנן ס"ל דנהי שהאב גרם ליצירת הנלד ובלעדו לא היה נוצר.

אבל מגוף האב אין בנלד שנאמר שהנלד מורכב משני מינים. ועיקר גוף הנלד הוא רק ממין האם.

וכמו דאמרינן בע"ז (דף מ"ד) שהזבל גורם שיצמחו הזרעים. ומ"מ אין שייך לומר שבזרעים יש חלק מן הזבל.

וכן בפת אמרינן שהעצים גרמו לאפיתו ומ"מ אין מגוף העצים בפת. וע' תו' ע"ז (דף ס"ו ע"ב) וע' שו"ת הר"ן סי' ע' דאי יש שבח עצים בפת הוי פנתערב גוף האיסור וע"ל סי' קכ"ב מ"ש בזה.

אכן כְּשֶׁאֶחָד מֵהֶם טְרִיפָה וְאֶחָד הֵיטֵר אָנוּ דְּנִין רַק אִם יֵשׁ אִיזָה פֶּחַ מֵהָאִסוּר בְּהִנְלֵד. וְאִז
הוּא אִסוּר אַף שְׂאִין בְּנִלְד מְעַצְמוֹת הָאִסוּר.

וּכְמוֹ שְׂבִלְעֵת אִסוּר אוֹסֵר אֶת הֵיטֵר אַף שְׂאִין עַל הֵיטֵר שֶׁם הָאִסוּר כָּלֵל וּלְזָה אָנוּ
דְּנִין בְּזָה מִצַּד ז״ו"ג וְזֶה דוֹמֵה לְהָא דְּבִהֶמָה שְׁנִתְפַּטְמָה מֵאִסוּר דְּקִי"ל בְּסִי' ס' שְׂאִם
נִתְפַּטְמָה גַּם מֵהֵיטֵר מְוַתֵּר, וְהֵינּוּ מְשׁוּם שְׂאִין בְּשֵׁר הַבְּהֶמָה נַעֲשֶׂה מִגּוּף הָאִסוּר.

רַק שֶׁהוּא סִיבָה וְנוֹתֵן פֶּחַ לְהַבְּהֶמָה לְהִרְבּוֹת בְּשֵׁר וּלְהִתְפַּטֵּם. וְהוּ"ה הִכָּא דְּאַף הָאִם אֵין
הִנְלֵד מִגּוּף מְשׁוּ.

רַק שְׁנוֹתֵנָת בְּנִלְד פֶּחַ הַגִּידוּל וְהַצְּמִיחָה יוֹתֵר מִפֶּחַ הָאֵב: וְנִרְאֶה דְּלֶהֱכִי לֹא הִקְשׁוּ הַתּוֹ
בְּחֻלּוֹ (דָּף נ"ח) מֵהָא דְּבִן פְּקוּעָה. דְּהֵנָּה בְּב"ק (דָּף מ"ז) אֵיתָא דְּנִלְד הָנוּ גּוּפָא דְּבִהֶמָה
וּבִיזָה לֹא הָנוּ גּוּף הַתְּרַנְגָּלוּת רַק פִּירְשָׁא בְּעֻלְמָא וְע"ש בַּתּוֹ מַה שְׂתַּרְצוּ מֵהָא דְּבִיזָה
טְרִיפָה.

וְאַף דְּהַתּוֹ בְּתַמּוּרָה (דָּף ל"א ע"א) ד"ה דְּמֵאוּרָא הַסְּבִירוּ שְׂהַבִּיזָה הָנוּ מִגּוּף הָעוּף אֲבָל
נִלְד בְּהֶמָה אֵינוּ כ"כ מִגּוּף ע"ש. צ"ל דְּהֵינּוּ רַק לִס"ד דְּש"ס שָׁם.

אֲבָל כְּדַמְסִיק שָׁם דְּבִיזָה טְרִיפָה מְוַתֵּר לֹא ס"ל הָאִי סְבָרָא וְכַדְאֵיתָא בְּב"ק (דָּף מ"ז)
וְאַקְצֵר. וְלְזָה בְּחֻלּוֹ דְּאֵיירִי לְעַנְנֵן בִּיזָים דְּגַם הָאִם אֵינָה אֶלָּא גֶרֶם וְלֹא גּוּפָה הוּא שְׂפִיר
י"ל דְּלֹא תִּלְיָא בְּהָא דְּחוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב.

דְּהָא עכ"פ הָנוּ פֶּחַ הָאֵב גֶּרֶם לְהַנִּית הַבִּיזָה. וְלְזָה לֹא קִשָּׁה מֵהָא דְּבִן פְּקוּעָה דְּאֵיירִי
בְּבִהֶמָה שְׂהִנְלֵד הוּא כְּגוּף הָאִם.

וְלְזָה קְאָמֵר דְּרַק לְמ"ד חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב דְּהָנוּ כְּאֵלוּ יֵשׁ בְּנִלְד מְעַצָּם גּוּף הָאֵב כְּמִש"ל
י"ל דְּאֵין לוֹ תַּקְנָה בְּשַׁחֲיטָה. אֲבָל אֵי אֵין חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב.

אֵין נ"מ בְּמַה שְׂהָאֵב גּוֹרֵם לְהַנִּית הִנְלֵד. דְּהָא מ"מ הִנְלֵד הוּא מִגּוּף הָאִם וְטַעוֹן שְׂחִיטָה
כְּמוֹ הָאִם.

וּכְמוֹ שְׂהִנְלֵד גְּדֵל מִמָּה שְׂהָאִם אוֹכְלֵת וְשׁוֹתָה. וּבכ"ז טַעוֹן שְׂחִיטָה.

אֲבָל בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף פ') דְּאֵיירִי ג"כ בְּבִהֶמָה. וּבכ"ז פְּתַבּוּ הַתּוֹ דְּהִיכָא שְׂאֶחָד מֵהֶם אִסוּר
לֹא תִּלְיָא בְּהָא דְּחוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב שְׂפִיר הִקְשׁוּ מֵהָא דְּבִן פְּקוּעָה דְּאֵיירִי ג"כ בְּבִהֶמָה.

וַיֵּשׁ לְהָאֵרִיף בְּזָה בְּדַבְּרֵי הַפֶּר"ח וְכַרְו"פ וְשָׂאֵר אַחֲרוֹנִים בִּיּו"ד ס' י"ג וי"ד וְעכ"מ. (ע'
בְּהַשְׂמָטוֹת): עכ"פ מִינְשָׁב דְּבַרֵי הַח"ס.

דְּהָא בנ"ד אֵין אָנוּ דְּנִין מִי הֵיזָה הַגּוֹרֵם לְלִידַת הַבֶּר אֲוֹנוֹא. רַק אִם יֵשׁ בָּהּ מִגּוּף הַטְּמֵא כְּדִי
שְׂיָהָא לָהּ דִּין עוּף טְמֵא.

וְגַם דְּהָא מִצַּד הַסִּיבָה מְדַבֵּר הָאִסוּר קִי"ל בְּתַמּוּרָה (דָּף ל"א) שְׂהָאֲפָרוּחַ נַעֲשֶׂה מֵהַבִּיזָה
אֲחֵר שְׁנִסְרָחָה וְנַעֲשֶׂתָה כְּעַפְרָא בְּעֻלְמָא. דְּלֶהֱכִי מְוַתֵּר אֲפָרוּחַ מִבִּיזָה טְרִיפָה.

וְרַק אָנוּ דְּנִין מִצַּד שְׂעִיקָרוּ עוּף טְמֵא. וּבְזָה יֵשׁ לְדוֹן מִצַּד אֵי חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב וְכַמִּש"ל.

וְנִרְאָה לִינִישָׁב בְּזֶה קִוְשִׁית הַתּוֹ מִחֻלִּין (דָּף ס"ט). דִּי"ל דְּהָא דְּבַהֲמָה טְעוּנָה שְׁחִיטָה וּבִן פְּקוּעָה אִינוּ טְעוּן שְׁחִיטָה.

אִין זֶה מְדִין אִיסוּר וְהִתְרָה. רַק הָיָה כְּמִין אַחַר כְּמוֹ דְּגִים וְחֲגָבִים שְׁאִינְן טְעוּנִין שְׁחִיטָה. דְּהָרִי הוּא בְּהִמָּה גְמוּרָה וּבכ"ז גִּזְה"כ הוּא שְׁאִין טְעוּן שְׁחִיטָה. וְא"כ אָנוּ דְּנִין עַל הַנִּלְדָּ ג"כ אִם יֵשׁ בּוֹ עֲצָמִיּוֹת הָאֵב אוֹ לֹא.

וְלֹא מֵצֵד הַגֵּרָם וְהַסִּיבָה. וְלִזְה שְׁפִיר תְּלִי לָהּ הַש"ס שְׁם בְּהָא דְּאִי חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב. וְלַפְמִש"ל יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל הַח"ס דְּנִקְיִט שְׁם הָא דְּזוּז"ג. דְּלַפְמִש"ל אִין שְׁיִיף בְּזֶה סְבָרָא זוּ.

אִף בְּאַמַּת הַזְּפִיר זֶה הַח"ס שְׁם רַק לְפּוֹם רְהִיטָא שְׁיֵשׁ לְדוּן בְּזֶה וְלֹא בְּהַחֲלִט יַעו"ש שְׁכּוֹן הוּא. וּבְלֹא"ה אִין דְּבָרֵי שְׁיִיכִים לַנ"ד.

דְּשֵׁם אִינְרִי שְׁהִיָּה יְדוּעַ שְׁהַזְכָּר שְׁבִינִיָּהֶם הִיָּה אֲנוּז הַבֵּר ע"ש. מִשָּׂא"כ בַּנ"ד שְׁאִין יְדוּעַ זֶה.

בְּנֻדָּי אִין לְבוֹ לְחֹשׁ לְזֶה וְכַמִּש"ל: וּבַמ"ש הַח"ס וְשָׂאָר אַחֲרוּנִים בְּעֵנִין זֶה לְהַתִּיר מִשּׁוּם זוּז"ג יֵשׁ לְדוּן דְּהָא כְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים בְּסִי' קַמ"ב ס"ד שְׁזוּז"ג אֲסוּר לְכַתְּחִילָה וְכ"כ הָאַחֲרוּנִים בְּסִי' ס' ס"ב ע"ש בַּפִּמ"ג לְעֵנִין בְּהִמָּה שְׁנַתְּפִטְמָה בְּאִיסוּרִים שְׁיִיָּה אֲסוּר לְקַנּוּתָה.

וְא"כ גַּם בַּנ"ד נִימָא הִכִּי. וְצ"ל דְּכִינּוּן דְּהִכָּא הֵעֵנִין נוֹגַע לְמִין עוֹפוֹת שְׁחִיטָתוֹמִיָּהֶן שְׁחוּרִים. הָיָה זֶה כְּדִיעֵבֵד. כִּי זֶה יֵהָא כְּחוּבָא וְאִיטְלוּלָא לְהוֹרוֹת בְּמִין אֶחָד שְׁזֶה אֲסוּר וְזֶה מְוֹתָר.

וְע' עִירוּבִין (דָּף ע"ו ע"א) וּבְחִיבּוּרֵי ח"א ס' כ"ג. וְרַק בְּדָבָר שְׁפָא בְּמַקְרָה כְּגוֹן בְּהִמָּה שְׁנַתְּפִטְמָה אוֹ בְּאַפָּה פֶת בְּגַחְלִים שְׁל אִיסוּר שְׁיִיף לְחַלֵּק בְּזֶה.

וְיֹתֵר נִרְאָה דְּלִהֲכִי לֹא דְּבָרוּ בְּזֶה מִשּׁוּם דְּהַרְבֵּה פּוֹסְקִים ס"ל דְּמֹתָר אִף לְכַתְּחִילָה. וּבַפֶּרֶט דְּהִכָּא יֵשׁ כְּמָה סְבָרוֹת לְהַתִּיר גַּם בְּלֹא סְבָרָא דְּזוּז"ג הִלָּא בְּסַפְרָתָם.

וְלֹא אֲאָרִיף בְּזֶה בְּאַשְׁרֵי כִי לְעַנ"ד פֶּשׁוּט שְׁמֹתֵרִים וְכַמִּש"ל: סִימָן נֹז כְּבוֹד הַרָה"ג וְכו' מו"ה אֲלִיעֶזֶר ג"י הָרַב דְּק' אִקִּינָאוּ ע"ד שְׁהַעִיר בְּחִיבּוּרֵי ח"ב ס' ל"ז. לֹא אֲאָרִיף אַחֲרֵי שְׁמִפְנֵי בְּנו"ב הוּבָא בְּחִיבּוּרֵי שְׁם דְּסִגִּי בְּהַדְחָה מֵצֵד אֶחָד.

וּמ"ש כְּבוֹדוֹ לְחַלֵּק דְּשֵׁם שְׁפָכוּ מִים בְּשִׁפְעַ רַב. לֹא מְצִינוּ חִילּוּק בְּזֶה בְּנו"ב.

וְגַם דְּבַנ"ד שְׁהִיָּה מְוַנָּח זְמַן אֲרוּף עַל הַקְּרַח נִתְלַחֵלַח הַבְּשָׂר הַרְבֵּה. כִּי בְּכָל שְׁעָה נִפְשָׁר הַקְּרַח יוֹתֵר וּמִתְלַחֵלַח הַבְּשָׂר בְּכָל שְׁעָה.

וּמ"ש לְהַעִיר מֵצֵד קְרִירוֹת הַקְּרַח. כְּכָר הִבִּיא כְּבוֹדוֹ שְׁבִינְד אֲפָרִים הַתִּיר בְּכַה"ג.

וְרַק שְׁפָתָב כְּבוֹדוֹ דְּשֵׁם הָיָה עוֹבְדָא שְׁנַתְּלַחֵלַח בְּשִׁנֵּי הַצְּדָדִים. וְא"כ בַּנ"ד נְסִמְוֹף עַל הַנּו"ב כַּנ"ל.

וְאִף שְׁיֵשׁ לְדַחּוֹת שְׁהִי"א אִינְרִי שְׁהַכְּנִיסוּ הַבְּשָׂר לְמְקוֹם חָם וְנִפְשָׁר. מ"מ הו"ל לְבָאָר זֶה.

ואין הי"א ת"י: ואשר העיר בח"ב סי' נ"ג שכתבתי דהא דשומר מצנה לא שייך בדבר המזיק בטבע. והקשה כבודו ממים שבשכונת המת דהוי דבר טבעי שמה"מ זורק טיפה, ובכ"ז אמרינן שומר מצנה בא"ח סי' תנ"ה.

לא ידעתי איך לא ראה שהבאתי זה בחיבורי וכתבתי שאינו דבר המזיק בטבע. והוא ברור למבין שענין טיפת הדם אינו דבר טבעי.

ומ"ש שמש"ש שומר מצנה הוא רק פשבא קודם שחל החשש ספנה. הוא נגד המבואר בסי' תנ"ה שאין לשפוך מים שלנו בשיביל מת.

תמהני דהא שם איירי שפכר ייחדו המים לאפינת מצה ונשאבו מבעו"י לשם זה. וא"כ באה המצנה קודם שמת המת.

ומה שהביא מהפ"ת סי' של"ט שהתיר אם בשלו לשבת ממים שבשכונת המת, הנה הפ"ת אינו פוסק מכריע להקשות ממנו. ולסברתו הול"ל בפשיטות שאם אין לו מים אחרים לתבשיל שבת מותר לבשל ממים אלו.

וכמו במים שלנו שמותר לאפות לכתחילה. ונראה שעיקר התירו הוא דדיעבד יש לדון שמותר בבישלו.

ורק משום שיש מחמירים בדיעבד. לזה צירף סברא דשומר מצנה.

ובעיקרי הד"ט ח"ד סי' מ"ד מפורש כדברי שומר מצנה שייך רק פשנתידו המים לשם מצנה מקודם. ובהא דברכות (דף ג') וחו"ל (דף ט"ז) לא אאריף אחר כי פכר פתבתי שם שיש להאריך בזה: סימן נח כבוד הרה"ג וכו' מו"ה מרדכי נ"י הרב דק' פעסטשאנקא.

ע"ד מ"ש הפ"ת בר"ס ק"י בשם התשובה מאהבה לדון ע"פ פירש"י בזבחים (דף ע"ב) שאם מוכרים במנין ומוסיפים יתירה לא מיקרי את שדרכן למנות ולא הוי דבר שבמנין. והקשה כת"ר דבערכין (דף י"ט ע"א) איתא שאם אמר משקלי עלי ובמקומו המנהג לשקול בצלים יכול לתת בצלים במשקלו ואף שדרכם להוסיף על המשקל שנים או שלשה בצלים.

מ"מ לא בטל תורת משקל מינייהו. פכר הקשה פן בספר דלתי תשובה בסי' ק"י.

וידעתי לא דמי דגבי מנין הסברא שפנין שנמכר במנין הוי דבר חשוב. ולזה פשדרכם להוסיף יתירה על המנין.

תו לא הוי דבר חשוב. אכל בערכין אין הטעם משום חשיבות.

רק מה שדריך בנ"א לקראו משקל. ולזה אף שמוסיפין על המשקל.

מ"מ הרי דרכם לשקול ושפיר קרי לה בלשון בנ"א משקל. ועו"ל דהנה הרמב"ם השמיט דין זה בפ"ב מה' ערכין וכבר הקשה זה הלח"מ שם ונשאר בקושיא.

וי"ל דהנה בזבחים בסוגיא שם איתא דר"מ ס"ל כל שדרכו למנות כר"ל שם ואף אם מוסיפים יתירה מיקרי דבר שבמנין ע"ש. ובערכין שם קאי על סתם משנה דהוי ר"מ גם דפליג שם ר' יהודה וסתם בר פלוגתא שלו הוא ר"מ.

ולזה קאמר הש"ס עלה דאפי' אם מוסיפים תרי או תלתא הוי דבר שבמשקל אבל הרמב"ם פסק בפט"ו מהמ"א דרק שבועה דבררים אינם בטלים ולא כל דבר שבמנין. ולזה ס"ל כר' יוחנן דס"ל שם דמה שמוסיפין תיזרה לא מיקרי דבר שבמנין.

ולזה השמיט בה' ערכין הא דרב פפא דמשקל בצלים. וגם דר"פ מוקי בזבחים שם סתם משנה דזבחים כר"מ בזה דכל שדרכו למנות.

ורב אשי פליג עליה. וקיי"ל שם להלכה כרב אשי ע"ש.

וכ"ז לפלפולא אבל בסברא נראה עיקר כמש"ל: סימן נט פבוד ידידי הרה"ג וכו' מו"ה בצלאל נ"י הרב דק' וויזנא. ע"ד מ"ש הפרמ"ג בהנהגת הוראת או"ה סדר ב' אות ה' שיש שלשים במה שבתוך הקדירה נגד גוף הקדירה.

והפרישה בסי' קל"ה כתב שיש ששה פעמים נגד מה שפלוע בדופןי הפלי. ובשם הגהות מהרש"ק ביו"ד לפמ"ג סי' צ"ה הביא שיש בו עשרים פעמים נגד הכל.

וראיתו דכיון דקיי"ל בסי' ס"ט שיש בכלי ס' נגד קליפתו. אמרינן דקליפה הוי שליש הפלי.

ולזה הוי עשרים כנגד פולו. וחספז מעכ"ת לדעת מנא להו כל השיעורים הללו, ואיך צריך לנהוג למעשה בזה.

רק מ"ש הפרישה י"ל שמקורו מהא דב"מ (דף מ') שקלי בולע שתות. ומוכח שיש בכלי ששה פעמים נגד מה שיש בדופניו עכ"ד.

ומקוצר הפנאי אשיכנו בקוצר: הנה בפרמ"ג יש ט"ס שם. והרבה מורים טעו עי"ז לתפוס שיש ל' נגד הפלי.

ובאמת הוא נגד החוש פמוכן ובפמ"ג שם איתא שהשתמשו איסור בקדירה ע"י עירוי ואח"כ חממו בה מים ונתנו קצת מים לתבשיל. וכתב דכיון דעירוי אוסר רק כדי קליפה.

א"כ יש במים שחממו בקדירה ס' נגד הקליפה. ועוד אף חת איבע פזה בקערה שאין במה שבתוכה ס' נגד הקליפה כמש"ש אות ג' ובסי' ס"ט בש"ף סקס"ה.

מ"מ הא קיי"ל בסי' צ"ב דבלח בלח לא אמרינן חנ"נ בהפ"מ בשאר איסורים. והכא פליטת הקדירה למים הוי לח בלח.

וכשנתערב ברוטב חזר להתירו דעכ"פ שלשים יש במים נגד דופן הקדירה ואין מדמע אלא לפי חשבון ויש ברוטב ס' נגד זה עכ"ד. והוא תמוה שפתח בקליפה של קערה וסיים בדופן קדירה.

ועכצ"ל שהוא ט"ס. וצ"ל שיש שלשים בהמים נגד קליפת דופן הקערה.

והיינו דאף שאין בקערה ס' נגד הקליפה מ"מ יש בה שלשים אבל ודאי שאין בקדירה שלשים נגד כל הדופן וז"ב. והנה במחצית השקל סי' תנ"א סק"מ כתב ג"כ שיש בתוך הפלי ל' נגד הפלי.

ונראה שהבין פן בפמ"ג הנ"ל. וכן ראיתי בכמה אחרונים.

וּלְדַעְתִּי בְּרוּר שֶׁהוּא ט"ס בַּפּמ"ג כַּנ"ל. וּבִשְׂוֹאֵל וּמַשִּׁיב מ"ק ח"ג ס"י כ"ט הַקְּשׁוּ לּוֹ עַל
הַפּמ"ג מִקְּדָא דב"מ (דָּף מ') שֶׁבּוֹלַע שְׂתוּת וְנִדְחַק שָׁם בְּזָה.

וּלְדַעְתִּי אִי מִקְּדָא לֹא אִירָא דָּשָׁם אִיירִי בְּחִבִּית שְׂמַחֲזִיקִים בָּהּ יֵינן שֶׁהִיא סְתוּמָה מִפְּלֵ
הַצְּדָדִים. וְלָזָה מַחֲזִיק גּוּף הַפְּלִי יוֹתֵר.

וְגַם עָשׂוּ אֲזֵי דְנִפְנֵי הַחִבִּית עֲבִים כְּדִי לְשַׁמּוֹר אֶת הַיֵּינן: וּמ"ש הַפְּרִישָׁה בְּסִי קל"ה. הִנֵּה
מִקְּדָא דב"מ (דָּף מ') יֵשׁ לְדַחֲוֹת דְּהִתָּם אִיירִי בְּצוּנָן וְאֶפְשָׁר דְּקִים לְהוּ דַּבְּכָה"ג אִינוּ בּוֹלַע
רַק שְׂתוּת.

אַבְל בְּבִישׁוּל בּוֹלַע הַרְבֵּה. וְאֶף דְּקִי"ל כְּבוּשׁ כְּמַבְּוֹשָׁל.

מ"מ י"ל דְּרַק עַל דְּבָר הַכְּבוּשׁ אֶמְרִינוּ דְּהוּי כְּמַבְּוֹשָׁל. אַבְל לְעַנְיָן בְּלִיעַת הַפְּלִי אֶפְשָׁר
שַׁע"י בְּבִישׁוּל בּוֹלַע יוֹתֵר.

וּכְמוֹ דְּקִי"ל שַׁע"י הָאוּר בּוֹלַע יוֹתֵר מִפְּכִי שֶׁבּוֹלַע ע"י בְּבִישׁוּל. וּכ"כ הַפּוֹסְקִים ר"ס צ"ג
שְׂמַשְׁעָרִין בְּכָל הַקְּדִירָה וְלֹא סָגִי בְּשִׁשִּׁית מְדַבֵּר שְׂנַתְבַּשָּׁל בּוֹ.

וְכֵן אֵיתָא בְּחֻלְיִין (דָּף צ"ז ע"ב) לְחַד לִישְׁנָא. וְאֶף לֵאדָּד לִישְׁנָא מִשְׁמַע שָׁם דְּמוּדָה שְׂאִין
לְהַגְבִּיל כְּמָה בְּלַעַה הַקְּדִירָה אִם לֹא ע"י מְדִידַת הַדְּבָר שְׂנַתְבַּשָּׁל בָּהּ לְדַעַת כְּמָה חֶסֶר.

וְע' יו"ד ס"י צ"ט ס"ד וּבְאַחֲרוֹנִים שָׁם. וְעוֹד דַּבְּב"מ שָׁם אֵיתָא דְּבַקְנָנִים יִשְׁיָנִים אִינוּ
מוֹצִיא בְּלִיעָה מִשׁוּם שְׂפָכָר בְּלַעוּ כָּל מָה שְׂאֶפְשָׁר.

וְגַבִּי בְּבִישׁוּל קִי"ל דְּאִין חִילּוּק בֵּין יִשְׁיָנִים לְחַדְשִׁים כְּמַבְּוֹשָׁר בְּפּוֹסְקִים בְּסִי צ"ב. וְא"ל
שְׂהַכְּנוּנָה בְּב"מ שָׁם שֶׁהַפְּלִי פּוֹלֵט כְּנֻגָד מָה שֶׁבּוֹלַע.

דז"א דְּמָה שֶׁפּוֹלֵט הוּא רַק טַעַם פְּגוּם לְאַחַר מַעַל"ע. וּכְבָר הַתְּעוֹרֵר בְּזָה הַט"ז יו"ד ס"י
צ"ג בַּפּרמ"ג וּבְסִי קל"ה בְּש"ף סק"י וּרְסַק"ה בַּט"ז וּפּמ"ג וְגַם אֵיתָא שָׁם בְּש"ס שִׁישׁ
חִילּוּק מְאִיזָה עֶפֶר נַעֲשָׂה הַפְּלִי.

וְגַם בְּנֻדָּא יֵשׁ חִילּוּק בֵּין פְּלִי חֶרֶס דְּאִירִי שָׁם לְכָלִי מִתְּכוּת אוֹ נְחֻןֶשֶׁת. וְגַם יֵשׁ חִילּוּק
בֵּין יֵינן לְשִׁמּוֹן ע"ש.

לָזָה נִרְאָה שְׂאִין לְלַמּוּד מִסּוּגָא דְּהִתָּם לְהָא דנ"ד. וּכ"כ הַח"צ ס"י ע"ה שִׁישׁ חִילּוּק בְּזָה
בֵּין צוּנָן לְבִישׁוּל.

אַכֵּן הַפּמ"א ח"א ס"י כ"ג הַסְּכִים עִם הַשְּׂ"ף ס"י קל"ה סקל"ג דְּכְבוּשׁ דִּינוּ כְּמַבְּוֹשָׁל בְּפָרֵט
זָה. וְרַק בְּיֵינן יֵשׁ חִילּוּק שְׂנַקְלֵשׁ טַעְמוֹ.

וְע' נו"ב ח"י"ד ס"י כ"ו שְׂכַתְב דְּלֹא אֶמְרִינוּ כְּבוּשׁ כְּמַבְּוֹשָׁל רַק לְדְבָרִים הַמְּבּוֹאָרִים בְּש"ס
וְלֹא לְכָל דְּבָר. וְהִינּוּ מִשׁוּם שְׂאִינוּ כְּמַבְּוֹשָׁל מִמֶּשׁ.

וְע' ט"ז ס"י צ"ג סק"ב וּר"ס ק"ה וּבַפּמ"ג וּשְׂאָר אַחֲרוֹנִים שָׁם וַיֵּשׁ לְהֶאָרִיף בְּזָה וְאִכ"מ.
וְהַמּוֹרִים צָרִיכִים לְשִׁים לֵב שִׁישׁ חִילּוּק לְעַנְיָן בְּלִיעַת הַפְּלִי בֵּין כְּבוּשׁ לְמַבְּוֹשָׁל.

וְהַפְּרִישָׁה דְּאִירִי שָׁם בְּצוּנָן שְׂפִיר כְּתַב דַּעַכ"פ יֵשׁ שְׂשָׁה פְּעָמִים נֻגַד הַבְּלוּעַ. רַק שְׂעֻדֵינּוּ
קָשָׁה עָלָיו דְּהָא אֵיתָא שָׁם שֶׁהַפְּלִים שְׂנַעֲשׂוּ בְּמַקּוּמוֹ שֶׁל ר' יְהוּדָה הָיוּ בּוֹלְעִים חֻמְשׁ.

וא"כ מנ"ל שהכלים שלנו אינם פאותם של ר"י ואפשר דכיון שהפוסקים פסקו סתם בסי' רצ"ב סי"ג שמוציא שתות לזין ולא פתבו שיש חילוק בין פלי לכלי. לזה מוכיח דהלכה פלישנא קמא שם.

ובכ"ז נראה שאין ללמוד מזה לאיסור והיתר בבישול. וגם לענון פבוש פמבונשל יש לדון שלא ללמוד מזה וע' באחרונים סי' ק"ה ואכמ"ל בזה.

וגם דהא הפרישה כתב רק נגד מה שנבלע בכלי. ואנו נוהגים להצריף נגד כל הכלי כדקיי"ל ר"ס צ"ג וע' פרישה ס"ס ק"ג: ומ"ש כת"ר בשם מהרש"ק.

הנה אין ת"י הגהותיו. ואין אחריות דבריו עלינו.

ולמעשה פשוט שתלוי לפי עובי הכלי. וכן מצינו שחילקו האחרונים בין קליפת קדירה לקליפת קערה כנ"ל.

ומה שלא נזכר בב"מ (דף מ') חילוק לענון עובי הכלי. י"ל שבימיהם הנה ידוע ערוך עובי הכלים כפי שהיו נעשים אז.

ואצלינו שמשמשים ע"פ רוב בקדירות של ברזל מדדתי ומצאתי ששיעור גוף הקדירה הוא קרוב לחלק ששית ממה שנמצא בתוך הקדירה. והוא פחות מהא דאיתא בב"מ (דף מ').

דהתם אמרינו שמה שפולע הוי חלק ששית. וא"כ כל עובי הכלי מחזיק יותר.

ואין במה שבתוך הכלי ששה פעמים נגד כל הכלי. ואצלינו מחזיק ששה פעמים נגד כל הכלי.

ואולי גם קדירות של ברזל אינו שווין בכל המקומות. וכלי נחונשת וכלים הצבועים הם דקים משל ברזל.

ויש לשערם בערוך פחות מעט. וקדירת חרס הנקראים פאליווענע מדדתי וראיתי שהכלי מחזיק ערוך שתי שביעיות ממה שנמצא בתוך הכלי.

וכלי חרס פשוט לא מדדתי לפי שבעתים הללו אינו מצוי שישמשו בהם. ואולי גם הפאליווענע אינם שווים בכל המקומות ובכ"ז יש לשער בערוך שהזכרנו פי ראיתי שהוא עב יותר מדא.

ורחוק שיעשו אותם יותר עב מכפי זה. את זה ראיתי להשיבו בקוצר נמרץ מרוב טרדותי: סימן ס ע"ד אשר כתב לדון שאם נפלו לאחד בירושא פלי בשר שיוכל להגעילם ולהשתמש בהם בחלב.

דהא המג"א כתב הטעם בסי' תק"ט שאין מגעילין מבשר לחלב כדי שלא יעשו להם רק פלי אחד ויגעילוהו בכל פעם. והשעה מ"מ פ"ד מהי"ט כתב הטעם שמה יגעילו בעודו בן יומו.

ולזה ירושה דהוי מקלתא דלא שכיחא לא גזרו. וגם תמה על גוף דין זה דהרי מפורש בתשובת הרא"ש כלל כ' ובטור בסי' קכ"א הובא בט"ז שם שמוטר להגעיל.

ועוד רצה לומר דכיון שהוא לא השתמש בכלים הללו. רק בירושא נפלו לו.

לא אתי למיטעי ורק בשלו חיישינן שיטעה להשתמש בו כמו שהורגל להשתמש בו מקודם: והנה בגוף הדבר אין פאן קושא. דהא גם המג"א פתב שם שמדינא שרי ורק העולם נהגו שלא להגעיל ונראה שמנהג זה נתחדש אחר זמן הרמ"א.

ולחלק בזה מצד סברות פרסיות מה שלא מצינו קשה לדעת, ובפרט פי באמת ירושה מיקרי שקיח משום דמיתה שקיחא כדאיחא בכתובות (דף פ"ג ע"ב). ואני תמה על השעה"מ שהקשה מהסמ"ק על מנהג שהביא המג"א שנהגו בזמנו.

ומ"ש המג"א שם בסוף דבריו דלהכי שרי שם להשתמש בליבון משום שא"א להשתמש בלא ליבון אין פוננתו ליישב דברי השו"ע לפי מנהג זה. דהא בלא"ה עכצ"ל שלא נהגו כן עדיין בזמן השו"ע.

וכ"נ מלשון המג"א שם בתחילת דבריו שפתב מפאן משמע שפותר בחול להגעיל כלי חלב לאכול בו בשר או איפכא והעולם נוהגין אסור בדבר משמע מזה שפוננתו דאף דמשמע מהכא שפותר.

בכ"ז נוהגין אסור. וא"כ קשה הא בסוף דבריו מיישב דין זה אף לפי המנהג.

ואין לומר דנה הוי באמת קושא על המנהג. דא"כ הול"ל אכל העולם וכו'.

או וקשה על מה שנוהגין. ועכצ"ל הפוננה כמ"ל.

ובסוף דבריו מיישב דאף לפי מנהגינו קיים דין זה שפותר להשתמש בכלי ברזל ע"י ליבון. לפי שא"א בלא ליבון.

ובכ"ז שפיר מוכח מדברי המרדכי והשו"ע שם דשרי להגעיל בחול מחלב לבשר. דאי תימא דאסור ורק הכא שרי משום שא"א בלא ליבון.

הו"ל להמרדכי והשו"ע לבאר זה שיש בזה חידוש דין גם בחול. ולא דווקא ביו"ט.

ולזה שפיר כתב המג"א דמשמע מפאן דבחול שרי להגעיל: ובאמת טעמי המג"א והשעה"מ על מנהג זה הם דחוקים. ועי' שפת (דף ט"ז ע"ב) שיש כעין זה טעמים על טומאה ישנה.

ולענ"ד י"ל הטעם בזה שחששו לשיטת הרי"ף פ' גה"נ והר"ן בנדרים (דף נ"ב) שפתבו דפת שאפאה עם הצלי אסור לאכול בכותח. דאף דריחא לאו מילתא והוי רק משוהו.

מ"מ פיון דאפשר לאכול עם בשר הוי דבר שיש לו מתירין ולא בטל בס' יעו"ש. ונהי דרוב הפוסקים חולקים על הרי"ף בזה ומקשים עליו מהא דיבמות (דף פ"ב ע"א).

מ"מ באשר ענין בזה הוא מעשים בכל יום להגעיל מבשר לחלב או להיפוך לזה נהגו לחוש להחמיר כדעת הרי"ף. ולזה לא מהני הגעלה אף בששים.

דהא בהגעלה ידוע שנסאר בכלי עכ"פ משהו. ובדשיל"מ לא בטל.

ואף באינו ב"י חששו לשיטת הפוסקים דס"ל דנטל"פ הוי כמשהו כמ"ש התו' בפסחים (דף ל') וכן נהגו להחמיר בפסח פשיטה זו ע' או"ח סי' תמ"ז ס"ה. ואף להסוברים דלא הוי כמשהו.

מ"מ י"ל שחששו שאם יראו שמועיל הגעלה באב"י. לא ידעו להבחין ויגעילו גם ב"י.

וע' בשעה"מ פט"ו מהמ"א. ואף דבאיסור בלוע קיי"ל בסי' ק"ב דל"א דשיל"מ.

מ"מ הרי הרי"ף איירי ג"כ רק בבלוע ומ"מ פתב דהוי דשיל"מ. ועפ"ז א"ש מ"ש הפוסקים דלפסח מותר לשנות דכיון שצריך הגעלה בשביל פסח.

ממילא מהני ההגעלה גם לזה. כי היכי דלא ליהוי פי חוכא ואיטלויא.

שלענין איסור חמץ הועילה ההגעלה ולא לענין בב"ח. ואי נימא שנתמיר בשביל זה שלא תועיל ההגעלה גם לענין חמץ.

א"כ תו' לא הוי דשיל"מ דהא יהא אסור להשתמש בו בפסח גם בבשר. ומה שיהא מותר אחר פסח לא מיקרי דשיל"מ וכמ"ש הפוסקים גבי חמץ עיין אחרונים ביו"ד סי' ק"ב ס"ד ואו"ח סימן תמ"ז.

ובלא"ה כבר פלפלו האחרונים אם יש שני איסורים ואחד הוא דשיל"מ אי מהני ביטול. וכן בספק אם הפלי הוא של בשר או של חלב שרי להגעיל דהא לא הוי דשיל"מ.

וכן ליבון י"ל דשרי משום דבליבון אין נשאר כלום ושרי גם בדשיל"מ. ולפ"ז יש לדון דאף דקיי"ל בסי' תנ"א ס"ד וע"ש באחרונים דהיכא דבלע דהתירא סגי בליבון קל שהקש שרף עליו.

וא"צ שיהו ניצוצות ניתזין. מ"מ י"ל דזה רק היכא שאח"כ הוא איסור גמור כמו חמץ.

ולזה אף שישאר משהו בפלי יובטל אח"כ בס'. ולזה לא חשו אם אינו מלובן כראוי.

דהא משמע דליבון קל הוי פהגעלה שנשאר בכלי משהו אבל בנ"ד שהחשש הוא משום דשיל"מ וצריך שלא ישאר אף משהו. י"ל דבעינן ליבון גמור.

וממילא אודא סברת כבודו לחלק בין מילתא דלא שכיחא. פיון שאין הטעם פלל משום גזירה: אכן במג"א סי' תק"ט ובפמ"ג סי' תנ"א מפירש שגם בליבון נהגו לאסור.

ונראה דהנה במג"א שם איירי בליבון קל כמש"ש בסק"י משום דהתירא בלע. וידוע שזה הוי כמו הגעלה כמ"ש הפוסקים בסי' תנ"א.

וא"כ נשאר משהו בליבון קל. ולזה אסור בדשיל"מ.

אבל בליבון גמור שפיר שרי אף לפי מנהגינו. ועפ"ז מין שבים דברי המג"א שם שפתב דמכאן משמע שמותר להגעיל מחלב לבשר.

וקשה דמנ"ל דמותר להגעיל. דילמא רק ליבון שרי ולא הגעלה.

אבל לפמ"ש א"ש דליבון קל דאיירי ביה הכא דינו פהגעלה. אכן הפמ"ג בסי' תנ"א ותנ"ב החליט דאסור אף בליבון גמור.

ונראה הטעם שיש לחוש שלא ילבן יפה כיון דמעיקר הדין שרי בליבון קל. וכעין ה' דגזרו בשבת (דף ט"ז ע"ב) שמה לא יקבנו פדי טהרתו ע"ש.

ושם הטעם משום שיהא הדבר מעשים בכל יום שכל פלי שישמא ינקבוהו. לזה יש לחוש שיקילו בזה.

וכ"ה בנ"ד יהא הדבר מעשים בכל יום כמ"ש המג"א. אכן אם צריך ליבון בשביל איסור אחר פשוט דשרי.

דקא אף בצריף הגעלה בשביל איסור אחר שרי וכמ"ש הפמ"ג סי' תק"ט: ובפמ"ג סי' תנ"ב בא"א סקי"ג פתב דבשעה"ד שרי להגעיל מפשר לחלב והביא דברי הטור סי' קכ"א שהובא בט"ז שם סק"ב. נראה מזה שהבין שהמנהג היה גם מכפר.

ולזה הוכרח ליישב דבשעה"ד שרי ובזה איירי הטור והט"ז שם. וכ"נ במג"א סי' תק"ט שהביא מנהג זה בשם הר"מ יפה שהיה בדורו של הרמ"א.

אכן לענד"נ דהט"ז לא איירי בזה. רק איירי מעיקר הדין.

וגם אולי אז לא נתפשט מנהג זה במקומו של הט"ז: סימן סא ע"ד השו"ב אשר פמה רבנים וצדיקים ראו את ספיניהם ולא הוטבו בעיניהם. וגם השו"ב בעצמם מדברים סרה אחד על חבירו ואחד אין אוכל משחיטת חבירו ועל אחד העידו שאינו רואה בעיניו ועוד פמה ריעותות.

ופעם אחד נמצא מחט בריאה וראש המחט יצא לחוץ סמוך לקרן וסביב המחט היה קרום. והנה עברו דרו עירם שני רבנים ודרשו מנהיגי העיר שהשו"ב יעמדו לפנייהם לנסיון.

ולא רצו באמרם שזה בדין להם באשר הם בחזקת פשרות. והרבנים הנ"ל וכן ב"ד שבעיר עשו פס"ד בכתב שהשו"ב מחזיבים לעמוד לנסיון משום והייתם נקיים וגו' ולהסיר מהם הריגון.

והשו"ב אין שומעים להם באמרם לפי שהרבנים הם אינם מהמפורסמים אין סומכים עליהם. וחפץ מעכ"ת ומנהיגי העיר לדעת את דעתי בזה.

ומעכ"ת האריף בזה בדברי חכמה: הנה לכאורה הצדק עם השו"ב פי הלא הם מוחזקים בכלשרות. ובלי ספק באשר קבלום לשו"ב בעירם עמדו לנסיון פראוי וגם במשף היותם הראו את ספיניהם לרב העיר ובלי ספק השגיח עליהם הרב באשר מוטל על כל רב ומורה להשגיח על השו"ב שיעמדו באומנותם ובהנהגתם ביראת שמים פראוי.

ואין שייף פאן להעמידם על חזקתם שלא ידעו בילדותם שו"ב ונהלכות השייף לזה. אחרי שידוע אשר אח"כ למדו וקבלו כתב קבלה ע"ז.

ודמי לאשת איש דלא שייף לומר שיש לה חזקת פנויה שהיתה פנויה קודם נישואיה. דכיון שנישאת לפני עדים בטלה חזקתה הקודמת ויש לה חזקת א"א.

ומ"ש האחרונים ביו"ד סי' א' ששו"ב ששכח לימודו דמי למקנה דאמרינן חסר ואתאי. זה רק פשוטברר עתה ששכח חיישינן ששכח מכפר וכמו במקנה שצמצאת חסירה.

אָבֵל כָּל שְׂלֵא נִתְבָּרַר שְׂשִׁכַח מוֹקְמִינֵן לִיהַ עַל חֲזִקְתּוֹ. וּמ"ש כַּת"ר עַפְמ"ש הַב"ח בַּאו"ח
ס' ח' דְּחִזְקָה הַבְּאָה ע"י מַעֲשֵׂה אֵינָה חֲזִקָה וְצָרִיף לְבִרְרָה וְכִמוּ דל"א בְּתֵר רֹב הַתְּלוּי
בְּמַעֲשֵׂה.

וה"ה הָכָא בָּא לֹו הַקְּבֵלָה עַל שׁו"ב ע"י לִימוּד. הִנֵּה לְבַד שְׂפָכֵר תְּמַה עָלְיוּ הַמַּג"א שֵׁם
וְשָׂאֵר אַחֲרוֹנִים דְּלֹא דְמִי פְּלֵל לְרֹב.

הִנֵּה בַּנ"ד א"צ לְחִזְקָה שְׂלֵא שְׂכַח רַק אֲמָרִינֵן אֲוִקְמָא בְּחִזְקַת כְּשֵׁרוֹת שְׁנֵדַי יוֹדַע בְּעַצְמוֹ
שְׂלֵא שְׂכַח. כִּי הֵלֵא כָּל שׁו"ב יוֹדַע שְׁמֹנְטֵל עָלְיוּ לְדַעַת הַלְכוֹת שְׁחִיטָה וְכֵן הַהֲרַגְשָׁה הוּא
חוּשׁ בְּאֶדָם לְהַרְגִישׁ פְּגִימָה.

וְכִינֵן שְׂמִקְוֹדָם וְדַאי הִיָּה מַרְגִישׁ בְּעַת שְׁנִתְנוּ לֹו כְּתַב קְבֵלָה וְנִתְקַבֵּל לְשׁו"ב. יֵשׁ לְהַעֲמִידוּ
בְּחִזְקַת הַגּוֹף שְׂלֵא נִתְקַלְקַל אֲצֵלוּ חוּשׁ הַהֲרַגְשָׁה וְלְדַבְּרֵי מַעַכ"ת יִצְטָרֵף כָּל שׁו"ב לְעַמּוּד
לְנִסְיוֹן בְּכָל עַת שְׂיִרְצָה לְשַׁחוּט כְּמוֹ שְׂבוֹדְקִים צִיצִית בְּכָל פַּעַם שְׂרוּצָה לְלַפְנוֹשׁ.

וְעוֹד דְּכִינֵן שְׂיֵשׁ לֹו חֲזִקַת כְּשֵׁרוֹת יֵשׁ לָנוּ לֹומר שְׂבָכֵל עַת שְׁשׁוּחַט הוּא יוֹדַע בְּנַפְשׁוֹ
שְׂעִדִינֵן הוּא מַרְגִישׁ וּבּוֹדֵק סְפִינוּ כְּרֵאוּי וְשִׁיּוֹדֵפ הַלְכוֹת שְׁחִיטָה. וְלֹא דְמִי לְצִיצִית דְּלֹא
שְׂיִיף זָה.

וְאִף שְׂיֵשׁ כָּאֵן חֲזִקַת אֵינוּ זְבוּחַ וְחֲזִקַת סְפִין שְׂאֵינוּ בְּדוּק מ"מ הָרִי כְּבָר הָאֲמִינוּ חו"ל
לְהַשׁו"ב עַל זֶה וְכִמוֹ שְׂמַאֲמִינִים לְכָל אֶדָם עַל כָּל דְּבַר אִסּוּר. וּבְאֲמַת חֲזִקַת אֵינוּ זְבוּחַ
אֵין כָּאֵן כ"כ לַפּמ"ש הַרְשָׁב"א וְהַתּוֹס' בְּכַתְּנוּבוֹת (דָּף כ"ג) שְׂאֵם רְאִינוּ שְׁנִתְעַסְקוּ לְשִׁנּוֹת
הַחֲזִקָה אִיתְרַע חֲזִקְתָּהּ.

וה"נ הָרִי לְפָנֵינוּ נִתְעַסַּק בְּשְׁחִיטָה וְאִיתְרַע חֲזִקָה דְּאֵינוּ זְבוּחַ. וְעַפ"ז מוֹכֵן סְבַרְת הַש"ס
בְּחֻלּוֹי (דָּף י') סְפִין אִיתְרַעֲוִי בְּהֵמָה לֹא אִיתְרַעֲוִי וְהָרִי הִיא שְׁחִיטָה לְפָנֵיהּ שְׁנִתְחַבְּטוּ
הַרְאִשׁוֹנִים בְּסִבְרָא זֹו.

וּלַפּמ"ש א"ש דְּכִינֵן שְׁנִתְעַסְקוּ בְּשְׁחִיטָה וְלֹא רְאִינוּ בְּזָה רִיעוּתָא. אִיתְרַע חֲזִקַת אֵינוּ זְבוּחַ
וְע' בְּכַתְּנוּבוֹת (דָּף ט"ו) שׁוֹר שְׁחִיט לְפָנֵיהּ.

אָכֵן הַפּנ"י בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף ע"ט) כְּתַב דְּסִבְרַת הַתּוֹס' הַנ"ל הָיוּ רַק מְדַרְבְּנֵן וְאִכְמ"ל בְּזָה.
וְכֵן חֲזִקַת סְפִין שְׂאֵינוּ בְּדוּק אִיתְרַע פִּינֵן שְׂיִדְעֵנוּ שְׂעַסַּק הַשׁו"ב לְתַמְנֵן וְלְהַעֲבִיר מְמַנּוּ
הַפְּגִימוֹת.

וְהִנֵּה שְׂלֵא יִהְיוּ דְבָרֵי הַב"ח מוֹקְשִׁים כ"כ נִרְאָה כְּפִינֵנוּ דְּכָל דְּבַר שְׂבָא ע"י מַעֲשֵׂה יֵשׁ
לְחוּשׁ שְׁנִתְבַּטֵּל ג"כ ע"י מַעֲשֵׂה וְכִמוֹ בְּצִיצִית דְּכִמוֹ שְׁתַּלְאֵן אֶדָם כֵּן אֲפֹשֶׁר שְׁנִתְעַסְקוּ ע"י
אֶדָם. וּלַפ"ז בְּשׁו"ב לֹא שְׂיִיף זָה.

וְעִדִּינֵן קֶשֶׁה ע"ז מִחֲזִקַת א"א שְׂבָאָה ע"י קִדּוּשֵׁין וְאֲפֹשֶׁר שְׂגִירְשָׁה. וְצ"ל דְּכִינֵן שְׂאֵינָהּ
מִתְגַּרְשֵׁת בְּלֹא עֵדִים לֹא שְׂיִיף זָה וְע' תּוֹס' גִּיטִין (דָּף ד' ע"א).

וְיֵשׁ לְחַלֵּק דְּשָׁם אֵין אָנוּ דְּנִין מִצַּד קְבֵלַת הַקִּדּוּשֵׁין רַק מִצַּד שְׁהִיתָה קְנוּיָה לֹו בְּקִנְיֵן אִישׁוֹת
וְאֲקַצֵּר: עַכ"פ בַּנ"ד אֵין לְחוּשׁ פְּלֵל שְׂמָא נִתְקַלְקַל הַשׁו"ב בְּהַרְגְּשָׁה אוּ בְּלִימוּדוֹ. וּבְכַרְט
בְּעִיר כְּבוֹדָה אֲשֶׁר בּוֹדַי הִנֵּהִיגוּ הַרְבָּנִים שְׂלֵא יִשְׁחוּט אֶחָד לְבַדּוֹ רַק שְׂיִעֲמוּד עוֹד שׁו"ב
ע"ג וְיִרְאָה סְפִינוּ וּבְדִיקְתּוֹ וְכַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"ג ס' מ"א שְׂהִיא תַּקְנָה מְוַכְרַחַת.

והרפנים ודאי השגיחו על השו"ב וראו ספיניהם ובדיקתם לפרקים קרובים כמנטל על כל רב ומורה. ואלו נתקלקל אחד בהרגשה היו יודעים תיכף.

ואף ששו"ב אחד אומר שאינו אוכל משחיתת השני. הנה השו"ב הנה לא טוב עשה כי אם אמת דבריו הנה לו להודיע תיכף לב"ד ולמנהיגי העיר.

וניפר מזה כי רק מצד שגאה פרטית עושה פו. וכבר פתבו המהרש"ק והשו"מ ועוד אחרונים שאין שו"ב נאמן על חבירו כשהם שותפים וכידוע טבע הענין שע"פ רוב הם שונאים זה לזה מצד קנאה וכדומה ומ"ש מעכ"ת ראי' ממ"ש הריב"ש סי' תצ"ח שפיון שלא רצה להראות ספינו והמחאתו לפני הנבררים מוכח מזה שאינו מןמחה לשחיתה ויצא מכלל רוב מצויין.

לא דמי כלל לנ"ד דהתם איירי שהוא לא הנה שו"ב קבוע לרבים באותו מקום. ולזה לא הנה לו לשחוט עד שיראה המחאתו לפני נבררי הקהל.

וע"ש שהריב"ש פתב בפירוש הטעם בשביל שלא הנה שו"ב ממונה מהציבור. אבל בנ"ד שהם שו"ב ממונים מפמה שנים לא שיקא סברא זו.

ואטו מחוייבים להראות בכל יום את ספיניהם: ואשר הביא מעכ"ת מסוגיא דקדושין (דף ס"ו) דבשלח ואחוי נאמן אף ע"א. הנה בנ"ד לא פתב כת"ר שהעיד ע"א בפירוש על זה ורק פתב שלא הוטבו ספיניהם בעיני פמה רבנים אורחים.

משמע שלא היו פגומים רק שלא הוטבו וכגון שלא היו חלקים או חדים פראוי. כי אלו מצאום פגומים.

הנה להם לפרסם תיכף אשר השו"ב אינם מרגישים ועכ"פ להודיע זאת לב"ד שבעיר ולהמנהיגים. ומה ששו"ב אחד אומר על חבירו.

פבר פתבתי שע"ז אין להעמיד פלל. ואם נשמע למה שמדברים זע"ז יהיו ידי ב"ד מליאות תמיד עבודה לשלוח השו"ב לבחינות.

ועוד דשלח ואחוי שנייד רק בדבר שדורשים להראות תיכף. אבל בנ"ד שדורשים שיבואו בדעירם לנסותם אשר זה דרוש טורח גדול והוצאה וגם הוא בזיון גדול.

לא מיקרי בכה"ג שלח ואחוי. וכ"כ הפוסקים לענין אפטר לברר ולענין דשיל"מ שאם דרוש טורח והוצאה לא מיקרי אפטר לברורי.

ולפני ב"ד שבעיר בודאי הם מראים ספיניהם דנה מחוייבים ע"פ ד"ת. ואף שפתבו הפוסקים שחקמים מחלו על כבודם להשו"ב הממונים מהקהל.

מ"מ כשאננם מוחלים על כבודם ודאי שצריכים להראות. ועוד דלא מאלו רק שלא יצריכו להראות בכל עת.

אבל לפרקים קרובים לא מחלו כלל ואדרבא זה מנטל על חכם שבעיר להשגיח על השו"ב. וגם גוף דין דשלח ואחוי אינו ברור והפוסקים לא הביאוהו ונראה הטעם משום דבסוגיא שם איתא זה אליבא דאביי אבל לרבא אינו מוכרח ע"ש.

ואף שביש"ש יש פתב דרבא מודה ג"כ לדין זה. מ"מ מדלא הובא בפוסקים משמע דס"ל שאין הלכה פו.

אף י"ל דזה הוי בכלל הא דקיי"ל בבכורות (דף ל"ו) ובכ"ד דבמילתא דעבידא לגלויי נאמן ע"א וע' נו"ב חאה"ע סי' ל"ג בזה, ויש להוכיח מפתובות (דכ"ב ע"ב) דאף בשלח ואחוי אין ע"א נאמן דאיתא יש דאף בנתגרשה עכשיו שאפשר לומר לה שתראה הגט צריף שני עדים ע"ש.

ויש לדחות דמ"מ אפשר שקרעה הגט וע"ש ברש"י. ועוד דהא פתב הש"ף ביו"ד סי' פ"ג סקו"א דהיא שאין לנו מקום לחוש שיהא איסור לשם א"צ לקרר אף ע"י טרחה קלה אם יש ישם איסור.

וה"ה ה"א מהיא תיתי ששכחו אומנתם בעוד שעוסקים בה כל שעה וגם מראים ספיניהם להרב ולהשו"ב חביריהם ויש לדחות ואכמ"ל אחרי דבלא"ה לא שייך זה בנ"ד כיון שמראין ספיניהם לב"ד שבעיר וכמ"ל.

ומ"ש כת"ר שהעידו על אחד שאינו רואה בעיניו. באו דבריו סתומים דאם אינו רואה לגמרי הרי הוא סומא וע"ז לא היו צריכים עדים.

ועכצ"ל הפנונה שאינו רואה פראוי. והנה צריף לקרר הדבר במדריגת חוש ראיתו ואולי רואה הוא ע"י בתי עינים.

ולזה לא אוכל לדון בזה עד שיבררו הדבר וע"ל סי' ל"ב בזה: וע"ד שמצאו מחט בריאה. לא נתברר בלשון מעכ"ת אם הנה נקוב קרום הריאה.

וסביב המחט הנה קרום מחמת מפה. או שהמחט הנה מכוסה בקרום הריאה.

ואם המקום הנה לקוי או לא. ועכ"פ זה אין שייך לחוש הרגשה.

רק לדין טבח שנמצא טריפה אחר בדיקתו. וכבר כתבו הפוסקים שבה צריף לשמוע אמתלא של הבדק אם הנה שוגג או אונס בזה וע' יו"ד סי' קי"ט סי"ז וסי"ח.

רק אם ריאה זו בדיק השו"ב שהועד עליו שאינו רואה פראוי. יש לחוש שהסיפה היתה בשביל שאינו רואה פראוי.

וג"ז נפלא דנדאי נהוג אצלם ששו"ב יצמוד ע"ג בשעת הבדיקה וכמו שהנהגתי בע"ה בפ"ק. והנה להשו"ב השני לראות זה.

ולזה צריף לקרר הדבר אם היתה טריפה ומי בדיק הריאה ומה משיב השו"ב ע"ז נאז נחכם לה א"ה: ומ"ש מעכ"ת דכיון שיש עליהם ריבון שאינם מרגישים איתרע רובא דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הו כ"י רוב שו"ב שיש עליהם ריבון אינם מומחים.

ומדמה לה להא דכתובות (דף ט"ז) שהואיל ואין לה קול איתרע רובא דכתובות נישאות. לדעתי לא דמי כלל.

דה"א לא איתנו עלה מצד רוב מצויין רק מצד שכל שנתקבלו בקביעות לשו"ב בעיר כבודה בנדאי מומחים הם. ומוכח מזה שהריבון הוא שקר.

וכדאָמרינוּ בְּכַתְּוֹבוֹת שֵׁם דְּכִינוּן דְּכָל הַנְּיָשָׂאָת בְּתוֹלָה יֵשׁ לָהּ קוֹל הַגִּי סְהַדֵי שְׂיִקְרָא נִינְהוּ
וְכַן דְּיִיג הַש"ס בִּיבְמוֹת (דָּף ל"ז) וְע"ש בְּתוֹס' וּבְחֻלְיִין (דָּף נ"ג ע"א). וְאִם נְבוֹא לְהוֹצִיא
מִחֻקֵּת פְּשָׁרוֹת ע"י רִיבּוֹן אֵין לְדָבָר סוּף וּבְפֶרֶט בְּעֵתִים הַלְלוּ.

וּבְמָקוֹם שְׁחוֹשְׁשִׁים לְקוֹל יֵשׁ גְּבוּל לְזֶה בְּאִיזָה אֲנֹפֶן יְהִי הַקּוֹל ע' גִּיטִין (דָּף פ"ט) וּבְכַתְּוֹבוֹת
(דָּף כ"ו) וְאֵה"ע ס' ו' וְע' מֵהֵרִי"ט ח"א ס' קי"ב בְּדִינֵי הַקּוֹל. וּמ"ש כַּת"ר שְׁבַעֲתִים
הַלְלוּ מִתְּקַבְּלִים הַשׁו"ב ע"י שְׂיֵשׁ לָהֶם קְבָלָה מְאַבּוֹתָם וְהַרְבָּנִים סוּמְכִים ע"ז.

לֹא נִיחָא לְמַרְיָהוּ דְּנִימָא הָכִי. חֲלִילָה לֹאמֵר עַל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל שְׁסוּמְכִים זֶה עַל זֶה כַּעֲדַת
עוֹרִים.

וּמכ"ש עַל ת"ח שְׁבַעֲרִי. וְאֲנָכִי מְבַשְׂרֵי אֲחִיזָה אֲשֶׁר בְּעֵת קְבָלַת שׁו"ב אֲנִי בּוֹחֲנוּ בַע"ה
וּבּוֹדְקוּן כְּפִי הָאֲפָשָׁר הֵן בְּאוּמָנְתוֹ הֵן בְּיִרְאַת שְׁמַיִם וְכָל הַמִּיּוֹדוֹת הַדְּרוּשִׁים לְזֶה וְאִינְגִי
סוּמָךְ עַל כְּתָבִים שְׁלוּ.

וְאִם אוֹלֵי יֵשׁ יוֹצְאִים מִן הַכָּלָל בַּעוֹה"ר אֲבָל חֲלִילָה לְהוֹצִיא לַעֲזוֹ כְּזֶה עַל הַכָּלָל כְּלוּל.
וּבְפֶרֶט בְּעֵירוֹת כְּבוֹדוֹת וְדַאי שְׂאִין שְׂיִיף זֶה: וּמ"ש הַרְבָּנִים בַּפּס"ד שְׁלָהֶם מְשׁוּם וְהִיּוֹתָם
נְקִיִּים.

לְכַאוּרָה צְדָקוֹ בְּדַבְרֵיהֶם וּכ"כ הַמֵּהֵרִי"ט ח"א ס' קי"ב דְּכִינוּן שְׁהִיָּה לוֹ לְפָרוּעַ בְּפָנֵי עֲדִים
מְשׁוּם וְהִיּוֹתָם נְקִיִּים וְהוּא לֹא עֲשָׂה כֵּן מוֹכַח שְׁלֹא פָּרַע. וְה"ה בַּנ"ד כִּינּוּן שְׁלֹא רָצוּ לַעֲמֹד
לְנִסְיוֹן מוֹכַח שְׂאִינָם מְרַגִּישִׁים.

אֲבָל דִּין זֶה צָרִיף בְּיִרוּר דְּהִנְהָ מְצִינּוּ בַּפ"ג דְּשְׁקָלִים וּפְסָחִים י"ג וְיוֹמָא ל"ח דְּנִקְטִינוּ קְרָא
דְּוִהִיּוֹתָם נְקִיִּים. וּבְכַתְּוֹבוֹת (דָּף כ"ב ע"ב) וּבִיבְמוֹת (דָּף כ"ד) מִיִּתֵי הַקְּרָא הָסֵר מְמָךְ
עַקְשׁוֹת פָּה וְגו'.

וּבְחֻלְיִין (דָּף מ"ד ע"ב) אֵימָא הַרְחַק מִן הַפְּיָעוּר וּמִן הַדּוּמָה לוֹ. וּבְכַרְכוֹת (דָּף ל"א ע"א)
זְלִיף מְקַרְאֵי דְּחִנְיָה שְׁהַנְּחָשׁ דְּבְדָבָר צָרִיף לְהוֹדִיעוּ שְׂאִין בּוּ.

וְלֹא מִיִּתֵי קְרָא דְּוִהִיּוֹתָם נְקִיִּים. וּבַאדָר"נ פ"ב כּוֹלֵל הָא דְּהַרְחַק מִן הַפְּיָעוּר בְּהַדִּי הָא
שְׂצָרִיף לַעֲשׂוֹת סִיג לְדַבְרֵיוּ.

וְנִרְאָה שְׁהוּא כְּכָלֵל עֲשִׂיָּת מְשַׁמְרַת לְמִשְׁמַרְתָּ עִי' יְבָמוֹת (דָּף כ"א). וּבַכ"מ בְּש"ס אֵימָא
שְׁתַּקְנוּ דְּבָר מְפָנֵי הַחֲשָׁד שְׁלֹא יִחְשְׁדוּהוּ שְׁעוֹשָׂה אִסּוּר ע' שְׁבַת (דָּף כ"ג ע"א) וּבְכַרְכוֹת
(דָּף ג' ע"ב) וּבִירוּשְׁלָמִי פ"ג דְּשְׁקָלִים אֵימָא ג"כ מְפָנֵי הַחֲשָׁד וּבַמְשָׁנָה שְׁם מִיִּתֵי הָא
דְּוִהִיּוֹתָם נְקִיִּים.

וְיֵשׁ שְׂאֲסָרוּ חז"ל מְפָנֵי מְרָאִית הָעֵין ע' שְׁבַת (דָּף נ"ג וּקמ"ז) וּבְכַתְּוֹבוֹת (דָּף ס') וּבִיּוֹצָה
(דָּף ט') וְע"ז (דָּף י"ב) וּפְסָחִים (דָּף פ"ב) וְעוֹד הַרְבֵּה. וּכ"ז צָרִיף בְּיִאוּר לְמָה נִקְטוּ בְּכָל
מָקוֹם לְשׁוֹן אַחַר וּפְסוּק אַחַר.

וְיֵשׁ שְׂאֲסָרוּ בְּאִסּוּר מְוַחֲלָט וְיֵשׁ שְׁהִבִּיאוּ רַק בְּתוֹרַת מְנַהֵג טוֹב. וּבַפ"ג דְּשְׁקָלִים מִיִּתֵי
בַּמְשָׁנָה שְׁם גַּם קְרָא וּמְצָא חֵן וְשָׁכַל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹקִים וְאָדָם (מְשָׁלֵי ג') וּבִירוּשְׁלָמִי שְׁם
מִיִּתֵי ג"כ קְרָא דִּיהוֹשֻׁעַ אֱלֹקִים יוֹדַע וְיִשְׂרָאֵל גַּם הוּא יוֹדַע.

ואיתא שם גמליאל זוגא שאל את ר"י ב"ר בון איזהו המחנור שבכולן א"ל והייתם נקיים וגו'. ופירש הפ"מ שם דנקי משמע לגמרי מפל חשד.

ובתוי"ט שם פתב דלקי מייתי אח"כ קרא דנמצא משום דהוי לשון ציווי. אבל והייתם נקיים פתיב גבי ב"ג וב"ר שהנצרכו לברר דבריהם לפני ישראל.

וכתב לפרש הירושלמי דנהייתם נקיים הוי רבותא דאפילו נקיון בעלמא מחויב לעשות ודבריו קשים דלשון מחנור משמע שהלימוד יותר מבורר וכ"ה הלשון בירושלמי בכ"ד וע' פסחים (דף פ"א ע"ב) ורש"י שם.

וכן איתא בכ"מ מחנורתא כדשינון מעיקרא. והפוננה שזהו עיקר.

וקא דמייתי במשנה ד"ת ואח"כ ד"ק ע' תו' ריש חולין. וע"ק מהא דשבת (דף קכ"ז) דמייתי שדנוהו לכף זכות דמ"מ קשה למה הביא את עצמו לידי כף שיהי מקום לחשדו והנה לבאר את כל דברי הש"ס ופוסקים בזה דרוש אריכות גדול ואין לי פנאי פעת.

לזה ארשום בקצרה מה שנ"ל בזה: הנה יש בזה ששה פרטים. אחד פשעושה איזה דבר ישמטל לעשותו באופן שלא יהי מקום לחשדו שעושה בזה איזה דבר עבירה לתועלתו.

והשני פשעושה דבר אשר עי"ז יתן מקום לחשדו למפרע שעשה מקודם דבר עבירה. או שעשה דבר עבירה בגדר הכנה שיוכל לבוא למעשה זה.

השלישי שנמנע מלעשות איזה דבר כדי שלא יחשדוהו. הרביעי שיפרסם בעצמו שהחשד שחושדים אותו הוא שקר ויביא הוכחות לברר דבריו פפי האפשר.

החמישי במקום שאפשר שע"י שיחשדוהו שעושה דבר איסור יחשבו שיש מקום להקל בזה ויקילו בזה גם אחרים הששי להרחיק אף את זולתו הקרובים אליו לעשות דבר שאפשר שע"ז יגרמו איזה חשד עליו: ונראה הסברא בזה דכמו באדם המזיק או גורם להזיק אינו חייב רק בששינה באיזה דבר וכדאיתא בב"ק (דף ל"ב) כשזה רץ וזה מהלך חייב הרץ מפני ששינה.

כן בגורם לחבירו שיחשדנו הרי הוא כמכשיל את חבירו. וקיי"ל דהמחטיא חבירו חמור מן ההורגו.

ולזה אם שינה במעשיו ועי"ז גורם שיחשדוהו. הוי כמזיק בידיים וחיוב.

ולזה מחויב להזהר מזהו שהנזקנו להיות נקיים מד' ומישראל. אכן אם עושה הדבר פתיקונו בלי שום שינוי ורק הלה חושדו על לא דבר ונגד הדין שאצריך לדנונו לכף זכות ושלא לישא חטא על חבירו.

בזה אין מוטל עליו להזהר. רק יש בזה משום הרחק מן הפיעור ומן הדומה לו: והנה בכ"ג וב"ר הצריכם מרע"ה שילכו חלוצים בראש מחנה ישראל ולא ביחד עם.

באשר אם לא ילכו בראש המחנה יזדמן אשר קצתם ילכו בסוף המחנה או יהיו יושבים על הפלים וכדומה. וחושדום שהשתמטו מללכת בעצמם המלחמה באשר כבר יש להם נחלה בעבר הירדן.

ולז"א מרע"ה שע"ז יהיו נקיים מד' ומישראל. ומה שפלל גם את ד' בזה.

דָּרָשׁוּ מִזֶּה בְּשִׁקְלִים פ"ג שְׁפָשֶׁם שְׁצָרִיף אָדָם לְצֵאת יָדֵי הַמָּקוֹם צָרִיף לְצֵאת יָדֵי הַבְּרִיּוֹת. וּבִפְשׁוּטוֹ י"ל כִּי אִם יִלְכוּ בְּיַחַד עִם הַמְּלַחְמָה אֲפָשֶׁר שְׁיִסִּית הַיְצֵה"ר אֶת אֲחֵדִים מֵהֶם לְהַשְׁתַּמֵּט מִגּוּף הַמְּלַחְמָה פְּדוּעַ שְׁלֵא כֹּל הַמַּחְנֶה נִלְחָמִים יַחַד אָבֵל כְּשֶׁהוֹלְכִים בְּרֹאשׁ הַמַּחְנֶה וְנִתְּוֵנִים אֶל פְּנֵי הַמְּלַחְמָה.

א"א לָהֶם לְהַשְׁתַּמֵּט. וְגַם לְנוֹס א"א כִּי הָיוּ מֵאַחֲזֹרִיָּהּ וְזָקָפִי הַמְּלַחְמָה כְּדֹאִיתָא בְּסוּטָה (דף מ"ג) וְנִלְמַד מִזֶּה שְׁפָשֶׁעוּשָׁה אָדָם אִף דְּבַר מַצְוָה מְחֻיָּב לְהַשְׁתַּדֵּל לְעֲשׂוֹתָּ בְּאִנְפֹּן שְׁלֵא יָבוֹא לִיְדֵי חֲשָׁד.

וּמוֹכַח מִזֶּה שְׁצָרִיף לְעֲשׂוֹתָּהּ אִף יוֹתֵר מִן הַמְּנוּטֵל עָלָיו כְּדֵי שְׁלֵא יַחְשְׁדוּהוּ וְלִזְוָה מִיְיָתִי לָהּ בְּיוֹמָא (דף ל"ח) שְׁלֵא הֵיטָה פֶת נִקְיָה בְּיַד בְּנֵי בֵּית גְּרָמוֹ וְאִשָּׁה מְבֹשְׁשֶׁמֶת מְבִנֵי בֵּית אַבְטִינָס שְׁזָה הֵיטָה יוֹתֵר מִן הַמְּנוּטֵל עָלֵיהֶם.

וְכֹן בְּפִסְחִים (דף י"ג) שְׁהֵטִילוּ עַל גַּבְּאֵי צְדָקָה הַפְּנוּרַח לְמַכּוֹר לְאַחֲרִים. וְלֹא יִקְבְּלוּ לְעַצְמָם מְשׁוּם וְהֵיטָמָם נְקִיִּים.

וְזֶה שְׁיִיף הֵיכָא שְׁעוּשָׁה כְּרֹאזֵי לְעֲשׂוֹת וְרַק שְׁאֲפָשֶׁר שְׁיַחְשְׁדוּהוּ. מְצָרִיכִים אוֹתוֹ לְעֲשׂוֹת בְּיַתְרוֹן הַכָּשֶׁר כְּדֵי שְׁלֵא יַחְשְׁדוּהוּ.

אֲכֹן אִם עוֹשֶׂה בְּאִנְפֹּן שְׁיֵשׁ מְקוֹם לְחֲשָׁדוֹ. בְּזָה יֵשׁ אִיסוּר גְּמוּר מִפְּנֵי הַחֲשָׁד.

וְלִזְוָה כְּשֶׁנִּכְנַס בְּכַרְגוּד חֲפּוֹת שְׁדָרְף אֲנָשִׁים לְלַכֵּת בְּכַגְד חֲפּוֹת וְכְדֹאִיתָא בְּיוֹמָא (דף ע"ז) מִתַּחַת חֲפֶת חֲלוּקוֹ וְכְדִמְיִיתִי לָהּ רַש"י ע"ז בִּיבְמוֹת (דף ק"ב ע"ב) וְע' ב"ק (דף קי"ט) וּפכ"ז דְּכָלִּים מ"י וְכֹן בְּאִנְפִּילִיָּא דְמִיְיָתִי לָהּ בִּיבְמוֹת שָׁם.

ע"ז נְקִיט קָרָא וְהֵיטָמָם נְקִיִּים לְפִי שְׁעוּשָׁה שְׁיִנּוּי מְכַפֵּי הַרְגִיל כְּדֵי לְהִזְהַר מִן הַחֲשָׁד. וּבִירוּשְׁלָמִי שָׁם אִיתָא דְקוּוֹץ לֹא יִתְרוּם מִפְּנֵי הַחֲשָׁד.

וְנִרְאָה דַס"ל דְקוּוֹץ הָוֵי שְׁיִנּוּי מְכַפֵּי הַרְגִיל. כִּי בְּכַהֲנִים כְּתִיב שְׁלֵא יִגְדְּלוּ פְרַע ל' יוֹם.

וְאִין רְגִילוֹת בְּכַהֲנֵי שְׁיִהְיֵי קוּוֹץ. וְע"פ רֹב וְדֹאֵי תְרָמוּ הַכַּהֲנִים.

וְלִזְוָה שְׁיִיף בְּזָה חֲשָׁד טְפִי וְכֹן בְּשִׁבְתָּ (דף כ"ג) כְּשֶׁנּוֹתֵן פִּיָּאָה קוּוֹדֵם שְׁגָמַר קְצִירַת הַשְּׂדֵה הָרִי הוּא מְשַׁנָּה מְכַפֵּי הַרְגִיל לְהַנִּיחַ לְבִסּוּף כְּפִשְׁטוֹת לְשׁוֹן פֶּאֶת שְׁדָרְף וְנוֹתֵן מְקוֹם לְחֲשָׁדוֹ שְׁלֵא נָתַן פִּיָּאָה.

וְכֹן בַּנ"ח שָׁם שְׁהַנִּיחַ הַנֵּר בְּצַד אֲחָד. נוֹתֵן מְקוֹם לְחֲשָׁדוֹ.

כִּי לֹא כ"ע יְדַעֵי שְׁיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי פְתָחִים בְּחֲצָר וּבְרִישׁ בְּרִכּוֹת ג"כ אִין רְגִיל שְׁיִפְנִס אָדָם לְחַוְרָבָה אֲכֹן הַרְמַב"ם ספ"ב מ'ה' שְׁקִלִים כְּתִב בְּכוּלְהוּ מִפְּנֵי הַחֲשָׁד שֵׁנ' וְהֵיטָמָם נְקִיִּים. נִרְאָה דַס"ל שְׁמִקּוֹר הַסְּבָרָא דְחִיָּיִשִּׁינֵן לְחֲשָׁדָא הוּא מְקָרָא דְוְהֵיטָמָם נְקִיִּים.

וּבִיבְמוֹת (דף ק"ב ע"ב) אִיתָא וְכ"ש בְּמַנְעֵל וְסַנְדֵּל שְׁאִין נְכַנְסִים בָּהֶם לְמַקְדָּשׁ וְנִרְאָה בְּיֹאזֵר לְשׁוֹן כ"ש כַּמֶּש"ל דְּכִינּוֹן שְׁאִין נְכַנְסִים לְמַקְדָּשׁ בְּמַנְעֵל. אִם יִפְנִס הוּא הָוֵי שְׁיִנּוּי וְנוֹתֵן מְקוֹם לְחֲשָׁדוֹ וְזֶה וְדֹאֵי אִסוּר.

וּלְפַמ"ש הַרְמַב"ם הַנְּז"ל י"ל שְׁכָּל מְקוֹם שְׁאֲסָרוּ מְשׁוּם חֲשָׁדָא הָוֵי דְאוּרְזִיָּתָא מְשׁוּם וְהֵיטָמָם נְקִיִּים. וְכ"כ הַרד"ך דְחֲשָׁד הָוֵי דְאוּרְזִיָּתָא וְהִבִּיא רֵאָה מֵהָא דְשִׁבְתָּ (דף כ"ג)

שטעם שפיאה הוי בסוף השדה הוא משום חשד והמקור צ"ל שהוא משום והייתם נקיים כנ"ל: והנה האחרונים נחלקו ביו"ד סימן י"ג אם צריף לברף על שחיטת בן פקועה פיון דהוי רק משום מראית העין והפר"ח כתב שם דאף דגזרו רבנו רק משום שישחשדוהו שאוכל בלי שחיטה.

מ"מ צריף לברף. וכתב דגם בנ"ח בחרצר שיש לה ב' פתחים צריף ג"כ לברף.

ולפמש"ל יש מקום לומר דהוי דאו' משום והייתם נקיים. ואף במילתא דרבנו י"ל דמ"מ חייב מה"ת לעשות באופן שלא ישחשדוהו שעבר על איסור דרבנו.

אף י"ל דא"כ תהא הברכה על קיום מצות והייתם נקיים ולא על הדבר שעוסק בו פגון שחיטת הב"פ או הדלקת נ"ח בפתח השני. וזה יקשה גם על הפר"ח דהא זה תקנה פלילית בכל הש"ס לאסור כל דבר שאפשר שישכרו שעושה איסור.

ואסור משום מראית העין וגם שחיטת ב"פ הוא בכלל זה וכן הדלקת נ"ח. וא"כ אין שייף לברף על השחיטה או ההדלקה.

ורק על תקנת חז"ל להנצל מחשד וכנ"ל דמ"מ הרי הפרט הוא מצנה דרבנו ואכמ"ל בזה וע' ראנ"ח ח"ב סימן מ"א שכתב דחשד הוי מה"ת מהא דב"מ (דף קט"ו) דאלמנה עניה אסור למשכנה שלא ישאנה ש"ר בשכינותיה.

ונראה שכל זה מקור אחד מהא דנהייתם נקיים: והנה מ"ש הסר ממה עקשות פה ולזות שפתים הרחק ממה הוא פל לשון. ונראה הפוננה דקאי כשעושה מעשה שע"ז יתחזק החשד שהיה עליו מקודם וכעין הא דיבמות (דף כ"ד) שהיה נטען על הנכרית ואיירי שלא היה יכול להנצל מהקול הזה.

ומ"מ פשנתגיירה אסור לו לישאנה פי עי"ז יתחזק החשד הקודם. ולזה מיימי שם קרא דהסר ממה וגו'.

שהפוננה שסיר ממנו העקשות פה שחשדו אותו מכפר. פי עי"ז שיראו שלא נשאנה משנתגיירה.

יתברר להם שהחשד היה שקר. וגם ירחיק ממנו לזות שפתים מה שהיו מליגים עליו אם היה נושאנה שהיו אומרים שזה הוכחה שהקול הקודם הוא אמת.

ולז"א הרחק ממה היינו שלא יתחילו לדבר כלל וקרא זה לזות שפתים הוא לשון ריבוי פי עי"ז היה הלעז מתחזק ומתאמת בפי כל. ובהא דכתובות (דף כ"ב) דמיימי האי קרא י"ל משום שאם ישאנה תצטרף לומר שחושדת את העד שאומר לא מת.

והעד הזה יפרסם שלא מת. ויהי' לזות שפתים שיאמרו שמאמנת להאומר שמת כדי להנשא לז"א שתסיר ממנה עקשות פה שלא תבוא לדבר על העד.

וממילא תרחק ממנה לזות שפתים של רבים. אבל על העד כבר נפל קצת חשד.

פי הלא בע"כ אחד משקר. ובזה מושב הא דאיתא שם דרב אסי קאמר לה והקשו התוס' הא קרא הוא ותוצו שר"א היה רגיל לומר פסוק זה.

והוא דוחק. אבל לפמש"ל א"ש דמיייתי דר"א הי' מפרש פסוק זה באופן שישי פאן ב' ענינים עקשות פה וגם לזות שפתיים פנ"ל.

ואפשר לומר דלהכי לא מיייתי ביבמות הא דוהיינתם נקיים. פיון שמה שיצא הקול בתחילה הוא לא היה אשם בדבר.

ואדרבא מוציאי הקול חטאו לחשדו במה שאין בו א"כ אין לו לחוש לישא אותה אף שגורם לחזק את הקול. לזה מיייתי האי קרא דאף שמקודם היתה רק עקשות פה.

היינו חשד שלא פדין. בכ"ז צריך להשתדל להסירו ממנו וכן בכתובות החשד יתה נגד הדין פיון שעפ"י דין נאמן העד האומר שמת.

מ"מ צריך להשתדל שלא יבוא לידי חשד. וגם י"ל דוהיינתם נקיים שיניך רק פשחושדו האיש שאילו נוגע הענין וכמו בב"ג וב"ר שהיה נוגע זה לכל ישראל.

וכן בשקלים וביומא (דף ל"ח) ובפסחים (דף י"ב) נוגע ג"כ לכל הצניבור המשותפים באותה הצדקה. אבל ביבמות וכתובות אין זה נוגע לאחרים.

אף י"ל שנוגע ג"כ לכל ישראל שערכים זה בזה על דבר עבירה: וכל היכא דאיתא בש"ס שאסור משום מראית העין צ"ל דהתם לא שיניך והיינתם נקיים פיון שהוא עושה פדין. והלה שיחשדנו עושה עול כי היה לו לשאלו ויתברר לו.

וכגון הרואה אוכל דם דגים וחקבים וסובר שהוא דם בהמה. היה לו לשאלו וכן בשבת (דף קמ"ז) שחושדים שפכס בגדיו בשבת ע"ש.

ובכ"ז אסרו חז"ל מפני שטבע בנ"א לחשוד ולא לשאול. ואף כי עוברים על לא תשא עליו חטא.

ולזה הוי רק מדרבנן ולא מדאורייתא וצריך לבאר כל המקומות שהוזכר בש"ס מפני מראית העין או מפני החשד. אבל אין לי פנאי לזה.

והעיקר לענ"ד דמפני החשד הוי רק מדרבנן אם הוא עושה מעשהו פראוי בלי שום שינוי שיגרם לחשדו ובאופן כזה אמרו חז"ל בברכות (דף ל"א) שהחשד בדבר שאין בו שצריך להודיע.

כי לכאורה היינו אומרים שא"צ להודיע פיון שחושד עושה שלא פדין. וגם פי זכות הוא להחשד פדאיתא בשבת (דף קי"ח ע"ב).

לזה קמ"ל דמ"מ צריך להודיע פי פשההמון חושבים שנמצאים הרבה אנשים העוברים על ד"ת. יקילו גם הם לעבור על ד"ת לעת מצוא.

פי ההמון שומרים התורה מפני הבושה יותר מאשר בשביל מורא שמים. וכדאי בברכות (דף כ"ח) שפשאדם חוטא אומר שלא יראני אדם וזה אין נלמד מוהיינתם נקיים או מוהסר ממך וגו'.

פי שם יש ע"פ מעשיו מקום לחשדו. משא"כ הכא.

ונראה שא"צ להביא הוכחות ובידורים לדבריו. רק צריך להודיע ששקר הדבר.

וכמו חנה שלא הביאה ראיות לדבריה. וזה נלמד ג"כ מקרא דיהושע שאמרו וגם ישראל הוא ידע וצריף להודיע להחושדים בהם.

רק משם יש לדחות פי שם יצאו עליהם בנ"י למלחמה והוכרחו להשיב להם האמת. לזה מיייתי בברכות מקרא דחנה.

ולחכי קאמר בירושלמי דשקלים המחוור שבכולם הוא קרא דוהייתם נקיים. ועוד נראה דרב פשחבירו מוכיחו על הדבר שחושדו צריף להודיעו.

וכהא דחנה שעלי הוכיחה וע' בברכות שם אבל כשאחד שומע שיש אנשים שחושדים אותו בדבר שאין בו איננו מחוייב לילה לכל אחד להודיעו שאין בו. כי אין לדבר סוף.

ואדרבא הלה עושה שלא כדין שנושא עליו חטא ואינו שואלו אם אמת הדבר. וכ"מ לשון הש"ס שם דקאמר וצריף להודיעו ולא קאמר להודיעו.

ומה שאמרו בתולין (דף מ"ד) הרחק מן הפיעור נראה ג"כ דאיירי פשהוא עושה כהוגן ואינו נותן מקום כלל לחשדו רק הנקדנין יוכלו למצוא מקום לחשדו. ובזה אין דין גמור להמנע מזה רק מדת חסידות להמנע מדבר שדומה למכוער בעיני ההמון וכמו עדים ששהידו על אש' או שד' שפנדאי אין לחשוד ששניה' העידו שקר כדי שאחד מהם יקחנה.

ובכ"ז צריף להתרחק מזה וזה בכלל לך לך אמרינו לנזירא וכו'. וביומא (דף ל"ח) קמ"ל שצריף לשמור גם את ב"ב והקרובים אליו כדי שלא יבוא הוא לידי חשד וכמו שבית אבטינס היו מתניין אף עם פלוחיהם שלא יתבשמו.

והנה מקרא דומצא חן ושכל טוב יש ללמוד שצריף להשתדל למצוא חן בעיני בנ"ח. וזה א"א דא"כ יבוא לעשות שלא לשמה.

לז"א בעיני אלקים ואדם. לבאר שאם יעשה שלא לשמה א"כ לא ימצא חן בעיני ד' וע"כ יעשה כל דבר לש"ש.

וכן ישתדל שלא ימצאו בנ"א מקום לחשדו. וזה דומה להא דב"ג וב"ר וכמ"ל שאף שילכו למלחמה ככל ישראל בכ"ז צריכים לעבור חלוצים לפניהם כדי שלא יהא שום מקום לחשדם.

אכן עדיין לא נתבאר בפסוק זה איך להתנהג. דאפשר לומר שאם יראה שיש מקום לחשדו ימנע לגמרי מהדבר ההוא.

וגם דהו"א שאף שהוא עושה כהוגן יש לו לחוש שיחשדוהו. ועי"ז יתבטל הרבה ממעשה המצות פי תמיד יהי מחשבתו איך דנין אותו בנ"א וכמ"ש החובת הלכות בפ"ד משער יחוד המעשה שנה מפיתוי היצר.

לזה מיייתי מקודם קרא דוהייתם נקיים שנה שייך רק היכא שנתן בעצמו מקום לחשדו וכמו בב"ג וב"ר שע"י שלקחו נחלתם בעבר הירדן נתנו מקום שיביטו על הנהגתם בעת המלחמ' ויחשדו שמתרשלים בדבר.

והיינו דקאמר הירושלמי שהמחוור שבכולם הוא קרא דוהייתם נקיים. והא דבית גרמו ובית אבטינס הוצרכו להזהר מפני והייתם נקיים אף שלא שינו מפני הרגיל.

י"ל דלהכי מיתתי לה שם פתור הא שלא רצו לבוא עד שפפלו להם שפכרם. כי עי"ז הנה נראה שהם נבדלים להון והנה מקום לתשדום ע"י מעשיהם.

וכמ"ש הרמב"ם ספ"ב מה' שקלים שהנבדל להון יש מקום לתשדו. ולכן הוצרכו להזהר מתשד משום והייתם נקיים שהרי גרמו שיתשדום: עכ"פ שמענו דוהייתם נקיים שיניף רק היכא שעושה דבר שע"י מעשיו גורם שיתשדוהו.

אבל בנ"ד הרי קבלום לשו"ב זה כמה שנים. ואינם עושים שום שינוי בסדר מעשיהם והחושד עושה שלא פדין.

אין מחויבים להוציא הוצאות לעמוד לנסיון. ובעתים הללו רבו מוציאי לעז על המשרתים בקודש וכי נאמר שפכל עת יצטרכו לעמוד שנית לנסיון.

והא דמהרי"ט סי' קי"ב שהזכרנו. שם אינרי שהנה מקום לתשדו לפי הענין יעו"ש לזה הנה צריך לפרסם את הפרעון ודמי לאומר אל תפרעני אלא בעדים ע"ש בארןר.

ול"ד לנ"ד פלל: הנה צדדנו בזכותם של השו"ב שע"פ דין אינם צריכים לעמוד לנסיון פכל עת שיוציא מי שיהנה ריבון עליהם ורק בנ"ד צריך לברר עדיין ע"ד שהעידו עליו שאינו רואה פראוי וע"ד הריאה שנמצא בה מחט וכמ"ל אכן עדיין יש לדון דהנה השו"ב הם פבר כמה שנים בעירם.

ובלי ספק פבר פלה הזמן שהוקצב להם בפכתב שנתנו להם. רק שנסארו על חזקתם פנהוג שאין מעבירין שו"ב מחזקתו משום שאין מורידין בקודש.

ואם פא לשם ממקום אחר י"ל שע"ד פן הניח מקומו הקודם וכמ"ש הח"ס ח"ד סימן ר"ל ועוד אחרונים. אבל כ"ז פל שלא נמצא מקום חשש בשחיטתו.

אכן פשפמה רבנים ראו ספיניהם ולא הוטבו בעיניהם יוכלו בני העיר לומר שאינם רוצים לאכול רק משחיטת אמן על צד ההידור. ואף שרוב ההמון אין מקפידים ע"ז.

מ"מ בעיר פבודה פזאת נמצאים אנשים נקני הדעת המהדרים שלא לאכול מבהמה שהורה בה חכם או גם מסירכא. ונהי שבתוף הזמן שנתקבלו השו"ב לא יכלו לדחותם פיון ששכרום בשכירות גמורה.

ובשעה שנתקבלו עמדו למבחן לפני הרב דמחנם שפמכו עליו שוב לא יוכלו לבטל השכירות באמצע הזמן עד שיבררו בבירור גמור שנתקלקלו בתוף הזמן. אבל היכא שבאים רק מצד דמעלין בקודש ולא מורידין יכולים אנשי העיר לדרוש שלא יהי עליהם שום חשש.

וכמ"ש הר"ן בריב"ש סימן ש"צ שצריך אדם להשתדל בדברים הנוגעים לנפשו לקחת מן המוכר פמו שמשתדל בדברים הנוגעים לגופו. ואף דקיי"ל באו"ח סימן נ"ג שאין להעביר ש"צ בשביל ריבון בעלמא.

מ"מ הא פכתב המג"א שם בשם הכנה"ג שיש להושיב ב"ד ע"ז. וא"כ גם בנ"ד צריך לברר את זה.

אָבֵל אֵין לְחַיִּיב אֶת הַשׁו"ב לְהֵבִיא ב"ד עַל הוֹצָאֹתֵיהֶם. כִּי הֵם טוֹעֲנִים דְּקִים לְהוֹ שְׁהֵם אֲנֻמָּנִים פְּרָאוֹי.

וְרַק בְּנֵי הָעִיר צָרִיכִים לַעֲשׂוֹת זֶה: אֲכֹן לְהֵבִיא ב"ד מִמְּקוֹם אַחֵר הוּא פְּרָסוּם גְּדוֹל וְהוּא בְּזִיוֹן לְהַשׁו"ב וְגַם לְבְנֵי הָעִיר שְׂיֵהָא נִרְאָה פְּאֵלוּ מְצָאוּ שְׂאָכְלוּ עַד עֵתָה ח"ו טְרִיפוֹת. וְגַם תֵּהִי מִתְלֻנְקֵת אֵינְזָה רַבָּנִים יִבִּיאוּ וְגַם הַהוֹצָאָה מִרְנֻבָּה, וְאֵין לָהּ מִדָּה יָפָה מִן הַצְּנִיעוּת.

לְזֶה אִם לַעֲצָתִי יִשְׁמְעוּן מְוֹטֵל עַל מְנַהֲיֵי הָעִיר לְצוּוֹת בְּצַנְעָא עַל הַשׁו"ב לְנִסְוֵעַ לְאֵינְזָה רַב מִסְבִּיבוֹתֵם הַמְּפֹרָסִים לִירָא שְׁמִים וּמְבִין בְּאֲנֻמָּנוֹת הַשׁו"ב. וְיִכְתְּבוּ לוֹ הַמְּנַהֲיִגִים שְׁעֲלֵיו סוּמְכִים וְשְׂיִשְׁיבֵם בְּלִי שׁוּם מִשָּׂא פְּנִים.

וְרָאוּי שְׂיִכְתְּבוּ לוֹ אֲשֶׁר אִם מְצָא שְׂאָחֵד מֵהֶם אֵינוֹ הֶגְוֹן אֲזִי יִפְיִסוּ אוֹתוֹ בְּמִמּוֹן סְכוּם הֶגְוֹן אוֹ שְׂיִקְבְּעוּ לוֹ פְּרָס תְּמִידִי לְכָל יְמֵי חַיָּיו וְזֶה יוֹעִיל שְׁלֵא יִצְרַף הָרַב הַלְזוֹ אֶת הַרְחַמְנוֹת עַל הַשׁו"ב שְׁלֵא לְפִסּוֹק חַיּוֹתוֹ וְגַם רָאוּי לְעִיר פְּבוּדָה פְּזוֹ וּלְמְנַהֲיֵי הַנְּכַבְּדִים לְחוּס עַל עוֹבְדֵי הָעִיר שְׁלֵא יִהְיֶה נוֹדֵד לְלַחֵם פְּאֲשֶׁר פְּיֻלָּה מִבְּחַר פְּחוֹתֵיו בְּעַבּוּדָתוֹ בְּעֵירָם.

וְגַם יִתְנוּ הַמְּנַהֲיִגִים לְהַשׁו"ב עַל הוֹצָאוֹת הַדְּרָף לְנִסְיַעָה הַזֹּאת. וּבְאֲנֻפֵן פְּזָה יִבּוֹא כ"א עַל מְקוֹמוֹ בְּשָׁלוֹם וְעַל לְהֵבִיא יִתְקַנּוּ שׁב"ד שְׂבָעֵיר יִשְׁגִּיחוּ עַל הַשׁו"ב וְשְׂיִבּוֹאוּ בְּכָל חוֹדֶשׁ לְפָנֵיהֶם לְהִרְאוֹת סְפִינְיָהֶם.

אִם רַק הַב"ד מְבִינִים בְּטִיב הַעֲמַדַת הַסְּפִין. וְשְׁלֵא יִשְׁחַנּוּ וְשְׁלֵא יִבְדּוּק שׁו"ב אֶחָד בְּלִי שׁו"ב עוֹמֵד ע"ג.

וְע"ד הַשׁו"ב שֶׁהוֹעֵד שְׂאֵינוֹ רוֹאָה פְּרָאוּי וְכֹן בְּמָה שְׂנַמְצָא מַחֵט בְּרִיאָה פְּכָר פְּתַבְתִּי שְׂזָה יִתְבַּרֵר הַדְּבָר ע"פ ד"ת וּבְאֲנֻפֵן פְּזָה יִהְיוּ בְּטוֹחִים מִמְּכָשׁוֹל וְיִאָכְלוּ עֲנוּיִם וְיִשְׂבְּעוּ יְחִי לְבָבָם לַעֲד: סִימָן סב פְּבוּד הָרַב הַגַּאבֵּד"ק קֵאסְסוֹקֵאוּוִיץ מֵהַר"ט נ"י.

ע"ד טַבַּח שְׂקֵנָה מֵאִשָּׁה אַחַת עֲגָל עִם עוֹרוֹ וּלְמַחֵר מְכַר הַבְּשָׂר וְהָאִשָּׁה בָּאָה מִמְּרַחֵק. וְשָׂאל אֶחָד כִּי הֲלֹא עָבְרוּ ג"י בְּלֹא הַדְּחָה וְהַשִּׁיב שֶׁא"ל הָאִשָּׁה שֶׁהַפְּשִׁיטָתוֹ וְהַדִּיחָתוֹ תוֹף ג"י.

וְשָׂאלוּ הֲלֹא עכ"פ עָבְרוּ ג"י בְּלִי נִיקוּר כִּי נִקְרוּ לְמַחֵר. וְהַשִּׁיב שֶׁהוּא יוֹדֵעַ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ.

וְכַת"ר חֲקַר ע"ז וְנוֹדֵעַ לוֹ שְׂאֵינוֹ בְּרוּר שֶׁהָאִשָּׁה הַדִּיחָתוֹ. וְלִזְנָה אָסֵר אֶת הַבְּשָׂר. וְכַשְׁהַשִּׁיב לוֹ הַקּוֹנִים אֶת הַבְּשָׂר הַשְּׁלִיכּוּ הַקְּצָב לְכָלְבִים וְלֹא מְכַר לְעַכּו"ם. וְנוֹדֵעַ הַדְּבָר שֶׁהַבְּשָׂר הִזָּה מְוֹסְרָח וּמְלֹא תוֹלְעִים.

וְרַק הַקְּצָב רַחֵץ אֶת הַתּוֹלְעִים. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהָאִשָּׁה אִמְרָה שֶׁהֲעֲגָל נִשְׁחַט ד' יָמִים קוֹדֵם שְׂנַמְכַר לוֹ וְנִסְתַּפֵּק מֵעַכ"ת אִם צָרִיף לְהַעֲבִירוֹ אוֹ לְקַנְסוֹ בְּשִׁבִיל שְׂמִיכָר בְּשָׂר שְׂשָׂהָ עכ"פ בְּלִי נִיקוּר ג"י.

וְגַם מְכַר בְּשָׂר שְׂיֵשׁ בּוֹ חֲשֵׁשׁ סְפָנָה לְאוֹכְלָיו וְחִמְרָא סְפָנָתָא מְאִיסוּרָא. וְגַם הַבְּשָׂר הִזָּה מְאוּס וְאִיסוּרֵמִשׁוּם בַּל תִּשְׁקָצוּ וְגַם דְּהָא הוּא אוֹנָאָה.

וְהָאֲרִיף בְּדַבְרֵי חֲכָמָה וְחָפֵץ לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזֶה. וְהִנֵּה מְטַרְדוֹתִי פָּעַת וְגַם כִּי אֲנִי עָסוּק בְּהַגְהַת חִיבּוּרֵי ח"ד.

אֲשִׁיבֶנּוּ בְּקוֹצָר: הִנֵּה בְּדָבָר אֲשֶׁר לֹא נִתְבָּרַר שְׁהוֹדַח הַבְּשָׁר בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְדַעְתִּי אֵין לָנוּ לְקַנְסוֹ. כִּי ע"פ דִּין הָאִשָּׁה נֶאֱמָנָת לומר שְׁהוֹדַח הַבְּשָׁר כַּדְקִי"ל שְׁכָל אִישׁ וְאִשָּׁה נֶאֱמָנִים עַל הָאִסּוּרִים וְכַמ"ש הַתּוֹס' רִישׁ גִּיטִין וּבִיבְמוֹת (דף פ"ח) וּבְפֶרֶט שְׁהִיָּה בְּיָדָהּ לְהַדִּיחַ.

וְגַם דְּהוּי דְרַבְּנָן וְגַם אֵין בְּהַדְחָה טוֹרַח כ"כ לְפִי מְנַהֲגִינוּ דְסָגִי רַק בְּהַדְחָה בְּעֶלְמָא ע' פְּסָחִים (דף ד') וּבַתּוֹס' שָׁם. וּבְפֶרֶט דְּהָא אָף בְּסַפְקָא אִם שְׁהָה ג"י קי"ל דְּשָׂרִי ע' סִימָן ס"ט סִי"ג וּבְחִיבּוּרֵי ח"ג סִימָן נ"ג.

וְאָף אִם לֹא הִיָּתָה הָאִשָּׁה נֶאֱמָנָת ע"פ דִּין. מ"מ אֵין לְקַנְסוֹ בְּשִׁבְלֵי זֶה שְׁהֶאֱמִין לָהּ וְלֹא יִדַע שֶׁא"נ ע"פ דִּין.

וּמָה שְׁלֹא נִיקָר תּוֹף ג"י. הִנֵּה לְפַמ"ש בְּטוֹט"ד ח"ג סִימָן קט"ו שְׁהֶאֱסוּר בְּזָה הוּא רַק כְּשִׁלָּא הַדִּיחַ בְּמִים.

א"כ לְפִי דְבָרֵינוּ שְׁהַבְּשָׁר הוֹדַח תּוֹף ג"י אֵין פֶּאן אִסּוּר. אֲכַן בְּשָׁ"ף סִימָן ס"ט סק"נ מוֹכַח דְּאִיגְרִי שָׁם כְּשֶׁהַדִּיחַ הַבְּשָׁר.

דְּהָרִי פְתַב שָׁם דְּבָדִיעֵבַד אִם נִיקָרוּ אַחַר ג"י שְׂרִי אָף לְקַדְיָהּ. וּכְבָר הַרְגִישׁ בְּזָה הַפ"ת בַּנ"צ בְּסִימָן ס"ד סִי"ח: וְנִרְאָה שְׁנַעְלַם מֵהַטוֹט"ד דְּבָרֵי הַשָּׁ"ף וְכֵן דְּבָרֵי הַתּוֹ"ח בְּכָלֵל ד' וְהַמַּנ"י שָׁם שְׁמַפְנָרֵשׁ בְּדְבָרֵיהֶם דְּאִיגְרִי אָף אִם הַדִּיחוּ הַבְּשָׁר תּוֹף ג"י.

וְגַם רְאִיתִי שְׁהֶאֱחָרוּ לֹא הַרְגִישׁוּ שְׂיֵשׁ חִילּוּק בֵּין נִיקּוּר מַחוּטֵי דָם לְנִיקּוּר מַחְלָב. וּבְלִשׁוֹנוֹת הַפּוֹסְקִים נִרְאָה שְׂיֵשׁ חִילּוּק בְּזָה.

וְלֹא אֲזָרִיף כִּינּוּן דְּבָדִיעֵבַד שְׂרִי לַכ"ע. וְגַם דְּהָא אֶפְשָׁר הַדִּיחָה אוֹתוֹ הֵיטֵב.

וּבַמַּנ"י שָׁם פְתַב דְּרַק אִם הַדִּיחוּ מְעַט אִסּוּר לְשֶׁהוֹת ג"י בְּלִי נִיקּוּר וְכִינּוּן שְׁמוֹתָר בְּדִיעֵבַד וּמַעְיָקָר הַדִּין אֵין לְחוּמְרָא זֹה יְסוּד פְּלָל כַּמ"ש בְּתַשׁוּבוֹת הַרְא"ש פְּלָל כ' ס' כ"ח וְגַם דְּאֶפְשָׁר הַדִּיחָה הֵיטֵב וְהִיָּה מוֹתָר לְכַתְחִילָהּ.

לְזָה אֵין לְהַעֲבִירוֹ רַק לְקַנְסוֹ קֶצֶת אַחֲרֵי שְׁחִבְרִי עוֹרֵר אוֹתוֹ ע"ז הִיָּה לוֹ לַעֲשׂוֹת שְׁאֵלַת חֶכֶם וְלֹא לְהַקְלֵל בְּעֶצְמוֹ: וּמ"ש מַעַכ"ת לְדוֹן שָׁאֵם הוּא ע"ה אֵין שְׂיֵיף לְחַלֵּק בֵּין חֲשׂוֹד עַל דְּרַבְּנָן אוֹ עַל דְּאוֹרֵייתָא כִּינּוּן שְׁהוּא אֵינוּ יוֹדַע שְׁהוּא דְרַבְּנָן.

לְדַעְתִּי ז"א דְּכָל כַּה"ג הו"ל לְהַפּוֹסְקִים לְפָרוּשֵׁי וְכַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"ב סִימָן ט' אוֹת ה' וְכַמוֹ גְּבִי מִיגוֹ שְׁהֶאֱמִינוּ בְּמִיגוֹ אָף דְּלֹא גְמִיר לְדַעַת הַמִּיגוֹ כַּמ"ש הַשָּׁ"ף בַּח"מ סִימָן נ"ו. וְהַסְבָּרָא י"ל דְּאָף ע"ה יוֹדַע בְּמָה שְׁמַקְלִינן לְפַעְמִים כְּשִׁשׂוֹאֵל לְהַמּוֹרָה וְכַמוֹ בְּבִשְׁרָה שְׁשָׁה ג"י שְׂיָדוּעַ שְׁמַקְלִינן בְּזָה בְּכַמָּה פְּרָטִים כְּגוֹן בְּסַפְקָא שְׁהָה וְכַה"ג.

וְרַחוּק הַדְּבָר שְׁיִשְׂרָאֵל כְּשֶׁר יְכַשֵּׁל בְּאִסּוּר דְּאוֹרֵייתָא. וְאֶקְצָר בְּזָה כִּי בְלֹא"ה פְתַבְתִּי בְּחִיבּוּרֵי שָׁם שְׁבִטְבַח יֵשׁ לְהַחְמִיר אָף בְּדְרַבְּנָן דְּהָא בְּדִיקַת הַרְיָאָה ג"כ מְדְרַבְּנָן ע"ש: וּמָה שְׁמַכְרָה בְּשָׁר מְקוֹלְקָל וְרַחֵץ אֵת הַתּוֹלְעִים דְּהוּי אוֹנָאָה הִנֵּה מְפֹרֵשׁ בְּש"ס וּבִי"ד ר"ס ב' שְׁהַחֲשׂוֹד עַל גְּנִיבָה אֵינוּ חֲשׂוֹד עַל הַשְּׁחִיטָה.

וְאָף שְׁהֶאֱחָרוּנִים כְּתָבוּ דְּהֶאֱדָנָא יֵשׁ לְהַחְמִיר בְּזָה. הִיָּינוּ רַק בְּשׁו"ב.

אָבֿל בְּקֶצֶב אִם נְבוֹא לְהַעֲבִירָם בְּשִׁבִיל אוֹנְאָה לֹא יִשְׁאַר אֶף קֶצֶב אֶחָד. וּבַעוּהוּ"ר כֹּל הַסּוֹחֲרִים נִכְשָׁלִים בְּזֶה בְּעֵתִים הֶלְלוּ וּכְמ"ש כְּנֻעַן בְּיָדוֹ מֵאַזְנֵי מֶרְמָה.

וּע"ז נֶאֱמַר וְשִׂאֲכְלוּ לְחֶמֶם טָמֵא בְּגוֹיִם. וְרַק בְּשׁו"ב הֶקְבִיעַ לְרַבִּים וּפְרִנְסָתוֹ אִינוֹ מְמֻסָּחָר. אִם אִינוֹ נִזְהָר בְּאַיִסוֹר גָּזֵל. אֲזַי וְדַאי שְׂאִינוֹ יִרְאֵה שְׂמִים כְּרֵאוֹי וְגַם בְּשׁו"ב יֵשׁ לְחֶלֶק בֵּין גְּנוּבָה לְאוֹנְאָה.

כִּי בְּאוֹנְאָה מוֹרֵי הַיִּתְיָרָא וְכִידוּעַ וְכַעֲיֵן הָא דְלֹא תַחֲמוֹד בְּלֹא דְמִי מִשְׁמַע לְהוּ וְכֵן לֹא דְלֹא תְשִׁימוֹן מִשְׁמַע לְהוּ דְקֵאֵי רַק עַל הַמְלָנָה. וְעוֹי"ל דְּהָא קִי"ל בַּח"מ סִימָן רַל"ב דְּבִדְבָר שְׂאֲפֻשָׁר לְהַבְחִינוֹ לִיכָא דִּין אוֹנְאָה.

וְהָא וְדַאי אֲפֻשָׁר לְהַבְחִינוֹ וְלִדְעַת בְּטַעַם הַבְּשָׁר וּבְרִיחוֹ וּבְמִשְׁמוּשׁוֹ וּכְמ"ש מַעֲכ"ת שְׂהַבְּשָׁר הֵיךְ נִימוֹק בְּמִשְׁמוּשׁ הַיָּד: וְע"ד שְׂרָצָה לְהַכְשִׁיל בְּאַיִסוֹר בַּל תִּשְׁקֻצוּ. נִרְאֶה דְבְּזֶה לִיכָא בַּל תִּשְׁקֻצוּ כִּינּוֹן שְׂלֵא יִדְעוּ זֶה.

וְאִין שְׂיִיף בַּל תִּשְׁקֻצוּ רַק הִיכָא שְׂמַאוּס עָלֵיו. וּכ"כ הַפְּר"ח בְּסִימָן פ"ד סַק"ב וְהִבִּיא רְאִיָּה מְהָא דְחֻלְיֵין דְּרַף ס"ז ע"ב) אֲבַלְע לִי וְנֶאֱנָא אִיכּוֹל.

וְאֶף לְהַחֲלוֹקִים שָׁם עַל הַפְּר"ח וּס"ל דְּכָל שֶׁהוּא מְאוּם לְרֹב אֲנָשִׁים אִסוֹר גַּם לְמִי שְׂאִינוֹ מְאוּס עָלֵיו. מ"מ בְּכַה"ג שְׂאִינוֹ יוֹדַע כָּלֵל מְזַה מוֹדוֹ שְׂאִין שְׂיִיף אִסוֹר בְּזֶה.

וְאֶף שְׂפִתְבַּה הַפְּר"ח בְּסִימָן קט"ז סַק"א דְּהִנְהוּ דְּחֻשִׁיב שָׁם דְּאִסוֹר מִשׁוּם מִיאוּס אִסוֹר לַכ"ע. הִינְנוּ מִשׁוּם דְּהִנְהוּ מְפֻנְרִשִׁים בְּש"ס שְׂאִסוֹרִים מִשׁוּם שְׂקִץ וּמִשְׁמַע שְׂאִסוֹר לַכ"ע מִשׁוּם דְּמִי שְׂאִינוֹ מְאוּס עָלֵיו בְּטִלְהָ דְעַתּוֹ.

אָבֿל בְּשָׁר מוֹסְרָח אִינוֹ מְפֻנְרֵשׁ שְׂיֵשׁ בְּזֶה בַּל תִּשְׁקֻצוּ. וְע' תו' מ"ק (דְּרַף י"א ע"א) שְׂפִתְבוּ דְדַגִּים סְמוּךְ לְהַסְרַחְתֶּם הוּי סַפְנָה לְאֹנְכְלָם.

וְלֹא הִנְכִירוּ שְׂיֵשׁ בְּזֶה אִסוֹר בַּל תִּשְׁקֻצוּ. אֶף י"ל דְּעַדִּיפָא מִינְהָ נְקֻטוּ.

וְגַם דַּב"ת י"ל דְּלִיכָא רַק אַחַר שְׂנִסְרָחוּ. וְעַכ"פ נִרְאֶה דַּבְנ"ד לִיכָא ב"ת.

וְע"ל סִימָן א' דְּהָא דְמַאֲנֵס תְּלוּי בְּדַעַת הָאָדָם הָאוֹכְלוֹ. וְאֶף שְׂפִתְבַּה הַדַּע"ק סִימָן ט"ו דְּאִפְרוּחִים שְׂלֵא גְדֻלָּה נּוֹצְתָם י"ל שְׂאִסוֹר לְהַאֲכִילָם לְמִי שְׂאִינוֹ יוֹדַע זֶה מִשׁוּם לֹא פְלוּג.

י"ל דְּהִינְנוּ מִשׁוּם שְׂדִין זֶה נִזְכָּר בְּש"ס דְּרַאב"י ס"ל דְּכָל שְׂלֵא נִפְתָּחוּ עֵינֵיהֶם אִסוֹרִים מִשׁוּם שְׂקִץ. וּקְצַת פּוֹסְקִים כְּתָבוּ שְׂהַמְחִמִּירִים עַד שְׂיִגְדְּלוּ הַנּוֹצְוֹת ס"ל כְּרַאב"י ע"ש בְּאַחֲרוֹנִים.

וְלִזְנָה רוֹצָה הַדַּע"ק שָׁם לּוֹמַר דְּאִסוֹר בְּכָל גְּוֹנְגֵי וְכַעֲיֵן מ"ש הַפְּר"ח בְּס"ס קט"ז וּכְמַש"ל. וּבְאַמַּת חוֹלְקִים שָׁם אִיזָה אַחֲרוֹנִים עַל הַדַּע"ק בְּזֶה וְגַם הַדַּע"ק בְּעַצְמוֹ לֹא הִחְלִיט כֵּן וּכ"נ עֵיקָר לַעֲנ"ד.

וְעַכ"פ בְּנ"ד אִין לְהַעֲבִירוֹ בְּשִׁבִיל זֶה. וְגַם דְּלֹא מִשְׁמַע לְאִינְשֵׁי אִסוֹר בְּכַה"ג וְרֹב הַהֲמוֹנִים אִין יוֹדְעִים כָּלֵל אִסוֹר זֶה: וְע"ד שְׂבֻשָׁר מוֹסְרָח יֵשׁ בּוֹ חֲשֵׁשׁ סַפְנָה לְאֹכְלוֹ.

ועכ"פ רצה להכשיל באיסור דהא חמירא ספנתא מאיסורא. הנה כ"כ התוס' במ"ק (דף י"א) דדג מוסרח הוי ספנה.

ומשמע דה"ה בשר וכן איתא בשבת (דף קכ"ח ע"ב) דבשר מוסרח אינו ראוי לאדם ע"ש ברש"י ותוס' דה"ה בשר. אכן לדעתי אין זה נקרא אכילת איסור.

רק שיש לדונו פנותן סם המנות לחבירו. ובזה אינו נעשה חשוד לאיסור גבילה וטרופה דאף הורג נפש לא מצינו שיהא חשוד לכל התורה.

ורק בעובד עכו"ם ומחלל שבת קיי"ל ביו"ד סימן ב' וסימן קי"ט שחשוד על כה"ת. אבל בשאר איסורים אינו נעשה חשוד רק לאותו דבר ואף באיסורי אכילה אינו חשוד מאיסור אחד לאיסור אחר כדאי' בבכורות (דף ל').

ומכ"ש ה"כא שאין זה דבר איסור עצמי. רק מצד ספנה.

ואם הנה יודע איזה רפואה לזה. ודאי דמותר לאכלו וע' סנהדרין (דף ע"ז ע"ב) גבי זרם חץ וסמנים בידו ועוד דאינו ודאי ספנה רק חשש ספנה.

ונראה שזהו טעם הלבוש סי' קט"ז שכתב דכל הנהו שאסור משום ספנה הוא מדרבנן ותמהו עליו האחרונים וע' תב"ש סי' י"ג סק"ב. ולענ"ד הדין עמו דכל הנהו אינם ודאי ספנה רק חשש.

וכמו גילוי דהוי רק מדרבנן בשביל חשש שמא שמה ממנו נחש. ואף שיש לזה חזקת היתר וגם שתיית נחש אינו מצוי כ"כ.

מ"מ החמירו חז"ל בחשש ספנה יותר מבאיסור פדאיתא בחולין (דף ט' ע"ב). וכ"כ התוס' בביצה (דף ו') ד"ה והאידידא דאיסור גילוי הוי רק מדרבנן וכ"כ כמה פוסקים.

ועוד נראה דב"ד י"ל שלא היו באים כלל לידי ספנה פי' היו מרגישים תיקוף שהבשר מוסרח ולא היו אוכלים אותו וגם פי' בארתי בחיבורי ח"ג ס"ס מ"א שאין לדונו כחשוד רק כשכבר נאכל על ידו דבר איסור ע"ש.

ובב"ד לא נאכל עדיין. וגם דבלא"ה אין האיסור ידוע כ"כ וקיל להו לאינשי למפור בשר פזה וכדקיי"ל בבכורות (דף ל') ובש"ע סי' קי"ט שהעיקר תלוי אם חמור האיסור בעיני ההמון: ואשר דקדק מעכ"ת מדברי האחרונים שנתקשו בלשון המושג מותרת משום טריפה ואסורה משום ספנה.

ולא כתבו לחלק לענין הטבח שמכר הבשר. הנה די לנו אם נדקדק בן בדברי הראשונים.

ולא באחרוני אחרונים. וגם בש"ס פדדדיקין כה"ג משני חדא מיגו תרי ותלת טעמי נקוט ע' יבמות (דף מ"ח): ולכאורה י"ל דכיון שחשוד למפור בשר שיש בו חשש ספנה.

אסור לקנות ממנו בשר שמא ימפור עוד הפעם בשר פזה. ואף שאינו חשוד על טריפות וכמש"ל.

מ"מ הרי הוא חשוד על מכירת בשר מוסרח. ולפ"ז נימא שיהא אסור למפור כל דבר שמא ימפור דבר שיש בו איזו ארס וכידוע שמצוי בעתים הללו ולפ"ז נימא דה"ה כשמתברר שחונני או אופה מכר דבר שמעורב בו דבר המזיק יהא אסור ליקח

ממנו וכדוע שמוציא שמערכים במיני משקים ומיני מאכל דברים המזיקים לבריאות כמו
מה שנקרא סאחמורין ומי סיד ועוד פאלה.

ולפי"ז נבוא לפרסם האנשים העושים זה. ומוכן המכשול הגדול שיכול לצאת מזה.

ולזה נראה כמש"ל דלא מיקרי חשוד. משום שאינו רק חשש ספנה.

והמוכרו אין זה בשביל שמתרצה להכניס את חברו בספנה. רק שחושב שבאופן כזה
לא יהי ספנה להאכלו או השותהו.

וכאשר באמת רוב פעמים אינו מזיק כלל. והרי אף במוכר או אוכל טריפות אם ידוע
לנו שהיה שוגג אינו נעשה חשוד.

ודי לנו להזהירו שיידע שאסור למפור דבר כזה. וגם כבר כתבנו שיותר קרוב שלא יבוא
לידי ספנה כי תיקף פשיטתחילו לאכול ירגישו שהוא מוסרח.

ואם בכ"ז יאכלו הבשר הרי הם מתחייבים בנפשם שאוכלים בשר מוסרח. ואין המוכר
אשם בזה ורק בדבר שמפורש בש"ס שאסור וכמו גילוי דהוי תקנת חז"ל אם נחשד
למפור דבר כזה.

הו"ל חשוד על אסור דרבנן אבל בנ"ד שאין בזה תקנת חז"ל אין שייך לקוראו חשוד
וכמש"ל: והנה ראיתי שמעכ"ת הביא קושית הב"ש וההפלאה על רש"י בכתובות (דף ס'
שפירש דלהכי דם שפין השינים מוצצו משום דליכא דחזי ליה.

דהא קי"ל דכל שאסור משום מה"ע אסור אפילו בחזרי חזרים. ותירץ הב"ש דהטעם
שמה יפלו המחיצות.

ובכפיו לא שייך זה. וז"א דהא אף במקום שאין מצויים בנ"א אסור ג"כ משום מה"ע.

ואף בשבת שאין לחוש שמה יבואו בנ"א חוץ לתחום. ולדעת י"ל בזה דהנה בכריתות
(דף כ"א) פירש"י הטעם משום דהוי כמחנך ואין תורת דם עליו וקשה ל"ל פירש"י
כמו בכתובות.

ונראה דרש"י ס"ל כר"נ גאון שפוסק דלא כרב משום דסתם משנה בשבת (דף קמ"ו)
דלא כרב. וכן דעת הי"מ בתו' שבת (דף ס"ה ע"א) וע' תו' חולין (דף מ"א ע"א) בזה.

ולזה מפרש בכתובות אליבא דהלכתא שהטעם משום דליכא דחזי ליה. אבל בכריתות
איירי שם אליבא דרב ע"ש.

ורב הא ס"ל דאסור בחזרי חזרים. ולזה הוכרח לפרש הטעם משום שהוא מחנך.

ומה שלא פי' בכתובות ג"כ משום מחנך. נראה דהנה בעירו בין (דף צ"ט) מיימי פלוגתא
דתנאי ברוך פשנתלש בפיו דר' יהודה ס"ל שם דהוי כתלוש ור"מ ס"ל דהוי כמחנך
ע"ש.

ולזה פירש בכתובות באופן דא"ש אף למ"ד דהוי כתלוש. ובכריתות דאיירי לרב הוכרח
לפרש משום מחנך.

וַיֵּשׁ לְדוֹן בְּזֶה דְתַלּוּי בְּהָא אֵי הָעוֹמֵד לְבָצוֹר כְּבָצוֹר דְּמִי. וְע' ב"ק (דף נ"ט ע"ב) דְרַב ס"ל דְּהוּי כְּבָצוֹר וְע"ש בְּתו'.

וְע' שו"ת רעק"א סי' כ' שְׁדָן דְרוּק הוּי כְּמִתְחַבֵּר. וּלְפָלֵא שְׁלֵא הִרְגִישׁ מְהָא דְעִירוּבִין (דף צ"ט) וְרַש"י פְּרִיתוֹת (דף כ"א) שְׁהִזְפִּירוּ.

אֲכַן יֵשׁ לְפָרֵשׁ פְּנוּנֵת רַש"י בְּכְרִיתוֹת דְּכִינּוֹן שְׁהִיָּה מְחַבֵּר אֵין לְחוּשׁ לְרוּאִים דְּהָא הִפְלִ יוֹדְעִים שְׁהוּא דָם אָדָם שְׁהִרִי מְצָצוּ מִן הַמְּחַבֵּר לְאָדָם. וּבִמְק"א הָאֲרַכְתִּי בִּס"ד בְּסוּגְיָא דְעִירוּבִין הִנְ"ל וְאִכ"מ.

וּבב"ש סי' ל"ז פְּתַב לִיִּישׁב פִּירַש"י דְּכִינּוֹן דָּם אָדָם אַף כְּשִׁפְרִישׁ הוּי דְרַבְּנָן. לְזֶה שְׁרִי אִם לִיכָא דְחִזִּי לִיה וּכְמ"ש הִתּו' בְּכְתוּבוֹת (דף ס') ד"ה מְמַעְכָּן, וְהוּא תְּמוּהָ דְּהָא פִּירַש"י בְּהִדְיָא בְּכְתוּבוֹת שְׁם שְׁהִתְשֵׁשׁ הוּא שְׁיִסְבְּרוּ שְׁהוּא דָם בְּהִמָּה.

וְשֵׁם מְיִתִי זֶה מִפִּירַש"י בְּכְרִיתוֹת. וְתַמְהִנִּי דְּהָא בְּכְתוּבוֹת פִּירַשׁ כֵּן וְלֹא בְּכְרִיתוֹת וּכְמַש"ל: עכ"פ בנ"ד נִרְאָה שְׁאֵף שְׁאֵין לְהַעֲבִירוּ לְגַמְרִי ע"פ ד"ת בכ"ז פִּינּוֹן שְׁנִיכָר שְׁהַקָּצֵב הִזָּה הוּא קַל הַדְּעַת.

וְהוּקַל בְּעֵינָיו לְהוֹנוֹת אֲנָשִׁים וְלִמְפֹרֵר דְּבָר הַמְזִיק. רֵאוּי שְׁיִקְנִס ע"י מַעַכ"ת כְּפִי רֵאוּת עֵינָיו אִם בְּאֵיזָה סִף לְצַדִּיקָה אוּ בְּאִנְפֵן אַחַר לְמַעַן יִדַּע לְהַזְהֵר לְיָמִים יְבוֹאוּ: סִימָן סג ע"ד אַחַד שְׁשֹׁכֵר מַעֲכוּ"ם בֵּית חֲרוֹנֶשֶׁת שְׁקוֹרִים גְּסָאֲרִינָא.

אֲשֶׁר יוֹצְקִים שְׁם מְכַוְּנוֹת שׁוֹנוֹת. וְשׁוֹכֵר זֶה הַשְּׁפִירוּ בְּשִׁטְר לְהַעֲפוּ"ם הַבַּעַל מְלָאכָה בְּבִיחַח"ר הִנְ"ל.

כְּדִי שְׁיִוְכְלוּ לַעֲשׂוֹת שְׁם בְּשַׁבַּת. וְהַשְּׁטֵר נַעֲשֶׂה כְּנֹסַח שְׁבָשׁו"ת דְּבָרֵי חַיִּים.

וְשֵׁם יוֹצְקִים ג"כ צֵל' וְצוֹרֵת אָדָם שְׁקוֹנִים הַעֲפוּ"ם לְהַעֲמִידָם עַל קְבָרֵיהֶם. וְאֵת כּו' כּו' וְצוֹרֵת אָדָם הִנְ"ל צוֹבְעִים ג"כ וְקוֹדֵם הַצְּבִיעָה לֹא נִחְשָׁב כָּלֵל.

וּמְלָאכַת הַצְּבִיעָה אֵינָה שְׁיִיכַת לְהִישָׁרְאֵל כִּי הַעֲפוּ"ם הַמְשַׁפֵּיר הַתְּנָה עִם הִישָׁרְאֵל הַשׁוֹכֵר שְׁמְלָאכַת הַצְּבִיעָה שְׁיִיכַת לוֹ לְבַדּוֹ. וּבִשְׁטֵר שְׁכִירוֹת שְׁהַשְּׁפִיר הִישָׁרְאֵל לְהַעֲפוּ"ם נִתְבָּאֵר שְׁהִישָׁרְאֵל מִתְחַיֵּב לְהַלוֹת לְהַעֲפוּ"ם כְּסָף לְצָרְכֵי הָעַסְק הַזֶּה.

וְנִסְתַּפֵּק מַעַכ"ת אִם מְוֹתֵר לַעֲשׂוֹת שְׁם כּו' כּו' וְצוֹרֵת אָדָם. וְאִם מְוֹתֵר לְהִישָׁרְאֵל לְתַת כְּסָף לְצָרְכֵי עַסְק זֶה.

וְהָאֲרִיף מַעַכ"ת בְּדְבָרִים גְּכוּנִים וַיִּשְׁרִים וְחִפְץ לְדַעַת דְּעַתִּי בְּזֶה. וְאֲשִׁיכְנוּ בְּקוֹצֵר לְפִי מִסַּת הַפְּנָאִי כְּעַת: הִנֵּה מ"ש צוֹרֵת אָדָם לֹא נִתְבָּאֵר אִם הוּא צוֹרֵת אָדָם בְּעֵלְמָא אוּ צוֹרֵה שְׁעוֹבָדִים לָהּ.

וְאִם הוּא צוֹרֵת אָדָם בְּעֵלְמָא פְּשׁוּט שְׁאֵין כָּאֵן חֲשָׁשׁ. דְּהָא אֵינוּ רַק אִיסוּר דְּרַבְּנָן כְּשִׁנְעֵשֶׂה ע"י עֲפוּ"ם כְּדֵאִיתָא בִּר"ה (דף כ"ד ע"ב) וּבְתו' שְׁם.

וּבְדְרַבְּנָן שְׁרִי הַעֲרָמָה כְּדֵאִיתָא בְּשַׁבַּת (דף קל"ט) וּבְכַמְהָ דְּוֹכְתִי. וְגַם דְּהִכָּא אֵינוּ מְצוּנָהוּ בְּפִירוּשׁ לַעֲשׂוֹתוֹ.

רַק מַעֲצָמוֹ עוֹשֶׂה כֵּן הַבַּעַל מְלָאכָה. וּמְשׁוּם דְּאִיסוּר לְהַשְׁהוֹת אֵין חֲשָׁשׁ.

דהטעם הוא משום חשדא שפעשה עפוי"ם לעצמו כדאיתא שם. והכא לא שינה זה. כי ידוע שעושים זה בבית התרונות. וגם דהא אינו משהה אותו רק עד שיזדמן לו למכור. וכעין הא דאיתא בב"ק (דף פ') שמתר להשהות בהמה דקה עד יום השוק למכרה. וע' ישועות יעקב ס"ס קמ"א שביאר דכמה פוסקים לא ס"ל סברא דחשדא: אכן אם הוא צורה שעושים לשם עפוי"ם.

הוי איסור דאורייתא שנהנה מדמי עפוי"ם. וגם יש לדון דהא עכ"פ אף אם גזון את השכירות להעפוי"ם לשכירות גמורה מ"מ ודאי שכל העסק הוא ממוןשפן ומשונעבד להישראל בעד הכסף המגיע לו.

וא"כ הוא נהנה מהעפוי"ם במה שגובה את חובו ממחיר העפוי"ם. ואולי כתוב מפני כן בהשטר שכירות וכן אני נוהג פשמוזמן לידי לכתוב שטר כזה [אף שאני נמנע מזה בכל האפשרות כי ע"י הערמות כאלה בטלו בעו"ה כל דיני התורה.

ועל כגון זה אמרו בב"מ (דף ס"א ע"ב) שתולה מעותיו בעפוי"ם. אף בשעה"ד וצנרף גדול אני מסדר כתב כזה] ושו"ת דברי חיים אינו נמצא פה.

וכן קיי"ל בע"ז (דף ס"ד) ובשו"ע ס"ס קל"ב שאם א"ל העפוי"ם המתן עד שאמכור עפוי"ם ואביא לה מעות אסור להישראל דהוי רוצה בקיומו ואף דאיסור רוצה בקיומו הוי רק מדרבנן כדמוכח התם שהקילו בזה בירושת הגר ע"ש.

מ"מ הוא אסור. ואין מועיל לזה הערמת השכירות: ולכאורה יש לדון בזה ע"פ מה דאיתא בע"ז י"ט ע"ב) דעפוי"ם לא מיתסרא רק במכוש אחרון וא"כ הכא כל עוד שלא נגמרה לא נאסרה.

נהרי כתב מעכ"ת שכל עוד שלא צבעה אינו פלוי. וא"כ הוי עשיית הצורה בהיתר. ורק נאסרה בעת הצביעה. וא"כ כבר נתחייב העפוי"ם להישראל בעד העפוי"ם קודם הצביעה כדאיתא בע"ז בסוגיא שם שמתר ליקח שקרו לבד משפר מכוש אחרון. והכא שייכת הצביעה להעפוי"ם. כמ"ש מעכ"ת במקתבו.

ולזה אם עושים שם הצורות עבור עפוי"ם שמבקשים לעשות עבורם יש לדון שמתר לקבל מחירם. דהא העפוי"ם נתחייב תיכף בעת שנעשה הצורה קודם הצביעה ועכ"פ קודם מכוש אחרון.

ואז עדיין לא נאסרה ועמ"ש התו' בע"ז (דף י"ט ע"ב) לבאר שאין לאסור כל השקר בשביל שקר כמ"ש"פ של המכוש האחרון. וגוף קושית התו' שם צ"ע.

דלמה יהא שקרו אסור. תיסקי ליה בהשלקת שיווי מכוש אחרון לים המלח. דהא גוף המזון אין בו איסור רק שאסור לו ליהנות מזה. וסגי בהשלקה לים המלח ואכמ"ל בזה] וממילא יוכל לגבות מהעפוי"ם אף אחר שפבר צבעו את הצורה.

אכן אם עושים הצורות למכור למי שיזדמן. אין צד להקל בשביל סברא זו. דהא כשנגמרה הצורה נאסרה כולה. ואסור לקבל את דמיה.

דְּהוּי רוּצָה בְּקִיּוּמוֹ וּכְמִשׁ"ל. וּבִפְרָט אֵי נִימָא שְׁהַשְׁכִּירוֹת לְהַעֲפוֹ"ם הָיוּ רַק הַעֲרָמָה דְּאִסּוּר
דְּהוּי הַעֲרָמָה בְּדַאֲרִינְיָתָא.

דְּמְכִירַת הַצּוּרוֹת הַגְּמוּרוֹת הָיוּ אִיסּוּר דְּאִוּרִינְיָתָא: אֲבָל בְּאַמַּת נִרְאָה דְּלֹא מִיקְרִי בְּכַה"ג
רוּצָה בְּקִיּוּמוֹ. דְּהָא פְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים וְהוּבְאוּ בִּשׁ"ע ס"ס קל"ב דְּהֵינּוּ רַק אִם אֵין לוֹ מְקוֹם
אַחַר מְמַה לְגַבּוֹת חוּבוֹ.

אֲבָל אִם יֵשׁ לוֹ מְקוֹם אַחַר לְגַבּוֹת חוּבוֹ שְׂרִי. וְהָא בְּנ"ד פְּתַב מֵעַכ"ת שְׁעִיקַר מְלֹאכְתָּא
בֵּית הַחֲרוֹנְשֵׁת הֵיא הוּא לְעִשְׂיָת מְכַוְּנוֹת.

וּמְלֹאכְתָּא הַצּוּרוֹת הוּא רַק טְפַל. וְנִרְאָה מְזַה אֲשֶׁר יִסְפִּיק לְהִישְׁרָאֵל דְּמִי הַמְּכַוְּנוֹת וְשְׂאָרֵי
דְּבָרִים.

וּדְמִי הַצּוּרוֹת יִסְפִּיקוּ לְצָרְכֵי תַשְׁלוּם הַעֲפוֹ"ם עוֹשֵׂה הַמְּלֹאכָה. וְאִף דְּגַבֵּי שְׁוֹתְפִים אִיתָא
בְּע"ז (דָּף ס"ד) שְׂאָסוּר לְחַלּוֹק הָיְתָר נֶגְדַ עֲפוֹ"ם.

וְרַק בִּירְוִשֵׁת הָגַר הַקָּילוּ פְּדִי שְׁלֹא יִחְזוֹר לְסוּרוֹ. הֵינּוּ רַק שָׁם שְׁבַתְחִילַת הָעֶסֶק יֵשׁ לוֹ
חֵלֶק בְּהַעֲפוֹ"ם וַי"נ.

וְאִם לֹא הָיוּ שָׁם הַעֲפוֹ"ם וְהֵי"נ הָיוּ מְחַלְקִים אֶת הַהֵיְתָר בֵּין שְׁנֵיהֶם. וְעַתָּה כְּשֶׁהַעֲפוֹ"ם
שְׁוֹתְפוּ לְוַקַּח אֶת הַע"ז וְהֵי"נ הִישְׁרָאֵל לְוַקַּח לְעַצְמוֹ אֶת כָּל הַהֵיְתָר.

וְכֵן בִּירְוִשֵׁת הָגַר אֲבָל בְּנ"ד לֹא מִיקְרִי רוּצָה בְּקִיּוּמוֹ מַה שְׁיִכּוֹל הַעֲפוֹ"ם לְגַבּוֹת שְׂכַר
מְלֹאכְתּוֹ מֵהַע"ז. דְּאִטּוּ הַמְּלִנְהָ לְכַוְּמָר לְעַפּוֹ"ם שְׁפָרְנָסְתּוֹ הוּא מַה שְׁעוֹבֵד עֲפוֹ"ם נִימָא
שְׂאָסוּר לְגַבּוֹת מְמַנּוּ שְׁהָרֵי רוּצָה בְּקִיּוּם הַעֲפוֹ"ם.

כִּי אִם לֹא הָיְתָה הַעֲפוֹ"ם לֹא הָיָה לְהַפְנוֹמָר מְמַה לְהַתְפָּרְנָס. וְהָיָה צָרִיף לְהוֹצִיא אֶת נְכָסָיו
עַל פְּרָנְסָתּוֹ.

וְלֹא הָיָה לוֹ מְמַה לְגַבּוֹת. וּמַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם שְׁמַלּוּיִם לְהֵם וְגוֹבִים מֵהֶם.

וְכֵן מְוַזְכָּר בְּפּוֹסְקִים בְּכ"מ שְׁמַלּוּיִם לְפּוֹמְרִים. וְעַכְצ"ל דְּכִינּוּן שְׁעִיקַר סְמִיכַת גְּבִיּוֹתוֹ הוּא
עַל נְכָסֵי הַכּוֹמָר לְעַפּוֹ"ם.

רַק שְׁשֻׁכְרוּ שְׁמַקְבֵל מֵעַפּוֹ"ם גּוֹרֵם שְׁלֹא יִצְטָרֵף לְהוֹצִיא נְכָסָיו לְצָרְכֵי עַצְמוֹ הָיוּ כְּזוּז"ג
דְּשְׂרֵי בְּאִיסּוּרֵי הַנְּאָה: וְעוֹד נִלְע"ד לְדוֹן בְּגוּף הַדְּבָר דְּאִף דְּקִי"ל דְּעַפּוֹ"ם שְׁל עַפּוֹ"ם
אִסּוּרָה תִּיכְף מְשַׁעַת עֲשִׂיָּה וְלֹא בְּעִינּוּ שְׁתַּעֲבַד.

הֵינּוּ רַק כְּשֶׁעוֹשֵׂה הַנְּכָרֵי הַעֲפוֹ"ם לְעַצְמוֹ. אֲבָל מִי שְׁעוֹשֵׂה צוּרוֹת לְמְכִירָה אִינְהָ נְאָסְרַת
עַד שְׁיִקְנֶה אוֹתָהּ עַפּוֹ"ם אַחַר.

וַיִּיחַד אוֹתָהּ לְעַבְדָּהּ. וְכַעֲיִן הָא דְּאִיתָא בְּפִסְחִים (דָּף ל"ח) גְּבִי לְחַמֵי תוֹדָה שְׁהָיוּ עוֹשִׂין
לְמַפּוֹר בְּשׁוּק.

וְאִם לֹא מְצָאוּ לְמַפּוֹר הָיוּ אוֹכְלִין אוֹתָן בְּחוּלִין כִּי לֹא הָיָה עֲלֵיהֶם שׁוּם קְדוּשָׁה. וְהֵ"נ
לְהַבְדִּיל בֵּין טל"ט לֹא חָל עֲלֵיו שָׁם עַפּוֹ"ם כִּינּוּן שְׁלֹא נִתְיַחַד עַדִּינּוּ לְזָה.

אכן ז"א דזה שייך רק פשאפשר להשתמש בו לתשמיש אחר. אבל בנ"ד נדאי לא
שתמשו בצורות הללו לצורך ענין אחר.

ועוד דהא איתא בתוספתא דכלים ב"מ ספ"א שאנמן העושה זגין לבהמה ולדלתות אזלינן
ביתר רובא ואם רובם קונים לבהמה טמאים עד שיפרישם לדלתות וכ"פ הרמב"ם בפ"ח
מה' פלים. הרי שתלוי בדעת רוב הקונים והוי פנתיחד לזה.

וכן בנ"ד הרי כל הקונים קונים זה רק לעפ"ם (ושם יש לפרש התוספתא קצת באופן
אחר ואכמ"ל בזה וע' נו"ב חיו"ד סי' קל"ז ובחיבורי ח"ב סי' ס"ד): אכן נראה להקל
בנ"ד מצד אחר דממ"נ אם נתפוס שהשכירות שהשכירו להעכו"ם הוא שכירות גמורה
הרי כבר בארנו דשרי בכה"ג דלא מיקרי זה רוצה בקיומו ואי נימא דלא הוי שכירות.

א"כ הוי עכו"ם של ישראל ועפ"ם של ישראל אסורה רק לכשתיעבד. וא"כ כל זמן
שלא נעבדה אינה נאסרת.

ואף שעושה אותה על דעת שיקנו עפ"ם לעבדה. בכ"ז הא גזה"כ הוא דשל ישראל אין
אסורה רק משתיעבד כדאיתא בע"ז (דף נ"ב).

ואין זה מטעם שישאל אפ"ר שלא יעבדה: ולכאורה יש לפקפק בזה דכיון דהבעל
מלאכה הוא עפ"ם א"כ אסורה במעשיו כיון שעפ"ם של עכו"ם אסורה מיד. דהא ע"י
מעשה יכול לאסור אף שאינו שלו כדאיתא בע"ז (דף נ"ד).

אבל ז"א דזה שייך פשעושה בה מעשה ובמעשה זו עובדה. אבל הכא ע"י מעשה זו
מייחדה לעפ"ם.

נזה לא מהני בשל אחרים. וכדאיתא בב"ק (דף ס"ו ע"ב) דרק מצד שקונה הגזלן בשנינו
מעשה לזה מהני לענין טומאה מה שמייחד הדבר.

אבל אי לא קני לא מהני מעשה בשל אחרים. והכא בנ"ד אינו מכנין לקנות ולגזול רק
עושה בתורת פועל.

ואי נימא שעושה על דעת עצמו בשביל שטר השכירות שעשה עמו הישראל. א"כ הדר
דינא דהוי שלו לגמרי וכמש"ל.

ואין לדון בנ"ד שייאסור כיון דניחא לישראל שיהא עפ"ם שהרי רוצה שיקנום נכרים
לעפ"ם. וכדאיתא בע"ז (דף מ"ו) דהיכא דגלי ישראל דעתא דניחא ליה יכול נכרי
לאוסרה אף שאינה שלו.

ז"א דשם אוסרה הנכרי בהשתחוואה יעו"ש אבל לא במה שמייחדה לעפ"ם. דהרי גם
הישראל מייחדה לעפ"ם ובכ"ז אינה נאסרת עד שתיעבד דהוי גזירת הכתוב.

וגם דהא בנ"ד אין הישראל מגלה דעת דניחא ליה שיעבדו עפ"ם כי בנדאי רוצה
שתעקר עפ"ם מפל העולם. רק ניחא לו שיקנו סחורה שלו.

וגם אין לדון בנ"ד מצד אנמן קונה בשבח פלי דמ"מ הוי עפ"ם של ישראל ואין נאסרת
עד שתיעבד. ואף בעפ"ם משותפת לישראל ולנכרי נראה שאינה נאסרת עד שתיעבד.

וגם דהא דקונה בשבח פלי אינו מוסכם. וגם די"ל דזה שייך רק בישראל ולא בנכרי.

וַיֵּשׁ לְהֶאָרִיף אֶבֶל אֲנִי טְרוֹד גְּדוֹל כָּעֵת וַאֲ"א לִי לְבָאֵר כֹּל פֶּרֶט עַל מְכוֹנוֹ: וּבְעֵינֶיךָ הַדְּבָר
נִלְעַ"ד שְׁפִינָן שְׁאֵנו תּוֹפְסִים הַשְּׂכִירוֹת לְשְׂכִירוֹת גְּמוּרָה לְעִנְיָן שְׁבֵת מְמִילָא הֵנִיא שְׂכִירוֹת
לְעִנְיָן כֹּל הָאִסּוּרִים.

וְאִף שִׁ"ל דְּלְעִנְיָן שְׁבֵת שְׁאֵנִי דְסָגִי בְּהַפְקָר בְּדֵאִיתָא בְּשַׁבַּת (דָּף י"ח). וַאֲ"כ י"ל דָּאִף
דְּאֶפְשָׁר שְׁהַנְּכָרִי לֹא סְמָכָא דַּעְתּוֹ וְאִינוּ חִפְזֵי לְקִנּוּת.

וְאִף שְׁפָתוֹב בְּשִׁטְר שְׁקוּנָה תִּיכְרָף אִף שְׁלֹא נַעֲשֶׂה כְּחֹק הַמְּמַשְׁלָה. שַׁע"פ דִּין מְהֵנִי תְנֵאִי
בְּזָה וְכִדְאִיתָא בְּקִדּוּשֵׁי (דָּף כ"ו) דְּבַהֲתַנָּה סְמָכָא דַּעְתּוֹ.

מ"מ הָכָא מוּבָן הַדְּבָר שְׁאִינוּ חוֹשְׁבִים זֶה לְשְׂכִירוֹת גְּמוּרָה וְאֵנָּה סְהֵדִי דְלֹא סְמָכָא דַּעְתּוֹ. וְהֵנִי
כְּאִנְדְּנָא שְׁגָלוֹי לְכֹל הָעוֹלָם דְלֹא שְׁיִיף לֹמֵר בְּזָה דְּהֵנִי דְּבָרֵינוּ שְׁפַלְבֵּי וְכַמ"ש הַתּוֹ' בְּגִיטִין
(דָּף ל"ב).

וְנִהִי שְׁהִישְׁרָאֵל אֶמְרִינָן דְּגַמְר וּמְקַנֵּי מִשּׁוּם אִסּוּר שְׁבֵת. מ"מ הָעֶפּוֹ"ם אִינוּ קוֹנְהָ.

וְלִזְנֵה י"ל דְּהֵנִי כְּהַפְקָר וְכִדְאִיתָא בַּב"ב (דָּף נ"ד) שְׁאֵם הַנְּכָרִי מְקַנְה לְיִשְׂרָאֵל וְהִישְׁרָאֵל
לֹא סְמָכָא דַּעְתּוֹ הֵנִי כְּהַפְקָר. וְזֶה מְהֵנִי לְעִנְיָן שְׁבֵת וְחִמְזֵי וּבְכוּר כְּמַפְנֵרֶשׁ בְּתוֹסְפָתָא הוּבְאָה
בְּפוֹסְקִים אֶבֶל בְּשִׁטְר אִסּוּרִים לֹא מְצִינּוּ דִּין הַפְקָר וּמ"מ י"ל דָּאִף גְּבִי שְׁאָר אִסּוּרִים
מְהֵנִי הַפְקָר דְּהָרִי אִין הַנְּכָרִי עוֹשֶׂה בְּשֵׁל יִשְׂרָאֵל.

רַק בְּשֵׁל הַפְקָר. וְאִינוּ זוֹכֵה בּוֹ כִּינּוּן שְׁאִינוּ מְכוּנִין לְזַפּוֹת.

וְגַם כְּבָר הָאָרִיף הַח"ס ס"ב שְׁהַעֲיָקָר דְּמְכִירָה זֶה מְהֵנִי אִף בְּדֵאוֹרֵייתָא (וּבְגוּף הַדְּבָר
יֵשׁ לְדוֹן אִם שְׁיִיף הַפְקָר בְּשְׂכִירוֹת שְׁאִין גּוּף הַדְּבָר שְׁלוֹ וְאִכְמ"ל בְּזָה): וְרֵאִיתִי שְׁמַעְכ"ת
כְּתִב לְחַוֵּשׁ בְּזָה שְׁהִישְׁרָאֵל רוֹצֵה שְׁהַשְּׂכִירוֹת תְּהִי רַק עַל יְמֵי הַשְּׁבֵתוֹת וְלֹא עַל יְמֵי
הַחֹל לְדַעְתִּי אִין לֹמֵר כֵּן.

דְּכִינּוּן שְׁבִשְׁטֵר כְּתוּב שְׁמַשְׁפִּיר לוֹ לְגַמְרֵי אִיף אֶפְשָׁר שְׁתֵּהֵא הַשְּׂכִירוֹת לְחֻצְאִין. וְגַם דְּהָא
הַנְּכָרִי שְׂכָר עַל כָּל הַיָּמִים.

וְאִיף יְכוּל הַיִּשְׂרָאֵל לֹמֵר שְׁהַשְּׂכִירוֹת יֵהֵא רַק עַל שְׁבֵתוֹת וְהַעֲיָקָר דְּהֵנִי שְׂכִירוֹת גְּמוּרָה
כַּמְש"ל: הַיּוֹצֵא מְדְבָרֵינוּ לְדִינָא דְּבַנ"ד א"צ לְהִישְׁרָאֵל לְמַחֲזוֹת בְּיַד הָעֶפּוֹ"ם הָעוֹשֶׂה בְּבֵית
הַחֲרוֹשֶׁת צוּרוֹת אֲדָם לְמוֹכְרוֹ וּמְתָר לוֹ לְקַבֵּל מְהַעֲפוֹ"ם דְּמִיָּהוּן.

רַק שְׁהִישְׁרָאֵל לֹא יִצְנֶה לוֹ לַעֲשׂוֹתָם וְלֹא יַעֲסוֹק בְּמְכִירָתָם. דְּזֵה הֵנִי עַכ"פ רוֹצֵה בְּקִיּוּמוֹ:
סִימָן סד ע"ד הַשׁו"ב שְׁפָא לְפָנֵי מַעְכ"ת וְאָמַר שְׁיִכְרִיזוּ שְׁיִשְׁבְּרוּ הַכֹּלִים מַה שְׁהַשְּׁתַּמְשׁוּ
מְלַפְנֵי שְׁנֵי שָׁנִים עַד הַיּוֹם כִּי נִהְיָ בְּקִלּוֹת בְּשַׁחֲיִטָּה וּבְאִשְׁתּוֹ נִדָּה.

וּכְשֶׁשָּׁב לְבֵיתוֹ שְׁלַח מַעְכ"ת אִישׁ לְבֵיתוֹ לְחַקוֹר הַדְּבָר. וְהָאִישׁ שְׁאֵלוֹ מַה אָמַר לְהֵרֵב
וְהַשִּׁיב שְׁאֵנְשִׁים צִיּוּ אוֹתוֹ שְׁיִתְּנֶנָּה כֵּן לְפָנֵי הָרַב.

וְעַתָּה אוֹמְרִים שְׁיִהְרָגוּהוּ בְּשִׁבִיל זֶה שְׁסִיפֵר לְהֵרֵב. וּפְתָאוּם צָעַק אִיפּוּא בְּתֵי כִי הָאֵנְשִׁים
רוֹצִים לְהֵרְגָהּ.

ובְּכָל רַבֵּעַ שְׁעָה הִלְךְ לַחוּץ בְּאֶמְרוֹ כִּי אֲנִישִׁים קוֹרְאִים אוֹתוֹ. וַיֵּצֵא הָאִישׁ ג"כ לַחוּץ וְשָׁמַע
שֶׁאֹמֵר מַה תַּחֲפָצוּ מִמֶּנִּי הֲלֹא אַתֶּם שְׁלַחְתֶּם אוֹתִי לְהַתְּנוּדוֹת לִפְנֵי הָרֵב וְלָמָּה תֹאמְרוּ עִתָּה
לְהַרְגֵנִי עֲבוּר זֶה.

וְהָאִישׁ הַזֶּה לֹא רָאָה שׁוֹם אָדָם שָׁם. וְלִמְחַרְבַּקֵּשׁ הַשׁו"ב שֶׁיָּבֹא כ"ת לְבֵיתוֹ: וּבְבֹאוֹ אָמַר
לוֹ שֶׁבֹא עַל אִשְׁתּוֹ בְּנִדְתָּהּ ב' פְּעָמִים כִּי לֹא הִלְכָה לְטַבּוֹל זְמַן רַב.

וְאָמַר לְאִשְׁתּוֹ שֶׁתִּתְּנוּדָה ג"כ לִפְנֵי הָרֵב. וְהִיא בִּכְתָה וְאָמְרָה שֶׁאֵין לָהּ מַה לְהַתְּנוּדוֹת וְאָמַר
עוֹד שֶׁשׁוֹמֵעַ קוֹל הָרֵב מֵאֲלַעֲסֵק שֶׁאֵין רִשָּׁע וְחִצּוּף כְּמוֹתוֹ בְּכָל הָעוֹלָם וּבְכָה הָרַבָּה.

וְאָמַר שֶׁשׁוֹמֵעַ שֶׁקוֹרְאִים לוֹ מִבְּחוּץ וַיֵּצֵא וּבָא וְאָמַר דְּבָרִים שֶׁאֵין לְהַעֲלוֹתָם עַל הַפֶּתֵב.
וְאָמַר רָאוּ בְּעַד הַחֲלוֹן שֶׁמַּהֲשׁו"ל שֶׁהוֹצִיא נִעֲשָׂו בָּנִים וּפּוֹרְחִים בְּאֹרֵר.

וְאִשְׁתּוֹ סִפְרָה לַכַּת"ר שֶׁזֶּה אֵיזָה חֲדָשִׁים שֶׁהִתְחִיל לְדַבֵּר בְּשִׁגְעוֹן וְאָמַר שֶׁאֵינוֹ רוֹצֵה לְהִיּוֹת
שׁו"ב. וְנָסַע אַז לְצַדִּיקִים וְשָׁב מִשָּׁם בְּרִיא כְּרֵאוֹי.

וְעִתָּה שָׁב עוֹד הַפְּעַם לְשִׁמְנֵעַ קוֹלוֹת. וּמֵאֲזוּ לֹא שָׁחַט מְאוּמָה וּבְלִילָה הֵהִיא רָאָה אִישׁ אֶחָד
שֶׁהוֹלֵךְ בְּכָל רַבֵּעַ שְׁעָה לַחוּץ בְּאֹמְרוֹ כִּי קוֹרְאִים לוֹ.

וּפְעַם אֶחָד יָצָא הָאִישׁ אַחֲרָיו וְרָאָה שֶׁמוֹצִיא שְׁז"ל ע"י מִשְׁמוֹשׁ וּא"ל הֲלֹא זֶה אִיסוֹר
חֲמוּר. וְהִשִּׁיב כִּי הָאֲנָשִׁים אוֹמְרִים לוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן.

וְאַח"כּ נָסַע לְצַדִּיקִים וּבָא וְאָמַר לוֹ שֶׁהוּא בְּרִיא וּבִקֵּשׁ שֶׁיִּנְסֶה אוֹתוֹ בְּדִינִים. וְדִיבֵר עִמּוֹ
בְּדִינִים עֲמֻקִּים וְהִשִּׁיב לוֹ עַל הַכֹּל כִּהְלָכָה.

וְגַם קִדְּם וְשִׁתְּנוּדַע לוֹ זֶה אָמְרוּ לוֹ שְׁנֵי קַצְבִּים שֶׁפְּעָמִים אֵינוֹ שָׁפוּי וְדִיבֵר עִמּוֹ אַז בְּדִינִים
וְהִשִּׁיב לוֹ כִּהְלָכָה. וְאַח"כּ רָאוּ בּוֹ עוֹד כְּמָה יָמִים מְרָה שֶׁחִוְרָה קָצָת.

וּמַד' שְׁמִינִי וְאֵילָךְ נִרְאָה שֶׁהוּא בְּרִיא כְּרֵאוֹי וְאֹמֵר שֶׁכָּרִי לוֹ אֲשֶׁר בְּעַת שֶׁשָׁמַע קוֹלוֹת
הַשְּׁמִיט א"ע מִלְּשַׁחוּט. וְהַקַּצְבִּים אָמְרוּ אֲשֶׁר הִזָּה בּוֹדֵק הָרַבָּה פְּעָמִים בְּמָקוֹם אֶחָד בְּשֶׁבִיל
הַמְּרָה שֶׁחִוְרָה שֶׁהִיָּתָה בּוֹ.

וְלִפְעָמִים כְּשֶׁהִסִּיר סִירְכָא תַּחַב צְפָרְנוֹ בְּמָקוֹם הַסִּירְכָא כְּדִי שֶׁיִּבְצָבֵץ וְהִטְרִיפָהּ. אָבָל
לְהַכְשִׁיר טְרִיפָה לֹא הִזָּה חֲשׂוֹד כָּלָל.

וְהַשׁו"ב חֲבִירוֹ אֹמֵר שֶׁלֹּא רָאָה בּוֹ שׁוֹם דְּבָר. רַק שֶׁהִזָּה מִבֵּית זְמַן גְּדוֹל עַל מָקוֹם אֶחָד
וְאָמַר שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן בְּשֶׁבִיל שֶׁמִּבֵּית ע"י בְּתִי עֵינִים.

וּמַעַכ"ת הָאֲרִיף בְּדַבְרֵי חֲתָמָה. וְחִפְץ לְדַעַת דַּעַתִּי אִם צָרִיף לְשַׁבֵּר הַכֵּלִים.

וְאִם מוֹתֵר לְהִיּוֹת שׁו"ב לְהַבָּא. וּבְאֲשֶׁר אָנִי טְרוֹד גְּדוֹל וְכַת"ר בִּיקֵּשׁ שֶׁאֲשִׁיב בְּמַהִירוֹת
לְזֹאת אֲשִׁיבְנוּ בְּקוֹצָר: לְכַאוֹרָה יֵשׁ לְהַכְשִׁיר הַשׁו"ב הַזֶּה.

דְּאִף דְּשׁוּטָה שֶׁחִטְּתוֹ אֲסוּרָה. מ"מ הֲכָא הָרִי חֲזִינָן שֶׁשֶׁנִּתְּרָפָא מִשְׁטוֹתוֹ.

וְאִף שֶׁכָּתַב הַח"ס דְּבַעֲיָנָן בְּחִזְרָה מִשְׁטוֹתוֹ פְּקָחוֹת יִתְּרָה. כְּכָר בְּאַרְתִּי בַע"ה בְּחִיבּוּרֵי
ח"ג ס' קל"ז דְּלִיתָא.

וסגי בחזרה מדבר שנשמע בו. והכא פיון שראו בו סימני מרה שחזרה וקה שומע קולות לפרקים קרובים.

ועתה אינו שומע ולא נראה בו מרה שחזרה. הרי שחזר משטותו.

ואף שבארנו שם דבעי חזרה ג"פ. היינו רק בע"ח וע"ש שהחזוק ג"פ.

אבל בנ"ד לא החזוק ג"פ. כי במרחשון נראה בו שגעון.

ואח"כ כשנסע לעסטרייך נתרפא. ועתה בפ' תצנה קרה לו שנית הוי רק שני פעמים.

ואף ששני זוכחים אמרו למעכ"ת באמצע החזרה שראו שאינו שפוי בדעתו. הרי בחנו מעכ"ת ומצא שהשיב כהלכה ונתברר שדברו שקר או שטעו באומדן דעתם בזה.

ועוד דכיון דמה ששם לחלימותו מקודם וכן עתה. הנה ע"י הרפואות וסגולות שנתנו לו צדיקי עסטרייך.

לא שינוי לקראו ע"ח וע"ש. דהא חלימותו לא היתה עצמיית רק ע"י עסק ברפואה.

וא"כ נתרפא אז לגמרי. וכמו אם שור ראה שור ונגח ואח"כ ראה שור ולא נגח בשביל שהיה אז חולה או שהחזיקוהו בקרניו שלא יגח.

ודאי דזה לא מצטרף שיהי' עי"ז מועד לסירוגין ובנ"ד עדיפא שע"ז שנתרפא אין השגעון הראשון מצטרף כלל. שהרי נתרפא ממנו ע"י רפואה.

ועוד דהרי לא ראינו בו שגעון גמור דהא הרבה פוסקים ס"ל דבעינו דוקא הנה תלתא דחגיגה (דף ג') וכ"פ ביו"ד בסי' א' ס"ה לענין שחיטה. ואף להרמב"ם פ"ט מה"ע שכתב שאם נשמע בדבר מן הדברים מיקרי שוטה.

כבר כתבו הנו"ב ועוד אחרונים דבעינו שיעשה מעשה בשטות ולא בדברים בעלמא. ובעינו שיעשה המעשה ג"פ.

ובנ"ד שהוציא זר"ל לא ראינו רק פעם אחד. וזה לא היתה בשטות רק בשביל שנדמה לו שמצוים אותו כן.

והנה פאונס בדבר ואינו רק בעל דמיון שנדמה לו ששומע קול דברים וכעין דאמרינו בחגיגה (דף ג') אימא בעל מחשבות הוא. וגם משמע שם ברש"י על גגדריפוס דחולי מרה שחזרה לא מיקרי שוטה וכ"כ הב"א סי' פ"ט ומהרי"מ סי' ל'.

ומה שהודעה שנהג קלות בשחיטה ובאשתו נדה. לכאורה אין בזה ממש שהרי אמר שנדמה לו שמצוים אותו לומר כן להרב.

ובפרט שהשו"ב השני והקצבים אמרים שלא ראו ממנו שום קלות בשחיטה ובבדיקה ואדרבא החמיר יותר מדאי. וגם הלא אמרה אשתו שבעת שהחל לשמוע קולות לא שחט כלל.

והרי חזינו שאף בעת המרה שחזרה נזהר פראוי: אכן למעשה צ"ע טובא בזה דהנה אף דלכל דבר ס"ל להרבה פוסקים דלא מיקרי שוטה רק אם החזוק בהני דריש חגיגה. מ"מ לענין שחיטה יש לחוש גם אם נראה בו איזה פרט שאין דעתו מנושבת ככל אדם.

דְּהָא פְּתָבוּ רַבֵּינוּ יוֹנָה וְהָרָא"ש וּש"פ שְׁלֵב־דִּיקָתָהּ הַסְפִּין צָרִיף מְתִינוּת וְדִיעָה מִיְנוּשְׁבָתָהּ.
וְאִישׁ כְּזֶה הָרִי אֵין דַּעְתּוֹ מִיְנוּשְׁבָתָהּ כְּרָאוּי.

וְאִף אַם גְּבַדְקָנוּ בְּשַׁעַת שְׁתּוֹפְסָתוֹ הַמְרָה שְׁחוּרָה וְנִרְאָה שְׁמַרְגִּישׁ בְּפִגְמָה כְּרָאוּי. מ"מ
כִּינּוּן שְׂאִין דַּעְתּוֹ מִיְנוּשְׁבָתָהּ כְּכֹל אָדָם אֲפֹשֶׁר שְׁתַּשְׁמָנָה דַּעְתּוֹ בְּכֹל עַתָּה.

וְאֵין רְאָיָה מְמַה שְׂיִבְדְּקוּהוּ אִיזָה פַּעַם. וּבְפֶרְט דְּבַנ"ד לֹא בְּדִקּוּהוּ כְּלָל בְּשַׁעַת שְׁלֵא הָיָה
שְׁפּוּי כְּרָאוּי.

וְאִף שְׁבַדְיָנִים הַשֵּׁיב כְּהַנְגֵן. אֵין מִזָּה הוֹכְחָה שְׁמַחְשְׁבָתוֹ מִיְנוּשְׁבָתָהּ לַעֲנֵן הַרְגָּשָׁת פִּגְמָה וְכֹן
לַעֲנֵן בְּדִיקָתָהּ הַרְיָאָה שְׁצָרִיף לְזָה ג"כ מְתִינוּת וְיָשׁוּב הַדַּעַת הַרְבֵּה בְּעַתִּים הַלְלוּ בְּהַסְרַת
הַסִּינְכּוֹת.

וְיֵשׁ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הַרְגִּישְׁתֶּם חֲלוּשָׁה וּמְבוֹהָלִים בְּדַעְתָּם וּבְמַעֲשֵׂיהֶם. וּבְכ"ז יִבְיָנוּ
בְּדַבְרֵי תוֹרָה כְּרָאוּי.

וּבְפֶרְט שׁו"ב שְׁחִזַר הַרְבֵּה עַל הַלְכוּתוֹ וּשְׁגוּרִים בְּפִיו. יִשֵּׁיב כְּהַנְגֵן אִף כְּשֵׁאִינוּ מִיְנוּשְׁבָתָהּ
בְּדַעְתּוֹ.

וּמ"ש בְּטוֹש"ע דְּמִקְרֵי שׁוֹטָה לַעֲנֵן שְׁחִיטָה רַק כְּשֵׁיִשׁ בּוֹ הַסִּימָנִים דְּרִישׁ חֲגִיגָה. הִינְנוּ
דְּבָזָה הָיִי שׁוֹטָה גָּמוּר.

וְאִף כְּשֵׁבְדְקוֹ לֹא סְפִין אֵין שְׁחִיטָתוֹ שְׁחִיטָה כְּשֵׁאִין אַחֲרִים רוֹאִים אוֹתוֹ. אֲבָל וְדָאִי אִף
שְׂאִינוּ שׁוֹטָה גָּמוּר.

מ"מ אֵין לְסַמְנָה עָלָיו עַל בְּדִיקָתָהּ הַסְפִּין וּבְדִיקָתָהּ הַרְיָאָה. וְהַח"ס ס' ז' כְּתַב ג"כ שְׁלֵשְׁחִיטָה
צָרִיף דְּקִדּוּק הַיֵּטֵב יוֹתֵר מִבְּעֻדוֹת.

וְהַתִּיר שָׁם בְּמִי שֵׁיִשׁ לֹא חוּלֵי הַנְּכֶפֶה כְּשֶׁהַעֲמִידוֹ מְשַׁגִּיחַ בְּבִיתוֹ שְׁלֵא יִשְׁחַט סְמוּךְ לַשַּׁעַת
כְּפִינְתוֹ שְׁמַחְלִקְלַת דַּעְתּוֹ. אֲבָל בַּנ"ד יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁתַּדִּיר אֵין דַּעְתּוֹ מִיְנוּשְׁבָתָהּ כִּינּוּן שֵׁיִשׁ לֹא
מְרָה שְׁחוּרָה וְנִדְמָה לֹא כְּאֵלוֹ קוֹרְאִים לוֹ: וְמָה שְׁאוּמְרַת אֲשֶׁתּוֹ שְׁבַעַת שְׁהַחֵל לְשִׁמּוּעַ
הַקּוֹלוֹת נִמְנַע מִלְּשַׁחֲנוֹת.

וְא"כ נִאֲמִין לֹא שְׂאֵם יִרְגִּישׁ שְׂאִין דַּעְתּוֹ מִיְנוּשְׁבָתָהּ לֹא יִשְׁחַט. ז"א דְּהָא רֹחַב שׁוֹטִים אוֹמְרִים
שְׂהֵם בְּרִיאִים וְאֵין מְרַגִּישִׁים כְּלָל.

וְיֵשׁ לְחוּשׁ שְׁלֵא יִרְגִּישׁ בְּשִׁינוּי דַּעְתּוֹ וְיִשְׁחַט. וְגַם דְּכִינּוּן דְּחִזִּינוּן שְׁעֲשֵׂה אִיסוּר חֲמוּר כְּזֶה
לְהוֹצִיא ז"ל בְּשִׁבְיֵל שְׁנַדְמָה לֹא שְׁמַצּוּיִם אוֹתוֹ כֵּן.

וְכֵן הוֹצִיא לַעֲזָה עַל עֲצָמוֹ וְעַל אֲשֶׁתּוֹ בְּשִׁבְיֵל שְׁחֻשְׁב שְׁצוּוֹ לֹא כֵּן. א"כ יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁדַמְיוֹנוֹ
תַּעֲהוּ שְׁמַצּוּיִם לֹא לְשַׁחֲנוֹת בְּסִפִּין פְּגוּם אוֹ שִׁישְׁהָה וְיִדְרוֹס וְכַדוּמָה וְיַעֲשֵׂה כֵּן.

וּבְאַמַּת יֵשׁ לְדוֹן שְׁבַעַת שְׁשׁוּמַע קוֹלוֹת וְכַדוּמָה הוּא שׁוֹטָה גָּמוּר וּכְמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"א ס'י
ע"ח וְח"ג ס'י קל"ז שְׁהַעֲיָקֵר דָּאִף אַם שְׁטוּתוֹ הָיָא רַק בְּדִבּוּר מִקְרֵי ג"כ שׁוֹטָה. וּבְפֶרְט
דְּבַנ"ד עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְּשִׁטּוֹתוֹ שְׁהוֹצִיא ז"ל.

וְאִף שְׁעֲשֵׂה זֶה ע"י שְׁחֻשְׁב שְׁצוּוֹ לֹא. אֲבָל עַכ"פ הָיִי זֶה מַעֲשֵׂה שְׁטוּת.

וְכָל שׁוֹטֵה פִּשְׁעוֹשָׁה דְּבַר שְׁטוּת חוֹשֵׁב שְׁפָן צָרִיף לַעֲשׂוֹת. וְהַשְׁעָרְתִּי שְׁגָם מֵה שְׁאָמַר שְׁנֵהֵג בְּקָלוֹת בְּשִׁחִיטָה וּבְאִשְׁתּוֹ נִדָּה הוּא אֲמַת.

כִּי אוֹלֵי נִדְמָה לוֹ שְׁצוּוּ אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן. וְגַם כִּי נִרְאָה שְׁהוֹרְגַל בְּחֶטֶא הוּז"ל וּכְבָר אָמְרוּ חוּז"ל מִשְׁבִּיעוּ רָעֵב וְנִכְשֵׁל מְרֹב תֵּאֲנֹתוֹ בְּאִיסוּר נִדָּה.

וּכ"נ שֶׁהוּא אֲמַת דָּאָם הוּא שְׁקָר רַק שְׁדִיבָר כֵּן בְּשִׁבִיל שְׁצוּוּ אוֹתוֹ שְׁיֵאמַר כֵּן מ"מ לְמָה אָמַר לְאִשְׁתּוֹ שְׁתַּתְנִידָה לְפָנֵי הָרַב. וְהֵלֵא לֹא נִזְכַּר שְׁנִדְמָה לוֹ שְׁצוּוּ אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן.

וְאֲדַרְבָּא הִגִּיד שְׁאוּמְרִים לוֹ שְׁיִהְרַגוּהוּ בְּשִׁבִיל שְׁהוֹדָה לְפָנֵי הָרַב. וּמוֹכַח שְׁהַדְבָר אֲמַת. וְמֵה שְׁאֲמָרָה אִשְׁתּוֹ שְׁאִין לָהּ מֵה לְהַתְנַדוֹת. י"ל שְׁלֹא נִתְעוֹרְרוּ בָּהּ רַגְשֵׁי הַנְּחֻסִים וְהַתְּשׁוּבָה כְּרֵאוּי.

וּבְאֲמַת הִיָּה רֵאוּי לְאִיִּים עָלֶיהָ וְכֵן לְהַבְטִיחָה שְׁלֹא יֵאָנְהָ לָּהּ רַע עִי"ז לְמַעַן תִּתֵּן תּוֹדָה. וְכָל עֵינָהּ חָלְיוֹ נִרְאָה שְׁפָא ע"י שְׁהוֹרְגַל בְּעוֹן הוּז"ל.

שְׁנָה מִחֲלִישׁ מְאוּד אֵת הַעֲצָבִים וְאֵת מֵיתְרֵי הַמּוֹת. וְעִי"ז בְּאִים לוֹ דְּמִיּוֹנוֹת כְּזָב כְּפִדּוּעַ. וְיֵשׁ לְדוֹן בְּחֻשׁוֹד עַל הוּז"ל אִם הָיָה חֻשׁוֹד עַל הַשְׁחִיטָה וְנִרְאָה דָּאָף אִי נִימָא דְהָיָה כְּשֵׁאָר עֲבִירוֹת. וְאִינוּ חֻשׁוֹד עַל הַשְׁחִיטָה.

מ"מ יְדוּעַ שְׁהַרְגִיל בְּעוֹן זֶה מִשְׁתַּגִּית הַרְגָּשְׁתּוֹ בְּשַׁעָה שֶׁהוּא נִחְלָשׁ מְרֹב הוּז"ל וְנִדְעָתוֹ מִתְּבַלְבְּלוֹת. וְא"א לְהַעֲמִיד עַל בְּדִיקָתוֹ הַסְּפִין.

וְגַם כִּי כְּבָר כָּתְבוּ הַטוֹטו"ד וְשֵׁאָר אֲחֵרוֹנִים וְע"ח ס"ח שְׁחֲלִילָה לְהַחֲזִיק שׁו"ב מִמְּוָנָה לְרַבִּים הַרְגִיל לַעֲבֹר עַל אִיסוּר חֲמוּר. וְאִין נֶאֱמָנוֹת לְאִישׁ בְּזוּי כְּזֶה.

וְלִדְעַת הָרַמְבַּ"ם צָרִיף מְדִינָא לְבָדוּק לוֹ סְפִין כְּמִבְּנָאָר ס' ב' ס"ו. וְא"כ בַּנ"ד מ"מ"נ אוֹ שֶׁהוּא שׁוֹטֵה אוֹ שֶׁהוּא מוּמָר לְאִיסוּר הוּז"ל.

כִּי הֵלֵא הוֹדָה שֶׁהוּצִיא ז"ל הָרַבָּה פְּעָמִים וְשְׁנִדְמָה לוֹ כְּאֵלוֹ פּוֹרְחִים בְּאוּרִי וּכְאוּמַר בְּתוֹרַת הוֹדָאָה כְּתְבוּ הַפּוֹסְקִים שְׁנֶאֱמָן עַל עֲצָמוֹ. אִף זֶה יֵשׁ לְדַחוֹת שְׁהָרִי לֹא אָמַר בְּפִירוּשׁ שֶׁהוּצִיא בְּיָדִים.

וְלֹא נִעְשָׂה מוּמָר לְאוֹתוֹ דְּבָר רַק בַּג"פ: וְאִף דְּכְתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּדוֹקָא בַּג"פ נִעְשָׂה שׁוֹטֵה. מ"מ הָא כְּתַב הַתְּב"ש ס' א' סְקמ"ו לְחֻשׁ אִף בְּפַעַם אֶחָד.

וְעוֹד נִרְאָה דְּבַנ"ד שְׁשֻׁטוֹתוֹ הִיָּתָה שְׁנִדְמָה לוֹ שְׁשׁוּמַעַ שְׁקוֹרָאִים לוֹ וּמְדַבְּרִים אֵלָיו. א"כ הָרִי לֹא הִיָּה זֶה תְּדִיר רַק לְפָרְקִים וּבְנִתְיִים הַתְּנַהֵג כְּרֵאוּי כְּכָל אָדָם א"כ הָרִי הַנְּחֻסִים יוֹתֵר מַג"פ וְהָיָה ע"ח וְע"ש.

וְאִף שְׁלֹא הִיָּה לוֹ זְמַן קְבוּעַ לְזֶה. כְּבָר בְּאֲרָמֵי בַע"ה בְּחִיבּוּרֵי ח"ג ס' קל"ו שְׁהַעֲיָקָר דְּמִיָּקָרֵי אִף בְּכַה"ג ע"ח וְע"ש וְדִלָּא כְּהַב"א ע"ש.

וְאִף שְׁאֲפָשֵׁר שְׁבַנְתִּים הִיָּה בְּמָרָה שְׁחֹנְרָה. וְא"כ הַשְׁתָּא דְּחֻזִּין שְׁאִינוּ בְּמָרָה שְׁחֹנְרָה. נִיכָר שְׁאִין לְחֻשׁ שְׁיִחְזוֹר לְשֻׁטוֹתוֹ. וְהָיָה כְּעֵין נֶסֶת הַגּוֹף מִתְּעַשְׂשֵׁת וְאִינָה דְקִי"ל בְּנִדָּה (דַּף ס"ג) וּבִי"ד ס' קפ"ט שְׁאָם אִין לָהּ מְקָרִים אֵלוֹ א"צ לְחֻשׁ לְנוֹסְתָה.

מ"מ הרי נראה מתוכן השאלה שבכל החורף לא היה ניכר עליו מרה שחורה. ובכ"ז אמרו הזובחים שאינו שפוי בדעתו.

וגם מי הוא זה המעיד שהיה ניכר בו בכל העת מרה שחורה. והלא גם מעכ"ת לא הכיר בו שום מרה שחורה כשהתנודה לפניו.

רק כשאמר שצווי לו לומר פן אזי דן שאמר זה שלא בדעת. ולכאורה יש לדונו ג"כ מצד שיצא יחידי בליקה כ"פ.

אף הטו"א כתב ריש חגיגה דלא מיקרי שוטה עד שיצא יחידי חוץ לעיר. ויש לדון בדבריו.

ואקצר באשר בלא"ה קיי"ל להלכה פדעת הרמב"ם דמיקרי שוטה אם נשתבש דעתו בשום דבר מהדברים. וכבר בארנו שאין שינוי להאמין לו שבשעה זו הוא חלים.

כי אולי אינו מרגיש בעצמו. וגם דהא בכלל שטותו הוא לעשות דבר האסור ע"י מה שנדמה לו שאומרים לעשות זה.

ואף שעשה רפואות ואומר שהועילו לו. יש לדון שלא נאמין לו בזה וכמש"ל.

ובפרט שהרי ראינו שמקודם נסע לעסטרייך. ובכ"ז שב לשטותו.

ואף בתוך הזמן אמרו עליו שני זובחים שאינו שפוי בדעתו. ואף שמעכ"ת דיבר עמו בהלכה והשיב פהוגן.

כבר כתבתי שמזה אין ראיה. וכ"כ הפוסקים ביו"ד סי' א' ס"ה ששוטה אסור לשחוט אף שהוא בקי בדינים אלמא שגם שוטה אפשר שישב פהוגן בדבר הלכה.

ויש לדחות ובי"ד סי' קפ"ז ס"ט מצינו שאף ברפואה שמזכיר בש"ס לענין רואה מ"ת. אין לסמוך לכתחילה בזמה"ז.

ואף דבס"ח שם איתא שאם אמר לה רופא ישראל שנתרפאת יש מי שמתיר מ"מ הכא לא שמענו מרופא מומחה שיאמר שנתרפא. וגם הא חזינו שלא נתרפא כי הלא שב אליו החולי.

ומה שאומרים הקצבים שלא היה מכשיר טריפה רק מטריף כשירות ע"י שעשה נקב בצפרנו. הנה אין לה שגעון גדול מזה לעשות נקב להטריף וממ"נ הוא שוטה או רשע.

וכעין זה איתא בירושלמי ספ"ב דע"ז הובא בתו' שם (דף מ') לא ביש לי דאמרת על טהור טמא אלא סופך לומר על טמא טהור. וכיון שדעתו משוכשכת יכשיר גם את הטריפה.

ועדות הקצבים אין בו ממש. כי אף יוכל הקצב לדעת אם לא העלים פגימה או סירכא וכדומה ואין הקצבים נאמנים על פגון זה.

ואם אמת, הדבר שהטריף ע"י נקב שעשה לא היו הקצבים שותקים. והלואי שישתקו בשעה שמתריף להם השו"ב כדין.

וקטיר קחזינא הקא: ואף שישיש אצלם עוד שו"ב ואפשר שישחנט פשהשני יבדוק הספין
ניעמד ע"ג בשעת שחיטה. מ"מ הוא דבר קשה שהשו"ב השני יהי תמיד עוע"ג.

ואולי לפעמים יחלה קצת או שיסע לאיזה מקום וכדומה. ואיך אפשר להכניס את הרבים
בספק חשש נו"ט.

וגם אם נכשירנו כעת בנדאי לא יזהר שלא לשחנט בלא עוע"ג. וגם הלא בעופות א"א
שיקה' עוע"ג.

וע' ח"ס סי' ז'. ועוד דהא בנדאי נהגו שם להחמיר שלא ישחנט אחד בלא השני עוע"ג.
והיא תקנה נחוצה כמבואר בפוסקים ובחיבורי ח"ג סי' מ"א. ובאופן כזה אין פאן רק
אחד.

אחרי ששו"ב זה עליו חשש שוטה. וגם מה נעשה בבדיקת פנים דשם אין שיניך
עוע"ג.

ואף דבדיקת הריאה הניא רק מדרבנן. מ"מ חלילה להקל בזה לסמוך על בדיקת מי שאין
דעתו מנושבת וע' בחיבורי ח"א סי' ע"ח וח"ג סי' קל"ו קל"ז קל"ח.

ואם לסמוך על בדיקה שאין בו שטות. כבר בארתי בחיבורי ח"ג סי' קל"ו שהוא דבר
קשה וע"ש בסי' קל"ט.

וגם איך אפשר שידקוהו בכל פעם שירצה לשחנט בהמה או עוף: ולזה לדעתי אף
שקשה עלי מאוד שיעבירו שו"ב מפרנסתו במקום דטפלי תלוי בו. בכ"ז אין הדעת נוטן
שבשביל זה יהיו מחויבים לאכול משחיטתו אשר יש בזה חשש גדול ע"פ דין.

ויכבר כתב הר"ן הובא בריב"ש סי' ש"צ שאף בצרכי עוה"ז בורר כל אדם את היותר
טוב ובטוח שאפשר. ומכ"ש בצרכי הנפש.

וע' חיבורי ח"ג סי' צ'. ולהעמיד בביתו משגיח כמ"ש הח"ס סי' ז'.

הוא דבר שא"א. ובפרט שישיש לחוש שהשו"ב לא ישמע לו וישחנט לבדו לפי שמחזיק
א"ע לפיקח.

ולזאת לענ"ד ראוי לע"ע ליקח שו"ב אחר על משך חצי שנה. והקהל יתנו לו בכ"ז את
צרכי פרנסתו במשך זה.

ואם יראו שבמשך זה לא יארע לו ממקרים שקרו לו בחורף העבר ולא יהי ניכר בו שום
שינוי בדעתו או מרה שחורה. ויעמד למבחן אם הוא מרגיש פראוי בפגימה דקה.

ומעמיד הספין פראוי. אזי יוכלו להשיבו לחזקתו.

אבל אם יראו במשך זה איזה שינוי בדעתו. או שימצא שאינו מרגיש פראוי.

אזי יקחו במקומו שו"ב קבוע. ויעשו אנשי הקהל עבורו ספוק לפרנסתו פדרך בני"י
רב"ר.

ובפרט שעובר מאומנתו מחמת אונסו ולא מחמת רשעו. וכן המנהג בכל תפוצות ישראל
להספיק לעת זקנה את המשרתים בקודש.

וַיֵּשׁ סִמְךָ לְזֶה דְגַבֵּי לְוַיִּם שְׁנֵיתָנוּ לְעֵבֹד עֲבוֹדַת ד' עֲבוֹר יִשְׂרָאֵל וְעֲלֵיהֶם נֹאמֵר יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ וְגו' וְכַתוּב בַּתּוֹרָה שֶׁהַמַּעֲשֵׂר נִתְּנָן לָהֶם חֲלָף עֲבוֹדָתָם וְעַל יְסוּד זֶה קָנֵס עֲזָרָא אֶת הַלְוִיִּם מִן הַמַּעֲשֵׂר בְּשִׁבִיל שְׂלָא עָלוּ לֹא"י כְּדֹאֵיתָא בִּיבְמוֹת (דָּף פ"ו ע"ב) לְפִי שֶׁהַמַּעֲשֵׂר הֻגְבַּל בְּעֵינֵי חֲלָף עֲבוֹדָתָם וּמְצִינֵנוּ דָּאָף לְעַת וְזִמְנַת הַלְוִיִּם שֶׁשָּׁבוּ מִן הָעֲבוֹדָה מִוְתָרִים לְקַח מַעֲשֵׂר.

וְהֵינּוּ דג"ז מִיִּקְרֵי חֲלָף עֲבוֹדָתָם שֶׁעָבְדוּ בְּנַעֲוִירֵיהֶם. וְקוֹדֵם שֶׁנִּכְנַס לְעֲבוֹדָה מִוְתָר לְקַחַת מַעֲשֵׂר בְּשִׁבִיל שְׂיִתְלַמֵּד וְיִתְרַגַּל בְּעֲבוֹדָתוֹ.

וְאָף בְּכֹהֲנִים שֶׁעָבְדוּ ע"ז כְּתִיב בְּמִלְכִים ב' כ"ג וְכֵן קִי"ל בְּמִנְחוֹת ק"ט שְׂאוּכָלִים בְּקִדְשֵׁים כְּבַעֲלֵי מוֹמִין אָף שֶׁאֲסוּרִים לְעֵבֹד בְּבַהֲמ"ק ע"ש וְאֲכַמ"ל: וּמ"ש שְׂיִמְתִּין חֲצֵי שָׁנָה הוּא מְפָנֵי שֶׁבְּחֻדְשׁ מְרַחֵשׁוֹן הַתְּחִילוּ לִרְאוֹת שְׁיֻנוּי בְּדַעְתוֹ.

וּבפ' שְׁמִינִי נִרְאָה שְׁנֵיתְרַפָּא. וְכִינּוֹן שֶׁצָּרִיף בַּע"ח וַע"ש חֲזָרָה ג"פ כְּאוֹתוֹ הַמַּשְׁוֶּה שְׁהֵנָּה בַּג"פ הַחֲזוֹק בְּשִׁטוֹת וְכַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"ג ס' קל"ז.

לְזֶה כְּתִבְתִּי לְהַצְרִיף שֶׁבְּמַשְׁוֶּה כְּזֶה לֹא יִרְאוּ בּוֹ שְׁיֻנוּי בְּשִׁבְלוֹ. וְצָרִיף לְהַעֲמִיד אִיזָה אִישׁ שְׁיֵיהִי תְדִיר בְּבֵיתוֹ.

כִּי מִי יַעֲיֵד אַח"כ שְׂלָא אֵירַע לוֹ מְקָרִים הַקּוֹדְמִים. כִּי הוּא אֵינּוּ נֹאמֵן ע"ז כַּמֶּש"ל. וְלְהַאֲמִין אֶת אֲשֶׁתוֹ א"א כִּינּוֹן שֶׁנּוֹגַע לְפָרְנִסְתָּהּ וְכַבוֹדָהּ. וְגַם שֶׁהוּא טוֹרַח גְּדוֹל לְעֵינָיו בְּכָל עַת עָלָיו.

וּבְדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טוֹרַח אֵין הַנְּשִׁים נֹאמְנוֹת כְּדֹאֵיתָא בְּתוֹס' רִישׁ פְּסָחִים. וַיֵּשׁ לְדוֹן שְׂיִצְטָרְכוּ שְׁנֵי עֲדִים ע"ז ע' חִיבּוּרֵי ח"ג ס' קל"ט.

אָף בַּנ"ד יֵשׁ לְהַתִּיר בְּאִישׁ אֶחָד. כִּינּוֹן שְׂלָא הַחֲזוֹק לְשׁוֹטָה גְּמוּר. וּבִיחּוּד צָרִיף הָאִישׁ הַלְזוֹ לְשֵׁים לֵב אִם אֵינּוּ שׁוֹנָה בְּחֶטָא לְהוֹז"ל. כִּי מִי שֶׁהִרְגִיל בְּזֶה ר"ל. קָשָׁה לוֹ לְפָרוֹשׁ. וְזֶה צָרִיף לְהַגִּיד לְהָאִישׁ בְּסוּד, לֹא יַדַּע הַשׁו"ב מִזֶּה מְטַעְמִים שׁוֹנִים. וְאִם ח"ו יִשְׁנָה בְּחֶטָאוֹ. אִזִּי אֲדַמָּה כִּי אֲסוּר לְהַשִּׁיבוֹ לְחֻזְקוֹ.

לְבַד שֶׁהוּא אֵינּוּ חֲמוּר וּמְטַמֵּא הַנֶּפֶשׁ מְאֹד הֵנָּה עִי"ז מִתְקַלְקֶלֶת הַרְגָּשׁתוֹ וְדַעְתוֹ וְכַמֶּש"ל: וַע"ד שֶׁחִטָּתוֹ לְשַׁעֲבֵר. יָפָה דָן מַעַכ"ת שֶׁאֵין לְחַוֵּשׁ לְדַבְּרֵיו דְּהָא אָף לְפִי דְּבָרָיו הָיוּ רַבִּים שֶׁחִטָּתוֹ מִתְקַנְיָם.

וְא"כֵּינֵשׁ עַל כָּל הַכְּלִים רַק סֶפֶק אִם נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם גְּבִילָה. וְהַכְּלִים הֵם עֵתָה אֵינָם בְּגֵי יוֹמָם וְהָיוּ סֶפֶק דְּרַבְּנָן.

וְגַם כִּי אֶפְשָׁר שֶׁדִּבְרֵי שֶׁקָר בְּשִׁבִיל שֶׁנִּדְמָה לוֹ שֶׁצּוּוּ אוֹתוֹ לְהַגִּיד כֵּן לְהַרְבֵּ. וְגַם כִּי בְּלִשׁוֹן שְׁנֵיהֶם בְּקִלּוֹת בְּשִׁחִטָּה אֵין בְּמַשְׁמַעוֹת שֶׁשָּׁחַט בְּסַכִּין פְּגוּם רַק אֶפְשָׁר שְׂלָא דַּקְדָּק בְּחִלְיַת הַסַּכִּין וְכַדּוּמָה.

וְגַם הֵלֵא יֵשׁ פְּגִימוֹת שֶׁהֵם רַק סֶפֶק פְּגִימָה וַע"מ מְקוֹם שֶׁמוֹאֵל ס' צ"ג. וְאָף שֶׁאֲמַר שְׂרוּצָה לְשֵׁלֵם.

מ"מ אין שומעין לו פֿינן שע"פ דין אין חשש בְּזַה. וגם פֿי עֵתָה חוֹזֵר מְדַבְּרִיו.
וּבְנֵדָאֵי לֹא יִרְצֶה לְשַׁלֵּם וע"פ דין אינו מְחַנְיָב לְשַׁלֵּם פֿינן שא"צ לְשַׁבְּרֵן. וְאִם הָיוּ צָרִיכִים
לְשַׁבְּרֵן יֵשׁ ג"כ עֲדֵינן לְדוֹן בְּזַה.

וְאֶקְצֹר פֿי א"צ לְזַה בנ"ד: סִימָן סה פְּבוֹד הָרַב וְכו' מוהר"ט נ"י מו"צ בקריוואזאר. ע"ד
שְׁנִשְׁחַט גְּדֵי שְׁנַפְּל מִתַּנּוֹר אֶצֶל הָא"י הַמּוֹכֵר וְלֹא נִבְדָּק אִם יָכוֹל לִילְךָ ד"א.
וְנֶאֱכָל הַבְּשָׂר. וְהַטְּבַח לֹא הִגִּיד זֶה לְהַשׁו"ב.

וְאָמַר שְׁשַׁכַּח לְהִגִּיד. מֵה דִין הַפְּלִים.

וּמֵה דִינוֹ שֶׁל הַטְּבַח. הִנֵּה לֹא בִיָּאָר פְּבוֹדוֹ כְּמֵה גְבוּהַ הַתַּנּוֹר.

פֿי יֵשׁ תַּנּוּרִים שְׂאִינָם גְבוּהִים. גַּם לֹא בִיָּאָר אִם הִישָׁרְאֵל רָאָה הַנְּפִילָה אוֹ הַנְּכָרִי הִגִּיד
זֶה.

לְזַה לֹא אוֹכַל לְבָאָר מִשְׁפֵּט הַפְּלִים. וְגַם פֿי פְּתִיב בְּמִכְתָּבוֹ בִּינֵי שְׂיִטֵי תִיבוֹת שא"א
לְקִרְאָם.

וע"ד הַטְּבַח. הִנֵּה בַח"מ ס' ל"ד ס"ה קי"ל דְּשַׁכְּחָה הָיוּ פְּשִׁיעָה וְכֵן קי"ל בִּינ"ד ס'י
קי"ט ס'י"ז שְׂאִין הַטְּבַח יָכוֹל לֹמַר שׁוֹגֵג אוֹ אָנוּס הֵייתִי: וְכִבֵּר בְּאַרְתִּי בע"ה בְּחִיבּוּרֵי
ח"ב ס'י ס"ט הַסְּבָרָא בְּזַה וְדִלָּא תִקְשִׁי מֵהָא דְקִי"ל בְּאו"ח ס'י ק"ח וְתַקְכ"ז דְּשַׁכְּחָה הָיוּ
אָנוּס דְּכָל מִילְתָּא דְרַמְיָא עָלֶיהָ הָיוּ פְּשִׁיעָה אִם שׁוֹכַח.

וְה"ה הָכָא מְוֹטֵל עַל הַטְּבַח לְהַזְהֵר שֶׁלֹּא לְהַכְשִׁיל בְּטְרִיפּוֹת. וְאַף דְהָכָא י"ל שְׂיֵשׁ לוֹ מִיָּגוּ
שְׁהִיָּה אוֹמַר שֶׁלֹּא יִדַע כָּלֵל מְזַה.

אוֹ שֶׁלֹּא יִדַע שְׂיֵשׁ בְּנְפִילָה זוֹ חֲשַׁשׁ טְרִיפּוֹת. מ"מ י"ל שְׂיֵרָא לְהִגִּיד כֵּן שְׂמָא יְחַזְּקֵן כְּפִרְוֹ
אִם יִתְבָּרַר שְׂיִדַע מְזַה.

וְגַם פֿי רְחוּק שְׁטַבַּח לֹא יִדַע שְׂיֵשׁ חֲשַׁשׁ בְּנְפִילָה. וְהָיוּ כְּמִיָּגוּ נֶגֶד הָרוּב ע' בְּכִלְיֵי מִיָּגוּ.

אִף כְּבָר כְּתִב הָרָא"ש בְּתַשׁוּבָה כָּלֵל כ' ס'י כ"ט וְהַמְהַרִּי"ו הוּבָא בְּאַחְרוּנֵימִים בְּסִי' קי"ט
שְׁהַפֵּל לְפִי מֵה שֶׁהוּא אָדָם. וְאִם יִדּוּעַ שֶׁהוּא מְדַקְדָּק בְּמַעֲשָׂיו יֵשׁ לְהַאֲמִינוֹ שְׁהִיָּה שׁוֹגֵג.

וְכֵן קי"ל בַּח"מ ס'י ל"ד סכ"ד. וְלְזַה גַּם בנ"ד יֵשׁ לְעֲשׂוֹת כֵּן כְּפִי רְאוּת עֵינֵי הַדְּיָיִן בְּטִיב
הָאִישׁ הַזֶּה ועמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"ב ס'י ו' אִיף לְנִהְיֵג בְּכַגּוֹן זֶה.

וּבנ"ד יֵשׁ לְדוֹן דְּהָרִי עכ"פ מוֹדָה הַטְּבַח שְׁשַׁכְּחָה. וְכִבֵּר בְּאַרְנוֹ דְּשַׁכְּחָה הֵיכִי דְרַמְיָא עָלֶיהָ
הָיוּ פְּשִׁיעָה.

וְא"כ אִף שְׂנֵאֲמִין לוֹ שְׁשַׁכַּח. בְּכ"ז יֵשׁ לְקַנְסוֹ כְּפִי רְאוּת עֵינֵי הַדְּיָיִן.

וְאִם יִתְבָּרַר שְׁהִגְדִי טְרִיפָה יֵשׁ לְהַחְמִיר עָלָיו יוֹתֵר. וּבְעֵתִים הִלְלוּ רְאוּי לְהַחְמִיר עַל
הַטְּבַחִים פֿי יֵשׁ הַרְבֵּה קְלֵי הַדַּעַת.

וְאִם יֵשׁ רַב בְּעִירוֹ וַיֵּשׁ בְּזַה ח"ו שְׁמִיץ מִחִלּוֹקֶת. אֲזִי יִהְיוּ דְבָרֵי כְּלֵא הָיוּ עַד אֲשֶׁר יָבוֹאוּ
גַּם דְּבָרֵי הַצַּד הַשְּׂנִי: סִימָן סו מְכַתְּבוֹ הִיקָר הִגִּיעֵנִי וּמֵאוֹד נִהְיֵיתִי אֲשֶׁר עָמַד בְּפִרְץ אֲשֶׁר
פָּרְצוּ בְּנֵי הַנְּעוּרִים לְגַלְחַת זְקָנָם בְּמִסְפָּרִים כְּעֵין תַּעֲר.

ועי"ז רבתי המכילה שיהמון מגלחים אף בתער, כי אין יודעים לחלק בין מספרים לתער. והלוחדים המזויפים אשר עמדו פנגדו וחרב בידם בהראותם דברי השו"ע סי' קפ"א שמתיר במספרים כעין תער.

זה מורה כי אין יראת ד' בלבם ולא יחושו לפרצת הדור ששעשה עי"ז הגילוח פהיתר. ובהמשך זמן יהא נשפח ח"ו כל איסור גילוח זקן.

ומוטל על כל ירא שמים לעמוד בפרץ בזה. וביותר ראוי לבני תורה ליזהר בזה כי מהם ילמדו כל ההמון והקולר יהא תלוי בצוארם: ובאמת יפה כתב ר"ר דאף ע"פ דין יש לדון דאסור דאף דבשו"ע סי' קפ"א החליט שמוותר.

מ"מ דעת כמה פוסקים דאסור. וכ"כ החינוך במצוה רנ"ב והבין פן דברי הרמב"ם שכתב בדמספרים כעין תער פטור.

משמע דמ"מ אסור. וכ"כ בשו"ת חיים שאל סי' נ"ב שגם המעשה רוקח ומרכבת המשנה פירשו פן בדעת הרמב"ם.

ועוד כי המגלחים לא ידעו לחלק בין מקום ששייך לפיאות הראש או לפיאות הזקן. כי פיאות הראש מגיעים עד לחי התחתון.

ובפיאות הראש דעת התוס' והרא"ש ועוד הרבה פוסקים שאסור במספרים כעין תער והובא דעתם בשו"ע סי' קפ"א. וגם דהא כתב בשו"ע שצריך להזהר בזקן שלא יחתוך בזוג התחתון שבמספרים דהוי כתער.

ובנדאי אין יודעים להזהר בזה. והב"י שהכריע להיתר בשו"ע הוא מפני שפירש פן בכ"מ בדעת הרמב"ם.

אבל פיון שהרבה גדולים מפרשים שהרמב"ם אוסר יש להחמיר. ואף שהחיים שאל שם מכריע כהב"י בפירוש דברי הרמב"ם.

בכ"ז יש מקום לדון בדבריו יעו"ש. ועוד יש לדון דכיון שפכר נהגו אבותינו מעולם שלא לגלח במספרים כעין תער.

הוי כדברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור שאסור מדין נדר וכדאיתא בפסחים (דף נ"א). ובפרט שיש דיעות פוסקים המחמירים בזה הרי חזינו שקבלו עליהם לנהוג כדעת הפוסקים הללו.

וע' פר"ח בדיני מנהגי איסור. וגם כי המקובלים החמירו בענין זה מאוד וכ"כ בשו"ת מן השמים סי' ל"ו שאסור להשחית במספרים כעין תער ע"ש ואוי לאותה בוששה כי הלא הרבה מבני נכר מגדלים זקנם.

ולמה יכבד זה על אהב"י אשר אנחנו מצוונים על זה: ולזה יישר פחו של כת"ר ותחזקנה ידיו על אשר עמד בפרץ בדבר הזה. ולא ישים לבו לדברי המתלוננים.

וע"ז אמר הנביא שצריך שיהא כחומת ברזל לעמוד נגד המתפרצים. ואותם בני תורה העומדים פנגדו ניכר שאין בהם יראת שמים.

ולא זכה נעשה לו סם המנות. וכל המרפה את ידי מי שרוצה לחזק מוסדי הדת הרי הוא באורר אשר לא יקים את דברי התורה וכמבואר בירושלמי הובא בתוס' סוטה (דף ל"ז) וברמב"ן על התורה וכל המחזיק במעוז תוה"ק הרי הוא בכלל ברוף: סימן סז פבוד הרה"ג מוהר"מ נ"י רב בק' פּעֶסְטִישְאֵנְקָא.

ע"ד אשה שמצאה פתם בימי טהרתה ונאבד קודם שהראתה אותו לחכם. הנה לא ביאר כת"ר מה אומרת האשה אם היה אדום וגדול או לא.

פי נאמנת ע"ז דקיי"ל בנדה (דף כ' ע"ב) שְנֵאמְנַת לומר פנה ראיתי ואבדתי. ואם אומרת שספק לה אם היה מראה אדום.

או שא"א לה להגביל את גודל הפתם. נראה ודאי שטהורה.

דקא הוי ספק דרבנן וגם יש לה חזקת טהרה וכמ"ש כת"ר ג"כ ימ"ש כת"ר בשם ספר קנאת סופרים שהחמיר והביא ראי' מהא דכזה ראיתי דמשמע דווקא שאומרת כזה. ולא בסתם ונאבד.

הנה אין ספר זה ת"י וראיתו אין בה ממש דשם איגרי בראיה ממש מגופה. וכן מוכח מלשון ראיתי.

ולא קאמר מצאתי. וכן הטוש"ע הביא דין זה בסי' קפ"ח ולא בסי' ק"צ בדיני פתמים.

ובירושלמי ספ"ב דנדה איתא ראיה על הכר. ומשמע לכאורה דהיינו פתם.

אבל פבר פירש שם המה"פ דהיינו מגופה. וצ"ל דדייק לה מלשון ראיה כמש"ל.

ואף דבר"ס ק"צ קיי"ל שאם הרגישה ובדקה ולא מצאה טמאה. היינו רק פשה רגישה דהוי ספק דאורייתא אבל לא בפתם.

וגם שם חלקו הרבה אחרונים על דין זה והובאו בפ"ת שם. והביא זה גם כת"ר.

ובבינת אדם סי' ה' שכתב להחמיר בבדקה בעד ונאבד ומסופקת אם היה מראה אדום. היינו בבדיקה דהוי חשש ספק דאורייתא.

וגם בזה יש לדון אבל בכתם מודה דטהור [ואף בג"י הראשונים נראה שיש להקל בזה. דקא מ"מ הוי רק דרבנן פינו שלא הרגישה.

וגם דהאנסתם מעינה דאצלינו הם רק חשש ספק זבות. ורובן פכולן הוי רק נדות.

ואין מחזיקין אותה שתראה בימי זיבה ע' נדה (דף י"א ודף ל"ט). וגם פי יש מחלוקת הפוסקים בענין זה].

וכעין זה קיי"ל ביו"ד סי' צ"ח בנשפף וא"י אם היה בו ששים שרי בדרבנן ואף שנדאי נפל שם דבר איסור. ויש לדון בזה מסוגיא דנדה (דף ס"ב) וע"ש בתו'.

ומהא (דף ע"א) גבי דם תבוסה וע"ש בתד"ה ר"י וכן מסוגיא דפסחים (דף י' ע"א) גבי ספק חמץ פשבטלו ע"ש בתוס'. וע' רפ"ב דטהרות דמקילינן בספק טבל לטומאה דרבנן וע' עירובין (דף ל"ו) ואקצר באשר לדינא ברור כמש"ל: סימן סח פבוד ידידי הרה"ג וכו' מו"ה אברהם נ"י רב דק' יאקשיץ.

ע"ד מ"ש החת"ס להחמיר בעד שאינו בדוק שצריך לשער כפי מאכלות הנמצאת
אצלנו. והקשה כת"ר דהא מפורש בש"ס (דף י"ד) דגם בעד שא"ב צריך פגרים ועוד.
לא הבנתי מה מקשה מעכ"ת כי הלא החת"ס הביא שם בעצמו בסי' ק"נ את הש"ס הנ"ל.
וכתב דמכ"מ פיון דהאידידא אין מצוי מאכלות פזאת לזה יש להחמיר פמו שביאר שם
הטעם.

ובכ"ז צדק כת"ר בדבריו שאין להחמיר למעשה כדברי החת"ס. ונראה ראוי לזה.
דלדברי החת"ס דהא דבעינן כגו"ע הוא כדי להוציא מספק מאכלות. א"ל ל"ל שיעור
מאכלות.

דהל"ל בפשוטו דכל שאין לנו במה לתלות ה"ז טמאה. ומ"ש דנקוט מאכלות.
וע"כ צ"ל דזה ג"כ הוי מצד תקחז"ל שאין פתם טמא בפחות מכגו"ע. רק פיון דנפיק
מתקנה דכגו"ע.

ס"ל לרבי שם דטמאה נדה פיון שיש לה חזקת טהרה שלא בשעת וסתה. ולזה בעי כגו"ע
כדין פתם וז"ב.

ולדעת החת"ס תקשי דנהי דאינו בדוק. מכ"מ הלא צריך לדקדק אם הי' שייך שיהא בו
דם מאכלות.

דהא מאכלות אינה מצויה. רק בדברים הנלבשים על האדם וכדומה.

אבל העיקר פנ"ל דגם בזה עיקר הטעם משום תקחז"ל בכתם וכמש"ל: סימן סט ע"ד
המקנה שבעירו אשר במשך עשרה רגעים מתמעטים המים קרוב למחצית המקנה
וחפצים לחפות פותלי המקנה בטסים הנקראים צינג בלעז, כי עי"ז חושבים שלא
תמעטו המים.

וחפץ כת"ר לדעת דעתי בזה. וכן חפץ לדעת דעתי בדבר הנשים שטבלו במקנה זו אם
צריכות טבילה אחרת.

ובאשר זה דרוש לשעה ואני טרוד מאוד כעת. לזאת אשיב בקוצר: הנה כבר בארתי
בחבורי ח"ג סי' ס"ד שיש להחמיר בזה ובפרט בנ"ד שנבלעים המים במהרה ובלי ספק
נראה לעיון שמתמעטים המים בכל רגע.

והוי ניכר הנהיגה וכמש"ש בחבורי. ונראה שהנשים שטבלו צריכות לטבול שנית.

והנה כת"ר פתב להקל בדיעבד פיון דהרבה פוסקים ס"ל דזוחלין הוי מדרבנן. ומצינו
שבסי' קצ"ח סי"ח הקילו האחרונים פששכחה מליטול ציפורן וטבילה אף דהוי מיעוט
המקפיד.

אלמא דבדרבנן מקילינן בדיעבד. וזה תמוה דהא פשוט בש"ס חולין (דף י') ובגדה (דף
ס"ו) דאף בחציצה על מיעוט גופה צריכה לחזור ולטבול וכ"ה פשוט בפוסקים סי' קצ"ח.

רק בצ'יפוןן הקילו משום דלא הוי מיעוט המקפיד וכמ"ש בש"ש שם סק"ה דלדעת פל הפוסקים הוי זה הוי זה רק חומרא בעלמא. רק הראב"ן פתב שחוצץ בשביל שעתידה ליקטלו.

ומש"ש ראב"ד הוא ט"ס. ולזה פשפבר שימשה לא חשו לדעת יחיד בזה ע"ש ובר"ס קצ"ז וז"ב.

והנה כת"ר הביא דברי שו"ת עין יצחק סי' כ"ב. ושם פתב דרק פשאין נזכר הזחילה מלמעלה א"צ לטבול שנית.

ומבואר שאם נזכר הזחילה. צריכה לטבול שנית.

אכן בזה יש לחלק אם אחר המיעוט נשארים מ' סאה. וע' חיבורי שם.

וגם צריך לדעת אם מי המקנה הוא מעין נובע או לא (עמש"ל סי' ע"ז בזה): וע"ד חיפוי הטסים, שפתב כת"ר דהוי פשוטי כלי מתכות שמקבלי טומאה ופלפל אי מהני חבור לקרקע לבטלן לקרקע.

עמ"ש בחיבורי ח"ב סי' ס"ד. אכן בנ"ד הטסים אינם מקבלי טומאה דהוי גולמי כלי מתכות וכמפונרש בפ"א דכלים וברמב"ם פ"ח מהלכות פלים דעשת ברזל אינו מקבלי טומאה.

ונ"ד הוי כעשת ברזל שעשוי רק לעשות מזה פלים הצריכים. ופשוטי כלי ברזל מקבלי טומאה פשיש עלי' שם כלי רק שאין לו בית קיבול.

וע' חיבורי שם אות א' וט'. וע' בנו"ב מ"ת סי' קל"ז שפתב דמסמרים לא הוי כלי והביא מהרמב"ם פ"ח מה' פלים ה"ב ע"ש.

ודבריו תמוהים לענ"ד ולא אוכל כעת להאריך בזה. אכן אפשר כשיחפו הכותלים בזה? היא כעין כלי עם דפנות.

ויודיעני כבודו אם המקנה ממעין נובע. או שהמים יוצאים מכותלי המקנה.

ואם המים מתפשטים מעצמם על פני כל רוחב המקנה בלי הוספת מים אחרים. ובאיזה אופן יחברו הטסים להמקנה אם במסמרים או באופן אחר.

ואם אחר החיבור יהיו הטסים יחד פתיבה שלימה. ואז אי"ה אודיעו דעתי בזה.

כי קשה עלי כעת לבאר כל ספק שאפשר ליפול בזה: וע"ד אם מותר לסתום הנקב בצ'מענט. הנה ודאי דהוי צ'מענט סתימה מעליא.

אכן כבר פתב הנוב"ת סימן קמ"ב לחלק בין סתימה בתלוש לסתימה במקור. ועדיין יש לדון באופן חיבור הפלי אם יש בו ביטול גמור אי לא.

ואם פשיוצ'יאו הפלי מתוך המקנה ישאר הצ'מענט במקנה. אז אין חשש בזה.

כי אין זה סתימה רק כאלו מניח הפלי באופן שהנקב יהא על גבשושית שבקרקע. ואשר הביא כת"ר ראיה מ'ומא (דף ע"ז ע"ב) אין מוכן לי דהא שם הוי נהר שמימיו זוחליו.

והוי מים חיים שהזבים טובלין בהם כדאיתא בפסגיא שם. שוב ראיתי שכ"כ הפמ"א ח"ג
סי' קמ"ב לדינא ע"ש.

וע' שו"ת הרשב"א סי' ת"ת: ואשר הקשה כת"ר על מ"ש דהוי גולמי כלי מתכות מחגיגה
(דף כ"ו) גבי ציפוי המזבח. לא דמי כלל דשם כבר נתקנו לצפות בהם המזבח ועשו כלי
מהם.

אבל הטסים הנמפרים בתנות אינם מיוחדים עדיין לשום דבר. וכשיעשו מהם איזה דבר
צריכים איזה תיקון כמו לעשות להם אונגנים או לנקוב בהם נקבים וכדומה ועדיין אינם
כלים.

וכמו נסרים שאין נקראים פשוטי כלי עץ עד שייוחדם לאיזה תשמיש ויתקנום אם
צריכים איזה תיקון. וההכרח לקצור: סימן ע פבוד הרב החו"ב וכו' מו"ה חיים שלמה
נ"י.

ע"ד אשר הקשיתי בחיבורי, ח"ב סי' ע"ג דמאי מיייתי הש"ס בקדושין (דף ל"ב) ראיה
שמותר לתלמיד לקבל שימוש מרבו מאברהם שקיבלו המלאכים שימוש. והקשיתי
דהא הם ידעו שהם מלאכים ואין חייבים בכבודו.

ותרצתי דכיון שעשו א"ע לפניו פאנשים. הנה להם להזהר בכבודו.

והקשה כבודו דהא מפורש בש"ס בקדושין שם הקושיא והתירוץ. הנה כבודו מיהר
להשיב בטרם עיין פראוי.

דהא הש"ס מיייתי שם שאברהם שימש עליהם. ומקשה דשאני התם שידע שהם מלאכים.
ותירץ שנדמו לו פערביים ע"ש. אבל אנכי הקשיתי דמ"מ מה מיייתי הש"ס מהכא.

די"ל דלפי שהם ידעו בעצמם שהם מלאכים. לזה קיבלו השימוש מאברהם.

ותרצתי דמ"מ כיון שהשתדלו להתראות פאנשים הנה להם לנהוג פדין אנשים. וראיתי
במהרש"א שכתב להוכיח שהאיסור הוא על הרב מהא דמיייתי מאברהם אף שהם ידעו
שהם מלאכים.

ולענ"ד העיקר כמ"ש בחיבורי שם. ואשר הבאתי שם הא דאיתא בפסגיא שם ראיה
מהקב"ה שמשיב הרוח ומוריד מטר וכו'.

והקשיתי דמה אפטר לעשות וכי יש בכח האדם שלא לקבל טובות הקב"ה. ועכצ"ל
שהראיה היא שמותר לרב למחול על כבודו.

והקשה כבודו דגם בזה י"ל דלהכי הקב"ה משיב רוחות וכו' משום שא"א לעולם בלא"ה.
ולזה פירש פוננת הש"ס ע"פ הא דריש תענית שמפתח גשמים ופרנסה לא נמסר לשליח.

והנה אפטר שימסור לשליח. הנה פשוט שזה פוננת הש"ס וכ"כ המקנה שם.

עוד הקשה דאי נימא שאסור לקבל שימוש. א"כ נהי שא"א לנו שלא לקבל טובות
הקב"ה.

מ"מ היכי ספי לן הקב"ה איסורא. לק"מ שְהַרְי הָאִיסוּר הוּא מַצֵּד כְּבוֹד הָרַב כְּדַאִתָּא בְּש"ס שָׁם.

וְזֵה שְׂיִיָּהּ כְּשִׁתְּלוּי בְּרַצוֹן. אֲבָל אַם הַתְּלִמִּיד מְוַכְרַח לְזֵה.

שׁוּב אֵין אִיסוּר בְּדִבְרֵי. וְה"ה הֵכָא.

וְלֹא דְמִי לְמִי שְׁתַּחֲב לְפָה תְּבִירוּ דְבַר אִיסוּר. דְּשָׁם גּוּף הַדְּבָר אִיסוּר.

מִשְׁא"כ הֵכָא. וְזֵה פְּשׁוּט: וּמָה שְׁהִבְאִתִּי בְּחִיבוּרֵי שָׁם דְּמִלְּךָ אִיסוּר לְמַחְוֹל עַל כְּבוֹדוֹ מְפִתְּנׁוּבוֹת (דָּף י"ז).

וְהַקְּשָׁה כְּבוֹדוֹ דְּעֵדִיפָא הו"ל לְאַתּוּי מִיּוֹמָא (דָּף כ"א) דְּאִתָּא שָׁם שְׁנַעְנַנְשׁ שְׁאוּל עַל שְׁמַחַל עַל כְּבוֹדוֹ וְהַקְּשָׁה מְזַה ג"כ עַל מִש"ש שְׁאִם הַמְּלוּכָה שְׁלוֹ הִיא מַצֵּד מַעְלוֹתֵיו הַרוּחָנִיּוֹת מְוַתֵּר לוֹ לְמַחְוֹל עַל כְּבוֹדוֹ.

וְהַקְּשָׁה כ"ת דְּהָא שְׁאוּל הֵיךָ צְדִיק גְּדוֹל כְּדַאִתָּא בְּש"ס דְּמו"ק (דָּף ט"ז) וּבִיּוֹמָא שָׁם. וְהִתָּה מְלַכּוּתוֹ עֲצָמִית.

וּבכ"ז נַעְנַנְשׁ עַל שְׁמַחַל עַל כְּבוֹדוֹ. לְדַעְתִּי לִק"מ דְּהָא אַף הָרַב שְׁמַוְתֵּר לוֹ לְמַחְוֹל עַל כְּבוֹדוֹ.

מ"מ עַל בְּזִיוְנוֹ אִיסוּר לוֹ לְמַחְוֹל כִּמ"ש הַפּוֹסְקִים וּבִשׁו"ע ס' רמ"ב סל"ב. וְלִזְהָ בְּשְׁאוּל דְּכַתִּיב בְּקָרָא וַיִּבְזוּהוּ.

לֹא הֵיךָ לוֹ לְמַחְוֹל עַל כְּבוֹדוֹ. וְלִזְהָ הַנּוֹצְרִכְתִּי לְהִבְיָא מְהָא דְּכַתְּנׁוּבוֹת: סִימָן עֵא כְּבוֹד הַרַה"ג מוהר"פ נ"י רב בִּק' שְׁעַמְעֵזְאוּא.

ע"ד מ"ש הַשְּׁ"ף בִּיּו"ד ס"ס רס"ו שְׁאֵין לְמוּל בְּן מוּמָר וּמוּמָרַת וּבִן קָרְאֵי הִבְיָא מְשׁו"ת ר"ב אֲשַׁכְּנִי שְׁמַוְתֵּר לְמוּל אַף בְּשִׁבְתָּא אִם יַעֲשׂוּ חִיתוּוּהּ וּפְרִיעָה כְּדִין. וְהַקְּשָׁה כְּבוֹדוֹ מ"ש זֵה מְזַה.

וְעוֹד דְּהָא קִי"ל אַע"פ שְׁחֻטָא יִשְׂרָאֵל הוּא וְלָמָּה לֹא נְמוּל אוֹתוֹ עכ"ד. הִנֵּה בְּקָרְאִים כְּתָבוּ הַרְשָׁפ"א וְהַרְדָּב"ז הַטַּעַם דְּיִלְמָא נְפִיק מִיְנִיָּה זַרְעָא מְעַלְיָא.

וְקָשָׁה דֵּא"כ בְּמוּמָר נְמִי גִימָא הֵכִי וְנִרְאָה דְּבְמוּמָר כִּיּוֹן שְׁהַחְזִיק בְּדַת אַתְרַת. רַחוּק לְתַלּוֹת שְׁבָנוּ שְׁנוּלַד בְּגִיּוּתוֹ יָשׁוּב לְדַת יִשְׂרָאֵל.

אֲבָל הַקָּרְאֵי כִּיּוֹן שְׁמַאֲמִינִים בְּתוֹרָה שְׁבַכְתָּב. אֲפֹשֶׁר שְׁיִתְּבוּנוּ בְּהַמְשָׁף הַזְּמַן שְׁהַחְרַח לְהַאֲמִין בְּקַבְּלַת חו"ל דְּבִלְא"ה אֵין לְנוּ פִּירוּשׁ בְּרוּר בְּכָל מַצּוֹת הַתּוֹרָה וַיֵּשׁ מְקוֹם לְחֻשׁוֹב דְּנְפִיק מִיְנִיָּה זַרְעָא מְעַלְיָא.

וְאֲשֶׁר הַקְּשָׁה דַּע"פ שְׁחֻטָא יִשְׂרָאֵל הוּא. כְּבָר הַרְגִישׁוּ בְּזֵה הָאֲתְרוּנִים וְכַתְּבוּ טַעְמִים שׁוֹנִים.

וּבְגו"ו חֵא"ח כְּלָל ב' ס' ל"א כְּתָב דְּיִלְיָף לָהּ מְקָרָא וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִשְׁמָר אֶתָּה וְזַרְעָךָ לְדוֹרוֹתֵם. מְקִישׁ זַרְעוֹ לוֹ שְׁיַעֲשֶׂה הַמִּילָה לְשֵׁם מַצּוּהָ כְּמוֹ אַע"ה.

והוא קשה לענ"ד דהיכן מצינו שגורוש דרשות מדעתינו לחידוש דין שלא נזכר בש"ס. עוד כתב שם ונראה שהמשפדל עם רשעים שיעשו מצות ענוש יעגש דכנותה אמרינו בפ' הירוע (דף קל"ג) השונה לתלמיד שאינו הגון פזורק אבו למרקולים עכ"ל.

ובמחכ"ת מהא דחולין אין ראיה דהא ללמוד כדי לקנטר עבירה הוא פדאיתא בפרכות (דף י"ז) שנוח לו שלא נברא וע"ש בתוס'. וא"כ אינו עושה מצנה כלל בלימודו.

אבל הדבר מפירש בש"ס ב"ב (דף ד' ע"א) דאיתא שם שני תירוצים. לתירוץ ראשון מותר להביא רשעי ישראל לידי עשיית מצנה.

ולתירוץ בתרא אסור אם לא שהוא דבר שא"א להעשות ע"י אחר והוא צורך רבים וכמו בגין ביהמ"ק ע"ש: והרמב"ם ספ"ב מה' רוצח כתב שאסור להשיא עצה לעכו"ם או לעבד רשע שיעשה מצנה כשהוא עומד ברשעו.

וכתב הכ"מ שם שפסק פלישנא בתרא שבש"ס שם וקשה טובא דא"כ למה כתב דוקא עכו"ם ועבד. דהא בישראל נמי כן.

ואינה סברא יש לחלק בין עבד לישראל ונראה בדעתו דלישראל מצנה לזכות בדבר מצנה. אולי מצנה זו תגרוך מצנה אחרת וישוב בתשובה.

ורק גבי הורדס שהיה עבד קאמר הש"ס בתירוץא בתרא דרק משום דביהמ"ק א"א בלא מלה הותר לייעצו שיבנהו. ואף דעבד חייב במצות.

מ"מ נראה שאינו בכלל ערבות וכמ"ש התוס' בקידושין (דף ע') שאף גרים אינם בכלל ערבות. ומכ"ש לדעת הרא"ש פ"ב דברכות דאף נשים אינם בכלל ערבות.

ואף לדעת התוס' שם ובדף מ"ח שנשים בכלל ערבות. מ"מ עבדים אינם בכלל ערבות. ואף לדעת התוס' בנדה (דף י"ג ע"ב) דגרים הוו בכלל ערבות. מ"מ עבד גרע.

וגם דבתוכחה פתיב הוכח תוכיח את עמיתך. עם שאתך בתורה ובמצות.

וי"ל שעבד אינו בכלל זה שאינו בתורה. ובזה יש להאריך מדין ריבית ועוד מקומות וע' רש"י סנהדרין (דף ע"ה ע"א) דממעט מעמיתך גר תושב ונהקרח לקצר.

ועכ"פ בדברי הרמב"ם נראה כמ"ל דכיון שאינו בערבות ובתוכחה. אסור לייעצו לדבר מצנה אם עזבונו עומד ברשעו.

אבל ישראל גמור מצנה לייעצו לדבר מצנה. ויש לדון שזה תלוי בפלוגתא דצנועים ורשב"ג בב"ק (דף ס"ט) דרשב"ג ס"ל שם שא"צ להציל רשעים מעבירה.

והלעיטהו לרשע וימות. והרמב"ם פסק שם כרשב"ג.

ואף שיש לחלק. מ"מ נראה כן ובחיבורי ח"א סי' ע"ד בארנו בזה בס"ד.

ולפמש"ל מטעם ערבות קשה דהא מ"מ מחויב להצילו מאיסור מטעם ערבות. וצ"ל דכיון שע"פ דין א"צ להצילו מאיסור שוב אין חלה הערבות בזה עליו.

אף לפ"ז הדרא קושיתנו מ"ש עבד מישראל. ונראה דרשב"ג לא קאמר שם רק שא"צ לעשות תקנה להציל רשעים מאיסור זה.

אָבֵל וְדָאֵי דְשָׂרֵי לִינְעָצוֹ לַעֲשׂוֹת מִצְוָה דְעִי"ז יִתְעוֹרְרוּ מְעַט מְעַט לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. וְהָיִי זֶה בְּגֵדֵר תּוֹכְחָה.

וּבְכָלֵל מִצְוֹת וְהַשְׁבֹּתוֹ לְרַבּוֹת הַשְּׁבֵת גּוֹפֵן וְקו"ח נִשְׁמָתוֹ אָבֵל כְּשֶׁמִּצִּילוֹ מִן הָאִסּוּר וְהוּא אֵינּוּ יוֹדֵעַ מַזְהָ כְּמוֹ הָא דְצָנוּעִים אֵין תּוֹעֵלֶת בְּזָה. וְיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת ע"ז מָהָא דְמִדְמָה הַש"ס כַּב"ק שֶׁם לְהָא דְצָנוּעִים.

וְגַם לְדוֹן בַּמ"ש הָאֲחֵרוֹנִים דִּי"ל שְׁהַחִיּוּב לְהַצִּיל חֲבִירוֹ מֵאִסּוּר הָיִי ג"כ מִשׁוּם לַפ"ע וְאֲכַמ"ל בְּזָה. וְבָהָא דַּב"ב יֵשׁ לְדוֹן עוֹד דְעָבָד אֵינּוּ מְחַנְיָב בְּמִצְוֹת בְּנֵן בִּיהֵמ"ק דְהָא הָיִי מ"ע שֶׁהוּא ג' דְהָא קִי"ל בְּשָׁבוּעוֹת (דָּף ט"ו) דְאֵין בְּנֵן בִּיהֵמ"ק בְּלִילָה.

אָבֵל הָרַמְבַּ"ם פָּתַח בַּפ"א מַה' בַּה"ב דְנִשְׁמֵי חֲיִיבוֹת בְּבִנְיָן בִּיהֵמ"ק. וְנִרְאֶה דְיִלְיָף לָהּ מִקְרָאֵי דְמִשְׁפָּן שְׁמִפְּנֵי שֶׁם שְׁהַנְּשִׁים הִבִּיאוּ נְדָבוֹת לְמִשְׁפָּן.

וְגַם אַח"כ פְּתִיב כָּל אִישׁ וְאִשָּׁה אֵל יָבִיאוּ עוֹד וְגו'. הָרִי שְׁעָשׂוּ זֶה בְּרִשׁוֹת.

וְא"כ י"ל דְכִינּוֹן דְחִידוּשׁ הוּא שֶׁם שְׁנִתְחַיְיְבוּ הַנְּשִׁים. י"ל שְׁעָבָדִים לֹא נִתְחַיְיְבוּ.

דְגַבֵּי מִשְׁפָּן פְּתִיב דְבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמַזְהָ מִימְעֻטוֹ עָבָדִים כְּדֹאִיתָא בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף פ"ו). וְנִהִי דְנִשְׁמֵי פְּתִיב מִפְּנֵי שְׁנִצְטוּוּ.

אָבֵל עָבָדִים נִתְמַעְטוּ מִבְּנֵי. וְלֹא גְמָרִינוּ לְחֲיִיבָם מַג"ש דְלָהּ לָהּ.

וְכֹן בְּסִנְהֶדְרִין שֶׁם נִתְמַעְט עָבָד. וְאִשָּׁה נִתְרַבְּתָה שֶׁם ע"ש.

וְאִף שִׁישׁ לְחֻלְק יַעו"ש. אָבֵל מ"מ י"ל כֵּן.

וְיֵשׁ לְדַחֹת שְׁהַנְּשִׁים הִבִּיאוּ מִעֲצָמָן וְכַעֲיֵן הָא דְקִי"ל בַּפ"ק דְשִׁקְלִים שְׁאָם שְׁקִלוּ הַנְּשִׁים מִקְבָּלִים מִהֵן אִף שְׁפִטוּרוֹת מְלִשְׁקוֹל ע"ש. וּבְפִשׁוּטוֹ י"ל דְכָל הַהֲכָנוֹת לְבִנְיָן בִּיהֵמ"ק הֵם בְּכָלֵל מִצְוֹת בְּנִינּוֹ וְזֶה שִׁיף אִף בְּלִילָה.

וְאִף שְׁבִינּוֹ אֵינּוּ דוֹחָה שְׁבֵת וְיו"ט. זֶה הָיִי רַק מִצַּד אִסּוּר שְׁבֵת.

וְלֹא מִצַּד שְׁאֵז אֵין נוֹהֲגָת מִצְוָה זֹו וְאֲקַצֵּר] וְאֲפִשֵׁר דְכִינּוֹן דְכְּתִיב בְּמִשְׁפָּן כָּל נְדִיב לֵב יְבִיאָה הָיִי הַפֵּל בְּכָלֵל וְאִף עָבָדִים יִשְׁנָם בְּכָלֵל נִדָּר וְנִדְבָה. וּמִשְׁפַּחַת לָהּ שִׁיָּהִי לוֹ נְכָסִים שְׁנָתָן לוֹ ע"מ שְׁאֵין לְרַבּוֹ רִשׁוֹת בּוֹ.

וְעַכ"פ מְהִינֵי נִדְרוֹ לְהִתְחַיְיֵב כְּשִׁיָּצָא לְחַפְשִׁי וְיִקְנֶה נְכָסִים וְע' נִזִּיר (דָּף ס"א). אִף י"ל דְזֶה קָאִי עַל עֲדַת בְּנֵי דְאֵיִרִי בְּהוּ דְמִימְעֻטוֹ עָבָדִים כַּמִּש"ל וְהַהֲכָרַח לְקַצֵּר: וְעוֹד נִרְאֶה דְאִף לְתִירוּץ בְּתָרָא הֵינּוּ רַק בְּמִצְוָה רְצוּנִית כְּמוֹ הֵתָם שְׁהִיָּה כְּבָר בַּהֵמ"ק בְּנוֹי.

רַק שְׁיַעֲזַ לְהִירְדוּס שְׁיִבְנָה בִּיהֵמ"ק יוֹתֵר מִהֲוֹדָר. אָבֵל בְּנֵי דְשֶׁהִיא מִצְוָה חֲיִיבִית לְמוֹל.

אֲפִשֵׁר דְהַפֵּל מוֹדִים דְשָׂרֵי. דְאִטוּ מִי שְׁאֲכַל שׁוּם יִחְזוֹר וְיֵאֲכַל שׁוּם וְכְדֹאִיתָא בְּשְׁבֵת (דָּף ל"א) אֲקָרָא דְלֹא תִרְשַׁע הַרְבֵּה וְרֵאִיתִי בִידוֹת נְדָרִים סִי' רַס"ו שְׁהַקְשָׁה דְהָא עַכ"פ עֲכָשְׁוּ לֹא חֲטָא הִתִּינוּק עֲדִיין וְלָמָּה לֹא נְמוֹל אוֹתוֹ.

וּמַנ"ל לְדוֹנוֹ עַל שְׁמִסּוּפּוֹ. וְנִשְׁאָר בְּקוֹשְׁיָא.

וְלֹא רָאָה דְבָרֵי הַגו"ו הַנ"ל. וְלַפְמִש"ל לְהַקְשׁוֹת עַל הַגו"ו.

הרי הקושיא נצבת כחומה. ונראה דהנה בעודו קטן אינו מונהר על המילה. רק האב מונהר על המילה. והאב פשהוא מומר לא עדיף ממנודה דקיי"ל בסי' של"ד שאין מלין את בניו.

וכן ראיתי באחרונים לדמות מומר למנודה בענין זה. וצ"ל שאולי ע"י שיראה שאין מלים בניו ומחקיקים אותו לגמרי מישראל.

והרהר בתשובה. ולכאורה קשה דא"כ אף פשילדה ישראלית מומר לא ימולו הבן.

והרי קיי"ל ששמים אותו. וצ"ל דשם איירי שהישראלית דורשת שימולו אותו.

ולא המומר. וא"כ לא יהא זה רדיפה להמומר כלל.

אבל במנודה שהוא ישראל גמור יהא זה לרדיפה גם לו. ואי נימא שאין לסייע לרשע לעשות מצנה אף חיובית.

א"ש שאין לעשות מצנת מילה עבור המומר. והתינוק אינו מחויב עדיין.

וצ"ל שב"ד ג"כ אינם מחויבים פניו שנה שאין מלים אותו הוא ע"י פשיעת האב. ובב"ק (דף צ"ב ע"ב) איתא קרית לחברה ולא ענה שדי גודא אבתריה.

ופירש"י שאם חבירה לא קיבל תוכחה דחפהו בינים ויפול ברשעו. משמע מזה שמותר להכשילו ומכ"ש שאין לסייעו לעסוק במצנה.

אבל ז"א דשם הפנונה רק לדחותו בדברים. אבל ודאי שאסור להכשילו וע' חבירי ח"א סי' ע"ד בזה.

וכ"כ התוס' בע"ז (דף ו' ע"ב) וכל הפוסקים שאסור ליתן איסור לומר ועובר על לפ"ע ל"ת מכשול ע"ש ומטרדומי ההכרח לקצר: סימן עב ע"ד שאיזה אנשים בעירו רוצים להנהיג שיקברו איש אצל אשתו.

וחפץ כבודו לדעת דעתי בזה. ומטרדומי אשיבו בקונצ'ר.

הנה מנהג ישראל במדינותינו לעשות שורות מיוחדות לאנשים ושורות לנשים. ולכאורה קשה למה לא נהגו לקבור אשה אצל בעלה.

דהא בזמן הש"ס היה המנהג לקבור כל בני המשפחה במקום אחד כדאיתא בבכורות (דף נ"ב) וכתובות (דף פ"ד) וכדקיי"ל בפ"ד דמסכת שמחות ובטוש"ע ס"ס שס"ו שאשה תקבר אצל בעלה ולא אצל אביה.

אבל ז"א דשם הפנונה פי בזמן הש"ס נהגו שהיה לכל משפחה מקום מיוחד לקבורה כדאיתא בכתובות (דף פ"ד) ובכורות (דף נ"ב). להכי קאמר שיקברו את האשה בקבר משפחת בעלה ולא של אביה.

והא דאיתא בבכורות שם שיקברו את האשה בקבר משפחת אביה. צ"ל דאיירי שעדיין לא היה לבעלה קבר משפחה מיוחד במקום ההוא.

וְלִזְהָרָה כְּשֶׁיִּרְשׁ מֵאִשְׁתּוֹ קָבֵר מִשְׁפַּחְתָּהּ רְצָה לְקַבְּנָהּ שָׁם מְקוֹם לְקַבְּרוֹת מִשְׁפַּחְתּוֹ ג"כ וְלִזְהָרָה
קָבֵר שָׁם אִשְׁתּוֹ. וְקָאָמַר שָׁם דַּמ"מ חוֹזֵר הַבֵּיה"ק הֵהוּא לְמִשְׁפַּחַת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוֹם פְּגָם
מִשְׁפָּחָה עִי"ש וְע' חִיבוּרֵי ח"א ס' צ"ו.

אָבֵל אֶצְלֵינוּ שְׁקוּבְרִים כָּל הַמֵּתִים בְּבֵיה"ק אֶחָד וְאֵין קוֹבְעִים מְקוֹם לְכָל מִשְׁפָּחָה לְבַדָּה.
לִזְהָרָה עוֹשִׂים שׁוּרוֹת לְאֲנָשִׁים לְבַד וְלַנְּשִׁים לְבַד.

וּבְזָה נִדְחָה ג"כ מֵה שֵׁיִשׁ לְהַעִיר בְּזָה מְהָא שְׁנִקְבְּרוּ אַדָּה"ר וְהָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים אִישׁ אֶצְל
אִשְׁתּוֹ כְּדַאִיתָא בְּעִירוּבִין (דָּף נ"ג) וּב"ב (דָּף נ"ח) ע"ש. אָבֵל הָעֵנָן כַּמֶּש"ל כִּי הִנֵּה
הַמְּקוֹם מְיֻחָד לָהֶם לְבַדָּם.

מִשָּׂא"כ אֶצְלֵינוּ כַּנ"ל. וְע' זְוָהָר ח"ג קס"ד ע"א סְדֵר קְבוּרַת הָאֲבוֹת ע"ה: אָכֵן הִנֵּה כְּתַב
הַמַּעֲבָר יִבְרַךְ בְּמֵאֲמָר שְׁפַת אֵמֶת פ"ט שֵׁיִשׁ נ"ר לְאִשָּׁה אִם יִקְבְּרוּהָ אֶצְל בַּעֲלָהּ ע"ש
בְּהַסְפָּר הָעֵנָן.

וְא"כ יִקְשֶׁה לָמָּה אֵין נוֹהֲגִין כֵּן אֶצְלֵינוּ. וְגַם דְּהִכִּי מְסַתְפֵּר דְּהָא קִי"ל בְּסִי' ש"ב שְׁרָאוֹי
לְקַבְּרוֹת כָּל אֲדָם אֶצְל אוֹהֲבוֹ.

וּמִי יוֹתֵר קָרוֹב לוֹ מְהֵאֲשָׁה אֲשֶׁר הִיְתָה קְשׁוּרָה עִמּוֹ רַב יְמֵי חַיָּו וְזֶהוּ מַעֲיֵן מ"ש (בְּשִׁמוּאֵל
ב' א') הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם לֹא נִפְרְדוּ וְנִרְאָה דְּהִנֵּה אִיתָא בְּסוּפָה (דָּף
נ"ב) עַל פְּסוּק וְסִפְדָּה הָאֶרֶץ מִשְׁפָּחוֹת מִשְׁפָּחוֹת מִשְׁפַּחַת בֵּית דָּוִד לְבַד וּנְשִׁיהֶם לְבַד.

שְׂאֵף בְּשַׁעַת הַסִּפָּד צָרִיכִים לְהִיּוֹת אֲנָשִׁים לְבַד וְנָשִׁים לְבַד שְׂלֵא יִבּוֹאוּ לִידֵי קְלוֹת רֹאשׁ
ע"ש בְּפִירֵשׁ"י. וְהִנֵּה בְּקְבוּרַת אִישׁ עוֹסְקִים אֲנָשִׁים.

וּבְאִשָּׁה עוֹסְקוֹת נָשִׁים כַּדְקִי"ל בְּסִי' ש"ב ס"ג. וְלִזְהָרָה יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁיִזְדַּמֵּן שְׁיִהְיוּ בְּעִיר שְׁנֵי
מֵתִים אִישׁ וְאִשָּׁה.

וּבְעוֹד שְׁהַנְּשִׁים יַעֲסִקוּ בְּבֵיה"ק בְּקְבוּרַת אִשָּׁה יִבִּיאוּ אֲנָשִׁים אֶת הָאִישׁ לְקַבְּרוֹ. וְאִם יִקְבְּרוּ
אֲנָשִׁים וְנָשִׁים בְּשׁוּרָה אַחַת.

יִזְדַּמֵּן לְפַעֲמִים שְׁיַעֲמְדוּ סְמוּכִים הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים בְּאִשְׁרֵי קָבֵר הָאִישׁ יְהִי אֶצְל קָבֵר אִשָּׁה
שְׁנִקְבְּרָה כְּבָר אוֹ לְהִיפּוּד. וְיִבּוֹאוּ לִידֵי קְלוֹת רֹאשׁ.

וְעוֹד דְּהָא בְּזוֹהָר נִיִּקְהַל הַחֲמִיר מְאֹד שְׂלֵא יִפְגְּשׁוּ אֲנָשִׁים בְּנָשִׁים בְּעַת קְבוּרַת מֵת וּבִיּוֹתֵר
בְּבֵיה"ק ע"ש וְהוּבָא לְהַלְכָה בְּשׁו"ע ס' ש"ג וְע' מַעֲבָר יִבּוֹק מֵאֲמַר שְׁפַתִּי רַנְּנוֹת פ"י.
וְאִם יִקְבְּרוּ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים בְּשׁוּרָה אַחַת יוּכַל לְהִזְדַּמֵּן שְׁיִפְגְּעוּ אֵלָיו בְּאֵלוֹ בְּעוֹדָם בְּבֵיה"ק
יִכְנ"ל.

וְלִזְהָרָה הִנֵּה יִגּוּ שְׁיַעֲשׂוּ שׁוּרוֹת מְיֻחָדוֹת לְנָשִׁים. וְא"כ אִף אִם יִזְדַּמֵּן שְׁיִמּוּתוֹ אִישׁ וְאִשָּׁה
בְּיוֹם אֶחָד.

מ"מ יְהִיו הַנְּשִׁים הָעוֹסְקוֹת בְּקְבוּרָה בְּבֵיה"ק בְּמְקוֹם הַמְיֻחָד לְנָשִׁים. וְהָאֲנָשִׁים יְהִיו
בְּמְקוֹם הַמְיֻחָד לְאֲנָשִׁים.

אָבֵל כְּשֶׁהָיוּ קוֹבְרִים בְּבֵיה"ק רַק מִשְׁפָּחָה אַחַת אֵין לְחוּשׁ לִזְהָרָה. כִּי לֹא שְׂכִיחַ שְׁבַמְשַׁפְּחָה
אַחַת יְמּוּתוֹ אִישׁ וְאִשָּׁה בְּעַת אַחַת.

וע' פ"ק דיומא וביבמות (דף כ"ו ע"ב) בתוס' דלא חישינן למיתה דתרי בבית אהד בזמן מועט: ועוי' בטעם הדבר דהנה בזוהר פ' משפטים נתבאר שלפעמים יזדמן שאדם נושא אשה שאינה זיווגו ממש שהוכרז עליו בת פלוני לפלוני ומכ"ש בזיווג שני יעו"ש באנרד.

והמעבר יבוק פ"ט מאמר שפ"א פתב שאין לקבור אשה אצל בעלה רק פשהיא זיווג ראשון שע"פ רוב היא זיווגו האמיתי. ולזה באשר הרבה אנשים יש להם זיווג שני.

ואם יקברום אצל זיווגם הראשון יהי צער לאלמנתו זיווג השני. וגם דהא זיווג ראשון אפשר שאינה זיווגו האמיתי.

ובפרט בעתים הללו אשר רבו הנושאים אשה שלא לשם שמים רק לשם נוי או לשם קמון וכדומה ע"י סיבות שונות אשר יסודם ביצה"ר. ודאי שיש לשפוט שאינם מכוננים לזיווג האמיתי.

ולזה הפליגו חז"ל בקדושין (דף ע') שהנושא אשה לשם קמון מוליד בנים שאינם מהוגנים. והיגו לפי שודאי אינה זיווגו האמיתי.

ובאשר שנפשותם אין מתאימים בעיקר יצירתם. לזה מולידים בנים שאינם מהוגנים. ובדרושי הארכתי לבאר בזה פ' אהובה ושנואה. ועכ"פ י"ל שזהו הטעם שנגמנו מלקבור איש אצל אשתו.

וע' רמב"ן פ' ויחי מ"ש על שלא קבר יעקב את רחל במערת המכפלה ואכמ"ל בזה. ובזמן שנהגו לקבור כל משפחה בביה"ק שלה.

נדאי שקברו אף זיווג שני באותו ביה"ק כדקיי"ל שקוברין אשה אצל בעלה. וצ"ל שלא קברוה ממש סמוך לבעלה רק בזויות אחר.

ועכ"פ הנה קבר אהד מפסיק ביניהם ועוד נראה דרק פשקוברים אותה אצלו בשביל שהיא אשתו. יש קפידא שלא לקבור אצלו זיווג שני.

אבל פשקוברים אותה אצלו בשביל שהמקום ההוא מיוחד לביה"ק למשפחתו. אין קפידא בזה דהא עכ"פ היא עתה ממשפחתו: ונראה שאם יקנה איש בביה"ק מקום מיוחד עבורו ועבור אשתו ויקיף את המקום ההוא במחיצה קבועה.

אזי הרשות בידו לעשות כן. דבזה ליכא כל הגי חששי שהזכרנו.

ואין לחוש שפיום שתמות אשה זו ימות איש אחר ויפגשו האנשים והנשים בביה"ק. דזה הוי דבר רחוק.

ואף דמצוי שימותו בעיר איש ואשה ביום אהד. מ"מ רחוק לחוש שיאנרע זה ביום שתמות אשה זו.

ודמי להא דאיתא בב"ב (דף קע"ג) דחישינן לנפילה דרבים ולא לנפילה דיחיד וע' ביבמות (דף קט"ו) ובתוס' שם. ועוד דאף אם יאנרע שימות ביום זה אשה אחרת.

בכ"ז הרי העוסקים בקבורת איש זה יהיו בתוך המחיצה שסביב קברו. ויוכלו לשהות שם עד שיעצאו הנשים מביה"ק לגמרי ואין לחוש שפא ימותו האיש הזה ואשתו ביום אָחַד.

דָּהָה ונדאי לא שכיח. וגם כי אז ונדאי לא יקברום ביחד בשעה אחת.

ובאמת בכל מתים מבואר בסי' שנ"ד שמוציאים אָחַד ואח"כ השני. ורק יש לחוש שיתחילו לעסוק בקבורת השני כשידעו שפָּכָר הגיע הראשון לביה"ק.

ועי"ז יפגשו העוסקים בשני עם העוסקים בראשון בעת יציאתם מביה"ק. וגם דָּהָה אם פְּבֹדֶם שְׁנֵה מוֹצִיאִים שְׁנֵי מֵתִים פְּאָחַד יעו"ש בטור סי' שנ"ד.

ועכ"פ בעשיית מחיצה סביב מקום שני הקברים ש"ד. ורק שיעשו הפסק בין שני הקברים פְּנֵהוּג.

ויעשו זה לש"ש ולא בשביל פְּבֹד וכוונתו ועכ"פ בשעה שעוסקים בצרכי מתים ראוי שיעזבו הבלי עוה"ז. וזכירת יום המיתה הוא הפחינה האחרונה בברכות (דף ה') לבטל היצה"ר.

ושמעתי שיש מקומות שאין מקפידים בסדר הקברים וקוברים בשורה אחת אנשים ונשים. ונהרא נהרא ופשטיה: סימן עג ע"ד שרוצים לקבור המתים בארון שלם.

ולעשות נקבים בשולי הארון של צד הקרקע. הנה מנהג זה מובא באחרונים בסי' שס"ב. אָבֵל במדינותינו נהגו להניח המת על הקרקע כמבואר בשו"ע שם, ויש לזה יסוד ע"פ קבלה כמבואר בספרים. ומקרא מלא הוא ואל עפר תשוב.

ובפרט בעתים הללו שהאנשים הרוצים שיקברו בארונות הוא פְּדֵי לַחֲקוֹת אֵת מַעֲשֵׂה זוֹלָתָם. וְזֶה אָסוּר מִשׁוּם וּבְחֻן קוֹתִיָּהֶם.

וכמו שאמרו חז"ל על מצבה שהיתה אהובה בימי האבות. ואח"כ פְּשִׁחֻזִיקוּ בָּה עֲכוּ"ם נֶצְטוּוּ שְׁלֵא לְהִקִּים מִצְבָּה.

וכן איתא במס' שְׁמֻחֹת וּבְטוֹר סי' שס"ב שפתיחלה היו קוברים במהמורות פְּדֵי שְׁיִכְלָה הַבְּשָׂר כַּמ"ש הַרְמַב"ן בת"ה הוּבָא בַּב"י סי' שס"ג. ואח"כ היו נותנים העצמות בארון.

ומבואר בירושלמי שילקחי פלאים שצנה רבי שיהא ארונו נקוב לארץ ופי' הרמב"ן הוּבָא בְטוֹר סי' שס"ב שְׁלֵא הִי שוֹלִים לְאָרוֹן פְּדֵי שְׁיִהָא מוֹטֵל עַל הַקְּרָקַע. ונראה משום שהיו נוהגין לקבור מתחילה במהמורות ואח"כ בארון.

והיו מטלטלין עצמות המת: לָזֶה צָוָה שְׁיַעֲשׂוּ לוֹ מִתְחִילָה אָרוֹן בְּלֵי שוֹלִים וְלֹא יִטְלְטְלוּ אִח"כ עֲצָמוֹתָיו. וכן אנו נוהגין.

ובתו' ברכות (דף י"ט ע"ב) וב"ב (דף ק' ע"ב) מבואר שארונותיהם היו פְּתוּחִים מִצַּד אָחַד וְזֶה הָיָה קוֹנָדֶם רַבִּי. דְּרַאב"צ קָאָמַר לָהּ בְּבִרְכּוֹת שֶׁם שְׁהִיָּה הוֹלֵף לְקִרְאָת מַלְכֵי שְׁרָאֵל.

וצ"ל דהיינו בארונות שנתנו בהם העצמות אחר שנתעפל הבשר פנ"ל. וכן יש להוכיח שהיו קוברים בלא ארון מהא דתנו בגזיר (דף ס"ד) המוצא מת מןשפב פדרכו אם יש שם ג' ה"ז שכוונת קברות.

ובאחד אמרינו שבמקרה נקבר שם ולא בקביעות. ואי נימא שדרכם היה לקבור רק בארון.

א"כ אף בג' מוכח שנקברו במקרה. כיון שלא נתנו להם ארונות והא ודאי איירי שם בלי ארון מדקאמר מןשפב פרט ליושב.

ובארון אין דרכו להיות יושב. ונראה שבימי האמוראים לא היה לעכו"ם קביעות אף לקבור מתיקהם.

רק לפעמים קברו בארון ולפעמים בלא ארון. דהנה בגזיר (דף ס"ה) איתא שאם נמצא מת שנקבר מיושב או ראשו בין ברפיו או מרגלותיו של זה בצד ראשו של זה חיישינן שמה עכו"ם הוא.

הרי שדרכם היה לקבור בלא ארון וכמש"ל דבהכי איירי התם. ובב"מ (דף קי"ד) איתא שאליהו עמד בבית"ק של עכו"ם אף שהיה פהו.

וכתבו התוס' שם שעיקר הטעם הוא מפני שרוב ארונות יש בהם פותח טפח. הרי שקברום בארונות שהיו פתוחים מצד אחד כמ"ש התוספות בברכות (דף י"ט).

רק שבקצתם לא היה חלל טפח כי העפר היה סמוך לגוף המת. ובחיבורי ח"ג סי' פ"ד בארתי שגם בש"ס מוכרח לפרש דאיירי בארון.

ולפ"ז צ"ל שלא היה להם מנהג קבוע בזה. ואין להקשות דא"כ הו"ל לחוש שמה בבית"ק שהוא קבורים בלא ארונות.

ז"א די"ל שאליהו ידע שקבורים שם בארונות. וגם מ"ש התוס' רוב ארונות יש בהם פו"ט.

נקטו לשון הש"ס בברכות (דף י"ט) אבל הקא לא הוצרכו זה. די"ל שאליהו ידע שבמקום זה היה בארונות פו"ט [ובזה לא שייך סברא דלא בשמים היא ויש להאריך בזה ואכ"מ].

אבל אצלנו פשוט שאסור לקבור בארון משום ובחוקותיהם. ובפרט שמנהג זה מיוסד עוד מימי חז"ל וע"פ הזוהר.

וחלילה לשנות ממנהג אבותינו מעולם והלאי שלא גבוש מאבותינו לעוה"ב. ולא שנתחכם לשנות מנהגם.

ודי לנו אשר בעוה"ר משתדלים לחקות את העכו"ם בארחות חיינו. ולמה עוד נשתדל בזה גם בנוגע לאחר מיתה אשר אז בטלו כל התאות והפל הקל.

ע' נוב"ק סי' פ"ט וח"ס סי' של"ח. וכל המנהג שראל תהי נפשו צרורה בצרור החיים.

וד' יזכנו לראות בקיום מ"ש שיבולע המנת לנצח בבי"א: סימן עד ע"ד אשה שמזיק לה הרחיצה במים. רק אם תשים מלח בהמים אז אין מזיק לה.

אם מותר לרחוץ ולחוף קודם הטבילה במים עם מלח: הנה ביו"ד סי' קצ"ט קיי"ל שאסור להדיח בית השחי וביה"ס בשאר משקין רק במים. ומקורו מהמהרי"ק שורש קנ"ט ומלח מיקרי מי פירות כמבואר ברמב"ם פ"י מהט"א דמי מלח אין מכשירין.

וא"כ אסור לחוף במי מלח. דהמהרי"ק דקדק זה שם מדאיתא בש"ס שפדיח קמטיה במים ומשמע ולא מי פירות וכן איתא בש"ס חולין (דף פ"ד) במים ולא במי פירות וממילא מימעט גם מי מלח.

וכ"כ הנו"ב מ"ת ח"א סי' נ"ז ע"ש. ולענגן חפיפת הראש ושערות שבגוף כתב המהרי"ק שם שצריך לחקור אצל הרופאים אם יין מסבף השערות או לא.

וביאר שם שהרופאים נאמנים על זה. והובא זה בש"ע שם סעיף ב'.

ולפ"ז גם בנ"ד נימא דאפשר אינו מסבף השערות וש"י. אבל ז"א דהא בנ"ד רוחצת גם מקומות הסתרים במי המלח הללו.

ונה החליט המהרי"ק ובש"ע סעיף א' דאסור ועדיין י"ל דנהי דאסור בשאר משקין. זה רק במשקה בעין.

אבל אם יערב מעט יין באמבטי מליאה מים ודאי שלא נאסור לחוף בה. וכן מוכח מדקיי"ל בפ"ז דמקנאות שכשנפל יין למקנה אם לא נשתנה המראה לא נפסל.

וע' חולין (דף כ"ו) בנה ויקשה דנוכח מזה ש"י אינו מסבף השערות. דאלת"ה יהא אסור לטבול משום חשש שיסבכו שערוותיה.

וע"כ צ"ל דכ"יין שה"יין הוא חלק קטן מהמקנה אין לחוש לזה. וא"כ גם בנ"ד אף אי נימא דמלח מסבף השערות דה"י מי פירות.

זה רק כשנזימס המלח ונעשה מים. אבל כשמשמים שבעה או שמונה ליטרות מלח באמבטי מליאה מים אין לחוש לסיבוף השערות.

דמי המלח בטלו ברוב. ואולי אף נשים יש באמבטי נגד המלח: אבל חקרתי על זה והגד לי שמים עם מלח מקשים השערות וגם גורם שיקטפו ויכרתו קצת שערות.

ומפורש בנדה (דף ס"ו ע"ב) שלא תחוף בנתר משום דמקטף. ופירש"י שנותק שער ומתבלבל וחוצץ.

ובצונן לא תחוף משום דמשרו מזיאי. ופירש"י מקשין את השערות ואין לכלוכן עובר.

וא"כ במלח דתרווייהו איתנהו ודאי אסור. ולפלא שבטוש"ע לא הזכירו רק הא דמסבף השער ולא הזכירו הא דמקטף ומקשה.

ובשלמא הא דמקטף י"ל דה"י בכלל מסבף וכפירש"י שע"י הקטוף מתבלבל השער. אבל מהא דמקשה קשה.

וגם דהא נ"מ לדינא שְהַרִי כְתָבוּ הַטּוֹש"ע דה"ה בְּכָל דְּבָר הַמְסַבֵּף אָסוּר לְחוּף. וּא"כ הו"ל לְהַזְכִּיר דה"ה בְּכָל דְּבָר הַמְקַטֵּף וּמְקַשֶּׁה אָסוּר לְרַחֵץ.

וּצ"ל שְׁהֵם פִּינְשׁוּ דְמִשְׁרׁוּ מִזִּינָא פְּפִישׁוּטוּ שְׁנוּשְׁרִים הַשְּׁעָרוֹת אַבְל בְּחֻלִּין (דָּף מ"ו ע"ב) מְפֻנְשׁ דְקָרִירִי מְטַרְשֵׁי ע"ש. וּצ"ל דס"ל דְשְׁעָרוֹת אֵין מְתַקְשִׁים פְּרִיָאָה.

וְע' ט"ז ס' ס"ט סק"ז שְׁפָתָב ג"כ דְשְׁאָר מְשָׁקִים מְטַרְשִׁים הַבְּשָׂר. וְע"ש שְׁדִימָה זֶה לְהָא דְסִימָן קצ"ט גְּבִי חֲפִיפָה ע"ש.

וְהַמְהַרִּיק הוֹסִיף טַעַם לְעֵנִין בֵּית הַסְתָּרִים שְׁפָתָם הַמְשַׁקָּה נְשָׂאָר בְּבִיה"ס וְלִזְה צָרִיף דְנֻקָּא מִים. וְאָף שְׁהַמְלַח מְעוֹרָב בְּמִים מ"מ יְדוּעַ שְׁהַמְלַח אֵינוּ בְּטָל וְנִיכָר הֵיטָב טַעַם הַמְלַח בְּהַמִּים וּפּוֹעֲלִים הַרְבֵּה עַל הַגּוּף וּכ"כ בְּפוֹסְקִים דְמְלַח לְטַעֲמָא עֵבִיד וְלֹא בְּטָל כְּשְׁאָר דְבָרִים.

וְגַם הַנְסִיּוֹן מוֹרָה שְׁהַמִּים שְׁנִתְנוּ בְּהֵם מְלַח מְקַשִּׁים הַשְּׁעָרוֹת וְהַבְּשָׂר וְאָף שְׁפָתָב הַשְּׁ"ף בְּסִי קצ"ט סק"ה שְׁבַעֲנִין זֶה אֵין כָּל הַגּוֹפִים שְׁוִים. מ"מ זֶה יְדוּעַ לְכָל שְׁמֵי מְלַח מְקַשִּׁים הַשְּׁעָרוֹת.

וְאִם תְּנַסֶּה הָאִשָּׁה הַזֹּאת ג' פְּעָמִים וְלֹא יִתְקַשׁוּ אֲצֵלָה הַשְּׁעָרוֹת וְלֹא יִקְטָפוּ אֲזִי יוֹכְלוּ לְהַתִּיר לָהּ וְכַמְבּוֹנָר בְּסִי קצ"ט ס"ב ע"ש בְּשָׁ"ף. אַבְל רְחוּק הַדְּבָר פִּינּוּ דְחֻזִּינוּ שְׁאֲצָל רֹב בְּנ"א מְתַקְשִׁים הַשְּׁעָרוֹת וְגַם כִּי בְּעֵנִין קְטִיפַת הַשְּׁעָרוֹת קָשָׁה לְעִמּוּד עַל הַדְּבָר.

וְאָף שְׁהַמְהַרִּיק וְהוֹבָא בְּרַמ"א שְׁם ס"ב כְּתָב שְׁאֵם חֲפָפָה בְּנִתָר וְרָאָתָה שְׁלֵא נִסְתַּבְּכוּ שְׁעָרוֹתֶיהָ. שְׁפִיר כִּוְלָה לְטַבּוֹל.

וּמִצַּד זֶה יֵשׁ לְדוֹן לְהַתִּיר בְּנ"ד עַפְמ"ש הַפוֹסְקִים דְשַׁעַת הַדְּחַק כְּדִיעַבְדְּדָמִי. אַבְל זֶה צ"ע דְאִיף אֲפָשָׁר לְדַעַת אִם לֹא נִקְטָפוּ שְׁעָרוֹתֶיהָ וְגַם מִנ"ל דְשָׁרִי כְּדִיעַבְד פִּינּוּ שְׁאֲפָשָׁר לְחֻזֹר וְלַחְפוֹף בְּדְבָר הַמְנוֹתָר וְלַהֲלֹן יְבוֹנָר עוֹד בְּזֶה: וְלְכַאוֹרָה יֵשׁ לְהַבִּיא רֵאִי מְהָא דְתַנּוּ רפ"ז דְמְקַנּוֹת וְהוֹבָא לְהַלְכָה בְּפוֹסְקִים דְמְלַח מְעַלָּה אֶת הַמְקַנָּה.

הַרִי דְמוֹתָר לְטַבּוֹל בְּמִים עִם מְלַח. אַבְל ז"א דְשָׁם י"ל שְׁהִיָּה מְעַט מְלַח בְּמְקַנָּה שְׁלִימָה שְׁאֵין נִיכָר בָּהּ כָּל טַעַם הַמְלַח.

וְרַק יִקְשָׁה לִפ"ז מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם פ"ז מַה"מ שְׁפָתָב אֵלוּ מְעַלִּין אֶת הַמְקַנָּה וְחָשִׁיב שְׁם גַם מְלַח וּמְפָרֵשׁ אַח"כ שְׁאֵם נָתַן לְחוּף הַמְקַנָּה סָאָה מְאֻחַד מְכָל אֵלוּ מְעַלָּה אֶת הַמְקַנָּה וְאֵינוּ פּוֹסֵל ע"ש. וְיְדוּעַ כִּי סָאָה מְלַח בל"ט סָאִין מִים יֵשׁ בּוֹ טַעַם מְלַח.

וְהַרִי הוּא פְּחוֹת מְשֻׁשִׁים. וְנוֹתֵן טַעַם אָף דְבָר שְׁאֵינוּ עוֹז כְּמְלַח.

וּצ"ל בְּדַעַת הַרְמַב"ם דְאִיָּרִי בְּאֵינוּ מְרוֹסֵק שְׁמַעַלָּה אֶת הַמְקַנָּה כַּמ"ש בְּב"י ס' ר"א וְע' נוֹב"ת ס' נ"ז בְּזֶה. וּמְמִילָא אֵין בְּמִים טַעַם מְלַח כָּל פִּינּוּ שְׁעֻדִין לֹא נִמַּס הַמְלַח.

וְעַפ"ז יֵשׁ לִיָּשֵׁב לְשׁוֹן הַשׁו"ע בְּסִי ר"א ס"ל שְׁפָתָב דְבְּשָׁלֵג וּבְרַד וּכְפוֹר וּמְלַח וְנִיטֵי אֵין שְׁאִיבָה פּוֹסְלַת בְּהֵם שְׁאֵם שְׁאֵב מְאֵלוּ לְמְקַנָּה הַחֲסָר לֹא פְסָלוּהוּ וְלֹא עוֹד אֵלָא אֲפִילוּ עֲשָׂה כָּל הַמְקַנָּה מְשָׁלֵג וּבְרַד וּכְפוֹר שְׁהַבִּיאֻ בְּכָלִי כְּשָׁר.

וְקָשָׁה לָמָּה דִּילֵג בְּסִיפָא מְלַח. וְכַעֲיִן זֶה הַקְּשָׁה בְּנו"ב סִי' נ"ז עַל לְשׁוֹן קִיצוֹר פְּסָקִי הָרָא"ש בַּה' מְקַנְאוֹת.

אָבֵל לִפְמ"ש א"ש דְּכִינּוֹן דְּאִיגְרִי לַעֲנִינְן טְבִילַת אָדָם שְׁאָסוֹר לְטַבּוּל בְּמֵי מְלַח. לָזֶה דִּילֵג מְלַח דְּהַרִי אָסוֹר לַעֲשׂוֹת כָּל הַמְקַנְהָ מְמַלַּח.

וְשָׁם בַּע"כ אִיגְרִי שְׁנַמְס לְמִים כַּמ"ש הַשְּׁ"ף שָׁם וְגַם דְּהָא א"א לְטַבּוּל בְּמְלַח שְׁאִין בּוֹ לְחִלּוּחִית וְכַמ"ש בְּנו"ב שָׁם. אָבֵל בְּרִישָׁא אִיגְרִי שְׁנַתָּן רַק מְעַט מְלַח אוֹ שְׁעֲדִינּוֹן לֹא נִמְס לְמִים וְכַב"ל.

אִף עֲדִינּוֹן קָשָׁה מְלִשׁוֹן הָרָא"ש שָׁם דְּחָשִׁיב שָׁם ג"כ מְלַח וְכַתֵּב שְׁאֵם עֲשֵׂה מְקַנְהָ שְׁלִימָה מְאָחַד מְכַל אֵלּוּ כְּשִׁירָה. וּמִשְׁמַע דְּאִף מְמַלַּח כְּשִׁירָה.

וְכֵן דְּקָדֵק בְּנו"ב שָׁם מְלִשׁוֹנוֹ. וְאֶפְשָׁר לֹא מְלִשׁוֹן דְּהָא לֹא אִיגְרִי לַעֲנִינְן סְבִיכַת הַשְּׁעֲרוֹת רַק לַעֲנִינְן הַכְּשָׁר הַמְקַנְהָ וְשִׁפִּיר קְאָמֵר דְּכְשִׁירָה.

וְנ"מ לְאָדָם שְׁאִין לוֹ שְׁעֲרוֹת אוֹ לְטְבִילַת כְּלִים. וְכֵן י"ל דְּהָא דְרַפ"ז דְּמְקַנְאוֹת וְכַרְמָב"ם וְש"פ שְׁמַלַּח מְעַלָּה הַמְקַנְהָ הוּא ג"כ לְטְבִילַת כְּלִים וְאָדָם שְׁאִין לוֹ שְׁעָר.

וְכֵן י"ל בְּהָא דְתַנּוּן סַפ"ק דְּמְקַנְאוֹת מִים הַמְנוּפִים מְטַהֲרִים כְּמַעֲנִין וּמְכַרְשֵׁי שָׁם הָרַמְבַּ"ם וְהַר"ש מִים מְלוּחִים וּמְרִים כְּהָא דַּפ"ח דְּפָרָה. וְכ"כ הָרַמְבַּ"ם בַּפ"ט מַה"מ שְׁמִים מְלוּחִים מְטַהֲרִים כְּמַעֲנִין.

וְקָשָׁה דְּהָא מִים מְלוּחִים מְקַשִּׁים וּמְקַטְפִים הַשְּׁעָר. וְצ"ל דְּנ"מ לְטְבִילַת כְּלִים וְכַב"ל.

וְעַפ"ז יֵשׁ לִינִישׁב קְוִשִׁית הַב"י סִי' ר"א עַל הַטּוֹר שְׁהַשְּׁמִיט שָׁם דִּין מְלַח שְׁמַעְלָה הַמְקַנְהָ. וְלִפְמ"ש י"ל דְּכִינּוֹן דְּאִנּוֹן אִיגְרִינּוֹן לְטְבִילַת נָשִׁים וְהֵן אָסוּרוֹת לְטַבּוּל בְּמֵי מְלַח בְּשִׁבִיל חֲשֵׁשׁ חֲצִיצָה לְכֵן לֹא הִזְכִּיר זֶה.

אָבֵל הוּא דְחֹוֹק דְּהָא טְבִילַת כְּלִים נוֹהֵג גַּם בְּזֶה"ז וְעוֹד דְּנ"מ אִם נָתַן מְעַט מְלַח אוֹ קוֹדֵם שְׁנַמְס שְׁמַעְלָה הַמְקַנְהָ וְכַמ"ש"ל. וְעוֹי"ל דְּבְטְבִילָה שְׁכָבֵר חֲפָפָה וְרַחֲצָה וְעָבֵר הַלִּיכְלוּף שׁוֹב אִין חֲשֵׁשׁ אִם יִתְקַשׁוּ הַשְּׁעֲרוֹת בְּעַת הַטְּבִילָה דְּהָא רַש"י פִּירֵשׁ שְׁיִתְקַשׁוּ וְלֹא יַעֲבֹר הַלִּיכְלוּף.

וְהָא כְּבָר עָבֵר. וְכֵן לְסְבִיכַת הַשְּׁעֲרוֹת אִין לְחֹוֹשׁ עַל רַגַע הַטְּבִילָה.

דְּהָא יְכוּלָה לְטַבּוּל תִּיקָף בְּכַנִּיסְתָּהּ לְמְקַנְהָ. וְאִף שְׁהַגּוּף נְכַנְס תְּחִילָה וְגַם בְּגוּף יֵשׁ שְׁעֲרוֹת מ"מ אִין לְחֹוֹשׁ שְׁכַרְגַע אָחַד יְקַטְפוּ הַשְּׁעֲרוֹת וְיִסְתַּבְּכוּ.

וּבְזֶה יִתְיַשְׁבַּב ג"כ מַה שְׁיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת מִמָּה שְׁמַבְנֵאָר בְּש"ס וּפּוֹסְקִים שְׁטוּבְלִים בְּמֵי הַיָּם. וְאִף שְׁמֵי הַיָּם הֵם מְלוּחִים.

וְעַפ"ז מִינִישׁב כָּל מַה שְׁהַקְשִׁינוּ מִהָא דְמִים מְלוּחִים וּמִדְּבַרִי הָרָא"ש. וְקָצַת יֵשׁ לְהוֹכִיחַ כֵּן מִדְּקִי"ל שְׁמֹנֶתֶר לְטַבּוּל בְּשִׁלְגַּ וְיֵשׁ פּוֹסְקִים הַמְכַרְשִׁים בְּשִׁלְגַּ עַד שְׁלֵא נִמְס ע' מְרַדְכִי ס"פ בְּמָה טוֹמְנִין וּבב"י סִי' ר"א.

וְקָשָׁה דְּהָא אִיתָא בְּנִדָּה (דָּף ס"ו) שְׁלֵא תַחֲזִיף בְּצוּנָה דְּמִשְׁרוּ מִזְיָא וְכֵן קִי"ל לְהַלְכָה. וּבְנִדָּאִי אִין חִילּוּק בֵּין מִים לְשִׁלְגַּ לַעֲנִינּוֹן זֶה כִּינּוֹן שְׁשִׁנִּיהֶם קָרִים.

ועכצ"ל כמש"ל דבשעת הטבילה אין לחוש לזה. רק לפמ"ש רש"י שצונן מקשה השערות יש לדחות דלא חישינו פינון שפכר חפפה כמש"ל.

אבל במלח ואינה שיש חשש קטיפה חישינו. אבל לגירסת הרמב"ם והראב"ד בבעה"נ ושאר ראשונים שצונן מסכסר השערות ומסככן מוכח פנ"ל: עכ"פ לדעת אסור לחוף במים עם מלח.

רק האשה שקשה לה לעשות אמבטי בלא מלח. יש להורות לה שתעשה אמבטי עם מלח. וכשתצא מהאמבטי תרחץ שנית במים חמים בלא מלח את כל המקומות שיש בהם שייער וכן כל מקומות הסתרים. ותסרוק עוד פעם שערותיה אחר שרחצתם במים בלא מלח ואח"כ תטבול.

ובזה נדחה הסברא שפיתנו להתיר בנ"ד דכל שעה"ד כדיעבד דמי. דהא אפשר לעשות פנ"ל לרחוץ השערות והסתרים במים בלי מלח.

וגם מ"ש המהרי"ק והובא בש"ע שאם חפפה בנתר ועיינה וראתה שלא נסככו שערותיה שרי. נלע"ד הפנונה שפכר טבילה.

דבלא"ה הלא אפשר שתרחץ ותחוף עוד הפעם השערות והסתרים במים בלי נתר. ואם נתיר לה לטבול בלא זה מיקרי זה לכתחילה ולא דיעבד.

ומה שחפפה קודם בנתר בנדאי אינו מזיק. דרק סמוך ממש לטבילה אסור לחוף בנתר ואינה.

וכ"נ עיקר דבלא"ה לא היה מיקל המהרי"ק מסברא בדבר המפורש בש"ס לאיסור. ואף דבש"ף סק"ד משמע שאם חפפה מותרת לטבול מ"מ לענד"נ כמש"ל.

אף שלשון המהרי"ק ורמ"א משמע פה"ש"ף: והנה בפסחים (נ"ב מ"ב) איתא דרש רבא לא תלוש בחמי חמה ולא במים הגרופים וכו' עברה ולשה מר זוטרא אמר מותר רב אשי אמר אסור ומייתי מ"ז ראיה דמותר מהא דתנו שאין לותרתין ואם לתת מותר הרי דכל היכא דקתני איסורא חינינו רק לכתחילה ור"א אמר אטו פוליהו בחזא מחתא מחתינהו היכא דקתני קתני.

הרי דפליגי מ"ז ור"א בזה היכא דאמרין לא תעשה אם אסור כדיעבד. ושם פסקו רוב הפוסקים דאסור ע"ש ברמב"ם וטוש"ע סי' תנ"ה.

והרא"ש שם מדקדק מלשון לא תלוש שאסור כדיעבד. ולפ"ז ה"ה הקא דאמר רבא לא תחוף בנתר נימא דאסור כדיעבד.

ואף לפירש"י שם בפסחים דטעם האיסור הוא משום קנסא ולא בשביל חימוץ. מ"מ גם בנ"ד שייך קנס זה שלא תהנה ממה שעברה על תקנת חז"ל ותחוף עוד הפעם.

ובשו"ג יש ג"כ פוסקים האוסרים גבי פסח ע"ש בסי' תנ"ה. ולכאורה ממאי דקאמר הש"ס בטר הכי לא תחוף אלא בחמין אבל לא בצונן יש לדקדק להתיר בצונן כדיעבד כמ"ש הרא"ש שם להתיר אם לש במים שלא לנו מדקאמר לא תלוש אלא במים שלנו

דמשמע היינו פשיש לו אבל פשאין לו מים שלנו מותר ללוש בשלא לנו ע"ש וה"ה
הקא.

וא"כ ה"ה בנתר וחול דקא חד טעמא הוא. וא"ל דמסיק אבל לא בצונן.

וי"ל דאשמועינן דאף בדיעבד אסור וכמש"ל. דז"א דהנצרך לאסוקי זה פדי לבאר הטעם
למה לא תחוף בצונן.

ונ"מ באדם שאין לו שערות. אבל י"ל דלהכי קאמר לא תחוף אלא בתמין משום דהו"א
דחמין גרעי דקא איתא בחולין (דף מ"ו ע"ב) דחמין פנוצי.

והו"א דה"ה הקא יש לחוש שיתפונצו השערות ולא יוכלו לנקותם מכלוכם או
שיסתבכו עי"ז ויצטרכו לחוף רק בפושרין פדאיתא בחולין שם. ולהכי קמ"ל דשרי
בתמין ועוד עדיפי טפי דרק את הרצאה החמין מכווצים אבל לא את השער.

וגם י"ל דחמין שאדם יכול לרחוץ בהם אינם מכווצים השער רק רותחין מאוד. ועכ"פ
יש להוכיח מדקאמר לא תחוף בנתר דאף דיעבד אסור וכנ"ל.

ואף דלשיטת רש"י ודעמינה שהטעם בפסחים שם משום קנסא אפשר לחלק קצת. אבל
בה"ג ועוד הרבה פוסקים ס"ל שם הטעם משום חימוץ ע"ש בב"י.

ולזה צ"ל כמש"ל בדעת המהרי"ק דאייירי שפבר טבלה וכמו שמצינו בפוסקים סי' קצ"ח
שהקילו בהרבה דברים פשפבר טבלה מפני הוצאת לעז ומפני הטורח. וגם י"ל דהוי
פאלו חפפה ונתעסקה אח"כ בתבשיל ודבר החוצץ דקיי"ל שעלתה לה טבילה אם לא
מצאה דבר חוצץ אבל לכתחילה צריכה לעיין שנית קודם הטבילה וע' ס"ס קצ"ט בזה:
ולענין מש"ל שמי מלח מטרישים ומקשים את השערות יש להקשות דא"כ איך מולחים
בשר דקא פתב הרמ"א בתשובה הובא ביו"ד סי' ס"ט בט"ז סקי"ז ופש"ד סק"ל שלא
ידיח בשר במי פירות משום דמטרשי להבשר.

וא"כ גם המלח יקשה הבשר ולא יפלוט. אבל ז"א דכיון שטבע המלח לחמם הבשר
ולעוררו להוציא דם ממילא מתרפף הבשר ומתחלחל ע"י הדם שמתעורר לצאת.

ובמליחה שאחר יציאת הדם והציר משמע בשבת (דף ע"ה ע"ב) דבאמת מקשה את
הבשר דקאמר שם דאי מלחו הרבה משנה לה כעץ ע"ש. ועכ"פ בשער שאין לו שום
ליחות שפיר המלח מקשה אותו.

ובלא"ה הרי מקטפו וכמש"ל: סימן עה פבזד הרה"ג וכו' מוהר"ג הפהן נ"י רב דק'
קאליבעל. ע"ד מקנה חדשה שצריך להכשירה וא"א לשאוב המים בכלי מנוקב באשר
יש שם הרבה צרורות.

והצרורות יסתמו נקב הפלי. ולהכשירה ע"י שישפכו שם הרבה חלב עד שישתנה מראית
המים כמ"ש פמה אחרונים קשה לפי שמתחת הרצפה יש ג"כ הרבה מים.

ומי יודע אם ישתנה מראה המים שמתחת הרצפה ע"י החלב. ולהגביה הרצפה א"א מפני
חונק גביעת המים שלזה ג"כ לא יכלו להניח הרצפה על הקרקע ונשאר הרבה מים שם.

והאריף מעכ"ת בדברי חכמה וחספין לדעת דעתי בזה. והנה באשר כתב פי הדבר נחויץ ואנכי פעת חלוש וטרוד אשיבנו בקוצר את הנלע"ד בזה: והנה גוף דברי השאלה לא הבנתי כי הלא אפשר לשאוב המים עם הצורות וכשיכלו הצורות ישאבו שנית המים בכלי מנוקב.

וגם הוא מפונש בפ"ב דמקנאות ובטוש"ע סי' ר"א סל"ו וס"מ שצורות לא מיקרי סתימה אא"כ יהיו מהנדקים. אכן באמת אין תועלת בזה כי הלא המים מחנפרים להמים שמתחת הרצפה וכמ"ש כת"ר שצריך להכשיר גם אותם ואותם א"א לשאבם פיון שלא יוכלו להגביה הרצפה.

והלא גם המים ההם נפסלו וכמ"ש כת"ר. וא"כ אין שינוי בנ"ד להכשיר ע"י פלי מנוקב. וגם בהכשר ע"י חלב יפה כתב כת"ר שמי יודע כמה חלב צריך עד שישתנו המים שמתחת לרצפה. וגם בלעדי זאת פקפק השם אריה סי' ע"ב בהכשר מקנה ע"י חלב וכת"ר הביא הרבה אחרונים בזה.

ואין ת"י אף אחד מהם. ולא אאריך בזה אחרי פי בנ"ד בלא"ה א"א להכשיר ע"י חלב פנ"ל.

ואף שיש לדון דהוי ס"ס דהא יש הרבה פוסקים דס"ל דשאובים אין פוסלים במעין. וגם דהא אפשר שאין שם מים שאובים אבל ז"א דאנו נקטינו להחמיר שפוסלים.

דהא כמה פוסקים ס"ל שאין לו דין מעין רק במקום הנביעה ממש ולא במקום שמתרחב וגם דהא אפשר לברר ע"י שיגביהו הרצפה. וגם בלעדי זאת כבר כתב התשב"ץ ח"א סי' י"ז דלכתחילה צריך לעשות מקנה שתהא פשירה לכל הדיעות.

ומי זה יקל בדבר שישאר עומד לאורך ימים וטהרת ישראל תלוי בו. ולהכשיר ע"י עפר וחול כמ"ש תה"ד סי' רנ"ח וכמנהגינו ג"כ א"א בנ"ד דהא אף שתשאר הרצפה יבישה.

מכל מקום ישארו המים הפוסלים שמתחת לרצפה: ולכאורה נראה לדון דלהכי אין שאובין פוסלים במעין דהא קיי"ל מעין מטהר בכל שהוא. ונראה הטעם דכיון שמעין נובע מעומק הארץ ותחת הארץ נמצא הרבה מים פידוע וכמאמרם ז"ל בתענית (דף כ"ה) שכל טפח שירד מלמעלה עולה כנגדו שלשה טפחים מלמטה.

א"כ הרי יש במעין זה מ' סאה בצירוף. ולזה ג"כ אין פוסל בו שאובין דשאובין אין פוסלים רק בפחות ממ' סאין.

ואף דבעינן חיבור כשפופרת הנוד כדקיי"ל בסי' ר"א סנ"ב והוא מהמרדכי והרבה פוסקים פתבו דלא מהני צירוף נקבים דקים ע' בלבושי שרד בזה. מ"מ י"ל דהיינו רק היכא שצריך חיבור להכשיר מקנה חסר.

אבל היכא שהמים נובעים בגובה. ובאמצע אינו רחב רק משהו י"ל דשפיר מיקרי מקנה פשירה פיון שיש בכלה מ"ס, דהא קיי"ל פ"ז דמקנאות דמקנה שמייה מרודדיו פשירה.

ולא חילקו כמה יהא ענומק המים. ומשמע דאף שאין המים גבוהים כשפופרת הנוד
בשינה.

והיינו משום דמ"מ הניא מקנה אחת וה"ה הכא. ואף שיש פוסקים הסוברים דשאיבה
פוסלת במעין י"ל דהיינו רק היכא שאין הנביעה חזקה.

וי"ל שיש שם רק נקב או שני נקבים דקים שהמים נובעים מהם. ואין בהם ביחוד
כשפופרת הנוד.

אכן היכא שרואים שיש בו כשפופרת הנוד. או כשהנביעה חזקה וניכר מזה שיש הרבה
נקבים שהמים נובעים בהם ובדאי מצטרפים לשפופה"נ.

י"ל דכ"ע מודו שאין שאיבה פוסלת במעין כזה דהוי כמקנה של מ"ס שאין שאובין
פוסלים בה. וממילא בנ"ד שגראא שהוא מעין שהרי נביעתו חזקה.

א"כ הוי כמקנה שלימה ואין השאובין פוסלין בו: אבל באמת ז"א דהא מפניש בחגיגה
(דף כ"ב) דמקנה שחלקה בסל וגרגותני פסולה משום דבעינן מ"ס במקום אחד דהא
כולה ארעא נמי חלחולי מחלקלא יעו"ש.

הרי דאף שהמים נמשכים ביחוד כמקנה אחת מ"מ פסולה. וכן המרדכי איירי שנמשך
מהנהר ע"ש.

וגם בדין המרדכי המבואר ברמ"א סעיף נ"ב פקפקו האחרונים וגם המרדכי כתב רק
היכא שניכר לעין רואה החלחול מהמקנה שלימה להחסינה. וגם דהכא אין ידוע אם
מחובר למקנה דהא אפשר שיש באמצע שם מקומות הרבה שאין בהם מ"ס.

ובשתי מקנאות חסירות בעינן לכ"ע כשפופרת הנוד כדאימא בשו"ע שם. ואף אם יש
במקום הנביעה כשפופה"נ יש לחוש דאפשר אין בענומק הקרקע כשפופה"נ עד שגייע
למקום שיש בו מ"ס במקום אחד.

ויש להאריך בזה. ועכ"פ אין לסמוך ע"ז בנ"ד: ועדיין יש לדון דהא יש כמה ספיקות.

שפא הלכה כמ"ד דשאובין אין פוסלים במעין. וכבר כתב המהרי"ק שורש נ"ה והובא
להלכה סעיף מ' שיש לסמוך ע"ז בשעה"ד.

ואף אי נימא כהסוברים שאובים פוסלים במעין. מ"מ אפשר שיש במעין שבענומק
הקרקע מ"ס.

וא"כ הם מכשירים השאובים שלמעלה שמצטרפים החלחולים שבקרקע לשפופה"נ
כדאימא בסעיף נ"ב. ואף אי נימא שאין שם כשפופה"נ.

שפא הלכה כהסוברים וכ"פ בשו"ע סעיף נ"ג שאף אם נוגע רק כשערה מטהר ג"כ את
השאובים ואף שהנביעה היא בענומק הארץ. וכתב הגר"א שם שכן דעת כל הפוסקים
לבד הרא"ש והטור ע"ש.

ואף אי נימא שלא נטהרו השאובים בהשקה פחות משפופה"נ. או דאפשר אין בענומק
הקרקע בהמעין מ"ס במקום אחד.

מ"מ אֶפְשָׁר נִשְׁתַּנָּה מִרְאֵה הַמַּיִם שֶׁתַּחַת הַרְצָפָה וְהַנְכָשְׁרוּ בְּזֶה. וְהוּי טוֹבָא סְפִיָּמִי.
וְגַם דְּהָא הָוִי רַק דְּרַבְּנָן בְּג' לְוָגִין שְׂאוּבִים. וְאֶפְשָׁר שְׁזָה ג"כ סָפֵק אִם נִפְלוּ ג' לְוָגִין
שְׂאוּבִים בְּבַת אַחַת אוֹ עַכ"פּ מַג' פְּלִים זֶאח"ז פְּדִין הַמְּבֹאָר בְּסַעֲיָף ט"ו.

וּלְזֶה יֵשׁ לְהַקְלֵ בְּזֶה: אֲבָל בְּאַמַּת יֵשׁ לְדַחֲוֹת דַּלְעַנ"ד תְּמַהְנִי עַל כַּמָּה פּוֹסְקִים וְאַחֲרוֹנִים
שְׁדָנוּ דִּין מַעֲיָן בְּמִקְנָאוֹת חֲפוּרוֹת וְהַמַּיִם נוֹבְעִים מִן הַקְּרָקַע. דְּהָא תָּנַן בַּפ"ב דְּמִקְנָאוֹת
וּבְיַתֵּר בְּיֵאוּר בְּתוֹסְפָתָא הוּבָאָה בַר"שׁ שֵׁם וּבַפ"א שְׂאֵם הֶרְחִיב אֶת הַמַּעֲיָן אִין לוֹ דִּין
מַעֲיָן רַק בְּמִקְוֹם שְׁהֵיָה מִתְחִילָה וְלֹא בְּמִקְוֹם שְׁהֶרְחִיבוּהוּ.

וְרַק שְׁמַטְהָר בְּכָל שְׁהוּא. וְדַעַת הָר"ן בְּנִדְרִים (דָּף מ"א) שְׁזָה ג"כ רַק בְּמִקְוֹם עֵיקַר הַמַּעֲיָן
וְהִבִּיא שֵׁם שְׁפָן דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְכ"כ עוֹד רֵאשׁוּנִים.

וּא"כ אֵיךְ דָּנוּ דִּין מַעֲיָן בְּחִפְיָה שְׁנִתְמַלְאָה מִיָּם מִמָּה שְׁנוֹבַע בְּמִקְוֹם אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם. דְּהָא
הָוִי רַק הֶרְחַב הַמַּעֲיָן.

וּמַעֲיָן מִיְקָרִי רַק כְּשֶׁמִּצְאוּ מַעֲיָן רַחֵב נוֹבַע שְׂאֶפְשָׁר לְטַבּוֹל בּוֹ כָּמוֹת שְׁהוּא בְּלִי הֶרְחַבָּה.
וּא"כ פּוֹסְלִים בּוֹ שְׂאוּבִים בְּמִקְוֹם הַהֶרְחַבָּה.

וְנִהְיָ שְׁמַטְהָר בְּזוֹחְלִין בְּכֹל. אִף שְׁהַמַּעֲיָן אִינוֹ עַל פְּנֵי כְּלוֹ הַיָּיְנוּ לְפִי שְׁדָרְכוּ לְשִׁטּוֹף
בְּזוֹחְלָה לְמַרְחֹק וְכִמוֹ בְּיָמִים שְׁדִינָם כְּמַעֲיָן לְטָהָר בְּזוֹחְלִים.

וּלְזֶה גַל שְׁנִתְלַשׁ מְטָהָר בְּזוֹחְלִים לְפִי שְׁדָרְךָ חֵיוֹתוֹ בְּכַף כַּמ"שׁ הַח"ס ס' ר"ט. וְהַרְשָׁב"א
נִתְקַשְׁהָ בְּזֶה בְּאַמַּת יַעו"ש שְׁהִבִּיאֻ.

וְזֶה דְּבָר חֲדָשׁ לֹא הֶרְגִּישׁוּ בּוֹ כַּמָּה פּוֹסְקִים שְׁהַחֲפִירָה אִין לְדוּנָה כְּמַעֲיָן גָּמוּר. וְאִין לִי
פְּנֵאִי כְּפַעַת לְהַאָרִיף בְּזֶה כְּרֵאוּי.

וּא"כ אִין לְסַמּוֹךְ בַּנ"ד עַל סְבָרָא שְׂאִין מַעֲיָן נִפְסָל בְּשְׂאוּבִין: וְעַפ"ז יֵשׁ לְבָאָר מ"ש
בְּתוֹסְפָתָא פ"א דְּמִקְנָאוֹת וּבְרַמְבַּ"ם פ"ט מ"ה מִקְנָאוֹת הַחֹפֵר בְּצַד הַנִּהְרָה הוּא מִי
תְּמַצִּית הַחֹפֵר בְּצַד הַמַּעֲיָן כָּל שְׁהַמַּיִם בָּאִים מִחֲמַת הַמַּעֲיָן הָרִי הוּא כְּמַעֲיָן.

וְנִתְחַבְּטוּ הַמְּפָרְשִׁים בְּטַעַם הַדְּבָר וְהוֹכִיחַ מְזָה שְׂשְׂאוּבִים פּוֹסְלִים בַּכָּה"ג דְּהָוִי מִי תְּמַצִּית
ע' מִהַר"ט ח"ד ס' י"ח וּבְמִשְׁכָּנוֹת יַעֲקֹב ס' מ"ג. וּלְפַמ"ש"ל י"ל הַטַּעַם דְּבָאָמַת קָשָׁה
בְּכָל הַמִּקְנָאוֹת שְׁמַקְפִּידִים שְׁלֹא יִזְחֲלוּ הַמַּיִם.

דְּהָא רֹב מִקְנָאוֹת בְּעַתִּים הִלְלוּ נוֹבְעִים מַמַּעֲיָן אוֹ מְחֹבְרִים לְמַעֲיָן. וּמַעֲיָן מְטָהָר בְּזוֹחְלִין.
וְנִרְאָה הַטַּעַם עַפְמַש"ל שְׁמַעֲיָן שְׁהֶרְחִיבוּ אִין מְטָהָר בְּזוֹחְלִין רַק בְּעֵיקַר מְקוֹם הַמַּעֲיָן וְלֹא
בְּמִקְוֹם שְׁהֶרְחִיבוּ. וּא"כ כָּל מִקְנָאוֹת הַנִּצְעָשׁוֹת ע"י חֲפִירָה הָוִי כְּמִקְוֹם שְׁהֶרְחִיבוּ.

דְּהָא מִקְוֹדָם לֹא הָיוּ הַמַּיִם הוֹלְכִים לְשֵׁם. דְּהָא דְקָאָמַר בְּתוֹסְפָתָא שְׂבָא מִחֲמַת הַמַּעֲיָן.
הַיָּיְנוּ שְׂרוּאִים שְׁהַמַּעֲיָן נִמְשָׁף שֵׁם ג"כ בְּעוֹמֵק הָאָרֶץ רַק שְׁנִתְגַּלְהָ ע"י הַחֲפִירָה. אֲכֹן בְּנִהְרָה
אִין שְׁיָיָף זָה.

וְרַק בְּשִׁבִיל שְׁהַקְרָקַע בּוֹלַע מִי הַנִּהְרָה נִתְמַצּוּ הַמַּיִם לְחֲפִירָה זֹ. וְכִמוֹ מִי תְּמַצִּית שְׁפִירוּשׁוּ
שְׁמַתְמַצִּים מִמִּי גְשָׁמִים שְׁיָרְדוּ עַל הַהָרִים.

ע' בתוספתא ובר"ש פ"א דמקנאות: ואם מצד שפא יש בעלמק הקרקע מ"ס במקום אהד ומתכפשר בהשקה. א"כ איה פסלו הפוסקים מעין בג' לנגין מים שאובין דהא בכל מעין יש ספק שפא יש מ' סאה בעלמק ונטהרו השאובים בהשקה.

וא"כ הוי ספיקא דרבנן וספיקא דרבנן לקולא כדקיי"ל בפ"ב דמקנאות ובטוש"ע סעיף ס"ז. וע"כ צ"ל כמ"ש הפוסקים דבמקום שתתבטל לגמרי תקנת חז"ל גזרו אף בזה.

וה"ה בנ"ד אי נימא להתיר בשביל ספק זה תיבטל לגמרי תקנת פסול שאובין. דאף במקנה ממי גשמים ג"כ יש להסתפק שמחנפריים המים כשערה לגידי המים שיש בקרקע וכמ"ש הפוסקים ונתבאר היטב בדברי הגר"א סק"ו.

וע"כ צ"ל שפך גזרו חז"ל שפסלו שאובים אף במקום שיש ספק זה. וכעין זה כתב הר"ן בפ' ע"פ גבי ספק הסיכה ובפ"ק דמגילה דהיכא שנתבטל לגמרי תקנתא דרבנן.

מחמירים אף בספק דרבנן וע' חולין (דף פ"ד ע"ב) בהא שספיקו דוחה יו"ט ובתו' שם ואכ"מ. ונשאר לנו בזה רק הספק שפא נתלבנו המים שתחת הרצפה מחמת החלב.

וע"ז אין לסמוך דהא אפשר לברר להגביה גסר מן הרצפה ולראות. ואף שכתב כת"ר שא"א להגביה מפני חנוק הנביעה.

ונראה מזה שמחנוק הנביעה לא יוכלו לשוב לתקן הרצפה. מ"מ הרי אפשר לברר פעת. ובלא"ה נראה שאפשר לעשות נקבים ברצפה. ודרך הנקבים יראו אם נשתנה מראה המים או לא.

אף צריך לראות אם נשתנה המים בכל העומק כי אפשר שלמעלה נשתנו ומלמטה לא נשתנו. ואפשר שדרך הנקבים לא יוכלו לברר זה בכל העומק אם לא יסירו הרצפה וגם דלשיטת הפוסקים דמעין נפסל בשאובים אף במקום נביעתו יש לחוש בנ"ד שפא לא נשתנה מראה המים בנקבי הנביעה.

אף זה י"ל דאפשר יש שם מ"ס. ואף אם נתפוס דזה מיקרי א"א לברר פינן שתתקלקל המקנה עי"ז וכמבואר בפוסקים בכה"ג.

וכל שעה"ד פדיעבד דמי. מ"מ הרי המקנה היתה בחזקת פסלות וצריכין אנו לדעת שהוכשרה פינן שגם בהאשה יש חזקת טומאה.

ובזה יש לדון עדיין. אבל לענ"ד אין לסמוך לכתחלה על קולות וספיקות בדבר שהוא קבוע לעולם וטהרות ישראל תלוי' בזה.

וכמש"ל בשם התשב"ץ. וכמ"ש הר"ן בשו"ת ריב"ש סי' ש"נ שאם בצרכי הגוף מהדר האדם לעשות דבר שלא יהא בו חשש נזק מכ"ש בצרכי הנפש.

וגם בדבר שהוא צרכי רבים נראה דנדאי אין להקל בדבר שהותר רק בשעה"ד או בשביל איזה שיטת הפוסקים. דהא אפשר שיש אנשים יראי ד' אשר חפצם להתמיר על עצמם שלא יטבילו נשותיהם במקנה שהותרה בשעה"ד.

והם לא ידעו פלל מזה. ובחבורי ח"ג סי' פ"ט בארתי שמעיקר הדין שפמכשירים בהמה משום הפ"מ ושעה"ד צריך המוכר להודיע להקונה וע' ח"ס סי' רמ"ה.

ויש להאריך בזה. אבל מה אעשה שאין עתותי בידי וההכרח לקצר: ולזה לדעתי יותר טוב בנ"ד להגביה הרצפה ולעשות רצפה מן צימענט.

כי רצפה פזו תהי' על קרקע המקנה ולא ישארו מים תחת הרצפה. וכשיבואו מים ע"ג רצפת הצימענט יוכלו לשאוב כפי האפשר.

ויכינו מקנדם הרבה שקים חול ונפר. וכשישאבו כפי האפשר.

ישפכו את העפר לתוך המקנה בבת אחת באופן שתתיבש רצפת המקנה עכ"פ על איזה רגעים וכמ"ש בתה"ד סי' רנ"ח. ומש"ש שיהא יבש יום וליילה לאו דוקא הוא.

ומעשה שהיה שם כף היה. וכ"כ בשו"ת שם אריה סי' ע"ב.

וכן עשיתי כמה פעמים בהכשר מקנה. וכשישפכו העפר למקנה ידרוס שם אחד ברגליו על פני כל המקנה.

כי לפעמים יעמוד העפר על פני המים. וישארו מים מתחת לעפר והתה"ד פתב שם שאף אם נאמר שהמים הנובעים מעלים גם את המים שבתוך העפר.

מ"מ הוי רק המשכה ושיירה. והוא נפלא דאי נימא שהמים עומדים תחת העפר.

א"כ מה שייך המשכה בגוף המקנה. דכיון שהעפר אינו מונח על הקרקע אינו בטל להקרקע ולא שייך המשכה.

וגם היכן מצינו שגובה? הוא שייך המשכה. וגם דהא בעינו ג' טפחים.

(ויבזה הרגיש גם בש"א שם). ואי נימא שהמים נבלעו בהעפר.

וכ"נ מלשון התה"ד שם. א"כ בטל מהם תורת מים ואינם שאובים.

ולא גרע ממים שאובים שהגלידו ואח"כ הופשרו דאיתא בתוספתא והובא להלכה בסי' ר"א סל"א דקשר. ועכ"פ בנ"ד נכון לעשות כמש"ל.

ואין לחוש שהעפר יסתום הנביעה כמ"ש התה"ד שם כי הנסיון הורה שאין נסתם באופן פזה ובפרט במקום שהנביעה חזקה: ועוד יש לדון בזה דלכאורה קשה על מה שמכשירים המקנה ע"י עפר כמ"ש התה"ד או ע"י חלב ודם כמ"ש כמה אחרונים.

הא יש לחוש שנקנסו השאובים בנקבי הנביעה. ושם אין מ"ס.

ונפסלו לדעת הסוברים דשאובים פוסלים במעין ובפרט לשיטת הרא"ה שאם אין במקנה מים כל כך כפי שיוכל אדם לטבול. אזי שאובים פוסלים אותה אף שיש בה מ"ס דא"כ גם הקא אף אי נימא שיש מ"ס במים שפקרקע.

מ"מ כיון דא"א לטבול בנקבי הנביעה. יפסלו מחמת השאובים.

ונראה הטעם דהא באמת כל מים שפקרקע דינם כמחונברים כדאיתא בע"ז (דף מ"ז) ובפסחים (דף ל"ד) ובטלים לגבי קרקע וכמ"ש בחיבורי ח"ב סי' ס"ד. ומשמע דאף מים מכוונסים דינם כן ובב"ב (דף ע"ט ע"ב) איכא פלוגתא במוכר בור אם מכר מימיה ובטוש"ע ח"מ סי' ר"כ סט"ז יש מחלוקת הפוסקים בזה.

וְכַתֵּב הַרִיטָב"א בְּשֵׁם הָרֶא"ה הוּבָא בְּב"י שֶׁם דְּהֵינּוּ בְּמַכְוֹנָסִים. אָבֵל בְּבֹאֵר מִים חַיִּים כ"ע מוֹדוֹ שְׁמֹכֵר מִימִיו.

וְנִרְאֶה דְכ"ע מוֹדוֹ דְאַף בְּמַכְוֹנָסִים הָוֵי כְּמַחְוֹבֵר. וְרַק מ"ד שְׁלֵא מְכַר מִימֵיהָ ס"ל דְּבִלְשׁוֹן בְּנ"א מִים לֹא הָוֵי בְּכֻלָּל בּוֹר.

וְיָדוּעַ דְּבִמּו"מ אֲזַלִּינָן בְּתַר לְשׁוֹן בְּנ"א. וְע' קְדוּשָׁיִן (דָּף מ"ח ע"ב) לְעַנְיָן מְקַדָּשׁ בְּכוֹס אֵי הָוֵי בְּכֻלָּל גַּם מֵה שְׁבַתוֹכוֹ.

אָכֵן בְּבֹאֵר מִים חַיִּים פִּינּוֹן שְׁהַמִּים נוֹבְעִים מִהַקְרָקַע. וְא"א לְהַפְרִיד הַמִּים מִן הַבּוֹר דְּהָא כְּשִׁישָׁאֵב הַמִּים יְבוֹאוּ תִּיכְרָף מִים אֲחֵרִים.

לְזַה אֲמַרִינָן שְׁמֹכֵר גַּם הַמִּים. וְהִנֵּה מִמֵּילָא כְּשִׁנּוּפְלִים שְׁאוּבִים לְמַעְיָן ג"כ בְּטָלִים לְהַמִּים וְהָוֵי כְּמַחְוֹבֵרִים וְכִמּוֹ אִם נִתְּנוּ עֶפֶר ע"ג קְרָקַע דְּוַדַּאי בְּטָל לְגַבֵּי קְרָקַע כְּדַתְּנָן בְּפִט"ו דְּאִהְלוֹת וּבְסוּפָה (דָּף ד').

אִף חז"ל תִּיקְנוּ שְׁפָסוּל מִשׁוּם גְּזִירָה שְׁמָא יִטְבְּלוּ בְּכֻלָּם: וְלְזַה נִרְאֶה דְע"כ לֹא גְזָרוּ רַק הֵיכָא שְׁאִין נִיכָר שׁוּם פְּעוּלָה שְׁבִטָל הַמִּים לְגַבֵּי קְרָקַע. וְלְזַה חֲשָׁשׁוּ לְפִי שְׁאִין הַכֹּל יוֹדְעִים שְׁמִים שְׁבִקְרָקַע הָוֵי כְּמַחְוֹבֵרִים.

וְאִם יִתִּירוּ שְׁאוּבִים יֹאמְרוּ שְׁגַם בְּכֻלָּם מְטַהְרִים. אָבֵל אִם סְתָמוּ פִי הַמַּעְיָן בְּעֶפֶר וְנִשְׁאַרוּ הַמִּים מִתַּחַת לְאַרְצָן.

הָרִי נִיכָר לְכֹל שְׁבִטָלוֹ הַמִּים לְקְרָקַע וְהָוֵי כְּאַרְעָא סְמִיקְתָּא. דְּמָה לְנוּ לְדַעַת מֵה שְׁבִקְרָקַע אִם יֵשׁ שֵׁם מִים אִו עֶפֶר.

וּבְאִוּפִין כְּזֶה לֹא גְזָרוּ עַל ג' לְוַגִּין שְׁאוּבִין שְׁיִפְסְלוּ פִינּוֹן שְׁעָשׂוּ מַעֲשֵׂה לְסַתְּוֹם בְּעֶפֶר מְקוֹם הַמַּעְיָן וּבְטָלוּ הַמִּים לְקְרָקַע. וְנִרְאֶה שְׁזֵהוּ הַטַּעַם שֶׁהִתִּירוּ שְׁאוּבִין בְּרַבִּינָה וְהַמְשַׁכָּה ע"ג קְרָקַע לְפִי שְׁעִי"ז נַעֲשֵׂה כְּמִים מַחְוֹבֵרִים וְלֹא יִטְעוּ לְהַטְבִּיל בְּכֻלָּם.

וּמ"מ בְּרוּבֵן שְׁאוּבִין גְּזָרוּ. וְא"כ גַּם בְּנ"ד שְׁעָשׂוּ רַצְפָּה לְהַמְקוּהָ וְיָדוּעַ דְּהַרְצָפָה הָוֵי כְּקְרָקַע פִּינּוֹן שְׁקִבְעוּם וְחִזְבְּרוּם לְקְרָקַע כְּדַתְּנָן בְּפ"כ דְּכֻלָּם דְּבִטָל לְקְרָקַע וְע' יו"ד סִי' קצ"ח לְעַנְיָן טְבִילָה עַל גְּסָרִים.

וּלְפ"ז י"ל דְּבַכְה"ג הַמִּים שְׁתַּחַת הַרְצָפָה בְּטָלוּ לְקְרָקַע כְּדֵאִיתָא בְּפ"כ דְּכֻלָּם שְׁאִם קְבַע כְּתוּבָה הַנְּדָבָה וּבְנָה עָלָיו בְּטָל לְקְרָקַע. וְא"כ לִיכָא פְּסוּל שְׁאוּבִין בְּכַה"ג.

וּבְאִשְׁרֵי זֶה דְּבָר חֲדָשׁ וְדוֹרֵשׁ בְּיָרוּר בְּש"ס וּפּוֹסְקִים וְאֲנִי טְרוּד כְּעַתָּה. לְזֹאת אֵינְנִי קוֹבַע מִסְמְרוֹת עֲדִינָן בְּזֵה.

וְגַם דְּבַנ"ד וְדֵאִי שְׁיֵשׁ נְקֻבִים בְּרַצְפָּה כְּדֵי שְׁיַעֲלוּ הַמִּים עַל הַרְצָפָה. וּמִמֵּילָא אֵין שְׁיִיךְ לֹאמַר שְׁע"י הַרְצָפָה בְּטָלוּ הַמִּים לְקְרָקַע.

אִף יֵשׁ לְדוֹן שְׁיִשְׁפְּכוּ עֶפֶר עַל הַרְצָפָה שְׁיִסְתְּמוּ הַנְּקֻבִים וְיִבְלְעוּ הַמִּים שְׁעַל הַרְצָפָה. אָבֵל ז"א דְּהָא שֵׁם לֹא יִבְטָלוּ הָעֶפֶר שְׁהָרִי בְּהַכְרַח יִגְקוּ אַח"כ הַמְקוּהָ מִהָעֶפֶר.

וְעֶפֶר שְׁעַתִּיד לְפַנּוֹתוֹ אֵינּוּ בְּטָל כְּדֵאִיתָא בְּסוּפָה (דָּף ד'). וּמִמּוֹצָא דְּבָר לְמַדְנּוּ שְׁיִוְתָר נְכוּן לְהַכְשִׁיר מְקוּהָ ע"י עֶפֶר מְלַהֲכָשִׁיר ע"י חֶלֶב.

כי ע"י עֶפֶר אֵין לְחוּשׁ שְׂיוּפֹסְלוּ הַמִּים שְׂבִגוּף הַמַּעֲיָן וְכַמֶּשׁ"ל: וּלפ"ז בְּעֵנֶן מֶשׁ"ל שְׂיַעֲשׂוּ רֶצְפָה מְצִימַעֲנֵט וְיִשְׁפְּכוּ אֶח"כ עֶפֶר עַל הָרֶצְפָה יִצְטָרְכוּ לְשִׁפְכוּ סֹתָם וְלֹא לְחֹשֶׁב לְפָנֹתוֹ אֶח"כ.

דְּבִאֲוֹן זֶה לֹא יִתְבַטֵּל לְהַקְרָע. וְיִשְׁפְּכוּ הָעֶפֶר סֹתָם.

וְאֶח"כ בְּהַמְשָׁךְ הַזְמַן מִמִּילָא יִצָּא הָעֶפֶר מִשָּׁם ע"י נִיקוּי הַמְקַנָּה בְּכָל פַּעַם. אִךְ יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂהָעֶפֶר יִפְגֹּס לְתוֹךְ אֲצָבָעוֹת רַגְלֵי הַנָּשִׁים וְיִהְיֶה חֹשֶׁשׁ חֲצִיצָה.

וְגַם כִּי יִמָּאֶסוּ הַמִּים ע"י הָעֶפֶר וְיִהְיֶה הַכֶּרֶס לְהוֹצִיא הָעֶפֶר. וְגַם יִהְיֶה קֹשֶׁה לְהוֹצִיא ע"י שְׂאִיבָה כִּי אֵז יִשׁוּבוּ לְהִיּוֹת שְׂאוּבִים.

וְאֲצָלִינוּ שְׂעֲשׂוּ כֵּן. זֶה הִנֵּה בְּאֲוֹן שְׂהַבָּאָר הִנֵּה לְמִטָּה.

וּמִלְמַעְלָה עֲשׂוּ הַמְקַנָּה עִם רֶצְפָה וְנִקְבִים בְּרֶצְפָה לְחַבְרָה לְבָאָר שְׂלִמְטָה. וְלִזְזָה לֹא הַוָּצָרְכוּ לְנִקְוֹת הָעֶפֶר מִתּוֹךְ הַבָּאָר.

וְלִזְזָה בִּנ"ד אִם א"א לְהוֹצִיא הָעֶפֶר רַק ע"י שְׂאִיבָה אֲזִי א"א לְהַכְשִׁיר ע"י עֶפֶר וְכַנ"ל. וְאוּלַי אֲפֹשֶׁר לְהַגְבִּיחַ הָרֶצְפָה וְלִשְׁפֹּךְ שָׁם עֶפֶר עַד שְׂתַתְּיבֵשׁ הַמְקַנָּה שָׁם וְאֶח"כ יִשְׂיִמוּ הָרֶצְפָה מִלְמַעְלָה.

אָבֵל ג"ז נִרְאֶה שְׂלֹא יוֹעִיל דְּמַחְוֶנֶק הַנְּבִיעָה לֹא יוּכְלוּ לִיבֵשׁ ע"י עֶפֶר בְּאֲוֹן שְׂיִסְפִיקוּ לְהַנִּיחַ הָרֶצְפָה קִוְדָם שְׂיַעֲלוּ הַמִּים לְמַעְלָה. [וְיִמָּה שְׂלֹא יִבְטְלוּ הָעֶפֶר אֵין לְחוּשׁ דְּשִׁיטַת הַרָא"ה שְׂהַזְפָּרְנוּ הוּא דַעַת יַחֲיד וְכִבֵּר כְּתַב הַח"ס ס' ר' שְׂאִין לְחוּשׁ לְזֶה.

וְגַם דְּהָא הֵוִי רַק סֶפֶק שְׂאוּבִין דְּאֲפֹשֶׁר יֵשׁ שָׁם בְּקַרְקַע מ"ס וְכַמֶּשׁ"ל] וְעוּי"ל דְּמָה שְׂיִוְצָאִים הַמִּים מִהַמַּעֲיָן וְנִמְשָׁכִים לְרוּחַב הַמְקַנָּה הֵוִי רַבִּיחָה וְהַמְשָׁכָה דְּכִשְׂיָרָה לְפַמ"ש הַתַּה"ד ס' רַנ"ח דְּגַם בְּגִבְהַ מִיקָרֵי הַמְשָׁכָה.

וְהָא מְצַטְרַף הַגִּבְהַ לְהַרוּחַב וְיֵשׁ בְּנֻדָּאֵי ג"ט. וְאִף אֵי הֵוִי סֶפֶק.

הֵוִי רַק סֶפֶק שְׂאוּבִין: וְלִזְזָה אִם א"א לְעֲשׂוֹת בְּאֲוֹן אַחַר אֲזִי יֵשׁ לְסַמְוֶךְ עַל הַכְּשָׁר בְּחֻלְבֵּי אוֹ דָם וְיַעֲשׂוּ חוּרִים בְּרֶצְפָה לְמַעַן יִרְאוּ אִם נִשְׁתַּנָּה מִרְאֶה הַמִּים שְׂתַחַת הָרֶצְפָה. וְיַעֲשׂוּ שְׂלִשָּׁה אוֹ אַרְבָּעָה חוּרִים לְמַעַן יִרְאוּ אִם נִשְׁתַּנָּה בְּכָל שְׂטַח רוּחַב הַמְקַנָּה.

וְגַם יַעֲרְבוּ תִּיקָף בְּקִנְיָה תוֹךְ הַחוּרִים לְרֵאוֹת אִם נִשְׁתַּנָּה הַמִּרְאֶה בְּכָל עֲוָמָה הַמִּים שָׁם. כִּי מַעֲיָקֵר הַדִּין אֵין לְחוּשׁ לְמָה שְׂפִקְפִקוּ קִצַּת אַחֲרוּנִים בְּהַכְּשָׁר הַחֻלְבֵּי כַּמֶּשׁ"ש הַשׁו"מ מִהַדו"ק ח"ב ס' ס"ט.

וְאֵין הַעֲת מִסְכַּמַּת לִי לְהַאֲרִיף בְּזֶה. וְאִף אִם יִשְׂאָר קִצַּת סֶפֶק אִם נִשְׁתַּנָּה מִרְאֶה כָּל הַמִּים שְׂתַחַת הָרֶצְפָה.

אֵין לְפִסְלוֹ הַמְקַנָּה בְּשִׁבִיל זֶה כִּי יֵשׁ לְסַמְוֶךְ עַל סְבִרַת הַפּוֹסְקִים שְׂיֵשׁ דִּין מַעֲיָן אִף בְּמִקּוֹם שְׂהַרְחִיבוּ הַמַּעֲיָן לְעֵנֶן שְׂמִטָּהּ בְּכָל שְׂהוּא, וּמִמִּילָא אֵין שְׂאוּבִין פּוֹסְלִים בּוֹ. וּבְשִׁבִיל שְׂהוּא בְּצַד הַנְּהָר אֵין לְחוּשׁ דְּזֶה רַק כְּשִׂהוּא קָרוֹב לְהַנְּהָר וְלֹא כְּשִׂהוּא רְחוֹק הַרְבֵּה.

וְכ"כ בְּשׁו"ת עֵין יִצְחָק ס' כ"א. וְרֵאִיתִי שְׂכ"כ מַעַכ"ת ג"כ בְּשָׁם שׁו"ת ב"ש וְאֵינוֹ ת"י.

וגם דהא הוי ספק דרבנן וכמש"ל. ולזה יש להקל אם קשה לעשות באופן שפתי: ומ"ש כת"ר בבבאור לשון בעה"ע הובא בסי' רס"ב אם הי'לד פחוש בעצמותו וכ"ה לשון האשכול פחוש בעצמו.

נראה הפנונה לאפוקי מלשון פחוש שבש"ס מנחות (דף ס"ד) דשם הפנונה לדעת הרמב"ם טריפה וכמ"ש בחיבורי ח"ב סי' קל"א לזה קאמרי שאינו פחוש בשביל אינה חולי רק שגופו פחוש בעצם ויש לו מעט בשר בגופו: וע"ד פירש"י בפ' נח שכתב ללשונותם אע"פ שנהלקו ללשונות וארצות פולם בני חם הם.

וחפץ כת"ר לדעת דעתי בכוננת רש"י בזה. הנה פתוב זה פתוב גם בבני שם ובבני יפת.

והפנונה נראה דאף שהי' להם עד דור הפלגה פמה אלפים בנים בכ"ז חשיב רק הנהו שמכל אחד מהם נעשתה אומה שלימה שיש לה מדינה מיוחדת ולשון מיוחד ויש לה אומה בפ"ע. ונראה דלהכי חשבו חז"ל שבועים לשון לפי דכד דייקת יש שבועים אומות בבני שם חם ויפת דקחשיב הקא.

ולפ"ז קשה למה פתבה התורה פן בכל אחד בפ"ע. הו"ל לכתוב זה בסוף פל תולדות שם חם ויפת.

והוא בפסוק ל"ב שכלל שם כל בני נח. ולזה פירש"י דקמ"ל שאף שנהלקו בנייהם לכמה אומות ונתישבו במדינות שונות ומדברים בלשונות שונות.

וידוע שאוירו וטבעו של כל אקלים פועל על האנשים הדרים שם להיות טבעם דומה לטבע האקלים ההוא. וע' מד"ר ס"כ בלק גבי מעין שטים.

וע' שפת (דף ל"א ע"א). ובמק"א נתבאר אצלי שגם הלשונות מתאימות לפי טבע האומה והיא וטבע המדינה שנתישבו שם.

ומבאר הפתוב שבכ"ז ניכר שכל האומות הללו הם מגזע אחד בני שם או בני יפת או בני חם. וכמו שידוע שכל בני חם הם שחורים ובני יפת הם יפים.

וכמבואר בספרים. ושבועים שהזכרתי הוא פי בפתוב יש שם ס"ז פי נמרוד הוא ג"כ א' פדכתיב ארץ נמרוד (במיקה ה') והפתוב מבאר שארץ נמרוד נחלקה לארבעה ממלכות ומדינות בכל ארץ ואכד וכלנה.

הרי בס"ה שבועים. ויש לבאר מ"ש גבי יפת מאלה נפרדו איי הגוים בארצותם איש ללשונו למשפחותם בגויהם.

וגבי חם פתיב אלה בני חם למשפחותם ללשונותם בארצותם בגויהם. ובבני שם פתיב לגויהם.

אף אין לי פנאי לזה פעת: סימן עו ע"ד אשר נשים שאבו מקנה טהרה לנקותה. ויש שם פלים נקובים המוכנים לשאיבת המקנה.

ונשאל רב דמתא ע"ז אם יכולים לסמוך על הנשים שנעשתה השאיבה בהכשר. והורה שצריך להכשיר שנית.

והנשים שפבר טבלו ושמשו יטבלו שנית וכשפא להכשיר בקלב שפה מעט קלב ולא נתלבנו המים. וצנה ליקח סיד ועירב עם מים בכלי גדול ושפה לתוף המקנה עד שנתלבנו המים.

וכבר עבר קרוב לשנה. ודן כבודו שטעה בתרתי דמתחילה נאמנות הנשים על השאיבה דהא הוי רק ספק דרבנן.

וכן מה שהכשיר במים עם סיד. פסל את המקנה דהא קיי"ל דמי צבע פוסלים את המקנה. וביקש להודיעו את דעתי בזה. והנה אף כי אני טרוד מאוד וגם יש עלי כעת להשיב כמה תשובות בכ"ז באשר הדבר נוגע לטהרת ישראל ויש בזה מכשול בכל יום הנני ממהר להשיבו תיקוף: ע"ד נאמנות הנשים שפתב כת"ר מצד שהוא רק דרבנן.

יש לדון דכיון דהוי טורח גדול י"ל שאין נאמנות לדעת קצת פוסקים אף בדרבנן וכדאיתא בירושלמי פ"ק דפסחים וע' תוס' שם (דף ע"ב) ועירובין (דף נ"ט) בתוס' וע' מג"א סי' תל"ז סק"ח בזה. אכן בנ"ד א"צ נאמנות דכיון שיש שם פלים נקובים.

אנו צריכים לחשוך שהנשים שאבו בכוננה בכלים שאינם נקובים. וזה לא מצינו שהנשים יהיו חשודים להכשיל.

והחשש הוא רק שיתעצלו מלדקדק כראוי כמ"ש התו' שם וגם נראה דבנ"ד אין טורח כ"כ לשאוב בכלים נקובים מאינם נקובים. וכן מה שצנה לחזור ולטבול.

הוא טעות גדול דהא ה"א הוי ספק דרבנן ולא אתחזק איסורא. ובפרט לפמ"ש כת"ר שהוא מעין שמבואר בסי' ר"א ס"מ שאין לחוש בדיעבד אם נפלו ג' לוגין שאובין למעין. ומכ"ש לפמ"ש"ל שאין הנשים חשודות בזה. ולבד שגם בהוראתו הוצאת לעז על הנשים שטבלו.

הנה גרם להן לברך ברכות על הטבילה לבטלה: ומה שהכשיר במי סיד. יפה פתב כת"ר שדינו כמי צבע שפוסלים המקנה.

דהא פתבו הר"א ב"ד בבעה"נ והר"ש פ"א בתה"א הובאו בב"י סי' ר"א דרק מי פירות פוסלים בשינוי מראה מפני שהוא גוף דבר המשנה. אבל מי צבע אין פאן גוף הדבר המשנה כי במי צבע אין בהם רק סמנים שרויים.

והובאג"כ בש"ף סקס"ד. וה"ה ה"א אין בו רק שריית סיד.

ובאמת צריף להבין סברא זו. דלפ"ז אם ישימו סמנים במקנה וישתנה מראיתה תפסל המקנה.

דהא נפל במקנה גוף דבר המשנה את המראה. וזה לא מצינו.

ויותר קשה לפמ"ש הר"ש בפ"ז דמקנאות הטעם משום דמי צבע לית בהו ממשא והובא בב"י ובט"ז סקל"ה. וקשה דא"כ אם נפלו סמנים במקנה ושינוי מראה המים יפסלו דהא יש בסמנים משות.

ובמכות (דף ג') פריד הש"ס אהא דתנן דג' לוגין מים ששנפל לתוכן קורטוב יין וקרי מראיהן כמראה יין לא פסלו את המקנה. ופריד וכי מה בין זה למי צבע.

ומשני התם מציא דצבעא מיקרי הקא חמרא מזיגא מיקרי. וקשה לי טובא דהא גם ששנפל קורטוב יין לג' לוגין מים אין בהיין שנפל שום ממשות שיקרי בטל בהמים.

ומ"ש ממי צבע. וא"ל דבאמת אינו פוסל בשנינוי מראה.

רק דמ"מ אינו פוסל בתורת שאובין משום דלא מיקרי מים. דז"א דמשמע שדינם פנין לכל דבר.

וכן מפרש ברא"ש ה' מקנאות שפוסלים את המקנה אף שנפל קורטוב אם שינוי מראה המים ע"ש וכ"כ הרמב"ד בבעה"נ והובא בב"י שמ"פ פוסלים מקנה בשנינוי מראה אף שנשנפל רק לוג ע"ש. ועוד דמ"מ יקשה כשנפל חצי סאה יין למקנה ונשתנה מראה המים לא יפסל דהא בטל היין ותו לית ביה ממשא.

דהא קי"ל ביו"ד סי' קל"ד ס"ה דבששה חלקים מים תו לא מיקרי יין. ובתמר קי"ל בב"ב (דף צ"ו) דביותר מג' חלקים יש לו דין מים.

וגם לענין מי צבע למ"ד בב"ק (דף ק"א) דחזותא מילתא הוא. א"כ יש ממש בצבע.

ואין לחלק בין דבר יבש לדבר לח. ובפרט לפמ"ש הר"ן בתשובה סי' ע' דהוי ספיקא דדינא א"כ הקא לענין שאובין הא קי"ל בפ"ב דמקנאות דספיקו להקל.

והקא איפא יותר מששים: והפ"מ בירושלמי בפ"ב דערלה ה"ג כתב דאיתא בתוספתא דמקנאות דר"מ ס"ל דמי צבע פוסלים בשנינוי מראה ולפמ"ש"ל י"ל דפליגי ר"מ ור"י אי חזותא מילתא. והכ"מ פ"ז מה' מקנאות והב"י סי' ר"א כתבו דליפא מאן דפליג על ר"י.

וכ"כ הריטב"א ריש מכות. וקשה דהא פליגי ר"מ בתוספתא.

אכן באמת לא נמצא זה בתוספתא רק בתו"כ פ' שמיני פ"ט ע"פ מקנה מים איתא דר"מ ס"ל דכבשים ומים צבועים פוסלים בשנינוי מראה. ולפ"ז צ"ל דלהכי פסקו כר"י משום דר"מ ור"י הלכה כר"י.

ועוד דהא תנן בפ"ז דמקנאות מ"ב סתם משנה דמי כבשים הוי פמים ואין פוסלים בשנינוי מראה. והנינו כר' יוסי ולא כר"מ.

והא דקתני אח"כ במ"ג ר' יוסי אומר. אף דגם הא דקתני מקודם איתא ג"כ כר"י.

צ"ל פועין הא דאיתא בנדה (דף י"ט ע"ב) דקמ"ל מאן ת"ק ר' יוסי ע"ש וכה"ג איתא בכמה דוכתי. ובזה יש ליישב מה שהקשה בשנות אליהו דמשנה זו דר' יוסי שייכא אח"כ ורוצה להפוך הגירסא בשביל זה ע"ש.

ולפמ"ש"ל י"ל דלהכי קתני לה בתר הא דמי כבשים ושלקות משום דאיתא לאשמועינן דכולה ר' יוסי היא נאקצר: ונראה הספר הדבר דהנה בחולין (דף פ"ד) ממעטינו מי פירות למקנה מדכתיב במים.

אכן לפסול שינוי מראה לא מצינו מקור. וא"ל דהיינו משום דבעינן מים שלא נשתנו כדאייתא בסוטה (דף ט"ז).

דהא כתבו שם התוס' דכשר למקנה מים שנשתנו מדמכשירין אם נשתנו מחמת מי צבע. והתוס' תירצו שם דהא דדריש שם מה מים שלא נשתנו הוא רק מדרבנן ואסמכתא בעלמא.

וצ"ל דהיינו רק לענין סוטה. אבל במקנה שרי אף מדרבנן כמפורש במשנה דמי צבע אין פוסלין בשינוי מראה.

והתם איירי בנתאכמו מחמת האור. דזה הוי כמו שינוי ע"י צבע דהא לית ביה ממשא וגם לא בא לתוד המים דבר המשנה בעצמו וכמש"ל.

ודברי התוס' צ"ע וע' ברפי יוסף א"ח סי' ק"ס מ"ש בזה ובחיבורי ח"ב סי' נ"ט. עכ"פ שורש הטעם שמקנה נפסלת בשינוי מראה לא שמענו.

ובשבת (דף קמ"ד ע"ב) איתא דכל שאין עושין ממנו מקנה לכתחילה פוסל המקנה בשינוי מראה. ופירש"י שם כל שאינו מים או שלג או ברד ע"ש והטעם לא נתבאר וגם קשה דלפ"ז הא אם יעשו מקנה מצבע וכגון שיעשו תחבולה להמיס הצבע שיהי למים. אזי ודאי שהמקנה תהא פסולה. דהא מים בעינן.

ואין זה מים. וכמו תרדין שסחטן ומוהל דאייתא בשבת (דף קמ"ד) דאף שאינו משקה. מ"מ אין עושין ממנו מקנה לכתחילה. דהא אינו מים.

וכעין זה כתב הריטב"א בעירובין (דף כ"ט) דבשכר אף שפוסל המקנה בג' לוגין פמים. מ"מ אין מצטרפין לזה מה שיצא מן השעורים או מן התמרים.

ותמד שהחמין ג"כ פוסל לפי שיעור מים שבו. והיינו כמ"ש שזה אינו מים ואינו פוסל בג' לוגין.

וממילא אין עושין ממנו מקנה. והפוסקים שכתבו סתם דשכר פוסל בג"ל.

בארנו טעמם בחיבורי ח"א סי' נ"ו יעו"ש. וא"כ כיון דצבע אין עושין ממנו מקנה לכתחילה.

נימא שיפסול המקנה בשינוי מראה. ולפ"ז אף סיד דודאי אין עושין ממנו מקנה לכתחילה דטיט הנרוק מצטרף רק בהדי מים אבל לא עושין לכתחילה כדתנן בפ"ב דמקנאות ורפ"ז ע"ש.

א"כ נימא שיפסול בשינוי מראה. וממילא שנשתנה עי"ז מראה המקנה.

שוב אינו נפסל בשאובים כמפורש בפוסקים ולפ"ז י"ל שיוכלו להכשיר מקנה במי צבע ובסיד: לזה נראה שעיקר הטעם הוא דכיון דממעטין מי פירות מדכתיב מים יתירא. א"כ המיעוט הוא מצד שאין נקראים מים.

ולזה מי צבע אין פוסלים המקנה מצד מי פירות משום דמיקרו מיא דציבועא כדאייתא בעירובין (דף כ"ט) ומפות (דף ג' ע"ב). ושם מים עליהם.

אָבֵל יִזוּן אֶפֶס שְׂיִישׁ בּוֹ מִיָּם מ"מ חֲמָרָא מְזִיגָא מִיְקָרִי כְּדַאִיתָא בְּמַכּוֹת שָׁם. וּמַה שְׂפּוֹסֵל
בְּשִׁינּוּי מַרְאֵה אֶפֶס קוֹרְטוּב יִזוּן בְּמִיָּם הַרְבֵּה.

י"ל שְׂנֵהוּ מְדַרְבְּנָן דְּמִיְחֻזִי כְּמוֹ מִי פִירוֹת. וּכ"כ הֶרְאַבְּ"ד בְּבַע"ה"נ דְּפָסוּל שְׂיִנּוּי מַרְאֵה הוּא
מְדַרְבְּנָן ע"ש.

וְאֶפֶס דְּנִפְקָא מִזֵּה קוֹלָא שְׂפָנְשֵׁתְנָה מַרְאֵה הַמִּיָּם אֵין נִפְסָל בַּג' לְגִינן שְׂאוּבִים. הָא שְׂאוּבִים
הָוִי רַק מְדַרְבְּנָן.

וּא"כ הֵם אָמְרוּ וְהֵם אָמְרוּ לְהַקְל בְּזֵה כְּדִין מִי פִירוֹת גְּמוּרִים. אָבֵל מִי צָבַע אֵין פּוֹסְלִים
בְּשִׁינּוּי מַרְאֵה כִּינּוּן שְׂשָׁם מִיָּם עָלֵיהֶם כַּנ"ל.

וּכ"ה הַלְשׁוֹן הַש"ס בְּחֻלּוּן (דָּף פ"ד) דְּמַמְעֵט שְׂאָר מְשָׁקִין דְּלֹא אֵיקְרוּ מִיָּם. וְדָם דְּכַתִּיב
בְּיָה בְּקָרָא כְּמִיָּם אֵימְעֵט שָׁם מְקָרָא יְתִירָא יַעו"ש.

וְאֶפֶס דְּאִיתָא בְּזַבְחִים (דָּף כ"ב) וּבפ"ח דְּפָרָה מ"ט דְּמַמִּים מִיְמַעְטוּ מִיָּם שְׂיִישׁ לְהֵם שָׁם לְנוּי
ע"ש בר"ש וּבַרפ"י"ד דְּנִגְעִים. וּא"כ גַּם גְּבִי מְקַנָּה נִמְעֵט מִי צָבַע שְׂיִישׁ לְהֵם שָׁם לְנוּי שְׂהָרִי
נְקָרָאִים מִיָּא דְּצַבְעָא כְּדַאִיתָא בְּמַכּוֹת שָׁם.

אֶפֶס א"כ יְפָסְלוּ לְמַקְנָה מִיָּם מְנֻכָּים וּמְלוּחִים וּפּוֹשְׁרִים דְּמִיְפָסְלוּ מִשּׁוּם שָׁם לְנוּי לְמִי חֲטָאָת
כְּדַתְנָן בַּפ"ח דְּפָרָה. וּבְאַמַּת הֵם כְּשָׂרִים לְמַקְנָה.

וְהַעֲיָקָר כַּמ"ש הַרְמַב"ם דְּכָל הִנְהוּ מִיְמַעְטוּ מִשּׁוּם דְּלֹא הָווּ מִיָּם חַיִּים וּכ"ה בַּתו"כ פ'
מְצוֹרַע וְסַפְרֵי פ' חֻקָּת: וְלִדְעַת הַר"ש רפ"י"ד דְּנִגְעִים נִרְאָה דְּכִינּוּן דְּבַמְקַנָּה בְּטָלוּ הַמִּיָּם
לְקַרְקַע דְּהָא מִיְקָרוּ מְחֻנְבְּרִים וְאֵין מְקַבְּלִין טוּמְאַה כְּדַאִיתָא בְּפִסְחִים (דָּף ל"ד) וְרִישׁ
מְקַנָּאוֹת.

לְזֵה אֶפֶס שְׂנַקְרָאוּ מְקוֹדָם מִי צָבַע אוֹ מִיָּם מְנֻכָּים וְכַדוּמָה. מ"מ כְּשִׁבְטָלוּ לְקַרְקַע מִיְקָרוּ
מִיָּם כְּמוֹ כָּל מִימּוֹת.

וְאֶפֶס אִם יְקָרָאוּ מְנֻכָּים וּמְלוּחִים לְפַעֲמִים. יְקָרָאוּם רַק כְּדִי לְתַאֲרָא אֶת טִיבָם.

אָבֵל בְּתַלּוּשִׁים כְּמוֹ גְּבִי מְצוֹרַע אוֹ מִי חֲטָאָת. וְדַאִי מִיְקָרוּ שְׂיִישׁ לְהֵם שָׁם לְנוּי אָכּוּן מִי
פִירוֹת אֶפֶס כְּשִׁנְתְּחַבְּרוּ לְקַרְקַע.

אֵין שָׁם מִיָּם עָלֵיהֶם. עוּי"ל דְּגְבִי מְקַנָּה לֹא מִיְפָסְלוּ בְּשָׁם לְנוּי מִשּׁוּם דְּכַתִּיב מַעֲיִן מִיָּם
וּבּוֹר מִיָּם דְּמִיְקָרוּ מִי בּוֹר אוֹ מִי בָּאָר וּמַעֲיִן וְכַדְכַתִּיב בַּפ' חֻקָּת לֹא נִשְׁתָּה מִי בָּאָר.

אַלְמָא דְּמִי מְקַנָּה יִישׁ לְהֵם שָׁם לְנוּי. וּא"ל דְּזֵה מִיְקָרֵי עַל שָׁם מְקוֹמָן דְּלֹא מִיְקָרוּ שָׁם לְנוּי
כְּדַאִיתָא בְּסוּפָה (דָּף י"ג) וְחֻלּוּן (דָּף ס"ב).

דְּלֹא דְּמִי כָּלָל כְּמוּבָן. שׁוּב נִזְכַּרְתִּי שְׁבַתוֹס' רי"ד בְּעִירוּבִין (דָּף כ"ט) הַרְגִּישׁ בִּיסוּד
הַשְׂנִיָּא מַה בֵּין מִי פִירוֹת לְמִי צָבַע.

וְכַתֵּב ג"כ שְׂהַטְעַם מִשּׁוּם דְּזֵה מִיְקָרֵי מִיָּם. וְזֵה מִיְקָרֵי מִי פִירוֹת.

וּבִינָן אֶפֶס שְׂמַעְרַבִין בּוֹ מִיָּם מִיְקָרֵי יִזוּן. וּב"ה שְׂפּוֹנְנָתִי לְדַעַתוֹ.

ובחִיבוּרֵי ח"א סי' נ"ו בְּאַרְתֵי בְּזָה ב"ס"ד. וְנִתְבָּאָר שֶׁם בְּשִׁכָר לָמָּה פּוֹסֵל כַּמִּים דְּהָא שְׁמוּ
שִׁכָר יַעוּ"ש כִּי בְּתוֹס' רִי"ד שֶׁם נִתְקַשָּׁה בְּזָה.

עכ"פ מה שֶׁנֶּפְסֵל בְּשִׁינוּי מַרְאֵה אֶף בְּקוֹרְטוּב שֶׁל מִי פִּירוּת. עכצ"ל כמ"ש"ל לְשֵׁהוּא
מְדַרְבְּנָן מִשּׁוּם שְׁנִרְאָה כְּמִי פִירוּת.

וְהַקְּלוּ בְּזָה ג"כ בְּשִׁאוּבֵין דְּרַבְּנָן. דְּאִי לָא הָא לָא קְיָיְמָא הָא: וְלִכְאוּרָה קִשְׁיָה מְהָא דְתַנּוּ
בפ"ז דְּמִקְנָאוֹת שְׁאָם הַדִּיחַ בְּמִקְנָה סְלִי זִיתִים וְעֵנְבִים וְנִשְׁתַּנָּה מַרְאֵה הַמִּים כְּשִׁירָה וְקִשְׁיָה
דְּהָא הַשִּׁינוּי בָּא ע"י מִי פִירוּת וְלִחְלוּחִית שְׁנִדְבָקָה בְּהַסְלִים וְהָרִי קִי"ל דְּאִין חִילוּק ב"מ"פ
בֵּין הַרְבֵּה לְמַעַט וְכַמְש"ל.

וְלָמָּה לָא מְפָסֵל הַמִּקְנָה. וְהָרָאב"ד בְּבַע"ה נ' הוֹבָא ב"י כְּתֵב הַטַּעַם מְפָנִי שְׁלֵא נִתְעַרְבַּ גּוּף
דְּבַר הַמְּשָׁנָה.

וְאִינוּ מוּבָן לְכַאוּרָה דְּהָא אִין חִילוּק בֵּין רַב לְמַעַט. וְהָרִי יַשׁ פָּאן מְשָׁהוּ לְחִלוּחִית מ"פ.
וּא"ל דְּכִינּוּן שְׁאִינוּ בָּא מְשָׁמֵן וְיִין רַק מְזִיתִים וְעֵנְבִים. לָא מִיקְרֵי מְשָׁקָה וְכ"נ מְלִשׁוֹן
הָרָאב"ד שֶׁם שְׁפָתֵב ע"ז שְׁאָם שָׂרוּ אוֹכְלִים בְּמִקְנָה וְנִשְׁתַּנָּה מַרְאֵה לָא נִפְסְלָה.
מְשָׁמֵע דס"ל הַטַּעַם בְּזָה לְפִי שְׁבָא מְאוּכְלִין וְלֵא מְמַשְׁקִין. אָבֵל א"א לֹא מְרָא פִּן דְּהָא אִיתָא
בְּשִׁבְתָּ (דָּף קמ"ד ע"ב) דְּאֶף דְּלָא מִיקְרֵי מְשָׁקָה.
מ"מ פִּינּוּן שְׁאִין עוֹשִׁין מְמַנּוּ מִקְנָה לְכַתְּחִילָה. פּוֹסֵל הַמִּקְנָה בְּשִׁינוּי מַרְאֵה.

וְהָר"ש כְּתֵב הַטַּעַם דַּע"י הַדְּחַת סְלִים לָא מִיקְרֵי שִׁינוּי מַרְאֵה. וְזָה צ"ע לַעֲנ"ד דְּהָא אִין
בְּזָה שְׁיַעוּר כְּנ"ל.

וְאֶפְשָׁר פְּנוּנְתוֹ שַׁע"י הַדְּחַת סְלִים א"א שְׁיִשְׁתַּנָּה מַרְאֵה הַמִּים לְמַרְאֵה יִין גְּמוּר. וְז"א דְּהָא
הוֹכִיחַ הָרָאב"ד בְּבַע"ה נ' שֵׁא צ"צ שְׁיִשְׁתַּנָּה לְמַרְאֵה יִין גְּמוּר.

רַק פִּינּוּן שְׁנִשְׁתַּנָּה ע"י מ"פ מְמַרְאֵה מִים ה"ז פְּסוּל ע"ש וְהוֹבָא ב"י. וְכ"כ הָאֶשְׁפּוֹל בַּה'
מִקְנָאוֹת.

וְנִרְאָה הַטַּעַם דְּהֵנָּה תַּנּוּן בְּפִי"א דְּתַרּוּמוֹת הַשְּׁמָן שֶׁל תַּרּוּמָה שְׁנִשְׁאָר דְּבוּק בְּכִלֵי אִין
לְהַקְפִּיד עָלָיו וּמִתָּר לְתַת לְתוֹכוֹ חוֹלִין. וְנִתְחַבְּטוּ הַפּוֹסְקִים לָמָּה מִתָּר לְבַטֵּל הָאִיסוּר
לְכַתְּחִילָה ע' שו"ת רִשְׁב"א סי' רכ"ב [וְבַתוֹה"א בֵּית ד' שְׁעַר ד' וּבַמְשָׁה"ב שֶׁם רְצָה לְחַלֵּק
בֵּין תַּרּוּמָה לְשְׁאָר אִיסוּרִים.

וְסוּתָר דְּבָרֵינוּ בְּתוֹשֻׁבָה שֶׁם ע"ש] וְלַעֲנ"ד י"ל לְפִי שְׁמַבְטָלָה לְגַבֵּי כְּלֵי הַנּוֹי כְּכִלֵי וְכַעֲיִן הָא
דְּאִיתָא בְּפִסְחִים (דָּף מ"ה) דְּבָצַק שְׁעַל עֲרִיבָה אִם בִּיטְלָה לְעַרְיבָה הַנּוֹי כְּעַרְיבָה וּמִתָּר
לְהַשְׁהוֹת בְּפִסְחָה.

וְכַה"ג אִיתָא בְּחוֹלִין (דָּף קכ"ח) בְּכּוֹפֵת שֶׁל שְׁאוּר שְׁיַחְדָּה לִישִׁיבָה. וְכַעֲיִן זֶה כְּתֵב בְּשׁו"ת
בְּשָׁמִים רֵאשׁ ס' רל"ג לְעַנּוּן פְּלֵאִים שְׁמַחְנוּבָר עַל כְּסָאוֹת שְׁאִין בּוֹ אִיסוּר פְּלֵאִים לְפִי
שְׁבִטִלִים שֶׁם וְהוֹי כְּעֵץ בְּעֵלְמָא וְא"כ ה"ה בְּסִלֵי זִיתִים וְעֵנְבִים י"ל שְׁבִטְלָה הַלְחָלוּחִית
הַנְּשְׁאָרָת לְגַבֵּי כְּלֵי.

ואין עליו שם מ"פ ואף הרשב"א שנדחק בהא דפי"א דתרומוות י"ל דהיינו משום הא דמגורה דקתני שם שאף שנשארו שם חטים קצת ואפשר ללקטם מותר לתת שם חטים של חולין ובגזא לא שייך סברת ביטול לקרקע דהא החטים אינם מחוברים לקרקע המגורה.

ואף לפמ"ש הראב"ד בטעם הא דסלי זיתים ענבים משום שלא נתערב גוף דבר המשנה י"ל ג"כ פנונתו דכיון שאין על זה שם מי פירות ובטל לגבי פלי. תו לא מיקרי זה מי פירות.

והוי פאלו היתה הסל אדומה ונפלה למקנה ונשתנה מראה המים. דודאי לא פסלה. וכן מ"ש הר"ש דלא מיקרי שינוי מראה. צריך לדחוק ג"כ שפנונתו דלא מיקרי שינוי מראה מחמת מי פירות.

ועכ"פ אף אי נימא דלא בטלה לגמרי לגבי פלי כיון שעומד להדחה. מ"מ כיון שבארנו דשינוי מראה מן משהו מ"פ הוי רק דרבנו מפני שנראה כמ"פ.

זה שייך רק פשנפלו מ"פ גמורים. אבל הכא אין על הלחלוחית הדבוק בסל שם מ"פ. ולא גזרו בכה"ג. וכעין זה איתא בפסחים (דף ע"ו) דסיכה הוי משהו בעלמא.

וכ"כ הש"ך יו"ד סי' צ"ד סקכ"ט דשמנונית שעל הספין הוי משהו בעלמא. ואפשר שזהו פנונת הפוסקים שכתבו דהדחת סלי זתו"ע לית בה ממשא.

והנה בחיבורי ח"ג סי' ס"ד כתבתי שפשמשירי בחלב לפעמים אין מתלבן כראוי רק כמראה המים עם טיט או ונהמא. ולכאורה הוא נגד דברי הראב"ד בבעה"נ שהבאתי למעלה שא"צ שישתנו המים לגמרי למראה חלב או יין.

אבל באמת א"ש דברינו בס"ד. דהא בארנו ששינוי מראה הוא מדרבנו גזירה אטו מי פירות גמורים וזה שייך רק פשנפלו עכ"פ שנשתנה המראה ע"י חלב או יין.

אבל אם נראה המראה כמים עם טיט או ונהמא תו לא שייך גזירה זו. ושפיר נפסלת בשאובין כיון שאין נראה כמי פירות.

ונהי דלקולא קשה להקל דקשה להחליט אם אין בו קצת מראה חלב. אבל להחמיר נדאי שיש לחוש שיפסל בשאובין ולא הוכשרה המקנה כמש"ש: עכ"פ שמענו שהעיקר תלוי אי מיקרי מים או לא.

ולזה כמי צבע פוסלים המקנה כיון ששם מים עליהם. ואף חלק הצבע שנמחה במים נקרא מים כיון שבטל בהמים.

דהא אף מי פירות קיי"ל דבטלים ברוב מים פדתנן בפ"ז דמקנאות ומפורש ביבמות (דף פ"ב) ובארנו זה בחיבורי ח"א ר"ס נ"ו. וביתר ביאור בחיבורי ח"ב סי' מ"א ע"ש שבארנו שיותר אף לכתחילה לבטל מ"פ ברוב מים.

רק פשנשתנה מראה המים פסול מדרבנו כמש"ל. וא"כ מי צבע שאין פוסלים בשינוי מראה.

הרי יש עליהם שם מים אף כשפראיהם משוננה. ולזה אף דאם הנה אפשר להתיך ולהמיס צבע עד שיהי למים בלי תערובת מים ודאי הנה פוסל המקנה בשנינוי מראה.

דקא הוי דבר שאין עושין ממנו מקנה לכתחילה דאין זה מים. אבל פינון שנה א"א.

ורק כשמצרבים הצבע במים נימס במים. וזה שם מים עליו וכטל ברוב.

ואינו פוסל בשנינוי מראה דקא שרי לעשות ממנו מקנה לכתחילה אם לא יהי עליו פוסל שאובים. ואם יש בצבע שבמים רוב נגד המים.

נ' דבכה"ג לא מיקרי מ'א דצבעא רק צבע ממש שנתערב בו קצת מים. וכדאי אין עושים מזה מקנה.

ומ"מ כשנפל למקנה אינו פוסל דכיון שנתערבו במים מיקרי מ'א דצבעא. ואין לחוש שמה יעשו מקנה שיהי רובה מצבע.

דלא שיהי לגזור מים אטו צבע. אבל במי פירות אף שנתערבו ברוב מים מ"מ כל זמן שיש בה מראה מ"פ מיקרי רק על שם מי פירות.

וכן אם יש בו טעם מ"פ. וכמו ביין דתמד שהחמיץ דינו כמ"פ אף שרובו מים והיננו משום דחמרא מזיגא מיקרי.

וקא דקיי"ל דרוב מ"פ פשר. צ"ל דלא שיהי ביין שהרי הוא יין מזוג וע' בחיבורי ח"א סי' נ"ו מ"ש בסוגיא דחולין (דף כ"ו).

רק כשנתערבו הרבה מים יותר מכפי מזיגה שוב אין עליו שם יין. רק כשמשוננה מראיתו אסור מדרבנן כמש"ל, וקא דאיתא בירושלמי פ"י דתרומות לענין שלקות שפוסל המקנה משום דבמקנה לא אזלינן בתר הטעם.

הפוננה שם דמי שלקות אף שיש בהם טעם ירק. מ"מ שם מים עליהם ולא שם הירק.

ולזה פוסלים המקנה. אבל יין מזוג שם יין עליו.

ובזה נתבאר מ"ש הרמב"ם ור"ש פ"ז דמקנאות מ"ב דמים שנקבשו או נשלקו בהם זיתים פוסלים המקנה. וזה קשה דקא השמן יוצא לתוך המים בכבישה או בשליקה.

אבל לפמ"ש א"ש דבזה אזלינן בתר שמה. וכבשים ושלקות שם מים עליהם.

לזה פוסלים המקנה. וזהו פוננת הירושלמי שהזכרנו והובא בר"ש שם: ובחז' הריטב"א במפות (דף ג') כתב מי צבע הם מים גמורים שהצבע נוטל בהם ידיו ומשפנים מראיו בקדו והם כמראה צבע דתניא רי"א מי צבע פוסלין אהמ"ק בג"ל.

וקיי"ל דקא דר"י ד"ה היא או הלכה הם. א"ל רבא התיב מ'א דצבעא מיקרו פלומר דהתיב רבנן אחמור בה משום גזירה דקרו ליה אינשי מ'א דצבעא.

ואלו לא היו פוסלין יהיו סבורים שאפילו מים גמורים אין פוסלין בג' לוגין עכ"ד. ומשמע מדבריו דמים שנתערב בהם צבע ממש דינם כמי פירות ופוסלים בשנינוי מראה ותמהני דקא אף במי פירות קיי"ל שאם הדיח במקנה סלי זיתים וענבים לא נפסלה בשנינוי מראה.

ובנדאי דה"ה אם הדיח ידיו שֶהחזיק בָּהֶם זיתים וענבים. ואף דלפמש"ל הסבֵּרָא בְּסִלֵי
זתו"ע משום שֶבְטָלוּ לַגְבִי פְּלִי.

א"כ בְּהַדִּים יָדָיו לֹא שִׁינָה זֶה. מ"מ פִּשְׁטוֹת הָעֲנָנִים דֵּה"ה בְּיָדָיו נָמִי.

ועוד דְּהָא בְּצַבֵּעַ שְׁמַלְאֲכֵתוֹ לְצַבֹּנַע שְׁפִיר בְּטָל לַגְבִי יָדָיו דְּלֵהֲכִי לֹא הָוִי תְּצִיזָה מְפֻנִי
שְׂאִינוּ מִקְפִיד עַל זֶה כְּדֵאִיתָא בְּזַבְחִים (דָּרָף צ"ד). וא"כ כְּשֶׁנֹּטַל אֶת יָדָיו וְנִשְׁתַּנָּה מֵרֵאָה
הַמִּים דִּינוֹ כְּהַדִּים סִלֵי זו"ע.

וְלָמָּה הִנְצִירָה הֶרִיטְבָ"א לֹא לֹמַר הַטַּעַם מִשׁוּם גְּזִירָה. וצ"ל דס"ל לְהֶרִיטְבָ"א דְּכִינּוֹן דֵּר"י
קָאָמַר לָהּ בַּפ"ז דְּמִקְנָאוֹת אֵהָא דְּהַדִּים סִלֵי זתו"ע.

מִשְׁמַע דְּחַד טַעְמָא לְכוּלְהוּ וְאִיגְרִי ר"י שֶהַצָּבֵעַ הַדִּים יָדָיו בָּהֶם. דֵּאלֵת"ה הו"ל לְמִיתְנֵי זֶה
שָׁם מְעִיקְרָא גְבִי מִי כְּבָשִׁין וְשִׁלְקוֹת.

וְהוּא דִּוְחַק וְגַם דֵּא"כ מַה מִקְשָׁה הַש"ס בְּמַפּוֹת שָׁם מִמִּי צָבַע אֵהָא דְּנָפַל קִנְרִטוֹב יִין
לְמִים. דְּשָׁם נָפַל יִין בְּעִין.

מִשָּׂא"כ כָּאֵן הָוִי רַק מִלְּכֻלְהוּ יָדֵי הַצָּבֵעַ. וְכִדְחִזִּינּוּן שָׁגַם לְדַעַת הֶרִיטְבָ"א בְּצַבֵּעַ גּוֹפָא יֵשׁ
חִלּוּק בֵּין מִים שְׁנִתְעָרְבַּ בָּהֶם צָבַע לְמִים שֶׁנֹּטַל בָּהֶם הַצָּבֵעַ אֶת יָדָיו.

וְלָזֶה נִרְאָה דְּגַם הֶרִיטְבָ"א ס"ל כְּכֹל הָרֵאשׁוּנִים שֶׁפְּתָבוּ דְּמִים שְׁנִתְעָרְבוּ בָּהֶם סְמָמִים
פּוֹסְלִין בַּג' לְגִזִּין וְלֹא בְּשִׁינּוּי מֵרֵאָהֲרַק לְשׁוֹן מִי צָבַע דְּחָקוֹ לְהֶרִיטְבָ"א לְפָרֵשׁ שֶהַצָּבֵעַ
נֹטַל בָּהֶם יָדָיו דֵּאלֵת"ה הו"ל לְמִיתְנֵי מִים צְבוּעִים אוֹ מִי סְמָמִים.

וְגַם לְשׁוֹן מִיָּא דְּצַבֵּעָא מְפָרֵשׁ הֶרִיטְבָ"א שֶהַצָּדִי הוּא בְּפִתַח וְהַפְּנוּנָה מִים שֶׁל צָבַע. וְלֹא
בְּחִירִיק תַּחַת הַצָּדִי.

שֶהַפְּנוּנָה מִים צְבוּעִים. כ"נ מְוַכְרַח בְּדַעַת הֶרִיטְבָ"א שֶׁלֹּא יִחְלֹק עַל כָּל הָרֵאשׁוּנִים.

וְגַם דָּאם הָיָה חוֹלֵק בְּדִין הו"ל לְפָרֵשׁ זֶה. אָכֵן מ"ש שֶׁפּוֹסְלִים מִשׁוּם גְּזִירָה לֹא זְכִיתִי
לְהִבִּין לָמָּה לֹא פִּירֵשׁ כְּפִשׁוּטוֹ שֶׁפּוֹסְלֵי מִשׁוּם שְׁנִקְרָאוּ מִים וְגַם דֵּא"כ לָמָּה אֵינּוּ פּוֹסְלֵי
בְּשִׁינּוּי מֵרֵאָה כִּינּוֹן דס"ל לְהֶרִיטְבָ"א שֶׁבְּאַמַּת אֵין דִּינָם כְּמִים.

וא"ל כְּעִין מִש"ל שֶׁלְזֶה הִקְיָלוּ לְעֲנָנִים שִׁינּוּי מֵרֵאָה כְּדִי שֶׁלֹּא נִקַּל לְעֲנָנִים ג' לְגִזִּין. דז"א
דְּכָל כַּה"ג הו"ל לְהֶרִיטְבָ"א לְפָרוּשִׁי.

וְגַם כִּי הוּא גְּזִירָה רְחוּקָה שֶׁלֹּא יִפְסֹל בְּשִׁינּוּי מֵרֵאָה שְׁמָא יֵאמְרוּ שְׂאִינוּ פּוֹסֵל בַּג"ל. וְהָא
גּוֹפָא שֶׁפּוֹסֵל בַּג"ל הָוִי גְּזִירָה אִטּוּ ג"ל מִים גְּמֹרִים.

וּג"ל מִים גְּמֹרִים הָוִי ג"כ מְדַרְבָּנָן מִשׁוּם גְּזִירַת פְּלִים אוֹ מִשׁוּם כְּוָלָה שְׁאוּבָה כְּפִי שִׁיטַת
הַפּוֹסְקִים בְּזֶה. וְעַפְמִש"ל מִינְשָׁב הָא דְּלֹא מִקְשָׁה הַש"ס בְּמַפּוֹת מְהָא דְּהַדִּים סִלֵי זו"ע
דְּקִתְנֵי לָהּ בַּפ"ז דְּמִקְנָאוֹת קוֹדֵם הָא דְּמִי צָבַע.

וְאִיגְרִי בְּמִי פִירוֹת מְשֵׁ. אָבָל לְפִמִּש"ל א"ש דְּמְהָא דזו"ע הוּמ"ל דְּשְׂאֵנִי הֵתֵם שְׂאִין בּוֹ
מְשֵׁ וּבְטָל לַגְבִי פְּלִי כַּה"ל.

לזה מקשה ממי צבע דאיירי שנתערבו סמנים פנ"ל. ועו"ק לי על הריטב"א שפירש מי צבע היינו שהצבע נוטל ידיו בהם.

דקא בתו"כ פ' שמני איתא דקאמר ר' יוסי שמנים צבועים פוסלים בג"ל וא"פ בשנינוי מראה. הרי דלא איירי דוקא במים שנוטל בהם הצבע ידיו.

ואפשר דבהנהו מודה גם ר"מ דפליג שם על מים צבועים ע"ש: ואפשר לומר בדעת הריטב"א דאזיל לשיטתו בעירובין (דף כ"ט) ששכר פוסל בג"ל רק לפי ערף המים שבו וכן תמד ע"ש ובחזקתו ח"א סי' נ"ו.

ומ"מ בשנינוי מראה אינו פוסל דאין פוסל בשנינוי רק מי פירות שאין עלי' שם מים כמש"ל. ולפ"ז מים שנתערב בהם סמנים אין פוסלין רק לפי ערף המים שבהם.

והקשה להריטב"א דלשון המשנה שם משמע דהוי דומיא דכבשים ושלקות דקתני שם מקודם שפוסלים בג"ל דמשמע שפולו פוסל. ולא לפי ערף.

לפי שאין בהם ממשות מהירקות שנקבשו בהם. ולזה מפרש הריטב"א דאיירי רק שהצבע נוטל ידיו בהמים והוי שפיר דומיא דהדיח סלי זתו"ע.

ובמכות שם דמיתי' הא דג"ל מים שפול בהם קורטוב יין ומראה יין אין פוסלין המקנה. אלמא אף שאינו יין פלל דקורטוב יין בטל בג"ל מים.

ומ"מ אינו פוסל משום שאין בו מראה מים ומבואר שלא גזרו חז"ל גזירת ג"ל שאובין רק כשיש בהם מראה מים דבזה יש לגזור אטו פולה שאובים. ולזה מקשה ממי צבע דכיון ששנתנו מראה לא הו"ל לפסול.

כיון דלדעת הריטב"א אם הנה מעורב סמנים במים אלו היו פוסלים רק לפי ערף. א"כ גזון מי צבע לענין ג"ל פאלו פולו צבע וכמו גבי יין דלענין פסול ג"ל אזלינן בתר המראה אף שהיין בטל במים.

ומשני דמ"מ מיקרי חמרא מזיגא וכמ"ש בתוס' רי"ד בעירובין (דף כ"ט) לפי שנין דרכו לערב בו מים וכמש"ל. משא"כ במי צבע.

וס"ל להריטב"א דכיון שלא תקנו פסול דג"ל רק במראה מים. א"כ הו"ל להכשיר אף במי צבע וכמש"ל.

רק דמ"מ החמירו מפני ששם מים עליהם וכמש"ל דזה לא מיקרי שם לנוי. ואין הפוננה גזירה ממש.

דחזקא גזירה היא וכדאיתא כה"ג בכמה דוכתי. ועפ"ז יש ליישב ג"כ מה שהקשינו מהתו"כ.

דבאמת אין חילוק בין מים שנתערבו בהם סמנים למים שנוטל בהם ידיו רק לענין לשער לפי ערף. אבל גוף המים דינם כמים גמורים כ"נ לפירוש דברי הריטב"א: ובאשכול ה' מקנאות סי' נ"ה כתב דמי צבע א"פ בשנינוי מראה שעיקר הדבר המים ולא הצבע.

וכן אם שרה במקנה סמנים ולא נמוחו ונשתנה מראי' פשר. אבל אם נפל יין או מזהל שנינו מראי' פסול עכ"ל.

משמע מזה שאם נמוחו הסמנים פוסלים את המקנה. וא"כ הא דמי צבע צ"ל דהיגנו כמ"ש הר"טב"א שהצבע הדיח ידיו בהם.

דאי איירי ששורה שם סמנים. א"כ היגנו הוה דקאמר בתר הכי.

ונראה שאם נמוחו הסמנים היגנו שנעשה מהם משקים וכעין הא דתנן דין שסחטון בשבת (דף קמ"ד ע"ב) דפוסלים בשנינוי מראה וכמ"ל. וקשה לפ"ז דל"ל לאתווי בתר הכי יין או מוהל.

הו"ל לפלוגי בדיקה שאם נמוחו הסמנים פוסלים בשנינוי מראה. וצ"ל דנקוט כפי לשון המשנה בפ"ז דמקנאות.

ועיי"ל דס"ל פהריטב"א שהזכרנו דבכה"ג אין דינם כמים גמורים רק משערים לפי ערוך המים שבהם. ולזה נקיט שלא נמוחו דבזה דינם כמים גמורים.

אכן מ"ש שעיקר הוא המים קשה דמשמע שאם היה העיקר הצבע היו פוסלים בשנינוי מראה. וזה קשה דמנ"ל זה.

וצ"ל פוננתו להא דאיתא במכות (דף ג') דמיא דצבעא מיקרו. משמע שאם היו נקראים צבע היו פוסלים בש"מ.

ורק משום שנקראים מים לא גזרו בזה באקצור: עכ"פ במים המעורבים עם סיד נראה דאף אי נימא שדינם כמו מים המעורבים עם צבע שלדעת הר"טב"א אין פוסלים בג"ל רק לפי ערוך המים.

אבל מ"מ פוסלים לפי ערוך המים ואין פוסלים בשנינוי מראה וכמ"ל משום דמי סיד מיקרי וגם דהא כל הפוסקים חולקים על הר"טב"א וס"ל דשכר פוסל בג"ל ולא לפי ערוך וכמ"ש בחיבורי ח"א סי' נ"ו.

ועוד נראה דהא סיד הוא כמו טיט דהוי מין עפר. ומים עם טיט קיי"ל בספ"ב דמקנאות ורפ"ז שם שמצטרף למקנה.

ובנדאי דה"ה מים עם סיד. דהא גם סיד הוא מין עפר.

וגם במים עם טיט משתנה מראה המים. ובכ"ז מותר לטבול בהם.

וכן איתא בבבבכות (דף כ"ה) שמוותר לטבול במים עכורים. וכן תנן בספ"ח דפירה שאם נפל אדמה או חרסית פשר אף למי חטאת לדברי ר"ע דקיי"ל פונתיה שם.

וכ"פ הרמב"ם בספ"ו מה' פרה. שמשתנה עיי"ז מראה המים וגם דהא יש אדמה שהיא אדומה או לבנה כדאיתא בספ"ז דאהלות.

מ"מ פשירה דהוי פהא דתנן פ"ח דפירה שאם נשתנו המים מחמת עצמם פשרים. דכיון שטבע המים להיות בקרקע וא"א שלא יהי עפר מעורב בהם וכמ"ש בחיבורי ח"ב סי' ס' וס"ג.

לְזֶה אֵף כְּשֶׁנִּשְׁתַּנְּה מַחֲמַת הָאֲדָמָה הַזֵּה כְּנִשְׁתַּנְּה מַחֲמַת עֲצָמוֹ. וְלִכְאוּרָה קִשָּׁה טוֹבָא דְהָא
תַּנּוּן שָׁם בַּפ"ח מ"י דְּמֵי בִּיצִים פְּסוּלִים לְמֵי חֲטָאֵת מְשׁוּם שְׁמַעוֹרְבִים הַמִּים עִם טֵיט וְעֶפֶר
כַּמ"ש הַר"ש שֵׁם וְהַתּוֹס' בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף ה' ע"ב) וּב"ב (דָּף ע"ד ע"ב).

וּמִצְאָתִי בְּתוֹי"ט ספ"ח דְּפָרָה שְׁהַרְגִישׁ בְּזֶה וְתִרְיָץ דְּשָׁם שְׁהֵטִיט מְעוֹרָב בְּטַבֵּעַ בְּהַמִּים
גָּרַע טְפִי. וְקִשָּׁה טוֹבָא דְּאֲדָרְבָּא מַה שְׁמַעוֹרָב בְּטַבֵּעַ עֲדִיף טְפִי וְכַמ"ש ל' דְּבִלָּא"ה א"א
שְׁלָא יְהִי קִצָּת עֶפֶר בְּהַמִּים.

וּבַפְּרָט לַפּמ"ש הַר"ש וְתו' שָׁם הַסְּבָרָא מְשׁוּם שְׁהֵעֶפֶר וְהֵטִיט הַזֵּה חֲצִיצָה בֵּין הַמִּים לְהַכְּלִי
א"כ גַּם כְּשֶׁנִּפְלֵ אֲדָמָה וְחֲרָסִית לִיהוּי ג"כ חֲצִיצָה. וְאֶפְשָׁר לֹאמַר דְּהַמִּים שָׁהֵם בְּטַבֵּעַ
מְעוֹרְבִים בְּעֶפֶר וְטֵיט לֹא יִהְיוּ צְלוּלִים אֵף אִם יַעֲמְדוּ בְּכָלִי זְמַן רַב.
לְזֶה פְּסוּלִים. אֲבָל כְּשֶׁנִּפְלֵ אֲדָמָה לְתוֹף מִים צְלוּלִים.

אִזִּי כְּשֶׁיַּעֲמְדוּ הַמִּים אִיזָה זְמַן יִשׁוּבוּ לְהִיּוֹת צְלוּלִים וְלְזֶה ס"ל לר"ע דְּכִיּוֹן שְׁעוֹמֵד לְהִיּוֹת
צְלוּל מִקְרִי מִים חַיִּים אֶל כָּלִי. וְכָל הָעוֹמֵד לִירֵד לְמַטָּה הַזֵּה כְּבָר יֵרֵד וְאִינוֹ חוֹצֵץ
וְכַעֲיִן מ"ש הַמְּרַדְּכֵי סוּף חוֹלִין שְׁדָּבָר שְׁמַעוֹרָב מִתְחַזְּקֵת בְּרִייתוֹ אִינוֹ בְּטֵל וְע' מל"מ פ"א
מַה' מְטַמְּאֵי מו"מ ה"ד.

וּבַמַּק"א הָאֲרַכְתִּי בְּזֶה בַּס"ד. וְה"ה הֵכָא מַה שְׁפָא בְּטַבֵּעַ מִתְחַזְּקֵת בְּרִייתוֹ גָּרַע טְפִי.

אֲבָל הוּא דֹחֵק וְאִין בְּזֶה שׁוּם סְבָרָא. וּבְאֲמַת גּוּף סְבָרַת הַר"ש וְתוֹס' מְטַעַם חֲצִיצָה תְּמוּהָ
דְּהָא גְּבִי טְבִילָה קִי"ל שְׁאֵם הַמִּים מְקַדְּמִין אִינוֹ חוֹצֵץ וְכַתְּבוּ הַפּוֹסְקִים דְּהִיגְנוּ אֵף שְׁדָּבּוּק
בְּחוֹזֵק ע' חִיבּוּרֵי ח"ב ס' ס"א.

וְגַבִּי מִי חֲטָאֵת אִיתָא בְּיוֹמָא (דָּף ג"ח) שְׁסַפּוּג אִינוֹ חוֹצֵץ לְפִי שְׁהַמִּים מְחַלְחָלִים. וְכ"ש
שְׁהַמִּים מְחַלְחָלִים וְסוֹבְבִים אֵת הָעֶפֶר וְהֵטִיט הַמְּעוֹרָב בְּמִים בְּטַבֵּעַ.

וְגַם דְּהָא הָעֶפֶר וְהֵטִיט בְּעֲצָמָם הֵם לַחִים. וְנִרְאֶה הַסְּבָרָא בְּזֶה דְּהָא קִי"ל בַּפ"ו וּבַפ"ח
דְּפָרָה שְׁהַמִּים שְׁנִבְלָעוּ בַּסְּפּוּג אוֹ בְּאִיזָה דְּבָר אַחַר וְאַח"כּ נִפְלְטוּ פְּסוּלִים לְמֵי חֲטָאֵת.

וְלְזֶה אִיתָא שָׁם שְׁלָא יִגַּע בַּסְּפּוּג לְפִי שְׁיִסְחוֹט מִים מִתּוֹף הַסְּפּוּג וְיִנְפְּסוּוּ כָּל הַמִּים. ע"ש
בַּר"מ וְר"ש וּבְיוֹמָא (דָּף ג"ח).

וְלְזֶה בְּמֵי בִּיצִים נִרְאֶה שְׁהֵעֶפֶר וְטֵיט שְׁבַתּוֹף הַמִּים בְּטַבֵּעַ הוּא רַךְ וְסַפּוּגִי לְפִי שְׁהוּא תְּדִיר
בְּמִים. וְהַמִּים גְּבִלְעִים בְּתוֹף הָעֶפֶר וְהֵטִיט וְחוֹזְרִים וְנִפְלְטִים מִעֲצָמָם ע"י שְׁהֵם רַכִּים מְאוּד
שְׁרוּיִים תְּדִיר בְּתוֹף הַמִּים וְלְזֶה פְּסוּלִים לְפִי שְׁנִתְעַרְבַּ בְּהֵם הַמִּים הַנִּפְלְסִים מִהָעֶפֶר וְהֵטִיט.
וּמ"ש לְשׁוֹן חֲצִיצָה הוּא לָאוּ דְּוָקָא. רַק הַפּוֹנוּנָה שְׁצָרִיף שְׁהַמִּים יִהְיוּ בְּתוֹף הַכְּלִי וְלֹא בְּתוֹף
הָעֶפֶר וְהֵטִיט.

וְהֵם חוֹצְצִין בֵּין הַמִּים וְהַכְּלִי וְאַח"כּ כְּשֶׁנִּפְלְטִים הֵם פְּסוּלִים כַּמ"ש ל'. וְהַפְּסוּל הַזֶּה נִעֲשֶׂה
כְּשֶׁהֵם כְּבָר בְּכָלִי כִּי בְּעוֹדָם בְּנִהָר אִין שְׁיִיף לְפְסוּל הַנִּפְלְטִים מִהָעֶפֶר וְטֵיט דְּכִיּוֹן שְׁעוֹדָם
מְחוּבְּרִים הֵם שְׁבִים לְהִיּוֹת מִים חַיִּים אֲבָל בְּנִפְל בְּהֵם אֲדָמָה עֲדִיין לֹא נִתְלַחֲלַח כ"כ.

וְאִינָה פּוֹלְטָת עַד שְׁנִפְלָת לְשׁוּלֵי הַכְּלִי. וְכֵן מְוַכְרַח דְּאֵלֶת"ה הַרִי בְּכָל נִהָר יֵשׁ טֵיט וְעֶפֶר
וְכַשְׁדּוֹרְסִים שָׁם אֲנָשִׁים אוֹ בְּהֵמוֹת נִסְחָט הַמִּים שְׁבָהֵם לְתוֹף הַנִּהָר.

וכן שותים בהמות מתוך הנהר ופולטים המים לתוך הנהר. ואין לומר דכשר משום שנתבטלו בתוך מי הנהר.

דקא תנן בפ"ט דפ"ה שאם שתתה בהמה או עוף מהמים נפסלו בשביל שפולטים המים מפיהם לתוך הפלי ע"ש בר"מ ור"ש. ונימא שמתבטלים בתוך המים דקא אין חילוק בין פלי גדול לכלי קטן.

ויש להאריך בזה ועכצ"ל שפושפולטים המים לתוך הנהר ומתחברים לתוך המים. שפנים להיות מים חיים.

וכעין הא דהשקה וזריעה דמהני כדאיתא בפסחים (דף ל"ד ע"ב) ע"ש. וכן קיי"ל באו"ח סי' ק"ס ס"ה שאין מלאכה פוסלת במקוברים ע"ש.

ויש לדון בזה מהא דתנן בפ"ח דפ"ה דמי תערובות פסולים ומהא דתוספתא בשטף של גשמים הובא להלכה ברמב"ם ספ"ו מה"פ ואכמ"ל בזה. שוב ראיתי שהפרמ"ג באו"ח סי' ק"ס במשבצות סק"א כתב טעם הדין דספ"ח דפ"ה משום שכל העומד ליגד למטה פאלו כפר ירד וכמש"ל.

אבל הוא דחוק כנ"ל: עכ"פ נתבאר שמה שנתפנה המים מחמת טיט או סיד נאדמה לא מןפסל משום שינוי מראה. ואף אי נימא דבמי חטאת פסולים.

היינו משום דשם אף מי צבע פוסלים כל שנתפנה מראיתם מחמת דבר אחר וכ"פ הרמב"ם פ"ו מה"פ. וכן לנט"י פוסל כל שינוי מראה אף ע"י דיו וצבע והדחת פלים כדתנן בפ"ק דידים.

ובאמת אף לנט"י שהקמירו כמו מי חטאת כמש"ל וכמבואר באחרונים סי' קנ"ט וסי' ק"ס. מ"מ קיי"ל בסי' ק"ס ס"ט שאם המים עכורים מחמת הטיט שבו פשר לנט"י.

ומבואר אף שנתפנה מראיתו. וכ"כ הפרמ"ג שם בא"א סקי"ב ע"ש.

ובסק"א שם כתב הטעם משום שחוזר לברייתו. וזה צ"ע דמה שכתב עכור הרי פתב בעצמו שם במשבצות סק"א שאינו חוזר מעצמו להיות צלול.

ועכ"פ לדינא כ"ע מודו דמים שנתפנו מראיהם מחמת טיט דכשירים. וה"ה סיד וכמש"ל.

וכן משמע מהא דתנן בפ"ב דמקנאות מ"ח הספייד שהניח עציץ במקנה ופי' ר"ש שם שסד את המקנה ושכן הנה הדרך אז לסוד הבורות בסיד ע"ש. ולא חששו שישתנה עי"ז מראה מי המקנה: מסקנא דמילתא שמי סיד אין פוסלין המקנה בשינוי מראה ופוסלים המקנה בשלשה לוגין.

ולזה בנ"ד המקנה שהכשירוה במי סיד היא פסולה שהרי שפכו לתוכה את מי הסיד קודם שנתמלאה כשיעור. וגם הלא לא הכשירוה.

ועוד פסולה בידיים. ולזה צריך לשאבה ולהכשירה שנית כדין.

ואם אפשר להכשירה בעפר יותר טוב כמש"ל סי' ע"ה בס"ד. והנשים שטבלו עד פה במקנה זו.

לכאורה הִיָּה נִרְאֶה לְסַמֵּךְ עַל שִׁיטַת הַפּוֹסְקִים דְּבִמְעֵינן אֵין שְׂאוּבִים פּוֹסְלִים כְּדֵי שְׁלֹא לְהוֹצִיא לְעוֹז עַל בְּנֵיהֶם שֶׁהֵם בְּנֵי נְדוּת וְכַמ"ש הֶרֶם"א בְּסִי' ר"א ס"מ שְׂבָדֵי עֶבֶד יֵשׁ לְסַמֵּךְ עַל זֶה. אָכֵן לִפ"ז יִקְוֶה לִפְמ"ש הֶרֶאָב"ד בְּבַעַה"נ וְהוּבָא לְהִלְכָה בְּסִי' ר"א ס"ח דְּמַעְיָן אֵין נִפְסָל בְּשִׁינּוּי מִרְאָה.

א"כ אֵין תּוֹעֵלַת בְּהִקְשָׁר ע"י חֵלֶב. דְּהָא דְקִי"ל שְׂמִקְנָה שְׁנִשְׁתַּנָּה מִרְאָה הַמֵּיִם אֵינָה נִפְסָלַת בְּשְׂאוּבִין.

הַטַּעַם הוּא לְפִי שְׂאֵיִן שֵׁם מִקְנָה עֲלֶיהָ כַּעַת שְׁהָרִי הִיא פְּסוּלָה מִצַּד שִׁינּוּי הַמִּרְאָה אָבֵל בְּמַעְיָן שְׂאֵר אִם נִשְׁתַּנָּה מִרְאִיתוֹ בְּכ"ז שֵׁם מִקְנָה עֲלָיו. א"כ הָרִי נִפְסָל בְּג"ל שְׂאוּבִין לְדַעַת הַסּוֹבְרִים שְׂמַעְיָן נִפְסָל בְּשְׂאוּבִים אִף י"ל דְּהָא בְּהָא תְּלִיָא.

דַּמ"ד שְׂמַעְיָן אֵינּוּ נִפְסָל בְּשִׁינּוּי מִרְאָה. ס"ל שְׂאֵינּוּ נִפְסָל בְּשְׂאוּבִין דְּחַד טַעַמָא הוּא וְע' בְּבַעַה"נ בְּזָה.

וּלְפִז"ק עַל הֶרֶם"א שְׁלֹא כָּתַב בְּסַעֲיָר כ"ח שְׁיֵשׁ חוֹלְקִים עַל דִּין זֶה וַיֵּשׁ לְהֶאָרִיף בְּזָה. וְלָזָה יוֹתֵר טוֹב לְהַכְשִׁיר בְּעַפְרָר כִּי בְּזָה יִצְאָנוּ מִחֲשֵׁשׁ זֶה וּמִשְׂאָרֵי חֲשֵׁשׁוֹת.

וְעַכ"פּ בְּנ"ד נִרְאֶה שֶׁאִם הַמִּקְנָה הוּא מֵיִם נּוֹבְעִים יֵשׁ לְהַקְלֵל שְׁהַנְּשִׁים שְׂטָבְלוֹ שֵׁם עַד עֵתָה לֹא יִטְבְּלוּ שְׁנִית. דְּכִינּוֹן שְׂפָכָר עֶבֶר כְּשִׁנָּה בְּנֻדָּאֵי אֵינָה נְשִׁים נִתְעַבְּרוּ.

וַיְהִי זֶה פְּגָם גְּדוֹל: סִימָן עוֹז כְּבוֹד הַרָה"ג וְכו' מו"ה מִשֶּׁה גְּרִשׁוֹן נ"י רַב בַּק' סִינְדְּרָא. ע"ד הַמִּקְנָה שְׂבָמְחָנָם שְׁנוֹבְעִים הַמֵּיִם מִהַסְּרַקַע דְּרָף נִקְבִים וְעוֹלִים עַד הַבְּרַפִּים וּלְפִי אֲנָרְף וְרוֹחַב הַמִּקְנָה יֵשׁ בָּהּ שִׁיעוֹר מ"ס.

וְכַדִּי שְׁיַעֲלוּ הַמֵּיִם לְמַעְלָה מִן הַטַּבּוֹר כְּדִין מוֹסִיפִים שְׂאוּבִים הַבָּאִים דְּרָף פְּלוּמִפּ שְׂשׂוֹאֵב מִבָּאָר. וְהַמֵּיִם מִתְחַסְּרִים בְּכָל עֵת.

וּמִפְּנֵי חֲשֵׁשׁ זְחִילָה צְנוּה לְסַתְּמוֹ הַנִּקְבִים. וּבְכ"ז מִתְחַסְּרִים הַמֵּיִם טַפַּח בְּמִשְׁפָּה ט"ו שְׁעוֹת. וְהֶאָרִיף בְּדַבְרֵים נְכוּנִים. וְחַפְץ לְדַעַת דַּעֲתִי בְּזָה בְּאִשְׁרֵי רֵאָה בְּחִיבּוּרֵי ח"ג סִימָן ס"ד שְׁהַחֲמַרְתִּי בְּכַגּוֹן זֶה: וְהִנֵּה מ"ש בְּחִיבּוּרֵי שֵׁם לְחוּשׁ לְדַעַת הֶרֶאָ"ה בְּבַד"ה.

וְכַתַּב כַּת"ר דְּהֶרֶאָ"ה לֹא הִתְחַמֵּיר רַק כְּשֶׁהַמֵּיִם מְרוֹנְדִים כ"כ שֶׁא"א לְטַבּוֹל אִף בְּשִׂכְיָה. אָבֵל כְּשֶׁאֲפָשָׁר לְטַבּוֹל בְּשִׂכְיָה מוֹדָה הֶרֶאָ"ה.

בְּזָה דִּיבֵר נְכוּנָה. אָבֵל בְּחִיבּוּרֵי שֵׁם אֵינְרִי בְּשִׂאָלָה שְׁהִיו הַמֵּיִם עַד הַבְּרַפִּים.

וְעוֹבֵי גוּף אָדָם צְרִיף אִמָּה דְלִהְכִי שְׁיַעֲרוּ חו"ל אִמָּה בְּרוּם ג' אִמּוֹת. וְעַד בְּרַפִּים אֵין שֵׁם אִמָּה.

דְּהָא אֵין בּוֹ שְׁלִישׁ גּוּבָה הַגּוּף. וְא"כ א"א לְטַבּוֹל בְּשִׂכְיָה.

וְאִף שְׁיֵשׁ אֲנָשִׁים דְּקִי בְּשָׂר שְׁיֻכְלוּ לְטַבּוֹל בְּפָחוֹת מִן אִמָּה בְּרוֹחַב אוֹ גְּנוּבָה בְּשִׂכְיָה בְּכ"ז אֵין אָנוּ מִשְׁגִּיחִין ע"ז. דַּא"כ תִּיִסְגִּי בְּשִׁיעוֹר פָּחוֹת שְׁהָרִי יְכוֹל לְטַבּוֹל בּוֹ קָטָן בֶּן יוֹמוֹ.

וְעַכְצ"ל כַּמ"ש הֶרֶאָ"ה בְּבַד"ה שֵׁם דְּמִסְתַּמָּא אֵינְרִי קָרָא בְּגְדוֹל. וְעֵלָה קָאֵי דְבַעֲיָנוּ שְׁיָהָא כָּל גּוּפּוֹ עוֹלָה בְּהָן.

וְשִׁיעֲרוּ חַז"ל בְּאֲדָם בִּינוּנֵי שְׂצָרִיף אֲמָה עַל ג' אַמּוֹת. א"כ שִׁיעוּר זֶה הוּא מִן הַתּוֹרָה.
רַק דְּסִגֵּי שְׁיָהָא הַגְּנוּבָה אֲמָה וְהַרְחוּב וְאֶרְבֵּי ג' אַמּוֹת שְׁיִוְכַל לְטַבֵּן בְּשִׂכִּיבָה וְע' תּוֹס' יוֹמָא
(דָּף ל"א). וְלִזְהָ אִם אֵין בְּמִים גּוֹבָה אֲמָה הָיִי מְקוֹה פְּסוּלָה וְאֲסוּר לְהוֹסִיף בָּהּ שְׂאוּבִין
לְדַעַת הָרֵאָ"ה.

וּא"כ גַּם בְּעוֹבְדָא דְכַת"ר שְׂמַגִּיעַ ג"כ עַד הַבְּרַכִּים. אֵין נֶשֶׁם גּוֹבָה אֲמָה.
וַיֵּשׁ לְחֹוֹשׁ לְדַעַת הָרֵאָ"ה. וּמִש"ש בְּחִיבוּרֵי לְמַעְלָה מִן הַטַּבּוֹר הוּא לָאוּ דְוָקָא וְע' בְּמַעֲלִיל
צְדָקָה סִימָן ל"ט: אֲכֹן יֵשׁ לְדוֹן בְּנ"ד לְכַמ"ש כַּת"ר שְׂהַמְקוֹה הוּא מַעְיָן נוֹבַע.

וּבְמַעְיָן דַּעַת הַרְבֵּה רֵאשׁוּנִים וְכ"כ הָרֵאָ"ה בְּבַד"ה נֶשֶׁם שֵׁ"צ מ"ס. רַק שְׁיָהִי כָּל גּוּף
הַטּוֹבֵל עוֹלָה בּוֹ לְפִי מָה שֶׁהוּא וּלְפ"ז אֲצַלְיָנוּ שְׂהַאֲנִישִׁים הֵם דְּקִי בְּשׂוֹר וַיְכֹוֹלִים לְטַבֵּן
בְּשִׂכִּיבָה אֶף בְּפָחוֹת מֵאֲמָה שְׂפִיר כְּשֵׁר.

וּמִמִּילָא מוֹתֵר לְהוֹסִיף נֶשֶׁם שְׂאוּבִים אֶף לְשִׁיטַת הַסּוֹבְרִים דְּמַעְיָן נְפֹסֵל בְּשְׂאוּבִים. וְאֶף
שְׂהַרְשִׁבָּ"א נֶשֶׁם חוֹלֵק וְס"ל כַּר"ת וְדַעֲיָמָה דְּגַם בְּמַעְיָן בְּעֵינָן לְאֲדָם שִׁיעוּר מ"ס שְׁיִוְכַל
גְּדוֹל לְטַבֵּן נֶשֶׁם.

מ"מ הָרֵי הַרְשִׁבָּ"א חוֹלֵק נֶשֶׁם עַל הָרֵאָ"ה וְס"ל שְׂאָף שֵׁ"א לְטַבֵּן נֶשֶׁם כְּמוֹת שֶׁהוּא. בְּכ"ז
אִם אֲפִשֵׁר לְכַבּוֹשׁ נֶשֶׁם קָנִים כְּדִי שִׁיעֲלוּ הַמִּים וַיְכֹוֹלוּ לְטַבֵּן נֶשֶׁם וְכֵהָ דְסַפ"ז דְּמַקְנָאוֹת.
מוֹתֵר לְהוֹסִיף נֶשֶׁם שְׂאוּבִים כִּינּוֹן שִׁישׁ נֶשֶׁם מ"ס. וּא"כ הַמְקוֹה כְּשִׁירָה מ"מ"נ.

וְגַם דְּהָא רִנּוּב הַפּוֹסְקִים ס"ל שְׂמַעְיָן אֵין נְפֹסֵל כָּלֵל בְּשְׂאוּבִים. אֲכֹן בְּאַמַּת אֵין זֶה מְסַפִּיק
דְּהָא מוֹסִיפִים שְׂאוּבִים הַרְבֵּה יוֹתֵר מְכַפִּי הַמִּים הַנּוֹבְעִים שִׁישׁ נֶשֶׁם.

וְהוּ"ל נוֹטְפִין שְׂרַבּוּ עַל הַזּוֹחֵלִים שִׁישׁ לָהֶם דִּין מְקוֹה. וְעוֹד דְּבַמְק"א כְּתַבְתִּי לְדוֹן דְּבַמְקוֹה
חַפּוּרָה שְׂהַמַּעְיָן נוֹבַע רַק מְמָקוֹם אֶחָד.

וְהַמְקוֹה הִיא רְחֻבָה. י"ל דְּהָיִי כְּמַעְיָן שְׂנַתְרַחַב ע"י חַפִּירָה שְׂדַעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים שְׂדִינוּ
כְּמַקְנָה.

וְלְשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים הוּבְאוּ בְּש"ף סַקְמ"ב דְּכַרְבּוּ נוֹטְפִין דִּינּוֹן כְּמַקְנָה רַק לְעַנְיָן אֲשַׁבְּרוּ
וְלֹא לְעַנְיָן הַשִּׁיעוּר. יֵשׁ לְדוֹן גַּם בְּנ"ד.

אֲבָל הָר"ן כְּתַב בְּגִדְרִים (דָּף מ"א) שְׂבַמְקוֹם שְׂנַתְרַחַב צָרִיף שִׁיעוּר מְקוֹה ע"ש שְׂכ"ה
דַּעַת הַרְמַב"ם אֲכֹן לְכַמ"ש כַּת"ר שְׂהַמְקוֹה שְׂלָהֶם סְמוּכָה לְנִהַר הָלֹא כְּבָר פִּקְפָּק
הַמְשַׁפְּנוֹת יַעֲקֹב בְּזֶה הוּבָא בְּפ"ת סַקְכ"ח: אֲמָנָם הִנֵּה כְּתַב שְׂהַשְׂאוּבִים הוֹלְכִים לְהַמְקוֹה
ע"י פְּאֲמָפָא וְנִרְאָה שֶׁהוּא הַנְּקָרָא פְּלוּמָפּ.

וְהִבִּיא מְסַפֵּר לָחֵם וְשִׁמְלָה שְׂהַכְשִׁיר בְּכַה"ג. וְאֵין ת"י לֹא סַפֵּר זֶה וְלֹא סַפֵּר גִּידוּלֵי טְהָרָה
שְׂהִבִיא כַּת"ר.

וְהִנֵּה בְּגוּף דִּין הַפְּלוּמָפּ לֹא אֲאָרִיף כִּי כְּבָר הֶאָרִיכוּ בְּזֶה הָאֲחֻרוּנִים וְאֵין ת"י הַסְּפָרִים
הֵהֵם. וְכַת"ר לֹא בִּינָר מָה הוּא הַפְּאֲמָפָא שְׂאֲצַלָּם וְאֵיף בָּאִים הַמִּים לְתוֹף הַמְקוֹה.

וּלְפִי הַנִּרְאָה הוֹלְכִים הַמַּיִם מִהַפְּלוּמָפ לַתּוֹף אֵינָה סִילוֹן שֶׁהוּא בְּתוֹף אוֹ עַל הַקְּרָקַע וּמִשָּׁם
בָּא לַתּוֹף הַמְּקֻנָּה. וּבְאִנְפֵן פְּנֵה אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת שֶׁהַסִּילוֹן לֹא יִגִּיעַ עַד הַמְּקֻנָּה.

וַיִּלְךָ עַל קְרָקַע מְרוֹצֶפֶת בְּלִבְיָנִים וְכַדוּמָה ג' טְפָחִים. וְאִזּוּ יָבוֹאוּ הַמַּיִם דְּרָף הַמְּשֻׁכָּה
וְכַמְּבֹאֵר בְּפוֹסְקִים.

וְאִין פּוֹסְלִים אֵת הַמְּקֻנָּה רַק כְּשֶׁרִנְּבָה בְּהַמְּשֻׁכָּה. וְהִכָּא כְּשֶׁבָּאוּ מִקְצַת מַיִם הִנְכַּשְׁרָה
הַמְּקֻנָּה.

דְּהָא נַעֲשׂוּ הַמַּיִם גְּבוּהַ אַמָּה וְאֶפְשָׁר לְטַבֵּן לְבִשְׂכִיבָה. וְשׁוֹב אִין פּוֹסְלִים בְּהַ שְׂאוּבִים אָף
לְדַעַת הָרֵאָ"ה וְכַנ"ל.

וְגַם דְּהָא יֵשׁ אַחֲרוֹנִים הַמְּקֻנָּה בְּפְלוּמָפ דְּלֹא מִיקְרִי שְׂאוּבִים. רַק דְּאֶפְשָׁר מִיקְרִי הַנּוֹנִיתוּ
ע"י דְּבַר הַמְּקַבֵּל טוֹמְאָה.

לְפִי שֶׁהַפְּלִים שֶׁבְּתוֹף הַפְּלוּמָפ הֵם שֶׁל בְּרִנְל. וְזֵה סְגִי בְּהַפְּסֵק מִשְׁהוּ כְּמְבֹאֵר בְּפוֹסְקִים
וּבְחִיבּוּרֵי חֲלָק ב' סִימָן ס"ה ש"צ בְּזֵה ג"ט.

וְאִם הַסִּילוֹן שֶׁהַמַּיִם הוֹלְכִים בּוֹ מִן הַפְּלוּמָפ הוּא בְּקְרָקַע. י"ל דְּבִטֵּל לְקְרָקַע כַּמ"ש
בְּחִיבּוּרֵי ח"ב ס"ד וְס"ה ק"ל וְח"ג ס"ה וְהָיָה הַמְּשֻׁכָּה גְּמוּרָה.

וְאִין חֲשָׁשׁ כָּלֵל לְדַעַת הָרֵאָ"ה. וְאָף לְדַעַת הָרֵאָב"ד אִין חֲשָׁשׁ כִּינּוּ דְּהָיָה מְעִין.

וְדַעַת הָרֵאָב"ד בְּבַעַה"נ שְׂאָף אִם הִרְחִיבּוּ הַמְּעִין דִּינוֹ כְּמַעֲיָן לְכָל דְּבַר רַק שְׂצָרִיף אֲשֶׁבֶרְו
ע"ש. וּבְמַעֲיָן כְּתַב הָרֵאָב"ד שֶׁם דְּכָשָׁר אָף בְּנִתְּן סָאָה וְנִטֵּל סָאָה וְאָף בְּרִנְבוֹ ע"ש.

וְגַם דְּבַב"ד שֶׁנִּפְתַּח כְּטַפְּחִיִּים תּוֹף מַעַל"ע. וִי"ל שֶׁאֶפְשָׁר נִפְתַּח בְּאַמֶּת יוֹתֵר רַק שֶׁנִּיחַתּוֹסָף
נִגְדַּד זֶה מִלְּמַטָּה מִהַמְּעִין.

וְא"כ הָיָה סֶפֶק אִם הָרֹב הוּא מִהַשְּׂאוּבִין. וְגַם דְּנִדְּאִי מְנַקִּים הַמְּקֻנָּה לְעַתִּים קְרוּבוֹת.

וְלִזְהָ הָיָה סֶפֶק בְּחֻמְרָא בְּעֵלְמָא דְּנִדְּאִי אִין לְחוּשׁ. וְאָף בְּסֶפֶק שְׂאוּבִין קִי"ל דְּכַשִּׁירָה.

רַק שְׂאִין לַעֲשׂוֹת כֵּן לְכַתְּחִילָה. אֲבָל בְּזֵה דְּבִלֵּא"ה רֹב הַפּוֹסְקִים מְכַשִּׁירִים אִין לְחוּשׁ
כָּלֵל.

וּבְכַרְט דְּבַב"ד הָיָה שַׁע"ד כִּינּוּ שְׂאִין שֶׁם מְקֻנָּה אַחֲרֵת וְגַם דְּהָיָה בְּהַמְּשֻׁכָּה. וְלְדַעַת קְצַת
אַחֲרוֹנִים כְּשֶׁר לְגַמְרֵי ע"י פְּלוּמָפ.

לִזְהָ בַב"ד אִין חֲשָׁשׁ לְדַעַת הָרֵאָב"ד וְהָרֵאָ"ה. וְלִפ"ז יוֹתֵר טוֹב שְׂיִהְיוּ הַנְּקֻבִים לַתּוֹף הַמְּעִין
פְּתוּחִים כָּל הַיּוֹם.

לְמַעַן יַעֲלוּ מַיִם מִהַמְּעִין. רַק בְּשַׁעַת טְבִילַת נָשִׁים יִסְתַּמּוּ אוֹתָם כְּדִי שֶׁלֹּא יִנְחִלוּ הַמַּיִם
כ"כ.

וְלִהְיוֹן יִתְבָּאָר בְּזֵה עוֹד בַּע"ה: וּבְדַבַּר הַזֵּחִילָה שֶׁהַמַּיִם נִפְתַּחִים. הִנֵּה כְּכַר בְּאַרְתִּי בְּחִיבּוּרֵי
ח"ג סִימָן ס"ד שְׂיֵשׁ בְּזֵה חֲשָׁשׁ גְּדוֹל.

וּמ"ש כַּת"ר דְּהָא כְּתַב הָרֵשֶׁב"א שְׂאִם אִין נִיכָר הַזֵּחִילָה כְּשֶׁר וְשֶׁפֶן הוֹכִיחַ הַח"ס סִימָן
רִי"א דַּאֲלַת"ה לֹא הִלָּא הִנְכַּשְׁרָה מְקֻנָּה רַק בְּבוּר סִיד שְׂאִינוּ מְאַבֵּד טִיפָּה. הִנֵּה הַבְּאֵתִי

דברי הרשב"א שם וכל הראיות לזה וגם סברת הח"ס פתבתי שם בע"ה מסברא דנפשי ע"ש.

ובכ"ז פתבתי להחמיר פי מי מפיס מה נקרא אין ניקר הזחילה וגם דפשוטות לשון הש"ס ופוסקים משמע בכל גונו. והבאתי שם שגם העין יצחק מחמיר בזה לכתחילה אף בלשון הש"ס י"ל דלא מיקרי זחלין רק פשיגפרת הזחילה לעין רואה.

אבל ז"א דבחולין (דף כ"א וכ"ט) מבואר דהיכא שזכר בש"ס סתם רוב הפנונה פשיגמד תמצא רוב אף שלפי ראות עינים אין ניקר שיש שם רוב. והיכא דבעינו רוב נראה לעינים קתני הכי להדיא יעו"ש.

ואף שיש לחלק. בכ"ז נראה עיקר כמ"ש דכל מה שזכר בש"ס אינו לפי ראות עין רק אף שהוא לפי האמת.

וכ"נ בתוס' סופה (דף כ"ב ע"ב) ד"ה פזוזא ע"ש: והנראה לומר בנ"ד דהנה בכל מעינות שהם זחלין נראה דהינו פשהם יוצאים ממקום נביעתם על פני הקרקע הם זחלים. וכן הוא כל הנקרות שהמים נובעים ממעין ומשם מתפשט והולך.

אבל בגוף מקום הנביעה שהוא בתוך הקרקע לא שייך זה. ומה שזכר בפ"ה דמקנאות מ"ה ובפוסקים שיש מעין שהוא עומד ואינו נזחל.

הפנונה שבנביעתו מקורו אינו שוטף על פני הארץ רק עומד במקומו. וכידוע שיש מעינות פאלה והנה מעין שהוא בתוך הארץ ואינו ניקר על פני חוץ.

רק פשיגפרת בעומק הוא מתגלה. בזה ג"כ דינו כן שאם נשפך על פני מקום החפירה הרי הוא זחלין.

ואם עומד במקומו הרי הוא אשפון. ואף דא"כ כל מעין עומד אם יחפרו עמוק יותר מפני גובה המים הרי בהכרח ישפכו המים על פני חוץ.

ז"א דבמעין שפוטבו עומד י"ל דאף שישפכו קצת מימיו לחוץ. מ"מ לא יוסיפו המים בכל עת לנבוע יותר ע"פ חוץ.

ולא יזחל למרחוק. משא"כ במעין זחל שמוסיף לנבוע בכל שעה ונעשה נהר שוטף.

וידוע טבע המעינות, שאף שבמרחק יוכל לשטוף הרבה. אבל בגובה לא יעלו המים יותר מפני המקור שהמעין נמשך ממנו או הנקה שהמעין נמשך ממנה מתחת לארץ וכ"כ הלבש"ר ס"ק ר"ו.

ואף דבסוטה (דף ל"ד ע"א) איתא שמי הירדן שלא הלכו לאורף הנקה נתקבצו בגובה. זה הנה דרף גם ולא בטבע.

והנה לפ"ז המקנאות שיש מעין בקרקעיתם והמים מתפשטים בכל רחב חפירת המקנה. יש לדון דהוי מעין זחל ממש.

וכמו בכל נהר שהמעין הוא במקום אחד והמים זחלים למרחוק. ואילו לא היו מעפבים פותלי המקנה.

היו זוחלים למרחוק. ומה שאין המים עולים יותר בגובה.
היינו כמש"ל שטבע המעינות שאין עולים בגובה וכדוע. וכזה סר החשש שהעירותי
במק"א על מקנאות שלנו.
ודינם פדין מעינות זוחלים גמורים. וא"כ בנ"ד שפתב כת"ר שהמקנה היא ממעין שנובע
ומתפשט בתוך המקנה.
הרי הוא זוחלים גמורים ואין נפסל בזחילה. וכ"כ הש"ך בסק"ל וק"ח שפל שהמעין לא
הנפסק ממקורו מטהר המקנה בזחילין וע' מעיל צדקה סימן ל"ט באורף בזה.
ואף אם השאובין שנוספו הם רוב כנגד מי המקנה. מ"מ הרי פתבו הפוסקים דבמקום
שהמעין הלא מתחילתו מטהר בזחילין אף אם רבו הנוטפין.
וע' סי' ר"א ס"ב. ובפרט דבנ"ד אינם שאובים ובאים ע"י המשכה וכאמור: אכן לפמ"ש
כת"ר שהמקנה סמוכה לנהר.
הרי פתב המשפנות יעקב הובא בפ"ת דאין דינה כמעין ומקורו מהתוספתא פ"ק
דמקנאות דקתני שהחופר בצד הנהר במקום הביצים הרי הוא כמי תמצית וכ"פ הרמב"ם
פ"ט מה' מקנאות. ובנ"ד דחזינון שאין המים עולים בגובה.
מוכח שבאים מהנהר. ולזה אין עולים גבוה ממי הנהר.
וכמ"ש בלבושי שרד ס"ק ר"ו. והנה בעין יצחק סימן י"ט האריף לבאר שלדעת הראב"ד
אין הלכה כתוספתא זו.
ובמשיב דבר סי' מ' מ"ב חלק עליו. ואין לי פנאי פעת לפלפל בדבריהם.
אף לא ידעתי מה פל החרדה הזאת. הרי מפניש בתוספתא דרק אם חפר במקום ביצים
הדיו פן וכ"כ הרמב"ם פ"ט מה"מ.
ומקום ביצים ידוע דהיינו שהארץ רפה ולחה מלשון היגאה גומא בלא בצעה (באיוב ח'
י"א) שפירש"י שם ושאר מפרשים שהיא ארץ לחה. וא"כ מפניש שאם הארץ שפין
הנהר להמקנה הוא יבילה.
אין חשש בזה. וזה מוכרח בסברא.
דאלת"ה יקשה בכל המקנאות נחוש שמא מתחת הארץ נמשכים המים מאיזה נהר או
ים וכדאיתא בתגיגה (דף כ"ב) דארעא חלחולי מחלחלא. ונימא דהוי כמי תמצית.
וגם בכל מעין נחוש שמא אינו מעין רק מקורו מאיזה נהר. וגם יקשה דהו"ל להתוספתא
לפלוגי בין ניסן ותשרי לשאר ימות השנה וכן בין פרת לשאר נהרות פדאיתא בבכורות
(דף נ"ה).
אבל לפמש"ל א"ש דרק במקום ביצים הוי כמי תמצית. ואחרי כותבי זה עינתתי בפנים
בספר עין יצחק וראיתי שהרגיש בהא דקתני במקום ביצים.
רק פירש דזה הוי מילתא אחריתי. ואו או קתני.
בצד הנהר. או במקום ביצים.

ותמהני דא"כ הול"ל ובמקום בצים. ומדקתגני במקום בצים בלא ני"ו וכ"ה ברמב"ם.
מוכח דקאי ארישא שאם חפר בצד הנהר במקום בצים ה"ז כמי תמצית. אבל פשחפר
בצד הנהר שלא במקום בצים הוי מעין גמור.
וז"ב לענ"ד. ובמקום בצים שהארץ לחה ה"ז פאלו נראה לעינים שנמשך מתמצית הנהר
דרך הבצים ומתערב במי הבצים.
אבל במקום בצים לחוד. נראה שאין חשש.
כי אף שהארץ לחה. בכ"ז א"א שעי"ז יתקבץ מים הרבה בחפירה פאלו הנה מעין נובע.
ורק פשיש נהר בצדו. אז אפשר שמי הנהר נמשכים דרך הבצים.
ועפמש"ל יש ליישב דברי המרדכי הובא ברמ"א סימן ר"א סנ"ב להלכה דמקנה שחפר
בצד הנהר אם רואים שמחונברים המים לנהר ע"י החלחול שבקרקע אזי פשישה המקנה
אף שאין בה מ"ס.
ונתקשו בזה האחרונים מהתוספתא שהזכרנו וע' ח"צ סימן מ'. אבל לפמ"ש א"ש בס"ד
דקא איירי שהקרקע יבישה ורק שרואים שמחונבר לנהר.
ובזה נדאי אין חשש לשיטת הסוברים שטובלים בנהרות והובא בסעיף ב' ברמ"א. ורק
במקום בצים דינם כמי תמצית דבעינן מ"ס ואשפון: עכ"פ שמענו דבנ"ד אם בין הנהר
ובין המקנה הארץ יבישה ואינו מקום בצים.
יש על המקנה הזאת דין מעין זוחל שמטהר בזוחליו וכמש"ל. וא"כ מעיקר הדין אין
לחוש למה שהמים זוחלים קצת.
ובפרט שאין נזכר כ"כ זחילתן אשר לפי פשוטות דברי הפוסקים לא מיקרי זחילה בכה"ג.
לזה יש להכשיר מקנה שבעירם אם המים נובעים ממעין כמ"ש מעכ"ת ואינו מקום
בצים.
כיון שכתב כת"ר שהוא שעה"ד. ובכ"ז אם אפשר להשתדל שלא יפחתו המים כ"כ.
צריך לעשות כל האפשר שלא ישאר שום פקפוק. והנה מעשה פזאת וטח האופן שנית
כל הסדקים שבכותלי המקנה ובקרקעיתה בסיד וצימענט.
ושוב לא נפחתו המים כ"כ. ובהמשך הזמן לא נפחת מאומה.
ואם זה לא יועיל אזי אין שום חשש על מקנה זו אם היא באופן שהזכרנו וכמש"ל בע"ה.
ואם אפשר לחפור המקנה קצת יותר בעומק עד שיעלו המים בגובה אמה.
הנה יותר טוב כדי שיהי שיעור מקנה פשישה וכמש"ל. אף אם יש בזה הוצאה מרובה.
אזי יש לסמוך על מש"ל להכשיר המקנה כמות שהיא בלי חשש. ולפ"ז יותר טוב שיהיו
הנקבים פתוחים בעת הטבילה כדי שלא ינפסקו המים מהמעין ויהי עליהם דין זוחליו
כנ"ל.

ואם יש גובה אמה בְּמִי הַמַּעֲנֵן ודאי שְׁאִין חֲשֵׁשׁ בְּזֶה וכמ"ל. ומעוצם טְרֵדוֹתֵי הַהֶכְרַח לְקַצֵּר: סִמָּן עַח הַנָּה בָּא לִידֵי סֶפֶר פִּסְקֵי הַלְכוֹת מֵהַגָּאב"ד דְּקַאֲרְלִין נ"י וְרֵאִיתִי בְּסוֹפּוֹ שְׁהַחְמִיר בְּמִקְנֵה שְׁנַעֲשִׂית ע"י קֶרַח בְּאֶשֶׁר הָרָאב"ד וְהֶאֱשָׁכּוֹל מִחֲמִירִים.

ולענ"ד הָעֵינָקֵר שְׁהָרָאב"ד מִתִּיר וכמ"ש הח"ס. וְגַם הֶאֱשָׁכּוֹל י"ל שְׁמִתִּיר בנ"ד וכמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"ג סִמָּן ס"ז ס"ח.

וּבִפְרָט שְׁפָל הַפּוֹסְקִים מִתִּירִים. וְאִיךָ נֶאֱסָר בְּשִׁבִיל דַּעַת יָחִיד.

וּבְנֻדָּי בְּמִקְוֵה שְׁאֶפְשֵׁר לַעֲשׂוֹת מִקְנֵה כְּרָאוּי לֹא יַעֲשׂוּ מִקְרַח. אֲבָל בְּמִקְוֵה שֶׁא"א בְּאִנְפֵּן אַחֵר.

אִין לְהַחְמִיר בְּשִׁבִיל דַּעַת יָחִיד. וְאַף הַתִּשְׁב"ץ שְׁפָתָב בסי' י"ז לְהַחְמִיר בְּמִקְנֵה לְצֵאת יָדֵי כָּל דְּיַעוֹת הַפּוֹסְקִים.

לֹא פָתַב זֶה רַק לִיתְרוֹן הַכֶּשֶׁר. אֲבָל לֹא לְפָסוּל בְּשִׁבִיל זֶה.

וּבִפְרָט שְׁאֶפְשֵׁר לומר דכ"ע מְכַשִּׁירִים בְּזֶה וְכנ"ל. וְגַם מ"ש שֶׁמַּעֲצָה לַעֲשׂוֹת עוֹד מִקְנֵה בְּצִידָה שְׁיָבֹאוּ הַמֵּיִם מִהַקְרַח לְתוֹךְ מִקְנֵה הַשְּׁנִית וְתֵהָא כְּמִקְנֵה שְׁהַמְשִׁיכוּ כְּנֹלָה דְכַשִּׁירָה לְדַעַת קֶצֶת פּוֹסְקִים.

לענ"ד הוּא קָשָׁה דְהָא פָתַב הַב"י ס' ר"א בְּשֵׁם הַסֵּמ"ג שְׁהַמְחִירִים בְּשִׁלְג שְׁנִפְשֵׁר הוּא מְטַעַם דְהוּי כְּהַמְשָׁכָה. וְכֵן מְסַתְבֵּר דַּאלת"ה מֵה פְּסוּל יֵשׁ בְּמֵה שְׁבָאוּ הַמֵּיִם מִשִּׁלְג שְׁלֹא הָיָה רָאוּי לְמִקְנֵה.

וּא"כ מֵה יוֹעִיל לָנוּ בַּעֲשִׂיית הַמִּקְנֵה הַשְּׁנִית. הָא גַם בְּרֵאשׁוֹנָה הוּי שְׁאוּבָה שְׁהַמְשִׁיכוּ כְּנֹלָה מִהַקְרַח.

ולענ"ד הָעֵינָקֵר שְׁהַמִּקְנֵה כְּשִׁירָה וּבִפְרָט בְּכַרְפִּים גְּדוּלִים אִין לְהַחְמִיר כָּלל בְּזֶה וְכִידוּעַ שְׁשֵׁם קָשָׁה לַעֲשׂוֹת מִקְנֵה כְּרָאוּי: סִמָּן עַט כְּבוֹד הַרַה"ג וְכו' מו"ה אֶפְרַיִם נ"י אַבְד"ק הָאֶרְחוּם. ע"ד אֶחָד שְׁהַבִּיא סְחוּרָה עֲבוּר בְּתוֹ הַבְּתוּלָה לַעֲשׂוֹת לָהּ בְּגָדִים לְיוֹם חַתּוּנֹתָהּ וּבִינן כְּפֹד חֲלָתָה אֲשֶׁתוֹ חוּלִי גְדוּל וְנִדְרָה הַבְּתוּלָה שְׁאֵם תְּקוּם אִמָּה מִחֲלָיָה כָּל הַסְחוּרָה אֲשֶׁר הַבִּיא לָהּ אֲבִיָּה עַל יוֹם כְּלוּלָתָה יֵהָא לְהַקְדֵּשׁ לְצוּרָה עֲנִיִּים וְגַם כָּל הַמְלַבּוּשִׁים שֶׁל אִמָּה יֵהִיו ג"כ לְהַקְדֵּשׁ.

וְנִסְתַּפֵּק מֵעַכ"ת אִם יִכּוּלָה לְהַקְדִּישׁ וְגַם כְּלוֹ שְׁשֵׁל אִמָּה לֹא תוּכַל לְהַקְדִּישׁ א"כ הוּי נִדְרָה שְׁבִטַל מִקְצָתוֹ וּבִטַל כְּלוֹ וְהָאֶרִיךְ בְּדַבְרֵי נְכוּנִים וְחִפְץ לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזֶה. וּמְרֹב טְרֵדוֹתֵי אֲשִׁיב בְּקוּצָר: הַנָּה בְּב"ק (דף ק"ב ע"ב) אִיתָא א"ר אַבְהוּ הַקּוּנָה בְּגָדִים לְאֲשֶׁתוֹ וּבְנָיו שְׁלִיחוֹתֵיהוּ קַעֲבִיד וְקוּנָה עֲבוּרִם וְהֵם שְׁלָהֶם תְּיָכֵף.

וּר' אַבָּא ס"ל שֶׁמַּעֲצָה כְּמִי שְׁהַקְנָה לָהֶם כְּסוּת אֲשֶׁתוֹ וּבְנָיו מַעֲיָקְרָא. וּבַח"מ סִמָּן צ"ז סכ"ד קי"ל דְּבַע"ח אִינוּ גּוֹבָה מְכַסּוֹת אֲשֶׁתוֹ וּבְנָיו וְכַתְּבַה בְּהַג"א בְּשֵׁם מַהֲרִ"ח שְׁהוּא בְּעַצְמוֹ אִין יִכּוּל לְמַפְּרֵן בְּגָדֵי אֲשֶׁתוֹ וּבְנָיו.

וְכַתְּבַה הַקְצָה"ח ס' צ"ז דָּאָף דְּקִי"ל כַּר' אַבָּא שְׁנַעֲשֵׂה כְּמִי שְׁהַקְנָה וְלֹא קִנְיָן מִמֶּשׁ. מ"מ כְּשֶׁפְּכָר לְבָשׁוּ הַבְּגָדִים קָנוּ אוֹתָם לְגַמְרֵי.

ומייתי ראיה מכתובות (דף נ"ד) דאלמנה שמין מה שעליה ופריה מהא דהמקדיש שאין לו בכסות אשתו ובניו ומשני דלמשקל ולמיפק לא אקני לה. ואי נימא דשליחותיהו עביד.

א"כ לא שייכא סברא זו דהא לא הנה לה בעל שום קנין בהם כי תיכף נקנו לאשתו ואף אי נימא שעל אופן זה עשה שליחותו. מ"מ כבר נפסק קנינו ומשיכתו ובמה יקנם עכשיו. ועוד הקשה שם להסוברים דרק במקדיש ומעריף אמרינו פן ולא בבע"ח. א"כ אדרבה תקשה ממשנה דהמקדיש למ"ד שם שאין שמין מה שעליה.

וכבר נתקשה בזה בחידושי רשב"א ובשטמ"ק בב"ק שם. והוכיח הקצה"ח מזה ומקושט הלח"מ שהביא שם דכיון שפבר לבשה אף בע"ח אינו גובה: והנה פבר פתבו הרמב"ן והרא"ש וש"פ הובאו בב"י דקיי"ל כר' אבא בזה.

וממילא בנ"ד יש מקום לומר דאדעתא שתקדישם לא אקני לה פעין דאמרינו בכתובות (דף נ"ד) דלא אקני אדעתא למשקל ולמיפק. ואף להמהרי"ח בהג"א שם דמשמע דס"ל כמ"ד דשליחותיהו עביד נראה ג"כ דשייף סברא זו.

דהא עיקר קושית הקצה"ח לסברא זו דבמה יקנם עכשיו והנה זה שייף בבגדים שאשתו ובניו לבושים דאיירי בזה בכתובות שם כמ"ש הקצה"ח שם. אבל בבגדים שמונחים ברשותו ועדיין לא לבשו ומכ"ש בסחורה שלא נתפרו עדיין.

הרי הם ברשותו ושפיר קונה אותם. וע' ב"י ח"מ ס"ס קצ"ז ובנתיבות שם לענין אם קנה בעומד בחצירו בסוף שלשים יום.

ובתו' יבמות (דף צ"ג) מבואר דבעומדת בחצירו קנה. וכן מבואר בב"מ (דף ל"ד) ע"ש בפירש"י.

ורק י"ל דכיון דבכתובות שם איירי פשמת ואין לו קנין לזה א"ש מ"ש הקצה"ח דלא שייכא סברא זו. אבל בנ"ד שהוא קיים והסחורה מונחת ברשותו שפיר י"ל דאדעתא דהכי לא עביד שליחותה וקונה לו חצירו עכשיו.

אבל באמת נראה דאף בבגדים שלבשו שייכא סברא דאדעתא למיפק לא אקני להו אף למ"ד דשליחותיהו עביד. דהא עיקר הטעם דבעינן בכתובות (דף פ"ב) ויבמות (דף צ"ג) וב"מ (דף ל"ד) עומדת באגם משום דאומר מעכשיו ולאחר ל' יום.

אבל אם הוי תנאי גמור בעל מנת כ"ע מודו דקנה תיכף אף דקיימא אח"כ בר"ה כמפורש בתוס' יבמות (דף צ"ג). והנה הא דנעשה פמי שהקנה להם ביאר בשטמ"ק בב"ק (דף ק"ב) דאמדינו ליה לדעתיה שמקנה אותם להם אם יקדיש או יעריף והוי פעין הא דב"מ (דף ל"ד) דאיתא שם דהוי פאומר לכשתגב ותשלמני תהא פרתי קנויה לה מעכשיו או סמוך לגניבה יעו"ש דאיכא תרי לישני בזה וע"ש שנדחק במה קנו אותם אשתו ובניו כל זמן שלא לבשו וכ"כ הנתיבות סימן קצ"ז הטעם משום אומדנא ולא הביא דברי השטמ"ק הנ"ל.

וְכָל אֲנֻמְדָנָא דְמוֹכַח הָוֵי פְּאָלוּ אַמְרָה בְּפִירוּשׁ לְפָנֵינוּ וְאָף בְּתַנְאֵי אַמְרֵינוּ הָכִי וְכָהּ דְּזַבִּין
נְכֻסֵי אֲדַעְתָּא לְמִיּוֹסֵק לֹא יִי שְׁפִתְבוּ הַתּוּ' וְכָל הָרֵאשׁוּנִים דְּכִינּוּן שְׁהָאֲנֻמְדָנָא מוֹכַחַת וּגְלוּיָהּ
וְיָהּ לְכָל הָוֵי פְּאָלוּ הַתְּנָה בְּפִירוּשׁ.

וּא"כ ה"ה הָכָא הָוֵי פְּאָלוּ הַתְּנָה בְּפִירוּשׁ שְׁעוּשָׁה שְׁלִיחוּתָם לְזָפוּת עֲבוּרָם רַק אֲדַעְתָּא
לְמִיּוֹסֵק קַמֵּיהּ אֲבָל לֹא אֲדַעְתָּא לְמִיּוֹשְׁקֵל וּלְמִיּוֹסֵק. וְשָׂאֵם יַחְפְּצוּ לְצִאת מִבֵּיתוּעָם הַבְּגָדִים
תִּיבְטַל זְכִינּוּתוֹ עֲבוּרָם לְמַפְרַע וְהוּא זוּכָה תִּיכְרַף לְעַצְמוֹ.

וּבְזָה א"צ כָּלֵל שְׁיַעֲמָדוּ בְּמַקּוּם הָרְאוּי לְקַנְיָן וּכְמ"ש הַתּוּ' בִּיבְמוֹת שָׁם וּבְפוֹסְקִים בַּח"מ
סִימָן קצ"ה וּס"ס קצ"ז ע"ש. וּלפ"ז בַּח"מ אֲנֻמְדָנָא דְמוֹכַח שְׁלֹא זָכָה עֲבוּרָה רַק ע"מ
שְׁתַּלְבְּשָׁם לְחַתְנוּנָתָהּ וְלֹא שְׁתַּקְדִּישָׁם.

וּבְטָלָה זְכִינּוּתוֹ עֲבוּרָה. וְכֵן מוֹכַח בַּח"מ (דף ל"ד) דְּהָוֵי פְּתַנְאֵי גְמוּר דְּהָרֵי לְלִישְׁנָא קָמָא
שָׁם לֹא הִצְרִיכוּ שְׁיַעֲמָד בְּאַגָּם אוֹ בְּרִשׁוּתוֹ.

וּרַק לל"ב קְאָמַר דַּנ"מ דְּקִימָא בְּאַגָּם. וְכֵן קִי"ל בְּטוֹש"ע סִימָן רצ"ה כַּל"ק וְלֹא הִצְרִיכוּ
שְׁיַעֲמָד בְּאַגָּם וְהִינּוּ מִשׁוּם דְּהָוֵי פְּתַנְאֵי גְמוּר כַּמֶּש"ל.

וּכ"כ הָר"ן פ' הַכּוֹתֵב דַּבְב"מ לֹא חִילְקוּ בֵּין אַגָּם לר"ה. וְהַקְצָה"ח סִימָן קצ"ז תַּמָּה עָלָיו.
וּלְדַעְתִּי דְּבָרֵי הָר"ן נְכוּנִים וּכְמֶש"ל שְׁלֹא נִזְכָּר בְּש"ס שׁוּם חִילּוּק בְּזָה. וּבַקְצָה"ח סִימָן
צ"ז תַּמָּה עַל הַרְמַב"ן שְׁפִתְבּוּ דַּר' יוֹחָנָן ס"ל כַּר' אֲבָא וּבְסִימָן קפ"ג מִיִּישָׁב זָה.

וּבִירוּשְׁלָמִי פָּרַק הַגּוֹזֵל קָמָא מְפֻנָּרֵשׁ דַּר"י ס"ל כַּר' אֲבָא רַק דָּלָא מִיִּיתֵי שָׁם הַמְּסַקְנָא
דְּש"ס דִּילּוּן דְּנַעֲשָׂה כְּמִי שְׁהַקְנָה ע"ש] וּכ"כ בְּשַׁטְמ"ק בַּח"מ שָׁם דְּהָוֵי פְּתַנְאֵי גְמוּר. וְאִין
לְהַקְשׁוֹת ע"ז מְהֵא דְּאִיתָא בְּנֻדְרִים (דף מ"ח) דְּכָל מַתְּנָה שְׁאִינָהּ שְׁאֵם הַקְדִּישָׁה תְּהֵא
מְקוֹדֶשֶׁת אִינָהּ מַתְּנָה.

וּמִשְׁמַע דְּהִיכָא דְּהָוֵי אֲנֻמְדָנָא שְׁדַעַת הַנּוֹתָן הוּא שְׁלֹא יַקְדִּישָׁנָה לֹא הָוֵי מַתְּנָה. דְּהֵא הֵתָם
נָתַן לוֹ סָתָם וְרַק אַח"כ א"ל שְׁלֹא נָתַן לוֹ שְׁיַקְדִּישָׁם לְשָׁמִים ע"ש.

וּא"כ ה"ה הָכָא נִימָא דְּהָוֵי הַקְדָּשׁ הַבְּתוּלָה הַקְדָּשׁ. ז"א דְּכָבֵר הִבִּיא הָר"ן שָׁם דְּבָרֵי
הִירוּשְׁלָמִי דְּשִׁפִּיר מְצִי לְהַתְנוּת בְּמַתְּנָה שְׁלֹא יַקְדִּישָׁנָה.

וְהֵתָם קְאָמַר דְּהָוֵי רַק עֲרָמָה בְּעֵלְמָא ע"ש: וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְחַלְקֵי דְּרַק אֲדַעְתָּא לְמִיּוֹסֵק לֹא
אֲקַנְיָ לָהּ דְּלֹא נִיחָא לִיהּ שְׁתַּתְקַשְׁט בְּבָגְדִים שְׁלוֹ לְהַנְשֵׂא לְאַחַר. אֲבָל בַּח"מ שְׁהַקְדִּישְׁתָּם
לְחַיֵּי אִמָּה שְׁהִיא אֲשֵׁתוֹ י"ל דְּלֹא קָפִיד ע"ז.

וְהָרֵי פְּתַב הַמַּהֲרֵי"ט ס' קכ"ז שְׁדַרְדַּף לְתַת לְצַדִּיקָה בְּעַת צָרָה וְשָׂרִי לְתַת אָף מִנְכּוּסֵי יְתוּמִים
קִטְנִים וְהָוֵי כְּמִי שְׁקוֹנָה אִיזָה דְּבָר ע"ש. וְה"נ י"ל דְּנִיחָא לִיהּ בְּזָה.

וְאָף שְׁפִתְבּוּ הַמְּרַדְכֵי ס"פ הַזֵּהָב וְהוּבָא בַּאֲה"ע ס' צ' ס"י שְׁאֵם נְתָנָה אֲשֵׁתוֹ בְּחִלְיָהּ בְּגִדֵיהּ
לְעַנֵּי צָרִיף הַסָּכָם הַבְּעַל. שָׁם אִיזָרִי שְׁמַתָּה וְנִתְּנָתָן לְאַחַר מִיתָה ע"ש.

אֲבָל כְּשִׁנּוּתָתָן בְּתוֹרַת צַדִּיקָה כְּדִי לְזָפוּת לְהַתְרַפָּא מַחְלָיָהּ י"ל שֹׁא"צ הַסָּכְמָתוֹ דְּנֻדָּי נִיחָא
לִיהּ. וְאָף כְּשִׁנּוּתָתָן אַח"כ כְּשִׁהֲבִירָאָהּ.

י"ל דבטלה דעתו והשתא הוא דהדר בו אבל בעת מעשה הנה מתרצה. ואף שכתב הנו"ב מ"ת סי' קנ"ח שבעת עיבורה אין לה רשות לחלק צדקה להתפלל עבורה ואין זה בכלל רפואה היינו רק בעיבורה שהוא דרך הנשים.

אבל בחולי מסוכן י"ל דניחא לו. ועוד שנה שינה רק בשל בעל.

אבל ה"א הפגדים הם שלה ורק דאמרינו דאדעתא דהכי לא אקני לה. ולזה במקום חולי מסוכן י"ל דשפיר אקני לה גם אדעתא דהכי.

וכן צ"ל לפמ"ש הנו"ב שם סי' קנ"ט בנדרה מלבוש לביהכ"נ כשהיתה מקשה לילד שי"ל שא"י להקדישו לפי שהוא נ"מ. י"ל ג"כ דהיינו רק בנ"מ אבל לא במלבוש שעשה הוא לה וגם די"ל דשם הוא מחויב בכסותה.

וכיון שתקדיש מלבוש שלה יצטרף לעשות לה אחר והוי פנותנת משלו וכ"נ בנו"ב שם דאף אם עשה הוא לה א"י להקדישו. ולפ"ז בנ"ד שאינו חייב להלביש בתו י"ל שיכולה להקדיש ולא אמרינו שע"ד פן לא הקנה לה.

אכן י"ל דכיון שהתחייב בתנאים להלביש בתו וכמ"ש מעכ"ת א"כ יוכל הקתן לתפוע שילבישנה והוי זה הפסד לו וזה אין שינה לסברא דכל הגורם למזון כמזון דמי דהא הפגדים הם פעת שלה רק שע"ז האב נפטר מחיובו].

ועוד נראה דבנ"ד שקנה לה הפגדים ליום חתונתה י"ל שלא הקנם לה רק ליום חתונתה. דהא ודאי אם תחפון ללבשם בכל יום קודם חתונתה ימחה בה אביה פי ע"ז יושחתו הפגדים ולא יצליחו לחתונתה ועכצ"ל שקנה אותם עבורה שתקנם ביום חתונתה.

וא"כ אינה יכולה להקדישם. וא"ל דמ"מ יחול ההקדש שלה אחר חתונתה.

ז"א דבזה לא יקנים חיובו נגד הקתן דזה לא מיקרי שהלבישה פינו שתיקף אחר הנישואין לא יהיו לה מלבושים [וגם דהא היא נדרה לתתם לעניים תיקף וכיון שהנדר אינו חל תיקף אינו חל גם אח"כ.

ואף דבנזיר בבית הקברות איתא בנזיר (דף ט"ז ע"ב) שהנזירות חלה כשיצא מביה"ק. מ"מ יש לחלק אף י"ל דגם ה"א נדרה לתתם לעניים מתי שתוכל.

ולא מיקרי דשלב"ל די"ל שהאב הקנה אותם לה מעכשיו וליום חתונתה פי הלא יש לה רשות ללבשם לפעמים גם קודם הנישואין. וגם דהא יכולה לתת לעניים כל זכות שיש לה בהם]: ולכאורה י"ל דכיון דאמרינו בב"ק (דף ק"ב) כל המקדיש נכסיו נעשה כמי שהקנה להם פסות אשתו ובניו מעיקרא.

ומדלא קאמר בפשיטות שאדם מקנה לאשתו ובניו פסותם. נראה דבלא מקדיש אינו מקנה להם.

וכעין ה"א דב"מ (דף ל"ד) שמקנה לו רק כשתגנב וישלם. ולזה ס"ל לקצת פוסקים דרק במקדיש ומצריף הדין פן ולא בבע"ח.

וש"פ ס"ל דה"ה בבע"ח איכא אומדנא זו. אבל היכא דליכא בע"ח והקדש משמע שאינו מקנה להם.

ובזה יש לנישב מה שקשה לי לפמ"ש האחרונים והקצה"ח סי' צ"ז דלהכי אמרינן בכתובות (דף נ"ד) דלמפק לא אקני לה משום דס"ל כר' אבא שהבעל מקנה לה וקשה לפ"ז דא"כ היכא דליכא בע"ח ומקדיש שאינו מקנה לה פלל ומאי מייתי שם ראיה מהא דהמקדיש נכסיו לשמואל דאמר שאין שמין מה שעליה.

דאדרבא מוכח מזה ששמין מה שעליה אם לא היה לו בע"ח והקדש כל ימי חייו ועו"ק פיון דאמרינן שלא הקנה לה אדעתא למיפק. א"כ פשרוזה לגבות כתובתה ולצאת בטלה הקנאת פסותה למפרע דהוי כמו תנאי גמור כמש"ל.

וא"כ היכא שהיה עליו בע"ת או שהקדיש נכסיו בחייו נימא שיטלו הם פסותה פיון שבטלה הקנאתו. ובמקדיש י"ל דכיון שבשעת ההקדש לא נקרא נכסיו אין דעתו עליו אף שאח"כ נתברר למפרע שהם שלו.

ומבואר בזה הא דבב"ק (דף ק"ב) קאמר ר"א מעיקרא שהמקדיש אין דעתו על פסות אשתו ודחי לה ומסיק דנעשה כמי שהקנה. וקשה היכי ס"ד דר' אבא מעיקרא.

וביותר קשה על הירושלמי בב"ק שם דמייתי רק הא דאין דעתו ותיקשי ליה קושית הש"ס שם על זה מהא דחייבי ערכין ממשפנין אותן וכי דעתו של אדם על עצמו למשפנו. אבל לפמ"ש י"ל דהא דקאמר שאין דעתו על פסות אשתו הפנונה ג"כ לפי שמקנה לה פסותה.

ולזה קאמר דאף שאפשר שתבטל ההקנאה כגון שימות ותטלם בכתובתה. מ"מ אין דעתו עליהם.

ור' אבא מפרש דבריו הקודמים דלהכי אין דעתו עליהם לפי שמעכשיו הוא מקנה להם. ואף אם תבטל אח"כ ההקנאה מ"מ עכשיו חושב שהם שלהם ואין דעתו עליהם וכ"ה פנונת הירושלמי.

ולא קשה מהא דממשפנין. דשם יש לו נכסים הללו כעת ושפיר מעלה על דעתו שימשפנום.

וכ"ז שייך בהקדש אבל בבע"ח קשה. וצ"ל שאין מתבטל הקנין למפרע רק שמקנה להם עד אותה שעה שתחפוץ לצאת מביתו.

ונעשה כאומר שמקנה לה כל זמן שהיא ברשותו. וכ"ה הלשון ברש"י שם פד מעיינת בה לא מסייע לשמואל דהא קמיה קיימא ואינה יוצאה מביתו ואדעתא דהכי מקני לה שיהו שלה כל זמן שהיא תחתיו עכ"ל.

הרי מפורש שמקנה לה רק כ"ז שהיא תחתיו. והנה אריכות לשון רש"י בזה אינו מובן. ונראה דרש"י מפרש דהכא לא קאי אהא דאר"א בב"ק שנעשה כמי שהקנה דהא היכא שאין עליו בע"ח והקדש לא שייכא סברא זו וכמש"ל. ורק דהא עכ"פ נתנם לאשתו ולבניו ללבשם ואין לה קנין גדול מזה, ומשמע להש"ס דרק בבגדים שלא לבשום עדיין רק צבעם או קנאן לשמן הוצרך לסברא דנעשה כמי שהקנה.

אָבֵל בְּלִבְשׁוֹם הָרִי הַקֶּנֶה לָהֶם מִמֶּשׁ. וְע"ז מִשְׁנֵי הַש"ס דָּלָא מְקַנֵּי לָהּ רַק לְזִמְנָא שְׁתֵּיהּ תַּחְתָּיו וּמְבֹאֵר פִּירֵש"י בְּזֵה וְאִין זֵה בְּגֵדָר תְּנַאֵי כָּלֵל.

וְנִישׁ לְדוֹן בְּזֵה מֵהִירוּשְׁלָמִי פ"ז דְּדִמְאֵי שְׁאוּרָח אָסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִנְהָ שְׁנוֹתָן לּוּ בַע"ב רַק לְאַכִּילָהּ ע"ש וְה"ה הֵכָא גֵימָא שְׁנִיתָן רַק לְלִבִּישָׁהּ. וְנִישׁ לְחִלְקָהּ.

וְגַם בְּגוּף הַדִּין נָשָׁם יֵשׁ לְדוֹן ע' אַה"ע ס' כ"ח ס"י"ז וּמְפָרְשִׁים שָׁם וּמַהֲרִי"ט ח"א ס' ק"ג בְּזֵה: וּלפ"ז בנ"ד שְׁעֵדִיין לֹא לְבִשְׁתֶּם. לֹא קִנְיָתָם כִּי כָּל שְׂאִין עָלָיו בַּע"ח אִו הֵקֵדֵשׁ לֹא אֲמַרִּין שְׁהַקְנָה לָהּ וְכַמִּש"ל.

וְעַפ"ז נִרְאֶה לִינִישׁב שֵׁיטַת הַפּוֹסְקִים דַּס"ל שְׁהַבְעֵל יָכוֹל לְהַשְׁכִּין וְלִמְפּוֹר בִּידֵי אִשְׁתּוֹ. דְּקִשָּׁה טוֹבָא ע"ז מֵהָא דב"ק (דָּרָה ק"ב) וּכְתוּבוֹת (דָּרָה נ"ד) וְנִתְחַבְּטוּ בְּזֵה הַב"ש בַּא"ה ע' ס' צ' סְקַנ"ח וּש"פ.

וּלְפַמִּש"ל, א"ש שְׁדַעְתֶּם דָּלָא אֲמַרִּין שְׁמַקְנָה לָהֶם רַק בְּשַׁעָה שְׁהַקְדִּישׁ אִו שְׁיֵשׁ עָלָיו בַּע"ח. וְכֹן צ"ל בְּדַעַת הַרְשָׁב"א בב"ק (דָּרָה ק"ב) שְׁכַתְּבַּ דְּלֵהֲכִי אֲמַרִּין שְׁקוּנָה בְּגִדֵיהָ לְפִי שְׁבִשְׁעָה שְׁמַקְדִּישׁ אִינוּ נוֹתֵן דַּעַתּוֹ עַל מַה שְׁכַתְּבַר לְקַח לְצוּרָה אִשְׁתּוֹ ע"ש וְהוּא תְּמוּהָ לְכַאוּרָה דְּהָא הַש"ס שָׁם מְדַחָה לְסַבְרָא שְׂאִין דַּעַתּוֹ אָבֵל לְפַמ"ש א"ש שְׁהַכְּנוּנָה דָּרָה שְׁלֹא הַקְנָה לָהּ רַק לְזִמְנָא שְׁהִיא תַּחְתָּיו.

בכ"ז אִין חָל הַהֵקֵדֵשׁ ע"ז. וְלִזְהָ הַבִּיא שָׁם רְאָיָה מֵהָא דְּנִדְרִים (דָּרָה מ"ז) גְּבִי מְרַחֵץ וּבֵית הַבַּד הַמְּוַשְׁפְּרִים בְּיַד אֲחֵרִים דְּקִשָּׁה דָּשָׁם הֵם מְוַשְׁפְּרִים מִשָּׂא"כ הֵכָא אִין לְאִשְׁתּוֹ זְכוּת בְּזֵה מְעִיקָר הַדִּין.

אָבֵל הַכְּנוּנָה כַּמִּש"ל דְּגַם לָהּ הַקְנָה לְזִמְנָא שְׁהִיא תַּחְתָּיו וְכֹן צ"ל בְּכַוְנַת הַש"ס ס' ע"ב סְקַנ"ו שְׁכַתְּבַ ג"כ הַטַּעַם מִשׁוּם שְׂאִין דַּעַתּוֹ עָלֵיהֶם. וְהוּא תְּמוּהָ מְסוּגֵיָא דב"ק דְּמְדַחָה זֵה וּלְפַמ"ש א"ש.

וְהִינּוּ כַּמִּש"ל בְּכַוְנַת הַיְרוּשְׁלָמִי. וּבְדַבְרֵי הַרְשָׁב"א זֵה דְּחִוּק עֲדִיין דָּשָׁם מִשְׁמַע דְּקִיָּא גַם עַל מַה שְׁקִנְהָ וְצַבַּע לְשִׁמּוֹן וְלֹא הִיָּה לָהֶם עֲדִיין שׁוּם קִנְיָן וְאַקְצָר.

וְעַכ"פּ בנ"ד י"ל כְּנ"ל וְעוּי"ל דַּבְנ"ד לֹא הַקְנָה לָהּ כָּלֵל כִּינּוּן שְׁעֵשָׁה זֵה בְּשִׁבִיל הַחַיּוּב שְׁנִתְחַיֵּב בְּתַנְאִים נֶגֶד הַחֲתָן לְהַלְבִּישָׁהּ. וְלֹא שְׁיִיף הֵכָא אֲוּמְדָנָא דְּהַקְנָאָה כָּלֵל.

וְכֹן קִי"ל בַּא"ה ע' ס' נ"א שְׁחַיּוּב הַנְּדוּנָא וּבְגָדִים וּמְזוֹנוֹת אִינָם רַק נֶגֶד הַחֲתָן. אָבֵל אִם נִתְבַטַּל הַשְׁיָדוּף אִינָה יָכוֹלָה לְתַבְנוֹעַ זֵה מֵאַבִּיהָ אִו מִיּוֹרְשָׁיו יַעו"ש בְּפּוֹסְקִים: וְעוֹד נִרְאֶה דְּהִנֵּה דַעַת הַרְמַב"ם וְהַמְחַבֵּר בְּסִי' צ"ז סכ"ה שְׁבִגְדֵי שְׁכַת יָכוֹל הַבַּע"ח לְגַבּוֹת.

וְא"כ הֵם בְּחֻזְקַת אָבִיהָ דְּנִדְאֵי יֵשׁ בְּבְּגָדִים שְׁהַבִּיא לָהּ עַל חֲתוּנְתָהּ גַם בְּגָדֵי שְׁכַת וּיּו"ט כְּפִינָה. וְזֵה אִינָה יָכוֹלָה לְהַקְדִּישׁ כִּינּוּן שְׂאִין לָהּ עֲדִיין זְכוּת בָּהֶם.

וְאַף שְׁיֵשׁ פּוֹסְקִים שְׁחוּלְקִים בְּזֵה. מ"מ הָרִי הָאֵב מְוַחֲזַק בָּהֶם שְׁהֵם בְּרִשׁוֹתוֹ כְּעַתָּה.

וְאַף לְהַסוּבְרִים שְׁסַפְקָא צְדָקָה לְעַנְיִים הָנִי לְחוּמְרָא. הִינּוּ הֵיכָא שְׁהַסְפַּק נָפֵל בְּעַנְיָן הַנְּדָר וְחַיּוּב הַצְּדָקָה אָבֵל הֵכָא גַם קוֹדֵם שְׁנִדְרָה הָנִי סְפִיקָא דְּדִינָא אִם קִנְיָתָה בְּגָדֵי שְׁכַת וּיּו"ט.

וְהֵם בְּחֻזְקַת אָבִיהָ כְּנ"ל. וְע' ב"מ (דָּרָה ו' ע"ב) וּבְפּוֹסְקִים בְּעַנְיָן הֵקֵדֵשׁ סְפַק.

ועוד דָּהָא גוּף הַבְּגָדִים אֵינָם מְקַוְדָּשִׁים רַק הָיוּ נִדְרָר כַּמ"ש הַמַּהְרִי"ט ס' קכ"ז וּש"פ.
וּכְשֶׁתְּבוֹא לְמַיִם נִדְרָה לֹא יִתֵּן לָהּ אֲבִיָּהּ הַבְּגָדִים.

וְאִם אַח"כ פְּשִׁיבֹאוּ הַבְּגָדִים לְרִשּׁוּתָהּ אֵינָה חַיִּיבָת לְתַתֵּם מִסָּפֵק לְעַנְיִים כִּינּוּן שֶׁלֹּא חָל
נִדְרָה עָלֶיהֶם מִתְחִילָה. וְעוּי"ל דָּהָא קוּי"ל בְּנִדְרִים (דָּף י"ט וּס"א) דְּלֹא מְעַיִל אֵינִישׁ
נִפְשׁוֹ לְסַפִּיקָא וְאֵינוֹ כּוֹלֵל בְּנִדְרוֹ דְּבָר שֵׁישׁ בּוֹ סָפֵק.

רַק הֵכָא טְעָמָה כִּי סָבְרָה שֶׁהֵם שָׁלָה וַיְכוּלָה לְהַקְדִּישָׁם. אֲבָל עָתָה שֵׁיגִידוּ לָהּ שֶׁכָּעַת אֵינָם
שָׁלָה מִצַּד שֶׁהָאֵב מוֹחֲזֵק בָּהֶם.

וְדַאי תֹאמַר שֶׁלֹּא הִיְתָה דַּעְתָּהּ לְהַקְדִּישׁ מֵה שֵׁישׁ בּוֹ סָפֵק. וְזֶה גְלוּי לְכָל הָעוֹלָם דְּלֹא מְעַיִל
אֵינִישׁ נִפְשׁוֹ לְסַפִּיקָא וְא"צ לָזֶה הִיתָר וּפְתַח.

דְּכִינּוּן דְּהָיוּ אֲנֻמְדָּנָא דְּמוֹכָחָא הָיוּ כַּמְפָּרֵשׁ וּכ"כ הַמַּהְרִי"ט ח"א ס' ס"ח. וְהָיוּ כֹּהֵא דְּנִדְרִים
(דָּף כ"ה ע"ב) שֶׁנִּמְצָא בָּהֶם אָבִיו אוֹ אֲחִיו ע"ש.

וְאִם שֵׁישׁ לְחֻלְקָא קִצָּת וְע"ש בְּר"ן מ"מ בלא"ה בְּשׁו"ע תוֹפֵס לְעִיקָר שְׂיטַת הַפּוֹסְקִים
שֶׁהִבְע"ח גּוֹבָה מִבְּגָדֵי שֶׁבַת ע"ש. וּלפ"ז בְּטַל כָּל הַנִּדְרָר דְּכִינּוּן שֶׁבְטַל מְקַצְתוֹ בְּטַל כָּלוּ
כַּדְקוּי"ל בְּנִדְרִים (דָּף כ"ה) וּבִיו"ד ס' רכ"ט וְאִם שֶׁהִשְׁעָה"מ בְּפִי"ב מֵה"נ ה"י הִבִּיא
בְּשֵׁם סָפֵר קוֹל יַעֲקֹב שֶׁנִּסְתַּמֵּק כְּשֶׁבְמִקְצָת לֹא חָל הַנִּדְרָר אִי אֲמַרְיִנּוּ הַתָּמָר מְקַצְתוֹ וּכ"נ
דַּעַת מַהְרִי"ו שֶׁהוּבָא בְּד"מ ס' רכ"ט ס"ק"ב ע"ש שֶׁזֶה פְּנוּנְתוֹ דְּבִלְא"ה אֵין לוֹ בִּיאֹר
וְאֶקְצָר כִּי אֵין ת"י שׁו"ת מַהְרִי"ו.

מ"מ פְּשִׁטוֹת הַש"ס בְּנִדְרִים (דָּף כ"ה) גְּבִי אָבִיו וְאֲחִיו מְבוֹאֵר דְּהוֹתֵר כָּלוּ בְּכָל גְּוּוֹנָא.
וּכְבָר הִרְגִישׁ בְּזָה בּו"צ ס' רכ"ט וְנִשְׂאָר בְּצ"ע וְכֵן בִּידוֹת נִדְרִים שֶׁם נִדְחַק בְּזָה.

וְעַכ"פ לְהִלְכָה וְדַאי קוּי"ל דְּהוֹתֵר כָּלוּ בְּכָל גְּוּוֹנָא. וְכֵאן אֵין לְחוּשׁ דִּילְמָא הִיְתָה מְעַמְדַת
דְּבִרְיָה דְּלַדְעַת הַט"ז הָיוּ כֹּהֵא דְּנִדְרִים (דָּף כ"ו) וּבְסִי"רל"ב ס"ח דְּלֹא בְּטַל כָּל הַנִּדְרָר.

דָּהָא וְדַאי בְּגָדֵי חוּל הֵם הַמְיַעוּט בְּבְגָדִים שֶׁקֵּנוּ לְחַתוּנְתָהּ כִּידוּעַ דְּרָף הָעוֹלָם. וְא"כ אִם
הִיְתָה יוֹדְעַת שֶׁאֵינָה יְכוּלָה לְהַקְדִּישׁ בְּגָדֵי שֶׁבַת וּי"ט.

אֵין שֵׁינָה לֹאמַר שֶׁתֹּאמַר שֶׁכָּל בְּגָדִים שֶׁקֵּנוּ לְחַתוּנְתָהּ יִקְדָּשׁוּ לְעַנְיִים חוּץ מִבְּגָדֵי שֶׁבַת
וּי"ט. דְּכִינּוּן שֶׁבְּגָדֵי חוּל הֵם הַמְיַעוּט הִיְתָה אוֹמְרַת בְּקִיצוֹר שֶׁבְּגָדֵי חוּל שֶׁקֵּנוּ עֲבוּרָה יִהְיוּ
לְעַנְיִים.

וְהוּיָא מְחַלְפַת דְּבִרְיָה שֶׁבְטַל כָּל הַנִּדְרָר כְּדַאיָתָא שָׁם. וּבִלְא"ה הָרִי כָּתְבוּ שָׁם הַב"ח וְהַש"ף
שֶׁבְטַל הַנִּדְרָר בְּכָל גְּוּוֹנָא.

וְכֵן כְּשֶׁאוֹמְרַת שֶׁלֹּא הִיְתָה נוֹדְרַת לְגַמְרֵי ג"כ בְּטַל הַנִּדְרָר ע"ש בְּסִי"רל"ב בְּזָה. וּמַעַכ"ת
כָּתַב לְדוֹן מִצַּד שֶׁאֲמָרָה שֶׁגַם בְּגָדֵי אִמָּה תִּתֵּן לְעַנְיִים.

וּבְזָה לֹא חָל הַנִּדְרָר וּמִמִּילָא בְּטַל כָּל הַנִּדְרָר. וְלַדְעַתִּי ז"א דָּהָא כָּתַב הָרִיב"ש הוּבָא בְּב"י
ס' רכ"ט שֶׁבְּשִׁנֵי דְּבָרִים מְיוֹחָזִים לֹא אֲמַרְיִנּוּ בְּטַל מְקַצָּת בְּטַל כָּלוּ וְהַש"ף כָּתַב שָׁם
בְּסִי"ו שֶׁבְּאוֹמַר קוֹנָם לְכָל דְּבָר בְּפָנֵי עֲצָמוֹ גַם הַרְמַב"ם מוֹדָה דְּלֹא בְּטַל כָּלוּ.

ובנ"ד לפי לשון השאלה אמרה כל הסחורה שהביא אבי ליום פלוּלְתִי יהי להקדש לצורך עניים וגם כל המלבושים של אמי יהי ג"כ להקדש. הרי שאמרה הקדש על כל דבר בפ"ע.

ואין לחלק בין אמרה קונם מתחילה ובין אמרה לבסוף. ובלא"ה פתבו האחרונים שהעיקר פהריב"ש שבשני דברים לא בטל פולו.

ויש לדון עוד בזה ע"פ דברי הרא"ש בפ"ג דנדרים סימן ח' וההכרח לקצר פי בנ"ד בלא"ה בטל פולו מטעם שהזכרנו. ויש לדון עוד בגוף לשון נדרה.

אף אקצר בזה באשר לדינא הוי נדר מצד הלשון: מסקנא דמילתא שיפה הורה מעכ"ת ששמעיקר הדין אין בנדרה ממש. ובכ"ז פדי שלא יקילו בנדרים וגם פי יש לחוש שמה בעת הצער מחולי אשתו הנה האב מסכים לנדרה.

לזאת טוב להתיר לה נדרה. ואף דנדר בעת צרה אין להתיר לכתחילה כדקיי"ל בסי' רכ"ח סמ"ה.

מ"מ בנ"ד דבלא"ה לא הוי נדר שרי. וכעין זה פתב בנו"ב מ"ת סי' קנ"ט.

רק דשם לא הוצרך להתיר בשאלה פי הנה לה בעל שיפר לה ע"ש וגם חשש שם שמה יכולה האשה להקדיש בגדה ע"ש. ובנ"ד שפיר שרי להתיר ע"י שאלה וכמש"ל שמעיקר הדין נדרה בטל מכמה טעמים.

וע' ר"ן נדרי (דף כ"ה ע"ב) שכתב גבי שבתות ויו"ט שצריך היתר ויש להאריך בדבריו ואכ"מ. והפתח יוכלו לעשות לה מזה שהאב אינו מרנצה.

ולא דמי להא דאין פותחין בכבוד אביו ע"י סי' רכ"ח סי"א בזה. וגם אם מתחרטת יוכלו לעשות מהחרטה פתח כדקיי"ל בסי' רכ"ח ס"ז: ויש לדון בזה עוד דהא פתב בשו"ת רמ"א סי' ק"ג בשם שו"ת ב"ז סי' רס"ו דלהכי אין להתיר נדר שצד בעת צרה דהוי פנודר לתועלת חבירו.

וה"נ נודר להקב"ה לעשות נחת רוח לפניו בעשיית איזה מצוה ועבור זה יצילהו מצרתו. ובסי' רכ"ט ס"א קיי"ל דבנודר לתועלת חבירו לא אמרינן הותר מקצתו הותר פולו והוא מהרמב"ן ורי"ו ע"י בב"י שם.

ויש לחלק דשם איירי רק בפשחבירו התיר לו מקצתו ע"ש בט"ז סק"ה דאיירי שמהל לו חבירו מקצת ממה שצד לו. אבל כשלא חל הנדר כלל על מקצתו י"ל דכולו בטל אף פנודר לתועלת חבירו.

וראיתי בח"ס חי"ד סי' י' שכתב שאם מקצת הנדר לתועלת חבירו ומקצת אינו לתועלת חבירו והתיר מה שאינו לתועלת חבירו לא נתבטל מה שלתועלת חבירו. והוא תמוה דשם לא נתבטל הנדר מעיקרו רק חבירו ויתר לו והוי כאומר כאלו התקבלתי וכמ"ש הט"ז שם.

וכן מוכרח דהא מבואר בירושלמי הטעם משום כל היצא מפיו יעשה. וא"כ אין חילוק בין אם הנה לתועלת חבירו או לא.

וצ"ל שהח"ס פתב זה לפמ"ש הרא"ש בטעם דבטל מקצתו בטל פולו לפי שלא נדר רק על דעת שיתקיימם כל הנדר ולא מקצתו. ולפ"ז במקצתו לתועלת חבירו אין שייך זה.

דכיון שהוצרכו לידור דבר לחבירו בשביל שקיבל ממנו טובה בנדאי לא היה מניח מלידור בשביל שיתבטל אותו מקצת שאינו לתועלת חבירו. וא"כ ה"ה בנ"ד.

אבל ז"א דהא אף פשאומר שרצונו היה שאף שיבטל מקצתו יתקיימם השאר. בנדאי גם הרא"ש מודה דמ"מ בטל הנדר.

וצ"ל פוננת הרא"ש דכיון שבטל מקצת דיבורו שוב אין לדיבורו קיום. ונהרי דעתו היתה לנדור בלשון כולל וכיון שבטל דיבורו נשאר מחשבתו רק כדברים שבלב ואינם דברים.

וא"כ בנודר לחבירו ג"כ בטל פולו. וכן מפורש בריטב"א על הלכות נדרים בפ"ג ובנ"י שם דלהכי בנודר לחבירו ל"א הותר פולו משום שאינו נעקר מעיקרו.

וראיתי בישועות יעקבבה' נדרים בתשובת בנו הגאון זצ"ל שפכת דבכל גוונא ל"א שבטל פולו. ולענ"ד העיקר כמש"ל וכדעת הג' מסנאטין שם ע"ש נאקצר באשר אין נ"מ לנ"ד דבנ"ד התייר הוא רק לחומרא בפעלמא כמש"ל.

ועוי"ל דהא פבר פתב הרמ"א בתשובה סי' ק"ג וש"פ דלדבר מצוה מתירים אף נדר בעת צרה. והכא פשהאב אינו מתרצה בנדאי יהי לו שנאה וכעס אם יקיימם נדרה וגם כי ידוע בעתים הללו קושי פרנסת הבנות ואין בלח אנשים בינונים לעשות לבתו מלבושים אחרים.

ויוכלו להתייר נדרה בלי פקפוק: סימן פ פבוד הרב החו"ב וכו' מו"ה חיים שלמה נ"י. ע"ד שחפץ לדעת דעתי בזה"ז שלומדים בשכר אם מחוייבים לקבל גזירת רבו שלמדו תלמוד ורוב חקמתו ממנו והאריה בדברים נכונים.

והנה מחולשתי פעת אשיב בקוצר: לדעתי נראה דאף בשכר מיקרי רב לעגנו שמחוייב לכבודו ככל דיני תלמיד לרב. וגם בזמן הש"ס מציינו שלקחו ראשי הישיבות את סיפוקם מן הציבור וכדאיתא בחולין (דף קל"ד) דר' אמי זכה בשקא דדינרי דאתא לבי מדרשא עבור בני הישיבה ע"ש בפירש"י.

וכבר האריה התשב"ץ וש"פ בהיתר קבלת פרס עבור לימוד והוראות והובאו בש"ע סי' רמ"ו. וכי יעלה על הדעת שיהיו פטורים לכבוד את הרבנים וראשי הישיבות שקבלו פרס בעד הוראותם ולימודם.

וכן איתא בכתובות (דף ק"ו) שגוזרי גזירות ושאר חכמים קבלו שכר ובירו שלמי שם איתא דמתניא קבלו שכר. ובנדאי היו מחוייבים בכבודם.

וגם הא השכר אינו רק שכר בטילה. וכמ"ש גם פבודו.

ואף אם אין פאן בטילה דמוכחא ולוקח שכר רק מצד שאין לו במה להתפרנס. מ"מ אין זה גורע מפבודו וגם הלויים נטלו מעשר חלה עבורתם.

ובכלל עבורתם היה ג"כ שירוי משפטים לישראל וע' יומא (דף כ"ו). ובעירובין (דף ס"ג) איתא שדהמע"ה היה נותן מתנותיו לעירא היארי וע"ש ברש"י ותו'.

ובכ"ז הנה נוהג בו כבוד הרב פדאיטא במ"ק (דף ט"ז). אף י"ל שהנה למד עמו גם בלא מתנוטיו: וכ"ת העיר מהא דקיי"ל ביו"ד סי' רמ"ב סל"ד שאם האב שילם להרב עבור לימודו עם בנו אזי אבידת אביו קודם לאבידת רבו.

והביא הש"ך שם ממקור הדין בס' חסידים דה"ה אם אחרים שזכרו את הרב ללמוד עמו. ומזה רצה כבודו להוכיח דבשכר אין לו דין רב.

והנה לפ"ז יקשה למה נקטו הס"ח והשו"ע לענגן הקדמת השבת אבידה. הול"ל בפשיטות שאם לומד בשכר אין לו דין רב.

אבל באמת ז"א דהלא צריך להבין טעמו של הס"ח דמנ"ל זה. והגב"א לא הראה מקור לזה הדין.

ונראה דכיון דבש"ס בב"מ (דף ל"ג) תנן טעם דאבידת רבו קודמת לשל אביו משום דאביו הביאו לחיי עוה"ז ורבו הביאו לחיי עוה"ב. ממילא אם אביו שכר לו רב ללמוד.

ואם לא הנה שזכרו לא הנה לומד עמו. הרי אביו הביאו לחיי עוה"ב ושהרי הוא הנה הסיבה שילמוד רבו עמו.

ולזה כתב שגם אחרים ששכרו לו רב הם ג"כ קודמים לרבו לפי שהם הביאוהו לחיי עוה"ב. וכעין זה אמר ר"ע לתלמידיו בכתובות (דף ס"ג ע"א) שלי ושלכם שלה היא.

הפוננה שאשתו היתה הסיבה ללימודו עמם ע"ש. וכיון שהכל בסיבתה הוי כאילו למדה עמם.

וכן פירש"י בסוטה (דף כ"א) וריש זבחים שלזה נקרא שמעון אחי עזריה לפי שהוא הספיקו ושיוכל ללמוד ונקרא על שמו ע"ש. ומש"ש רש"י שהתנה שיהא לו חלק בשכרו.

צ"ע דלמה לי תנאי הא ממילא יש לו חלק בלימודו כיון שעל ידו למד. וע' שו"ת מהר"מ אלשקר סי' ק"א לענגן מכירת מצות ואכ"מ: ונראה שהשוכר רב לחבירו.

מיקרי השוכר והרב זה אינו יכול וזה אינו יכול. שהרב א"י ללמוד בלא השוכר כי אין לו במה להתפרנס.

והשוכר אינו יכול ללמוד. וזא"י וזא"י קיי"ל בשבת (ד' צ"ג) דהוי כאלו עשה כ"א המלאכה בנלה.

ולכאור' י"ל דהרב הוי כשלוחו של השוכר. ואף דכל מידי דאיהו לא מצוי עביד שליח לא מצוי משוי.

מ"מ כיון שיכול ללמוד ואח"כ ילמד לאחרים דיגעת ומצאת תאמין. מיקרי זה שפיר מצוי עביד וכל כה"ג לא מיקרי לא מצוי עביד וע' ב"ק (דף ק"י) לענגן זקן וחולה ואכמ"ל בזה, אבל ז"א דלימוד התורה הוי מצוה שבגופו כמו הנחת תפילין שכל אדם מישראל מחויב ללמוד וללמד.

ובזה לא שינוי שליחות. כי בעת שהרב לומד עם תלמידו אף שלומד בשכר.

מ"מ הוי כעשה מצנה בגופו וכמ"ש התו' רי"ד רפ"ב דקדושין והובא בקצה"ח ר"ס קפ"ב דבמצנה שבגופו לא שניף שליחות. ואף אי נימא שאין המצנה על גופו ללמד בעצמו.

רק להשתדל שילמדו. מ"מ הרי הרב בעצמו מחויב ג"כ ללמד ואיך נאמר שעשה המצנה כולה בשביל חברו.

ואטו אסי תן אחד לחברו איזה תשלום בעד זה שניח תפילין. נימא שהמקבל שכר לא קנים מצנת תפילין, זה בנדאי אינו.

רק שנותן השכר יש לו מצנה כמה שעי"ז ששילם לו קנים מצנת תפילין ועוד נראה דמה שהתלמיד מחויב לכבד את רבו אינו מצד שרבו קנים בו מצנת לימוד. רק מצד שהוא למדו דרכי התורה"ק ועשה לו טובה שהביאו לחיי עוה"ב.

ואין זה תלוי בכוננת הרב בעת שילמדו אם הנה כוונתו כדי ללמדו או כדי לקבל שכרו: סימן פא להרב החו"ב הנ"ל. מ"ש פבודו דהא דאיתא בש"ס שחלקו פבוד לרבנותיהם ולראשי ישיבות אף שקבלו שכר היינו רק פבוד ת"ח ולא פבוד רב.

כוונתי היתה דמצינו בש"ס שחלקו להם פבוד כתלמיד לרב וכמו תלמידי רב ושמואל ור' יוחנן. ומצינו בתענית (דף כ"א) שר"י נעשה ראש ישיבה ופירש"י שגידלו והעשירו אותו ונתפרנס מזה ע"ש.

וא"ל שהיו מעשירים אותו בפעם אחת אבל לא נתנו לו שכר בכל שנה. ז"א דאיך אפשר שיתנו לו צרכיו על כל ימי חייו בפעם אחת.

וגם דכבר הוכחנו במכתבי הקודם שהראשי ישיבות היו לוקחים שכר. וכן מצינו תלמידי רב הונא ותלמידי רב אשי שהיו מכבדים אותם כתלמיד לרב.

וכן מ"ש ראיה מעירא היארי מוכח שדוד חלק לו פבוד כתלמיד לרב דאם הנה מכבדו רק כת"ח גדול. הלא מלך קודם לת"ח.

ובמ"ק (ד' ט"ז) איתא שעירא הנה יושב על פרים וכסותות ודהמע"ה ע"ג קרקע ע"ש בפירש"י [ובש"ס משמע שם שנה הנה אחר מותו ואקצ"ר]: ומ"ש דלהכי פירש"י שעזריה התנה עם שמעון דבלא תנאי אין לו חלק גמור בלימודו.

הנה קושיותי היתה למאי דאמרינן שהשוכר מלמד לחברו עדיף מרבו לפי שהוא הנה הסניפה להביאו לעוה"ב. ורמזתי שם לשו"ת מהר"מ אלשקר סי' ק"א שהביא דברי ר"ה גאון שכתב שאין שניף כלל להתנות שיהא לו חלק בלימוד חברו.

וצ"ל בכוננת רש"י דעזריה התנה פן שחשב שמועיל אבל באמת אינו מועיל כדאיתא בסוטה (דף כ"א) אם יתן איש את כל הון ביתו וגו' לא כשמעון אחי עזריה וכו'. הרי שבארו שלא עשו נכונה שמעון ועזריה לפי שא"א למפור חלק בשכר תורה.

ומה שפירש"י פן בריש זבחים. היינו לפי שבאמת הנה פן פדמוכח בסוטה שם.

פן נראה בפירש"י וממילא נדחה מ"ש פבודו דלהכי קרו ליה אחי עזריה לפי שהיה לו חלק גמור בתורתו: ומה שהביא ממ"ש הברכי יוסף סי' קנ"ה בשם מהר"א אזולאי שמי שדן או מלמד בשכר לא ידון וילמד בשעה שיש לו לקביעות עתים לתורה.

כי לא יצא בזה ידי קביעות עתים לתורה הטעם שם פי החיוב על כל אדם לפנות בכל יום עת קבוע מפל עסקי הגוף ולעסוק בתורה. וכיון שנוטל שְׁכָר א"כ הוי זה ג"כ כמעסקי גופו.

ולזה לא יצא דהא קיבל על עצמו לפנות מפל עסקיו ולא לעסוק בעסקו ביחד עם לימודו. וה"ז דומה להא דקיי"ל שדבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין: ומ"ש במכתבי הקודם דהא שחיוב התלמיד לכבד רבו אינו מצד שקיים בו רבו מצות לימוד.

רק מצד שהוא למדו דרכי התורה והביאו לחיי העוה"ב. והקשה כבודו דכיון שמקבל שְׁכָר אינו אלא אמן הפא בשְׁכָרו.

וכי שינוי לומר שייחזיק טובה להאמן הלא בעד כספו יוכל להשיג אמן למלאכתו וכן מלמד לעצמו או לבנו. הנה לדעת כבודו יקשה למה נצטוינו לכבד את האבות הלא היו מוכרחים במעשיהם בטבע ורובם אין מכוונים כלל לשם מצות פו"ר.

אבל העיקר כיון שהוא הורהו דרכי התורה והיראה מחייב התלמיד לכבדו כיון שעכ"פ הנה הוא סיבת עלותו במעלות התורה. ובאמת כבוד הרב הוא יסוד לקיום התורה למען לא יסור מקבלת רבותיו פי כל התורה היא על יסוד הקבלה והמסורת תלמיד מפי רב.

ויש להאריך בזה: וע"ד מ"ש במכתבי דבסוטה (דף כ"א) מוכח שלא טוב עשו שמעון ועזריה שהתנו שיהא לו חלק בתורתו. והקשה כ"ת דהא פנונת הש"ס שם שעשו פראוי.

רק הלל ושכנא שרצה לחלוק עמו אחר הלימוד עליו נאמר שלא טוב עשה ושכ"כ המהרש"א והע"י. הנה ידעתי שכן הבינו הרבה מפרשים.

אבל אנכי פתבתי פן ליישב פירש"י דזבחים. דבאמת לפי הבנת המפרשים קשה הלשון לא פשמעון אחי עזריה ולא כר"י דבי נשיאה דהא זה קאי על הנותן כסף לחבירו שיהי' לו חלק בלימודו.

והול"ל לא בעזריה עם שמעון ולא כפי נשיאה עם ר"י אלא כשכנא עם הלל. וגם למה להש"ס לפרוט הא דשמעון ודר"י.

והלא בנדאי היו הרבה תומכי לומדי תורה בישראל בכל דור ודור. ואי נימא דאשמעיון דאף שהתנו שיהא להם חלק בתורתם.

מ"מ לא נאמר עליהם בוז יבוזו. דכיון שמוטר לעשות פן בנדאי היו נמצאים הרבה אנשים שיעשו פן בשעה שתמכו בידי לומדי תורה.

ובכתובות (דף קי"א) איתא שהעושה פרקמטיא לת"ח אור תורה מחייבו אף שלא התנה שיהא לו חלק בלימודו. לזה נראה שרש"י פירש הפנונה בש"ס שאין לעשות כשמעון אחי עזריה וכר"י דב"נ שמכרו חלקם בתורה בעד צרכי עוה"ז.

אלא כהלל ושכנא שהלל לא רצה ליהנות מאחיו ולתת לו חלק בתורתו וקיים מה שכתוב בוז יבוזו לו: והנה רש"י פירש שהלל למד מתוך עוני רב. וקשה דמאי נ"מ דהא הכא קאי שלאחר שכבר למד רצה אחיו לתת לו חצי רכושו ולחלוק עמו שְׁכָר לימודו.

וְזֶה אֲפֹשֶׁר אִף אִם לָמַד מִתּוֹךְ הַרְחֵבָה רַק אֲחִ"כ הָעֵנִי. אָבֵל לִפְמ"ש א"ש שֶׁשֶׁבָנָא רָצָה לָתֵת לוֹ בְּשִׁנְיָה שְׁעָסַק בְּתוֹרָה מֵעוֹנֵי.

וּדְקָאָמַר בְּש"ס לְסוּף י"ל הַפְּנוּנָה אַחַר שְׂרָאָה שֶׁבָנָא עוֹנָצִים עָסַק אַחֲיו בְּתוֹרָה וְרוֹב עֲנִיּוֹתוֹ. וְגַם לְהִבְנֵת כְּבוֹדוֹ יִקְשֶׁה לְשׁוֹן לְסוּף דְּאִיזָה סוּף שְׁנֵי בְּלִימּוּד הַתּוֹרָה.

וּבְסוּף יָמָיו שָׁל הֵלֵל ג"כ לֹא שְׁנֵי פִי אִז הָיָה כְּבָר נְשִׂיא בִּישְׂרָאֵל וְכָבָר הָיָה עֲשִׂיר וְכִידוּעַ שְׁהָיוּ מְעַשְׂרִים אֶת הַנְּשִׂאִים. וְגַם פִּי לָמָּה לוֹ רְכוּשׁ בְּסוּף יָמָיו.

וְעַכְצ"ל כִּמְש"ל דְּלְסוּף הֵינּוּ כְּשֶׂרָאָה אֶת עָסַק אַחֲיו בְּתוֹרָה וְהַעֲיָקָר נִרְאָה דְּרִש"י לֹא גָרַם תִּיבַת לְסוּף שֶׁבָאָמַת אֵין לָהּ בִּיאוֹר וְכִמְש"ל, וְכֵן בְּמַהר"מ אֶלְשֶׁקֶר ס' ק"א שֶׁהִבִּיא בְּשֵׁם רַב הַאִי גָאוֹן סְנֻגְיָא דְּסוּטָה אֵין שָׁם תִּיבָה זוֹ.

וּמְבוֹאָר דְּלֹא גָרַם לָהּ. וְא"ש דְּנִקְיֵט שְׁמַעוֹן וְר"י וְהֵלֵל לְהוֹרוֹת שְׁשֶׁמְעוֹן וְר"י לֹא עָשׂוּ כַּהֲגוֹן וְרַק הֵלֵל עָשָׂה כַּהֲגוֹן.

וּבְהָא דְר"י קָשָׁה דְּהָכָא מְשַׁמַּע שֶׁר"י לָמַד ע"י שֶׁהַנְּשִׂיא פִּירְנָסוֹ וְכִפִּירָש"י. וּבְמִדְרָשׁ שֶׁר"ר פִּמ"ז וְיִק"ר פ"ל וְשֶׁה"ש ח' אֵיתָא שֶׁר"י מְכַר הַרְבֵּה שְׂדוֹת וְכַרְמִים לְלִמּוּד תּוֹרָה, וְצ"ל שֶׁאַחַר שֶׁמְכַר כָּל אֲשֶׁר לוֹ פִּירְנָסוֹ הַנְּשִׂיא וְהָיוּ זֶה דְּוִמְיָא דְּהֵלֵל וְשֶׁבָנָא שְׂרָצָה שֶׁבָנָא לְפִירְנָסוֹ אַחַר שֶׁכָּבָר לָמַד הַרְבֵּה כִּנ"ל וְלָזָה לֹא נִמְצָאוּ שְׁעָשׂוּ כֵּן רַק שְׁמַעוֹן וְעִזְרִיָּה וְר"י וְדב"נ.

פִּי בָאָמַת אֵין נִכּוֹן לְעֲשׂוֹת כֵּן וְכִמְש"ש בְּמִכְתָּבֵי הַקּוּדֵם, וְכ"נ דַּעַת רִש"י בְּסוּטָה שֶׁם שְׁהָרִי לֹא פִּירָשׁ כָּלֵל הַחִילּוּק שֶׁשֶׁבָנָא רָצָה לְפִירְנָסוֹ אֲחִ"כ וְעִזְרִיָּה פִּירְנָסוֹ מִתְחִילָה וְכִדְרָכוֹ בְּקוּדֵשׁ לְבָאָר עֵיקָר סְבֵרַת הַש"ס.

וְהֵינּוּ כִּמְש"ל שְׂרִש"י פִּירָשׁ הַש"ס כְּפִשׁוּטוֹ. וְכ"נ עֵיקָר בְּכּוּנַת הַש"ס.

וְכֵן מְוַכְרַח בְּדַעַת רַב הַאִי גָאוֹן וְמַהר"מ אֶלְשֶׁקֶר שֶׁפִּירָשׁוּ הַש"ס כִּמְש"ל שְׁהָרִי כְּתָבוּ שֶׁם לְהִדְיָא שְׂאָף הַנּוֹתָן כְּסָף לְחִבְרֵי ע"מ שְׁיָקַח חֵלֶק בְּשֶׁכֶר לִימּוּדוֹ מֵהַיָּמִים ג"כ אֵין בּוֹ מִמֶּשׁ וְהַמְחִזִּיק בְּיַד חִבְרֵי שְׁיִוְכַל לְלִמּוּד תּוֹרָה יֵשׁ לוֹ שְׂכָר אֵין הַחֲזוּקָתוֹ אָבֵל לֹא שְׁיָקַח חֵלֶק בְּלִימּוּד חִבְרֵי ע"ש שְׁהָרִי וְהִבִּיא רֵאִיָּה מְסוּגְיָא דְּסוּטָה הַנ"ל.

וְהוּא לְכַאוּרָה תְּמוּהָ דְּהָא שֶׁם מְפִירָשׁ לְהִיפּוֹף וְכִקְוִשְׁתִּי כְּבוֹדוֹ. אָבֵל הוּא מְפִירָשׁ הַש"ס כִּמְש"ל וְלִהְיֵי לֹא גָרַם לְסוּף וְכִמְש"ל וְז"ב.

וְלִפְלֵא עַל הַפּוֹסְקִים בְּסִי רַמ"ו שֶׁלֹּא הִבִּיאוּ דַּעַת רַה"ג בְּזָה. וַיֵּשׁ לְהָאֲרִיף בְּזָה אָבֵל מְטִרְדוֹתֵי הַהִכְרַח לְקַצֵּר: וְע"ד שְׁכַתְבֵּי שֶׁר"י נִתְפָּרַס מִהַצִּיבּוֹר כְּשֶׁנֶּעְשָׂה רֵאֵשׁ יִשְׁיבָה וְלֹא הֶעֱשִׂירוּהוּ בְּפַעַם אַחַת.

וְכִבּוּדוֹ כְּתָב שֶׁאֲפֹשֶׁר שֶׁהֶעֱשִׂירוּהוּ בְּפ"א כְּמוֹ כַּה"ג שֶׁהִבִּיא רִש"י שָׁם. הִנֵּה אֲנִי כְּתַבְתִּי דְּלֹא מְסַתְבֵּר לוֹמַר כֵּן וְכִמּוֹ שְׁמַצִּינוּ בְּחֻלְיִן (דָּף קל"ד ע"ב) גְּבִי ר"א שֶׁלְקַח שְׂקָא דְּדִינָרֵי לְעַצְמוֹ מְשַׁמַּע שֶׁלֹּא הֶעֱשִׂירוּ אֶת הַר"י בְּפ"א.

וְהַש"ס מִיָּתִי שָׁם עָלָה ג"כ הָא דְּגִדְלוּהוּ מִשָּׁל אַחֲיו וְע"ש בְּרִש"י. הִרִי דְּזָה שְׁנֵי אִף כְּשֶׁנֶּעְשָׂה כְּבָר ר"י.

וגם בכה"ג אין שנייה שייספיקו לו על כל צרכיו לכל ימי חייו. ורק נתנו לו בערה שיקרא עשיר.

ואח"כ פשלא הספיק לו חזרו ונתנו לו וברש"י שם פירש דמשלו צריה ליתן וכ"ש בדאמתא מעלמא. הרי שתלמידיו נתנו לו.

והשק דינרין משמע שפא ג"כ עבור התלמידים שבביהמ"ד ופירש"י צריה ביאור. ואולי הבין רש"י שנתנו הדינרין על דעתו של ר"א.

כי אם נתנו עבור התלמידים הרי הם שלקהם לגמרי ויש לדחות: וע"ד שפתבתי שדהמע"ה הנה יושב ע"ג קרקע לפני עירא היארי. והקשה פבודו דאפשר שדהמע"ה הנה יושב ג"כ על פרים וכסותות ורק לאחר מות עירא ישב ע"ג קרקע.

הלא במקתבי כתבתי שם דבש"ס משמע שזה הנה לאח"מ ורמזתי שם לפירש"י דברש"י משמע להדיא שדוד הנה יושב ע"ג קרקע דבלא"ה מאי רבותא די"ל דלהכי ישב עירא על פרים לפי שגם דוד תלמידו ישב על פרים.

ודוד ישב ע"ג קרקע לפי שכולם ישבו ע"ג קרקע. ועכצ"ל שקהרבותא הוא שדהמע"ה ישב אח"מ ע"ג קרקע כמו שישב בחיי רבו.

כי הנה פבוד רבו תמיד לנגדו וכאלו הוא לומד לפניו. וזהו פירוש הש"ס לדעת רש"י שם וז"ב.

ומ"ש פבודו דלהכי הנה מכבד את עירא לפי שהיה בצנעא פדאיתא בכחנפות (דף ק"ד) וברמב"ם פ"ב מה"מ. הנה שם קאי רק לענין לכבד ת"ח דכפרהסגיא אסור לו לכבדו רק להטיל מרה ולנהוג ברמה פדאיתא התם.

אבל לא לענין לבזות א"ע נגדו ובפרט במקום שהוא בעצמו ג"כ ת"ח. ויהושפט לא מצינו שהשפיל א"ע רק שקראו רבי.

ונה אפשר שהיה אמת כי לא מצינו שיהושפט עסק הרבה בתורה כמו דהמע"ה. וכן מצינו שפלה אינו חולץ לפי שאינו לפי פבודו אף שאפשר שיעשה בצנעא.

אבל הטעם הוא משום דלבזות א"ע אסור לו אף בצנעא. וכעין זה פתבו הפוסקים דברב שמונתר למחול על פבודו מ"מ אסור לבזותו ע' סי' רמ"ב סל"ב.

ויש לחלק דבחליצה שיתפרסם אח"כ ע"י מה שיתירוה לשוק הני פפרהסגיא וכעין זה פתבו הפוסקים לענין מחלל שבת בפרהסגיא שצריה דוקא בפני עצמה וכתב המהרי"ק שורש ק"ס והובא בתב"ש סי' ב' סקכ"ז שאם מפורסם הדבר הוי פאלו עשה בפניהם אף שעשה בצנעא.

וכ"כ הש"ך ביו"ד סי' קנ"ז סק"ד לענין קידוש השם. אף א"כ גם ביהושפט נימא הדי דבדאי הנה מפורסם מנהגו הטוב.

וכן בדהמע"ה. וע"כ צ"ל דלענין פבוד לא שנייה סברא זו וכמוכן.

וניש להאריה בזה: וע"ד שפתי דלהכי כתב הבר"י שאם נוטל ש"כר אינו יוצא ידי קביעות לתורה משום שצריך שלא יעסוק בצרכי גופו. והקשה פבודו דהא פתי במכתבי הראשון שאם יתנו ש"כר לאחד שניית תפילין בודאי יוצא ידי מצות תפילין.

ובמצות תפילין הרי צריך פנונה ואסור בהיסח הדעת. הנה פנונתי דקביעות תורה לא דמי לשאר מצות.

פי שאר מצות אף למ"ד מצות צריכות פנונה מ"מ פשיש לו גם מטרה אחרת בזה אינו פוסל מעשה המצנה ושפיר יוצא בה. ואף דב"מ (דף ל') מיבעיא לן גבי לצורכו ולצורקה.

היינו רק בממון שאסור ליהנות מממון חבירו ושואל שלא מדעת גזלן. וגבי פרה והכשר דריש שם מקראי ע"ש.

אבל בעשיית המצנה ודאי יצא. וכאמרם הנוהג סלע שיקני' בני ה"ז צדיק גמור.

והפנונה פאלו עשה המצנה לשמה לגמרי ובזה י"ל דצדקה שאני וע' לשון רש"י שם בדבר זה ומחשבה זו וע' תוס' פסחים (דף ח'). אבל קביעת עתים לתורה עיקר המטרה בזה שיהי לו עת קבוע לפרוש לגמרי מן עסקי הגוף ולעסוק בתורה שהיא עסק הנשמה.

ומטרדתי אקצ"ר: סימן פב פבוד הרה"ג וכו' מו"ה מרדכי נ"י רב בק' זקראוויטש. ע"ד עיר אחת שהיו שם שני רבנים אחד לאשכנזים ואחד לספרדים.

ובאשר הרב דאשכנזים היה רצוי מאוד לאנשי העיר. לזה היו רוב שאלות וד"ת וגיטין של הספרדים ג"כ אצל הרב דאשכנזים.

גם פי הרב דספרדים היה מונע א"ע מכל שאלה שצ"ע ולא סיידר גט בלעדי הרב דאשכנזים. ועתה שחל"ח הרב דספרדים.

ובאשר בעיר אין כ"א פשני מאות בתים ומצב הפרנסה דחוק. לזאת הסכימו רוב הספרדים לקבל עליהם לרב את הרב דאשכנזים למען לא יצטרכו לפרנס שני רבנים ושלא יהיו שני פתות וצדדים בעיר אשר מתהנה מזה מריבות ולא יוכלו לתקן בעיר שום דבר טוב פי מה שזה בונה זה סותר.

וגם פי יוכל הרב האחד לחיות בריוח מעט. אבל יש שם אחיו של הרב הספרדי שהוא סוחר ודעתו היתה שיקבלו רב מיוחד לספרדים וכן דעת כל משפחתו שבעיר ועוד איזה אנשים באמרם שהרב ידרוש לפניהם חסידות.

אבל הרוב אומרים שמעולם לא היה פן שהרב שלהם ידרוש להם חסידות. ועוד פי מצב העיר דורש שיהי להם רק רב אחד.

והנה נתאספו ועשו כתב להרב דאשכנזים. ואחיו של הרב הקודם לא היה אז בביתו.

ויבואו ונדע לו את אשר נעשה בעיר עשה כתב רבנות עבור רב אחר והחל לאסוף חתימות עליו. אבל מעט היו אשר אתו.

וכאשר ראה שלא יוכל לקחת רב אחר. עשה כתב רבנות על עצמו שהוא יהיה להם לרב.

ואף שמקודם אמר שהוא אינו יכול להיות רב. בכ"ז אומר עתה שהוא יורש חזקת הרבנות.

ולע"ע יקח רב במקומו ולכשיפנה מעסקיו ילמוד מה שצריכה לרבנות ויהי לרב בעצמו. ורוב הספרדים טוענים שאין לו דין חזקה אחרי שכבר סילק א"ע מחזקה זו שאמר שאינו רוצה ואינו מוכשר לקח וצריכה רב אחר.

וכבר עשו פתב רבנות להרב דאשכנזים ונתנו לו וכבר התחיל הרב הלז באומנתו. ועוד כי הוא אינו ראוי לקח במדותיו שלפי דבריהם יש לו מדות מגוננות.

וגם מי יודע אם יוכל להגיע בלימודו למדרגת רבנות. וגם כי טובת העיר הוא שיהיה רק רב אחר.

ועל הפתב שלו חתומים קרוביו קצתם פסולים לו לעדות וקצתם פשרים לו לעדות. וגם יש שחתמו באונס מצד שקשורים עמו בעסקים והפקיד אותם.

וגם חתמו על הפתבים נערים שאין להם אשה ובנים ושום עסק. וכן חתמו על הפתב מאנשי הפתרים השייכים להעיר.

וחפץ כת"ר לדעת את דעתי בזה. והנה טרם שאבוא לגוף השאלה אבאר בע"ה מה שנלע"ד בגוף דיני ירושה בזה.

וממילא תתבאר השאלה שלפנינו. ובאשר עלי להשיב פעת פמה תשובות למעשה.

אשיב את הנלע"ד בזה בלי פלפולים: הנה הרשד"ם חי"ד ס"ס פ"ה והובא במג"א סימן נ"ג סקל"ג ובשם הע"מ פתבו שבמנינו הבא מפז התורה אין בהם דין ירושה. ואף שפירוש בספרא וספרי וברמב"ם פ"א מהל' מלכים ה"ז שכל המינויים שבישראל הם ירושה לבניו ויליף לה בספרי פ' שופטים מקרא דמקרב ישראל.

היינו רק מינויים של שררה דומיא דמלך וכה"ג. אבל מה שבא מפז התורה אין בזה דין ירושה וכדאיתא ביומא (דף ע"ב ע"ב) שפז תורה כל הרוצה ליטול יבוא ויטול.

והחזיק בדבריהם בח"ס הא"ח סימן י"ב י"ג. והנה לענ"ד דבריהם צ"ע טובא דמנ"ל לחלק במילתא דאורייתא דדרשינו בספרי כל שבקרב ישראל.

וגם נשיאות שבא"י דמצינו בכתובות (דף ק"ג) שהיא ירושה לבניו הני ג"כ רק מפז התורה כדאיתא בסנהדרין (דף ה') שהנשיא מזרעו של הלל אינו אלא מחוקק ללמוד תורה בפרים. ונראה שהע"מ הרגיש בזה שהרי כתב המג"א שם בשמו שרק מנשיאות הלל ואילך נהגו שתהא הנשיאות ירושה מפני שהיו מזרע דהמע"ה.

ואין ספר ע"מ ת"י. ובח"ס שם הביאו ביתר ביאור שנהגו זה שיהי לבית דוד פועין חק המלוכה.

ולענ"ד אינו מספיק דהיכן מצינו שתיקנו פה וכל כה"ג הו"ל לפרושי. ובפרט דבכתובות שם מיימי קרא על הא דרבי.

והו"ל לאתניי מקודם עיקר התקנה שתיקנו שהנשיאות? הא דינו כמלוכה לענין ירושה: והא דיומא שפז תורה כהפקר כל הרוצה ליטול יבוא ויטול הפנונה שם דכתר פהונה

ומלכות ישנם בירושלם ודאי לפי שכל אדם מישראל אם הוא רק ירא שמים הוא ראוי למלוכה וכדאיתא בהוריות (דף י"ג) שלזה חכם קודם למלך לענין פדיון לפי שכל ישראל ראויים למלכות.

ורק ירא שמים בעיניו כמ"ש הרמב"ם פ"א מה"מ. וכן כל פהו יכול להיות כה"ג. וכמו שהיה בבית שני כה"ג שאינו בני תורה כדאיתא ביומא (דף ט') וכן איתא בהוריות שם שאפשר שיהי כה"ג ע"ה. ולזה הם באים בירושלם בלי ספק. אבל חכמת התורה אין זה תלוי אם לא נתן לו ד' לב להבין. ורק קיי"ל יגעתי ומצאתי תאמין כדאיתא במגילה (דף ז').

ואיתא בברכות (דף ס"ג) שהתורה מתקיימת במי שמיית א"ע עליה ומקיא חלב אמו ע"ש. ולזה כל הרוצה ליטול יבוא ויטול שיעסוק הרבה בתורה וינקה לזה.

ואין הפוננה שם על המינוי הבא מפת התורה. רק על עצם החכמה בחכמת התורה. וכ"כ במאירי על יומא שכל הרוצה להתחכם בתורה יבוא ויטול ע"ש. וכל מי שהוא חכם הפל מכבדים אותו כמ"ש אין כבוד אלא תורה.

וכן מיייתי שם הש"ס עלה קרא דבי מלכים ימלכו. ועכ"פ אין שייך בתורה שתהא בירושלם.

ואדרבה אמרנו בנדריים (דף פ"א) שע"פ רוב בני ת"ח אינם ת"ח כדי שלא יאמרו שירושלם היא להם (וזה צריך ביאור מהא דאיתא בב"מ (דף פ"ה) שהתורה מחזרת על אכסניא שלה וע"ש בר"ן ואכמ"ל בזה) וביומא שם לא איירי כלל לענין המינויים שמפת התורה.

דאיך שייך במינוי על הציבור לומר שכל הרוצה יטול הלא זה תלוי בדעת הציבור כדאיתא בברכות (דף נ"ה): ומה שהביא הרשד"ם שם מדברי התה"ד בסימן כ"ח. לענ"ד אינה ראיה דהתה"ד פתב שם שאם אחד מחזיק ישיבה ועביד שררותא דמתא יוכל חכם אחר לקבוע ישיבה לסדר גיטין וקדושין.

כי התורה היא הפקר וכל הרוצה ליטול יבוא ויטול אבל פשקבלוהו הציבור עליהם למנהיג ודאי לא יוכל אחר לבוא במקומו. כי בלא הסכם הציבור בודאי אסור כמפורש בברכות (דף נ"ה) שאין ממנים פרנס אא"כ נמלכים בציבור.

והציבור ג"כ אין יכולים למנות עליהם אחר דזה הוי הורדה ופגם להראשון וקיי"ל מועלין בקודש ולא מורידין. וכעין הא דאיתא בחולין (דף ס') אין שני מלכים משתמשים בקטר אחד.

וכן איתא בברכות (דף כ"ח ע"א) גבי ר"ג וראב"ע שאם יהיו שנים אתי לקנאות זה בזה. ומזה קשה על המת"כ בב"ר פצ"ח שפירש שתקנו שר"י ור' לוי דרשו כל אחד בשבת אחד ע"ש.

וע' רישלמי רפ"ה דסוכה ובק"ע שם. וי"ל דהתנו מתחילה שאני ודוסק.

וכן קיי"ל ב'יומא' (דף י"ב) שאם איבער קרי לכה"ג ושימש אחר תחתיו כל דין כה"ג על השני רק אינו משמש משום איבה. אף שהרי הוכרחו למנותו בפעם שאיבער פסול בראשון.

ומכ"ש שלכתחילה אין ממנים שני לגרם איבה וקטטה. וכ"כ בשו"ת רד"כ בית י"ח שאם נתמנה אחד לרב אסור לאחר לנהוג שם רבנות ג"כ ע"ש.

וכעין זה איתא בסנהדרין (דף ה') שלא נתן רבי רשות לרב להתיר בכורות בשביל כבודו של רב"ח שנתן לו מקודם רשות על זה. הרי שאם יעשה עוד אחד שנה לו מיקרי זה פחיתות אכן לפי פירש"י שם יש לדחות: והא דאיתא בבבב"ב (דף כ"ח) שלא העבירו את ראב"ע משום דאין מורידין בקודש.

ומ"מ תיקנו שם שר"ג ידרוש שתי שבתות וראב"ע שבת אחת. ומשמע מזה שמינוי שני לא מיקרי הורדה.

נראה דשם לא הורידו את ר"ג לגמרי. רק לשעה בשביל שהשתרר ביותר על ר' יהושע. וכוננתם היתה שיפייס את ר"י וידע שצריך לכבד את גדולי הדור. ולכן פשנתרצה ר"י שישב לגדולתו.

רק בכ"ז לא הורידו את ראב"ע לגמרי. ולפי שראב"ע לא דרש עדיין רק שבת אחד.

לזה קבעו שנה ידרוש אחת וזה שמים. דבאופן זה יתא נראה פאלו לכתחילה נתמנה ראב"ע על אופן זה.

דבאמת הרגישו הפל שראב"ע מתמנה רק לפי שעה וכמ"ל. ודינו ככהן המשמש במקום הכה"ג כשאירע בו קרי.

שראשון חוזר לעבודתו. ומ"מ גם השני הני כה"ג משום שאין מורידין בקודש כדאיתא ב'יומא' (דף י"ב).

ורק שם אינו משמש ככה"ג משום איבה מפני שא"א לחלק ביניהם את העבודות המיוחדות לכה"ג כגון ביוה"כ. אבל בה"ד דר"ג שהיה אפשר לחלק ביניהם.

לא חששו לאיבה. ובזה מבואר הא דאיתא שם שאמרה אשת ראב"ע לו דלמא מעברין לך א"ל לישתמש אינש יומא חדא בכסא דמוקרא ונהדר ליתבר.

וקשה דהו"ל להשיב לה שאין מורידין בקודש כדאיתא שם עלה. ורש"י מיימי שם גירסא שפן השיב לה באמת.

וכתב רש"י דלא גרסינן לה. והוא תמוה.

ובתוס' רי"ח והרא"ש קיימו באמת גירסא זו אבל לפמש"ל א"ש לפי שהעברת ר"ג היתה רק בשביל כבוד ר"י. והנה מובן ממילא שההעברה הוא רק לשעה עד שיפייס את ר"י.

וכמו שאמר אה"כ ר"ע פלום עשינו אלא לכבודך. ולזה חששו שיעבירוהו ולא יחושו להא דאין מורידין לפי שניכר שנתמנה רק לשעה.

והוצרה ראב"ע להשיב לה לישתמש וכו' ונדחק זה לרש"י משום דלגירסא הישינה גרסי ודלמא עניש לה א"ל לישתמש וכו'. וזה קשה דהא פבר אמר הש"ס דלא מצי עניש ליה משום דהוי עשירי לעזרא.

וגם מה תשובה היא זו לישתמש. וכי מי זה האיש שיחפון בכבוד שעה אחת ושיענש אח"כ.

והא דכסא דמוקרא הוי רק שושבר הכוס אבל לא שיפסיד עי"ז כל אשר לו. לזה מחק רש"י גירסא זו.

ומ"מ בתר הכי לא הורידוהו משום דס"ל דאף פשמינוהו לשעה שיניף ג"כ אין מורידין וכמו גבי כה"ג פנ"ל [ובזה יש ליישב הא דאיתא שם גמירי מעלין בקודש וכו'. וקשה הא במנחות (דף צ"ט) יליף לה מקרא.

שוב ראיתי שפגליון הרגיש בזה. ולפמש"ל י"ל דמקרא ידעינן רק פשנתמנה לגמרי.

לזה איצטריך הלכתא דשיניף זה אף בנתמנה לשעה]. שוב ראיתי במהרש"א שם שכתב ג"כ הסבא שחששו שיעבירוהו בשביל שידעו שאם יתפיס ר"ג עם ר"י יחזירוהו לגדולתו ע"ש.

ועכ"פ לזה לא היתה הורדה מה שמינו גם את ר"ג. לפי שהורדת ר"ג לא היתה הורדה מוחלטת פנ"ל.

ועוי"ל לפי שהיה ר"ג מזרע דוד. לזה היה מותר למנות עמו את ר"ג וכעין מ"ש הראב"ד ספ"א מה' מלכים: והנה הרמ"א כתב ביו"ד ס"ס רמ"ה להדיא שאף אם קבלוהו הקהל עליהם לרב בכ"ז מותר לאחר להחזיק שם רבנות לכל דבר.

והוא שלא פדברינו למעלה. אבל דבריו תמוהים לענ"ד דהא מקורו שם מהתה"ד סימן ככ"ח ומהרי"ו סימן קנ"א.

ובתה"ד שם לא נזכר כלל שקבלו הקהל את הראשון לרב וש"ת מהרי"ו אינו ת"י אבל הובא בד"מ שם סי' רמ"ה ומפורש שם להיפך דרק אם החזיק בעצמו ברבנות ולא קבלוהו הקהל אזי מותר לאחר לנהוג שם ג"כ ברבנות.

ומבואר שאם מינו אותו הקהל אין רשות לאחר לנהוג רבנות שם. ועובדא דהמהרי"ו הוא אותו המעשה שבתה"ד שם ע"ש וכתב בפירושו שלא מינו הקהל את ר"א לראש ולא ביררו אחד מהם.

וכפל לשונו נראה שאף אם לא מינוהו מתחילה מ"מ עכשיו פשבא שם השני מהר"י מברונא הנה רשות להקהל לברור את ר"א. וממילא הי' אסור למהרי"ב לנהוג שם רבנות וכמש"ל שאסור להשתרר על הציבור נגד רצונם.

והנה במהרי"ו שהועתק שם בד"מ הביא ראיה מא"ז שכתב שאף אם יש ת"ח בעיר לא מצי לעכב על ת"ח אחר וקנאת סופרים תרבה חכמה. הרי שלא חילק בין אם קיבלו בני העיר עליהם את החכם הראשון או לא קיבלו בכל ענין לא מצו מעכבי.

אלמא ד'יש לת"ח השני חזקה כמו הראשון עכ"ד. הרי כתב מפנרש שאף אם קבלוהו מותר לאחר ליפנס בגבולו.

ונראה ש'לזה כתב הרמ"א פו לדינא. אבל הוא תמוה דא"כ יסתרו דברי המהרי"ו זא"ז בתכ"ד.

ובאמת גוף ראית המהרי"ו בזה מהא"ז קשה. דפשוטות לשון הא"ז משמע דאיירי ש'דרש שם ת"ח מכבר.

אבל לא בקיבלוהו. וכעין הנהי דסוגיא דפ"ב דב"ב דאיירי ש'דרו שם אבל לא שקיבלו עליהם בני העיר לקנות רק מהם או במלמד ש'למדו בנייהם רק אצלו.

ואהא מייתי הש"ס שם (דף כ"א) הא דקנאת סופרים ע"ש. ונלע"ד שפוננת מהרי"ו במ"ש שקבלוהו הקהל.

היינו ש'כשהתחיל להנהיג שם רבנות נתקבל עליהם ונתרצו בו וכאו אליו לשאול הוראות וד"ת ולסדר גו"ק. והו"א ש'זה הני פאילו מינוהו עליהם.

וכעין הא דאיתא בתוספתא דקדושין והובא להלכה באה"ע ס"ס כ"ט וח"מ סימן רכ"א שאם בא ולקח סתם אמרינו דמסתמא נתרצה כפי שהגיד לו מקנדם. לזה קמ"ל דמ"מ מותר לאחר להנהיג שם רבנות.

אבל אם מינו הקהל בפירוש את הראשון. או אח"כ פ'שפא השני ב'ירו בפירוש את הראשון.

נדאי שאסור להשני להנהיג רבנות שם וכמ"ש המהרי"ו בתחילת דבריו שם. פו נראה ברור בפוננת המהרי"ו.

ונראה שגם הרמ"א ש'כתב שקבלוהו הקהל פוננתו פנ"ל. דהא בעצמו הביא בד"מ דברי המהרי"ו שאם מינוהו הקהל אסור להשני ליפנס בגבולו.

ומ"ש הרמ"א שם שנוטל פ'רס מהם. נראה שאין פוננתו ש'כירות קביעה פ'נהוג אצלינו. רק פוננתו לתשלום הנהוג בעד סידור גו"ק וכדומה. פי בהכי איירי בתה"ד שם יעו"ש והובא בד"מ שם.

וידוע ש'הרמ"א מייתי רק ממקור הדינים ש'ביא בד"מ ומ"ש הרמ"א ס"ס רמ"ה שאם קבלו הקהל עליהם אסור לשום גדול להשתרר עליו ולהורידו. י"ל דרק להורידו אסור אבל להנהיג שם ברבנות ש'פיר שרי וכמ"ל.

דכינו שלא קיבלוהו בפירוש לא מיקרי זה הורדה מה שאחר מנהיג ג"כ וכמוכ'ן. אבל דין זה פ'ר כתב שם הרמ"א מקנדם.

והכא הפוננה שקבלוהו הקהל בפירוש עליהם. וכ"ה להדיא בריב"ש סימן רע"א ש'הוא מקור דין זה.

וצריך להבין סדר דברי הרמ"א בהעמקת דברי הריב"ש ואכמ"ל בזה. פי אין זה נוגע לנ"ד: עכ"פ נתברר שאין ראיה מדברי התה"ד להרשד"ם.

וקם דינא שיש דין ירושה אף במינוי הבא מפח התורה אם נתמנה בפירושו. וכ"כ להדיא הריב"ש סימן רע"א והובא להלכה ברמ"א סימן רמ"ה דאף במינוי הבא מפח התורה שינה דין זה.

והח"ס נשם הרגיש בזה ונדחק לומר הטעם לפי שאז נהגו שהרבנים היו נוהגים שררה גם בשאר צרכי העיר. ולענ"ד ז"א דהרי מקור הרמ"א הוא מהריב"ש סי' רע"א.

ונשם איירי רק לענין הרבצת תורה וסידור גו"ק ונחליצות יעו"ש: והח"ס נשם הביא ראיה מהא דאימתא במדרש פרשת פנחס שמרע"ה חשב שפניו יירשו גזולתו. ובנדאי היו ראויים לקב.

ובכ"ז א"ל הקב"ה שיהושע שרת אותו סידר הספסלים ופרס המתצלאות ונוצר תאנה יאכל פניה. הרי שפנוגע לתוה"ק אין שינה דין ירושה.

ולענ"ד אדרבה מזה עצמו ראיה שיש דין ירושה שלזה הנה מרע"ה סבור שפניו יירשו גזולתו ועו"ק על הח"ס דהא משה נקרא מלך פדאימתא בזבחים (נ"ף ק"ב). ובמלוכה מודה הח"ס שיש בה דין ירושה.

ועכצ"ל שפניו היו ממלאים מקומו ביראת חטא. דאלת"ה הו"ל להקב"ה להשיבו זה. וגם מרע"ה לא הנה טועה בזה. ונראה דכיון ששימש יהושע את ישראל בתי מרע"ה לזה אין דוחים אותו ואין שינה ללמוד מזה לעלמא.

פי ע"פ הדיבור שאני. ובפרט פי מקרא מפורש שהמלוכה היא ירושה לבניו אחריו. ולהלן יבואר עוד בע"ה בזה עכ"פ נראה ברור שגם המינוי שע"פ פח התורה יש לו ג"כ דין ירושה: וירושא זה אינו דוקא לבנים רק לכל הראוי לירשו וכמפורש בתוספתא פ"ב דשקלים וברמב"ם פ"א מה' מלכים שכל הקודם לנחלה קודם לירושא זו.

ובתוספתא שם מפורש דגם אח בכלל זה. וצ"ל דאע"ג דבקרא לא פתיב רק בניו. מ"מ כיון דאתינן עלה משום ירושה. א"כ יש בה פל דין ירושה.

ואפשר ילפינן לה מקרא ובניו אחריו. דאח מיקרי אחר פדאימתא בקדושין (נ"ז ע"ב) וע' תוס' שם (נ"ף י"ג ע"ב) ד"ה חדא, ובנ"ד י"ל דלגבי בן מיקרי אח אחריו.

אף קשה לחדש דרשה מדעתינו. ואם יש לו בנים והם אינם ראויים לזה כגון שאינו ממלא מקומו ביראת חטא וכדומה.

לכאורה נראה דבטלה בזה דין ירושה מהאח ואף דמצינו גבי בנים שאם הבכור אינו ראוי ניתנה הנשיאות להשני וכדמוכח בכחנפות (נ"ף ק"ג). הנינו רק בבנים שירושתם שנה.

אבל לא לאח וכדומה וכ"נ להוכיח ממ"ש בתו"כ פרשת שמני פ"א ע"פ ובנים לא היו להם. שאילו הנה לנדב ואביהוא בנים היו הם ממלאים מקומם ולא אלעזר ואיתמר ודריש לה ע"פ בניו הנותרים ע"ש.

וְקָשָׁה דְּהָא אֶפְשָׁר שֶׁהִי לָהֶם בְּנִים רַק הָיוּ בְּעָלֵי מוֹמִים וְכַדוּמָה שְׁלֵא הָיוּ רְאוּיִם לְמַלְא
מְקוּמָם וְלָזָה יִרְשׁוּ אֶלְעָזָר וְאִיתְמַר. וְעַכְצָ"ל שְׁאִילוּ הִנֵּה לָהֶם בְּנִים בְּטָלָה הִירְוֶשָׁה מְאָחִיו.
וְלְכַאוּרָה קָשָׁה דְּשָׁם אִם לֹא הִי לָהֶם בְּנִים הֲלֹא הָאֵב הוּא יוֹרֵשׁ כְּדִקְיִ"ל בְּב"ב (דָּף קט"ו)
דְּהָאָב קוּדָם לְכָל יוֹצְאֵי יְרִיכּוֹ. וְא"כ אֶהְרֹן יוֹרֵשׁ אוֹתָם.

וְעַכְצָ"ל דְּכִינּוֹן שְׁאֶהְרֹן הִנֵּה כַה"ג וְלֹא שְׁיִיכָא בֵּיה יִרְוֶשֶׁת סְגוּן פְּהוּנָה וְכַדְאִיתָא בְּמִדְרָשׁ פ'
אֲחֵרֵי פ"כ שְׁנָדָב וְאָבִיהוּא הָיוּ סְגִנֵי פְּהוּנָה. וְע' זְבָחִים (דָּף ק"ב) וְרִשְׁ"י שָׁם.
לָזָה חֲזָרָה הִירְוֶשָׁה לְאַחֵיהֶם אֶלְעָזָר וְאִיתְמַר הָרִי שְׁאֵם הַיּוֹרֵשׁ אֵינּוּ רְאוּי. יוֹרֵשׁ אוֹתוֹ
הֲרֵאוּי לְנַחֲלָה אֲחֵרִיו.

אָף ז"א דְּשִׁאֲנֵי הֶתֶם שְׁלֵא הָיוּ אֲחֵרִים שְׁיַעֲשׂוּ אוֹתָם לְסְגִנֵי פְּהוּנָה. וְיֵשׁ לְדוֹן בְּזָה עוֹד מְהָא
דְּב"ק (דָּף ק"ט) שְׁאֵם גִּדְרָה הַנָּאָה מְנַכְסֵי אָבִיו יִטְלוּ בְּנָיו אוֹ אֲחֵיו.

הָרִי שְׁפִינּוֹן שְׁנִסְתַּלַּק מְנַכְסִים הִלְלוּ. וְנִרְשָׁם הֲרֵאוּיִם לִירְוֶשָׁה אֲחֵרִיו.
וְע"ש בְּשֵׁטֶם"ק וּבְתוּי"ט בְּזָה. וְיֵשׁ לְדוֹן בְּזָה מְהָא דְקִי"ל בְּח"מ סִימָן רפ"ג שְׁמוּמַר אֵינּוּ
יוֹרֵשׁ.

וְאֵין יוֹרְשִׁים אוֹתוֹ יוֹרְשִׁיו רַק יוֹרְשֵׁי הַמּוֹרִישׁ דְּהָנִי פְּאֵלוּ מֵת. וְאִם הוּא קָטָן שְׁאֵין שְׁיִיךְ
לְקַנּוֹס אוֹתוֹ.

אֲזִי שְׁיִיכַת הִירְוֶשָׁה לִיּוֹרְשִׁיו ע"ש. וּלפ"ז י"ל דְּבנ"ד אִם אֵין הַבְּנִים רְאוּיִם לִירֵשׁ אֵת
מִינּוּיּוֹ יוֹרֵשׁ אֲחֵיו תַּחְתּוּיּוֹ: וְאִם מְחַל הַיּוֹרֵשׁ עַל זְכוּתוֹ נִרְאָה דְלֹא מְהִיבֵי מְחִילָה דְּהָא אֵין
בְּזָה זְכוּת מְמוֹן וְשֶׁעֲבוּד שְׁיִיכָא שְׁיִיךְ בְּזָה מְחִילָה.

וְאָף אִם מְקַבֵּל פָּרְס. בְּכ"ז עֵיקַר הִירְוֶשָׁה הוּא עַל הַמִּינּוּי וְלֹא עַל הַפָּרְס.
רַק שֶׁהַתּוֹרָה הִטִּילָה מְצָנָה עַל הַמְּמַנִּים שְׁיִמְנוּ בְּמִקּוּמוֹ אֵת בְּנוֹ דְּהָא מִינּוּי צָרִיךְ אָף הַיּוֹרֵשׁ
פְּדֵאִיתָא רִישׁ ר"ה. וְכ"נ בְּפִתּוּב בְּכַמָּה דְּוֹכְתֵי.

וְגַם דְּהָא קִי"ל בְּכַתּוּבּוֹת (דָּף פ"ג) שְׁנַחֲלָה הַבָּאָה לְאָדָם לֹא יוּכַל לְהַסְתַּלַּק מִמֶּנָּה. וְאָף
שְׁיֵשׁ לְדוֹן שְׁאֵינּוּ רַק עֲגִינָן פְּבוּד.

וְשִׁפִּיר יוּכַל לְמַחֲוֹל עַל פְּבוּדוֹ בְּזָה. אָף פִּינּוֹן שְׁיֵשׁ בְּזָה דִּינֵי יִרְוֶשָׁה וְכֵן נִקְרָא בְּש"ס הוֹרְיוֹת
(דָּף י"א ע"ב) בְּלִשׁוֹן יִרְוֶשָׁה.

קָשָׁה לְדוֹן בְּזָה שְׁיִוְעִיל מְחִילָה בְּפָה. וְגַם דְּנִרְאָה שְׁזָה מִשׁוּם פְּבוּדוֹ שְׁל הַמּוֹרִישׁ דְּהָא
חֲזִינּוּ שְׁזָה תְלוּי בְּדַעַת הַמּוֹרִישׁ פְּדֵאִיתָא בְּמִנְחוֹת (דָּף, ק"ט ע"ב) שְׁשִׁמְעוֹן הַצְּדִיק אָמַר
חֲזִינּוּ בְנֵי יִשְׁמֵשׁ תַּחְתּוּי.

וּמִשְׁמַע שָׁם שְׁהָיוּ שְׁנִיחָם רְאוּיִם רַק חֲזִינּוּ הִנֵּה חֲכָם יוֹתֵר ע"ש בְּרִשְׁ"י. וְכֵן בְּדַהֲמַע"ה
הַתְּאֲמָצוּ לְפַעוּל אֶצְלוֹ שְׁיִמְלִיךְ אֶחָד מֵהֶם.

הָרִי שְׁתְלוּי בְּדַעַת הָאֵב וְכִדִּין נַחֲלָה. אָכֵן אִם פְּכָר מִינּוּ אֲחֵר בְּמִקּוּמוֹ בְּשִׁבִיל שֶׁהַיּוֹרֵשׁ לֹא
רָצָה לְהַתְּמַנּוֹת.

פְּשׁוּט שְׁאָבָד זְכוּתוֹ דְּהָא קִי"ל אֵין מוֹרִידִין בְּקוּדָשׁ. וְגַם פִּי פְּכָר זָכָה הַשְּׁנֵי בְּזָה.

וּכְמוֹ שֶׁמִּצִּינוּ גַּבֵּי חוּגֵינוּ וְשִׁמְעֵי בְּמַנְחוֹת שָׁם שְׂלֵא הִיָּה יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ אֶת"פ כְּשֶׁכָּבַר מְסֵר הַכְּהֻנָּה לְאַחֵינוּ. אַף שֶׁמִּדִּינָא הִיָּתָה שְׂלֵו שְׁאָבִיו צָנָה שֶׁהוּא יִכְהֵן תַּחֲתָיו כְּנ"ל: וְאִם נִשְׁאַר בֶּן קָטָן כְּתֵב הַרְמַב"ם פ"א מ"ה מְלָכִים שֶׁמִּשְׁמְרִין לוֹ אֶת הַמְּלוּכָה וְיִלְיָף לָהּ מִיּוֹאֵשׁ.

וְלְכַאוּרָה י"ל שֶׁזֶה שִׁינְיָה רַק בְּמְלוּכָה כְּדֵי שְׂלֵא יִרְבֶּה מַחְלֻקַּת בֵּיִשְׂרָאֵל ע"י שֶׁכ"א יִחַפְּזֵן לְמַלְוָה. אָבֵל לֹא בִּשְׁאָר מִיְּנוּיִים וּבִלֵּא"ה כְּבָר הִקְשִׁוּ הַמְּפָרְשִׁים דְּשִׁאֲנֵי הֵתָם שְׂלֵא הִיָּה מְזַרְע דֵּהמַע"ה רַק יוֹאֵשׁ.

וּצ"ל דמ"מ מוֹכִיחַ הַרְמַב"ם דְּאֵי נִימָא דְקָטָן הָוֵי כְּאֵילוֹ אֵינוֹ. א"כ הֵיוּ צְרִיכִים לְמַנּוֹת אַחֵר אַף שֶׁאֵינוֹ מְזַרְע דֵּהמַע"ה.

וְשׁוֹב לֹא הֵיוּ מוֹרִידִים אֵינְתוֹ וְנִרְאֶה דְאֵף אֵי נִימָא שֶׁזֶה שִׁינְיָה אַף בְּכָל הַמִּיְנוּיִים. הִיָּינוּ רַק בְּקָטָן שֶׁהוּא אָנוֹס בְּדָבָר בְּמָה שֶׁאֵינוֹ רְאוּי עֲדִינָן לְהַתְּמַנּוֹת.

וְגַם זֶה דוֹקָא כְּשֶׁרוֹאִים בּוֹ שֶׁכְּשִׁיגְדֵל יֵהָא רְאוּי לְהַתְּמַנּוֹת שֶׁיֵּהִי יִרְא חֲטָא וְחֲכָם וְכֵן יִתַּר הַדְּבָרִים הַדְּרוּשִׁים לְהַתְּמַנּוֹת הַזֹּאת. אָבֵל אִם רוֹאִים בּוֹ שֶׁקְרוֹב הַדְּבָר שְׂלֵא יֵהָא רְאוּי לְקָה.

וְדֵאֵי אֵין מְמַתִּינִים לוֹ עַל הַסְּפָק. וּמכ"ש כְּשֶׁהוּא גְדוֹל וְלֹא לְמַד עֲדִינָן כְּפִי הַרְאוּי רַק אוֹמֵר שֶׁעֲכָשְׁוֹ יִלְמֹד וְיִכְשִׁיר א"ע לְזֶה.

כְּוֹדֵאֵי אֵין מְמַתִּינִין לוֹ. דְּאֵיהוּ דְאֶפְסִיד אֲנַפְשִׁיהָ שְׂלֵא הִכִּין א"ע לְזֶה עַד כַּהֵּן.

וְזֶה דוֹמָה לְדִין רִשְׁעָה בַח"מ סִימָן רפ"ג שֶׁאִם הוּא קָטָן מִשְׁמְרִין הִירְוֶשָׁה עַד שִׁיגְדֵל אוֹלַי יִחַזֵּר אֲזֵי בְּתִשׁוּבָה. וְאִם הוּא גְדוֹל מְעַבִּירִין אוֹתוֹ מִיְּרֻשָׁתוֹ תִּיכְף.

וְרַק י"א שֶׁם שֶׁמִּנְיַחִין הִירְוֶשָׁה בַב"ד ע"ש. וְהַעֲיָקָר לְהַלְכָה מְבוֹאָר בְּפוֹסְקִים שֶׁם כַּמִּש"ל. וְדֵאֵי תֵא שֶׁם שֶׁקָטָן יוֹרְשִׁים אוֹתוֹ יוֹרְשִׁיו. נִרְאֶה דֵּהִיָּינוּ כְּשֶׁלֹּא חֲזַר בְּתִשׁוּבָה כְּשִׁיגְדֵל.

אֲזֵי יוֹרְשִׁים יוֹרְשִׁיו. דְּכִינּוֹן שֶׁהִיָּה קָטָן בְּשַׁעַת גְּפִילַת הִירְוֶשָׁה לֹא הָוֵי כְּאֵילוֹ מֵת אֲזֵי.

רַק כְּאֵילוֹ מֵת עֲכָשְׁוֹ וְאִכְמ"ל בְּזֶה. וְעכ"פ נ' בְּרוּר שֶׁאֵין מְמַתִּינִין לְגְדוֹל.

וְכַעֲיֵן זֶה קִי"ל בַב"מ (דָּף ל"ט) דְאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס לְדִקְנֵנִי לֹא מוֹקְמִינָן. וּבְכַרְט מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁיִּלְמֹד כְּשִׁיפְנָה מְעַסְקִיו.

וְדֵאֵי שֶׁאֵין הַצְּיָבוּר מְחַוֵּבִים לְהַמְתִּין עָלָיו. וְכָבַר נְאֻמָּר אֵל תֹּאמֵר לְכַשְׁאֶפְנָה אֲשַׁנָּה: וְהִנֵּה בְּהוֹרִיּוֹת (דָּף י"א) אֵי תֵא שֶׁמְלָךְ בֶּן מְלָךְ א"צ מְשִׁיחָה לְפִי שֶׁהִיא יְרוּשָׁה לְבָנָיו.

וּמִפְּנֵי מַה מְשַׁחֵו אֶת שְׂלֵמָה מִפְּנֵי מַחְלֻקְתוֹ שֶׁל אֲדוֹנָהּ. וְאֵת יוֹאֵשׁ מִפְּנֵי מַחְלֻקְתָּהּ שֶׁל עֲתִלְיָה וְיֵהוּא מִפְּנֵי מַחְלֻקַּת יוֹרָם.

וְיֵהוּא חֲזוּ מִפְּנֵי שֶׁהִיָּה יְהוֹיָקִים גְדוֹל מִפְּנֵי שְׁתֵּי שָׁנִים. וּפְרִיָּה הַש"ס וּמְנַלָּן דְּכִי אֵיכָא מַחְלֻקַּת בְּעֵי מְשִׁיחָה וְלֹאוּ כָּל דְּבַעֲי מְלָכָא מוֹרִית מְלֻכּוּתָא לְבָנֵיהָ אר"פ א"ק הוּא וּבָנָיו בְּקָרֵב יִשְׂרָאֵל בְּזִמְן שֶׁשְׂלוֹם בֵּיִשְׂרָאֵל קָרִינָא בֵּיהָ הוּא וּבָנָיו וְאֶפְּלוּ בְּלֵא מְשִׁיחָה וְלְכַאוּר' קֶשֶׁה דְּהָא קָרָא דְּבַקְרֵב יִשְׂרָאֵל דְּרִשְׁנָן לִיהָ בְּסִפְרֵי לְרַבּוֹת כָּל הַמִּיְנוּיִין שֶׁבֵּיִשְׂרָאֵל וּצ"ל דְּדַרְשִׁישׁ מִיָּנָה גַּם דְּרִשָּׁה זוֹ מְדַסְמִיָּה לְהוּא וּבָנָיו.

והו"ל למיכתב למען יאריף ימים על ממלכתו בקרב ישראל הוא ובניו. פיון דקאי על המינוי.

ואי נימא דאתי רק לדרש זה דשלום בישראל. הוי סגי למיכתב ובניו בישראל. וכעין דדרשינו ביבמות (דף ק"ב) בישראל עד שיהא אביו ואמו מישראל וע' בתוס' שם. ובהלכות לויים שלי הארכת בזה בס"ד.

וה"ה ה"ה משמעות בישראל שיהא שלום בכל ישראל ואיצטריך בקרב לרבות כל המינויים] ולפ"ז מבואר דהיכא דאיכא מחלוקת לא שייכא דין ירושה. דהא מקודם קאמר התם הש"ס דלהכי לא בעי בן מלך משיחה מפני שירושה היא.

וגם הא דריש להדיא דהיכא שאין שלום בישראל ליכא דין דהוא ובניו. וזה תמוה לכאורה.

דממ"נ אם כל ישראל מסכימים להמליך את בנו. א"כ א"צ לזה דין ירושה.

דבלא"ה ממליכים אותו. ואם יש חילוקי דיעות בזה.

א"כ שוב אין פאן דין ירושה וא"ל דנ"מ לעגנו משיחה דבן מלך שאם פולם מסכימים א"צ משיחה. דז"א דתיקשי מה נ"מ בדין ירושה לעגנו שאר מינויים.

ולא מסתבר כלל דהנ"מ יהיה רק בשנים שהם שנים במעלה וגם דהרי בכל הפוסקים מפניך להיפוך: והנלע"ד בזה דהא איתא בכתובות (דף ק"ג) ובהוריות (דף י"א) דבעינו שיהא ממלא מקום אביו ביראת חטא עכ"פ.

ובנדאי צריך ג"כ שיהפם בחקמת התורה כפי הראוי למינוי זה. דנדאי אין שייך שימנו לרב ומורה את איש שאינו בקי בפוסקים.

נאף שהוא ירא חטא אחד בדור. וכן לא ימנו למלך את מי שאינו יודע טכסיסי מלוכה ואינו חכם להנהיג המלוכה.

ואינו עלול להתלמד ולהרגיל א"ע בזה. וכן למנונה על האוצר או על גופת צדקה וכדומה לא ימנו איש שאינו יודע חקמת החשבון ואינו יודע לכתוב.

וכדומה כל אחד לפי מינויו צריך להיות ראוי לכך. וכן במדותיו צריך להיות נוח לבריות ולא יהי חרש או עור ועוד פאלה שלא יוכל להנהיג העגנו פראוי בשביל זה.

והש"ס והרמב"ם נקטו רק יראת חטא שזה צריך בכל המינויים שבישראל. אבל פשוט שצריך להיות ראוי לאותו המינוי שרוצה להתמנות.

ודאייתא בסוף הוריות שכל ישראל ראויים למלך. הפוננה אותם שהם בני דעת ויכולים להתלמד טכסיסי מלכות: ועפ"ז נראה ליישב הא דאיתא בהוריות (דף י"ג ע"ב) שר"מ ור"נ אמרו שפשיבררו שרשב"ג אינו בקי בעוקצין יורידוהו מנשיאותו משום דדרשינו מי ימלל גבורות ד' מי שיכול לספר כל תהלתו.

וקשה דהא אף לכתחילה קי"ל בכתובות (דף ק"ג) שמימניו בנו אף שאינו ממלא מקום אביו בחקמה. רק ביראת חטא לחוד.

ומכ"ש פֿשְׁפֿכֿר מִינוּהוּ שְׁאִין מוֹרִידִין בְּקוֹדֶשׁ אֶף פֿשְׁנִמְצָא גְדוֹל מִמֶּנּוּ וכמ"ש הַרִיב"ש
סִימָן רע"א ובשו"ע ס"ס רמ"ה. וְרִשְׁבֿ"ג נִתְמַנֶּה בְּמָקוֹם אָבִיו ר"ג.

ועכצ"ל כמש"ל דְּכִינּוֹן שְׁהַנְּשִׂיא צָרִיף שְׂיָהָא רֵאשׁ יְשִׁיבָה לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּרַבִּים כְּדֵאִתָּא
בְּסִנְהֶדְרִין (דף ה'). לְזַהּ בַּע"כ צָרִיף שְׂיָהָא חָכֵם וּבָקִי בְּכָל מְקַצְוֵת הַתּוֹרָה.

רק א"צ שְׂיָהָא מְמַלָּא מְקוֹם אָבִיו לְגַמְרֵי בְּתַרִּיפוֹת. וְלְזַהּ חֲשָׁבוּ ר"מ ור"נ שְׁפֿשְׁיָבֿרְרוּ
שְׁרִשְׁבֿ"ג אִינוּ בָּקִי בְּעוֹקְצִין יַעֲבִירוּהוּ מְנַשְׂיָאוֹתוֹ.

וְרֵאִיתִי בְּבֶאֱר שְׁבַע בְּהוֹרִיּוֹת (דף י"ג) שְׂהַקְשָׁה הָא מְשַׁמַּע שְׁהַנְּשִׂיא הוּא הָיָה גַם רֵאשׁ
יְשִׁיבָה. וְלָמָּה אָמַר רַבִּי בְּכַתְּוֹבוֹת (דף ק"ג) שר"ג בְּנוּ נְשִׂיא וְרַחֲב"ח יֹשֵׁב בְּרֵאשׁ וּפִירֵשׁ"י
רֵאשׁ הַיְשִׁיבָה.

וְתִרְצֵן דְּלִפִּי שר"ג לֹא הָיָה מְמַלָּא מְקוֹמוֹ בְּחֻקְמָה כְּדֵאִתָּא הָתָם. לְזַהּ מִיָּנָה אֶת רַחֲב"ח
לְרֵאשׁ יְשִׁיבָה.

ולענ"ד ז"א דְּבִש"ס סִנְהֶדְרִין (דף ה') מְשַׁמַּע שְׁעֵיקָר הַנְּשִׂאוֹת הִיָּתָה לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּרַבִּים.
וְאִיף אֶפְשָׁר שְׂיִמְסוֹר הַדְּבָר לְאַחֵר.

וְעוֹד דְּהָא מְשַׁמַּע שָׁם שר"ש בְּנוּ הָיָה מְמַלָּא מְקוֹמוֹ בְּתוֹרָה וּא"כ לָמָּה לֹא מִיָּנָה אֶת ר"ש
בְּנוּ לְרֵאשׁ יְשִׁיבָה. אָבָל בְּאַמַּת נִרְאָה דָּאָף שְׁהַנְּשִׂיא הָיָה מְלַמֵּד תּוֹרָה בְּרַבִּים.

בכ"ז הָיָה גַם רֵאשׁ יְשִׁיבָה כִּי הַנְּשִׂיא הָיָה טְרוּד כַּמָּה פְּעָמִים בְּמִילֵי דְצִיבּוֹרָא. וְכֵדֵאִתָּא
בְּחֻלּוּין (דף מ"ט ע"א) וּבְרַכּוֹת (דף נ"ז ע"א) אֲשֶׁר בְּזִמְן הָאֲמוֹרָאִים הָיוּ רֵאשֵׁי כְּלָה לְבַד
הָרֵאשׁ יְשִׁיבָה וּבְרִש"י שָׁם נִתְבָּאֵר הַחִילּוּק בֵּינֵיהֶם וַע"ב (דף כ"ב ע"א).

וְכֵן מְצִינוּ שְׁהָיוּ רֵאשֵׁי יְשִׁיבוֹת לְבַד הַנְּשִׂיא כְּמוֹ ר"ע שְׁהִי לּוֹ כַּמָּה תַלְמִידִים וְכֵן ר"מ
וּר"י ע' קְדוּשֵׁין (דף נ"ב ע"ב) וְכֵן ר"א ור' הוֹשֵׁעַ. וְנִרְאָה שְׁהַנְּשִׂיא הָיָה רֵאשׁ לְהַיְשִׁיבָה
הַפּוֹלְלֵת לְכָל גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל שְׁבֵא"י.

וְכָל גְּדוֹל הִיָּתָה לוֹ יְשִׁיבָה לְעַצְמוֹ מִתַּלְמִידָיו. וּאֲכַמ"ל בְּזַהּ.

עכ"פ וְדֵאִי שר"ג בְּנוּ שָׁל רַבִּי הָיָה ג"כ מְלַמֵּד תּוֹרָה בְּרַבִּים. וּלְפָה"נ הָיָה ר"ג יוֹשֵׁב בְּרֵאשׁ
הַיְשִׁיבָה בְּחַיֵּי רַבִּי.

וְעַתָּה כְּשִׁמְיָנָהוּ נְשִׂיא מִיָּנָה אֶת רַחֲב"ח שְׂיָשֵׁב בְּרֵאשׁ וְלִבְנוֹ ר"ש הָיָה זֶה פְּחִיתוֹת. וּבְזַהּ
מִיּוֹשֵׁב לְשׁוֹן יֹשֵׁב בְּרֵאשׁ וְלֹא אָמַר שְׂיָהָא רִישׁ מְתִיבָתָא.

אָבָל הַפּוֹנוּגָה שְׂרֵאשׁ יְשִׁיבָה הָיָה הַנְּשִׂיא. רַק הַשְּׁנֵי הָיָה יוֹשֵׁב בְּרֵאשׁ הַיְשִׁיבָה.

ועפ"ז מְבִוָּאֵר ג"כ הָא דֵּאִתָּא בְּפִסְחִים (דף ס"ו) שְׁבַנְיָ בְּתוֹרָה מְסֵרוּ אֶת הַנְּשִׂאוֹת לְהַלְלֵי
בְּשִׁבִיל שְׂיַדַּע מַה שְׁנַעֲלֵם מֵהֶם. וְהִיָּנּוּ כַּמְש"ל שְׁהַנְּשִׂיא צָרִיף שְׂיָהָא בָּקִי בְּהַלְכוֹת וּבְכ"ז
חֲשִׁיב לָהּ בְּסוּף הוֹרִיּוֹת עֲנֻגָה מֵהֶם בְּשִׁבִיל שְׁהֵם בְּעַצְמָם עָשׂוּ כֵן וְלֹא הִמְתִּינוּ עַד שְׂיִדְרוֹןֵשׁ
הַצִּיבּוֹר אֶת זֹאת.

וְעוֹד דְּכִינּוֹן שְׁלֵמְדוֹ דִּין זֶה מֵהַלְלֵי שׁוּב הָיוּ יְכוֹלִים לְהַנְּשִׂאֵר בְּנְשִׂאוֹתָם. (וּפְשׁוּט שְׁזַהּ שְׂיָיָד
רַק בְּנְשִׂאוֹת שְׁבִימֵי חו"ל).

אָבֵל בּוֹזֵה"ז לְעַנְנֵי רַבָּנוֹת סָגִי כְּשֶׁלְמַד פּוֹסְקִים וַיּוֹדַע לְהוֹרוֹת כְּהִלְכָהּ. כִּי רֹב הַרְבָּנִים בּוֹזֵה"ז אֵינָם בְּקִיָּאִים בְּכָל חֻלְקֵי הַש"ע וּבִש"ס]: וּלפ"ז נִרְאֶה דְהִיכָא שְׁהֵבֵן הַיּוֹרֵשׁ אֶת מִינּוּי אָבִיו מִן סִפּוֹ שֶׁהוּא רְאוּי לְמִינּוּי זֶה.

אֲזִי אָסוּר לְמָנוֹת אַחַר. אַכֵּן אִם יֵשׁ חִלּוּקֵי דִיעוֹת בְּזֶה.

וַיֵּשׁ רַבִּים שְׂאוּמְרִים שְׂאִינוּ רְאוּי לְכַף מִצַּד מְדוּתוֹ וְכדוּמָה. אֲזִי אֲזַלִּינָן בְּתַר רֹב דִּיעוֹת בְּזֶה.

וְהַצִּיבּוֹר הֵם בְּזֶה כְּדִינֵינִים. וְצָרִיכִים לְהַגִּיד דַּעְתָּם לְשֵׁם שָׁמַיִם כְּמִבְּנָאָר בְּתוֹשֵׁבַת מִינּוּי וְהוּבָא לְהִלְכָהּ בַח"מ ס' קס"ג.

וְאִם יֵשׁ אֲנָשִׁים בֵּין הַצִּיבּוֹר שְׂיָדוּעַ שְׂאִינָם מְבִינִים לְהַעֲרִיף עַנְנֵי כְּזֶה וְאוּמְרִים רַק כְּפִי הָעוֹלָה עַל לָבָם כְּכַר בְּאַרְתִּי בַס"ד בְּחִיבּוּרֵי ח"א ס' ל"ה שְׂאִין לְצַרְף דַּעְתָּם. וְהַדְרָף הַיּוֹמֵר נְכוּנָה בְּעַנְנֵי כְּזֶה לְהַבִּיאַי אֵינָה רַבָּנִים מְעַיְיָרוֹת אַחֲרוֹת וְהֵם יִשְׁקְלוּ הַדְּבָר בְּמֵאזְנֵי שְׁכֵלָם כְּרְאוּי בְּצִירוּף דַּעַת אֵינָה ת"ח וְיִרְאִי ד' מִיּוֹשְׁבֵי הָעִיר שְׂיָדְעוּ שְׂמַגִּידִים לַש"ש בְּלִי שׁוּם כְּוֹנָה צַדִּיקִית.

וְלִזְנֵה קִי"ל שְׂאִם יֵשׁ מִחֻלּוּקַת עַל הַיּוֹרֵשׁ וְהִינּוּ שְׂיֵשׁ אוּמְרִים שְׂאִינוּ רְאוּי לְכַף. אֲזִי אַף שְׂמַתְקַבֵּל ע"י הַכְרַעַת דַּעַת הָרֹב אוֹ ע"י הַכְרַעַת ב"ד אוֹ ע"פ נְבִיא בְּזִמְן הַבֵּית.

בכ"ז צָרִיף מְשִׁיחָה. לְפִי דְהָיִי כְּמִינּוּי חֲדָשׁ וְלֹא מִצַּד יְרֻשָׁה: וּבְאַשְׁרֵי ע"פ דְּבָרֵינוּ יוֹכְלוּ בְּעַלִּי מִחֻלּוּקַת לְהָרוּס כֹּל דִּינֵי יְרֻשָׁה בְּרַבָּנוֹת.

כִּי יֹאמְרוּ שְׂאִינוּ יָכוֹל לְהוֹרוֹת כְּרְאוּי וְכדוּמָה. וְא"כ צָרִיף שְׂיִסְפִימוּ עָלָיו הָרֹב.

וְנִפְל פּוֹתָא בְּבִירָא לְזֶה דַּעְתִּי לְנִהוּג כְּשֶׁיִּזְדַּמֵּן עַנְנֵי כְּזֶה יְבִיאוּ אֵינָה רַבָּנִים יְרְאִי ד' שְׂאִינָם נוֹגְעִים בְּדָבָר. וְאִם יִסְפִימוּ שְׂיָכוֹל לְהוֹרוֹת כְּרְאוּי.

וְהוּא יִרְא שָׁמַיִם וּבַעַל מְדוּת טוֹבוֹת. אֲזִי יֵשׁ לוֹ דִּין יְרֻשָׁה וְכַמֵּש"ל: וּבְזֶה מְבִנָּאָר הָא דְאִיתָא רִישׁ ר"ה גְּבִי מְלָךְ בְּן מְלָךְ דְּאִימְנֵי עָלֶיהָ.

וְקָשָׁה לְמָה צָרִיף מִזֵּינֵי הַלֵּא יְרֻשָׁה הִיא וְזוֹכָה בָּהּ מֵאֲלֵיו וְכַדְאִיתָא בַב"ב (דָּף קמ"א ע"ב) שְׂיֻרְשָׁה בְּאֵה מֵאֲלֵיהָ. אָבֵל לַפּמ"ש א"ש שְׂצָרִיף לְהַמְנוֹת וּלְהַתִּישֵׁב אִם הוּא רְאוּי לְכַף כַּנ"ל.

וּבְזֶה מִיּוֹשֵׁב הָא דְאִמְרִינוּ שְׂיֹאֲשׁ נִמְשַׁח מִפְּנֵי מִחֻלּוּקַתָּהּ שֶׁל עֲמִלְיָהּ. וְקָשָׁה טוֹבָא מֵה שְׂיָיִף לְשֵׁם לֵב לְמִחֻלּוּקַתָּהּ שְׂהִיָּתָה עוֹבְדַת עַכּו"ם וְהַרְגָּה כֹּל זָרַע בֵּית דָּוִד.

וְהָרִי הַמִּיתָנָה. וּבְנֻדָּאֵי הַמִּיתָה יְהוּיָדַע בְּדִין.

אָבֵל הַכְּוֹנָה שְׂהַמְחֻזְיָקִים בְּיָדָהּ אִמְרוּ שְׂיֹאֲשׁ אֵינּוּ רְאוּי לְהִיּוֹת מְלָךְ אַף כְּשֶׁיִּגְדֵּל. וְכֵן בִּיהוֹאֲחֻז הָיוּ קִצְת אוּמְרִים שְׂגַם יְהוּיָקִים רְאוּי לְמִלְךָ.

וְהוּא קוֹדֵם בְּשִׁבִיל שְׂגָדוֹל מִמֶּנּוּ בְּשָׁנִים. וּבְזֶה מִיּוֹשֵׁב מֵה שְׂקָשָׁה בְּהוֹרִיוֹת שְׂם דְּפָרִיף אֵיף מְשַׁחוּ אֶת הוּא מִפְּנֵי מִחֻלּוּקַת יוֹרָם.

הָא אֵין מוֹשְׁחִין מְלָכֵי יִשְׂרָאֵל. וּמְעַלּוּ בְּשָׁמֵן הַמְשַׁחָה.

וּמִשְׁנֵי שְׁמִשְׁחוּהוּ בְּאַפְרֹסְמָא דְכִנְיָא. וְעַל הָא דִּיהוּאֲחִזוּ נְמִשַׁח מִפְּנֵי יְהוּיָקִים מִקְשָׁה דְש"ס
וּמִי הָוֵי שְׁמֵן הַמְשָׁחָה הָא כְּבָר נִגְנֹז אָז.

וּמִשְׁנֵי בְּאַפְרֹסְמָא דְכִנְיָא. וְקִשָּׁה ל"ל מִקְשָׁה ג"כ מִשׁוּם מַחְלֻקְתוֹ שֶׁל יְהוּיָקִים נִמְעוּל בְּשִׁמְן
הַמְשָׁחָה.

וְגַם כִּי הָיָה לוֹ לְהַקְשׁוֹת כֵּן עַל הָא דְשְׁלֵמָה וְעַל יוֹאֲש. וְהַקְשָׁה רַק עַל יְהוּאֲחִזוּ מִצַּד שְׂאֵז
נִגְנֹז הַשְּׁמֵן.

אָבֵל לִפְמ"ש א"ש דְּבִבְאָמֶת בְּכָל הַגֵּי צָרִיף מִן הַדִּין מְשִׁיחָה כִּינּוּן שְׁהָיוּ חִילּוּקֵי דִיעוֹת אִם
הֵם רְאוּיִם. הָוֵי כְּקַבְלָה חֲדָשָׁה וְצָרִיף מְשִׁיחָה מֵה"ת.

אִף עַל יְהוּא הַקְשָׁה דְּמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל אֵין נִמְשָׁחִין אִף הַמְלָךְ הֶרְאִשׁוּן. וְנִרְאָה שְׁלֵזָה צְנוּה
הַקַּב"ה שֶׁיְהוּשֻׁעַ יְנַהִיג אֶת הָעָם לְפִי שְׁהוּא הָיָה רְאוּי לְזַה יוֹתֵר.

וְגַם כִּי כָּל יִשְׂרָאֵל כְּבָר הִפִּירוּ אוֹתוֹ כְּשִׁשְׁיִמֵּשׁ לְפָנֵי מַרְע"ה וְהָיוּ כְּרוּכִים אַחֲרָיו וְיָדַע כִּי
אִת"כ לֹא יְהָיוּ מְרַנְצִים בְּרוּב דִּיעוֹת שְׁבָנוּ שֶׁל מַרְע"ה יְנַהִיג אוֹתָם וְיִגְרַם מַחְלֻקָת עִי"ז:
וְעַפ"ז נִתְיָשֵׁב לִי מַה שְׁמַצִּינוּ בְּש"ס שְׁרַב הוֹנָא וְרַב יְהוּדָה וְרַב חֲסֵדָא וְרַבְהִי וְרַבָּא הָיוּ
רְאוּשֵׁי יְשִׁיבוֹת.

וְלֹא מִיָּצוּ אֶת בְּנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם אִף שְׁהָיוּ לְכוֹלֵם בְּנִים אֲמוּרָאִים כְּמִבּוֹאָר בְּש"ס. וְאִתָּא
בְּגִיטִין (דָּף ס' ע"ב) שְׁאֲחַר רַב יְהוּדָה נִתְמַנָּה רַבָּה וְאַחֲרָיו רַב יוֹסֵף וְאַחֲרָיו אַבְיִי וְאַחֲרָיו
רַבָּא ע"ש בְּרִש"י.

אִף דְּרַב יְהוּדָה הָיָה לוֹ בֶּן רַב יִצְחָק שְׁהָיָה גְדוֹל בְּתוֹרָה כְּדֵאִיתָא בְּפִסְחִים (דָּף ק"ד ע"ב)
וְעוֹד בְּנִים. וְרַבְהִי הָיָה לוֹ ג"כ בְּנִים רַבָּא בְּרִיָּה דְּרַבְהִי וְעוֹד.

וְכֵן אַבְיִי הָיוּ לוֹ בְּנִים רַב בִּיבִי וְעוֹד כְּפִדוּעַ. אָבֵל לִפְמ"ש א"ש דְּאֶפְשָׁר רְאוּ אָז שְׂאִינָם
רְאוּיִם לְהַנְהִיג הַיְשִׁיבָה בְּשִׁבְלֵי אֵיזָה טַעַם.

וְכֵן מַצִּינוּ בְּסוּף הוֹרִיּוֹת דְּאִיבְעִיָּא לְהוּ סִינֵי וְעוֹקֵר הָרִים מֵאֵן עֲדִיף וּפְשִׁטוּ לְהוּ דְּסִינֵי
עֲדִיף. וְהֵינּוּ כְּדֵאִיתָא שָׁם (דִּי"ג ע"ב) גְּבִי רִשְׁבִּי"ג דְּבַעֲיָנוּ שְׁיִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלְתּוֹ.

וְכַמֵּש"ל שְׁצָרִיף לְהִיּוֹת בְּקִי. וְשָׁם אִיתָא דְּרִשְׁבִּי"ג וְרַבְּנָן פְּלִיגֵי בְּזָה.

וַי"ל דְּרִשְׁבִּי"ג ס"ל דְּעוֹקֵר הָרִים עֲדִיף. וְלָזָה לֹא הִקְפִיד לְהִיּוֹת בְּקִי אִף בְּעוֹקְצִין דְּאִזְוִל
לְשִׁיטְתוֹ בְּזָה.

וּבכ"ז ר"מ ור"נ חֲשָׁבוּ שְׁיַעֲבִירוּהוּ עִי"ז מִשׁוּם דְּהִלְכָה כְּרַבְּנָן דְּהִלְכָה כְּרַבִּים לְגַבִּי יָחִיד.
וְהָא דְלֹא קָאֵמַר הַש"ס תְּסַתִּימֵם דְּרִשְׁבִּי"ג אֲמַר עוֹקֵר הָרִים עֲדִיף.

י"ל כַּמ"ש הַתּוֹס' בַּמ"ק (דָּף ג' ע"ב) ד"ה ר"א דְּהִיכִי שְׁהַדְבָר מְפֹרָשׁ אֵין הַש"ס אוֹמֵר
תְּסַתִּימֵם. וְהִכָּא הָוֵי ג"כ כְּמִפְּנֵי: עוֹד נִרְאָה בְּעֵינֵינוּ זֶה שְׁאֵם אִירַע לְהַנְשִׂיא אֲוָנָס וְהוֹצֵרְכוּ
לְמַנּוֹת אַחֲרָה לְפִי שְׁעָה.

דְּאִזְוִל אֵין מוֹרִידִין אוֹתוֹ עוֹד לְגַמְרֵי. וְכַדְקִי"ל גְּבִי כַה"ג שְׁנִתְמַנָּה בְּעַת שְׂאִירַע לְכַה"ג קָרִי.
וְאִף שְׁהֶרְאִשׁוּן חוֹזֵר לְמִנּוּיָו. וְשְׁנִיָּהֶם אֵין מְנַהִיגִים יַחַד כַּמֵּש"ל.

בכ"ז אחר מות הנשיא ממנים את זה שנתמנה לפי שעה אף שעשה יש לו בן ממלא מקומו ומקור לזה נראה מהא דאיתא ביומא (דף י"ג) שאם מת הכה"ג מתמנה זה שנתמנה לפי שעה. וכ"פ הרמב"ם.

ונה נדאי אף שיש לו בן ממלא מקומו. דבלא"ה מה רבותא היא זו. וגם דהא לא חילקו בזה. וגם דהא הוא עדיין לא נסתלק מכהונה גדולה. דהא אין מורידין. רק משום איבה גזרו שלא ישמש בשמונה בגדים. וא"כ פשטת ובטלה לה איבה אפי' נשאר הוא כה"ג ממילא. וכ"ה לשון הש"ס ביומא שם. חוזר לעבודתו. ולא שמתמנה מחדש.

ונראה שא"צ מינוי כלל. רק משיחה נראה שצריך דהא ביוה"כ לא נמשח דבש"ס קרי ליה רק מרובה בגדים.

וכ"כ התוס' גזיר (דף מ"ז ע"א) ד"ה וכן. ובזה מיושב דפרי' הש"ס ביומא שם פשיטא. וקשה דהא קמ"ל רבותא שהוא קודם לבנו של הכה"ג הראשון. אבל לפמ"ש א"ש דכיון שעדיין פהונה הגדולה עליו.

פשיטא דלא מעברין ליה בשביל בנו של הכה"ג הראשון. ואין לומר דרק גבי כה"ג הדין בן ולא בשאר מינויים ז"א דהא כתבו התוס' ביומא שם ד"ה הלכה שגם בפרנס על הצבור הדין בפרטים אלו כמו בכה"ג.

וי"ל ג"כ דלהכי נשאר יהושע במקום מרע"ה לפי שכבר שימש את ישראל בחיי מרע"ה. אף לא מצינו בפירוש שימלא אף פעם אחת את מקום מרע"ה: ועתה נבוא לעובדא שנשאלנו עליה הנה אף שפשטת הרב דספרדים נשאר מינוי זה בירושלית אחיו.

פי נראה שאין לו בנים או שיש לו בנים רק אינם ראויים לקב. שהרי לא הוזכר מזה בשאלה.

ומה שמחל על זכותו אין בזה ממש כמש"ל. בכ"ז פיון שהאח אינו ראוי כעת לזה.

רק אומר שאחר שיפנה מעסקיו ילמוד פוסקים. כבר בארנו דבכה"ג אבד זכותו. ואין מחויבים הצבור לשמור עבורו את המינוי. וכן מצד שהרוב מהספרדים אומרים שאינו ראוי לקב מצד מדותיו.

ג"כ טענתם טענה ובטל זכות ירושתו. וגם מצד טענת הרוב שרוצים שיהי רב אחד לכל העיר.

הוא ג"כ תיקון גדול שלא יהי פירוני דיעות בעיר וכמ"ש בחיבורי ח"א סי' ל"ה דבכה"ג שאומרים פהוגן שומעים אף למיעוט ומכ"ש בנ"ד שרוב אומרים בן. וגם מצד שהרוב דאשכנזים הנה דן ומורה לספרדים גם בחיי הרב הקודם ובירשותו א"כ ה"ז דינו ככהן שנתמנה לשעה לכה"ג שבארנו למעלה שאם מת הכה"ג נשאר השני לכה"ג במקומו ובארנו שנה שיהי גם בשאר מינויים אף זה יש לזכות דהא שנשאלו ממנו הוראות וד"ת בחיי המ"צ הנה זה רק בדרך עראי.

ולא בתורת מינוי שמינו אותו לכך. אבל לדינא די בטעמים האחרים.
ואבד האח זכותו ברבנות זו. וגם פנין שאמר האח שאינו רוצה להיות רב.
ועי"ז עשו פתב רבנות להרב דאשפנזים וכבר התחיל בעבודה. ודאי שאינו יכול לחזור
בו וכמש"ל דבכה"ג מחילתו מחילה.
דקא אין מורידין בקונדש. ואף שאינו הורדה גמורה דקא ישאר רב לאשפנזים.
בכ"ז בארנו למעלה דהורדה במקצת מיקרי ג"כ הורדה. וגם פנין שהספרדים הם פת
מינסדת בעיר.
מיקרי זה לגביהו הורדה גמורה. והנה לפי הנראה מהענין אחי הרב המנוח ז"ל הוא
עכ"פ מןפלג בתורה.
לזאת אקנה שישמע לקולי וישפנות מריב. אחרי פי ע"פ דין אין לו חלק ונחלה בזכות
הרבנות כמו שנתבאר.
והוא מצוה רבה לאחד את המפלגות אשר בעיר שיהי דבר אחד לדור. פי עי"ז יוכלו
לעשות תיקונים בעיר במה שנוגע לעבודת ד'.
פי בעיר שיש שתי רבנים ידוע שא"א לתמן דבר. באשר מה שנה בונה זה הורס.
וגם ע"פ רוב מבזים זא"ז ומתחלל השם. ודי לנו מה שבעתים הללו מבזים הע"ה את
הת"ח.
ולמה נגרום עוד שת"ח יבזו זא"ז: סימן פג וע"ד שחתמו על הכתבים נערים. כבר בארתי
בחיבורי ח"א סי' ל"ה שאין מצרפין לרוב דיעות רק מי שנושא בעול הקהילה.
ומצינו בש"ס אף לענין שאר דברים שגדול וסמוך על שלחן אביו קטן הוא. וע' בחיבורי
שם סי' ל"ו לענין מי שא"צ לאותו דבר אם מצרפים דעתו.
אף אין זה שיקף לנ"ד להחתיים נערים. וכמוכן.
וגם פי לא נהגו לצרפם. ובענין כזה העיקר הוא המנהג וגם פי הוא בזיון להציבור
שיצרפו נערים.
שקרי הציבור הם בזה כדנינים לדון על הענין שעוסקים בו כמבואר בחיבורי שם סי'
ל"ה ושם סי' ל"ו נתבאר ג"כ לענין בני הכפרים שמצרפים דעתם אם הם נושאים בעול
עם אנשי העיר יעו"ש.
ובכ"ז מה שלא קראו אותם לאסיפה אינו גורם ביטול להסכם האסיפה. פי בזה הולכים
אחר המנהג ואין המנהג לקראם לאסיפה.
והטעם שלא יוכלו לתמן שום דבר באשר יומשו הדבר עד שיבואו בני הכפרים. וכן
בארתי בחיבורי שם סי' ל"ה שאם אחד לא הנה בביתו ג"כ אינו מעכב ע"ש.
ומה שיש מן החתומים שהם אנוסים מצד שיראים ממנו. אם יגידו כן לפני ב"ד.
ודאי שאין מצרפים דעתם. דקא קיי"ל שצריך שיגיד דעתו לש"ש.

ולא שיקבל שוחד. או בשביל איזה נגיעה וכמ"ש ג"כ הנו"ב שנוגע בדבר אינו מצטרף יעו"ש בחיבורי ובזה לא שינה פניו שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד.

דזה הני רק גזה"כ בעדות. אבל לא בשארי דברים.

וגם סברא דאין אדם משים עצמו רשע לא שינה בזה. דידוע אשר רוב בני"א אין יודעים שיש איסור בדבר להסכים על איזה דבר של רבים בשביל שיצמח לו טובה מזה.

ובכה"ג דעבידי למיטעי יכולים גם עדים לחזור בהם כדקיי"ל בח"מ סי' מ"ג ס"ח וע' חיבורי ח"א סי' ק"א בזה. וגם דקשפא לעשות תשובה ולתקן את עונותיו לא שינה זה.

וכמבואר בפוסקים וע' תוס' ב"מ (דף ג' ע"ב). ואין בזה חזרה בשפירת הרב שחתם עליו.

כי כל זמן שאין חתומים עליו רוב דיעות אין בפתב זה שום ממשות ויכול כל אחד לחזור בו. וגם יש לדון שצריך שיקבל הרב הפתב לידו או שיתחיל בעבודה.

ואקצור בזה כי בני"א צ' לזה: ומה שחתומים קרובים פבר נתבאר בחיבורי ח"א סי' ל"ו שקרובים אינם מן המגנו שהרי הם נוגעים בדבר. והנראה דאף אותם שאינם פסולים לעדות.

מ"מ מיקרו נוגעים לענגן זה כי ידוע שכל אחד נוח לו שיהא הרב דמתא ממשפחתו כי נ"מ לו זה בכמה ענינים הן לענגן פבוד המשפחה הן לענגן שיוכל להתראות עמו בכל עת ולהתיעץ עמו.

וכן כמה פעמים יוכל לעשות לו טובה באיזה ענינים אצל אנשי העיר. ואף דבדין קיי"ל בסי' ז' ס"ט שאין פסול רק הפסול לעדות.

מ"מ בני"ד נלע"ד דאף קרובים הפשרים לעדות מיקרו נוגעים בדבר דחזינו זה מעשים בכל יום שכל שהוא קצת קרוב לו מתאמץ להכניסו לעירו לרב. וקרוב לומר דבענגן בזה פסול אף לעדות.

לא מצד קרובה רק מצד נגיעה. דהא חזינו בב"ב (דף מ"ג) ובטוש"ע סי' ל"ז שפסול לעדות משום סברא דהשני נוח לו והראשון קשה הימנו.

וכ"ש הקא שנוח לו שהרב דמתא יהא קרובו. וגם דהעולם תופסים זה ליחוס משפחה פשיש לו קרוב שהוא רב.

ונה ודאי מיקרי נגיעה פנ"ל: וגבול הקרובה לענגן זה לכאורה הנה נראה דהני עד רביעי ברביעי פועין הא דקיי"ל לענגן גט בסה"ג ס"ב שאסור לכתחילה ליקח עד או דיין שהוא רביעי ברביעי עם האיש או האשה.

אלמא שזה נקרא עדיין בשם קרוב שיש לחוש עליו. וכעין זה פתב הח"ס בחח"מ סי' קכ"ז שאם אמר אחד נכסי לקרובי יש לדון דמיקרו קרובים עד רביעי ברביעי ע"ש אכן העיקר נראה בזה שהוא לפי ראות עיני ב"ד שכל מי שהוא משפחה זו ונקרא על שם משפחה זו.

הרי הוא נוגע בדבר כי הלא יתפרסם שהרב הוא ממשפחתו. אבל אם אין מפורסם שהוא ממשפחה זו הרי כבר נתרחק ואינו נוגע בדבר.

ובכ"ז פדי לתת גבול לדבר נראה לתפוס כמש"ל מדיני גט. וגם דאפשר אחר שיתמנה יתקרב אל הרב ויפרסם בעצמו שהוא קרובו.

ולפ"ז גם מחונתנו מיקרי נוגע בזה דהא בגט מבואר שם שאסור לכתחילה להיות עד. ובח"מ סי' ל"ג ס"ו מבואר שמחונתנים פסולים לדון זה לזה.

והכא כבר בארנו בחיבורי שם שדינים פדיינים לצרכי ציבור. ובכ"ז נראה שלא נתבטל כל הפתב בשביל זה שנמצא שם קרוב.

דנדאי אין דנין בזה דין נמצא קרוב או פסול דהא אינם דיינים גמורים. ואף פדיינים גמורים נסתפק המל"מ בפט"ז מה' עדות אם נמצא אחד קרוב וע' תומים סי' מ"ו סקכ"ח ובנתיבות סי' ל"ו בזה.

ומכ"ש ה"א דנדאי אין שייך זה. ואם נבוא לבטל בכגון זה לא יבואו לעולם לידי הסכס. ויש להביא לזה ראיות מדברי הפוסקים. אף ההכרח לקצר: וכ"ז פשהשקלא וטרנא אם נכון לקחת את הרב הזה או לא וכדומה שדיין באסיפה אם הוא טובת הציבור.

אבל פשיש לפנייהם שני רבנים או שוחטים. אשר ידוע ששניהם שונים ושניהם ראויים להתקבל לעירם.

ויש אנשים שרוצים בזה ויש שרוצים בזה. שבארנו בס"ד בחיבורי שם דגם בזה אזלינו בתר רוב דיעות אף מטעם אחר יעו"ש.

וא"כ בכה"ג נראה שמצד פין גם דיעות של קרובים. דכיון שא"צ לזה לשיקול דעתם אם הוא טובת הציבור.

רק צריך לדעת איה הוא רצונם מצד שגם הם שותפים בצרכי העיר כמ"ש בחיבורי שם. ממילא נדאי שמצד פים דעת הקרובים.

דלפסול משום נגיעה שייך רק פשצריף לזה שיקול הדעת וכמוכן. ואשים קנצי למילי מרוב טרדומי: סימן פד כבוד ידידי שוב"ז הגאבד"ק שיניווקא מהרי"ר הלוי נ"י.

ע"ד שהעיר בחיבורי ח"ב סי' ע"ה אות ז. שכתבתי דהא דאיתא בסוכה (דף כ"ז) דהיכא דאזיל ולא אתא ביוםיה פטור מלקבל פני הרב.

היינו למ"ד בעלה משמחה. והרמב"ם פוסק כר"ז דס"ל שהאשה חייבת בעצמה בשמחה.

והקשה כת"ר דכיון דר' אליעזר ס"ל בסוכה דבעלה משמחה כאביי. ולא מצינו תנא שיתחילוק עליו.

איה אפשר שר' זירא שהוא אמורא יתחילוק על זה וגם דנימא דהלכה כמותו. הנה כבר כתבתי שם שבמק"א הארכתי בזה.

והוא כי מבואר אצלי בע"ה זה קרוב לשלשים שנה אשר פלוגתא דאב"י ור"ז תלוי בפלוגתא אי שני פתובים הבאים פאחד מלמדיו. דבקדושין (דף ל"ה) איתא דמ"ד מלמדיו ס"ל דמצה שמחה והקהל הוי שלשה פתובים.

והיינו דלא פאב"י דבעלה משמחה וכדאיתא בפסוגיא שם (דף ל"ד ע"ב). ואב"י יספור כמ"ד ב"כ אין מלמדיו.

והתוס' נתקשו שם לאב"י. ומש"ש מקדוש היום פבר הקשה בגליון דאב"י ס"ל דהוי דרבנן.

וגם נראה די"ל דמקדוש אין ראיה דזכירת השבת באה כדי שלא ישכח לשמור א"ע מלעשות מלאכה בשבת. דהא דעל היינו הוי רק מדרבנן כמ"ש התוס' בגזיר (דף ד').

ולזה פינו שנים מצוים על שמירת שבת. נצטוו ג"כ על זכירת שבת.

משא"כ בשארי מ"ע שהז"ג. ולזה עכצ"ל דס"ל שנים חייבות בשמחה.

וא"כ הוי פלוגתא דתנאי. והנה הגרי"ב פתב בנו"ב מ"ת חא"ח סי' קכ"ה דהרמב"ם פוסק כר"י דב"כ מלמדים.

ולזה י"ל דאזיל לטעמיה ופוסק כר"ז דנשים חייבות בשמחה. פן פתוב אצלי מפבר.

ועוד בארתי שם דהנה רש"י פתב בקדושין (דף ל"ד ע"ב) דאב"י דריש ושמחה שישמחה. וא"כ תלוי זה בפלוגתא אי דרשינן מקרא או מסורת.

והרי נחלקו בזה הרבה תנאים. והרמב"ם לטעמו שפוסק באשם תלוי דבעינן שתי חתיכות והיינו כמ"ד יש אם למקרא במקום שהמקרא והמסורת סותרים זה את זה פדאיתא בכריתות (דף י"ז ע"ב) וע' תו' סנהדרין (דף ד').

ור"א בסופה (דף כ"ז) לטעמו דס"ל בבכורות (דף ל"ד) יש אם למסורת ע"ש בפסוגיא באקצור. ועתה ראיתי במקנה בקדושין (דף ל"ה) שנתן טעם דתליא זה בזה ב"כ הבאים פאחד בהא דחייב שמחה בנשים.

דמשום דילפינן דמ"ע שהז"ג חייבות לזה דרשינן לקרא שחייבות בשמחה. ולענ"ד דבריו צ"ע דמ"מ אין שייך לומר דהוי ג' פתובים כדי לפטור בכל מ"ע שהז"ג.

דכינן דאפשר לפרש דבעלה משמחה. יותר טוב לדרוש פן ושיחתייבו בכל מ"ע.

ועוד דאב"י דריש לה ממשמעות הפתוב דכתיב ושמחת אתה וביתך. דלמה פתוב חייב דינה בהדי חייב דינה ובלשון כולל וביתך.

ועכצ"ל הטעם שהוא ישמח אותה. ובפרט לפירש"י שזהו פנו דדריש לה ממסורת ושמחה.

ובמקנה שם הקשה על אב"י מהא דחגיגה ולא ראה שפן הקשו התוס' בר"ה (דף ו' ע"ב): ומש"כ קושיותי שם על תוס' דר"ה (דף ו') אינו מובן צדק בדבריו כי יש שם ט"ס גדול. ועיינתי בכתב ידי וראיתי ששם פתוב פהוגן.

ומש"ש בחיבורי דהא סוגיא דר"ה אולא אליבא דר"ז. צ"ל סוגיא דחגיגה.

דאבני משני לה שם על קושית ר"ז ע"ש. ומש"ש ואבני לטעמו דס"ל בעלה משמחה.
הוא ג"כ טעות המעתיק. וצ"ל ואבני גופיה ס"ל בעלה משמחה.
ותמה אני על עצמי שלא תקנתי זה בעת הגהתי. אבל מרוב טרדוטי עברתי ע"ז בחפזון
ואח"כ מצאתי הרבה הגהות נחוצות.
וקצתם באו בחיבורי ח"ג. והנה לכאורה לק"מ קושיתי דלפ"ז תיקושי מ"מ על אבני
קושית ר"ז עד הכא מאן אתייה.
אכן לפמש"ל שנה תלוי בפלוגתא דב"כ אי מלמדים א"ש. דהא קאי בחגיגה שם על דברי
ב"ש ע"ש.

ושמאי ס"ל בקדושין (דף מ"ג) דב"כ מלמדים וע"כ ס"ל דאשה חייבת בשמחה כמש"ל.
ולזה שפיר משני אבני לדברי ב"ש: סימן פה ע"ד אשר אנרע בעירם פי אחרי פטירת
הרב הגאב"ד דמתחנם ז"ל.

קמו איזה אנשים לבחור לרב את חתנו. ויש אשר יאמרו פי כן בקש הרב המנוח ז"ל פי
יקחו אותו לרב.

והם כתבו פי בננו כותבים בשפת ואוכלים טרופות. וגם הוא בעצמו אינו נזהר בכמה
עבירות חמורות לא אנפירם הנה מפני הכבוד.

ונחפצים לשמוע דעתי אם יש מקום אשר עדת ישראל יקבלו איש כזה ונהנה בקבלת
רב ומורה כתוב בתורה בפ' יתרו שצריך שיהיו יראי ד' ושומרי מצוה יותר מפל העם.
באשר הרב הוא למופת לכל העם אשר תחת דגלו.

פי אם יעשה הרב איזה דבר קטן. יוסיף ההמון לעבור על איסורים חמורים.

והרי הוא חוטא ומחטיא את הרבים. וברבנות העיקר הוא שיהא ירא שמים אף שאינו
גדול בתורה כל כך.

ונה לשון השו"ע יו"ד סי' רמ"ג ס"ג ת"ח המזלזל במצות ואין בו יראת שמים. הרי הוא
ג"כ פקל שפציבור פי אף שאפשר שעושה כדין ואינו עובר על דין גמור.

בכ"ז הוא גורם להחטיא את הרבים שהם יקלו יותר בראותם שהוא מזלזל במצות. וכן
אמרו בש"ס בכ"מ אדם חשוב שאני.

ופירש"י לפי שהכל מסתכלים במעשיו ולמדים ממנו. ולשון הרמב"ם פ"ב מה' סנהדרין
שהדיינים צריף שיהיו גבורים במצות ומדקדקים על עצמם וכובשים את יצרם עד שלא
יהא להם שום גנאי ולא שם רע.

ובח"מ סי' ח' מפורש בסמ"ע שם שדיין שאינו הגון במעשים אסור למנותו אף שפלו
מתמדים ויש בו שאר טובות. והמעמיד דיין שאינו הגון מפורש בש"ס דהוי כמעמיד
אשרה אצל המזבח.

ובבב"י יוסף יו"ד סי' רמ"ג כתב שת"ח שמחלל השם מעבירין אותו. וע' שו"ת ח"ס
חח"מ סי' קס"ב ומהר"מ שיק סי' ר"כ ויהודה יעלה א"ח סי' ל"ה ל"ז כמה הרעישו

והתמירו שלא למנות לרב את מי שמיקל בדברי חז"ל ומזלזל במצוות: ובנ"ד אם פנים הדברים הגדיל לעשות ותעל צחנתו במסרו בנזיו לבית הספר לכתוב בשפת ובעצמו חתם ע"ז שמספים ע"ז.

מה יש לקוות מאיש פנה שידריך את אנשי העיר בדרכי התורה והיראה אחרי אשר גם את בנזיו מוליה בדרך חנופה ולא אור. אשר מוטל ע"פ דין עליו לתנכם בדרך התורה והוא נענש על מעשיהם.

ונה כל עמל איש שיהיו לו פנים פשרים ויראי ד'. ואיה דריך את אחרים פראוי.

ואף אם יאמר לאחד שיתנהג פראוי. ישיבו לו טול קורה מבין עיניך.

וכן מה שנתפאר במכתבם שהוא מלעיג על דברי חז"ל. א"כ הוא אפיקורס גמור כמפורש ר"פ חלק.

ואוי לאותה בוששה אשר קהל נכבד פעירם יכתירו בכתר הרבנות איש פנה אשר הוא גרוע מכל אדם בישראל: ואשר יש מי שאומר שחזתנו בקש שיקחוהו לרב. הנה לבד כי א"א להאמין אשר חזתנו ו"ל לא יכיר את מעשי חזתנו ויצונה לקחת איש פנה לרב.

ועד אחד אינו נאמן להוציא לעז על אותו צדיק שיאמר דבר פנה וכדאימתא בפסחים (דף קי"ג) שעד אחד אסור להעיד על חבירו בדבר איסור ולוקה על שמוציא ש"ר על חבירו. ומכ"ש להוציא לעז פנה על אדם גדול וצדיק בנדאי שאסור להאמין לדברי עד אחד.

ואף במלתא דרבנן ובשב ואל תעשה קיי"ל בפסחים (דף ט') ובכ"מ דחזקה על חבר שאינו מוציא מת"י דבר שאינו מתוקן. ומכ"ש בדבר גדול פנה ובקום עשה שיייעז את הרבים לעשות דבר שביא שואה ח"ו על כל אנשי העיר: ואף אם היו שני עדים מעידים שהרב ו"ל צנה פן.

בכ"ז אין מחזיקים הצבור לשמוע בקולו בדבר פנה. דאף אב שמצנה לעבור על ד"ת מפורש בב"מ (דף ל"ב) ובקדושין (דף ל"ב) שאסור לשמוע בקולו.

ומכ"ש רב שמצנה לעבור על ד"ת. והא דקיי"ל מצנה לשמוע דברי חכמים הוא רק כשמצנה לעשות גדר וסייג למצנה.

אבל לא לדבר עבירה ח"ו. וכן בהא דקיי"ל מצנה לקיים דברי המת פתב הרמב"ם בפ"ט מהזו"מ שבמקום איסור אין מצנה לקיים דבריו.

ולנה אף אם פנים הדברים אסור לשמוע לדבריו וגם פי יש לנו לדונו לכף זכות שאפשר לא ידע את רוע מעשיו ואולי רימה אותו באיזה דברים. ומאקבת אב לבנו וחזתנו פבנו.

האמין לדבריו ולא התבונן בדרכיו. ואילו הנה יודע כל פה כפי שיודעים אחרים.

בנדאי לא הנה מבקש את זאת: וכן מצד ירושה אין שייך לדון בנה דאף לשיטת הפוסקים הסוברים שיש ברבנות דין ירושה וישגם בחזתנו יש דין זה בכ"ז הא קיי"ל דבעינו שיהא עכ"פ ממלא מקומו ביראת חטא כדאימתא בכתובות (דף ק"ג).

אָבֵל לֹא לִהְיוֹת לְמוֹרָה אִישׁ אֲשֶׁר אֵין בּוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם וּמִלְעִיג עַל דְּבָרֵי חַז"ל וּמַחֲנֵף בְּנֵי לְפָרוֹק עוֹל תּוֹרָה וְלַחֲלֹל שִׁבְת וְלֶאֱכֹל טְרֵיפּוֹת. וְגַם כִּי הוּא בְּעֶצְמוֹ לֹא הַנִּיחַ תְּפִלִּין זְמַן כַּבִּיר וְלֹא עָשָׂה סֹכֶה כַּמָּה שָׁנִים.

אִוִי לְאוֹתָהּ בּוֹשָׁה וְאוִי לְאוֹתָהּ פְּלִימָה אֲשֶׁר לְאִישׁ כְּזֶה יִקְרָאוּ רַב. וּכ"כ הֶרְמְב"ם פ"א מֵה' מְלָכִים ה"ז.

וְהוּא שְׂיָהָא הַבֵּן מְמַלָּא מְקוּם אַבּוּתֵיּוֹ בְּחֻמְרָה וּבִירְאָה. הִיָּה מְמַלָּא בִּירְאָה אַע"פ שְׂאִינוּ מְמַלָּא בְּחֻמְרָה מְעַמִּידִין אוֹתוֹ בְּמְקוּם אָבִיו וּמְלַמְדִין אוֹתוֹ.

וְכָל מִי שְׂאִין בּוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם אַע"פ שְׂחֻמְרָתוֹ מְרוֹבָה אֵין מְמַנִּין אוֹתוֹ לְמִינּוּי מִן הַמִּינּוּיָן שְׂבִי שְׂרָאֵל. וּכ"כ בַּפ"ד מֵה' כַּה"מ ה"כ רַק שָׁם הִלְשׁוֹן אֵינוּ מְדוּקְדָק כ"כ שְׂכַתְב שְׂיָהָא מְמַלָּא מְקוּמוֹ בְּחֻמְרָה אוֹ בִּירְאָה אַע"פ שְׂאִין כְּמוֹתוֹ בְּחֻמְרָה.

דְּמִשְׁמַע דְּסָגִי חֻמְרָה בְּלֹא יִרְאָה. וּז"א וּכַמ"ש בַּה' מְלָכִים.

וְנִירְאָה שְׂיָהָא ט"ס וּצ"ל בְּחֻמְרָה וּבִירְאָה אוֹ בִּירְאָה אַע"פ שְׂאִינוּ כְּמוֹתוֹ בְּחֻמְרָה. וְזֶה מִתְאַיִם לְלִשְׁוֹנוֹ בַּה' מְלָכִים.

וְנִירְאָה שְׂהוֹצֵרָה לְכַתּוּב שְׂיָהָא מְמַלָּא בְּחֻמְרָה וּבִירְאָה. דְּהִיכָא דִּישׁ לוֹ שְׁנֵי בְּנִים תְּאוּמִים אֶחָד מְמַלָּא בְּחֻמְרָה וְיִרְאָה.

וְאֶחָד בִּירְאָה לְחוּד. מְעַמִּידִין אֶת הַמְּמַלָּא בְּחֻמְרָה וּבִירְאָה.

אָבֵל אִם אֶחָד מֵהֶם גְּדוֹל בְּשָׁנִים הוּא קוֹדֵם אַף שְׂאִין מְמַלָּא רַק בִּירְאָה כְּדִאִיתָא בְּכַתּוּבּוֹת (דָּף ק"ג). וְהֶרְמְב"ם שָׁם סָמַךְ עַל מַש"ש מְקוֹדֵם שְׂהַבֵּן הַגְּדוֹל קוֹדֵם לְקָטָן ע"ש.

עַכ"פּ חִזְוִינָן שְׂאִים אֵין בּוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם בְּטָלָה דִּין יִרְוּשָׁתוֹ אַף אִם הוּא חָכֵם גְּדוֹל. וּכ"כ הֶרְמְב"ם בַּפ"ד מֵה' ת"ת וּבַש"ע יו"ד סי' רמ"ו ס"ח שְׂאִים הֵרַב אֵינוּ הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ טוֹבָה אַף שְׂחֻמְרָה גְּדוֹל הוּא אֵין לְמַדִּין הֵימְנוּ וַע"ש בַּש"ס וְאִכַּמ"ל וְאַף אוֹתָם שְׂכַתְבּוּ חֲתוּמוֹ עַל כְּתָב שְׁלוֹ.

חֲלִילָה לָהֶם לְקַבְּלוֹ לְרַב כִּי הַכְּתָב אֵין בּוֹ מַמָּשׁ וְחֲתִימָתָם בְּטִילָה. וְקָשֶׁר רְשָׁעִים אֵינוּ מִן הַמִּנְיָן.

וְגַם בִּירְבָּעִים אִיתָא בַּפ' חֲלֵק שְׂחֻמְרָתוֹ לוֹ כְּתָב שְׂיַעֲבָדוּ ע"ז וּבַכ"ז צְוִיחוּ הַנְּבִיאִים שְׂלֹא יַעֲבָדוּ עֲבוֹתָם. וְחֲלִילָה לוֹמַר שְׂהַכְּתָב יוֹעִיל לְהַתְּחִיב לְעֲשׂוֹת נֶגֶד דִּינֵי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר כָּבַר אֲנַחְנוּ מִן שְׂבָעִים וְעוֹמְדִים מֵהַר סִינַי לְקַיְימָם וּלְשַׁמְרָם כְּאִישׁוֹן עֵינֵינוּ וְזֶה כָּל חֵינּוּ: לְזֹאת אַחֵי וְרַעֲי אֵל נָא תִרְעוּ וְחֲלִילָה לָכֶם לְקַחַת אִישׁ כְּזֶה לְרַב וּמוֹרָה.

וְגוֹזְרִים אֲנַחְנוּ עַל כָּל אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל שְׂבָעִירָם בְּכַח הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה שְׂלֹא לְהַשְׁתַּחֲוֶה בְּדָבָר הָרַע הַזֶּה לְהַקִּימוֹ לְרַב לָהֶם וּלְהַעֲמִיד אֲשֶׁרָה אֶצֶל הַמְּזַבֵּחַ וּמְכַשׁוּל וְאָבִן נֶגֶף לְהַרְבִּים. וְאַף אִם יִהְיֶה רָאוּי לְכַף אֶסוּר לְעֲשׂוֹת בְּשִׁבִיל זֶה מְחַלּוֹקַת בְּעִיר אַחֲרֵי אֲשֶׁר הֵרַבִּים בְּחֵרוֹ לָהֶם רַב גְּדוֹל אֶחָד וְצָדִיק מְתַנַּהֵג בִּירְאָת ה' כְּכָל ת"ח הַקְּדוּשִׁים בִּישְׂרָאֵל מְאֹז וּמְעוֹלָם.

וְאַף אִם רַק מְקַצֵּת מִזֶּה אֲמַת. דִּי בְּזֶה לְהַתְּרַחֵק מִכְּפִיעוּר כְּזֶה.

וְלָמָּה לָכֶם לְהַבְעִיר אֵשׁ זָרָה בְּעֵירְכֶם אֲשֶׁר תִּכְלֶה אֶת נַפְשְׁכֶם וְאֶת נַפְשׁ בְּנֵיכֶם עַד הַיְסוּד.
וְאֲנִי מוֹבְטָח אֲשֶׁר כָּל אִישׁ אֲשֶׁר לֹא כָּבֵה עֲדִינָן בְּלִבּוֹ זִיק יִהְיֶה וְיִשְׁמַע לְדַבְּרֵינוּ.
וְלֹא יִשִּׁית יָדוֹ אֶת פּוֹשְׁעִים. וְכָל הָעוֹבֵר עַל דַּבְּרֵינוּ.

תִּרְבֵּץ בּוֹ הָאֱלֹהִים הַפְּתוּבָה בַּתּוֹרָה. אַרְוֵר אֲשֶׁר לֹא יָקִים אֶת דַּבְּרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת.
וְדַרְשׁוּ בִירוּשָׁלַיִם עַל מִי שְׂאִינוּ מְקִים אֶת דַּת הַיְהוּדוֹת עַל מְכוּנָה. וּמכ"ש מִי שְׂמִסִּיעַ
לְהַעֲמִיד אִישׁ כְּזֶה אֲשֶׁר בְּסִיבְתוֹ יִהְרָסוּ כָּל דִּינֵי הַתּוֹרָה.
כִּי הָעַם יִלְמְדוּ מִמַּעֲשָׂיו וְכָל הַשׁוֹמֵעַ לְדַבְּרֵינוּ תָּבוֹא עָלָיו בְּרַכַּת טוֹב. וּכ"ז אִם פְּנִים
הַדַּבְּרִים אֲשֶׁר כָּתְבוּ.

אָבֵל אִם שָׁקַר הַדַּבָּר אֲזִי מִמִּילָא מוֹבֵן כִּי דַבְּרֵי אֵין לָהֶם מְקוֹם: סִימָן פּוֹ כְּבוֹד הָרַב הַגָּאוֹן
וְכו' מו"ה יִצְחָק אֵיזִיק ג"י טוֹיבֵעֵשׂ אַבְד"ק בְּנוֹקְאָרֵעֵשׂט יע"א. הַגִּיעֵנִי קוֹנְטְרָסוֹ הַיְקָר
נֶקֶם בְּרִית וְרֵאִיתִי הָאֲמוֹר בּוֹ וְהַשְׁתוּמְמָתִי לְקוֹל הַשְּׁמוּעָה אֲשֶׁר בְּעִיר וְאִם בְּיִשְׂרָאֵל יְהִי
כַּדַּבָּר הַזֶּה שְׂיִזְלָלוּ בְּמַצּוֹת מִילָה הַקְּדוּשָׁה לַעֲשׂוֹתָהּ שְׁלֹא בְּזִמְנָהּ בְּשִׁבִיל שְׂיִהְיוּ הַרְבֵּה
קְרוֹאִים לְסַעוּדָה כְּשִׁתְּהִי הַמִּילָה בְּיוֹם אִידָם.

וְכֵן אֲשֶׁר נוֹצְרִים יִכְבְּדוּ לְהִיּוֹת סוֹדָקִי. וְנִמְצָא שֵׁם מוֹהֵל אֲשֶׁר הוּא מֶל הַיְלָדִים עַל בְּרַכֵּי
נוֹצְרֵי וְגַם מְסִית לְדַחוֹת הַמִּילָה לְיוֹם אִידָם כְּדֵי לְהַרְבּוֹת שְׁכָרוֹ.

וּכְבָּר אֲזַר הַדַּר"ג תְּלַצְיוֹ לַעֲמֹד בַּפְּרִץ אָבֵל הַמּוֹהֵל הִלְזוּ אֵינְנוּ שׁוֹמְעֵי בְּקוֹל מוֹרִים. וְלֹא
עַל הַמּוֹהֵל הַזֶּה אֲנִי תַמָּה.

כִּי הֲלֹא בַעוּה"ר נִמְצָאִים הַרְבֵּה רְשָׁעִים בְּעוֹלָם הָעוֹבְרִים עַל עֲבֵירוֹת חַמּוּרוֹת לְמַעַן בַּצּוּעַ
בַּצַּע. אָבֵל אֲנִי תַמָּה עַל קַהֵל אַחַב"י בְּעִירוֹ אֲשֶׁר לֹא יִחְזִיקוּ בִידֵי הַדַּר"ג לְבַעַר אֶת הָרַע
הַזֶּה מִקְרַבָּם שְׁלֹא יַעֲסֹק עוֹד בְּמַצּוֹת מִילָה.

וְאִיךְ אֶפְשֶׁר לְהַנִּיחַ אִישׁ בְּזוּי כְּזֶה לַעֲסֹק בְּמַצּוֹת מִילָה שֶׁהוּא מְזַלְזֵל בָּהֶן. וְהֲלֹא מַצּוֹת
מִילָה בְּשִׁמְיֵי דוֹחָה שְׁבֵת.

וְהוּא דוֹחָה אוֹתָהּ בְּשִׁבִיל כְּסָף נִמְאָס. וְאִף עַל הַמּוֹהֵל שְׂמִקְבֵּל שְׂכָר אִיתָא בְּשׁו"ע ס'י
רס"א שֶׁהוּא מְגוֹנָה וְשְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ שְׂיִמּוֹל בְּלֹא שְׂכָר וְהַדּוֹרֵשׁ שְׂכָר אֵינּוּ מְזַרְעוּ שְׁל אַאע"ה
ע"ש.

וְאִף שְׁבַעֲתִים הִלְלוּ יֵשׁ הַרְבֵּה מְקוֹמוֹת שְׂמִקְבָּלִים שְׂכָר בְּשִׁבִיל דוֹחַק הַפְּרָנְסָה וְשְׂיִהְיֵי לְבוֹ
פְּנוּי לַעֲשׂוֹת מְלָאכַת הַקּוֹדֵשׁ בְּאִמוּנָה. אָבֵל חֲלִילָה חוֹלִין לַעֲשׂוֹת מְדַחָה בְּגוֹף הַמַּצְנָה
הַקְּדוּשָׁה בְּשִׁבִיל בַּצַּע כְּסָף.

וְאִישׁ כְּזֶה נִפְשׁוֹ מְטוֹמָאָה. וְחֲלִילָה לְהַנִּיחוֹ לְגִשְׁתׁ עַל הַקּוֹדֵשׁ לַעֲסֹק בְּמַצְנָה זוֹ: וְהִנֵּה
הַדַּר"ג הַתְּעוֹרֵר עַל שְׁלֵשָׁה פְּשָׁעָיו.

א'.

אֲשֶׁר מְסִית לְדַחוֹת הַמִּילָה לְיוֹם אִידָם שְׂהָעַם פְּנוּיִם מִמְּלֶאכֶתָם וְיִרְבוּ הַקְּרוֹאִים לְמַעַן
הַרְבּוֹת הַכְּנָסָתוֹ. ב'.

שהוא מל ילדים כשהסנדק הוא נוצרי. ג'.

שמבטל מצות מציצה לגמרי. רק מקנח הדם במוך טבול בקארבאל.

והן על אחת מאלה תסמנה שערות השומע אף כי על כולם יחד, ואף שאין דרוש לזה אריכות. וגם כי אם נאריה בפלפולים יאמר האיש הזה שהחמנו עליו רק ע"פ פלפול.

בכ"ז אבאר בקוצר יסוד כל פרט ופרט בזה: (א) ע"ד שדווחים המילה מיום השמיני ליום אחר כדי שתהי המילה ביום אידם וירבו הקרואים. הרי הוא מקרא מפונש ביום השמיני ומול.

ודוחה שבת. ואיך יעלה על לב איש ישראל לדחותה בשביל ריבוי קרואים או הכנסת המוהל והמילדות.

אוי לאותה בושה אוי לאותה פלימה. ולשמחה מה זו עושה.

הלא כל עיקר השמחה שעושים ביום המילה הוא בשביל שזכו לקיים המצוה פתיקונה וכדאיתא בשבת (דף ק"ל) שקבלו עליהם ישראל מצוה זו בשמחה מדכתוב שש אנכי על אמתך.

וכתבו התוס' שם דהיינו מצות מילה שנעשתה בשמיני והביאו שם מקרא דעל השמיני ומקרא דביום הגמל ע"ש. והשוטים הללו דוחים את המצוה כדי להרבות בסעודה ושמחה.

וביותר שדוחים אותה ליום אידם כדי לשמח ביום אידם אשר החמירו בזה חז"ל ביבמות (דף ס"ג). וכמ"ש גם הדר"ג.

ועוד יש לדון בזה עכמ"ש קצת פוסקים שעל האב מוטל מצות מילת בנו רק ביום השמיני ולא אח"כ ע' במחה"ש סי' תמ"ד ועוד אחרונים. וא"כ כשדוחה המילה מיום השמיני במזיד.

הרי נתבטלה מהאב לגמרי מצוה זו ומוטלת עליו כמו שמוטל על כל אחד מישראל. ואכמ"ל בזה כי די לנו מה שמבטלים במזיד מ"ע דאורייתא.

ולפמ"ש יש לדון שבמילה שלא בזמנה אין מצוה בעשיית סעודה: והנה כפי שראיתי בדברי הדר"ג מתנצל הלז שהוא אינו אשם בזה רק האבות דוחים המילה. ובכ"ז כשקוראים אותו למול.

הוא מוציא א"ע מחניב למול שלא ישאר ערל לגמרי. והנה הלב יודע אם לעקל או לעקלקלות.

וניכר כי ציד בפיו. כי מדוע יקראו רק אותו ולא מוהלים אחרים.

וגם יפה כתב מעכ"ת כי מי הטיל עליו מצוה זו. הלא מעיקר הדין מוטל החיוב על ב"ד לראות שימולו הבנים כמבואר בסי' רס"א.

והפוסקים שהוזכר בהם שמוטל זה על כל איש מישראל. היינו במקום שאין ב"ד.

או שב"ד אין משגיחים על זה. אזי החיוב על כל ישראל להעמיד הדת על מכונן.

וקל ישראל ערבים זה בזה. ומינשב בזה דברי הרמב"ם שבחבורו פתב בה' מילה שמןטל על ב"ד ובפיה"מ פתב שמוטל על כל איש מישראל שהפוננה כמש"ל: והנה לתקן שלא ימולו כלל מילה שלא בזמנה.

הוא דבר שא"א. כי הלא ישארו ערלים לעולם.

וגם הלא יש הרבה ילדים שנדחתה מילתם פדין בשביל חלישותה. ומי מפיס מי נדחה פדין ומי נדחה שלא פדין.

ולזאת דעתי מספמת עם הדר"ג לתקן באופן זה אשר כל מילה שלא בזמנה תהא רק ביום שאינו יום אידם. ואף שיצטרכו להשהות עי"ז יום או יומים ועי"ז תופר עצת הרשעים.

ואין בזה משום שיהוי מצנה פנין שיש בזה חיזוק המצנה והקמת הדת על תלה. וכעין זה פתב הנוב"ת חי"ד סי' קס"ו בדבר שנמצאו אנשים שדחו מילה שלא בזמנה על ערב פסח פדי שיאכלו הבכורים על הסעודה וכתב הנו"ב לתקן לאסור למול מילה שלא בזמנה בע"פ אף שפבר לא מלוהו עד ע"פ.

וישהו המילה על חוהמ"פ. בשביל שראה שיש בזה עצת חטאים שיאכלו הבכורים.

ויש לגזור פדי שלא ישהו פעם אחרת. ומכ"ש בנ"ד שהפושעים הללו דוחים מילה בזמנה על יום אידם.

ומבטלים מ"ע דביום השמיני ימול. ודאי שראוי לתקן לדחות המילה על יום שאינו יום אידם.

וגם דהא יש פיד ב"ד לתקן בשב ואל תעשה. ובפרט למיגדר מילתא פדאיתא ביבמות (דף צ').

אף בנ"ד אין אנו צריכים לנה וכמש"ל: ויש לדון דבנ"ד אין פאן איסור שיהוי מצנה כלל. דהאב אינו עובר על איחור המצנה פנין דאנוס בתקנתא דרבנן שתיקנו שלא למול מילה שלא בזמנה ביום אידם.

וכדאיתא בריש פתובות דע"י תקנתא דרבנן מיקרי אנוס ע"ש. והמוהל אינו עובר דלאו עליה דידיה רמי מצנה זו רק על ב"ד וכמש"ל.

ובפרט שיש שם כמה מוהלים. אין שייך לומר שמןטל על אהד מהם.

וגם כי הלא גם הם אנוסים בתקנתא דרבנן פנ"ל. וב"ד אין עוברים על שיהוי המצנה.

כי הלא יסוד החיוב שעל ב"ד להשתדל למול בני ישראל. הוא מצד שהחיוב עליהם להקים את הדת ולהשגיח שיקיימו מצות התורה פדין.

ואף דיליף לה בקדושין (דף כ"ט) מקרא דהמול לכם. נראה דהיינו משום דאי לא קרא הו"א דמילה הוי מצנה המןטלת רק על האב שימול בעצמו או ע"י שלוחו.

וכמו כל מצות שבתורה סנפה ולולב ותפילין שכוּפין ב"ד את האדם לקיימם כדאיתא בקולין (דף ק"י). לזה ילפינו מקרא דהמול שגוף המילה מוטל על ב"ד אם מתרשל האב למולו.

או שמת וכדומה. ונראה שהלמוד הוא מדכתיב המול ולא מולו לשון ציווי.

משמע מזה שיהא נמול מכל מקום בכל אופן שיהיה אם ע"י האב או ע"י ב"ד. ואין הלמוד מתיבת לכם.

וכידוע למדקדקים שהמול הוא מקור בבנין הפעיל. ועפ"ז יש לבאר דרשות דבב"מ (דף ל"א) ואכמ"ל בזה.

והוי קרא דהמול רק כעין נתינת רשות שמתקיימת מצות מילה אף אם מל אחר בלא דעת האב. ולא הוי פאלו עברה הערלה ע"י חולי או שנימול ע"י עכו"ם.

דאף שאין פאן ערלה. מ"מ לא קנים מצות מילה, ודעת הרמ"א בסי' רס"ב שצריך להטיף דם ברית.

וממילא מוטל על ב"ד וכל ישראל להעמיד הדת על תלה ולמול את הערלים. וכינון שיהא ענף ונחלק ממצות הקמת הדת על תלה ממילא מותר לב"ד לתקן להשקות המילה כדי להקים הדת על תלה שיקיימו מצות ביום השמיני ימול.

ואף שתקנה זו היא בשביל ילדים אחרים. ולא בשביל ילד זה.

מ"מ עדיפא תקנת רבים מתקנת יחיד. וגם דהא קא אינו תקנת הילד דהא הוא קטן ואינו חייב במצות.

רק החוב מוטל על ב"ד שלא להניח ערל בישראל. ובנ"ד מוטל יותר על ב"ד להעמיד הדת ע"י תקנה זו שיקיימו מצות מילה כראוי.

כי אם ניחו הדבר כמי שהוא תתבטל ח"ו מצות מילה בשמיני לגמרי בהמשך הזמן. וגם כי יש בזה תקנה לאבי היילד שאם ינלד לו עוד בן ימול אותו בשמיני וכן יש בזה תקנה להילד עצמו כשיגדל ויוליד בנים.

וההכרח לקצר שלא יאמרו שדברינו נבנו על פלפולים: ולזה הנני מצטרף בזה עם הדר"ג לגזור על המוהלים שבעירו והגליל שלא ימולו שום מילה שלא בזמנה ביום אידם. רק ביום אחר.

וכל העובר על תקנה זו ישכנו חניא דרבנו דלית ליה אסותא וירבצו בו כל האלות שבתורה. וגם אסור להמוהל למול עוד שום אחד מילדי ישראל לעולם.

אחרי שיעבור בשאט נפש על תקנת חכמים לסייע ידי עובדי עברה לדחות מילת בנייהם ליום אידם. ויש לדון שיהיו פסולים ע"פ דין למילה.

דהא קי"ל ביו"ד סי' רס"ד שהמומר לערלות אסור למול. והנה מומר לא מיקרי דוקא שכוּפּר בכל המצוה.

רק אף שפופר בפרט אחד מפרטי המצוה וכמו שבארתי בס"ד בחיבורי ח"ב סי' א' יעו"ש. וכן איתא במנחות (דף י"ח ע"ב) דאינו מודה בעבודה מיקרי אף שאינו מודה בפרט אחד פגון יציקות ובלילות.

אף דקיי"ל אם לא כלל פשר ע"ש. והנה התב"ש והכו"פ כתבו בסי' א' שאף אם עבר השוחט על תקנת הקהל בעסק שחיטה מיקרי מומר לאותו דבר.

ובארתי דבריהם בס"ד בחיבורי שם. וא"כ ה"ה הקא אם יעברו על התקנה יהיו נידונים פמומרים לערלות ואסורים למול.

וע' תו' חולין (דף י"ד ע"א) ופוסקים יו"ד סי' ב' בענין זה: וע"ד שמושיבים נוצרי לסנדק. מה אומר ומה אדבר.

אוי לאננים שפך שומעות ואוי לנו שפך עלתה בימינו. והנה גם בארצינו נמצאים בעוה"ר קלי הדעת ומפירי תורה.

בכ"ז לא נשמע שיעיזו לעשות דבר כזה אשר הוא נגד הנימוס לקחת איש שאינו מאמין בדתו ושיכניס בן ישראל לברית של אאע"ה. וכמתוקנים שבהם לא עשו.

כי הלא לא נשמע שנוצרי יקח עברי או מחמדני שהוא יכניס בנו לדת הנוצרית ולהטבילו כנהוג אצלם. ובפרט שמצנת סנדקי הוא ענין גדול ומבואר בשו"ע סי' רס"ד ובכמה ספרים שצריך להזר שיהא סנדקי ירא שמים.

והקולר בזה תלוי בצנאר המוהלים. כי איך יגש המוהל למול היגד על ברפי נוצרי.

ואין לחוש בזה לאיבה. פיון שזה אסור לנו ע"פ דינינו.

ועוד דגם הם אין עושין פן וכמש"ל. וכעין זה איתא בע"ז (דף כ"ו) דכל היכא דאיכא אמתלא לא חיישינן לאיבה וכל נוצרי אשר לו דעת ישרה לא יתרעם ע"ז.

ויבין אשר על כל איש לשמור חוקי דתו. ולכן הנני מצטרף עם הדר"ג לגזור אסור על כל המוהלים שבעירו והגליל אשר לא יהינו למול שום יגד כשהסנדקי יהי בן אמונה אחרת.

ואף אם יתעקש אבי הבן ולא יתנונו למול באופן אחר. מוטב שישאר ערל משנסיע לעשות דבר כזה בפרכוס נגד הדת והדעת.

והיגד ימול כשיגדל. ועל הב"ד להעמיד חוקי התורה על מכונם.

אבל לא לעשות פרכוס איש ואיש. וכבר כתבו התו' בשבת (דף ד') ועירובין (דף ל"ב) דהיכא שהוא פושע ומזיד אסור לעשות אף אסור קל כדי להציל אחר מאסור חמור ע"ש: ועוד יש לדון בזה דהנה מצינו שהסנדק נקרא בפוסקים בעל ברית המילה.

וכשאין האב בביתו איתא בסי' רס"ה שנהגו שהסנדק מברך ברכת להכניסו. והמג"א סי' רפ"ב כתב לענין לקראו לס"ת שהסנדק קודם למוהל ואבי הבן.

וכ"ה בשו"ע סי' רס"ה סי"א. וצריך להבין מה מעלת הסנדק לעומת המוהל שהוא עושה כל המצוה.

ונראה בזה דהנה איתא במכות (דף כ' ע"ב) שהניקף אם הוא מסייע ומטה ראשו לוקה ג"כ על לא דלא תקיפו וכ"ה הלשון ביו"ד סי' קפ"א. ורש"י פתב שמשמזמן השערות להקיפו.

ולפ"ז גם בנ"ד הלא ההכרח שהסנדק יחזיק רגלי התינוק ויטה את הגיד לצד המוהל. וא"כ הרי הוא מסייע לגוף מצות מילה.

וכאלו עשו שניהם: ואף שיש לחלק דגבי ניקף ולפינו מקרא דלא תקיפו דאחד המקיף ואחד הניקף כפירש"י במכות שם וע' חיבורי ח"ב סי' קל"ח בזה. ורק פי היכי דליהוי לאו שיש בו מעשה מוקי לה כשםסייע קצת פשהזמן שערו וכדומה.

אבל בעלמא הוי כה"ג מסייע שאין בו ממש כדאיתא בשבת (דף צ"ג) דהא הוי זה יכול וזה אינו יכול יעו"ש. וכן איתא בביצה (דף כ"ב) דמסייע אין בו ממש.

אכן בכ"ז נראה דמיקרי שיש לו חלק במעשה המצנה פינו דמ"מ הוא עושה סיוע גדול בזה. ועוד דרוך פעמים א"א למול אם לא יחזיק אחד את התינוק ויגביה מלמטה בידו את הפיס והגיד וכגון אם הגיד קצר ונופל בפיס וכדומה.

ואף שאפשר שהמוהל יגביה בידו אחת ובידו השנית ימול. מ"מ כמו שהוא עכשיו שאינו מגביה בעצמו הרי אינו יכול.

וכ"כ התו' בשבת (דף צ"ג) ד"ה א"מ ע"ש. ומיקרי זה אינו יכול וזה אינו יכול דקיי"ל בשבת (דף צ"ג) דשניהם חייבים דהוי כאלו כל אחד עושה כל המעשה וא"צ שיעור לכל אחד ואחד ע"ש.

וע' נה"כ סי' קצ"ח שכתב ג"כ דסברא דמסייע לא שייכא רק בניקף. ובח"ל סי' פ"ב פתב ליישב דברי הט"ז דגם בשאר דברים יש איסור במסייע.

ודבריו צ"ע שם. ובמק"א הארכתי בע"ה אי שיהי דין זה גם בשאר מצות ואכ"מ.

ולפ"ז מ"ש הרמ"א בסי' רס"ה סי"א שיש למנוע שלא תהי אשה סנדקת משום פריצות. והוא מהררי"ל ה' מילה.

לפמש"ל י"ל הטעם בפשיטות כמ"ש הרמ"א ר"ס רס"ד. שאשה לא תמול.

וא"ל דמהני טעם דפריצות היכא שבהכרח אשה מלה שאין שם מוהל אחר רק אשה. דבאופן זה נראה דתו' ליכא פריצות אם גם הסנדקת תהא אשה.

וצ"ל שכתב הטעם אף להמתירים לאשה למול]. ונראה דהוי פעושה מעשה בגוף המילה פעין הא דאיתא בחולין (דף ט"ז) שאם מוליה הצנאר על הספין מיקרי ג"כ שחיטה.

וה"ה הקא המוהל מוליה הספין על הערלה. והסנדק דוחק את הערלה על הספין ועושה קצת פעולה בגוף המילה והא דמילה דוחה שבת י"ל דלא מיקרי שנים שעשו לפי דהא לעשות חבורה יכול המוהל לבדו.

וגם י"ל דאיירי בגנונא שהסנדק אינו מסייע כ"כ והוי זה יכול וזה אינו יכול דהוי הסנדק מסייע שאין בו ממש וכמש"ל. ויש להאריך בזה ואכ"מ.

אחר כותבי מצאתי בח"ס ח"א"ח סי' קנ"ט שכתב ג"כ פ'עין סברא שכתבתי שהסנדק עושה ב' מצות שמחזיק התינוק וגם נטפל למצות מילה ולזה הוא קודם למוהל. וזה חסר תבלין דמה שיניף נטפל כיון שאינו עושה מאומה בגוף המצנה.

ואיך אפשר שההכנה תהא דומה לגוף המצנה. אבל לפמ"ש א"ש שיש לו חלק בגוף המילה ושמחתי שעכ"פ כוונתי לדבריו הק' בסברא שהסנדק עושה ב' מצות: עכ"פ שמענו שהסנדק עושה שתי מצות.

מצות סנדקי שהפליגו חז"ל בשבח המצנה. וגם משתתף בגוף המילה.

ולזה הוא קודם להמוהל ולאבי הבן שהם עושים רק מצנה אחת וכ"כ התו' בברכות (דף י"ט ע"ב) ד"ה אמרת שמי שיש בו שתי קדושות גדול ממי שיש לו רק קדושה אחת. ולפ"ז ראוי לנהוג שאבי הבן יהא סנדק דהא באמת מוטל עליו מצות מילה.

ויש פוסקים שכתבו שאסור לעשות שליח למול אם הוא יכול למול וע' קצה"ח סי' שפ"ב ובחביוני ח"א סי' ו' בזה. וא"כ כיון שהסנדק הוי ג"כ חלק מגוף מעשה המילה.

לזה אף שאינו יכול למול בעצמו. מ"מ מחויב להיות סנדקי ולעשות כל מה שאפשר לו לעשות במעשה המילה [ואקצר] ולזה נהגו שהסנדקי מברך להכניסו פשאו האב לפי שהוא עושה רוב המצנה.

וכמו שהאב מוסר בנו למול. כן הסנדק מזמין הי"ל למולו.

[ואני נוהג פשאו בעצמי מוהל והאב אינו בביתו. אני מברך גם ברכת להכניסו ולא הסנדק.

באשר כי מעיקר הדין מוטל החיוב על ב"ד למול פשאוין שם האב כמש"ל ואכמ"ל בזה]. ולזה נקרא הסנדק בעל ברית שהוא מזמין הי"ל למולו כמו האב: וכיון שבארנו שלהסנדק יש חלק בגוף מעשה המילה.

נהרי מפני ש"ס ופוסקים סי' רס"ד שעכ"פ אסור למול. א"כ פשוט שאסור לעשות עכ"פ לסנדק.

ויש בזה פסול בגוף המילה. דהא עכ"פ ש"ס ש"מל פסק הרמ"א סי' רס"ד שצריך לחזור ולהטיר דם ברית.

ולזה אסור להמוהל למול פשהעכ"פ סנדק. ויש לחוש לברכה לבטלה כיון שאין עושה המצנה כהוגן.

והמוהל שיעבור על זה יהא אסור לעסוק עוד במצות מילה וכמש"ל דהוי מומר לערלות: וע"ד המציצה. הנה זה מפני ש"ס בשבת (דף קל"ג ע"ב) האי אומנא דלא מניין מעברין ליה.

ומה שהמתנדשים אומרים שנשתנה הטבע ואנו רואים כי עכשיו אין סכנה כשלא ימצאו הדם. הנה בתשובה הארכתי בע"ה לברר שגם בימי חז"ל לא חשבו זה לסכנה גמורה.

ורק משום חשש סכנה תיקנו למצוץ. והיו גם אז קלי הדעת שהקילו בתקנה זו מפני שראו אשר רוב פעמים אין סכנה בזה.

לְזֶה אָמְרוּ דְמַעְבְּרִינָן לִיה בְּשִׁבִיל שְׁעֵבֵר עַל תְּקִנַּת חַז"ל. וְהוּא מְוַכְרֵחַ דְלִכְאוּרָה קִשָּׁה מֵאֵי קַמ"ל ר"פ הָא בְּלֵא"ה קִי"ל ב"ב"מ (דָּף ק"ט) דְאִוְמְנָא שְׁעֵשָׂה שְׁלֵא כְהִנְגָן מְסַלְקִין אוֹתוֹ וּפִירֵשׁ"י מוֹהֵל ע"ש וְע' רִש"י ב"ב (דָּף כ"א).

וְגַם מֵה קָאָמֵר שְׁם דְוִמְיָא דְאִיִּסְפְּלָגִית וְכַמוֹן דְהָוִי סַכְנָתָא. הָא פְּשׁוּט שְׁאֵם אִינוּ מוֹצֵץ הָוִי סַכְנָה לִילָד.

וְעַכְצ"ל שְׁגָם בִּימֵיהֶם לֹא הָיְתָה הַסַּכְנָה בְּרוּרָה. רַק חֲשֵׁשׁ וּמִיעוּט.

וּבכ"ז תִּיקְנוּ לְחֹוֶשׁ לְמִיעוּט בְּסַפֵּק נְפֻשׁוֹת. וְלְזֶה הִנְצָרְכוּ לְלַמְדָּה מֵאִיִּסְפְּלָגִית וְכַמוֹן שְׁטַעַם מְצִיצָה הוּא מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ סַכְנָה.

וְחִידֵשׁ ר"פ דְמַעְבְּרִינָן אִם לֹא מְצֵץ. וְאָף דְלֹא הָוִי פְּסִידָא דְלֹא הָדָר וְהָרִי לְפָגִינוּ שְׁלֵא הָזִיק לְהַתִּינוּק.

בכ"ז הָרִי הוּא עֲבָרִינָן שְׁעֵבֵר עַל תְּקִנַּת חֲכָמִים וְכַבֵּר הָאָרִיף בְּזֶה בְּשׁו"ת מֵהַר"מ שִׁיק סִימָן רמ"ד שְׁחִלְיָה לְבַטֵּל הַמְצִיצָה. וְזֶה מְקָרוֹב יָצָאוּ הַרְבֵּה מְעַרְעָרִים עַל הַמְצִיצָה בְּפֶה כִּי יֵשׁ אֲנָשִׁים חוֹלִים וְיוֹכְלוּ לְהַזִּיק לְהַנְיָמוֹל, וְיֵשׁ שְׂתַקְנוּ לְמַצּוֹן הַדָּם ע"י מְכוּנָה.

וְהָאָרְכָתִי בְּזֶה בִּמְק"א שְׁאִין לְמַחֲוֹת בְּיַד הַנּוֹהֲגִים כֵּן. בְּאֲשֶׁר כִּי בְּאֵמֶת נִמְצְאִים אֲנָשִׁים שְׁיֵשׁ לָהֶם חוֹלִי.

וּמִי מְבַחֲזִין בְּשַׁעַת הַמִּילָה, וְגַם כִּי יֵשׁ לְחֹוֶשׁ שְׁקָלִי הַדַּעַת יִפְרָצוּ עִי"ז לְהַקֵּל בְּגוֹף מְצָנוֹת מִילָה. וְגַם כִּי בִש"ס לֹא נִזְכָּר מְצִיצָה בְּפֶה.

אָבֵל שְׁלֵא לְמַצּוֹן כָּלֵל רַק לְמַנְחַם הַדָּם. חִלְיָה לְהָרִים יָד לְבַטֵּל תְּקִנַּת חַז"ל.

וְכָל הָעוֹבֵר ע"ז יֵשׁ לְחֹוֶשׁ שְׁמִינּוֹת נִזְרָקָה בּוֹ לְפַקְפֵּק בְּדַבְרֵי חַז"ל. וְלִזְאוֹת לְדַעַתִּי רְאוּי לְהַשִּׁיג אֶת הַמְכוּנָה וְלְהַנְהִיג שְׁם לְמַצּוֹן ע"י הַמְכוּנָה.

אוֹ שְׁהַרּוּפָא יְבַדּוּק אֶת הַמּוֹהֵל אוֹ אֶת אִישׁ אַחַר הַמוֹצֵץ וְיִרְאֶה שְׁהוּא אִישׁ בְּרִיא וְלֹא יִזְיַק לְהַנְיָמוֹל בְּמְצִיצָתוֹ. וְאִם לְפִי הָעֵנָן א"א לְעֵשׂוֹת אַחַת מְשַׁתִּי אֵלֶּה.

אוּלַּי יִפֶּה עֲשָׂה הַדֶּר"ג שְׁהַעֲלִים עֵינָי מִזֶּה עַד כֹּה אַחֲרֵי שְׁעַכ"פ נִעְשָׂתָה גוֹף מְצָנוֹת הַמִּילָה כְּהִנְגָן: עַד כֹּה בְּרַנּוּ בְּדַרְךְ כָּלֵל בְּנוֹגַע לְכָל הַפְּרָטִים שְׁהַזְכָּרְנוּ וְעַתָּה נְדַבֵּר בְּנוֹגַע לְהֵאִישׁ הַלְזֵה הַמְסִית לְדַחּוֹת הַמִּילָה עַל יוֹם אִידָם.

וּמָל הַבְּנִיִם עַל בְּרַכֵּי עַפּו"ם. וְאִינוּ מוֹצֵץ כָּלֵל רַק מְקַנְחַם בְּמוֹף עִם קֵאֵרְבָאֵל.

וְאָף כְּאֲשֶׁר הִנְזַהֵר עַל אֵלֶּה מֵהַדֶּר"ג עוֹדְנָו עוֹמֵד בְּמַרְדּוֹ. הִנֵּה פְּשׁוּט שְׁהוּא אָסוּר לְהִיֹּת מוֹהֵל.

וְיֵשׁ לוֹ דִּין מוֹמֵר לְעַרְלוֹת שְׁהוּא פְּסוּל לְמִילָה כְּמַפְנֹרֵשׁ בְּשׁו"ע ס' רס"ד. וְכַמֵּש"ל שְׁאֵם הוּא מוֹמֵר לְפָרֵט אַחַד מֵהַמְצָנָה הָרִי הוּא כְּמוֹמֵר לְכָל הַמְצָנָה וְכַמְבּוֹאֵר בְּחִיבּוּרֵי ח"ב ס' א' וְלְזֶה אָסוּר לְקַחַת אוֹתוֹ לְמוֹל.

רַק אִם יִקְבֵּל דְבָרֵי חֲבִירוֹת בְּפָנֵי הַדֶּר"ג וּבֵית דִּינוּ וְיִתְחַרֵּט עַל הָעֵבֵר כְּפִי שְׁיִסְדֵּר לוֹ הַדֶּר"ג. אֲזִי הָרְשׁוֹת בְּיַד הַדֶּר"ג לְהַתִּיר לוֹ לְעַסּוֹק בְּמְצָנוֹת מִילָה.

והמילות שהוא מל. יש לחוש שיצטרכו להטיף שנית דם ברית וכמו שבארנו: סימן פז ע"ד אשר חפץ כבודו לדעת דעתי בדבר המכונה שהמציאו למצוץ בה דמי המילה למען לא יצטרכו למצוץ בפה אשר דעת הרופאים שאפשר שיזיק זה להנימול אם המוצץ יש לו איזומחלה בגוף או שפיו אינו נקי פראוי.

ושלח לי תמונת המכונה: הנה בדור שלפנינו כבר נתעוררו בזה כמה גדולים פאשר עמדו אז המתחדשים לבטל המציצה לגמרי. ויענין בשו"ת מהר"מ שיק סימן רמ"ד שהאר"י בזה.

והנה בנדאי יפה עשו מה שעמדו נגד המתחדשים לבטל המציצה דבר המפורש בש"ס ופוסקים ונהוג בישאל אלפי שנים. ואף שכתב המג"א בסי' קע"ג שיש דברים שצאמר בש"ס שהוא סכנה ועתה נשתנה הטבע.

מ"מ חלילה לעשות מעשה בזה ע"פ דברי הרופאים נגד דבר המפורש בש"ס. והמג"א והתו' בע"ז (דף כ"ד) כתבו זה רק בדבר שאנו רואים בעינינו שנשתנה הטבע כמו בפרה שיוקדת קודם ג' שנים.

אבל במציצה פינון שאסור לנו לבטלה. א"כ עדיין לא קרה שימולו ולא ימצאו. ואף אם קרה אחד או שנים אין דנים מזה על הכלל. דיודע דבסכנה חיישינו אף למיעוטא וגם אין לדון משארי מכות למכת מילה.

ובפרט שהרבה רופאים מודים שיותר טוב להוציא הדם מהמפה. אף אמרים שהמציצה בפה מזקת.

ולזה חלילה לעשות דבר נגד המפורש בש"ס. ובש"ס גופא מוכח שהיה רק חשש סכנה ולא סכנה נדאית מדקאמרינו בשבת (דף קל"ג ע"ב) האי אומנא דלא מניץ סכנה הוא ומעברינו ליה.

פשיטא מדקא מחללי עליה שבתא סכנה הוא. מהו דתימא האי דם מיפקד פקיד קמ"ל חבורי מיחבר ודומיא דאספלגית וכמון מה אספלגית וכמון פי לא עביד סכנה הוא אף ה"נ פי לא עביד סכנה הוא.

ואלו היתה סכנה ברורה למה להש"ס להביא ראיות לזה. הלא לעינים יראו שהילד שלא מצצו דמו ימות.

וגם מאי קאמר מעברינו ליה. הרי הוא הורג נפש בידים פינון ששל אותו והביאו לידי סכנה ולא מצץ להצילו מהסכנה.

ואף דלענין חיוב מיתה אמרינו בסנהדרין (דף ע"ז) שאם זרק חץ באדם ויש סמנים בשוק לרפאותו פטור ממיתה שהרי היה יכול לקנותם ולהתרפא. מ"מ איסורא איכא.

וכמ"ש הרמב"ם בפ"ג מה' רוצח דאף שפטור ממיתה. מ"מ רוצח הוא ודמו נדרש ע"י דורש דם ע"ש.

ועוד נראה שזה רק באיש שיכול לילף ולקנות הסמנים ולהציל א"ע. אבל בנ"ד שהוא קטן ואינו יכול ללכת וגם אין בו שום דעת לא שייך זה.

וְחִיב מִיָּתָהּ וְהוּי כְּמוֹ פִּתּוֹ בַּחֲמָה וּמַת דְּחִיבִיב. וְרַן כְּבֵשׁ עָלָיו לְתוֹךְ הָאוּר אוֹ לְתוֹךְ הַמַּיִם וְאִי לְעֵלוֹת חִיבִיב.

וְאִף שְׂאֲבֵי הַיָּלֵד עוֹמֵד עָלָיו וּבְיָדוֹ לְמִצּוֹן אוֹ לְבִקֵּשׁ אַחֵר לְמִצּוֹן. מ"מ מִיקָרִי הוֹרֵג נֶפֶשׁ. דָּאֵף דְּאִיתָא בְּב"ק (דָּף כ"ז) שְׂאֵם הַנִּיחַ גִּחְלַת עַל לֵב עֶבֶד כְּפוּת וְהֶאֱדוֹן עוֹמֵד אֶצְלוֹ פְּטוֹר מִשׁוּם דְּעֶבְדוֹ כְּגוֹפוֹ וְחוֹשֵׁב שְׂהֶאֱדוֹן יָסִיר הַגִּחְלַת. הַיְיָנוּ שֵׁם שְׂרוּאָה הֶאֱדוֹן שְׂהֶעֱבֵד עוֹמֵד לְיִשְׂרָאֵל.

אָבֵל הֶכָּא אָבִי הַבֵּן אֵינוֹ יוֹדֵעַ מְאוּמָה וְסוֹמֵךְ עַל הַמּוֹהֵל שְׂבִנְדָאֵי עוֹשֶׂה הַכֹּל כְּרָאוּי. וְגַם דְּהָא דְהַנִּיחַ גִּחְלַת ס"ל לְהַרְבֵּה רֵאשׁוֹנִים שְׂאֵם מֵת חִיבִיב מִיָּתָה אִף שְׂהֶאֱדוֹן עוֹמֵד שֵׁם ע"ש בְּתוֹ וּבִשְׂטֵמ"ק וְאִכְמ"ל בְּזָה.

וְעַכ"פּ בְּנ"ד רוֹצֵחַ הוּא אִם לֹא מִצָּץ. וְעַכְצ"ל שְׂהִיָּתָה רַק חֲשֵׁשׁ סַפְנָה וְרוֹב פְּעֻמִּים הִנֵּה חֵי אִף בְּלֹא מִצִּיצָה וְלָזָה קמ"ל ר"פ דְּמַעֲבְרִינֵן לְהַמּוֹהֵל אִם לֹא מִצָּץ וְהוֹצֵרָה לְהוֹכִיחַ זֶה מִהַמְּשֻׁנָּה.

וְאִפְשָׁר גַּם בְּזַמְנָם הָיוּ אֵינָה אֲנָשִׁים שְׂאֲמָרוּ שֵׂא צ לְמִצּוֹן. לָזָה אר"פ שְׂהַמּוֹהֵל שְׂאֵינוֹ מוֹצֵץ מַעֲבִירִין אוֹתוֹ כִּי נִרְאָה מְזָה שְׂאֵינוֹ מֵאֲמִין בְּדַבְרֵי חו"ל.

וּכְעֵין הָא דְּאִיתָא בְּבִרְכוֹת (דָּף כ"ט) בְּטַעֲמָה בְּבִרְכַת הַמֵּינִין מַעֲלִין אוֹתוֹ. דְּבִלֵּא"ה הָא אִף גַּבִּי שְׂמָלָא וְאֲנָמְנָא קי"ל בְּב"מ (דָּף ק"ט) שְׂאֵם הַפְּסִידוֹ מְסַלְקִים אוֹתוֹ דְּפְסִידָא דְּלֹא הִדָּר הוּא.

וּמכ"ש הֶכָּא דְּהוּי עֶסְקֵי נְפֻשׁוֹת אָבֵל הַדְּבָר כַּמ"ש דְּבִנְיָה יֵשׁ עוֹד חֲשֵׁשׁ שְׂאֵינוֹ מֵאֲמִין בְּדַבְרֵי חו"ל [וע' בפירוש"י בְּב"מ שֵׁם שְׂפִירָשׁ אֲנָמְנָא מוֹהֵל וּבב"ב (דָּף כ"א) פִּירֵשׁ מִקִּיז דָּם שְׂחָבֵל וְאִת"פ פִּירֵשׁ שְׂהָרַג ע"ש] וּבְזָה י"ל דְּקמ"ל ר"פ שְׂאֵף שְׂיָלֵד זֶה לֹא מֵת וְלֹא הַפְּסִיד עֲדִינֵן מ"מ מַעֲבְרִינֵן לִיה: וְעוֹד נִרְאָה לְהוֹכִיחַ שְׂגַם חו"ל לֹא חֲשָׁבוּ זֹאת לְסַפְנָה גְּמוּרָה דְּהָרִי אִף אֵי דָם חַבּוּרִי מִיַּחְבָּר.

מ"מ לֹא הוּי רַק מְלֵאכָה דְּרַבָּנֵן דְּהָא בְּחוּבֵל בְּעֵינֵן שְׂיָהָא צָרִיף לְדָמוֹ וְכַמ"ש הֶרְמֵב"ם בְּפ"ח מֵה"ש. וְהֶכָּא א"צ לְגוֹף הַדָּם.

וְאִף שְׂצָרִיף לְהוֹצִיא הַדָּם. אָבֵל א"צ לְגוֹפוֹ.

[וְלִדְעַת הֶרְמֵב"ם שֵׁם צָרִיף שְׂיָהָא דָם כְּגִרּוּגְרוֹת ע"ש. אִף רֹב הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים עָלָיו וְגַם דְּהָא חֲצִי שְׂיָעוֹר דְּאוֹרֵייתָא וְאִקְצָר].

וְגַם דְּהָא יְלִיף הַש"ס שְׂהֶוֹמֵר חִלּוּל שְׂבֵת מְדַמְדָּמָה לָהּ לְאִסְפְּלִגְיִת וְכַמוֹן וְשֵׁם אֵין חִלּוּל שְׂבֵת בְּמֵלֵאכָה דְּאוֹרֵייתָא רַק גְּזִיגְרָה דְּשְׂחִיקַת סַמְנִים. וּמְפִנְרֵשׁ שֵׁם בְּמִשְׁנָה שְׂאֵם לֹא שְׂחַק כְּמוֹן מִבְּעו"י לְעֵס בְּשִׁנְיָו.

הָרִי מְפִנְרֵשׁ דְּאָסוֹר לְשְׂחֹק בְּשְׂבֵת. וְהַש"ס מֵיִתִּי מְזָה דְּהוּי סַפְנָה מִשׁוּם דְּמֵלֵאכָה דְּרַבָּנֵן לֹא הוֹתֵרָה לְחוּלָה שֵׂאב"ס רַק אֲמִירָה לְעַפְו"ם הַתִּירוֹ.

וְהָר"ן בְּפ' פִּירָה וּפ' הַמְצַנִּיעַ כָּתַב דְּמִשְׂאֲצֵל"ג אִף לְמ"ד דְּהוּי דְּרַבָּנֵן מ"מ הוּי כְּעֵין שְׂל תוֹרָה וְקָרִי לָהּ דְּאוֹרֵייתָא ע"ש. וּמִיָּנֻשׁ בְּזָה הָא דְּקָרִי לָהּ רַש"י שֵׁם אִיסוֹר תוֹרָה.

ורק במילה לענין מציצה ואספלגית וכמוו הקילו לעשות מלאכה דרבנן כמו לענין ספנה וכמו חולה שנפל למשכב שיש מתירים באיסור דרבנן ע"י ישראל אף שאב"ס. ע' סי' שכ"ח סי"ז.

ואף שהתו' פתבו שם דלהכי לועס בפיו אף דהוי ספנה משום דכל דאפשר לשנויי משנינו מ"מ זה רק לשיטת הפוסקים דבכל חולה מסופן הדין פו וכמ"ש הרמ"א בסי' שכ"ח סי"ב. אבל רוב הפוסקים לא ס"ל ה"כ וכמ"ש המחבר שם וע"ש בט"ז שפן עיקר.

ועכצ"ל דהכא ליכא ספנה גמורה רק חשש ספנה. וגם במציצה לא הותר רק מלאכה דרבנן ולא דאורייתא למ"ד מלאכה שאצל"ג פטור דהא א"צ לגוף החבורה ולא להדם. ולמ"ד משאצל"ג חייב י"ל דס"ל דם מילה מיפקד פקיד וליכא חבורה. והאיסור הוא רק משום מפרק כמ"ש התו' בשבת (דף ע"ה).

וס"ל דמפרק הוי רק בגידולי קרקע ובאדם הוי רק מדרבנן ע' שבת (דף ע"ה ע"א) ובתו' שם. ובלא"ה ג"כ צ"ל דסוגיא אתיא למ"ד דמפרק אינו בבע"ח.

דאלת"ה הא אף אי מיפקד פקיד ג"כ חייב משום מפרק. ול"ל דחבורי מיחבר. רק שלפ"ז יקשה על הרמב"ם שדעתו דחובל חייב משום מפרק וס"ל משאצל"ג חייב. ומפרק ישנו אף בבעלי חיים.

ונראה דהנה קשה על הרמב"ם מהא דשבת (דף קל"ג) מאי קאמר מהו דתימא האי דם מיפקד פקיד. הא אף אי מיפקד פקיד חייב משום מפרק וכמו גבי חולב דחייב משום מפרק וע' בפמ"ג סי' ש"כ בשם מהרי"ל דמפרק שנייך דוקא במיפקד פקיד.

וכן מסתבר דהא הוא תולדה דדש. והתבואה בשניבולת מיפקד פקיד. ואיהו ס"ל דקיי"ל משאצל"ל חייב. ונראה דהכא פיון שפכר חתף הערלה ונפתח גידי הדם שם.

מיקרי סופו לצאת מעצמו, ומפרק שנייך רק פשטתום לגמרי וכמו תבואה בשניבולת. אבל פשכר נפתח לא שנייך זה.

ובחולב צ"ל דלא מיקרי נפתח לפי שאין דרוף החלב לצאת מעצמו. אבל דם דרוף לצאת מחתף המילה.

ואף לשיטת הפוסקים דס"ל דחובל משום גטילת נשמה וכתב המג"א סי' שי"ו סקט"ו וסי' שכ"ח סק"ג וסקנ"ז דחובל לרפואה חייב דהוי מתקן וצרייך לגופה. מ"מ י"ל דבמציצה לא מיקרי חבורה כי ע"י החתף נתעורר הדם לצאת וכיון שעומד לצאת ולינטל פנטול דמי.

ולא הוי גטילת נשמה ממש. כי סברא שהדם הוא הנפש נראה דשנייך רק בדם שנצרך להאדם או להבע"ח לחיותו.

אבל הדם שצרייך להוציאו ועומד לצאת ע"י החתף לא שנייך לקרות זה גטילת נשמה וע' תו' שבת (דף ע"ה) ד"ה פי היכי. וכ"כ בשו"ת דבר שמואל סי' צ"ח שהמציצה היא להוציא הדם המוכן לצאת ע"י המילה.

אָבֵל יוֹתֵר מִדָּם זֶה אֵין לְמִצְוֹן יְעוֹ"ש. וּכ"כ בְּאַבּוּדֶרְקֶהּ בְּהִלְכוֹת בְּרָכוֹת שְׁמוּצָצִים רַק אֶת הַדָּם הַמְדוּלְדָל ע"ש.

וְהֵינּוּ הַדָּם הַמּוֹכֵן לְצֵאת. וְהָא דְמִבְּנֹאֵר בְּפִירֵשׁ"י בְּשַׁבַּת (דָּף קל"ג) דְּמִצִּיצָה הֵנּוּ אִיסוּר תּוֹרָה י"ל דְּהַפְּנוּנָה שְׁיֵשׁ בְּזֶה מְעִין מְלֹאכָה דְּאוֹרֵייתָא וּכְעִין מ"ש הָר"ן פ' פִּירָה דְּקָרִי קִיבּוּי אִיסוּר דְּאוֹרֵייתָא אַף דְּהֵנּוּ מִשְׁאַצֵּל"ג.

אָבֵל אֵי מִיִּפְקֵד פְּקִיד לָא הֵנּוּ אִיסוּר פְּלֵל. זֶהוּ פְּנוּנַת רִשׁ"י שָׁם.

וּבְגוּף דִּין חוֹבֵל לְרַפּוּאָה יֵשׁ לַעֲנֵד מְקוּם לְפַקְפֵּק בְּדַבְרֵי הַמַּג"א וְאִכ"מ: וְהִנֵּה לְכַאוּרָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִמ"ש הָרִי"ף בְּפִירָאד"מ וְהוּבָא בְּרַמְבַּ"ם וּבְטוּש"ע יו"ד ס' רס"ו שְׁאֵם מִלְּ וְנִתְפָּזְרוּ סְמָנִים שְׁלוֹ וְנִשְׁפְּכוּ הַמַּיִם שֶׁהֵכִינוּ לְרַחֲצָה מִתְּרַם לְעֲשׂוֹת לוֹ סְמָנִים וְלִהְחֵם מֵיָם מִשׁוּם דְּמִסְכָּן הוּא.

מִשְׁמַע דָּאז הֵנּוּ מְסוּכָן גְּמוּר וְשָׂרֵי אַף לְשַׁחוּק הַסְּמָנִים. וּכ"ה הַלְשׁוֹן בְּאַמַּת בְּאַיִנָּה אַחֲרוּנֵי־אַחֲרוּנֵי־נִים.

וּלפ"ז צ"ל דְּרַק קוֹדֵם הַמִּילָה אֲמָרִינוּ שְׁצָרִיף לְעֲשׂוֹת בְּשִׁנּוּי לְלַעֲנֵס הַכּוֹמֵן מִשׁוּם דְּאַפְתִּי אֵינּוּ מְסוּכָן וְאֲפֹשֶׁר שְׁלֹא לְמוּל וְלֹא יְהִי מְסוּכָן וּכ"ה דַּעַת הַבַּעַה"מ בְּאַמַּת שְׁאִיסוּר לְמוּל אִם יָדוּעַ שְׁעִי"ז יִצְטָרְכוּ אַח"כ לְחַלֵּל שַׁבַּת עָלָיו מִפְּנֵי הַסְּכָנָה.

וּלפ"ז גַּם בְּאַסְפְּלַגִּית וְכַמוֹן הֵנּוּ סְכָנָה גְּמוּרָה. אָבֵל ז"א דְּבָרֵי"ף וּש"פ לֹא נִזְכָּר שְׁיִשְׁתַּקּוּ הַסְּמָנִים רַק כְּתוּבוֹ שְׁעוֹשִׁין לוֹ כָּל צָרְכוֹ וְהֵינּוּ כְּהָא דְּתַנּוּן שְׁלוּעֵס בְּשִׁנּוּי.

וְעִיקַר הַחִידוּשׁ בְּרִי"ף שָׁם הוּא מָה שֶׁמִּתִּיר לְהַחֲמִיר הַמַּיִם בְּשַׁבַּת. דְּבָלֵא רַחֲצָה מִבְּנֹאֵר בְּש"ס דְּהֵנּוּ סְכָנָה גְּמוּרָה.

וְכֵן צ"ל לְשִׁיטַת הַרַמְבַּ"ן וּש"פ דַּס"ל שְׁמִנְתָּר לְמוּל אַף שְׁיִדוּעַ שְׁיִצְטָרְכוּ אַח"כ לְחַלֵּל עָלָיו שַׁבַּת. וְא"כ ל"ל הָא דְּנִתְפָּזְרוּ הַסְּמָנִים הָא אַף אִם אֵין לוֹ סְמָנִים מִתְּרַם לְמוּלוֹ וְלְשַׁחוּק סְמָנִים.

וְהָרַז"ה וְהָר"ן בְּפִירָאד"מ מְפָרְשִׁים הָא דְּלוּעֵס בְּשִׁנּוּי דְּקָאֵי עַל אַחַר הַמִּילָה ע"ש. אָכֵן הָר"ן כְּתוּב שָׁם לְהַדְיָא דָּאֵם א"א לְשִׁנּוֹת ע"י לְעִיסָה מִתְּרַם לְשַׁחוּק הַסְּמָנִים.

דַּס"ל דְּבַכָּל מְקוּם סְכָנָה אִם אֲפֹשֶׁר לְשִׁנּוּי מְשִׁינֵי. וְנִרְאֶה דְּנִדְאֵי בְּכָל מְפָה אִם רוּאִים שְׁיֵשׁ סְכָנָה עִי"ז שְׁיִצָּא הַרְבֵּה דָּם מִתְּרַם לְעֲשׂוֹת כָּל מְלֹאכָה בְּשַׁבַּת לְעֲצוּר הַדָּם.

וְאֵין זֶה דְּנוֹקָא בְּמִילָה. וְהַפֵּל לְפִי הַצְּנוּרָה.

וּמ"מ פְּשֻׁטוֹת הַמְשָׁנָה מִשְׁמַע דְּבְדָרְהָ הַטָּבַע אֵין כָּאֵן סְכָנָה וְלִזְה צָרִיף לְעֲשׂוֹת ע"י שִׁנּוּי וּכְמִש"ל. וּמִצָּאֵתִי בְּהַגְר"א סִימָן רס"ו סק"י שְׁכַתְּב לְפָרֵשׁ דְּרַק קוֹדֵם הַמִּילָה צָרִיף שִׁנּוּי וְהַכְרִיעַ כְּהָרַז"ה שְׁאֵם צָרִיף לְעֲשׂוֹת מְלֹאכָה דְּאוֹרֵייתָא אִיסוּר לְמוּל.

וְהִנֵּה אַף כִּי פְּשֻׁטוֹת הַסְּנוּגִיא מִבְּנֹאֲרַת יוֹתֵר עַפְמִש"ל אָבֵל מָה אֲעֲשֶׂה אַחֲרֵי שְׁמִלְשׁוֹן הַרְבֵּה פּוֹסְקִים מִבְּנֹאֵר דְּסָבְרֵי שְׁמִנְתָּר לְעֲשׂוֹת מְלֹאכָה דְּאוֹרֵייתָא. וּס"ל דְּמִצִּיצָה הֵנּוּ ג"כ מְלֹאכָה דְּאוֹרֵייתָא.

וצ"ל שחז"ל חשבו זה עכ"פ לחשש ספנה אם לא ימצצו הדם. ורק שלא היה זה דבר פשוט להם מדהוצרך ר"פ להביא ראיה לזה ממתניתין והיינו משום שהיה רק חשש ספנה על צד המיעוט.

ומ"מ התירו לחלל שבת כי בפקו"נ אין הולכים אחר הרוב. ונראה שלזה אמרינו דכל דאפשר לשנויי משנינו אף דבעלמא העיקר פהפוסקים בסימן שכ"ח סי"ב שבמקום ספנה א"צ לשנות או נעשות ע"י קטן או עכו"ם.

היינו רק אם הספנה קרובה וידועה. אבל במקום שאין פאן רק חשש ספנה אף שמוותר לחלל שבת אף במלאכה דאורייתא מ"מ כל דאפשר לשנויי משנינו.

והטעם הוא דכיון שע"פ רוב אין פאן ספנה א"כ אסור לעשות מלאכה נגד הרוב כיון שאפשר לקיים שניהם. והמתירים בספנה בלא שינוי הטעם הוא שלא יבואו לידי שיהוי וכתוף כף יסתפן החולה ע' בפוסקים.

אבל ה"כ שאין הספנה ודאית לא גזרו בה להתיר לחלל שבת במקום שאפשר בשנינו. וע"ש בט"ז סק"ה שדקדק ג"כ בלשונו שאם הספנה ברוחה אין לעשות ע"י עכו"ם ע"ש.

והיינו כמש"ל לחלק בין חשש ספנה לספנה ודאי. ויתיישבו בזה דברי הרמב"ן והר"ן והתוס' והר"ן שכתבו גבי מילה דכל דאפשר לשנויי משנינו ממה שהקשו עליהם מהא דקיי"ל ביומא (דף פ"ד) שבפקו"נ עושים בשבת ע"י גדולי ישראל ולא ע"י נשים ועכו"ם.

דשם איירי בספנה ודאית. וה"כ איירי בחשש ספנה ואכמ"ל בזה.

ועכ"פ מוכח דמציצה הוי רק משום חשש ספנה דומיא דאספלגית וכמון: ועוד יש לדון בזה דהא גבי חולב מצינו בכתובות (דף ס') שאם ינק בפיו הוי מפרק פלאחר יד. וא"כ גם במציצה ניימא הכי דכפיו הוי רק איסור דרבנן.

ולא מיבעיא להרמב"ם שסובר דחולב חייב משום מפרק. א"כ היינו הך דיונק בפיו אלא אף להטעם משום נטילת נשמה, מ"מ י"ל דלאו אורחיה בהכי.

וכן קיי"ל בסימן ש"כ ס"א שאין דרך בנ"א למצוץ בפה ע"ש בט"ז ומג"א סק"ב. ולפי פשוטות לשון הפוסקים דמציצה הוי מלאכה דאורייתא קשה.

ונה"א לומר שהפנונה למצוץ ע"י פלי פי לא מצינו שהיה לפני הראשונים פלי זה. ובכמה פוסקים מפורש הלשון שמוצץ בפיו.

וצ"ל לדעתם דכיון דבמילה הדרך למצוץ בפה. שוב הוי דרכו בכף ותייב.

ועוי"ל דרק ביניקה או במוצץ ענבים שפולע את החלב או את היין בזה מיקרי מפרק פלאחר יד, אבל בנ"ד שאין פנונתו לבלוע הדם רק למצוץ הדם בזה הוי מלאכה גמורה. וכ"נ בט"ז סימן ש"כ סק"ב.

אבל לפמש"ל דבמציצה הותר רק מלאכה דרבנן א"ש בפשיטות דבפה הוי רק פלאחר יד: עכ"פ הוכחנו מסוגיין דבלא מציצה הוי רק חשש ספנה ולא ספנה גמורה. וא"כ מנ"ל לומר ששנתנו הטבעים בזה.

דְּהָא גַם עֵתָה מוֹדִים הֶרֶוּפָאִים שְׁלַפְעָמִים מְבִיאָה הַמְצִיחָה תוֹעֵלַת גְּדוּל. וְלִזְה תִקְנוּ חוֹנ"ל לְמַצְוֵן בְּכָל מֵילָה מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ סַפְנָה.

וּבְחִנִּי הֶר"ן בְּשַׁבַּת (דָּף קל"ג) הִקְשָׁה אִיךָ מוֹצְצִין בְּשַׁבַּת דְּהָא פִּינּוּ שְׁפִירֵשׁ אִין חוֹזְרִין עַל צִיצִין וְשִׁאִין מְעַכְבִּין וְתִי דְאֶפְשָׁר שְׁהַמְצִיחָה הֵנְיָא רַק מְשׁוּם רְפוּאָה. וְנִשְׂאָר בְּצ"ע.

וְקִשְׁיָה דְתִיפּוּק לִיָּה שְׁמַחְוֵיב לְמַצְוֵן מְשׁוּם סַפְנָה. וְהִיכִי ס"ד שְׁיָהָא אָסוּר לְמַצְוֵן אָבָל לִפְמַש"ל א"ש דְּבִאֲמַת אִין פֶּאֵן סַפְנָה גְמוּרָה רַק מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ סַפְנָה תִקְנוּ לְמַצְוֵן בְּכָל מֵילָה.

וְשִׁפִּיר מִקְשָׁה הֶר"ן דַּמ"מ פִּינּוּ שְׁאִינָה רַק תִּקְנָה לָא עֲדִיפָא מִגּוּף הַמֵּילָה שְׁדוּחָה שַׁבַּת. וּמ"מ אַם פְּכָר פִּירֵשׁ אָסוּר לְחֹזֵר עַל צִיצִין וְשִׁאִין מְעַכְבִּין הַמֵּילָה אִף דְּמַדְרַבְּנּוּ צָרִיךְ לְהִסְרָם.

וְה"נ יָהָא אָסוּר לְמַצְוֵן בְּשַׁבַּת. וְתִירֵץ דְכִינּוּ דְהֵנִי רַק מְשׁוּם רְפוּאָה.

אִין שְׁיָיְךָ לְדַמּוּת זֶה לְדִינֵי מֵילָה וּמִינּוּשׁ בְּזָה ג"כ מַה שְׁקִשְׁיָה עַל הֶר"ן דְּמִשְׁמַע דַּס"ד דְּמַצִּיחָה הֵנִי חֲלָק מִמַּצְנַת מֵילָה. וְהוּא נִפְלָא דְהִיכִי ס"ד הִכִּי דְהָא פְּשׁוּט בְּש"ס דְּהֵנִי לְרְפוּאָה.

אָבָל לִפְמַש"ל א"ש שְׁהֶר"ן מִקְשָׁה דְלָא עֲדִיפָא מִמֵּילָה גּוּפָא וּמִשְׁנֵי דְכִינּוּ דְהֵנִי רַק לְרְפוּאָה אִין לְדַמּוּת זֶה לְמַצְנַת מֵילָה. וְעַכ"פּ לִפ"ז חֲלִילָה לְבַטֵּל אֶת הַמְצִיחָה פִּינּוּ דְהֵנִי תִקְנַת חוֹנ"ל לְמַצְוֵן בְּכָל הַמֵּילוֹת וְלֹא מִצַּד שְׁבִימִיָּהֶם הִיָּתָה סַפְנָה בְּלֹא מְצִיחָה: אָכֵן לְמַצְוֵן ע"י פְּלִי נִלְע"ד דְשָׁרִי דְהָא לֹא נִזְכָּר בְּש"ס שְׁיִמְצָוֵן בְּפָה.

וְלִשׁוֹן מִיָּיִץ נוֹפֵל גַּם עַל דְּבָר שְׁאִינּוּ בַע"ח וְכַדְאִיתָא בְּסוּפָה (דָּף י"ג ע"ב) בּוֹצֵר אִין לוֹ יְדוּת דְלָא נִיחָא לִיָּה בְּהוּ כִי הִיכִי דְלָא נִמְצְיָיָה לְחַמְרָא וּפִירֵשׁ"י שְׁהִידוּת מוֹצְצוֹת הִיָּין. וּבב"מ (דָּף מ') אִיתָא גַבֵּי פְלִים בְּאַתְרֵיהּ דְמָר חֲפּוּ בְּכּוּפְרָא דְמִיָּיִץ טְפִי ע"ש.

וְא"ל דְלִשׁוֹן הָאִי אֲנִמְנָא דְלָא מִיָּיִץ מְשַׁמַּע שְׁצָרִיךְ הוּא בְּעַצְמוֹ לְמַצְוֵן. ז"א דְהָא וְדָאִי שְׁרִי שְׁאֲחַר יְמַצְוֵן וְלֹא הַמּוֹהֵל בְּעַצְמוֹ וְכִמּוֹ שְׁהַמְנַהֵג בְּכָל תְּפּוּצוֹת יִשְׂרָאֵל.

וְעַכְצ"ל הַפְּנוּנָה שְׁהָאֲנִמְן מְחֻוֵיב לְהַשְׁגִּיחַ שְׁיִמְצָצוּ דָם הַנִּימּוֹל וְכַמִּש"ל דְכִינּוּ שְׁהוּא מְלוֹ וְהִבִּיאֻ לִיָּדֵי סַפְנָה מְחֻוֵיב לְרִאוּת שְׁיִצְיִלוּהוּ מִסַּפְנָתוֹ. אָבָל הַפֵּל אֶחָד אִם יְמַצְוֵן בְּעַצְמוֹ אִו אַחַר אִו ע"י פְּלִי.

אִף לִפ"ז יִקְשָׁה דַא"כ הוּל"ל נָמִי הָאִי אֲנִמְנָא דְלָא עֲבִיד אֶסְפְּלָנִית וְכִמּוֹן מְעַבְרִינּוּ לִיָּה דְהָא אִיתָא בְּש"ס שָׁם (דָּף קל"ג ע"ב) דְּבִלָּא אֶסְפְּלָנִית וְכִמּוֹן הֵנִי סַפְנָתָא. וּבְלִשׁוֹן הֶרְמִב"ם פ"ב מַה' מֵילָה וּבִשׁו"ע ס' רס"ד ס"ג מְשַׁמַּע בְּאֲמַת שְׁהַמּוֹהֵל נוֹתֵן אֶסְפְּלָנִית אִו רְטִיָּה עַל הַמֵּילָה וְלִזְה נִרְאָה דְבִימִיָּהֶם הִנָּה הַמְנַהֵג שְׁהַמּוֹהֵל הִנָּה מוֹצֵץ ג"כ דְּבִאֲמַת צָרִיךְ אֲנִמְנוֹת גַּם לְמַצִּיחָה אִיךָ לְמַצְוֵן וְכַמָּה לְמַצְוֵן.

וְכ"ה לְשׁוֹן הֶרְמִב"ם וְטוֹש"ע סִימָן רס"ד ס"ג שְׁהַמּוֹהֵל מוֹצֵץ ג"כ. וְמַה שְׁנִהְגּוּ אֶצְלֵינוּ שְׁמוֹצֵץ כָּל מִי שְׁרוּצָה הָאֵב לְכַבְדּוֹ.

הוא באמת מנהג גרוע כי יש כמה שא"י איה למצוץ וגורמים נזק להנימול. וכפי שראיתי בעיני.

ואולי כמה מתים עי"ז. אבל נתינת האספלגית וכמון א"צ לזה אופן.

וכל אדם יכול לעשות זה. לזה לא הטילו זה על המוהל.

ועכ"פ שפיר שרי למצוץ בכלי כי לא הוטל על המוהל רק שיראה שימצו הדם פראוי. אבל אין נ"מ באיזה אופן.

וכמו באספלגית וכמון שהונפרו בש"ס שנותנים על המילה משום ספנה. ומ"מ שרי לעשות בענין אחר ג"כ וכמפונרש ברמב"ם ובשו"ע סימן רס"ו ושל"א דשרי ברטיה או אבק העוצר את הדם.

והנינו משום שהמטרה אחת היא לעצור הדם וכן הקא המטרה היא להוציא הדם שסביב המילה באיזה אופן שאפשר אבל לא לבטל חלילה שלא למצוץ הדם כלל. ואין להביא ראיה ממ"ש הט"ז סימן תקפ"ד שאם יש מילה בר"ה והתוקע הוא המוצץ לא ירחץ פיו כדי לערב מצנת מילה בשופר.

אלמא שמציצה היא בפה. ז"א דנדאי אם מצץ בפיו ראוי לעשות פן אבל אם לא מצץ בפיו אין שינוי זה.

והני פאלו מצץ אחר ולא התוקע וראיתי בנחל אשכול ה' מילה שהביא בשם מהר"צ חיות בתשובה שהביא ראיה שא"צ מציצה דוקא בפה. ממדרש שוח"ט שחושב אברי האדם שעושים בהם מצות ולא חשיב פיו למציצה.

והנח"א דחקה דכבר חשיב שם פה לתפלה נאטו כי רוכלא ליחשיב וליזיל ועוד דמציצה הני רק תשמיש מצנה להסיר ספנה. והנה אין ת"י שו"ת מהרצ"ח הג"ל.

ידחית הנח"א תמוה דתפלה הוא בכל מוצאות הפה אבל המציצה היא רק בשפתיים. והול"ל שפתיים למציצה.

ומ"ש הנח"א דהני תשמיש מצנה. ג"כ תמוה דהא להציל חבירו מספנה היא מצנה גמורה. אבל עיקר קונשית הרצ"ח תמוה דהא להציל אדם מספנה אפשר בכל האברים בידי וברגליו ובפיו כפי הענין. ואין המצנה תלויה בפיו.

רק היא מצנה פוללת לא תעמוד על דם רעה או משום והשבנתו לרבות השבת גופו: ועוד דהא גם במצנה דכתיב בהדיא לקיחה קיי"ל דשרי לקחת ע"י כלי דלקיחה ע"י דבר אחר הני לקיחה כדאיתא בסוכה (דף ל"ז ומ"ב).

ואף דבעינן שם שיהא דרף פבוד. נראה דבנ"ד הני ג"כ דרף פבוד שגרי אינו עושה זאת מצד שממאס בהמצנה.

רק כדי שתיעשה המצנה פראוי. כי גרי תכלית המציצה הוא להציל הנימול מהספנה.

ועי"ז שְׁנִמְצָן בְּפִלִי יֵהָא בְּטוּחַ יוֹתֵר מִסַּפְּנָה וְע' שֶׁבֶת (דָּף כ"ב ע"א) לְעֵנִן פִּיֶּסוּי וּמִהָדָּ
דְּסוּפָה יֵשׁ לְחִלְקַ קֶצֶת דִּי"ל דְּרַק הֵיכָא דְסָגִי בְּלִקְיָהָ לְחוּד כְּמוֹ גַּבֵּי אֲתָרוּג שְׁפִיר מִיָּקָרִי
לְקִיָּהָ אָף ע"י דְּבָר אַחַר דְּהָא הָרִי הוּא מְחֻזְקוֹ בְּיָדוֹ.

אַבְל הֵיכָא שְׁצָרִיָּה מְעֻשָּׂה י"ל שְׁצָרִיָּה בְּיָדוֹ מִמֶּשׁ. וַיִּתְיַשֵּׁב בְּזָה קוֹנְשִׁית הַתּוֹס' בְּסוּפָה שָׁם
מִהָא דְפִסְחִים (דָּף נ"ז) שְׁאָסוּר לְעַבְדוֹד עֲבוּדָה כְּשִׁכְרָה יָדוֹ בְּשִׁירָאִי.

וְהִינְנוּ מִשׁוּם שְׁצָרִיָּה לְעַבְדוֹד עֲבוּדָה. וְא"כ הֵכָא נָמִי הָרִי צָרִיָּה לְמִצְוֵן בְּפִיו.

וְאִין דִּי בְּלִקְיָתָהּ הָעֵרְלָה בְּפִיו. אַבְל ז"א (דְּבָדָף ל"ז) בְּסוּפָה שָׁם מוֹכַח דְּאִין חִילּוּק בְּזָה
דְּהָא בְּעֵי הַש"ס שָׁם לְמִדָּק מִהֲזָאָה דְשָׁרִי ע"י ד"א אָף דְּבַעֲיָנָן מְעֻשָּׂה הַהֲזָאָה.

וְעַכְצ"ל דְּלְעֵנִן הַמְעֻשָּׂה פְּשוּט דְסָגִי ע"י ד"א פִּינָן שַׁעַכ"פ נְעֻשָּׂה מִכְחוֹ. וְרַק לְשׁוֹן לְקִיָּהָ
הוּא דְבַעֲיָנָן דְּנָקָא בְּיָדוֹ.

וְקַמ"ל דְסָגִי ע"י ד"א. וּבַעֲנָנָן זָה יֵשׁ לְהֲאָרִיָּה וְאִכ"מ דְּבַנ"ד בְּלֵא"ה אִין שְׁיָיָה סְבָרָא זוֹ.

דְּאִי נִימָא דְבַעֲיָנָן מְצִיָּצָה בְּפָה א"כ אָף אִי נִימָא דְשָׁרִי ע"י ד"א. מ"מ נְצָרִיכְנוּ לְהַחְזִיק
אוֹתוֹ דְּבָר בְּפִיו וּבְהָדָּ דְסוּפָה (דָּף מ"ב) שְׁהֲזַפְרָנוּ.

עֵלָה בְּרַעֲיוֹנֵי כְּעַת בְּהָא דְקֶאֱמַר שָׁם שְׁלַקַח מִתְחִילָה הָאֲתָרוּג שְׁלֵא בְּכוּנָה וְאִת"כ נִתְפַּוּן
לְצִאָתָהּ בּוֹ. דֵּא"כ אִין פֶּאֶן לְקִיָּהָ לְשָׁם מְצוּהָ דְהָא הוּא מְחֻזְקוֹ בְּיָדוֹ מְקוּדָם.

וּלפ"ז יִצְטָרָהּ בְּכַה"ג לְהַנִּיחוֹ וְלָשׁוּב לְקַחַת לְשָׁם מְצוּהָ. וְע' שְׁבוּעוֹת (דָּף י"ז) וּבַתּוֹס' שָׁם
וּבְמִפּוֹת (דָּף כ"א ע"ב) דְשִׁהֲנִי בְּכִלְאִים הָוִי כְּלִבִּישָׁה וְאִכְמ"ל בְּזָה].

וּבְפִסְחִים (דָּף קט"ו ע"ב) אִיתָא גַּבֵּי מְצָה וּמְרוּר כְּרָכָן בְּסִיב וּבְלָעָן לֹא יִצָּא וְע"ש בְּרַש"י
הַטַּעַם מִשׁוּם שְׁלֵא הָיָה בְּפִיו כְּלָל. וְאִין לְהֲאָרִיָּה דְהֵכָא פְּשוּט דְשָׁרִי בְּכָל גְּוֹנָא דְאִטּוֹ פְּתִיב
בְּקָרָא מְצִיָּצָה בְּפָה.

וְאָף בְּש"ס לֹא נִזְכָּר פֶּה. וּכְבָר כְּתִבְנוּ דְלְשׁוֹן מְצִיָּצָה אִיתָא בְּש"ס גַּם עַל כְּלִי.

וְע' יוֹמָא (דָּף מ"ז) דְּאִי לֹא כְּתִיב וְקַמִּז הָוִי שָׁרִי לְעֻשׂוֹת כְּלִי מְדָה לְקוּמִז. וְכֵן גַּבֵּי חֲפָנִיו
ע"ש.

וּבְכַפְרֵט דְּבַנ"ד אִין הִמְכוּנָה מוֹצְצָת מְעֻצְמָה רַק ע"י פַּח הָאָדָם דְּאָף בְּשַׁחֲיָטָה שָׁרִי בְּכַה"ג
בִּיּוֹד סִי' ו' וְע' בִּישׁוּעוֹת יַעֲקֹב ס"ס ש"ל שְׁפַתְבָּ שְׁמֹנֶתָר לְעֻשׂוֹת מְצִיָּצָה ע"י עֲכוּ"ם אוֹ
קָטָן. רַק פִּינָן שְׁהַמִּילָה דְחַתָּה כְּבָר אֶת הַשְּׁבַת.

תּוֹ לֹא מְהַדְרִינָן עַל עֲכוּ"ם. וּבְנֻדָּאִי דַע"י מְכוּנָה לֹא גָרַע מִע"י עֲכוּ"ם: וְהִנֵּה רְאִיתִי בְּשׁוֹ"ת
בְּנִין צִיּוֹן סִימָן כ"ג שְׁפַתְבָּ לְעֻשׂוֹת הַמְצִיָּצָה דְּנָקָא בְּפָה וְהוֹכִיחַ מִמ"ש הָרַמְבַּ"ם וְש"פ
שְׁצָרִיָּה שְׁיִמְצָן עַד שִׁיִּצָּא הַדָּם מִמְּקוֹמוֹת הָרְחוּקִים.

וְזָה א"א רַק בְּפָה. וְלַעֲנ"ד אִין פֶּאֶן רְאִיָּה דַעַכ"פ אִם יֵשׁ מְכוּנָה שְׁאֵפְשָׁר לְהוֹצִיא עַל יָדָהּ
הַדָּם מִמְּקוֹמוֹת הָרְחוּקִים שְׁפִיר דְמִי.

וְעוֹד כְּתִב שָׁם דְלְשׁוֹן מְצִיָּצָה הוּא רַק בְּפָה. וּכְבָר הוֹכַחְנוּ דְלְשׁוֹן מְיִיָּץ בְּש"ס נְמָצָא גַּם
גַּבֵּי כְּלִים.

וגם הב"צ שם לא פתב רק לאסור לדחוק ביד שהוא דחיקה ולא מציצה. אבל במכונה המוצצת י"ל דמודה דשרי.

ובסי' כ"ד הביא שם בשם הח"ס שהתיר למצוץ ע"י ספוג. והנה אף שבמה שחלק עליו הב"צ שם שאין לעשות בספוג דהוי רק דחיקה ולא מציצה.

צדקו דבריו דמוצצין תנו ולא דוחקין. אבל עכ"פ שמענו שאין קפידא לעשות דוקא בפה היכא דאפשר למצוץ ע"י מכונה ובזה גם הב"צ מודה דשרי.

וזולת זה מה שהאריך הב"צ שם נגד דעת הרוצים לבטל המציצה לגמרי. דבריו אמיתיים וברורים וחסל לילה לבטל דין המפורש בש"ס.

והאומר פו צריך בדיקה אחריו. [נראיתי בב"צ שם שהביא דברי ההפלאה בכתובות (דף ה') שהקשה דאפשר תיקון דמילה הוי משום מפרק את הדם וכדאמרנו דאומנא דלא מייץ סכנתא הוא.

הרי שעלה על דעתו דקרא קאי על מציצה. ובמחכ"ת פוננת ההפלאה שם דמילה עצמה הוי מפרק שמפרק הדם כמו בכל חובל יעו"ש לשונו שמוכח פו.

ומייתי שם ממוציצה רק לעגנו דזה הוי תיקון מה שמוציא הדם. ואף שהתיקון הוא רק פשפך נימול.

מ"מ פינו שמוצה למול. הרי באה המילה ותיקון הוצאת הדם בבת אחת ופסיק רישא הוא.

אכן הישוע"י סימן ש"ל והנח"א בה' מילה הקשו באמת פו על המציצה ע"ש. ולא ראו דברי ההפלאה בזה וראיתי מי שכתב שהב"י פתב בשם אבודרהם דמוציצה הוי דוקא בפה.

ולא נמצא זה. ורק פתבו שם שירחוק פיו קודם הפרכה לפי שמלונקלף בדם מילה.

והיינו לפי מנהגינו למצוץ בפה: וראיתי מובא בדברי פבודו מחלוקת בין הרופאים אם יש חשש סכנה במציצה בפה או לא. והנה אין לנו חלק בחכמה זו להכריע ביניהם.

אבל עכ"פ יש מקום לזה היכי שאפשר באופן אחר. ולזה אם המכונה שהמציאו מוצצת להוציא הדם ממקומות הרחוקים וכמו שצריך פבודו.

לדעתי מותר למצוץ ע"י המכונה וכמש"ל כדי שלא ליפנס בספק סכנה שאפשר להיות ע"י פה המוצץ. ובפרט בעתים הללו אשר בעוה"ר ימצאון אנשים שימנעו מלמול בגיהם בשביל זה שרופאים אומרים שהמציצה בפה הוא סכנה.

ונהי דלבטל המציצה לגמרי יפה פתב בשו"ת מהר"מ שיק שיותר טוב שלא למול כלל מלמול ולא למצוץ. פי אין לנו לתת יד לפושעים לקיים מצות לחצאין ולעשות ביד רמה נגד המפורש בש"ס.

אבל למצוץ בכלי אין לאסור והנה נדאי שחלילה לשנות מנהג ישראל למצוץ בפה פינו שיש לזה יסוד ע"פ קבלה. ורק יזקרו שהמוצץ יהי איש בריא ושירחץ פיו קודם המציצה ביי"ש.

ורק שְׁיִהְיֶה יי"ש נְקִי בְּלִי תַעֲרֹבוֹת. וְלֹא הֵי"ש הַנַּעֲשֶׂה מִשְׁעָר־לְאֵק.
כִּי זֶה דְבַר מְסוּפֵן פְּיֻדוּעַ לְבָקִיָּאִים אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁהַחֲלוּ לְהַתְרוֹפֵף עִמּוּדֵי הַתּוֹרָה.
וְהַמְתַּחֲדִּים חֲפָצִים לְמִצּוֹא תּוֹאֲנָה לְבַטֵּל אֵיזָה מִצְוָה.

אֲפֹשֶׁר לְהַתִּיר לְמִצְוֵי בְּכָלִי פְּדֵי שְׁלֹא יִבּוֹאוּ לְבַטֵּל לְגַמְרֵי אֶת הַמְּצִיָּעָה. וְהֵינּוּ פְּשִׁיכְלֵי
מוֹצֵצֵת פְּדִין וְכַמְש"ל: סִימָן פַּח ע"ד מ"ש הַתּוֹס' וְנ"י פֶּרֶק הַחֹלֶץ דְּלֶהֱכִי אֵין מְעַכֵּב
הַרְצָאֵת דְּמִים וְכֵן מְנַחֲמִים בְּגַר מִשׁוּם דְּכַתִּיב לְדוֹרוֹתֵיכֶם.

וְהַקְּשִׁיתִי בְּחִיבּוּרֵי ח"ב סִימָן ע"ז דְּהָא אֵין זֶה מְנוֹכַח שֶׁיִּתְרַב הַבֵּיהֵמ"ק וּא"כ הֵיכִי יִלְיָף
לָהּ מִלְּדוֹרוֹתֵיכֶם. וְהַעִיר אֶחָד דְּהָא פֶּתַח הַנ"י שֶׁם בְּמָקוֹמוֹ הַטַּעַם דְּהַקַּב"ה יוֹדֵעַ עֲתִידוֹת
וְהֵיךָ גְּלוּי לְפָנָיו שֶׁיִּתְרַב בַּהֵמ"ק וּבכ"ז פֶּתוּב בַּתּוֹרָה לְדוֹרוֹתֵיכֶם.

אֲלֵמָּא שְׂאֵין מְעַכֵּב הַרְצָאֵת דְּמִים וּמְנַחֲמִים. וְהֵנָּה בְּנֻדָּאֵי לֹא נַעֲלַם מִמְּנֵי דְבַר הָאֵמּוֹר
בְּמָקוֹמוֹ וְזַכּוּרֵנִי שֶׁפֶתַח בְּתִי זֶה בְּעַת שֶׁלְּמַדְתִּי יְבָמוֹת עִם הָרִי"ף וְנ"י אֲבָל פְּנוּנְתֵי פְּשׁוּטָה
דְּכִינּוּן שֶׁהַבְּחִירָה בִּיד הָאָדָם אִם לְחַטּוֹא אוֹ לֹא פְּדִיאֵתָּא בְּנֻדָּה (דַּף ט"ז) דְּצַדִּיק וְרָשָׁע לֹא
קָאֵמַר דְּהַכֵּל בִּיד"ש חוּץ מִירְאֵת שְׁמַיִם.

א"כ אֵין שְׁיִינְךָ לְלַמֵּד מִזֶּה דִּין. דִּי"ל דְּקָרָא נְאֻמַּר כְּפִי חֲזַקַת כְּפָרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא
יִחְטָאוּ וְלֹא יִתְרַב הַבֵּיהֵמ"ק.

וְעוֹד דְּהָא מְצִינוּ בַּע"ז (דַּף ה') שֶׁפְּרָשַׁת יְבָמִין וְנַחֲלוֹת נְאֻמָּרוּ עַל תְּנָאֵי אִם יִחְטָאוּ. וּא"כ
י"ל הָכָא ג"כ שֶׁנְּאֻמַּר לְדוֹרוֹתֵיכֶם עַל תְּנָאֵי אִם לֹא יִחְטָאוּ וְעוֹד דֹּא"כ קָשָׁה דְּהָא גְּבִי
נְסֻכִים וְעוֹנָם וְשִׁתֵּי הַלָּחֵם פְּתִיב ג"כ לְדוֹרוֹתֵיכֶם וְנִימָא שְׁנֵהֵיךָ מְחַנְיָבִים לְהַקְרִיבָם בּוֹזֵה"ז
דְּהָא הַקַּב"ה יוֹדֵעַ מַה שֶׁעֲתִיד לִהְיוֹת וּבכ"ז פְּתִיב לְדוֹרוֹתֵיכֶם.

וְעַכְצ"ל הַפְּנוּנָה דְּקָרָא פְּתִיב בְּאִוּפֵן אִם לֹא יִחְטָאוּ וְכַמְש"ל. וּא"כ ה"ה הָכָא הַפְּנוּנָה כֵּן
וְע' בְּנו"ב מ"ת חֵא"ח סִימָן פ"ז מ"ש בְּדַרְשׁוֹת דְּלְדוֹרוֹתֵיכֶם.

וְעַכ"פ דְּבָרֵינוּ נְכוּנִים בַּס"ד. רַק שֶׁקְּצָרְתִּי בְּדַבְרֵי שֶׁם כְּמוֹ שֶׁקָּרָה בְּכַמָּה תְּשׁוּבוֹת בְּחִיבּוּרֵי
שֶׁקְּצָרְתִּי מְאֹד וּבִיחּוּד בְּאוֹתָם שֶׁנִּכְתְּבוּ בִּימֵי חֶרְפִּי: סִימָן פֶּט ע"ד אֲשֶׁר הַעִיר בְּחִיבּוּרֵי
סִימָן ק"ג מִתּוֹס' גִּיטִין (דַּף ל"ג) שֶׁכְּתָבוּ כְּעִין זֶה דְּבְּמָקוֹם תַּקְלָה לֹא הִפְקִיעוּ הַקְּדוּשִׁין
וְשׁוּב בִּיבָר דָּשָׁם נְמַסֵּר זֶה לְחַכְמֵי כָּל דוֹר.

ע' כְּעִין זֶה בְּחִיבּוּרֵי ח"א סִימָן צ"ד לְעַנְיָן פְּרוֹזְבוּל. וְשֶׁם בִּיבָרְתִּי הָא דְּכָל מְקַדָּשׁ אֲדַעְתָּא
דְּרַבְּנָן מְקַדָּשׁ ע"ש.

וְלִדְעָתִי אֵין לוֹמַר שֶׁזֶה נְמַסֵּר לְחַכְמֵי כָּל דוֹר. דֹּא"כ בְּכָל עַת שֶׁיִּזְדַּמֵּן זֶה צְרִיכִים חַכְמֵי
הַדוֹר לְהַתְּאַסֵּף לְדוֹן אִם לְהַפְקִיעַ הַקְּדוּשִׁין אוֹ לֹא.

וְזֶה לֹא מְצִינוּ וְכ"נ לְהַדְיָא בְּרִיב"ש סִימָן שצ"ט בְּלִשׁוֹן הַשְּׂאֵלָה וּבִתְשׁוּבָה שֶׁם דְּהַפְּנוּנָה
עַל חו"ל שֶׁתִּקְנוּ לָנוּ כָּל הַתְּקִנּוֹת וְהַסְיָגִים וְאִף שֶׁכְּתָב שֶׁם הָרִיב"ש לְבַסוּף שִׁי"ל דְּמְקַדָּשׁ
אֲדַעְתָּא דְּזַקְנֵי הַעִיר.

הֵינּוּ מִשׁוּם מְנַהֲגָא וְכַדְמִיָּיתִי שֶׁם מְהָא דַּפ' הַמְּקַבֵּל. וּבכ"ז אֵין זֶה שְׁיִינְךָ לְסַבְרַת הָר"ן
שֶׁהַזְּכָרֵינוּ.

דְּהָקָא אִפְקַעִינְהוּ לְקַדְדוּשֵׁינָן כְּדֵי שְׂלֵא יִתְקַיֵּים הַדְּבָר שְׁעֵבֵר עַל דְּבָרֵי חַו"ל לְבַטֵּל גִּט שְׂלֵא בְּפָנָיו וְעָשׂוּ זֶה לְסִיגָא בְּפָנֵי עוֹשֵׂי עוֹל. לְזֵה בְּמָקוֹם שְׁעִי"ז יְהִי מְקוֹם לְבַעֲלֵי עֲבִירָה לְעֲשׂוֹת אִיסוּר יוֹתֵר חֲמוּר לְחַפּוֹת עַל אִיסוּר א"א וּמְמַזְר.

בְּזֵה יוֹתֵר נִכּוֹן לְקַיֵּים בִּיטוּל הַגִּט. וְלֹא שְׂיִיכָא תְּקַנְתֵּם כָּלֵל.

וְגַם דְּהָא פְּוֹנְנָתֵם בְּתַקְנָה זֹו שְׂפִשְׁיַדַע שְׂלֵא יוֹעִיל בִּיטוּלוֹ לֹא יִבְטֵל עוֹד. אֲבָל בְּכַה"ג אֲדַרְבָּא יִבְטֵל בְּכּוֹנְנָה כְּדֵי לְהַפְקִיעַ הַקְּדוּשֵׁין.

וְלְזֵה הַתְּקַנָּה לְזֵה בְּהִיפּוּף שְׂהַבִּיטוּל יִתְקַיֵּים. מִשָּׂא"כ בְּהָא דְּהָר"ן שְׂתַקְנּוּ קַנְיָן לְפַעוּטוֹת לֹא מְשׁוּם סִיגָא לְעֲבִירָה.

רַק מְשׁוּם כְּדֵי חֲיָיו וּמְשׁוּם יִשׁוּב הָעוֹלָם. שׁוּב לֹא שְׂיִיכָא סְבָרָא זֹו וְהוֹצֵרְכְתִי לְסְבָרָא דְּלִפְנֵי עוֹר.

אֲבָל בְּהָא דְּגִיטִין (דָּף ל"ג) לֹא שְׂיִיף לְפָנֵי עוֹר דְּכִינּוּן שְׂמַפְקִיעִים הַקְּדוּשֵׁין שׁוּב בְּאַמַּת אֵינּוּ מְמַזְר וְלֹא הֵיטָה א"א וְלִיכָא לְפָנֵי עוֹר בְּזֵה. וְעַכְצ"ל כְּמִש"ל שְׁעִי"ז יִגְרְמוּ יוֹתֵר לְעַבּוֹר עַל תְּקַנְתֵּי חַו"ל לְבַטֵּל הַגִּט שְׂלֵא בְּפָנָיו וְאַף שִׁי"ל דְּמ"מ בְּשַׁעָה שְׂזִינְתָה עֲבָרָה עַל אִיסוּר כְּדֵי אִיתָא בְּקַדְדוּשֵׁין (דָּף פ"א) בְּחֻשְׁב לְאַכּוֹל אִיסוּר וְעַלָּה בְּיָדוֹ הֵיטָר.

וְגַם דְּמ"מ הֵינָא פְּוֹנְיָה. וְגַם שְׂהֵיָה לְהֵם לְחֻשׁ שְׂמָא בְּתוֹף כְּףָּ יָמוֹת אֶחָד מֵהֵם.

וְלֹא יוֹכְלוּ לְבַטֵּל הַגִּט. מ"מ לִפ"ע לֹא שְׂיִיף בְּזֵה כ"כ.

וְע' בְּחִיבּוּרֵי שְׂם סִימָן ק"ג לְעַנְיָן לִפ"ע בְּדַרְבְּנָן בְּכַה"ג]: וְאַשֶּׁר הִקְשָׁה כְּת"ר בְּהָא דְּתַמּוּרָה (דָּף כ"ה) הָאוּמֵר לְשַׁפְחָה ה"א שְׂפַחָה וְוּלְדָּה בְּן חוֹרִין אִם הֵיטָה עוֹפְרָה זְכָתָה לוֹ. וּבְנֻדָּי כְּתַב בְּן בְּשִׁטָּר כִּי בְּלֹא שְׂטָר אֵינּוּ מְשַׁתְּחָרֵר.

וְהַקְשָׁה דְּהָא אִיתָא בְּגִיטִין (דָּף ח') דְּהַפּוֹתֵב כָּל גְּכִסִּיו לְעַבְדוֹ וְשִׁייר כ"ש לֹא הָיִי שְׁחָרוּר מְשׁוּם דְּלֹא פְּרוּת גִּיטָא. וּפְיָרְשׁוּ כְּמָה רַאשׁוֹנִים שְׂפִינּוּ שְׂזִנְכֵר בְּשִׁטָּר זְכוּת שְׂל הָאָדוֹן לֹא מְיַקְרִי פְּרוּת גִּיטָא וּא"כ ה"ה הָקָא גְּזַכֵּר בְּשִׁטָּר שְׂהִיא שְׂפַחָה.

וּא"ל דְּאַתְיָא כְּרַבִּי דַּס"ל מְשַׁחֲרֵר חֲצִי עַבְדוֹ קְנָה וְיִלְיָף לָהּ מֵהַקְּיִשָּׂא וְלֹא ס"ל הָא דְּכָרוּת גִּיטָא. מ"מ קְשָׁה מֵהָא דְּאִיתָא שְׂם הָאוּמֵר ה"א ב"ת וְוּלְדָּה עֶבֶד דְּבָרֵי קַיִמִין.

וּא"ל דַּס"ל עוֹפֵר לֹא יִרָף אִמּוֹ וְהָיִי שְׁנֵי גוֹפִים וְהָיִי כְּאוּמֵר עַל עֶבֶד אַחַר שְׂיָהָא עֶבֶד שְׂאִין זֶה גוֹרַע הַשְּׂטָר דְּז"א דְּהָא בְּשִׁטְרוֹת הוֹלְכִים אַחַר לְשׁוֹן בְּנ"א. וּבְלִב"א הָיִי הַנְּלָד בְּכָלֵל הָאֵם כְּדֵי אִיתָא בְּתַמּוּרָה שְׂם בְּהַפְרִישׁ פָּרָה מְעוֹפְרָת וְכֵן בְּב"מ (דָּף ק') בְּמוֹכֵר שְׂפַחָה מְעוֹפְרָת וְתִירַץ דְּכִינּוּן דְּהָיִי תְּרֵי גוֹפֵי אִם הוּא מְשַׁחֲרֵר גַּם הַנְּלָד הָיִי מְשַׁחֲרֵר שְׁנֵי עֶבְדִים בְּשִׁטָּר אֶחָד דְּלֹא הָיִי שְׁחָרוּר כְּדֵי אִיתָא בְּגִיטִין (דָּף מ"ב) וְרַק כְּשִׂמְשִׁיר הַנְּלָד הָיִי שְׁחָרוּר וּא"כ זֶה שְׂכּוֹתֵב וְוּלְדָּה עֶבֶד גוֹרֵם לְקַיֵּים שְׁחָרוּר שְׂלָהּ.

וְלֹא מְיַקְרִי זְכוּת הָאָדוֹן עַכְתָּ"ד: הִנֵּה דְּבָרֵי נְאֻמָּרוּ בְּהַשְׁכָּל וְנִדְעַת. אֲכֵן בְּגוּף הַדְּבָר מֵה שְׂהַחֲלִיט דְּהָאוּמֵר הֵינּוּ פּוֹתֵב.

אִף דְּאִיתָא כַּה"ג בְּש"ס דְּהָאוּמֵר הַכּוֹנְנָה פּוֹתֵב. מ"מ הָקָא י"ל כְּפִשׁוּטוֹ שְׂהַשְּׁטָר נְכַתֵּם סָתֵם.

רק בשעת נתינה אמר לה פן. וכמו בגט דקיי"ל בגיטין (דף פ"ד) שאסור לכתוב תנאי בגט רק יאמר התנאי בע"פ ושם הטעם ג"כ מפני שלא נכתב לשם פרישות גמורה. ולזה יש מי שפוסל שם אף בע"פ קודם פתיבה. ולדינא קיי"ל שפשוט מה"ת בע"פ רק בכתב.

והיינו משום דלאו פרות גיטא הוא וכהא דגיטין (דף ח') ויש להאריך בזה. והנה אף דשם קיי"ל דחויז מפלוני לא הוי גט.

מ"מ בעבד דילפינו מהקישא שאפשר לשחרר תציו שפיר שרי באומר חויז. אבל בלשון הרמב"ם בפ"ז איתא הכותב וכ"ה בשו"ע סימן רס"ז.

אכן מ"ש כת"ר דמ"ד משחרר תציו עבדו לא ס"ל סברא דכרות גיטא. הוא תמוה.

דהא בתמורה (דף כ"ה) יש גירסא דר"מ ס"ל משחרר תציו עבדו. ובגיטין איתא דר"מ ס"ל הא דבעינן פרות גיטא: ונראה דבאמת אף רבי ס"ל סברא דכרות גיטא וכמ"ש הרשב"א בחי' בגיטין (דף מ"א) דאף רבי ס"ל ג"ש דלה לה ללמוד שחרור מגט.

רק דקנינו פספס מגלה דלא גילף שטר שחרור מגט אשה לענין שחרור תציו. ואף שהט"ז בסימן רס"ז סקי"ח פתב דרבי לא ס"ל הא דכרות גיטא.

מ"מ העיקר פנ"ל. ורק ס"ל לרבי דהיכא שמבאר בשטר אופן השחרור לא שייך סברא דלאו פרות גיטא.

ומ"מ משחרר תציו עבדו יכול לפרש שחצי השני נשאר לו. וכן בנ"ד פיון שפתבו הפוסקים דאף למ"ד עובר ירך אמו יכול לשייר את הנולד ולא מיקרי משחרר תציו עבדו וכמ"ש הרדב"ז ח"א סימן קפ"ח וע' לח"מ פ"ז מה"ע.

וכן מוכח ברמב"ם שם [והרדב"ז שם פתב דלמ"ד עובר ירך אמו. הנולד הוי שיור.

והוא נפלא דבתמורה שם איתא להיפוך וצריך לפרש פנונתו דלענין שפחה מיקרי שיור למ"ד ירך אמו דליהוי כמשחרר תציו עבדו. ולמ"ד לאו ירך אמו לא הוי כחצי עבדו ולא הוי שיור באקצור].

ממילא הוי רק כמפרש מה הוא משחרר פיון דבסתמא הוא משחרר הנולד אף למ"ד לאו ירך אמו כמ"ש הרדב"ז שם. ולא דמי להא דגיטין (דף ח') דשם איירי שמשיר איזה קרקע לעצמו.

וזה אין שייך פלל לשחרור העבד. והוי זכות האדון בענין אחר.

ולהכי לא הוי פרות גיטא. וכן קיי"ל גבי גט דבע"מ פשר מדאורייתא אף אם פתבו בגט. ורק מדרבנן פסול גזירה אטו חויז. והיינו משום דכיון שהוא מפרש על איזה אופן מגרשה.

שפיר הוי פרות גיטא. ואף לדעת הרמב"ם דס"ל דבע"מ הוי ספק מגורשת כבר פתבו המפרשים הטעם משום שלא נכתב לשם פרישות גמורה רק בכוננת התנאי ותל' זה בבירה.

וע' ב"ש סימן קמ"ז. וחזין שפוסל היינו משום דאף בע"פ בשעת נתינה ג"כ מבטל הגט. וא"כ לא הוי פרייתות. ורק בקזור.

ומחקו נחלקו הפוסקים אי הוי גט בטל או ספק אבל בשחרור אי נימא שיכול לשחרר מקצת. ודאי שיכול לכתוב בשטר בפירוש שהשאר משייר לעצמו.

וכן באומר שיהא ולדה עבד שפיר יכול לבאר זה בשטר: ועוד נראה דרק היכא שאומר ה"א מגורשת חזין מפלוני וכדומה שלשון גוף הגט כולל הפל. רק אח"כ בא להוציא אינה פרט מנה.

בכה"ג אמרינן דלא הוי פרייתות גמורה. וכן באומר זה לפני התנאי וכותב על אופן זה. וכן בהא דגיטין (דף ח') בכותב כל נכסי חזין מקרקע פלונית שבא להוציא מלשון גוף השחרור שנקלל בלשון כל נכסי. אכן בהא דה"א בת חורין וולדה עבד.

דגם לשון הרי את יש לפרש שרק אותה משחרר ולא את ולדה. רק מצד שבלשון בנ"א נקלל בלשון הרי את גם הולד אם היא מעונבת, לזה מפרש שפוננתו רק לשפחה לבדה.

וא"כ אינו מוציא מקלל דיבורו רק מפרש אותו. לזה מיקרי פרות גיטא.

וכן צ"ל בקידוש אשה מעונבת דהוי קדושין כמפורש בכ"מ. וקשה דהא משמעוהו בסתם שקידוש גם העובר.

דלדעת הרמב"ם חוששין לקדושין בהנכר עונבה. ובאמת אינו יכול לקדוש העובר דהא היא אינה יכולה לקדשו רק אבי העובר וגם דא"כ הוי כמקדוש אשה ובתה.

ועכצ"ל דמזה בעצמו מוכח שאין פוננתו רק על האשה בעצמה ולא על עונבה. וא"כ ה"ה הכא כשמפרש לשונו אמרינן שכן פוננתו בתחילה.

והוי פרות גיטא. ואף למ"ד עובר ירה אמו י"ל דהוי רק פירוש דבריו שפיר יש לפרש הרי את בת חורין דקאי רק על גופה ולא על עונבה: והנה לפמש"ל דגם רבי ס"ל סברא דלאו פרות גיטא וג"ש דלה לה נראה סברת פלוגתא רבי נרפגן הוא אי אמרינן גיטו וידו באין כאחד כיון שחציו נשאר עדיין של רבו וכדאימתא בתמורה (דף כ"ה) דרבי ס"ל אף בשחרר חציו דגיטו וידו באין כאחד.

ועפ"ז יש לבאר דברי הרמב"ם פ"ז מה"ע ה"ה שכתב דולדה עבד דבריו קיימין וולדה ב"ח ל"א פלוגת דהוי כמשחרר חצי עבדו. והראב"ד כתב שם דקשה רישא אסיפא ות"י דולדה ב"ח לא מהני שאין עבד מקבל גט לחבירו מיד רב שלו.

ונכתבו הכ"מ והמ"ע שמינישב דברי הרמב"ם. והלח"מ והרדב"ז הנ"ל נתקשו דהא הרמב"ם כתב הטעם דהוי כמשחרר חצי עבדו.

ולזה כתבו שדעת הרמב"ם אינו כהראב"ד ונדחקו בטעמו. ולענד"נ דהנה התוס' בגיטין (דף כ"ג ע"ב) הקשו היכי משחרר העובר כיון שיגדה כיד רבה.

ויגדה לא הקנה לה. והנה למ"ד שיכול לשחרר חצי עבדו אימתא בתמורה (דף כ"ה) דהוי גיטו וידו באין כאחד.

אף התוס' נראה שנתקשו דמ"מ בעובר לא שינה זה פינן שאין משחרר השפחה כלל ולזה דקדקו התוס' שאף אם שחררה כולה חוץ מידה ג"כ לא ליהוי שחרור שאם שחרר קציה סתם שפיר שינה לומר גיטה וידה באין פאחד ולזה י"ל דס"ל להרמב"ם דלדין דקיי"ל שאין משחררין חצי עבדו.

היינו משום דס"ל דגם בחצי לא שינה לומר גיטו וידו באין פאחד פינן שישי להרב חלק בהו. וגם לזכות ע"י אחר לא שינה פינן שחציו נשאר עבד.

דמה שקנה עבד קנה רבו, ובירושלמי פ"ק דקדושין ה"ג איתא דלרבי איורי במזכה ע"י אחר. ולרבנו ס"ל שאין יכול לזכות ע"י אחר פינן שא"י לזכות בעצמו.

ולזה בשפחה פשאומר שולדה יתא עבד אף לרבנו יכול לשחררה דתא שפיר י"ל גיטה וידה באין פאחד פינן שמשחרר את כולה. ולא שייר בגופה פלום.

אבל במשחרר הנלד הוי כמשחרר חצי עבד דלא שינה גיטו וידו באין פאחד. וכמ"ש הרמב"ד הטעם דהוי כעבד המקבל גט מרבו בעד עבד אחר דלא הוי שחרור.

ומןושבים דברי הכ"מ והמ"ע שפוננת הרמב"ם הוא כמ"ש הרמב"ד: סימן צ ע"ד שהמנהג אצלם שהסופר עושה בסוף הס"ת אותיות חלולים בלי דיו באמצע. ואנשי העיר ממלאים אותם בדיו.

ויש שם אנשים המחללים שבת בפרהסיא אם מותר שהם ימלאו בדיו את האותיות הללו הנה זה מפורש בפוסקים דמחלל שבת בפרהסיא דינו כמומר לעכו"ם שפסול לכתובת ס"ת וכמו בשחיטה ביו"ד סי"ב וע' בפמ"ג סימן ל"ב.

ומפורש בפוסקים ביו"ד שם דבפני עשרה מיקרי בפרהסיא. וגם כתבו הפוסקים שאם ידוע לכל מיקרי בפרהסיא וע' חיבורי ח"ב סימן ט'.

והנה כשהקנים חלולים נראה דהוי כתיבה גמורה דתא אין מדה לעובי קני האותיות. ואף שהקנים כפולים בכ"ז נראה דאין בזה פסול פינן שישי בו עכ"פ צורת אות.

ואף שהקנים אינם מוקפים גויל דתא נוגע למעלה ולמטה לקו השני. בכ"ז הרי ביחד עם השני יש כאן צורת אות.

וכן ראיתי בספר משנת אברהם סקי"ב אכן כבר כ' שם שהממלא האות בדיו הרי הוא ממלא בדיו גם על הקנים פי א"א ליזהר בזה. ודיו שלא לשמה ע"ג דיו לשמה פוסל הפמ"ג מספק.

וגם אין לדון בכאן דאזלינן בתר רוב האות שרובו נעשה בכשרות. דלענין זה אין שינה זה דתא אם יעשה הסופר רק רוב מפל אות יתא פסול.

וא"כ ה"ה לענין זה וע"ל סימן קי"ח בזה: ולכאורה יש לדון בזה מהא דאיתא בשבת (דף ק"ד ע"ב) תנא נתפנין לכתוב אות אחת ועלה בידו שתיים חייב והתנו פטור לא קשיא תא דבעי זיוני תא דלא בעי זיוני ופירש"י פגון שרצה לכתוב תית וכתב שני זיונין.

ונתקשו התוס' בזה. דא"כ למה פריה הש"ס מבריייתא ולא ממתניתין וגם לתירוץ הש"ס קשה טובא דא"כ גם בתחילה אם כתב זיונין ולא זיון אותם פטור.

ובתוס' הרגישו בזה וכתבו דפריד באמת ממתניתין וגרסי דתנן. והנה אם הוא ברייתא קשה דל"ל דבעי זיוני.

הול"ל בפשיטות דאיירי שא"צ לשתי אותיות שכתבו התוס' (בדף ק"ד ע"ב) ד"ה נתפגין שפטור בכה"ג. ועוד לשון עלה בידו שמים לא משמע על שני זיינין דוקא.

ועו"ק לשון דלא בעי זיוני. דמשמע דמוקי באות שא"צ לזיינו.

ולפירש"י ותוס' צריד לפרש דאיירי שזיינם. והוא דחוק דהא רצה לעשות חית ואיד זיינ את הזיינין.

ולזה נראה שיש לפרש שפשעשה האות בקולמוס עב כדי שיהיו קני האות עבים כדרך הסופרים. נזדמן שלא נתמלאו עובי הקוים דיו ונשאר נייר פנוי באמצע.

וממילא נראה כאלו הם שתי אותיות כפולים זו לפניו מזו כמובן. וכגון חית או פא או נון כפופה וכן תיו פשיעשו כן יהיו אות בתוך אות ממש ומייתי ברייתא דפטור בכה"ג ומשני דאיירי דבעי זיוני הכונה דהד דתני פטור איירי באות שצריד זיין.

וכגון נון כפופה שהיא מאותיות שעטנז גץ הצריכים זיון. וא"כ נהי שנעשו שתי אותיות בכ"ז אין זיון על האות השני שלפנים מן החיצון והא דתניא חייב איירי כגון באות חית או פא או תיו שא"צ זיונים והני שפיר שתי אותיות.

ולפ"ז צ"ל דאיירי בשתי אותיות שהם תיבה שלימה כדאיתא (בדף ק"ג ע"ב) דבכה"ג חייב. עכ"פ נתבאר מזה דבכה"ג מיקרי כתיבה אבל כל הראשונים לא פירשו כן בסוגיא דשבת.

ואפשר ס"ל דאות בתוך אות לא מיקרי כתיבה. או משום דסוף האות מחבר שתי האותיות ואין הפנימי מוקף גויל ואקצר: ומ"ש כת"ר מהא"ר שצריד שישלל שבת בפני אדם גדול.

הנה אין ת"י ספר א"ר. אבל הוא כנגד כל הפוסקים ביו"ד סימן ב' וסימן קי"ט ואו"ח סימן שפ"ה.

ונראה שדעתו רק שאם ראינו שנתבביש בפני אדם גדול ולא עשה. אזי מיקרי שעושה בצנינעא.

אבל כשעשה בפני עשרה ולא היה בתוכם אדם גדול מיקרי בפרהסיא דכל זמן שלא ראינו שמתבביש בפני אדם גדול אמרינו פיון שהחציף לעשות בפני עשרה יעשה גם בפני אדם גדול.

ומקור הדין הוא מההיא דר"י נשיאה בעירובין (דף ס"ט). ובזה יש מכשול גדול במה שהסופרים מניחים בסוף הספר אותיות שאינם גמורים.

ואנשים פשוטים גומרים אותם ואינם יודעים שצריד לכתוב לשמה. וגם נמצאים מחללי שבתות ומוסרים שהם פסולים לכתובה כמפורש בסימן רפ"א.

ועכ"פ בנ"ד פשוט שצריד למחוק את האות ולחזור ולכתוב לשמה. ואם א"א למחוק מאיזה סיבה.

צָרִיךְ לְהַעֲבִירוֹ בְּקוֹלְמוֹס לְשִׁמָּה עכ"פ: סִימָן צא ע"ד שְׁפֹתְתִי בְּחִיבוּרֵי ח"ג ס"ס ע"ז
לְהַקְשׁוֹת עַל הַח"ס שְׁפֹתֵי בְּסִימָן קע"ח דְּבִדְבָר הַבְּטֵל בְּרוֹב יְהִי אָסוּר מִשׁוּם הַקְרִיבָהוּ
נָא לְפָתְחָהּ. וְהַקְשָׁה כְּבוֹדוֹ דְּהָא מְצִינּוּ בִּי"ד סִימָן ק"ד גְּבִי שְׁמֹן שְׁנָפֵל בּוֹ עַכְבָּר שְׁפֹתְבוֹ
הַרְבֵּה פּוֹסְקִים שְׂאֵם אֵין בּוֹ שְׂשִׁים וְהוּא אָסוּר בְּאַכִּילָהּ.

אֲזִי אָסוּר לְהַדְלִיק בּוֹ בְּבִיהַכ"נ מִשׁוּם הַקְרִיבָהוּ נָא וּגו': וְאִם יֵשׁ בּוֹ ס' שְׂרֵי לְהַדְלִיק בּוֹ
כִּינּוּן שְׁמוֹתָר בְּאַכִּילָהּ. אֲלֵמָא שְׁבִדְבָר אִסּוּר קְרִינּוּ ג"כ הַקְרִיבָהוּ נָא.

הִנֵּה לְפִי הַבְּנָתוֹ יִקְשָׁה מִמְּשֻׁנָּה מְפֹרְשֵׁת סוּף תְּרוּמוֹת שְׁמוֹתָר לְהַדְלִיק בְּבִיהַכ"נ בְּשְׁמֹן
שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה. וְקִשָּׁה דְּכִינּוּן דְּאָסוּר בְּאַכִּילָהּ יֵאָסֵר מִשׁוּם הַקְרִיבָהוּ נָא.

וְכֹן קִשָּׁה מֵהָא דְּאִיתָא בְּשַׁבַּת רפ"ב שְׂאִין מְדִלִיקִין בְּשְׁמֹן קִיק מִשׁוּם שְׂאִינוֹ נִמְשָׁף אַחֵר
הַפְּתִילָה כְּדִאִיתָא שְׂמָ בְּסוּגִיָּא בְּטַעַם פְּסוּל הַשְּׂמֵנִים. וּבִירוּשְׁלָמִי שְׂמָ מְפָרֵשׁ דְּקִיק הִינּוּ
קָאֵת.

וְהוּא עוּף טְמֵא כְּמִפְרָשׁ בְּתוֹרָה. וְקִשָּׁה דְּתִפּוֹק לִי דְּאָסוּר לְדַבֵּר מְצוּהַ מִשׁוּם הַקְרִיבָהוּ
נָא.

וְגַם דְּהָא אִיתָא שְׂמָ דְּשְׂמֵנִים הָאָסוּרִים לְשַׁבַּת מוֹתָרִים לְגַר חֲנוּכָּה. וְקִשָּׁה דַּמ"מ יֵאָסֵר
שְׁמֹן קִיק מִשׁוּם הַקְרִיבָהוּ נָא וְע' או"ח סִימָן תרע"ג בְּאַחְרוּנִים בְּשֵׁם שַׁע"א סִימָן ל"ח
לְעַנְנֵי חֲמָאָה אָסוּרָה אִי כְּשִׁירָה לנ"ח.

וְלֹא הִנּוּפֵר בְּזֵה טַעַם דְּהַקְרִיבָהוּ נָא. וְכֹן גְּבִי אַתְרוּג בְּסוּפָה(דָּף ל"ה) דְּפִלִּיגִי אִם בְּעִינּוּ
הַיִּתָּר אַכִּילָהּ.

וְלֹא אֲמַרִּינּוּ דְּבְּאַתְרוּג אָסוּר בְּאַכִּילָהּ יֵאָסֵר מִשׁוּם הַקְרִיבָהוּ נָא. וְלִזְהַ נִרְאָה בְּרוּר דְּרַב
בְּעַכְבָּר אָסְרוּ שְׂהוּא דְּבָר מְאוּס.

וְרַב הַט"ז ס"ל שְׂמָ שְׂאֵם יֵשׁ ס' הָרִי נִתְבַּטֵּל טַעְמוֹ. וְתוֹ לֹא מִיקְרִי מְאוּס.

וְהַשְּׂוֹף ס"ל שְׂמָ דַּמ"מ הוּא מְאוּס. אַבְל בְּשִׁאָר אִסּוּרִים לֹא שְׂוִיף זָה.

שׁוּב רְאִיתִי בַּפּמ"ג בַּמ"ז שְׂמָ סק"ד שַׁכ"כ לְהַדְיָא וְהִבִּיא ג"כ רְאָיָה מֵהָא דַּנ"ח מִחֲמָאָה
אָסוּרָה וְכַמְש"ל. וְדַבְרֵי הַח"ס קְשִׁים.

וְע' ע"ז (דָּף מ"ז ע"א) דְּבִשְׁלַ עֲפוּ"ם מִיקְרִי ג"כ מְאוּס. וְע' חִיבוּרֵי ח"ב סִימָן ז' וַח"ג
סִימָן נ"ט בְּזֵה: אַכֵּן כְּאֲשֶׁר עֵינֵינִי כְּעַת בְּדַבְרֵי הַח"ס רְאִיתִי שִׁי"ל שְׂאִין כְּנוֹנְתוֹ מִשׁוּם
הַקְרִיבָהוּ נָא מִשְׁ.

רַק כְּנוֹנְתוֹ לְדַמּוֹת כְּמוֹ דְּכֹתִיב שְׂמָ נוֹכַל וַיֵּשׁ בְּעֵדְרוֹ זָכָר וּגו'. הָרִי שְׂמֵי שְׂיֵשׁ לוֹ מוֹבָחָר
וְאִינוֹ מְבִיאֵו הָוִי בְּכֻלָּל הַקְרִיבָהוּ נָא.

ה"ה הֵכָא כִּינּוּן שְׂיֵשׁ לוֹ ס"ת כְּשִׁירָה לְגַמְרֵי וְקוֹרָא בַּס"ת שְׂיֵשׁ בְּהַ חֲשֵׁשׁ פְּסוּל עוֹבֵר עַל
הַקְרִיבָהוּ נָא. וְכ"נ שְׂמָ בְּדַבְרֵי בַּד"ה וְהִנֵּה ס"ת שְׂמֵעֵתִיק כָּל הַפְּסוּק ע"ש.

וּבַכ"ז הוּא דְּחוּק דְּלֹא דְּמִי אֶהְדְּוִי וְאֶקְצֵר: סִימָן צב אֲשֶׁר הַקְשָׁה כ"ק בְּפִסְחִים (דָּף כ"ה)
דְּמִינִי שְׂמָ רַבָּא בְּהָא דְּמַעְבִּיר עֲצִיץ נְקוּב אִם הוּסִיף בְּמֵאֵתִים אָסוּר. דְּהָא פִירֵשׁ"י בְּחוּלִין
(דָּף ק"ט) דְּרַבָּא ס"ל מַב"מ לֹא בְּטֵל.

וא"כ אינו בטל לרְבָא אף בְּמֵאֲתִים. הִנֵּה לֹא הִבְנִיתִי קוֹשְׁיֵיתוֹ דְּהָא רְבָא קְאָמַר שְׁם רַב
דִּילְפִינָן מְקַרְא שְׁאִינוּ נְאָסֵר עַד שְׁיֹסִיף.

וּבְלֹא תוֹסְפוֹת אֵין עֵיקְרוֹ נְאָסֵר. אָבֵל אַה"נ דְּלְרְבָא ס"ל לְדִינָא דְּאָף אִם הוֹסִיף מְשֻׁהוּ
נְאָסֵר.

וְהָא דְתַנֵּן בִּסְפ"ז דְּכִלְאִים וּמִיֵּיתִי לָהּ בְּפִסְחִים שְׁם דְּבַעֲיָנָן מְאֲחִים. אֲתִיָּא פְּרַבְּנָן דְּר"י
דִּס"ל מִב"מ בְּטַל.

וּמְדֹאֲרֵייתָא בְּטַל בְּרוּב כִּמ"ש הַתּוֹס' בִּב"מ (דָּף נ"ג ע"א). וְכ"ק פְּתַב דְּהוּי בְּרֵייתָא.

וּבְאֲמַת הוּא מְשֻׁנָּה סְפ"ז דְּכִלְאִים. וְגַם י"ל דְּהָא סְתָם מְשֻׁנָּה הוּא ר"מ.

וּר"מ מוֹכַח דִּס"ל מִב"מ בְּטַל דְּהָא ס"ל בִּפ"ג דְּעַרְלָה דְּרַק דְּבַר שְׁפַמְנָן לֹא בְּטַל. אָבֵל
שֵׁא"ד בְּטַלִּי.

אָף י"ל דְּשְׁם אִיגְרִי בְּדָבָר יָבֵשׁ אָבֵל בְּלַח אֲפֹשֶׁר ס"ל דִּמְב"מ לֹא בְּטַל. וְכִמ"ש הַתּוֹס'
בִּיבְמוֹת (דָּף פ"ב ע"א) לְחַלְקַ בְּזָה בֵּין לַח לְיָבֵשׁ.

וּכְבוֹדוֹ רְאִיתִי שְׁדִימָה הָא דְּמַעְבִּיר עֲצִיץ לְיָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ. וְז"א דְּהָא הֵכָא אֵין עוֹמֵד הָאִיסוּר
לְבַדּוֹ רַק מִתְעַרְבַּ בְּהֵיתָר.

וְהֵינָנו טַעְמָא דְּלַח כִּמ"ש הַתּוֹ' בִּיבְמוֹת שְׁם דְּלֵהֲכִי מְנַחוֹת שְׁנִתְעַרְבוּ מִיְקָרִי לַח בְּלַח. וְע'
תּוֹ' זְבָחִים (דָּף ע"ג ע"א) ד"ה וּר"י.

וְעוֹד יֵשׁ לְדוֹן בְּדַעַת ר"מ אֵי ס"ל מִב"מ בְּטַל. וּמְדַבְּרֵי הִירוּשְׁלַמִּי בְּכִלְאִים שְׁם יֵשׁ לְדוֹן
דְּלֹא אֲתִיָּא כִּר"מ ע"ש וּבְתוֹי"ט.

וְאֲקַצֵּר בְּזָה: וּבְאֲמַת יֵשׁ לְיָשֵׁב הַמְשֻׁנָּה שְׁם גַּם אֲלִיבָא דְּר"י דִּס"ל מִב"מ לֹא בְּטַל לְפִי מַה
דְּאִיתָא שְׁם בִּירוּשְׁלַמִּי דְּהָא שְׁאוּסֵר אִם הוֹסִיף בְּמֵאֲתִים הוּי רַב בְּכִלְאִים דְּרַבְּנָן וְע"ש
בְּחוּז"ט בְּזָה וְע' מְנַחוֹת (דָּף ט"ו) וּבְתוֹס' שְׁם וּבְדַרְבְּנָן פְּתַבוּ הַתּוֹס' בְּחוּלִין דָּף צ"ט ע"ב)
ד"ה שְׁאִנִּי וּבְחִי' הֲרִשְׁבָּ"א שְׁם דְּמוֹדָה ר"י דִּמְב"מ בְּטַל וְע' יְבְמוֹת (דָּף פ"ב ע"א) וּבְתוֹס'
שְׁם וְע' שַׁע"מ פט"ו מִהֵמ"א הַל"ה וְאֲכַמ"ל בְּזָה.

וּמ"מ מִיֵּיתִי רְבָא קְרָאֵי עֲלָה בְּפִסְחִים שְׁם. דְּאֵי נִימָא דְּכִלְאִים דְּאוּרֵייתָא נְאָסֵר עֵיקְרָם.

אֲזִי גַם בְּדַרְבְּנָן לֹא הָיוּ מְצָרִיכִים תוֹסְפֵת. דְּכַעֲיָן דְּאוּרֵייתָא תִּיקְנּוּ בְּדָבָר הַנּוֹגַע לְגוּף
הָאִיסוּר.

אָף בְּעַנְיָן בִּיטוּל יֵשׁ חִילּוּק כִּמְש"ל: וְע"ד אֲשֶׁר חִידֵּשׁ בְּדָבְרֵי טוּא"ח סִימָן תי"ז דְּבָרֵי
יְשָׁרִים וּדְפַח"ח וְע' בְּסִפְרֵי הַחַיִּים שְׁם שְׁפַתַּב קֶצֶת מְדַבְּרֵי. וּבְאֲמַת עֲדִינָן לֹא נִתְיָשֵׁב
הַדְּבָר דְּמְכָל מְקוֹם לְמָה לֹא נִתְנוּ גַם לְשַׁבְּט לְוֵי אֶת ר"ח לְאִיסוּר מְלֹאכָה כְּמוֹ לְנָשִׁים.

וְנִרְאָה הַטַּעַם בְּשַׁבִּיל אֶהְרֹן שְׁהַכְּנִיס אֶת עֲצָמוֹ בְּזָה. וְאָף דְּאִיתָא בְּמִדְרָשׁ שְׁנִתְכַּוְּנוּ לְשֵׁם
שְׁמִים.

מְכָל מְקוֹם הָרִי מְפֹרָשׁ בְּתוֹרָה שְׁנַעְנַשׁ עַל זָה. וְלָזָה נִיטַל גַּם מִשְׁבָּט לְוֵי.

וממילא מִיָּשֶׁב קוֹשְׁיֵית כְּבוֹדוֹ לָמָּה אֵין עוֹשִׂים יו"ט בְּחוֹדֵשׁ הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהוּא כְּנֶגֶד שְׁבֹט לוי כְּמוֹ שְׁפָתָב הַטּוֹר שָׁם. וְאֵין לי כְּעַת פְּנָאִי לְהַאַרְיָה בְּדַבְרֵי אַגְדָּה: סִימָן צַג אֲשֶׁר הַקְּשָׁה בְּמַפּוֹת (דָּף ט"ז) דְּאִיתָא שָׁם דְּלֹא מִשְׁפַּחַת לָהּ בְּאַנְוָס שְׁיִבְטַל עֲשֵׂה דְלוֹ תְהִיָּה לְאַשָׁה דְּאִי קְטָלָהּ קָם לִיָּה בְּדַרְבָּה מִיָּנִיָּה.

וְהַקְּשָׁה דְּהָא אֲפָשֶׁר שְׁהִיּוּ לְפָנָיו הַרְבֵּה נְשִׁים וּבִינֵיהֶן גַּם אֲנוּסָתוֹ. וְאַנְס אֶחָד אָמַר לוֹ שְׁיִהְיוּ אַחַת מֵהֶן וְאִם לֹא יַעֲשֶׂה כּוֹ יִהְיֶנּוּ.

וְהוּא הִרְג אֶת אֲנוּסָתוֹ. דְּפִטוֹר מִמִּיתָה וּמִלְקוֹת דְּהוּי אָנוּס.

וּכְמ"ש הֶרְמֵב"ם בְּפ"ה מַה' יִסוּה"ת ה"ד וּמ"מ הֲרִי בִיטַל בְּיָדָיו הַעֲשֵׂה דְּהָא הִיָּה יָכוֹל לְהַרְג אִשָּׁה אַחֶרֶת. יָפָה הַקְּשָׁה.

וְהַנְרָאָה בְּזָה דְּמ"מ לֹא גָרַע מְשׁוּגָג דְּקִי"ל דְּחִיבֵי מִיתוֹת שׁוֹגְגִים פְּטוּרִים. וְהַתּוֹס' שְׁהַקְּשׁוּ בְּמַפּוֹת שָׁם דְּנִימָא דְּאִיָּרִי בְּשׁוּגָג הִיָּנוּ מְשׁוּם דְּגָרְסִי שָׁם דַּר' יוֹחָנָן ס"ל בְּטָלוּ וְלֹא בְּטָלוּ.

וּר"י ס"ל בְּחֻלְיִן (דָּף פ"א) דַּח"מ שׁוֹגְגִים חִיבִים מִלְקוֹת וּכְמ"ש הַמְּהַרְשֵׁ"ל שָׁם עַל הַתּוֹס'. אֲבָל הֶרְמֵב"ם ס"ל דְּרִי"א קִיָּמוּ וְלֹא קִיָּמוּ וּר"ל"א בְּטָלוּ וְלֹא בְּטָלוּ ע' פ"א מַהֲנ"ב ה"ז בְּכ"מ.

וּר"ל ס"ל בְּחֻלְיִן שָׁם דְּפִטוֹר מִמִּלְקוֹת וְתִירוּץ הַתּוֹס' דְּהוּי כְּנֶהְרָגָה מִמִּילָא לֹא שְׁיָיָה כְּאֵן דְּהָא הוֹרַג בְּמִזִּיד וּבְרִצּוֹן גָּמוּר. וּמ"ש הַמְּהַרְשֵׁ"ל שָׁם דְּהַחִיּוּב לְמִלְקוֹת כְּאֵן מִתְחִילָה וְלֹא עַל שְׁעַת הַבִּיטוּל.

כְּפָר תְּמָהוּ עָלָיו הַמְּפָרְשִׁים דַּא"כ מֵאִי קָאָמַר הַש"ס דְּקִלְב"מ. וְהַתּוֹס' וּש"מ דְּגָרְסִי דְּר"י ס"ל בְּטָלוּ וְלֹא בְּטָלוּ.

נִרְאָה דְּהִנֵּה בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף ס"א) וְשִׁבְתָּ (דָּף ע"ב) בְּעוֹעֵכוֹ"ם מִיָּרְאָה אֲבִי אָמַר חִיב וְרָבָא אָמַר פְּטוֹר דְּהוּי אָנוּס וּלפ"ז מְבַנְיָא דְּאֲבִי ס"ל דְּחִיב מִיתָה אִף אִי הוּי אָנוּס כִּיּוֹן שְׁמַדִּינָא הוּי יִהְרַג וְאֵל יַעֲבֹר.

וּלפ"ז י"ל שֶׁהַש"ס רוֹצֵה לִישֹׁב דְּבָרֵי ר"י אִף אֲלִיבָא דְּאֲבִי בְּזָה כִּי הִכִּי שְׁלֹא יִהְיָ מוֹכַח דְּר"י ס"ל כְּרָבָא בְּזָה: וְיֵשׁ מְקוֹם לוֹמַר דְּאֲבִי לְטַעֲמִיָּה בְּזָה דְּהִנֵּה בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף ע"ד) אִיתָא וְהָא אֶסְתֵּר בְּפִרְהֶסְיָא הוּי אָמַר אֲבִי אֶסְתֵּר קַרְקַע עוֹלָם הִיָּתָה רָבָא אָמַר הִנָּאֵת עֲצָמָן שְׁאֲנִי.

וְהַקְּשָׁה בְּתוֹ יַה"כ בְּיוֹמָא (דָּף פ"ב) לָמָּה לֹא הִבִּיאוּ הֶרְמֵב"ם וְטוּש"ע סְבָרָא דְּקַרְקַע עוֹלָם. וְתִירוּץ דְּפִסְקוּ בְּזָה כְּרָבָא שְׁחוּלְק עַל אֲבִי וְלֹא סְבָרָא זוֹ.

וְהוֹכִיחַ זָה ג"כ מֵהָא דְּאִיתָא בַּע"ז (דָּף נ"ד) דְּאָנוּס רַחֲמָנָא פְּטָרִיָּה דְּכְתִיב וְלִנְעָרָה לֹא תַעֲשֶׂה דְּבָר וְהַקְּשׁוּ הַתּוֹס' דְּמָה רָאִיָּה מֵהָא הָא שָׁם הוּי קַרְקַע עוֹלָם ע"ש וּבִיבְמוֹת (דָּף נ"ד) מַה שְׁתִּירְצוּ בְּזָה.

וְלִזְנָה י"ל דְּהֶרְמֵב"ם ס"ל דְּזָה קָאִי אֲלִיבָא דְּרָבָא דְּהַלְכְתָּא כְּנוֹתִיָּה דְּלֹא ס"ל סְבָרָא דְּקַרְקַע עוֹלָם. וְלִהְכִּי פִסְקוּ הֶרְמֵב"ם וְהַטּוּש"ע כּוֹ.

והנה פל עיקר הראיה שאם עבר באונס פטור ממיתה הוא מקרא דולגעה פדאיתא בע"ז (דף נ"ד). ולפ"ז לאב"י אין ראיה מזה רק להיכא שהיא קרקע עולם.

אבל בעושה מעשה ס"ל דחייב אף באונס פיון דמדינא מחויב למסור נפשו על זה. ולהכי ס"ל דעווכו"ם מיראה חייב דלשיטתו אג"ל.

ואף דהרמב"ם הביא בפ"ה מהיסוה"ת ראיה מהת"כ דדרוש גבי מולך שהוא ולא אנוס ומטעמה. הנה פבר הביא הלח"מ שם בשם הרמ"ך די"ל דרק גבי פרת דרשינו הכי ולא לענו"ן עונש ב"ד.

וע"ש בכ"מ. וגם י"ל כמ"ש התו' בזבחים (דף ק"ח ע"ב) ד"ה שוגג אנוס ומטעמה דדרוש שם הש"ס פ"עין זה גבי שחוטאי חוץ ופירשו התוס' דבעי למעט אומר מותר דהוי פאנוס וגם לבאר שאף שאם לא הביא קרבן בכ"ז פטור מפרת ע"ש.

ולדברי הרמב"ם צריך ביאור למה לי מיעוט לאנוס גבי שחוטאי חוץ ואכמ"ל בזה. ולפ"ז י"ל דאב"י לשיטתו דס"ל במפות (דף ג' ודף ט') דאומר מותר אנוס הוא ולזה נוכל לפרש דא דממעט אנוס גבי מולך היינו אומר מותר כמ"ש התו' בזבחים שם.

אבל האנוס ע"י הפחדת מיתה ועושה במזיד שפיר חייב. ולזה ס"ל דעווכו"ם מיראה חייב.

ורבא דס"ל שם דאומר מותר קרוב למזיד הוא. ע"כ ס"ל דגבי מולך ממעטינו אנוס ממש ולזה ס"ל דעווכו"ם מיראה פטור.

וא"ל דס"ל דקרא ממעט אומר מותר שהוא קרוב למזיד ז"א דא"כ תיקשיעל רבא מברייתא דתו"כ דדרוש פרט לאנוס. ולפ"ז יש מקום לומר דר"י ורשב"ל דס"ל בשבת (דף ס"ח ע"ב) לפי פירש"י שם דאומר מותר אנוס הוא וע"ש בתוס'.

הא מוכח דס"ל ג"כ שבמקום שהדין יתרג ואל יעבור זה חייב אם עשה העבירה וכנ"ל. וא"ש סוגיא במפות שם דקאי אליבא דר"י ורשב"ל להכי לא מוקי לה בבב"טל העשה בכה"ג.

ועפ"ז מיושב מה שקשה על התוס' בזבחים שם שתיקצו דממעט אומר מותר וקשה דאפתי תיקשי למ"ד אומר מותר קרוב למזיד. ודרש זה הוא ברייתא בתו"כ פרשת אחרי.

ולפמש"ל י"ל דקאי על אנוס כשדינו יתרג ואל יעבור וכגון שפוננת האנס להעבירו על דת או בשעת הגזירה ובכ"ז עבר. וכפירוש הרמב"ם בתו"כ גבי מולך.

ובלא"ה א"ש דכבר כתב הרשב"א בחי' בקדושין (דף מ"ג) בשם הראב"ד ליישב שהפוננת דלא נימא דש"ח תמירי וליהוי יתרג ולא יעבור ע"ש. ועוד כתב שם וכן הריטב"א בחי' שם שהעיקר הוא למעט מוטעה ודנקיט אנוס ושוגג הוא רק דרף אגב ע"ש.

וכעין זה נדרש בתו"כ פ' צו גבי אכילת קדשים בטומאה וכן בכמה דוכתי וכ"ז צריך ביאור. וההכרח עלי לקצר: ויש מקום להוכיח דאב"י ס"ל בטלו ולא בטלו.

דבמפוח (דף ט"ו) איתא דרבב"ח אר"י ל"ת שקדמו עשה לוקין עליו ואמר רבה דהדר ביה משם דקשיא ליה אונס ומשני רבא דלהכי אינו לוקה באונס משום דכתיב פל ימיו בעמוד והחזר קאי.

ומוכח דהעשה היא אף אחר הלאו לתקנו. ובתמורה (דף ה') מקשה הש"ס לרבא דס"ל אי עביד לא מהני למה אונס שגירש אינו לוקה בשלמא לאבני א"ש דלא לקי משום דלא מהני שיקרי צריף להחזיר אבל לרבא קשה ומשני דכתיב פל ימיו בעמוד והחזר.

ואבני אי לאו פל ימיו הו"א שאינו מחויב להחזיר פלל. ולפ"ז מוכח דאבני ס"ל ל"ת שקדמו עשה לוקין עליו.

דאי נימא שאין לוקין משום דהוי ניתק לעשה לפי שיכול לקיים העשה אף אח"כ. א"כ באונס אף בלא פל ימיו הוי ידענא שצריף להחזיר לתמן הלאו שעבר.

וע' פירש"י במפוח (דף י"ד סע"ב). ועכצ"ל דס"ל ל"ת שקדמו עשה לוקין עליו דהעשה אינה שייכת אחר הלאו וכפירש"י במפוח שם.

וכן מוכח בפסוגיא שם דקאמר דאי נימא שאין לוקין על לאו שקדמו עשה הוי א"ש הא דאונס אינו לוקה אף בלא קרא דכל ימיו. והיגו פנ"ל וכן מוכח ללישנא בתרא בתמורה שם דמקשה לאבני דאמר אי עביד מהני למה בישראל מחזיר.

ומשני פל ימיו בעמוד והחזר קאי. משמע שפשוט להש"ס דס"ל ל"ת שקדמו עשה לוקין עליו ולא הוי ניתק לעשה.

דאלת"ה הוי מצי למימר דאבני ס"ל שאין לוקין דהוי גל"ע שהעשה שייך גם אחר שעבר הלאו. ולזה קאמר דמחזיר ויש להאריף בזה ובסוגיא דגיטין (דף צ') ואכ"מ.

ועכ"פ פיון דאבני ס"ל ל"ת שקדמו עשה אין לוקין עליו מוכח דס"ל בטלו ולא בטלו פדאיתא במכות שם וכפי' התוס' שם בשם הר"ש מדריגוש דקושניית הש"ס הניחא למ"ד בטלו ולא בטלו הוא אהא דבא למקדש טמא ע"ש.

ואף לפירש"י דמפרש שם דקאי אאונס שגירש יש ליישב ג"כ אליבא דאבני ע"ש. ולזה שפיר בעי לאוקמי הש"ס הא דאונס שגירש דמשפחת לה ביטל העשה אף לאבני ס"ל שאף שהיה אונס על העבירה אם הדין יהרג ואל יעבור חייב מיתה בהתראה: ועוי"ל דהתוס' הקא ס"ל כשיטת הסוברים דהיכא שהדין יהרג ואל יעבור אם עבר חייב מיתה.

דהא הרמב"ן והרשב"א והריטב"א בחידושיהם פ' הבע"י והמ"מ פ"א מהא"ב ה"ט הביאו שני דיעות בזה. והנו"ב מ"ק חאה"ע סימן ע"ב כתב דהרשב"א ס"ל לעיקר דחייב בכה"ג ולהכי פתב דהוי רשע לענין עדות ע"ש.

ושפיר י"ל דגם התוס' ס"ל הכי. ואף שביבמות דף נ"ד) ויומא (דף פ"ב) וסנהדרין (דף ע"ד) כתבו דפטור מ"מ י"ל דהכא ס"ל דחייב וכידוע שמצוי שדברי התו' סותרים זא"ז ממקום למקום מצד שפאן אגיל אליבא דשיטה אחרת.

וגם י"ל דהתוס' ס"ל דמ"ד ח"מ שוגגין פטורים ממלקות יסבור דחייב בכה"ג. ואנן לא קיי"ל הכי.

אכן באמת לענ"ד אין בזה מחלוקת פלל וכ"ע מודו ששהורג באונס פטור ממיתה ורק בערונה הביאו הרמב"ן והרשב"א שני דיעות בזה. דהרי הרמב"ם ס"ל בפ"ה מהיסוה"ת ובפ"כ מה"ס ששהורג פטור ומ"מ פתב בפ"א מהא"ב ובפ"כ מה"ס שאין אונס בערונה וחיוב מיתה לפי שאין קישוי אלא לדעת.

והסברא נראה דנהי דאנוס פטור היינו שהוא בלבו אנוס על הדבר ועושה זאת רק כמעשה קוף בעלמא בלי רצון פנימי. אבל אם נתרצה בלבו לעשות הדבר ברצון אמיתי הרי הוא רצון ולא אנוס.

ולזה פשכופין על הגט ואומר רוצה אני ש"ד. שהרי אומר שרוצה הדבר ברצון פנימי. ובגט אנו צריכים לזה ולא סגי במעשה הגט לחוד לפי שצריכים בגט פנונת הלב לשמה. וזה שייך רק כשרוזה בלב שלם.

וה"ה הקא אם אנוסוהו לבא על הערונה. נהי שהוא מוכרח לעשות מעשה זה מצד פחד מיתה.

אבל קישוי א"א רק ע"י רצון פנימי. ועל הרצון הפנימי לא שייך אונס ואף אם אומרים לו שאם לא תקשה יתרגוהו.

בכ"ז אסור לו להתרצות לזה ברצון פנימי. כי אם היה חושב בעת מעשה שעושה זה מצד אונס ובאמת מאוס לו הדבר.

אזי לא יתקשה בשום אופן. וזהו דעת הרמב"ם והרשב"א.

והשיטה השנית שברמב"ן ורשב"א ס"ל מ"מ פטור פנין שזה בעצמו עושה ג"כ באונס. ולזה דקדקו בלשונם אע"פ שהוא נותן דעתו ומקשה עצמו פטור שהרי אם תסלק ממנו האונס הרי הוא פורש עכ"ל.

פנונו לבאר סברא שהזכרנו. שוב ראיתי בכ"מ פ"כ מה"ס שהקשה למה חייב בעריות דהא הוא אנוס ע"ז בעצמו.

ותירץ דכל מעשה יכול לעשות שלא ברצונו. אבל קישוי כל שאינו מרנזה בדבר אינו מתקשה ונשאר בצ"ע.

והוא הדבר שפתבנו בס"ד. ולפלא שלא הרגיש הכ"מ שהובאו שני דיעות בזה ברמב"ן ורשב"א וריטב"א ובמ"מ פ"א מהא"ב.

וע' ח"מ באה"ע ס"כ בזה ובב"ש שם. ולפלא על הנו"ב שכתב שם להוכיח ממ"ש הרא"ש דמומר לעפ"ם באונס לא הוי רשע דפליג על הרשב"א.

והוא תמוה דהא גבי עפ"ם ושפ"ד כ"ע מודו דפטור ממיתה אם עשה באונס וכמפורש בע"ז (נ"ד) ורק בערונה ס"ל להרמב"ם ועוד קצת פוסקים דחייב מיתה מצד שא"ק אלא לדעת. ואיך השנה הנו"ב זה לזה.

ועכ"פ בהורג באונס כ"ע מודו דפטור: ועוד יש לדון דאף שאנוסוהו להרגו מ"מ מותר להצילו בנפשו דהא רודף הוא. ומכ"ש שהנרדף בעצמו מותר להרגו ולפ"ז ממילא פטור על העבירה שעושה בשעת מעשה כדין רודף דהוי קלב"מ פנין שניתן להצילו בנפשו.

וַיֵּשׁ לְהֶאָרִיף בְּפֶרֶט זֶה אִי דְמִי לְהָא דְקַלְב"מ וְע' תו' כְּתוּבֹת (דָּף ל' ע"ב) ד"ה ר"א. אָף
י"ל דְּאִיָּרִי שְׁהִיּוּ יְכוּלִים לְהַצִּילָהּ בְּאֶחָד מֵאַבְרָיו וְע' מל"מ סוף ה' חוּבֵל וּמְזִיק בְּזָה.

וּי"ל דְּקֵאִי לְרַבֵּן דְּר' יוֹנָתָן ע' סְנֵהֲדָרִין (דָּף נ"ז) וְאַקְצָר: עוֹד יֵשׁ לְדוֹן בִּנ"ד דְּהָא קִיִּי"ל
בְּיוֹמָא (דפ"ג) בְּמִסְכָּן שְׂמַאֲכִילִין אוֹתוֹ הַקַּל הַקַּל וְהִכָּא דְּאִיכָּא לְפָנָיו דְּבַר שְׂיֵשׁ בּוֹ אִיסוּר
אֶחָד וְדָבָר שְׂיֵשׁ בּוֹ שְׁנֵי אִיסוּרִים מֵאַכִּילִין אוֹתוֹ דְּבַר שְׂיֵשׁ בּוֹ אִיסוּר אֶחָד.

וְע' ר"ן וְרֵא"ש פֶּרֶק י"ה כ' בְּשֵׁם הָרֵאָב"ד לְעַנְיָן לְשַׁחֲטֵי לְחוּלָה בְּשַׁבָּת, וְא"כ הֵכָּא כְּשֶׁהוּא
אָנוּס לְהַרְגֵי אִשָּׁה אַחַת אָף אִי נִימָא שְׂיֵהָא מְוֹתֵר לּוֹ לְהַרְגֵי בְּיָדֵים. מ"מ אִיסוּר לּוֹ לְהַרְגֵי
אֶת אָנוּסוֹתוֹ שְׂיֵשׁ בְּזָה שְׁנֵי אִיסוּרִים אִיסוּר רְצִיחָה וְאִיסוּר לֹא יוּכַל לְשַׁלְחָה כָּל יָמָיו.

וְא"כ אָף לְמֵאִי דְקִיִּי"ל שְׂאִיסוּר לְהַרְגֵי בְּיָדֵים וְכְשֶׁהֲרַג פֶּטוּר מִמִּיתָה וּמִלְקוֹת מְשׁוּם דְּהָיִ
אָנוּס. י"ל דְּעַל אָנוּסוֹתוֹ חֲזִיב מִיתָה.

דְּעַלָּה לֹא מִיָּקָרִי אָנוּס כְּלָל כִּינּוּן שְׂלֵא הָיָה לּוֹ שׁוּם מְקוּם הֵיחֵר לְהַרְגָּה. אָבֵל קָשָׁה לְחַדְשׁ
זֶה.

דְּא"כ נִימָא דְּבְמִקּוּם שְׂמַאֲכִילִין אוֹתוֹ הַקַּל אִם אָכַל דְּבַר שְׂיֵשׁ בּוֹ ב' אִיסוּרִים זֶה אִם חֲזִיב
עַל שְׁנֵיָהֶם כִּינּוּן שְׂלֵא נִימָא אִיסוּר זֶה לְדַחֲוֹת מְפָנִי פְקוּ"נ לְגַבֵּי דְּבַר זֶה. וַיֵּשׁ לְחַלֵּק דְּאִיסוּר
אֲכִילָה הוּא דְּבַר כּוּלָּל כָּל הַמִּין וְלֹא בְּפֶרֶט לְכָל חֲתִיכָה.

אָבֵל גַּבֵּי רְצִיחָה הוּא דְּבַר פֶּרֶטִי הַנוֹגֵעַ לְכָל אָדָם בְּפֶרֶט. דְּהָא לֹא גָרַע רְצִיחָה שְׂגוּזָל אֶת
נַפְשׁוֹ מִגְּזוּל מְמוֹן.

וְנִמְצָא דְּכִינּוּן דְּלְגַבֵּי אִישׁ זֶה לֹא הֵוֵתֵר לּוֹ לְהַרְגוֹ. שׁוּב הָיִי רוּצֵחַ גְּמוּר עָלָיו.

וְכַעֲיִן סְבֵרַת הָרֵאָב"ד לְגַבֵּי שְׁחִיטָה לְחוּלָה בְּשַׁבָּת דְּחִזְוִינָן אִיזָה אִיסוּר עוֹמֵד כְּנִגְדוֹ שְׂאָם
זְקִינְמָנוּ יְבוּא לִידֵי סְפָנָה. הָאִיסוּר הַזֶּה הֵוֵתֵר לּוֹ וְלֹא אַחַר ע"ש.

וְע' תו' חוּלִין (דָּף קמ"א) לְעַנְיָן עֲשֵׂה בְּמִקּוּם עֲשֵׂה וּל"ת אִי נִדְחָה הַל"ת וְאַקְצָר: סִימָן
צ"ד אִם בְּשִׁכּוּנַת הַמַּת צָרִיף לְשַׁפְּוֹף מִי סַאדָא. נִרְאָה דְּהַנָּה הַמְנַהֵג אֲשֶׁר מִים מְבֹנְשָׁלִים
אִין שׁוֹפְכִים.

דְּהָיִי כְּתַבְשִׁיל שְׂלֵא מְצִינּוּ חֲשָׁשׁ בְּזָה. וְאִין לָנוּ אֵלָא חִידוּשׁוֹ מַה שְׂנִזְכָּר בְּפּוֹסְקִים מִים
סְתָם.

וּלפ"ז גַּם מִי סַאדָא י"ל דְּהָיִי כְּמוֹ אִיזָה מְשַׁקָּה מְמִינֵי מְשַׁקִּים וְלֹא גָרַע מִמִּים מְבֹנְשָׁלִים.
וְלֹא מְצִינּוּ שְׂיִנְהֵגוּ לְשַׁפְּוֹף מִינֵי מְשַׁקִּים אָף שְׂעִיקָרָם מִים וְכְמוֹ שְׂכָר פְּשׁוּט וְכַדוּמָה.

אָף דְּלְעַנְיָן מְקוּנָה דִּינּוּ כְּמִים כְּדֵאִיתָא בְּעִירוּבִין (דָּף כ"ט ע"ב) ע"ש בְּתוֹ וּבְחִיבּוּרֵי ח"א
ס' נ"ו. וְעוֹד נִרְאָה דְּהָא מְצִינּוּ בְּסוּטָה (דָּף ט"ו ע"ב) וּבְע"ז (דָּף ל"ז ע"ב) דְּסְתָם מִים
הֵינּוּ שְׂלֵא נִשְׁתַּנּוּ יְעו"ש וְע' חִיבּוּרֵי ח"ב ס' נ"ט שְׂבֵאֲרָנוּ שְׁכּוּן עִיקָר דְּמִים סְתָם הֵינּוּ
שְׂלֵא נִשְׁתַּנּוּ ע"י אִיזָה דְּבַר.

וְא"כ גַּם בִּנ"ד לֹא מִיָּקָרִי מִים רַק הִיכָּא שְׂלֵא נִשְׁתַּנּוּ בְּטַעְמָם ע"י אִיזָה דְּבַר. וּבִנ"ד הָרִי
נִשְׁתַּנּוּ הַטַּעַם בְּהֵם ע"י הַסַּאדָא אוֹ הַקִּרִייד וְהַנוּיִטְרִיאל שְׂמְכִינִים בְּהֵם אֶת מִי הַסַּאדָא.

ובפרט לפמ"ש הפוסקים אסמכתא לישפיתת המים מקרא דולא היה מים לעדה. דנדאי משמע סתם מים שלא נשתנו כמש"ל.

ועוד יש לדון עפמ"ש הר"ש בפ"ח דפרה מ"ט דלקי מים מוכין ומלווחים והפושרין פסולים למי חטאת משום שיש להם שם לנוי ולא מים סתם. וכן קיי"ל בפ"א דפרה ופי"ד דנגעים וסנפה (דף י"ג) וחו"ל (דף ס"ב) דכל שיש לו שם לנוי אינו בכלל הדבר שזכור בתורה סתם.

וכן איתא בזבחים (דף כ"ב ע"א) מים שאין להם שם לנוי יצאו מי כיוור שיש להם שם לנוי וע"ש בתו'. וע' בר"ש רפי"ד דנגעים.

ואף הרמב' שפכת שם הטעם דלאו מים חיים נינהו היינו משום דס"ל שא"צ פאן לסברא זו. וגם דהא דנקוט מים פושרין ומלווחים נדאי איירי שפך הם מתולדה דאי נעשה זה בידי אדם הרי נעשתה בהם מלאכה.

וגם הרי נתערב בהם מלח. וכיון שפן הם מתולדה א"כ אין להם שם לנוי.

דהא מי הים הם מלווחים ולא מיקרו מים מלווחים. רק מי הים על שם מקומם.

וכעין דאמר רבא בחולין (דף ס"ב) על תורי רחבה ובסנפה (דף י"ג) על מרירתא דאגמא וע"ש בתו' שכ"כ על עיזי דבאלא למזבח. וכן מים פושרים ג"כ הוא מעין כזה שהוא פושרין וכמו חמי טבריא שהם חמים בטבע ולזה הוצרך הרמב"ם לטעם דלא מיקרו מים חיים.

אבל בנ"ד שנסתנה טעם המים ביד"א בנדאי מיקורי זה שם לנוי ולא מים סתמא. ולזה נראה עיקר שא"צ לשפכם בשכונת המת.

וגם דהא קצת פוסקים כתבו הטעם משום היפרא. ולזה סגי במה ששופכים המים שלא נשתנו כלל.

וע' חיבורי ח"א סימן ס"ו בענין זה: ובאמת דין זה נ"מ טובא לענין נזיר מן המים אם מותר במים מבושלים ובמי סאדא וכדומה. ומצינו שהנזיר מתבלין מותר במבושלן והנזיר ביין אסור במבושל ע' ביו"ד סי' רי"ז ס"י וסט"ו וגבי ירקות יש חילוקים ע"ש ס"ד ובאחרונים שם.

ונראה דבנדרים אין נ"מ אם יש לו שם לנוי. רק הפל תלוי בלשון בנ"א.

אכן אם נדר בלה"ק שפכת הרי"ו הובא באחרונים דאזלינן בטר לשון תורה פינן שבנ"א אין מדברים בלה"ק. וא"כ לא יהא בכלל זה מים שיש להם שם לנוי.

ובתבשיל נדאי מותר אף שיש בו מים וכדתנן (בדף נ"ב) גבי בשר ויין ובסי' רט"ז ס"ט. ונראה דהנזיר ממים מותר במי סאדא או בטייבא ומכ"ש בתבשילים.

דבלשון בנ"א נדאי אין זה בכלל מים. וגם בלשון תורה אינו בכלל מים [ובאמת הנזיר בלה"ק נלע"ד פינן שהוא מדבר בלשון אנפניו רק כעת נדר בלה"ק נראה דכיון שחשב בשעת נדרו פירוש דבריו בלשון אנפניו שהוא מדבר בו.

ממילא אזלינן בתר לשון בנ"א בזה. אם לא שאומר שפנון נדרו כפי הפירוש שיש לדבר זה בלה"ק.

או שהוא מדבר רק בלה"ק ואכמ"ל בזה]. ומטרדוטי אקצר: סימן זה ע"ד אשר נהרג רב גדול לפני ארבעים שנה בדרה נסעו על פני השדה ונקבר שם בשדה על אם הדרה במקרה חמש וויארסט מעיר קטנה.

ועתה נתעורר בנו של הרב המנוח הנ"ל וחספז להוציא עצמותיו ולקברם בביה"ק שבעיר מגורו ראסטאו כי גרא פן בהמשך הזמן יושלכו עצמותיו לחוץ ויבואו לידי בזיון. והעיר כבודו בתקמה מקורות הדין.

והפך לדעת דעתי בזה. ומטרדוטי פעת להשיב עוד ענינים הלכה למעשה וגם כי חלוש אנכי פעת אשיכנו בקוצר: הנה דין זה פשוט ביו"ד סי' שס"ג דהיכא שאין עצמותיו משתמרין ויש לחוש לבזיון מותר לפנותם ולהוליכו למקום אחר.

והכא שהוא על אם הדרה נדאי שיש לחוש לבזיון בהמשך הזמן. וגם מן הדין לא הנה ראוי אז לקבורו שם כיון שהקרקע של עפוי"ם וכמ"ש המהרש"ל הובא בפ"ק סי' שס"ד סק"י דבזה לא שייך קנה מקומו.

ואף דאפשר מדינא דמלכותא ציוו אז המושלים לקבורו במקום זה. וא"כ הקנו לו מקום זה.

בכ"ז יש לחוש לבזיון בהמשך הזמן. וגם כי אפשר שישתפזז הדבר לגמרי שנקבר פה אדם: אולם יש לדון על מ"ש שרוצה לקבורו בראסטאו.

כי י"ל שצריך לקבורו בביה"ק של העיר הקטנה הסמוכה אם המקום שנקבר בו שייך לגליל וביה"ק של העיר ההיא. והוי זה כבזיון להמתים הקבורים שם אם יוליכוהו למקום אחר.

וגם כי כבר זכו בני העיר ההיא שיהא צדיק זה קבור אצלם. וכן קיי"ל בסי' שס"ג ס"ב שאין מוליכים מת מקום שיש בו ביה"ק אם לא שמוליכים אותו למקום שקבורים אבותיו.

וכתב הש"ך שם הטעם דהוי בזיון להמתים שבביה"ק זה. ואם היו מוליכים אותו למקום שאבותיו ומשפחתו קבורים שם יש להתיר בפשיטות כדאיתא בירושלמי פ"ב דמ"ק שנות לאדם להקבר בקברות אבותיו.

וע' שו"ת ח"ס בחלק ששי סי' ל"ז בענין פינוי עצמות הגאון רמ"ב זצ"ל. אכן אם מקום הקבר אינו שייך לביה"ק של העיר ההיא אין חשש בזה.

(ואף שי"ל דכיון שבראסטאו דר בנו ומשפחתו ניחא להמת להיות קבור שם כדי שייקרו בכל עת על קברו. וכ"כ בס' חסידים סי' ת"נ ותש"ט ותש"י שיש הנאה למת קשבקרים על קברו.)

בכ"ז אם בְּנֵי הָעִיר הַקְּטָנָה מִקְפִּידִים עַל זֶה יְכוּלִים לְמַחֲזֹת אִם הַקָּבֵר שֶׁיִּיָּד לְגַלִּיל בִּיה"ק שְׁלֵהֶם. וּבִרְאֵסֶטָאוּ כְּפִי הַנִּרְאָה אֵין שָׁם קְבָרוֹת מִשְׁפָּחָתוֹ): וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְדוֹן דְּמוֹתָר לְהוֹלִיכוֹ בִּנ"ד דְּהָא בְּבִנְשֵׁת קִי"ל בִּב"ק (דָּף כ"ו וּל"ה) שְׁאִינוּ חֵיִיב רַק בְּמִתְפַּוּן לְבִינְשׁ.

וְהָא שְׁאִין פְּוֹנְתוֹ לְבִינְשׁ אֶת הַמַּתִּים שִׁבְבִיה"ק זֶה רַק כְּדִי שְׁיִהָא קְבוּר בְּעִיר שְׁבָנוּ דָר שָׁם י"ל דְּשָׂרִי. אָבָל ז"א דְּהָא קִי"ל דְּאָף בְּמִתְפַּוּן לְהִזִּיק חֵיִיב עַל הַבְּנִינְשׁ וּבְאֲרָנוּ בְּחִיבּוּרֵי ח"ג ס' ל"ה דְּכָל שְׁעֻשָׁה זֶה בְּכּוֹנְנָה אָף שְׁעֻשָׁה לְהִנְאֹת עֲצָמוֹ חֵיִיב עַל הַבְּנִינְשׁ וּשְׁכ"כ בִּשְׁטַמ"ק ב"ק (דָּף כ"ז).

וּא"כ ה"ה הָא הָרִי עוֹשֶׂה בְּכּוֹנְנָה לְהִנְאֹתוֹ שְׁיִהָא קְרוּב אֲצֵלוֹ. וְעַדִּינְן יֵשׁ לְדוֹן דָּא"כ גַּם לְמַקּוֹם קְבוּרָת אַבּוֹתָיו יִהְיֶה אָסוּר.

דְּאָף שְׁעוֹשֶׂה זֶה לְהִנְאֹת הַמַּת וְהַנְּחַת רוּחוֹ. בִּכ"ז מְבַנֵּה הַמַּתִּים שִׁבְבִיה"ק זֶה וְעַכְצ"ל דְּכִינְן שְׁעוֹשֶׂה זֶה לְהִנְחַת רוּחַ הַמַּת שׁוֹב אֵין בְּנָה בְּזִיוֹן לְהַמַּתִּים שִׁבְבִיה"ק זֶה.

שְׁהָרִי יָדוּעַ שְׁאִינוּ מוֹצִיָא מִפָּאן בְּשָׁבִיל פְּחִיתוֹת הַמַּתִּים שְׁפָכָאן רַק כְּדִי לְקַבְּרוֹ אֲצֵל אַבּוֹתָיו. וּא"כ ה"ה בִּנ"ד פִּינְן שְׁיָדוּעַ שְׁמוֹלִיכוֹ לְרֵאֶסֶטָאוּ לְפִי שְׁבָנוּ דָר שָׁם אֵין פָּאן בְּזִיוֹן לְהַמַּתִּים שִׁבְבִיה"ק זֶה.

וְלֹא דְמִי לְהִיָּא דִּב"ק (דָּף כ"ז). דְּשָׁם אָף שְׁמִתְפַּוּן רַק לְהִנְאֹתוֹ בִּכ"ז יֵשׁ בְּזִיוֹן לְזֶה יַעו"ש.

אָכֵן לִפ"ז קוֹשָׁה עַל עֵינְקָר הַדִּין דְּאֵין מוֹלִיכִים מֵת מְעִיר שְׁיֵשׁ בָּהּ בִּיה"ק לְעִיר אַחֲרָת. דְּהָא נִדְּאִי יֵשׁ לוֹ אֵינְזָה טַעַם בְּנָה שְׁמוֹלִיכוֹ לְמַקּוֹם אַחֲרָת.

וּא"כ תוֹ לִיפָּא בְּזִיוֹן לְהַמַּתִּים שִׁבְבִיה"ק זֶה. וְאֵין לוֹמֵר דְּאֵינְרִי פְּשְׁמוֹלִיכוֹ בְּשָׁבִיל שְׁפַעִיר הָאֲחֲרָת קְבוּרִים אֲנָשִׁים נְכַבְּדִים.

וְלָזֶה יֵשׁ בְּזִיוֹן לְמַתִּים הַלְלוֹ, ז"א דְּכָל כַּה"ג הו"ל לְפָרוּשֵׁי דְרַק כַּה"ג אָסוּר. וְעו"ק דְּמִבְּנָאָר בְּפּוֹסְקִים ס' ש"ג שְׁאֵם צְנָה קוֹדֵם מוֹתוֹ שְׁיִוִּלִיכוֹהוּ לְמַקּוֹם אַחֲרָת מוֹתָר לְהוֹלִיכוֹ וְקוֹשָׁה דָּאֵם הַטַּעַם מִשׁוּם בְּזִיוֹן הַמַּתִּים.

מַה מְהַנִּי מַה שְׁצָנָה. אִטוּ הוּא רִשְׁאֵי לְבִזּוֹת שְׁאָר הַמַּתִּים.

וְגַם כִּי בְּדָבָר אִסּוּר אֵין מְצָנָה לְקַיִּים דְּבָרֵי הַמַּת כַּמ"ש הַרְמַב"ם בִּפ"ט מַה' זו"מ וְכֵן אֵינְתָא בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף מ"ו ע"ב) דְּאֵי גִימָא דְקְבוּרָה מִשׁוּם בְּזִיוָנָא אִם אָמַר שְׁלֵא יְקַבְּרוּהוּ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ מִשׁוּם בְּזִיוֹן קְרוּבִיו.

וְכֵן בְּאוּמָר אַל תְּסַפְּדוּהוּ אֵין שׁוֹמְעִים לוֹ אִם הַטַּעַם מִשׁוּם יְקָרָא דְחֵי ע"ש. הָרִי שְׁהוּא אֵינוּ יְכוּל לְצוּוֹת דְּבָר שְׁאִינוּ פְּבוּד לְאַחֲרִים וּא"כ יִהְיֶה אָסוּר לְהוֹלִיכוֹ לְמַקּוֹם אַחֲרָת אָף אִם צְנָה: אָבָל בְּאַמַּת דְּבָרֵי הַשְּׁ"ף תְּמוּהִים בִּמְחַכ"ת דְּהָא מְקוּר דִּין זֶה הוּא מַהג"א פ"ג דַּמ"ק מַא"ז.

וּבַאוּ"ז הַגְּדוּל ה' אֲבִילוֹת ס' תי"ט מְפָרֵשׁ הַטַּעַם מְפָנִי שְׁקוֹשָׁה לְמַת כְּשֶׁמְטַלְטְלִין עֲצָמוֹתָיו וְגַם בְּזִיוֹן הוּא לוֹ. וּמִיִּיתֵי רֵאִי מַמַּת מְצָנָה שְׁקָנָה מְקוּמוֹ מְפָנִי שְׁבִזּוֹן וְצַעַר הוּא לוֹ שְׁיִטְלְטְלוּהוּ לְמַקּוֹם אַחֲרָת.

וביאר שם דאפילו הנה כבודו של מת בעיר אחרת יותר מבעיר הזאת בכ"ז אין מוליכים אותו. והביא ראי' מהא דקיי"ל שאין מפנין מקבר בזוי לקבר מכובד.

הרי שאין הטעם בשביל בזיון המתים רק משום צער ובזיון המת בעצמו. והנה מ"ש הא"ז ראי' ממת מצנה צ"ע.

דלפי סברתו נימא שיקברו כל אחד במקום מיתתו. והרי פשוט שמוליכים כל מת לביה"ק אף אם הביה"ק רחוק ואף שאין לו בביה"ק שום משפחה.

וצ"ל דס"ל דזהו טעם תקנת הושע שמת מצנה קונה מקומו שלא יצטרכו לבזותו לחפש עבורו מקום מרחוק. ובפשיטות נראה הטעם לפי שאז קברו כל אחד בביה"ק שלו פיזוע.

וא"כ כשמצאו מת מצנה לא היו מוצאים עבורו מקום לקברו. כי לא הנה להם ביה"ק כולל.

לזה תיקן הושע שיקנה מקומו. וע' רמב"ן עה"ת פ' חיי שרה שכתב שהנה להם ביה"ק מיוחד לאורחים.

וצ"ל שנה הנה רק בפרפים גדולים ולא בכל עיר ועיר. ומ"מ יפה הוכיח הא"ז מהא דפ"ד דשמחות שאמרו ר"א ור"י לר"ע שנטפל במ"מ ד' מילין עד שהביאו לביה"ק דהני כשופך דמים לפי שמ"מ קונה מקומו הרי דהני בזיון וצער להמת.

דאלת"ה מה התרדה הזאת פינן שעכ"פ הביאו לביה"ק. אף יש לדחות דכינן שתקנו שנה מקומו.

א"כ הרי הוא קבר שלו מן הדין. ונוח לאדם שיהא קבור בתוך שלו כדאיתא בב"ב (דף קי"ב) והתכרח לקצר: עכ"פ שמענו שטעם הא דאין מוליכין הוא בשביל כבוד וצער המת בעצמו.

ואף לכבודו אסור להוליכו. רק אם אינו משתמר פאן או שמוליכין אותו לקברות אבותיו. וא"כ בנ"ד קם דינא שאם המקום שהוא קבור שם שניף לגליל העיר שיש בה ביה"ק אין להוליכו לראסטאו. אף יקברוהו בביה"ק שם.

אם לא שבראסטאו קבורים גם קצת ממשפחתו: ועדיין יש לדון דדוקא כשיכולים לקברו במקומו בלי שום טלטול. אבל בנ"ד דעכ"פ צריכים לטלטלו חמשה וויארסט להעיר ההיא.

א"כ שוב אין חילוק ויכולים להוליכו גם לעיר אחרת. דלא מציינו חילוק בין טלטול מרובה למועט.

דאלת"ה הול"ל שצריך לקבור המת במקום הקרוב יותר ומדקאמרינן שאסור להוליכו לעיר אחרת. משמע דרק כשאפשר לקברו במקומו יש בזיון בהולכתו לעיר אחרת.

וכ"נ בח"ס סי' ל"ז שהזכרנו שפינן שמוליכים אותו ז"א חילוק בין קרוב לרחוק אף לא הביא ראי' לזה ע"ש. אבל ז"א דהא ודאי א"א שיקברו כל מת במקומו.

ובכל עיר הביה"ק הוא חוץ לעיר וכדתנו בב"ב (דף כ"ה). וא"כ נימא דכינון שצריך להוליכו שוב אין חילוק בין קרוב לרחוק.

ועכצ"ל דכל שדרכו בקד אין בזה בזיון וצער ואף שיש לחלק בין מת שלא נקבר עדיין ובין מת שהוציאוהו מקברו וצריך להוליכו. בכ"ז לא מסתבר לחלק.

וכינון שפן המנהג בכל עיר להוליך המת לביה"ק. לזה אף שביה"ק רחוק קצת מן העיר.

אין בזה בזיון להמת. אבל פשמוליכין אותו לעיר אחרת יש בזה בזיון וצער להמת: ולזה בנ"ד אם יש ביה"ק בעיר ההיא ומקום קבר זה שייך לגליל העיר ולביה"ק שלהם.

אין להוליכו לעיר אחרת אם לא שבעיר האחרת קבורים בביה"ק קצת מאבותיו. ונראה דלאו דוקא אבותיו רק ממשפחתו וקרוביו.

וכ"נ בח"ס סי' ל"ז שהזכרנו. וקרוביו נראה דמיקרו פסולי עדות מחמת קורבא שהם נקראים קרובים ע"פ דין.

אכן אם אין בעיר ההיא ביה"ק רק שמוליכים לעיר אחרת. שוב אין נ"מ ויכולים להוליך לראסטאו אף שיותר רחוק.

וכן אם מקום הקבר אינו שייך לגליל של ביה"ק לעיר ההיא. ג"כ מותר להוליכו לראסטאו וכנ"ל: והנה ההגר"א בסי' שס"ג כתב מקור הדין שמותר לפנותו אם מוליכין אותו למקום קברות אבותיו מהא דמכות (דף י"א) שפשמת כה"ג מוציאים עצמות הרוצח לקברו בקברות אבותיו.

וכ"כ הח"ס בח"ו סי' ל"ז. ולענ"ד משם אין ראי'.

דשם הוי כאלו קברוהו לפי שעה דהא מדינא אסור לעשות ביה"ק בערי מקלט כדאייתא במכות (דף י"ב). ורק ברוצח גזה"כ הוא שיקברוהו שם פי היכי דליהוי ליה פפרה.

וכינון דגלי קרא שפשמת הכה"ג מותר להוליכו ולקברו בעירו א"כ אסור להשהותו עוד שם. וגם דהוי כאלו קברוהו רק לשעה עד שימות הכה"ג ודנקיט הש"ס שם שמוליכין לקברי אבותיו נראה דלאו דוקא נקיט.

רק הפונה שמוליכין אותו למקום שיצא משם ונקיט אורחא דמילתא וכלישנא דקרא אל ארץ אחרת. וזה נדאי שאף אם אין לו ארץ אחרת כגון שהוא בן גרים וכדומה.

ג"כ דינו שיצא מעיר מקלטו למקום שדר בו מקודם בין בחייו בין במותו וכן הדין בחייו במיתות ב"ד פשנתעפל הכשר מלקטין העצמות וקוברין במקומן כדתנו בסנהדרין (דף מ"ו).

והיינו כדאייתא שם (בדף מ"ז ע"ב) שאז כבר נתפפר להם. ולזה נקיט במקומן ולא כתב דוקא בקברי אבותיו.

ורש"י שם והרמב"ם פי"ד מה"ס ה"ט נקטו אורחא דמילתא. ועוד דכינון שפבר נתפפר לו שוב הו"ל כצדיק אצל רשע.

וְצָרִיךְ לְהוֹצִיאָו וּלְקַבְרוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר וּבַח"ס שֶׁם כָּתַב לְהַתִּיר לְפָנֹת בְּשִׁבְלֵי שְׁבִיזוֹן לֹא שְׂיָהָא קְבוּרָא בְּמָקוֹם רַבְנֵי הַמְּדִינָה יַעו"ש. וְהוּא תְּמוּנָה דְּהָא קַי"ל דְּאִין מְפָנִין מְקַבְּרֵי בְּזוּי לְמַכְנֻבָּד.

וּכ"כ הָאֵו"ז שֶׁהִזְפַּרְנוּ שָׂאִין מוֹלִיכִין אַף לְמָקוֹם מְכֻנָּבָד. וְצ"ל שֶׁסּוּמָה שֶׁם עַל מ"ש מְקוֹנָדָם שֶׁהִתְנוּ כֵּן בְּשַׁעַת קְבוּרָתוֹ.

וּלפ"ז לֹא הֵוָּצַרְךָ לְזָה ע"ש]. שׁוֹב אַחֲרֵי כּוֹתְבֵי כָּל זֶה רְאִיתִי בַּפ"ת ס' ש"ג שֶׁהִבִּיא שׁו"ת זְכָרוֹן יוֹסֵף שֶׁהִקְשָׁה ג"כ עַל הַש"ךְ דַּא"כ אַף אִם צָוָה לְהוֹצִיאָו יֵהָא אָסוּר וְכָתַב שֶׁהִטְעַם הוּא מְשׁוּם בְּזִיוֹן הַמֵּת.

וְאִין סֵפֶר זֶה ת"י. וְכַגּוֹן מִדַּעַתוֹ לְדַעַת הָאֵו"ז שֶׁהִזְפַּרְנוּ.

רַק שְׁבֵאו"ז נִתְבָּאָר יוֹתֵר שְׂיֵשׁ צַעַר לַמֵּת בְּטִלְטוּלוֹ: וְנִיתֵן לְבָאָר שֶׁכְּשִׁיפְנוּ עֲצָמוֹת הַמֵּת צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כְּדֵאִיתָא בְּנִזְרִי (דָּף ס"ה) וּבְרַמְב"ם רפ"ט מֵהַט"מ שֶׁיִּקְחוּ אֶת כָּל הַעֲפָר תִּיחֻזַּח שְׁנִמְצָא בְּקֶבֶר וְלִחְפֹּר בְּעוֹמֵק שְׁלֵשׁ אַצְבָּעוֹת בְּקִרְקַע בְּתוֹלָה שֶׁבְּקֶבֶר וְלִיֻּקַח אֶת הַעֲפָר וּלְקַבְרוֹ בְּקֶבֶר הַחֲדָשׁ וּלְפָלֵא שְׁלֵא נִתְבָּאָר זֶה בְּפוֹסְקִים.

דְּכִינֵן דֵּאִיתָא בַּש"ס שֶׁם שֶׁבְּעַפָּר הֵהוּא נִתְעַרַב קֶצֶת לִיחֻזַּח מִן הַמֵּת וְזֶה שִׁינְךָ לְהַמֵּת. א"כ צָרִיךְ לְקַחְתּוֹ כִּי בְּנֻדָּא לֹא נִיחָא לִיהָ שְׂיָהָא מְקַצְתוֹ קְבוּרָא בְּמָקוֹם אַחֵר.

וְגַם דַּא"כ תִּקְנָה זֹו תֵּהָא קַלְקֵלָה שְׂאָנּוּ בָּאִים לְפָנֹתוֹ כְּדִי שְׁלֵא תִּתְבַּזֶּה בְּמָקוֹם זֶה בְּהַמְשָׁךְ הַזְּמַן. וְלְזָה אֲמַרְיֵנּוּ שְׂיִוְתֵר נוּחַ לֹא צַעַר וּבְזִיוֹן טִלְטוּל הַעֲצָמוֹת.

וְעַתָּה עֲבָדִינּוּ לֹא תִרְתִּי לְרִיעוּתָא שֶׁמְטִלְטֵלִין עֲצָמוֹתָיו. וְגַם מְנִיחִין מְקַצְת מְמַנּוּ בְּמָקוֹם שְׂאִינוּ מְשַׁתְּמֵר.

וְגַם כִּי עַתָּה כְּשִׁיפְנוּ עֲצָמוֹתָיו וְנֻדָּא לֹא יֵהִי מְשַׁתְּמֵר כִּי לֹא יִחְשְׁבוּהוּ עוֹד לְקֶבֶר. וְנִרְאֶה מִפְּשֻׁטוֹת לְשׁוֹן הַש"ס וְהַרְמְב"ם דְּהִנְהוּ ג' אַצְבָּעוֹת הֵם רַק מִתַּחַת הַמֵּת.

אֲבָל לֹא מְצַדְדִין. וּמכ"ש לְפִי מְנַהֲגִינוּ כְּשֶׁקוֹבְרִים הַמֵּת נוֹתְנִים קְרָשִׁים מִן הַצְּדָדִים וְרַק תַּחְתּוֹ אִין נוֹתְנִים שׁוּם קְרָשׁ.

וּבְכַרְט לַפּמ"ש הִירוּשְׁלָמִי הִטְעַם וְהוּבָא בְּרַש"י וְתו' בְּנִזְרִי שֶׁם שְׁמוּהֵל הַמֵּת יוֹרֵד בְּעוֹמֵק ג' אַצְבָּעוֹת. זֶה בְּנֻדָּא רַק לְמַטָּה.

וְלֹא לְצַדְדִים כְּטַבְעֵכֶל דְּבָר לַח. וְאִם כָּל הַעֲפָר שֶׁם הוּא תִּיחֻזַּח בְּעוֹמֵק וּכְמוֹ שֶׁמְנַדְּמֵן לְפַעְמִים נִרְאֶה שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת כַּמ"ש בְּתִשְׁבֹּת הַגָּאוֹן מֵה ד"א זצ"ל שֶׁכְּסוּף שׁו"ת חוֹת יֵאִיר שֶׁצָּרִיךְ לִיטּוֹל הַעֲפָר תִּיחֻזַּח שְׂיֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק שֶׁהוּא מִן הַמֵּת.

וְאִם כ"פ לִיטּוֹל בְּעוֹמֵק ג' אַצְבָּעוֹת מִן הַעֲפָר שֶׁנִּרְאֶה שֶׁהוּא כְּבָר עָפָר טְבָעִי. וְע' נִדָּה (דָּף ח' ע"ב) מֵה נִקְרָא קִרְקַע בְּתוֹלָה.

וַיֵּשׁ לְדוֹן שְׁלֵא נִזְכָּר זֶה רַק גְּבִי פִּינוּי מְשׁוּם טְוִמָּאָה. אֲבָל מְשׁוּם כְּבוֹד הַמֵּת לֹא שִׁינְךָ זֶה.

דְּמָה שֶׁכְּבָר נִבְלַע בְּקִרְקַע אִינוּ נִקְרָא מִן הַמֵּת. אֲבָל לֹא מְסַתְּבֵר זֶה.

והרי מצינו בסי' שס"ד ס"ד שצריך לקבור כל הדם שיצא מן המת וגם הבגדים שנבלע בהם דמו ע"ש באחרונים. ובאמת יש לדון בהא דנזיר למה הוצרכו לפנות העפר משום טומאה דהא נדאי אין העפר מטמא בשביל שנבלע בו מזהל המת וכהא דאהלות פ"ג מ"ב רביעית דם שנבלעה בבית הבית טהור.

וי"ל שטעם הפינוי הוא משום שלא יפולו באיסור הנאה דמ"מ אסור בהנאה כי לא נתבטל המזהל רק פשיש בו שיעור לבטל. וכאן אין ידוע כמה הינה המזהל והליחות שנבלעו.

וזה דוחק. דשם לא איירינן באה"נ רק בדיני טומאה.

וצ"ל דעפר שנבלע בו דם המת בקבר גרע די"ל שמה שהעפר לח קצת מיקרי זה פאלו הוא בעין. וגם דאפשר יוכלו להוציא הדם ודינו ככסות וחרסים דקיי"ל באהלות שם ובגדה (דף ס"ב) דמטמא אם אפשר להוציא ע"י פיבוס או בהיסק יעו"ש.

ולזה י"ל שמטמא באהלה אם יאהיל על שיעור שיש בו רביעית דם או פזית ליחות העפר. ויש לדון אם המזהל הנבלע יש לו דין נצל או יש לו דין בשר וע' נזיר (דף נ') בזה.

ואכמ"ל בזה דהכא נבלע גם הדם כנראה מפירש"י בנזיר (דף ס"ה): ונראה דאף שבארנו שמון הצדדים א"צ ליקח בעומק ג' אצבעות. בכ"ז את העפר תיחוס שיש שם צריך לקחת גם מהצדדים לפי ערוך עובי גוף המת.

דהא נדאי כבר נרקבו הנסרים וכן הבגדים וזה נשאר גם מן הצדדים. וגם אולי נקבר אז במקומו בלי שום נסרים.

ואז יש לדון שיקחו גם בצדדיו כפי ערוך עובי הגוף בעומק ג' אצבעות. אף פשוט לשון ש"ס דנזיר והרמב"ם לא משמע כן: והנה הח"ס שם כתב שיטוחו הארון בחמר וזפת פעין מ"ש הריב"ש סי' תפ"ז.

הואיל ונפיק מפומיו דהריב"ש. ולענ"ד אין זה קפידא רק שיעשו באופן שלא יהא סירחון.

ובלי ספק יקפידו ע"ז גם מצד ממשלה וישגיחו ע"פ רופאים שיעשו פהגון. ויש לדון שלא יעשו בזפת דהא איתא בסוטה (דף י"ב) גבי מרע"ה שהיה חמר בפנים וזפת בחוץ שלא יריח הצדיק ריח רע.

והנה הריח הוא חוש שהנשמה מרגיש בו פדאיתא בכרכות (דף מ"ג ע"ב). ולפ"ז י"ל שאין לעשות בזפת בפנים שלא תרגיש נשמת המת ריח רע.

ויש לעשות בבשמים ובדברים המריחים וכמו שמצינו בענין החניטה ביצקב אבינו ע"ה. אף נראה שהצריך זה הריב"ש כפי שלא יהא נקב בארון ויצא ליחות המת דרוך הנקב בשעה שיליכוהו.

וכיון דחזינן בתורה גבי מרע"ה שבחמר ובזפת לא יכלו המים ליפנס. לזה ה"ה הכא לא מצא הליחות.

ואף דמשקה יוצאת בנגל יותר מפניסתה פדאיתא בנדה (דף מ"ט). מ"מ הכא הדם והליחות הם עבים קצת ולא יצאו כ"כ בנגל כמו מים.

ואף דשמן איתא בפ"ג דכלים מ"ב שיוצא יותר בנגל. מ"מ מוהל המת הוא יותר עב ואין לחוש אם רק לא יהי בכונס משקה.

ולזה בנ"ד שפבר עבר ארבעים שנה ואפשר אין שם שום ליחות אין לחוש לזה. אכן אם יש עדיין ליחות בנדאי צריף להוליכו באופן שלא יצא ממנו הליחות בדרך הולכתו.

וכן צריף לעשות שלא יתפור בדרך מהעפר תיחום שיקחו מן הקבר כמ"ל. ומחלישותי ההכרח לקצר.

זכנו ה' לראות בנחמה שיתקנים מ"ש ויקיצו ישיגי עפר: סימן צו ע"ד בן שאינו רוצה להתאבל על אביו ולא לעבור לפני התיבה ולומר קדוש. ונסתפק כ"ת אם הוי זה רק בגדר מצות כיבוד ואין מחויבים ב"ד לכופו פדאיתא בחולין (דף ק"י) או הוי כמבזה את אביו דכיון שמשנה ברבים מפסי המנהג הוי בזיון אביו וכופין אותו כדקיי"ל בסי' רמ"א.

לדעתי אין זה בזיון דאדרבא אם הוי יודעים שהוא צדיק גמור לא הוצרכו פלל להקדישים לעילוי נשמתו. ולזה נהגו שלא לומר קדיש רק י"א הודש להראות שאין מחזיק אותו לרשע שנידון יב"ח.

ואף דבאמת מנהג זה תמוה ואכמ"ל בזה. עכ"פ לא מיקרי זה בזיון.

וגם דהא אמירת הקדיש הוא שעושה טובה ונ"ר לנשמתו. ודמי להא דמלבישו ומנעילו מאכילו ומשקהו בקדושין (דף ל"א ע"ב).

ועוד דהא קיי"ל משל אב ולא משל בן. ואם יש לו הפסד עי"ז שיצטרף להדר לעבור לפני התיבה ודאי דפטור וא"כ פשנמנע אין זה בזיון.

וכעין זה איתא בפרכות (דף ס"א ע"א) שאסור לעבור אחורי ביהכ"נ דהוי בזיוי לביהכ"נ. ואם יש שם ביהכ"נ אחרת שרי.

דליכא בזיון כי יתלו שמתפלל בביהכ"נ האחרת ע"ש בפירש"י. וכן איתא בפרכות (דף ט"ז) ופסחים (דף נ"ה) דהיכא שיש במה לתלות ליכא חשש חשדא ע"ש.

ובגוף הדבר נואלו ההמון לחשוב שהעיקר הוא לעבור לפני התיבה ואמירת קדיש. ויש שפרבים בקדישים בכל האפשר.

וכל היום עושים מה שלבם חפץ. ובאמת העיקר הוא להרבות בתורה ומע"ט ולהזהר מדברים האסורים.

ובזה ברא מזכה אבא. ועל כגון זה נאמר טוב שמוע מזבח טוב.

ויש אשר יעשו מריבה בביה"מ וגם יבואו לידי הפאה בעד אמירת קדיש או העברה לפני התיבה. ולא יבינו כי יצא שכם בהפסדם.

ולזה האיש שמעיז לשנות ממנהג ישראל ואינו אומר קדיש אחר מות אביו. אות הוא כי נפשו לא ישרה בו.

וגם כל היום לא יחסרו לו עבירות שונות אם במעשה אם במחשבה או בדיבור. ובאופן כזה לא יהי שום תועלת לנשמת אביו באמירתו קדיש.

ועל כגון זה נאמר לא תוסיפו הביא מנחת שוא וגו'. ואפשר שזה יהי לו עוד למזכיר עון שכל היום מלא פיו ליצנות ולה"ר אלה וקללה ועוד פאלה ר"ל.

ובפה טמא זה בא לומר קדיש ולחשוב שזה יהי עילוי לנשמת אביו. ושוכח נשמת עצמו וזוכר נשמת אביו.

ולזה לדעתי אין מוטל על ב"ד לעסוק עם איש כזה: אף מה שאינו נוהג אבילות כדיון. זה אין שינוי לכבוד האב.

רק הוא רשע ועובר על תקנת חז"ל וע' יבמות (דף כ' ע"א). וראוי לנהוג עמו כפאשר נוהגים עם כל פורץ גדר ואף פי בעוה"ר אין כח ב"ד יפה בעתים הללו.

ככ"ז כל המתאמץ להעמיד הדת על תלה תע"ב. ועל המתנשל בזה נאמר ארור אשר לא יקים כמבואר בירושלמי הובא בתו' סוטה (דף ל"ז) וברמב"ן עה"ת.

ומ"ש הרמב"ם ובשו"ע ס"ס שצ"ד שמי שאינו מתאבל פתקנת חז"ל הוא אכזרי אלא יפחד ויפושפש במעשיו וכו'. אין הפנונה לומר שאינו רשע בזה.

רק בא לגלות שלבד שעובר על תקנת חז"ל הנהו גם אכזרי ואין בו ממדות הנימוסיות לרחם ולהשתתף בצער הקרובים אליו. ויותר נראה הפנונה שם שעושה דיני האבילות רק כמצות אנשים מלומדה.

אבל אינו מקיים מאמר חז"ל ג' ימים לבכי וכו'. ובאר בזה דלא סגי בקיום סדר מעשה האבילות.

אבל צריך שיכפה וידאג בלבבו ועי"ז יתעורר בתשובה. אכן מי שאינו מקיים דיני אבילות הרי הוא רשע ככל העובר על דברי סופרים.

ובאמת הוא מחלוקת האחרונים. דבסי' שמ"ד ס"י הובא דעת המהרי"ו שאם צוה שלא ינהגו ז' ול' אין שומעין לו ונהביא שם הש"ך מהמהרי"ו דלענין אבילות יב"ח לאב ואם שומעין להם כיון דזה הוי רק משום כבוד או"א.

והשבות יעקב בח"ב סי' ק"ב חולק וס"ל דהוי רק יקרא דשכבי ויכול לצוות שלא ינהגו אבילות. וע"פ דבריו א"ש דברי הרמב"ם הנ"ל דאף שאינו איסור גמור אבל עכ"פ הוי אכזרי.

אכן הפ"ת בסי' שמ"ד הביא מהתשובה מאהבה שהשיג על השבו"י ואין ת"י ספר זה ולדינא לענ"ד העיקר כהמהרי"ו כי איך אפשר להורות מסבא נגד דין מפניש במשנה ובש"ס. ואילו הנה רק מפני כבוד המת.

לא הוי חז"ל מדקדקים כ"כ בפירטי דיני אבילות בכמה סוגיות. וע"כ שהוא תקחז"ל מטעמים ידועים להם.

וגם דאיך אפשר שייתקנו ז' ול' על מתים שאינו חייב פלל בכבודם כמו על אחיו ואחותו הקטנים ממנו או בנו או בתו. ואף ביב"ח על או"א צ"ע להקל נגד המפורש בש"ס.

וכ"נ דעת הרמ"א שלא העתיק דברי מהרי"ו בזה לענין יב"ח. והיננו משום דלא פסיקא ליה דין זה.

ועכ"פ בנ"ד אם אינו נוהג אבילות ז' ול' נדאי שדינו כעובר על תקחז"ל. וגם דעכ"פ הוי כמבזה את אביו דהא על מומר לעפ"ם או על המאבד עצמו לדעת אין מתאבלים וא"כ נוהג בו כבאחד מאלה.

ואין לה בזיון גדול מזה. וראוי לכופו כמו על כל מצות.

אכן באבילות יב"ח כיון שכתבו המהרי"ו והש"ך דהוי רק משום כבוד או"א. נראה שאין לכופו וכדין מצות כיבוד אב.

ואם כבר עברו ז' ול' ולא נהג אבילות נראה שיש לכופו שינהוג עכ"פ אבילות יב"ח. דאם לא ינהוג הוי בזיון לאביו שעושהו כמומר לעפ"ם ומאבד עצמו לדעת כמש"ל וע' סי' שצ"ו באחרונים ואקצר: סימן צז וע"ד שנסתפק בכן שמונה חי אם דינו כגוסס שאסור לכהן להיות עמו בבית.

והאר"י בדברי חכמה. הנה לכאורה היה מקום לומר שיטמא מחיים כיון דהוי כנדאי מת לכל דבר ודמי לנשברה מפרקת דמטמא כדאיתא בחולין (דף כ"א).

אבל באמת מפרש בב"ב דכן שמונה חוצץ באנהל המת. אלמא שאינו מטמא.

ונראה דדמי לכו פקועה בחולין (דף ע"ה) דקיי"ל שאינו מטמא דאף דהוי כשחוט מ"מ חיותו מטהרתו וכ"כ התו' בב"ק (דף ע"ז ע"א). ואף דכן פקועה אפשר לחיות כמה שנים.

מ"מ אף בן שמונה כיון שיכול לחיות עד שלשים יום. אמרינן ג"כ חיותו מטהרתו.

ובפרט לפמ"ש התו' ביבמות (דף פ') ד"ה והא שיכול לחיות עד עשרים שנה. ומשמע בב"ב שם שאינו מקבל טומאה ככל אדם חי.

כיון דמ"מ הוא כמת ואין עליו תורת אדם וגם דמבטיל ליה התם. ויש לדון בזה דאמרינן שם שמיניקתו מפני הספנה והיננו כפירש"י.

וקשה דהא מת אסור בהנאה. וצ"ל דלא הוי כמת גמור לענין זה או י"ל שהותר זה מפני הספנה ופקו"נ.

ועפ"ז יש ליישב קושית התו' בשבת (דף קל"ה) ד"ה מפני שהקשו דאפילו משום צערא נמי. ולפמ"ש א"ש שהטעם מפני איסור הנאה.

אף קשה לומר שיהא אסור בהנאה בעודנו חי. ועוד נראה דכיון שהולד נהנה בשעה שיונק.

אף דהוי כמת. מ"מ מותר להניקו בשביל צורכו אף דממילא נהנית גם אמו מ"מ שרי וע' ב"מ (דף ל') גבי פדי שתינק ותדוש דבעי לזה קרא דלא עובד ע"ש.

וכ"נ ברש"י ביבמות שם שפירש משום ספנת שניהם האם והולד. וקשה למה הנפיר ספנת הולד דהוי רק כאבן.

וסגי בספנת אמו. אָבֵל לפמ"ש א"ש דמשום צוֹרֵךְ הַנִּלְד מוֹתֵר לָהּ לְהַנִּיקוּ שְׁתֵּהֲנָה גַם הִיא.

וְהַצָּרֵף רש"י לְזֶה מִשׁוּם דְּסַכְּנָה לְאוּ דוֹקָא רַק חֲשֵׁשׁ חוֹלֵי וּכְפִירֵשׁ"י בְּשֶׁבֶת (דף קל"ה). וַיֵּשׁ לְהַאֲרִיף בְּזֶה וְאִכ"מ: וְנִרְאֶה שְׁאִין לוֹ דִּין גּוֹסֵס לְעַנְיָן טוֹמְאָת פְּהֵנִים.

דְּהָא גּוֹסֵס קִי"ל בִּי"ד ס'י שֶׁל"ט שְׁאִינוּ חֵי ג' יָמִים וּכ"כ הַב"ש בַּאֵה"ע ס'י י"ז סַקצ"ד. וְאִף שֶׁהַב"מ וְהַדַּגְמ"ר וְהַצ"צ וְשְׁאָר אַחֲרוֹנִים חוֹלְקִים עָלָיו.

אָבֵל הַפֶּל מוֹדִים דַּע"פ רֹב גּוֹסֵסִים אֵינָם חַיִּים ג"י. וְכֵן שְׁמוּנָה יָכוֹל לְחִיּוֹת עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם.

וְלִפְעָמִים עוֹד יוֹתֵר כַּמֶּש"ל מֵהַתּוֹ דִּיבְמוֹת. וְלִזֶּה אֵין שְׁיִיף לְקַרְאוּ גּוֹסֵס.

וְהָרִי טְרִיפָה ג"כ אֵינוּ חֵי יב"ח. וּבַכ"ז אֵין לוֹ דִּין גּוֹסֵס.

וַיֵּשׁ לְדוֹן בְּטְרִיפָה בְּיוֹם הָאֲחֵרוֹן מֵהִי"ב חוֹדֵשׁ מִשְׁעָה שְׁנַעְשָׂה טְרִיפָה. אִם דֵּינוּ אִז כְּגוֹסֵס כִּינּוּן שְׁלֵא יִחַיָּה עוֹד ג"י וְנִרְאֶה שְׁצָרִיף ג"כ שְׁיֵהִי חוֹלָה גְדוֹל וְנִיפָר בּוֹ סִמְנֵי גְסִיסָה שְׁמוּרָה עַל קִירוֹב מִיתָתוֹ.

אָבֵל כְּשֶׁהוּא חֵי בַחֲיּוֹת גָּמוֹר לֹא מִקְרִי גּוֹסֵס אִף שְׁרֹבָם אֵינָם חַיִּים בְּכַגּוֹן זֶה וּבְנִזִּיר (דף מ"ג) יִלְפִינּוּ שְׁפֵהֵן אָסוּר לִיכְפֹּס לְבֵית שְׁיֵשׁ בּוֹ גּוֹסֵס מְקַרָּא דְלֶהַחֲלוֹ שְׁנַעְשָׂה חֲלָל מִשְׁמַע שְׁצָרִיף שְׁיֵהָא נִיפָר בּוֹ שֶׁהוּא חֲלָל וְנוֹטָה לְמוֹת.

וְלִזֶּה בֶּן ח' אִף שְׁסוֹפּוֹ לְמוֹת. מ"מ עַכְשָׁיו הוּא חֵי וַיּוֹנֵק כְּכֹל הַנִּלְדוֹת וְלֹא שְׁיִיף לְקִירוֹתוֹ גּוֹסֵס.

וְגַם הָרִי לֹא נַעְשָׂה חֲלָל. רַק מִתְחַלְקָתוֹ אֵין בּוֹ חַיּוֹת כְּרֵאוּי.

וּכ"נ מִלְשׁוֹן הַתּוֹ ב"ב (דף כ') ד"ה אֲתֵיָא שְׁכִתְבוּ דְאֵיִרִי שֶׁהוּא גּוֹסֵס. מִבּוֹאֵר דְּסַתָּם בֶּן ח' לֹא נִקְרָא גּוֹסֵס.

וּכ"נ מִכָּל הַפּוֹסְקִים שְׁלֵא הִזְכִּירוּ שְׁבֶן ח' יֵהָא דֵּינוּ כְּגוֹסֵס. וְכֵן עֲמָא דְבַר שְׁהַפְּהֵנִים מִתְרַחֲקִים מִגּוֹסֵס וְאֵין מִתְרַחֲקִים מִבֶּן ח'.

וְגַם דְּהָא כָּל בֶּן ח' הוּא רַק סַפֵּק בֶּן ח' כִּידוּעַ שְׁרַחוּק לְמַצּוֹא שְׁיֵהָא וְדַאי בֶּן ח'. וּבְגוֹסֵס גּוֹפָא אֵיכָא פְּלוּגְתָּא בְּסִי ש"ע.

וְלִזֶּה אֵין לְהַחְמִיר בְּבֶן ח'. וְגַם לְשׁוֹן גּוֹסֵס הוּא עַל צְרוֹת הַחֲזוּהַ כַּמֶּש"ש בַּאֵה"ע ס'י קכ"א ס"ז בְּהַגְהָה שְׁזָה נַעְשָׂה סְמוּף לְמִיתָה.

וּבְבֶן ח' אֵין נַעְשָׂה גּוֹסֵס רַק סְמוּף לְמִיתָה וּכַמֶּש"ל מֵהַתּוֹ דב"ב. וְכֵן עֵינֵי דְבֶן ח' אֵין דֵּינוּ כְּגוֹסֵס לְגַבֵּי פְהֵנִים: סִימָן צַח כְּבוֹד הַרַה"ג מו"ה אַבְרָהָם נ"י רַב בַּק' יֵאָקְשִׁיץ ע"ד סוֹפֵר שְׁכַתָּב בַּפ' מְסַעֵי לְנַחַל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַרְצָא בְּסוּף שִׁטָּה וְהַתְחִיל בְּשִׁטָּה הַשְּׁנִית וַיִּדְבֵּר וְגַמֵּר אֶת הָעֲמוּד.

וְשִׁכַח לְכַתְּוֵב תִּיבַת כְּנַעַן וְלַעֲשׂוֹת שָׁם פְּתוּחָה כְּדִין. וְלִזֶּה שְׁרַטְט בֵּין הַשִּׁטּוֹת וְכַתְּבַת תִּיבַת כְּנַעַן וְהַשְּׂאִיר פְּנוּי כְּדִין פְּתוּחָה.

והארץ כת"ר בדברים ישרים. ונפץ לדעת דעתי בזה: הנה לכאורה נראה דלא מיקרי פתוחה בכה"ג.

דאי מיקרי פתוחה א"כ תפסל הס"ת דהא יש בין כל שיטה לשיטה שיעור פנה והוי שיטה שלימה פנויה דהויא פתוחה לשיטת הרמב"ם. ועוד דא"כ בכל מקום שפותרים תיבה ביני שיטי בתחילת שיטה נימא דהוי צורת פתוחה.

ואף שי"ל דבנ"ד יש שרטוט. משא"כ פשאין שם שרטוט לכל ארץ השיטה מוכח שאין זה שיטה פנויה לשם פתוחה.

וכ"כ התשב"ץ ח"ג סי' קנ"ה ששרטוט הוי הוכחה שהוא פנוי לשם פתוחה. וכ"כ השואל בפמ"א ח"ב סי' קע"ט וע' פ"ת סי' רע"ג סק"ד.

מ"מ הרי לפ"ז אם ישרטוטו בין שיטה לשיטה תפסל הס"ת. וזה לא מצינו.

ואפשר לומר שלזה פסק הראב"ה הובא במרדכי פ' הנזקין ומהר"מ מרוטנבערג סי' קע"ב דפסול אם לא הרחיק בין שיטה לשיטה כמלא שיטה. כי אם נכשיר א"כ יהיו כל הס"ת פסולות דהא אפשר להכניס שיטה בין שיטה לשיטה.

וכאשר הוא פנוי יש בזה צורת פתוחה. ואף שאין שם שרטוט הא לדעת הרבה פוסקים א"צ שרטוט בכל שיטה רק מן הצדדים.

וא"כ אין זה הוכחה כל כך. והוכיחו מזה שצריך לעיכובא כמלא שיטה בין שיטה לשיטה.

וא"כ אין לדון זה לפתוחה דהרי אין כאן כמלא שלש שיטות. ולכאורה קשה טובא לדעת הפוסקים הנ"ל איך תולים תיבה ביני שיטי.

ואפשר לומר לדעתם דרק תיבה אחת או שתיים תולים ולא רוב השיטה. ולא מיקרי הוספת שיטה בין השיטות רק כשכתוב רוב השיטה.

אך לפ"ז גם בנ"ד לא נחשכנה לפתוחה פיון שתיבה אחת ביני שיטי לא מיקרי שיטה: והנראה דהנה ה"ר"ן בתשובה סימן ל"ט כתב שכשצריכים לתלות תיבה ביני שיטי צריך לכותבה כנגד המקום שחסינה שם התיבה ההיא.

ומ"ש ה"ר"ן שם מהסה"ת דס"ל דסגי פשיכתוב במקום אחר ויעשה סימן מדקרי לה לגבי תפילין שלא פסדון. הוא תמוה דהא אף פשתולה במקום החסר הוי שלא פסדון שהרי פותב תיבה זו לאחר שכתב תיבה שאחריה.

ונראיתי שהגד"ה הקשה פן בסימן רע"ו. ונראה ליישב דברי ה"ר"ן דהנה כתב הש"ך וש"פ שאם אפשר לגרור ולתקן באופן שלא יצטרף לתלות.

יעשה פן. ומקורו מהירושלמי פ"ק דמגילה ה"ט.

ולפ"ז עכצ"ל דהסה"ת איירי בגוונא שא"א לתקן באופן זה. וא"כ עכ"פ אפשר לתקן שלא יהא שלא פסדון שיגרורהתיבות שאחריה וכתוב התיבה החסירה ביני שיטי ואח"כ יגמור הכתיבה, וע"כ צ"ל דסה"ת איירי בגוונא שצריך לתלות שלא במקומו כגון שבמקומו צר המקום לתלות.

ולזה קרי לה שלא פסדו. ושפיר מוכיח הר"ן מהסה"ת שמוטר לתלות בס"ת שלא במקומו.

אבל באמת לענ"ד פוננת הסה"ת דכיון שכתוב ביני שיטי לא מיקרי זה פסדו. ואף שכתב תיבה דביני שיטי קודם תיבה שאחריה.

מ"מ אין הפתיחה מסודרת וכ"כ הדבר שמואל סימן קנ"ד הובא בש"ת סימן ל"ב סק"ז. ואין גוף הדב"ש ת"י.

ויש להאריך בזה אי מיקרי זה שלא פסדו ואכ"מ. עכ"פ דברי הר"ן ברורים שצריך לתלות באופן שיתחיל לכתוב במקום שהיה ראוי לכתוב תיבה זו בפנים.

ולזה כתבו הפוסקים שלא יכתוב בין דף לדף אם דילג תיבה בסוף שיטה רק יכתבו בסוף שיטה השנית. ודין זה מפני ש"פ"ה ה"ח לפי הגהת הגר"א שם הטועה את השיטה אינו תולה מנגד השיטה אלא תולה מנגד הטעות.

הרי מבואר שצריך לתלות ממש במקום הטעות. וע' שו"ת משאת בנימין שהיתה לו גירסא אחרת בזה.

והעיקר כג' הגר"א ע"ש. ונראה דלפ"ז אם צריך לתלות בראש שיטה יתלנה באופן שיתחיל קצת חוץ לדף כדי שיהא ניכר שצריך לקרוא קודם התיבה שמתחיה.

ונה יועיל כי היכי דלא נטעה לומר שזה שיטה בפ"ע. וכשהוא פותח ביני שיטי באמצע השיטה אין מקום לטעות.

ועוד נראה דבאמצע השיטה מתחיל לכותבה מנגד הפסק שבין תיבה לתיבה שמתחיה. ובה ניכר שהתיבה דביני שיטי צריך לקרוא קודם התיבה שמתחיה.

אבל כשיתולה בראש השיטה נלע"ד שצריך להוציא קצת חוץ לדף כמ"ל. דהא קי"ל דאף ב' אותיות שרי לכתוב חוץ לדף.

והקא סגי במקצת אות ראשון. ולפ"ז בנ"ד שכתב תיבת פנעו שנה לתיבת וידבר.

מוכח שלא כתב זה לתלות. רק להתחיל שיטה חדשה.

וכעין זה קי"ל בפ"ו דפיאה מ"ג שהעומר שפנגדו מוכיח שהיא שורה אחרת. משמע שם דאף עומר אחד הוי הוכחה שהיא שורה אחרת.

ויש לדחות ע"ש: אכן נראה ראיה דשרטוט לא הוי הוכחה שהוא שיטה בפ"ע דהנה המרדכי פ"ק הקומץ הביא בשם ר"ש שנסתפק אי בעינן שרטוט שיהא קיים. או סגי שיהא ניכר רק בשעת הפתיחה.

וקשה דהא מוכח דצריך שיהא השרטוט ניכר תמיד. דבלא"ה לא יהא חילוק בין הפתוח ביני שיטי לגוף השיטות.

ויהא הפתוח ביני שיטי פתחלת השיטה וכפ"ש פתוחה. ואם יצטרך לתלות שם גם בסוף השיטה.

היא פסומה. וא"ל דנדאי אם נמחק השרטוט צריך לעשותו מחדש.

רק המרדכי מסתפק אם צריך לעשות השרטוט קודם הפתיחה באופן שיהא נזכר לעולם. דז"א דהא פתב הרעק"א סימן נ' דסגי כשיעשה מקודם שרטוט שאינו נזכר כ"כ ואחר הפתיחה יעשנו באופן שיהא נזכר לעולם ע"ש.

ואיזה אחרונים כתבו להכשיר אם נמחק השרטוט אח"כ. וא"צ לחזור ולשרטט.

ולפ"ז יקשה קושיא הנ"ל דבמה יהא נזכר פרשה פתוחה פנין שעיקר ההוכחה הוא מהשרטוט ולשון שרטוט נראה שהוא מלשון שריטה וזה מורה שהוא דבר שעושה לנשם בעומק הקלף כמו שריטה בבשר].

והתשב"ץ שכתב בסימן קנ"ה שמה שאין שרטוטים בסוף העמוד מוכיח שאין זה לפרשה פתוחה רק שהעמוד הזה קצר משאר עמודים. צ"ל שדעתו שצריך שהשרטוט יהא קנים לעולם או שפוננתו שעכ"פ אין לפסלו פעת שנוכרים השרטוטים שבשאר עמודים.

וגם הלא פתב שם שצריך לתקנו. ורק כשא"א לתקנו פתב להכשיר כדי שלא לאבד ס"ת ע"ש.

הרי מפורש בדבריו שאין לסמוך על השרטוט רק בשעה"ד כשא"א לתקנו. וכן לדעת הפוסקים דס"ל שא"צ שרטוט בכל שיטה רק מן הצדדים מוכרח שאין הוכחה מהשרטוט. פנין שפשר בלא שרטוט. וגם דבנ"ד י"ל ששרטוט בשביל שהצריך לתלות תיבת פנען שיהא הפתב מיושר.

וגם פי אצלנו מנהג הסופרים לשרטט כל השיטה כשצריכים לתלות תיבה אחת. ומש"ל שההוכחה הוא ממה שהתיבה דביני שיטי מתחלת בשנה עם השיטה שפתחתי.

הנה אף שמסתבר פן. קשה עלי לחדש דבר שלא נזכר בפירוש בפוסקים: ולכאורה יש להביא קצת ראיה דהפסק שבין שיטה לשיטה מיקרי הפסק לענין פרשה פתוחה דהנה נדאי שההפסק להפרשה צריך להיות במקום שאפשר לכתוב עליו דאי אסור לכתוב שם.

א"כ לא הוי הפסק. וכעין זה כתבו הפוסקים שאם נקרא במקום ההפסק לא מיקרי הפסק דהא לא חזי לכתוב עליו וכעין זה קיי"ל גבי שחוט חוץ בזבחים (דף קי"ב) שאין חייב על ש"ח רק כשראו להקריבו בפנים.

והנה שם קיי"ל דכל דבר שאם עלה לא ירד חייב עליו בחוץ ע"ש (דף ק"ח וקט"ו) דזה מיקרי ראוי לפנים וע' תוס' יומא (דף ס"ג ע"א). הרי חזינו דאף דבר שפשר רק בדיעבד מיקרי ג"כ ראוי.

וא"כ ה"ה בנ"ד פנין דאנן קיי"ל להכשיר כשאין הפסק בין של"ש כמלא שיטה. א"כ אם הנה כותב שיטה שלימה ביני שיטי הנה פשר בדיעבד.

ממילא הוי הפסק לענין פרשה. וכן איתא בב"ב (דף צ"ז ע"א) שמה שפשר לנסכים בדיעבד מיקרי ראוי לנסף על המזבח ע"ש והא דבחולין (דף פ"ג ע"ב) משמע דהיכא שאסור לעשות אף שאם עשה עשוי מ"מ מיקרי אינו ראוי.

דאיתא שם שאם שחט על המזבח מיקרי אינו ראוי ליתן עפר למטה דהוי מוסיף על הבנין או דהוי חציצה ע"ש. אף שאם הנה נותן עפר למטה הוי שפיר פיסוי.

הפנונה שם שע"י שהוסיף על הבנין או שיעשה חציצה יפסל קרבנו זה ע"ש ב"רש"י.
ושוב א"צ כיוסוי פיון דלא תזי לאכילה למ"ד שחיטה שא"ר פטורה מכיוסוי.

ויש להאריך בזה ואכ"מ פי בנ"ד נראה דלא דמי כ"כ. דמ"מ פיון דלכתחילה אסור
לכתוב שם.

ממילא אין פאן הפסק לשם פרשה. דהא הוה נרח להניח שם מפני אסור פתיבה לכתחילה.
וע' פמ"ג סימן ל"ב במשפצות סקכ"ו ובבבגי יונה סימן רע"ו ובפ"ת שם. משא"כ בשחוט
חוץ שגזה"כ הוא שפ"ל שהיה פ"ש ב"פנים בדיעבד חייב עליו פ"שעה זה בחוץ.

ד"ה גם ה"א הוא דיעבד. וכן בראוי לביקה י"ל דבעינן שיהא ראוי לכתחילה דבלא"ה
לא מיקרי ראוי פיון דלא איירינן בעושה אסור נאקצר: ולזה נראה בנ"ד שיקחו שתי
שיטות שקודם תיבת פנען ויעשו מהם שלש שיטות כי יעשו האותיות רחבות קצת וגם
יעשו הפסק יותר בין תיבה לתיבה.

והשם שבשיטה השנית ישאירו כמו שהוא. ואף שיהיו אותיות השם גדולים בארפם
יותר משארי אותיות השיטה.

בכ"ז אין קפידא כמבואר בפוסקים שבדיעבד אין קפידא אם נמצאו איזה אותיות גדולות.
וגם ה"א כתב המרדכי פרק הקומץ שבמקום שע"י תיקון נעשו איזה אותיות גדולות או
קטנות.

אין קפידא. כי הגרר מוכיח שנעשה זה ע"י צנור תיקון.

והתיבות שאחר השם אף כי אין תועלת במחיקתם כי הלא לא יכתבו שם יותר מכפי
שהוא פ"ת. בכ"ז יעשו האותיות קצרות קצת וכפי שיהיו האותיות שקודם השם
שבשיטה שקודם שיטה זו.

ולא תהי שיטה זו חצייה אותיות קצרות וחצייה ארוכות. דמיקוץ פמנומר.

ואף אם יהא אפ"ש להכניס שם תיבת פנען אם יכתוב אותיות קטנות. נראה שאין פ"דאי
לעשות כן כי פ"שכתוב תיבת פנען בראש השיטה ניקר יותר שהיא פתוחה.

משא"כ אם יכתוב פנען בסוף השיטה לא יהא הניכר לפתוחה. רק השרטוט שיעשה ביני
שיטי.

ונה אין ניקר, כ"כ פיון שרוב העמוד יש הפסק רחב בין שיטה לשיטה. וגם למה ימחוק
בחנם תיבת פנען פיון שנכתבה בהכ"ש.

והשורות הקודמות בלא"ה יצטרף למחוק פ"ד שיהיו עכ"פ איזה שיטות שוות בהפסק
בזה. ויהא ניקר שההפסק לשם פרשה פתוחה.

וכן ימחקו השתי שיטות שאחר תיבת פנען ויעשו מהם שלש שיטות וכנ"ל להרחיב
האותיות וההפסק שבין תיבה לתיבה. רק השם שבשיטה ראשונה לא ימחקו וכמ"ל
ובאופן זה יהיו שבע שיטות שההפסק ביניהם יהא שונה.

ויהא שפיר גיפּר הפּרשָה פּתוּחָה. ועפ"ז יהא פּשֵר לכ"ע אף לשיטת הסוּבְרִים דמלא שיטָה בין שיטָה לשיטָה מעפּב.

דְהָא הָכָא יְהָא בּו' שִׁיטוֹת הִלְלוּ פִּמְלָא שִׁיטָה בִּין שִׁיטָה לְשִׁיטָה. דְהָלֵא יַעֲשֶׂה הָאוֹתוּיֹת קֶצְרוֹת קֶצְת.

רַק יַעֲשֶׂם רְחֻבוֹת לְרוֹחַב הָעֵמוּד. וּבְשִׁאֲרֵי שִׁיטוֹת שְׂבַעֲמוּד יְהָא ג"כ פִּמְלָא שִׁיטָה בִּינְיָהֶם לְפִי שְׂהֶפְתָּב שֶׁל שִׁאֲרֵי שִׁיטוֹת הוּא יוֹתֵר גְּדוּל.

וְרַק הֶהָפְסֵק שֶׁקוֹנֵדִם וְשִׁאֲחַר שִׁיטוֹת הַנְּמַחֲקוֹת לֹא יְהָא שְׁוֵה רַק לְשִׁיטָה אַחַת שֶׁאֲצָלוּ וְלֹא לְהַשְׁנִית. וּבְזֶה לֹא מְצִינּוּ קִפְיָדָא.

וְגַם דְבִהְנִיחַ יוֹתֵר מִפִּמְלָא שִׁיטָה לֹא מְצִינּוּ פִּסּוּל. רַק אִם יֵשׁ שְׁם פְּדִי ב' שִׁיטוֹת דְּפִסּוּלָה דְהוּי פִּפְרִשָׁה פּתוּחָה.

וּמָה שֶׁיִּמְחַקּוּ הַשִּׁיטוֹת שֶׁנִּכְתְּבוּ בְּהַכְּשֵׁר אֵין חֲשָׁשׁ כַּמְבֹּנָאָר בְּפוֹסְקִים דְּשָׂרֵי לְמַחֲזֵק פְּדִי לְהַכְשִׁיר אֶת הַיְרִיעָה. וְכֵן פְּדִי שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לְתֵלוֹת אֶת הַשֵּׁם וְכַדוּמָה.

וּכ"כ הָרִיב"ש סִימָן ז' וְתִשְׁב"ץ ח"א סִימָן קכ"ז בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א שֶׁמִּתָּר לְגִרְוֹר אֵינָה שִׁיטוֹת פְּדִי לְהַכְשִׁיר הַיְרִיעָה. וּכ"כ הַמְשָׁאֵת בְּגִימִין סִימָן נ"ו לְחִזּוֹק הַמְנַהֵג שְׁעוֹשִׂים כֵּן לְכַתְחִילָה: וְהִנֵּה אֵימָא בּמ"ס פ"ה ה"ח גוֹרֵר אַחַת וְכוֹתֵב שְׁתֵּים וְכוֹתֵב שֶׁלֹּשׁ וּבְלִבָּד שֶׁלֹּא יִגְרֹר שֶׁלֹּשׁ.

וְהַפְּנוּנָה שֶׁמִּתָּר לְכַתּוֹב שֶׁלֹּשׁ שִׁיטוֹת בְּמָקוֹם שֶׁהוּי ב' שִׁיטוֹת וּכּמ"ש ה"ב שְׁם וּכ"ה בְּטוֹש"ע ס"ס רע"ט ע"ש. וְנִגְרָאָה דְבַנ"ד אֵין חֲשָׁשׁ דְהָא הַשִּׁיטָה שֶׁפְּתוּב בָּהּ תִּיבַת כְּנֻעַן אֵין בָּהּ גִּרְר.

וּמִפְּסֻקַּת בִּינְתִימִים וּא"כ אֵינּוּ גוֹרֵר שֶׁלֹּשׁ שִׁיטוֹת זֶה אַחַר זֶה. וּמִהָכָא יֵשׁ לְהַבִּיא רְאָיָה דְאָף שֶׁצָרִיף בֵּין שֶׁל"ש פִּמְלָא שִׁיטָה.

מ"מ א"צ שֶׁיְהִי שְׁוֵה כֵּן בְּכָל הַשִּׁיטוֹת שְׂבַעֲמוּד זֶה. רַק שְׁבִין כָּל שְׁתֵּי שִׁיטוֹת יְהָא הֶהָפְסֵק כְּפִי אוֹתָהּ הַשִּׁיטָה.

וְגַם דְּסִגֵּי שֶׁיְהִי הֶהָפְסֵק כְּרוֹחַב שִׁיטָה אַחַת מִהֶסְמוּכוֹת לְהֶהָפְסֵק. וְכַעֲיֵן זֶה מְצִינּוּ בּכ"מ שֶׁבְּכָל דְּבָר שֶׁצָרִיף שִׁיעוֹר סִגֵּי בְּהֶפְסֵק כָּל שֶׁהוּא שֶׁלֹּא לְצָרֵף זֶה עִם זֶה.

ע' חוֹלִין (דָּף מ"ה) לְעַנְנֵן נִיָּקֵב הַקְּנָה וְעוֹד בּכ"מ. וע' פְּסָחִים (דָּף מ"ה) וְלֹא דְמִי לִנ"ד.

וּכ"מ לְשׁוֹן הַבְּרִיָּתָא שְׁתֵּים וְכוֹתֵב שֶׁלֹּשׁ. מְבֹנָאָר דְאֵיִרִי שֶׁהַשְׁתֵּים הֵם רְצוּפוֹת.

וְעוֹד דְאֵי אָף בְּסִירוּגִין אָסוּר הו"ל לְפָרֵשׁ אִם זֶה בְּעֵמוּד אֶחָד. אוּ בְּכָל הַס"ת.

וְעַכְצ"ל דְאֵיִרִי בְּרְצוּפוֹת. [וְשִׁיעוֹר ג' שִׁיטוֹת י"ל מְשׁוּם דְּמְצִינּוּ בְּשֶׁפֶת (דָּף קי"ד ע"ב) אֲשֶׁר פ"ה אוֹתוּיֹת יֵשׁ לָהֶם חֲשִׁיבוֹת שֶׁל ס"ת שֶׁלְקִימָה כְּמוֹ וְיִהִי בְּנִסְוֶע ע"ש.

וּבְמִנְחוֹת (דָּף ל' ע"א) וּבְטוֹש"ע סִימָן רע"ב ס"ב קי"ל דְרוֹחַב שִׁיטָה הוּא פְּדִי פְּתִיבַת ל' אוֹתוּיֹת. וּא"כ ג' שִׁיטוֹת הֵם לְפָחוֹת פְּדִי צ' אוֹתוּיֹת.

והגוי פְּדִי שְׁיַעוּר ס"ת, לְזֶה אָסְרוּ לְגַרְרָם בְּיַחַד. וְאַף דְּבִשְׁבֶּת שָׁם אֵימָא דְאַף פ"ה אוֹתִיּוֹת מְלֻקָּטִים יֵשׁ לָהֶם חֲשִׁיבוֹת ס"ת.

הַיֵּינוּ הֵתָם שְׁיַשׁ לְפָנֵינוּ ס"ת שְׁלִימָה רַק שְׁנַמְחֶקוּ שְׁאָר הָאוֹתִיּוֹת. אֲבָל הֵכָא לַעֲנִין גְּרִירָה אֵין אִיסוּר רַק כְּשֶׁהֶם רְצוּפִים.

וּפ' נִיהִי בְּנֶסְעֵ א"א לְכַתְּוֹב בְּפָחוֹת מִשְׁלֵשׁ שְׁיַטוֹת לְפִי שְׁסִתוּמָה לְפָנֶיהָ וּפְתוּחָה לְאַחֲרֶיהָ. לְזֶה נְקִיט ג' שְׁיַטוֹת.

וְלֹא נְקִיט פ"ה אוֹתִיּוֹת לְפִי שְׁאֲפֹשֶׁר שְׁיַהוּ ג' שְׁיַטוֹת שְׁלֵא יֵהָא בְּהֶם פ"ה אוֹתִיּוֹת. לְהִכִּי נְקִיט לְחוּמְרָא מְשׁוּם לֹא פְּלוּג.

וַיֵּשׁ לְדַחוֹת וְאַקְצָר]: וְלְכַאוּרָה קָשָׁה מְהֵא דְאֵימָא בְּמִנְחוֹת (דָּף ל' ע"א) שְׁלֵא יִמְעַט הַפְּתָב מִפְּנֵי רִינוּחַ שְׁלִמְעָלָה וּלְמַטָּה וְשָׁבִין שְׁיַטָּה לְשִׁיטָּה וּפְרִשָׁה לְפְרִשָׁה. אֲלֵמָא שְׁאֵין לְמַעַט אָף לְכַתְּחִילָה בְּשָׁבִיל זָה.

וּמכ"ש בנ"ד שְׁיַאָסֵר לְגַרְרוֹר אֵת הַנְּכַתָּב בְּהַכְּשָׁר. אֲבָל ז"א דא"כ יְקָשָׁה גַם הָא דְבִין פְּרִשָׁה לְפְרִשָׁה.

דְּהָא קִי"ל שְׁאָם לֹא עָשָׂה הַפְּסֶק הַפְּרִשָׁיוֹת כְּדִין. הִס"ת פְּסוּלָה וְעַכְצ"ל הַפְּנוּנָה שְׁלֵא יִמְעַט הַפְּתָב בְּשָׁבִיל זָה.

רַק יִכְתוּב כְּדַרְכּוֹ וַיַּעֲשֶׂה הַהַפְּסֶק בְּשִׁיטָּה הַשְּׁנִית וּכמ"ש הַטוּר סִימָן רע"ג וּבט"ז שָׁם סק"ג. וְא"כ גַם עַל בֵּין שְׁיַטָּה לְשִׁיטָּה הַפְּנוּנָה כֵּן שְׁיַזְהַר שְׁלֵא יָבוֹא לִיַּדִּי כָּף וּכ"כ הַגְּמִימָקִי יוֹסֵף וּבט"ז שָׁם וּכ"כ הַכ"מ בַּפ"ז מַה' ס"ת הַל"ה לְדַעַת הַרְמַב"ם.

וּכ"כ הָאֲשָׁכּוֹל ה' ס"ת סִימָן י"ד שְׁצָרִיף לְכַוֵּין שְׁלֵא יִצְטָרֵף לְמַעַט הַפְּתָב. אֲכֹן רַש"י פִּי בְּמִנְחוֹת שָׁם שְׁאָם שְׁרַטֵט בְּאֲמָצַע הַדָּף ב' שְׁיַטוֹת שְׁאֵין רִינוּחַ כְּשִׁיַעוּר בִּינְיָהֶם לֹא יִמְעַט הַפְּתָב מִפְּנֵי אוֹתוֹ רִינוּחַ.

מִשְׁמַע שְׁיֹתֵר טוֹב לַעֲשׂוֹת הָאוֹתִיּוֹת שְׁנֵה לְכָל הַפְּתָב אָף שְׁלֵא יֵהָא הַפְּסֶק כְּשִׁיַעוּר. וְלְכַאוּרָה י"ל שְׁכַוֵּנַת רַש"י שְׁיַעֲשֶׂה שְׁרַטוּט אַחַר שְׁיַהֵא בְּהַהַפְּסֶק כְּשִׁיַעוּר.

וּכ"כ קָצַת מְפָרְשִׁים בְּסִימָן רע"ג בְּהָא דְרִינוּחַ שְׁלִמְעָלָה וּלְמַטָּה שְׁהַפְּנוּנָה שְׁיַעֲשֶׂה שְׁרַטוּט אַחַר בְּאֲנָפִן שְׁיַשְׁאָר רִינוּחַ כְּרַאוּי. וְע"ש בַּב"ח וּפְרִישָׁה.

אֲבָל ז"א דא"כ לֹא הוּל"ל לֹא יִמְעַט הַפְּתָב. דְּאֵטוּ מְשׁוּם טְרַחַת שְׁרַטוּט אַחַר יֵהָא מְוֵתֵר לְשַׁנּוֹת הַפְּתָב וְעוֹד דַּלפ"ז יֵשׁ חֲשָׁשׁ שְׁיַהֵי כְּעֵין פְּרִשָׁה פְּתוּחָה לְדַעַת הַתְּשַׁב"ץ וְש"פ שְׁהַבְּאֵתִי לְמַעַלָּה דְשְׁרַטוּט הָיִי הוֹכְחָה שְׁהוּא הַפְּסֶק לְפְרִשָׁה.

וְלְמַחוּק הַשְׁרַטוּט א"א דְּהָא פְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים סִימָן רע"ג שְׁצָרִיף לַעֲשׂוֹת שְׁרַטוּט כְּעֵין חֲרִיץ שְׁיַהֵא קִיָּים תְּמִיד. וּמוֹכַח אָנָּה שְׁיֹתֵר טוֹב לַעֲשׂוֹת שְׁלֵא יֵהִי הַפְּסֶק כְּשִׁיַעוּר.

מִלְמַעַט הַפְּתָב. וְלְשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים דַּס"ל דְּשִׁיַעוּר בֵּין שְׁיַטָּה לְשִׁיטָּה מְעַכָּב אָף דִּיעֲבַד כַּמִּש"ל.

צ"ל דְּמְפָרְשִׁים גַם בְּזָה כַּהֲנ"י וְהַכ"מ שְׁיַזְהַרוּ שְׁלֵא יָבוֹא לִיַּדִּי כָּף. וּבְאֲמַת הוּא דוֹחַק דְּמַאי קַמ"ל בְּזָה.

הָא בלא"ה קיי"ל שְׁצַרְיָהּ לַעֲשׂוֹת הַפְּתָב מִיּוֹשֶׁר. וּבְדִיעֵבַד וּדְאֵי דְשָׂרֵי לְמַעַט הָאוֹתִיּוֹת
כְּדֵי שְׂלֵא לְפָסוּל הַס"ת.

דְּהָא פְּתָב מִיּוֹשֶׁר אֵינוֹ מְעַכְבַּ בְּדִיעֵבַד. וְלָזָה נִרְאָה דְהַפּוֹסְקִים הַנְּ"ל לֹא גָרְסֵי הָא דְבִין
שִׂטָּה לְשִׂטָּה.

גַּבֵּי הָא דְלֹא יִמְעַט אֶת הַפְּתָב. וְכֵן לִיתָא זֶה בְּרִי"ף וְרַמְבַּ"ם וְטוֹש"ע.

וְאִף בְּרֵא"ש נִרְאָה דְל"ג לָהּ. וְהוּגָה זֶה שֵׁם מֵהַמְעִי"ט ע"ש.

וּלפ"ז י"ל דְּכָל הִנְהוּ פּוֹסְקִים שְׁהַזְכַּרְתִּי דְל"ג לָהּ אִף דַּס"ל שְׁשִׁיעוֹר הַהֶפְסֵק שְׁבִין שִׂטָּה
לְשִׂטָּה אֵינוֹ מְעַכְבַּ. מ"מ ס"ל שְׁמוֹתָר לְמַעַט הַפְּתָב בְּשִׁבִיל זֶה.

כִּי אִם לֹא יֵהָא שְׁנֵה הַהֶפְסֵק שְׁבִין הַשִּׂטוֹת. יֵהָא חֲשָׁשׁ לְהֶפְסֵק פְּרָשָׁה פְּתוּחָה בֵּין הַשִּׂטוֹת
שְׂיֵהָא שֵׁם הַהֶפְסֵק יוֹתֵר גְּדוֹל.

וְאִף שְׂאִין שֵׁם שְׁרֵטוּט. וְכַמְש"ל דְּהָא אֵין הַשְׁרֵטוּט מְעַכְבַּ בְּהֶפְסֵק הַפְּרָשָׁה פְּתוּחָה.

וְגַם דְּהָא הִרְבָּה פּוֹסְקִים ס"ל שֵׁא"צ שְׁרֵטוּט בְּכָל שִׂטָּה בַס"ת. עַכ"פּ בַּנְּ"ד נִרְאָה דְאִף
לְפִירֵש"י א"ש דְּכִינּוֹן שְׁצַרְיָהּ לַעֲשׂוֹת כָּאֵן פְּרָשָׁה פְּתוּחָה שְׁמַעְכַּב בְּדִיעֵבַד.

הַהֶכְרַח לְגִרְוֹר הַשִּׂטוֹת הַסְּמוּכוֹת כְּדֵי שְׁבַמָּה שְׂיִכְתּוּב תִּיבַת כְּנַעַן בֵּין הַשִּׂטוֹת יֵהָא זֶה
כְּפְרָשָׁה פְּתוּחָה. וְכַבֵּר הַסְּכִימוֹ הַפּוֹסְקִים כְּדַעַת הַרְשָׁב"א שְׁמוֹתָר לְתַמְנָן כְּשִׁטְעָה בְּהֶפְסֵק
פְּרָשָׁה וְכֵן קיי"ל בַּר"ס רַע"ה.

וְלָזָה נִלְע"ד לַעֲשׂוֹת כַּמְש"ל כְּדֵי שְׂלֵא נִצְטַרְף לְגַנּוּז יְרִיעָה שְׁלִימָה עִם כְּמָה שְׁמוֹת
קְדוּשִׁים: וְע"ד מ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"ב סִימָן ע"ט בְּנִדְבָק רִגְלָהּ הָא שְׁבָשֵׁם לְצַרְף דַּעַת הַסּוֹכְרִים
שְׂהָא דְבוּק הוּא כְּשֵׁר. וְהַקְשָׁה כַּת"ר דַּא"כ יֵהָא אָסוּר לְגִרְוֹר הַדְּבָק דְהוּי מוֹחֵק הַשֵּׁם.

תְּמִינְהִי דְהָרֵי פְּתַבְתִּי שֵׁם מְפּוֹרָשׁ דְּהִיָּה מְקוּם לְאַסּוֹר לְהַפְרִיד. וְרַק לְפִי שְׁהַדִּיבּוּק נַעֲשֶׂה
ע"י נְפִילַת דִּיּוֹ וְלֹא לְשֵׁם קְדוּשַׁת הַשֵּׁם.

לָזָה שְׂרֵי לְמַחְקוֹ. וְהַבְּאֵתִי שֵׁם מֵהַשְּׂאִילַת יַעֲב"ץ ע"ש: סִימָן צַט כְּבוֹד הַרַה"ג מוֹהַרמ"ז
ג"י מו"צ בְּסַעֲמִיאַטִיטַשׁ.

ע"ד שְׁהַבְּאֵתִי בְּחִיבּוּרֵי ח"ג סִימָן פ"ד הִירוּשְׁלַמִי דְסַנְהֶדְרִין שְׁמַצְאוּ גְּוִלְגְּלַתוֹ שֶׁל אֲרוֹנָה
וְהַבְּאֵתִי קְוִשְׁיַת הַמְּחַבְּרִים דְּהָא עַכּו"ם אֵין מְטַמֵּא בְּאוֹהֶל. וְהַקְשָׁה כַּת"ר דְּהָא פְּתָב
הַרְלַב"ג שְׂאֲרוֹנָה נִתְגַּיֵּיר.

וְהַמְצוּדַת דְּוֹד פְּתָב בְּשֵׁם רַז"ל שְׁהִיָּה גֵר צְדָק. לְדַעַתִּי ט"ס הוּא בַמַּצ"ד וַצ"ל גֵּר תּוֹשֵׁב.

כִּי לֹא מְצִינוּ בְּשׁוּם מְקוּם שְׁהוּא גֵר צְדָק. וְגַם דְּהָא הַרְלַב"ג וְהַמַּצ"ד פְּתָבוּ שֵׁם שְׁנַתְגַּיֵּיר
כְּדֵי לִישֵׁב כִּי אִיף הַנִּיחוּ דְוֹד לִישֵׁב בִּירוּשָׁלַיִם ע"ש.

וְלָזָה פְּתָבוּ שְׁנַתְגַּיֵּיר תִּיכְף כְּשִׁכְבֵּשׁ דְוֹד אֶת יְרוּשָׁלַיִם. וַא"כ אֵין כָּאֵן הוֹכְחָה רַק שְׁהִיָּה גֵר
תּוֹשֵׁב כְּדֵאִיתָא בַע"ז (דָּף כ"ד ע"ב).

וְכ"כ הַרְד"ק שֵׁם שְׁקִיבֵל עַל עַצְמוֹ שְׂלֵא לַעֲבֹד עַכּו"ם. וְאִף דֵּאִיתָא בְּתוֹסְפָתָא פ"ו דְנִגְעִים
וְרַמְבַּ"ם פ"ז מַה' בַּה"ב שְׂאִין נוֹתְנִין מְקוּם לְגֵר תּוֹשֵׁב בִּירוּשָׁלַיִם.

נראה שאסור ליתן לו. אבל אם יש לו מכר אין מגרשין אותו.
וכדמוכח מהא דארונה. ועו"ל שבימי דוד לא היתה תקנה זו.
ומ"ש פבודו לצדד דגר תושב יטמא באנהל. זה לא ניתן להאמר דא"כ נימא שישראל
עובד עכו"ם לא יטמא באנהל.

ועכו"ם שאינו עובד עכו"ם יטמא באנהל. ומי שם גבול לזה אינה משוה לעבוד עכו"ם.
וכבר הרגיש פבודו בעצמו שבתוס' ביבמות (דף ס"א) מפרש להיפוך וכ"ה פשטות
הש"ס שם דילמא איקטיל חד מישראל ומשני הא לא נפקד ממנו איש. ונימא דילמא
נמצא בין המדינים אחד שהרהר בתשובה וקיבל על עצמו שלא לעבוד עכו"ם וגם
מהשפלה מסתם משנה ודברי רשב"ג בפ"ח דאהלות במדורות עכו"ם דס"ל דעכו"ם
מטמא באנהל.

ז"א דהפוסקים כר"ש ס"ל דטעם מדורות עכו"ם הוא משום מגע ע' ברמב"ם וכמ"ש
בחזקוני שם, וכ"כ ברש"י פסחים (דף ט') ובחז"ל הרשב"א ביבמות שם ובתשובת
הרמב"ם סימן ס"ה (ושם מוכח דס"ל דטומאה רצוצה מטמאה בעכו"ם וכמ"ש בחזקוני
שם).

שהרי פתב שם שהנוגע בקבר עכו"ם טמא. והיינו משום טומאה רצוצה).
והא דזבחים (דף ק"ג) נראה ג"כ דהוי משום חשש טומאת מגע בעצם פשעורה. דהא
להכי גזרו גם על ארץ העמים ועל בית הפרס.
ובשריפת פרה פבר כתבו התוס' שם ד"ה חוץ דגזה"כ הוא שישרפו הפרה במקום טהור.
והא דאיתא שם שעשו כן לפי דירת התינוקות משום קבר התהום.
י"ל דהיינו משום מתי גבוכדנצר דמזייתי שם. ודפריה ממתי מבול.

היינו רק להוכיח שירושלים בדוקה היא ע"ש. ולפמש"ש בחזקוני דעכו"ם מטמא
בטומאה רצוצה.

א"ש בפשיטות. שוב מצאתי בקרן אורה בזבחים (דף ק"ג) שהקשה קושניא ה"ל ותיגרין
שהחשש הוא משום מגע ע"ש.

ומה שהקשה פבודו מקראי דפ' ויקרא ה' ופ' אמור כ"ב דכתיב בטומאת אדם גבי מגע.
נראה פשוט משום שהזכיר שם טומאת שרץ ובהמה.

וכעין דמשני הש"ס ביבמות שם על הקושניא מקרא דנגוה. והא דלא פריה שם הש"ס
מהנהו קראי דתורה.

י"ל דהיינו משום דהא לס"ד הוי ס"ל להש"ס שנתמעטו עכו"ם אף ממגע. וא"כ לק"מ
מהנהו קראי.

ורק כדמסיק רבינא שמטמאים במגע יש להקשות מהני קראי. ועלשון פבר ידע תירוצא
דנקט אדם משום בהמה שמזכיר שם וכנ"ל.

וְהָא דְנוּשָׂאֵי אַרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף שֶׁהָבִיא כְבוֹדוֹ י"ל דְּהוּי כְּמוֹ מַגֵּעַ שֶׁהִיָּתָה טוֹמְאָה רְצוּצָה כְּנ"ל. אוֹ דס"ל כְּרַבְּנֵי דְר"ש לְהַסּוֹבְרִים שֵׁישׁ מִחֲלֻקַּת בְּזָה.

וּמָה שֶׁהִקְשָׁה לָמָּה מֵיִתִּי הֶרְמֵב"ם פ"א מֵהַט"א קָרָא דְנוּגַע בְּחֻלְל דְּהַש"ס לֹא מֵיִתִּי לָהּ. נִרְאֶה דְעֵתוֹ שָׁנָה נִכְלָל בְּהָא דְקָאָמַר הַש"ס שֶׁם מִמַּגֵּעַ וּמִשָּׂא מִי מַעֲטִינָהּ.

וּפִירֵשׁ"י שְׁסוּמָה אֶקְרָא דְנוּגַע בְּחֻלְל ע"ש. וּמַעֲיָקְרָא לֹא מֵיִתִּי לָהּ הַש"ס מִשּׁוּם דס"ד שָׂאָף בְּמַגֵּעַ לֹא מִטְמֵא כַּמֶּש"ל: וְע"ד מ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"ג סִימָן פ"א פֶּתַח כַּת"ר שְׁגִדוּל אֶחָד פֶּתַח לוֹ לְהַתִּיר ע"פ הִירוּשְׁלָמִי פ"ז דְּנֻזִיר ה"ב דְּאֶחָר ק"כ שָׁנָה נַעֲשֶׂה מִן הַמֶּת רַק תִּרְנוּד רָקַב.

אֲשֶׁתוּמָא קָאָמַר הֶרַב הִזָּה. וְכַמ"ש גַּם כַּת"ר מְהָא דְגִלְגְּלִתּוּ שֶׁל אַרְנוֹנָה וּמִסְנֵגִיא דְזִבְחִים (דף קי"ג) וְעוֹד כְּמָה סְנֵגִיּוֹת וְכֵן מִמַּעֲשִׂים שֶׁהָיוּ.

וְעַכְצ"ל שְׁפִנוֹנַת הִירוּשְׁלָמִי שֶׁרַק הַבְּשָׂר נִרְקַב אֲבָל לֹא הֶעֱצָמוֹת. וְאָף דְּמִשְׁמַע שֶׁם דְּקָאֵי גַם עַל הֶעֱצָמוֹת.

דְּהָא אֵיתָא שֶׁם שְׂאָדָם נִבְרָא מִתִּרְנוּד עֶפֶר. וְעַלָּה קָאָמַר שְׂאֶחָר ק"כ שָׁנָה יִחְזוֹר לְתִרְנוּד. מ"מ בַּע"כ נֹאמַר שֶׁהַפְּנוּנָה רַק עַל הַבְּשָׂר כִּי הֵיכִי שְׂלֵא יְהֵא תְמוּהַ כ"כ [נֹאף שְׂעַל קֶצֶת קְנוּשִׁיּוֹת יֵשׁ לוֹמַר שֶׁהָיוּ חֲנוּטִים וְלָזָה נִתְקַיְּמוּ הַרְבֵּה. אֲבָל עַדִּינָן תְּמוּהַ מִכְּמָה מְקוּמוֹת וְגַם מִמַּעֲשִׂים שֶׁהָיוּ] וְגַם הִירוּשְׁלָמִי גּוֹפִיָּה מְדַחָה שֶׁם זֶה דְּעוּג מְלֵךְ הַבְּשָׂן ק"כ שָׁנָה וְתִרְנוּד.

וְתִיבּוֹק בֶּן יוֹמוֹ ק"כ שָׁנָה וְתִרְנוּד. וְהַפ"מ פֶּתַח שֶׁם שְׂלֵא חֹשׁ לִיִּשְׁבֹּב זֶה.

וְלִדְעֵתִי נִדְחָה זֶה בְּאֶמֶת ע"י קְנוּשָׂא זֹו. וּמִזָּה רֵאִי לְדִבְרֵינוּ דְּהָא מְפֹרָשׁ בְּגִדָה (דף כ"ד) שְׂעֵצָמוֹת עוּג וְאֲבִשְׁלוּם הָיוּ קִיָּמִים בִּימֵי תַנְאִים.

וְעַכְצ"ל דְּרַק הַבְּשָׂר נִרְקַב. וְכְבוֹדוֹ פֶּתַח שְׂאָפְשָׂר, רַק תִּרְנוּד מִתִּרְקַב בַּק"כ שָׁנָה.

וְהַמּוֹתֵר נִרְקַב אַח"כ. וְז"א דַּא"כ מֵאֵי מִקְשָׁה הִירוּשְׁלָמִי מְעוּג מְלֵךְ הַבְּשָׂן].

וּבִירוּשְׁלָמִי שֶׁם מִקְשָׁה אֶקְרָא דוֹהִיו יָמָיו ק"כ שָׁנָה דְּהָא אָדָם חָזָה קְרוּב לְאֶלְף שָׁנָה. וְקִשָּׁה דְּהָא בִּימֵי הַמַּבּוּל עֶבְרוּ כְּבָר כְּמָה מְאוֹת שָׁנִים אֶחָר מֵיִתַּת אֲדָה"ר דְּהָא הַמַּבּוּל יָרַד בְּשָׁנַת אֶלְף תַּרְנ"ו לְבְרִיאַת עוֹלָם.

וְצ"ל שֶׁט"ס הוּא בִירוּשְׁלָמִי וְצ"ל נַח שְׁגַם הוּא חָזָה קְרוּב לְאֶלְף שָׁנָה. וּבְשָׂעָה שְׂנַאָמַר מְקָרָא דוֹהִיו יָמָיו.

הָיָה נַח רַק קְרוּב לְחַמֶּשׁ מְאוֹת שָׁנָה. שׁוֹב רֵאִיתִי שֶׁהַפ"מ הֶרְגִּישׁ בְּזָה וְנִדְחַק ע"ש: וּמָה שֶׁהִקְשָׁה עַל מ"ש בְּחִיבּוּרֵי שֶׁם לְדוֹן מִדִּין ס"ס דְּהָא סַפְקָ טוֹמְאָה בַּר"ה טְהוֹר בְּלֹא"ה.

ע' בַּח"ס ס' שֶׁל"ז שֶׁהִבְאֵתִיו בְּחִיבּוּרֵי שֶׁם שְׂדָן ג"כ מִצַּד שֵׁישׁ כְּמָה סְפִיקוֹת וְכַתֵּב מִשּׁוּם דָּאָף בַּר"ה אֵין לְהַקְלִל לְכַתְּחִילָהּ. וְעוֹד דְּהָא הַזְּכָר בְּשָׂאֵלָה שֶׁם מִצַּד אִיסוּר הַנְּאֵת בִּיה"ק.

וּבְזָה דְּנִתִּי שֶׁם מִשּׁוּם ס"ס יַעו"ש בְּלִשׁוֹנִי וְכַתְּבֵתִי שֶׁם לְצַדֵּד שְׂאָף אִם פִּינוּ הֶעֱצָמוֹת אוֹ נִרְקַבוּ לִיכָּא תּוֹ אִיסוּר הַנְּאָה. שְׂאִין פֶּאֵן כְּבוֹד הַמֶּתִים.

ועוד דָּהָא בָּא בְּשֵׁאלָה שָׁם עַל הַפְּרוּזְדוֹר דְּהוּי רַה"י. וְרַק אִם נֹאמַר שְׁאִין שָׁם שְׁכוּנַת קְבָרוֹת שׁוּב גַּם הַפְּרוּזְדוֹר טְהוֹר אַף דְּבֵרָה"י לֹא מְהַיִּי ס"ס.

וְנָה יֵשׁ לְדַחוּת וְלְדוֹן עֲדִינָן בְּזָה וְאִין הַפְּנָאי מְסַכִּים לִי פְּעַת לְהֶאֱרִיף: וְע"ד שְׁפַתְבִּיתִי בְּחִיבּוּרֵי ח"ג סִימָן פ"ה שְׁמֹנְתָר לֹמַר בְּשֵׁבַת שְׁנוֹמָן אֶת שְׁלוֹ לְפִלוּנִי. וְהִקְשָׁה כְּבוֹדוֹ שְׁאֲפִשֶׁר לְהִקְנוֹת בְּאוֹדִיתָא.

הִנֵּה יֵשׁ לְהֶאֱרִיף בְּזָה מְהָא דְּגִיטִין (דָּף מ' ע"ב) בְּאוֹמַר נְתִיתִי וְהִלָּה אוֹמַר לֹא נְתִיתִי. וְעכ"פ אִם אָמַר זֶה פְּדִי לְהִקְנוֹת.

הו"ל מְקַנָּה בְּשֵׁבַת אִי נִימָא דְּהוּי קִנְיָן גְּמוּר. וְאִם הִלָּה אִינוּ רוּצָה לְקַנּוֹת בְּשֵׁבַת מְצַד שׁוּנָא מְתַנּוֹת יְחִיָּה.

א"כ שׁוּב אִינוּ יְכוּל לְקַנּוֹת גַּם אַח"כ: חֲלָק אֲבָן הָעֶזְרָה סִימָן ק כְּבוֹד יְדִידֵי הָרַב הַגָּאוֹן וְכו' מו"ה מְשֵׁה נַחֵם הַגַּאבֵּד"ק אֶסְטְרַאֲלֵעֵנְקָא. ע"ד אֶחָד שְׁמוֹ שְׁלֹאֶסס שְׁנֹסַע בְּסַפִּינָה עַל הַיָּם מְלִיוֹנְעֶרְפוֹל לְקֶאֱרַק מְהִלָּף י"ח שְׁעוֹת.

וּבְלִילָה יֵשׁב עִם עוֹד אֲנָשִׁים עַל גַּג הַסַּפִּינָה עַד שְׁעָה י"א בְּלִילָה. וְאַח"כ הִלְכוּ בְּנֹלָם לְחִדְרֵיהֶם לִישׁוֹן.

וּכְשֶׁקָמוּ בְּבֹקֶר רָאוּ שְׁהָאִישׁ שְׁלֹאֶסס אִינְנוּ בְּסַפִּינָה. וְרַק חֲפָצָיו מְוַנְחִים בְּחִדְרוֹ.

וְרַב הַחוּבֵל הָעִיד שְׁכָל הַלִּילָה לֹא קָרְבָה לְסַפִּינָה זֹו שׁוּם סַפִּינָה אַחֲרֵת לֹא גְדוּלָה וְלֹא קִטְנָה. וְאָמְרוּ הַמְּלַחִים וְשְׁאָרָם שְׁאֲפִשֶׁר נָפַל בֵּינָם.

לְפִי שְׁדוּפְנֵי הַסַּפִּינָה הֵם נְמוּכִים. וְגַם הַיָּם אִז הִנֵּה סוֹעֵר קָצַת.

וְהָאִישׁ הִלְזוּ הִיָּתָה לוֹ קָצַת רוּחַ רָעָה וּבְאוֹתוֹ יוֹם סִיפֵר לְאֶחָד שְׁחֵלַם לוֹ אֲשֶׁר בְּלִילָה זֹו יָמוּת. וְהוֹדִיעָו מִזָּה לְאִשְׁתּוֹ וּקְרוּבָיו.

וְהֵם חִקְרוּ וְנִדְרָשׁוּ וְכָתְבוּ בְּמַכ"ע וְאִין שׁוּם דְּדִיעָה מְמַנּוּ. וּבְדִינֵיהֶם חִיבּוּ אֶת חֲבֵרַת הָאֲחֵרִיּוֹת לְשַׁלֵּם לְהִיּוֹרְשִׁים אֶת כֶּסֶף הָאֲחֵרִיּוֹת בְּעַד הָאִישׁ הַזֶּה כִּי הוֹחֵלֵט אֲצֵלָם שְׁבֹנְדָאי נְטַבַּע בֵּינָם.

וּכְבָר עָבְרוּ ג' שָׁנִים וְנֶאֱבַד זְכָרוֹ. וְהָאִשָּׁה מְבַקֶּשֶׁת הִיָּתֵר לִינְשָׂא.

וְחִפְץ מַעַכ"ת לְדַעַת דְּעֵתִי בְּזָה וְהִנֵּה מְטַעְמִים שׁוֹנִים אִין רְצוּנֵי לְהַזְדַּק לְזָה. וּבְכַרְט שְׁפַתְבִּיתִי מַעַכ"ת אֲשֶׁר כְּבָר נִמְצְאוּ לָהּ מִתִּירִים.

וְהו"ז מְצוּנָה שְׁאֲפִשֶׁר ע"י אַחֲרִים. אַף בְּכ"ז אֲבָאָר בְּקוֹנָר אֶת הַנְּלַע"ד בְּזָה לְהִלְכָה וְלֹא לְמַעֲשָׂה: הִנֵּה לְכַאוּרָה אִין מְקוֹם לְהִתִּירָה.

רֵאשִׁית דְּאֲפִשֶׁר קָרְבָה בְּלִילָה סַפִּינָה אַחֲרֵת אֶל סַפִּינָה זֹו וְיִרַד הָאִישׁ הִלְזוּ לְאוֹתָהּ סַפִּינָה וְהִלְזוּ לְמְקוֹם אַחֵר. וְאַף שָׁרְב הַחוּבֵל אוֹמַר שְׁלֹא קָרְבָה שׁוּם סַפִּינָה.

הִלָּא א"י אִינוּ נֶאֱמָן בְּעֵדוֹת אִשָּׁה רַק בְּמַסְל"ת וְהָאִישׁ הָרִי נְתַכְנִין לְהָעִיד. דְּלוּלָא זֹאת לְעַנְיָן מְהָ הִגִּיד שְׁלֹא קָרְבָה סַפִּינָה.

וגם דלא נזכר בשאלה אם הי' מסל"ת. ועוד יש לדון דלא מצינו שהאמינו פסולים בעדות
אשה רק כשמעיד על גוף המיתה.

אבל כשמעיד על ענגן אחר. והענגן הלז נצרך לב"ד לצורך בירור והוכחה על מיתת
האיש.

י"ל שאינו נאמן דהא זה הוי תקחז"ל. ואין לנו בו אלא חידושו מה שמצינו בפירושו
שחז"ל האמינוהו.

שנית דארף אם נאמר שלא קרבהשום ספינה. ובהכרח נפל לים.

הלא הוי מים שאין להם סוף שפשוט בש"ס ופוסקים שאסורה להנשא. ובפרט בנ"ד
שלא ראה שום אדם בנפילתו.

ואפשר שאחר שנפל שט כשעה או יותר על המים ובין כך נתקרבה איזה ספינה ועלה
האיש הנה לתוכה. ורב החובל לא ראה זה.

כי כבר נתרחק משם. וכידוע שהספינות בעתים הללו שטות במהירות נפלאה.

ובמים שאין להם סוף דקיי"ל דהוי רק מדרבנן. היינו אם ראו בעת נפילתו ע"פ המים
בכדי שתצא נפשו ולא ראוהו עולה מן המים כמפורש בסי' י"ז סל"ד.

ובכ"ז חיישינו דלמא גלי אשפלוהו כדאיתא ביבמות (דף קכ"א). ולזה הוי רק מדרבנן.

אבל כשלא עמד וראהו. נדאי יש לחוש שעברה ספינה ועלה לתוכה.

כי ידוע שמצוי שיעברו ספינות על הים. וכשיראו אדם שט.

בנדאי יצילוהו. ומה שהחלט בדיניהם שנטבע וציוו לשלם פסוף האחריות וגם שפתבו
במכ"ע ולא נודע ממנו.

אינו מספיק כי בדיניהם דנו באומדנא. אבל אנו אין לנו רק מה שאפשר ע"פ יסודות
מהש"ס.

ומה שלא נודע במכ"ע. י"ל דכיון שפא בשאלה שהנה לו קצת רוח רעה.

אפשר יצא מדעתו והתחזקה הרוח רעה אצלו. ולזאת לא ידע מכל אשר דרשו עליו
במכ"ע.

וגם אולי לא הגיד שמו ומקומו כראוי מאיזה טעם וכמבואר כעין זה בפוסקים. וגם אולי
נפל בו מום גדול בעלותו מן הים.

ואינו בא לביתו בשביל הבושה. כדאיתא ביבמות (דף קט"ו ע"א) דמחמת פיסופא ערק
לעלמא.

ואולי נשא במקום רחוק אשה אחרת כאשר מצוי בעתים הללו. ולזה אינו רוצה שתדע
אשתו הראשונה את מקומו: אכן כיון שמצינו ששקדו חז"ל על תקנת עגונות עלינו
לפתוח פתחא דהתיירא בזה.

וד' יהי בעצרי. ואזכיר בקוצר מה שיש לדון בזה להקל.

הנה הגדת רב החובל בערפאות אף שלא הייתה מסל"ת. מ"מ אמן לא מרע אומנתו.
ואומנתו היא שישים לב כל הלילה למהלך הספינה לשמרה שתלך פראוי. ואילו ראה
שקרבה ספינה לא היה משקר.

כי הוא עבידא לאגלויי שיבוא האיש הזה ויתברר שקרו. ויאמרו שהיה ישן בלילה ולא
ידע שקרבה ספינה.

ועי"ז יהי לו ריעותא גדולה ויאבד חזקת אומנתו. ואפשר יענש ג"כ בעד זה.

ואף אם ישן באמת בלילה ההיא. היה טוב לו יותר לשקר ולומר שקרבה איזה ספינה.

כי שקר פזה א"א להתברר. ואף שספינות גדולות ידוע נדאי מתי שהולכות על הים.

בכ"ז א"א לכונן השעה והמקום. וגם אוילי יש ספינות קטנות שאין ידועות כ"כ.

וגם יכול לומר שנדמה לו פן שקרבה ספינה. ולזה יש לסמוך על דבריו כמו על מסל"ת
ואוילי עוד יותר כמו שמצינו שסמכו בכמה דוכתי על סברא זו דערפאות לא מרעי
נפשיהו אף באיסור תורה.

וכבר האריך בזה בבאר יצחק חאה"ע סי' ה' ועוד אחרונים. וכיון שאנו תופסים שנגאמן
רב החובל מעיקר הדין.

שוב אין נ"מ אם העיד על גוף המיתה או על ענין אחר: וגם נראה שתוכן בבוקר כשלא
מצאו את האיש בספינה אמר רב החובל אל האנשים שלא ראה שום ספינה שתקרב אל
ספינה זו בלילה זאת.

וזה מיקרי מסל"ת. ואף שנתפנון להגיד שנדאי נפל לים ושלל ירד לספינה אחרת.

מ"מ לא נתפנון להעיד. וכעין הא דיבמות (דף קכ"א ע"ב) דאמר מאן איפא בי חזנאי
שכיב חזנאי.

הרי שנתפנון להודיע שמת ומ"מ מיקרי מסל"ת. פיון שלא נתפנון להעיד.

והנה לדעת הפוסקים דס"ל דמסל"ת נאמן מדינא משום דהוי מילתא דעבידא לאגלויי
וגם משום דחזקה דדייקא ומינסבא. א"כ נדאי אין נ"מ אם מעיד על גוף המיתה.

או שמעיד ענין אחר שמה מוכח שמת. וכ"כ הנ"י בפ' בתרא דיבמות דמסל"ת נאמן
משום דנדאי אינו משקר וגם דדייקא ומינסבא ע"ש.

ואף לדעת הפוסקים דס"ל דנאמנות מסל"ת בעדות אשה הוא מתקנת חז"ל מ"מ נראה
שאין חילוק בזה. דהא טעם התקנה הוא מפני תקנת עגונות.

א"כ אין חילוק אם הוא אומר על גוף המיתה או שאומר על דבר שמוכח מזה שמת וכן
מצינו שנגאמן הא"י לומר סימני האיש אף שאין זה שייך לגוף המיתה. רק פיון שא"א
להתירה בלעדי זאת.

לזה מאמינים אותו בכל דבר: וא"ל שאולי ירא רב החובל להגיד שקרבה ספינה וירד
הלה לתוכה. כי לא היה לו להניחו.

דאף אים חק הממשלה הוא שם פן שאין לו להניחו. בכ"ז הנה יכול לומר שקרבה ספינה רק לא ראה אים ירד האיש לתוכה.

פי הלא הרב החובל מחויב להשגיח רק על תהלוכות הספינה ולא על האנשים הפרטיים שנמצאים בה לדעת שבתם וקומם. ואדרבא יותר נכון לפניו לומר שקרבה ספינה פני שלא יתפס בשקרו כמש"ל.

ועוד יש הוכחה שאם הנה עולה לספינה אחרת לא הנה מניח תפציו בספינה זו. ומי הוא זה פתי שילך לדרך רחוקה בלי התפצים שהכין כבר לדרך עמו.

ואף שי"ל שהנה ירא שפשיקח תפציו ירגישו בו אנשי הספינה. בכ"ז הוא דבר רחוק.

וגם דהא הספינות הולכות במהירות. ואיך אפשר שברגע שעברה הספינה יגידו לו לאיזה מקום הולכת ויתרצו לקחתו לספינתם אשר הוא טורח גדול בשעה ששתי הספינות הולכות: והנה התו' בגיטין (דף כ"ח ע"ב) ד"ה וקתני כתבו דהא שעפוי"ם נאמן בעדות אשה היינו רק פשאומר שמת.

אבל פשאומר שיצא למות או ליהרג אינו נאמן. מבואר מזה דרק על עצם המיתה נאמן במסל"ת.

ולא בדברים המוכיחים על מיתתו. ולפ"ז גם בנ"ד אין רב החובל ושאר עפוי"ם הנמצאים בספינה נאמנים שנאבד ולא יצא לספינה אחרת או ליבשה.

ואף דמסיק הש"ס שם דקתני מת או נהרג. מ"מ לא מצינו שיהא מחלוקת בדין זה בין המקשו להתרצו.

וכן בלישנא בתרא שם נקיט הש"ס פן בפשיטות. וכ"פ הרא"ש שם שמסל"ת א"נ לומר שיצא ליהרג.

ולכאורה יש להביא ראיה מהתו' הנ"ל שנאמן מסל"ת אף בדבר שאינו נוגע לגוף המיתה. דהא כתבו התו' דרק באומר מת נאמן דלא טעי בין מת ללא מת.

אבל ביוצא למות לא מהימן. הרי מבואר דרק משום חשש טעות אינו נאמן.

אבל במקום שאין לחוש לטעות שפיר מהימן. אבל באמת אין מזה ראיה.

דיוצא למות הני באומר מת. פיון דאמרין שפיון שיצא למות בודאי הומת וגברא קטילא הוא פדאיתא במפות (דף ה').

אבל היכא שהעפוי"ם מעיד על ענין צדדי. רק שנה נצרך להתרת האשה.

י"ל שלא האמינוהו בזה וכמש"ל. ועוד דאף אי נימא שנאמן.

הרי כתבו התו' שבמקום שיש לחוש לטעות אינו נאמן. ורק באומר מת אין שייך טעות.

וא"כ גם בשארי דברים נחוש לטעות. ומי יודיענו הגבול בזה באיזה דבר לחוש לטעות ובאיזה אין לחוש.

ובאמת קשה דאי יש לחוש לטעות. נחוש גם בישראל המעיד.

וְאֶפְשָׁר לומר דְּבִישְׁרָאֵל שְׂיִודַע שְׂמִתִּירִין הָאִשָּׁה ע"י דִּיבּוּרוֹ. שְׂפִיר דִּיִּיק בְּדַבְּרִיו.
אָבֵל ז"א דְּהָא אִיתָא שָׁם שְׂמַע מִב"ד שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְכו' יִשְׂיֵאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. וְא"כ הוּא אֵינוֹ
יִודַע מְזָה רַק שְׂמַע.

וְהִב"ד כְּשֶׁהִגִּידוּ זֶה לֹא הִגִּידוּ כְּדִי לְהַתִּירָהּ וְא"כ נִיחּוּשׁ לְטַעוֹת. וְאִף דִּי"ל שֶׁב"ד יִודְעִים
שְׂאֶפְשָׁר לְהַתִּיר אִשְׁתּוֹ עִי"ז וְנִזְהָרִים בְּדַבְּרֵיהֶם.

מ"מ פְּשָׁטָא דְסוּגְיָא מְשַׁמַּע דְּלָאוּ דְּנֻקָּא ב"ד וְכָל אָדָם נְאָמֵן. וְנִקְיֵט ב"ד מְשׁוּם דְּבַעֵי
לְמִינְקֵט קוּמְנְטְרִיסִין.

דְּבִיּוּצָא לִיקְהָרַג הָוִי רְבוּתָא שְׂאִי בְּקוּמְנְטְרִיסִין שֶׁהוּא מְהַדְּיִינִים חֲזִינְשִׁינֵן לְטַעוֹת. וְלִמְסַקְנָא
דְּאִינְרֵי בְּמַת וְנִהְרַג הָוִי דְּנֻקָּא קוּמְנְטְרִיסִין דְּעַבִּידֵי לְאַחְזוּקֵי כְּדִאיִתָּא בְּש"ס שָׁם וְע' אַה"ע
סִי' י"ז סִי"ד וְסִי"ו וְאַחְרוּנִים שָׁם.

וּבְגוּף הַדְּבָר יֵשׁ לְדוֹן אִם הַפְּנוּנָה שָׁם שְׂאוּמֵר סְתָם שְׂשַׁמַּע מִקוּמְנְטְרִיסִין שְׂיִצְאָא לִיקְהָרַג
וְלֹא הַזְכִּיר אִם נִגְמַר דִּינוֹ לְגַמְרֵי וְאִם חֲתָם עַל זֶה גְדוּל הַדְּיִינִים שְׂלֵהֶם כְּדִאיִתָּא בְּסוּגְיָא
שָׁם. וְלִזְהָ אֲנוּ מְסוּפְקִים שְׂמָא טַעָה וְקָרָא יוּצָא לִיקְהָרַג אִף שְׂלֵא נִגְמַר דִּינוֹ לְגַמְרֵי.

אוּ דְּמִינְרֵי שְׂשַׁמַּע שְׂאִמֵר שְׂנִגְמַר דִּינוֹ לְגַמְרֵי. וּבִכ"ז חֲזִינְשִׁינֵן לְטַעוֹת.

וְהַטַּעוֹת נִרְאָה שֶׁהוּא אִם נִגְמַר דִּינוֹ. וְכ"כ הִמָּה"צ אֹת מ"ו וְאוֹת נ'.

וְכַתֵּב שָׁם ג"כ דְּאֶפְשָׁר דְּאִמֵר בְּדַדְּמֵי וְזֶה צ"ע דְּבַמְקוֹם שְׂאֶפְשָׁר שְׂיִאמֵר בְּדַדְּמֵי אֵין חִילּוּק
בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַכְפּו"ם. וְכְדִאיִתָּא בִּיבְמוֹת (דְּף קט"ו).

וְהָכָא אִיתָא בְּש"ס שָׁם דִּישְׁרָאֵל נְאָמֵן, וְכ"כ הִמָּה"ש"א בְּגִיטִין שָׁם דְּרַק עַכְפּו"ם א"נ אָבֵל
יִשְׂרָאֵל מְהִימֵן: וְעוֹד נִרְאָה דְּהָא קִי"ל שְׂעַכְפּו"ם נְאָמֵן לומר פְּלוּנֵי שְׂיִצְאָא מְמָקוֹם פְּלוּנֵי עִם
פְּלוּנֵי. וְכֵן עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים שְׂיִצְאוּ מְמָקוֹם פְּלוּנֵי מִתּוֹ וְכְדִאיִתָּא (בְּדָף קכ"ב ע"א) וּבִאֵה"ע
סִי' י"ז סִי"ז הָרֵי שְׂנִאָמֵן לומר שְׂזָהוּ שְׂיִצְאָא מְמָקוֹם פְּלוּנֵי.

וְל"ח שְׂמָא טַעָה בְּזָה. כִּי בְּדָרְךָ הִלְךְ אַחַד מְהֵאֲנָשִׁים שְׂיִצְאוּ מְשָׁם לְמָקוֹם אַחֵר.

וְאִישׁ אַחֵר בָּא בְּמָקוֹמוֹ וְהוּא מֵת. וְהִרְאִישׁוֹן עוֹדְנוּ חֵי.

וּבְנֻדָּי אִף אִם עַכְפּו"ם אָמַר בְּמַסְל"ת שְׂפְלוּנֵי יִצְאָא אֲזַ עִם פְּלוּנֵי וְעַכְפּו"ם אַחֵר אָמַר בְּמַסְל"ת
שְׂזָה שְׂיִצְאָא אֲזַ עִם פְּלוּנֵי נִהְרַג שְׂפִיר מְהִימֵן. דְּמ"ש אִם אַחַד אוֹמֵר כֵּן.

אוּ שְׂנִינִים. הָרֵי שְׂנִאָמֵן אִף עַל דְּבָר צְדִידֵי שְׂלֵא בְּעַנְיֵן הַמִּיתָה.

וְעוֹד יֵשׁ לְהִבְיָא רְאָיָה מְהָא דְּקִי"ל בְּסַעֲרֵי כ"ו שְׂמַסְל"ת נְאָמֵן לומר שְׂמַצָּא אִישׁ מֵת
וּמְפִיר אוֹתוֹ בְּט"ע אוּ בְּסִימְנִים שְׂזָהוּ פְּלוּנֵי. וְע"ש בַּח"מ וּב"ש סַקְע"ו שְׂיֵשׁ מְחַלְקֵת
לְעַנְיֵן טב"ע אִי מְהִימֵן.

הָרֵי שְׂנִאָמֵן עַל הַסִּימְנִים אִף שְׂאִינוּ נִוְגַע לְגוּף הַמִּיתָה. וְרַק בְּטב"ע ס"ל לְהַר"ש וְר"נ
הוֹבָאוּ שָׁם בְּב"ש שְׂאֶפְשָׁר לֹא דְקַדַּק כ"כ.

והסבֵּרָא דְכִינּוּן דְמַצִּינוּ בְש"ס חִילּוּק בֵּין ת"ח לע"ה לעֲנַן טב"ע וע' חֲלוּלִין (דף צ"ו) יֵשׁ מְקוֹם לֹאמֹר שְׁלֵא דְקִדְקַת בְּזָה הָעֵפּוֹ"ם כ"כ. ובלא"ה הִכְרִיעוּ הַפּוֹסְקִים שְׁנֵאֲמָן אַף בַּטב"ע וְכַמ"ש הַב"ש שָׁם וְע' ח"ס ס' מ"ו בְּזָה.

וְכִינּוּן שְׁמַצִּינוּ שְׁהָעֵפּוֹ"ם נֶאֱמָן גַּם בְּדִבְרֵים נוֹסְפִים פְּדֵי לְבָרֵר מִי הוּא הָאִישׁ הַמֵּת. ה"ה בַּנ"ד נֶאֱמָן לֹאמֹר שְׁהָאִישׁ הַלְזוּ לֹא יֵצֵא לְסַפִּינָה אַחֲרַת פְּדֵי שְׁיִתְבָּרַר לָנוּ עִי"ז שְׁנִפְּל לֵימָן וְכִן מַצִּינוּ דְקִי"ל שְׁמַסְל"ת מְפִי מַסְל"ת נֶאֱמָן.

אַף שְׁאִינוּ מְעִיד עַל הַמֵּיתָה רַק עַל אֲמִירַת הָעֵפּוֹ"ם הָרֵאשׁוֹן. וְאַף שְׁיֵשׁ לְחֻלְק קִצָּת מ"מ נִרְאֶה עֵינְקָר כַּמֵּש"ל שְׁנֵאֲמָן מַסְל"ת בְּכָל גְּוֹנֵי וְע' בְּשׁו"ת ר' מְשׁוֹלֵם אֵיגְרָא ס' ה' וְס' ו' שְׁהֵבִיא בְּשֵׁם שׁו"ת לְקַט הַקְּמַח שְׁיֵשׁ לְחוּשׁ שְׁיֵצֵא הָאִישׁ מִסַּפִּינָה שְׁהִיָּה בָּהּ לְסַפִּינָה אַחֲרַת.

אַף כְּבָר בְּאַרְנוֹ דַּבְּנ"ד שְׁאֵנִי שְׁיֵשׁ לְפָנֵינוּ הַגְּדַת רַב הַחֹבֵל. וְגַם דְּהִלּוּף הַסַּפִּינּוֹת פְּעַת הֵם בְּמַהֲרֵי מְאוֹד וְלֹא כְּמוֹ בְּדוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים.

וְגַם דְּאִיכָּא אֲנִימְדָּנָא מַמָּה שְׁלֵא לְקַח עִמּוֹ הַתְּפָצִים שְׁלוֹ. וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְדוּן מַצְד כְּאֵן נִמְצָא כְּאֵן הָיָה.

אַף ז"א פִּינּוּן דַּבְע"כ עָלֵינוּ לֹאמֹר שְׁנִפְּל מִהַסַּפִּינָה לֵימָן. וְע' בְּשׁו"ת רַמ"א הַנ"ל: וְכִינּוּן שְׁזַכִּינוּ לְדוּן שְׁמַאֲמִינִים לוֹ שְׁלֵא קָרְבָּה סַפִּינָה לְשָׁם.

א"כ בְּוֹדָאֵי נָפַל לֵימָן. פִּינּוּן שְׁלֵא נִמְצָא בְּסַפִּינָה.

וְאַף בְּעֵיר אֲמֵרִינּוּן בֵּיבְמוֹת (דף קט"ו) תְּבַדֵּק גְּהַרְדָּעָא פְּוֵלָה. אֲלֵמָא דְמַהֲנֵי בְּדִיקָה בַּכַּה"ג בְּעֵיר אֵם נִמְצָא אִישׁ פְּוֵה.

וּמַכ"ש שְׁמוֹעֵיל בְּדִיקָה בְּסַפִּינָה. וְהֵנָּה לֹא נִתְבָּאָר בְּשִׂאָלָה אֵם הָיוּ שָׁם יְהוּדִים בְּסַפִּינָה אוֹ לֹא.

אַף עַפְמַש"ל נִתְבָּאָר שְׁנֵאֲמָנִים א"י בְּזָה אֵם מַצְד מַסְל"ת אוֹ מַצְד שְׁהָעֵידוּ כֵּן בְּעַרְכָּאוֹת. וְכִינּוּן שְׁנִפְּל לֵימָן הָרִי יֵצֵאָה הָאִשָּׁה מְאִיסוֹר א"א דְּאוּרֵיִתָּא.

וְאַף שְׁפִתְבוּ הַרְמַב"ן וְרַשְׁב"א וְהוֹבְאוּ לְהַלְכָה בְּסַעֲיָה ל"ד דְּהִינּוּ דְנוֹקָא כְּשִׁשְׁהוּ הָרוֹאִים עַד פְּדֵי שְׁתַּצָּא נִפְשׁוֹ. מ"מ הָרִי כְּבָר פִּתְבוּ הַרְבֵּה רֵאשׁוּנִים הוֹבְאוּ בְּשׁו"ת ר"ב אֲשַׁפְּנֵי ס' כ"א וְח"ס ס' נ"ח וְס"ה וּבְמַשְׁפְּנוֹת יַעֲקֹב ס' ת' דְּאַף בְּלֹא שְׁהוּ דִּינוּ כְּמִים שְׁאִין לְהֵם סוּף.

וְאַף דְּאֲפִשְׁר שְׁקוֹדֵם שְׁיֵצֵאָה נִפְשׁוֹ קָרְבָּה אֲלֵיו סַפִּינָה וְנִכְנַס לְתוֹכָהּ. בַּכ"ז הָיוּ רַק מִיעוּט וְדָבָר רְחוּק.

וְרוֹב הַנּוֹפְלִים לֵימָן הֵם נְטַבְעִים וּמֵתִים. וְכָל מִשְׁאֵל"ס דְּהָיוּ רְוָבָא לְמֵיתָה כַּמ"ש הַתו' בַּב"מ (דף כ') וּבֵיבְמוֹת (דף ל"ו).

וּמַש"ל דְּשִׁמָּא נָפַל בּוֹ מוּם וּבְרַח מַחְמַת פִּיסוּפָּא. מַצְאֵתִי שַׁכ"כ הַרְדָּב"ז.

וְכַתֵּב הַמַּה"ל בְּסַקְנ"ח דְּגַם בְּהָא דֵּיבְמוֹת (דף קט"ו) הָיוּ רַק לְכַתְחִילָה וְכַדִּין מִשְׁאֵל"ס וּבְאַמַּת בְּמִים הוּא דְּבָר רְחוּק. וְרַק בְּאֵשׁ חֲשִׁשׁוֹ לְזָה בֵּיבְמוֹת (דף קט"ו).

וגם היא פתב הח"ס סי' נ"ח וס"ה דבזה"ז נשתנה הענין שישי ט"ג ומכ"ע ואלו ניצול באיזה אופן היה מודיע לביתו תיקף. ולזה הוי רק חשיש למיעוט.

ובמה"צ ס"ק קל"ד האריף בזה: והנה ידוע שיטת הר"א מוורדון ועוד ראשונים שאם אבד זכרו יש להתיר אשתו אם יש עוד אומדנות המוכיחות שמת. וכבר האריף המבי"ט סי' קפ"ז קפ"ח להחזיק שיטה זו והביא שכ"כ הר"א ממיץ.

ואף שהב"י ועוד מחכמי דורו חלקו עליו. בכ"ז יש לצרף זה במקום שישי עוד סברות להקל.

וכ"כ בתה"ד סי' קל"ט דהיא שאבד זכרו כמה שנים הוי כמשאל"ס שרובן למיתה. וכ"כ הח"ס סי' ס"ה דבזה"ז יש לדון ע"פ אומדנא זו שאבד זכרו איזה שנים.

וכ"כ במה"צ ס"ק קל"ד. ובמבי"ט סי' קל"ה פתב שזה שאבד זכרו עדיף מנטבע ע"ש. ובשו"ת הלכות קטנות ח"א סי' רכ"א פתב ג"כ שאם נשתקע שמו יצאה מאיסור תורה. ובפרט בנ"ד לפמש"ל שישי לנו לתפוס שפפל בים.

וא"כ הוי מים שאין להם סוף דהוי רק דרבנן ובה ודאי יש מקום לסמוך על אומדנות הללו: ובעיקר ענין זה נראה לחדש דהנה רש"י בשבת (דף קמ"ה) והרשב"א בשטמ"ק ריש פתובות ועוד כמה ראשונים פתבו הטעם שהאמינו חכמים בעדות אשה עד מפי עד ועכו"ם מסל"ת ואשה וקרוב.

היינו משום דאפקעינהו רבנן לקדושין דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש. ובעדות עד אחד פתב התשב"ץ ח"א מסי' פ"ב ולהלן והנו"ב סי' ל"ג לדון שנגאמן מדאורייתא ודן שם גם על אשה וקרוב ע"ש.

והנ"י הקשה רפ"י דיבמות דאם הנופקעו הקדושין א"כ למה קיי"ל שאם בא בעלה תצא מזה ומזה. ובשטמ"ק שם נראה דעתו בזה שפינן שנתברר ששקר העידו ממילא לא הפקיעו הקדושין.

והוא דוחק גדול ועו"ק דכל כה"ג איכא נ"מ רבתא לדינא. והו"ל להש"ס לפרושי טעם זה.

ומנ"ל לחדש סברא זו מדעתנו. והרי בכ"מ שהוצרכו לסברא זו פירשו חז"ל להדיא פן בריש פתובות וגיטין (דף ל"ג) וב"ב (דף מ"ח).

וע' ר"ן נדרים (דף צ' ע"ב) והנלע"ד בזה דהנה איתא בב"ק (דף ק"י) ביבמה שפלה לפני מנפה שחין שי"ל דאדעתא דהכי לא קודשה נפשה. וכתבו התו' שם הסברא משום דלאחר מיתה אין נ"מ לבעלה אם יבטלו הקדושין למפרע ולזה אולינן רק בטר אומדן דעתה בזה.

וכ"כ התו' בכתובות (דף מ"ז ע"ב). וא"כ בכל אדם פשמת אין נ"מ לו אם יבטלו הקדושין למפרע.

וי"ל דאדעתא דהכי לא קידשה נפשה שימות הבעל במקום רחוק והיא תשא עגונה כל ימי חייה. ואף דהש"ס מסיק בב"ק שם דמ"מ מתרצית להתקדש משום דניחא לה בכל דהו דטב למיתב טן דו מלמיתב אךמלו.

היגו רק פשאפשר לה לינשא עכ"פ להמנפה שחין וניחא לה בכל דהו וכדאיתא ביבמות (דף קי"ח ע"ב). אבל היכא שתשא עגונה כל ימיה.

הרי תנתב אךמלא ובנדאי לא ניחא לה. והתו' פתבו בב"ק שם דסברא זו שינה רק בנפלה מן הארוסין שלא הי' לה שום טובה מהקדושין.

אבל מן הנישואין ל"א סברא זו. וזה צ"ע דכיון שאנו אומרים שהבעל מרנצה שיהיו הקדושין על אופן זה שיתחדש מזה ביטול הקדושין לאחר מיתתו.

א"כ נימא דאדעתא דהכי לא נתקדשה, וא"ל דלא ניחא להבעל שיהיו בעילותו בעילות זנות. דא"כ הו"ל להתו' לומר טעם זה.

ולא בשביל שהיא מתרצית. ובשטמ"ק שם פתב באמת בשם הרא"ש הטעם שאינו רוצה שיהיו בעילותו של זנות.

אבל זה דוחק דהא עכ"פ יהיו בהיתר פיון שהיתה נשואה לו כדין רק שהי' על תנאי ואף במיוחדת לו אין איסור מעיקר הדין. וכן קי"ל בסי' קנ"ז ס"ד שמתר לכתחילה לישא על תנאי.

וכבר האריכו האחרונים בענין זה ולא חששו לזה שיהיו למפרע בעילות זנות. וכ"כ כמה ראשונים גבי יבם מומר לעכו"ם לצדד לבטל הקדושין מסברא זו ואף ביבמה מן הנישואין.

ולא חששו לסברת התו' ורא"ש הנ"ל. וכ"כ הב"ח באה"ע סי' קנ"ז דבכה"ג לא מיקרי בעילת זנות.

רק דשם חלקו הרבה פוסקים על סברא זו מצד דס"ל דאף במומר אמרינן דניחא לה בכל דהו. ורש"י פירש בב"ק שם דניחא לה להתקדש לראשון שהוא שלם על ספק זה שאם ימות תזקק לאחיו.

נראה דמפרש דקאי על הבעל. וזה קשה דתיפוק ליה שי"ל דגם ביבם ניחא לה כדאיתא ביבמות (דף קי"ח) דנפצא גברא וכו'.

ואפשר משמע לרש"י דמ"מ מנפה שחין לא ניחא לה. ורק כשבבעלה כעת שלם ואח"כ אפשר תזקק לאחיו ניחא לה ליכנס בספק זה.

דהא אפשר ג"כ שיחלוץ לה. ואף אם ישא אותה אינה מקפדת ליכנס בספק זה.

אכן המרדכי פ' החולץ הביא דעת הר"מ דמפרש דקאי על מנפה שחין. ולזה פתב שם דבמומר לא שינה זה וכ"כ כמה פוסקים ורש"י חולק שם ואוסר בנפלה לפני יבם מומר.

ונראה דבנ"ד אף לרש"י י"ל שבטלו הקדושין. דרק ביבם מנפה שחין שאפשר שיחלוץ לה וגם דהא כופין אותו לחלוץ כדאיתא ביבמות (דף ד').

וגם דעכ"פ יהי' לה בעל. אַבְל כְּשֶׁמֶת וְאִין עֲלִיו עֲדִים הָרִי מִתְעַנֵּת לְעוֹלָם.

אֲדַעְתָּא דְהָכִי וְדָאִי לֹא נִתְקַדְּשָׁה דְתִיַּתְב אַרְמְלוֹ: וְכִינּוּן שְׁזַכִּינוּ לְדוֹן שְׁאֵם מִת בְּטָלוּ
הַקְדוּשִׁין. הֵיכָא שְׁיֵישׁ לָנוּ סְפֵק אִם מִת מִמִּילָא הָוִי סְפֵק בְּקְדוּשִׁיו פִּינּוּן שְׁאִין עֲדִים עַל
מִיתָתוֹ.

וְחֻזְקַת א"א אִין פֶּאן. וְגַם חֻזְקַת חֵי אִין פֶּאן לְפִי שְׁיֵישׁ פֶּנְגֵד זֶה חֻזְקַה דְדִיִּיקָא וּמִינְסָבָא
לְפַמ"ש הַפּוֹסְקִים שְׁזֵה שְׁיִיף אַף פְּשְׁאִינָה אוֹמְרַת שְׁיִודַעַת שְׁמַת.

וּבְסֵפֶק הַשְּׁקוּל יָדוּעַ דַּעַת הָרַמְב"ם דְּמִדְאוּרִיִּיתָא הוּא לְקוּלָא וְרַק מְדַרְבְּנָן הַחֲמִירוּ.
וְהַרְשֵׁב"א דס"ל שְׁמַה"ת הוּא לְהַחְמִיר נִרְאָה דְהָכָא מוֹדָה דְהָא אִיכָא הָכָא חֻזְקַת פְּנוּיָה.

וְע' תו' פְּתוּבוֹת (דף ע"ה ע"ב) ד"ה אַבְל. וְאַף שְׁפִתְבוּ הַתו' בְּכַתְוִבוֹת (דף כ"ג ע"א) ד"ה
תְּרוּנוּיָהוּ דְמִשׁוּם חֻזְקַה זֶה אִין לְהַתִּיר לְכַתְחִילָה בְּסֵפֶק קְדוּשִׁין.

מ"מ מִשְׁמַע דְזֵה הָוִי רַק מְדַרְבְּנָן וְכ"כ הַפְּנ"י בְּקְדוּשִׁין (דף ע"ט) דְהָוִי מְדַרְבְּנָן. א"כ
לכ"ע בְּכַה"ג לִיכָא רַק אִיסוּר דְרַבְּנָן.

וְלִזְה שְׁפִיר הַקְּלוּ חז"ל לְהַאֲמִין עַכּו"ם מִסְל"ת וְעַד מְפִי עַד. דְהֵם אָמְרוּ וְהֵם אָמְרוּ וַיֵּשׁ
לְהַאֲרִיף בְּזֵה וְגַם לְבָאָר בְּמָקוֹם שְׁהַקְדוּשִׁין נִפְקָעִים לְעַנְוֵן פְּתוּבָה וְכַדוּמָה וְע' שְׁטַמ"ק
פְּתוּבוֹת (דף ג') וּמִטְרַדוּמֵי הַהֲכַרְח לְקַצֵּר: וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת דְכִינּוּן שְׁאֲנוּ מִתִּירִים
אוֹתָהּ מִצַּד סְפֵק.

א"כ הַדְּבָר נוֹגַע גַּם לְבַעֲלָהּ. כִּי אוֹלֵי הוּא חֵי.

וְעִי"ז שְׁאֲנוּ תוֹפְסִים שְׁלֵא נִתְקַדְּשָׁה עַל אֲנָפִין זֶה וּמִתִּירִים אוֹתָהּ לִינְשָׂא לְאַחַר נְאֻסְרַת עַל
בְּעֻלָּה הָרֵאשׁוֹן כְּדִקְי"ל תִּצָּא מִזֵּה וּמִזֵּה וְכִינּוּן שְׁאֲנוּמְדָנָא זֶה נוֹגַעַת גַּם לוֹ. מִמִּילָא בְּטָלָה
הָאֲנוּמְדָנָא כְּמ"ש הַתו' בְּכַתְוִבוֹת (דף מ"ז) ד"ה שְׁלֵא וְכַב"ק (דף ק"י).

וְנִרְאָה דְלִק"מ. דְכִינּוּן שְׁיֵישׁ לָנוּ סְפֵק אִם מִת.

וּמְכַרְיַעִים אֵת הַסְּפֵק ע"י חֻזְקַת פְּנוּיָה לְהַקְלֵ דְדוּדָאִי מִת דְּפִלְגָא וְחֻזְקַה הָוִי כְּמוֹ רֹב נְגִיד
פִּלְגָא. א"כ הָוִי פֶּאָלוּ נִתְבָּרַר שְׁמַת.

וְאִין שְׁיִיף לְדוֹן מִצַּד שְׁהָאֲנוּמְדָנָא נוֹגַעַת גַּם אֲלִיו. וְרַק חז"ל אֶסְרוּהָ וְהֵם אָמְרוּ שְׁמוֹתְרַת
כְּשְׁיֵישׁ עַכּו"ם מִסְל"ת אוֹ עַמְפ"ע: וְלִפ"ז כְּשֶׁנְּאָבֵד זְכָרוֹ כְּמָה שְׁנִיִּים וְקָרוֹב הַדְּבָר שְׁמַת.

הָרִי יֵשׁ פֶּאן סְפֵק עַל הַקְדוּשִׁין. דָּאֵם מִת נִתְבְּטָלוּ הַקְדוּשִׁין כְּמַש"ל.

וְא"כ אִין לָהּ חֻזְקַת א"א פְּלִל. וְאַף שְׁיֵישׁ לוֹ חֻזְקַת חֵי מ"מ פִּינּוּן שְׁרוּב אֲנָשִׁים הַהוֹלְכִים
לְמַרְחֹק פּוֹתְבִים לְבֵיתָם.

וְאַף אִי נִימָא שְׁיִצָּא מִדַּעְתּוֹ וְאִין לוֹ דַּעַת לְכַתְוֵב. מ"מ פִּינּוּן שְׁפִתְבוּ בְּכַתְבֵי עֵתִים.

יָדוּעַ שְׁע"פ רֹב מִתְבָּרַר הַדְּבָר. וְאַף אִם יִצָּא מִדַּעְתּוֹ וְאִין בּוֹ דַּעַת לְהַגִּיד מִי הוּא.

מ"מ יָדוּעַ שְׁע"י מְכ"ע מִתְעוֹרְרִים לְהַסְתַּפֵּק עֲלִיו וּמוֹדִיעִים שְׁנִמְצָא שָׁם אִישׁ כְּזֵה. וְגַם
דִּיצִיָּאָה מִדַּעַת בְּאֲנָפִין כְּזֵה הָוִי מִיַּעוּט דְלָא שְׁכִיחַ.

וְגַרְע עוֹד מִמִּיתָה דְמִיתָה שְׁכִיחַ טְפִי. וְאַף שְׁאִישׁ זֶה הִיָּתָה בּוֹ קֶצֶת רוּחַ רְעָה.

בכ"ז רחוק הדבר שתיכף פשיצא ליבשה יצא מדעתו באופן כזה שלא ידע שמו ומאזנה עיר הוא. וכיון שיש פאן רוב לדון שמת ממילא נתבטלה חזקת חי.

דרובא וחזקה רובא עדיף. והריב"ש כתב בסי' שע"ט הסבירא דשני חזקות עדיפי מרוב. אבל בנ"ד ליפא חזקת א"א כמש"ל. ונהי דחזקת פנויה י"ל שאין פאן פיון שהיו קדושין לפנינו כמ"ש התו' בכתובות (דף כ"ג) וע' יבמות (דף ל"א).

מ"מ חזקת א"א נדאי דליפא: והנה במים שאין להם סוף כתבו התו' ספ"ק דב"מ והמרדכי שיליהי יבמות שהחמירו חז"ל לחוש למיעוט. ונראה הטעם דאף שרובם למיתה, מ"מ אין פאן ספק בקדושין.

דכיון שיש עדים שנטבע הרי היא מותרת מדאורייתא. ולא אמרינן אדעתא דהכי לא קידשה נפשה רק כשאין עדים על מיתתו ולזה החמירו חז"ל משום חומרא דא"א לחוש למיעוט שאפשר שינצל.

כי אם יתירו כל הנטבע במשאל"ס ממילא תנשא אשת איש דנפילה למשאל"ס הוא מיעוט המצוי. ויש מיעוט מזה שניצולים.

ולזה גזרו על פולם. וא"ל דא"כ נימא דאדעתא דהכי לא קידשה נפשה פיון שאסורה לינשא.

ז"א דכיון שהאסור הוא בשביל שמא הוא חי. גם הקדושין לא נפקעו כמש"ל.

דברק במת שייף זה דאז אין נ"מ להבטל בזה. וא"ל דא"כ כפשעפ"ם מסל"ת שנטבע במשאל"ס? והא עדיף.

דאז נימא דע"מ פן לא קידשה נפשה פיון שאין עדים על טביעתו. ז"א דכיון שאסורו חכמים במשאל"ס.

הוי זה פאלו אינו מעיד פלל על מיתתו. וגם דאיף אפשר שעדים יגרעו ממסל"ת או עד מפי עד: אכן היכא שיש רגלים לדבר שמת ונאבד זכרו פמה שנים פהא דנ"ד.

שפיר יש לדון דשרי. דבזה לא מצינו שאסרו חכמים.

והטעם באשר אין זה מצוי שילף איש ויאבד זכרו וכמ"ש הח"ס פנ"ל. ול"ד למשאל"ס דהוי מיעוט המצוי שנטבע אדם במשאל"ס וכמש"ל.

ולזה בכה"ג דנ"ד אוקמא אדינא דכיון דבכה"ג יש רוב למיתה. וחזקת א"א אין פאן שפיר מותרת להנשא.

וגם דאז יש ג"כ חזקה דדייקא ומינסבא. וכתבו הפוסקים שזה שייף אף כשאינה אומרת שמת.

ומבואר בזה שיטת הר"א מנורדון ג"כ. וע' במרדכי שדקדק מדלא תנו במשאל"ס שאסורה לעולם.

והקשה המרדכי שם דהא בכ"מ קתני אסורה והכונה לעולם. אבל פונונתו דהא איתא שם ברישא בש"ס דמים שיש להם סוף אשתו מותרת.

וְקוֹשֶׁה דְּהָא בְּעִינֵי שְׂשֻׁקָה כְּדִי שְׂתַצֵּא נְפִשׁוֹ כְּדִתְנִן בְּמִשְׁנֵה שָׁם. וְעַכְצ"ל שְׂהַפְנוּנָה שְׂמוֹתֶרֶת
לְאַחַר שְׂשֻׁהוּ וּבְמִשְׁאֵל"ס אֲסוּרָה אַף אַחַר שְׂשֻׁהוּ.

וּא"כ הוּל"ל לְעוֹלָם שְׂזָהוּ עֵיקַר הַחֲלִיּוֹק בֵּין יֵשׁ לְהֵם סוּף לְאִין ל"ס וְלָזֶה דְקָדֵק הַר"מ
דְּלֹא מְצִי לְשִׁנוֹת לְעוֹלָם. לְפִי שְׂאָם גְּוַמְשֻׁף זְמַן רַב.

תְּהֵא מוֹתֶרֶת מְצַד שְׂנֶאֱבַד זְכָרוֹ. וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת דְּכִינֵן שְׂנֶאֱבַד זְכָרוֹ וְאַנֵּן סְהַדִּי
דְּבַכָּה"ג רִבּוֹן לְמִיתָה.

א"כ מְדַאוּרֵייתָא שְׂרִי וְשׁוּב לֹא שְׂיִיף לְמִימַר אֲדַעְתָּא דְּהַכִּי לֹא נְתַקְדָּשָׁה. וְכַמִּש"ל גְּבִי
מִשְׁאֵל"ס.

ז"א דְּהָא תִּיכְף כְּשִׁמַּת בְּמָקוֹם שְׂהוּא נְפָקְעוּ הַקְדוּשִׁין דְּאָז לֹא הִי נְקָרָא עֲדִינֵן נֶאֱבַד זְכָרוֹ.
וְאַמְרִינֵן אֲדַעְתָּא דְּהַכִּי לֹא נְתַקְדָּשָׁה.

וְאַח"כּ כְּשִׁעֲבַר זְמַן רַב וְנֶאֱבַד זְכָרוֹ וְאַנֵּן סְהַדִּי דְּנִדְּאִי מַת. נוֹלַד זֶה עַכְשָׁיו וְהַקְדוּשִׁין בְּטָלוּ
כְּבָר.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיף בְּזֶה. אַף אִין הַפְּנָאִי מְסַכִּים כְּעַתָּה: עַכ"פּ נִרְאֶה דְּבַנ"ד יֵשׁ מְקוֹם לְהַתִּירָה
לְעֵלְמָא.

אַף אַחֲרֵי אֲשֶׁר הוּא דְּבָר חֲמוּר מְאֹד. אִינְנִי קוֹבַע זֶה הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה עֲדִינֵן עַד אֲשֶׁר אֲשַׁנָּה
כְּרַק זֶה עוֹד הַפְּעַם בַּל"נ.

וְגַם כְּשִׁיִּסְפִּימוּ בְּזֶה עוֹד שְׁנֵי רַבָּנִים גְּדוֹלִים. וְיִשְׁלַחוּ לִי הַעֲתִיק דְּבְרֵיהֶם מְאִיזָה טַעַם
מִתִּירִים: סִימֵן קָא ע"ד שְׂבָא אַחַד לְפָנָיו וְאַמַּר אִיף שְׂהִיָּה לוֹ חֲשָׁד עַל שְׂכִינֵנוּ שְׂיֵשׁ לוֹ
הַתְּקַרְבוֹת עִם אֲשֶׁתּוֹ.

וְכַדִּי לְבַרֵּר זֶה גִּטְמֵן תַּחַת הַמְּטָה וְהֵם חֲשָׁבוּ שְׂיִצְא לְשׁוּק. וְרָאָה שְׂשֻׁכְבוּ שְׂנִיָּהֶם עַל הַמְּטָה
בְּמַלְבוּשֵׁיהֶם וְלְפִי הַשְּׁעָרָתוֹ מִהַדִּיבּוּרִים שְׂשֻׁמַּע עָשׂוּ מַעֲשֵׂה זְנוּת וְגַם כִּי לֹא הִיָּה מִי
שְׂיַעֲכַב עַל יָדָם.

כִּי הוּא הִיָּה יָרָא לְדַבֵּר פֶּן יִכּוּהוּ. וְכְשִׁהֲלֵף הַשְּׁכֵן מְמַנָּה יִצְא מִתַּחַת הַמְּטָה וְהַחֲלִל לְהַכּוֹתָהּ
וְהוֹדִיתָ לְפָנָיו שְׂזִינְתָהּ.

וְהִיא מְכַחֶשֶׁת אֶת הַכֹּל. וְעַל הָאֲשָׁה לֹא נִשְׁמַע עַד כֹּה שְׂמֵץ דְּבָר רַע.

וְיֵשׁ לְהֵם ג' בְּנִים. וְיָדוּעַ בְּעִיר שְׂהֵאִישׁ הִזָּה מִתְקוּטֵט מְכַבֵּר עִם אֲשֶׁתּוֹ.

וְהַאֲרִיף כַּת"ר בְּדְבָרִים יִשְׂרָאֵל וְחַפֵּץ לְדַעַת דְּעַתִּי בְּזֶה. וּבְאֲשֶׁר בְּעִנְיָן זֶה הַאֲרִיכוּ כָּל
הָאֲחֵרוּנִים.

לְזֹאת אֲשִׁיב בְּקוֹצֵר: הִנֵּה יָדוּעַ מ"ש הַפּוֹסְקִים שְׂאָף בְּאוֹמַר שְׂרָאָה שְׂזִינְתָה אִינוּ נֶאֱמָן
לְאוֹסְרָה עָלָיו ע' אה"ע ס' קע"ח ס"ט וְאַחֲרוּנִים שָׁם. וְיֵשׁ חוֹלְקִים ע"ז ע' יש"ש פ"ב
דִּיבְמוֹת ס' י"ח וע' ח"ס ס' ק"ו.

וְגַם לַעֲנ"ד הַדִּין מְפֻקָּק מְאֹד לְהַאֲכִילוֹ בַּע"כ דְּבָר הָאָסוּר לוֹ לְפִי מַה שְׂרָאָה בְּעִינָיו.
וְגַם דְּהָא כְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים דְּרַגְמ"ה לֹא תִיָּקֵן בְּמָקוֹם מְצֻנָּה.

ואין לה מצוה גדולה מזו שלא ידור עם אשה זונה. ומ"ש קצת פוסקים דא"כ בַּטְלָה תקנת רגמ"ה פי כל אַחַד יאמר פֶּן.

הנה לבד שְׂדֵבֶר רחוק הוא שְׂיַחְצִיף לומר שְׂקָר בְּזָה. הלא לא עֲדִיפָא מְשֹׁאֲרֵי טַעֲנוֹת שְׂבִין אַדָּם לַחֲבִירוֹ.

והני פֶּאֱלוּ הַתְּנָתָה עִמּוֹ שְׁלֵא יִגְרַשְׁנָה בע"כ וְשְׁלֵא יִשָּׂא אַחֲרָת עָלֶיהָ אִם לֹא שְׁתָּהָא אַסּוּרָה עָלָיו ע"פ דִּין וכמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"ג סי' קמ"ד קמ"ה בְּזָה. וְאִם הָיָה אִז טוֹעֵן שְׂרָאָה שְׂזִינְתָה הָיָה חַיִּיב שְׂבוּעָה עַל הַכְּחָשָׁתָה.

פי הוא מוֹחֲזֵק בְּעַצְמוֹ וְה"ה הֵכָא נִשְׁבִּיעֵנוּ אוּ יִקְבֹּל בַּח' עַל דְּבָרָיו: אַכֵּן בנ"ד אין נ"מ כ"כ בְּזָה פִּי הֵלֵא לֹא רָאָה שְׂזִינְתָה. וְגַם פְּדָרָף הַמְנַאֲפִים לֹא רָאָה פִּינּוֹן שְׁהָיָה תַּחַת הַמָּטָה.

רק אומר בְּדָרָף אֲנִימְדָנָא. וְכָבֵר פֶּתַב הַאוֹ"ז וּש"פ בְּאַחַד שְׁאָמַר שְׁשַׁמַּע מְאַחֲרֵי הַפְּתוּלָה שְׁהַנְּשִׁימוּ כְּמוֹ בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה וְהַתִּירוּ מִשּׁוּם שְׁאָפְשֵׁר נִשְׁתַּגְּעוּ בְּשֹׁאֲרֵי דְבָרִים.

וְהִבִּיא זֶה גַם כַּת"ר. וְע' שו"ת צ"צ סי' ע"ט שְׁהַתִּיר בְּעַוְבָדָא שְׁהָיָה יוֹתֵר רַגְלִים לְדָבֵר מִבְּנ"ד.

וְהִבִּיא ג"כ מִהַמְּרָדְכֵי הַנְּ"ל. וּבִפְרָט דְּבַנ"ד הָיָה קַטְט בִּינִיָּהֶם מִכְּבָר.

וקיי"ל בסי' קע"ח ס"ט שְׁאִין יָכוֹל לומר שְׁמַאֲמִין אֶת הָעֵד. וְכָבֵר בְּאַרְתֵּי בַס"ד בְּחִיבּוּרֵי ח"ג סי' ק"ח הַסְּבָרָא בְּזָה פִּי לְפִי שְׁשׁוֹנְאָה.

לבו נוטָה לְהַאֲמִין עָלֶיהָ כָּל דְּבָר רַע. וְכֵן קיי"ל בְּאוֹמְרָת מַת בַּעֲלָה שְׁאִינָה נְאֻמְנָת בְּמִקּוּם קַטְט וּמִלְחָמָה מִשּׁוּם דְּאִמְרָה בְּדָדְמֵי פְּדֵאִיתָא בִּיבְמוֹת (דָּרָף קי"ד) וּבֵאָה"ע סי' י"ז סמ"ח.

וה"ה בנ"ד מַחֲמַת שְׁנָאָה נוטָה לְבוֹ שְׁיֵשׁ אֲנִימְדָנָא שְׁזִנְתָה. וְאִף דַּעַכ"פ הָיָה כָּאֵן דְּבָר מְכֻוֵּר דְּמִסְתַּמָּא שְׁמַע מֵהֶם דְּבָרִים מְגֻנָּיִם בְּהִיוֹתָם יַחַד.

וְהִנֵּי פִּיעוּר אִף לְהַסּוּבְרִים דְּבְמִלְבוּשֵׁיהֶם לֹא הָנִי פִּיעוּר. מ"מ בְּשִׁבִיל זֶה אֵין לוֹ לְגַרְשָׁה כְּשֵׁי שְׁלֵם בָּנִים פִּינּוֹן שְׁאוֹמְרָת בְּרִי שְׁלֵא זִינְתָה.

וְגַם בְּגוּף הַפִּיעוּר מְכַחֲשֵׁתוֹ דְּבָזָה לֹא שְׁיִיף שְׁעוּשָׁה דְּבָר הָאָסוּר כְּשִׁידוּר עֲמָה. וּמָה שְׁאָמַר שְׁהוֹדִית אֵינּוּ פְּלוּם פִּינּוֹן שְׁאָף לְדְבָרָיו הוֹדִית מַחֲמַת הַכָּאָה.

וכמ"ש ג"כ כַּת"ר מְדַבְּרֵי הַנּו"ב וְהַח"ס. וְגַם אֵין לָנוּ לְהַאֲמִין לָהּ וּמָה שְׁאָמַר שְׁמַאֲמִין הוּא מַחֲמַת קַטְט כְּנ"ל.

וְרַק יוֹכֵל לְהַטִּיל עָלֶיהָ ח' שְׁלֵא זִינְתָה דְּהִנֵּי רַק טַעֲנַת שְׁמָא. וְרֵאוּי לְאֵיִם עַל הָאִשָּׁה וְעַל הַשֶּׁכֶן אוֹלֵי יִתְגַּלָּה עי"ז תוֹכֵן הָעֵנָן לְאִמְתוֹ: סִימָן קַב ע"ד אֲשֶׁר נִזְדַּמֵּן לוֹ כְּפַעַת לְהִיּוֹת גְּלָמוּד וְאִינְנוּ מוֹצֵא אִישׁ אֲשֶׁר יִלִּין בְּבֵיתוֹ.

וּבְאֲשֶׁר לֹא יוֹכֵל לְהִיּוֹת בְּלֵי מְשַׁרְתָּת הַכְּנִיס לְבֵיתוֹ אִישׁ אַחַד עִם ב"ב. אַבְל הָאִישׁ הַהוּא ע"פ רֹב נוֹסַע לְמַרְחֹק וְנִשְׁאָרִים אֲשֶׁתוֹ וְשְׁלֵשׁ בְּנוֹתָיו.

וְחַפֵּץ כְּבוֹדוֹ לְדַעַת אִם יֵשׁ עֲצָה שְׁלֵא יִכְשַׁל בְּאִסּוּר יַחוּד. וְהַנְּנִי לְרַצוֹנוֹ אִף בְּקוֹצֵר מְרֹב טְרָדוּמֵי: וְהִנֵּה בְּאִישׁ אַחַד עִם שְׁלֵשׁ נָשִׁים הוּא מַחְלֻקָת הַפּוֹסְקִים.

וְדַעַת רַשׁ"י בְּקִדּוּשֵׁי (דָּף פ"ב ע"א) שְׁמוֹתָ לְהִתְיַחַד וְהִבָּא דַּעְתּוֹ בְּאֵה"ע ס"א כ"ב ס"ה.
וּלפ"ז יֵשׁ לְהַקְל כְּשֵׁיטָה זֹו דְּבִדְרַבְנָן אֲזֵלִינָן לְקוּלָא.

וְאַף לְשִׁיטַת הַתּוֹ דִּיחֻד הָנָי דְּאוֹרְיִתָא מ"מ יְחֻד דְּשִׁתֵּי נָשִׁים הָנָי דְּרַבְנָן לַכ"ע כַּמ"ש
הַחוּ"י ס"א ע"ג. וְאַף דְּאִיתָא בְּקִדּוּשֵׁי (דָּף פ"א ע"א) דְּאִיכָא פְּלוּגְתָא בְּאֲנָשִׁים בְּפָנִים
וְנָשִׁים בְּחוּץ אוֹ אֲנָשִׁים בְּחוּץ וְנָשִׁים בְּפָנִים.

וְקָאָמַר עֲלֵה אַבְיֵי דְנִיזְוִיל בְּתַרְנוּיָהּ לְחַוְמָרָא. הֵינָנו מְשׁוּם דָּאָם נָקַל בְּזָה נְצֻטְרָה לְהַקְל
בְּשִׁנְיָהֶם וְיַעֲשׂוּ אִיסוּר מַמ"נ.

וּכְעֵין זֶה פְּתַב הָר"ן פַּע"פ גַּבֵּי הַסִּיבָה וּבפ"ק דְּמַגִּילָה לַעֲנָנָן סָפַק מְוָקָר וְהַתּוֹ בְּבִיזָה (דָּף
י"ד ע"א) דְּעַבְדִּינָן לְחַוְמָרָא בְּכַה"ג הִיכָא שְׁיֵשׁ סָפַק בְּכָל צַד. וְאָם נָקַל בְּשִׁנְיָהֶם יְבוֹאוּ
וְדָאֵי לִידֵי אִיסוּר ע"ש.

וְע' חִיבּוּרֵי ח"א ס"א כ"ג וְאַקְצָר: אֲכַן קָשָׁה דְּהָא חֻזִּינוּ שְׁהַחְמִירוּ בְּאֲנָשִׁים בְּפָנִים וְנָשִׁים
בְּחוּץ. וּפִירַשׁ"י שְׁמָא יֵצֵא אֶחָד לְחוּץ וְיִתְיַחַד עִם הַנָּשִׁים.

הָרִי דְחִיזְיָיִנָן שְׁמָא יֵצֵא אֶחָד חוּץ לְחֻדְרוֹ. וְא"כ גַּם בְּנ"ד פִּינּוֹן שְׁפָבוּדוֹ יֵשׁ לוֹ חֻדְרָא מִיְחֻד
נִיחּוּשׁ שְׁתַּפְּנִס אִשָּׁה אַחַת לְחֻדְרוֹ וְיְבוֹאוּ לִידֵי יְחֻד.

אֲבָל בְּאַמַּת ז"א דְּהִנֵּה רַשׁ"י פִּירַשׁ שֶׁם לְרַב פְּהֵנָא דְּאֲנָשִׁים בְּפָנִים אִיסוּר הֵינָנו שְׁמָא יֵצֵא
אִישׁ לְחוּץ וְיִתְיַחַד לְפִי שְׁדַרְכָּם שֶׁל פְּנִימִים לְצֵאת דְּרָהּ בֵּית הַחִיצוֹן. אֲבָל אֲנָשִׁים בְּחוּץ
מִחוּדְרָא שְׁאִין דְּרַכָּם לִיכְנֹס לְפָנִים.

וְאִשָּׁה שְׁתַּצָּא לְחוּץ הָרִי מִחוּדְרָא לְהִתְיַחַד עִם שְׁנֵי אֲנָשִׁים. אֲלֵמָא דְּלֵא חִיזְיָיִנָן שְׁמָא יִכְנֹס
אִישׁ אֶחָד לְפָנִים כִּי לִיכְנֹס בְּכַוְנָה לְהִתְיַחַד ל"ח.

וּכְעֵין זֶה פְּתַב הַט"ז ס"א כ"ב סק"ט. וְרַק כְּשִׁמְתִּיחֻדִּים אִיסוּר כִּי עִי"ז אֶפְשָׁר שְׁיְבוֹאוּ לִידֵי
הַרְהוּר וְהַתְקַרְבוּת.

וּבְכַפְרֵיִתָא דְּמִיִּתֵי שֶׁם פִּירַשׁ"י דְּאֲנָשִׁים בְּחוּץ אִיסוּר שְׁמָא יִכְנֹס אֶחָד לְפָנִים וְיִתְיַחַד עִם
הַנָּשִׁים. וְאֲנָשִׁים בְּפָנִים שְׁרִי דְּאַף אִם יֵצֵא אֶחָד לְחוּץ יֵרָא שְׁמָא יֵצֵא הַשְּׁנֵי ג"כ פִּינּוֹן שְׁדַרְכוּ
עַל בֵּית הַחִיצוֹן.

וְשְׁמָא תִּיכְנֹס אִשָּׁה לְפָנִים לֵא חִיזְיָיִנָן וְאַף אִם תִּיכְנֹס אִין אִיסוּר דְּאִשָּׁה עִם שְׁנֵי אֲנָשִׁים
שְׁרִי. הָרִי מְפֻרָשׁ דְּלְרַב פְּהֵנָא לֵא חִיזְיָיִנָן שְׁמָא יִכְנֹס פְּדֵי לְהִתְיַחַד וְלְכַפְרֵיִתָא חִיזְיָיִנָן
רַק בְּאִישׁ וְלֵא בְּאִשָּׁה.

וּכְדָאִיתָא בְּכַתּוּבוֹת (דָּף ס"ג) דְּצַעְרוּ שֶׁל אִישׁ מְרֻבָּה מְשָׁל אִשָּׁה. וְרַק לְרוּחָא דְּמִלְתָא
פְּתַב רַשׁ"י דְּאַף אִם תִּיכְנֹס אִין פֶּאן אִיסוּר.

וְהָרִיטְב"א בַּח"י לֵא הַזְכִּיר פְּלָל הַחֻשׁ שְׁהָאִשָּׁה תִּכְנֹס לְפָנִים. וְהֵינָנו כַּמֶּש"ל דְּלֵהָאִשָּׁה
וְדָאֵי אִין חֻשׁ שְׁתַּפְּנִס פְּדֵי לְהִתְיַחַד.

וּכְעֵין זֶה פְּתַב הַט"ז ס"א כ"ב סק"ט. וּבְגוּף סְבָרָא דְּשְׁמָא יִכְנֹס הָאִישׁ פְּדֵי לְהִתְיַחַד קָשָׁה
דָּא"כ גִּימָא שְׁאִיסוּר לְאִשָּׁה לְהִיּוֹת לְבַדָּה בְּבֵית שְׁמָא יִכְנֹס אִישׁ וְיִתְיַחַד עִמָּה.

ולזה נראה דהתשש הוא רק דכיון שהם בבית אחד בתדרים סמוכים יש לחוש שיקנס לצורה איזה דבר. וממילא יתיחד.

ולפ"ז יש תשש זה גם באשה שתפנס לפנים לצורה איזה ענין. וכ"נ להוכיח מהירושלמי פ"ק דכתובות הובא להלכה ברמב"ם פכ"ב מהא"ב הט"ו ובטוש"ע אה"ע סי' כ"ב שאסור למנות איש לשמור חצר שיש שם נשים אע"פ שהוא עומד בחוץ שאין אפטרופוס לעריות.

הרי דחיישינן שיקנס לפנים. וא"ל שהתשש הוא שתצא לחוץ ויתיחד עמה וכדין אנשים בחוץ ונשים בפנים.

דא"כ מה קמ"ל בזה. וגם דהרמב"ם מפרש שם זה באופן אחר וכמ"ש לקמן.

ועכצ"ל דאיירי בגון שהוא עומד בחוץ ברחוב במקום שאין שיהי' יחוד והתשש הוא שמא יכנס לפנים. אף שם י"ל הטעם שפנינו שעומד שם בקביעות יש לחוש שבהמשך הזמן ימצא לו אופן להתקרב לאיזה אשה שבחצר.

וכן מורה לשונו שם שאין אפטרופוס לעריות. דמשמע שהוא רק על דרך תשש רחוק.

וכעין ה' דמיייתי שם שלא מנה אפטרופוס בביתו ע"ש: והנה הרמב"ם שם ה"ח ובאה"ע סי' כ"ב הביאו הדין דאנשים בפנים ונשים בחוץ או איפכא באופן שפירשה אשה אחת לבין האנשים או איש אחד לבין הנשים.

משמע שמפרש דהש"ס איירי בכה"ג. וטעמו נראה משום דפסק שם שאסור להתיחד אף עם ג' נשים או אשה עם ג' אנשים.

רק הרבה אנשים עם הרבה נשים שרי. וא"כ קשה למה אסור בהא דבפנים ובחוץ.

וסברא דשמא יכנס לא ס"ל דאין שיהי' לחוש שיעשה איסור. וגם דהא הרמב"ם ס"ל דהוי רק מדרבנן ולפמ"ש האו"י סי' ע"ג בהרבה נשים הוי לכ"ע מדרבנן.

וא"כ אין שיהי' לגזור שמא יכנס דהוי גזירה לגזירה. ולזה הוצרך לפרש שפירש אחד מהם.

ולכאורה קשה דמאי קמ"ל בזה וגם היכי קאמר לחד לישנא דשרי ה' הרמב"ם פוסק דאשה עם הרבה אנשים או איש עם הרבה נשים אסור. וצ"ל לדעת הרמב"ם והמחבר דבאנשים בפנים הוי כאלו כולם בתדר אחד דשרי כמ"ש הרמב"ם שם.

ולא חיישינן שמא יצא רק אחד. דזה הוי גזירה לגזירה וכמש"ל.

ולזה הוצרך הרמב"ם לאוקמא שפירש אחד. ומפרש דלרב פהנא ס"ל דאנשים בפנים אסור כשפירש.

ונשים בפנים שרי אם פירשה לפי שהם הולכים לתוך הרחוב דרך חדר החיצון ולזה באיש בין הנשים חוששים שישאר שם פי יצה"ר של איש מרובה. אבל באשה העוברת בין אנשים אין לחוש ותלינן שתצא משם תיכף.

ולברייטא ס"ל דנשים בפנים אסור שאין יראים שיצאו עוד נשים כי אשה אין דרפה לצאת וכמ"ש פבודה בת מלה פנימה. אבל אנשים בפנים שרי דמרתתי שיצאו עוד אנשים כפירש"י.

עכ"פ שמענו לדעת הרמב"ם וטוש"ע דל"ח לכניסה וציאה כל זמן שעכשוו אין פאן יחוד. ואף דהב"ח פתב בסי' כ"ב דבשני חדרים שייך יחוד.

פבר נחלקו עליו האחרונים ע' ב"ש וט"ז סי' כ"ב ס"ה. ולכאורה יקשה מהא דקדושין (דף פ"א ע"א) דאמר רב ביבי שקולו דרגא מתותי ביבי אלמא שחששו לכניסה בכוננה וכפירש"י שם.

אבל ז"א דהא בלא הקאמר הש"ס שם דשאני התם דהות שושבינתיה וגניסא ביה ע"ש וע' סי' כ"ב ס"ח ובאחרונים שם: ועוד יש לדון מהא דאיתא בעירובין (דף ס"ה ע"ב) דישראל ועפ"ם בפנימית וישראל בחיצונה אסור משום דשכיח דדייר הכי שהעפ"ם נרא מן הישראל שבחיצונה שישאלנו על הישראל שדר בפנים היכן הוא.

ובישראל ועפ"ם בחיצונה וישראל בפנימית מיבעי' ליה התם אי שכיח דדייר דמצי א"ל שהישראל שבחיצונה אזל לעלמא. ופשיט התם דשכיח דדייר דמירתת דילמא השתא אתי לחיצונה הישראל שבפנימית.

ונהו הסברא שנהלקו בה ר"כ ומתניתא בקדושין (דף פ"א) לפי פירש"י. דמתניתא ס"ל דמירתת שמה יצאו עוד אנשים מהפנימית.

ילמאי דמסיק בקדושין דאסור בכל גונו. צ"ל דביחוד דחיישינו לעבירה דהוי זמן מועט י"ל דלא מירתת שיצאו ברגע זו.

אבל בעירובין אף אם יצא במשך זמן אח"כ ישאל על הישראל היכן הוא. בזה נדאי דמירתת.

ועכ"פ משמע דלא חיישינו לכניסה לפנים. דאלת"ה נימא דלא דיירי תרי.

כי הפנימי נרא שמה יפנס העפ"ם לפנים ויהישראל החיצון לא יוכל לישראל את העפ"ם עליו כי הלא אינו דר עמו וכדמשמע בש"ס שם דרק היכא שדר עמו יכול לחשדו פנין שלא היה עמו רק הוא.

וכעין הא דתנן בשבועות (דף מ"ד ע"ב) בנכנס שלם ויצא חבול. ומוכח מזה דל"ח לכניסה לפנים.

אף יש לדחות דיצה"ר דעריית קשה מאוד ולא דמי לרציחה. וגם דהא אפטר שייסגור הישראל את חצרו.

משא"כ ביחוד דחיישינו שגם הוא ינמשך אחר תאנתו ולפמש"ל שהחשש הוא שמה יפנס לצורה איזה דבר. ועי"ז יתיחדו ויבואו לידי קירוב דעת.

י"ל דהכא פשוט העפ"ם יזהר תיכף בו ודחוק נאקצר: ולפ"ז י"ל דבנ"ד הוי ס"ס. שמה הכוננה בש"ס פהרמב"ם וטוש"ע דאירי כשפירש אחד.

ולכ"ע לא תיזשנין ליציאה וכניסה אם הם בשני תדרים. ואף אם הוא פרש"י ור"ן דלא פירשו.

מ"מ שפא הלכה פרב פהנא דרק ליציאת אנשים תיזשנין אבל לכניסת אשה לא תיזשנין. ובגוף הדבר נראה דבשני תדרים לא מיקרי יחוד.

דכינן שאינם יחד אין היצה"ר מתגרה רק בפנים ובחוזן פליגי כמש"ל: והנה מ"ש הרמב"ם דהרבה אנשים ונשים שרי כתב הה"מ שם מקורו מהא דהוא ישן בין האנשים וכו'. והח"מ דחה זה ע"ש.

ונראה שהוכיח זה מהא דאיתא בסופה (דף נ"א ע"ב) בראשונה היו נשים בפנים ואנשים בחוזן והיו באים לידי קלות ראש התקינו שיהיו נשים למעלה ופירש"י בפנים עז"נ בחוזן הר הבית והחיל.

וקשה דמוכח הכא דשרי בכה"ג. דאי אסור איך התירו זה מקודם דהא יחוד אף בפנויה גזר דוד פדאיתא בע"ז (דף ל"ו ע"ב).

ומזה הוכיח הרמב"ם דשרי בכה"ג וה"ה בחדר אחד. דהא הפתחים של ביהמ"ק היו רחבות ופתוחות כל היום.

ולזה פ"י הרמב"ם דרק כשפירש אחד אסור. ולשיטת רש"י צ"ל דאף שדוד גזר על יחוד.

מ"מ דין זה דפנים ובחוזן אסור גזרו זה בעת ההיא כשראו בביהמ"ק שפאו לידי קלות ראש ותקנו שיהיו נשים למעלה. אף לפ"ז יקשה דא"כ מפורש הכא דתרונייהו אסירי ובקדושין שם פליגי בזה ר"כ ומתניתא ואפשר לומר דבתוספתא רפ"ד דסופה קתני רק חזא דאנשים בפנים ע"ש.

וי"ל דר"כ ומתניתא פליגי בגרסת התוספתא אם אסרו זה או זה. ואין להקשות דאמאי לא עשו להיפוך כיון דס"ל דלהיפוך שרי.

די"ל שלא רצו לדחות אותם שהיו כבר מוחזקים להיות בפנים. לזה תקנו שיהיו נשים למעלה ויוכלו הפל לראות פראוי.

ולהרמב"ם וטוש"ע צ"ל דלא אסרו זה רק מפני שראו שהיו באים לידי ק"ר מפני שהיו עוסקים בשמחה. וגם פי היו הפל נדחקים לפנים לראות בשמחת בית השואבה.

פי הפתחים היו פתוחים בביהמ"ק בשעה שהיו ישראל נמצאים בביהמ"ק: וסוגיא דהתם צריף להבין דפריף שם והכתיב הפל בכתב מיד ד' עלי השפיל ומשני קרא אשפחו ודרשו דכתיב וספדה הארץ וגו' ונשיהם לבד.

והדברים קו"ח מה לע"ל שעוסקין בהספד ואין יצה"ר שולט בהם אמרה תורה אנשים לבד ונשים לבד עכשיו שעוסקים בשמחה ויצה"ר שולט בהם עאכו"כ, וקשה דמאי משני דהא לא מוכח מהכא שמותר להוסיף בשביל זה דבר בבנין ביהמ"ק.

ועו"ק דהרי גם מקודם היו אנשים לבדם אלו בפנים ואלו בחוזן. ורק שראו דמ"מ היו באים לידי ק"ר.

וא"כ אין פאן לימוד חדש מהאי קרא. ורש"י פי' דיליף שצריף לעשות גדר בישראל שלא יבואו לידי קלקול.

וקשה פנ"ל וגם דאטו בלא"ה לא ידעינן שמוטל על ב"ד להפריש את ישראל מאיסור פפי האפשר. ובמ"ק (דף ה') ילפינן לה מקראי טובי וכן קיי"ל ריש שקלים שב"ד שולחים לעקור הפלאים.

ואף בקטן איכא למ"ד ביבמות (דף קי"ד) שב"ד מצווין להפרישו מאיסור שוב מצאתי במהרש"א בח"א שפכת דכיון דזה הוי לאפרושי מאיסורא לא הוי זה בכלל קרא דהפל בכתב עכ"ד. נראה שהרגיש בקושיותינו הראשונה, אבל תירוצו צ"ע מנ"ל דשרי להוסיף בבגנן הו"ל לתקן שלא יבואו נשים כלל לשמחת בית השואבה.

אכן באמת קשה בלא"ה דהא עזרת נשים נעשיתה עבור נשים שהיו באות לביהמ"ק להקריב קרבנות ולהתפלל פדאיתא גבי חנה. וכן איתא במדרש איכה שבתות לוד היו הולכות לביהמ"ק להתפלל.

ועזרת ישראל היתה עבור ישראלים הבאים בשביל הקרבנות ולהתפלל. וא"כ איך עשו בתחילה סמוך זה לזה.

דהא הוי נשים בחוץ ואנשים בפנים והדלתות היו פתוחות מזה לזה כל היום. וכן מצינו גבי מצות הקהל שהקהילו האנשים והנשים נזה הי' בעז"נ פדאיתא בסוטה (דף מ"א).

ולא מצינו שעשו שם איזה תיקון שלא יהו מעורבין. ושם איתא שהיו בונים בימה של עץ וקשה דהא כתיב הפל בכתב.

וצ"ל דכיון שהיה רק לשעה ולא היתה מחוברת לקרקע לא מיקרי מוסיף על הבגנן. וכן איתא בחולין (פ"ג ע"ב) שאם דעתו ליטלו משם לא מיקרי מוסיף על הבגנן ולפמ"ש הרמב"ם בפ"ג מה' חגיגה משמע שבונים הבימה מבחוץ ומביאים אותה לתוך העזרה.

ולפ"ז לא שניף בזה הא דהפל בכתב. וע' ירושלמי פ"ק דמגילה ואכמ"ל בזה: והנראה בזה דגבי הקהל היו באמת הנשים בעז"נ והאנשים בעז"י ועזרת פהנים ובהר הבית וסל.

ולא חששו להא דנשים בפנים או בחוץ לפי שהיו הפתחים פתוחים והי' הפל פחדר אחד. וא"ל דהא היו בעליהן עמהן וכן נשותיהם עמם.

דהא מ"מ היו הרבה פנויים ופנויות. ועוד חשבו דכיון שבאו לשמוע את התורה לא יבואו לידי עבירה ובעבדותיהו טרידי פדאיתא בב"מ (דף צ') בכה"ג.

ויש לדמות זה למ"ש הט"ז דכל המפורש בתורה להיתר לא אסרו. והכא מפורש שיקהילו הנשים עם האנשים וכן בשמחת בית השואבה פתיב בקרא ושמתם לפני ד' אלתיכם דמשמע זה בביהמ"ק עי' סוכה (דף מ"א).

ואשה חייבת ג"כ בשמחה. ולזה נכללה גם היא במקרא זה.

ואף דכתיב מעיקרא מצות ד' מינים שאין הנשים חייבות. מ"מ הא בשמחה חייבות.

ולזה היו הנשים באות למקדש לראות בשמחת ביה"ש. ואף למ"ד בעלה משמחה.

מ"מ בָּהָא דְכָתִיב שְׂשִׁמְחוּ לִפְנֵי ד'. בַּע"כ שְׂצָרִיכָה לְשִׁמּוֹת בְּבִיהֶמ"ק וּבַמְדָרָשׁ הוּבָא בְּיַלְקוּט אֵיתָא דְבְּסוּפּוֹת כְּתִיבֵי ג' שְׂמָחוֹת וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' וְשְׂמַחְתֶּם אִתָּהּ וְגו' וְהֵיטֵב אַף שְׂמַח.

מְבִנְיָא מְזָה שְׂשִׁלְשׁ שְׂמָחוֹת הִלְלוּ נְאֻמְרוּ בְּאַנְפֵּן אֶחָד ע"ש. וְלֹא קָאֵי דְוָקָא עַל ד' מִינֵי. וְעַכ"פ יֵשׁ מְזָה סְמָךְ לְשְׂמָחָה בְּבִיהֶמ"ק וּדְיָלְפִינוּ בְּסוּפָה (דָּף מ"ח ע"ב) שְׂמַחַת בִּיה"ש מְקָרָא דְוָשְׂאָבְתָם. הֵינּוּ דְמְזָה יִלְפִינוּ עַת הַשְׂמָחָה בְּשַׁעַת שְׂאִיבַת הַמַּיִם.

וְלָזָה פִּינּוּן שְׂמָצִינוּ שְׂמָצוּהָ לְהַקְהִיל אֲנָשִׁים וְנָשִׁים לְשְׂמִיעַת קְרִיאַת הַתּוֹרָה מִהַמְלָךְ וְכוּן לְשִׁמּוֹחַ בַּחֲה"ס. וְיִלְפִינוּ מְקָרָא דְאַף בְּהַסְפַּד צָרִיךְ לְהַבְדִּיל אֶת הָאֲנָשִׁים מִן הַנָּשִׁים'.

וְקו"ח בְּשְׂמָחָה אוּ בַקָּה"ת. לָזָה לְמַדּוּ שְׂהַקְרַח לְעֲשׂוֹת תִּיקוּן בַּעז"נ שְׂלֹא יָבוֹאוּ לִידֵי קַלּוֹת רֵאשׁ.

דְּכַל דִּינֵי בְּנֵי הַמְקַדָּשׁ וְהַמְזַבֵּחַ נִלְמְדִין מִהַמְבִּנְיָא בַּתּוֹרָה מַה שְׂדְרוּשׁ לְצָרְכֵי עֲבוֹדַת ה' בְּבִיהֶמ"ק. וְע' חֲוָלִין (דָּף פ"ג ע"ב) וְיֵשׁ לְדַחּוֹת.

וְלָזָה תִּקְנוּ בַּעז"נ תִּיקוּן גְּדוֹל. וְתִיקוּן זֶה הֵיזָה גַּם לְמַצְנַת הַקְהָל שְׂהַנָּשִׁים הָיוּ עוֹמְדוֹת לְמַעַלָּה וְהָאֲנָשִׁים לְמַטָּה וְכוּן תְּמִיד כְּשֶׁהָיוּ מְתַקְבְּצוֹת הַרְבֵּה נָשִׁים בַּעז"נ הָיוּ עוֹמְדוֹת בְּמִקוּמָן שְׂנַעֲשֶׂה עֲבוּרָן.

וְרַק לְעַמּוּד עַל קַרְבָּנוּ וּשְׂאָר צָרְכֵי קַרְבָּנוֹת הָיוּ עוֹמְדוֹת בְּשַׁעַר נִקְנוֹר כְּדִתְנִן בְּסוּטָה (דָּף ז' ע"א וּבְדָף ח' ע"א) ע"ש. וּבַפִּיָּה"מ לְהַרְמַב"ם פ"ב דְּמַדּוֹת כְּתִב שְׂלֹא הֵיטֵב שְׂמַחֲצָה כָּלָל בַּעז"נ וְתִקְנוּ שְׂעֲשׂוּ מְחִיצָה ע"ש.

וְזֶה קִשָּׁה דְלִשׁוֹן הַש"ס בְּסוּפָה (דָּף נ"א) מְשַׁמַּע שְׂהֵיטָה מְחִיצָה מְקוּדָם. אָכוּן לִשׁוֹן הִירוּשַׁלְמֵי בְּסוּפָה שְׂמַח מְבִנְיָא כְּהַרְמַב"ם דְּאֵיתָא שְׂמַח רַק שְׂעֲשׂוּ שְׂהֵיוּ הָאֲנָשִׁים לְכַד וְנָשִׁים לְכַד וְע"ש בַּתוֹי"ט וְהַקְרַח לְקַצָּר.

וְהַנְצָרְכוּ לְקָרָא דְהַסְפַּד דְמִיִּיתֵי. דְאַף שְׂרָאוּ שְׂבָאִים לִידֵי ק"ר.

מ"מ לֹא הָיוּ מְתִירִים לְהוֹסִיף עַל הַבְּנִין פִּינּוּן שְׂמַדִּינָא א"צ לָזָה. וְהָיוּ תּוֹלִים זֶה שְׂהַדּוֹר פְּרוּץ בְּיֹתֵר.

וּבְשִׁבִיל פְּרִיצוּתָם לֹא הוּמַר לְהוֹסִיף בְּבִנְיָן. לָזָה דְרָשׁוּ דְאַף בְּהַסְפַּד וְלַע"ל שְׂלֹא יִשְׁלֹןט יִצְה"ר וְהָיוּ ג"כ אֲנָשִׁים מְוָבְדָלִים מִהַנָּשִׁים.

א"כ מוּכַח שֶׁבַכ"מ שְׂצָרִיךְ שְׂיָבוֹאוּ גַם הַנָּשִׁים. מְחֻנְיָבִים לְעֲשׂוֹת הַבְּדֵל בִּינֵיהֶם.

מִמִּילָא גִדַּע דְכִינּוּן שְׂנַצְטוּוּ לְבוֹא אֲנָשִׁים וְנָשִׁים לְבִיהֶמ"ק לְהַקְהִיל אוּ לְשְׂמָחָה. בַּע"כ שְׂצָרִיךְ לְעֲשׂוֹת מְקוּם מְוָבְדֵל לְנָשִׁים שְׂלֹא יִתְעַרְבוּ יַחַד.

וְאַף אִם יְהִי הַדּוֹר צְדִיקִים. וְנִתְבְּאַרְהָ סוּגְיָא דְסוּפָה בַּע"ה: עַכ"פ בַּנ"ד נִרְאָה דְשָׂרֵי לְכָל הַשְּׂיטוֹת.

דְּלְהַרְמַב"ם וְטוּש"ע דַּס"ל שְׂאַסוּר לְהַתְיַחַד עִם ג' נָשִׁים. מ"מ הָא ס"ל דְבִשְׁנֵי חֲדָרִים לֹא הָיוּ יַחּוּד וְלֹא גְזָרִינוּ לְכַנְיָסָה וִיצִיאָה.

וילרש"י הא ס"ל דְּשָׂרֵי לְהִתְיַחַד עִם ג' נָשִׁים. וְלִכְנִיסַת נָשִׁים י"ל דְּלֹא תִיַּיְשִׁינּוּ דְּבִנְיָה לֹא מְצִינּוּ שְׂיִחְמִירוּ וְכַמְש"ל וְגַם דְּהָא הָיִי סָפֵק עַכ"פ דְּהָא לְרַב פְּהֵנָּא ל"ח לְכַנְיָסָה אַף לְאִישׁ. גַּם כִּי נִרְאָה מְדַבְּרֵי כְּבוֹדוֹ שֶׁהִתְדָּר שֶׁהַנָּשִׁים בּוֹ הוּא אֶצֶל חֲדָרוֹ. וְלֹא מִבְּחוּץ.

וְאִם יִחְפֹּן לְצִאת לְחוּץ א"צ לִילָף דְּרָף חֲדָר שֶׁל הַנָּשִׁים. וּבַכֵּה"ג וְדָאֵי שְׂרֵי כַּמְש"ל.

וְגַם הָרֵי פֶתֶב כְּבוֹדוֹ שֶׁהוּא סוֹגֵר חֲדָרוֹ מִבְּפָנָיִם. וּבַכֵּה"ג וְדָאֵי אֵין לְחוּשׁ שְׂתַכְנִס אִשָּׁה לְפָנָיִם (וַיֵּשׁ לְדוֹן ג"כ דְּמָה שֶׁסוֹגֵר חֲדָרוֹ יוֹעִיל גַּם לְשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים דַּס"ל שְׁאָסוּר לְהִתְיַחַד עִם ג' נָשִׁים.

דַּמ"מ אֵין לְחוּשׁ שְׂיִצֵּא לְתוֹף הַחֲדָר שֶׁל הַנָּשִׁים אַף לְשִׁיטַת הָר"ן וְרִיטְב"א דַּס"ל דְּחִיַּיְשִׁינּוּ לִיצִיָּאה לְחוּץ דְּהָכָא יֵשׁ לוֹ הֵיכַר שְׂיִזְנַפֹּר שְׁאָסוּר לוֹ לְהִתְיַחַד בְּנֵה שְׁסָגֵר חֲדָרוֹ בְּשִׁבִיל חֲשֵׁשׁ יְחוּד.

וְכַמוֹ דְּמַהֲנֵי הֵיכַר בְּאִשְׁתּוֹ נִדָּה וְכֵן בְּאוֹכְלֵי בֶּשֶׂר וְאוֹכְלֵי חֶלֶב ע' חֲוָלִין (דָּף ק"ד) וּבְשִׁבְתָּ (דָּף י"ג) וּבִי"ד סִימָן פ"ט וְסִימָן קצ"ה. וְסָבְרָא זֹו צְרִיכָה בְּיָרוּר כִּי הוּא דְּבָר חֲדָשׁ שְׁלֹא מְצִינּוּ בְּפּוֹסְקִים וְאֶקְצָר כִּי אֵין נ"מ לַנ"ד וְכַמְש"ל] (י"מ"ש כְּבוֹדוֹ לְצַדֵּד מְצַד זְקָנָה.

כְּבָר פֶּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּאֵין נ"מ בְּנֵה ע' י"ש"ש סוֹף קְדוּשִׁין): סִימָן קג כְּבוֹד הַרְה"ג מו"ה פֶּסַח נ"י רַב דְּשַׁעֲמֻעַזְאוּוּה. ע"ד שְׁאֶחָד תִּפְסֵ אֶצְבַּע בְּתוֹלָה בַּעַל כְּרִחָה וְאָמַר לְהַנְמַצָּאִים שָׁם אֲתֵם עֲדִים וַיִּתְחַנֵּב טַבְּעַת עַל אֶצְבָּעָה וְאָמַר הַאֲמ"ל בְּטַבְּעַת זֹו כַּדְמו"י.

וְהָיִי שָׁם חֲמֻשָּׁה אֲנָשִׁים וּמֵהֶם הָיִי שְׁנֵי אַחִים וְאֶחָד שְׁנֵי בְּשֵׁנֵי עִם אֶחָד מֵהָאֲחִים. וְהַמְקַדָּשׁ אֹמֵר שְׁלֹא נִגַּע הַטַּבְּעַת בְּאֶצְבָּעָה כָּלֵל.

רַק עֲשֵׂה כֵן לְשַׁחֲוֵק בְּעֵלְמָא שְׂיִחְשְׁבוּ שְׁנֵתָן הַטַּבְּעַת עַל אֶצְבָּעָה. וְהַבְּתוּלָה אֹמֵרַת שְׁשָׁם הַטַּבְּעַת עַל רֹאשׁ אֶצְבָּעָה וְהַחֲזִיק הַטַּבְּעַת בְּשֵׁתִי יָדָיו וְהִיא תִּיְכַף הוֹצִיָּאה אֶצְבָּעָה מֵהַטַּבְּעַת.

וְנִשְׂאָר הַטַּבְּעַת בְּיָדוֹ. וְאִף רַגַע לֹא הָיָה הַטַּבְּעַת עַל אֶצְבָּעָה בְּלֵי תְּפִיסַת יָדֵי הַמְקַדָּשׁ בְּהַטַּבְּעַת, וְהַשְּׁנֵי אַחִים אֹמֵרִים שְׁשִׁמְעוּ אֶמִּירַתוֹ הַאֲמ"ל אֲבָל לֹא רָאוּ אִם שָׁם טַבְּעַת עַל אֶצְבָּעָה אוֹ לֹא.

וְאֶחָד מֵהֶם רָאָה הַטַּבְּעַת בְּיַד הַמְקַדָּשׁ אַחֵר מַעֲשֵׂה קְדוּשִׁין הַלְלוּ. וְאֶחָד מֵהֶם מְסוּפֵק אִם אָמַר תִּיַּבֵּת לִי.

וְאוֹתוֹ שֶׁהוּא שְׁנֵי בְּשֵׁנֵי עִם אֶחָד מֵהָאֲחִים אָמַר שְׂרָאָה שְׁלִקַּח יָדָה בְּיָדוֹ וּבְיָדוֹ הַשְּׁנִית שָׁם הַטַּבְּעַת עַל אֶצְבָּעָה וְאָמַר הַאֲמ"ל וְכו' וְתִיְכַף הוֹצִיָּאה אֶצְבָּעָה מֵהַטַּבְּעַת וְנִשְׂאָר הַטַּבְּעַת בְּיָדוֹ כִּי עַד יֵין הַחֲזִיק אֶת הַטַּבְּעַת בְּיָדוֹ עַל אֶצְבָּעָה.

וְהִיא חִירְפָה אוֹתוֹ עַל אֲשֶׁר עֲשָׂה זֹאת. וְהַטַּבְּעַת הוּא מֵה שְׁנֵתָן מִתְנָה לְאִשְׁתּוֹ לְחַתוּנָתָם.

וְהַרְבִּיעֵי הַעִיד שְׂרָאָה שְׁלִקַּח יָדָה וְשָׁם הַטַּבְּעַת עַל אֶצְבָּעָה וְאָמַר הַאֲמ"ל וְכו'. רַק אֵינּוּ זוֹכֵר אִם נִשְׂאָר אֶצְלָה הַטַּבְּעַת אוֹ אֶצְלוֹ וְאִם הוֹצִיָּאה אֶצְבָּעָה אוֹ לֹא.

וְאַחֵר הַמַּעֲשֵׂה לֹא דְּבָרָה הַבְּתוּלָה דְּבָר. וְגַם אֵינּוּ זוֹכֵר אִם אָמַר אֲתֵם עֲדִים אוֹ לֹא.

רק זוכר שלא דיברו מקנדם כלל אודות ענגן זה. והתמישי אומר שלא ראה מאומה רק ששמע שאמר הא"מ וכו'.

ואינו זוכר אם אמר לי. והבתולה לא דיברה מאומה לא בשעת מעשה ולא אחר המעשה: הנה עדות האחים והשלישי אינם פלום פיון שלא ראו שום נתינה.

ואף לשיטת המרדכי והובא בפוסקים באה"ע סימן מ"ב שכתב שאם יש הוכחות שקידשה בטבעת סגי בשמיעה אף שלא ראו הנתינה דהוי פלום פלום בלא ראיה. היינו רק שם דאיירי שראו מקנדם הטבעת בידו ואח"כ בידה.

אבל הכא לא ראו הטבעת בידה כלל. ואדרבא אחד ראה הטבעת בידו אח"כ.

ואף שבשו"ת חות יאיר סימן י"ט משמע שאף אם לא ראו הטבעת בידה פיון ששמעו שיהכל אמרו מז"ט ודאי קידשה כדין. והוי פלום פלום בלא ראיה.

וכ"כ הח"ס סימן ק'. ובנ"ד ג"כ אמרו העדים שצצקו פולם מז"ט.

זה לא דמי כלל דשם שידוע שנקנסו לחופה כד"ת. אמרינו דנדאי נתקדשה כראוי.

ולזה אמרו מז"ט. אבל בנ"ד שהיה רק להתול בעלמא.

י"ל שהמז"ט שאמרו הנה ג"כ רק לשחוק. ובפרט דהכא היו רק שלשה אנשים פשרים לעדות והם אנשים פשוטים ואין יודעים כלל דיני קדושין.

ובחו"י שם איירי שהיו שם אנשים הרבה וגם המסדר קדושין הנה צורבא מרבנן ע"ש. ובנ"ד אדרבא אוקמא אחזקת פשרות שלא קידשה כדין כדי שלא לעבור על חדר"ג פיון שיש לו אשה.

וגם שלא לעבור על איסור מקדש בלא שידוכי ובלא ברפת אירוסי. וכמ"ש הב"ש בסיון מ"ה סקט"ו בשם הנ"ש פלום פלום זה.

ואף שבחיבורי ח"ג סימן צ"ג בארתי שהעיקר כהח"צ סימן קל"ה שאף שיש לו אשה חוששין לקדושין. היינו רק היכא שראינו שקידשה רק אנו רוצים לתלות שפיון לשחוק.

אבל היכא שלא ראינו כלל שקידשה. ורק באנו לומר שקידשה מצד אומדנא ששמענו שאמר האמ"ל ושאמרו מז"ט.

הנה יש אומדנא להיפוך שלא עבר על חדר"ג. וגם כי זהו לו מזה בזיון גדול פאשר יצטרף לגרשה.

ועכ"פ אין פאן אומדנא ברורה שקידשה כדין ולא הוי עדות ידיעה ברורה: ועפ"ז נראה להבין הא דאיתא בסנהדרין (דף ל"ז ע"ב) דאף לרב אהא דס"ל שדנין בד"מ ע"פ אומדנא. מ"מ בד"נ אין דנין.

וקשה דהא בתרנוייהו פתיב ע"פ שנים עדים ומנ"ל לחלק בזה. אבל לפמש"ל י"ל דבד"נ איכא אומדנא להיפוך שבנדאי לא עשה עבירה גדולה להרוג נפש.

ואף בקוצץ דקל אמרינו בשבועות (דף מ"ו) דעביד אינש דגזים ולא עביד. ומכ"ש ברציחת נפש.

ולזה לא הניא אוןמנדא ברורה. אבל רב אחא איירי שם בגמל שהזיק שפנה ליכא אוןמנדא להיפוד.

וגבי הלנאה דאיירי בה בסנהדרין (דף כ"ט) דמייתי לה שם (בדף ל"ז). ג"כ י"ל דאשתמוטי קא משתמיט כדאיתא בשבועות (דף מ') אף בכופר הכל.

ובזה מיושב קושיות התוס' בסנהדרין שם ובשבועות (דף ל"ד) שהקשו דבסנהדרין שם משמע דר"א אית ליה אוןמנדא רק בד"מ ולא בד"נ. ובשבועות (דף ל"ד) איתא דמשפחת לה עידי ידיעה בד"נ לר"א דאזיל בתר אוןמנדא.

אלמא דגם בד"נ ס"ל אוןמנדא. ותירצו דלמסקנא בסנהדרין שם ס"ל לר"א גם בד"נ. והוא דוחק גדול דהיכא מצינו שהתראצן שם חולק בסברא זו על המקשן. וגם דהיכי מקשי ר"פ בפשיטות בשבועות (דף ל"ד).

דילמא ס"ל דרק בד"מ אמרה ר"א וכפשטות הש"ס בסנהדרין שם. אבל לפמש"ל א"ש דהא ר"א איירי בגמל האוחר בין הגמלים והיינו שמחזק גמל זה לעשות פן. אמרינן שפנדאי גם עתה עשה הוא פן. ובכה"ג שייך גם בד"נ.

דהא פתבו התוס' בשבועות (דף מ"ו) דהיכא שהוא מחזק בכף לא אמרינן עביד אינש דגזים ולא עביד וכעין זה אמרינן בקדושין (דף מ') דהיכא שעבר ונשנה מחשבתו מצטרפת למעשה דאמרינן שפנדאי יעשה פן ע"ש.

וע' ח"מ סימן שפ"ח ס"ח ואכמ"ל בזה. וא"כ שפיר משפחת לה בד"נ עידי ידיעה בלא ראיה פגון ונזה הוחזק כבר לרוצח והניא האוןמנדא ברורה דהא ליכא אוןמנדא פנגדה פינו שהוחזק בכף.

אבל בסנהדרין (דף ל"ז) איירי שלא הוחזק עדיין. ולזה שפיר אמרינן דלא ס"ל לר"א אוןמנדא בד"נ בכה"ג.

והא דמייתי בשבועות שם הא דשמעון בן שטח. י"ל דמייתי לה לדוגמא דנדאי שמעון בן שטח היתה לו חזקת פשרות יתירה משל אותו האיש.

והניא ג"כ אוןמנדא ברורה פינו שלא הנה שם איש אחר כדקאמר שם מי הרגו לזה או אני או אפה. ואף שיש לדון דכיון שעכ"פ הרגו אחד.

ובע"כ צריכים אנו להוציא אחד מחזקת פשרותו א"כ שוב קמה האוןמנדא על מקומה. וכעין זה פתבו הפוסקים דאף דאמרי' דאחזקי אינשי בגנבי לא מחזקינן מ"מ היכי דעכ"פ גנבה אחד.

שוב חוששין גם על זה. ונראה דמ"מ כל זמן שלא נתברר לפנינו מי הרגו יש לנו לתלות שהרגו מי שמחזק בכף ויש להאריך בזה ואכ"מ: ועוד דאי נימא שעדותו הניא עדות.

א"כ בטלו הקדושין מצד שנמצא אחד קרוב או פסול. דהא שני אחים הם פסולים.

וכאן נצטרפו יחד עם שאר העדים הן בראיה הן בהגדה בב"ד. וגם יחדם לעדים שהרי אמר לכולם אתם עדים וא"ל דכיון שהם לא ראו הנתינה רק שמעו.

הרי לא נצטרפו בראיית הקדושין. ז"א דעכ"פ על השמיעה אין לדון דהא פולם נצטרפו לעדים על השמיעה שאמר האמ"ל.

ובראיית הנתינה לחוד בלא אמירת האמ"ל אין פאן קדושין כלל דהא לא היו עוסקים באותו ענין מקודם. ואף דבמכות (נ"ו) מוכח בתוס' שאם העדים לא התרו בו אינם מצטרפים לעדות אחת אף שראו מעשה ההריגה.

נראה דרק התם שראיית ההריגה אינו פלוג פלוג דהתראה. וא"כ אין עליהם שם עדים. אבל בנ"ד אי נימא שהשמיעה לחוד סגי לעשותה מקודשת גמורה. א"כ שפיר מצטרפים עם שאר העדים לענין זה.

ובטלה עדותם ע"י שהם פסולים. ואף שהנו"ב במ"ת סימן ע"ו צידד לומר דבקדושין לא אמרינו סברא דנמצא אחד קרוב או פסול.

הנה כל הפוסקים חולקים עליו וגם הוא בעצמו לא כתב זה בהחלט ע"ש. ועיקר יסוד סברתו שם משום דגם שני עדים בקדושין אינם מחייבים ממון.

וכ"כ הח"ס סימן ק'. ולענ"ד שפיר מיקרי מחייבים ממון דהא היא נשתעבדה בזה ונקנית לו וכדאי' ריש קדושין דזה הוי קנין.

והוי שיווי ממון. וכדאי' תא רפ"ד דנדירים דכל מה שמשלמים בעבור דבר בזה.

מיקרי הנאת מאכל ושיווי ממון. וי"ל בזה אבל אין לי פנאי פעת.

וגם פי א"צ לזה דבנ"ד לא הוי בעדות השמיעה שום ממשות וכמ"ל. וכבר נתבאר בחיבורי ח"ב סימן פ"ה דבאומדנא בעינו עכ"פ שתהא האומדנא ברור לפל.

והנה הב"ש כתב בסימן מ"ב סק"ח דבקדושין נהי שקשה עידו בב"ד נפסלו ע"י שנמצא אחד קרוב. מ"מ בשעת הקדושין לא הנה עומד לכוף שילכו להעיד בב"ד וא"כ הרי קידש בפני ב' עדים פשרים ולענ"ד ז"א דכיון דבעינו שקידש לפני עדים פשרים בעינו שלא יתא ביניהם פסול וקרוב וככל דיני עדות.

וע' ח"ס סימן ק' מ"ש בזה ואקצר. ועוד יש לדון בנ"ד עפמ"ש ח"ס סימן ק"א דבעד אחד לא אמרינו אומדנא.

וא"כ לא שייך בזה נמצא קא"פ. וכמ"ש הנו"ב שם דהיכי שעד אחד לא מהני בלא"ה.

לא מקשינו בזה שלשה לשנים ע"ש. אבל ז"א מפמה טעמים המוכנים וע' חיבורי ח"ג סימן צ"ג.

והנה יש לדון עוד בנ"ד עפמ"ש בחיבורי ח"ב סימן פ"ה דאומדנא הוי פרוך. ולא פאנו סהדי ובנ"ד איכא שני חזקות חזקות פנויה וחזקת פשרות של האיש שלא עבר על חדר"ג.

וכבר כתב הריב"ש סימן שע"ט דלא אזלינו בטר רופא במקום שתי חזקות. אבל ז"א מפמה טעמים וע' ח"ס ס"ס ק' שכתב דאומדנא הוי פאנו סהדי ואקצר: ועדות השלישי שהעיד ששם הטבעת על אצבעה.

הלא העיד שלקח את ידה ברצונה ותיכף הוציאה ידה מן הטבעת והטבעת נשאר בידו. ואף דבקדושין קיי"ל דתכ"ד לא הוי פדיובור.

מ"מ הא כפר כתבו בח"צ סימן קט"ו ובשו"ת רעק"א סימן צ"ז דזה רק פשאמרה האשה הן או שגילתה דעתה מקנדם שרצונה לקבל קדושין אלו. אבל בקידושה סתם אם אמרה האשה בתכ"ד שאינה רוצה או שזרקה התרישין נדאי דלא הוי קדושין וע' חיבורי ח"א סימן פ"ד אות י"ח.

ומכ"ש בנ"ד שלקח ידה בע"כ. והוא מפורש בקדושין (דף ח' ע"ב) שאם זרקה הקדושין אינה מקנדישת אף שקיבלה הקדושין.

ומכ"ש בנ"ד שלא היתה שום קבלה רק ששם הטבעת על אצבעה בע"כ. ואף השני שאמר שאינו זוכר אם הוציאה אצבעה או לא.

מ"מ פניו שלא העיד שראה שנשאר אצלה הטבעת ולא הוציאה אצבעה ממנה. א"כ אין כאן עדים על הקדושין.

דקא עיקר הקדושין נגמרים רק כשלא זרקה הקדושין אחר הנתינה או שאמרה הן. וכמ"ש הרעק"א בתשובה שם שאף אם נמלכה וזרקה תכ"ד ג"כ לא הוי קדושין דמ"מ אין עדים על הקדושין.

ונתבאר בחיבורי שם סימן פ"ד בע"ה. ועוד דלפי לשון הגב"ע אמר העד הראשון ששם הטבעת על אצבעה ואח"כ אמר האמ"ל וא"כ אף אם שתקה הוי שתיקה דלאחר מתן מעות דקיי"ל בקדושין (דף י"ג) דלא הוי קדושין.

ורק העד השני אמר שאמר האמ"ל בשעת מעשה כלשון הגב"ע. ומשמע בשעה ששם הטבעת על האצבע ולפ"ז הרי העדים מכחישים זא"ז.

ולא הוי קדושין דאף הפוסקים דס"ל שחוששין בקדושין בפני ע"א. מ"מ בהכחשת העדים כ"ע מודו דל"ח וכמבואר בפוסקים סימן מ"ב.

ובאמת י"ל שאינה הכחשה בגוף הדבר די"ל שגם השני פונונתו שאמר זה בשעה ששם הטבעת על אצבעה והחזיקו עוד בידו. וקרי לה שעת מעשה.

פניו שהחזיק עוד אותו. וכן דן הגאון השואל בשו"ת רעק"א ר"ס צ"ז דבכה"ג מיקרי שעת מעשה.

ובאמת לא דמי לדהתם דשם החזיקה גם היא בהחפץ. והכא היא לא החזיקה כלל.

אף אם היתה הטבעת מהודק על אצבעה יש לדון דמיקרי שגם היא מחזקת בו. אכן בלא"ה עכ"פ העדים מכחישים זא"ז בבדיקות דהוי הכחשה בקדושין כמ"ש המהרי"ט סימן ל"ח ומ"ג ע"ש.

וע"ש בסימן ל"ח מ"ש לתרץ דברי העדים. ועוד דאי נדון זה בשעת מעשה לפי שהוא החזיק בו עדיין.

א"כ הרי לא ראה העד השני שום נתינה. דהרי אומר שא"י אם נשאר הטבעת אצלה או אצלו ובפרט שהיא מכחשת.

ועוד נראה דבנ"ד נששם הטבעת על אצבעה בע"כ. י"ל שאף שאמר בשעת מעשה האמ"ל
והיא שתקה ולא זרקה את הטבעת.

ג"כ לא הוי קדושין. דהא טעמא דשתיקה לאחר מתן מעות לא הוי קדושין הוא משום
דאמרין שלא זרקה בשביל שחשבה שתתחייב באחריות כדאיתא בקדושין (דף י"ג).

וא"כ י"ל דה"ה הקא. ורק שם שקיבלה בעצמה מידו.

א"כ אם אמר לה האמ"ל בשעת נתינה. אי לא ניחא לה לא הוי לה לקבל הקדושין.

אבל בנ"ד שנתן לה בע"כ הוי כשתיקה לאחר נתינה. וכן מפורש בסימן כ"ח ס"ח ובסימן
מ"ב ס"א דרק בדשדוף חיישין לקדושין כשנתן לה בע"כ.

וע"ש באחרונים ובט"ז סימן ל' סק"ב. והעיקר פנ"ל.

וכ"כ הח"ס סימן פ"ד ואף שכתב שם שאם השאירה הטבעת על אצבעה דרף קישוט אזי
יש לדון שנתרצתה. כי אם לא נתרצתה לא היתה מניחתו עכ"פ דרף קישוט.

והנה בגוף סברתו יש לדון. אכן בנ"ד הרי אינו מעיד שגשאר פן על אצבעה.

וא"כ אפשר שהסירתו מעל אצבעה תיכף וכאשר העיד באמת העד הראשון. ועוד הנה
העד הראשון העיד שחירפה אותו אח"כ.

הרי לא הסכימה על הקדושין. וא"כ אין קפידא בזה שהניחתו על אצבעה.

אחרי שקבר גילתה דעתה שאינה מרוצית להתקדש בזה. ואף שכתב בהשאלה שאחר
ערף עשרה מינוט החזיקה היא הטבעת ומדדתו על אצבעה.

אין בזה פלוג. כיון שאחר מעשה הקדושין ראו את הטבעת בידו.

ומה לנו בזה במה שאח"כ לקחה הטבעת למדדו על אצבעה. עכ"פ נתבאר שאין ממש
בפעדותו: ועוד יש לדון דבנ"ד לא הוי עדיין נתינה כלל לפי דברי העד שפעודו מחזיק
בידו את הטבעת על אצבעה הוציאה מתוכו ונשאר בידו.

וכבודו העיר בזה ידן דאף שהחזיק במקצת מ"מ נימא שתהא מקודשת באותו מקצת שלא
החזיק בידו. אבל ז"א דהא הקא לא החזיקה כלל בטבעת רק נששם אותו על אצבעה.

וכיון שהוא החזיקו בידו. א"כ לא הנה ברשותה אף מקצת מן הטבעת.

ובלא"ה פבר הרגיש כבודו דכיון דאמר בטבעת זו הרי כיון בכל הטבעת. והוי כאומר
במנה זה כדאיתא בקדושין (דף ח').

וכבר נסתפק במבי"ט סימן רצ"א אם אמר האמ"ל בעת שמנה הכסף אי מיקרי שתיקה
לאחר מתן מעות ע"ש ואכמ"ל בזה. ומ"ש כת"ר לדון דכיון דגבי גט בעינן שיהא פלו
בזה כדאיתא בגיטין (דף ע"ח) ובב"מ (דף ז').

א"כ ה"ה בקדושין מניצאה והיתה ז"א דלא שניף למילף בזה קדושין מגט. כי היכי דלא
לפינן שיקתבו בשטר קדושין מה שכתוב בגט.

ובקדושין אדרבא לקרובי אמת ולא לרחוקי ולהפרד ממנה. וכעין זה פתבו התוס' בקדושין (דף ה') ד"ה מה שאין שייך ללמוד מהקישא שייגרש בביאה ע"ש.

ועוד דכבר כתב הב"ש סימן ל"ז סק"א ול"ב סק"ז דבקדושי פסוף אין למדין מניצאה והיתה לעגנו מחנפר וא"כ ה"ה הקא וכמ"ש הב"ש שם דלא בעינן שהפסוף יהא בינדה ע"ש. והא דבגיטין (דף פ"ב ע"ב) איתא דילפינן מניצאה והיתה לעגנו המקדש חוץ מפלוני אף דשם (ד' פ"ג) איתא בטעם מגרש חוץ מפלוני משום פרייתות.

וכ"כ התו' בקדושין (דף ס') דקדושין שייגר ביהם כשאר לאחר ל' יום לא ליהו קדושין משום ניצאה והיתה. דגט דמשייר ביה לא הוי פרייתות ע"ש.

לא דמי לנ"ד דנדאי ילפינן דכי היכי דבגט בעינן פרייתות גמורה. ה"ה בקדושין בעינן קריבה וקשר גמור פינו דלקרובי קאתי ולא יהא שום שיוור בדיני הקדושין אבל בנ"ד אין קפינא במה שגם הוא מחזיק בקדושין.

דכינן דלקרובי קאתי. מה שיש לו קשר עמה בהקדושין אינו מגרע פח הקדושין.

ויש לעיין בזה מהא דהמקדש ע"מ שאין לה שכ"ו. דהא לא הוי דומיא דגט פינו שיש שיוור בקדושין וע' תו' פתובות (דף נ"ו עבכ) ונזיר (דף י"א) ובחייבורי ח"ג סי' קל"א ואכמ"ל בזה.

ובשטר שחרור נראה פשוט דבעינן ג"כ שיהא פולו ביד העבד כמו בגט כדאיתא (בגיטין דף ט') דבעינן פרות גיטא. ופירש"י שם דיליף לה לה מגט דבעי פרייתות ע"ש.

והא דלא קתני לה בגיטין (דף ט') גבי דברים ששוו שחרורי עבדים לגיטין. הנה בלא"ה יש להקשות פן מהא דאמרינן שם דבשחרור בעינן פרות גיטא כמו בגט.

וי"ל שזה תלוי בהא דפליגי רבי ורבנן בגיטין (דף מ"א) אם אפשר לשחרר חצי עבד בשטר. דמ"ד שאפשר לשחרר א"כ ס"ל דלא דמי בפרט זה לגט.

ובאמת ז"א דמשמע דלכ"ע בעינן פרות גיטא וע"ל סי' פ"ט בזה. ובגוף הדבר כבר הביא גם כבודו דברי הח"ס ס"ס ק"ד שפשוט לו דאם אגדו בידו לא הוי קדושין.

וצ"ל הפנונה כמש"ל ולא מצד דדמי לגט וכנ"ל. וגם בשחרור דדמי לגט יש חילוק בין שחרור ע"י פסוף לשחרור הבא ע"י שטר כדאיתא בגיטין (דף מ"א ע"ב) וכמש"ל בשם הב"ש ר"ס כ"ז לעגנו קדושין.

ובאמת לשון הח"ס אגדו בידו אינו מדוקדק. והמהרי"ט כתב בסי' ל"ח שאם שניהם אדוקים בהחפץ לא מיקרי נתינה וכמו גבי גט שאם יכול לנתקו לא הוי נתינה.

ונה תמוה דהא זה נאמר רק גבי גט ולא בשאר דברים כדאיתא בש"ס שם. ומצאתי שהר"גיש בזה הרעק"א סי' צ"ז והחליט דבאמת הוי נתינה מה שבינדה לעגנו קדושין.

וכדי דלא לשונויה למהרי"ט לטועה נראה פנונתו שם שכתב דכי היכי דגבי גט אף שהגט בינדה מ"מ אם יכול לנתקו לא מיקרי נתינה גמורה. ה"ה בקדושין אם אמר האמ"ל בשעה שיכולה לסלק ידה מהחפץ וישאר החפץ בידו לא מיקרי שתיקה לאחר מתן מעות.

דְּהָרֵי הַטַּעַם בְּזֶה הוּא שְׂרִירָאָה שְׂמָא יְהֵא הָאֲחֵרִיּוֹת עֲלֵיהָ פְּדֵאִיתָא בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף י"ג).
וְהָא שְׂעֻדֵין מְחֻזְק בְּיָדוֹ לֹא נִסְתַּלַּק רְשׁוּתוֹ לְגַמְרֵי מְחַפְזֵן זֶה וְלֹא יְהֵא הָאֲחֵרִיּוֹת עֲלֵיהָ.
וְגַם בִּיָּאָר בְּזֶה שְׁם דְּבָרֵי הָעֵד שְׁלֵזָה קָרָא זֶה שְׁהֵיָה עוֹד קוֹדֵם נְתִינָה לְפִי שְׂמַצִּינוּ דְּגַם גְּבִי
גִּט לֹא מִיָּקָרֵי נְתִינָה. וְא"כ אֶפְשָׁר שְׁגַם בְּלִשׁוֹן בְּנִ"א נִקְרָא כּוֹן.

וְהַמְעֵינֵין בְּמַהֲרֵי"ט יִרְאָה שְׁפֹן פְּנוּנְתוֹ וְאֶקְצָר. וְע' תוּס' פְּתוּבוֹת (דָּף ל' ע"ב) ד"ה וְאִי
וּבְשׁוּ"ת רַעַק"א ס"ס צ"ז וְע' נְתִיבוֹת סִי' קִצָּה סק"ב וְאֶכְמ"ל בְּזֶה: וְיֵשׁ עוֹד לְדוֹן מְצַד
שְׁהָעֵד הָרֵאשׁוֹן הָעֵיד שְׁחִירְפָּה אֶת הַמְקַדָּשׁ אַחַר הַמְעַשָּׂה וְהַשְּׁנִי הָעֵיד שְׁלֹא דִיבְרָה מְאוּמָּה
אֶח"כ.

וְא"כ מְכַחֲשִׁים זֶה ז"ו. וְכִבְרָ פְּתַב הַמַּהֲרֵי"ט סִי' מ"ג דְּבִהֲכַחְשָׁה בְּבִדִיקוֹת הָיוּ מְנַחְשִׁין
לְעַנְנֵן קִדּוּשֵׁין וְכ"כ שְׁאָר אַחֲרוֹנִים.

וּמכ"ש בְּנ"ד שְׁזָה שְׁיִינָה לְעִיָּקָר הַקִּדּוּשֵׁין שְׁלֹא נְתַרְצָת בָּהֶם. אֲבָל בְּאַמְתַּת ז"א דְּהָא זֶה
שְׁהֵגִיד שְׁחִירְפָּה אֶת הַמְקַדָּשׁ לֹא הֵגִיד שְׁהֵיָה זֶה תִּיָּקָף בַּתכ"ד.

וְלֹאֲחַר כ"ד שׁוֹב אֵין נ"מ. וְאִף שְׁפְתָבוּ קִצָּת אַחֲרוֹנִים דְּאִף לֹאֲחַר כ"ד אֶמְרִינֵן הוֹכִיחַ סוֹפּוֹ
עַל תְּחִילָתוֹ כְּכֹר בְּאַרְנוֹ בְּחִיבוּרֵי ח"ג סִי' צ"ג צ"ד שְׁזָה אֵינוֹ]: עכ"פ נְתַבְּאָר מְפַל הָלִין
שְׁאֵין מְמַשׁ בְּקִדּוּשֵׁין הָלָלוּ וְהִבְתּוּלָה מִן תַּרְתַּל לְכָל אָדָם.

וּבְאַמְתַּת הָיָה רְאוּי לְהַחְמִיר עֲלֵיהֶם כְּדִי שְׁלֹא יוֹסִיפוּ לְהִיּוֹת פְּרוּצִים לְשַׁחֲוֹק אַנְשִׁים וְנָשִׁים.
וְאִף כִּי לְקַח יָדָה בַּע"כ.

אֲבָל הֵלֵא פְּתַב כ"ת שְׁכִבְרָ עֲשֵׂה לָהּ כֹּן אֵיזָה פְּעָמִים בְּפָנֵי נָשִׁים. וְהָיָה לָהּ לְהַזְהִיר מִהָאִישׁ
הָיָה.

אֲבָל בְּכ"ז א"א לְהַחְמִיר שְׁלֹא כְּדִין ח"ו. וְגַם כִּי אִם יַחְמִירוּ בְּכַגּוֹן זֶה יְהִיוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל
הַפְּקָר.

אֲבָל עכ"פ רְאוּי לְפָרְסָם הַדְּבָר שְׁהָאִישׁ הָיָה הוּא בְּזוּי וּפְרוּץ וְאֵין רְאוּי שְׁיִהְיֵי מְצוּרָה
לְאֵיזָה חִבוּרָה שְׁלֵ מְצֻנָה בְּעִירוֹ וְכַדְתָּנוּ אֶל תַּתְּחַבֵּר לְרַשָּׁע וּפְיָרְשׁוּ דְּאִף לְדְבָר מְצֻנָה אֶסוּר.
וּבַעוּה"ר נְתַפְרֵץ הַדְּבָר בְּעֵתִים הָלָלוּ שְׁמֵתֵאֶסְפִּים אַנְשִׁים וְנָשִׁים וְיִקוּמוּ לְצַחֲק וְהַשְּׁטָן
בְּתוֹכָם.

וְכָל מִי שְׁיֵשׁ בְּיָדוֹ לְמַחֲוֹת וּלְתַקּוֹן אֵיזָה גְּדֵר לְזֶה מְחַלְקוֹ יְהֵא חֲלָקִי: סִימָן קוֹד לְהַה"ג הַנְּ"ל.
ע"ד אֲשֶׁר הִקְשָׁה עַל דְּבָרֵי דְּאֶפְשָׁר פְּנוּנְתַת הַש"ס בְּסִנְהֵדְרִין (דָּף ל"ז) וְלִטְעַמֵיךְ שְׁאַתָּה
מְחַלְק בֵּין ד"נ לְד"מ א"כ גַּם לְעַנְנֵן עַד מְפִי עַד נְחַלְק.

לֹא יִדְעָתִי מַה חִידָשׁ בְּזֶה. וְגַם דְּזֶה יִקְשָׁה גַם עַל הַתּוֹ.

אֲבָל בְּאַמְתַּת ז"א דְּפִשְׁטוֹת הַש"ס מְשַׁמַּע דְּס"ל בְּקוֹשְׁיָתוֹ דְּר"א לֹא ס"ל אֶמְדָּנָא בְּד"נ.
וְרַב הַתְּרַצֵּן מְחַדָּשׁ דְּאוּקִים הַמְשָׁנָה גַם כְּרַבָּנֵן.

וְאֲשֶׁר הִקְשָׁה דְּמְשַׁמַּע בַּש"ס דְּאֵיירִי בְּחַד גּוֹנָא אֶמְדָּנָא בְּד"נ וְד"מ. פְּנוּנְתִי דַּע"פ רֹב
אֵין אֶמְדָּנָא כְּגַד.

דְּכַל בַּע"ד יֵשׁ לוֹ סְכָרָא שְׁהַצְדָּק עִמּוֹ וְכִדְאִיתָא בְּרִישׁ ב"מ דְּאִשְׁתְּמוּטִי מִשְׁתַּמִּיט אוּ מִשׁוּם סְפָק מַלְוָה יִשְׁינָה וּבְדַרְדְּרָה פְּלִל הָא מְמוֹן אֶפְשָׁר בְּחִזְרָה כִּדְאִיתָא הֵתָם. וְאֶפְשָׁר הַקְּשָׁה דְּהָא הַש"ס מְפָרֵשׁ בְּסִנְהֶדְרִין שְׁם פִּיצָד מְאֻמָּד וּמִיָּתִי הָא דר' שְׁמַעוֹן בֶּן שִׁטָּח.

הֵנָּה כְּבָר כְּתִבְתִּי שְׁם דְּמִיָּתִי לָהּ רַק לְדוּגְמָא דְּכֶאֱמַת בְּהָא דְּרִשְׁב"ש יֵשׁ ג"כ אֶמְדָּנָא שְׁלֵא הֲרָגוּ. וְרַק שְׁם הֵיִתָּה לְשִׁמְב"ש חֲזָקַת פְּשָׁרוֹת טְפִי מְהֵאִישׁ הַנְּ"ל.

וְלִזְהָ קָרִי לָהּ אֶמְדָּנָא. אֲבָל בְּאֶמַת אִין זֶה אֶמְדָּנָא בְּרוּרָה.

דְּכִינּוֹן דְּאֶתְיָא מִפְּתַח חֲזָקַת פְּשָׁרוֹת שְׁל רִשְׁב"ש. א"כ לָא עֲדִיפָא מִחֲזָקָה דְּלֵא קְטְלִינּוּ ע"י חֲזָקָה.

וְרַק בְּתַר רַבָּא אֶזְלִינּוּ בַד"נ ע' סִנְהֶדְרִין (דָּרָף ס"ט). וְעוֹד נִרְאָה דְּהֵנָּה לְכַאוּרָה מְאִי קְאָמַר רִשְׁב"ש מִי הֲרָגוּ אֲנִי אוּ אֶתָּה.

דְּהָא הוּא יוֹדֵעַ בְּעֶצְמוֹ שְׁלֵא הֲרָגוּ. וְא"כ יוֹכֵל לְהַעֲיֵד לְפָנַי ב"ד אֶפְשָׁר לְפִי אֶמְדָּנָא דְּעֵתוֹ הֵאִישׁ הֵזָה הֲרָגוּ.

וּלְפַמ"ש הַתו' שְׁם דְּהוּי אַחֲרִים בְּהַדְּיָה וְלֵא חֲשִׁיב לְהוּ מִשׁוּם כְּבוֹדוֹ שְׁל רִשְׁב"ש. א"כ גַּם הַשְּׁנַי רָאָה שְׁרִשְׁב"ש לָא הֲרָגוּ.

וְיֵשׁ כְּאִין ב' עֲדִים עַל הָאֶמְדָּנָא. וְהַתו' הַקְּשׁוּ מְאִי קְאָמַר אוּ אֲנִי וְלֵא אוּ אֵלֹי וְנִדְחָקוּ דְּלֵא דִּינוּקָא נְקִיט.

וְהַנְּרָאָה דְּכֶאֱמַת רִשְׁב"ש רַץ אַחֲרֵיו לְבַדּוֹ לְחַוְרָבָה כְּפִשְׁטוֹת לְשׁוֹן הַבְּרִייתָא וּמִבְּחוּץ הֵיָהּ עוֹד אֶחָד שְׁרָאָה שְׁרָץ הָרֵאשׁוֹן וּכְשֶׁרֶץ רִשְׁב"ש לְהַחֲוֹרָבָה. וְרָאָה אַח"כ אֶת הַהַרְוֵג וְשִׁשְׁנֵיהֶם עוֹמְדִים שְׁם וּבִיד הָאֶחָד יֵשׁ חֲרָב שְׁמִטְפָּטָרָף דָּם.

וְא"כ הֵיָהּ לְהַשְּׁנַי סְפָק אִם הֲרָגוּ זֶה הֵאִישׁ אוּ רִשְׁב"ש. וְרַק בְּשִׁבִיל חֲזָקַת פְּשָׁרוֹת שְׁל רִשְׁב"ש הֵיָהּ מְסַתְּבָר יוֹתֵר שְׁאִישׁ זֶה הֲרָגוּ וּלְפַמ"ש הַתו' שְׁם שְׁאִישׁ הֵזָה הֵיָהּ חֲבַר א"כ נִדְאִי שְׁלֵא הֵיִתָּה כְּאִין אֶמְדָּנָא בְּרוּרָה.

וּבְזָה מִיּוֹשֵׁב מַה שְׁהַקְּשָׁה כ"ת עַל דְּבָרֵי מְדַבְּרֵי הַתו' שְׁפִתְבוּ דְּהוּי אַחֲרֵינִי שְׁם. וּמ"ש כ"ת לְפָרֵשׁ דְּהֵיָנוּ דְּמַקְשָׁה הַש"ס דְּמ"ש ד"מ מְד"נ וּכְקוֹשְׁיָתוֹ.

ז"א דַּא"כ לְמָה מִיָּתִי הַש"ס הָא דר"א. הו"ל לְהַקְּשׁוֹת בְּפִשְׁטוֹת מ"ש ד"מ מְד"נ: וְע"ד שְׁפִתְבְּתִי שְׁהַעֲד הַג' הַעֲיֵד שְׁלִקְח אֶצְבָּעָה בַּע"כ.

וְהַקְּשָׁה דְּהָא אָמַר סְתָם וְאֶפְשָׁר הַנִּיחְתוּ לְקַחַת אֶצְבָּעָה מִצַּד שְׁלֵא יִדְעָה מָה רוּצָה לַעֲשׂוֹת. וְרָאָה כְּבוֹדוֹ בְּדַבְּרֵי שְׁבַאֲרֵי דְּמַהֲנֵי זְרִיקְתָּה בַּתכ"ד.

כִּינּוֹן שְׁלֵא גִילְתָּה דְּעֵתָה מְקוֹדָם שְׁמַתְרַצִּית לְהַתְקַדֵּשׁ. וְאִין כְּוֹנְנָתִי שְׁם לְדוֹן מִצַּד שְׁהֵיִתָּה אֲנוּסָה רַק מִצַּד שְׁלֵא נְתַרְצָתָה לְהַתְקַדֵּשׁ.

כִּן מְפָרֵשׁ בְּדַבְּרֵי. וְע"ד שְׁפִתְבְּתִי שְׁהוֹצִיאָה יְדָה בַּתכ"ד.

וְהַקְּשָׁה דְּהַעֲד הַגִּיד סְתָם. וְאֶפְשָׁר הֵיָהּ זֶה לְאַחַר כ"ד.

אני תמה דכיון שהעד הגיד סתם. א"כ אין לנו לבאר דבריו באופן שיהיו קדושין להוציאה מחזקת פנויה וברי אין עדותו פלום כיון שלא הגיד בפירושו שהיה לאחר כ"ד.

וגם מ"ש שאפשר לפרש דבריו שאמירת האמ"ל היה בשעת שימה על אצבעה כמו העד השני. הנה גם אני פתבתי שם אח"כ שיש להשוות דבריהם שאמר בפועל שהחזיק הטבעת בידו על ידה.

וגם בזה כיון שיש מקום לפרש דבריהם ולהשוותם באופן שאינם קדושין. שוב אין לנו עדים על הקדושין.

ולא מיקרי זה ספק קדושין. ולא יפה עשו הב"ד שלא דקדקו בדבריהם בזה.

ואשר פתבתי שפנין שחירפה אותו הרי לא נתבצה להתקדש. ואין מועיל מה שהניחה הטבעת על אצבעה.

ובסוף התשובה פתבתי בעצמי שאפשר חירפתו לאחר כ"ד. הנה מקודם פתבתי זה רק ליתר עוז יעו"ש.

לזה לא הזכרתי דיוחי זה. וגם כיון שאפשר פנונתו שהיה תכ"ד.

א"כ לא הוי קדושין דהא אין לנו עדות על הקדושין וכעין מש"ל. אבל אח"כ שרציתי לדון מצד שהוא מכחיש את העד שאמר שלא דיברה מאומה.

לזאת פתבתי שי"ל שפנונתו שחירפה לאחר כ"ד כדי להשוות דברי העדים כמבואר בפוסקים שיש להשוות דברי העדים כפי האפשר. ומה שהקשה דכיון שהגיד מקודם שאינו זוכר מה שאמרה.

א"כ אינו יכול לומר אח"כ שזכר שחירפה אותו לדעת הרבה פוסקים בסי' כ"ט. ז"א דהא פתבו התו' פתובות (דף ל"ג) ד"ה וניתרי שכ"ז שעוסקים באותו ענין מיקרי תכ"ד.

ובנ"ד היו עוסקים עדיין בחקירת העד. ושפיר מצי לחזור בו: סימן קה ע"ד מ"ש הפרישה באה"ע סי' כ"ו דבלאו דקדישה אף שפתוב רק עליה.

בכ"ז ממילא יש לאו גם עליו כיון דא"א בלא איש. והקשה פבודו דא"כ גם בפו"ר שפצטנה רק האיש.

מ"מ כיון דא"א בלא אישה נימא שגם אישה חייבת בפו"ר. יראה נא בפרישה שלא פתב טעם זה.

רק פתב שפמו בכל האיסורים שמצנוה האיש גם האישה מצנוה. כן בזה מצנוה האיש ג"כ.

וכוונתו להא דיבמות (דף פ"ד) שהשנה הפתוב אישה לאיש לכל איסורים שבתורה. ובב"ק (דף ט"ו) פתבו דרק היכא שאמר בלשון זכר נאמר היקש זה.

וקשה דא"כ מה מייתי הנש"ס היקש זה ביבמות שם גבי לא יקחו דכתוב בפירושו על הזכרים וצ"ל דס"ל להתו' שג"ז מיקרי לשון זכר. וא"כ ה"ה הכא אף דכתיב לא תהנה מיקרי זה רק לשון נקיבה.

וְדַכְתִּיב מִבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הֵינּוּ מְשׁוּם שְׁעִיקָר הַקְּפִידָא הוּא עָלֶיהָ שְׁלֵא תְּהֵא מְוִפְקֶרֶת וּבִפְרִיט
לִפְמִ"ש הַרְמַב"ן דְּלֵא תְּהֵיָה הֵינּוּ שְׁפִלְל יִשְׂרָאֵל מְחֻוּיָבִים לְרֵאוֹת שְׁלֵא תִמְצָא קְדִישָׁה.
א"כ מִי שְׁפָא עָלֶיהָ הָרִי הוּא עוֹבֵר בְּפוּעֵל עַל לָאו זֶה.

וּבִפּו"ר יִלְפִינּוּ בִיבְמוֹת (דָּף ס"ה) מִכְּבִשׁוּיָה דְּרָף אִישׁ לְכַבְּוֹשׁ. וְזֶה מִיִּקְרִי מִיעוּט מְפֻרְשׁ
וְלֵא לְשׁוֹן זָכָר לְחֹד.

וּבְאַמַּת גַּבִּי מ"ע לִיכָא הַקְּיִשָׂא רַק יִלְפִינּוּ לָהּ בְּקְדוּשִׁין (דָּף ל"ד) מִקְרָאִי לְחֵיב אִשָּׁה
בִּמ"ע שְׁלֵא הוּ"ג. וּלְפִנְטָרָה בִּמ"ע שֶׁהוּ"ג ע"ש.

וּגַבִּי פִי"ר אֲמַעִיטָא מִכְּבִשׁוּיָה. וְלִרְב יוֹסֵף דִּילִיף לָהּ בִיבְמוֹת שְׁם מִקְרָא דְּפָרָה וְרָבָה
שְׁנַאָמֵר בְּלִשׁוֹן יְחִיד.

לְכֹאֲוֶרָה קֶשֶׁה דְּהִרְבָּה מְצוֹת נֶאֱמָרוּ בְּתוֹרָה בְּלִשׁוֹן יְחִיד פִּידוּעַ. וְנִרְאָה דְּדִינִיק מְדִשְׁנֵי קְרָא
בְּלִשׁוֹנוֹ דְּגַבִּי אָדָם וּגַבִּי נַח כְּתִיב פָּרוּ וּרְבוּ בְּלִשׁוֹן רַבִּים וְהִכָּא כְּתִיב בְּלִשׁוֹן יְחִיד.

לְזֶה מוֹכִיחַ מְזֵה דְּרַק אִישׁ נְצֻטָּוָה. וְכַעֲיִן זֶה דִּיִּקְיָנוּ בְּיוֹמָא (דָּף מ"ג) מְדִשְׁנֵי קְרָא וְע'
חִיבּוּרִי ח"ב ס' קל"ח.

וּבְזֵה מִיְנֻשָׁב קו' הַתּו' בִּיבְמוֹת שְׁם מִקְרָא דְּפָרוּ וּרְבוּ וְתִירוּצֵם שְׁם דְּהוּי רַק לְבִרְכָה קֶשֶׁה
דְּהִכָּא יִלִּיף מְזֵה לְמַצְוָה דְּהָא דְּרִישׁ לָהּ מִכְּבִשׁוּיָה וְהוּבָא זֶה בְּמַהֲרָשׁ"א סְנֵהֲדָרִין (דָּף נ"ט).
אַבְל לִפְמִ"ש א"ש דְּהִכָּא דְּרִישׁ מְשִׁיבּוּי הַלְשׁוֹן.

וְעַכְצ"ל דְּפָרוּ וּרְבוּ הֵינּוּ עַל אֲנָשִׁים דְּעֵלְמָא כִּמ"ש הַמְהֲרָשׁ"א. וּפְרָה וְרָבָה אֲתָא לְמַעַט
אִשָּׁה.

וּבְגוּף עֲנִין דְּהַשְׁנָה אִשָּׁה לֹאִישׁ יֵשׁ לְהַאֲרִיף. וְע' רֵא"מ בִּפ' אַחֲרֵי וּבִפ' אֲמֹר בְּזֵה וְאִכ"מ:
סִימָן קו ע"ד גְּרוּשָׁה שְׁיִלְדָה בֵּן וְלֹא הַתְּחִילָה לְהַנִּיקוּ כִּי מְסֻרְתִי לְמִינְקָת וְעַתָּה הוּא בֵּן ט'
חֲדָשִׁים וּכְבָר גְּמֻלוֹהוּ.

וַיֵּשׁ מְקוֹם לוֹמֵר שְׁיֵשׁ לָהּ צִימוּק דִּידִים ג"כ. וְחִפְצָה לִינְשָׂא לֹאִישׁ אֲשֶׁר כָּבֵר נְתַקְשָׁרָה עִמּוֹ
וְהוֹרִיָה עֲשִׂירִים וְחִפְצִים לְהַשְׁלִישׁ הַצְּטָרְכוֹת הַיֵּלֵד עַד כ"ד חֹדֶשׁ.

וְהַקְּשׁוּרִים אוֹמְרִים אֲשֶׁר אִם לֹא יִתִּירוּ לָהֶם לִינְשָׂא אִזִּי יִנְשָׂאוּ בְּאִסּוּר. וְחִפְץ לְדַעַת דַּעַתִּי
בְּזֵה.

וּבְאַשְׁרֵי כָּל הַתְּשׁוּבוֹת מְדַבְּרִים בְּעֲנִין זֶה וְגַם מְטַרְדוּתִי הַעֲצוּמוֹת אֲשִׁיב בְּקוֹנְצָר נְמַרְץ.
וְהִנֵּה כְּבוֹדוֹ לֹא בִיָּאֵר אִם יִלְדָה בְּחַיִּי בְּעֵלָה אוֹ אִח"כ.

כִּי הוּא נ"מ טוּבָא לְדִינָא. לְזֹאת אֲבָאֵר הַדִּין בְּכָל אֲנָפִין: הִנֵּה רַבִּינוּ שְׁמִשׁוֹן וְכַמָּה רֵאוּנוּ
הַתִּירוּ בְּגְרוּשָׁה לְפִי שְׁאִינָה מְשׁוּעָבְדָת לְהַנִּיקוּ.

כִּי זֶה מְוֹטֵל עַל הַבְּעַל. וְהַרְשָׁב"א וְעוֹד פּוֹסְקִים כְּתִבוּ דְּכִינּוּ שְׁאִם מִפְּרָה כּוֹפִין אוֹתָהּ
לְהַנִּיקוּ רַק הַבְּעַל מְחֻוּיָב לְשַׁלֵּם לָהּ שְׁכָרָה.

לְזֶה שְׁיִיף גַם בְּגְרוּשָׁה תְּקַנָּה זֹו אַבְל בְּלֵא הַתְּחִילָה לְהַנִּיקוּ לֹא שְׁיִיף זֶה. וְהַרִיב"ש ס' י'
תס"ג וְעוֹד הִרְבָּה פּוֹסְקִים הַתְּמִירוּ בְּכָל עֲנִין מְשׁוּם לֹא פְּלוּג.

וגם כי אם נתיר זה יגורם עי"ז רעה להילדים שלא יניקום מתחילה פדי שיוכלו להנשא ובגמלתו קיי"ל דאסורה להנשא והיינו משום גזירה וכמ"ש בתיבורי ח"א סי' ע"ז. ואם ילדה בחיי בעלה ולא התחילה להניק ונעברו ג"ח כתב הריב"ש סי' י"ג ותס"ג להתיר.

והנה בתיבורי ח"ג סי' ק"א בארתי שינוי הסוגיות דביבמות (דף ל"ו) קתני לא ישא אדם מעוברת ומינקת חבירו ובכתובות (דף ס') קתני מינקת שמת בעלה ה"ז לא תתארוס ולא תנשא עד כד"ח.

והנה בתוספתא פ"ב דנדה קתני לתרנוניהו ושם איתא לא ישא אדם וכו' משום שנאמר אל תסג גבול עולם ובשדי יתומים אל תבוא. ומסקנא דיוציא או לא יוציא כדאיתא ביבמות (דף ל"ו) ליתא שם.

וקשה למה קתני הטעם בסוף ולא מקודם. ואי משום דקתני שם האיסור על האשה ולשון הפסוק משמע טפי דקאי על האיש, הא גופא קשיא למה לא קתני שם האיסור על האיש. וגם למה לא קתני מקודם הא דלא ישא פדי שנדע טעם הדין. ועו"ק דל"ל תרנוניהו ליתני נדא עם טעם הדין.

והכא לא יתיישב גם תירוצי שתיבורי שם על שינוי הסוגיות: והנראה בזה דהנה אשה המינקת ילד של אחר קיי"ל שמתרת לינשא. ואף דאיתא בתוספתא דנדה שם חייבת אשה בטיפול בנה פל כ"ד חודש אחד בנה ואחד שניתן לה להניק.

מ"מ הא אמרינו ביבמות (דף מ"ב) דלהכי מותר הבעל במינקת דידיה משום דאי מעברא ממסמסא ליה בביצים וחלב. אבל בשל חבירו לא יתן לה בעלה ביצים וחלב והיא בושא לבוא לכ"ד לתבוע את יורשי בעלה הראשון.

ולנה היכא דגם מקודם הניקה בשכר ואם לא היו נותנים לה שכרה היתה מנחת מלהניק אין לחוש בזה. דאף אם יפסק חלבה תמסמס לו חלב וביצים ושכרה תתבע מאבי הבן כמו שתבעה מקודם.

והא דאיתא בתוספתא שחייבת בטיפול כד"ח. פשוט דהיינו רק כשמשלמים לה שכרה. דאטו הולד מוטל עליה יותר מעל פל ישראל. ורק באמו י"א באה"ע סי' פ"ב ס"ה שחייבת להניק בנה אם אין לו אב וכתבו המפרשים שם הטעם משום צדקה ע"ש.

וגם בזה צ"ע דאם היא דלת המצב למה נטיל עליה ולא על פל העיר כדן עני שצריך לפרנסו ואכמ"ל בזה. ועפ"ז מיישב לשון התוספתא שחייבת בטיפול.

ולא קאמר בהנקתו אבל הפוננה דהא מותר לבעלה לבוא עליה כדאיתא ביבמות (דף מ"ב). ואם הילד אינו שלה מותרת אף לכתחילה לינשא וקמ"ל שאף אם יפסק חלבה ע"י שתתעבר וכדומה.

מ"מ מחויבת לטפל בו עד כד"ח בשביל שהילד הורגל עמה. והיינו כשנותנים לה שכרה אם איננו שלה.

ואף שזה דין חדש מ"מ כ"נ פשוטות לשון התוספתא. ונראה יסוד הדין דאף דפועל יכול לחזור בתוך הזמן.

מ"מ בדבר האבד אסור לחזור. ואף שפתיב הנוב"ק חח"מ סי' ל' שמונתר לחזור אף בדבר האבד אף דקיי"ל ששוכר עליהו או מטען.

לענ"ד ז"א דכיון דקיי"ל שמונתר להטעותן ולשכור עליהם. אלמא שאנו תופסים שהם גורמים היזק לבצלים בתורתם ונקראים מזיקים.

וכן קיי"ל בסי' של"ג ס"ו שצריכים לשלם לו היזקו ע"ש. וא"כ נדאי שאסור לגרום נזק לחבירו.

וכן לשון הרמב"ם פ"ט מה"ש וטוש"ע סי' של"ג ס"ה דבדבר האבד אינו יכול לחזור בו. ובנ"ד גרע טפי שגורמת היזק בגוף היקלד שאפשר שיחלה מזה.

וגם פי אפ"ש שלא ישיגו כלל אשה שתתקבל על היקלד פהראשונה שהורגל פבר עמה. לזה בנדאי אסור לה לחזור בתוך כד"ח: והנה במח"א הש"פ ס"ז הביא בשם הרשב"א בתו"א סי' ע"ב דמינקת יכולה לחזור בה.

והוא פתיב שאם הוא דבר האבד אינה יכולה לחזור. ולכאורה יקשה מתוספתא הנ"ל.

אכן ברשב"א שם איירי שהשפירה עצמה בעודה מעוברת ולא התחילה להניק עדין ע"ש. ובזה לא שייך דין התוספתא כמובן וראיתי ברשב"א שם שכתב דאינה יכולה להקנות עצמה משום דעבד עברי אינו נוהג בזמן שאין היובל נוהג.

ותמהני דהא דין אמה העבריה אינו שייך בגדולה אף בזמן שהיובל נוהג וכן מש"ש הרשב"א שיכולה להקנות גופה לחלבה כעין הא דיקדשו ידי למעשה ידיהם [וע' במח"א שם] יש לדון אם שייך קנין בזה ויש להאריך ואכ"מ]: ולפ"ז י"ל דלהכי קיי"ל דמינקת שמת בעלה לא תתארוס ולא תנשא עד כד"ח.

דהא איתא בתוספתא הובא בתו' בב"מ (דף ס"ח ע"א) שהמקבל לעסוק בעסק חבירו אסור לו לעסוק בעסק אחר כדי שיהא פנוי לעסוק בעסק שקיבל עליו וה"ה הכא אסור לה לינשא שמה תתעבר ולא תוכל להניק בנה.

ואף אם יספיקו לה אח"כ ביצים וחלב. מ"מ הוי הפסד להתינוק שיצטרכו עי"ז לגמלו. והרבה פעמים מזיק זה להילד ע' פתובות (דף ס' ע"א). ומטעם זה ס"ל לר"מ ביבמות (דף י"ב ע"ב) שמיניקה צריכה לשמש במוך שלא תתעבר.

שמה תגמול בנה וימות והובא זה בתוספתא פ"ב דנדה גבי הך דלא ישא מעוברת ומינקת חבירו ע"ש. ורבנן ס"ל מן השמים ירחמו דכתיב שומר פתאים ד'.

נראה דעתם שסומכים על הרוב כי רוב מיניקות ומעוברות אין מתעברות שנית. וכבר בארנו בחיבורי ח"א סי' ע' דר"מ לשיטתו דחנייש למיעוטא.

ואף דבפקוח נפש קיי"ל דלכ"ע ל"א בטר רובא. נראה דהכא עדיף דאף אם תתעבר אינו נדאי שיצטרכו לגמול היקלד ושימות עי"ז והוי מיעוטא דמיעוטא.

וגם דכיון דחזינון שכ"ה מנהג העולם ואין מצוי שיגרום נזק אין לחוש לזה. וכמו שמצינו שירודים בים אף שאפשר שתטבע הספינה וכן הולכים בדרך אף שכל הדרכים בחזקת ספנה.

ורק במקום דשכיח היקא אסור כמו קיר נטוי פדאימא בשבת (דף ל"ב). והנה כ"ז שיניף באביו ואמו של הילד ששעבודו להניקו בא מחיובי האשה לבעלה בעת נישואיהם פדאימא בכתובות (דף נ"ט).

לזה אמרנו שלא נשתעבדה רק כפי המנהג שתוכל לשמש בימי הנקה. ומצד חשש ספנה ג"כ מותר משום דהוי חשש רחוק פנין שאם תגמלנו תמסמס לו ביצים וקלב.

אבל פשמת בעלה נשאר השעבוד עליה ואסורה לינשא פי אם תצטרף לגמלו לא יהי לה במה לזונו פי בעלה לא יתן לה על זה. והיא בושה לתפוע מירשי בעלה הראשון פדאימא ביבמות (דף מ"ב).

וגם פי שעבוד חיוב שמירה הוי גם על דבר שאינו מצוי כדקיי"ל דש"ש חייב בגניבה אף שקרובה לאונס פדאימא בב"מ (דף צ"ד) ובארזו התו' בב"מ (דף פ"ב ע"ב) דש"ש יש לו דין אדם המזיק שחייב בדבר שאינו מצוי אף שקרוב לאונס ע"ש.

נדעת הרבה ראשונים הובא בש"ף סי' רצ"א סקי"ח דאף באונס גמור אמרנו אילו הנה שם הוי מקיים ביה ומוראכם וחתכם וגו' ע"ש ובסי' ש"ג ס"י. ולזה אסורה לינשא.

וגם אסורה ליארס פי עי"ז משתעבדת לינשא. ובסוף כד"ח אסורה ליארס דאף שאינה מחויבת לינשא עד הגעת זמן פדאימא בכתובות (דף נ"ז).

וכן אם תטיל תנאי באירוסייה שלא תנשא עד אחר כד"ח. מ"מ אסור ליארס משום לא פלוג.

וגם דאפשר יבוא עליה בימי אירוסין וכמנהג יהודה בכתובות (דף י"ב). אבל מינקת בן של אחר מותרת לינשא מפני שאינה בושה לתפוע על צרכי הילד.

ובאמת יש לדון שאבי הילד או אמו יכולים לעכב עליה שלא תנשא כדי שלא תצטרף לגמול את הילד. דכיון דהוי דבר האבד כמש"ל יכולים לטעון דאדעתא דהכי מסרו לה הילד להניק בשביל שאין לה בעל וגם פי שעבוד הבעל יעכב עליה שלא תוכל לעסוק פראוי בטיפול הילד וכמוכן.

עכ"פ נתבאר דלהכי תלו האיסור על האשה: ואח"כ קתני האיסור על האיש שלא ישא מינקת חבירו משום ובשדי יתומים אל תבוא דכיון שהיא משועבדת להילד הו"ל פגול שעבודו של הילד ומזיקו.

דאף אי נימא דמזיק שעבודו של חבירו פטור. מ"מ נדאי שאסור לכתחילה.

ומכ"ש הכא שיש בזה חשש ספנה להילד. ולזה לא הוזכר כאן איסור אירוסין.

פי על האיש אין שעבוד לישאנה. דאף אם גיע הזמן יוכל לזונה ולא לישאנה פדתון בכתובות (דף נ"ז).

וגם י"ל שפטור ממזונות משום שאסור לו לישאנה פדאימא ריש פתובות וגם דהלא יוכל לגרשה פי בידו הוא לגרשה אף בע"כ. וי"ל שלזה פסק הרמב"ם דהא דקיי"ל שאם נשא יוציא היינו רק בנישואין ולא באירוסין.

משום דבאירוסין לא עשה איסור. רק היא עשתה.

ולנה מסיק הא דלא יוציא אהא דלא ישא. ולא אהא דמינקת שמת בעלה.

וע' חיבורי ח"ג סי' ק"א וק"ד. ולנה קתני בתוספתא הא דמינקת שמת בעלה קודם להא דלא ישא.

דמעיקרא אשמעינן שהיא משועבדת להניקו ולטפל בו כד"ח. ולנה אסור לאיש לישאנה משום בשדי יתומים וגו'. והנה לפ"ז אם גמלה את בנה בחיי בעלה או קודם שנתגרשה אין פאן חשש ספנה שמה תגמול את בנה.

ורק החשש שתבוש לתבוע צרכי היקד מיורשי בעלה. וזה יש לחוש גם עכשיו.

וצ"ל דאינה בוששה רק כשנישאת לבעל אחר. שחרפה היא לה שבעלה אינו מספיק צרכי בנה הקטן.

ואף שתוכל למסור היקד ליורשי בעלה הראשון. מ"מ הרי הורגל בה ולא גרעא מאשה אחרת שאסורה לתזור בה כמש"ל מתוספתא דנדה.

אכן ההרגל שייך רק מתחילת ימי הנקה כדאימתא בכתובות (דף ס'). אבל כשלא התחילה קלל להניקו הרי לא הורגל בה קלל.

ושפיר מותרת למסרו לאשה אחרת. ויורשי בעלה הראשון ישלמו שברה.

ורק כל זמן שלא פסק חלבה. לא נפקע ממנה שעבוד ההנקה כי אולי תחזור בה המינקת ויתהא היא מחוייבת להניקו.

אבל כשפסק חלבה בחיי בעלה ונמסר היקד למינקת שוב אין פאן חשש קלל. ולנה פסקו הגאונים ובריב"ש שם וטוש"ע סי' י"ג סי"א שמוותרת לינשא באופן פנה.

ושיעור ג' חדשים דנקטו הגאונים שם הוא כדאימתא בכתובות (דף ס' ע"ב) דבג"ח פוסק חלבה ע"ש. והריב"ש סי' תס"ג כתב הטעם מפני שזהו השיעור היותר גדול להכרתו את מניקתו.

וז"א דעיקר הטעם כמש"ל וכמ"ש הרא"ש בתשובה קלל נ"ג והר"ן בתשובה סי' י"ב. והרא"ש כתב שם דלא ידע מנ"ל להגאונים שיעור ג"ח לפיכך חלבה.

ולענ"ד הוא מש"ס כתובות (דף ס' ע"ב) וע' ב"י סי' י"ג בזה. ונראה דבאופן פנה ודאי צריך שישלישו עכ"פ צרכי היקד לכד"ח שלא יצטרכו לתבוע את יורשי הבעל ויש להאריך בזה בסברת הפוסקים לענין גרושה ואכ"מ.

אכן הרא"ש פ' אע"פ וטוש"ע סי' י"ג כתבו שאם פסק חלבה בחיי בעלה מותרת לינשא וכתב הב"ש סמכ"ז דפסק ביום אחד סגי. והטעם נראה דהא לא הצריכו ג"ח רק שבמשך זה הדרוך שיפסק החלב.

אבל אם ידוע שגפסק חלבה שוב א"צ ג"ח. והא דכתובות (דף ס' ע"ב) שמצריכים ג"ח. היינו משום דהתם איירי כשמינקת והולכת להכי אמרינן שאף אם תתעבר לא יעבר חלבה רק ע"ג"ח. אבל כשפסקה מלהניק או שלא התחילה קלל.

אזי אפשר שיפסק חלבה בזמן קצר. ודלא כהריב"ש שתלה הטעם בהפרת הולד.

ומכ"ש פֿשלא התחילה להניק שפֿתבו קצת פֿוסקים דלֿא מיקרֿיא בכה"ג מינקת חֿבירו. ורק הפֿוסקים החולקים ע"ז פֿתבו דא"כ יש לחוש שפֿכוננה לא יניקו בניהם פֿדי שיוכלו לינשא עי' ב"י סי' י"ג.

אבל זה שניף רק פֿשילדה אחר מיתת בעלה או אחר שנתגרשה. אבל פֿשילדה מקודם ולא התחילה להניק י"ל שגם ש"פ מודים לזה.

ורק מקצת פֿוסקים החמירו גם בכה"ג: עכ"פ בנ"ד נראה שאם ילדה קודם שנתגרשה ולא התחילה להניק ופסק חלבה קודם גירושין אף שלא עברו ג"ח יש להתיר. דבכה"ג איפא הרבה צדדים להקל.

דעת הפֿוסקים דגרופה מותרת. ודעת המתירים במסרתו למינקת בחיי בעלה.

ודעת המתירים פֿשלא התחילה להניק. ודעת המתירים בפסק חלבה.

וגם דעת האמונת שמואל סי' י"א הובא באחרונים. ורק דהא עכ"פ צריכה לטפל בהילד וכמש"ל שגם בזה יש שעבוד עד כד"ח.

לזה צריך שישלישו ביד בטוח על צרכי הילד עד כד"ח להחזקתו ומזונותיו והלבשתו. והאשה המחזקת אותו תשבע שלא תחזיר בה וכמבואר בפוסקים פעין זה.

ואף דזה מבואר רק לענין הנקה. מ"מ לפמש"ל דכיון שהורגל עמה בהנקה צריכה לטפל בו עד כד"ח.

כי אולי לא תקובל עליו אחרת לזה נראה שצריך להשביעה כנ"ל. ואף שהאחרונים פתבו להצריך שתשבע שלא תנשא עד כד"ח.

היינו רק לענין הנקה. אבל בנ"ד שפֿכר נגמל הילד נראה שאין להחמיר כ"כ.

ובכ"ז נכון לעשות כן. כי אם תתעבר דוע שלא תוכל לטפל בו כ"כ.

ומכ"ש אם תלד. אכן אם ילדה אחר שנתגרשה.

אף שיש מקילים. בכ"ז אינני מצטרף להתיירה.

ואולי תמצא לה מתירים אחרים. ומה שמפחדים שינשאו בחנקות העכו"ם.

זה אינו פֿלום דא"כ פֿל הרשעים יפחידו שיתירו להם איסורים. שאם לא יתירו להם יצאו מן הדת ח"ו.

ואף שמצינו שעשו חז"ל תקנה לעוברי עבירה. היינו רק היכא שהוא יגרום להם לעשות איסור ע' חבורי ח"א סי' ע"ד וע"ל סי' ע"א.

וקא שמצינו בסי' י"ג ס"ט שקצת פוסקים הקילו במפקרת. היינו כמ"ש התוס' בשפת (דף ד' ע"א) דכיון שפֿכר הפקירה א"ע מיחשבי כאנוסים יעו"ש.

וגם דלפ"ז אין תקנה במה שאסרו עליה לינשא כיון שפֿכר הוחזקה למפקרת. אבל בנ"ד י"ל דגזים אינש ולא עביד ואף בעבירה פֿרטית אמרינן הכי בשבועות (דף מ"ו) ומכ"ש ביציאה מדת ישראל.

ועכ"פ בכה"ג אַמְרִינוּן בב"ק (דף צ"ב) שְׂדֵי גוֹדָא אַבְתְּרִיהּ וע' חִיבּוּרֵי שָׁם. וְהִנֵּה יִדְעָתִי שֶׁהַנּוֹ"ב מ"ק ס' י"ז וּבְרִית אַבְרָהָם ס' כ' וְעוֹד אַחֲרוֹנִים הַקִּילוּ כְּשֶׁלֹּא הִתְחִילָה לְהִנְיֵק אֶף שְׁנוֹלַד אַחַר הַגֹּט.

וּבְנֵדָאֵי רֵאוּי לְסִמּוֹן עֲלֵיהֶם. אַבְל אֵין רְצוֹנִי לְהַצְטָרֵף לְהִתְרַן זֶה.

כִּי הֵלֵא עֵיקַר תְּקֻנָּה זוֹ בְּאֵה לְטוֹבַת הַיָּלָד וע"י הִתְרַן זֶה נִגְרָוּם לוֹ רָעָה. כִּי כָּל הַגְּרוּשׁוֹת לֹא יִתְחִילוּ לְהִנְיֵק.

וְיָדוּעַ עַד כַּמָּה הַחֲמִיר בְּזֶה בְּסִפְרֵי תְּפִאֲרַת לְמֹשֶׁה. וְאִם יִתְבָּרַר בְּנ"ד שֶׁצָּמְקוּ דְּדִיָּהּ בְּשַׁעַת לִיָּדָה בְּאֶפְסוֹן שֶׁלֹּא הִיָּתָה יְכוּלָה לְהִנְיֵק.

אֲזִי אֲנִי מְסַפֵּים לְהַתִּירָה לִינְשָׂא. כִּי בְּאֶפְסוֹן כְּזֶה אֵין שִׁיָּף חֲשֵׁשׁ הַנְּ"ל.

וְיֵשׁ לְדוֹן אִם הָאִשָּׁה נֶאֱמָנֶת ע"ז וְאֶקְצָר: סִימָן קִז ע"ד אִשָּׁה שֶׁלֹּא יָלְדָה זֶה כְּשֶׁמוֹנָה שְׁנִים. וְאֶמְרוּ הַרוֹפְאִים שֶׁהַסְּיָבָה הוּא בְּשֶׁבִיל שֶׁמְקוֹר שְׁלָהּ נִתְעַקַּם וְאֵינוּ יְכוּלִּים לְקַבֵּל הַזָּרַע כְּרֵאוּי.

וְרַק בְּעַת נְדָתָה פְּתוּחַ הַמְּקוֹר כְּרֵאוּי. וְלָזֶה יַעֲצוּהָ הַרוֹפְאִים שֶׁהֵם יִקְבְּלוּ זָרַע בְּעֵלָהּ בְּשֶׁפּוֹפְרַת הַעֲשׂוּיָה לְכַף וְיִכְנִיסוּ הַזָּרַע בְּרַחֲמָה ע"י הַשְּׁפּוֹפְרַת בְּעַת נְדָתָה.

וּבְאֶפְסוֹן זֶה תּוֹכַל לְהַתְעַבֵּר. וְהַעִיר כַּת"ר בְּזֶה בְּדַבְרֵים נְכוֹנִים וְחִפְזִים לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזֶה אִם מוֹתֵר לַעֲשׂוֹת כֵּן.

וְיֵשׁ בְּזֶה שְׁתֵּי סְפִיקוֹת אִם מוֹתֵר לְהַבְעֵל לְהוֹצִיא ש"ז לְהַשְּׁפּוֹפְרַת עַל סִמּוֹן דְּבַרֵי הַרוֹפְאִים. וְאִם יֵשׁ חֲשֵׁשׁ בְּזֶה שֶׁתְּתַעַבֵּר בִּימֵי נְדָתָה.

וְרֵאִיתִי בְּדַבְרֵי כְּבוֹדוֹ שֶׁכָּתַב דְּמִסְתַּמָּא הַשְּׁפּוֹפְרַת יוֹרָה כַּחַץ אַח"כ. וְלֹא רָאָה דְּבַרֵי הַש"ס בְּחִגָּה (דף ט"ו ע"א) שֶׁא"צ לָזֶה: הִנֵּה הַפּוֹסְקִים פִּלְפְּלוּ הַרְבֵּה אִם הַרוֹפְאִים נֶאֱמָנִים בְּדַבְרֵי אִיסוּר.

וְהַח"ס חִיו"ד ס' קנ"ח וְקַע"ה הַחֲלִיט שֶׁנֶּאֱמָנִים רַק בְּדַבְרֵי כְּלָלִי לֹאמַר שֶׁאֶפְשָׁר שִׁיָּהֵי כֵּן. אַבְל עַל גּוֹף פְּרֻטֵי אֵינָם נֶאֱמָנִים כִּי אֵינָם אוֹמְרִים רַק ע"פ אֶנְקֵד.

וְלֹא בְּבִירוֹר גְּמוּר ע"ש. וְהִנֵּה לִפ"ז בְּנ"ד נֶאֱמָנִים הַרוֹפְאִים לֹאמַר שֶׁאֶפְשָׁר לְהַתְעַבֵּר בְּאֶפְסוֹן כְּזֶה.

וּבְפֻרְט שֶׁיֵּשׁ סִיוַע לְדַבְרֵיהֶם מְסוּגָיָא דְּחִגָּה (דף ט"ו) שֶׁאֶפְשָׁר לְהַתְעַבֵּר בְּאֶמְבֻטִי. וּבְסִפְרֵי בְּנֵי אֶהוּבָה פֻט"ו מֵה"א ה"ז קָבַע בְּהַ מְסָמְרוֹת שֶׁכֵּן עֵיקַר שֶׁאֶפְשָׁר לְהַתְעַבֵּר בְּאֶפְסוֹן זֶה.

וְהִבִּיא שָׁם שֶׁהַרוֹפְאִים הִכְחִישׁוּ זֶה. וְכָתַב שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים סְתָרֵי הַטְּבַע.

וְעַכְשָׁיו אֲנִי רוֹאִים שֶׁרוֹפְאֵי זְמַנֵּנוּ הוֹדוּ עַל הָאֱמַת שֶׁאֶפְשָׁר לְהַתְעַבֵּר. וְכ"כ בְּשׁו"ת תִּשְׁב"ץ ח"ג ס' רס"ג וּבְבֵרַכ"י ס' א' וּבְסִפְרֵי מַעֲשֵׂה טוֹבִיָּה ח"ג פ"ד הִבִּיא דַּעַת הַרוֹפְאִים שֶׁאֶפְשָׁר הוּא.

וּלִפ"ז נִהְיָ דְּנִימָא שְׁבִמָּה שֶׁאוֹמְרִים שֶׁבְּאִשָּׁה זֶה הַרְחָם מְעַוְקָם וְשִׁזְהוּ הַסְּיָבָה שֶׁאֵינָה מוֹלְדָת. אֵינָם נֶאֱמָנִים וְכַמ"ש הַח"ס שֶׁא"נ עַל גּוֹף פְּרֻטֵי.

מ"מ כיוון שאנו מאמינים להם בזה שאפשר להתעבר באופן כזה. א"כ אין לו הפסד בזה שיוציא הזרע להשפורת.

דממ"נ אם פנים דבריהם בטבע אשה זו. הרי לא יהי' לבטלה ותתעבר עי"ז ואם לא נאמנו דבריהם באשה זו.

מ"מ הרי לא גרע זה מאילו בא עליה שמוטר לו אף שידוע שהחזקה כמה שנים שאינה מתעברת. מ"מ שרי שמה מתעבר.

וה"ה ע"י שפופרת כיוון שנאמנים בזה שאפשר שמתעבר באופן זה: ועוי"ל דאף שכתב הח"ס שא"נ בגוף פרטי. הנה פתב שם הטעם משו"ת מעיל צדקה סי' ל"ד לפי שכל חקמתם ודבריהם הוא רק ע"פ אומדנא.

ולפ"ז י"ל שזה שייך רק בדבר הנאמר מאומד הדעת. אבל בנ"ד שידוע שהרופאים רואים את המקור ע"י מראה שקורים שפיגל העשוי לקח.

א"כ רואים זה בחוש שמקור של אשה זו נתעקם ושכשעת נדחה מונח פתיקונו א"כ בזה נדאי נאמנים. וגם י"ל שנאמנים טפי בזה לפי דהוי מילתא דעבידא לגלויי ע"י שרופאים אחרים יביטו ג"כ ע"י שפיגל העשוי לקח.

ובכ"ז לא מיקרי זה אפשר לברר פדי שיבררו זה. דהא כל אדם לא יוכל לראות זה. דבנדאי רק רופא מלמד יוכל לראות ולהפיר זה כי יודע איך צריך להיות הרחם. וא"כ לא עדיפי רופאים אחרים מרופאים אלו.

ומ"מ רופאים אלו מרתתי לשקר לפי שאפשר שרופאים אחרים יראו ויגלו שקרם. ועכ"פ הוא דבר הנראה בחוש.

[ויבגוף דין נאמנות הרופאים יש להאריך. אף באשר כבר האריכו האחרונים הרבה בזה ובכמה ראשונים מפני ששנאמנים וכ"נ פשוט הש"ס ופוסקים בכמה דוכתי כמ"ש הח"ס שם וגם פי בנ"ד מפני שש"ס שאפשר ע"י אמבטי לזאת אקצר בזה]: והנה הח"מ באה"ע סי' א' סק"י נסתפק בנתעברה באמבטי אם הוא בנו לכל דבר ואם יצא ידי פו"ר.

ובכ"ש שם החליט שהוא בנו לכל דבר והביא ראי' ממ"ש הר"פ הובא בט"ז יו"ד סי' קצ"ה שלא תשכב על סדין של איש אחר שמה יש שם ש"ז ותתעבר כמו באמבטי. ואסור משום הבחנה גזירה שלא ישא אחותו מאביו.

והברכ"י באה"ע שם דחה זה דהא דשמה ישא קאי על גוף תקנת הבחנה. ולא על הדא דאמבטי יעו"ש.

ודבריו נכונים לפי מה שהעתיק שם לשון הר"פ בהגהת סמ"ק. אכן לענ"ד מוכח מפמה סוגיות בש"ס שאינו בנו לכל דבר.

דהנה ביבמות (דף צ"ז ע"ב) איתא דכמה דברים לא משכחת לה אלא באיסורא ע"ש. וקשה דהא משכחת לה בהתירא ע"י אמבטי.

או פֶּהָא דנ"ד ע"י שְׁפוּפְרַת או ע"י סְדִין פֶּהָא דהר"פ שְׁהַזְפְּרָנוּ. וְכֵן קִשָּׁה בְּהָא דְאִתָּא
בְּכָרִיתוֹת (דָּף ט"ו ע"א) מְשַׁכַּחַת לָהּ בְּרַשִׁיעָא בַר רַשִׁיעָא.

וְקִשָּׁה דְּהָא מְשַׁכַּחַת לָהּ בְּהֵיטֵר ע"י אֲמַבְטִי. וְעַכְצ"ל שְׁאִינוּ בְּנוּ לְכָל דְּבָר.

וְלֹא מִיקָרִי בְּן גָּמוֹר לְהַתִּיחַס אֲחֵרֵיו רַק פְּשָׁבָא עַל הָאִשָּׁה פְּדָרָךְ בּנ"א שְׁנֹזְרַע הַזְּרַע מִפְּחוּ.
אֲבָל פְּשָׁבָר יֵצֵא הַזְּרַע שְׁאִין בָּא הַתְּמִימוֹת רַק ע"י מְלֹאכֶת הַרוּפָא וְאוּמְנָתוֹ בְּשׁוּפְרַת.

או ע"י חִימוּם הָאֲמַבְטִי. זֶה לֹא מִיקָרִי בְּנוּ לְכָל דְּבָר.

וְרֵאִיתִי בְּטוּרֵי אֲבָן בְּחִגְיָה שֵׁם שְׁהַקְשָׁה מִיְבָמוֹת (דָּף י') דְּפָרִיךְ דְּאֲפִשָׁר שְׁתַּפּוּל אֲמוּ
לְפָנֵי בְּנָה לִיבוּם ע"י שְׁאָנְס פְּלָתוֹ. וּמִשְׁנֵי דְּבִאִסוּרָא לֹא קִמְיָרִי.

וְהַקְשָׁה דְּהָא אֲפִשָׁר בְּהֵיטֵר ע"י אֲמַבְטִי וְנִשְׂאָר בְּקִנְשָׁיָא. וְלִפְלָא שְׁלֵא הַרְגִישׁ מִהַסְנֻגְיוֹת
שְׁהַזְפְּרָנוּ.

אֲכֵן אִי נִימָא שְׁאִינוּ נִחְשָׁב כְּבְנוּ לַכ"ד א"ש הַפֵּל. וּלְפ"ז דְּבָרֵי הַח"מ וְהַב"ש תְּמוּהִים.

וּבְאַמַּת מְפֻנְרָשׁ בַּת־שַׁב"ץ ח"ג ס' רס"ג שְׁאֵם נִתְעַבְרָה מֵאֲמַבְטִי הָרִי הוּא בְּנוּ לְכָל דְּבָר
יעו"ש. וְתִיקְשִׁי עָלָיו מִכָּל הַנְּ"ל: וְהַנְּרָאָה בְּזֵה דְּנָהִי דְּאֲפִשָׁר לְהַתְעַבֵּר בְּאֲמַבְטִי.

מ"מ אִינוּ מְצוּי כ"כ. וְאִף דְּבַחְגִּיָּה (ד' ט"ו) אִתָּא דְּבַבְתוּלָה שְׁעֵיבְרָה לֹא תְּלִינּוּ
בְּדִשְׁמוּאֵל.

דְּשְׁמוּאֵל לֹא שְׁכִיחָא. רַק תְּלִינּוּ בְּאֲמַבְטִי.

הָרִי דְּאֲמַבְטִי שְׁכִיחַ טְפִי מְדִשְׁמוּאֵל. צ"ל דְּשְׁמוּאֵל לֹא שְׁכִיחָא כָּלֵל.

וּבְאֲמַבְטִי שְׁכִיחַ יוֹתֵר. אֲבָל מ"מ אִינוּ מְצוּי כ"כ.

וְרֵאִיתִי בְּסִפְרַ בְּנֵי אֶהוּבָה פִּט"ו מַה"א שַׁכ"כ דְּרַק בְּבַתוּלָה שְׁעֵיבְרָה אֲמָרִינּוּ כֵּן שְׁהָרִי
לְפָנֵינוּ שְׁהִיא בְּתוּלָה וְאֲפִשָׁר לְבֻדְקָה ע"פ חֲבִית כַּמ"ש הַתו' בְּחִגְיָה שָׁם. וְעַכְצ"ל
שְׁנַתְעַבְרָה בְּאֲמַבְטִי אֲבָל בְּעֵלְמָא אִינָהּ כִּיכּוּלָה לְטַעוֹן כֵּן מִשׁוּם שְׁאִינוּ מְצוּי.

וְתִירֵץ בְּזֵה קוֹשְׁיַת הַמַּל"מ מַהָּא דְּאִשָּׁה שְׁהִלְךָ בְּעֵלָה לְמַד"ה וְנִמְצָאָת מְעַנְבְּרַת וּמַהָּא
דְּרֵאוּהָ מְעַנְבְּרַת ע"ש. וְעוֹד כָּתַב שָׁם הַבַּנ"א דַּע"י אֲמַבְטִי א"א לְבָרַר זֶה כִּי מִי יוּכַל
לְהַעֲיֵד שְׁנַתְעַבְרָה מִש"ז שֶׁל זֶה כִּי אוֹלֵי נִבְלַע בָּהּ אַח"כ ש"ז שֶׁל אַחַר יַעו"ש וְדְּבָרֵיו
אֲמִיתִים.

וּא"כ יֵשׁ לִינִישָׁב בְּזֵה כָּל הַקּוֹשְׁיּוֹת הַלְלוּ דְּבַכְרִיתוֹת (דָּף ט"ו) לֹא מְצִי לְאוּקְמִי ע"י אֲמַבְטִי
דְּהָא א"א לְבָרַר זֶה בְּעֵדִים דְּשָׁם אִיִּרִי לְעַנְנֵן חַיִּיב מְלָקוֹת בְּמִזִּיד וְקָרְבָן בְּשׁוּגָג. וּמִיְבָמוֹת
(דָּף י') לֹא קִשָּׁה דְּהָא תְּהָא יְבַמְתּוּ רַק מְסַפֵּק כִּי אִין כָּאֵן עֵדִים שְׁנַתְעַבְרָה מִש"ז שֶׁל חֲמִיָּה.

וּמִיְבָמוֹת (דָּף צ"ז) שְׁהַזְפְּרָנוּ לֹא קִשָּׁה דְּכִינּוּן שְׁשׂוּאֵל שָׁם לְפָתוּר חִידוֹת. בְּוַדַּאי לֹא נִקְטוּ
חִידָה בְּאוּפֹן שְׁהַפְתָּרוֹן יֵהָא מְדַבֵּר שְׁאִינוּ מְצוּי.

וְלָזֶה פְּתָרִי לָהּ בְּאוּפֹן הָאֲסוּר שְׁמְצוּי יוֹתֵר וְכַדְנָקִיט לָהּ שָׁם מְשַׁכַּחַת לָהּ בְּעַכּוּ"ם. וּא"ש
הָא דְּנָקִיט שָׁם בְּעַכּוּ"ם כְּדִי שְׁיָהָא מְצוּי יוֹתֵר.

כי ישראל אינו מצוי שייחטא באיסורים חמורים כאלה. וא"ש דנימא דמאמבטי נדאי הוי
בנו לכל דבר ע"פ דין.

רק שא"א לברר זה בבירור גמור שהוא בנו מש"ז שלו. ובירמיה הנה ידוע ע"פ רוח"ק
וכמ"ש בבנ"א שם בהגהה.

ולפ"ז יקשה דאי נימא שאפשר להתעבר ע"י שפופרת פהא דנ"ד. א"כ שפיר אפשר
לברר זה דהא אפשר שעדים יראו שהרופאים עשו כן ע"י שפופרת ומוכח דאינו בנו
לכ"ד.

וצ"ל לדעת התשב"ץ וח"מ וב"ש דס"ל דאסור להוציא ש"ז להשפופרת. וממילא מיושב
כל הנהו קושיות דכיון דארף באופן זה יש איסור בדבר.

לזה נקיט הש"ס בכריתות (דף ט"ו) באופן הפשוט דהא הוצאת ש"ז הוא ג"כ איסור
חמור פידוע וכן ביבמות (דף י') לא נקיט זה דהא הוי ג"כ באופן האסור. (ובדף צ"ז)
ג"כ נקיט טפי בעפ"מ שלא נאסרו לו עריות.

ועכ"פ רגיל בעריות ואינו שומר מצוה. ועדיף ליה מלמינקט בישראל באופן האסור:
ועכ"פ מוכח מזה ממ"נ או דאסור לעשות כן כנ"ל או שאינו בנו לענגן פו"ר ולשאך
דברים.

וא"כ מה בצע להם בהשמתדלותם לעשות זה ע"י הרופאים. ועוד דאי נימא הכי נראה
שאסור לו לעשות כן.

דכיון שלא יהא נחשב כבנו. א"כ הרי הוא כמוציא זרע לבטלה.

ומה לו במה שהרופאים משתדלים אח"כ לעשות מזה בריית אדם במעי אשה. וא"כ
ממ"נ מוכח דאסור לעשות כן.

ועוד דכיון שאינו מצוי שמתעבר באופן זה כנ"ל. א"כ אסור לעשות כן משום איסור
הוצאת זרע.

כיון שרוב פעמים אין מתעברת באופן זה. ובכל איסורים אזלינן בטר רובא.

אף זה י"ל דבאמבטי אינו מצוי שייצא מן האיש ש"ז באמבטי ותיכף בעודה בשלימות
תפנס אשה לאותה אמבטי. אבל גוף הענגן שמתעבר עי"ז אם יקרה כן י"ל שמצוי
שמתעבר ואולי ע"פ רוב הוא כן.

והא דלא נקיט הש"ס בחגיגה (דף ט"ו) שאפשר נעשה ע"י שפופרת היינו משום דהוי
לה לטעון כן שנעשה באופן זה. ועוי"ל דגם השפופרת מוציאה אה את הבתולים ואינה
בתולה עוד.

ולזה נקיט באמבטי. ואין לומר דלהכי לא נקיט הש"ס ביבמות וכריתות הא דשפופרת
משום שבימיהם לא ידעו עוד מחכמה זו.

ז"א דנדאי נגלה להם זה אחרי שפבר הובא הא דאמבטי. וכמ"ש בבנ"א שם שחז"ל ידעו
יותר סתרי הטבע מהרופאים.

ושזה היתה ענין ספר הרפואות שנגנזו כמ"ש הרמב"ם: ולכאורה יש להעיר בזה מדין יבום שדוחה איסור אשת אח. והש"ס ביבמות (דף כ' ע"ב) פריך הא אפשר לקיים שניהם ע"י חליצה ומשני דחליצה לגבי יבום אינה מצוה.

אלמא דהיכא דאפשר לקיים לא דחי איסור אשת אח. וקשה דהא אפשר לקיים הקמת שם לאחיו ע"י שפופרת פהא דנ"ד שתתעבר היבמה מש"ז של היבם.

וכן יקשה במ"ש התו' ריש יבמות שגדה אינה ראויה להתיבם. דהא ראויה להקמת שם ע"י שפופרת.

אבל באמת ז"א דאף דבקרא כתיב לשון להקים לאחיו שם בישראל. מ"מ אין זה דוקא שתתעבר היבמה.

דהא תיכף פשפא עליה אף בהעראה בעלמא או שלא פדרפה שאין ראויה להתעבר בביאה זו קנאה פדאיתא ביבמות (דף נ"ה) ומותר לו לגרשה אח"כ כי כבר קיים מצות יבום. וכ"כ התו' ביבמות (דף כ') ד"ה יבוא דלא בעינן ביאה הראויה להקמת שם.

וכן מצינו בגזון וזקינה שיש בהם מצות יבום כל שאינו סריס והיא אינה איילונית. וכן הדין בסריס אדם פדאיתא (בדף כ' ע"ב) ע"ש בתו' וכן (בדף ע"ט ע"ב).

וע' (דף קי"א ע"ב). ואם ישימו זרע של היבם בה ע"י שפופרת נדאי שלא קיים מצות יבום ולא קנאה.

וע' שו"ת משפטים ישרים ח"א סי' שצ"ו שצ"ז מ"ש בענין זה. ושם מחליט ג"כ שהוא בנו לכל דבר.

וגם נסתפק אם נתעברה באמבטי מפהן אם הולד פהן. וגם נסתפק שם בבעל א"א בסדין אי חייב.

ולכאורה יש לפשוט זה מהא דר' יוסי בעל יבמתו דרף סדין. אלמא מדחוי ביאה לגבי יבום ה"ה דחוי לענין איסור וכדאיתא ביבמות (דף נ"ה) דחד דינא לכולהו ואקצור: ומה שיקשה כת"ר למה לא הביא הרמב"ם הך דבתולה שעוברת.

נראה דבאמת אין נ"מ לדינא דהא מעוברת חבירו אסור לו לישא. וכשתלד הרי לא תהא בתולה עוד.

וצריך לדחוק שיוציאו הולד דרף דופן קודם שתהי בוגרת. וגם י"ל דנ"מ דבעולה הוי איסור דאורייתא.

ומעוברת הוי רק איסור דרבנן. והנראה בזה דהנה התו' בחגיגה שם פירשו דאי חיישינן לדשמואל שאפשר שנבעלה מהימנא.

וכתבו פן בשם רש"י. ובאמת ליתא פן לפנינו ברש"י.

והמל"מ פ"ז מהא"ב האריך לתמוה על זה וכתב שהפוסקים דחו סוגיא זו מהלכה. והעיקר שגם ביאה בלא השרת בתולים פוסלת לכה"ג.

והוא תמונה לומר כן שגדחה סתמא דגמרא מהלכה. אבל לענ"ד שגמרא"ם וש"פ פירשו הסוגיא דלא פהתו'.

ודקאמר אי תישינו לדשמואל היינו דאי תישינו לדשמואל אזי אסורה לכה"ג שגרי נבעלה. ואי לא תישינו לדשמואל משום דלא שכיחא.

תהא מותרת משום דבע"כ באמבטי עיברה ומסיק דלדשמואל ל"ח. ורק תישינו שגמא באמבטי עיברה.

וינע גם בתחילה סברא דאמבטי רק דאסקה לבסוף. ולזה כתב שם ע"ז בגליון דאשכחן תישינו לקולא.

ולא כתב כן מקודם על תישינו לדשמואל והיינו משום דשם הפנונה תישינו לחומרא כמו שפירשנו. ומינשבים קושיות המל"מ שם על סוגיא זו.

ובזה א"ש ג"כ מה שלא הביא הרמב"ם דין זה. דהנה בנדה (דף ס"ד ע"ב) איתא בעל ולא מצא דם וחסור ובעל ומצא דם רח"א טמאה דאם הוא דם בתולים מעיקרא הוי אמתא.

ורא"א טהורה אימר עבד פדשמואל דא"ש יכולני לבעול כ"ב בלא דם. ור"ח שאני שמואל דרב גובריה.

הרי מבואר דר"ח ס"ל דהא דשמואל לא שכיחא פמסקנא דסוגיא דחגיגה. וכיון שגמרא"ם פסק בפ"ה מהא"ב כר"ח דטמאה.

לא הוצרך עוד להביא האדבתולה שעברה דממילא נדע זה מהיא דנדה דמוכח מדפסק שם כר"ח דלא שכיחא הא דשמואל. ובתולה שעברה בע"כ נאמר שנתעברה באמבטי: והנראה בזה דהנה באמת אם בא אחד על אשה ואח"כ ילדה עדיין אינו ודאי בנו כדקיי"ל ברמב"ם פ"ג מה' יבום ובטוש"ע אה"ע סי' קנ"ו ס"ט.

ורק אם היו חבושים בביה"א או שהיתה מיוסדת לו אז מחזקין ליה כבנו. אבל בלא"ה הוי ספק ואף אם אומר שהוא בנו וכ"כ הפוסקים בח"מ ס"ס רע"ט.

ולפ"ז קשה איהו מחייבים בכריתות (דף ט"ו) קרבן ברשיעא בר רשיעא הרי לא הנה להם גישואין לפי שאין קדושין תופסין. ועכצ"ל דאיירי שם שהיו חבושים בביה"א או שהיתה מיוסדת לו כפילגוש.

וקצת פוסקים פקפקו גם במיוסדת לו וס"ל דבעינן רק חבושים בביה"א. ולפ"ז הו"מ למינקט בהיתר ע"י אמבטי או שפופרת והיתה חבושה בביה"א שינעו שלא נתעברה באופן אחר, ובאותן ימים לא הלכה לאמבטי וגם המצעות שלה נדעו שלא שכב עליהם אדם כל אותו העת.

וצ"ל דלא נקטי הכי משום דהוי תרי מילי דלא שכיחי שמתעבר ע"י אמבטי. וגם שתהא חבושה בביה"א ושתזהר בסדינים של אחרים ושיהיו על כל זה עדים אבל בבא עליה אף שצ"ל דאיירי בחבושה בביה"א מ"מ אין לחוש לסדינים שלה.

כי הוא עכ"פ מיעוט שיתעברו ע"י הסדינים ואזלינן בטר רובא שמתעברות מביאה גמורה. וכעין דתלינן ברוב בעילות אחר הבעל אף אם בודאי נבעלה פעם אחד לאחר.

ובפרט היכא שמיוחדת לו ומתנהג עמה כאיש ואשתו דהוי רוב בעילות שלו. ולזה נקט הש"ס באופן שמצוי יותר ולא באופן דלא שכיח.

ובאמת שיהיו עדים על האמבטי הוא דבר קשה מאוד פמוכן ומכ"ש בסדינים. וגם ע"י שפופרת קשה שיהיו עדים ע"ז.

וגם אפשר שהיה בשפופרת גם זרע אחר וגם העד שנמצא בשעת מעשה נראה שיש לדון עליו שהרי הוא עושה איסור לראות דבר כזה. ועכ"פ הוא איסור דרבנן להסתפל בזה.

ונהי שהרופא העוסק בזה י"ל דבעבידתא טריד וכעין הא דאיתא בב"מ (דף צ'). אבל לעמוד שם נדאי אסור.

ויש לדחות ואקצר כי נראה עיקר דלקי לא נקט הש"ס ביבמות וקריתות שהזכרנו בכה"ג משום שהוא פמעט בלתי אפשר שיהיו עדים ע"ז וכמש"ל. אבל אם נתעברה ע"י אמבטי או שפופרת הוי בנו לכל דבר כמ"ש התשב"ץ והב"ש.

דקא הוא פחו ואונו: ולפ"ז בנ"ד אם יעשו ע"י שפופרת ותתעבר יקיים ע"ז מצות פו"ר. ולפ"ז יש לדון להתיר לעשות כן.

ומה שמתעבר בימי נדחה. יפה הביא כת"ר ראיה ממ"ש הט"ז ביו"ד סי' קצ"ה סק"ז בשם הגהת סמ"ק שאשה מותרת בימי נדחה לשכב על סדיני בעלה.

ואין לחוש שמא יהי שם ש"ז ותתעבר בימי נדחה כיון שאין כאן ביאת איסור. ורק בשל אחר צריך ליזהר משום הבחנה.

והובא להלכה בכל האחרונים שם. הרי שאין חושש פשתתעבר בימי נדחה.

וה"ה בנ"ד: אכן באמת נראה שיש חושש גדול בזה שהרי יהי הולד בן הנדה. וכן הנדה משמע שפגמו הוא לא מצד האיסור רק מצד שבטבע נפגם אז הולד פמבואר בזוהר פרשת מצורע שטומאה הרובצת על האשה בעת הזאת נמשכת על הולד.

וע' רמב"ן פ' ויצא. ואיתא במסכת פלה שפן הנדה הוא עז פנים והוא חלש ומצורע.

וכ"ה במד"ר מצורע פט"ו. ומבואר שם שבטבע הוא פן פשתתעברת בנדחה ולא בשביל החטא שעשו ע"ש.

ולזה חלילה לעשות לכתחילה שיהיו זרע מרעים ומצורעים. וע' שערי תשובה לר"י אות קכ"ה.

ואף דאיתא בברכות (דף י') שנצטנה חזקיה לקיים פו"ר אף שידע שבנו יהי רשע. משום בהדי כבשי דרחמנא למה לה.

היינו משום שלא הי' יכול לקיים באופן אחר. אבל בנ"ד יכול לגרש את זו ולישא אחרת. וגם דעתם הלא תלוי בבחירה ורק שראה ברוה"ק שיהי רשע. אבל הקא גורם לו שיהא בטבעו נוטה לרעה וכדאיתא במדרש שם ע"פ אבות אכלו בוסר וגו' ע"ש.

וְהָא שְׁהִתִּיר בְּהִגָּהַת סַמ"ק לְגִדָּה לְשֹׁכֵב עַל סְדִינִי בְּעֵלָה נִרְאָה מִשׁוּם שֶׁהוּא מִקְלָתָא דְלָא שְׁכִיחָא וְשִׁמְצָא עַל הַסְּדִין ש"ז שְׁעוּדָנָה חֲמָה וְשִׁיפְנָס לְגוּפָה בְּאִנְפֵּן שְׁתַּתְּעֵבֵר וְלִזָּה לֹא חִשְׁשׁוּ לִזָּה כִּינֹן שְׁבַעֲצָם אִין בְּזָה אִיסוּר.

אָבֵל לְעֵשׂוֹת כֹּן לְכַתְּחִילָה וְדַאי אָסוּר. וְאִין זֶה קִיּוּם מְצֻנֹת פו"ר פְּרָאוּי שְׁיִרְכָּה בְּיִשְׂרָאֵל בְּנִים פְּגוּמִים וּמְצוֹרְעִים.

וְאִף דְּבְדִיעֵבֵד יָצָא יְדֵי פו"ר אִף בְּמִמְזוֹר כְּדִקְיִ"ל בַּאֲה"ע סִי' א' ס"ד. מ"מ וְדַאי רָאוּי לְעֵשׂוֹת בְּאִנְפֵּן שְׁיִהְיוּ בְּנֵי יִרְאֵי ד' וְשִׁלְמִים בְּנִפְשָׁם וּבְגוּפָם.

וְהִרְאָה מַחֲזִיקָה שְׁעֵלָה עַל דְּעֵתוֹ שְׁפָטוּר מִפו"ר בְּשִׁבִיל שְׁיַדַּע שְׁבָנוּ יֵהִי רָשָׁע. וְרַק יְשַׁעְיָה הַנְּבִיא א"ל שֶׁבַכ"ז חֲיִיב.

וְהִינֵנו כְּמִש"ל מִשׁוּם שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר בְּעֵנְנוּ אַחֵר. וְגַם כִּי הוּא לֹא הָיָה הַגּוֹרֵם בְּזָה.

הֲלֵא זֶה תְּלוּי בְּבַחֲרִית הַבֵּן. אָבֵל לְגִרְוֹם לְכַתְּחִילָה כֹּן מוֹכַח מִזָּה דְאָסוּר.

וְדִין מְפֹרָשׁ הוּא בִּיבְמוֹת (דָּף ס"ה) וּבִשׁו"ע סִי' ב' ס"ז שֶׁלֹּא יִשָּׂא אָדָם אִשָּׁה מִמִּשְׁפַּחַת מְצוֹרְעִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יוֹלִיד בְּנִים מְצוֹרְעִים. הֲרֵי שְׁאָסוּר לְהִרְבּוֹת מְצוֹרְעִים בְּיִשְׂרָאֵל וְה"ה הֲכָא שְׁמִפְרָשׁ בְּמִדְרָשׁ וּבְמִסְכָּת כְּלָה שְׁטַבַּע הַמַּתְעַבְרַת בְּנִדְתָּה שְׁיִהָא הַנּוֹלֵד מְצוֹרְע.

בְּוִדַאי אָסוּר לְעֵשׂוֹת כֹּן. וְאִף אִם הָרוּפָא אוֹמֵר שֶׁלֹּא יֵהִי מְצוֹרְע.

אִינוּ נֶאֱמַן לְהַכְחִישׁ דְּבָרֵי חַז"ל. וְכַמְפֹּרָשׁ בְּפוֹסְקִים שְׁאִין מְאֲמִינִים לְרוּפָאִים בְּדָבָר שְׁמִפְרָשׁ בִּש"ס לְהִיפּוּד.

וְע' חִיבּוּרֵי ח"ב סִי' קל"א. וְגַם דְּבַל"ה הָיָה הַנּוֹלֵד פְּגוּם וְעַז פָּנִים כְּשֶׁנִּתְעַבְּרָה בְּנִדְתָּה מִפְּנֵי רִיחַ הַטְּוֹמָאָה הַשּׁוֹרָה עַל הָאִשָּׁה אַזּ וְכַמִּש"ל: וְעַפ"ז אֶפְשָׁר לִיתָן טַעַם לְמָה שְׁצָרִיף ע"פ דִּין לְפָרוֹשׁ סְמוּדָה לְוִסְתָּה אִף דְּהָא חֲזַקָּה הוּא מְדַאֲוֵר יִיחָא וּמוֹקְמִינֵן לָהּ בְּחֻזְקַת טְהָרָה עַד שְׁעַת וְסַתָּה.

וְגַם מְצִינּוּ שֶׁהַפּוֹסְקִים הִתִּירוּ כֹּל מִינֵי קְרִיבוֹת אִף דְּלִדְעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים אָסוּר מֵה"ת בְּנִדְתָּה. וְלֹא אָסְרוּ רַק בִּיאָה.

וּלְפַמ"ש י"ל הַטַּעַם שֶׁחֹשְׁשִׁים שֶׁהִזְרַע יִשָּׂאֵר בְּרַחֲמָה וְיִקְלַט בְּעַת נִדְתָּה וְתַתְּעֵבֵר וִיחָא כֹּן הַנְּדָה. אָכֵן לַפ"ז יִקְשָׁה שְׁנִצְרִיכְנוּ לְפָרוֹשׁ ג' יָמִים קוֹדֵם וְסַתָּה.

דְּהָא זְמַן קְלִיטַת הַזְרַע הוּא ג"י. וְצ"ל שֶׁע"פ רֹב נִקְלַט הַזְרַע בְּתוֹף עוֹנָה רֵאשׁוּנָה.

וְרַק מְזִיעוּט נִקְלָטִים בְּתוֹף ג"י וְלִמְזִיעוּט לֹא חִשְׁשׁוּ. וְכַמִּש"ל דְּלִהְכִי הִתִּיר בְּהִגָּהַת סַמ"ק לְגִדָּה לְשֹׁכֵב עַל סְדִינִי בְּעֵלָה לְפִי שְׁאִינוּ מְצוּי שְׁתַּתְּעֵבֵר.

וְע' תו' יְבָמוֹת (דָּף ל"ז ע"א) ד"ה רֹב שֶׁהִקְשׁוּ שְׁיִצְטָרְכוּ בְּהִבְחָנָה ג"ח וּג"י מִשׁוּם ג"י קְלִיטַת הַזְרַע וּלְפַמ"ש י"ל דְּלִמְזִיעוּט הַנִּקְלָטִים אַחֵר עוֹנָה לֹא חִשְׁשׁוּ וְיִשׁ לְהִאָרִיף בְּזָה וְאִכ"מ. וְיִשׁ לְדוֹן ג"כ שְׁעִיקָר תְּלוּי בְּעַת שֶׁהוֹכֵס הַש"ז לְתוֹף רַחֲמָה אִם הִיא נִדָּה אַזּ.

וְלֹא עַל שְׁעַת קְלִיטָה וְאִכ"מ לְבָזָה. שׁוֹב רְאִיתִי בְּנו"ב מ"ק סִי' ס"ט שֶׁכָּתַב שֶׁהָרֹב נִקְלַט בְּשְׁעַת עֵיקָר הַתְּשִׁמִּישׁ.

ולפמש"ל י"ל שְׁכַל הַעוֹנָה מִיְקָרִי כְּשַׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ לְעֵנָן זֶה. וְהִנֵּה הַנו"ב שֶׁם הוֹכִיחַ זֶה מִהַקְּוִיָּא שֶׁהֵבִיא שָׁם עַל הַתּו' דַּמ"מ לְעֵנָן יְבוּם תְּמַתִּין ג"ח וּג"י.

וּבְאַמַּת תִּירוֹץ הַנו"ב קָשָׁה דָּאִי לְעֵנָן יְבוּם סְמְכִינָן עַל רֹב הַנְּקֻלְטִים בְּשַׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ. מַכ"ש שְׂרָאוּי לְסִמּוֹן ע"ז לְעֵנָן הַבְּחֻנָּה.

וּבִימֵי חֲרָפֵי נְתַקְשִׁיתִי בְּקֻשְׁיָא הַנְּ"ל עַל הַתּו' מִדְּעַתִּי בַע"ה. וְתַרְצָתִי בְּחִידוּשֵׁי לִיבְמוֹת דְּעִיָּקָר קְוִיָּית הַתּו' הוּא מִהַבְּחֻנָּה שְׁמִפְּוֹרְשׁ בַּש"ס הַלְשׁוֹן תְּשַׁעִים יוֹם לְבַד יוֹם הַגֵּט וְהַאֲרוּסִין וְכַמְּפֹרְשׁ בְּלְשׁוֹן הַתּו'.

אַבְל לְגַבֵּי יְבוּם לֹא מְצִינּוּ תַקְנָה מְפֹרְשֶׁת. וְרַק מְמִילָא אָסוּרָה לְהַתִּיבָם מִשׁוּם הַבְּחֻנָּה. וְכִינּוּן שְׂאִינּוּ עוֹלָה לְיְבוּם אֵינּוּ עוֹלָה לְחֻלִּיצָה. אַכֵּן אִם יָדוּעַ לָהּ שְׁנִבְעָעָלָה לְבַעֲלָהּ בְּיוֹם שְׁמֵת בּוּ.

צָרִיכָה בְּאַמַּת לְהַמְתִּין ג"ח וּג"י בְּשִׁבְלִי חֻשׁשׁ קְלִיטַת הַזָּרַע. וּבַתּו' בִּיבְמוֹת (דָּף מ"א ע"ב) ד"ה הָא קְטֻנָּה וּבְרִשְׁבָּ"א וְרִשְׁבָּ"א שָׁם מְשַׁמַּע שְׁיֵשׁ תַקְנַת ג"ח גַּם בְּיְבוּם.

וּלְפַמְש"ל י"ל לְדַעְתָּם דְּמִיעוּט הוּא שְׁיֻקְלַט אַחַר עוֹנַת תְּשֻׁמִּישׁ וּל"ח לְמִיעוּט זֶה לְקַבְּוֹעַ תַקְנָה בְּשִׁבְלִי זֶה לְהַבְּחֻנָּה וְאִכְמ"ל בְּזֶה]: וְגַם בְּהוֹצָאת זָרַע הַבַּעַל לְתוֹךְ הַשְּׁפוֹפֶרֶת יֵשׁ לְדוֹן שְׁיָהָא אָסוּר דְּהָא בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה הוּא מוֹצִיא לְבַטְלָהּ.

וְרַק שְׁפוֹמָךְ עַל הַרּוֹפֵא שְׂאִינּוּ שְׁיֻכְנִיסְנוּ לְרַחֵם הָאִשָּׁה. וְהֵיכָן מְצִינּוּ שְׁיֻכּוֹל לְסִמּוֹן בְּזֶה עָלָיו.

וְהָרִי כְּתַב הַרְשָׁבָ"א וְעוֹד פּוֹסְקִים דְּלֶהֱכִי אֵין מְבָרְכִים עַל מַצּוֹה הַתְּלוּיָה בְּאַחֲרִים דְּאֶפְשָׁר יַחְזוֹר בּוּ הַשְּׁנִי וְלֹא תַתְקַיֵּים הַמַּצּוֹה וְתַהִי בְּרַכְתּוֹ בְּרַכָּה לְבַטְלָהּ. וּמַכ"ש בְּזֶה שְׂאִינּוּ הוֹצָאת ש"ז לְבַטְלָהּ הוּא אִינּוּר חֲמוּר מְאוֹד.

וְאִף דְּהָכָא אִיכָא חֲזָקָה דְּאִנְפִּין לֹא מְרַע אִוְמַתּוֹ. וּבּוֹדָאִי יַעֲשֵׂה הַרּוֹפֵא כְּמוֹ שֶׁהִבְטִיחַ.

מ"מ הָא גַּם גַּבֵּי בְּרַכָּה שְׁהַשְּׁנִי הוּא יִשְׂרָאֵל וְשְׂאִרִית יִשְׂרָאֵל לֹא יִדְבְּרוּ כְּזָב וּבַכ"ז חִיָּיִשִּׁין וְעַ' חִיבּוּרֵי ח"ג ס' ו' בְּזֶה. וְעוֹד דְּהָא אֶפְשָׁר שְׁיִתְקַלְקַל אִיזָה דְּבָר בְּהַשְּׁפוֹפֶרֶת וַיֹּאמֶר הַרּוֹפֵא שְׂצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת זֶה עוֹד פְּעַם.

וְזֶה מְצוּי אֶצֶל הַרּוֹפְאִים. וְגַם דְּבּוֹדָאִי לֹא נִיֶּסָה הַרּוֹפֵא לַעֲשׂוֹת זֶה הַרְבֵּה פְּעָמִים.

וְרַק בְּאִוְמַדְנָא אִוְמַר כֵּן וְקָרוֹב שְׁיִתְקַלְקַל הַעֵנָן ע"י שְׁלֵא יִצְמָצַם עַרְף הַחֹם בְּשְׁפוֹפֶרֶת הַדְּרוֹשׁ לְעֵנָן כְּזֶה אוֹ שֶׁהַכְּנֶסָה תְּהֵא שְׁלֵא כְּהוֹנֵן וְכַדוּמָה. וּקִי"ל בְּאו"ח ר"ס ר"ב דְּפִירוֹת שְׁדַרְכֵן לְהַתְּלִיעַ לֹא יִבְרַךְ עַד שְׁיִפְתַּח וַיִּרְאֶה אִם אֵין שָׁם תּוֹלַע כְּדִי שְׁלֵא יִהְיֶה בְּרַכָּה לְבַטְלָהּ.

וּמַכ"ש בְּנ"ד שְׂאִינּוּ לְהוֹצִיא ש"ז לְשְׁפוֹפֶרֶת שְׁמָא יִתְקַלְקַל הַדְּבָר וַיִּהְיֶה לְבַטְלָהּ. וְאִף דְּכֻשְׁבָּא עָלֶיהָ ג"כ קָרוֹב הַדְּבָר שְׁלֵא תַתְּעַבֵּר כְּמוֹ שְׁלֵא נִתְּעַבְּרָה עַד כַּהֵּן.

מ"מ לֹא מִיְקָרִי לְבַטְלָהּ כִּינּוּן שֶׁהוּא דְּרַךְ בִּיאָה וְכְמוֹ שֶׁהוּא לְבֹא עַל זְמִינָה וְשְׂאִינָה בַת בְּנִים. מִשָּׂא"כ הָכָא שֶׁהוּא מוֹצִיא הַש"ז לְחוּץ.

ובאמת יש לחוש שהרופא ישים מקודם בהשפופרת זרע שלו או של אחר כדי שתתעבר ודאי. באשר הוא רוצה שיקנימו דבריו שתתעבר.

וחושש אולי הסיבה בזה גם מצד הבעל שזרעו אינו ראוי להוליד. וזה ודאי לא יעוז לומר להרופא שרוצה לבדוק מקודם את השפופרת ומפניו בש"ס בגיטין (דף ס"א) וע"ז (ד' ל"א) ובי"ד סי' קי"ח דתיישינו לאיתלופי במקום שיש לו איזה טוה"נ מזה: לזאת בנ"ד נלע"ד שאסור לעשות כן.

ואין פדאי להתחכם ביותר. וישליכו יתבם על ד' אשר ינפה עוד אותם בזרע של קנימא. ובפרט שלא עברו עוד עשר שנים פדין. ונצטוינו לקיים פו"ר פדרף בנ"א ולא ע"י התחכמות פאלה אשר קרובים יותר לאיסור ולמכשול כמו שבארנו בע"ה: סימן קח וע"ד אשר פתב פי הרופאים אומרים אשר גם בימי טהרתה יותר קרוב שתתעבר ע"י שפופרת.

וכי כבר קרה איזה פעמים שעלה בידם. וחפץ לדעת דעתי בזה.

ואשר פתבתי שאסור להוציא זרע פי זה מיקרי לבטלה אי נימא דלא מיקרי בנו בכה"ג. והקשה כת"ר דהא בנכרית גזרו רק משום נשג"ז ולא משום הוצאת זרע.

אף שהנלד פמותה ואינו בנו. לא דמי כלל דדרף ביאה שאני דלא גרע מקטנה ועקרה ונקינה.

ורק אי הוי פבנו יש לדון להתיר שי"ל שמוציא כדי לקיים פו"ר. ואקצר פי לדינא אין נ"מ פי העיקר דהוי בנו לכל דבר וכמש"ל.

ואשר פתבתי שאסור להוציא ש"ז דשמא לא יכניס הרופא ברחמה ויהא לבטלה. וכתב כת"ר דהכא הוי ספק מצנת פו"ר ג"כ.

ז"א דהא אפשר לו להוציא א"ע מספק זה ולישא אחרת הראויה לפו"ר פכל הנשים. ומ"ש כת"ר דלהכי לא דמי לפירות שזרפם להתליע דשם הטעם שצריך לברר כל מה שאפשר.

אבל הכא א"א לברר באופן אחר. הנה שם מצוה לברר על השלם פדאיתא בברכות (דף ל"ט).

ובכ"ז מבטל מצוה זו כדי שלא יכשל בברכה לבטלה. ואינו סומך על רוב הפירות שאינם מתולעים וה"ה הכא.

ואף שיש לחלק. בכ"ז עיקר הסברא שלענין ברכה לבטלה החמירו.

וה"ה לענין הוצאת ש"ז לבטלה. ומ"ש שחוש שהרופא יכניס מקודם לשפופרת ש"ז כדי שתתעבר ודאי.

וכתב כ"ת דמבואר בספרי הטבע שא"א להתעבר מש"ז שנתערבה משני בנ"א. הנה אפשר להכין השפופרת באופן כזה שייכניס לרחם האשה רק ש"ז שלו.

ושל הבעל ישאר בשפופרת. ובגוף הדבר מבואר בירושלמי פ' החולץ ובמדרשים והובא בתו' סוטה (דף מ"ב ע"ב) ד"ה מאה שאפשר להתעבר משני בנ"א ע"ש.

ולוחק לחלק בין אם נתערב הזרע מבחוץ לנתערב בפנים: ומה שהביא כת"ר מאיזה מפרשים שפירשו סוגיא דחגיגה כפירושי. נהניתי שפוננתי לדעתם.

ואין לי הש"ס הקדש עם ההגהות. ומ"ש מהתו' דכתובות (דף ו' ע"ב) ד"ה רוב דמוכה שפירשים כן.

אינה ראיה די"ל דנקטו התו' בקיצור תוכן דברי הש"ס דמעיקרא קאמר דחיישינו לדשמואל ואח"כ אמר דאפשר חיישינו שבאמבטי עיברה. רק מרש"י שבעין יעלב יפה הביא פבודו דמפניש בס"ד כדברי.

ומה שהקשה עלי דמהא דנדה (דף ס"ד) אין ראיה דשם פסקינו לחומרא. ז"א שאם הנה פוסק הרמב"ם מטעם דספיקו להחמיר.

הו"ל לפירוש זה כי זה נ"מ טובא לדינא אם היא טמאה ודאי או מספק. ועכצ"ל שפסק בהחלט כר"ח שטמאה ודאי.

ושפיר מוכח מזה דהא דשמואל לא שכיח ואין עושין מזה ספק כלל. ובאמת יש לדון בזה למה לא אמרינו שגם בביאה הקודמת ראתה וחיפה ש"ז כדחיישינו שבועל ופורש.

וצ"ל שפנינו שלא שכיח לא הוי ספק כלל. וצ"ל דאף לס"ס לא מצרפינו לה.

דאלת"ה יקשה על הרי"ף שפסק דטמאה מספק דא"כ הוי ס"ס לדעת הפוסקים דאף שפסק אהד הוי. נגד הרוב הוי וע' חיבורי ח"ב סי' נ"ו ואכמ"ל בזה: וע"ד שהקשה כת"ר על מ"ש רש"י בחגיגה שמצאו לה דם ובכ"ז נמצאת מעופרת.

והקשה דהא קיי"ל בנדה (דף ס"ד) שיש לה דם עד ד' לילות וא"כ אפשר שפבר גבעלה ונתעברה. לדעתי לק"מ דהקא איירי שעבר ונשא בוגרת דקיי"ל ביבמות (דף ס') שלא יוציא.

אכן אם היא בעולה יוציא. ולזה מיבע"ל בכתולה שעברה אם מותר לדור עמה: וע"ד שהרופאים אומרים שגם בימי טהרתה יותר קרוב שמתעבר ע"י שפופרת וכבר עלתה בידם איזה פעמים לא אאריף בזה כי לדעתי אין להתיר דבר בזה להוציא בנדים כי רבו הספיקות בדבר זה.

וענין הו"ל דבר חמור מאוד. וגם בנתינה ברחם האשה יש כמה חששות.

ואם נבוא להתיר דבר בזה יש לחוש לכמה מכשולים. ועי"ז ניתן יד לפושעים ודי למבין.

ואשר כתב כת"ר בשם ספר עזר מקודש. אין ספר זה ת"י.

ומי שרוצה לסמוך עליו יעשה כרצונו ולא ירד בני עמו: סימן קט פבוד הרב הגאון הגדול וכו' מו"ה שמשון נ"י הגאבד"ק קאליש. ע"ד פהן שנתקשר עם עלמה אחת.

ובאשר אמו לא הסכימה על השידוך. נסע עמה לפאריז.

ובמקשה ג' חידושים שיש לביתו ובמקשה ג' שבועות אח"כ באה גם היא ועתה באה אמו לב"ד ואמרה כי ידוע לה שאינה בתולה ושהיא נפקת ברא והוא פהו ונאסורה לו. והנערה הודית שאינה בתולה כעת באשר החתן בא עליה.

ומתחילה פיתש בה החתן. ואח"כ הודה שאמת ושא אב"ד לא מצא לה בתולים.

אח"כ בא עוד הפעם לב"ד שלא בפני אמו ואמר כי לא יוכל להגיד בבירור שלא הייתה בתולה. ונתן אמתלא על דבריו הראשונים כי ירא שלא תחלה אמו באשר בנפשה הוא אם ישאר הקשר ביניהם.

והוא מצידו מוכן לישא את הנערה אם יתירו לו ב"ד. ויעץ שיפייסו את אמו או יפסקו עליו קנס גדול אם לא ישאנה כי הנערה אומרת שתשלח יד בנפשה אם לא ישאנה ורק אמו משנאמה להנערה הוציאה קול דדיימא מעלמא.

ואין שום עדים ע"ז רק קול בעלמא שמתנהגת בפריצות וצידד הדר"ג להתירה להנשא להמיועד שלה הפהו. וחקפן לדעת דעתי בזה.

והנה אני טרוד כעת. וגם כי מוטל עלי כעת להשיב אינה תשובות נחוצות למעשה.

ולכבוד הדר"ג לקחתי לי עת להשיב בקוצר את הנלע"ד בזה: והנה לא נתבאר בהצעת הענין אם במקום דירתה היו רוב פשרים אצלה או רוב פסולים. וגם אם נולד הספק עליה בעודה בביתה או על עת הייתה בפאריז.

ואם התנהגה בפריצות עם כל אדם. או רק עם המיועד לה.

וההכרח לבאר הדבר בכל אופן האפשר בזה: הנה בראיה שנבעלה או מעונבת והיא אומרת שנבעלה לכשר לה קיי"ל בכתובות (דף י"ד וט"ו) דמדינא נאמנת. רקלכתחילה לא מכשרינן עד דאיכא תרי רובי להתיירא רוב העיר ורוב סיעה אנשים פשרים וכן קיי"ל באה"ע סי' ו' סי"ז.

ובתוך העיר דהוי קבוע אסור מספק אף פשרוב פשרים וכן קיי"ל שם סי"ח. והנה כשלא ראיה שנבעלה פשוט שנאמנת במיגו דהוי שתקה כדקיי"ל בכתובות (דף כ"ב) דהפה שאסור הוא הפה שהתיר.

אכן כשיצא קול שזינתה י"ל שאין לה מיגו דל"א מיגו נגד הקול כדקיי"ל בח"מ סי' ק"ג מהא דב"ב (דף ל"ג) וכ"ה בכללי מיגו בש"ד ותומים סי' פ"ב. אבל נראה שזה רק כשאין ידוע מקור הקול.

אבל בנ"ד שמבואר בשאלה שהקול יצא ע"י אם החתן שידוע ששונאתה. בכה"ג לא מיקרי קול וכדאייתא במ"ק (דף י"ח ע"ב) ויבמות (דף כ"ה) וכן קיי"ל באה"ע סי' י"א ס"א.

ומבואר שם באחרונים דאף שידוע שאחר הוציא הקול ולא האויב. מ"מ פיון שיש להם אויבים תלינן שיצא הקול מהאויב ומכ"ש בנ"ד שידוע שאמו הוציאה הקול משנאמה לה.

אָכּוּן נִרְאֶה דִלְעֵינן מִיגוּ אֵינּוּ נ"מ בְּזָה וּבְכָל קוּל לֹא אָמְרִינן מִיגוּ נִגְדוּ. דְּהָא הִסְבְּרָא הוּא דְלֹא נִיחָא לְאַדָּם לְטַעוֹן נִגְד הַקּוּל.

וְזֶה שְׂיִיךְ אַרְף אֵי אִיפָא אוּיְבִים. דַּמ"מ נִיחָא טְפִי לְהַגִּיד טַעְנָה שְׂאָף אִם הַקּוּל אָמַת. כַּכ"ז הַצֶּדֶק עִמּוּ מְלַהֲכַחֵישׁ אֶת הַקּוּל. וְכ"נ מְסַתִּימַת לְשׁוֹנוֹת הַש"ס וּפּוֹסְקִים דְּלֹא בְּעֵינן בְּזָה כָּל דִּינֵי קוּל דִּיבְמוֹת (דָּף כ"ה).

וְלֹא הִזְכִּירוּ בְּזָה לְשׁוֹן קַדְל"פ. וְגַם דְּהָא גַּבִּי קָרַע נוֹגַע לְהִתְוֹמִים וְאַבִּיָּהֶם וּקְרוּבֵיהֶם וַיֵּשׁ לְחַוֵּשׁ שְׁהֶם הוֹצִיאוּ הַקּוּל דְּזָה טְפִי מְסַתְּבַר מְאוּיְבִים שְׂאִין הַדְּבָר נוֹגַע לְהֶם כָּלְל.

וּבַכ"ז אִיתָא בַב"ב (דָּף ל"ג) דַּל"א מִיגוּ פְּנִגְד הַקּוּל. אַבְל בַּנ"ד א"צ לְזָה דְּהָא הַקּוּל לֹא הָיָה שְׁנַבְעָלָה רַק שְׁמַתְנַהֲגַת בְּפָרִיצוֹת.

וּמִזָּה עֲדִיין אֵין הוֹכְחָה שְׁנַבְעָלָה. וּבַלְשׁוֹן הַשְּׂאֵלָה נִזְכַּר מְקוּדָם דְּדִיִּימָא מְעַלְמָא וְאַח"כּ נִזְכַּר שְׁמַתְנַהֲגַת בְּפָרִיצוֹת.

וְצ"ל הַפְּנוּנָה דְּדִיִּימָא הִינּוּ שְׁחִשׁוּדָה בְּשִׁבִיל שְׁמַתְנַהֲגַת בְּפָרִיצוֹת. וְע' תו' יְבָמוֹת (דָּף ע' ע"א) ד"ה אַבְל דְּדִיִּימָא קָאֵי ג"כ עַל שְׁם רַע בְּעַלְמָא.

וּלפ"ז יֵשׁ לָנוּ לְהַאֲמִינָה שְׁנַבְעָלָה מְהַחֲתוּן וְאַרְף אִם רֹב פְּסוּלִים אַצְלָה: אָכּוּן זֶה רַק בְּשְׂאִין מִי שְׂיִכְחֵישְׁנָה. אַבְל בַּנ"ד שְׁהַחֲתוּן הַכְּחִישָׁה מִתְחִילָה.

א"כ אֵינָה נְאֻמְנַת. דְּגַם ר"ג דַּס"ל בְּכַתְּוֹבוֹת (דָּף י"ב) שְׁנַאֲמַנַת.

הִינּוּ כְּשֶׁהוּא טוֹעֵן שְׂמָא אַבְל לֹא כְּשֶׁהוּא טוֹעֵן בְּרִי וְכַדְאִיתָא בְּכַתְּוֹבוֹת (דָּף ט"ז ע"א). וּבְפֻרְט דְּהָכָא אָנוּ דְּנִין אִם מוֹתֵר הוּא לִישָׂא אוֹתָהּ.

וְכִינּוּן שְׁהַכְּחִישָׁה הָרִי שְׂוִיָּא אַנְפְּשִׁיָּה חַד"א וְאַסוּר לִישְׂאָנָה. וְאַרְף שְׁחַזֵּר מְדַבְּרִיו וְהוֹדָה לָהּ וְנָתַן אֲמַתְלָא עַל דְּבָרֵיו וְיָדוּעַ דְּאֲמַתְלָא מְהַנִּי בְּשְׂוִיָּא חַד"א.

מ"מ י"ל דְּהָרִי מוֹכַח בַּתו' יְבָמוֹת (דָּף קי"ח ע"א) דְּאֲמַתְלָא לֹא מְהַנִּי רַק שְׂיִיָּהּ כְּאֵלוּ שְׂתַק לְגַמְרִי. אַבְל לֹא שְׂיִוְעִיל כְּאֵלוּ אָמַר לְהִפּוּף וְכַמ"ש בְּמַהֲרֵשׁ"א שְׂמ.

וְא"כ בְּשַׁעָה שְׂאֲמָרָה שְׁהַחֲתוּן בָּא עָלֵיהָ. הָרִי אֵין לָהּ מִיגוּ לְזָה שְׂלֵא נְבַעְלָה כָּלְל כִּי הָלֹא דְעָה שְׁהַחֲתוּן יוֹדַע שְׁהוּא בָּא עָלֵיהָ.

וְהוֹכְרַחָה לְהוֹדֵיַת עַל זֶה וּמְמִילָא יֵשׁ לְחַוֵּשׁ שְׂבָאוּ עָלֵיהָ אַחֲרִים מְדַאֲפַקְרָה נְפֻשָׁה לְגַבִּי זֶה. הַפְּקִירָה א"ע גַּם לְאַחֲרֵינִי.

וְכַמ"ש הָרַמְבַּ"ם בַּפ"ג מַה' יְבוּם וּבֵאָה"ע ס' קַנּוּ"ו ס"ט דְּחִיִּישֵׁינן בְּפָנוּיָה שְׁנַבְעָלָה לְאַחֲרִים אַרְף כְּשִׂדּוּעַ שְׁנַבְעָלָה לְזָה. וְכֵן קִי"ל בֵּאָה"ע ס' ד' סַכּוּ"ו וְכַתְּבַח"מ שְׂמ דְּאִיִּרִי אַרְף דְּלֹא דִיִּימָא מְעַלְמָא.

וְא"כ הִיכָא דְרֹב פְּסוּלִים אַצְלָה אַסוּרָה לְכַהֵן. וְאַרְף דְּשָׂם לִית לָהּ מִיגוּ שְׂלֵא נְבַעְלָה כָּלְל דְּהָא אִיִּרִי שְׂמ שְׂיִלְדָה.

מ"מ הָרִי הָכָא בְּשַׁעָה שְׂאֲמָרָה כֵּן ג"כ לֹא הָיָה לָהּ מִיגוּ לְפִי שְׂיִרְאָה לְהַכְּחִישׁ אֶת הַחֲתוּן. וְאַרְף דְּבַעְלְמָא אָמְרִינן מִיגוּ דְּהַעֲזָה כַּמ"ש הַש"ף בַּח"מ ס' פ"ב מְדַבְּרִי הַתו'.

מ"מ היא גריאה לטעון כן כי הלא כל חפצה הוא להנשא לזה הפהו. ואם תשקר תמאס
בעיניו.

כי יחשוב אחרי שהיא מכחשת לגמרי. אולי באמת נבעלה גם לאחרים.

וגם דע"פ הוי רק בתורת מיגו ולא בתורת הפה שאסר הוא שהתיר. ומיגו קיי"ל דלא
מהני ביוחסין רק היכא דאיכא תרי רובי וכמבואר ספ"ק דכתובות.

ועוד נראה דהכא לא שנייף לומר מיגו דאמרה לא נבעלתי כלל. דגריאה שבעת שתנשא
תברר שאינה בתולה ויתגלה קלונה.

ותמאס בעיני הנושאה. שוב ראיתי שכ"כ בשו"ת ברית אברהם סי' י' דבכה"ג י"ל דלא
הוי מיגו.

ועוד דהא אפשר לבדקה פעת ע"י רופא. וכן אפשר ע"י חבית יין דבכתובות (דף י' ע"ב).

אף באה"ע סי' ס"ח פתבו האחרונים דאין אנו בקיאים בזה. וכינן דאין כאן סברא דהפה
שאסר הוא הפה שהתיר ממילא אסורה לכתחילה לכהן עד דאיכא תרי רובי.

נזה רחוק שיהיה. ובפרט שנסעו לפאריז לששם ודאי רוב פסולים: ואף דנראה שפסוק
רוב פסולים אזלינן לקולא.

דהא מדינא כשירה לכהונה אף ברוב פסולים דהלכה כר"ג. רק לכתחילה אסורה לינשא
עד דאיכא תרי רובי משום שעשו מעלה ביוחסין וכדאיתא ספ"ק דכתובות.

וא"כ הוי רק איסור דרבנן. וכ"כ הפוסקים באה"ע סי' ו' דהוי רק דרבנן וספיקא דרבנן
לקולא ובפרט דאיכא חזקת פשרות.

וא"כ בנ"ד אף אם ניהוש שנבעלה לאחר. מ"מ הרי אפשר שנבעלה בביתה.

ושם אפשר רוב ישראל ואפשר איכא שם גם תרי רובי. וכעין זה פתב הטור ובשו"ע
ס"ס ו' דבספק אם אזיל הוא לגבה או לא תנשא לכתחילה.

ואף דשם הוי ספק דאורייתא. דהא אי אזלא היא לגביה הוי קבוע פמע"מ דמי.

אף שם י"ל דהוי כס"ס. דשמא הליף הוא אצלה ואף אם הלכה היא אליו שמא הוא פשר.
ניש לדחות דהא כל עיקר הספק הוא אם הוא פשר לכהונה. וא"כ הפל ספק אחד וע"ש
בט"ז וב"ש.

וכ"כ הרשב"א בחידושיו בקדושין (דף ע"ג) והריטב"א שם דבספק אי אזלא לגבייהו
הוי ג"כ רובא להכשיר ע"ש. אכן בנ"ד פשוט דהוי ספק דרבנן.

ואף שי"ל דבנ"ד יש ס"ס לחומרא דשמא נבעלה במקום רוב פסולין. ואף אם במקום
שרוב פשרים.

שמא אזלא איהי לגביה. דהו"ל קבוע וכמע"מ ואסורה.

אף פבר פתבנו דבאמת הפל ספק אחד. וגם די"ל ג"כ ס"ס להקל דאפשר נבעלה בעירה
דאיכא רוב פשרים.

ואף אם נבעלה בפאריז או בדרדף אפשר נבעלה במקום דאיכא ג"כ תרי רובי ובפרט לפמ"ש הח"ס סי' י"ח ועוד אחרונים וע' ב"ש סי' ו' סקל"א בזה שאם יש רוב פשרים בבית ושכונה שדרה בו מיקרי זה רוב פשרים זה אפשר שיימצא גם בפאריז או בדרדף נסעם לשם.

ומ"מ נראה שראוי לומר השתא הוא דנבעלה ואוקמה עד עתה בחזקת בתולה וכשירה בחזקה דגופא עדיפא טובא כדאיתא בכתובות (דף ע"ה ע"ב) וע"ש בתו'. ולפ"ז העיקר תלוי במקום שהיתה בעת האחרונה אם הוי שם תרי רובי.

ויש לדון עוד דניזיל בטר רוב הימים שהיתה בעירה וכעין מ"ש המג"א ר"ס שמ"ד ובתב"ש סי' ט"ז שבימים אזלינן ג"כ בטר רובא. ויש לחלק ואקצור.

וע' ב"ש סי' ו' סקל"ד דאמרינן פאן נמצא פאן הנה פשיש ספק באיזה מקום נבעלה. וענין זה דורש אריכות לבארו.

וראיתי בשו"ת נו"ב מ"ת סי' כ"ז שהחמיר בכגון זה לאסרה לכהן רק בשעה"ד הקל שיקדשנה על תנאי ע"ש. וזה בנדאי א"א לעשות בעתים הללו ואף דשם איירי שהיתה מעוברת.

מ"מ פינון שבארנו דבנ"ד אין לה מיגו לומר שלא נבעלה כלל א"כ אין חילוק בזה. וכן החמיר בשו"ת פנסת יחזקאל סי' נ"ו בכה"ג דבעינו תרי רובי: והנראה בזה דהנה המ"מ פ"ג מה' יבום והב"ח וב"ש באה"ע סי' ד' סק"מ הקשו על הרמב"ם שפסק שם דחיישינן שפא זינתה גם עם אחרים ובפ"ח מה' תרומות פסק דלא חיישינן ונדחקו בזה הרבה.

והנראה בזה דעיקר הסברא דאמרינן דאפקרה נפשה גם לאחרים. היינו דכיון דליכא רוב פשרים הרי היא פסולה מה"ת דהא אזלינן בטר רובא וכדאיתא בקדושין (דף ע"ג) לענין שתוקי.

ורק פשהיא אומרת לכשר נבעלתי יש לדון להאמינה כמו שנאמן כל אדם מישראל על איסורים שפותרה כדאיתא ביבמות (דף פ"ח) וריש גיטין. אכן הא קי"ל בסנהדרין (דף כ"ו) שחשוד על העריות פסול לעדות אשה.

וכן קי"ל בבכורות (דף ל') וביו"ד ר"ס קי"ט שכל החשוד על דבר אין לו נאמנות לאותו דבר. ולזה פינון שאנו רואין שנבעלה פשהיא פנויה שעברה על איסור דרבנן עכ"פ. ולדעת הרמב"ם יש בזה איסור דאורייתא משום לא תהיה קדושה. וכשהיא גדה עברה על דאורייתא.

א"כ אינה נאמנת על פרט זה וחשודה שנבעלה גם לאחרים. ומשקרת בשביל שפושה להודינת שנעשתה מן פקרת לגמרי.

ואפ"י ס"ל ביבמות (דף ס"ט) ללישנא קמא שם יותר מזה דאף בארוסה חוששין לאחרים. דאף שלאחרים הוא איסור חמור דהויא א"א.

מ"מ פינון שנמשכה לעבור עברה קלה בשביל חימוד ביאה. שוב אין לה נאמנות בפרט זה.

ויכמו בַחֲשׂוֹד עַל הַעֲרִיּוֹת שֶׁאֵין חִילּוּק בֵּין קַל לְחִמּוֹר. וְעַכ־פֶּלֶז זֶה שֶׁיִּיָּד בְּאִסּוּרֵי בִיאָה. אָבֵל עַל שְׂאֵר אִסּוּרִים שֶׁלֹּא נִחְשְׁדָה נְאֻמָּתָה. וְלִזֶּה בַפ־חֵמָה תְּרוּמוֹת לְעִנְיָן אֲכִילת תְּרוּמָה נְאֻמָּתָה.

שֶׁהָרִי לֹא נִחְשְׁדָה עֲדֵינָן עַל אִסּוּר זֶה. וְמָה שֶׁהוֹצֵרָה אַבְיֵי בִיבְמוֹת (צִף ס"ט) לְאוֹקְמֵי הָא דְתַנּוּן שֶׁמִּילְדָה תֹּאכַל בְּחִבּוּשִׁים בְּבִיה"א.

הַיֵּינוּ מְשׁוּם דְּסֵתָם מְשֻׁנָּה הוּא ר"מ. ור"מ ס"ל בְּבִכּוֹרוֹת (צִף ל') שֶׁחֲשׂוֹד לְדָבָר אֶחָד חֲשׂוֹד לְכַה־לְת פְּנֻלָּה.

וְלִזֶּה אֵין נְאֻמָּתָה גַם עַל הַתְּרוּמָה וְלָכֵן אוֹקְמָה בְּחִבּוּשִׁים. אָבֵל לְדִידָן דְּקִי"ל שֶׁאֵינוֹ חֲשׂוֹד רַק עַל אוֹתוֹ דְּבָר שֶׁפִּיר פֶּסֶק הֶרְמֵב"ם בַפ־חֵמָה"ת יְלִדָה תֹּאכַל אִף שֶׁלֹּא הָיוּ חִבּוּשִׁים.

וּלפ"ז יֵשׁ לְדוֹן בַּנ"ד דְּנִהֵי שֶׁחֲשׂוֹדָה עַל בִּיאַת פְּנוּיָה וְנִדָּה. מ"מ לֹא נִחְשְׁדָה לְהוֹלִיד בְּנִים בְּחֻזְקַת פְּהִינָם ע"י בְּכוּרֵי וְיִשְׂאוּ פְּפִיָּהֶם.

וּבְאֻמַּת יִהְיוּ חֲלָלִים. וְאִף דְּגַם בְּאֶרוֹסָה שֶׁעֵיבְרָה הָרִי יִהְיֶה הַנִּלְד מְמֻזָּר.

וּמ"מ אֵין מְאֻמֵּינִים לָהּ. י"ל דְּשֵׁם כֵּינּוּן שֶׁבָּא עֲלֵי הָאֶרוֹס פְּעַם אֶחָד חוֹשֶׁבֶת שֶׁהַנִּלְד הוּא מְמֻזָּז.

וְאֵינָה יוֹדַעַת שַׁע"פ דִּין הוֹלְכִים אַחַר רֹב בְּעִילוֹת וְאִם נִבְעֵלָה אֵינָה פְּעֻמִּים מְאֻחֲרִים הַנִּלְד מְמֻזָּר. וְגַם בַפ־א הָיוּ עַכ"פ סֶפֶק מְמֻזָּר.

וְעַפ"ז יֵשׁ לִיִּשְׁבֵּב ג"כ מָה שֶׁסֵּתָם הֶרְמֵב"א בִּאֵה"ע ס"ס ג' כְּדַבְּרֵי הָרִא"ש שֶׁאִם אָמַר כֹּהֵן עַל בֶּן פְּנוּיָה שֶׁהוּא בְּנוֹ הָרִי הוּא כֹּהֵן גָּמוּר לְכָל דְּבָר וְתִמְהוּ שֶׁם הַפּוֹסְקִים דְּהָא הֶרְמֵב"ם חוֹלֵק וְס"ל דְּחִיּוּשֵׁינוּ דְּאֶפְקָרָה נִפְשָׁה לְאַחֲרֵים.

אָבֵל לַפּמ"ש א"ש שֶׁאֵינָה חֲשׂוֹדָה לְהַחֲזִיקוֹ לְכַהֵן וְשִׁיפְדוּ ע"י בְּכוּרִים וְשִׁיִּשְׂא כִפְיוֹ שֶׁלֹּא כְּדִין. וְיֵשׁ לְדַחוֹת זֶה וְלַחֲלֹק בֵּין הַפְּרָקִים וְאֶקְצֹר: אָכֵן לְדִינָא נִרְאָה דְּמוֹתְרַת בַּנ"ד לְהַכְּתוּם דְּהָרִי דַעַת הֶרְמֵב"ן וְרִשְׁבֵּב"א נְעוּד פּוֹסְקִים דְּבִאֻמַּת לְכַשֵּׁר נִבְעֵלְתִי סְגִי בְּחַד רִנְבָּא וּבב"ש כְּתִב בְּסִי' ד' סק"מ וְסִי' ו' סק"ל"א דְּלַעֲנָן הַחֲשֵׁשׁ דְּאֶפְקָרָה נִפְשָׁה לְאַחֲרֵינִי סְגִי בְּחַד רִנְבָּא.

וְסִבְרַתוֹ בְּרוּרָה דְּהָא מְדִינָא יֵשׁ לָנוּ לִילָף אַחַר הָרֹב. וְהָיוּ רַק מְדַרְבָּנָן.

דְּהָא מְדִינָא קִי"ל כַר"ג שֶׁנְּאֻמָּתָה אִף בְּרוּב פְּסוּלִין. א"כ וְדֹאֵי אֵין לָהּ בּוֹ אֵלָא חִידוּשׁוֹ. וְסְגִי בְּרוּב כְּשָׂרִים וְלֹא בְּעִנְיָן תְּרֵי רִנְבִי. וְא"כ בַּנ"ד נִרְאָה וְדֹאֵי שֶׁבְּעִירָה מִיקְרֵי רֹב כְּשָׂרִים דְּרֹב בְּנֵי הָעִיר יִשְׂרָאֵלִים נִינְהוּ.

וְאִף שֶׁיֵּשׁ חֲשֵׁשׁ שֶׁמָּא נִבְעֵלָה בְּפִאֲרִיז שֶׁשֵּׁם רֹב פְּסוּלִים. מ"מ גַּם שֵׁם הָיוּ רַק סֶפֶק שֶׁקוּל כְּדִקִּי"ל בִּאֵה"ע ס"ו דְּסֵתָם אָנוּ דְּנִין דְּאִיהוּ אֲזִיל לְגַבְהָ וְהָיוּ קְבוּעֵ.

וְגַם דְּהָא בְּכַה"ג כְּתִב הֶרְשֵׁב"א וְרִיטְבֵב"א דְּהָיוּ רֹב לְהִתִּירָא כֵּינּוּן שְׂרֹב צְדָדִים הֵם לְהִתִּיר. וְנְעוּד דְּהָא דַעַת הָרִא"ש וְהַטּוֹר דְּלֹא אֶמְרִינוּ כְּלָל סְבָרָא דְּאֶפְקָרָה נִפְשָׁה לְאַחֲרֵינִי וְכ"פ הֶרְמֵב"א ס"ג.

וּכְבֵּר נִתְחַבְּטוּ הָאֲחֵרוֹנִים שֵׁם מִדּוּעַ לֹא הֵבִיא שֵׁם דַּעַת הַחֹלְקִים. וְגַם דִּהְרַעַק"א סִי פ"ה הַתִּיר בְּכָל גְּוֹנֵי הֵיכָא שְׁשֻׁנֵיהֶם אוֹמְרִים שְׂבָא עָלֶיהָ וְאִף הֵיכָא שְׁמַתְחִילָה פִּיחֵשׁ בָּהּ וְאִח"כ חֲזַר בּוּ וְנִתְּן אֲמַתְלָא לְדַבְּרֵי.

וְהֵבִיא שֵׁם דְּבָרֵי הַמְהַרְשָׁ"א בִּיבְמוֹת (דָּף קי"ח) וְכָתַב דְּלָא דְּמִי. וַיִּשָּׁב שֵׁם ג"כ הַחֲשֵׁשׁ דַּעֲיִנּוּ נִתְּן בָּהּ ע"ש.

וְכֵן הַתִּיר בְּכַה"ג בְּשׁו"ת בְּרִית אַבְרָהָם סִי י"א. וְשֵׁם פְּכָר בִּינְאָר שְׁיֵשׁ לְדוֹן בְּזַה מִצַּד שְׁעוֹשָׂה עֲצָמוּ רְשָׁע שְׂבָא עַל הַנְּדָה.

וְהָא שְׂאָמַר בִּנ"ד שְׂאִינוּ יוֹדְעֵי אִם הֵיטָה בְּתוּלָה אִינוּ רִיעוּתָא דְּהָא מְפֻרָשׁ בְּכַתְּוֹבוֹת (דָּף י') שְׂבַחְוֹר אִינוּ בְּקִי בְּזַה וְעָלוּל לְטַעוֹת. וְעוֹד דְּבִנ"ד יֵשׁ ס"ס שְׂמָא לֹא נִבְעָלָה לְאַחֲרִים.

וְאִף אִם נִבְעָלָה שְׂמָא לְכָשֶׁר נִבְעָלָה. וְס"ס זֶה מְבֹאָר בְּנו"ב מ"ת סִי כ"ח כ"ט ע"ש וּבְרַעַק"א שֵׁם.

וְאִף אִם רֹב פְּסוּלִים אֲצִלָּה הָרִי דַּעַת הַטּוֹר דְּמִסְתַּמָּא אֲזִיל הוּא לְגַבְהָ כְּמַש"ל, וְכָתַב הַבֵּית מְאִיר שֵׁם שְׂפָן עֵיקָר וְא"כ הָרִי ס"ס גְּמוֹר. וּבְלֹא"ה יֵשׁ לְדוֹן דְּהָרִי ס"ס אִף פְּנִגָּד רֹב פִּינוּ שְׂמִסִּיעַ לְזַה חֲזָקַת פְּשָׁרוּתָה ע' חִיבּוּרֵי ח"ב סִי נ"ו מ"ש בְּזַה.

וְעוֹד לְפַמ"ש הַח"ס סִי י"ח דְּאִין לְחֹוֹשׁ שְׁתִּיבְעַל לְעַכּוּ"ם. וְהַחֲשֵׁשׁ הוּא רַק לְפְסוּלִים מִיִּשְׂרָאֵל.

וְזֶה הָרִי וְדָאִי מִיעוּט בְּכָל מְקוֹם. וְהָרִי רִבִּי אִף בְּפִאָרִיז.

אִף סְבָרְתוּ צ"ע לְעַנ"ד וְאִין לִי פְּנָאִי לְהֶאָרִיף בְּזַה. וְעַכ"פ יֵשׁ לְצָרְפָה לִנ"ד.

[וּבְרַעַק"א שֵׁם רְאִיתִי שְׁהוֹכִיחַ מְהָא דְּקַתְּנִי בְּכַתְּוֹבוֹת (דָּף י"ב) עַד שְׁתִּבִּיא רְאִיָּה לְדַבְּרֵיהָ. אֲלֵמָא דְּמַהֲנֵי רְאִיָּה וְאִין חוֹשְׁשִׁים שְׁנִבְעָלָה מְאַחֲרִים וְלְעַנ"ד י"ל שְׁתִּבִּיאָה רְאִיָּה שְׁהֵיטָה חֲבוּשָׁה בְּבִיה"א וְכַעֲיִן הָא דִּיבְמוֹת (דָּף ס"ט) גְּבִי יְלָדָה תֹּאכַל ע"ש אוֹ שְׂלֵא נִמְצָא בְּמִקוּמָה שׁוּם פְּסוּל וְאַקְצָר]: עַכ"פ לְדִינָא אֲנִי מְסָכִים עִם הַדֶּר"ג שְׂפַתְבָּ לְהַתִּירָה לִינְשָׂא לְהַפְהִינָה הַמְיֻעָד שְׂלָה בְּלִי שׁוּם פְּקוּק.

וְנִרְאָה דְּלֹא שְׁיִיף לְהַחְמִיר בְּזַה דְּהָא קִי"ל בְּאֵה"ע סִי קע"ז שְׂבַמְפֻּתָה אִף בְּבֹגְרַת מְצֻנָה לְכּוֹנְסָה. וְא"כ בְּזַה חוּמְרָא לְהִיפּוּף שְׂמַחְוִיב לְכּוֹנְסָה.

וּבְפֻרְט לְפַמ"ש הַדֶּר"ג אֲשֶׁר אֲפֻשֶׁר שְׂתֵאבֵד הַנְּעָרָה עֲצָמָה בְּנִדִים וַיֵּשׁ בְּזַה חֲשֵׁשׁ סכ"ג. וְאִף שְׂאִין לְנוּ לְחֹוֹשׁ לְתַקְנַת הַפְּרוּצוֹת.

אֲבָל מַה לְעַשׂוֹת אַחֲרֵי אֲשֶׁר עָתָה בְּעוּה"ר נִתְּפָרֵץ הַדְּבָר וְנִעְשָׂה אֲצֵל הַהֶמּוֹן פְּהֵיטָר לְהַתְקַרֵּב אֶל הַבְּתוּלוֹת הַמְיֻעָדוֹת לָהֶם. וּמִמִּילָא בְּאִים לִיְדֵי חֲטָא פֹּאֵשׁ בְּנִעְוֹרַת.

וְעוֹד יֵשׁ לְדוֹן בִּנ"ד שְׂמַחְוִיב לִישְׂאָנָה כְּמוֹ הַתְּקַשֶּׁר עִמָּה וְהַבְּטִיחָה. וּבְנִדָאֵי עַל אֲוֶן זֶה נִתְּרַצָּתָה לוֹ לְהִבְעֵל מְמַנּוּ וּמִמִּילָא מְחֻוִיב לְקַנִּים הַתְּנָאִי וְהַהֲבָטָה שְׁהַבְּטִיחַ לָהּ.

וּכְמוֹ בְּאַתְנָן שְׂפִסְק הָרִיב"ש וְהוּבָא לְהַלְכָה בְּשׁו"ע סִי קע"ז שְׂיִכּוּלָה לְתַבְעוּ ע"פ דִּין. וְאִף דְּקִי"ל בַּח"מ סִי שַׁל"ב שְׂאֵם הַבְּטִיחַ לְפּוֹעֵל חֲפִץ בְּעַד פְּעוּלָתוֹ לֹא קָנָה הַפּוֹעֵל אֶת גּוּף הַחֲפִץ.

וע"ש בקצה"ח. מ"מ בנ"ד דמי להאומר נפש עמי ואנפש עמך שמחויב לקיים תנאו
פדתנו בב"מ (דף ע"ה) וכן שם (בדף פ"א ע"א) גבי שמור לי ואשמור לך ע"ש.

וה"ה בנ"ד הרי התחייב לה עבור זה להספיק לה שאר פסות ועונה. ולא גרע משארי
חייבי הגוף.

ורק לפי שאסור לו למלא חייבו זה בלא קדושין וחופה כד"ת. לזאת מחויב הוא לישאנה
פדי שייכל למלא חייבו ואכמ"ל בזה.

ועכ"פ נדאי שאסור לו לבטל הקשר שנתקשר עם הנערה הזאת. ומצנה עליו שישאנה.
ואסור לאם הבחור למנוע אותו מזה: אכן כל זה הוא אם יבטיחו הבחור והמיועדת
שישמרו דיני נדות פדין פשיטאו זא"ז. ויתחרטו לפני ב"ד על שעברו על איסור נדה
במיד.

כי פינו שפבר עברו על איסור נדה במזיד הרי אבדה נאמנותה על זה שהאמינה לה תורה
וספרה לה לעצמה. וכדין כל חשוד שאינו נאמן על אותו דבר.

ויש לצדד דלאו כ"ע ידעי שאיסור נדה שייך אף בפנויה. ואפשר שהמון חושבים שזה
נוהג רק בנשואות והיכי דלא משמע לאינשי איסורא לא מיקרי חשוד פדאימא בב"מ
(דף ה') וכ"פ ביו"ד סי' קי"ט וכן קי"ל גבי עדים ובהא דהנהו קבוראי בסנהדרין (דף
כו') ובשו"ע סי' ל"ד.

ולזה אפשר שאח"כ יזקרו בזה. וכ"כ בשו"ת ברית אברהם ס"ס י"ד שהביא שהפלאה
בק"א סי' קט"ו התעורר בזה.

והב"א פתב שם דאפשר פנויה נדה קיל לאינשי וב"ה שפונתי לדעתו הק'. אבל לענ"ד
מ"מ פינו שנתפרצו כ"כ להתקשר בלי הסכם אבותיהם וליסע לפאריז ולגנות.

בנדאי יש לחוש שלא ישמרו אח"כ דיני נדה. דבלא"ה בעוה"ר רבו המתפרצים בזה
בעתים הללו ולמה עוד לב"ד להכניס א"ע בזה לסייע ידי עוברי עברה.

ולגרום שיוכשלו באיסור פרת כל ימיהם. ואם לא ינשאו זל"ז אפשר שיזדמן לכ"א בן
זוג שישמור דיני התורה.

ולזאת לדעתי ראוי שיגידו להם ב"ד אשר אם לא יקבלו על עצמם לשמור דיני נדה
כד"ת אסור להם לישא זא"ז וכשיקבלו עליהם פנ"ל אזי מותר להם לישא זא"ז. ונכון
להגיד להחמין שהוא מחויב ע"פ דין לישאנה.

ודי שתקבל רק הנערה לשמור דיני נדה כי תלוי העיקר בהאשה. אבל עליו יש לחוש
שלא יחפון לקבל ע"ע פדי שלא יגזרו עליו ב"ד שישאנה: סימן קי למדינת אנגליא.

ע"ד אשת איש שבעלה בבית משוגעים ויש לה בן. ויצא קול שזנתה עם בחור אחד.

ואשה אחת העידה איה שהאשה הנ"ל דרה יחידה בעליית ביתה. וראתה אותה בבואה
לביתה ביום ב' דחג השבועות כי תנוע כשכורה ושאלה אותה מאין תבוא.

והשיבה פי היתה בבית אחד השכנים ושתתה עמם י"ש ושכר ומזה יכאב לה ראשה והולכת לביטה לנוח מעט. וכעבור שעה או שתיים קראה בקול גדול עד שנשמע קולה להאשה המעידה.

ותעל לביטה ותשאלנה מה חפצה ותען פי תבקש שיקראו לה הבחור של השכן שהיתה שם מקודם פי נחוצ לה אליו. ותקרא אותו.

ויבוא הבחור ובידו בקבוק שכר ויעל לעליית הנטענת וכעבור חצי שעה בא אחד ודרש את האשה המעידה אם לא נמצא הבחור הלז בביטה פי לקח מפתח ביתו עמו. ותעל לקרוא את הבחור.

ותראה פי הבחור שוכב על המטה אשר גם האשה שוכבת עליה. והפתח היתה פתוחה פי כן דרו סדרי העלייה במדינתם שאין שם דלתות.

ותצעק האשה על הנבלה אשר עשה בביטה וישיבנה מה תצעק הלא לא עשיתי דבר רע רק שפבתי לנוח מעט. וברדת הנטענת מהעלייה שאלה את אשה אחת הדרה בבית ההוא מה זה הקול אשר שמעה.

ותספר לה האשה הזאת את אשר ראתה בעלת הבית שהבחור שכב על מטתה. ותאמר אוי לי אולי עשה גם מעשה רע פי אנכי ישנתי ונרדמתי.

ועתה אומרת שנדאי לא טימאה באשר לא הרגישו מאומה. וגם אומרת שהלכה אצל רופא לבדקה ואמר ג"כ שלא טומאה.

ואשר אמרה להאשה אולי טימא אותה אומרת שאמרה זה בשביל רוב הבהלה שהיה לה מזה. ואשר קראה את הבחור אמרה פי חפצה לבקשו שילנה לה כסף אחר יו"ט פי היא עניה ובטרם בואו נפלה עליה שינה.

והאריו כת"ר לצדד להתיירה לבעלה. וחפץ לדעת דעתי בזה: מטודומי אשיב בקוצר הנלע"ד בזה.

הנה מה שיש לדון בזה דהוי דבר מכווער מה שנמצא ששכב על מטתה וגם יצא קול שהינתה. וקול עם דבר מכווער להשאלתות וש"פ והובאו ברמ"א באה"ע סי' י"א ס"א ס"ל שמתצא וגם דהכא יש רגלים לדבר שקראה את הבחור בהיותה לבדה.

ואף שנתנה אמתלא שרצתה ללנות ממנו כסף. הדברים מראים שהוא שקר שתצעק לקראו ביו"ט בשביל שילנה לה אחר יו"ט.

וגם מה שהביא עמו בקבוק שכר ניכר שהיה לו קרבות עמה והלך כדי לשתות עמה ולמלא תאנתו. והנה מעכ"ת לא ביאר אם היתה האשה ישנה בעת שראתה את הבחור שוכב על מטתה.

וגם באיזה תמונה שכב הבחור. ונראה משטחיות השאלה שהיתה ישנה פי לולא זאת היתה בעלת הבית שואלת אותה אף עשתה זאת.

וגם בעצמה היתה מצטדקת לפניה. אף אפשר עשתה עצמה פישנה.

גם לא ביאר אם ה' גם בנה בחדר ההוא וכמה שנות בנה. ורק מלשון השאלה ש'ד'רה
יחידה בעל'יה משמע שלא ה'ה הבן ע'מה או שהיא קטן: אולם בכל אופן ש'ה'ה.
הד'ר פשוט לה'תר. לא מי'בע'יא אם י'בוא ה'בעל ויאמר שאינו מא'מין לה'אשה.
נדאי ש'מותרת ל'בע'לה. פי ה'אשה אינה נ'אמנת ע"ז.

וכמ"ש הב"ש סי' י"א סק"ב. וממילא גם הקול לאו פ'לום הוא פי על קול לח'נדא אין
או'סרים א'שה.

וכיעור ורג'לים לד'ר אין פ'אן פי הכל הוא ע"פ ה'אשה. וגם הקול בע'צמו אינו פ'לום פ'יון
ש'הקול י'צא ע"י ה'אשה וכ'יון שאינה נ'אמנת ממילא אין מ'מש ב'הקול וכד'איתא בגי'טין
(ד' פ"ט) ובאה"ע סי' מ"ו ד'היכא ש'נתברר ש'הקול י'צא ע"י מי שאינו נ'אמן אין מ'מש בו
וכמ"ש המהר"מ אל'שקר סי' צ"ט ו'אף לה'מתמירים ש'ם בכה"ג ד'לא מ'בט'לין ק'לא ע"ש
ב'אחרונים וע' ד'ברי ריב'ות סי' ד'.

ה'ינו רק היכא ש'הח'זוק הקול ס'תם ו'אח"כ נ'תברר ש'מקור הקול הוא מ'פסולי ע'דות. א'כל
ה'א משמע ש'ת'יכ'פ ב'צאת הקול י'דעו ש'ה'אשה ה'וצי'אה קול ז'ה.

וה'י קול וש'וברו ע'מו. וגם ה'רי פ'תב הב"ש סי' י"א סק"ט ד'היכא ש'הקול י'צא ע"י ע'ידי
פ'יעור לא מ'יקרי קדל"פ.

ולא א'ר'יך א'חרי דבלא"ה אין פ'אן פ'יעור פ'יון ש'ה'אשה אינה נ'אמנת כנ"ל. והיא בע'צמה
ה'רי או'מרת שאינה יודעת אם ש'כב ב'מט'תה ש'ה'רי ש'אל'ה א'ת ש'כ'נתה מ'ה הקול צ'עקה
ש'ש'מעה.

ול'בד פ'ל א'לה ה'רי ב'יש ל'ה ב'נים לא ת'צא א'ף בקדל"פ עם ע'ידי פ'יעור. ובנ"ד יש ל'ה ב'ן.
רק ב'זה יש ל'דון לה'חמיר כמ"ש הח"מ ש'ם סק"ס ואכמ"ל ב'נה דבלא"ה מ'ותרת כמ"ש"ל:
ואם י'בוא ה'בעל ויאמר ש'מא'מין לד'ברי ה'אשה בע'לת ה'בית נ'ראה ג"כ ש'מותרת לו ד'הא
פ'בר פ'תב הב"ש סי' י"א סק"ד וסי' קט"ו סק"ה ש'אף ב'מא'מין לע'ד פ'יעור מ'ותרת לו.
וה'נה המהר"מ מ'לו'בלין סי' פ' פ'תב דמ"ש המהר"מ ה'ובא ב'מרדכי פ"ב די'במות ש'אסורה
בע"א אי מ'הימן לו ה'ינו רק מ'שום ד'א'ירי ש'ם ש'ה'יו כ'מה ה'וכחות נ'אומ'דנות ש'ז'נתה.
והוא ד'ח'ק דא"כ ע'יקר ה'טעם ח'סר ש'ם.

וגם מאי מ'יתי ש'ם מ'הא ד'עד או'מר ש'ז'נתה והוא מא'מינו ד'הא ה'כא אין ה'טעם מ'צד
ש'מא'מינו רק ב'שביל ה'אומ'דנות ש'יש ב'ה. וגם ה'רי פ'תב ש'ם מהר"מ ד'אף ב'ראה ה'בעל
בע'צמו ד'בר מ'כו'ער ג"כ מ'ותרת לו ולא ע'דיף מ'ה ש'מא'מינו מא'ילו ר'אה בע'צמו.

וכ"כ המהר"מ ב'תשובת מ'ימוני סוף נ'שים סי' ח' ל'ה'דיא ד'בר'אה פ'יעור מ'ותרת לו. ובגוף
תשובת מהר"מ ה'נ"ל ש'ע'יקרה ב'תשובת מ'ימוני סי' כ"ה יש ס'תירה ש'מתח'ילה פ'תב ש'ם
שע"א ב'ד'ר מ'כו'ער לאו פ'לום הוא א'ף אם מ'הימן לו פ'תרי.

ואח"כ פ'תב דאי מ'הימן לו א'סורה. וה'רג'יש ב'זה במהרמ"ל ש'ם.

וּלְפָלֵא שְׁהַרְמָא סי' י"א ס"א הִבִּיא תַחֲזִילַת דְּבָרֵי מַהֲר"מ וְלֹא הִבִּיא סוּפָם. וְהַב"ש שָׁם
וּשְׂאָר אַחֲרוֹנִים כְּתָבוּ דְּאָף בְּמַהֲיָמָן לֹו מִן תַּרְתָּן וְלֹא הִבִּיאוּ שְׁלִבְסוּף כְּתַב מַהֲר"מ שְׂאֲסוּרָה
וְהוּ"ל לְבָאָר דַּעֲכ"פ עִם עוֹד הוֹכָחוֹת אֲסוּרָה.

וּבְשׁוֹ"ת רַמְ"א סי' י"ב הִרְגִּישׁ ג"כ סְתִירַת דְּבָרֵי מַהֲר"מ וְכַתֵּב ג"כ כְּסֻבְרַת הַמַּהֲר"מ
מְלוּבָלִין [וּבְסִי' ט"ז כְּתַב לְחַלֵּק דְּאֲחֵר קִינּוּי אֲסוּרָה וְתַמְהֵנִי דְּהָא בְּעֻבְדָּא דְּהֵתָם לֹא הִי
קִינּוּי ע"ש. וְאָף שְׁכַתֵּב שָׁם שְׂאֲבִיָּה הוֹכִיחָה מ"מ אֵין קִינּוּי רַק מִבְּעַל נִגְמַע עַל תּוֹכַחַת הָאָב
לֹא הָיוּ שָׁם עֲדִים וְהַבְּעַל לֹא הָיָה בְּבֵית ע"ש] וְכֵן בַּד"מ סי' י"א הִרְגִּישׁ בְּסְתִירַת דְּבָרֵי
מַהֲר"מ ע"ש.

וְהַח"מ סַק"ח כְּתַב בְּאַמַּת לְאַסְוֹר בְּזָה יַעו"ש. וְהַנֶּרְאָה בְּזָה דְּהֵנָּה כְּתַב שָׁם הַמַּהֲר"מ
דְּבַקְדֵּל"פ אֲסוּרָה אִם רָאָה הַבְּעַל דְּבָר מְכֻוָּעַר אָף בְּלֹא עֵינֵי כִּיעוֹר.

וּבְעֻבְדָּא דְּהֵתָם מְבֻנָּאָר בְּשְׂאֵלָה שְׁהָיוּ נוֹשְׂאִים וְנוֹתְנִין בְּהַ מוֹזְרוֹת בְּלִבְנָה וְהָיוּ קַדְל"פ.
וְלָזָה פֶּסֶק דְּאֲסוּרָה בַּע"א בְּכִיעוֹר אֵי מְהִימָן לֹו דְּהָיוּ כְּרָאָה בְּעֻצְמוֹ כַּמֶּש"ל.

אָכֵן לְשׁוֹן הַמַּהֲר"מ מְשַׁמַּע כְּדַעַת הַמַּהֲר"מ לְכַמֶּש"ש הַמַּהֲר"מ לְעַ"שׁ שׁוֹ"ת רַעַק"א סי'
צ"ט. וּמִמִּילָא בַּנ"ד שְׂבִאָרְנוּ שְׁהַקּוֹל אֵין בּוֹ מִמֶּשׁ כִּינּוּן שְׁמִקּוּרוֹ מִדְּבָרֵי הָאֲשָׁה.

מִמִּילָא אָף לְשִׁיטַת הַמַּהֲר"מ שָׁם בְּדְבָרֵי הַשְּׂאֵלְתוֹת ג"כ מִן תַּרְתָּן: וּבִלֹּא"ה בַּנ"ד אֵין כְּאֵן
דְּבָר מְכֻוָּעַר כְּלָל. דְּהָא מִצַּד הַיְחוּד אֵין לְחֻוֹשׁ כִּינּוּן שְׁהָיָה הַפְּתַח פְּתוּחַ.

דְּאָף בְּדִלְתוֹת סְגוּרִים פְּלִיגֵי הַרְמַב"ם וְהָרֵא"ש אֵי הָיוּ דְּבָר מְכֻוָּעַר וַע"ב מַהֲר"מ מְלוּבָלִין
סי' פ' וּבְשׁוֹ"ת רַעַק"א סי' צ"ט בְּזָה. וּבְדִלְת פְּתוּחַ הַכֹּל מוֹדִים דְּלֹא הָיוּ דְּבָר מְכֻוָּעַר.

וּמָה שְׁשָׁכַב עַל מְטָתָה נִרְאָה דְּלֹא הָיוּ כִּיעוֹר כִּינּוּן שְׁלֹא רָאָתָה הָאֲשָׁה שׁוּם הַתְּקַרְבוֹת
בִּינֵיהֶם בְּעַת הַשְּׂכִיבָה. וְעוֹד דַּבְּנ"ד לְפִי דְּבָרֵיהָ שְׁהִיא שְׂפָכָה מִקְוָדָם לְנוֹחַ וְכֵן אֲמָרָה
מִקְוָדָם לְהַבְּעָה"ב שְׁהוֹלְכַת לְנוֹחַ מְעַט.

א"כ מוֹכַח שְׁהוּא שְׂכַב אַח"כ עַל מְטָתָה וְלֹא רָאָתָה מִצַּד הָאֲשָׁה שׁוּם כִּיעוֹר. וְלַעֲנֵי"ד לֹא
מִיקָרֵי כִּיעוֹר רַק שְׁהַכִּיעוֹר הוּא בְּשִׁנְיָהֶם וְכֵהָא שְׂנַכְנָסוּ וְסִגְרוּ הַדִּלְת אַחֲרֵיהֶם [וּכְעֵין מ"ש
הַרַעַק"א סי' צ"ט דְּבַעֲיָנָן שְׂנַכְנָסוּ שְׁנִיָּהֶם שְׂנִיפָר שְׁהוּא לְשֵׁם נִיאוּף ע"ש שְׁהִבִּיא זָה
מִמַּהֲרֵי"ק] וְכֵן בְּהָא דְּרוּכַל יוֹצֵא וְהִיא חוֹגְרַת בְּסִינָר וְשְׂאָרָם דְּבִיבְמוֹת (דָּף כ"ד)
וּבִירוּשְׁלָמִי דְּכַתְּוִבוֹת הַל"ו.

וְנִהֵי דְּנִימָא דְּהָיוּ כִּיעוֹר מְצִיָּדוֹ. מ"מ הָרֵי הִיא אוֹמְרַת שְׁהִיָּתָה יְשִׁינָה וְהַבְּעָה"ב אֵינָה
אוֹמְרַת שְׂרָאָתָה שְׁלֹא הִיָּתָה יְשִׁינָה.

וְכ"נ מָמָה שְׁלֹא עֲנָתָה כְּלָל רַק הַבְּחוּר עֲנָה לָהּ. וְאָף דְּאֶפְשָׁר עֲשִׂתָה עֲצָמָה כְּאֵלוֹ יְשִׁינָה
אָבַל עַכ"פ הָרֵי לֹא רָאָתָה כִּיעוֹר מְצִיָּדָה.

וְעִיקַר סְבָרָא דְּכִיעוֹר הוּא דְּכִינּוּן שְׁעֲשֹׂו דְּבָר מְכֻוָּעַר כְּזָה יֵשׁ אֲנוּמְדָנָא שְׂזַנְתָּה עִמּוֹ וְכַמ"ש
הַפּוֹסְקִים. וּבַנ"ד אֵין כְּאֵן אֲנוּמְדָנָא שְׂבָא עֲלֵיהָ שִׁ"ל שְׁהָיָה נִרָא לְבֹא עֲלֵיהָ פֶּן תִּיחַזַּץ וְתַצְעַק
עָלָיו.

וממילא אף פשיאמר הבעל שמאמינה אין פאן קשש אף לשיטת מהר"מ. ומכ"ש לש"פ דס"ל דאף בעידי פיעור אין מוציאין מבעלה וכתב הגר"א בסי' י"א ס"ק שהעיקר פדבריהם.

שוב ראיתי בשו"ת עבוה"ג סי' כ"ז שכתב להדיא שאם שכב על מטתה והיא אומרת שלא ידעה מזה לא הוי פיעור ע"ש ויש לדון בדבריו שם ואכ"מ. ובדברינו נתבארה הסברא בע"ה ביסוד נכון.

ומש"ל שיש רגלים לדבר ממה ששלחה לקרוא את הבחור. נראה שז"א דאדרבא אילו הייתה פונתה לזנות הייתה קוראתו בעצמה ולא לצעוק צעקה גדולה שיתפרסם הדבר.

ורק נראה שבשביל שהיתה שכורה עשתה שלא מדעת. וממילא אין לעשות הוכחה ממעשיה כיון שעשתה שלא בדעת וחסבון: ובאמת צריך להבין סברת מהר"מ שכתב שבעידי פיעור אסורה אף בלא קדל"פ.

ואם ראה הבעל בעצמו הפיעור או בע"א והבעל מאמינו אינה אסורה רק פשיש גם קדל"פ. וקשה כיון שראה בעצמו א"כ אין לה בירור גדול מזה וסדי לא איברו אלא לשקרי כדאיתא בקדושין (דף ס"ה ע"ב).

ורק בקדושין וגיטין בעיני שני עדים והלא בראה שזינתה ודאי אסורה לו רק דהאידיןא שיש חרגמ"ה כתבו הפוסקים שאינו נאמן והמהר"מ קאי שם לדינא דגמרא ע"ש. ונראה סברתו דכיון דעיקר הטעם דאסרינו בעידי פיעור הוא משום דהוי אומדנא דמוכח שזינתה וכמ"ש הרמב"ם פכ"ד מה"א שהדברים מראים שנעשה עבירה.

רק אין הורגים כי אם פשיראו כדרך המנאפים דע"פ אומדנא אין דנים ד"נ וכמש"ש המהר"מ. וכדרך המנאפים עדיפא מאומדנא דהוי פרואה גוף המעשה.

אבל הבעל פשוטה שום דבר שאינו הגון באשתו כועס תיקף עליה ונכנס שנאה בלבו וכדכתיב קנאה חמת גבר. ושוב אומר בדדמי ואפשר שלא הייה הפיעור גדול כ"כ.

ולו נדמה שהיה פיעור גדול. וגם יש לחוש שמשקר מצד שנאה וכעין דאמרינו ביבמות (דף קט"ז) שאם היה קטטה בינו לבינה אינה נאמנת לומר מת בעלי דמשום דסניא ליה משקרא או לא דייקא ואמרה בדדמי.

אבל פשיש קדל"פ מוכיח הקול שדברי הבעל אמיתים ולא אמר בדדמי. והרשב"א במינוחסות סי' קל"ג ובתשובת הרשב"א סי' אלף רל"ז כתב שאם הרגיל קטטה עם אשתו א"נ לומר שמאמין לע"א שזינתה אשתו לפי שמשקר.

ואינה אסורה רק אם נאמן עליו גם בשאר דברים. והיינו כסברתינו.

רק שהרשב"א הביא דברי ר"ח דס"ל שם דמשקרא בקטטה ביבמות (דף קט"ז) דעדיפא טפי. וגם דהא הרמב"ם הביא רק סברא דמשקרא וכתב הנו"ב סי' מ"ב דהרי"ף והרמב"ם פוסקים כמ"ד דמשקרא בקטטה בינו לבינה.

וסברא דמשקרא עדיפא מסברא דבדדמי. דכיון שחוש שמשקר מכ"ש שאומר בדדמי.

רק בארגיל הוא קטטה איתא שם דלא משקרא ע' בתו' ביבמות שם. ועכ"פ גבי עד פיעור
נהי דלמשקר י"ל דאין לחוש.

מ"מ בדדמי ודאי יש לחוש. וגם דהא רוב הפוסקים פסקו שם דחיישינו בקטטה
לתרנוניהו למשקרא ולדדמי ע' אה"ע סי' י"ז סמ"ח: וראיתי ברא"ש פ"ב דיבמות
שהרגיש בקושיותי וכתב הסבא דבעד"כ איפא לעז טפי שמתפרסם ויצא הקול.

נראה דעתו דכיון דבע"כ וקדל"פ אסורה מדינא ורק שצריה שיקול יצא מעצמו ולא
ע"י העד"כ וכמ"ש הב"ש בסי' י"א סק"ט. והטעם כמ"ל משום דהוי אומדנא דמוכח
שזנתה.

לזה אסרו גם בעד"כ לפי שע"י העדים מתפרסם הדבר ויצא קול וכדקיי"ל בב"ב (דף
מ"ב) ובכ"מ דבעדים אית ליה קלא. וכשיראו שלא אסרוה לבעלה יחשבו דעד"כ עם
קדל"פ מותרת פי לא ידעו שיש חילוק בין קול שע"י עד"כ לקול שיצא בלא העד"כ.

ולזה פשראה הבעל דבר מכוון שריא ליה דהא אין לחוש שיצא קול זנות כ"נ פוננת
הרא"ש. אבל לענ"ד פשטות דברי מהר"מ אינו מורה פן שהרי כתב דבעד"כ הוי רגלים
לדבר פאילו ראו שגבעלה.

וגם הא מדמה לה במהר"מ שם לפתח פתוח ולעד אחר קינוי וסתירה. ובהני אסורה עליו
מדאורייתא ועוד דהו"ל למהר"מ לפרושי דבזה אינה אסורה עליו אלא מדרבנן דיש נ"מ
לכמה פרטים.

וגם הרא"ש כתב שם זה רק לדברי ר"ת. אבל לא לדעת מהר"מ שהביא דעתו אח"כ
ע"ש.

והיינו משום דלהמהר"מ א"א לומר פן כמ"ל פי דבריו מוכיחים דס"ל דאסורה מה"ת
אף בעד"כ. ובדעת ר"ת כתב פן משום דמשמע להרא"ש שדעת ר"ת דבראית הבעל
מותרת אף עם קדל"פ וכמ"ש בק"נ שם אות מ"ח.

ולזה מסתבר לו יותר שטעמו בעד"כ משום גזירה פנ"ל. דאי משום בדדמי פשוט
להרא"ש דבקדל"פ לא חיישינו לבדדמי.

וכן דעת הרא"ש דבעד"כ עם קדל"פ הוי פעידי טומאה אלקא דס"ל דאף דכיעור אינה
אומדנא גמורה שזנתה. מ"מ עם קדל"פ הוי אומדנא גמורה.

וה"נ ס"ל דהקול מחזק דברי הבעל שהיה פיעור גמור ולא אמר בדדמי ואף שיש לחלק
בזה. אבל בדעת מהר"מ נראה ברור כמ"ל שטעמו משום בדדמי ובעד"כ ס"ל דאסורה
מדאורייתא.

ויש להאריך בזה בשיטת הפוסקים שקצתם כתבו שאינו חייב להוציא רק בדיני שמים.
וקצתם כתבו שפסין להוציא וקצתם כתבו שאומרים לו שמצוה להוציא ולא יותר
ואכ"מ.

והפנ"י בכתובות (דף ט' ע"א) כתב דכיעור הוי מדרבנן ולזה מותרת לו בראה כיעור דלא הוי שניא חד"א בדרבנן וכ"כ הרעק"א בסי' צ"ט. והנה לבד שבגוף דין זה דשניא חד"א בדרבנן יש לדון הרבה.

הנה כל זה שייך בפשחוזר בו אח"כ ואומר שאמר שקר. אבל בעומד בדיבורו אין שייך לומר שנתיר לו דבר האסור לו ע"פ דיבורו וכ"נ דעת הנו"ב מ"ת סי' כ' שאסורה מדאורייתא שפלפל שם בהא דסנהדרין (דף מ"א) דנימא דאתו למיקטלה מדלא העידו רק על כיעור וקשה דהא י"ל שרצו לאסרה עליו מדאורייתא דיש כמה חלוקים בין דאורייתא לדרבנן.

וכן פלפל שם מהירושלמי סוף גיטין דאירי לענן דרשא דקרא. ועכצ"ל דס"ל דאסורה מדאורייתא: והנה בהא דמהימן להבעל יש מחלוקת בין הפוסקים והובא באה"ע סי' קט"ו ס"ז.

והמהרי"ק כתב בשורש פ"ב בשם הרשב"א וכ"ה במינוחסות סי' קל"ג ובשו"ת הרשב"א סי' אלף רל"ז דבעינו שיהא נאמן לו בכל דבר ולא דוקא בדבר זה וכתב המהרי"ק שם ולא במאמינו מפני שחושד באשתו.

והרעק"א בסי' פ"ח וק"א נתקשה בזה מדברי הרשב"א בתשובה סי' קי"ח שכתב שאם מאמין לעכפ"ם האומר שהם אותו ואת בנו אסור לשחטם ביום אחד. הרי שא"צ שיהא נאמן בכל דבר.

דהא כתיב אשר פיהם וגו' ונדחק שם בזה. ועוק"ל למה לא הביאו הפוסקים סברא זו ביו"ד סי' קכ"ז במאמין לדברי העד בשאר איסורים דבעינו שיהא נאמן לו בכל דבר.

ונראה הטעם כמש"ל דהכא יש לחוש דאמר בדדמי ואומר שמאמין לו בשביל שפועס על אשתו שבאה לידי ענינים כאלו וממילא נדמה לו שפודאי אמת שזינתה וזהו שדקדק המהרי"ק בלשונו.

ולא שמאמינו מפני שהוא חושד באשתו. דכיון שאין הנאמנות באה מצד הנאמנות העד רק מצד שאשתו חשודה אצלו.

אין זה נאמנות דהוי רק בדדמי. אבל בשאר איסורים אינו מתפעל כלל מהגדת העד.

ולזה כשאומר שמאמינו בזה סגי אף אם אינו מאמינו במילי אחרים. ולזה הרשב"א בסי' קי"ח דאירי לענן או"ב שפיר כתב דסגי במאמינו בדבר זה לבד וכן ביו"ד סי' קכ"ז גבי שאר איסורים.

אבל בסי' רל"ז והמהרי"ק דאירי בזנות או כיעור של אשתו כתבו דבעינו שיהא נאמן לו גם בשאר דברים. דבדבר זה לחוד י"ל שבשביל שפועס על אשתו שהגיעה לכלל חשד בזה.

פועל ברעיונו להאמין עליה כיעור וזנות. וכעין זה כתב המהרי"ט חאה"ע סי' א' שאם הוא מאמין בשביל שחושדה אינה נאסרת רק כשמאמין בשביל שראוה לפי הענין שניפרים דברי אמת ע"ש.

ולענ"ד נרָאָה דַעַת מהרי"ק כמש"ל. וְאָף הַמַּהְרֵי"ט כָּתַב זֶה שֶׁם רַק בְּדַעַת רִשְׁבֵי"א וְלֹא בְּדַעַת מַהְרֵי"ק.

וְהֵינּוּ מִשּׁוֹם דְּהַרְשֵׁב"א כָּתַב שֶׁם יְסוּד טַעְמוֹ לְפִי שְׁהִיָּה מְרַגֵּיל קַטְטָה עֲמָה לְזֶה מִשְׁקָר וְאוֹמֵר שְׁמַאֲמִינוּ. וּמִשְׁמַע כִּי לֹוֹלָא שְׁהִיָּה מְרַגֵּיל קַטְטָה מִכְּבָר הִיָּתָה אֲסוּרָה עָלָיו כְּשֶׁאוֹמֵר שְׁמַאֲמִינוּ.

אָבֵל הַמַּהְרֵי"ק ס"ל דְּבַכָּל גּוֹנְנֵי בְּעֵינֵי שְׁהִיָּה נֶאֱמָר בְּעֵינָיו בְּלֹא זֶה. כִּי תוֹלִים שַׁע"י סִפּוֹר זֶה נִכְנָס בְּלִבּוֹ שְׁנֵאָה עַל אֲשֶׁתּוֹ לְהֶאֱמִין עָלֶיהָ וְעַכ"פּ לִפ"ז מוֹכַח שְׁדַעַת מַהְר"מ הוּא שְׁצָרִיף שְׁהִיָּה הָעֵד נֶאֱמָר בְּעֵינָיו גַּם בְּשֶׁאֵר דְּבָרִים דְּכִינּוֹן שְׁדַעַת מַהְר"מ שְׁבֹאוֹמֵר הַבַּעַל שְׁרָאָה דְּבַר כִּיְעוֹר תְּלִינּוּ דְּאֵמֵר בְּדַדְמֵי מִמִּילָא ה"ה בְּעֵד כִּיְעוֹרוֹהוּ אוֹמֵר שְׁמַאֲמִינוּ כַּמְש"ל.

וְלִזְה אִף אִם יְבוֹא הַבַּעַל וַיֹּאמֵר שְׁמַאֲמִינָה צָרִיף דְּנִקָּא שְׁהִיָּה תְּהֵא מוֹחֲזֵקָת וְנֶאֱמָנָת לֹו גַּם בְּשֶׁאֵר דְּבָרִים. וְאִף דְּבַנ"ד אֵין נ"מ דְּכְבָר בְּאֶרְנוּ שְׁאִין כָּאֵן כִּיְעוֹר וְקַדְל"פ.

וְגַם דְּהָא הִיָּתָה יְשִׁינָה. בַּכ"ז בְּאֶרְתֵי זֶה לְהַתְלַמֵּד לְמָקוֹם אַחַר דְּאִף הַמַּחְמִיר כַּמַּהְר"מ. מ"מ אֵין לֹו לְהַחְמִיר רַק כְּשֶׁנֶּאֱמָר לֹו בְּשֶׁא"ד. וְאִף דְּבִשׁו"ת רַעַק"א ס' צ"ט מִשְׁמַע שְׁאֶפְשֵׁר לְהַחְמִיר כְּתָרֵי חוּמְרֵי בְּזֶה.

מ"מ לַעַנ"ד הֵנִי תְּרֵי חוּמְרֵי דְּסִתְרֵי אֶהְדְּדִי. וַיֵּשׁ לִי לְהֶאֱרִיף הַרְבֵּה בְּזֶה וּמִטְרַדוּתִי אֶקְצָר: וְלִבְד כָּל אֵלֶּה הֵרִי כָּתַב הַחֹוֹת יָאִיר ס' ע"ב וְהַח"צ ס' קמ"ו וְשֶׁאֵילַת יַעֲבֵ"ץ ח"ב ס' מ"ט וְעַבּוּה"ג ס' כ"ז שְׁשִׁינָה הֵנִי כְּאֶנוּסָה.

וְאִף אִם בָּא עָלֶיהָ הִיא מוֹתֵרַת לְבַעֲלָהּ יִשְׂרָאֵל. וְהִכָּא הֵרִי הִיא אוֹמֵרַת שְׁהִיָּתָה יְשִׁינָה. וְקִי"ל בְּסִי' ס"ח ס"ז כְּהַפּוֹסְקִים דְּס"ל דְּנֶאֱמָנָת לֹוּמֵר נֶאֱנַסְתִּי. רַק בְּעִיר כְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים לְדוֹן שְׁאִין לְהֶאֱמִינָה דְּהִיָּה לָהּ לְצַעֲנוֹק וְהִיוּ הַשְּׂכָנִים שׁוֹמְעִים קוֹל הַצִּעֲקָה. אָבֵל בְּאוֹמֵרַת שְׁהִיָּתָה יְשִׁינָה לֹא שְׁיִיף זֶה. וְע' נו"ב מ"ת ס"ס כ"א בְּזֶה.

וְאִף לִפְמ"ש הַעַבּוּה"ג לְצַדֵּד דְּבִיּוֹם דְּלֹא הֵנִי זְמַן שְׁיָנָה אֶפְשֵׁר שְׁאִין לְהֶאֱמִינָה שְׁהִיָּתָה יְשִׁינָה מ"מ הִכָּא שְׁיָדוּעַ שְׁהִיָּתָה שְׁיִכְפּוֹרָה וְאֶמְרָה שְׁהוֹלְכֵת לְנוֹחַ שְׁפִיר הֵנִי כְּמוֹ זְמַן שְׁיָנָה דְּשִׁיכּוֹר עָלוּל לִישׁוֹן.

וְגַם מ"ש הַעַבּוּה"ג שֶׁם שַׁע"פ רֹוֹב הִיא מְרַגְשֵׁת בְּשִׁינָתָה. י"ל דְּשִׁיכּוֹרָה שְׁאֵנִי וְעוֹבְדָא דְּלוֹט יוֹכִיחַ.

וְהָאִישׁ יֵשׁ לֹו יוֹתֵר לְהַרְגִישׁ מֵאִשָּׁה כַּמ"ש הַשְּׁאֵילַת יַעֲבֵ"ץ ס' מ"ט: וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְדוֹן דְּבַנ"ד לֹא הֵוִיא אֲנוּסָה דְּהִנָּה אֵיִתָּא בִירוּשָׁלַיִם ספ"ב דְּב"ק וְהוֹבָא בְּתו' ב"ק (דָּף ד' ע"א) שְׁאִם הִיוּ פְּלִים מְוַנְחִים אוֹ אִישׁ יֵשׁן וְבָא אַחַר וְשָׁכַב לִישׁוֹן אֶצֶל הַפְּלִים אוֹ הָאָדָם וְהִזְקָם חָיִיב דְּלֹא הֵנִי אֲנוּס כִּינּוֹן שְׁרָאָה שְׁיֵשׁ שֶׁם פְּלִים אוֹ אָדָם וְאִם הִזִּיק הִרְאִשׁוֹן אֵת הַשְּׁנֵי פְּטוֹר דְּהֵנִי אֲנוּס.

וְא"כ ה"ה הִכָּא כִּינּוֹן שְׁשִׁלְחָה לְקַרְוֵא אֵת הַבְּחוֹר הִנָּה לָהּ לִינְהַר שְׁלֵא תִישׁוֹן פֶּן יְבוֹא עָלֶיהָ וְלֹא תִרְגִישׁ. וְבַכַּה"ג לֹא הֵוִיא כְּאֶנוּסָה כִּינּוֹן שְׁיָדְעָה שְׁיָבוֹא הַבְּחוֹר.

אָבֿל בַּאֲמַת ז"א דַּאִיתָא בּב"ק שֵׁם דְּכִינּוֹן דְּכִינּוּף וּפְשִׁיט אֹרְחִיָּה הוּא וְדַרְכּוֹ לְהַזִּיק וְלִזְהַר
כְּשִׁידַע שְׂיֵישׁ כְּלִים אֹדֵם אֲצֵלוֹ לֹא הָוִי אֲנֹנְס דְּהו"ל לְאַסּוּקִי אַדְעֵתָא שְׂיִזִּיק בְּשִׁינְתּוֹ פִּינּוֹן
שְׂדַרְכּוֹ בְּכָף.

אָבֿל בּנ"ד לֹא הָוִיא לֵה לְאַסּוּקִי אַדְעֵתָא שְׂיִעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה רְשָׁע כְּזֶה וְהַחֲזִיקָה אֶת הַבְּחֹר
בְּחֻזְקַת כְּשָׂרוֹת. וְגַם אִם אֹיִלִי יְדוּעַ שְׂאִינּוֹ בְּחֻזְקַת כְּשָׂרוֹת.

בכ"ז י"ל שְׂחַשְׁבָּה שְׂאֵם יְבוּא עָלֶיהָ תְּרַגֵּישׁ תְּיַכְרֵף וְלֹא תַנְיַחְנוּ. וּכּמ"ש הַעֲבוּה"ג שַׁע"פ
רֹב מְרַגְּשָׁת.

וְעוֹד דְּהִכָּא שְׂהִיתָה שְׂיַכּוּרָה הָוִיא אֲנוּסָה עַל הַשְּׂינָה וְנִרְדְּמָה מַעֲצָמָה כְּלִי כְּנוּנָה. וְגַם גְּבִי
נִזְק י"ל שְׂאֵם הָיָה שְׂיַכּוּר הָוִי אֲנוּס עַל הַשְּׂינָה וְיֵהָא פְטוּר אִם יִשָּׁן אֲצֵל כְּלִים וְהַזִּיקָם
בְּשִׁינְתּוֹ.

אָף שֵׁם י"ל דַּע"ז עֲצָמוֹ הָוִי פּוֹשַׁע שְׂלֹא הָיָה לוֹ לִישָׁב בְּשִׁכְרוּתוֹ אֲצֵל כְּלִי חֲבִירוֹ דְּהו"ל
לְאַסּוּקִי אַדְעֵתָהּ שְׂיִישָׁן וְיִזִּיקָם בְּשִׁינְתּוֹ וּכּמ"ל בְּזֶה. וּבַאֲמַת בּנ"ד א"צ לְכָל זֶה דְּנִזְקִים
שְׂאִינִי דְּקִי"ל בּב"ק (דָּף כ"ו) שְׂאָדֵם חֲיִיב בֵּין שׁוּגְג בֵּין מְזִיד וְרַק בְּאֲנוּס פְטוּר.

וּע' תו' ב"ק (דָּף כ"ז ע"ב) ד"ה וּשְׂמוּאֵל וּב"מ (דָּף פ"ב ע"ב) ד"ה וְסָבַר מַה שְׂחִילְקוּ
דְּבִאֲנוּס כְּעִין גְּנִיבָה פְטוּר וּכְעִין אֲבִידָה חֲיִיב ע"ש וְלִהְיֵי אִם רָאָה שְׂיֵישׁ כְּלִים אֲצֵלוֹ לֹא
הָוִי אֲנוּס רַק שׁוּגְג וְשׁוּגְג חֲיִיב.

אָבֿל הִכָּא אָף אִם זָנְתָה בְּשׁוּגְג פְטוּרָה דְּבַעֲיָנּוֹן וּמַעֲלָה מְעַל בְּאִישָׁה כְּדִקִּי"ל בֵּיבְמוֹת (דָּף
נ"ג ע"ב) וּבַאֲה"ע ס' קע"ח. וְלִזְהַר אָף שְׂיִדְעָה שְׂהַבְּחֹר יְבוּא לְבִיתָה.

מ"מ פִּינּוֹן שְׂהִיתָה יְשִׁינָה אָף אִם בָּא עָלֶיהָ הָוִיא רַק שׁוּגְגַת וּמִוְתַּרְת לְבַעֲלָהּ. וּע' יְבְמוֹת
(דָּף נ"ד) וּב"ק (דָּף כ"ז) לְעִנְיָן נָפַל מִן הַגָּג וְנִתְקַע דְּבִיבְמוֹתוֹ לֹא קָנָה וּבְנִזְק חֲיִיב: וְנִרְאָה
דְּבּנ"ד אָף אִם תֵּאמַר הָאִשָּׁה שְׂרָאָתָה שְׂשָׁכַב עַל הָאִשָּׁה וְהַבַּעַל יֵאמַר שְׂמֵאֲמִין לָהּ.

ג"כ אִין לְאַסְרָה פִּינּוֹן שְׂאוּמְרַת שְׂהִיתָה יְשִׁינָה. וּכְכָר הַחֲלִיט הַנּו"ב מ"ת ס' י"ד וּס' כ"א
שְׂנֵאֲמַנְת לֹמַר נֶאֱנַסְתִּי.

וּמכ"ש לֹמַר יְשִׁינָה כּמ"ש"ל. וְאָף שְׂפַתְב הַעֲבוּה"ג שְׂפַרְאוּהָ שְׂנִבְעָלָה אִין לְהַאֲמִינָה
שְׂהִיתָה יְשִׁינָה.

כְּכָר כְּתַבְנוּ דְּבּנ"ד שְׂהִיתָה שְׂיַכּוּרָה וְדַאִי דְּנֵאֲמַנְת. וְגַם דְּהָא כְּתַב הַרְשָׁב"א בְּתַשׁוּבָה הוּבָא
בְּמַהר"מ מְלוּבָלִין ס' פ' וּמל"מ כ"ד מ"ה"א וּשְׂאָר אַחֲרוֹנִים דְּהִכָּא שְׂהַאֲשָׁה מְכַחֲשָׁתוּ
מִוְתַּר' אָף בְּמַהֲיָמֵן לוֹ כְּבִי תַרִּי.

וְגַם כְּתַבוּ קֶצֶת פּוֹסְקִים שְׂאֵם שְׂכַב עָלֶיהָ לֹא הָוִי כְּנוּדַאי בָּא עָלֶיהָ וּע' ב"ש ס' י"א סְקִי"א.
וְלֹא אַאֲרִיף בְּזֶה אַחֲרֵי שְׂמִלְשׁוֹן הַשְּׂאֵלָה מְבוּנָר שְׂלֹא הָיָה שׁוֹכֵב עַל הָאִשָּׁה שְׂהַרִי אָמַר
לָהּ שְׂלֹא עֲשֶׂה מַעֲשֶׂה רְעָה כִּי שְׂכַב לְנוּחַ מְעַט.

וְנִרְאָה שְׂאָף אִם הִיא אִשָּׁת כַּהֵן ג"כ מִוְתַּרְת דְּכִינּוֹן שְׂבִאֲרָנוּ לְמַעֲלָה שְׂאָף כְּפִיעוּר אִין כָּאֵן
אִין לָנוּ לְחוּשׁ שְׂזִינְתָה וְלֹא אִיתְרַע כָּלֵל חֻזְקַת כְּשָׂרוֹת שְׂלָהּ. וְיֵישׁ לְדוּן שְׂלֹא אֲנָסָה כּמ"ש"ל
שְׂיִרָא שְׂתִיקָן.

וגם יש להעמידו על חזקת פשרות. ואף דאיתרע חזקתו במה שישכב על מטתה.
מ"מ י"ל דלאנשים פשוטים ובפרט בעניינות גדולות. לא נראה לו פחטא כ"כ פנין שלא
עשה מעשה וכמו שהשיב פן באמת להאשה ולא נתפעל כלל: הינצא מדברינו שיפה
הורה כת"ר להתיר האשה לבעלה.

ואף אם יבוא הבעל ויאמר שמאמין להאשה כפי תרי. ג"כ מותרת לו בלי שום פקפוק
כלל.

ואסור להוציא לעז עליה כי היא עומדת בחזקת פשרות: סימן קיא ע"ד שאירע בעירי
שעמד בשוק בחור אחד שמו שמואל עם עוד ב' אנשים ועברה לפניהם בתולה. ואמר
לה שמואל הנ"ל, החליפי לי זהוב של כסף במעות קטנים והשיבה שתחליף לו ואז אמר
בקול רם האמ"ל במטבע זו כדמו"י ותיכף נתן הזהוב לידה והיא תחבה תיכף ידה
לצלחתה להוציא פיסה למען לתת לו המעות קטנים עבור הזהוב.

ואמר לה הבחור שלא יטול ממנה המעות כי נתן לה הזהוב לחלוטין לקדושין. וכששמעה
זאת נרקה את הזהוב על הארץ והלכה לה.

וגם הוא הלך ונשא הזהוב על הארץ והגביהו אותו העדים. פן העידו העדים בתו"ע
בב"ד בפני הבחור והבתולה.

והבחור אומר שכיוון לקדשה. והבתולה אומרת שלא שמעה שיאמר האמ"ל וחסבה
שנתן לה הזהוב להחליפו כאשר אמר מתחילה.

ולזאת פשאר לה שנתנו לה לקדושין זרקתו. ובעירו יש תקנת הקהל בח' שלא לקנות
שמים רק אצל אחד וכן שלא למכור שמים לאחרים רק אותו האיש שיש לו רשות
מהקהל.

והוכרז בח' שמי שיעבור ע"ז יופסל לעדות ולשבועה. וגם העדים היו באותו מעמד
וקבלו על עצמם התקנה.

ואת"כ עברו על הח' וקנו מאחר וגם מכרו לאחרים ואף שהתרו בהם כמה פעמים בכ"ז
עמדו במרדם ועברו על התקנה. והאר"י מעכ"ת בדברים נכונים וחספז לדעת דעתי בזה
ואשיב בקוצר מרוב טרדומי כעת: הגה קיי"ל בסי' כ"ח ס"ד שאם זרק לה קדושין והיא
שתקה דלא הוי קדושין דהא אין הוכחה שנתרצתה.

ורק פשנטלה בידה הוי הוכחה שנתרצתה. וכן אם נרקה הקדושין תיכף לא הוי קדושין
אף בנטלתו פדאיתא בקדושין (דף ח' ע"ב) דאמרינו שנטלתו לכתחילה לזרקו בפניו.

כתב הח"צ סי' קט"ו שהקדושין לא נגמרו עד שתאמר הן או עד שיראו העדים שלא
זרקתו בתכ"ד. וכ"כ בשו"ת רעק"א סי' צ"ז וע' חיבורי ח"א סי' פ"ד אות י"ח.

ונתבאר שם הטעם דכיון שזרקתו תכ"ד מוכח שנטלתו מתחילה לזרקו. ולפ"ז אין
הוכחה מנטילתה שנתרצתה שהרי אפשר שנטלה לזרקו.

ונתבאר מזה דהיכא שי"ש בתכ"ד הוכחה ממעשיה שלא קבלתם בתורת קדושין לא הוי קדושין. וא"כ בנ"ד שתיקף תחבה ידה לצלחתה להוציא מעות קטנים לתת לו בתיקופי הנהוב.

הרי מוכח שלא קיבלה לקדושין רק לחליפין כמו שאמר מתחילה. ואף אי נימא ששמעה שאמר האמ"ל וכמו שאמרו העדים שאמר בקול רם.

מ"מ י"ל שחשבה שלשחוק אומר פן שהרי אמר מתחילה להחליף הנהוב או שלא הבינה מה הוא אומר ואף שפתבו הפוסקים שאינה נאמנת לומר שלא הבינה שהוא קדושין או שסברה שפיונון לשחוק.

מ"מ היכא שמוכח פן שפיר נאמנת. דהא פתבו הפוסקים בטעם זה משום שהרי הוי לפנינו קדושין גמורים.

ורק היא אומרת שלא הבינה או שחשבה לשחוקנהוי זה דברים שבלב ואינם דברים ועי' נו"ב מ"ק סי' נ"ט. וא"כ היכא שי"ש הוכחה ונאמנת על דברים שבלב שפיר הוי דברים כמ"ש התו' בגיטין (דף ל"ב) וכתובות (דף צ"ז) ובכ"מ דהיכא שהדברים שבלב גלויים ומוכחים לכל העולם שפיר הוי דברים.

וגם הא דעת הרבה פוסקים שנאמנת לומר שלא הבינה: ולכאורה יש לדחות זה דהכא אינה אומרת שלא הבינה רק שלא שמעה ובזה היא מוכחשת מהעדים שמעידים שאמר בקול רם וא"א שלא תשמע.

וכל האומר לא לוייתי כאומר לא פרעתי דמי. וה"נ פיון שאומרת שלא שמעה שוב אין לדון ששמעה ולא נתרצתה או שלא הבינה ולא שייך בזה מיגו.

דהוי במקום עדים. ולא דמי לאומרת שלא הבינה שזה אין ידוע לעדים אם הבינה או לא.

אכן י"ל דנהי שהוכחשה במה שאמרה שלא שמעה. אבל במה שאמרה שלא נתרצתה לקדושין לא הוכחשה.

דשפיר אפשר ששמעה ובכ"ז קבלה הנהוב על דעת דבריו הראשונים שביקשה להחליפו. וכעין הא דאיתא בקדושי (דף ט') שאם בקשתו שיתן לה החפץ ואמר לה אם אתן לה תתקדשי לי ונהשיבתו תן לא הוי קדושין משום שדעתה על דיבורה הראשון שבקשתו בתורת מתנה.

ומכ"ש הכא שהוא פתח תחילה שתחליפנו לו. י"ל נדאי שחשבה שמה שאומר האמ"ל הוא רק לשחוק בעלמא.

וכדמוכח ממה שרצתה לתת לו מעות קטנים בחליפיו. ואף דקיי"ל בטוש"ע ח"מ סי' ע"ט ס"ד שאם אמר הלוייתיה בפני פו"פ מנה ונהלה אומר להד"מ ונהעידו העדים שמנה לו מנה הוחזק כפרן וא"י לומר שמתנה היתה ולא הלנאה.

לא דמי לנ"ד דהכא בשעה שמכחשת העדים אומרת ג"כ שלא נתרצתה. משא"כ שם שאמר להד"מ לגמרי.

רק אח"כ מתרץ דבריו לומר שקיבלם במתנה. ועוד דהא כתב שם הש"ך סק"ב וש"פ דהיינו דנזקא במנה מעות דהוי מעשה אבל בהודאה דהוי רק דיבור לא הוה נזקא פפ"ו.

וא"כ כ"ש בנ"ד שהיא לא דברה מאומה רק הוא דיבר ודאי לא שייך זה. ובאמת אין שייך פאן סברא דהוה נזקא פפ"ו דהוי רק בממון: ועוד נראה דבאמת ודאי אפשר שיזכר אדם דבר וחבירו לא ישמע כגון שמחשבותיו טרודות בענין אחר.

וגם דבנ"ד י"ל שחשבה שמדבר איזה דברים להאנשים שעמדו אצלם ולא לה כי איך יעלה על דעתה שרוצה לקדשה פינן שאמר שרוצה להחליף הזהוב. ורק רוב פעמים שומע איש דברי חבירו כשמדבר בקול רם סמוך לו.

וא"כ כשאומרת שלא שמעה. עדיין אינה מוכחשת לגמרי מן העדים.

רק שאין מאמינים אותה בזה פינן שרוב פעמים שומעים. וכמו באומרת שלא הבינה שהיא קדושין שאינה נאמנת משום דסתם נשים יודעות שהיא לשון קדושין.

וא"כ היכא שיש הוכחה שלא קיבלה לשם קדושין וכמו בנ"ד. שפיר נאמנת לומר שלא שמעה או שלא הבינה.

ואף דקיי"ל בח"מ סי' כ"ט שאם אחד אומר שראה וא' אומר שלא ראה הוי הכחשה. ול"א שאפשר היה טרוד במחשבתו בענין אחר.

י"ל דלראות שאני שהעין רואה אף שחושב בענין אחר. משא"כ בשמיעה וכדויע דר"ב בנ"א.

ועיי"ל דגם שם הוי מטעם רוב. וכמ"ש התו' בפסחים (דף י"א ע"ב) ד"ה זה דכיון שהרוב מוכיח דהוי עדות מוכחשת לא מתרצין דיבוריהו להשוותם ויש לדחות.

וע' שער משפט סי' כ"ט ואכ"מ: ועוד דהנה הקהלת יעקב סי' ל' כתב דאף אם נרקה לאחר כדי דיבור אמרינן הוכיח סופו על תחילתו שלא נתרצתה. והביא מסוגיא דחולין (דף ל"ט).

והנה במק"א בארתי שהעיקר דלא אמרינן לאחר כ"ד הוכיח סופו ע"ת. אכן כ"ז היכא שאין לה אמתלא על מה ששתקה תיכף אחר נתינה.

אבל היכא דאיכא אמתלא טובה על מה ששתקה שפיר אמרינן. דהא הטעם דלא מהני זריקה אחר כ"ד הוא דאי לא נתרצתה הו"ל לזרוק תכ"ד.

אבל ה"א לא נרקה בשביל שקבלתו ע"ד דבריהם הראשונים שמתחילתו לו הזהוב. וכדמוכח באמת שתיכף כשהגיד לה שנתנו בתורת קדושין נרקותו.

וא"כ נהי דאפתי י"ל דהוי ספק קדושין דהא קיי"ל בח"מ סי' רמ"ה וביו"ד סי' ד' דהא דהוכיח סופו ע"ת הוי ספיקא דדינא. וע' חיבורי ח"א כי פ"ה בזה.

מ"מ הוי ס"ס דבלא"ה הוי ג"כ ספק אם נתרצתה. דמקבלתה אין הוכחה שאפשר שלא הבינה כמ"ש הרבה פוסקים בסי' כ"ז דבאומרת שלא הבינה הוי ספק קדושין.

והגוי ס"ס שָׁמָא לֹא הִבִּינָה וְאִם הִבִּינָה שָׁמָא אֲמַרִּינָן הוֹכִיחַ סַע"ת וְשֵׁלָא נִתְרַצָּתָהּ. וְגַם אִם אוֹמְרַת וְשִׁמְבִּינָה לְשׁוֹן הַקְדוּשִׁין רַק וְשֵׁלָא שְׁמַעָהּ.

וּבְאֲרָנוּ דְרֻב בִּנ"א שׁוֹמְעִים. מ"מ הִגִּי ס"ס לְהַפּוֹסְקִים דַּס"ל דְאֲמַרִּינָן ס"ס בְּמָקוֹם רֻב ע' חִיבּוּרֵי ח"ב ס"י נ"ו בְּזָהּ.

וּבְאֲמַת א"צ לְזָה דְהָכָא שְׁפִיר הוֹכִיחַ סוֹפּוֹ עַל תְּחִילָתוֹ לַכ"ע מִמָּה שֶׁתַּכ"ד תְּחִבָּה יָדָה לְצִלְחַתָּהּ לְתַת לוֹ מְעוֹת קְטַנִּים דְּבַתַּכ"ד כ"ע מוֹדוֹ דְהִגִּי הוֹכְחָה וְלֹא פְּלִיגֵי בְּזָה רִשְׁבִּי"ג וְרַבְּנָן בְּחֻלְיֵין שָׁם וְע' בַּקָּה"י שָׁם.

וּבְחִיבּוּרֵי ח"ב ס"ס פ"ה בְּאֲרָנוּ שָׁאֵם יֵשׁ הוֹכְחָה קֶצֶת מִתְחִילָה ג"כ קִי"ל דְאֲמַרִּינָן הוֹכִיחַ סַע"ת. וְלִפ"ז בִּנ"ד הִגִּי יֵשׁ קֶצֶת הוֹכְחָה מִמָּה שֶׁדְּבָרוֹ בִּינִיָּהֶם שְׁתַּחֲלִיף לוֹ הַזְּהוּב: וְעוּי"ל דְהִנֵּה קָשָׁה כִּינּוֹן שְׁהַעֲדִים אֵין יוֹדְעִים אִם הִבִּינָה לְשׁוֹן הַקְדוּשִׁין א"כ הִגִּי כְּמִקְדָּשׁ בְּלֹא עֲדִים.

וּמִצָּאֵתִי שְׁנַתְקַשָּׁה בְּזָה בְּאֲבָנֵי מִילּוּאִים. וְתִירוּצוֹ שָׁם דְּתִלוּי רַק בְּאִישׁ.

תְּמוּזָה הוּא לַעֲנ"ד. וּבְאֲרַתִּי מִכְּבָר דְּכִינּוֹן שְׁהַאֲוֹמְדָנָא הוּא שְׁרֻב נְשִׁים מְבִינּוֹת לְשׁוֹן קְדוּשִׁין הִגִּי עֲדוֹת גְּמוּרָה וְכַעֲיֵן הָא דְהִן הִן עֲדֵי יַחֲוֹד וְהִן הִן עֲדֵי בִיאָה בְּגִיטִין (דַּר פ"א) דְהִגִּי קְדוּשִׁין דְהִגִּי כְּאֵלוֹ רְאוּ בְּעִינֵיהֶם שְׁבָא עָלֵיהֶּ.

וְאִם דְּנֻדָּי אֲפֻשֶׁר וְשֵׁלָא בָּא עָלֵיהֶּ. וְכֵן יֵשׁ אִשָּׁה שְׁאִינָה מְבִינָה לְשׁוֹן קְדוּשִׁין.

אֲבָל זֶה הִגִּי רַק מִיַּעוּט אוֹ מִיַּעוּטָא דְּמִיַּעוּטָא וְלִפ"ז בִּנ"ד שְׁרָאוּ הָעֲדִים שְׁהַתְחִילָה לְתַת לוֹ מְעוֹת קְטַנִּים וְיֵשׁ הוֹכְחָה שְׁהִיא מִן הַמִּיַּעוּט וְשֵׁלָא הִבִּינָה שְׁהוּא קְדוּשִׁין אוֹ וְשֵׁלָא שְׁמַעָהּ. א"כ שׁוֹב אֵין עֲדִים עַל הַקְדוּשִׁין שְׁהִגִּי סַפֵּק גְּדוֹל הוּא לְהֵם אִם יִדְעָה שְׁקִידָשָׁהּ.

וּמִמִּילָא לֹא הִגִּי קְדוּשִׁין. וְזֶה גֵרַע מֵהָא דְסַפֵּק קְרוּב לָהּ וְכַמְבֻּנָאָר בְּמַפְרָשִׁים: וְע"ד שְׁהַעֲדִים עֲבָרוּ עַל ח' הַקְהָל.

הִנֵּה יְדוּעַ מְחֻלְקַת הַפּוֹסְקִים לְעַנְיָן שְׁבוּעָה לְהַבָּא אִם נִפְסָל. וְא"כ הִגִּי בִּנ"ד סַפֵּק קְדוּשִׁין [וְלִפְמִש"ל דְהִגִּי סַפֵּק קְדוּשִׁין מִצַּד שְׁהוֹכִיחַ סוֹפּוֹ ע"ת י"ל דְהִגִּי ס"ס אֲכָן יֵשׁ לְדוֹן בְּזָה דְהִגִּי רִשְׁעַ דְחֻמְסַ דְהָא וְדָאֵי הָאִישׁ שְׁנִימָן לוֹ לְבַדּוֹ רִשׁוֹת מֵהַקְהָל לְמַפְנֵי שְׁמָרִים הוּא מְשַׁלֵּם עֲבוּר זֶה לְקָהָל וְא"כ מִי שְׁמוּכָר שְׁמָרִים אוֹ קָנָה מֵאַחַר הִגִּי הוּא גּוֹזְלוֹ שְׁהִגִּי הִלָּה מְשַׁלֵּם לְקָהָל עֲבוּר זֶה שְׁהַתְחַיְיְבוּ כּוֹלָם לְקַנּוֹת רַק אֲצָלוּ.

וְזֶה הִגִּי חִיּוּב גְּמוּר וְלֹא מִצַּד הַת'. וְאִם שְׁאִינוּ גּוֹזֵל מְמוֹן חֲבִירוֹ מִמֶּשׁ.

מ"מ הִגִּי הוּא גּוֹרֵם הִיזָק לְחֲבִירוֹ בְּשִׁבִיל תַּאֲנוֹת מְמוֹן וְיוֹתֵר מִזֶּה אֲמַרִּינָן בְּסִנְהֶדְרִין (דַּר כ"ז) דְהָאוּכַל נְבִילוֹת לְתִיאָבוֹן הִגִּי רִשְׁעַ דְחֻמְסַ שְׁאוּכַל נְבִילוֹת בְּשִׁבִיל שְׁהֵם בְּזוֹל יוֹתֵר וְעוֹבֵר עַל אִיסוּר נְבִילָה בְּשִׁבִיל תַּאֲנוֹת מְמוֹן וְאִם שְׁאִין כָּאֵן גְּזֵל כָּלָל.

אִם י"ל דְשִׁאֲנֵי הֵתֵם דַּמ"מ עוֹבֵר עַל לָאו גְּמוּר בְּשִׁבִיל תַּאֲנוֹת מְמוֹן. מִשָּׂא"כ הִכָּא י"ל שְׁאִינוּ לָאו גְּמוּר דְגְּזֵל הִגִּי כְּהָא דְוַיְגִזּוּל אֶת הַחֲנִית כְּדָאִיתָא בַּב"ק (דַּר ע"ט).

אָבֵל ז"א דְהָא פּוֹפֵר בְּמִלְוָה כְּשֶׁר לְעֵדוּת מְשׁוּם דְאִמְרִינָן אִישׁתְּמוּטִי קַמְשִׁתְּמוּט כַּדְאִיתָא
בב"מ (דף ו') מְשַׁמַּע דְּבִלְא"ה הָוֵי פְּסוּל אַף שְׂאִינוּ גּוֹזֵל מִמֶּשׁ רַק אִינוּ מְשַׁלֵּם חוּבוֹ.
ומכ"ש הֵכָא שְׁעוּשָׁה מְעַשָּׂה בְּיָדִים הַיְפוּדָה מַה שְׁנִתְחַיֵּיב לְחַבְרֵי.

הָרִי יֵשׁ עָלָיו שְׁיַעֲבֹד הַגּוֹף בְּזָה כְּמוֹ בְּמִלְוָה: וְרֵאִיתִי בְּמַהֲרִי"ק שׁוֹרֵשׁ קכ"ז שְׁפִתְבּ שְׂאֵם
לֹא נִתַּן הַמַּס אוֹ קִנְס פְּפִי תַקְנַת הַקְהָל לֹא מִיְקָרִי גּוֹזֵל דְהָא הַמְּעוֹת הֵם שְׁלֹו רַק שְׁנִמְנַע
מִלְתָּתָם כְּדִין.

וְקָשָׁה לְכַאוּרָה לִפ"ז מִפּוֹפֵר בְּמִלְוָה ל"ל טַעְמָא דְאִשְׁתְּמוּטִי. וְנִרְאֶה לְחֵלֵק דְּבְמִלְוָה כְּבָר
כָּא לִידוֹ מְמוֹן חַבְרֵי בְּמִלְוָה לְזָה כְּשְׂאִינוּ רוּצָה לְשַׁלֵּם.

הָוֵי גּוֹזֵל. אָבֵל בְּמַס וְקִנְס אִין ת"י מְמוֹן שְׁל אַחֲרִים כָּלֵל.

וְעֵדִינָן קָשָׁה דְהָא עוֹנֵשׁק אִית בֵּיה לֹא לֹא תַעֲשׂוּק. וְבוֹדָאֵי נִפְסָל לְעֵדוּת כְּשְׁעוּבָר עַל לֹא
זָה דְעוֹנֵשׁק וְגּוֹזֵל בְּחֻדָּא מִחֻתָּא נִיגְהוּ ע' ב"מ (דף ס"א).

וְרַק שִׁי"ל שְׂאִינוּ פְּסוּל מְשׁוּם סְבָרָא דְאִשְׁתְּמוּטִי וְעוֹנֵשׁק מִיְקָרִי בְּשִׁכְרָא פְּעוּלָה ע' ב"מ (דף
ס"א וְדף קי"א). וּא"כ לֹא כָּא לִידוֹ מְמוֹן חַבְרֵי.

אִף ז"א דְכִינּוֹן שְׁבָאָה אֵלָיו הַנְּאָה מְפַעְוֹלַת חַבְרֵי הָוֵי כְּבָא לִידוֹ מְמוֹן חַבְרֵי. וְהַמַּהֲרִי"ק
הַקָּשָׁה שֶׁם מְהָא דְאוּכַל גְּבִילוֹת לְחִיָּאָבוֹן וְחִירָץ דְלֹאֲבִי דְלִהַכְּעִיס פְּסוּלָא צָרִיף כָּלֵל
לְטַעְמָא דְהָוֵי רְשַׁע דְחָמָס.

וְרַק לְרַבָּא הַוָּצְרָף זָה שֶׁם וְאִיהוּ ס"ל דְחָמָס כָּל דְהוּ מִיְקָרִי רְשַׁע דְחָמָס ע"ש. וְהוּא דוֹחַק
לְעַנ"ד דְכִינּוֹן דְנ"מ לְדִינָא הו"ל לְהַש"ס לְכָרֵר דְפְּלִיגִי בְּדַרְשָׁא דְקָרָא לְעַנְיָן חָמָס כָּל דְהוּ
וְאִין לָנוּ לְחֻדָּשׁ דְרָשׁוֹת מְדַעְתִּינוּ אֲכֹן בְּגוֹף הַדִּין י"ל דְלֹא דְמִי דְשֶׁם עֵבֵר עַל לֹא בְּשִׁבִיל
חִימוּד מְמוֹן וְכַמ"ש הַמַּהֲרִי"ק שֶׁם.

מִשְׂא"כ בְּקִנְס וְמַס אִינוּ רַק נִמְנַע מִלִּיתָן. וְבִקְאָת בְּלֹא"ה לֹא יִדְעָתִי לְמָה לֹא כָּתַב
הַמַּהֲרִי"ק שְׂאִינוּ נִפְסָל מְשׁוּם סְבָרָא דְאִשְׁתְּמוּטִי דְלֹא גָרַע מִפּוֹפֵר בְּמִלְוָה.

וְצ"ל דְכִינּוֹן שְׁעֵבֵר עַל הַחֲרָם בְּשִׁבִיל חִימוּד מְמוֹן גָּרַע כְּמוֹ גְּבִי שְׁבוּעַת מִלְוָה שְׁנִפְסָל בָּהּ
כְּמִבְּנֹאֵר בְּפּוֹסְקִים וְע' בְּקִצָּה"ח ס' צ"ב סק"ד בְּזָה. וְשִׁפִּיר מִיְתִי מְהָא דְאוּכַל גְּבִילוֹת
לְחִיָּאָבוֹן דְג"כ עוֹבֵר עַל לֹא בְּשִׁבִיל מְמוֹן שְׁהוּא שְׁלֹו.

וְעַכ"פ מִש"ש הַמַּהֲרִי"ק לְדַקְדָּק מְלִשׁוֹן הַרְמָב"ם דְלֹא מִיְקָרִי רְשַׁע דְחָמָס רַק בְּלוֹקַח מְמוֹן
שְׂאִינוּ שְׁלֹו אִינוּ מְדוֹקְדָּק וְכַמִּש"ל וְאִכְמ"ל בְּזָה: עַכ"פ בְּנ"ד י"ל דְמִיְקָרִי רְשַׁע דְחָמָס
שְׁעוּבָר עַל הַחֲרָם בְּשִׁבִיל חִימוּד מְמוֹן וְגַם דְהָוֵי כְּמִזִּיק בְּיָדִים דְמַנִּיעַת הַרְנִיחַ הָוֵי הַיְזִיק
גְּמוּר כְּהָא דְהַדְקוּהָ בְּאִיגְדָרוֹנָא.

וְכַנ"ד הָוֵי וְדָאֵי גּוֹזֵלָה גְּמוּרָה כִּינּוֹן שְׁהִלָּה שְׁיָלָם לְקַהֵל עֵבֹוֵר זָה וְגַם אִישׁ זָה לֹו חֵלֵק
בְּזָה. וְנִתְחַיֵּיב נִגְדַּד זָה.

וְע' שׁו"ת מְהַר"ם מְלוּפְלִין ס' ס"א בְּזָה. וְכָבֵר כָּתַב הַב"ח ס' ל"ד וְהַפְנִי"י ס"פ הַכּוֹנֵס
שְׁמִזִּיק אֶת חַבְרֵי פְּסוּל לְעֵדוּת.

וְשִׁבֵּת הָוֵי מְהַדְבְּרִים שְׁמִזִּיק חֲזִיב בְּהֵם. אִף י"ל דְשִׁבֵּת מִיְקָרִי כְּשְׁעוּשָׁה בְּגוֹף הָאָדָם.

אָבֵל בִּנְיָמִן עָשָׂה בְּמִמוֹנוֹ וְעַתָּה תוֹב בְּ"ק (דָּף ק"א) וְשִׁי ח"מ ס' שצ"א. וַיֵּשׁ לְהֶאָרִיף בְּעֵינָיו
זֶה אִף בְּאַשֶׁר לֹא בִינְיָמִן כִּתְ"ר אֲנֹכִי עֵינָיו הַשְּׁמָרִים וְהַתְּשִׁלוֹם בְּעַד זֶה לְזֹאת אֶקְצֹר.
וְעַכְפִּי יֵשׁ בְּזֶה צִירֹוף לְבַטֵּל הַקְּדוּשִׁין בִּנְיָמִן. וְאַף שֶׁפָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּבַעֲוֵבָר עַל תְּקִנַּת
הַקְּהִילוֹת אֵינּוּ פְּסוּל.

לֹא דָמִי לִבְנֵי דְהַקָּא הָיִי גְזֵל גְּמוּר אִם הִלְךְ מְשַׁלֵּם עֲבוּר זֶה וְנִתְחַיֵּיבוּ לְקַחַת אֶצְלוֹ שְׁמָרִים
דְּהָיִי שְׁעָבוּד הַגּוֹף בְּחַיִּיב גְּמוּר. וְרַק שְׁחִיזְקוּ חַיִּיבֵיכֶם בַּח' שֶׁקָּבְלוּ עַל עֲצָמָם.
וְגִדּוּלָה מְזוּ מְצִינּוּ בִשְׁטַמ"ק ר"פ הַכּוֹנֵס דָּאָף בְּמִקּוּם שְׁחִיב בִּד"ש פְּסוּל לְעֵדוּת. וְשֵׁם
אֵינְרִי רַק בְּמִזִּיק כְּמוֹ הַמְּבַעִית וְשֶׁאֵרָם ע"ש.

וְאַקְצֹר בְּאַשֶׁר בִּנְיָמִן בְּלֹא ה' לֹא הָיִי קְדוּשִׁין וְכַמְש"ל: וְעוֹד יֵשׁ לְדוֹן דְּהָא פְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים
הַטַּעַם וְהוּבָא בִּסְמ"ע ס' ל"ד דְּלֵהֲכִי הַעֲוֵבָר עַל ח' הַקְּהִילוֹת לֹא נִפְסָל לְעֵדוּת מִשּׁוּם דֹּא"כ
יִנְכָּשֶׁר לְעֵדוּת אֶחָד מֵאַלְף.

וְהֵינּוּ מִשּׁוּם שֶׁנֶּעְשֶׂה בַּעוֹה"ר כְּהִיתָר וְאֵין יוֹדְעִים שִׁיפְסָל עֵי"ז לְעֵדוּת. אָבֵל בִּנְיָמִן שֶׁפָּתְבוּ
כִּתְ"ר שֶׁהַכְּרִיזוּ בְּפִירוּשׁ שִׁינְפְּסָלוּ לְעֵדוּת וְלִשְׁבֻעָה שׁוֹב לִיתָא טַעַם הַנ"ל.

וְעוֹד יֵשׁ לְדוֹן בְּזֶה דְּהָיִי כְּאֵלּוּ הַקְּהֵל הַסְּפִימוֹ לְפָסוּל אֲנָשִׁים הִלְלוּ לְעֵדוּת וְהָיִי כְּהַפְקָר ב"ד
כָּל מָמוֹן שִׁיעִידוֹ הִלְלוּ עָלָיו וְעַתָּה ח"מ ס' ע' ס"ד וְכַאֲחֲרוֹנִים שָׁם. וְכֵן לְעֵינָיו קְדוּשִׁין
וְכַמְבֹּאֵר בְּפּוֹסְקִים לְעֵינָיו אִם הַקְּהֵל תִּקְנּוּ שְׁלֵא יִקְדָּשׁוּ בְּלֹא עֲשָׂרָה וְכַל חֲכָם הָעִיר.

אָבֵל ז"א כַּמ"ש הַמַּהְרִי"ט חֲאֵה"ע ס"ס ל"ט וְסִי' מ' וְבַח"ס ס' ק"ח ח"ק ט. וְגַם לְעֵינָיו פְּסוּל
הַעֲדִים פָּתְבוּ שֶׁם דְּזֶה שִׁינְפְּסָלוּ רַק בְּמָמוֹן.

וְכַמְ"ז קָשָׁה לְהַעֲמִיד ע"ז יְסוּד בִּנְיָמִן דְּאֶפְשָׁר יֵשׁ לָהֶם אֵינְזָה הוֹרָאָה הִיתָר בְּזֶה כִּידוּעַ
שֶׁהָמוֹן הָעַם מְקִילִים בְּחֲרָמוֹת הִלְלוּ. וְקַלְקֵלְתֶּם תִּקְנֶתֶם שְׁאֵינֶם נִפְסָלִים לְעֵדוּת כִּינּוּן
שְׁאוּמְרִים מוֹתֵר וְכַמְבֹּאֵר בְּפּוֹסְקִים בִּסִּי' ל"ד לְעֵינָיו קוֹשֶׁר וּמִתִּיר בְּשִׁבְתָּ וְכַדוּמָה.

אִף בִּנְיָמִן בְּלֹא ה' לֹא הָיִי קְדוּשִׁין וְכַמְש"ל. (ע' הַשְּׁמָטָה): מִסְקָנָא דְּמִילְתָא שְׁאֵין מְשַׁ
בְּקְדוּשִׁין הִלְלוּ.

וְהַבְּתוּלָה מוֹתֵרָת לְכָל אָדָם בְּלֹא גַט. וְהַבְּחוּר רְאוּי לְעוֹנֵשׁ עַל אֲשֶׁר הִתְעַלְלָה בְּבֵת יִשְׂרָאֵל
הַהוֹלְכָת לְתוֹמָה.

וְגַם מֵאֵן דְּקִדְּיֵשׁ בְּשׁוּקָא וְכַל אֶפְשָׁר שִׁינְפְּסָלוּ אֵינְזָה שְׁרָאוּי לְעוֹנֵשׁ. וְנִהִי דְלֹא הָיִי קְדוּשִׁין
מ"מ הוּא גַּתְּפוּן לְקִדְּשָׁה כְּאֶשֶׁר הַגִּיד בְּעֲצָמוֹ: סִימָן קִיב ע"ד אֲשֶׁר אֶחָד שְׁיֵשׁ לוֹ אֲשֶׁר
וְכַנֵּי עָשָׂה מְלֹאכֶת הַחִיטוֹת אֶצְלַת חִיטֵי אֶחָד וְעוֹשִׂים שָׁם עוֹד שְׁנֵי פּוֹעֲלִים.

וְיִתֵּן מְטַבֵּעַ לְהַבְּתוּלָה הַמְּשֻׁרְתָת שָׁם לְקִנּוּת לוֹ מִן הַשּׁוּק אֵינְזָה דְּבַר מֵאֶכֶל וְכַתְּמוֹ לָהּ הַגִּיד
הַאֵמ"ל בְּמְטַבֵּעַ זוֹ כַּדְמו"י. וְזֶה הִנֵּה בְּפִירוּשׁ דְּדוֹר הַבֵּית וְהַפְּתַח לְבֵית הַיְתָה פְּתוּחָה.

וְיָשׁוּב תִּיכְף לְבֵית בְּשִׁמְחָה וְאָמַר לִיתָר הַפּוֹעֲלִים מִז"ט מִז"ט אֲתֶם עֲדִים הֲלֹא שְׁמַעְתֶּם
שֶׁקְדָשְׁתִּי הַבְּתוּלָה וּמַעֲתָה תִדְעוּ שְׁיֵשׁ לִי ב' נָשִׁים. וְהַבְּתוּלָה קָבְלָה הַמְּטַבֵּעַ וְהִלְכָה לְדַרְפָּה
וְכַאֲהָ מִן הַשּׁוּק וְהִשִּׁיבָה לוֹ הַמְּטַבֵּעַ בְּאֶמְרָה הֵא לָהּ פְּסָפָה כִּי לֹא הִשְׁגַּתִּי לְקִנּוּת מֵה
שֶׁבִקְשָׁתִי.

וְנִרְאָה מְזֵה שְׁלֵא הִרְגִישָׁה כָּלֵל בְּכָל מָה שְׁנַעֲשָׂה. וְהַעֲדִים רָאוּ וְשָׁמְעוּ כָּל עַנְיֵן הַקְּדוּשִׁין
רַק אֵינָם זוֹכְרִים אִם הִגִּיד הָאֵמ"ל לְקוֹדֵם שְׁנִתְּנָה הַמְּטַבֵּעַ אוֹ אַחֵר הַנְּתִיבָה.

וְהַבְּתוּלָה אוֹמְרַת שְׁלֵא הַבִּינָה מֵהוּ אוֹמֵר. אַף כִּי שָׁמְעָה שְׁאוֹמֵר אֵינָה דְּבָרִים אֲבָל לֹא
הַבִּינָה כָּלֵל וְאוֹמְרַת שְׁלֵא רָאָתָה אֶת הָעֲדִים בְּאֲשֶׁר זֶה הָיָה בְּפִרְוֹנְדוֹר וְכִשְׁשָׁאֲלוּ אֶת
הַמְּקַדָּשׁ לָמָּה לֹא דְּבִרְתָּ עִמָּה מִקְּוֹדֵם אִם תִּקְבֹּל מִמֶּה קְדוּשִׁין.

הַשִּׁיב שְׁאֵז וְדָאֵי לֹא הָיְתָה מִתְּרַצִּית בְּאֲשֶׁר הָיָה יְלָדָה בֵּת י"ג אוֹ י"ד שָׁנִים. וְלִזְאֵת עֲשֵׂה
כֵּן לְקַדְשָׁה בְּאִנְפֹן כְּזֶה.

וְהָאֲרִיף כַּת"ר בְּדְבָרֵי תְּכֻמָּה וְחִפְץ לְדַעַת דְּעִתֵּי בְּזֶה. וְהִנֵּה בְּאֲשֶׁר עָתָה בְּאֵתִי מִהַכְּפָר
שְׁהִיִּיתִי שָׁם לְעֶסֶק בְּרַפּוּאוֹת אֲשִׁיב בְּקוֹצָר: הִנֵּה בַּנ"ד יֵשׁ סְפִיקֵי טוֹבָא.

סְפֵק שְׁמָא לֹא הַבִּינָה לְשׁוֹן הַקְּדוּשִׁין. וְאַף שְׁכַתְּבוּ רַוב הַפּוֹסְקִים שְׁאִין נֶאֱמָנָת לֹמֵר שְׁלֵא
הַבִּינָה כִּינֹן שְׁהָיָה לְשׁוֹן קְדוּשִׁין גְּמוּרִים.

מ"מ מִיָּדֵי סְפֵק לֹא יֵצֵא וְכַמ"ש הַב"ש סִי' כ"ז סַק"ה. וּבְכַרְט בַּנ"ד שְׁיֵשׁ הוֹכְחָה שְׁלֵא
הַבִּינָה שְׁהָרִי שְׁשִׁיבָה לוֹ כְּסָפוֹ וְאֶמְרָה שְׁלֵא הַשִּׁיבָה לְקַנּוֹת.

וּבַכַּה"ג בְּשִׁתִּיקָה יֵשׁ מְקוֹם לֹמֵר הוֹכִיחַ סוֹפּוֹ עַל תַּחֲזִיקָתוֹ אַף לְאַחֵר כְּדֵי דִּיבּוּר. וְכ"כ
הַקָּה"י בַּאֵה"ע סִי' ל' ס"ז.

וּבַמַּק"א הָאֲרַכְתִּי לְדַחּוֹת זֶה. אֲבָל בַּנ"ד יֵשׁ מְקוֹם לֹמֵר דְּהוּי הוֹכְחָה גְּמוּרָה.

רַק לֹא בִּיָּאֵר כְּבוֹדוֹ אִם הָעֲדִים רָאוּ שְׁהַשִּׁיבָה הַמְּטַבֵּעַ בְּאִנְפֹן זֶה אוֹ שֶׁהִבֵּעַ"ד אוֹמְרִים כֵּן.
וְגַם י"ל שְׁאֶפְשֶׁר בְּהַלִּיכָתָה סְפָרָה לְאַחַד וְנִתְּנָה לָהּ עֲצָה שְׁתַּעֲשֶׂה כֵּן כִּי הַסְּבִיר לָהּ
שְׁהַקְּדוּשִׁין אֵינָם נְאוֹתִים לָהּ.

אֲבָל עַכ"פּ הוּי סְפֵק. וְגַם הָרִי כְּבָר פְּתָבוּ הָאֲחֵרוֹנִים דְּהִיכָא דְּאִיכָא הוֹכְחָה לְדְּבָר שְׁפִיר
יֵשׁ לְהַאֲמִינָה שְׁלֵא הַבִּינָה עַנְיֵן הַקְּדוּשִׁין.

וְעוֹד יֵשׁ סְפֵק שְׁמָא הִגִּיד הָאֵמ"ל אַחֵר הַנְּתִיבָה וְשִׁתִּיקָה לְאַחֵר מִתַּן מְעוֹת קִי"ל בְּקְדוּשִׁין
(דָּף י"ב) וּבַאֵה"ע סִי' כ"ח ס"ד דְּלָאוּ כְּלוּם הוּא. כִּינֹן שְׁמַתְחִילָה נִתְּנָה לָהּ בְּתוֹרַת פְּקוּדוֹן
וְשִׁלִּיחוֹת לְקַנּוֹת עֲבוּרוֹ אֵינָה דְּבָר.

וְגַם יֵשׁ סְפֵק שְׁאֶפְשֶׁר לֹא יִדְעָה שְׁהַעֲדִים רוֹאִים עֶסֶק הַקְּדוּשִׁין וְכַמוֹ שְׁאוֹמְרַת בְּאַמְתָּ כֵּן.
וְקִי"ל בְּסִי' מ"ב דְּלָא הוּי קְדוּשִׁין בַּכַּה"ג.

וּבַנ"ד יֵשׁ רְגָלִים לְדְּבָר שְׁהָרִי הִיא לֹא יִדְעָה שְׁרַצָּה לְקַדְשָׁה. וּבְעֵת שְׁהִגִּיד הָאֵמ"ל רְחוּק
לֹמֵר שְׁתַּשִּׁים לֵב תִּיכְף שְׁהַעֲדִים רוֹאִים אוֹתָהּ מִתּוֹף הַבַּיִת.

וְגַם דְּהָא פּוֹעֲלִים בְּעֵבִידְתִּיהוּ טְרִידִי. וְיוֹתֵר קְרוֹב שְׁתַּחֲשׁוּב שְׁאִין הַפּוֹעֲלִים רוֹאִים מֵה
שְׁנַעֲשָׂה בְּפִרְוֹנְדוֹר.

וְגַם דְּהָא הָעֲדִים אוֹמְרִים שְׁאִין יוֹדְעִים אִם רָאָתָה אוֹתָם. אַף זֶה י"ל דְּלָא מְיַקְרִי מְקַדָּשׁ
כֵּלָא עֲדִים כִּינֹן שְׁבַּגּוּף מַעֲשֵׂה הַקְּדוּשִׁין רָאוּ כָּל מָה שְׁיִכּוֹלִים לְרַאוֹת.

וע' שעה"מ פ"ט מה"א ואין הפנאי מסכים להאריך בזה. [ומצד שיש לו אשה ובנים אין להוכיח שלא פנינו לקדושין וכמ"ש פבדו].

דבמק"א הוכחתי בס"ד שהעיקר כמ"ש הח"צ סי' קל"ה דאף ביש לו אשה אמרינו שפנינו לקדושין ובפרט דבנ"ד משמע שאמר בעצמו שפנינו לקדושין]: וכינו דאיכא ספיקי טובא וגם הרי יש לה חזקת פנויה אין לחוש לקדושין הללו.

ואף לפמ"ש התו' בכתובות (דף כ"ג) וש"פ דכיון שהיה מעשה קדושין איתרע חזקת פנויה מ"מ הרי עכ"פ ליכא חזקת א"א ושרי בס"ס. וכן מפורש בפוסקים להתיר ס"ס בקדושין.

ומכ"ש דאיכא בנ"ד כמה ספיקות וגם יש מקום להתיר אף בלא ס"ס כמ"ל. ולזה יפה הורה כת"ר שאין לחוש כלל לקדושין הללו.

והאיש אשר רצה לקדשה ראוי לעונש על החציפו לעשות ככה: סימן קיג פבדו הרה"ג וכו' מו"ה יחיאל מיכל נ"י הרב דק' מינצק, ע"ד אחד שבא לגרש אשתו ובאמצע פתיבת הגט באו לביתמעכ"ת איזה קרובי האשה וכעס המגרש ואמר לאשתו אחרי שהבאת את קרוביך לא אגרשיך ויצא מן הבית וצוה מעכ"ת לקרובי' לצאת והחזיר את המגרש ופעל אצלו שיגרשנה.

וגמר הסופר הגט וחתמו העדים עליו ונתנו לה. פי לא היה פנאי לכתוב גט אחר פי היה מוכן תיקף ללכת לזרכו לעבודת הצבא.

והיה בזה חשש עיגון. ולזה הוסכם אצל מעכ"ת לגמור עכ"פ גט זה ולהתישב אח"כ בזה.

ויכרך עברה שנה ועמלו להשיג ממנו גט אחר ולא עלתה בידם. והאריך בדברים נכונים וחספז לדעת דעתי בזה.

ויש קצת ספק שאפשר כתב הסופר איזה אותיות אחר שאמר שלא יגרשנה קודם שנתרצה שנית. ובאמצע דברי מעכ"ת כתב שאמר לא אתן לך גט ולא אגרשיך.

ובתחילה הזכיר רק לא אגרשיך. והנה מחולשת גופי פעת לא אוכל להאריך.

וגם פי כתב מעכ"ת שהדבר נחוי לזאת אשיב בקוצר: לכאורה יש להוכיח מהא דתנן בגיטין (דף כ"ד) בנמלה מלגרש אשתו ובא בן עירו ואמר שמי כשמה ושם אשתי כשם אשתה פסול מלגרש בו משום שלא נכתב לשמו.

וקשה דהול"ל רבותא טפי דאף הוא עצמו אינו יכול לגרש בו עוד לפי שנפסל הגט. וע"כ מוכח דבנמלה מלגרש לא בטל הגט.

אבל באמת אין זה שייך לנ"ד. דשם הגט כבר פתוח וחתום לזה י"ל שאינו בטל במה שנמלה.

אכן הכא שעומד באמצע פתיבה. י"ל שבטלה שליחות הסופר והעדים.

וממילא נפסל הגט. ואף אם צוה אח"כ לסופר לגמור הגט כבר כתב הרמב"ן והר"ן בגיטין (דף פ"ח) דלא מהני ציווי לחצי גט שאינו ראוי לגרש בו.

ונחצי ראשון נתבטל כשנמלה באמצע וכדאי תא בש"ס שם שאם נמלה באמצע הגט פסול:
אבל באמת נראה דמה שאמר שלא יגרש ולא יתן גט אינו ביטול. וקא דגיטין (דף פ"ח)
כתבו הרמב"ן והר"ן שם שמנע את הסופר מלכתוב.

נהרי ביטל בפירוש שליחות הסופר. ולזה אף כשמצנה אח"כ את הסופר לגמרו מ"מ הוי
ציווי על חצי גט כמ"ש הר"ן שם.

אבל בנ"ד שלא אמר לסופר פלום הרי לא ביטל שליחות הסופר והעדדים. והוי רק פגילוי
דעתא בגיטא דלאו מילתא הוא.

וכקא דגיטין (דף ל"ד) שאמר הטוב והמטיב. וקא דכתב הר"ן בתשובה סי' מ"ג הובא
בש"ע סי' קמ"א שאם פתב שלא יתן הגט הוי ביטול.

היינו כשפתב לשליח שביטל בזה את שליחותו יעו"ש. אבל לא כשאמר זה לאשתו.

די"ל שבכ"ז רוצה שיגמרו הגט כדי שיהא מוכן לו אם יחפץ אח"כ לגרשה וכעין הא
דאי תא בגיטין (דף י"ח) כתביה ואנחיה בכיסתיה אי מפייסה תיפייס דכשר. אלמא דאף
שהוא מתישב בדבר בכ"ז הוא פשר.

ואין זה שייך לסברת ברירה וע' שו"ת עונג יו"ט סי' קס"ו בזה]. וכן מוכח מלשון
הרמב"ן והר"ן שכתבו בגיטין (דף פ"ח) ונמלה הבעל וחסור בו ומנעו מלהשלים הגט.

ואי נימא שאם אמר שאינו חפץ לגרשה הוי ביטול ציווי להסופר. א"כ למה האריכו
לכתוב שמנעו מלהשלים דהא סגי בחסור בו לחוד.

ועכצ"ל דלא בטל עד שיאמר להסופר שלא יכתוב עוד: ונראה להביא ראיה מהא דקיי"ל
בזבחים (דף מ"ו) שמחשבת הבעלים אין פוסלים את הקרבן. והנה בב"ק (דף ק"י) איתא
שפהו שיש לו קרבן יכול לעשות פהו אחר לשליח להקריב קרבנו ויש לו דין שליח
ממש יעו"ש.

ולפ"ז נראה דאף דקיי"ל בנדירים (דף ל"ה) שמתיר למדיר להקריב קרבנותיו של מנדיר.
בכ"ז היינו רק כשהמדיר ישראל.

אבל אם המדיר הוא פהו אסור לכהן המדיר להקריב קרבנותיו. דהא הוי שלוחו ממש
ומהנהו.

ואף שהוא דין חדש בכ"ז נראה זה ברור. ולפ"ז ק' דאם בעל הקרבן הוא פהו נימא
שיוכל לפסול אם יאמר בפירוש בשעת שחיטה שאינו רוצה שהקרבן יוקרב לשם קרבן
זה.

רק לשם קרבן אחר. או שרוצה שהשחיטה תהי ע"מ שיזרוק הדם למחר או שיאכל
בשרו למחר דהרי ביטל שליחותו.

ועכצ"ל דאף שאומר הבעלים שרצונו בזה. מ"מ לא בטלה השליחות כל זמן שאינו
מבטלה בפירוש: ויש לדחות דממ"נ אם אמר זה קודם שחיטה י"ל דאה"נ דבטלה
שליחותו בכה"ג ולא יקריב הקרבן פלל.

ואם אמר זה בפשעה שפכר התחיל לשחוט י"ל שאינו יכול לבטל שליחותו באמצע. דהא עיקר הקרבת הקרבן א"צ שליחות הבפעלים דהא קיי"ל דכהני שלוחי דרחמנא ניהו.

רק פהן שיש לו קרבן יש לו בו זכות להקריבו בעצמו או לתתו לאחר. ולזה כיון שפכר התחיל שלוחו לשחטו אינו יכול לחזור בו כיון שא"א שישגמרונו בעצמו או שישגמרונו אחר. וע' חולין (דף כ"ט). וגם יש לדון שהפכה קנה במשיכתו את הקרבן לעגנו זה שזכה בעבודתו ועורו.

ובזה יש להאריך בעגנו אי טוה"נ ממון ובעוד ענינים ואכ"מ. ובאמת בגוף הדבר צ"ע דכיון דקיי"ל שיקרבנות צריכין דעת בפעלים פדאיתא בנדריים (דף ל"ה), וא"כ במחשבת בפעלים יהא פסול מצד דעכ"פ ליפא דעת בפעלים דהא דעת בפעלים להקריב הקרבן במחשבת פסול.

וצ"ל דאפשר איירי שהוא שוגג וסובר שלא נפסל הקרבן בזה. וא"כ אינו חוזר מגוף הקרבת הקרבן.

או די"ל דכיון שדעתו שיקריבו הקרבן. רק חושב שיהי' על דעת לאכול ממנה למחר וכדומה.

י"ל דלאו פלום הוא דהוי כמתנה עמ"ש בתורה שהמעשה קיים והתנאי בטל. ובכהן המקריב שפוסל במחשבה הוי גזה"כ מלא יחשב פדאיתא בנדריים (ד' ל"ו).

ולמאי דקיי"ל בערכין (ד' כ"א) וכ"פ הרמב"ם בפ"ד מה' מעה"ק הל"י דל"צ דעת בפעלים רק בהפרשה ולא בכפרה. א"ש בלא"ה דבשעת כפרה א"צ דעתו.

אכן בחטאת ואשם בעינן דעתו גם בשעת כפרה פדאיתא התם. (ועוד צ"ע דכיון שרוצה לפגל הרי אינו חוזר בתשובה והוי זבח רשעים תועבה פדאיתא בזבחים (דף ז' ע"ב) וע' תו' חולין (דף ה' ע"ב) ויש לדחות דבדיבור בפעלמא לא מיקרי רשע כיון דלא מהני דיבורו באקצור].

ונראה דבאמת אם הפעלים מגלה דעת בעת שחיטה שאין רצונו שישחוט לשם חטאת. אסור להפכה להקריבו דהא חטאת בעי דעת בפעלים.

אבל כשהפעלים אומר שרוצה שהשחיטה תהא ע"מ שיאכל פזית בשר למחר. י"ל שאינו פוסל דכיון שמסכים שיהי' לשם חטאת הו"ל דעת בפעלים.

ולפגל אינו יכול דהפכה אינו שלוחו וכמש"ל. ואף אם בעל הקרבן הוא פהן.

מ"מ אין לו בו זכות רק לעגנו טוה"נ של ההקרה ואכילת הבשר. אבל לא בגוף ההקרה דכיון דכהני שלוחי דרחמנא ניהו אין חילוק בין ישראל לכהן: אכן לפי מאי דמשמע בקדושין (דף מ"א ע"ב) ובתו' שם דשחיטה בעי שליחות הפעלים.

יש להוכיח מהא דאין הפעלים מפגלים בשחיטה. דבכה"ג לא מיקרי חזרה בשליחות.

אף י"ל דאפשר באמת מיקרי חזרה בשליחות. ואסור להשוחט לשחטו ואם שחטו הוי שוחטו שלא מדעת בפעלים.

אָבֿל פּיגּוּל אִינּוּ פּינּוּן שְׁהִשּׁוּחַט לֹא חָשַׁב לְפִיגּוּל. כִּי זֶה תְּלוּי רַק בְּדַעַת הָעוֹבֵד.

וְאַחֲצֵר כִּי הָעֵינֵקֵר כַּמִּש"ש הַמְקַנֶּה דָגָם בְּשַׁחֲטָה א"צ שְׁלִיחוֹת בְּעֵלִים: וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהֵבִיא רֵאָיָה מִתּוֹ קְדוּשֵׁי (דָּף נ"ט ע"ב) גְּבִי הֵיכָא שְׁעֵשְׂתָּה שְׁלִיחַ לְקַדְשָׁה לְפָלוּנִי וְאַח"כּ חֲזָרָה בָּהּ דְּפָלִיגִי ר"י ור"ל אִם יְכוּלָה לְחַזֵּר.

וְכַתְּבוּ הַתּוֹ שֶׁם דְּאִיָּרִי שְׁחֲזָרָה בָּהּ בְּלֹא אֲמִירְתָּה לְשִׁלִּיחַ שְׁאִין רְצוּנָה שְׁיִקְדָּשְׁנָה מִשְׁמַע מִזֶּה דָּאָף שְׁלֹא בִּיטְלָה הַשְׁלִיחוֹת רַק אֲמָרָה שְׁאִין רְצוּנָה לְהַתְקַדֵּשׁ לְפָלוּנִי ס"ל לר"י דְּהוּי חֲזָרָה.

וה"ה הֵכָא שְׁאָמַר שְׁלֹא יִגְרַשְׁנָה הוּי חֲזָרָה. אָבֿל בְּאַמַּת ז"א דְּשָׁם עֲשֵׂאתוּ שְׁלִיחַ לְקַדְשָׁה. וְלִזְנָה פּינּוּן שְׁאָמַרָה שְׁאִין חֲפָצָה לְהַתְקַדֵּשׁ. מִמִּילָא בְּטָלָה שְׁלִיחוֹתוֹ אָבֿל בנ"ד לֹא עֲשָׂה שְׁלִיחַ לְגַרְשׁ רַק לְכַתּוּב וְלַחֲתוּם.

וְזֶה אִינּוּ בְּטַל ע"י שְׁאָמַר שְׁלֹא יִגְרַשְׁנָה. כִּי מ"מ יוּכְלוּ לְהַכִּין הַגָּט.

וּא"ל דְּכִינּוּן שְׁחָפֵץ בָּהּ לֹא נִיחָא לוֹ שְׁיִכְתְּבוּ גָט וְיַעֲבֹר עַל אֵל תַּחֲרוֹשׁ עַל רַעְדָּה רַעְדָּה וְהוּא יוֹשֵׁב לְבַטַח אַתְּדָּה. דו"א דבנ"ד אִינּוּ חֲפֵץ לְדוֹר עֲמָה.

רַק מִחֲמַת כַּעֲסוֹ עָלֶיהָ אָמַר שְׁלֹא יִגְרַשְׁנָה. וְיִנְיַחָנָה עֲגוּנָה.

וּבְלֹא"ה י"ל דְּכּוֹנֵנַת הַתּוֹ שְׁאָמַרָה שְׁלֹא בְּפָנָיו שְׁאִינָה רוּצָה שְׁשְׁלוּחָה יִקְדָּשְׁנָה. דְּבִזְנָה בִּיטְלָה שְׁלִיחוֹתוֹ בְּפִירוּשׁ: וְעוֹד יֵשׁ לְדוֹן מְדַאָּמְרִינּוּ בְּקְדוּשֵׁי שֶׁם דְּלֵהֲכִי חוֹזֵר וּמְגַרְשׁ בּוֹ דְּנֵהִי דְּבִטְלָה מִתּוֹרַת שְׁלִיחַ מִתּוֹרַת גָּט לֹא בְּטָלָה.

הַרִי דָּאָף שְׁאָמַר סָתָם בְּטַל הוּא מ"מ דְּיִינְינּוּ שְׁלֹא בְּטַל גּוּף הַגָּט וְהִינּוּ מְשׁוּם דְּלֹא מְפָקִינּוּ הַגָּט מִחֻזְקַת כְּשָׁרוֹתוֹ כֹּל זְמַן שְׁלֹא שְׁמַעְנּוּ שְׁבִיטְלוּ בְּפִירוּשׁ. וְאָף שְׁיֵשׁ לְהֵאָשֶׁה חֻזְקַת א"א.

אָבֿל אָנוּ דְּנִין כְּעַת עַל הַגָּט וְלֹא עַל הָאָשָׁה. וְהִנֵּה הָר"ן הַקָּשָׁה דְּהָא פְּשׁוּת לְשׁוֹנוֹ מִשְׁמַע דְּקֵאִי עַל הַגָּט.

וְנִרְאָה לִינִישׁב דְּאִיָּרִי שְׁהוּא אוֹמֵר שְׁפִינּוּן עַל הַשְׁלִיחוֹת. אָבֿל אִם אוֹמֵר שְׁפִינּוּן לְבַטַל הַגָּט.

וְדֵאִי הַגָּט בְּטַל. וְנִאָּמַן לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו כְּמוֹ בְּנִדְרִים.

דָּאָף דְּבַכְל דְּבָר אִינּוּ יְכוּל לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו נִגְדַּת פְּשׁוּת לְשׁוֹנוֹ. מ"מ בְּגָט שְׁיִכּוּל לְגַרְשׁ בַּע"כּ וּבִידּוֹ לְכַתּוּב גָּט אַחֵר וּלְגַרְשָׁה וְכַדְאִיתָא בב"ב (דָּף קל"ה) דְּזֶה מִיָּקָרִי בְּיָדוֹ.

וְתְלוּי רַק בְּדַעַתוֹ וְלֹא בְּדַעַתָּה. לִזְנָה נִאָּמַן.

וְכַעֲזִין הָא דב"ק (דָּף ק"י) גְּבִי יְבָמָה שְׁנִפְלָה לְפָנָי מְנִפָה שְׁחִין דְּכִינּוּן שְׁאִין נ"מ לְהַבְעֵל אֲזִלִּינּוּ בְּמַר דַּעַתָּה לְחוּד יַעו"ש בַּתּוֹ וְע' תּוֹ פְּתוּבוֹת (דָּף מ"ז ע"ב) בְּזָנָה. וְכ"כ הָרִיב"ש בְּסִי' רכ"ז שְׁלַעֲנִין גָּט אִם אָמַר שְׁנוֹתָן בְּכַח יְכוּל לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו שְׁלֹא בִּיטַל הַגָּט וְכַמוֹ גְּבִי נִדְרִים.

ותמה המל"מ פ"ו מה"ג הכ"א דרק בנדרים שהוא בין אדם למקום יכול לפרש דבריו ולא בגט. ולפמש"ל א"ש דגם בגט יכול לפרש דבריו.

וכן מוכח מדעת הרמב"ם וש"פ שבשיטתו. אף יש לדון דאחר תקנת רגמ"ה שלא יגרש בע"כ שוב תלוי הדבר גם כן: ובאמת דחוק לומר דאירי שמפרש דבריו דכל כה"ג הו"ל לש"ס ופוסקים לפרושי.

לזה נראה דאף בסתמא אמרינו דהוי אומדנא שאין פנונתו לבטל רק השליחות. כי למה לו לבטל הגט דהא סגי שביטל השליחות.

ויותר טוב לו שאם ירצה יוכל לגרשה בו. וכמו דקיי"ל גבי נדרים בנדרים (דף נ"ה) דאזלינו בטר אומדנא דעתו אף שדחוק לפרש פן בלשונו וע' חיבורי ח"ב סי' ס"ח בזה [ואם הוא משלם שכר הגט יש לדון מצד חזקה שלא ימהר להפסיד הוצאות הגט וכעין דקיי"ל בכתובות (דף י' ע"א) חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה].

ואם הוא אומר שבאמת פנונו לבטל גוף הגט. נראה דמהימן פנון שפשוטות לשונו משמע פן וכמ"ש הר"ן.

אכן אם אחר הביטול חזר ונתן לה הגט. ואח"כ אומר שביטל גוף הגט נראה שאינו נאמן דכיון שנתן לה הגט מוכח מזה שלא ביטל גוף הגט.

ולומר שלא ידע שאין לתת גט מבטול. היא סברא גרועה ואינו נאמן לאסרה עי"ז אפולגי עלמא: אוילם נראה לדון דהוי ביטול הגט מצד אחר דהנה כתבו התו' בגיטין (דף כ"ב ע"ב) ונהר"ן שם ושאר ראשונים דאף אי נימא דכתיבת גט לא בעי שליחות הבעל.

מ"מ אם כתב הגט בלא ציווי הבעל הוי שלא לשמה דכל זמן שלא צוה לכתוב לא קיימא האשה לגירושין והוי שלא לשמה כדאיתא בריש זבחים דגט שנכתב סתם פסול משום דסתם אשה לאו לגירושין קיימא.

ולחכי אפילו כתב בפירוש לשמה פסול. כדאיתא בגיטין דף ע"א ע"ב) דכיון שלא צוה הבעל הרי לא קיימא לגירושין, והתו' כתבו בזבחים שם שאף באסורה עליו ג"כ לא קיימא לגירושין בגט זה יעו"ש [ובזה יש לי לדון במי שמגרש בע"כ בזה"ז שיש לפסול הגט דכיון שאסור לגרש בע"כ מפני חרגמ"ה א"כ כל זמן שלא נתרצתה האשה הרי לאו לגירושין קיימא והוי ככותב שלא לשמה ואכמ"ל בזה].

ולזה איתא בסדר הגט שיאמר הבעל לסופר שיכתוב גט לגרש בו את אשתו פב"פ. כדי שיהא לשם גירושין לגמרי.

ואף שבחיבורי ח"ג סי' קמ"ב בארתי בס"ד שמעיקר הדין סגי פשאומר כתבו גט לאשתי אבל גם בלשון זה נכלל שפנונתו לגרש בגט זה את אשתו וא"כ בנ"ד שחזר בו ואמר שלא יגרשנה הרי לא קיימא אשה זו לגירושין.

והוי כתיבת הסופר ככותב שלא לשמה ונתבטל ציוויו הקודם. ולפ"ז אף שאח"כ נתפייס בכ"ז צריך ציווי חדש אחרי שנתבטל ציוויו הקודם.

ואף שְׁהָר"ן פ' הַמְגֵרֵשׁ חֶלֶק עַל הַרְמַב"ן וְכַתֵּב דְשִׁפִּיר מְהֵנִי אִם חִזֵּר וְצִנָּה לְהַסּוֹפֵר לְכַתּוֹב
אֵף בְּאֲמָצַע פְּתִיבַת הַגֵּט. אַבְל בַּנ"ד הָרִי לֹא חִזֵּר וְצִנָּה לְהַסּוֹפֵר.

וְעוֹד דְּהָא יֵשׁ סִפְקָא דְאֶפְשָׁר כְּתֵב הַסּוֹפֵר אִיזָה אוֹתִיּוֹת אַחַר שְׁאָמַר שְׁלֹא יִגְרַשְׁנָה קְוֹדָם
שְׁנַתְּפִיִּיס. וְזֶה הָיָה וְדָאִי שְׁלֹא לְשִׁמָּה.

וְהִנֵּה לְשׁוֹן לֹא אֶתֵּן לִיךְ גֵּט יֵשׁ לְדוֹן שְׁאִין פְּוֹנָתוֹ שְׁלֹא יִגְרַשְׁנָה. רַק שְׁלֹא יִתְנָנוּ לָהּ פְּעֵת.
אַבְל אֶפְשָׁר שְׁיַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ שְׁיִתְנָנוּ לָהּ לְאַחַר זְמַן מְוַגְבֵּל. כִּי הוּא הוֹלֵךְ לְמַרְחֹק.

אַבְל לֹא אֶגְרַשְׁיָךְ מִשְׁמַע בְּהַחֲלֵט. וְהַעֲיָקֵר דְּגַם לֹא אֶתֵּן לִיךְ גֵּט בְּלִשׁוֹן בַּנ"א פְּוֹנָתוֹ שְׁלֹא
יִגְרַשְׁנָה כָּלֵל: אַכּוּ נִרְאֵה דְּאֵף אִי נִימָא דַּבַּנ"ד אִין יָכוֹל הַסּוֹפֵר לְכַתּוֹב לְשִׁמָּה כִּיִּין שְׁאִינוּ
רוֹצֵה לְגַרְשָׁה.

מ"מ אִין זֶה בְּגֵדֵר בִּיטוּל הַשְּׁלִיחוֹת וְכַמְש"ל דְּלְכַתִּיבָה הָעֵיָקֵר שֶׁא"צ שְׁלִיחוֹת וְע' ח"ס
חֹאה"ע ס' י"א. רַק דְּכִיִּין שְׁאִינוּ רוֹצֵה לְגַרְשָׁה אִין שְׁיָיָךְ לֹמַר שְׁיִכְתּוֹב הַסּוֹפֵר הַגֵּט
לְשִׁמָּה כַּמְש"ל.

וּא"כ מְמִילָא אַח"כ פְּשַׁנְתְּרָצָה לְגַרְשָׁה יָכוֹל הַסּוֹפֵר לְגַמְרָה הַגֵּט עַל סְמָךְ צִוּוּי הַרְאִשׁוֹן
כִּיִּין שְׁאֵנוּ דְּנִין שְׁלֹא בִּיטֵל צִוּוּי. רַק שְׁמַמִּילָא א"י לְכַתּוֹב לְשִׁמָּה.

וְאֵף שְׁכַתֵּב הָר"ן בַּפ' הַמְגֵרֵשׁ שְׁאֵם נִמְלָךְ וּבִיטֵל שְׁלִיחוֹת הַסּוֹפֵר בְּאֲמָצַע הַגֵּט וְנִתְרָצָה
אַח"כ לְגַרְשָׁה אִין יָכוֹל הַסּוֹפֵר לְגַמְרָה הַגֵּט ע"ד צִוּוּי רִאִשׁוֹן. רַק צָרִיךְ לְצוּוֹתוֹ מִקְדָּשׁ.

הִיִּינוּ מְשׁוּם דְּשָׁם אִינְרִי שְׁבִיטֵל בְּפִירוּשׁ שְׁלִיחוֹת הַסּוֹפֵר כְּפִירוּשׁ בְּלִשׁוֹן הָר"ן. וְהַסְּבָרָא
נִרְאֵה דְּהָא כִּיִּין שְׁשִׁנִּיָּהֶם נִתְרָצוּ לְהַתְּגַרְשׁ א"כ הָאִי אִשְׁתֵּי לְגִירוּשִׁין קִיָּיָא וְהַסּוֹפֵר אִינוּ
עוֹשֶׂה אֲדַעְתָּא דְּנִפְשֵׁיהּ רַק עַל דַּעַת הַבַּעַל וְהַבַּעַל עוֹמֵד שָׁם וְיֹדֵעַ שֶׁהַסּוֹפֵר גּוֹמֵר הַגֵּט
עֲבוּרוֹ.

שִׁפִּיר הָיָה לְשִׁמָּה דְּהָא בְּגִיטִין (דָּף כ"ג) אִיתָא בְּטַעַם דְּעַכּוּ"ם פְּסוּל לְכַתּוֹב גֵּט מְשׁוּם
דְּאֲדַעְתָּא דְּנִפְשׁוֹ קַעֲבִיד. אֲלֵמָא דְּאֵף שְׁאִינוּ יָכוֹל לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ מ"מ אִם יָדוּעַ שְׁעוֹשֶׂה ע"ד
הַבַּעַל מִיָּקֵרִי לְשִׁמָּה.

וְנִהִי שְׁאֵם שְׁמַע אָדָם שְׁאֶחָד אוֹמֵר שְׁרוֹצֵה לְגַרְשׁ אִשְׁתּוֹ וְדָאִי שְׁאִינוּ יָכוֹל לְכַתּוֹב מִעֲצָמוֹ
גֵּט עֲבוּרוֹ דְּכִיִּין דְּכַתִּיב וְכַתֵּב מִשְׁמַע דְּכָל זְמַן שְׁאִינוּ מְצִנָּה לְכַתּוֹב לֹא מִיָּקֵרִי לְשִׁמָּה.
דְּהַצִּוּוּי הָיָה הַחֲלֵט גָּמוּר.

מ"מ בַּנ"ד שְׁיָדוּעַ שְׁעוֹסְקִים בְּכַתִּיבַת הַגֵּט. וְכַשְׁפִּיִּיסוּהוּ וְנִתְרָצָה לְגַרְשׁ יוֹדֵעַ שְׁפִיִּיסוּהוּ
עַל גֵּט זֶה שְׁעוֹסְקִים בְּכַתִּיבַתוֹ שִׁפִּיר מִיָּקֵרִי זֶה ע"ד הַבַּעַל.

וּי"ל בְּזֶה סְבָרָא דְּכָל הָעוֹשֶׂה עַל דַּעַת רִאִשׁוֹנָה הוּא עוֹשֶׂה כְּדָאִיתָא רִישׁ זְבָחִים. וְגַם דְּאֵף
בְּקִדּוּשִׁין דְּבַעֲיָנוּ שְׁלִיחוֹת אִיתָא בְּקִדּוּשִׁין (דָּף מ"ה) וּבֹאה"ע ס' ל"ה ס"ד שְׁאֵם גִּילָה
דַּעַתוֹ שְׁחַפֵּץ בְּפִלוֹנִית וְהִלָּךְ וְקִיְדָשָׁה לוֹ הָיָה קִדּוּשִׁין וְכ"כ בַּתה"ד ס' קפ"ח לְעַנְנֵן קַבְּלַת
גֵּט.

וְאֵף שְׁיֵשׁ לְחֶלֶק בְּזֶה. מ"מ הָכָא שֶׁא"צ שְׁלִיחוֹת וְגַם שְׁיֹדֵעַ שֶׁהַסּוֹפֵר הִנֵּה פוֹתֵב הַגֵּט וְדָאִי
דְּמִיָּקֵרִי לְשִׁמָּה כִּיִּין שְׁלֹא בִּיטֵל צִוּוּי הַקּוֹדָם בְּפִירוּשׁ.

והר"ן איירי שביטל בפירושו. וגם דאפשר איירי שאינו יודע שהסופר גומר הגט. וע' שו"ת ברית אברהם סי' ק"א באנרף להוכיח שאם אמר הבעל לפני אנשים שחפץ בגט והלה אָחַד וְכַתֵּב גִּט דְּשִׁפִּיר מִיְקָרִי לְשִׁמָּה. ואף דזה צ"ע טובא להקל. אכן בנ"ד שפכר צינה לסופר ולא ביטל ציוויו נראה ברור דמהני מה שנתפייס לגרש. ובפרט לשיטת התו' בעירובין (דף י"ג) והב"ש ר"ס קכ"ג שחשש שלא לשמה בכה"ג הוא רק דרבנן.

נדאי שאין לחוש לזה. אף רוב הפוסקים משמע דס"ל דהוי דאורייתא [ועוד נראה דבנ"ד בשעה שפייסוהו ונדאי אמרו לו שייסכים שיגמרו הגט והוא הסכים ע"ז או אפשר אמר בפירושו שרוצה שיגמרו.

וא"כ הוי כצינה לכתוב. אף אם לא אמר לסופר ועדים הוי כאומר אמרו. ועוד יש לדון בזה וע' שו"ת עונג יו"ט סי' קנ"ג. אף אקצר פי א"צ לזה בנ"ד: ועוד יש לדון בזה מצד שאמר מאחר שהבאת את קרוביך לא אנרשיך.

די"ל שתלה זה בדבר ולכשיצאו הקרובים יגרשנה וכאשר פן הנה לבסוף. וא"כ אינו ביטול גמור וגם י"ל שלא רצה כלל לכתול הגירושין ורק רצה לאיים עליה בזה והוי פעין סבא דנדרי זרזין.

אף אם אחרי שיצאו הקרובים הוצרכו לפייסו הרבה א"כ מוכח שחזר בו לגמרי וגם יש לדון ע"פ הא דאיתא בח"מ סימן של"ג שאם אמר בכעסו לפועל לה מעמדי אינו פלום. וה"ה בנ"ד הרי אמר זה מחמת כעס.

וכן דן בשו"ת מהרי"מ סימן ל"ח לענין גט יעו"ש. ואף שלענ"ד קשה לדון זה לגבי גט. אכן כפר בארנו דבלא"ה הגט פשר בנ"ד לזה פתבתי זה לצירוף בעלמא: והנה בנ"ד יש ספק אם כתב הסופר איזה אותיות בגט אחר שחזר קודם שנתפייס. ונראה שאם הספק הוא על הטופס יש להקל.

דאף אם נאמר דלא מיקרי לשמה. מ"מ הוי רק מדרבנן פדאיתא בגיטין (דף כ"ו ע"ב) דגזרינן טופס שלא לשמה אטו תנרף.

וספק דרבנן לקולא. ובפרט שיש לדון דלא הוי חזרה גמורה וסופו מוכיח על תחילתו שכשיצאו קרוביה נתרצה לגרש.

ועוי"ל דהא איתא בגיטין (דף י"ז) דהיכא דהוי מילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן. וכתבו הראשונים דה"ה גבי גזירה דטופס אטו תנרף לא גזרו היכא דלא שכיח ע' בחיבורי ח"א סימן פ"ז.

וא"כ ה"ה בנ"ד י"ל שאין לפסול בשביל איזה אותיות בטופס שכתבו שלא לשמן. דנדאי בכה"ג לא שכיח.

וגם י"ל דכיון שהסופר היה סבור שמתר לכתוב על סמך ציווי הראשון. לא שניף לגזור אטו תנרף.

אכן אם הספק הוא בתנך צריך להתישב בדבר פשיודיעני מזה. ומעכ"ת הביא בשם שו"ת מהר"מ מינץ סימן י"ז שכתב דבכה"ג שאמר לא אתן הגט הוי בישול הגט.

והנה אין ספר זה ת"י לזאת לא אוכל לפלפל בו. אבל העיקר נלע"ד כמש"ל.

ואולי אם הנה הספר לפנינו הנה אפשר ליישב דבריו ג"כ. מסקנא דמילתא אשר יש להתיר האשה להנשא אחרי שכתב מעכ"ת שקשה להשיג גט אחר.

אכן אם אפשר שכתב קצת מן התנך אחר חזרה קודם שנתפייס יודיעני נא באיזה אותיות הספק. ונתישב בדבר א"ה: שוב ראיתי בשו"ת שואל ומשיב מ"ק ח"ב סימן קנ"ה שכתב ג"כ כשאומר לא אתן ליה גט דלא הוי בישול.

רק שם איירי אחר החתימה קודם הנתינה. ושם כתב בשאלוהו אח"כ מדוע הוא חוזר בו והשיב שתובע מאשתו עוד אינה סף וכשנתינו לו סף זה נתרצה לגרש.

וכתב דזה הוי פנדר ופתחו עמו שלא פינון לבטלו רק על תנאי זה אם לא תתן לו הסף שהוא רוצה. והביא ראי' מהא דלא יהא גט אם לא מתי ולא תישינו שיאמר אם לא מתי אחר כדי דיבור ויהי מה שאמר לא יהא גט בישול הגט.

ועכ"ל דנאמן לפרש דבריו אף אחר כדי דיבור שמבטל על תנאי. והוא תמוה לענ"ד דהא שם אומר בדברים אחרים אחר ששאל אחד שלא יהא גט אם לא מתי דנדאי מהני וע' חיבורי ח"א סימן פ"ד בזה.

משא"כ ה"א שביטל סתם. ורק אח"כ מפרש דבריו.

ונה לא מצינו פלל וגם דהוי דברים שפלב. ואף בנדר קיי"ל שאין יכול להטיל תנאי במחשבתו אם לא בנדרי אונסין ע' נדרים (דף כ"ז) וביו"ד סימן רל"ב.

ואף לפמש"ל שיכול לפרש דבריו גבי גט. הנינו רק כשאינו נגד דבריו לגמרי וכמו גבי נדרים כמ"ש בחיבורי ח"ב סימן ס"ח.

ועכ"פ מזה נשמע דבנ"ד יש לצדד כמש"ל שאמר זה רק בשביל קרוביה. אבל א"צ לזה וכמש"ל: עתה הגיעני מכתבו שהספק הוא רק אם כתב אינה תיבות בטופס.

וכבר בארנו שיש להקל. וגם ראיתי דברי מהר"מ מינץ שהעתיק ולא ראיתי בהם ראיות מכריעות.

וספר צ"צ החדש ושו"ת כתב סופר שהביא אינם ת"י. ואני עומד בדעתי להתיר האשה הזאת להנשא: סימן קיד פבוד ידידי הרה"ג וכו' מו"ה משה נ"י רב דק' יעדוואבנא.

ע"ד אחד שנקרא בפני פל קאפל. ואחד מקרוביו קורא אותו קאפל בענדט.

ולס"ת עולה ע"פ רוב בשם יעקב ברוף: והשמש הגיד שפמה פעמים קרא אותו בשם יעקב ברוף קאפל בענדט. ובפאס כתוב שמו יעקב ברוף.

ושם העריסה אין ידוע. רק נראה שהוא יעקב ברוף.

ולחתום אינו יכול. וקפץ כת"ר לדעת דעתי איה לכתוב שמו בגט של בתו.

והעיר בתחמה בצדדי הספק בזה. ובאשר דרש להשיבו תיכף לזאת לא אאריך בזה: הנה מה שהשמש קרא אותו כ"פ בכל השמות יחד.

לדעתי לא נקרא זה שם שקורין בו. כי נראה שהשמש ידע שנקרא יעקב ברוך וכינויו הוא קאפל בענדט.

לזה חשב שצריך לקרותו בכל השמות יחד. אבל הוא טעות דלס"ת העיקר לקרותו רק בשם הקודש.

רק מי שנקרא רק בשם אחד כגון זלמן או קאפל או בענדט המנהג לקרותו לס"ת בשני השמות שלמה זלמן או יעקב קאפל או ברוך בענדט. והטעם לזה לפי שגם בעת המילה המנהג לקרותו בשני השמות יחד פידוע ויש אנשים שנקראים גם כפי כל בשני השמות יחד.

אבל מי שיש לו שני שמות של קודש. אין המנהג כלל לקרותו בשעת המילה בשניהם ועם כינוייהם.

וא"כ אין לו שם זה כלל. והשמש קראו בטעות.

ואף דבב"ב (דף קס"ז ע"ב) איתא דשמו מיקרי כל דקרו ליה ועני. ונהרי הכא עלה לס"ת ע"י קריאת השמש.

י"ל דכיון שניכר טעות השמש בזה. לזה הבין זה שפוננתו לקוראו משא"כ בהך דב"ב דאיירי בגוף שמו דלא שייך זה ע"ש.

וה"ז דומה למי שחותר שמו בשיבוש שכתבו האחרונים שאין להשגיח על טעותו. וכותבים אותו בגט כהוגן.

ונהי שאם השמש שאלו והוא אמר את שמו בכל השמות יחד. יש לדון שזה מיקרי שבעצמו החזיק את שמו כף.

אבל בנ"ד משמע שהשמש קראו כן מעצמו בלי שאלת פיו. בכה"ג מיקרי רק טעות.

ונהרי דעת כמה אחרונים דאף אם נקרא תדיר לס"ת בשם הקודש עם הכינוי. בכ"ז יכתבו על הכינוי המכונה כגון יעקב המכונה קאפל אף שנקרא לס"ת תדיר יעקב קאפל אף למעשה העיקר בכה"ג לכתוב שני השמות יחד.

ואם נקרא כפי כל בשם הלעז אזי יכתבו יעקב קאפל דמתקרי קאפל. אכן בנ"ד שהשמש קראו בטעות ואין דרך כלל לקרוא בארבע שמות יחד כששנים מהם הם של לעז.

וניכר הטעות לכל. ובנדאי אם היה תדיר נקרא לס"ת בכל השמות יחד.

אזי הי צריך לכתוב כן דהא חזינו שהוקבע שמו כן. אבל בנ"ד שנקרא לס"ת רק יעקב ברוך.

אין לנו להשגיח על מה שטעה השמש כ"פ בשמו: ואף שמצינו באחרונים שכתבו שמועיל החזקת השם ל' יום אף בשנינו קטן ממה שהיה נקרא עד עתה, וע' שו"ת מהרי"מ סימן ל"ג ובשו"ת באר יצחק בזה.

ולא אֶמְרִינוּ שְׁלֹזָה קָרוּ לִיהּ וְעָנִי עַל שֵׁם הַחֹדֶשׁ בְּשִׁבִיל שְׁמֵבִין שְׁהַפְּנוּנָה אֵלָיו הִנֵּה שֵׁם
כְּתָבוּ הָאֲחֵרוֹנִים שִׁיפְרָסְמוּ שְׁרוּצִים לְשָׁנוֹת אֶת הַשֵּׁם. וְנַעֲשֶׂה גַם בִּידִיעַת הָאִישׁ אוֹ הָאִשָּׁה.
שְׂדָנִים עָלֵיהֶם. וְהָיָה שִׁנּוּי הַשֵּׁם מִמֶּשׁ.

משא"כ בנ"ד. ואין לדון ג"כ פִּינּוֹן דְקִי"ל בְּגִיטִין (דָּף ל"ד) שְׁפֹתֵב אַף אֶת הַשֵּׁם שְׁהַמִּיעוּט
קוֹרְאִים אוֹתוֹ וְאִ"כ הָרִי מ"מ קוֹרְאוֹ הַשְּׁמֵשׁ פֶּן וְצָרִיף לְקוֹתְבוֹ.

ובְּחִיבּוּרֵי ח"ג סִימָן ק"ט בְּאַרְנוֹ דְאַף אִם מִיעוּטָא דְמִיעוּטָא קוֹרְאִים פֶּן צָרִיף לְקוֹתְבוֹ.
דז"א דמ"מ בְּשִׁבִיל אִישׁ אֶחָד שְׁקוֹרְאוֹ פֶּן אִין שְׂיִיף לְהַצְרִיף לְקוֹתְבוֹ.

ואם צָרִיף גַם בְּאַחַד. הו"ל לְהַש"ס בְּגִיטִין (דָּף ל"ד) לְמִימַר וְאִיכָּא דְקָרִי לָהּ שְׂרָה.

וְהָיָה שְׁמַעֲיָנוּ דְסָגִי אַף בְּאַחַד. וְעַכְצ"ל דְבַעֲיָנוּ עַכ"פּ שְׂיִקְרְאוּהוּ פֶּן אִיזָה אֲנָשִׁים.

וְעוֹד נִרְאֶה דְהִינּוּ רַק כְּשִׁקוֹרְאִים אוֹתוֹ פֶּן בְּהַחֲלֵט אָבֵל בנ"ד הַשְּׁמֵשׁ קָרְאוּ פֶּן בְּטָעוֹת כִּי
חָשַׁב אֲשֶׁר לִס"ת צָרִיף לְקוֹרְאוֹ בְּכָל הַשְּׁמוֹת יַחַד. וַיֵּשׁ לְדַמּוֹת זֶה לְהָא דְאִתָּא בַב"ב (דָּף
מ"א) שְׁאִם הַחֲזִיק בְּשֵׁל חֲבִירוֹ בְּטָעוֹת לֹא מִיקְרִי חֲזָקָה וְע"ש בְּרִשְׁב"ם.

וְלְכַאוּרָה מְדַקְאָמַר שֵׁם רַב עָנָן וְהָא אֲחֻזְקִי לִי וּר"נ הַשִּׁיב לוֹ כְּמֵאן כּר"י וְרִי"ש לִית
הִלְכְתָּא פְּנוּתִיָּהוּ. מִשְׁמַע דְלר"י וְרִי"ש שְׁפִיר הָיָה חֲזָקָה אַף שְׁהִיָּתָה בְּטָעוֹת.

כְּפָר כְּתִבּ בְּשֵׁט מ"ק שֵׁם דְבַאָּמַת הָיָה מְצִי לְמִימַר תִּיקְרַף שְׁהִיא חֲזָקָה בְּטָעוֹת. רַק דְעַדִּיפָּא
א"ל דְגַם בְּלֹא טָעוֹת אִינָה חֲזָקָה בְּכַה"ג.

אֲכַן בְּאַמַּת לֹא דְמִי כָּלֵל הָא דנ"ד לְחֲזָקַת קֶרְעָה וְאַקְצָר וְהִנֵּה אִם אֶחָד נִקְרָא רְאוּבֵן וְקָצַת
אֲנָשִׁים טָעוּ וְסָבְרוּ שְׁהוּא נִקְרָא שְׁמַעוֹן וְקִרְאוּהוּ פֶּן ל' יוֹם וְהוּא עָנָה אוֹתָם. נִרְאֶה שְׁצָרִיף
לְכַתּוֹב שֵׁם זֶה בְּגִט שְׁהָרִי הַחֲזִיק בּוֹ ל' יוֹם פִּינּוֹן שְׁבַעַת שְׁקִרְאוּהוּ סָבְרוּ שְׁשָׂמוּ פֶּן וְהוּא
עָנָה אוֹתָם.

וּבְנֻדָּי שְׁמַעוּ כְּמָה אֲנָשִׁים בְּעַת שְׁקִרְאוּהוּ פֶּן וְיִסְבְּרוּ שְׂיֵשׁ לוֹ גַם שֵׁם זֶה. וְכִשְׂיִרְאוּ שְׁבַגְט
לֹא כְּתָבוּ שְׁמֵזָה יֵשׁ לְחַוֵּשׁ לְלַעַז.

דְלֵהכִי תִיקְנוּ לְכַתּוֹב כָּל שֵׁם שְׂיֵשׁ לוֹ. אָבֵל בנ"ד לֹא טָעָה הַשְּׁמֵשׁ בְּשָׂמוֹ.

רַק טָעָה בְּמִנְהַג הַקְרִיאָה לִס"ת. וְסָבּוּר שְׁצָרִיף לְקוֹרְאוֹ בְּכָל שְׁמוֹתָיו יַחַד.

וְעַכ"פּ רֹבֵב קִרְאוּהוּ לִס"ת כְּהַנְּגוֹן. בְּזֶה לֹא מִיקְרִי הַחֲזִיק.

וְאִ"צ לְכַתּוֹב. וְאַף שְׁהַרְבֵּה אֲנָשִׁים שְׁמַעוּ שְׁהַשְּׁמֵשׁ קוֹרְאוֹ פֶּן.

מ"מ לִיכָּא חֲשֵׁשׁ לַעַז כִּי כְּשִׂיִרְאוּ שְׁפֹתוֹב בְּגִט יַעֲקֹב בְּרוּף הַמְכַוְנָה קֹאפֵל בְּעַנְדָּט. יְבִינּוּ
שְׁהַשְּׁמֵשׁ טָעָה וְחָשַׁב שְׁצָרִיף לְקוֹרְאוֹ בְּכָל שְׁמוֹתָיו יַחַד.

וְגַם פִּינּוֹן שְׂאִין הַמְנַהֵג אֲצִלְיָנוּ לְקוֹרְאוֹ בְּאֶפְסוֹן כְּזֶה. הָיָה טָעוֹת דְמִינְכֹר וְאִין בְּזֶה חֲשֵׁשׁ לַעַז:
וְהִנֵּה אִם אֶחָד נִקְרָא תְדִיר לִס"ת יַעֲקֹב קֹאפֵל וְהוּא שְׂמוֹ מְעַרְיָסָה וּבְפִי כָּל נִקְרָא קֹאפֵל.

וְכַתּוֹבוּ בְּגִט יַעֲקֹב הַמְכַוְנָה קֹאפֵל נִלְע"ד שְׂיֵשׁ בְּזֶה חֲשֵׁשׁ פְּסוּל שְׁהָרִי אִינּוּ נִקְרָא כָּלֵל יַעֲקֹב
לְחַדוּ. וְהָיָה שִׁנּוּי הַשֵּׁם גְּמוּר וְאַף שְׂיֵשׁ אֲחֵרוֹנִים שְׁסוּבְרִים לְכַתּוֹב לְכַתְחִילָה פֶּן וְכַמֵּש"ל.

בכ"ז לענ"ד העיקר כמ"ש. ונראה דה"ה אם שם עריסה שלו בכל הארבע שמות יחד ונקרא פן לס"ת ודאי שצריך לכתוב בגט פולם יחד.

אכן בנ"ד שהוא רק מצד טעות השמש ולא נקרא פן לס"ת תדיר וגם שם העריסה יותר קרוב שהיה רק יעקב ברוך וכפי הרגיל בכגון זה. ודאי שא"צ לכתוב כל שמותיו יחד.

ורק יכתבו יעקב ברוך המכונה קאפל והמכונה קאפל בענדט. ואף דשם קאפל אינו פינוי רק לשם יעקב.

מ"מ שפיר יש לכתוב המכונה בכה"ג. וגם דהעיקר פדעת הסוברים דהמכונה קאי על האדם ולא על השם.

והנה אף שבארנו שבשביל אחד שקוראו פן א"צ לכתבו בגט. מ"מ בנ"ד נראה שהוקבע לאיש זה הפינוי קאפל בענדט.

רק שקוצרו אח"כ וקראוהו בשם קאפל לבד. וגם דהא גם השמש ידע משמו קאפל בענדט שלזה קראו לס"ת גם בשמות הללו.

ויותר נראה דאף בקריאת אחד מיקרי זה פורתא דהא הרבה אנשים שומעים כשהוא קוראו פן. ועי"ז מתחזק אצלם שיש לו גם שם זה.

ויש לחוש ללעז אם לא יכתבוהו בגט. עכ"פ בנ"ד צריך לכתוב כמש"ל.

ובפרט בשם אבי האשה כי הא דנ"ד נאקצר. ושמות קאפל ובענדט צריך לכתוב בלא יו"ד אחר הפ"א ואחר הדל"ת כי בהברה שאצלנו אין נרנש בזה חיריק וכמו בערל וועלוול שכותבים בלא יו"ד וכידוע: סימן קטו כבוד ידידי הרב הגאבד"ק וויסקאקי מהרא"י נ"י ע"ד הגט שנשלח משיקאגא שכתוב בו שם המגרש אלפסנדר זיסקינד דמתקרי זיסקינד והמכונה דזא והוא נקרא במקום נתינה בפ"י כל זיסקא ואף באגרותיו ששולח משם חותם זיסקא.

ואף שנכתבים ע"י אחר אבל הוא מצונה להתום שמו פן. ולס"ת עולה בשם אלפסנדר זיסקינד.

ובשיקאגא נקרא בפ"י כל דזא. ונראה מזה שהבעל הגיד להמסדר שנקרא במקום נתינה זיסקינד.

לזה כתב פן. והאריך כת"ר בדברי חכמה וחפץ לדעת דעתי בזה: הנה בענין כזה כבר נחלקו האחרונים וע' בשו"ת נחלת דוד סימן ושו"ת אנשי שם סימן ק"ח לענין נתנאל נתנא.

יעקב אהרן וארלא שהב"ד דק' מינסק כתבו דמתקרי נתנאל וכן דמתקרי אהרן. וכל גאוני הדור חלקו עליהם ופסלו הגט וניסן אז גט אחר.

וכן עיקר לענ"ד כי איה נכתוב דמתקרי ובאמת אינו נקרא פן. וכבר כתבו הפוסקים שהעיקר בגיטין לילה אחר המבטא כפי שנקרא.

ובנ"ד י"ל דכ"ע מודו דפסול. דהמכשירים שם עיקר טעמם משום שהכל יודעים שתנא וארלא מקורם משם הקודש נתנאל ואהרן.

אָבֵל בִּנְיָמִן זִיסְקָא י"ל שְׁמֵקוֹרוֹ מִשֵּׁם זוּסָא אוֹ זִיסֵל שְׁיֵשׁ לָהֶם שְׁמוֹת הַקּוֹנְדֵשׁ יְקוּמֵיִאֵל אוֹ מְשֻׁלָּם וּכְמ"ש בִּט"ג שֵׁא"ז, וְכַמְדֻנְמָה שְׁכַבֵּר הַקְּשׁוֹ הַגְּאוּנִים וְשִׁפְסֵלוֹ אֵז אֵת הַגִּיטִין הַגָּל דָּשֵׁם תַּנָּא י"ל שֶׁהוּא שֵׁם בִּפ"ע פִּינֵן שְׁתִּיבָה זֹו נְמַצָּאת בַּתְּלֻמוֹד.

וְכֹן אַרְלָא י"ל שְׁמֵקוֹרוֹ מִשֵּׁם אַרוֹן. וְאִין לִי פִנְאִי פֶעֶת לַחֲפֵשׁ בְּאַחֲרוֹנִים הַמְדַבְּרִים בְּזָה. וְעַכ"פּ פִּינֵן דְּבִנְיָמִן אֵינוֹ מְקוּם עֵיגוֹן כ"כ פִּי הַדְּעַת נוֹתְנָת שְׁיִתֵּן הַבְּעַל גִּט אַחֵר. וְלִכֵּן יִכְתְּבוּ לוֹ שְׁצַרְיָה גִט אַחֵר.

וְלֵע"ע לֹא יִקְרְעוּ הַגִּט הַזֶּה. וְאִם לֹא יוּכְלוּ לְהַשִּׁיג גִּט אַחֵר.

אֵז נְתִיבֵיִשׁ בְּדַבָּר אִי"ה: וְאִם יִתְבַּרֵּר שְׁמֵיִעוּט אֲנָשִׁים קְרֵאוּהוּ זִיסְקִינְד יֵשׁ לְדוֹן לְהַתִּיר לְתַתּוֹ לְהַאֲשֶׁה תִּיבְיָהּ. אִיךָ בְּאֲשֶׁר מִמְּכַתֵּב מֵעַכ"ת נִרְאֶה שֶׁהַפֵּל קְרֵאוּהוּ זִיסְקָא לְזָה לֹא אַאֲרִיף בְּזָה.

וְאִם יִתְבַּרֵּר פִּנ"ל אִזִּי תִסַּע עִם הַשְּׁלִיחַ לְעִיר אַחֲרַת וְתִקְבַּל שֵׁם הַגִּט. פִּי בְּעִירוֹ רְנֹבֵם קוֹרָאִים זִיסְקָא וְהוּי שֵׁם זֶה עֵינְקָר בְּמְקוּם נְתִיבָה.

וְיִדוּעַ שְׁהַשֵּׁם שְׁבַמְקוּם נְתִיבָה עֵינְקָר. אָבֵל כְּשֶׁתִּקְבְּלוּ בְּמְקוּם אַחֵר.

אִזִּי אִיךָ שְׁלִכְתְּחִינְיָה צַרְיָה לְכַתּוּב כָּל שְׁמוֹת שְׁיֵשׁ לוֹ. מ"מ בְּדִיעֵבֵד שְׁהַנְשַׁמֵּט פִּינוּיוֹ שֶׁהוּא רַק קִיצוֹר הַשֵּׁם אִין לְחַוֵּשׁ וּבִמְק"א הָאֲרַכְתִּי בְּזָה.

וְאִיךָ שְׁבִט"ג בְּשֵׁם מְחַמַּת חוֹלֵי סַק"ג הַבִּיא מִשׁוֹ"ת פִּנ"י דְּלֹא מְהַנִּי שְׁתִּקְבַּל הַגִּט בְּמְקוּם אַחֵר. מ"מ דְּבָרֵיו אֵינֶם מְוַכְרְחִים לְעַנ"ד וְגַם הַט"ג פִּקְפִּק שֵׁם בְּדַבְּרֵיו וְרַק כְּתִב דְּלִכְתְּחִינְיָה צַרְיָה לְחַוֵּשׁ לְדַבְּרֵיו.

אָכֵן בִּנְיָמִן דְּהוּי שְׁעָה"ד שְׁפִיר דְּמִי. וְעִי חִיבּוּרֵי ח"ג סִימֵן קַע"ב בְּזָה: סִימֵן קַטֵּז ע"ד מִי שְׁעוּלָה לְתוֹרָה בְּשֵׁם שְׁמִשׁוֹן שְׁלֵמָה וּבְפִי כָּל נִקְרָא שְׁמִשָּׁה בְּכַת"ח תַּחַת הַשִּׁי"ן הַרְאִשׁוֹן וּבְסִגוּל תַּחַת הַשִּׁי"ן הַשְּׁנִי.

וְכֹא לְגַרְשׁ אֲשֶׁתּוֹ. וְדָן כַּת"ר לְכַתּוּב שְׁאֲמַשָּׂא בְּשִׁנֵי אֶלְפִי"ן.

וְגִדּוּל אֲחָד כְּתִב דְּעָתוֹ לְכַתּוּב שְׁמִשָּׂא בְּאֶל"ף אֲחָד לְבִסּוּף וְחַפֵּץ לְדַעַת דְּעָתִי בְּזָה: הַנְּהָ פֶבֶר הַבִּיא הַט"ג בְּשֵׁא"ש סַק"י וְעוֹד בְּכַמְהָ מְקוּמוֹת וְכֵן הַבִּיאוּ שְׁאָר אַחֲרוֹנִים דְּבָרֵי הַמְהַרְשֵׁ"ל שְׁכַתֵּב דְּהִיכָא שְׁאֲפִשֶׁר לְקַרְוֵא הַשֵּׁם בְּשִׁנֵי אוֹפְנִים.

פֶּסוּל מִשׁוּם שְׁאִין מוּכַח מִתּוֹכּוֹ וּלְפ"ז צִדְקָא כַּת"ר בְּמ"ש לְכַתּוּב אֶל"ף אַחֵר שִׁי"ן רֵאשׁוֹן פִּי הִיכִי דְּלֹא לִיקְרִי הַשִּׁי"ן בְּחִירִיק וּכְמוֹ עֵינְקָר הַשֵּׁם שְׁמִשׁוֹן וְגַם כְּתִב שְׁאֲצֵלֵם נְמַצָּא אִישׁ שְׁנִקְרָא שְׁמִשָּׂא בְּחִיר"ק הַשִּׁי"ן.

אָכֵן לְפ"ז אֲכַתִּי תִקְשָׁה דְּגַם בְּאֶל"ף יֵשׁ לְקַרְוֵא הַשִּׁי"ן בְּקִמְצָא וְכַמְבּוֹאֵר בְּפּוֹסְקִים הַכָּלֵל אֲצִלְיָנוּ שְׁכּוֹתְבִים אֶל"ף רַק בְּקִמְצָא וְלֹא בְּכַת"ח אִיךָ זֶה י"ל כְּמ"ש הַט"ג בְּשֵׁנ"ח ס"ק ו' שְׁכּוֹתְבִים חֲאוּכָה בְּאֶל"ף וְאִין חוֹשְׁשִׁים שְׁיִקְרָאוּ בְּקִמְצָא.

פִּי הַכָּל יוֹדְעִים שְׁאִין מְצוּי שֵׁם זֶה בְּקִמְצָא רַק עַל שֵׁם נֶס חֲנוּכָה. וְכ"כ בְּשֵׁא"י סַק"ז בְּשֵׁם יִרְחֵם ע"ש.

וה"ה בנ"ד ידוע שאין בינינו מי שיקרא שם זה בקמץ ואין פאן מקום לטעות. וכעין הא
דגיטין (נ"א ע"ב) בגט ששמות העדים כשמות עפ"ם יעו"ש: אכן נראה יותר שלא
לכתוב אל"ף אחר שי"ן הראשון.

דכיון שהיא קיצור השם משמשון אין לנו לשנות מפפי שהיא נכתב בלה"ק. ואף דבשם
שארה פתבו הב"ש ושאר אחרונים באל"ף אחר השי"ן.

היינו משום שנוסף אות קו"ף והוי פשם לעז. אבל הכא הוי רק קיצור השם.

ויותר מזה מצינו בשם שמאי שאם נקרא שמכא פותבים פן בלא אל"ף כמ"ש הב"ש
וט"ג בשא"ש. וכן בשם מנחם אם נקרא מנלי או מנלא פותבים בלא אל"ף אחר המ"ם
כמ"ש בשא"מ.

ואין חוששים שמה יקראו המ"ם בשו"א והנו"ן בפת"ח כמו שם מנחם. ובמנלי אפ"ר
לדחות לפי שקצתם נקראו בקמ"ץ המ"ם כמ"ש בט"ג.

לזה יש מקום לטעות אם יכתבו באל"ף. אבל משם שמכא הוי ראיה נכונה.

ועוד דבנ"ד יש שם שמשי ג"כ. ואף דבעזרא כתוב בחיר"ק.

מ"מ בתרגום שני על אסתר נמצא לפעמים שמשי בפת"ח ופעמים בחירי"ק ע"ש. ומה
שאין דוחקים היו"ד לבסוף.

דהיינו לפי שרוצים לשנות קצת משם שמשי שהיה רשע כמבואר בעזרא. וגם נמצא
בדה"י א' ח' שם שמשרי.

וי"ל ששמשה הוא קיצור מזה. וכן שמש בש"ס שפירושו משמש ההברה ג"כ בפת"ח.

ועכ"פ הרי נמצא שמותפאלה שהשי"ן בפת"ח ואין פתיב אל"ף. לזה יש לכתוב גם בזה
פן.

וכ"כ הט"ג בשנ"מ סקי"ג בשם מרלין שאם המ"ם בפת"ח אין פותבים אל"ף אף שזה
משם מרים שהמ"ם נקרא בחירי"ק: והחשש שכתב כת"ר שיקראו בחירי"ק אינו חשש
כמ"ש העזרת נשים הובא בט"ג שא"ש סקל"ז דכיון שכתוב שם אביו ושם אשתו הוי
שפיר מוכח מתוכו שיודעים שזה שיש לו אב בשם זה ואשה בשם זה נקרא בפת"ח.

וכ"כ התנאים בסימן מ"ט סק"ה. וא"כ ה"ה בנ"ד.

ועוד כתב הט"ג דהיכא ששם הקודש פתוב פראוי. ורק בשם הפינוי יש מקום לקרות
בשני אופנים שפיר מיקרי מוכח מתוכו.

וכ"כ הג"פ סימן קכ"ח סק"ג ובתורת גיטין שם. והסברא נראה ברורה דהא המהריב"ל
כתב דבכה"ג הוי פאלו לא נכתב פלל.

וידוע דבדיעבד אם כתב שם העיקר ולא שם הטפל פשר הגט ובכ"ז יש תועלת בכתיבת
הטפל למ"ד ע"מ פתי דלא בעי מוכח מתוכו ויש לדון דלמ"ד ע"מ פתי א"צ לכתוב
שם הטפל ואקצור.

ועוד לפי מה שיתבאר לכתוב בנ"ד בה"א לבסוף. י"ל דנה יוכיח שלא יקראו בחירי"ק השי"ן.

דמי שנקרא בחירי"ק הוא כמו שמש שנקתב בתרגום שמשא. פי שמשון הוא ג"כ משם שמש פראיטא בסוטה (דף י').

וא"כ צריך לכתוב אל"ף לבסוף ולנה פשנקתב ה"א לבסוף מוכח שנקרא בפת"ח השי"ן אכן אם פתב אל"ף אחר השי"ן הראשון. אין לפסול וכמ"ש הט"ג במקומות הרבה וכן שאר אחרונים שאם פתב אל"ף אחר פת"ח אין קפידא.

ויש סוברים שצריך לכתוב לכתחילה אל"ף אחר פת"ח: ובסופו הנה במק"א הארכתי לבאר דהא דקיי"ל בס"ס כ"ט שמש שמשון שמשון הקודש כותבים ה"א לבסוף. היינו היכא שמש הקודש עצמו יש ה"א.

אבל אם אין בו ה"א יכולים לכתוב אל"ף ג"כ. אכן מ"מ יותר טוב לכתוב ה"א פדי שיצעו שמשון שמשון או שמשון ועוד דבאל"ף יקראו בחירי"ק שכ"ה בלשון תרגום על שמש שמשא פידוע.

אכן מי שכותב אל"ף אחר שי"ן ראשון. ודאי שצריך לכתוב אל"ף גם בסוף: סימן קיז לה"ג ה"ל אשר העיר דכיון שעיקר השם נקרא שמשון בחירי"ק א"כ אין שי"ן לומר שלנה יכתבו שמשא בלא אל"ף כיון שנקרא בפת"ח.

ובמקלין פתב הט"ג הטעם לפי שקורים מרים בפת"ח. כנונתי דהנה באמת יש שקורים שמשון בפת"ח ויש שקורים בחיר"ק וכן מרים יש קורים בחירי"ק ויש קורים בפת"ח, ולנה כמו שכותבים מקלין בלא אל"ף.

כן יש לכתוב שמשא בלא אל"ף. ואם נקרא שמשא בחירי"ק יש מקום לומר שיכתבו ביו"ד כמ"ש הט"ג בשם מקלין.

אף כיון שנקרא בש"ס שמשא על השמש בלא יו"ד נראה שא"צ לכתוב ביו"ד. ובפרט שמשנינו בתרגום שני באיזה מקומות שמש שמשון בפת"ח.

וכ"ה בחזו"ש שאלתי כתוב שם פעם בפת"ח ופעם בחירי"ק. וכן שמש שמש"ס שפירושו שמש הברת השי"ן הוא בפת"ח ואין שם אל"ף.

וכן מצינו בשם מנחם המכונה מנלי שאין כותבין אל"ף אחר הט"ם. ואף שאצלנו אין נמצא קלל שיקראוהו בקמ"ץ.

ואין מקום לחוש שיטעו לקרות בקמ"ץ. ומ"ש כת"ר משם מארים.

לא דמי דשם מורגש האל"ף בהברה. ואשר כתבתי בשם הט"ג ששם האב מוכיח.

נדאי דה"ה שם הבן. ומ"ש דרק בשם הקודש כ"כ המהריב"ל.

הפנונה כמ"ש כת"ר במקתבו השני דבשם העיקרי איירי. ואם שם העיקרי יהי שמשא דעת"ג לכתוב כמ"ל.

אף זה אין שייך בנ"ד. כי ידוע שאין זה שם עיקרי רק צומח משמשון: ומ"ש לכתוב ה"א לבסוף.

הלא גם כת"ר הביא שיש הרבה פוסקים לכתוב ה"א בשם שמקורו משם הקודש. ואנכי הוספתי דבנ"ד אם יכתבו באל"ף יקראוהו בחירי"ק כמו שמצינו בתרגום שמשא בחירי"ק.

ובאמת אם נקרא שמשא בחירי"ק. הנה נראה לכתוב אל"ף לבסוף.

כיון שנמצא פן על שמש בש"ס ובתרגום. ושמשון הוא ג"כ שמש פדאיתא בסוטה (דף י').

ואצטר בזה באשר בדרך כלל בענין שמות גיטין א"א להביא ראיות מכריעות. רק כפי שמורה שכל הישר ולזאת גיליתי דעתי שלע"ד צריף לכתוב פן.

והבוחר יבחר ואין תועלת בפלפולים בזה: ואשר הקשה במנחות (דף י"א ע"ב) דארמב"ח אם הפריש ארבע קמצים לבזיכין ואבדו שנים קודם שסלקו לה"פ אף שהגיע זמן סילוקו פשר להקטיר ול"א דהוי כמו שסלקוהו וכ"פ הרמב"ם.

והקשה כת"ר דלעיל (דף ח') איתא אר"א שאם נפרס הלחם אחר זמן סילוקו הוי כמו שפבר נסתלק דכיון דחזי למיפרק כפריקה דמי והוי כשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה שמוטר להקטיר.

וכ"פ הרמב"ם. ורצה כת"ר לתרץ דתל' בפלוגתא אי עומד לזרוק פזרוק דמי.

לדעתי אין זה שייך לכאן. דהכא הפנונה דכיון שהגיע זמן סילוק הלחם.

ואינו מונח על השלחן עתה מצד החיוב. רק שהנחיהו שם במקרה עוד שעה קטנה.

הוי כמסולק ומונח במקום אחר. אבל זה שייך רק כשהנפרשו שני קמצים פדין.

אכן כשהנפרשו ד' קמצים א"כ אין יכול לסלק הלחם דהלא אין ידוע איזה קמצים יקדשו. והוי כמו שלא הגיע זמן הסילוק.

דהגיע שעת הסילוק שייך פשנסדרו הלחם והבזיכין פדין. ועומד להסתלק להקטיר הבזיכין ולאכול הלחם.

אבל פשיש ד' קמצין בבזיכין הרי ריבה לבונתה ואינו ראוי להקטיר ואין להלחם והבזיכין שעת היתר פלל. א"כ אין שייך לומר שהגיע זמנו להסתלק מעל השלחן.

רק כשאבדו ב' קמצים ונשארו ב' קמצים אז הוכשרו הלחם והבזיכין ועומד להסתלק וזה ברור. שוב ראיתי בחי' הרשב"א על מנחות שהקשה קושיא זו ותירץ דבאמת פליגי ר"א ורמב"ח בזה.

ונה א"א דהא הרמב"ם פסק לתרנוניהו ועוד תירץ שם דל"א כמאן דפריקה דמי רק לענין הלחם והבזיכין דהוי פחד גופא. אבל לענין לקבוע הקמצים יתירים דלאו פחד גופא הוא עם הלחם לא אמרינן.

והוא דחוק לענ"ד וְהַעֲיָקָר כַּמֶּשֶׁל: סִימָן קִיחַ כְּבוֹד הַרְהוּ"ג מֵהַר"מ נ"י הָרַב דִּק' פֶּעֶסֶט־שֵׁאֲנָקָא. ע"ד הַגֵּט שֶׁהָיָה מְוַנָּח אֲצֵל הַשְּׁלִיחַ שְׁלֵשׁ שָׁנִים מְקַוָּפֵל.

וְכַשְּׁבָאוּ לִיתְנֹו לְהַאֲשִׁיחַ וּפְתַחוּהוּ לְקִרְאוּ נִמְצָא שֶׁנִּדְבַק מֵהַנְּיָיִר עַל רֶגֶל הַשְּׁמָאֵלִי מֵהַ"א שֶׁל תִּיבַת נְהָרִי. וְהַנְּיָיִר אֵינֹו מְכֻסָּה כָּל הַרְגֵל.

רַק נִיכָר רִוּשָׁם דִּיֹו סְבִיב הַנְּיָיִר. וְכֵן נִדְבַק מִן הַנְּיָיִר עַל חֲתִימַת הָעֵד עַל הַיּו"ד הַרְאִשׁוֹן מִן יִשְׁעֵיהָ וְעַל מְקַצַּת אוֹת ב' מִשָּׁם אָבִי הָעֵד יַעֲקֹב.

וְגַם בְּזֶה נִיכָר דִּיֹו סְבִיב הַנְּיָיִר. וְהַגֵּט נִיתַן לְהַאֲשִׁיחַ.

וְהוּא שַׁעַה"ד גְּדוּל כִּי אֵין יָדוּעַ אִיפּוֹא נִמְצָא הַמְּגִרָשׁ כְּעַת. וְהָאֲרִיף מַעַכ"ת בְּדְבָרִים נְכוּנִים וְחִפְזָן [לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזֶה.

וּמִטְרָדוּתִי וְגַם כִּי מוּטָל עָלַי לְהַשִּׁיב אֵיזָה תְּשׁוּבוֹת לֹא אֲאָרִיף: הֵנָּה בֵּאוּ"חַ סִימָן ל"ב ס"ג קי"ל בְּזֶרֶק עֶפְרוֹת זָהָב עַל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁמַּעֲבִיר הַזָּהָב מְעַל הַדִּיּוֹ וְכֹשֶׁר. וּמְקוּרוֹ מֵהַנ"י שֶׁכָּתַב דְּרַק גְּבִי אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם פְּסוּל מִפְּנֵי שֶׁאֶסּוּר לְהַעֲבִיר דְּהוּי כְּמוֹחַק אֶת הַשֵּׁם.

אָבֵל שְׁאָר אוֹתִיּוֹת כְּשֶׁר. וְלְכַאוּרָה קָשָׁה דְּהָא בֵּאוּ"ע סִימָן קכ"ה ס"ח הִבִּיא הַרְמ"א שִׁיטַת הַמַּהֲרִ"ק בְּנִפְלָה טִיפַת דִּיֹו דְּאָף בְּנִיכָר הָאוֹת יֵשׁ לְחוּשׁ ג"כ לְחַק תּוֹכוֹת אָף כְּבָר כָּתַב הַג"פ שֶׁם ס"ק ל"ז לְחַלֵּק בֵּין תְּפִילִין לְגַט דְּבִגָּט אֵינֹו פְּסוּל רַק לְכַתְּחִילָה.

דְּאִפְשָׁר לְכַתּוּב גַּט אַחַר אָבֵל לְפִסְטוֹן תְּפִילִין זֶה מִיְקָרִי דִּיעֲבַד. וְכ"כ הַג"פ ס"ס קכ"ד לְפִסְטוֹן בְּגַט בְּזֶרֶק עֶפְרוֹת זָהָב.

דְּכַשְׁיַעֲבִיר הָיִי חֲשַׁשׁ חֵק תּוֹכוֹת וּמְצָאִיתִי שֶׁהַג"מ הוֹבָא בַּפ"ת ס"ס קכ"ד תְּמָה עָלָיו דְּהָא מְפוֹרָשׁ בֵּאוּ"חַ סִימָן ל"ב דְּכֹשֶׁר בְּזֶה. וְכֵן הַקְּשָׁה הַבְּרַכִּי יוֹסֵף בֵּינֵי"ד סִימָן רַע"ו עַל הַג"פ.

וּבַמַּחֲכ"ת לֹא רָאוּ דְבָרֵי הַג"פ הַנֶּ"ל שֶׁבְּזֶה יֵשׁ חִילּוּק בֵּין גַּט לְתְּפִילִין. וְהַג"פ מִיִּיתִי בַּס"ס קכ"ד רֹא' מִדִּין זֶה ע"ש: אָכֵן עֵינִקֵר דְּבָרֵי הַג"פ תְּמוּהִים שֶׁמְבִנְיָן מִזֶּה שֶׁהֵבִין בְּדַעַת מַהֲרִ"ק דְּאָף שֶׁהַדִּיּוֹ נָפַל רַק עַל הָאוֹת מִיְקָרִי ג"כ חֵק תּוֹכוֹת.

וּבַמַּהֲרִ"ק מְפוֹרָשׁ בְּשׁוֹרֵשׁ צ"ח דְּאִיִּירִי שֶׁנָּפַל דִּיֹו בְּתוֹף הָאוֹת שֶׁלֹא לְתַקֵּן ע"י מַחֲיָקָה עַכ"ל. הָרִי כְּוָנְתוּ שֶׁנָּפַל הַדִּיּוֹ בְּפָנִים הָאוֹת וְלֹא עַל הָאוֹת עֲצָמוֹ.

וְרַק שֶׁלֹא נִתְקַלְקַלָה צוּרַת הָאוֹת וְהַחֲמִיר גַּם בְּזֶה לְפִי שֶׁגוּף הָאוֹת שֶׁנִּכְתַּב לְשִׁמָּה אֵינֹו מְקוּרָף גְּוִיל וּמִדְּמָה הַמַּהֲרִ"ק שֶׁם זֶה לְנִדְבַק אוֹת בְּחִבְרַתָּה ע"ש. וְהֵינֹו כַּמֶּשֶׁל שֶׁהַטַּעַם מִשׁוֹם הַיְקָרָף גְּוִיל.

וְכַשְׁיִתְקַן ע"י מַחֲיָקָה שֶׁיִּגְרוֹר סְבִיב הו"ל כְּחַק תּוֹכוֹת. וְכֵן הִבִּינוּ הַח"מ וְשְׁאָר מְפָרְשִׁים כְּטַעַם דִּין זֶה.

אָבֵל אִם נָפַל דִּיֹו עַל גּוּף הָאוֹת. וְלֹא חוּץ הָאוֹת.

אֵין כָּאֵן רַק חֲשַׁשׁ שֶׁכִּיפְסָה הַדִּיּוֹ שֶׁנָּפַל שֶׁלֹא לְשִׁמָּה אֶת הַכְּתָב שֶׁנִּכְתַּב לְשִׁמָּה. וּמָה שֶׁיִּיָּד בְּזֶה חֵק תּוֹכוֹת אִם יִסִּיר אֶת הַדִּיּוֹ שֶׁנָּפַל וְהוּי כְּחַק יְרִיכוֹת לֹא תּוֹכוֹת.

וה"ה בנפלו עפרות זָהב ומסיר הַזָּהָב. וכן בנפל על האות שְׁעוּנָה שְׁמַחְמִיר הג"פ שם משום חק תוכות.

והוא תמוה. ואין ת"י ספר גט מקושר לראות למה לא הקשה על הג"פ פקושינו: אף מה שיש לדון בזה לפי מה דקיי"ל בגיטין (ד' י"ט ע"א) דדיו על גבי סיקרא הוי פתב.

וסיקרא ע"ג דיו מיקרי מוחק או מקלקל לעגנו שבת. והיינו משום שדרה לכתוב בדיו ועכ"פ מוכח שפתב עליון מיקרי פתב.

ורק גבי עדים מספקא שם לר"י ור"ל אי דיו ע"ג סיקרא הוי פתב העליון פתב או לא ופירש"י שם דגם גבי שבת מספקא להו. והרמב"ם פי"א מה"ש פסק דלעגנו שבת הוי פתב בדיו ע"ג סיקרא ועכ"פ בזרק זָהב על האות אי נימא דהוי פתיבה הרי הפתב העליון עיקר.

ואי נימא דמיקרי מוחק ומקלקל וכמו בסיקרא ע"ג דיו. מ"מ הרי נתבטלה הפתיבה הקודמת.

ועתה פשמעביר את הזָהָב ומתגלה הדיו לא מיקרי זה פתיבה. רק שמיילא נעשה פתב.

וי"ל דזה לא מיקרי פתיבה דנכתב משמע שיעשה בעצמו פעולת הפתיבה אבל לא שיתחדש מעצמו פתב ע"י פעולה אחרת פעולת ההעברה ובשלמא בנפל שְׁעוּנָה על האות ששהסכימו הפוסקים שמוטר להסירו.

י"ל דהיינו משום דהוי רק כאלו כפה פלי על האות. ולא מיקרי פתיבה כלל: אכן מדברי הנ"י בהלכות ס"ת ומדברי הב"י סי' ל"ב שכתבו דאם זרק עפרות זָהָב על האותיות מותר להעביר הזָהָב ורק על אזכרות אסור דהוי כמוחק את השם מוכח דהזָהָב אינו מבטל את הדיו שמתחיו.

דאי נימא שֶׁמִבְטֵל א"כ לא תועיל ההעברה. דהא פתיבה הראשונה נתבטלה.

וההעברה לא הויא פתיבה כמש"ל. ואף אי נימא דהוי פתיבה.

מ"מ הרי נכתב שלא כסדרן שפסול בתפילין. שְׁהָרִי ב"ש ע"כ פתב דין זה גבי תפילין.

ועכצ"ל דהוי פהעברת פיסוי בעלמא וכמש"ל אכן לשון הנ"י שם הוא דלהכי פסול דס"ל דכתב העליון הוי פתב ונתבטל התחתון. ורק בשאר אותיות מהני העברה ונשאר הדיו כמו שהוא.

הרי שפתב להדיא שמתבטל פתב התחתון ולכאורה קשה דהא קיי"ל בגיטין (ד' י"ט) דסיקרא ע"ג דיו הוי רק מוחק ולא פתב. וא"כ לא הוי פתב.

וצ"ל דס"ל דזָהָב עדיף מסיקרא לפי שזָהָב הוא לכבוד יותר וכמ"ש הריב"ש סי' ז' ותשב"ץ ח"א סי' קכ"ה ושאר אחרונים דלהכי נקיט הש"ס פתיבת האזכרות בזָהָב לפי שחושב לכבוד את האזכרות ולכתבם בזָהָב.

וזה כעין סברת התוס' בגיטין (ד' י"ט) ד"ה דיו דהיכי שפתב העליון גורם איזה תרון על פתב התחתון י"ל דשפיר הוי פתב אף בדיו ע"ג דיו. ובאה"ע סי' קל"א ס"ה יש שני דיעות בזה בגט בדיו ע"ג דיו ע"ש.

ונראה דאף שכתב הנ"י שכתב העליון ביטל את התחתון. מ"מ היינו רק כל זמן שלא העבירו את העליון.

אבל כשהעבירו את העליון. הרי נשאר התחתון בהכשירו.

וכמעביר בגד שהיה מונח על הכתב. דנדאי כל זמן שהבגד מונח על הכתב אסור לקרות בו דהא אינו רואה את הכתב.

ופשוט דאף אם יחתוך מבגד צורת אותיות ויניחם על האותיות שבתורה דנדאי אסור לקרות בה שהרי אינו קורא בכתב פשר שבס"ת. רק באותיות העשויות מבגד שזה אינו ס"ת כלל.

וכשמעביר האותיות הרי נשארה הס"ת בהכשירה. ואין פוננת הנ"י שמבטל את הכתב לגמרי.

רק שגורם לבטל פאלו אין לפנינו רק אותיות פתובות בזהב. וכ"נ בנפלה שענה על האות שכתב השבות יעקב ח"ב סי' ג' ועוד כמה אחרונים לאסור לקרות בו אם אין ניכר צורת האות.

ולענ"ד אף אם ניכר צורת האות. רק שהשענה מכסה את כל האות אסור לקרות בו.

ורק המקום שמואל סי' ג' ועוד אחרונים כתבו להקל מצד שכל העומד לגרור כגרור דמי. ולענ"ד לא דמי דהא מ"מ צריף לקרות מתוך הכתב הפתוב בדיו ולא הפתוב בשענה.

ולא דמי למ"ש הרשב"א שכתש'ש נגיעה בין אות לאות שסומכים על סברת כל העומד לגרור כגרור דמי והובא בפוסקים וע' חיבורי ח"א סי' ל' דשם האותיות פתובים כהוגן רק שאינו מוקף גויל והחפרון הוא בקלף שחויץ לאות.

לזה יש לסמוך על סברא זו דכיון שאפשר לגרור הרי הוא כמוקף גויל והדיו הוא רק כבגד המנח על הקלף דנדאי מיקרי מוקף גויל אף שהבגד נוגע בגוף האות וכשפותחים את הס"ת אין מדקדקים כלל שהקלף של גלילת הס"ת העליון לא יגיע עד קצה האותיות הפתוחות לפני הקורא אבל בגוף האותיות כבר בארנו דאף כשמכנסים בבגד אסור לקרות בה.

ורק גוף הס"ת אינו פסול בשביל זה ומותר לקרות בה בשארי מקומות. וכמו כן בנפל שענה על האות הדיו כן.

שוב ראיתי שכ"כ בשו"ת מעיל צדקה סי' כ"ה דשענה הוי ככיסוי ע"ש: וכעין זה מציינו בחולין (דף פ"ז) גבי דם שפיסהו הרוח פטור מלכסות ואם חזר ונתגלה חייב לכסות. אלמא אף שכתב נפטר מכיסוי וגם נתבטל מתורת דם שהרי נתפסה בעפר ונתבטל לקרקע עולם ולא היה עומד להתגלות.

בכ"ז אם נזדמן שנתגלה. חזר עליו שם דם וחייב בכיסוי.

ואף דמציינו בזבחים (ד' ע"ח) וחולין שם גבי דם קרבן שאם רבו מים על הדם אינו חוזר ונראה. היינו משום דכיון שנקרא כבר שם מים עליהם.

שוב אסור לזרוק על המזבח. ומה בצע במה שהוסיף עליהם עוד דם.

והתו' הקשו פאמת בנבחים (ד' ע"ז ע"ב) בנתערב דם בהמה ותיק ויש בו מראית דם. היכי זורקם על המזבח.

ומירצו דכיון דזורק רק משום דם הפשר שיש שם לא משגיחין על דם הבהמה יעו"ש. וזה שיקר רק מתחילה.

אבל פשקבר רבו המים עד שלא היה לו מראית דם ונקרא עליו שם מים. שוב אין מועיל מה שניתוסף דם עד שחזר למראית דם.

וכיון שפבר נקרא עליהם שם מים אסור לזרקו על המזבח ואינו מצטרף לדם הנוסף. והא דאיתא שם דגבי פיסוי חייב דאין דייחוי אצל מצות.

הפוננה דשם לא נדחה רק מצד שפטור לכסות פשאין שם מראית דם. וכשחזר למראית דם.

חזר לחיובו. ועוד יש לחלק דהא כתבו התו' בסנפה (ד' ל"ג) ובנבחים (דף י"ב) ובכמה מקומות לחלק דהיכא שפידו לתמן אין דייחוי.

אבל אם אין פידו לתמן יש דייחוי. והכא גבי פיסוי מותר לכתחילה להוסיף דם עד שיהא בו מראית דם.

נהרי הוא פידו לתמן. אבל גבי קדשים בנדאי אסור לכתחילה להוסיף דם.

דהרי הוא פאלו מערב לכתחילה במים כדי לזרקם על המזבח ובנדאי אסור לזרוק מים על המזבח. דאף להכניס חולין בעזרה אסור.

ואף אם המים היו של הקדש כמו מאמה העוברת בעזרה או מהפיור בכ"ז אסור לעשות בהם פעין עבודה פדאיתא בתו' מנחות (דף פ' ע"ב) וע' בחיבורי ח"ג סי' כ"ד וסי' מ"א אות א' ובזה ק"ל על התו' נבחים שהזכרנו שהקשו על דם בהמה ותיק דאיתא שם רואים פאילו הם מים.

והקשו דהא מ"מאינם מים. ואסור לזרוק חולין בעזרה.

משמע מדבריהם שמים מותר לזרוק. ונהלא נראה פשוט שאסור וכמש"ל.

וצ"ל שפוננתם להקשות דהכא דהוי דם הוי ממש פעין הקרבת קרבן והוי חולין בעזרה ממש ואכמ"ל בזה. ויש להאריך בזה וגם לבאר לשון הש"ס שם שאין דייחוי אצל מצות דמשמע שהטעם רק משום שהיא מצוה.

אבל לא מטעם שפידו להוסיף. ומטרדומי ההכרח לקצר.

אבל עכ"פ נראה עיקר כמש"ל דהכא לא שיקר סברא זו דעומד לגרוך. ומ"מ פשגגר שם הדבר לקדמותו.

וע' ט"ז סי' קכ"ה סק"ד מ"ש ראי' מבור. ולא דמי כלל דשם פשסתם הבור בעפר שוב אינו בור כלל.

וּכְשֶׁפִּיֶסָה בְּכִיֶּסוּי בְּאַמַּת לֹא נִתְבַּטַּל הַבּוֹר וְרַק שְׁעֵשֶׂה שְׁמִירָה לְהַזִּיקוֹ: וּבְזֶה מִיִּנְשָׁב מֵהַ
שְׁקֵשֶׁה טוֹבָא עַל הַנַּ"י שֶׁהַחֲלִיט דְּכַתֵּב עַל־יִזְיוֹן הָיָה כְּתָב וּמִבְּטַל הַתַּחְתּוֹן דְּהָא בִּשְׁ"ס בְּגִיטִין
(דָּף י"ט וְדָף כ')

אֵינוֹ מְוַחֲלֵט לְהַלְכָה וְאֶדְרַבָּא מִפְּנֵי שְׁדִּיּוֹ ע"ג דִּי לָאוּ פְּלוּם הוּא.
וְסִיקְרָא ע"ג דִּי ג"כ אֵינָה פְּתִיבָה רַק מְחִיקָה. וְאַף לִפְמ"ש הַתּוֹ' שֵׁם הַסְּבָרָא דְּהִיכִי שְׁפַתְבּ
הַשְּׁנִי הוּא לְשִׁמָּה וְרֵאשׁוֹן שְׁלֵא לְשִׁמָּה מִיִּקְרִי פְּתַב.

מ"מ זֶה רַק לְרַב אַחָא ב"י שֵׁם ע"ש. וְגַם י"ל שְׁגַם רַאב"י לֹא אָמַר זֶה בְּהַחֲלֵט.

וְכ"פ הַפּוֹסְקִים לְהַלְכָה דְּאֵינוֹ פְּתַב. אָבָל לִפְמ"ש ל"י לְשִׁפְנוּנַת הַנַּ"י דְּנָהִי שְׁאִין מִתְבַּטַּל
הַתַּחְתּוֹן לְגַמְרִי.

מ"מ הָרִי עַכ"פ הָעֲלִיּוֹן מְכַסְּהוּ וְנִכְתַּב בְּדָבָר הַפְּסוּל. וְכַמוֹ בְּסִיקְרָא עַל דִּי דְּמִיִּקְרִי מְחִיקָה.
וְכ"ה לְשׁוֹן הַנַּ"י שֵׁם דַּס"ל דְּכַתֵּב הָעֲלִיּוֹן פְּתַב הוּא וּמִבְּטַל הַתַּחְתּוֹן מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹחֵק
וְאֶסוּר לְקָרוֹת עַכ"ל. וְנִרְאֶה פְּנוּנָתוֹ דְּאַף שְׁאֵינוֹ פְּתַב גְּמוּר.

אָבָל עַכ"פ הָרִי הוּא מוֹחֵק אֶת פְּתַב הַתַּחְתּוֹן פְּדֵאִיתָא בְּגִיטִין (דָּף י"ט) בְּסִיקְרָא ע"ג דִּי.
וּבְנוּ"ב מֵהַדוּ"ת סִי' קפ"א נִדְחַק קֶצֶת בְּבִיאוֹר לְשׁוֹן הַנַּ"י ע"ש.

וְנִרְאֶה דְּלָזָה פְּתַב הַנַּ"י שֶׁהַפְּתַב הָעֲלִיּוֹן בִּיטַל אֶת הַתַּחְתּוֹן לְפִי דְּאֵינִי שֵׁם בְּאִזְכָּרוֹת
שְׁאֶסוּר לְהַעֲבִיר אֶת הַזְּהָב דְּהָיָה מוֹחֵק אֶת הַשֵּׁם וְכַמוֹ שֶׁהַסְּבִיר זֶה בְּנוּ"ב שֵׁם. לָזָה ס"ל
דְּלֹא דְּמִי לְכִיֶּסוּי אָבָל בְּשִׁאָר אוֹתִיּוֹת אִם אֶפְשָׁר לְהַעֲבִיר הַזְּהָב בְּאִזְכָּר שִׁשְׁאָר פְּתַב הַדִּי
בְּמִקּוּמוֹ בְּלִי שׁוּם מְחֵק.

וְדֵאִי דְּכָשֶׁר דְּהָיָה רַק בְּכִיֶּסוּי בְּעֵלְמָא. וְלָזָה פְּתַב הַב"י בְּסִי' ל"ב דְּבִשְׁאָר אוֹתִיּוֹת שְׁרִי
לְהַעֲבִיר אֶת הַזְּהָב: וְהִנֵּה הַלְּבוּשׁ פְּתַב שְׁאֵם נָפַל דִּי עַל הָאוֹת אִם הָאוֹת יָבֵשׁ יוֹכֵל לְקַבֵּץ
הַדִּי שְׁנַפֵּל וְהוּא פְּשָׁר.

וְאִם הָאוֹת עוֹדְנָו לַח הוּא פְּסוּל מִפְּנֵי שֶׁהַדִּי נִתְעַרְב. וְהַב"ח חוֹלֵק עָלָיו בֵּאֵה"ע סִי' קכ"ה.
וְהַב"ש פְּתַב בְּס"ק י"א בְּשֵׁם מֵהַר"מ דְּאֵינִי שֶׁהַדִּי נָפַל רַק עַל הָאוֹת וְלֹא חוּץ לָאוֹת.
וְהַפְּסוּל נִרְאֶה מִשׁוּם שֶׁהַדִּי שְׁנַפֵּל הוּא שְׁלֵא לְשִׁמָּה.

וּפּוֹסֵל אֶת הָאוֹת. וְלִכְאוּרָה קִנְשָׁה דְּהָא קִי"ל שִׁישׁ בְּקִלָּה בְּדָבָר לַח וְכַמ"ש הַמַּהֲרִי"ט ח"א
סִי' י"ח.

וְא"כ בְּכָל מְשֵׁהוּ אֶמְרִינָן שְׁמַעְנוּרְב מֵהַדִּי שְׁנַפֵּל שְׁלֵא לְשִׁמָּה. וְא"כ הַפְּתַב פְּלוּ לְשִׁמָּה
דְּהָא הַדִּי שְׁנַכְתַּב בּוֹ הָאוֹת הוּא מְרוּבָה מֵהַדִּי שְׁנַפֵּל וּבְטַל בְּרוּב.

וְאַף אִם לֹא בְּטַל בְּרוּב. מ"מ כִּיּוֹן שֶׁהַדִּי שְׁנַכְתַּב לְשִׁמָּה הִיָּה דִּי לְכַתְּוֵב בּוֹ הָאוֹת.

שׁוֹב אֵין פּוֹסְלוֹ זֶה שְׁלֵא לְשִׁמָּה. וְע' חִיבּוּרִי ח"ג סִי' פ"ו לְעַנְיָן אֵי שְׁיִידָּ בִּיטוּל בְּדָבָר
שְׁצָרִידָּ לְשִׁמָּה.

וְיִוְתַר מְזָה פְּתַב הַב"י בְּסִי' קכ"ה לְדַעַת הַסְּמ"ק וְתַה"ד וְהוּבָא בְּב"ש שֵׁם סִי' הַשְּׁאֵם
נָפַל טִיפַת דִּי מוֹתֵר לְהַתְחִיל בָּהּ וְלַעֲשׂוֹת מִמֶּנָּה אוֹת. אָף שֶׁהַטִּיפָה נָפְלָה שְׁלֵא לְשִׁמָּה.

וְהַלְּבוּשׁ ס"ל דְּבַעֲיָנָן שְׁיָהָא כָּל אוֹת נִכְתַּב לְשִׁמָּה. וְע"ש ס"ד וְב"ש שֵׁם וּבְס"ס קל"א.

ובאמת צ"ע טעם הב"י דמ"ש האחרונים הסבירא משום דרק מקצת נעשה ע"י הטיפה.
לדעתי לא שייך בזה סבירא דרובו פכולו.

דקא פשוט אם פתב רק רוב האות הוא פסול. דקא אין עליו צורת אות.

וא"כ ה"ה לענין לשמה. פנין דמה שנכתב לשמה אין בו צורת אות.

וצ"ל דס"ל דהפל הולך אחר הגמר. וכמו גבי שחיטה בחולין (ד' י"ט ע"ב).

אבל לא דמי פלל דשם איירי בשחיטת הקנה שא"צ שחיטה פלל עד תצו וע"ש בפוסקים.
ובריש זבחים איתא הסבירא דהוכיח סופו על תחילתו.

אבל בנפלה טיפה לא שייך זה. ונראה הסבירא בזה דמה לי אם נוטל את הדיו מתוך הכלי
או אם הדיו מונח על הקלף ועודנו לח ואפשר להעבירו והוא נוטל הקולמוס ומתחיל
לכתוב שם באותו דיו וזהו סברת הלבוש ג"כ דפסול בנפל טיפה בעודו לח.

כי בעודו לח לא נגמרה עדיין הפתיכה פנין שאפשר להעבירו. ובגוף דברי הלבוש הנ"ל
ע' חיבורי ח"ב סי' פ"ב מ"ש בזה בס"ד: והנה בשו"ת פמ"א ח"ג סי' ל"ב ושו"ת גבעת
פנקס סי' נ"ו פלפלו אם טחו על הקלף צבע לכן ועליו כתבו בדיו אי הוי תצויה.

והחליט בג"פ שם דאף אי נימא דהוי תצויה. מ"מ פנין שבטלו לגבי הקלף אינו חוצץ.

והביא ראיות מעירובין (ד' ק"ד) ועוד מקומות דביטול משוי לה פגוף הדבר ולענ"ד לא
דמי פלל דאטו אם ידביק להקלף איזה בגד ויבטלנו נימא שיהא מותר לכתוב על הבגד.
ועכצ"ל דנהי דבטל הבגד לגבי הקלף.

מ"מ אינו קלף. וכיון דקיי"ל שס"ת נכתבת על קלף.

נדאי דאסור לכתוב על קלף שהבגד דבוק עליו. ובעירובין (דף ק"ד) גבי מלח ע"ג כבש
שאני דבמזבח פתיב מזבח אבנים וכתוב מזבח אדמה.

ומלח ג"כ חופרים מן הארץ או נעשה מן הים. וע' נו"ב מהדו"ת ח"א סי' נ"ז.

וכ"ז מיקרי אדמה וכמו עופות שנבראו מן הרקק ומיקרי גידולי קרקע ע' עירובין (דף
כ"ז) וכתו' שם. ומה שהביא מהא דחולין (דף פ"ג ע"ב).

שם ג"כ איירי בעפר ושפיר שרי לבטלו למזבח. משא"כ הכא דקא עכ"פ אף שבטל.

מ"מ אינו נקרא קלף. ומה שפלפל בג"פ שם אי בעינן על ממש.

לענ"ד אינו שייך לנ"ד. דשם הוי גזה"כ שכתוב על הסיד.

וגם פנין שצונתה תורה שיסודו בסיד על המזבח הרי הוא פמזבח דקא סיד הוי ג"כ מן
הקרקע וראיתי בנו"ב סי' א' ובח"ס סי' רנ"ו שכתבו בזה סבירא דמב"מ אינו חוצץ לומר
שדיו אינו חוצץ בפני דיו וכ"כ בידות נדרים סימן רע"ו.

ופלפלו בזה בהא דגיטין (דף כ') בדין העברת קולמוס לשמה וכן בהא דדיו וסיקרא
(בדף י"ט) שם. ולענ"ד לא שייך בזה דין תצויה פנין שהדין הוא שכתבו הדיו על קלף.

א"כ ודאי שאם כתב שלא על הקלף פסול. ומה שפשר בהעברת קולמוס נראה הטעם מפני שכתב העליון מבטל התחתון כמ"ש התו' (בדף י"ט) שם.

וממילא נעשה פאלו פולו נכתב לשמו והוי פדיו עב וכמ"ש בנו"ב מ"ת סי' קפ"א. ויש לדון עוד בגוף דין זה דלא שינה בזה סברא דמב"מ חוצץ וההכרח לקצר וע' חיבורי ח"ב סי' פ"א פ"ב: והנה פל זה שינה בסת"מ.

אבל בגט שא"צ דוקא קלף. רק בעינו שיהא דבר המתקנים.

א"כ אין נ"מ בזה אם יש הפסק בין דיו להקלף. רק חק תוכות פסול משום דלא מיקרי פתיכה.

וכן מוקף גויל הספימו הפוסקים דבעינו בגט משום דמצינו דבס"ת לא מיקרי פתיכה רק כשמוקף גויל וכשמכוסה איזה אותיות הגט באיזה פיסוי. נראה שאין חשש בזה דהא בארנו דרק בס"ת פסול משום שאסור לקרות בע"פ.

אבל בגט אין שינה זה: והנה בנ"ד שנדבק הנניר על רגל ה"א דוהרי ונשאר מן הדיו סביב שלא נדבק עליו הנניר. הנה מקום שנדבק הנניר נראה פשוט שאינו מבטל את הפתב וכמ"ל גבי שענה שנדבקה דהוי רק כפיסוי על האות דנדאי לא נפסל הגט בשביל זה.

כמ"ל דרק גבי ס"ת פסול משום שאסור לקרות בע"פ. אכן כ"ז שינה אם אפשר להעבירו.

אבל אם א"א להעבירו באופן שישאר הדיו פראוי. א"כ הרי זה כמבטל כתב התחתון ובהדפסת נייר לא מיקרי כתב.

וגם אפשר להזדייף ולדבק נייר אחר. ועוד דאפשר לחוש לשנים ושלשה ספרים דפסול וכדקיי"ל בסי' ק"ל ס"ז גבי דבק שני עורות.

ולומר שנתבטל להנניר נראה דלא שינה. דבקיטול בעי דעת הפעלים. והפעל אינו לפנינו. וגם דהא נדבק שלא לשמה.

ולסמוך על מה שנשאר מן הרגל שאינו מכוסה בנניר. יש לדון דאינו מוקף גויל דהנניר שנדבק לא מיקרי הוקף גויל כיון שאינו מגוף הגט ולא בטל לגביה כמ"ל וכעין מש"ל בשם המהרי"ק דלהכי פסול בנפלה טיפת דיו אצל אות וניכר צורת האות.

דמ"מ אינו מוקף גויל. ולכאורה יש לדון דממ"נ פשר דאי נימא שהנניר בטל להגט א"כ הוי פגוף הגט והוי הוקף גויל למקצת הרגל שנשאר מגולה.

ואי נימא שאינו בטל מפני שעומד להעבירו א"כ אינו רק כפיסוי בעלמא על האות ואינו נפסל כמ"ל. אבל ז"א די"ל דכיון שא"א להעבירו אם לא שיקלוף עמו גם את הדיו שמתחתיו.

א"כ גרע מפסוי. ומבטל הכתב התחתון לגמרי.

ובכ"ז לא מיקרי הַיָּקָף גוֹיִל מְשׁוּם דְּלֹא נִתְבַּטַּל לְהַגִּט לְגַמְרֵי מִדַּעַת בְּעָלִים. וְדַעַת אַחֲרֵים
אֵינוֹ מוֹעִיל וְכִדְאִיתָא בִּירוּשְׁלַמִּי לְעַנְנֵן מְוַקְצָה וְע' חִיבּוּרֵי ח' א"ס' כ"ה ופ"ב: וְעַדְיָן י"ל
דְּאָף שֶׁא"א לְהַעֲבִיר הַנְּיָיר שְׁנֵדְבָק אִם לֹא שְׁיִקְלֹף עִמּוֹ אֶת הַדְּיוֹ שְׁתַּחֲתִיו.

מ"מ הרי פְּשִׁינְקֵלָף הַדְּיוֹ יִשְׁאָר הַנְּיָיר שֶׁם נָקִי. וִיחָא מְקַצַּת הַרְגַּל הַנְּשִׁאָר מְוַקְפֵי גוֹיִל.
וממ"נ פֶּשֶׁר. דְּאִם יַעֲבֹר הַנְּיָיר וְיִשְׁאָר הַדְּיוֹ.

א"כ אֵינוֹ רַק פְּכִיסוּי וְכֶשֶׁר. וְאִם יִקְלֹף עִמּוֹ הַדְּיוֹ א"כ יִהְיֶה מְוַקְפֵי גוֹיִל וְאָף שְׁיֵשׁ מִחֲמִירֵין
דְּבַכָּה"ג הַיָּי חֶק תּוֹכוֹת אָף אִם צוּרַת הָאוֹת נִיָּפֵר בֵּינוֹן שְׁנַעֲשֵׂה מְוַקְפֵי גוֹיִל ע"י חֶק תּוֹכוֹת.

מ"מ הרי פְּכָר פְּתַב הַמַּהֲרֵי"ק וּבְאֲחֵרוֹנִים בְּסִי' קכ"ה דְּבְדִיעֵבַד פֶּשֶׁר בְּכָה"ג וּבְנ"ד דְּהַיָּ
שַׁע"ד גְּדוֹל כַּמ"ש כַּת"ר אֵין לָהּ דִּיעֵבַד גְּדוֹל מְזָה. אָף לַפ"ז יִצְטָרְכוּ לְקַלְוֹף אֶת הַנְּיָיר
הַנְּדְבָק קוֹנְדֵם הַנְּתִיבָה וְאָף דְּבְכָל תִּיקוּנֵי הַגִּט צָרִיף שְׁיִתְקַנּוּ הַסּוֹפֵר שְׁנַצְטָנָה מִהַבְּעַל
פְּמִבְּוֹאָר בְּפוֹסְקִים.

מ"מ בְּזָה נִרְאָה שְׁיִיכַל כָּל אָדָם לַעֲשׂוֹת זֶה. דְּתִיקוּן זֶה אֵינוֹ פְּתִיבָה רַק פְּמַבְרִיחַ אָרִי
וּמְסַלֵּק דְּבָר הַחוּצָץ וְאֲדַרְבָּא הַשְּׁלִיחַ מְחַנּוּב לַעֲשׂוֹת זֶה דְּאִיהוּ פֶּשַׁע בְּמָה שְׁהַנִּיחַ זְמַן רַב
דְּבוּק.

וְלֹא חֲשַׁשׁ שְׁיִדְבְּקוּ הָאוֹתִיּוֹת. אָף י"ל שְׁיֵשׁ לְסַמְנָה עַל סְבַרַת הַפוֹסְקִים דַּס"ל לְעַנְנֵן מְוַקְפֵי
גוֹיִל דְּכָל הָעוֹמֵד לְגִרְוֹר כְּגִרְוֹר דְּמִי וּכַמ"ש הַמְּקוֹם שְׁמוּאֵל סִי' ג'.

וִיחָא פֶּשֶׁר בְּנ"ד גַּם בְּלֹא גְרִירָה. וּבְפֶרַט שִׁי"ל שְׁאֲפֶשֶׁר שְׁיַעֲבֹר הַנְּיָיר וְיִשְׁאָר הַדְּיוֹ.

וא"כ הַיָּי פְּכִיסוּי וּא"צ גְרִירָה כַּמַּש"ל. וְהַיָּי ס"ס שְׁמָא יַעֲבֹר הַנְּיָיר וְיִשְׁאָר הַדְּיוֹ וְכֶשֶׁר
פְּלִי הַעֲבָרָה כַּנ"ל.

וְאָף אִם יִקְלֹף גַּם אֶת הַדְּיוֹ שְׁמָא הֶלְכָה פְּהַפוֹסְקִים דְּלַעֲנֵן מְוַקְפֵי גוֹיִל אֲמַרִּין כָּל הָעוֹמֵד
לְגִרְוֹר כְּגִרְוֹר דְּמִי אִם נַעֲשֵׂה הַנְּגִיעָה אַחַר הַפְּתִיבָה. וּבְנ"ד נַעֲשֵׂה זֶה אַחַר הַפְּתִיבָה.

וְלֹא מִיקְרֵי זֶה סְפַק מִחֲסָרוֹן דִּיעָה בֵּינוֹן שְׁאֵין דְּוַע לְכָל הָעוֹלָם. וְעוֹד יֵשׁ סְפַק בְּזָה דְּהָא
בְּדִיבְק עוֹרוֹת קִי"ל בְּסִי' ק"ל ס"ז דְּפָסוּל רַק מְשׁוּם סְפַק.

וע' ב"ש שֶׁם שְׁרָצָה לְהַכְשִׁיר בְּפִשִּׁיטוֹת אָף הַב"מ הַשִּׁיב שֶׁם עָלְיוֹ וְכֵן עוֹד אַחֲרוֹנִים.
ועכ"פ יֵשׁ סְפַק בְּדְבָר.

וא"כ יֵשׁ עוֹד סְפַק דְּשְׁמָא בְּדִיבְק לֹא מִיקְרֵי שְׁנֵי סְפָרִים. וּא"כ בְּנ"ד פֶּשֶׁר כְּמוֹ שְׁהוּא
דְּהַנְּיָיר הַדְּבוּק הַיָּי הַיָּקָף גוֹיִל לְגַבִּי מַה שְׁנַשְׁאָר וּכַמַּש"ל.

וְעוֹד דְּגוּף דִּין שְׁצָרִיף הַיָּקָף גוֹיִל בְּגִט אֵינוֹ מְוַסְפֵם ע' תו' גִּיטִין (דָּף כ' ע"ב) וְע' ב"י סִי'
קכ"ה וְרוֹב הַפוֹסְקִים ס"ל שֶׁא"צ מְוַקְפֵי גוֹיִל. וְרַק בַּש"ע שֶׁם בַּס"ו פְּתַב שְׁנַנְהִיגוּ לְהַחֲמִיר
בְּזָה.

וְהָאֲחֵרוֹנִים פְּתַבוּ דְּבְדִיעֵבַד וּשַׁע"ד פֶּשֶׁר אָף פְּשִׁאֵינוֹ מְוַקְפֵי גוֹיִל ע' בַּג"פ וְיִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב
שֶׁם בְּזָה. וְגַם דְּהָא דַּעַת הַסַּמ"ק וְעוֹד פּוֹסְקִים דְּהִיכָא שְׁנַעֲשֵׂה אַחַר פְּתִיבָה לֹא מִיְפָסֵל ע'
או"ח סִי' ל"ב סט"ז וְאַחֲרוֹנִים שֶׁם וּבְחִיבּוּרֵי ח' ב' מְסִי' ע"ט עַד סִי' פ"ב.

ואם הנגיד דבוק באמצע הקו והדיו סובבו מכל צדדיו. יש לדון דכשר בלא"ה.

דאפשר דגם אם הנה כל האות נעשה פן שבאמצע הקוים הנה פנוי והדיו הנה מקיף בכל קו שבאות י"ל דכשר והיכן מצינו שצריף שיהיה קני האותיות מליאים דיו וע' ח"מ סי' מ"ה ס"ד ואה"ע סי' ק"ל לענין פשרשמו לפני העדים והם מלאו בדיו דמשמע דהוי כתב וכ"כ בהג"א פ"ב דגיטין.

ומכ"ש בנ"ד שנעשה זה רק בקו אחד ע"י סיבה הנפרת. ומתחילה נכתב פהוגן: ועוד יש לדון דתיבת נהרי אינה מן התורף דהא דעת רוב הפוסקים דה"א מותרת לכ"א אינו מן התורף לפי מנהגינו שפותבים לשונות אחרים בגט וכמ"ש הב"ש סי' קכ"ג סק"ו שבגיטין של הראשונים לא פתבו כלל והא"מ לכ"א ורק הרמב"ן מחמיר דגם האידינא מיקרי תורף.

וכבר פתבו הרבה אחרונים שבשעה"ד יש לסמוך ע"ד רוב הפוסקים וע' נוב"ק סי' פ"ה ותנינא סי' קי"ג. אכן אף לדעת הרמב"ן נראה דתיבת נהרי נדאי לא הניא תורף.

דקא בלא תיבת נהרי ג"כ א"ש. כי מקודם פתוב בגט ואינש לא ימחא בידיכי מן יומא דנו ולעלם.

וכשיכתוב אח"כ את מותרת לכל אדם. יש לפרשו דבר בפ"ע שתהא מותרת לכ"ע.

ויש לפרשו על למעלה. מן יומא דנו ולעלם את מותרת לכ"א.

ואין בזה שום חשש אי נימא דמן יומא דנו קאי על למטה כמוכן. וכעין זה פתב העה"ג סי' מ' דתיבת אדם הוי טופס לפי שהלשון א"ש בלעדי תיבה זו.

וכיון דהוי טופס הרי פשוט בכל הפוסקים דבטופס מותר בשעה"ד כל דבר שנמצא בו. ולבד זה בנ"ד שנעשה ע"י עידי מסירה וגם שנשלח ע"י שליח בלא"ה אין חשש וכמ"ש בחיבורי ח"א סי' פ"ז וח"ג סי' קכ"ב וסי' קמ"ז: וע"ד האותיות יו"ד ובי"ת מחתימת העד ישעיה בן יעקב שנדבק על מקצתם נגיד.

ונשאר צורת האות עליו. הנה יפה כתב מעכ"ת דבלא יו"ד הראשון שפיר נקרא ישעיה שכן דרו העולם לקראו.

אבל בלא"ה אין חשש בזה בחתימת העד כיון דבלא"ה פשר מעיקר הדיו בכל אופן שיתחום רק שיפירו חתימתו. והנגיד הנדבק אינו מקלקל האות עד שלא יפירו את הכתב. וגם דקא כתב הרמ"א בסי' ק"ל סי"א שבמקום שאם לא פתבו העד פשר. אזי פשר ג"כ בשינה או טעה ע"ש.

ובנ"ד אם כתב ישעיה עד פשר פדאינא בגיטין (דף פ"ז) ובש"ע סי' ק"ל. א"כ אין לחוש על טעות בזה.

ובפרט בדיו דמוקף גויל דגם בגוף הגט הוי רק חומרא בעלמא כמש"ל. דרק בס"ת פסול משום פתיבה תמה.

ולזה בעדים נדאי אין להחמיר בזה והכא האות ניקר רק שאינו מוקף גויל וכמש"ל. דקא יו"ד דינו כנגודה ואין שיעור לעונבו כמבואר בפוסקים.

וכן לענבי ד'פון הבית אין שיעור. וגם ד'הא יש כ'מה צ'דדים לומר ד'מיקרי מ'ק'ף ג'ויל כמש"ל.

וכ'ר הביא כת"ר ג"כ ד'ברי ה'אחרונים ש'הקילו ב'כ'מה מ'חקים ו'ט'ש'טושים ש'נמ'צא ב'חתימת ה'עדים: ול'זה בנ"ד צ'ריף ל'יתן ל'ה הג'ט כ'מו ש'הוא. וא'ח"כ י'גררו ה'ג'ייר ה'ד'בוק על ה"א ד'וקרי.

ו'נתז'ר ה'שליח ו'יתנו ל'ה וע' חיבורי ח"א סי' פ"ז ש'בארתי מ'ה ש'ק'שה ד'הא כ'ר ק'נ'א א'ת הג'ט. א'כן ב'חתימת ה'עדים אין ת'וע'לת ב'ה'סרת ה'ג'ייר כ'י ה'חתימ'ה צ'ריף ד'וקא ש'יע'ש'נה ה'עד ב'עצ'מו.

רק אם י'ודע ב'רוך ש'פ'ש'יסיר ה'ג'ייר יש'אר ה'ד'יו ש'ת'ח'ת'יו כ'מות ש'ה'נה. א'זי טוב ל'הסיר ה'ג'ייר ג'ם מ'החתימ'ה.

וכמש"ל ש'נה ה'וי רק כ'מסיר כ'סוי מ'על ה'אות. ובנ"ד ש'כ'ר ג'יתן הג'ט וא'פ'ש'ר כ'ר נ'קרע הג'ט אין ח'ש'ש ב'מה ש'אין י'כולים ל'תק'נו.

כ'י מ'עיק'ר ה'דין כ'ש'ר הג'ט כ'מו ש'הוא ו'כנ"ל: ס'ימן ק'יט ע"ד שו"ב א'חד ש'ס'י'דר ק'דושי'ן ב'עיר מ'עכ"ת ב'לי ר'שותו וג'ם ע"ז לא ש'ילמו ל'מעכ"ת א'ת ה'נהוג ל'תת ל'רב ה'עיר ה'נה ז'ה ח'וצ'פ'א ג'דולה ל'ס'דר ק'דושי'ן ב'לי ר'שות מ'רא ד'את'רא ו'יש לו ד'ין מ'ורה ה'ל'כה ב'פ'ני ר'בו.

ד'הא כ'מה ה'ל'כות ת'לו'יים ב'נה ל'הש'ג'יח ש'יהא ל'ט'בעת ש'ל ה'ח'ת'ן ב'עצ'מו ו'כן ל'ע'יין ב'טיב ה'ט'בעת ו'כן ל'י'חד א'ת ה'עדים ו'ל'רא'ות מ'י ה'ם. ו'י'דוע כ'מה ה'ח'מירו ח'ז"ל ב'דין מ'ורה ה'ל'כה ב'פ'ני ר'בו א'ף ב'ד'בר פ'שוט כ'ביע'תא ב'כ'ות'חא וע' חיבורי ח"א ג'סי' ע"ג ב'נה.

ומכ"ש ב'ק'דושי'ן ש'יש ב'נה ה'ר'בה ה'ל'כות ח'מורות ע'ד ש'אמרו ח'ז"ל ב'ק'דושי'ן (ד'ף י"ג) ש'מי ש'אינו י'ודע ב'טיב ג'יטין ו'ק'דושי'ן וע'וסק ב'ה'ם ק'שה מ'דור ה'מ'בול ו'ה'ח'מירו ב'נה (ב'ד'ף ו' ע"א) ש'ם ש'צ'ריף ל'ה'יות ב'קי ב'כל ה'ל'כות ק'דושי'ן א'ף ב'נה ש'לפ'ע'מים ה'וי ק'דושי'ן א'ף ש'לא א'מר ה"א מ'ק'וד'ש'ת י'עו"ש.

ו'הרי ע'בר ב'נה על ד'ין מ'פ'ור'ש ב'ש"ס ו'פ'וסק'ים ד'ונדאי אינו ב'קי ב'דיני ק'דושי'ן. ו'ע'ב'ירה ש'ה'ח'ציף ל'הורות ב'פ'ני ר'בו ג'ור'רת ע'ב'ירה ל'ע'בור על ד'ין ז'ה.

וא'ף ש'הט"ז והב"ש כ'תבו בס"ס מ"ט ד'אין ב'כלל ז'ה ס'ידור ק'דושי'ן. א'בל כ'ר ח'לק ע'ל'יו ב'ש'בות י'ע'קב ח"א ג'סי' קכ"א.

ו'ד'בר'יו ג'לע"ד ע'יק'ר כמש"ל ד'ג'ם ב'ק'דושי'ן יש ה'ר'בה ד'יני'ם. וג'ם יש ה'ר'בה ד'יני'ם ב'דיני ע'ר'יות ו'ש'נ'יות ו'כ'ת'ף י'מי ה'ב'ח'נה ו'ה'נ'קה ו'ג'רו'ש'ה ל'כה'ן.

ו'ה'פל צ'ריף ה'מ'ס'דר ל'ז'עת. וא'ף ש'המ'נה'ג ש'ה'ר'ב'נים נ'ות'נים ר'שות ל'פ'ע'מים ל'ש'לוח'ם ל'ס'דר ק'דושי'ן.

ה'י'ינו כ'ש'כ'ר ה'נ'צע ה'ד'בר ל'פ'ני ה'רב ו'י'ודע ש'אין ב'נה ח'ש'ש א'יסור. וג'ם י'ודע ש'נמ'צא ב'ש'עת ה'ק'דושי'ן ה'שליח ב"ד ש'הוא מ'ו'נה'ר כ'ר מ'ה'רב ל'ח'ק'ור על כ'ל ד'בר כ'ג'ון על ה'ט'בעת וע'ל ה'עדים ו'כ'דו'מה.

אָבֵל לֹא נִשְׂבָּא אַחַד מִן הַשּׁוּק לְסִדֵּר קִדּוּשֵׁינָן בְּלִי יָדִיעַת הָרַב: וְעוֹד פֶּעַל עוֹל שְׁגוּל אֵת הַבְּרָכָה בְּרַפְת אֲרוּסִין מִהָרַב פִּינּוֹן שַׁע"פ הַמְנַהֵג הִיא שְׂיִכְתָּ לּוֹ. וְהוּא ש"ס מְפֹרָשׁ בְּחֻלְיִן (דָּף פ"ז ע"א) דְּזֵה מִיקָרֵי גְזִילָה.

וּנְהִי דְבִרְפֵת בַּפּה"ג לֹא הָוִי גְזִילָה דְהָא יָכוֹל לְבַרְךָ עַל כּוֹס יַיִן בַּפּה"ג וְלִשְׁתּוֹתוֹ וְע' בְּתוֹס' שָׁם בְּזֵה. אָבֵל בְּרַפְת אֲרוּסִין הָוִי גְזִילָה: וְהֶאֱחָרוֹן הַכְּבִיד שְׁהַפְסִיד לְהָרַב אֵת הַכְּנָסְתּוֹ הַקְּבוּעָה לּוֹ כַּמ"ש בְּשׁו"ת ח"ס ס' ר"ל וְעוֹד אַחֲרוֹנִים שְׁבוּזָה"ז הָוִי הַכְּנָסָה קְבוּעָה לְהָרַב וְאַסּוּר לְגְזוֹלוֹ.

וְאַף דְאִיהוּ לֹא גְזוּלוֹ רַק בְּעַל הַתְּתוּנָה. מ"מ אֵילוֹ לֹא הִנֵּה מְסִדֵּר קִדּוּשֵׁינָן בְּלִי רְשׁוֹת הָרַב. הִנֵּה הִלָּה מְנוֹכַרְח לְשֵׁלֶם לְהָרַב. וְהָרִי הוּא מְסִינֵעַ יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבִירָה וְעוֹבֵר עַל לַפ"ע: וְלַעֲנ"ד יֵשׁ לְדוֹן לְהַצְרִיף שְׁיִקְדָּשׁ פַּעַם שְׁנִית בְּפָנֵי יוֹדֵעַ בְּטִיב קִדּוּשֵׁינָן.

פִּינּוֹן שְׁחֻצוֹף פְּוִלֵי הָאִי בְּנֻדָּאֵי לֹא נִזְהַר בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה בְּכָל הַדִּינִים שְׁצָרִיף לְהַשְׁגִּיחַ כַּמֶּש"ל. וְגַם דְהָא קִי"ל בְּעִירוּבֵינָן (דָּף ס"ג) דְהַמּוֹרָה הִלְכָה בְּפָנֵי רַבּוֹ לֹא מְסַתֵּינָא יַעֲא מִקְלָתָא לְהוֹרוֹת כְּהִלְכָה וְנִתְבָּאָר בַּע"ה בְּחִיבּוּרֵי ח"ג ס' ע"ג וְא"כ זֵה שְׁהוֹרָה בְּפָנֵי רַבּוֹ בְּנֻדָּאֵי טְעָה בְּאִיזָה דְבָר.

לְזֵה נִכוֹן שְׁיִקְדָּשׁ שְׁנִית, רַק בְּלֹא בְּרַפְת אֲרוּסִין וְנִשְׂוֹאִינָן: וְגַם עַל שְׁחִיטַת הָאִישׁ הִנֵּה יֵשׁ לְדוֹן פִּינּוֹן שְׁהַצְרִיף כ"כ. דְהָא מַה שְׁצָרִיף לְהַרְאוֹת סְפִינָן לַת"ח הוּא ג"כ רַק מִשׁוּם כְּבוֹדוֹ שֶׁל חֲכָם.

וּבכ"ז קִי"ל בְּחֻלְיִן (דָּף י"ח) דְמִשְׁמַתִּינּוֹן לִיה. רַק הַפּוֹסְקִים כָּתְבוּ דְהֶאֱדָנָא מְחֻלוֹ בְּזֵה חֲכָמִים עַל כְּבוֹדָם.

אָבֵל בְּמָקוֹם שְׁלֹא מְחַל הָרַב עַל כְּבוֹדוֹ כְּמוֹ בנ"ד. אוֹקְמָא אֲדִינָא דְמִשְׁמַתִּינּוֹן לִיה.

אֲכַן בְּמַה שְׁעֵבֵר עַל גְּזִילַת הָרַב בְּעַד זֵה רְאוּי לְהַעֲבִירוֹ. וְכַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"ג סִימָן ל"ה שְׁהַעֲיָקֵר כְּעַת שָׂאֵם הוּא חֲשׁוֹד עַל גְּזִילָה חֲשׁוֹד גַּם עַל הַשְׁחִיטָה.

וְהַבְּאִתִּי שָׁם דְבָרֵי הָרַב זצ"ל בַּש"ע שְׁלוֹ בְּתִשְׁבָּה ס' ט' שָׂאֵם קִיפַח שְׁכָר שׁו"ב אַחַר נִקְרָא רְשָׁע וְאִינּוֹ רְאוּי לְהִיּוֹת שׁו"ב. וְה"ה הִכָּא שְׁקִיפַח שְׁכָר הָרַב.

וְכ"כ מִהַרְש"ק זצ"ל בְּכַמָּה תְּשׁוּבוֹת שְׁהֶאֱדָנָא הַחֲשׁוֹד עַל הַגְּנִיבָה חֲשׁוֹד עַל הַשְׁחִיטָה. וּנְהִי שְׂאִינֵי דִן שְׁיַעֲבִירוּהוּ לְגַמְרֵי וְלַפְסוּק חִיּוֹתוֹ.

אָבֵל עכ"פ רְאוּי לְהַעֲבִירוֹ עַד שְׁיַפְיִיִס אֵת הָרַב. וְגַם יִקַּח קְבָלָה שְׁנִית עַל שׁו"ב.

פִּי ע"י מַעֲשֵׂה זֹו אֵימְרַע חֲזַקַת כְּשִׁרוֹתוֹ וּבְטָלָה קְבָלָתוֹ הַקּוֹדְמָת. פִּי קְבָלָה אֵינָה עַל אֲנַמְנוֹת לְבַד.

רַק גַּם עַל יִרְאֵת שְׁמִים וְהַנְהֵגָה טוֹבָה: סִימָן קַכ כְּבוֹד הַרַה"ג וְכו' מו"ה אֲפָרִים נ"י אַבְד"ק הַאֲרָחוֹב. ע"ד אִשָּׁה דְלֹא מִיתְדָר לָהּ עִם בְּעִלָּה מִחֲמַת שְׁהוּא מְכָה אוֹתָהּ וְאָבִיו וְאָמוֹ מְחַזְקִים בְּיָדוֹ פִּי הוּא דָר בְּבֵית אָבִיו וְהוּא רַגְזָן גְּדוֹל וְאִח"פ קִיבֵל עָלָיו שְׁלֹא לְהַכּוֹתָהּ.

אָבֵל לֹא קִיָּים זֵה פִּי אֵינּוֹ מַעֲצוֹר לְכַעֲסוֹ. וְהִלְכָה הָאִשָּׁה לְבֵית אָבִיהָ וְהַנִּיחָה אֲצִלוֹ פֶּל בְּגָדֶיהָ וְחִפְצֵיָם שְׁלָהּ.

ורק לקחה עמה חמשה ושלישים רו"כ. ונדונגיתה הנה חמשים רו"כ.

ואח"כ התפשרו שיגרשנה ושתתן לו שמונים רו"כ ואמר הבעל לפני אנשים אף שיכול לקלקל הגט פי מורה אחד נתן לו עצה שיאמר בעת מסירת הגט הא"מ לכל אדם לאחר כמה שנים או למסור מודעא על הגט.

רק הוא לא יעשה זאת. והרב המסדר הגט פשהוגד לו זה.

השביעו על חלקו לעוה"ב שלא מסר מודעא על הגט ושלא ביטל ושלא עשה שום דבר שיגרנום ביטול הגט. ובעת מסירת הגט צוה לו למסור בשתיקה ורק אמר להם שיכוננו לגרש ולהתגרש וסמך אהא דקיי"ל דסגי בעסוקים באותו ענין.

ואח"כ צוה לו לתת הגט שנית ולומר ה"ז גיטך פנהוג. ואחר שתי שבועות כתב הבעל להמסדר שעשה מודעא על הגט.

ושלח לו העתק ממנה. וכתוב שם שאמר להעדים איך שאשתו מעגנת אותו יותר משנה וגובה פספו וכסף אביו ורצתה להתפטר ולהשיג גט ואם לא יתפטר תעשה תחבולות בשקרים לגרוע מן הפסד שלקחה וכן לעגן אותו עוד.

ע"כ הוא מוסר מודעא שכשיתן לה גט מה שכתוב בגט ונהרי את מותרת לכל אדם גם מה שצריך להתיר לה בפיו אינו מתיר אותה רק לאחר חמשים שנה. ומה שייתפטר עמה קודם הגט היא מוכרח מחמת עיגון ואונס המעות.

ואח"כ יבטל היתר של הגט והפשרה ע"י מודעא זו. ויחזור ויתן לה גט אחר ויתבע ממנה כל המעות.

ואף אם יבטל המודעות עד סוף כל המודעות ופיסול ע"מ ואף מוכרח לעשות כ"ז שלא ברצונו מחמת אונס הודיע להם ולכל. כ"כ בהעתק ה"ל תוכן הדברים.

ובסופו כתוב. ואני אקבל בפניכם בשבועה שלא אבטל את המודעא זו עד שאני בעצמי אקרענה.

ואנחנו הח"מ ראינו צרת נפשו ונדענו שהאמת אתו והפרנו באונס שאונס גדול הוא ע"ז קבלנו ממנו וכו"ח קודם שנעשה הגט והפשרה. וחפץ מעכ"ת לדעת דעתי בזה.

והאריך מעכ"ת בדברים נכונים. ואשיב בקוצר באשר מעכ"ת ביקש למהר תשובתי: הנה לפי הצעת הענין אין כאן שום אונס פנין שהיה מכה אותה.

דהא יש פוסקים שפופין להוציא ע' אה"ע ע' סי' קנ"ד ס"ג. ועכ"פ אינה מחויבת להיות עמו יעו"ש שאם יצאה מביתו חייב במזונותיה.

ומכ"ש הכא דחזינו שהניחה כל אשר לה ולקחה רק מקצת נדונגיתה על מזונות. ואף אי נימא שהוא אומר שהצדק אתו.

אבל עכ"פ הרי יש ביניהם הכחשה. ולא ראינו שתסרב מלקיים כפי הד"ת.

רק שהרב עשה פשר ביניהם. ואין כאן אונס וכדקיי"ל בסמ"ח ר"ה דפשרה דינה כמקר. והעדים שהעידו שהפירו אונסו. לפה"נ כתבו שקר.

ובפרט שאביו ואמו מחזיקים בידו. ובכה"ג יכולה לומר שאין רוצית לדור עמם כדקיי"ל באה"ע ס"י ע"ד ס"י.

אף י"ל דהא נתבאר בח"מ סי' מ"ב וסי' מ"ג ס"ח ובש"ף שם סקי"ט ובכמה דוכתי דהיכי דעבידי למיטעי אמרינן דאין העדים נפסלים ואמרינן שטעו וע' חיבורי ח"א סי' ק"א בזה. ובזה י"ל דבכה"ג עבידי למיטעי שהם סבורים דכיון שעזבתו הוי אנוס.

ואין יודעים הדין שאם מפה אותה מותרת לעזבו. ובאמת ברוב המודעות אין העדים יודעים שצריף שיכירו בעצמם את האנוס.

רק חושבים שנסח המודעה הוא כן וכיון שחותרים על השטר די בזה. וצריף לחקור על זה.

ולענ"ד אם יאמרו שלא הפירו באנוסו אין לדונם לחוזרים ומגידים. באשר ידוע אשך דרפם לחתום בלי ידיעה.

והוי פעבידי למיטעי. ועכ"פ בנ"ד אין להעמיד על העדים אם ידוע לנו שהיה מפה אותה וכנ"ל: ועדיין יש לדון עפ"מ"ש רשב"ם בב"ב (נ"ף מ') שאף שאין ידוע אנוסו מ"מ מה שמסר מודעה הוי הוכחה שהוא אנוס בזה.

פי אם אינו אנוס למה לו ליתן ולמסור מודעה. וכבר נתקשו בזה הקצה"ח סי' ר"ה ושאר אחרונים.

וא"כ הרי ע"כ יש אנוס בדבר. אבל באמת בנ"ד אין שינה זה דהרי לקח ממנה שמונים ר"כ וי"ל שלזה נתן גט ומסר מודעה עליו כדי שיחזור ויקח כסף.

וכ"כ במודעה שיתן גט אחר ולא כ' שיבטל הגט ויקחנה בחזרה. ובחנם נתחבטו האחרונים בכמה דוכתי גבי גט מד' רשב"ם הללו.

פי בכל כה"ג יש למצוא איזה פנונה ותכלית בעשייתו זאת: וכיון שבררנו שאין כאן אנוס לא נשארה לנו רק המודעה וכבר כתב הב"ש סי' קל"ד ס"ג שאף שמסר מודעה על הביטולים בכ"ז קיי"ל שדבריו האחרונים הם עיקר שמבטל כל מודעותיו.

וכ"כ הרדב"ז ח"א סי' קנ"ז. וגם די"ל בנ"ד יש הוכחה שנתרצה שהרי לקח שמונים ר"כ והיא לקחה ממנו רק חמשה ושלשים ר"כ ואם היה בדעתו שאינו גט ע"י מודעתו א"כ הוי גזלן במה שלקח מאביה כסף עבור גט פסול.

ויש לנו להעמידו על חזקת פשרות. ובנדאי הסכים על הגט ברצון גמור ובעת שמסר המודעה י"ל שלא ענה על דעתו שיתן לו יותר מכל נדונותיה.

ובלא"ה כתבו איזה אחרונים שאם לקח מעות וגירש הוי פתלה וזבין. ואף שהרבה חלקו ע"ז.

מ"מ בנ"ד י"ל דהוי הוכחה שנתרצה. אבל א"צ לזה דבלא"ה דבריו האחרונים עיקר כנ"ל כיון שאין אנוסו ידוע.

וגם כי במוֹדָעָא פְּתוּב שְׂיִתְּנָן לָהּ גִּט אַחַר וְיִתְּבַע כָּל הַמְּעוֹת. וְהָרִי פְּכָר גְּבַה כָּל הַמְּעוֹת
וּבִטְל אֲוֹנָסוֹ שְׂהָרִי גִּילָה דַּעְתּוֹ שְׂכָל אֲוֹנָסוֹ הוּא הַמְּעוֹת שְׂלִקְחָהּ וּכְשִׁתְּשִׁיב לֹו כָּל הַמְּעוֹת
יִתְּנָן לָהּ גִּט בְּרָצוֹן: ועפ"ז יִשׁ לְהַצְדִּיקוֹ בְּמָה שְׂנִשְׁבַּע שְׂלֵא עָשָׂה דְּבָר לְגֵרוּם בִּיטוּל לְהַגִּט.
כִּי הַמּוֹדָעָא לֹא הֵיִתָּה רַק אִם לֹא תִשְׁבַּע לֹו כָּל כְּסָפוֹ. אֲבָל כְּשִׁהֲשִׁיבָה לֹו כָּל כְּסָפוֹ וְעוֹד
יֹוֹתֵר.

בְּטָלָה מוֹדָעָתוֹ לְמַפְרַע. וּכְאֵלוֹ לֹא עָשָׂה מוֹדָעָא עַל גִּט זֶה.

וגם מֵה שְׂכִפְתוּב בְּמוֹדָעָא שְׂאָמַר וְאֲנִי אֶקְבֵּל בְּשָׁבוּעָה. אִין בּוֹ מְמַשׁ.

שְׂהָרִי עֲדִינָן לֹא קוֹבֵל. וְאוּלַי טְעוֹת הוּא בְּהַעֲתֵק וּצ"ל וְאֲנִי מְקַבֵּל בְּשָׁבוּעָה וּמ"מ לְפַמֵּשׁ"ל
לֹא עָבַר עַל שְׁבוּעָתוֹ שְׂנִשְׁבַּע שְׂלֵא יִבְטַל מוֹדָעָא זֶה.

דְּהִקָּא א"צ לְבִיטוּל רַק שְׂכִפְטָלָה מִמִּילָא כִּינּוֹן שְׂנִסְתַּלַּק הָאֲוֹנָס וְיִשׁ מְקוּם לְדוֹן עַל לְשׁוֹן אֲנִי
מְקַבֵּל בְּשָׁבוּעָה אִי הָוִי שְׁבוּעָה. וְאֶקְצָר כִּי לנ"ד אִין נ"מ.

דְּאָף אִי נִימָא דְּהָוִי מוֹדָעָא. מ"מ אִין לֹוֹמַר דְּנִדְאִי לֹא בִיטַל בְּלָב שְׂלָם אֶת הַמּוֹדָעָא וְנִעְמִידְנוּ
בְּחֻזְקַת כְּשָׁרוֹת שְׂלֵא עָבַר עַל שְׁבוּעָה.

דז"א דְּהָרִי חֲזִינָן שְׂעָשָׂה מַעְשָׂה רְשָׁע לְמִסְנָן מוֹדָעָא הַגִּט בְּלִי שׁוּם אֲוֹנָס כְּדִקִּי"ל בְּקִדּוּשִׁין
(דָּף י"ב ע"ב) וּבֵאֵה"ע ס' קל"ד. וְגַם הָרִי נִשְׁבַּע בּב"ד שְׂלֵא עָשָׂה דְּבָר לְגֵרוּם פְּסוּל
לְהַגִּט.

הָרִי חֲזִינָן שְׂחִשׁוּד לְיִשְׁבַּע לְשִׁקָּר. וְאִין זֶה שְׁבוּעַת אֲוֹנָס כִּינּוֹן שְׂבִאָמַת אִינוּ אֲוֹנָס.

וע' אה"ע ס' ל"ג ס"א דְּהִיכָא שְׂיִשׁ אִיסוּר אִין אוֹמְרִים חֲזָקָה שְׂלֵא עָשָׂה בִּיאָתוֹ בִּיאָת
זְנוּת וע' מל"מ פ"ג מה"ג הי"ח שְׂאָם בָּא עַל הַבְּדָה ג"כ לֹא שְׂיִיכָא חֲזָקָה זֶה. וע' אה"ע
ס' קמ"ח וּקמ"ט בְּאַחְרוּנִים בְּזֶה.

וְהִקָּא עֲדִיפָא דְּחֲזִינָן שְׂעוֹבֵר עַל הַשְׁבוּעָה. וְאֶקְצָר כִּי בנ"ד א"צ לְזַה כְּמַש"ל דְּבִלֵּא"ה לֹא
הָוִיָא מוֹדָעָא וְאִין לְדוֹן מֵמָה שְׂמַתִּירִים לֹו כָּל הַשְׁבוּעוֹת.

דְּשָׁם קָאִי רַק עַל שְׁבוּעוֹת שְׂלֵא לְגֵרֵשׁ. וְלֹא עַל שְׁבוּעָה שְׂלֵא לְבִטַּל הַמּוֹדָעָא: וְעוֹד יִשׁ
לְדוֹן בְּזֶה שְׂהָרִי עֵיקַר מוֹדָעָתוֹ הֵיִתָּה שְׂה"א מוֹתֵרַת לְכָל אָדָם יֵהָא פְּרִיּוּשׁוֹ לְאַחַר חֲמִשִּׁים
שָׁנָה.

ובכה"ג י"ל שְׂאָף אִם אָמַר בְּפִירוּשׁ לֹא אָמַר כְּלוּם. דְּהָרִי אוֹמַר שְׂתֵּהָא מְגוֹרְשָׁת מַעֲכָשִׁין,
וְאִין בְּיָדוֹ כָּלָל לֹוֹמַר שְׂלֵא תֵּהָא מוֹתֵרַת תְּיָכֵף.

וכן בְּאוֹמַר לְמַחַר אֶת אִשְׁתִּי דְּקִי"ל כִּינּוֹן דְּפִסְקָה פְּסָקָה. וְאָף הַפּוֹסְקִים הַמְּחִמִּירִים שָׁם
בֵּאֵה"ע ס"ס קל"ז.

הֵינּוּ רַק כְּשִׂאָמַר הָרִי אֶת מְגוֹרְשָׁת הַיּוֹם. וְגַם זֶה הָוִי רַק סָפַק ע"ש.

וְיִשׁ לְדוֹן דְּהָוִי כְּמַתְּנָה עמ"ש בְּתוֹרָה וּכְהָא דְּנִזִּיר (דָּף י"א) בְּאוֹמַר שְׂיֵהָא נְזִיר וְיִטְמָא
לְמַתִּים וע' טוֹר אה"ע ס' קל"ז מְחַלְוֹקַת הַרמ"ה וְהָרֵא"ש בְּאוֹמַר שְׂלֵא תֵּהָא מוֹתֵרַת
לְפָלוּנִי וע' בְּאַבְנֵי מִילּוּאִים וּבַמִּק"א הָאֶרְכָּתִי בְּזֶה.

וע' חיבורי ח"א סי' פ"ג פ"ד. אף בנ"ד בלא"ה י"ל דלא שייך מודעא ע"ז.

דכיון שאמר סתם הרי את מותרת לכל אדם. הו"ל מחשבתו בזה רק דברים שבלב וכהא דקדושין (ד' ס"א) באמרה בלבי הנה להתקדש לו דהוי דברים שבלב וע' קדושין (דף נ') ואף שיש לחלק דהכא תלוי רק בדעתו משא"כ בקדושין תלוי בדעת שניהם.

מ"מ גם בגט קיי"ל דלא הוי דברים. ואף גילוי דעתו קיי"ל בגיטין (דף ל"ד) דלא מהני בגיטא.

ולא דמי להא דנדרים (ד' כ"ח) גבי נדרי אונסין פשמרההר שלא יאסר אלא ביומו. דכבר כתב שם הר"ן שאם אמר בפירוש לעולם לא מהני מחשבתו היפוך דיבורו אף אם הוא אנוס ע"ש וה"ה הכא הרי פתב בגט בפירוש מיומא דגן ולעלם.

וכן אמר לה הא"מ מעכשיו ומותרת לכל אדם. והוי מחשבתו היפוך דבריו.

ולא שייך לומר כל העושה על דעתו ראשונה הוא עושה פדאיתא ריש זבחים. דנדאי לאו בכל מילתא אמרינן סברא זו וכמו הוכיח סופו על תחילתו דל"א בכל מילי ע"ש ריש זבחים וע' חולין (דף ל"ט ע"ב).

וע' שו"ת עונג יו"ט ס"ס קנ"ה מ"ש בזה ובחיבורי ח"ב סי' פ"ה. ויש להאריך ואין פריאותי מסכים לזה פעת.

וגם דהיכא שאומר בפירוש היפוך מזה בנדאי לא שייך סברא זו. ועכ"פ נהי דקיי"ל דמהני מודעא לגלות דעתו שאינו נותן הגט בכוננת גירושין.

מ"מ לענין לפרש על פרט אחד שתהא מותרת לסוף חמשים שנה בנדאי דלא מהניא מודעא. ומ"ש במודעא שאח"כ יבטל היתר הגט ע"י מודעא זו.

מבואר שיבטל ע"יז שיראה שפוננתו להתירה אחר חמשים שנה ועכשיו אסורה ונמצא שאינו מבטל גוף הגט ורק פוננתו בהא"מ הוי פנ"ל. וזה לא מהני לענ"ד: והסברא בזה נראה דידוע מ"ש הפוסקים דבדבר שגלוי לכל העולם אף דברים שבלב הוי דברים.

ולזה פשמוסר מודעא ונתברר שהוא אנוס אף אם אין אונסו נזכר מ"מ מוכח שהוא אנוס כמ"ש הרשב"ם בב"ב (דף מ'). וממילא אומדנא הוא וגלוי לכל שאינו עושה ברצונו ואינו מכנין לגרש פי הלא אינו רוצה בגירושין.

ומי זה יעשה בלבו דבר נגד רצונו כי על המחשבה א"א לאונסו. ואף בלא מודעא אמרינן בקדושין (דף נ') דנדאי לא ניחא לו אם הוא אנוס.

רק מ"מ חשיב לה שם דברים שבלב לפי שאינו גלוי לכל העולם. פי אפשר פיון שרואה שסוף סוף לא תהא אשתו גמר ומגרש בלב שלם.

אבל פשמוסר מודעא. הרי רואים שאינו מייאש עצמו ממנה.

הוי גלוי לכל שאינו רוצה בגט זה. אכן בנ"ד שאמר שפוננתו יהא שתהא מותרת אחר חמשים שנה.

בזה לא שיניף לומר שגילוי לכל העולם כי הוא דבר פרטי. ואדרבא מסתבר שאינו חושב
כן דאי אינו נותן ברצון הו"ל לבטל הגט לגמרי.

ועל פרט אחד אין מועיל גילוי דעתו מקודם כמ"ש הר"ן פ"ב דקדושין גבי פסבור שהיא
פקנת דאיירי בגילה דעתו. וע' בחיבורי ח"א סי' פ"ו.

וכן בכל תנאי קיי"ל דלא מהני גילוי דעתא. רק צריף תנאי גמור.

וכן קיי"ל בגיטין (דף מ"ו). ורק בנוגע לכללות הדבר מועיל גילוי דעת.

ויש ליישב בסברא זו הרבה קושיות ואקצר באשר פי בנ"ד בלא"ה הגט פשר כמ"ש"ל.
ובלא"ה הרי לא נתברר הדבר עדיין ואולי הסתמך שגר ואין לנו לחוש לו.

ונעמוד אחזקה שלא נזדקקו עדים לדבר עבירה למסור מודעא אגיטא. ולא דמי למ"ש
העונג יו"ט סי' קס"א.

דשם ראו גוף הכתב רק לא נתקיימו הסתימות. אבל בנ"ד לא ראו רק העתק.

אכן כבר כתב הר"ן סי' מ"ג עצה טובה לתת זמן לזה אולי יבנרר הדבר יעו"ש. ומ"מ
בנ"ד א"צ לברר זה שלא יחשבו שיש ממש במודעתו ויתחזק הלעז על הגט.

כי העיקר שהגט פשר וכמ"ש"ל. ויש לדון עוד דמ"ש שמה שיאמר בפיו האמ"ל יהא
הפוננה לאחר חמשים שנה לא שיניף בנ"ד שנתנו סתם דע"פ עיקר הדין הוי גט גמור.

ומה שאמר שמ"ש בגט והאמל"א יהא הפוננה כף. נראה שאין בו ממש פי זה הדין לומר
להסופר שמצוהו על אופן זה.

ומה תועלת במה שאמר מקודם דהרי הסופר כתב סתם פדין. ובפרט בנ"ד שלא אמר
בלשון תנאי גמור.

ואף בספק תנאי כתב המהריב"ל הובא בבה"ט סי' קמ"ז דהוי ס"ס וע' פמ"א ח"ג סי'
י"ב בזה. ואקצר באשר פי בנ"ד א"צ לזה [ולכאורה י"ל דמה שפשר הגט בנותן סתם
היינו משום דהוי פאלו אמר בפירושו.

וא"כ הוי פאלו אמר האמל"א. וא"כ גם ע"ז קאי המודעא שלו.

וי"ל דהוי פאלו אמר ה"ז גיטף דסגי בהכי. ואמירת האמל"א אינה דרושה כ"כ.

ויש לדחות. והתקרח לקצר]: והמורה שנתן עצה פזאת בעד בצע פסוף עבר על לפ"ע
ל"ת מכשול שהרי גרם שעבר זה על אסור דרבנן למסור מודעא אגיטא שאסור אף אי
לא מהני המודעא כדקיי"ל באה"ע סימן קל"ד.

וגם פי עי"ז גרם שעשה איש זה שבועותיו הפקר פעם נשבע פן ופעם נשבע פן. וראוי
לענשו כפי ראות הרבנים המכירים אותו: סימן קכא אשר כתבתי בחיבורי ח"א סי' פ"ו
במ"ש המהרי"ט סימן ט"ז להביא ראיה מב"ב (דף קנ"ה) שהפתיאים ביותר אם מבינים
הדבר הרי הם פפקחים רק אין נאמנים על העברלפי שאפשר לא הבין אז הדבר פראוי.

והקשיתי דהא בב"ב שם אנו דנין ג"כ על המכירה שהיתה כפר. ומירץ פבודו דרבא ס"ל
דאזלינן בתר השתא.

וכינן שהיה פּעַת בּוֹן דַּעַת אֲמַרִינָן שְׁגַם בְּשַׁעַת מְכִירָה הָיָה בּוֹן דַּעַת. הִנֵּה הַמַּהְרִי"ט פָּתַב סְבָרְתוֹ דְּכִינָן שְׂאִינוּ מְבִין פְּרָאוּי רַק פְּשִׁמְסִבִּירִים לוֹ.

לְזַה חוֹשְׁשִׁים בְּעֵדוֹת לְשַׁעְבֵּר אוּלֵי לֹא הִבִּין פְּרָאוּי פִּי לֹא הִסְבִּירוּ לוֹ ע"ש בְּלִשׁוֹן הַמַּהְרִי"ט וּא"כ גַּם גַּבֵּי מְכָר גִּימָא שְׂאֲפִשֵּׁר לֹא הִסְבִּירוּ לוֹ אַז וְלֹא הִבִּין הַדְּבָר פְּרָאוּי. וּלְפִי הַבְּנַת כְּבוֹדוֹ יִקְשֶׁה בְּפִשְׁטוֹת דְּכִינָן דְּחֻזְרֵינָן שְׂאִינוּ שׁוֹטָה א"כ מִנ"ל לְחוֹשׁ כָּלֵל שְׁהֵיָה שׁוֹטָה לְשַׁעְבֵּר.

אַבְל פְּנוּנַת מַהְרִי"ט כַּמֶּש"ל. וְנִהוּ שְׁהַקְשִׁיתִי עוֹד שֶׁם בְּחִיבּוּרֵי עַל הַמַּהְרִי"ט דִּילְמָא בְּאַמְתַּת הַפְּנוּנָה שְׁהוֹכִיחַ רְבָא שְׂאִינוּ מִן הַפְּתָאִים בְּיוֹתֵר.

וּא"ל שְׁפִסְמָךְ עַל חֻזְקָה שְׁהַעֲדִים עֲשׂוּ פְדִין וְהִסְבִּירוּ לוֹ. וְרַק רְבָא רְצָה לְבָרַר זֶה כַּמֶּש"ש כְּבוֹדוֹ שְׂבַמְקוֹם שְׂאֲפִשֵּׁר לְבָרַר אֵין סוּמְכִין עַל חֻזְקָה זוֹ.

דֹּא"כ גַּם בְּשַׁדָּא קְשִׁיטָא הוּ"ל לְהַעֲלוֹת עַל רַעֲיוֹנוֹ דְּאַפְשֵׁר כְּדַמְסִבְרוּ לוֹ סְבַר. וְאַף שְׂפַתְבְּתִי בְּחִיבּוּרֵי שֶׁם שְׁהַעֲמִידוּ עַל חֻזְקַת פְּשָׁרוֹת.

מ"מ הֵכָא שְׂיֵשׁ ג"כ חֻזְקַת הָעֵדִים הוּ"ל לְבַדְקוֹ. וְעַכְצ"ל כַּמֶּש"ש בְּחִיבּוּרֵי שֶׁם שְׂלֵא הָיָה שֶׁם חֻזְקַת הָעֵדִים דְּאַפְשֵׁר לֹא יִדְעוּ כָּלֵל שְׂיֵשׁ עָלָיו חֲשֵׁשׁ שׁוֹטָה וְשַׁצְרִיף לְהִסְבִּיר לוֹ וּכְעִין זֶה פָּתַב הַח"ס חִי"ד סִי ז'.

וְע' חִיבּוּרֵי ח"א סִי ק"א לְעִנְיָן אֵי מְבַטְלִים שְׁטֵר בְּדָבָר שְׂיִכּוּלִים לְטַעוֹת. וּבְעִנְיָן הָא דְחֻזְקָה שְׂאִין חוֹתְמִים אַא"כ נַעֲשֶׂה בְּגִדּוֹל אֵי אֵיירֵי גַם בְּלוֹקַח.

ע' חִיבּוּרֵי ח"א סִי פ"ב וְע' נְתִיבוֹת סִי ר"ל"ה וְשַׁאָר אַחְרוּנִים: וּמ"ש בְּסִי ק"ב דְּלִהְיָ לֹא חִילְלוּ בְּהָא דְשַׁבְּתָא (דָּף קכ"ז) עַל פְּרוּטָה מְשׁוּם דְּלַכְתְּחִילָה אָסוּר. וְהַקְשָׁה כְּבוֹדוֹ דְּהָא בּוּזָה"ז מְוֹתֵר אַף לְכַתְחִילָה.

הִנֵּה ר"א הָיָה גַם בְּעוֹד הַבֵּית קַיָּים כְּדֹאִיתָא בְּגִיטִין (דָּף נ"ו). וּא"כ י"ל שְׂמַעֲשֶׂה זוֹ הָיָה קוֹדֵם הַחֻזְרָבּוֹ.

וּכ"נ שְׁהֵיָה זֶה קוֹדֵם שְׂנַעֲשֶׂה ר"א אָדָם גְּדוֹל שְׁלִזָה לֹא הִזְכִּירוּהוּ בְּשַׁבְּתָא שֶׁם בְּשֵׁם ר"א רַק סְתָם אָדָם אָחָד. וּמ"ש כְּבוֹדוֹ דְּבַקוּנָם לֹא שְׂיִיכָא הָא דְשְׂמוּאֵל וְהִבִּיא זֶה מִתּוֹס' מְנַחֹת (דָּף ע"א).

נִרְאֶה שְׂפְנוּנַת הַתּוֹס' שֶׁם דְּאֵיירֵי בְּקוּנָם פְּרָטִי. וּבִזָּה אֵין פְּדִיוֹן כְּדֹאִיתָא בְּנִדְרִים (דָּף ל"ה) וּשְׂבוּעוֹת (דָּף כ"ב).

אַבְל בְּקוּנָם כָּלֵלִי וְדֹאֵי דְשְׂיִיכָא הָא דְשְׂמוּאֵל דְּמֵאֵי שְׂנָא קוּנָם מְהַקְדֵּשׁ. וְאַפְשֵׁר שְׁזָה תְּלוּי בְּפִלּוּגְתָא אֵי שְׂיִיף הָא דְשְׂמוּאֵל בְּמַעֲשֵׁר שְׂנִי וְנִטְע רְבַעֵי ע' תּוֹס' ר"ה (דָּף ל"א ע"ב) ד"ה וּבִקְשׁ.

וּמ"ש כְּבוֹדוֹ שְׁלִזָה לֹא חִילְלוּ בְּהָא דְשַׁבְּתָא עַל פְּרוּטָה מְשׁוּם דְּלֹא הָוִי בְּעֵלִים אוּ דְאֵיירֵי בְּאַתָּא לִיד גִּזְבָּר. זֶה טַעוֹת דְּהַקְוֹשִׁיאָ שֶׁם הוּא לְמָה לֹא חִילְלָה ר"א בְּעַצְמוֹ עַל פְּרוּטָה.

וְגַם דְּהָא אִיתָא שֶׁם שְׂשַׁאֵל עַל נִדְרוֹ וְע"כ דְּלֹא אֵיירֵי בְּאַתָּא לִיד גִּזְבָּר שְׂאָז אֵין לוֹ שְׂאֵלָה. וְאִם נֶאֱמַר דְּבִנְדָר לֹא שְׂיִיכָא סְבָרָא דְּאַתָּא לִיד גִּזְבָּר.

א"כ גם לענין חילול על פרוטה לא שייכא וכמ"ש הטו"א שנה תלוי היכא דאפשר בשאלה: ומ"ש להקשות על דברי בח"ב סי' פ"ט דהא הרמב"ן פתב זה אהא דמותר ליתול אחרוג מתרומ"ע טמאה של דמאי.

הרי דמותר לטלטלו בשביל דחזי לעני. הנה פשוט שפוננת הרמב"ן דהא בעינו שיהא ראוי לאכילה פדאיתא בש"ס (דף ל"ה) דלהכי אין יוצאין בתרומה טמאה.

ולזה פתב דת"ט של דמאי חזי לעני. והיינו שהפקה יכול לתתה לעני.

או אם יפקיר הפכה נכסיו יהא מותר לאכלה. ויותר נראה דלהרמב"ן איירי שם בכהן שהכהן יצא בתרומה טמאה של דמאי משום דחזיא ליה אי מפקיר נכסיו.

אבל הא דירושלמי פ"ז דדמאי שהבאתי שם איירי בבעה"ב. ולטלטל האחרוג ביו"ט נראה דשרי אף לזר פיון שייחדו לצאת בו.

א"כ אינו מוקצה לו שהרי ראוי לו לטלטלו לצאת בו. ולכם מיקרי פיון שראוי לאכילה לכהן עני.

וכמו בתרומה טהורה שיוצא בה ישראל פדתנן שם בסופה וע"ש (דף ל"ה ע"ב) בתד"ה מ"ג: סימן קכב וע"ד שהעיר בחיבורי ח"א סי' ע"ח אות י' שהבאתי מב"ב (דף קנ"ה) דפתאים ביותר אם מבין מה שמסבירים לו פשר לעדות במטלטלים.

והקשה פבודו דשם איירי בפחות מן עשרים. הנה פתבתי שם זה לפי רשב"ם שם דהא דרבא קאי על פחות מן כ' והבדיקה היתה אם הוא יודע בטיב מו"מ יעו"ש.

וא"כ מוכח דאם א"י בטיב מו"מ יש לו דין שוטה פיון שהבין מהא דשדי קשיתא דאף שא"י טיב מו"מ. מ"מ אם מסברו לו סבר.

מיקרי יודע. וא"כ מבואר שם שאף שא"י בטיב מו"מ והיינו דאף אי מסברו לו לא סבר. מ"מ עדותו עדות במטלטלין. וזו ראיה ברורה.

ויש עוד ראשונים שמפרשים פהרשב"ם ע' בשטמ"ק שם: ומש"ל דהתוס' במנחות (דף ע"א) פוןנתם דאיירי בקונם פרטי. והקשה דהא דאבותיהם הקדישו משמע שאסרו על פל ישראל.

ז"א דהא פעין זה מצינו בנדרים (דף מ"ח) גבי אנשי גליל שהו רגילים לאסור נכסיהם על חביריהם. וכן מוכח מהטעם דאיתא שם בתוספתא שהקדישו אנשי יריחו בשביל בעלי אגרופין וזה סגי רק בקונם פרטי לאסור על אנשי מקום ההוא.

דהא לא הוצרכו לאסור על כל העולם. ובההוא מסותא שהביאו התוס' שם פוןנתם ג"כ שאסרוהו על אנשי המקום ההוא.

פי למה הוצרכו שם לאסור על כל העולם: ומה שהקשה על התוס' דמנחות (דף ע"א) דהא איירי שם בזמן הבית דאיתי שמחו בידם על שגדשו לפני העומר. אין זה הכרח דהא חדש אסור אף בזה"ז.

ואסור לגדוש לפני העומר דילמא אתו למיכל. ובאמת גם בקצירה יש לדון לאסור אף בזה"ז קודם העומר דשמא יבנה ביהמ"ק וכדאיתא בר"ה (דף ל' ע"א) דאיבני בתמיסר או בשיתסר יעו"ש וברש"י ובעינון שיהא העומר ראשית קצירכם: ואשר הקשה על הר"ן פ' בתרא דע"ז שכתב שאין להוכיח מהא דהמבשל בשבת דבאסורי אכילה לא אמרינון שבת עצים בפת.

דשבח עצים בתבשיל לא שמענו. והקשה פבודו דהא מפניש פ"ג דערלה דתבשיל שבישל בקליפי ערלה ידלק.

נראה בכוננת הר"ן עפמ"ש הר"ן בתשובה סי' ע' וכ"כ השעה"מ רפ"ג מה' חו"מ דשבח עצים בפת הוי כאילו ניקר האסור בפת וכן שבח סמנים בצמר יעו"ש. ולהכי רצה לומר הר"ן בע"ז שם דאפשר אסור אף באסור אכילה.

וס"ל להר"ן דזה שייך רק בפת שנעשה בו שינוי ניקר שמעיסה נעשה פת. אבל תבשיל אין השינוי גדול כ"כ רק שנתרפו.

וכ"כ הר"ן בתשובה שהביא הירושלמי פ"ג דערלה ה"א דא"ר בא בר ממל דהניית ערלה בטילה ברוב ומקשה הירושלמי מדתנו תבשיל שבישלו בקליפי ערלה ידלק. ומשני פתר לה איירי בקדירה בקדירות.

ופירש הר"ן שם שהקדירה נצרפה ונתחסמה ע"י האש ובזה ניקר יותר שבח העצים. אבל בתבשיל אין האסור ניקר כ"כ והוי רק הנאה בעלמא ע"ש.

והק"ע בירושלמי שם לא ראה דברי הר"ן בתשובה זו. ולזה קאמר הר"ן די"ל דנהי דאמרינון שיש שבח עצים בפת והיינו שניקר האסור ואסור אף באסורי אכילה.

זה רק בפת או בקדירה אבל בתבשיל לא שמענו בש"ס לשון זה. וי"ל דרק באסור הנאה אסור פגון גבי ערלה.

אבל לא באסורי אכילה לפי שאין ניקר כ"כ שבח העצים בתבשיל. ויש לדון עוד בזה מהא דאיתא בקדושין (דף נ"ו) דיליף מקרא דערלה שאסור בהסקה.

ובאשר כי שיטת שבח עצים בפת היא שיטה עמוקה לא אכניס א"ע בזה לרוב טרדוטי: סימן כג ע"ד אחד שנשא אלמנה תוף ימי הבחנה. ואומר כי אמרו לו אשר יתסרו לג"ח רק אינה ימים ולזה מותר לישאנה והיא תבוא לביתו פכלות הג"ח.

וכן עשו. אבל באמת הי' עוד אינה שבועות לכלות הג"ח.

וגם שאלו אותי ואמרתי שאסור לישאנה עד פלות צ' יום. וכאשר נודע זה להרב שבעיר האישה הוא צוה עליו לפרוש ממנה ושיביא מכתב ממני איהו להתנהג והאשה נסעה לעירה.

והאיש רוצה לשוב לביתו. כי לא הניח איש בביתו להשגיח על בניו.

והוא דל המצב. וארשום בקוצר מה שנ"ל בזה: הנה יש לדונם פמזידים אף לדבריהם.

דקא מודה שידעו שלא פלו הג"ח. רק הורה לעצמו היתר לישאנה אינה ימים קודם.

וע' תה"ד סימן רי"ו שכתב דכל שידע שיש מקום להסתפק הוי מזיד. וע' חיבורי ח"ג סימן ק"ד.

וגם דהא הרבה פוסקים מחמירים שישגרוש אף בשוגג כמבואר בסי' י"ג ס"י. אכן הקא שנסעו שניהם מביתם.

י"ל דהוי כבריחה דקיי"ל בש"ס ובש"ע שם דסגי בהכי. וי"א דסגי אף בכנסה.

ויש להקל בכי הא דהוי רק דרבנן. ואף שלא ברח מעצמו כבר כתבו הטור וב"י שיש להקל אף פשעויו עליו לברוח.

והספיקו הפוסקים שא"צ שייברח למקום רחוק מאוד. והנה לכאורה יש להתיר לו לשוב לביתו פיון שהאשה נסעה משם.

וכתב הכנה"ג סימן י"ג דסגי שהאשה תברח ממקומה. אכן ז"א דהנה בטעם היתר הבריחה כתבו קצת פוסקים משום דגלות הו"ל כפירה ולדעתם סגי בבריחה אף אם פנס. ורש"י ועוד מפרשים כתבו הטעם שגילה דעתו שאינה רוצה לכנס. ולפ"ז בכנס לא מהני בריחה.

ולפ"ז בנ"ד לא מהני בריחה ממ"נ. דלשיטת הרמב"ם דהוי משום כפירה הרי צריך שייברח הוא.

ולשיטת רש"י לא מהני כלל בריחה לאחר שפנס וכנ"ל. והכנה"ג איירי שם בקידוש לזה סמך על דעת רש"י.

אבל בכנס לא התיר יעו"ש. ועוד דנראה דלדעת רש"י לא מהני בריחה ע"י ציווי דאין בזה גילוי דעת.

דהא אפשר שישוב. ורק לטעם כפירה י"ל שתועיל גם ע"י ציווי: וגם בגוף הבריחה הביא הד"מ בסימן י"ג סק"ה בשם מהרי"ו שפשמפרישים אותם צריך שירחיק ב' או ג' ימים. וא"צ הרחקה כמו בברא. משמע דס"ל כדעת הרא"ש שצריך שייברח למקום שלא יוכל לשוב תוך הזמן.

והנה בשו"ע בסי' י"ג פסק שא"צ להרחיק כ"כ. ולא נתבאר שיעור הבריחה לשיטה זו. ונראה מדברי המהרי"ו שצריך עכ"פ מהלך ב' ימים. ואפשר להסביר הטעם עפמ"ש התוס' במ"ק (דף כ"א) בשם הבה"ג דמקום קרוב מיקרי מהלך יום אחד.

ולזה צריך שייברח למקום רחוק. היינו יותר ממהלך יום אחד.

וב' ימים לאו דוקא. ויש לדחות.

והיש"ש פרק החולץ סימן ד' כתב דלא סגי בהליכה לעיר אחרת. רק שישע למקום שאין מפירין אותו והכל יודעים שאין לו דרך לשם והכל לפי ראות עיני ב"ד שיש גילוי דעת בבריחה זו שאין רצונו לכנס.

עכ"ד.

וּלְפֶלֶא שְׁלֵא הוּבָא זֶה בַּח"מ וּב"ש לְדִינָא. וְא"כ בַּנ"ד בְּרִיחַת שְׁנֵיהֶם אֵינָה בְּרִיחַת פִּינּוּן שְׁנֵסְעוּ לְמִקּוּמוֹת הַסְּמוּכִים.

וְהָאִשָּׁה נִסְעָה לְמִקּוּם מוֹלְדָתָהּ: וְנִרְאָה לְצַדִּד בְּזֶה דִּי"ל דְּגַם לְדַעַת רַש"י מְהֵנִי בְּרִיחַת בְּכַנְס. דְּהָא רַש"י פִּירֵשׁ דְּאָרְף בְּקִינְדֵשׁ צָרִיף שְׁיִגְרָשְׁנָה וְרַק פְּשֻׁבֵר וְגִילָה דַעַתוֹ שְׁלֵא יַכְנֹס א"צ לְכוּפּוֹ שְׁיִגְרָשְׁנָה ע"ש וְא"כ ה"ה בְּכַנְס אִם בְּרַח אֵין לְכוּפּוֹ שְׁיִגְרָשְׁנָה.

דְּהָרִי גִילָה דַעַתוֹ שְׁלֵא יָדוּר עֲמָה עַד כְּלוֹת הַג"ח. וְאֵין מְקוּם לְחֻלְק בֵּין קִינְדֵשׁ לְכַנְס.

וּכ"כ הֶרְמֵב"ן וְרַשְׁבָּ"א וְרִיטְב"א בְּשֵׁם יֵשׁ מְפָרְשִׁים דְּאָרְף לְדַעַת רַש"י מְהֵנִי בְּרִיחַת כְּשִׁפְנֹסָה. וְדַנְקִיט הַש"ס קִינְדֵשׁ י"ל דְּהוּ"א דְקִינְדֵשׁ כְּפִינְסָה יִצְרוּ תְקִפּוֹ בְּיוֹמֵר וְכַדְאִשְׁכְּחוּ בְּכַתְּבוֹת (דָּר ד') שְׁקִינְדֵשׁ בִּיאָה רֵאשׁוֹנָה אֲסוּרִים בְּיַחֲוּד פְּשָׁהִיא נְדָה.

לְפִי שְׁיִצְרוּ תְקִפּוֹ. וְלֹאֲחַר בִּיאָה שְׁרִי לְהַתִּיחַד ע"ש.

וְלִזְה הוּ"א דְנִיחּוּשׁ שְׁמָא יָשׁוּב מְמִקּוּם שְׁפָרַח וְיַכְנֹסָה. לְזֶה קַמ"ל דְּמֵהֵנִי בְּרִיחַת בְּקִינְדֵשׁ. וּמִמִּילָא נִדַע דְּכ"ש דְּמֵהֵנִי בְּכַנְס, וְעוֹד דְּהָא אֲפַתִּי לָא אֲשַׁמוּעִינּוּ דִּין מִי שְׁעֵבֵר וְקִינְדֵשׁ אִוּ נִשְׂא תוּף ג"ח וְהוּצָרָה הָכָא לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְמִשְׁמַתִּינּוּ לִיה וְלֵהֲכִי אֲשַׁמוּעִינּוּ בְּקִינְדֵשׁ וּמַכ"ש אִם כְּנֹס.

וְע' לַח"מ פִּי"א מֵה"ג. וּב"ח סִימָן י"ג ס"ד.

וּלְפֶלֶא עַל הָרֵאשׁוֹנִים שְׁרָצוּ לְדַקְדַּק מְזָה דְדוֹקָא בְּקִינְדֵשׁ וְלֹא הֶרְגִישׁוּ. דְּהָכָא הָנִי רְבוּתָא דְאָרְף בְּקִינְדֵשׁ מְנַדִּין אוֹתוֹ אִם לֹא בְּרַח.

וּצ"ל לְדַעַתָּם דְּזֶה הָיָה פְּשוּט שְׁפָל הָעוֹבֵר עַל תְּקוּזוֹ"ל חֲזִיב נִידוּי. וְלֹא אֵיירִי רַק לְעַנְּנֵי אִי מְהֵנִי בְּרִיחַתוֹ.

וּכ"נ מְדָלָא קְאָמֵר סְתָם שְׁהַמְקִדֵשׁ תוּף ג"ח מְנַדִּין אוֹתוֹ. וְלָמָּה הַשְׁמִיעֵנוּ זֶה בְּקִינְדֵשׁ וּבְרַח. וְלְדַעַת הַיֵּשׁ מְפָרְשִׁים שְׁהַנְּכַרְנוּ נִרְאָה דְכֵינּוּן שְׁדַעַת רַש"י שְׁצָרִיף לְגִרְשָׁה. וְא"כ אֵין הַנִּידוּי בְּשִׁבִיל הָעֵבִירָה כְּדַעַת הֶרְמֵב"ם.

וְרַק כְּדִי שְׁיִגְרָשְׁנָה כְּמִפּוֹרֵשׁ בְּרַש"י. וְהֶרְמֵב"ם אֲזִיל לְטַעֲמָה דַס"ל דְּסָגִי בְּנִידוּי וְא"צ שְׁיִגְרָשְׁנָה.

לְזֶה הוּצָרָה לּוֹמֵר שְׁהַנִּידוּי הוּא מִשׁוּם כְּפָרָה. וְלִזְה י"ל דְּלַרְש"י א"צ גַּט רַק בְּקִינְדֵשׁ שְׁעֵדִינּוּ יֵשׁ לְתַמּוֹן ע"י גִּירוּשִׁין שְׁלֵא יַכְנֹסָה.

וְשִׁפִּיר יוֹכַל לְהַבְחִין אַח"כ מְמִי הִיא מְעוֹבְרָת. אֲבָל אִם כְּנֹס שְׁאֵין תּוֹעֵלַת בְּגִירוּשִׁין דְּהָא לֹא נִדַע לְהַבְחִין פִּינּוּן שְׁגָם הַשְּׁנִי בָּא עָלֶיהָ אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְגִרְשָׁה.

רַק מְפָרִישִׁין אוֹתוֹ שְׁלֵא יְהֵא חוּטָא נִשְׁכָּר וְהָרִי דַעַת קִצָּת פּוֹסְקִים הוּבָאוּ בַחֲלִי הֶרִיטְב"א שְׁאִם כְּנֹס אֵין מְפָרִישִׁין אוֹתוֹ לְפִי שְׁאֵין תּוֹעֵלַת בְּזָה. וְנָהִי דְלֹא קִי"ל הֲכִי מִשׁוּם דַעַכ"פ צָרִיף לְקַיִים גְּזִירַת חו"ל.

אֲבָל לְגִרְשָׁה א"צ. וְלֵהֲכִי נְקִיט קִינְדֵשׁ וְלֹא נְקִיט כְּנֹס וְעוּי"ל בְּזָה דְהֵנָּה אֵיתָא בְּפְסָחִים (דָּר נ"ב) דְמֵאֵן דַעְבֵר אֲדַרְבָּנּוּ מִשְׁמַתִּינּוּ לִיה וְצוּרְבָא מְרַבְּנּוּ מְנַגְדִינּוּ לִיה.

ובכמה דוכתי מצינו שהכפז מפת מרדות אדרבנן. ונראה דבקיודש תוך ג"ח לשיטת רש"י וש"פ שצריך לגרש.

צריך לכפותו לגרש בכל האפשר או ע"י נגיף או ע"י נידוי וכיין דנגידא קיל צריך לכפותו בזה אם אפשר. וע' שו"ת רד"כ בית כ"ב שכתב שמותר לעשות איזה שינוי פפי האפשר.

וע' שו"ת שער אפרים סימן ס"ד. אכן אם ברח וא"א לנגדו קאמר דמשמתין אותו. דנגידוי שיקף אף שלא בפניו כדאיתא במ"ק (דף י"ז). ומינשב בזה לשון ברח שברח מב"ד שלא ינגדוהו לגרשה.

דלדעת הרמב"ם וש"פ הול"ל שהלך למקום אחר. וע' שו"ת הרא"ש פ"ג ש'ג שהקשו לו באמת למה לא קאמר שיכפוהו בשוטים ע"ש.

ואידך אמר שפטור מכלום שפנין שברח שוב לא יכנסנה. או משום דהוי כפרה פנידוי לדעת הרמב"ם.

אף הראשונים לא פירשו כן: ולפ"ז בנ"ד לשיטת רש"י סגי בכריחה כמ"ש הכנה"ג דהא עכ"פ לא ידור עמה עד פלות הג"ח. ונראה דאף שברחה ע"פ ציווי הרב.

מ"מ מהני אף לדעת רש"י. כי אין לחוש שתשוב לביתו כי הלא תירא מפני הרב. כי השכנים יודיעו לו מזה. ודבר בזה יש לו קול בלי ספק בשפונתם שהרב צוה להפרישם.

וכ"נ ברא"ש שם דלרש"י מהני בריחה ע"פ ציווי ב"ד. וי"ל שזה עדיף מאלו בריחה מעצמה.

כי אז אפשר שתשוב וב"ד לא ידעו מזה. ולדעת הרמב"ם שהנידוי הוא משום כפרה כפר כתב הכנה"ג שם שבשביל ספק אין לנדוהו: וגם יש לצרף דעת קצת פוסקים שהביא הריטב"א בחי'.

דבכנס א"צ להפרישו פנין שאין תועלת בזה. וכן יש לצרף דעת הפוסקים שהביאו הנ"י וריטב"א דבקטנה ועקרה וכדומה שאין לחוש שהיא מעוברת.

והמתנת ג"ח הוא רק משום גזירה כדאיתא ביבמות (דף מ"ב). בזה אין מנדין אותו וא"צ בריחה ובנ"ד ידוע לכל שהיתה מופרשת ממנו זמן רב קודם מותו ואף ששיטות הללו נדחו מהלכה.

מ"מ יש לצרפם בנ"ד אחרי דלדעת רש"י מהני בריחה. ורוב הראשונים משמע דס"ל כרש"י.

ועוד דלשון הרמב"ם משמע דרק בקיודש מנדין אותו ולא בכנס וכ"כ הב"ח סימן י"ג ס"ד וע' שו"ת הרא"ש פ"ג נ"ג. ויש לדון בזה בדעת הרמב"ם ואקצר.

והב"ש סקט"ו לא כ"כ ע"ש. ועוד דלהרמב"ם א"צ לגרשה.

ורק צריף לנדותו ואנו נמנעים לנדות מפני דינא דמלכותא. וממילא מהיכי תיתי לצוות עליו לברוח.

ורק לשיתת רש"י שצריף לגרשה. אנו מצוים עליו לברוח כדי שלא יצטרף לגרשה. ועוד דלהסוברים דהוי משום פפרה. אין לגלותו שיעור.

וסגי באיזה ימים שגלה ממקומו. וכן קרי בתענית (דף ט"ז) גלות על איזה שעות.

ובנ"ד הרי כבר נסע ממקומו ע"פ ציווי ב"ד ושהה איזה ימים. ויצא בזה ידי גלות.

ובזה יש לדון דברמב"ם משמע שישקה כל העת במקום שברח ואקצר. ואפשר צריף שיהי גלותו כמשפך הנידוי שהיה חייב וזה היה עד פלות הג"ח והוא דוחק: ושיעור הבריחה הנה מהמהרי"ו שהזכרנו אין ראיה כי נראה שהוא סובר פהרא"ש שברח למקום שלא יוכל לשוב תוך הזמן וכמש"ל.

והרי הצריף בהפירשה שישביעום ג"כ שלא ידורו יחד עד פלות הזמן. ואין המהרי"ו ת"י.

שוב ראיתי שגם הפ"ת סקי"ב כתב דהמהרי"ו ס"ל פהרא"ש. ומש"ש בשם המשכנות יעקב.

אין ספר זה ת"י. ומ"ש היש"ש שצריף שיברח למקום שאין מכירים אותו.

הנה לדעת הרמב"ם שהטעם משום פפרה דגלות מכפר עון ע' שו"ת הרא"ש פלל נ"ג וב"י סימן י"ג. נראה דמהני שיברח לעיר קרובה.

דקא מצינו בזבחים (דף קי"ז ע"א) דאף משכונה לשכונה מיקרי גלות לגבי רוצח. וכן מביהכ"נ לרחוב בתענית (דף ט"ז).

והיש"ש כתב שם שכן מוכיח לשון בריחה. ובאמת מצינו בריחה אף למקום קרוב כמו (בנחמ"ו ו') שקרא בריחה כשיצא מהעיר לתוך ביהמ"ק.

(בדניאל י') ג"כ קורא בריחה כשמתחבא במקום קרוב. ונראה שבריחה הוראתו שבורח מאיזה דבר רע או מאנשים שנמשך איזה משפך.

וניסה הוא מדבר שמפחד ממנו לשעה. ובה יש לבאר מ"ש (בשופטים ט') וינס יותם ויברח ואכמ"ל בזה.

ומ"מ בנ"ד אין לומר דסגי בבריחה משכונה לשכונה. דא"כ היינו הפירשה וכמ"ש הנו"ב סימן י"ח ע"ש.

ויש לדון בזה ממ"ש הרמ"א סעיף י' שאם גירשה לא תדור באותו מבו. וכן קי"ל בסימן י"א ס"ז וס"ס קי"ט ואכמ"ל בזה.

עכ"פ נלע"ד שא"צ שיברח למקום שאין מכירין. ונראה שלזה לא הובאו דברי היש"ש באחרונים להלכה משום דלא ס"ל הכי.

והיש"ש כתב זה רק לדעת רש"י שצריף שיהא כגילוי דעת שלא יכנס עד פלות ג"ח. ונראה שזה רק היכא שברחה מעצמה.

אָבֵל הֵיכָא שְׁפָרְחָה ע"י צִוּוּי ב"ד. אֵין לָנוּ גִילוּי דַעַת גְּדוּל מְזַה שְׁלֵא יָדוּרוּ יַחַד עַד פְּלוּת ג"ח.

שְׁהִיא תִירָא לְשׁוּב לְבֵית בַּעֲלָה תוּף הַזְמַן וּכְמַש"ל וְעוֹד דְּהָרִי תְּלָה הִיש"ש זַה בְּאַנְמֵדוּן דַעַת ב"ד. וּבנ"ד שְׁפָאִיזָה יָמִים אַחַר נִישׁוּאָיָה נְסָעָה לְמָקוֹם שְׁאִין לָהּ שׁוּם עֶסְק.

וַיְדוּעַ לְכָל סִיבַת בּוֹאָה לְשָׁם. אֵין לָהּ אַנְמֵדְנָא גְדוּלָה מְזַה שְׁלֵא תְשׁוּב לְבַעֲלָה עַד פְּלוּת ג"ח.

וְהִנֵּה דַעַת הָרֵאָב"ד שְׁיָהִיו מְנַפְרָשִׁים יוֹתֵר מִג"ח פְּיָמִים שְׁדָרוּ יַחַד בְּאַיִסוּר. וּכְבָר בְּאַרְתִּי בְּחִיבּוּרֵי ח"א סִימָן ע"ו שְׁאִין לְפָסוּק פְּמוֹתוֹ בְּזַה.

וְנִרְאָה דְבנ"ד פִּינּוֹן שְׁהַקְלָנוּ עָלָיו דְּסָגִי בְּבְרִיחְתָּהּ יֵשׁ לְהַחְמִיר שְׁלֵא תְשׁוּב לְבֵיתָהּ עַד שְׁיַעֲבְרוּ יוֹתֵר מִג"ח כְּפִי הַיָּמִים שְׁדָרוּ בְּאַיִסוּר. וְגַם שְׁיִתֵּן לְצַדִּיקָה לְכַפְרָה עַל שְׁעָבֵר עַל אִיסוּר זַה: סִימָן קַכְד פְּבוֹד הָרַב וְכו' מו"ה מְאִיר נ"י מו"צ דק' קריוואזראר.

ע"ד שְׁפָתָבוּ בַּגֵּט בְּשָׁנֵי בְּשַׁבַּת כ"ו יוֹם לִירָא. וּבְאַמַּת הָיָה כ"ז לִירַח וְהַמְגָרֵשׁ וְהַמְתַּגְרָשֶׁת נְסָעוּ לְמָקוֹמוֹת שׁוֹנִים.

וְאֵין הַמְגָרֵשׁ רוֹצֶה לְבוֹא שְׁנֵית רַק לְגַרְשָׁה ע"י שְׁלִיחַ. וְשָׁמוּ נִקְרָא בְּפִי כָּל יְשָׁעִיָה וְכוּ חוֹתֵם.

וּלס"ת נִקְרָא יְשָׁעִיָהוּ. וְכָתְבוּ שְׁנֵי גִיטִין.

אָבֵל ע"י שְׁלִיחַ לֹא יוּכְלוּ לַעֲשׂוֹת שְׁנֵי גִיטִין. וְחַפֵּץ לְדַעַת דַעַתִּי בְּזַה.

(וּבְמִכְתָּב כ"ת פְּתוּב יְשׁוּעִיָה בְּנִי"ו. וְאוּלֵי הוּא ט"ו.)

וְאִם יֵשׁ אֲצֻלָּם שֵׁם יְשׁוּעִיָה שְׁמָצוּי בֵּין הַסְּפָרִדִּים. הִנֵּה לֹא נִמְצָא שְׁיִקְרָאוּ יְשׁוּעִיָהוּ) הִנֵּה בְּאַשְׁרֵי אֲנִי עוֹסֵק בְּפָהּ בְּרַפּוּאוֹת וְגַם מְחַסְרֵי סְפָרִים לְזֹאת אֲשִׁיבְנוּ בְּקוֹצָר.

הִנֵּה בְּגוּף הַדְּבָר כְּבָר הַזְכִּיר כְּבוֹדוֹ שֶׁהוּא מְחַלְוֹקֵת הָרֵאשׁוֹנִים וְהוֹבָאוּ בֵּא"ה ע"ר"ס קכ"ו. וּבש"ע ח"מ סִימָן מ"ג סְתָם דְּכָשֵׁר.

וְכָתְבוּ קִצַּת אַחַר־וֹנִים שְׁבַשְׁבִּיל חוֹמֵר א"א הִבִּיא בֵּא"ה ע"י שִׁיטַת הָרִיב"ש הַמְחַמֵּיר בְּזַה. וּבְאַמַּת י"ל דְּגַט שְׁאֲנִי שְׁיֵשׁ פּוֹסְקִים הַפּוֹסְלִים גַּם גֵּט מְאַחֲרֵר וְצָרִיף שְׁיָהָא הַזְמַן פְּתִיקָנוּ.

א"כ הֵכָא שְׁיֵשׁ טְעוּת וְלִיכָא חֲזָקָה שְׁהַעֲדִים חֲתָמוּ עַל שְׁטֵר כָּשֵׁר. שְׁהָרִי חֲתָמוּ וְלֹא דִקְדָּקוּ בְּזַמַּן שְׁבַשְׁטֵר.

וְא"כ נִהִי שְׁאִין לְדוֹן וְדַאי שֶׁהוּא מְוַקְדָּם פִּינּוֹן שְׁפָתוּב שְׁנֵי בְּשַׁבַּת. מ"מ יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁהוּא מְאַחֲרֵר.

וַיּוֹם הַחוּדָשׁ נִכְתָּב בְּטְעוּת. וְכִינּוֹן שְׁלֵא נִתְבָּרַר הַזְמַן הָיָה כְּאֵין בּוֹ זְמַן.

וְנִרְאָה שְׁזַה גְרוּעַ מֵאִם פְּתוּב בּוֹ חוּדָשׁ אוֹ שְׁנָה. וַיֵּשׁ לְהַאַרְיָה בְּזַה וְגַם בְּהָא אֵי בְּטְעוּת שְׁיָיִף חֲזָקָה שְׁהַעֲדִים חוֹתְמִים כְּדִין.

אָבֵל הַהֲכָרַח לְקַצֵּר. וְע' חִיבּוּרֵי ח"א סִימָן פ"ז שְׁצַדִּיקֵי לְהַקְלֵי נִידוּן זְמַן שְׁבַגֵּט.

ועכ"פ בני"ד נראה דכיון שהמגרש רוצה לגרשה שנית. ודאי שאין להקל בזה דהוי כלכתחילה.

וגם פי ניפר נעשה בלא דקדוק פראוי. ואולי ננדמנו עוד איזה טעיות.

ולא גרע מטעות בהרשאה המוןפר בסימן קמ"א ס"ל ומה שנקרא וחותם ישעיה ועולה לס"ת בשם ישעיהו וכתבו ב' גיטין כמ"ש האחרונים. פבר בארתי בע"ה בחיבורי ח"ג סימן ק"נ שיש לכתוב אליהו דמתקרי אליה אם נקרא לס"ת אליהו ובפי כל אליה וא"צ ב' גיטין.

ולדעתי נכתבו שניהם שלא כדין כי באחד השמיטו שם שהכל קוראים בו ובאחד השמיטו שם שנקרא בו לס"ת. ורק י"ל דהוי רק פקיצור השם או אריכות השם.

ובנ"ד שחותם ג"כ ישעיה נראה שצריך לכתוב ישעיה דמתקרי ישעיהו. וכבודו פתב ששמו ישעיהו.

משמע שידוע ששמו מעריסה ישעיהו. ובאופן כזה צריך להקדים שם ישעיהו אבל אם אין ידוע איך שמו מעריסה.

יש לכתוב ישעיה דמתקרי ישעיהו. דאף להסוברים שעיקר שמו הוא מה שנקרא לס"ת. זה רק בשמות שונים. אבל בני"ד שהוא פשם אחד ושניהם שמות קודש י"ל שהקורא לס"ת דרכו להאריך קצת בשם זה.

ולזה בני"ד יש לכתוב גט אחד כנ"ל: סימן קכה הנה לא יכולתי למסור הגט להשליח שיגרשנה. פי בההרשאה כתוב מתחילה שהשליח השני הוא בלאמזא מתא דיתבא וכו'.

ואח"פ בדברי שלים הראשון לא נזכר זה. רק בלאמזא.

ונה לא יתכן כי הלא עיקר השליחות נעשית ע"י דברי שלים ראשון. וכיון שלא הזכיר זה בדבריו.

איך יוכלו בני"ד להוסיף זה מדעתם. והטעם שכתבתי שיכתבו דיתבא.

באשר פמזונה לי שיש בפולין עוד עיר ששמה לאמזא נוסף לזה שאין מפירים פה חתימת יד הב"ד החתומים על ההרשאה השנית. וכבר כתבו האחרונים בכגון זה שיחתמו הדיינים עוד על שני כתבים וישלחום יחד עם הגט.

ויקיימו חת"י שבההרשאה מהכתבים הללו. וע' חיבורי ח"ג סימן קמ"ח בזה נוסף על זה לא נכתבו סימני ראשי השורות פהוגן.

נאף שכל כתיבת הסימנים אינו רק לחומרא בעלמא וכמ"ש בחיבורי שם. אבל אם נכתבו שלא פהוגן הוא גרוע יותר.

בהגט יש הרבה יודי"ן שאין בהם עוקץ שמאלי כלל. וידוע שכמה פוסקים החמירו בזה. ולזה בגט האחר שישלח מעכ"ת צונה על הסופר שיזהר לעשותם פהוגן. פן בשם המגרש חיים אליה.

לא הזכיר מעכ"ת אם נקרא לס"ת חיים אליהו. פי כן המנהג תמיד לקרוא לס"ת בשם אליהו.

רק בפ"י כל נקרא אליהו. ובכגון זה בפרט ע"י של"ח שא"א לכתוב שני גיטין הנה צריך לכתוב חיים אליהו דמתקרי חיים אליהו.

ואם אולי נקרא לס"ת ג"כ חיים אליהו ולא אליהו. הנה למעכ"ת לבאר זה במכתבו אלי אורי שידוע שהפוסקים דברו בזה.

וע' חיבורי ח"ג סימן ק"נ. וגם צריך לדעת איך הוא חותם אם יכול לחתום.

ולזאת יסדר גט אחר: ואשר הביא כבודו אחרונים המקילים במקום עיגון אם לא נכתב קוצו השמאלי של יו"ד. וכן אם א"א לקיים חתימת הדיינים.

ועל הטעות בההרשאה כתב שהוא ט"ס פי באמת אמר השליח גם תיבות מתא דיתבא וכו'. וכן סימני השורות שלא נכתבו פהגן הוא ג"כ רק טעות.

אני תמה וכי כך עושים בעלי הוראה יראי ד' לעשות לכתחילה כל דבר שגמץא בשוסקים להתיר במקום עיגון. וגם בההרשאה לעשות טעויות ושלא להרגיש בהם כלל.

וכבודו הביא דברי הח"ס ח"ב סימן ח'. ומדוע לא ראה סוף התשובה שכתב שהמסדר את הגט מחויב לעמוד שנית לבחינה על הוראותיו פי נפר ממה שלא עיין שיכתבו הגט וההרשאה כראוי שהוא קל ומחוסר יראה ע"ש.

ובע"ה אני רגיל בגיטין אולי יותר מפבדו. ובכ"ז אני מדקדק בע"ה בכל אות נאות בגט ובהרשאה.

באשר הוא איסור חמור וכן נהגו רבנו קשישאי. ומי שאינו עושה פן אין בו יראת שמים. ולכאורה אין מוכנים דברי הח"ס הנ"ל שכתב שיעמוד בנסיון על הוראה. פי מה בצע במה שיעמוד בנסיון בלימודו פינן שאין בו יראת שמים וכמאמר חז"ל בשבת (דף ל"א) חבל על דלית ליה דרתא וכו'.

ובעוה"ר נמצאים גדולים בתורה ואין בהם יראת שמים. ודואג באחיתנפל ואחר יוכיחו אבל פוננתו דהנה לאסוקי שמעתא אליבא דהילכתא הוא סייעתא דשמאי.

ואין מסייעין מן השמים בזה. רק ליגרא שמים ולומד תורה לשמה.

ולזה איתא בכתובות (דף ס') שהמורה הלכה בפני רבו לא מסתייעא ליה מילתא להורות פהלכה. והיינו מפני שמוכח מזה שאינו לומד לש"ש פינן שקופץ להורות בפני רבו.

וכן אמרו בפסחים (דף ס"ו) שהמתינהר חקמתו מסתלקת ממנו. והפנונה שם ג"כ לענין להורות פהלכה יעו"ש.

והיינו כמש"ל. ולזה כתב הח"ס שיעמוד בנסיון על הוראה.

ואם יראה שידוע להורות פהלכה. הרי זה הוכחה שיש בו יראת שמים וסייעוהו מן השמים להורות פהלכה.

וענין הגט יש לתלות באונס או איזה סיבה אחרת כי שגיאיות מי יבין: והנה כבודו אף כי הוא גדול בתורה אבל קלות קחוינא הכא אחר שאינו מודה על האמת. ובפרט בדברים שאפשר לתקן פצת כמו בדבר הקיום חתימת ב"ד וההרשאה.

ובההרשאה הוא באמת פסול גמור כיון שכתבו בשם השליח מה שלא נזכר בגוף דברי השליח. ומה לי מה שכתבו פותב שטעות היה.

ובכגון זה לא שייך לומר דעבידי למיטעי שהקילו הפוסקים בח"מ סימן מ"ג ס"ח. וכן בטעות דמוכח בח"מ שם ובאה"ע סימן קכ"ו סכ"א.

ובפרט בסימני השורות שדקדק לכתוב סימנים וכתבם שלא כהוגן. א"כ מוכח מזה שזה הגט אינו אותו שנעשה עליו זה שליח.

וע' במחנה אפרים בה' גירושין דמבואר מדבריו שאם יש שינוי בסימנים יש לחוש להגט ושם הכשיר רק משום דהוי טעות דמוכח ע"ש. וע' דברי אמת קונטרס י"א סימן מ"ב שיהביא הרבה דיעות בענין זה.

וע' עבוה"ג סימן ל"ח. ונראה נא כבודו שאף עתה לא הרגיש שבהסימנים דילג שורה ששית וכתב סימנים רק לאחד עשר שורות.

ונה מורה קלות ושאין חשוב בעיניו ענין סידור גט לשנים לב לזה כהוגן. והעיקר בהוראה הוא יראת שמים.

וכבודו יודע שאני מאוהביו. לזה מוצא אני א"ע מוכרח להגיד לו האמת.

נאת אשר יאהב יוכיח פתיב. ומכתבני שיקבל האמת ויוסיף אהבה.

וע"ד שם חיים אליה. הלא בכל האחרונים מבואר שכתבו שני גיטין בשם אליה באשר הרבה נקראים אליהו.

וידוע שבכל תפוצות ישראל קוראים לספר תורה אליהו וכן בשעת המילה. וגם בזה אדמה שהדבר כן.

ועכ"פ היה לכבודו לבאר זה במכתבו וכמבואר באחרונים שמסדר הגט צריך לבאר במכתב למקום ששולח הגט כל מה שיש להעיר בגט זה. ואשר כתבתי שאני חושש לעוד עיר ששמה לאמזא.

כוננתי שלזה כתבתי שכתבו בההרשאה מתא דיתבא וכו'. אף דרק בגט במקום עמידת הבעל והאשה החמירו כן.

אף באשר יש לי חשש לעוד עיר כזאת. לזה דקדקתי לכתוב כן.

וכן נמצא בלוחות שיש עוד עיר ששמה לאמזא. ועכ"פ כיון שכתוב בההרשאה שהשליח לא הזכיר זה בדבריו.

והדיינים פותבים זה בדבריהם. ה"ז שקר.

ובעתים הללו יש לחוש לתרי שוירי כי הרבה עיירות יש בשם אחד במקומות שונים. ועיר כת"ר יודע אני ארבע כאלה.

ובנדאי יש עוד בעולם. והאחרונים הביאו בשם הפחד יצחק לכתוב במקום מגורי השליח ג"כ דיתבא על נהר.

ומ"ש כבודו דעכ"פ אין שם שליח ב"ד ושמו כה. הנה עכ"פ צריה לבדוק ולחפש אולי יש פאלה.

ואפשר לברורי ע"י מפתבי עתים וכדומה: סימן קכו ע"ד מי שנקרא מעריסה ולס"ת וחותם בשם נתנאל. ובפי כל נקרא סנא בפת"ח תחת הסמ"ך.

ובפאס שלו ובתעודתו מעבודת הצבא כתוב בשם אברהם. וזה נעשה ע"י איזה טעות. ובשעת הלידה לא עשו תעודה כחוק. ואביו נקרא אברהם יוסף.

איה לכתוב שמו בגט: ולכאורה נראה דשם סנא הוא קיצור השם מנתנאל. וא"כ צריה לכתוב תנא בת"ו כמו שהיא בעיקר השם.

אף לפ"ז יטעו לומר שהת"ו הוא עם דגש וכידוע שבלה"ק אותיות בג"ד כפ"ת הם דגושים כשהם בתחילת התיבה אם לא שיש בתיבה הקודמת מקודם להם נח נסתר מאותיות אהו"י והתיבה היא מחוברת לה ולא מפקטת.

וגם כי יש אנשים הנקראים פן בת"ו דגושה. ובשו"ת נחלת דוד סימן ל"א כתב שצריה לכתוב נתנאל כיון שהוא קיצור השם מנתנאל.

והביא שם פן בשם ארעלא ואהרן. וכבר חלק עליו מהרש"ק זצ"ל כמ"ש בעצמו שם וכן חלקו עליו עוד גדולים הלא הוא בספרתם.

נדבריהם עיקר לענ"ד כי איה נכתוב בגט שם שלא נקרא בו כלל. ואין לה שינוי השם גדול מזה.

ובפרט מי שנקרא בת"ו דגושה שהיא תיבה הנמצאת בש"ס. וי"ל שנקראוהו על שם זה. וכמו אמורא שבש"ס שמצינו בס' הבהיר רבי אמוראי. וכיון שיש שם עם ת"ו דגושה. א"כ בנ"ד יש לטעות ולקרותו פן אם נכתוב בת"ו. ואף שיש לקרותו ג"כ רפוי.

מ"מ הלא בלה"ק אין ת"ו רפוי בתחילת התיבה. אף י"ל דבנ"ד שנכתב נתנאל דמתקרי תנא.

הרי הת"ו אחר אות יו"ד שהוא נח נסתר. ונקרא רפוי כי תיבת דמתקרי מחוברת לתיבת תנא כמובן.

ואף אם נכתוב המכונה הוי ג"כ אחר אות ה"א. אף הנה נראה לכתוב דמתקרי לפי שהיא תיבה הנמצאת בש"ס.

ואף בת"ו רפוי נמצא בש"ס כשהת"ו אחר אותיות אהו"י וכנ"ל: אבל ז"א דא"כ כשנכתוב בגט דמתקרי בנימין או המכונה בונם נאמר דהוי שינוי השם דהא יקראוהו בבית רפוי כדן אחר אותיות אהו"י.

ואם יזדמן לכתוב דמתקרי פתריאל נכתבנו בקוף כדי שלא נטעה לקראו בכ"ף רפוי כדין אחר אהו"י ועכצ"ל שאין לחוש לזה כי הפל יודעים שאף שאחר אהו"י נקרא רפוי. מ"מ עיקר השם הוא דגוש פשקוראים את האיש בשמו.

וא"כ גם בנ"ד אף שאחר דמתקרי צריף לקרוא התי"ו רפוי. מ"מ ישפטו שעיקר שמו הוא בתי"ו דגוש כדין בג"ד כפ"ת שבראש התיבה.

ויהי' בזה חשש שינוי השם. ואף שמצינו בשם שירקא שכתבו הט"ז והב"ש בשם מהרש"ל והט"ג בשנ"ס סק"ב שצריף לכתוב בשין אף שיש לטעות על שין ימנית.

מ"מ אין לכתוב סמ"ך לפי שמקורו משם שרה. לא דמי לנ"ד דשם אין נמצא שם זה בשין ימנית.

והפל יודעים שהוא בשין שמאלית. אבל בנ"ד שנמצא שם תנא בתי"ו דגושה כידוע.

צריף לכתוב בסמ"ך כי היכי דלא לייתי למיטעי. אכן מצינו בשם סתירה שכתב הב"ש ושאר אחרונים עט"ג שנ"א סק"ו דכיון שמקורו משם אסתר צריף לכתוב תי"ו ולא טי"ת.

אף שאפשר לקראו תי"ו רפוי ובפרט שאחר שנה נע ההכרח לקרותו רפוי. ובכ"ז פותב תי"ו ולא חיישינו לטעות.

ויש לחלק דשם אף אם יקראו התי"ו רפוי אינו שינוי גדול באשר אינו שם בפ"ע כי פירושו שהוא משם אסתר רק לפי שהוא אחר שנה נע קוראים התי"ו רפוי. אבל בנ"ד יש שם בפ"ע תנא בתי"ו דגוש וע' ט"ג שא"י סק"ג לענין שם איכל שהוא פינוי ליחיאל ובכ"ז פותבים אותו בכף.

וע' בשם סאיה שהוא משם שרה וכותבים בסמ"ך. אף הט"ג כתב שם טעם ע"ז ע"ש.

ובנ"ד יש עוד סכרא דכיון שיכתבו נתנאל דמתקרי תנא ממילא ידעו שבשם תנא התי"ו הוא רפוי כמו בשם נתנאל וע' שא"נ לענין נתנאל המכונה סענדר דמשמע שהוא נמשך מנתנאל.

ומ"מ כותבים בסמ"ך. רק י"ל דכיון ששם סענדר הוא פינוי ג"כ לא לקסנדר.

ושם פתוב בסמ"ך. לזה כותבים גם כאן בסמ"ך.

וע' ט"ג שא"ס סק"ג. וע"ש בשא"נ בנתן דמתקרי נטע שכתבו קצת פוסקים שאף שמקורו משם נתן.

מ"מ יכתבו בטי"ת כדי שידעו שהוא דגוש. אף י"ל דשאני התם שבנתן הוא רפוי ואתי למיטעי שגם נתה הוא רפוי.

משא"כ בנ"ד: והנה אף שנתברר שאם יכתבו דמתקרי תנא לא משתבש. בכ"ז לכתחילה נראה שיותר נכון לכתוב סנא בסמ"ך כדי שלא יטעו.

כי לא יעלה על דעת הקורא שהתי"ו הוא רפוי. וכבר כתבו הפוסקים שהעיקר בגט לכתוב כמו שהוא נקרא בלי שינוי.

וצריף לבחור לשון המבורר יותר. וגם כי נמצא שם סנאה בעזרא ב' ל"ז וע' עירובין (דף מ"א ע"א) דגריס סנאב וע"ש בתו'.

ובאמת בעזרא שם משמע שהוא שם עיר. כי כל הני דחשיב שם הוא עיירות ע"ש. ובש"ס משמע שהוא שם איש. ומינשב קושניית התו' שם ואולי נקרא סנא בשביל שם זה והוי כמו נתנאל המכונה סענדר שכותבים בסמ"ך פי אולי הוא מאלקסנדר וכמש"ל. ובכ"ז צריף לכתוב המכונה סנא. פיון שלא נמצא במקרא רק סנאה בה"א. ואף שכתבו הרבה פוסקים שאם השם השני הוא שם בפ"ע. ואין לו שייכות לשם הראשון יש לכתוב דמתקרי אף על שם לעז.

בכ"ז העיקר לכתוב המכונה. ובפרט דבנ"ד אפשר שמקורו משם נתנאל. ורק מספק וכדי שלא יבואו לידי טעות כותבים בסמ"ך. ולפ"ז יכתבו אלק"ף לבסוף פיון דהוי שם לעז.

ואם הוא משם סנאה. הרי הוא פתוב בתורה באלק"ף. ולכאורה יש לדון שיכתבו סנאה כפי הפתוב. כי במבטא אין הרגש כ"כ בין סנא לסנאה. אף פיון שבמקרא הוא בשנא על הסמ"ך. והנ"ו ואל"ף קמוצים. א"כ אין זה ממש שם זה. וסנאב שבש"ס אפשר שהוא בפת"ח. ולזה יש לכתוב סנא בלא ה"א: ושם אברהם שנכתב בפאס ובתעודה שלו. הנה בחיבורי ח"ג סי' קי"ח בארתי שצריף לכתוב שם פנה בגט. ואף דשם איירינו שפן הנה שם העריסה. וע"י הפאס אמרינו דלא מיקרי גשתקע ע"ש. מ"מ נראה דגם בנ"ד צריף לכתוב דזה הוי כשם שקורים בו העפונים וכמש"ש. ונראה שיכתבוהו בסוף אף שהוא שם הקודש.

ויכתבו נתנאל המכונה סנא ודמתקרי אברהם. ואף שאביו נקרא אברהם יוסף. ואין מנהגינו לקרוא בשם האב בעודו בחיים. ואם נולד לאחר מיתת אביו. הוי קוראים אותו בשם אביו מעריסה פנהוג. בכ"ז פיון שהוא מוכרח להגיד שמו זה לפני הממשלה יר"ה ולחתום פן על כל דבר שנוגע לדיניהם. וכן לענות לעפונים שיקראנו בשם זה. ההכרח לכתבו פנ"ל.

ומי שלבו נוקפו יכתוב עכ"פ ב' גיטין בכגון זה. ונראה דאם לא כתבו בגט שם אברהם יש להכשיר דהא נכתב עכ"פ עיקר השם שלו.

וגם שפבר פתבתי דבנ"ד מוכיח שהוא בטעות מזה שנקרא אביו אברהם: סימן קכו ע"ד מי ששמו שמשון ונקרא בפי כל שמה וחותם א"ע שמשון ואחרים פשכותבים לו מכתב פותבים שמאי ביו"ד לבסוף וכתב המסדר בגט שמשון דמתקרי שמאי.

ובאותו מקום את מי ששמו מעריסה שמאי רגילים לקרותו שמא בלי הרגש היו"ד לבסוף: לדעתי פשוט שצריך לכתוב שמשון דמתקרי שמא. כי שמא נמצא בדהי"א ז' ל"ז.

ולזה צריך לכתוב דמתקרי ושמאי א"צ לכתוב כלל. כי מה שכותבים לו בכתבים הוא מחמת טעות שחושבים ששמא נכתב ביו"ד.

או שסוברים שעיקר שמו שמאי. ואף בכתומתו כתבו הפוסקים דהכי שחיתם בשיבוש אין משגיחין על חתימתו.

וקו"ח במה שכותבים אחרים. ונהי שאם קראו אותו באיזה שם שלשים יום מחמת טעות נדאי שצריך לכתוב אותו.

דהרי מ"מ הנוחזק בשם זה וכ"כ האחרונים אבל בכתבת מכתבים לא מיקרי הנוחזק. דהא איתא בב"ב (דף קס"ח) דהנוחזק מיקרי דקרו ליה ועני.

ונה לא שייך בכתב דכיון שמוסרים לו המכתב שכתב שם ענין שנוגע לו. יודע עי"ז שהמכתב אליו ושמו נכתב בטעות.

ועוד דהנוחזק מיקרי מה שנקרא ברבים שהכל שומעים שקורים אותו כן. אבל מה שאחד קוראו בינו לבין עצמו לא שייך לקרוא זה הנוחזק.

ובמכתב אין זה חזקה. דהא כותב רק אחד לחבירו ואין רואה ומשים לב איך כותב שמו בכתבו וע' קדושין (דף פ') דחזקה מיקרי רק מה שרבים החזיקו כן ל' יום וגם הבע"ד החזיק א"ע כן לפני רבים.

וע' אה"ע סי' י"ט. וגם דהקא י"ל שלא פונונו לקראו בשם אחר רק פונונו לשם שמא שנקרא בו וסברו שצריך ליו"ד בסוף.

ולזה נראה שלכתחילה א"צ לכתוב שם שמאי. ויש לדון לכתוב ודמתקרי שמאי.

דאף שאינו נקרא רק בכתב מ"מ אפשר לכתוב דמתקרי וכמ"ש האחרונים לענין שם שחיתם בו. והקא עדיפא טפי: ולפ"ז בנ"ד שלא נכתב שם שמא שהכל קורין בו.

נכתבו שמאי. יש לחוש לשינוי השם.

ונהי דבמקום עיגון הנה מקום לדון בזה. אבל שלא במקום עיגון נדאי שצריך גט אחר דהוי כשינוי השם כיון שאינו נקרא כולל שמאי.

ושם שהכל קורים בו לא נכתב. וראיתי מי שכתב שלכתחילה צריך לכתוב שמשון דמתקרי שמאי וזה טעות.

ומ"ש בפשיטות לכתוב שמא בא"ל"ף ג"כ ז"א דהא מפורש באה"ע ס"ס קכ"ט ששם לה"ק צריך לכתוב בה"א לבסוף. ואף דמצינו בדהי"א ז' בא"ל"ף.

מ"מ רוב פעמים הוא כתוב בתנ"ך בה"א. וע' שמואל ב' כ"ג שגזפר שם זה ג"פ בה"א.

וע' חיבורי ח"ג סי' קי"א בזה. לזה בנ"ד צריך לכתוב שמשון דמתקרי שמא ואם כתב ג"כ ודמתקרי שמאי כשר הגט.

אָבֵל אִם לֹא כָּתַב שֵׁם שְׁמָה כָּלֵל צָרִיף לְכַתּוֹב גֵּט אַחֵר. אִף בְּמָקוֹם עֵיגוֹן יֵשׁ לְדוֹן לְהַקְלֵ:
סִימָן קַח כְּבוֹד הַרְהֵ"ג מוהר"ם נ"י רב דק' פּעסֶטֶשֶׁאנְקָא.

ע"ד הַגֵּט שֶׁבָּא מֵאַמֶּעֶרִיקָא לְעִירוֹ. וְשֵׁם הָאִשָּׁה בְּתִיבָה וְלַחֲתוּם אֵינָה יְכוּלָה.

וְנִכְתַּב בְּגֵט בְּסִיָּא בְּסִמָּ"ף וְאַל"ף. וְהוּא מְקוֹם עֵיגוֹן.

יָפָה כָּתַב כַּת"ר דְּכִינּוֹן שְׂאִין שְׁיִנּוּי בְּהַבְרָה אֵין לְחוּשׁ בְּשִׁינּוּי הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהַבְּרָתָם אַחַת
הִיא וְכַמְפֹּרֶשׁ בְּשׁו"ע ס' קכ"ט סל"א. וְיוֹתֵר מִזֶּה כָּתַב הַב"ש בְּשֵׁם אוֹשְׁעִיָּא וּבְשֵׁם גֶּרְשׁוֹן
דְּאַף אִם נִיכָר הַשִּׁינּוּי בְּמִבְטָא יֵשׁ לְהַכְשִׁיר בְּאוֹתִיּוֹת הַמִּתְחַלְפִּים.

וְהָאֲחֵרוֹנִים הִקְשׁוּ מִגִּיטִין (דף ס"ג) דְּבִקְרוּ לָהּ נִפְאָתָה וְכָתְבוּ תִפְאָתָה פְּסוּל. אִף דְּהוּי
מִמוּצָא אֶחָד דְּטָלְנַת.

וְנִדְחָקוּ בְּזֶה וְע' שׁו"ת עֵין יִצְחָק ס' י"ט בְּזֶה בְּשֵׁם שׁו"ת בַּת עֵינִי. אָבֵל הִיכָא שְׂאִין נִיכָר
הַשִּׁינּוּי בְּמִבְטָא כ"ע מוֹדוֹ דְּכָשֶׁר.

וְע' נ"ש הוֹבָא בַּת"ג שֶׁנ"ב סק"י בְּשֵׁם בְּסָא שְׁנִינּוֹר מִבַּת שְׁבַע אִם לְכַתּוֹב בְּתִי"ו אוֹ
בְּסִמָּ"ף. וְאַקְצָר דְּבַנ"ד דְּהוּי מְקוֹם עֵיגוֹן יֵשׁ לְהַכְשִׁיר וְלִיתָן הַגֵּט לְכַתְּחִילָה.

וְאַשְׁרֵי כָּתַב כַּת"ר לְדוֹן בְּגֵט מִצַּד ס"ס. הִנֵּה אִף שְׁנִמְצָא כְּזֹאת בְּאֲחֵרוֹנִים בַּכ"ז לְדַעְתִּי לֹא
שְׁיִיף זֶה לְעַנּוֹן לִיתָן הַגֵּט לְכַתְּחִילָה.

דְּהָא אֵין עוֹשִׂין ס"ס בְּיָדִים. וְע"י נְתִיבַת הַגֵּט עוֹשִׂים לְהָאִשָּׁה ס"ס בְּגִירוּשָׁיָה.

וּבְאַשְׁרֵי א"צ זֶה לְבַנ"ד אֶקְצָר רַק יֵשׁ לְחוּשׁ בְּגֵט זֶה שֶׁהַמְסַדֵּר הוּא ע"ה כִּינּוֹן שְׁלֹא יָדַע שְׁשֵׁם
בְּתִיבָה הוּא בְּתִי"ו וְה"א. וְאַף בְּטַעוֹת בְּהַרְשָׁאָה חֲשָׁשׁוֹ לְזֶה כְּמִבְּחוּר בַּס' קמ"א ס"ל
וּבְאֲחֵרוֹנִים.

וּמכ"ש בְּטַעוֹת כְּזֶה. לְזֶה צָרִיף לְחַקוֹר מִי הוּא הַמְסַדֵּר.

אוֹ לְכַתּוֹב אֵלָיו וְלְדַעַת טַעְמוֹ בְּזֶה: סִימָן קַחט וְע"ד מִי שֶׁנִּקְרָא גְּדוֹל וְכֵן שְׁמוֹ מֵעֲרִיסָה.
וְנִכְתַּב בְּגֵט גְּדִיל.

וְחִפְזֵי כַת"ר לְדַעַת דַּעְתִּי אִם צָרִיף לְכַתּוֹב גְּאֲדִיל בְּאַל"ף לְדַעְתִּי צָרִיף לְכַתּוֹב בְּלֹא אָל"ף
אַחֵר הַגִּימָ"ל וּבְלֹא יו"ד אַחֵר הַדָּל"ת. כִּי הוּא שֵׁם בַּפ"ע גְּדוֹל.

וְנִרְאֶה שֶׁצָּרִיף לְכַתּוֹב נִי"ו אַחֵר הַדָּל"ת. כִּי תִיבַת גְּדוֹל ע"פ רֹב מְלֵא בְּתַנּוּ"ף.

וְכַעֲיִן זֶה מְצִינּוֹ בְּנִחְמִי שֵׁם אָדָם. הַגְּדוֹלִים.

וּבַש"ס מְצִינּוֹ כְּמָה פְּעָמִים רַב גִּידֵל. וְזֶה נִמְצָא גַם בְּנִחְמִי אֵיזָה פְּעָמִים.

וְשֵׁם הוּא בְּלֹא יו"ד וְרַק גְּדִיל הַנִּמְשָׁף מִשֵּׁם גֵּד כּוֹתְבִים בִּי"ד לְפִי שֶׁהוּא שֵׁם קְטָנוֹת מְגִד.
וְג' נִרְאֶה שֶׁתְּלוּי בְּהַבְרַת הַמְדִינָה כִּי אֶצְלִינּוּ שְׁכּוֹתְבִים שֵׁם בְּעֶרְל יֹאסֵל וּוְעֵלוֹל וְדוּמִיָּה
בְּלֹא יו"ד מְפָנִי שְׂאִין נִרְגָּשׁ הַחִירִיק בְּהַבְרָה.

ה"ה שֶׁצָּרִיף לְכַתּוֹב גְּדֵל בְּלֹא יו"ד. וְשֵׁם הַנּוֹצְרֵכוֹ לְכַתּוֹב אָל"ף לְפִי שֶׁיֵּשׁ קוֹרִים גְּדִיל
בַּפְּת"ח כְּמִבְּחוּר בַּב"ש וּבַת"ג אָבֵל בַּנ"ד שְׁלֹא נִקְרָא כָּלֵל בְּשֵׁם גֵּד.

אזי פשיכתבו באל"ף יסברו ושהוא שם קטנות משם גד: ולזה לדעתי צריף לכתוב גדול.
אכן אם כתב גדיל ביו"ד אינו נפסל.

כיון שאין שינוי במבטא וגם הט"ג לא כתב ושיכתבו דוקא באל"ף ע"ש. וכן מ"ש ביו"ד
נראה ג"כ שאין לפסול וכמ"ש בחיבורי ח"ג סימן ק"ט בשם בעריל שכתבוהו ביו"ד.

ואף דבנ"ד הנה צריף לכתוב בני"ו כמש"ל. מ"מ ידוע שבהברה אין שינוי בזה.

ואף שיש לטעות מזה שעיקר שמו הוא גד. מ"מ כיון שלא נכתב גד בגט.

הרי מוכח מתוכו שעיקר שמו גדול או שייסברו שהיה ספק להמסדר בזה. ולזה הגט כשר
בדיעבד.

וכמדומה שראיתי באיזה אחרון נידון שם גדול. ואין לי פנאי לחפש אחריו: סימן קל
כבוד הרה"ג וכו' מו"ה יעקב דוד נ"י רב בק' שמאלעוויזנא.

ע"ד איש שנקרא פינחס דוב ובפי כל נקרא פיניא. ונכתב בגט שלו פינחס דוב המכונה
פניא בלא יו"ד אחר הפ"א והאריף כת"ר בדברים נכונים.

וחפץ לדעת דעתי בזה. ומעוצם טרדוטי אשיבנו בקוצר נמרץ באשר ביקש להשיבו
תיקף: לדעתי צריף לכתוב גט אחר ובפרט בנ"ד שפנקל להשיג גט אחר כמ"ש כת"ר
במכתבו.

כי אף אם נאמר להקל פשכתב חיריק בלא יו"ד. מ"מ הלא שכתב פינחס מלא ביו"ד.

ופניא כתב חסר יו"ד. יש מקום לטעות שפניא הפ"א בפת"ח.

כי אם הוא בחיריק הנה כותבו ביו"ד כמו בפנינחס. וכעין זה איתא בנדה (דף ח') דדייק
מדשני בדבוריה דמעיקרא נקיט קטנות לשון רבים ואח"כ אשה לשון יחיד.

וכן דייק הש"ס ביומא (דף מ"ג) מדכתיב ולקחו ואח"כ כתוב ונתן. ובקדושין (דף ל"ה
ע"ב) דייק ג"כ כה"ג.

וה"ה הלא נידוק מדשני שפוננתו לפת"ח ולא לחיריק. וא"ל דרק בלשון הכתוב והתנא
דייקינו הכי.

ולא בלשון הדיוט. ז"א דהא כתבו התו' בתמורה (דף י"ח ע"ב) ד"ה לא דבלשון השטר
יש לדקדק יותר מבלשון המשנה ע"ש.

ואף שיש לחלק קצת מ"מ העיקר פנ"ל ולזה יש לכתוב גט אחר ולא יקפיד המסדר על
כבודו כי כבוד שמם עדיף וכעין דאיתא בקדושין (דף פ"א) מוטב תיכספו בהדין עלמא
ולא תיכספו בעלמא דאתי ורק אם יש מקום עיגון אז נחפם לה איה: שוב הגיעני מכתבו
השני שבגט הנה כתוב פנחס חסר יו"ד.

והמגרש חותם לפעמים מלא ופעמים חסר. והנה לדעתי גם בזה צריף גט אחר.

דאף דמ"ש פנחס חסר אין לפסלו כמבואר בט"ג בשא"פ. אכן שם פיניא שכתבו חסר
הוא חפשי גדול כיון שיש שני שמות לעז פיניא ופניא כמבואר בט"ג שם.

א"כ הוי שינוי בשמו. ובלא"ה החמירו האחרונים בשם לעז שצריף לכתוב מלא יו"ד אחר חיריק.

רק בדיעבד יש לדון להקל. וע' חיבורי ח"ג סי' קכ"ח.

ואקצר פי בנ"ד נראה פשוט שצריף לכתוב גט אחר. ובדבר פנה אין שייף לחוש לכבוד המסדר.

דכיון ששם זה מפורש בספר ט"ג. הו"ל פושע שהיה לו לעיין בט"ג.

וכבר כתבו האחרונים בלא"ה שצריף לעיין בכל דין בגוף הספר. ורק היכא שהדבר אינו מפורש והמסדר טעה בשיקול דעתו או שלא ראה איזה אחרון.

אזי ראוי לחוש לכבודו. והא דנ"ד הוי ענין חמור כיון שיש שני שמות פאלה.

ורק אם הוא מקום עיגון יש לדון בזה: סימן קלא להרה"ג וכו' מו"ה דוב מנחם הרב דק' זעמבראנוא נ"י. ע"ד אשר שלחו מאמעריקא גט עם הרשאות ובהרשאה השנית פתוב שהשליח ראשון עושה שליח שני את ליפא בן אברהם חיים עווינטשטיין הדר בכפר וואליא אצל לאמזא.

ובאמת אין נמצא שם איש כזה רק נמצא איש ששמו ליפא חיים בן אריה עווינטשטיין. והוא גיסו של האשה המתגרשת.

וכפר וואליא הוא סמוף לזעמבראנוא ולא ללאמזא. וסמוף ללאמזא אין נמצא כפר כזה. ובפי כל נקרא האיש הלז ליפא. ורק עולה לס"ת נחותם ליפא חיים.

והאשה אצה לקבל הגט באשר נזדמן לה שידוף הגון. וגם פי הבעל פתב להוריו שהיא מעמיס את טרחת השליחות על גיסו ליפא.

וניכר מזה שהפנונה היתה על האיש הזה שהוא גיסו. ורק טעו בשם אביו ובמקום הכפר. והאריף כת"ר בדברי חקמה וחקפץ לדעת דעתי בזה. ומטרדוטי פעת אשיב בקוצר: לכאורה יש לדון דהוי טעות דמוכח כיון שבכפר ההוא אין איש ששמו ליפא בן אברהם חיים.

ובפרט שהבעל פתב שהעמיס השליחות על גיסו. ואין לו גיס אחר ששמו ליפא.

וכעין זה קיי"ל בסי' קכ"ו סכ"א שאם כתבו ברביעי בשפת בכ' לחודש ובשנה ההוא היה יום ד' כ"א בחודש. פשר הגט.

פי הטעות מוכח מתוכו ואינו גט מוקדם. ואף לדעת החולקים שם היינו משום דבתר רובו של חודש בקיאים בעיבורא דירחא ע"ש.

אבל בטעות אחר כ"ע מודו דכשר היכי דמוכח הטעות וכדקיי"ל בסי' קכ"ז אם פתב אלפים ולא חמשת אלפים או דילג לבריאת עולם וכדומה יעו"ש. וכ"ה בב"ב (דף קע"א) בשטר שזמנו בשפת דתלינו בטעות.

וכ"כ בשו"ת בא"פ סימן קכ"ג להכשיר בטעות דמוכח שנמצא בהרשאה. וע' חיבורי ח"ג סי' קט"ז וקמ"ח.

וה"ה בנ"ד הוי טעות דמוכח. ומ"ש ש'הפּפּר אַצל לאמזא.

ג"כ אין לחוש פּינן ש'באַמַת אין פּפּר פּנָה אַצל לאמזא. וי"ל ש'רָצָה לתלות הפּפּר בְּעיר היותר גְּדוּלָה.

אף ש'יש עיר קטנה הקרובה אליו יותר. ועוד ש'לשון אַצל אינו מורה על סמיכות הדבר למקום זה יותר מ'שאר מקומות.

רק מסמך שהוא קרוב לעיר גדולה. אף ש'יש עיר קטנה הקרובה יותר כי הלא אף על גוף העיר הקטנה דרף בנ"א לומר שהיא אַצל העיר הגדולה.

ומכ"ש ש'יאמרו פן על הפּפּרים הסמוכים לעיר הקטנה. ו'לשון אַצל יבוא לפעמים על הסמיכות ולפעמים בשביל ש'הדבר תלוי בו וכן פתוב בפּרשת שמיני ואכלוה מצות אַצל המזבח ודרשו בזבחים (דף ס') וכי אַצל המזבח אכלוה ופירש"י ו'הלא פל העזרה פּשירה לקף.

אלא בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר. והפּננה ש'הפתוב מ'פרש ש'יאכלו אותה בעזרה ש'קדושתה מצד ש'המזבח עומד שם.

ולנה דרשו שאם המזבח פּגום אין לו קדושת מזבח ואסור לאכול אז קדשים בעזרה. וכדדרשינן שם (בדף נ"ט) ש'מזבח ש'נפגם אין לו קדושת מזבח לענין קרבנות.

ובנה יש ל'פרש כ'מה פּסוקים. ועכ"פ אַצל אינו מורה על סמיכות מ'ש.

וה"ה בנ"ד פּינן ש'לאמזא היא עיר המחוז של זעמבראוו והפּפּרים הש'יכים לה ואין ביניהם עיר אחרת. לנה קראה אַצל לאמזא.

ובפּרט כי הוא טעות דמוכח דסמוך ל'לאמזא לא נמצא פּפּר פּנָה. וממילא מוכח ג"כ ש'פּננתו על גיסו ליפא כי בפּפּר ההוא לא נמצא ליפא אחר ומה ש'פכתב ליפא ולא ליפא חיים.

אינו פּלוס ד'הא גם בגט קי"ל ד'כשר אם פכתב רק שם ש'הפל קורים בו. ומה ש'שינה ש'מהאב הוא טעות דמוכח וכ'שר כמ"ל.

והרי אף בגט פכתב העה ג"ס' נ"ה לצדד לה'כשיר ב'שינה שם אבי ה'אשה וכ"ש באבי השלית. ובנה י"ל ש'אף החולקים עליו מודים לה'כשיר: אכל באמַת ז"א ד'הכא נ'עשתה השליות באמ'עריקא והשלית הראשון אינו מכיר פלל את השלית השני רק מינה בפני ב"ד לשלית שני את ה'איש ליפא בן אברהם חיים ש'בכפּר וואליא.

וא"כ לא עשה את ליפא חיים בן ארנה לשלית. וא"ל דמוכח ש'פּינן לליפא חיים בן ארנה בשביל שלא נמצא שם אחר.

ד'הא הוא אינו יודע פלל אם יש שם איש פּנָה. ורק אמרו לו ש'יעשה את זה לשלית ועשה פן.

וכיוון רק לאיש ש'שמו פן ולא לאיש אחר ולא ש'יך בנה אןמ'דנא. ולא דמי להא ד'שינה שם אבי ה'אשה.

דָּשָׁם מְפֹרָשׁ בְּגִט שְׁמֵגֶרֶשׁ אֲשֶׁתּוֹ. וּא"כ מוֹכַח הַטְּעוֹת דְּהָא אִין לֹא אִשָּׁה אַחֲרַת בְּשֵׁם זֶה.
אָבֵל בִּנ"ד לֹא נִתְפָּרֵשׁ שְׁעוֹשָׂה אֶת גִּיסוֹ שֶׁל הַמְּגֵרֵשׁ לְשָׁלִיחַ. וּא"כ י"ל שֶׁסְּבוּר שְׁיֵשׁ שָׁם
אִישׁ כְּזֶה וְעוֹשֶׂהוּ לְשָׁלִיחַ.

וְאִם שְׁהַמְּגֵרֵשׁ אָמַר לֹא שְׁיַעֲשֶׂה אֶת זֶה לְשָׁלִיחַ וְהַמְּגֵרֵשׁ כִּינּוּן בְּלִי סֶפֶק לְגִיסוֹ זֶה. וּמִמִּילָא
נִימָא דְגַם הַשָּׁלִיחַ רֵאשׁוֹן סְמָךְ עַל דַּעַת הַמְּגֵרֵשׁ שְׁאוֹתוֹ רְצָה לַעֲשׂוֹת לְשָׁלִיחַ וְכִדְאִיתָא
בב"מ (דף ע"ו) דְּבִאֲמָרָה הִתְקַבֵּל לִי גִיטִי וְהוּא אָמַר לְבַעַל אֲשֶׁתָּךְ אֲמָרָה הֵבָא לִי גִיטִי
וְהַבַּעַל א"ל הִילָךְ כְּמוֹ שְׁאֲמָרָה מִיִּבְעִיָּא לְהַש"ס אִי סְמָךְ אַדִּיבּוּרָא דִּידָהּ אוֹ אַדִּיבּוּרָא
דִּידָהּ וְכֵן קי"ל בַּטּוֹש"ע ס' ק"מ ס"ט דְּהַגְוֵי סֶפֶק.

מ"מ לֹא דְמִי דְהָא הֵתָם אָמַר בְּפִירוּשׁ כְּמוֹ שְׁאֲמָרָה דְּמוֹכַח מִלְּשׁוֹנוֹ שְׁסוּמָךְ עַל דְּבָרֶיהָ.
וּמ"מ מִיבַע"ל דְּאֲפֹשֶׁר אָמַר כֵּן לְפִי שֶׁא"ל שְׁאֲמָרָה שְׁיִהְיֶה שְׁלִיחַ לְהוֹלְכָהּ.

וְאִם הִיא יוֹדַע שְׁאֲמָרָה שְׁיִקְבֵּל גִּיטָה בְּשִׁבְלָהּ לֹא הִיא מְתַרְצָה. אָבֵל הֵיאָה שְׁלֵא אָמַר כְּמוֹ
שְׁאֲמָרָה.

לֹא מִיִּבְעִיָּא לִיהָ כָּלָל. וְכֵן שָׁם גְּבִי פּוֹעֲלִים אֵינְרִי שְׁאֲמָרוּ כְּמוֹ שְׁאֲמַר בַּע"ב ע"ש וּבַח"מ
ס' ש"ב.

וְנִרְאָה שָׁם ג"כ שְׁאִם אָמְרוּ הַפּוֹעֲלִים שְׁמִתְרַצִּים בְּשִׁלְשָׁה כְּמוֹ שְׁאֲמַר בַּע"ב אִין יְכוּלִים
לְתַבְּנֵעַ יוֹתֵר. דְּרַק כְּשְׁאֲמָרוּ סְתָם כְּמוֹ שְׁאֲמַר בַּע"ב אֲפֹשֶׁר לֹמַר שְׁסוּמָכִים אַעֲלוּיָא
דְּבַע"ב.

אָבֵל כְּשְׁאֲמָרוּ בְּפִירוּשׁ בְּשִׁלְשָׁה הָרִי חֲזִינוּ שְׁאִין דַּעְתָּם אַעֲלוּיָא. וּמָה שְׁאֲמָרוּ כַּמֶּש"א
בַּע"ב.

י"ל כְּפִירוּשׁ דְּמַהֲמִנַּת לְנוּ שְׁכֵן אָמַר הַבַּע"ב וְכִדְאִיתָא בְּסוּגָיָא שָׁם. אוֹ כְּפִירוּשׁ דְּמַהֲמִנַּת לְנוּ
כְּזֶה לְמֵלֵא רְצוֹן הַבַּע"ב.

וְנִחְפְּצִים לַעֲשׂוֹת בְּזֶה נַחַת רוּחַ לֹא. וְאִין זֶה שְׁיִיף לְהָא דְּסוּגָיָא דְּב"ב (דף ק"ה) בְּאוֹמַר
שְׁתִּי לְשׁוֹנוֹת הַסּוֹתְרִים זא"ז ע"ש וּבְפִירוּשׁ בְּזֶה וְכֵן גְּבִי גִט נִרְאָה ג"כ דְּרַק כְּשְׁאֲמַר
לְשׁוֹן הִילָךְ כְּמָה שְׁאֲמָרָה שְׁיֵשׁ לְפָרְשׁוֹ גַם לְשׁוֹן קַבְלָה כְּדִאִיתָא בַּר"פ הִתְקַבֵּל שְׁיִיף לֹמַר
שְׁסוּמָךְ עַל דִּיבּוּרָהּ.

אָבֵל אִם אָמַר בְּפִירוּשׁ שְׁעוֹשָׂה אוֹתוֹ שְׁלִיחַ לְהוֹלְכָהּ כְּמוֹ שְׁאֲמָרָה. נִרְאָה שְׁאִין שְׁיִיף לֹמַר
כְּזֶה דְּסְמָךְ אַדִּיבּוּרָא דִּידָהּ.

וּמָה שְׁאֲמַר לִישָׁנָא יִתִּירָא כְּמוֹ שְׁאֲמָרָה. י"ל כְּפִירוּשׁ י"י שָׁם דְּמַהֲמִנַּת לִי שְׁכָךְ אֲמָרָה.
אוֹ דְּקֵאֵי עַל עֵיקַר הַגִּירוּשִׁין שְׁמִתְרַצָּה לְגִירוּשָׁה לְמֵלֵא רְצוֹנָהּ. וְע' בַּב"י ס' ק"מ וּבַשׁו"ע
שָׁם ס"ט וּבַט"ז וּב"ש שָׁם וּבַשְׁט"מ ק.

וּבְגִיטִין (דף ס"ג ע"א) מְפֹרָשׁ דְּדוֹקָא אִם אָמַר כְּמוֹ שְׁאֲמָרָה. וְיֵשׁ לְהֵאָרִיף בְּזֶה.
אָבֵל מָה אַעֲשֶׂה וְטְרַדוֹתֵי עֲצוּמוֹת. וְעַכ"פ בִּנ"ד לֹא שְׁיִיף לֹמַר שְׁסוּמָךְ ע"ד הַמְּגֵרֵשׁ.

כִּינֹן שְׁאָמַר בְּפִירוּשׁ שֵׁם הַשְּׁלִיחַ וְגַם לֹא אָמַר כְּמוֹ שְׁאָמַר הַמַּגְרֵשׁ. וְעַל תּוֹ ב"מ (דף ס"ו ע"א) ד"ה פְּטוּמֵי שְׁכֻתְבוּ שְׁסוּמָה עַל דְּבָרֵי הַמוֹכֵר.

וְלֹא דָמִי לַנ"ד כִּי שֵׁם אֲמָרִינֵן שְׁקוּנָה הַשְּׂדֵה ע"מ כֵּן יַעו"ש: וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְדוֹן מְהָא דְאִיתָא בְּנִדְרִים (דף ס"ג ע"ב) שְׁאָם הָיוּ מְסַרְבִּים בּוֹ לְשֵׁאת בֵּת אַחוּתוֹ וְאָמַר קוֹנָם שְׁאִינָה נְהִינִית לִי מוֹתֶרֶת לִיקְהוֹת לּוֹ שְׁאִין פְּנוּנְתוֹ רַק עַל גִּישׁוּאִין שְׁסִירְבוּ בּוֹ.

וְכֵן אִם הָיוּ מְסַרְבִּים בּוֹ שְׁיֵאכֹל וַיִּשְׁתֶּה וְאָמַר קוֹנָם בֵּיתָהּ שְׁאִינִי נִכְנָס טִיפַת צוּנָן שְׁאִינִי טוֹעֵם מוֹתֵר לִכְנָס לְבֵיתוֹ וְלִטְעוֹם צוּנָן שְׁלֹא נִתְפַּוּן זֶה רַק לְאַכִּילָה וּשְׁתִּיָּה הֲרִי דְאֲמָרִינֵן שְׁפְּנוּנְתוֹ עַל דְּעַת הַעוֹסְקִים עִמּוֹ בְּשַׁעַת דִּיבּוּרוֹ וְא"כ ה"ה בנ"ד נִימָא שְׁהַשְּׁלִיחַ רֵאשׁוֹן עֲשֶׂה אֶת הַשְּׁלִיחַ הַשְּׁנִי עַל דְּעַת הַמַּגְרֵשׁ שֵׁא"ל לַעֲשׂוֹת אֶת זֶה.

וְלִזְה אָף שְׁאָמַר שְׁמוֹ בְּשִׁינוּי קֶצֶת. מ"מ נִימָא שְׁפְּנוּנְתוֹ עַל אוֹתוֹ הָאִישׁ שְׁכִינּוֹן הַמַּגְרֵשׁ וְהַמַּגְרֵשׁ בְּנִדְאֵי כִינּוֹן עַל גִּיסוֹ.

כִּי הֲלֹא הוּא יוֹדֵעַ שְׁאִין בְּכַפֵּר זֶה אִישׁ אַחַר בְּשֵׁם זֶה. אָבֵל ז"א דְּרַק שֵׁם שְׁיִיךְ זֶה מְשׁוּם דְּגַם גִּישׁוּאִין הָיוּ בְּכָלֵל הַנְּאָה וְכֵן אָכִילָה וּשְׁתִּיָּה הָיוּ בְּכָלֵל טִיפַת צוּנָן.

אָבֵל לֹא כְּשֶׁהֲגִיד עֲנִין אַחַר לְגַמְרִי. וְכ"כ הֵתוּ בְּפִסְחִים (דף ס"ג) דְּאִם טְעָה וְאָמַר עַל תְּרוּמָה מַעֲשֶׂר אִינוּ כְּלוּם כִּי דְּבָרִים שְׁבֵלֵב אִינּוּ דְּבָרִים.

וְהֵרָא"ש כְּתַב בְּנִדְרִים שֵׁם דְּמוֹתֵר אָף בְּאַכִּילָה וּשְׁתִּיָּה. דְּכִינּוֹן שְׁלֹא אָמַר זֶה בְּפִירוּשׁ.

וְמָה שְׁאָמַר לֹא כִינּוֹן לִידוֹר עַל זֶה. כְּטַל דִּיבּוּרוֹ לְגַמְרִי.

וְעַל חִיבּוּרֵי ח"ב ס' ס"ח שְׁבֵאַרְתִּי בַע"ה שְׁאִין מְפָרְשִׁים דִּיבּוּרוֹ בְּדָבָר שֶׁהוּא הִקְפּוּדָּה מְדַבְּרִיו. וְעוֹד דְּאִטּוּ אָנוּ יוֹדְעִים מִי הוּא הַשְּׁלִיחַ הֵרָאשׁוֹן.

וְאֶפְשָׁר הוּא מִיְלִידֵי סְבִיבוֹתֵינוּ וְיוֹדֵעַ טִיב הַכְּפָר וְהַכִּיר אִיזָה אִישׁ בְּשֵׁם זֶה. וְחָשַׁב שֶׁהוּא דָר בְּכַפֵּר זֶה.

וְלֹא סָמַךְ כָּלֵל עַל דְּבָרֵי הַמַּגְרֵשׁ. וְמָה שְׁכֻתְבוּ לְקָרוּבוֹ שְׁעֲשֶׂה גִיסוֹ לְשִׁלִּיחַ אִין לְהַעֲמִיד עַל זֶה ע"פ דִּין כִּינּוֹן שְׁבַמְעֲשֶׂה ב"ד לֹא נִזְכָּר זֶה: וְהִנֵּה כַת"ר רָצָה לְדוֹן דְּנִימָא דְאֻמְדָּנָא דְמוֹכַח הוּא שְׁכִינּוֹן לְגִיסוֹ שֶׁל הַמַּגְרֵשׁ.

וְהֵבִיא רָאִיָּה מְהָא דְקִי"ל בְּמִסְנֵפֵן שְׁאָמַר כְּתַבוּ גִט לְאִשְׁתִּי שְׁפוֹתְבִין וְנוֹתְנִין. הֲרִי אָף דְלֹא אָמַר תְּנוּ.

מ"מ אָנוּ אוֹמְרִים דְּהָיוּ אֻמְדָּנָא דְמוֹכַח שְׁכִינּוֹן לַעֲשׂוֹתָם לְשְׁלוּחִים גַּם עַל הַנְּתִינָה וְכַדְאִיתָא בְּכַתְּנֻבוֹת (דף נ"ה) שְׁהִטְעַם הוּא מְשׁוּם אֻמְדָּנָא. וְלִדְעַתִּי אִין לֹא דְכָבֵר בְּאַרְתִּי בְּחִיבּוּרֵי ח"ב ס' ס"ח מְש"ס וּפּוֹסְקִים דל"א אֻמְדָּנָא בְּמָה שֶׁהוּא לְהִקְפּוּדָּה מְדַבְּרִיו.

וְרַק לְהוֹסִיף עַל דְּבָרֵינוּ אוֹ לְפָרְשֵׁם שְׁיִיךְ אֻמְדָּנָא וְעַל חִיבּוּרֵי ח"א ס' נ"ז. וְשֵׁם צ"ל דְּבַלְשׁוֹן בנ"א יֵשׁ לְכָלֵל בְּלִשׁוֹן כְּתַבוּ גַם אֶת הַנְּתִינָה.

וְעוֹד דְּהָא קִי"ל שְׁזַכְּנֵן לְאָדָם שְׁלֹא בְּכַפְּרֵי וְאִיתָא ב"מ (דף ע"א) שֶׁהוּא מְטַעַם שְׁלִיחוֹת. וְלִזְה יֵשׁ לְדוֹן דְּכִינּוֹן דְּחִזִּינּוּ שְׁרוּצָה לְגַרְשׁ אִשְׁתּוֹ וְהוּא אֻמְדָּנָא דְמוֹכַח וְגַלּוּי לְכָל הָעוֹלָם.

לזה אַמְרִינן שְׂיֻכְלוּ לְהִיּוֹת שְׁלוּחִים עֲבוּרוֹ וְהָיָה כְּאוֹמֵר כָּל הַשּׁוֹמֵעַ קוֹלִי יִכְתּוֹב גִּט לְאַשְׁתִּי. וְכֵן מְצִינּוּ בְּתְרוּמָה דָּאָף בְּכֻלָּהּ אֲצֵל יְפוֹת סְגִי לְבָרַר שְׁרָצוֹנֵי בְּתְרוּמָה שְׁתַּרְמוּ שְׁלֵא מִדְּעָתוֹ (וְשֵׁם י"ל דְּאִינוּ נַעֲשֶׂה תְרוּמָה לְמַכְרַע וְרַק בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁמַתְרָצָה נַעֲשֶׂה תְרוּמָה.

אַבְל ז"א. וע' יְרוּשְׁלָמִי פ"ק דְּתְרוּמוֹת וּב"מ (דָּף כ"ב) וּבְמִק"א הָאֲרַכְתִּי בְּזָה] וע' יְרוּשְׁלָמִי רפ"ח דְּתְרוּמוֹת בְּזָה.

וּלְזָה שְׁפִיר אַמְרִינן דָּאָף דְּאָמַר כְּתָבוּ מ"מ הָיוּ שְׁלוּחִים גַּם לְנִתְיָנָה. אַבְל הֵכָא בְּשָׁלִיחַ שְׁנֵי לֹא שְׁיִיף זָה דְּהָא הָרֵאשׁוֹן אִינוּ רַק שְׁלִיחַ וְלֹא שְׁיִיכָא הָאֲנֻמְדָּנָא בְּדְעָתוֹ רַק בְּדְעַת הַבְּעַל. וְזָה אֵין שְׁיִיף לֹאמַר שְׁהַשְׁלִיחַ שְׁנֵי יִתֵּן מִצַּד אֲנֻמְדָּנָא לְהִיּוֹת שְׁלוּחוֹ שֶׁל הַבְּעַל. כִּי הֲלֵא הַבְּעַל עָשָׂה שְׁלִיחַ אַחֵר.

וְגִילָה דְּעָתוֹ בְּפִירוּשׁ שְׁלֵא עָשָׂאוּ שְׁלִיחַ לְזָה. וְגַם דְּהָא צְרִיף שְׁשָׁלִיחַ רֵאשׁוֹן יֵאמַר בַּפ"נ וּבַפ"נ וְשִׁיעֲשֻׁנוּ בְּפָנֵי עֲדִים וְיֵישׁ לְהָאֲרִיף בְּעַנְיָן שְׁלִיחוֹת שְׁלֵא מִדְּעַת הַבְּעַל וְאִכ"מ כִּי בַּנ"ד בַּלֵּא"ה לֹא שְׁיִיף זָה וְכַמְש"ל.

וּבְהָא דְּיוֹצָא בְּקוֹלָר וּמְסוֹכָן י"ל עוֹד דְּמִדְּאָמַר כְּתָבוּ גִט לְאַשְׁתִּי וְלֹא אָמַר בְּעַד אַשְׁתִּי. מוֹכַח שְׁפָנוֹנְתוֹ שְׁיִתְנוּהוּ לְאַשְׁתוֹ.

דָּאִם כְּפָנוֹנְתוֹ רַק שְׁיִכְתְּבוּ לְשֵׁם אַשְׁתוֹ. לֹא שְׁיִיף לֹאמַר לְאַשְׁתִּי רַק בְּעֵדָה אוֹ עֲבוּרָה. וּמ"מ בְּבָרִיא ל"א הֵכִי דְּהו"ל לְפָרְשׁ. אַבְל הִנְהוּ שְׁהֵם בְּהוֹלִים וְכַפִּירֵשׁ"י שֵׁם אַמְרִינן שְׁמוֹכַח שְׁפָנוֹנְתוֹ גַּם עַל הַנְּתִינָה.

וע' ר"פ מִי שְׁאֶחָזוּ וּבְתוֹ' שֵׁם וְיֵישׁ לְדַחוֹת נֶאֱקָצַר. ועכ"פ בַּנ"ד צְרִיף לְכַתּוֹב לְנוֹיֵאֲרַק שְׁיִיעֲשֶׂה לְשָׁלִיחַ בְּפִירוּשׁ אֶת גִּיסוֹ שֶׁל הַמְּגַרְשׁ.

וְאִם יִכְתּוֹב הַמְּסַדֵּר שֵׁם א"א וְכַגוֹן שְׁהִרְחִיק הַשְׁלִיחַ הָרֵאשׁוֹן נְדוּד וְכַדוּמָה. וְשֵׁם ע"י הַבְּעַל א"א.

וְיִהְיֶה זֶה מְקוֹם עֵיגוֹן אִזִּי נִחְכַּם לָהּ אִי"ה: וְאֲשֶׁר הֵעִיר כַּת"ר אִיף יוֹכֵל הַשְׁלִיחַ הָרֵאשׁוֹן לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ אַחֵר. הֲלֵא נִתְבָּאֵר בְּמַעֲשֶׂה ב"ד שְׁנֹשְׁבַע שְׁלֵא לְבַטֵּל אֶת הַשְׁלִיחַ הַשְּׁנִי.

הִנֵּה בְּסִי קַמ"א סַמ"ד קִי"ל שְׁיִכּוֹלִים לַעֲשׂוֹת כְּמָה שְׁלוּחִים זֶה אַחֵר זֶה וְאִינָם מְבַטְלִים זֶה ז'. וְאִף הַרמ"ה שְׁהוֹבָא דְּעָתוֹ בְּטוֹר שֵׁם שְׁמִינּוּי שְׁלִיחַ אַחֵר מְבַטֵּל שְׁלִיחוֹת הָרֵאשׁוֹן מ"מ הָרִי כְּתָב שֵׁם שְׁאִם אָמַר בְּפִירוּשׁ שְׁאִינוּ מְבַטֵּל אֶת הַשְׁלִיחַ הָרֵאשׁוֹן.

לֹא בְּטָלָה שְׁלִיחוֹתוֹ. וְא"כ בַּנ"ד אֲפֹשֶׁר שְׁיִפְרֹשׁ הַשְׁלִיחַ בְּדַבְּרֵיו שְׁאִינוּ מְבַטֵּל אֶת שְׁלִיחוֹת הָרֵאשׁוֹן.

וּבְאַמַּת בְּגוֹף דִּין זֶה נִסְתַּמַּק הַמַּל"מ פ"ו מַה"ג אִם שְׁלִיחַ רֵאשׁוֹן יְכוֹל לְבַטֵּל שְׁלִיחוֹתוֹ שֶׁל שְׁנִי. וְהִנֵּה בְּסִי קַמ"א סַמ"ב קִי"ל שְׁהַשְׁלִיחַ רֵאשׁוֹן יְכוֹל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ אַחֵר אִם מֵת הַשְׁלִיחַ הַשְּׁנִי וְכַתְּבוּ הַט"ז וְהַב"ש שֵׁם דְּה"ה אִם הַשְּׁנִי חַי יְכוֹל לְבַטְלוֹ.

וְהִנֵּה לְהַסוֹבְרִים שֵׁם א"י לְבַטְלוֹ צ"ל דַּמ"מ יְכוֹל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ אַחֵר. כִּי הֲלֵא לֹא נִתְבַּטְּלָה שְׁלִיחוֹתוֹ דְּאִי נִימָא שְׁנִתְבַּטֵּל לְגַמְרִי.

א"כ אף אם מת השני אין יכול לעשות אחר. ועכצ"ל דלכ"ע לא בטל ממנו פת שליחותו ורק לדעתם א"י לבטל שליחות השני משום דס"ל שהשני בא ג"כ מפת הבעל וכמ"ש המל"מ שם.

ולפ"ז בנ"ד יוכל לעשות שליח אחר ולפרש בדבריו שאינו מבטל את הראשון. וזה א"ש לכל השיטות.

וגם לא יעבור על שבועתו. אכן באמת א"צ לכל זה דכיון שנתברר שאין בכפר הלז איש פזה הרי איגלאי מילתא ושליחותו לא היתה שליחות.

ולא חלה שבועתו דהוי שבועה על דבר שאינו וא"צ היתר כלל. ע' יו"ד סי' רל"ב רל"ו ורל"ט.

ויכול פעת לעשות לשליח את כל מי שירצה: וכגון דא צריף לאודועי שצריף לכתוב לנויארק שלא יכתבו את ההרשאה בנסח הקבוע שמבואר שם שהשליח אומר להשני שיולייף גט זה שהרי הגט הוא פעת ת"י כת"ר ואינו תחת יד השליח.

ולזה צריף לכתוב ההרשאה בנסח אחר שיאמר שעושהו שליח על הגט של פלוני בן פלוני לגרש אשתו פב"פ המנוח פעת בעיר זעמבראווא אצל הרב וכו'. ולכאורה יקשה דהא צריף שיאמר בפ"נ ובפ"נ בפעם שמוסרו לשליח שני.

וכיון ששליחות הקודמת אין בה ממש והגט פעת אינו ביזו. ויצטרף לומר שהגט הלז בפ"נ ובפ"נ.

וזה שינוי גדול מתקנת חז"ל. ובתו' גיטין (דף ה' ע"ב) ד"ה יטלנו משמע דבעינן שיאמר זה בשעת נתינה או עכ"פ תכ"ד.

אבל באמת נראה דשעה זו שעושה שליח שני לפני ב"ד מיקרי שעת נתינה. ולא מצינו שיצטרפו דווקא שיהא הגט לפנינו בשעת אמירה.

וגם דהא כבר כתבו הפוסקים דמעיקר הדין כל שיש ביזו הרשאה מיקרי גט מקוויים. וא"צ בפ"נ ובפ"נ רק שנהגו להחמיר.

אכן לדעתי אין פדאי לשנות נוסח ההרשאה הקבועה בפוסקים. וגם פי בנקל יעשו בה טעות פיון שלא יהי להם נוסח קבוע.

וגם קשה לסמן איפוא הגט נמצא פעת כי איף יוכל להגיד בבירור שנמצא שם ויש בזה הרבה עיקולי ופשוטי. לזה יותר נכון שישלחו הגט בחזרה לנויארק ושם יעשו שליח שני וישלחו לכת"ר הגט וההרשאה.

ויכתוב לשם שאם א"א לעשות שנית שליח ישיבו הגט וההרשאה הקודמת. וכמ"ל שאם יהא מקום עיגון אז נשנה פרק זה בע"ה בל"נ: ולכאורה יש לדון דהא נדאי השליח ראשון לא ידע שם השליח השני.

רק הבעל הגיד לו. וא"כ הרי ביטל שליחותו ואמר לו שימסרו להשליח השני.

והוי שליח שלא ניתן לגירושין דקיי"ל בגיטין (דף כ"ט ע"ב) שאינו יכול למסור הגט לאחר. וגם דלפ"ז לא מהני אמירתו בפ"נ ובפ"נ וכמ"ש הב"ש סי' קמ"ב סקכ"ד והגט

מקנשר בסהג"ב אות ס"ב פתב בשם רש"י גיטין (דף כ"ט ע"ב) ששליח של"נ לגירושין יכול לומר בפ"נ.

והוא תמוה דשם איירי למאי דס"ד דהוי שליח גמור ע"ש בפסגיא. ויש לדחות.

אבל ז"א דא"כ יקשה בלא"ה איך מהני בכה"ג אמירת שליח ראשון בפ"נ. ועכצ"ל דהכא הוי שליח גמור שיקרי נתן לו רשות לעשות שליח אחר פרוצונו וכמש"ש הב"ש דבכה"ג הוי שליח גמור.

ועוד עדיף טפי דהכא אומר לו שהוא יתן בעצמו לה הגט וגם נתן לו רשות לעשות שליח במקומו. ורק אם"כ נתן לו עצה שיעשה לשליח שני את פלוני ואין זה ביטול השליחות.

ובגיטין (דף כ"ט) איירי שאמר השליח שלא יוכל למסור לה בשביל שאינו מכירה ולא קיבל השליחות לתתו להאשה. וגם בזה פליגי הפוסקים ע' בטור וב"י סי' קמ"א.

והב"ש מייירי שא"ל בפירוש שנותן לו הגט שיתן ליד שלוחו. וע' מהרי"ט ח"א סי' ל"ה בזה נאקצ"ר: שוב ראיתי בשד"ח ה"ג סי' י"ט אות מ שהביא בשם שו"ת שו"מ מהדו"ג ח"א סי' קפ"ד מעשה פנה שלא נמצא איש פנה שעשהו לשליח שני.

וכתב שהשבועה הוא בטעות ורק א"י לעשות שליח בעוד הגט שם דהוי פטלי גיטף מע"ג קרקע. ואף אם לא הוי פטלי מעג"ק.

מ"מ הוי מילי ולא ממסרי לשליח פיון שאינו מוסר לו שום דבר רק שאומר לו שעל אותו גט ששלח לשם עושה אותו שליח. ועוד דכיון שהבעל הראה לשליח ראשון שיעשה לשליח את פלוני.

אף שיש אומדנא שהיה בטעות. שאם היה יודע שלא נמצא איש פנה לא היה אומר שיעשהו שליח.

מ"מ בטל כל השליחות ובטל הגט וצריך גט אחר. ועוד דמי שמר הגט עד עתה ומי השגיח עליו שזהו הגט ואולי הסיח דעתו ממנו ולא מהני הסימנים כ"כ עכ"ד.

ואין ספר זה ת"י. אבל לענ"ד דבריו תמוהים דהא טלי גיטף מעג"ק פסול רק בגט משום דגזה"כ הוא דבעי שיעשה הוא הנתינה ולא שהיא תקחנו.

אבל בשארי דברים לא שייך זה. ובשחרור נחלקו הפוסקים.

ובעין יצחק ח"ד סי' כ"ו האריך בזה. וכן בקדושין נסתפק הב"ש סי' כ"ז.

והיינו משום דאימתקשו לגט. אבל בשליחות סגי בגילוי דעת שעושהו לשליח.

וזה מהני אף בגט. וכ"כ בתורת גיטין ובגט מקנשר בסדר גט שני אות ל"ח דמהני בשליח טלי מעג"ק.

וע' בפ"ת שם ובסי' קמ"א סקל"ה. וכן מצינו בגיטין (ד' ס"ז) ובטוש"ע סי' קמ"א שייכול לעשות שלוחים הרבה להוליה הגט ואף שאינו מוסר הגט רק לאחד.

וכן מהגני פשעממנה שליח קנודם פתיבת הגט אף שלא נתנו ליד השליח. והטעם דכיון שעושהו שליח.

הרי מה שלוקח הגט ממקום שהוא נמצא הוי כאלו הוא לוקחו ונותנו לו כיון ששלוחו של אדם פמותו. ורק בקבלת האשה בעיניו שתהא נתינה מהבעל או משלוחו.

וגם די"ל ששקבלת הגט מכת"ר הוי זה פנתינה. דרשות כת"ר שהוא נפקד על הגט הוי פרשות מפקיד.

וכ"כ הח"ס סי' פ"ב. וגם מ"ש דהוי רק מילי הוא תמוה דכל דיני שליחות הוא פן שאומר לו שיעשה בדבר זה מעשה בשליחותו.

וכבר כתב המרדכי ס"פ התקבל דמילי מתקרי דבר שאינו גמר הדבר. ונתינת גט הוי גמר דבר ע"ש.

וה"ה הקא. וע' מ"ש הר"ן שם בשם הרמב"ן והרא"ה בהספד מה נקרא מילי.

ולדברי פולם נתינת גט לא מיקרי מילי ויכול לעשותו שלא בפניו. ובפרט לפמש"ל דמה שלוקח שליח השני הגט הוי כאלו הראשון נותנו לו.

וע' ג"מ סה"ג ב סעיף ס"ב ובפ"ת סי' קמ"א סקל"ה. ומ"ש שפי"ן שא"ל הבעל שיעשה את זה לשליח שני הרי ביטל שליחותו וביטל הגט הוא נפלא דאם בטלה השליחות.

בכ"ז מדוע יתבטל הגט. וגם הרי כתב בעצמו שזה הנה בטעות ונשארה שליחותו בתוקפה ועוד דגם בתחילה לא נתבטלה שליחותו שהרי א"ל בפירוש שרשות בידו לעשות שליח אחר ואפילו שלא בפניו וכנסח ההרשאה וכמש"ל דבנ"ד הוי שליח שניתן לגירושין.

ומ"ש מי שמר הגט ואולי הסיח דעתו ממנו. תמהני דאטו היסח הדעת פוסל בגט כמו במי חטאת או קדשים.

והרי קיי"ל בגיטין (דף כ"ז) דאף בגט שנאבד ונמצא אח"כ ג"כ פשר. ולדבריו יקשה דכמה פעמים מונח הגט ת"י הרב או ת"י השליח זמן רב ואיך מוסרים לה אח"כ הגט דמי שפרו והשגים עליו.

ועכצ"ל שפוסמים על ההרשאה המקוימת שפאה עמו יחד על פי דואר וכמבואר באחרונים בטעם היתר שליחות גט ע"י פי דואר ולנה לענ"ד אין לחוש לדבריו בזה. והגט פשר.

רק צריך לשלוח לשם גוף הגט מטעם שנתבאר למעלה: סימן קלב פכוד הגאבד"ק טיראספאל מהרי"א נ"י. ע"ד גט שאחר שמסרו הבעל לשליח נמצא ששם המגרש אביגדר נכתב בנ"ו אחר הבית.

פנה אבוגדר. וצנה המסדר להסופר שימחוק רגל הניו וישאר תמונת יוד.

וכן עשה. וכתב טעמו של המסדר.

והערוטיו על זה. וקפץ לדעת דעתי בזה: הנה אם לא היה מתקנו ודאי שהיה הגט פסול
פי הלא הוא שינוי השם גמור פי הוא הברה אחרת לגמרי ואף הכנה"ג שפכתב בסה"ג
שאם כתב אבגדר בלא יו"ד פשר ולא תישינון שיקראו הבי"ת בשורוק.

הינו לפי שהרוב קוראים הבי"ת בחיריק. ועוד דאין מקום לטעות דכינון שכתוב שם
אביו ושם אשתו.

ממילא ידעו שצריך לקרות בחיריק כמו שנקרא איש זה בפי כל. ולא בשורוק.

אבל היכא שכתוב בוי"ו. הוי שינוי שם גמור.

ואף שאפשר להוכיח משמות אביו ואשתו שהפנונה על איש זה מ"מ הרי כתוב בגט שם
אחר. ואטו אם יכתבו בגט שראובן בן יעקב מגרש אשתו דינה בת יצחק.

ובעיר לא נמצא איש ואשה כזה. רק שמעון בן יעקב יש לו אשה דינה בת יצחק נימא
שינוכשר הגט בשביל שהוא טעות דמוכח זה ודאי אינו.

ואף העה"ג סי' נ"ה שהיקל בשינה שם אבי האשה. כבר חלקו עליו האחרונים.

גם הוא לא היקל רק במקום עיגון ע"ש. ובפרט דאצלינו כותבים רק מקום העמידה
ואפשר שיבואו איש ואשה ממקום רחוק למקום זה להתגרש ושוב אין ראיה מהשמות
שבגט.

ובפרט דהא בעינן מוכח מתוכו ורק בחסר יו"ד שאפשר לקראו בחיריק שפיר אזלינן
בתר רוב הנקראים כן. וגם דכאן נמצא פאן הנה, ומסתמא כתבו גט זה להאיש אביגדור
הנמצא בעיר זו שיש לו אשה ושמה כמ"ש בגט.

וראיתי במקתב כת"ר שהמסדר כתב דכינון שאפשר לקראו במלאפום ולא בחולם. לא
נפסל בכתיבת הוי"ו וכמאן דלא כתב דמי.

ולפיכא בזה משום חק תוכות. ואין לזה שום טעם דהא הוי ממ"נ שינוי השם אם נקראנו
בחולם או במלאפום.

ואולי פונונתו שבמחוזם הברת המלאפום הוא כמו חיריק וכמו במדינת פולין. וזה טעות
דבשביל זה ודאי אין להכשיר טעות כזה בגט ואין פדאי להאריף בזה: ומה שתיקון
לעשותו יו"ד הרי הוא חק תוכות.

והספיקו הפוסקים בסי' קכ"ה ס"ח שפסול בתנרף. ומ"ש דכינון דקיי"ל בסי' קכ"ו סמ"ט
שאם כתב אות יתירה פשר.

ממילא אין פסול כשתיקנה ע"י חק תוכות. ז"א דהא מפורש שם דזה רק אם אין הענין
משתנה.

ובנ"ד כבר בארנו שהוא שינוי גדול. ובלא"ה קיי"ל בסי' קכ"ה ובאחרונים שבתנרף לא
יהי גרר ומחק.

ונראה שזה אסור אף באות יתירה שאין הענין משתנה על ידו. דמ"מ כשמשחק קצת יש
חשש שהיה כתוב שם אות שהענין היה משתנה על ידו.

וְנִיפּוּ הַגֵּט וּמְחִקוּ קִצְת מִן הָאוֹת. ועו"ל דאף אות יתירה שנקתבה ע"י חק תוכות יש לחוש לפסול הגט אף שאין הענין משתנה.

דלדעת הפוסקים דחק תוכות בגט הוא דאורייתא דבעינן וכתב ולא נחקק א"כ האות הנה הוי הפסק באמצע התיבה. ואקצר כי בנ"ד הוי שינוי גמור כמש"ל.

וא"ל דכיון שכ' הכנה"ג שאם כתב אבגדר בלא יו"ד פשר. ממילא לא מיפסל אם נעשה ה"יו"ד ע"י חק תוכות.

דלא גרע מאם לא כתבו כלל. דהא מ"מ צריף יו"ד זה כי היכי דלא ליהוי פשתי תיבות. ונהרי אף במוחק אות יתירה בין פשתי תיבות ועי"ז נעשה הפסק ביניהם נסתפק הג"פ בסי' קכ"ה סקל"ו דאפשר מיקרי זה חק תוכות. ומכ"ש בנ"ד שגוף האות נצרך כדי לעשותה תיבה אחת.

וגם דהא לכתחילה נדאי שצריף לכתבה. ונהרי אף בטופס לא הותר חק תוכות רק בשעה"ד.

אף שאם דילג אות בטופס פשר בדיעבד. ואף שכתבו הרבה פוסקים דבדבר שפשר אם לא כתבו.

פשר אף אם שינה בו. מ"מ הרבה פוסקים פוסלים וע' שו"ת עה"ג סי' נ"ה.

וגם דיש לחלק דהכא עכ"פ אות זה מצטרף לקריאת שם המגרש. לזה צריף לכתבו כדין. ואף דאיתא במנחות (דף י"ח) דבדבר שפשר בדיעבד אם לא עשאו. פשר גם אם עשאו שלא כדין.

דכיון שאם לא כלל פשר. פשר גם אם נעשה בזר.

דאלת"ה מאי פריף שם הש"ס הא לא כלל כלל פסולה דדילמא רבותא קמ"ל דבזר פשירה. מ"מ בנ"ד הרי עשו זה לכתחילה וזה נדאי אסור ואף עתה שפכר נעשה נראה דלא מיקרי דיעבד כיון שעדיין לא ניתן הגט.

וע' חיבורי ח"ג סי' קכ"ב שפארתי מה נקרא דיעבד לענין זה. ובזבחים (דף ל"ו ע"ב) תנו שהמתנות שאין מעכבות אין פוסל בהם מחשבת פיגול משמע שדבר שאין מעכב אין פוסל בו שום דבר.

אבל ז"א דהתם אין מפגל רק בעבודה המתרת למזבח כדאיתא במנחות (דף י"ג) ונהרי פכר הותר במתנה ראשונה. ולא אצריף דבנ"ד בלא"ה אסור מצד המחוק שנעשה בתורף וכמש"ל: ומה שתיקן הגט אחר שניתן לשליח.

לפמש"ל שפשיה פתוב אבוגדר בני"ו הגט פסול. א"כ מסר להשליח גט פסול ומה בצע בתיקונו אח"כ.

ואף שמתחילה צוה הבעל לכתוב גט עד שיהא פשר לדעת המסדר וכפי נוסח סה"ג. מ"מ הרי הבעל עשאו שליח על גט זה שניתן בידו.

ובטלה שליחותו ורק בזה יש לדון דהא מנהגינו לעשות השליח קודם פתיכה. וא"כ לא עשאו שליח דוקא על גט פסול זה.

ונה תלוי בנסח אמירה לשליח. דבסה"ג שני של מהרמ"י אות כ"ו איתא שאומר לשליח ותיכף שיגיע גט זה בינך וכו'.

מבואר שעשאו שליח בפירוש על גט זה שיקתוב כעת הסופר. והרי צנה להסופר לכתוב גט כשר לדעת המסדר.

אכן לפ"ז צריך לתקן הלשון בסה"ג שיאמר המגרש להשליח שעושהו שליח על הגט שיקתוב הסופר הנה שמצוהו כעת לכתבו. ולפלא שלא הרגישו האחרונים בזה.

דבלא"ה אין ביאור למה שאומר גט זה פניו שעדיין לא נכתב הגט. ויש לדון בגוף השליחות דאף אפשר לעשות שליח על דבר שאינו בידו עדיין וכעין ה"א דאיתא בגזיר (דף י"ב) דמה דאיהו לא מצי עביד שליח לא מצי משוי וע"ש בתו'.

ויש לחלק. שוב ראיתי שנתקשה בזה הג"מ בסה"ג סעיף ס"ב ועוד אחרונים ואכמ"ל בזה.

ובנ"ד אפשר לצדד דכיון שהבעל לא ידע כלל שיש פסול בגט. אנו סהדי שרוצה שיהי' שליח על גט כשר.

וכעין דקיי"ל בפיצא בקולר דאף שאמר כתבו לחוד. מ"מ יכולים ליתן הגט דהוי אומדנא דמוכח שרוצה שיתנו לה הגט ומפני טרדתו לא אמר לשון תנו.

ומכ"ש ה"א שאנו יודעים שלא ידע מפסול הגט: אכן כל אלו הסברות יש להם מקום בראש אם הנה הדבר מקום עיגון שצריך לזכור בפריצה דחוקה. אבל כשאנו מקום עיגון חלילה להקל בזה.

ולכבוד המסדר אין לחוש דכבוד שמים עדיף. וגם כי איהו דאפסיד אנפשיה כי הנה לו לצוות תיקף שיקתבו גט אחר.

ולא הנה לו בזיון כ"כ כל עוד שלא נמסר להאשה. ולחוש לכבוד המסדר שייהו רק כשהי' שוגג ואנוס בדבר.

אבל לא במי שמגיס לבו בהוראה. וגם בגוף הדבר לא נהג פהוגן שלא דקדק היטב בהגט ולא הרגיש הטעות תיקף ונלא אף בטעות בהרשאה אנו חוששים שהמסדר אינו הגון כדקיי"ל בסי' קמ"א ס"ל.

וכ"ש בגט עצמו. ויש להאריך בפרט זה מתי ראוי לחוש לכבוד המסדר ואין הפנאי מספים לזה כעת: סימן קלג ע"ד אהד שפא מאמעריקא ואשתו נשארה שם ורצה לשלוח לה גט כי היא בקשתו ע"י מכתבים באשר כי השיג רשיון מהממשלה באמעריקא שיוכל לישא אחרת.

ושם המגרש מעריסה ועולה לתורה יהושע אריה. וחותרם יהושע ליב.

ובפי כל נקרא יהושע. ובמקום הנתינה הנה נקרא לואי.

ובידו יש כתב מרב אחד מאמריקא שגירש שם אשה אחת ונכתב שם ליאי ביו"ד אחר הל"מ"ד. ושם האשה פערל ובאמריקא קורים לה הרבה אנשים פאליניא.

וצנה מעכ"ת לכתוב בגט יהושע ליב דמתקרי יהושע אריה ודמתקרי יהושע והמכונה ליאי. ושם המתגרשת פערל דמתקריא פאליניא.

ושם השליח השני נכתב בהרשאה דוד בן ליב גאלד פערדער. וע"ז ערער הרב משיקאגא שילנאי נקרא שם בפי כל במלאפום ולא בחיריק וצריף לכתבו בני"ו.

וגם פי לנאי הוא כינוי לליב. והו"ל לכתבו אחר שם ליב.

ופאלינא נקראת שם בלי יו"ד אחר הנו"ן. והשליח בא לשם ממדינתרוסיא ושינה שם את כינויו.

פי כינויו הנה קולעם. ולפ"ז כינוי אביו שגשאר ברוסיא הוא קולעם גם היום.

והו"ל לכתוב דוד גאלד פערדער בן ליב. ומעכ"ת האריף בדברי חכמה להכשיר את הגט וההרשאה.

וחפץ לדעת דעתי בזה. ומעוצם טרדוטי אכתוב בקונצא את הנלע"ד בזה: הנה מ"ש שם יהושע ליב קודם שם יהושע אריה.

וביאר הטעם עפ"מ"ש ה"ט"ז שאין לכתוב דמתקרי על שם החתימה. אודיעו פי אני נוהג כשיטת הפוסקים.

דגם על שם החתימה אפשר לכתוב דמתקרי. פי לא מסתבר לכתוב שם החתימה בתחילה דהא קיי"ל מדינא דגמרא לכתוב בתחילה שם העיקר שרוב אנשים קוראים אותו כדאיתא בגיטין (דף ל"ד).

ולא מסתבר לתפוס שם החתימה לשם העיקר. ואף דהגט הוא לשון הבעל שהסופר כותב בשליחותו אפ"פ.

וא"כ יש לו לכתוב כפי שהוא בעצמו הנה כותב זה. וע' חיבורי חלק ג' סי' קכ"ז.

ז"א דהא כבר כתבו הפוסקים שאם הוא חותם בשביוש אין להשיגח על שביושו וצריף לכתוב פדין. וה"ה הכא שהדין הוא לכתוב לעיקר שם שרוב קוראים אותו.

א"כ מה שחותם בשם אחר הוא שלא פדין. ודמי להא דאיתא בגיטין (דף פ"ז) שהיו חותמין סמ"ך או עי"ן או מצייירים פנורא או מכותא.

ונימא שבגט או בשטרות היו כותבים אפ"פ פנורא או אפ"פ מכותא כפי שהיו חותמין. ועכצ"ל דבכה"ג אין משגיחין על החתימה.

ורק כשחותם באיזה כינוי או באיזה שם אחר. כותבים גם אותו.

דלא גרע משם שהמיעוט קורים בו. ורק בפנורא או חרותא אין שייף לכתבו בגט לפי שאינו שם.

וכ"כ הפוסקים באה"ע סי' קכ"ט סט"ז שאם חותם או נקרא בפי הרוב בכינוי המשפחה פנהוג בעתים הללו. אין לכתבו בגט לפי שאין זה שמו המיוחד לו והוי פסימנא בעלמא.

אכן אי נימא שכותבים לעיקר שם החתימה לפי שהגט הוא לשון הבעל וצריך לכתוב בפיו שהוא חותם. א"כ צריך לכתוב גם כינוי המשפחה או סמ"ך ועי"ן וכדומה.

ועכצ"ל שאף שפותב אנא פב"פ. מ"מ צריך לכתוב בפיו הדין.

ואף אם הבעל פותב הגט בעצמו אנו מלמדין אותו לכתוב פדין להקדים את שם העיקר. ועל שם החתימה יכתוב דמתקרי אם הוא שם הקודש.

ולא מיבעיא להסוברים בעלמא דכתיבה פדיבור. דנדאי שיך זה לשון דמתקרי.

אלא אף להסוברים דלא הוי פדיבור מ"מ שפיר אפשר לכתוב עליו דמתקרי דהא פשהשטר נקרא קוראים גם חתימתו. ואף דאיתא בש"ס לא פשם שאני נכתב אני נקרא.

משמע דכתיבה לא מיקרי קריאה. הפנונה שם דרוב קריאתו אינו בשם זה.

והרי במקדש היו אומרים את השם פכתבו פגון כה"ג ביוה"כ ובברכת פהנים ע' תוס' סוטה (דף ל"ח ע"א) ד"ה הרי נכן מ"ש ויעבור ד' על פניו ויקרא ד' ד'. עכצ"ל שקרא בשם המפורש שהוא מי"ג מידות וכידוע.

וכ"נ ברא"ש פ' השולח ס"ז שצריך לעשות עיקר משם שהכל קוראים בו. ולא משם החתימה.

ויש לדחות ע"ש. אכן אם היה חותם בשם העריסה.

ובפי כל נקרא וגם עולה לתורה בשם אחר. נראה שצריך לכתוב שם החתימה קודם.

דכינן דהוא שם עריסה שלו הרי הוא שם העיקר שלו וע' חיבורי חלק ג' סי' ק"י. ויפה עושה שחותם בו.

ואף שיש פוסקים דס"ל שהעיקר הוא שם שעולה לתורה ונקרא בפיו הכל. מ"מ פיון שחותם בו יש לצרף גם שיטת הט"ז וש"פ העומדים בשיטתו ולעשות לעיקר את שם החתימה.

כן נלע"ד. ובכ"ז מי שנוהג כהט"ז מאן מרמי ליה מידו: וע"ד שכתבו כינוי לנאי אחר דמתקרי יהושע.

לכאורה יפה פתב הרב משיקאגא שצריך לכתוב הכינוי אצל עיקר השם. ועיקר השם שלו הוא ליב.

וכן איתא בסי' קכ"ט סי"ט שצריך לכתוב כל כינוי אצל עיקר השם שלו. ואף להאחרונים שכתבו דמ"ש דמתקרי או המכונה קאי על האדם ולא על השם מ"מ מודים דטפי עדיף לכתוב כל כינוי אצל שם עיקר שלו אבל באמת לא דמי לנ"ד.

דשם איירי כשלא הזכיר כלל את שם העיקר של כינוי זה. וא"כ נדאי דלא מסתבר להזכיר שם הכינוי ואח"כ שם העיקר שלו.

דשם איירי כשנשתנה שמו מחמת חולי לשם אחר. ולכל שם יש כינוי.

ועיקר שמו הוא שם הכינוי וצריך להקדימו וגם את כינויו ע"ש. ולפ"ז כותב שם העיקרי שנקרא בו קודם חליו לבסוף.

ולזה אין להקדים את פיגיו. אבל בנ"ד שפבר כתוב בגט יהושע אריה ויהושע ליב. שפיר אפשר לכתוב והמכונה לנאי אחרי דמתקרי יהושע. דשפיר מתפרש דקאי על אריה וליב שגזפר למעלה.

וממילא יפה עשה שהקדים שם יהושע שהוא שם הקודש. ויותר הנה נכון לכתוב והמכונה בנ"ו דבזה מוכח להדיא דקאי על שם ליב שהזכיר מקודם וע' ב"ש סי' קכ"ט סקל"ז בזה.

ולפמש"ל שיותר נכון להקדים שם העריסה שעולה בו לתורה וכן שם שהפל קורים בו לשם החתימה. והיו כותבים יהושע אריה דמתקרי יהושע ודמתקרי יהושע ליב המכונה לנאי.

הוי א"ש הפל כי הנה נכתב הפיגוי אחר שם ליב. ובנ"ד אם במקום הנתינה אינו נקרא בשם יהושע רק בשם לנאי וכדוע שכן הדרך באמצעריקא.

בנדאי צריך להקדים שם לנאי לשם יהושע כיון שהוא שם של מקום הנתינה דקיי"ל שהוא קודם ע' סי' קכ"ט ס"ד. ואין חילוק בין עיקר השם לכינוי.

אכן בדיעבד אין לחוש ע"ש באחרונים בזה (ומ"ש מעכ"ת שנקרא בפי כל יהושע הנה במדינתנו לא נמצא זה. רק קוראים הושיע וזה הוי שם אחר וצריך לכתוב כן כמבואר באחרונים.

ואולי אצלם קוראים יהושע בפירוש): וע"ד שכתב שם פאליניא ביו"ד אחר הנו"ן. והיא נקראת בלי הרגש יו"ד.

הנה זה הוי שינוי גדול כי הוא בשם אחר. וכן החמיר בט"ג בכ"מ בזה.

וע' בשו"ת עין יצחק השני סי' כ"ג שהכשיר בכה"ג רק במקום דחק גדול. ובהשמות שם כתב שלא סמכו עליו בהוראה זו ע"ש.

אכן בנ"ד יש מקום לצדד מצד שעיקר שמה הוא פערל. והשינוי הוא רק בשם הטפל.

וא"כ אין פאן חשש. דהא עיקר הטעם שהצריכו לכתוב כל השמות הוא משום לעז.

והקא לא יהי לעז כי סברו שיש מקום שקוראים אותה בהרגש יו"ד. ואף שידוע כי שם קוראים אותה בלא הרגש יו"ד.

יחשבו שהשמיטו שם זה. וקיי"ל שאם השמיטו אחד מהשמות הטפלים אין לפסול הגט.

ובהך דהעין יצחק הנ"ל לא כתבו רק שם פעשיא ע"ש וע' חיבורי ח"ג ס"ס קכ"ח. ולא דמי להא דנ"ד כי ידוע שיש אנשים שקוראים ג"כ פאליניא בהרגש יו"ד.

ומעכ"ת הביא מספר שזה חמד סימן ל"ג אות ה' שהכשירו איזה גדולים בכגון זה. הנה שם הכשירו רק בשם צביה שכתבו ביו"ד אחר הצדי.

כי בזה אין היו"ד נרגש במבטא. וע' בפ"ת שהביא קצת אחרונים שהקילו בכה"ג.

ועכ"פ בנ"ד אם אפשר להשיג גט אחר. ראוי להשתדל בזה.

אָכּוּן לַפּמ"ש מַעכ"ת בְּמַקְתָּב הַשְּׁנַי שְׁבַמְקוֹם פְּתִיבָה הַהֲבָרָה פּאָלִינְיָא בִּיּו"ד. יֵשׁ לְדוֹן לְהַקְל ע"פ דְּבָרֵי הַכְּנִי"ח וּמַהֲרִי"מ שְׁאָבִיא לְקַמֵּן בְּשִׁנּוּי שֵׁם לְנֹאִי: וְע"ד פְּנִינֵי הַשְּׁלִיחַ אַחֵר שֵׁם אָבִיו הִנֵּה אַף דְּלַכְתָּחִילָה הָיָה רָאוּי לְכַתֵּב הַפְּנִינֵי קוֹדֵם שֵׁם אָבִיו.

מ"מ יָפָה פֶּתַב מַעכ"ת שְׁאֵין לְחֹוּשׁ לְזָה דְּהָא מְצִינוּ בְּכַתוּבִים שְׁהַתְּנֹאֵר הַנְּכַתְּב אַחֵר שֵׁם הָאָב קָאִי עַל הַבֵּן וּכְמ"ש הַש"ף בַּח"מ סִימָן מ"ט סְקִי"ד. וּבִנ"ד יֵשׁ לְצַרְף ג"כ דְּמוּכַח שְׁאֵין לְפְנִינֵי אִישׁ אַחֵר בְּשֵׁם זֶה שְׁיָהָא לוֹ וּלְאָבִיו פְּנִינֵי פְּנֵיהּ: אָכּוּן מ"ש פְּנִינֵי לְנֹאִי בִּיּו"ד אַחֵר הַלְּמ"ד.

אַף שֶׁמַּעכ"ת פֶּתַב פֶּן בְּאַשְׁרֵי רָאָה פֶּן בְּכַתְּב הַהֲיָתֵר שְׁהָיָה בְּיַד הַמְּגַרְשׁ. בַּכ"ז הוּא דְּבָר חֲמוּר כִּי הוּא שִׁנּוּי גְּמוּר בְּשִׁמוֹ.

וְכָל שֶׁהוּא שִׁנּוּי בְּהַהֲבָרָה מִיְקָרֵי שִׁנּוּי, וּבְכַגּוֹן זֶה לֹא עֲבִידֵי לְמִיטְעֵי וְאֵף שְׁבַפּוּלִין וּמְדִינַת וְנֹאֲלִין אוֹמְרִים הַבְּרַת מְלֹאפּוּם כְּמוֹ הַבְּרַת חִירִיק בַּכ"ז הַפֶּל יוֹדְעִים שְׁמֶלְאָפּוּם נְכַתְּב בְּנִי"ו וְלֹא בִּיּו"ד.

וְאִטּוּ מִי שְׁנִקְרָא יְהוּדָה נְכַתְּוֵב יְהִידָה בִּיּו"ד בְּשִׁבִיל שְׁדַרְכָּם לֹאֹמֵר מְלֹאפּוּם כְּמוֹ חִירִיק. וְעַכְצ"ל דְּכִינּוֹן שְׁאֵף שְׁאוּמְרִים בְּזָה הַבְּרַת חִירִיק.

מ"מ אֵין פְּנוּנְתָם לְשִׁנּוּתוֹ לְחִירִיק רַק הַרְגָּלָם לֹאֹמֵר פֶּן הַבְּרַת הַמְּלֹאפּוּם. לְזָה יֵשׁ לְכַתְּבוּ כְּמוֹ מְלֹאפּוּם.

וְאִי גִימָא שְׁכַפּוּנְתָם לְשִׁנּוּתוֹ לְחִירִיק א"כ אֵיךְ מְתַפְּלִים וּמְכַרְכִּים שְׁמֶהֲפָכִים הַהֲבָרוֹת. וְכֹן בְּחִלְצָה שְׁצָרִיף דְּנִקְא בַּלַּה"ק וְאוּמְרִים חֲלוּץ הַנְּעַל וְע' חִיבּוּרֵי ח"ג ס' קכ"ד.

וְעַכְצ"ל כַּמֶּש"ל. וּבְאַמַּת גַּם בְּהַבְּרַתָּם יֵשׁ קֶצֶת חִילּוּק בֵּין חִירִיק גְּמוּר וּבֵין מְלֹאפּוּם שְׁאוּמְרִים כְּמוֹ חִירִיק.

וּבְפֶרֶט דְּבִנ"ד אֵינוּ נִקְרָא בְּשֵׁם לְנֹאִי רַק בְּשִׁיקָאגַּא וְשֵׁם הַהֲבָרָה בְּמֹלֵאפּוּם גְּמוּר וּמ"ש מַעכ"ת לְצַדָּד בְּכַנְסַת יְחִזְקָאֵל ס' ס"ט וּמַהֲרִי"מ ס' ל"ד שְׁאֵםֶּתְבוּ הַשֵּׁם כְּפִי הַהֲבָרָה שְׁבַמְקוֹם פְּתִיבָה יֵשׁ לְהַכְשִׁיר בְּדִיעֵבַד לְדַעֲתִי לֹא דְּמִי לִנ"ד דְּשֵׁם הָיָה שֵׁם הָאִשָּׁה פְּרִידָא אוֹ דּוּוּאָשָׁא.

וּבְמַקְוֹם הַפְּתִיבָה לֹא נִמְצָא כָּלֵל שְׁמוֹת אֵלוּ רַק וּוּרִידָא בְּנִי"ו וְדוּוּאָסִיא. וְאִשָּׁה זֹו כְּשֶׁתְּבוּא לְמַקְוֹם הַפְּתִיבָה אֵף כְּשֶׁתְּגִיד לְהֵם שְׁמָה שְׁבַמְקוֹם הַנְּתִינָה.

בַּכ"ז יְקָרְאוּהָ כְּפִי הַרְגָּלָם. וְא"כ אֵין כָּאֵן שִׁנּוּי.

כִּי הַפֶּל יוֹדְעִים שְׁשֵׁם פְּרִידָא נִקְרָא בְּמְדִינַת אֲשַׁכְּנִז וְתוּגְרָמָה וּוּרִידָא. וְדוּוּאָשָׁא.

נִקְרָא בְּנוּאֲלִין דּוּוּאָסִיא. וְגַם דְּהָא פֶּתַב הַרְמ"א בְּסִי' קכ"ט סְל"ד שְׁהַשִּׁנּוּי הַבָּא מִצַּד שִׁנּוּי הַבְּרַת הַמְּדִינּוֹת אֵין קְפִידָא.

וְהִבִּיא זֶה הַמַּהֲרִי"מ שֵׁם. וְעוֹד דְּהָא הַשִּׁנּוּי הִנֵּה הוּא אֲצֵלָם גַּם בְּכַתְּיבָה שְׁכּוּתְבִים וְנִרִידָא בְּנִי"ו וְדוּוּאָסִיא בְּסִמְ"ף.

אַבָּל בִּנ"ד שְׁבַמְקוֹם הַפְּתִיבָה אֵינוּ נִקְרָא כָּלֵל לְנֹאִי. וְאִם הָיוּ יוֹדְעִים בְּמַקְוֹם הַפְּתִיבָה שְׁנִקְרָא לְנֹאִי בְּמֹלֵאפּוּם בְּנֹדָאֵי הָיוּ קוֹרְאִים אוֹתוֹ כֵּן.

ואף אם אולי ההבדל במדינתם חיריק על מלאפום בכ"ז בכתיבה אין משנים לחיריק רק כותבים מלאפום וכמש"ל לפ' שהם יודעים שהוא מלאפום. וא"כ הוי שינוי גמור: אכן בנ"ד יש לדון להקל כיון שעיקר שמו כתוב בגט.

והשינוי הוא רק בכינויו. א"כ י"ל שאין לחוש וכמש"ל בשם פאליניא.

וכ"כ פמה אחרונים דכיון דכשר אם לא כתבו פלל את הכינוי. פשר ג"כ אם נכתב בשינוי.

דחשש לעזו אין פאן כי יסברו שיש לו ג"כ כינוי ליאי באינה מקום ויסברו שיש לנאי השמיטו בטעות. ואף שכתבתי בחיבורי ח"ג ס"ס קכ"ח דהיכי שידוע שאין אצלנו שם פנה.

אין מקום לסברא זו ע"ש. מ"מ בנ"ד הרי הובא בב"ש בשא"ל שיש שם ליב המכונה ליאון נכתב הט"ג שכ"ה בלשון צרפת.

וא"כ יש כינוי ליאון ביו"ד אחר הלמ"ד. ונפיר אפטר שעושים מזה קיצור השם וקוראים ליאי.

ואף שכתבו האחרונים שאם שינה בשם האב פסול. אף שאם לא כתבו פלל פשר.

הינו משום שכתב שם אחר לגמרי ולא כתב אף שם העיקר. ויאמרו שהוא איש אחר.

אבל בנ"ד שפכתב שם העיקר. ומנהגינו לכתוב כל השמות שיש לו בכל המקומות.

אין פאן חשש לעזו. כי שפיר ידעו שהוא זה.

אף יסברו שהשמיטו שם הטפל שבמקום הנתינה וכתבוהו בהבדל שיש לו במקום אחר שאין ידוע לנו. ובכ"ז קשה עלי לחדש דבר פנה כיון שהוא שינוי גדול.

ולזה דעתי אשר אם רק אפטר להשיג גט אחר צריף לעשות כן ואף אם נמשך משך גדול. וליבעל אסור לדור עם אשתו השנית.

כי הלא נשאה באיסור קודם שקיבלה אשתו ראשונה בגט. אכן אם לא יעלה בידו להשיג גט אחר בשום אופן.

אזי יש מקום להכשיר את הגט כיון שהוא מקום עיגון ורק באופן שייספים בזה עוד רב אחד המפורסם לבעל הוראה: סימן קלד ע"ד שכתבתי בח"א סי' פ"א בשם השו"מ ובח"ב סי' קכ"ה דגרשמי הוי נגד הרוב.

והקשה דהא מיתה ג"כ רוב בנ"א חיים. לק"מ דהא סוף כל אדם למות.

וכשאומרת מת אין זה נגד מנהג העולם. אבל גירושין הוא דבר שאינו מצוי ורוב בנ"א אין מגרשים.

וע' בכללי מ'גו אות כ"ב ובתנאים שם: ואשר הקשה על מש"ש דבמת בעלי איפא ב' חזקות. דהא הנו"ב והשי"צ כתבו ששניהם חזקה אחת כיון שא"א לחזקה אחת בלא השנית.

תמהני. אני כותב ליישב דברי התוס' ע"פ דברי הריב"ש.

והוא מקשה מדברי אחרונים. ובאמת דברי הנו"ב מהדו"ק סי' מ"ג אין מוכרחים.

ודברי הריב"ש נכונים. דחזקת חי שפיר אפ"ש בלא איסור א"א.

וכגון שקבלה קדושין סמוך למיתתו באופן שלא היה הפסק רגע. ואם היה הפסק י"ל דהוי פעוסק באותו ענין כדאיתא בקדושין (דף ו' ע"א).

וכיון ש"יכול לחזור בו אין לה חזקת א"א. וכגון שהתנה מתחילה שאם לא ימות ברגע זה אינו נותן לה הפרוטה רק תהא אצלה פקדון עד רגע האחרון: וע"ד שלא הבאתי בח"ג סי' ס' דברי המל"מ פ"ו מה' מלנה האמת אשר בחפזי לא ראיתי אז דבריו.

כי אין דרכי לפשפש בדברי האחרונים רק כפי שיעלה במזלג זכרוני. ונהרי גם הרעק"א בדרו"ח שהבאתיו בחיבורי שם לא ראיה דברי המל"מ הללו.

ואשר כתב שם המל"מ לחלק בין ריבית לגזל. יפה כתב ואף שאחר שחייבוהו ב"ד מהני מחילה.

היינו מצד שפיון שמוחל בפירוש הוי כמתנה חדשה. ולא בתורת ריבית.

אבל בפמש"פ אינו מוחל לו מחדש. וכיון שנגזטו ב"ד לחייבו להשיב הריבית א"כ ההכרח לקיים הפס"ד.

דאלת"ה מה הועילו חכמים בדינם ובפמש"פ בעלמא אף אם צונח שאינו מוחל לא מהני דבטלה דעתו אצל כל אדם. אבל בריבית לא שנייה זה.

כיון שהוא גזה"כ שישביב אף פמש"פ. וע' חיבורי ח"ג סי' ק"ע לענין אי נזקקין לפמש"פ.

ולדברי המח"א שהבאתי שם דפמש"פ לא הוי ממון כלל ולא מצד מחילה. א"ש דברי המל"מ בפשיטות אבל לשון המל"מ אינו מורה פן ואקצר: סימן קלה פבוד הגאבד"ק בענדער מו"ה שמעון שלמה נ"י וכבוד הה"ג וכו' מו"ה ברוך נ"י צ' בקישינוב יע"א.

ע"ד אשר בימי המהפכה ר"ל שהיתה בעירם נחבאו כעשרים אנשים בבית העצים שבחצר אחד. ובהם היו ג"כ אחד מ' אברהם הפהן ואשתו ובניו וילד אחד אחד אחזה אשתו על זרועה ועמדה בפתח.

ובאותו יום כבר הגיע הפקודה מפ"ב אשר שרי העיר מחויבים לעשות כל האפשר לעצור בעד הפרעות וקבעו בעיר מצב המצור. ועי"ז קמה הסערה לדממה תיכף ברחובות הראשיות.

ורק ברחובות הצדדיות התלקטו עוד הריקים לשדוד ולהרוג. וברחוב פנה היה חצר ה"ל.

ובלילה באו השודדים לחצר ה"ל. ואחר שהרסו את הבית ובזזו כל אשר בו נכנסו לבית העצים ה"ל ואמרו שיהרגו את כל אחב"י הנמצאים שם.

וניתחילו אחב"י להשליך עליהם גזרי עצים שנמצאו שם והתחילו השודדים לצאת משם. ובין פה עשה אברהם ה"ל פרצה בפנתל שלצד הרחוב וברחו כשמונה עשר אנשים דרך הפרצה.

וגם הוא הוציא דָרָךְ שָׁם שְׁנֵי בָנָיו. וע"ד אִשְׁתּוֹ עִם הַיָּלֵד שְׁאַחֲזָה שְׂכַח מְרוֹב הַבְּהֵלָה. וּלְמַחֵר הִלְךְ אֶל הַחֲצָר לְבַקֵּשׁהּ וּמִצָּאָהּ שָׁם עִם הַיָּלֵד וְהִיתָה פְּצוּעָה בְּרֵאשִׁיהּ וְנִדְהָמַת כְּמַעַט פְּאֻלָּמַת. וְהוֹלִיכָה לְבֵית אִמָּהּ כִּי לֹא הָיָה יָכוֹל לְדַבֵּר עִמָּהּ אִיךָ עָבַר עָלֶיהָ הַלַּיְלָה וְאִח"כ הוֹגֵד לוֹ שְׁנִכְרִית פְּלוֹנִית אָמְרָה כִּי אִשְׁתּוֹ נֶאֱנָסָה.

וְשָׂאֵל אוֹתָהּ וְאָמְרָה שְׂאִינָה יוֹדַעַת כְּלוּם. וְנֹעַר שׁוֹכֵב אֶחָד בֶּן י"ב שָׁנָה שְׁהֵיָה אִזּוֹ בְּחֲצָר ג"כ אָמַר שְׂאִשְׁתּוֹ מְוַצְלַחַת שְׁנִשְׂאָרָה בַּחַיִּים כִּי כְּעֶשְׂרִים עָרְלִים עֵינֶיהָ. וְשָׂאֵל הַבַּעַל אֵת אִשְׁתּוֹ וְהִכְחִישָׁה הַדְּבָר לְגַמְרֵי. וּמִתְחַיְלָה נִדְמָה לוֹ שְׂאִמְרָה שְׂאֶחָד עֵינָה אוֹתָהּ.

וְאָמְרָה לוֹ שְׂאִמְרָה שְׂאִינָה אֶחָד לֹא עֵינָה אוֹתָהּ. כִּי אָמְרָה בְּלִשׁוֹן זֶה.

וּוּיָא לִיִּינַג קְרִיִינַקֵּט עַר צִיָּא אֶפְיָלוֹ אִיִּינַעַר. וְלוֹ נִדְמָה שְׂאִמְרָה נָאֵר אִיִּינַעַר.

וְאֶפְשֵׁר מְרוֹב בְּלַבּוֹל דְּעַתּוֹ לֹא שָׁמַע הַיֵּטֵב. כ"ז סִיפֵר אַחַר הָאִיוּם שְׁיַגִּיד אֵת הָאָמַת.

וּבְחֲצָר שָׁם הָיוּ עוֹד בְּתוֹלָה וְאִשְׁתּוֹ יִשְׂרָאֵל. וְהַבְּתוֹלָה נִהְרָגָה.

וְאֵת אִשְׁתּוֹ הַיִּשְׂרָאֵל לֹא חִקְרוּ כָּלֵל אִם נֶאֱנָסָה. וְהָאִשָּׁה אוֹמְרַת שְׂלֹא נַעֲשֶׂה לָּהּ שׁוּם דְּבָר זוּלַת שְׁהַלְמוֹ הַשְׁוֹדְדִים אֵת רֵאשִׁיהּ וְכָשֵׁל כְּחָה וַיִּשְׁבָּה לְאַרְצָא.

וְשׁוּב אֵינָה זוֹכְרַת רַק יוֹדַעַת שְׂלֹא קָרָה לָּהּ שׁוּם מְקָרָה רַע. וְגַם זוֹכְרַת שְׁהַחֲבִיָּאָה א"ע אַחֲוֵרֵי אֵינָה דָּלַת.

וְקָשָׁה לְהַצִּיל מִפִּיָּהּ דְּבָר בְּרוּר כִּי עֲדִינָן אִין דְּעַתָּה צְלוּלָה כְּרֵאוּי. וְהִנֵּה הַחֹזֵקֵר דִּין מִהַמְּשָׁלָה שְׂאֵלָה כְּמָה אֲנָשִׁים אֲנָסוּהָ.

וּבִאֲשֵׁר אֵינָה מְבִינָה שִׁפ"ר. הַעֲתִיקוּ לָּהּ בל"א וְוִיפִיל מַעֲנַטְשִׁין הַאֲבָעֵן דִּינָךְ גִּימוּטְשַׁעַט. וְאָמְרָה שְׂלִשָּׁה. וְעַתָּה אוֹמְרַת שְׁחַשְׁבָּה שְׁשׁוֹאֲלִים אוֹתָהּ ע"ד הַהַפָּאָה עַל רֵאשִׁיהּ שְׁגָרְמוּ לָּהּ יְסוּרִים.

וְהַבַּעַל אוֹמֵר שְׂמַאֲמִין לְדַבְרֵיהָ כִּי טְהוֹרָה הִיא. וְהָאֲרִיכוּ מַעַכ"ת בְּדַבְרֵים נְכוֹנִים לְצַדֵּד בְּהַתִּירָא דְּעַלּוּבְתַאֲדָא דָּא.

וְחַפְצִים לְדַעַת דְּעַתֵּי בְּזָה. וּבְדָרָךְ כָּלֵל גְּרָמָה לִי שְׂאֵלָה זוֹ צַעַר גְּדוֹל בְּזַכְרֵי אֵת צַעַר אַחַב"י בְּעִירָם.

וְנִתְפַתְחוּ פְּצָעֵי לְכַבֵּי אֲשֵׁרֶכְכֵּר הַחַל לְקָרוֹם עָלֵיהֶם עוֹר הַשְּׂכָחָה מְרוֹב יָמִים. ד' יִזְכְּנוּ לְרֵאוֹת בִּישׁוּעַת ד' עַל עַמּוֹ.

וְדוֹרֵשׁ דָּמִים לֹא יִשְׁכַּח צַעֲקַת עֲבוּרִים. וְהִנֵּה בְּאֲשֵׁר בְּקִשׁוֹ לְמַהֵר תְּשׁוּבָתִי אֶכְתּוּב בְּקוֹצָר אֵת הַנִּלְע"ד בְּזָה לְדִינָא: הִנֵּה בְּכַתְּוָבוֹת (דָּף כ"ז) תִּנּוּן עִיר שְׁכַבְשׁוּיָהּ כְּרַפּוּם כָּל כְּהֻנּוֹת שְׁנַמְצָאוּ בְּתוֹכָהּ פְּסוּלוֹת.

וּפְרִיף הַש"ס מְהָא דְתִנּוּן בַּע"ז (דָּף ע') דְּבִלְשַׁת שְׁבָאָה לְעִיר בְּשַׁעַת מְלַחְמָה מְוַתְרוֹת אָף חֲבִיּוֹת פְּתוּחוֹת לְפִי שְׂאִין פְּנָאֵי לְנִסְף. וּמִשְׁנֵי רַב מְרִי לְבַעֲנֹל יֵשׁ פְּנָאֵי ור"י בַּר אֶלְעָזָר אָמַר מִשְׁמִיָּהּ דְּחֻזְקָיָהּ כָּאֵן בְּכַרְפּוּם שְׁל אוֹתָהּ מְלַכּוֹת כָּאֵן שְׁל מְלַכּוֹת אַחֲרָת.

ופירש"י דאף לבעילה אין לחוש באותה מלכות לפי שאינו רוצה להשחית. וכשכובש עיר הסמוכה לממשלתו שומרה והיא לו למס עובד.

ופריד הש"ס של אותה מלכות נמי א"א דלא ערק חד מינייהו אר"י א"ש כשמשמרות רואות זא"ז א"א דלא ניימא פורתא א"ר לוי פגון דמהדר למתא שושילתא וכלבא וגוונא באונא. ופירש"י משמרות שהעמיד המלך שלא יחבל אדם באנשי העיר.

אר"א ב"ז פליגי בה ר"י נשיאה ורבנן ח"א פאן בכרפום של אותה מלכות וכו' ול"ק ליה ולא מידי. פירש"י דכיון שאין הדבר הפקר אין לחוש שיעקור אחד ויבעול.

וחד קשיא ליה כל הני ומשני פגון דמהדר למתא וכו' והתוס' שם בשם ר"ח ור"ת פירשו דבאותה מלכות חיישינן טפי לפי שהחיל בטוחים יותר לפי שהם במקומם. משא"כ במלכות אחרת.

וכ"ד הרמב"ם ספי"ח מהא"ב והאו"ז בחידושיו לע"ז וע' בח"א סי' תשמ"ז בזה. ומפרשים דפריד הש"ס שנתלה שברחה אשה אחת וכדקיי"ל כשיש מחבואה אחת פולן מותרות.

אבל הרי"ף והרא"ש לא הביאו אוקימתא דכרפום. ופסקו פרב מרי דלבעול יש פנאי בכל גוונא.

וכתבו הרשב"א בחידושיו והרמב"ן הובאו בשטמ"ק ובמ"מ פי"ח מהא"ב. דלא תלינן שברחו הנשים דקיי"ל כמאן דלא קשיא ליה ולא מידי.

והטעם לפי שיראות לברוח מאימת הגייס ע"ש במ"מ. והמ"מ חולק עליהם וכו' דעת הרא"ה והריטב"א בשטמ"ק שם פהרמב"ם דתלינן בבריחה.

והח"מ באה"ע סי' ז' סקי"ז כתב דהרי"ף והרא"ש ס"ל פהרמב"ן ורשב"א מדלא הביאו אוקימתא דשושילתא וכו'. והב"ח והב"ש סקי"ד כתבו די"ל דס"ל פהרמב"ם בזה ושפן משמע בטור ורי"ו והק"נ באות פ"ז ס"ל דרי"ף ורא"ש ס"ל פהרמב"ן ורשב"א.

והיש"ש כתב דאין אנו בקיאים לחלק מה נקרא כרפום של מלכות אחרת דאיכא אימת מלכות עליהם ואסור בכל כרפום בשלשלאות וכו' בין הקיפואה בין לא הקיפואה פי מי בקי בשמירה זו ואף האידנא יש שומרים מתחלפים למשמרות וא"א לברוח רק אחת מאלף ואף מן הסתם א"נ לומר ברחתי ומ"מ יש מקומות שהמושל גוזר שלום על העיר וגוזר בגזירת עונש נפש שלא יגעו בשום אנשי העיר ואין לאסור והפל לפי הענין עכ"ל. ודבריו צ"ע מש"כ בין הקיפואה בין לא הקיפואה דהא מפורש בש"ס דאיירי במוקף. ומה שייך בזה שאין בקיאים.

ואולי פונתו שאין מפורש אם צריך שיהא היקף גמור בלי שום הפסק או לא: והנה בירושלמי פ"ב דכתובות איתא דאמר ר"ב רחב"א שפכרפום הוא שמןקף שלשלאות וכו'. ואמר ר"ב בשם רחב"א מעשה הנה וברחה סומא אחת.

היתה שם פרצה אחת מצלת את הכל. היו שם מחבויים צריכה ר"ז רבב"ז ריב"ח בשם ר"נ ובלבד כרפום של אותה מלכות אבל כרפום של מלכות אחרת פלסטים הן.

והקשו התוס' וש"פ מזה על רש"י דהרי מבואר דבאותה מלכות תישינו לפהגות ששם. וכן קשה מזה על הרי"ף ורא"ש דהא כל מקום שיש בש"ס פלוגתא פסקינו כסתמא דירושלמי כמבואר בפוסקים.

נהרי בירושלמי פוסק לחלק בין אותה מלכות לאחרת בלי חולק. וכן קשה מהירושלמי על הרמב"ן ורשב"א שכתבו דלא תלינו בבריחה.

דהא בירושלמי סתם כמ"ד דתלינו בבריחה. ונראה ליישב כ"ז דאינהו מפרשי דהירושלמי קאי אהא דקאמר לעיל דפרצה אחת מצלת את הכל וקאמר דשל מלכות אחרת יריאים לברוח וכמ"ש הרמב"ן ורשב"א שאימת גייס עליהם דהוי פלסטים שהורגים כל אשר ימצאו ויריאים מפניהם.

אבל בשל אותה מלכות אין יריאים לברוח. דנהי ששומרים את העיר.

מ"מ אם יראו שברח אחד או שנים לא יתרגום כי אינם רוצים להשחית כפירש"י שם. ונראה שזהו שיטת הרי"ף ורא"ש שלא חילקו בכרכום משום דס"ל כהירושלמי דבכל גוויי אסורים הפהגות.

והיינו כרב מרי כסתמא דש"ס דע"ז (דף ע') שלא חילקו בזה. והחילוק הוא רק לענין בריחה.

ולא הביאו זה הרי"ף והרא"ש לפי שלא נזכר חילוק זה בש"ס דילן ואדרבה מבואר בש"ס להיפוך. ומיושבים דברי הרמב"ן ורשב"א דאף לירושלמי תלינו בבריחה רק באותה מלכות וזה דלא כמאן דבש"ס דילן.

ולזה לא פסקו כהירושלמי כיון שחולק בזה על ש"ס דילן. ומה שהקשו התוס' וש"פ על פירש"י דמאי מקשה הש"ס א"א דלא ערק חד ובעיל דהא בשבויה תלינו לקולא כמו גבי מתבואה ולא לחומרא.

לענ"ד לק"מ דהא הש"ס קאמר אי אפשר דלא ערק. והוי זה ודאי שאחד נכנס לתוך העיר וממילא דין הנשים שבתוכה כשבויות.

ודקאמר א"א היינו על הפניסה לתוך העיר. ולא על הבעילה.

וכן קאמר הש"ס א"כ א"א דלא ניימא פורתא. והוי ודאי.

ומה שפירש"י שכתשו עיר הסמוכה לממשלתו. פנונתו דבאותה מלכות ממש אין שייך שיעשו מצור על העיר ואם מרדו אנשי העיר א"כ יש להם משפט מנת ואין חסים עליהם קלל.

והוי כאילו גזינו להריגה שנשותיהם אסורות כדאיתא בכתובות (דף כ"ז). ומכ"ש כשקמו גדוד שודדים מאותה המדינה שבו דאי אין שייך לומר שחסים על אנשי העיר או שיריאים ממשפט המלך.

דהא חזינו שמשחיתים וחומסים והורגים באכזריות חקמה בלי שום פחד או רחמנות. ולזה פירש שהעיר סמוכה למדינתו ורוצה לכבשה תחת ידו.

וְלִזְהָרָה יִתְנַהֵג עִם הָעִיר בְּמִדַּת רַחֲמִים כְּדֵי שְׂקִיבֻלוּ מַלְכוּתוֹ. אֲבָל בְּמַלְכוּת אַחֲרַת רַחֲוֹקָה מִמֶּנּוּ הֵם בָּאִים רַק לְנִקְוֹם נֶקֶם אוֹ לְשִׁלּוֹל שְׁלָל וְאֵינָם חֹסִים עֲלֵיהֶם.

וּלְפִרְשׁ שְׂפִמוּכָה פְּלִשׁוֹן סְמוּדָה עַל שְׁוֹלְחָנוּ כַּמֶּשֶׁע מֵעַכְתָּה. הוּא דְחֹק וְגַם לְשׁוֹן רִשׁ"י שְׂיָהִיו לְמַס עוֹבֵד לֹא מִשְׁמַע פֶּן וְעַ' שְׁטַמ"ק בְּזֶה וְעַ' שְׂפִתְבוּ לְהוֹכִיחַ מִלְשׁוֹן רִשׁ"י בְּכַתְּנֻבוֹת שָׁם דַּס"ל כַּמֶּשֶׁע הַתּוֹסֵ' שָׁם דְּרִיב"א לֹא מוֹקִים הֵא דְבוֹלְשֵׁת בְּאוֹתָהּ מַלְכוּת.

וְכֵן עָלָה בְּדַעְתִּי. אוֹלָם עַ' שְׁפֵת (דָּף מ"א ע"א) בְּרִשׁ"י ד"ה בְּשַׁעַת שְׁלוֹם שְׂפִירְשׁ דְּאֵינְרִי בְּאוֹתָהּ מַלְכוּת וְאַקְצָר: וְהִנֵּה בַנ"ד לְכַאוֹרָה יֵשׁ לְהַחְמִיר.

דְּלִפִּירְשׁ"י דְּבְאוֹתָהּ מַלְכוּת חֹסִים עַל בְּנֵי הָעִיר נִרְאָה דְּבַנ"ד הָנִי כְּמַלְכוּת אַחֲרַת שְׂהָרִי אֵינָם חֹסִים כָּלָל וּמִשְׁחִיתִים וְהוֹרְגִים כָּל הַבָּא בִּיָּדָם וְכַמֶּשֶׁע לְוִלְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם וְתוֹסֵ' דְּבְמַלְכוּת אַחֲרַת יִרְיָאִים לְשִׁהוֹת וְלִבְעוֹל כִּי רְדוּפִים לְעֵבֹר מְזֶה כִּי יִרְיָאִים מִחִיל הַמַּלְכוּת שְׁל אוֹתָהּ הָעִיר.

וְבָאוּ רַק לְשִׁלּוֹל וְשׁוֹטְפִים וְעוֹבְרִים פְּלִשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם. נִרְאָה דְּבַנ"ד לֹא שְׂיָהִיו זֶה דְּהָא חֲזִינָן שְׂשׁוּהִים בְּכָל בֵּית לְשִׁבּוֹר וְלְהַשְׁחִית כָּל הַנְּמָצָא.

וְאֵינָם רְדוּפִים לְשִׁלּוֹל וְלְעֵבֹר מְזֶה. וְגַם כִּי יְדוּעַ שְׂאָנְסוּ כְּמָה נְשִׁים.

הָרִי חֲזִינָן שְׁלֹא יִרְאוּ כָּלָל. וְכַמֶּשֶׁע הַב"י וְהוֹבָא בַב"ש ס"כ דְּאָף בְּמַלְכוּת אַחֲרַת אִם רוֹאִים שְׂהַגְדוּד שׁוֹקֵט וְבוֹטֵחַ דִּינוֹ כְּאוֹתָהּ מַלְכוּת.

וְגַם דְּהָא כְּתִב הִישׁ"ש שְׂאִין אָנוּ בְּקִיָּאִים בְּחִילוּק זֶה. וְכִזֶּה נִדְחָה הַסְּבָרָא שְׂפִתְבוּ מֵעַכְתָּה שְׂפִינָן שְׂפָכְרַ יִצְאָה הַפְּקוּדָה לְבָצוֹר רִיחַ הַמְּתַקוּמִים.

י"ל שְׂהִיו יִרְיָאִים לְנַפְשָׁם. דַּז"א דְּהָא חֲזִינָן שְׂחִמְסוּ וְשִׁבְרוּ וְהָרְגוּ בְּלִי מַעְצוֹר.

וְהָנִי כְּגִדוּד שׁוֹקֵט וְבוֹטֵחַ. וְלִתְלוֹת בְּבְרִיחָה עוֹמֵד לְגַגְדִּינוּ דַּעַת הָרִי"ף וְרִא"ש וְרַמְבַּ"ן וְרַשְׁבַּ"א דְּלֹא תְּלִינָן כַּמֶּשֶׁע הַח"מ שְׂיָשׁ לְהַחְמִיר בְּזֶה.

וְאָף לְהָרַמְבַּ"ם וְהַתּוֹסֵ' שְׂתְּלִינָן בְּבְרִיחָה אֲפֻשֶׁר דְּבַנ"ד שְׂמַצָּאָה בְּבוֹקֵר בְּאוֹתוֹ חָצֵר. יֵשׁ כְּאֵן חֲזִקָה דְּכָאן נְמַצָּאת כְּאֵן הִיָּתָה וְלֹא בְּרַחָה.

וְאָף דְּבְכַרְפּוֹם מִשְׁמַע דְּתְּלִינָן בְּבְרִיחָה אָף שְׂנַמְצָאוּ אַח"כ בְּעִיר. וְכֵן בְּמַחְבּוּאָה.

י"ל דְּבַכָּה"ג הָנִי חֲזִקָה הַעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת. כִּי דְרָף לְבָרוּחַ בְּאוֹפֵן כְּזֶה.

וְאַח"כ כְּשִׁפְטֵל הַכַּרְפּוֹם שְׂבִים לְעִיר אֲבָל בַּנ"ד אִם בְּרַחָה בְּלִילָה כְּמוֹ שְׂפָרְחוּ יָתֵר הָאֲנָשִׁים. לֹא הִיָּתָה שְׂבָה לְבָדָה תְּיָכֵף בְּבוֹקֵר אֶל הַחָצֵר וְאָף לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דַּס"ל דְּאָף בְּנִשְׁבִּית בְּעִינָן שְׂתְּשִׁיחָה אֵיזָה זְמַן עַ' תַּה"ד ס' רַמ"ב וְבִאָה"ע ס"ז וְכַב"ש שָׁם.

מ"מ בַּנ"ד פְּשׁוּט שֵׁא"צ שְׂהִיָּה. כִּינָן דְּחֲזִינָן שְׂאָנְסוּ כְּמָה נְשִׁים וְזֶה דְּרַכָּם לְהַשְׁחִית.

וְהָנִי כְּאֵלוּ יְדוּעַ שְׂבָאוּ הַשׁוֹדְדִים לְכַתְּחִילָה ע"ד כּוֹ. וְדָמִי לְהָנִי נְשִׁי דְּגַבּוּגְגַבִּי בְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף נ"א ע"ב).

וְעוֹד דְּהָכָא סְבָרָא דְּמַחְבּוּאָה ג"כ יֵשׁ לְדַחוֹת. דְּהָא בְּש"ס (דָּף כ"ז ע"ב) אֵי תַא הַטַּעַם דְּכִינָן שְׂאָפְשֶׁר שְׁלֹא נְטַמְאָה שׁוּם אִשָּׁה לְזֶה תְּלִינָן בְּמַחְבּוּאָה.

ובנ"ד ידוע שנטמאו כמה נשים. ואף שבתצור זה לא ידענו.

מ"מ הרי כל הרחוב ההוא היה בכלל הספק. ויש לדחות ועי' ב"ב (דף נ"ה ע"ב): אכן באמת נראה דנ"ד לא דמי לכרכום.

דכרכום הוא מצור כפירש"י בשם התרגום וכ"כ הרמב"ם וכה"פ והיינו שצרים סביבות העיר וכדוע וכ"כ הערוך בערך כרכום ובערך פרקום יעו"ש. ומ"ש הרמב"ם בפי המשניות דהיינו גי'ס.

צ"ע.

ועכ"פ הרי ידוע שדברי הרמב"ם בחיבורו הם עקרים נגד דבריו שבפיה"מ. ובתענית (דף י"ד ע"א) נקיט הש"ס בהדיא עיר שהקיפה גי'ס.

והיינו משום דשם קיי"ל דאפילו בתיחיד הנרדף מלסטים דינו פן פדאיתא שם (בדף כ"ב ע"ב) וכן קיי"ל ברמב"ם וטוש"ע או"ח סימן תקע"ו. ורק באופן ההקפה פליגי רי"נ ורפנו אי בעינו שיקיפו העיר בלי שום הפסק ושיהי' מוקף בשלשלאות וש"ד.

או דסגי בהיקף כדרך הצרים על עיירות במלחמה. אבל בנ"ד לא הקיפו כלל את התצור או את הרחוב.

רק נכנסו לפני התצור ושפיר יכולים לברוח וכ"ע מודו דבכה"ג תלינו בבריחה שאין אימת גי'ס עליהם. כי רק כשהגי'ס צר מבחוץ על העיר יריאים לברוח לדעת קצת פוסקים כמש"ל.

אבל לא פשהם בפנים. וכדחזינו באמת שברחו דרך הפרצה כמעט כל האנשים.

וזהו הפוננה בירושלמי דברציה פשיטא ליה דמצלת ובמחבואה מבעי' ליה. והיינו משום דכשיש שם פרצה אינו נקרא כרכום ומצור.

כי דרך המצור שלא להניח שום פרצה. אבל מחבואה הוי ספק כי אפשר שמפשים גם במחבואות.

והר"ן כתב בפ"ב דכתובות דגם אם יש מחבואה לא מיקרי כרכום ע"ש. והוא דחוק.

וש"פ פליגי עלה וע' באחרונים באה"ע סימן ז'. אבל כשיש שם פרצה ודאי דלא מיקרי כרכום ומצור.

ובזה מיושב קושית התו' בכתובות (דף כ"ז) דהיכא פשיטא ליה להקשות דילמא ערקא תדא דהא הו' דמחבואה נאמר אח"כ וגם פי מיבע"ל זה שם באינה מחזקת אלא אחת. ומירוי' התוס' דבריה הוי נדאי ומחבואה הוי ספק הוא דחוק מאד דאדרבא הא חזינו דאיכא מ"ד דלא תלינו בבריחה אף דלא מצינו שיחלוק במחבואה.

וגם פי מסתבר דטפי נקל להפנס במחבואה מלברוח. וצ"ל פוננת התו' דמחבואה הוי ספק דאפשר חיפשו גם במחבואה.

אבל לשונם לא משמע פן ע"ש. אכן לפמש"ל א"ש דאם יש מקום לברוח לא מיקרי כרכום כלל.

משא"כ במחבואה וכנ"ל. ובשטמ"ק בכתובות (דף כ"ז) מחלק דתלינו בבריחה טפי
ממחבואה לפי שלברוח יכולות כמה נשים.

ובמחבואה א"א להתבאר רק אחת כפי שמחזקת המחבואה. וברמב"ם ושו"ע סימן ז' ס"י
שפתבו שאם יכולה אחת לברוח כולן מותרות.

מקורו מהירושלמי הנ"ל דפרצה מצלת ומקושטת הש"ס א"א דלא ערקא חדא. ודלא
כהבאה"ג שם דס"ל שמקורו מהא דמחבואה.

ובאמת לשון הרמב"ם שפתב שגדוד של מלכות אחרת הוא רק לשלול שלל ושוטף
ועובר קשה דהא פרפום הוא לשון מצור שמקיפים העיר לכבשה. ובע"כ עומדים שם
אינה ימים.

וכ"ה לשון המשנה בגיטין (דף כ"ח ע"ב) עיר שהקיפה פרפום וכ"ה לשון הרמב"ם עיר
שפאה במצור וצ"ל בדעתו דכיון דאירינן בעיר שפכשה פרפום פדתנו בכתובות (דף
כ"ז) וכ"ה לשון הרמב"ם שפאה במצור ונכבשה.

ולנה בגדוד של מלכות אחרת אינם מתמהמהים רק שוללים ושוטפים ועוברים. ובעיר
שהקיפה פרפום משמע שאין לחוש כלל דהא אפתי לא פכשו את העיר ואין להם שליטה
על אנשי העיר: ומ"ש הרמב"ן והרשב"א בחי' דאף דלא הדרא למתא כלל מ"מ לא תלינו
בבריחה.

נראה פונתם דלא הדרא בשלשלאות וכלבא וגוונא ואוונא אבל ודאי שהמנה מקפת
את העיר דבלא"ה לא מיקרי פרפום ומצור כמש"ל. והול"ל עיר שפאה לתוכה בולשות
פאה דע"ז גבי י"נ.

ולמה שינתה המשנה ללשון עיר שפכשוה פרפום. אבל הפונתה כמש"ל דיי"נ דלא שיניך
ביה בריחה נקיש שפאה בולשת.

כי לברוח עם היין הוא דבר שא"א שישאו משא עמהם בשעת בריחה. וגם דרק גבי אשה
שאומרת ברחתי או שהיא טהורה שיניך זה.

ולא ביי"נ שאין אומרים ברי שלא נתנסף. ואף להפוסקים דגבי מחבואה טהורים הנשים
אף פשלא אמרה פלום.

י"ל דשאני אשה שחזקה שאינה מתרצית. ולא נסה הדבר קשה.

לזה פשיש פרצה או מחבואה איכא צדדים טובא להתיירא ומטהרין לה. אבל יי"נ שתלוי
רק ברצון העכו"ם אין פאן צד היתר כלל.

והוא מוכרח דהא הרמב"ן והרשב"א פסקו כמ"ד בכתובות (דף כ"ז) דלא קשיא ליה
ולא מידי. וזה קאי על עיר שפכשה פרפום דהיינו מצור כמש"ל.

וז"ב לדעתו. ולפ"ז בנ"ד שלא הנה החצר מןקף מבחוץ והיתה שם פרצה לברוח דרך
שם מודו גם הרמב"ן והרשב"א דתלינו בבריחה.

ועוד נראה דרק גבי גייס וכרפום שפוכשים העיר לשלול שלל וכדומה י"ל שיריאים
לברוח מאימת הגייס. כי ע"י הבריחה נראה שרוצים להשטמ מהם שלא למלא חפצם.

אָבֵל בִּנְיָמִן שָׁבָאָה רַק לְהַשְׁחִית וְלַהֲרוֹג וְלֹא יוֹעִיל כָּל כּוֹפֵר. אֵין שְׂיִיף לֹמֵר שְׂיִיבֵי לְבָרוֹחַ.

כִּי הֵלֵא אִם יִשְׁאַרְוּ בְּחֶצֶר יְהִיגוּם בְּנֹדָי. וְאַקְצֵר בְּזֶה בְּאַשֶׁר בְּרוּר כִּמְשׁ"ל דְּרַק בְּכַרְפֹּם הַחֲמִירוּ הַרְמָב"ן וְרִשְׁב"א.

וּלְפִירִשׁ"י דְּבִמְלָכוֹת אַחֲרַת חֲזִינְשִׁינּוּ לְבַעֲיָלָהּ. מ"מ מוֹדָה דְּבִמְקוֹם שְׁאַפְשֶׁר לְבָרוֹחַ תְּלִינּוּ בְּבִרְיָחָהּ.

וְאַף דְּלִרְשׁ"י פְּרִיף הַש"ס לְחוּמְרָא שְׁפָרַח אֶחָד לְתוֹף הָעִיר לְבַעוּל. כְּבָר פִּתְבְּנוּ דְשָׁם הַטַּעַם מִשׁוּם דְּנֹדָי הוּא שְׁאַחַד הֵלֵף לְעִיר.

וְגַם דִּי"ל בְּכַרְפֹּם ס"ל לְהַחֲמִיר דְּהוּי כְּאַשָׁה שְׁנֹחַבְּשָׁה שְׁפָתָבוּ קֶצֶת פּוֹסְקִים דְּאַזְלִינּוּ בְּזֶה לְחוּמְרָא. וְע' אִו"ז סִימָן תַּשְׁמ"ז וּמַהֲרִי"ק שׁוֹרֶשׁ ק"ס.

אָבֵל בִּנְיָמִן שָׁבָאָה כְּכַרְפֹּם וְכִמְשׁ"ל וְדָאִי דְּתְלִינּוּ בְּבִרְיָחָהּ פִּינּוּ שְׂיִישׁ פְּרָצָה לְפִנְיָנוּ. וְלֹא גָרַע זֶה מִמְחַבּוּאָהּ.

וְאַף הִישׁ"ש שְׁפָתָבּוּ שָׁאִין אָנוּ בְּקִיָּאִים בְּהַקְפָּה מ"מ הַצְּרִיף שְׂיִהִיו שׁוֹמְרִים מִתְחַלְפִּים כִּמְשׁ"ל. אָבֵל לֹא פָּהָא דִּנְ"ד שְׂהִיו רַק מִבְּפִנְיָם וְלֹא הָיוּ לְהֵם שׁוֹמְרִים מִבְּחוּץ: וּמַה שְׁנִמְצָאָה לְמַחַר בְּחֶצֶר הַהוּא.

אֵין לְחַוֵּשׁ לְסִבְרָא דְּכָאן נִמְצָאָת כְּפִי הִיָּתָה. דְּהָא אִם הִיָּתָה אִוְמְרַת בְּרִי שְׁפָרַחָהּ בְּלִילָהּ וְעַתָּה שְׂבָהּ.

וְדָאִי שְׂהִיָּתָה נִאֲמַנְתָּ אַף נֶגֶד הַחֲזִיקָהּ. דְּהָא חֲזִיקַת כְּשֵׁרוֹת מְסִייעָה לָהּ.

וְגַם דְּגוּף הַבְּעִילָהּ הוּא רַק חֲשֵׁשׁ. וְכִמְשׁ"ש הַפּוֹסְקִים דְּאַף דְּרוּב עֲכוּ"ם פְּרוּצִים בְּעִרְוִית מ"מ הִיא מְנַוְנָלָהּ בְּפִשָׁה לְגַבֵּי שְׂבָאִי.

וְגַם דְּהוּי רַבָּא דְּתְלוּי בְּמַעֲשָׂה ע' תּוּס' בְּמֹזוֹת (דְּף קי"ט) וּבְחִיבּוּרֵי ח"ב סִימָן קכ"ה. וְגַם דְּנִרְאָה שְׁפָאָדָם אֵין שְׂיִיכַת חֲזִיקָהּ זֹו וְכַעֲיִן הָא דְּקִי"ל שְׁגוּדְרוֹת אֵין לְהֵם חֲזִיקָהּ לְפִי שְׁדַרְכָם לִיכְנֹס וְלִצְאָת.

וּמכ"ש הֵכָא שְׁטַבַּע הָאָדָם לְבָרוֹחַ מְמַקּוֹם סְכָנָהּ. וְעוֹד דְּהָא חֲזִינּוּ שְׂשִׁינְתָהּ מְקוּמָהּ.

כִּי מְקוּדָם עֲמֻדָה בְּבֵית הָעֲצִים וְעַתָּה נִמְצָאָה בְּחֶצֶר. וְע' בֵּאֵה"ע סִימָן ו' בְּב"ש סְקל"ד שְׁפָתָבּוּ שָׁאִם זִינְתָהּ בְּמְקוֹם שְׂיִישׁ תְּרִי רַבֵּי ל"ח שְׁמָא זִינְתָהּ בְּמִקְ"א דְּאַמְרִינּוּ כ"ג כְּפִי הִיָּתָה.

וְאַף דְּהוּיָא דְּבָר דְּנִינְדָא שְׂהִרֵי הוּלְכַת תְּמִיד. מ"מ ל"ח שְׁמָא זִינְתָהּ בְּמְקוֹם אַחַר עכ"ד.

נִרְאָה דְּעַתּוֹ ג"כ דְּבָאָדָם לֹא שְׂיִיף סְבָרָא דְּכ"ג כ"ה. וְרַק כ' דְּמ"מ ל"ח לְאַוְסְרָהּ מִשׁוּם שְׁאָנוּ דְּנִין עַל מַעֲשָׂה הַזְּנוּת בְּאִיזָה מְקוֹם נַעֲשָׂה.

וְע' שׁו"ת בְּרִית אַבְרָהָם חֵאֵה"ע סִימָן י"ב וְע' חִיבּוּרֵי ח"ג סִימָן פ"ז. וְכֵן מוּכַח קֶצֶת בְּסוּגְיָיו דְּכְתוּבּוֹת (ד' כ"ז) דְּפְרִיף א"א דְּלֹא עָרַק וְע"ש בְּתו'.

ול"א כ"נ כ"ה נאקצר. ומה שפאה שנית להחצר יכולה לומר שפאה לראות מה נעשה שם בפלים שלה ובהבנינים.

ואולי נשארו איזה חפצים שלא השחיתו. שלא יהיו כהפקר.

וגם עתה שלא אמרה שפרחה רק שלא נטמאת הרי קיי"ל בכתובות (דף כ"ז) ובטוש"ע סימן ז' ס"י שנאמנת במיגו. ואף להמתמירים שם פשאין המתבואה מחזקת רק אחת.

מודים ה"א שהיה מקום לברוח להרבה אנשים. וכמו שפרחו באמת כמעט כולם.

וכמ"ש השטמ"ק שם דבנה כ"ע מודו. ואין פאן מיגו נגד חזקה דכ"נ פאן הי' כמ"ל.

וגם דה"א שחזקת פשרותה לכהונה מסייע לה י"ל דנאמנת שפיר במיגו אף נגד חזקה. ויש לדון מהא דיבמות (דף קי"ד ע"ב) דאיכא חזקה דדייקא ומינסבא.

ונאקצר באשר פי בנ"ד בלא"ה נאמנת כמ"ל שאין פאן חזקה דכ"נ כ"ה: ומה שאמרה אצל החוקר דין ששלשה עפ"ם האבין איר גימוטשעט ואומרת שפוננתה היתה שציערוה בהפאות שפצעו ראשה.

לכאורה קשה להאמינה וכמו שהרגיש מעכ"ת. דהרי כשאמרו לה שהנער אמר שעשירים עפ"ם האבין איר גימוטשעט.

הבינה שהפוננה על בעילה. והכחישו זה.

ואף דבש"ד מצינו בכ"מ שתיבה אחת יש לה שתי פוננות כדאיתא בכמה דוכתי. מ"מ בנ"ד פיון שעל אותו ענין עצמו הבינה פירוש התיבה באופן טומאה.

קשה לדון שעמה הבינה הפירוש באופן אחר. אף י"ל כי אולי סברה שהחוקר דין אינו דורש רק על הפאות.

ולא על דברים פאלה. ולזה חשבה שהפוננה על הפאות.

אכן בלא"ה י"ל שהגידה פן כדי שיתמירו במשפט הרוצחים. או שלא באו עליה ביאה גמורה: רק עיניה בשאר דברים.

וכעין זה כתב הח"ס חאה"ע סימן ע"ח שיש לפרש פן את דברי האשה שהגידה לפני השופטים שטימאיה. וגם שאפשר לומר שאמרה פן כדי לנקום נקם ע"ש.

ואף דבנ"ד אינה אומרת אמתלא זאת. מ"מ פיון שיכולה לומר פן ממילא תוכל לתרץ דבריה שחשבה ששואלים אותה על הפאות.

ועד אין פאן על טומאתה. כי הנער שהגיד הוא קטן.

וכעין זה איתא בכריתות (דף י"ב) דנאמן לומר לא אכלתי חלב אף נגד העד. במיגו דמצי לתרץ דבריו שלא אכל בשוגג רק במזיד ע"ש.

ולשיטת הר"ן בפ"ב דכתובות דמתבואה א"צ שתאמר בפירוש טהורה אני. א"כ ה"ה ה"א פיון שמתחילה אמרה שהיא טהורה.

ואצל חוקר הדין אמרה שטימאנה נעטה חוזרת לומר שטהורה היא. יכול הבעל לומר שמאמין לדבריה הראשונים.

ועכ"פ הוי פאלו לא אמרה פלל ותלינו בבריחה פנ"ל. ואף להחולקים על הר"ן יכול הבעל לומר שמאמין לדבריה הראשונים פנ"ל.

וכ"כ הפוסקים הובאו בסימן קט"ו וקע"ח באה"ע ש"יכול הבעל לומר שמאמין לדבריה הראשונים. אף א"צ לזה וכמש"ל ומטרדותי אקצור: עכ"פ נלע"ד להסכים עם מעכ"ת שהאשה העלובה הזאת מותרת לבעלה הפכה לדעת כל הפוסקים דהא רש"י ותוס' בשם ר"ח ור"ת והרמב"ם והאו"ז והרא"ה וריטב"א והמ"מ וטוש"ע וב"ח וב"ש ס"ל דתלינו בבריחה.

ואף להרי"ף והרא"ש ורמב"ן ורשב"א בארנו דהכא שאני דלא מיקרי פרפום ומצור פלל. ותלינו בבריחה לכ"ע.

וממילא נאמנת לומר שטהורה היא. ואף אם חזרה ואמרה שטמאה היא.

יכול הבעל לומר שאינו מאמין לדבריה האחרונים. ומכ"ש שהיא מתרצת דבריה שאמרה לפני החוקר דין.

והבעל אומ' שמאמין לה בנה ולזה יוכלו להתירה בלי שום פקפוק: ומ"ש שה"ג מבצענך על מ"ש הק"נ באות פ"ד דלהכי לא האמינו לר"ז בן הקצב אף שודאי היו מחבואות בירושלים. משום דהתם ודאי איטמו כדכתיב נשים בציון עינו והקשה הה"ג הנ"ל דהא איתא במדרש שלא עינו רק ג' פנויות ושהיה יודע מי הם.

הנה לכאורה תמוה דהא מפורש ביבמות (דף ט"ז ע"ב) שהתמודדים עינו בנות ציון פמה אלפים ומייתי מקרא דנשים בציון עינו. וצ"ל דמדרשים חלוקים בנה.

ובאמת דברי הק"נ תמוהים דהא ר"ז בן הקצב הנה בבית שני. וקרא דנשים בציון קאי על בית ראשון.

והנה באסיפת אמרים על המדרש הביא בשם היפ"ע דהא דיבמות (דף ט"ז) איירי בבית שני ושלזה רומז הקרא דבתולות יעו"ש. וא"כ א"ש דברי הק"נ בפשיטות.

ובלא"ה י"ל דנקיט הש"ס לשון הכתוב נשים בציון גם על בית שני. כי הנה ידוע להם שגם בבית שני הנה בן.

וכן מצינו בכ"מ בש"ס דנקיט קרא אף דבאמת לא איירי הפסוק בנה. וגם הק"נ נקיט לשון הכתוב משום דהש"ס נקיט ליה גם על בית שני ואקצור: לחלק חושן המשפט סימן קלו ע"ד אהד שיש לו בתי חומה בעיר אחרת ונתן בדיניהם כו"ה לבנו להשפירם ולעשות כאדם העושה בתוך שלו ויתר בניו אמרים שיריאים אולי ישפיר על עשירים שנה ויכתוב השכירות בזול ויקבל עבור זה סכום גדול לעצמו או שיעשה חוב גדול על הבתים וכדומה.

ודורשים שיבטל כו"ה זו. ונתן לו כו"ה מוגבלת להשפיר רק על שנה.

והאב אומר שאינו חושדו ורק אם גידו לו שע"פ ד"ת מותר לו לחשדו ולהגביל הכו"ה. אזי יעשה זאת.

והאריך מעכ"ת בדברי חקמה. וחקץ לדעת דעתי בזה.

והנה מאוד חפצתי להשתעשע בדבריו היקרים. אבל מה אעשה כי טרדוטי עצומות לקודש ולחול.

וההכרח עלי לכלוא את הרוח ולהשיב בקוצר: לכאורה יש לדון בזה מהא דקיי"ל בב"מ (דף ע"ה) ובח"מ סימן ע' שאסור להלוות בלא עדים ועובר על לפ"ע וגורם קללה לעצמו וכתבו האחרונים דה"ה במפקיד וא"כ גם בנ"ד אסור להאמין לבנו כו"ה פללית כי אולי יעשה עול פנ"ל.

וא"ל דהתם החשש הוא שמא ישפח פדאימת התם גבי רב אשי דבגירסיה טריד מישתלי ע"ש. דהא רש"י פירש שם הטעם שיעלה בדעתו לכפור.

וזה מוכרח בש"ס שם. דעל חשש שכחה לא שייך לומר שעובר על לפ"ע.

דהא יהי' שוגג בדבר. ולזה גבי הא דר"א פירש"י ומשתלי ישפח הלואתי ואגרום קללה לעצמי.

והוא שפתי יתר דהא מפורש זה בגמרא. וגם בגמרא שם בדברי רבינא הוא שפתי יתר דכבר מפורש טעם האיסור בדברי ריא"ר שם.

אבל הפנונה לומר דאף דהכא ליכא משום לפ"ע דהא ר"א ודאי לא יכפור במזיד. מ"מ איתא הא דגורם קללה.

ובזה מיושב מ"ש הרמב"ם ובשו"ע ר"ס ע' שאפילו לת"ח אסור להלוות בלא עדים. והקשו המפרשים שם דהא בש"ס איתא דכ"ש לת"ח דאסור.

ומאי קאמרי אפילו ולפמש"ל א"ש דנהי דבגוף הדבר מצוי יותר בת"ח שיכפור בו מצד שכחה שטרוד בלימודו. מ"מ הו"א דכיון שאין בו חשש מזיד ליכא משום לפ"ע ואין בזה איסור.

דהו"א דהא דקאמר שגורם קללה לעצמו הוא רק להוסיף חנומר בדבר. אבל בשביל זה בעצמו לא ה"ה אסור.

לזה כתבו דאף לת"ח דליכא חשש רק משום גרם קללה. מ"מ אסור.

שוב ראיתי שכ"כ הט"ז במקומו. וגם בדברי הסמ"ע נכלל זה ע"ש.

רק לא הרגיש לדקדק זה מלשון הש"ס ורש"י כמש"ל. ומבואר מדבריהם דלפ"ע שייך רק במזיד ולא בשוגג וכו"ל: אכן גוף הדבר צ"ע דהא גם עבירה בשוגג צריכה פירה.

ובנדאי אסור לגרום מכשול לחבירו אף בשוגג. ופשטיה דקרא משמע דאיירי בשוגג דכל עור פשוטו הוא שוגג בזה וגם פשוטו הש"ס נראה דחייש רק לשכחה מדקאמר כ"ש מר דטריד בגירסיה משתלי.

וכן מסתבר דאטו ברשיעי עסקינו ותקנתא לרשיעי לא עבדינו. דא"כ נימא שלא ימנה אדם שומר בתוך ביתו כי שמא הוא עצמו יגנוב.

ורק יתן לו הכל בפני עדים. ובאמת גם עדים ושטר לא מהני דהא יכול לטעון נאנסו או גניבה ואבידה בש"ח.

ואף שיהא חייב שבועה. הא בכופר במלנה איכא ג"כ שבועת ה'יסת.

ולכאורה י"ל דהא שבועת ה'יסת נתקנה בימי ר"נ כדאיתא בשבועות (דף מ') וע' קדושין (דף מ"ג ע"ב). וא"כ בימי רב לא נתקנה עדיין.

ולזה קאמר דחיישינו שיכפור ואיכא לפ"ע. אבל בימי רבינא ור"א שנתקנה שבועת ה'יסת אין חשש לזה.

ורק איכא חשש שכחה שיגרום קללה לעצמו. ואף דלת"ח לא משבעינו כדאיתא בשבועות (דף מ"א).

מ"מ הא קיי"ל בסימן פ"ב ס"ז דהיכא שגם השני הוא ת"ח משבעינו ליה: והכא הוי רבינא ג"כ ת"ח. אכן מ"מ יקשה לדעת הפוסקים שפסקו פן להלכה דא"כ יהא אסור להניח שום איש בחדר שיש בו חפצים.

וגם כי כל אדם מניח את בנו או בתו בביתו או את משרתו ונימא שיהא אסור להניחו בלא עדים ושטר שמא יגנוב. ואדרבא אמרינו אף בפקדון כל המפקיד ע"ד אשתו ובניו הוא מפקיד.

ולא מצינו שיצטרף למסור הפקדון לבניו בעדים. ואדרבא בב"מ (דף מ"ב) מוכח שא"צ לעשות כן.

דאילו מסר לאמו בעדים היתה יודעת שהיא פקדון. [אף י"ל דאדרבא פנין שגם את שלו צריך למסור בעדים.

א"כ אין הוכחה שהיא פקדון. ועוי"ל ואקצר].

והנה עלה ברעיוני לדון מצד חשש לאו דלא תחמוד ונהביאני לזה לשון רש"י שיעלה על רוח הלנה לכפור. משמע אף שבאמת לא יכפור.

ושוב ראיתי שגם כת"ר הערה בזה. אבל ז"א מהקושיות שהזכרנו.

וגם דא"כ נימא שאסור להתייחד עם פסוף וחפצים של חבירו כמו שאסור יחוד בעריות. ועכצ"ל שלא נחשדו ישראל על גזל או חימוד ממון של חבירו.

ומי שיצרו מסיתו לתמוד. תמוד אף בראותו מרחוק את רכוש חבירו ודאמרינו בב"ב (דף קס"ה) רובן בגזל.

כבר פירש"י שם דהיינו רק הוראת היתר במו"מ לעכב רינח של חבירו. אבל חלילה לומר שרוב ישראל חשודים על הגזל.

ובפ"ק דב"מ נדחקו לומר סברא דספק מלנה ושינה או אשתמוטי וכדומה כדי שלא להחזיקו בגזלן כל זמן שלא הוחזק לפנינו ובב"מ (דף ה') דפריה מלפ"ע. היינו משום

שְׁחָשׂוּד עַל כֶּף ע"ש: וְלִזְוָה נִלְע"ד שְׁטַעַם אִיסוּר לְהִלּוּת בְּלֹא עֵדִים הוּא מִפְּנֵי חֲשִׁישׁ שְׂכָחָה וְלֹא מִשׁוּם מִזִּיד וְכַמְּש"ל דְּגַם בְּשׁוּגְגַ שְׁיִיף לִפ"ע.

וְזוּה פְּשׁוּט בְּכַמְּה מְקוּמוֹת וְכ"כ הֶרְדֵּב"ז סִימָן תִּשְׁצ"ו. וְאַף דְּמַצִּינוּ בְּפ"ה דְּמַע"ש שְׁהַצְנוּעִים עָשׂוּ תִּקְנָה וְשָׁלֹא יַעֲבְרוּ אֶף בְּמִזִּיד.

מ"מ לְהִלְכָה אֵין לָנוּ לְחוּשׁ לִזְוָה וְכַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"א סִימָן ע"ד. וְגַם כִּי שָׁם הָיָה יָדוּעַ שְׁיִישׁ אֲנָשִׁים שְׁלּוּקְחִים הַפְּירוֹת וְזוּה שְׁיִיף בְּיוֹמֵר בְּהִלְוָה שְׁלֵהוּצָאָה נִיחָנָה.

וְלִהְיָאֲחֵרוּנִים שְׁפָתְבוּ דְּגַם בְּפִקְדוֹן הַדִּין כּוּ. י"ל דְּהֵינּוּ כְּשִׁמוּסֵר הַחֲפִיץ לְבֵית הַנִּפְקֵד שְׁבִינָה יֵשׁ חֲשִׁישׁ שְׁבִהְמָשָׁף זְמַן יִשְׁכַּח וְיִסְפֹּר שְׁהַחֲפִיץ הוּא שְׁלוֹ וְדִקְאָמֵר רַבִּינָא לִר"א מִשׁוּם גְּרַם קָלְלָה וְלֹא מִשׁוּם לִפ"ע.

י"ל מִשׁוּם שְׁלֹא רָצָה לִזְמַר נִגְדֵ ר"א שְׁיִכְשֵׁל בְּעוֹן גְּזֵל. וְעוּי"ל דִּר"א אֶף שְׁיִשְׁכַּח בְּכ"ז יֵאָמֵר לְרַבִּינָא כְּשִׁיטְעוֹן בְּרִי שְׁהֵאָמַת אֶתּוּ וַיִּשְׁלַם לוּ.

וּמ"מ יִגְרוּם קָלְלָה לְעַצְמוֹ שְׁהַשׁוּמְעִים יִחְשְׁבוּ שְׁטַעְנוּ בְּשִׁקָר אַחֲרֵי שִׁר"א אֹמֵר שְׁלֹא לִזְוָה. [וּבְאָמַת יֵשׁ לְדוֹן שָׁם דְּהָא ר"א שְׁלַח שָׁם ע"י אַחֵר וְאִיף הֵאָמֵר לְאוֹתוֹ הָאִישׁ.

וַיֵּשׁ לְדַחוֹת וְאֶקְצָר]. וְעַפ"ז יֵשׁ לִיִּישׁב קוֹשִׁיַת הַמְּפָרְשִׁים דְּמָה מְהֵנִי עֵדִים דְּהָא מ"מ יָכוֹל לְטַעוֹן פְּרַעְתִּי.

אָבֵל לִפְמ"ש א"ש דְּרַק עַל הַהִלְוָה יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁיִשְׁכַּח. אָבֵל שְׁיִשְׁקֵר לִזְמַר פְּרַעְתִּי לָא חִיִּישִׁינוּ [וְמָה שְׁהִבִּיא כַת"ר קוֹשִׁיַת הָעוֹלָם בְּשִׁבוּעוֹת (דָּף מ"א) דְּאִיתָא בְּש"ס דְּלִהְכִי אוֹזְפִיָה בְּעֵדִים כִּי הֵיכִי דְלֹא לִיטְעוֹן פְּרַעְתִּי.

וְהִקְשׁוּ דְדִילְמָא אוֹזְפִיָה בְּעֵדִים מִשׁוּם שְׁאִיסוּר לְהִלּוּת בְּלֹא עֵדִים. לְדַעְתִּי י"ל בְּפִשִׁיטוֹת דְּלִזְוָה מְהֵנִי שְׁיִיחַד עֵדִים שְׁיִרְאוּ מִרְחוּק הַהִלְוָה אֶף שְׁלֹא יִפִּיר הַלְוָה בְּהֵם.

וְלִזְוָה כְּשִׁיחַד הָעֵדִים בְּפִנֵי הַלְוָה וְלְדַעְתּוֹ אֶמְרִינוּ שְׁעַשָּׂה כּוּ כְּדִי שְׁיִפְרַעְנוּ בְּעֵדִים] וְגַם מָה שְׁפִירש"י שְׁעוֹלָה עַל רוּחוֹ לְכַפֹּר י"ל ג"כ הַפּוֹנוּגָה בְּשִׁבִיל שְׁשׁוֹכַח קִצָּת וְנוֹפֵל בְּרַעֲיוֹנָיו סִפְקָ בְּדָבָר.

וְלִזְוָה מוֹרָה הֵיחַד לְעַצְמוֹ לְכַפֹּר עַד שְׁיִזְפֹּר הַדָּבָר וְכַעֲיוֹ הָא דְּב"מ (דָּף ו') בְּסִפְקָ מְלוּהָ יִשְׁינָה. וְלִזְוָה לֹא פִירֵשׁ שְׁיִכְפֹּר בְּהַחֲלֵט.

דְּהוּי מִשְׁמַע דְּחִיִּישִׁינוּ לְמִזִּיד גְּמוּר. לִזְוָה פִירֵשׁ בְּלִשׁוֹן זֶה דְּחִיִּישִׁינוּ שְׁיִהָא קִצָּת שׁוּגְגַ בְּדָבָר.

וְאַף שְׁבַשְׁטַמ"ק בְּב"מ שָׁם וּבְכַמְּה אַחֲרוּנִים כְּתָבוּ הַחֲשִׁישׁ מִשׁוּם פְּרַעְתִּי ג"כ. מ"מ הָרִי כְּתָב בְּשַׁטַּמ"ק שָׁם דְּגַם בְּפְרַעְתִּי חוֹשִׁישִׁין לְטַעוֹת ע"ש אָבֵל לְמִזִּיד לֹא חִיִּישִׁינוּ וְכַמְּש"ל: וְלִכְאוּרָה י"ל דִּר"י א"ר ס"ל כְּהָא דְּצִנּוּעֵין דִּרְפ"ה דְּמַע"ש דְּס"ל שְׁצָרִיף לְעֵשׂוֹת תִּקְנָה אֶף לְמִזִּידִים וְלִזְוָה חֲשִׁישׁ שְׁמָא יְכַפֹּר בְּמִזִּיד.

אָבֵל רַבִּינָא ס"ל בְּב"ק (דָּף ס"ט ע"ב) דְּצִנּוּעֵין יְחִידָאָה הוּא וְלֹא קִי"ל כְּנוֹתִיָהוּ ע"ש. וְא"כ קִי"ל שֵׁא"צ לְעֵשׂוֹת תִּקְנָה לְמִזִּידִים.

לִזְוָה אָמֵר הָכָא רַק הָא דְּגוֹרָם קָלְלָה. אָבֵל ז"א דְּהָא גַם בְּשִׁכָּחָה יֵשׁ לִפ"ע כַּמְּש"ל.

אף מ"מ י"ל דרש"י נקיט הטעם שיכפור משום דס"ל דקיי"ל כצנועין שעושין תקנה למזידיים ג"כ. ורק רבינא לא ס"ל זה וכמ"ל: ולכאורה קשה טובא איך מותר ללות מלנה בע"פ או לקבל פקדונות הרי יש לו לחוש שמא ימות ובניו לא ידעו מנה ולא ישלמו להמלנה או להמפקיד.

וכה"ג איתא בב"מ (דף ס"ח) שאסור לקבל שטר שמצונף בו הרינוח להקרון שמא ימות ויגבו בו היו"שים וכן קיי"ל ביו"ד סימן קע"ז. אלמא דלענין חשש גזילה חיישינו למיתה.

וקשה למה לא אמר הש"ס בב"מ (דף ע"ה) טעם זה להצריך עדים. וגם לפ"ז איך שואל אדם מחבירו שום חפץ נחוש למיתה.

רק בזה י"ל דבדברים העשויים להשאיל יועילו עדים. ויש לדחות.

והנראה בזה דרק בשטר חששו לזה דגם פשהוא אצלו אינו רק שטר אמנה כיון שאם לא יהי רינח לא יגבה בו. ואסור להשהות עולה בביתו שאם ימות אזי יגבו היו"שים בשטר זה ויגזלו בקום ופשה.

אבל בפקדון ומלנה אינו משנה מדרף בנ"א. והכל יודעים שהכל למיתה עומדים.

ובכ"ז עולם פמנהגו נוהג. ולפמ"ש התוס' ריש יומא וביבמות (דף כ"ו) לחלק דבזמן מועט ל"ח למיתה רק לזמן מרובה ע"ש.

וע' ח"ס אה"ע ח"ב סי' פ"א שיעור זמן מרובה ובחיבורי ח"א סימן י"ג. א"ש ג"כ הא דנ"ד.

אף הוא דונק דא"כ בהא דב"מ (דף ס"ח) נימא שאם השטר נעשה על זמן מועט שרי. וזה לא מצינו בפוסקים.

ובאמת יש חשש זה גם בשטר אמנה ושטר פרוע. והר"ן כתב הובא להלכה בסימן נ"ז בש"ף שם שאם נפרע מקצת יוכל לעכב השטר עד שיפרע כולו.

ול"ח שמא ימות ויגבו היו"שים כולו וגבי אמנה כתב הסמ"ע בסימן פ"ד דאף אמנה במקצת הוי עולה ואסור להשהותו. ומצאתי בתנאים שם שהקשה מנה והביא דברי הבעה"ת שער נ"ג שכתב ג"כ דשטר שהוא ספק פרוע אסור להשהותו שמא ימות ויגבו בו היו"שים.

והקשה שם ג"כ משטר שנעשה על תנאי. ותירץ דכל שנעשה מדעת הלנה שרי וקשה דהא כל אמנה נעשה בהסכם הלנה ומ"מ אסור.

והנתיבות שם כתב לתרץ משום טריפת לקוחות דבזה אין מועיל הסכמת הלנה. ולענ"ד הוא תמוה דאטו שטר אמנה שאין בו אחריות מותר להשהות או כתב יד להסוברים שאי"ל פרעתי: ואפשר לומר שהחשש הוא שמא יהיו עוד בע"ח על איש זה ויבואו היו"שים ליקח חובם בשטר זה.

ויהי' זה גזל לשארי בע"ח. ובהא לא מהני הסכמת הלנה שהבע"ח לא יוכל לטעון שהוא אמנה.

וממנו בעצמו אף שאינו נאמן לומר שהוא אמנה פדאיתא בכתובות (דף י"ט). מ"מ י"ל דהא הספים הלנה ונכנס בספק זה.

אבל בשארי בע"ח לא שייך זה. ובשטר שיש בו תנאי הסברא כמ"ש הש"ך שם שפידו של מלנה לקיים התנאי.

משא"כ בהך דב"מ שם (דף ס"ח) שאין ביד בעהש"ט לקיים התנאי. ואף שזה עדיין צ"ע דמשמע דהא דתנאי איירי א"ש בתנאי שאינו ביד המלנה ואכמ"ל בזה.

ועכ"פ לפי סברא זו א"ש גם מה שהקשיתי ממלנה בע"פ ופקדון דכיון שנעשה זה בהסכם הבע"ד אין חשש בזה. ובריתב"א בב"מ (דף ס"ח) משמע הטעם משום דמיקחי קריבית.

והיינו דהוי כעובר על לא תשימון שהוא בעת כתיבת השטר פדאיתא בב"מ (דף ס"ב). ואף שמבטיח שלא יתבע אם יהי הפסד מ"מ מיקחי קריבית כיון דאפשר שימות ויגבו בו היורשים אבל מהבעה"ת הנ"ל מוכח דלא ס"ל סברא זו.

ועכצ"ל כמש"ל דכיון שהפל יודעים שהפל למיתה עומדים ובכ"ז מאמין לו החפץ או ההלואה. אין להשואל והלנה לחוש למיתה.

ורק בשטר אמנה חששו לזה כנ"ל. וא"ל דגם בהלואה ופקדון יש לחוש שבע"ח שלו לא יהי לו ממה לגבות ולא יוכל להוציא מיד היורשים את הפקדון או את החוב שנעשה בע"פ.

וא"כ הוי גזל הבע"ח. ז"א די"ל דכיון שהמלנה והמפקיד מסכימים ע"ז הוי כאלו נותן לכתחילה שאם ימות והיורשים לא ידעו מזה.

לא יהי לו תביעה עליהם כשישבעו שלא פקדם אבא או יקבלו בח' פפי הדין בזה לפי הענין. והוי כמתנה מעיקרא על תנאי זה וע' ב"מ (דף ל"ד).

וע' פתובות (דף ל"ד) וב"ק (דף קי"ב) לענין אם סברו שהיא של אביהם וטבחו ואכלו באקצור. ולכאורה י"ל שהטעם הוא לפי שמחוייב אדם להודיע לב"ב איזה חפץ אינו שלו והסמ"ע סי' שמ"א סקי"ג כתב דהוי פשיעה מה שלא צוה.

אף באמת ז"א דהא אמרינן בב"מ (דף מ"ב) שא"צ להודיע משום שבשלו יזקרו יותר ע"ש. ורק לפני מותו כתבו הפוסקים שצריך להודיע.

ודברי הגתיתבות שם תמוהים בזה ע"ש. ואז י"ל דמה"מ אנסייה כמ"ש הש"ך שם.

אבל בשטר דלא שייך סברא דבב"מ (דף מ"ב). ודאי מחוייב להודיע לב"ב שהוא שטר אמנה וכדומה.

וגם זה אינו מועיל פי אולי יש בין בניו חשוד לגזול במזיד. ובבעה"ת שם כתב שאם יצית השטר ספק פרוע בין שטרות קרועים מהני ע"ש.

ויש להאריך בזה אף אכ"מ פי אין נוגע לנ"ד: והנה בזה"ז אין גזוהרים פלל בדבר זה והוא נפלא שכל ישראל יעברו על דין מפורש בש"ס ופוסקים בלי חולק אבל באמת יש

יסוד למנהג זה עפ"מ"ש הריטב"א במגילה (דף כ"ח) שהאסור להלוות בלא עדים הוא רק ממדת חסידות ולא מן הדין.

ונראה ראיה לדבריו מהא דב"מ שם שאמרו לר"א דרבינא מקינים כל מיילי דרבנן וניסה אותו בדבר זה. וקשה איך עלה על דעת ר"א שרבינא יעבור על אסור גמור.

וכי מה בין זה לבשר עוף בקלב או לטלטל בכרמלית וכדומה. וגם מה רבותא הוא דמקינים כל מיילי דרבנן הלא כבר אמרו חז"ל בעירוובין (דף כ"א) וברכות (דף ה') שכל העובר ע"ד חכמים חייב מיתה.

אבל הפוננה כמ"ש הריטב"א דהני רק מדת חסידות ואמרו לר"א דרבינא מקינים כל מיילי דרבנן אף שאמרו רק למדת חסידות בעלמא. ולזה ניסה אותו ר"א בדבר זה.

כ"נ ברור שע"ז נסמך מנהג ישראל ואם אינם נביאים וכו'. וממילא פינון שאנו נוהגים בזה פהריטב"א.

א"כ אין לנו לפסוק להלכה שאסור לתת לאדם כו"ה בשביל חשש גזילה ומכ"ש בכנו. וסברא דמורי התירא בזה ג"כ לא שייך רק באיזה הבלעה בקשבון אבל לא שייגזול את כל הכנסת הפתים לכמה שנים: אכן בכ"ז נ"ל אשר על הגביר הלז להגביל את פת בנו בהרשאה שנתן לו.

פי אחרי שבאמת אינו נותן לו כו"ה להשפיר על כמה שנים או לעשות חוב על הפתים וכדומה. א"כ הני זה כשטר אמנה ומיקרי עולה ואסור להשהותו וא"כ אסור לאביו ליתן לו.

ואף דיש לחלק דבשט"ח מיקרי עולה לפי שפתיב בו שמגיע לו סכום פסר. אבל הכו"ה כל עוד שלא עשה מאומה אינו מעשה כלל.

וגם פי בשט"ח יש לחוש שימות והיורשים לא ידעו שהוא אמנה וכעין דאיתא בב"מ (דף ס"ח) או שבע"ח שלו לא יאמין לו כדאיתא בכתובות (דף י"ט ע"א). מ"מ משמע דבשטר אמנה אין החשש שמת רק לגבי דידיה ג"כ אסור.

ועי"ל שע"י שמקצת מהכו"ה הני רק אמנה ובאמת לא נתן לו כו"ה על זה. ממילא י"ל שבטל כל השטר.

ששטר שבטל מקצתו בטל כולו. ואף כמה שישפיר על שנה אחת לא יהי ממש.

ואף דבשט"ח אם מודה שמגיע לו פחות מכפי שפתיב בשטר. לא בטל כל השטר כדאיתא בכתובות (דף פ"ז) גבי פוחתת.

היינו התם שההלואה היא מעשה גמור. אבל בנ"ד שאין כאן מעשה רק ע"י השטר נותן לו כו"ה.

וכיון שהשטר יש בו אמנה ל"א שיועיל לחצאין. ואף שלהלכה יש לדחות זה יש לדון בזה מהרי"ף פ"ק דמפות ובדברי ש"פ בענין שטר שבטל מקצתו אי שייך זה גם בכה"ג דנ"ד.

אבל למה לו ליפנס בספיקות. טוב לו לעשות כו"ה על מה שהוא מרשה באמת.

ועכ"פ הרי עבר על מדבר שקר תרחק פיון שבאמת אינו מרשה לו על זה. ועוד דהרי איתא בב"מ (דף מ"ב) לעולם ישליש אדם מעותיו וכו' וזה נדרש בב"ר פע"ו מקראי דיעקב אע"ה שלא יתן אדם את ממונו בנזוית אחת.

הרי שלמד התורה אותנו להזהר ברכושינו אשר נתן לנו ד' שלא יאבד. וכעין זה איתא בערכין (דף כ"ח) שאסור לאדם למכור כל מה שיש לו וע' בחיבורי ח"א סי' ק"ב ק"ג. וכמה דינים העמידו חז"ל על החזקה שאדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה. ומשמע שפן צריף לנהוג לכל אדם.

דאטו איירי הש"ס רק בבנ"א המגושמים וחרדים על ממונם יותר מדאי. וכן איתא בחולין (דף ק"ו) שאצריף לסייר את נכסיו בכל יום שמא ימצא דבר שאצריף תיקון הרי למדנו שאף בנוגע לרכושו צריף האדם להיות זהיר ועיניו פקוחות שלא יאבדו ויתקלקלו.

ומכ"ש ביהא דנ"ד שבאמת שטות הוא להאמין את רכושו לזולתו. אשר לפעמים ינזמן שיצא מכשול מזה ובפרט שעכ"פ הוא דבר שקר כמש"ל.

ובהא דנ"ד יש חשש יותר שלפעמים יחוש הבן אולי יתן האב יותר לשאר בניו ואולי בהמשך הזמן יתנהג איזה קפידא או טענה ביניהם [ובפרט לפמ"ש כת"ר שפן זה הוא מפת המתחדשים שפבר הורה הנסיון שאין אמון בם אחרי פי אין יראת אלקים במקום הזה.

והרי איתא בפסחים (דף נ') שאסור להתלוות בדרך עם ע"ה ולמסור לו עדות וכדומה לפי שחשוד על הגזל. וידוע דע"ה דהתם אינו דנקא שאינו בן תורה רק שאין בו יראת שמים ע"ש בתו' ובסוטה (דף כ"ב).

ויש שוטים שחושבים שאנשים הללו הם בעלי נימוס ולא יעשו עול בשביל הד"א שבהם. אבל הנסיון הורה שהוא שקר.

והעיקר הוא יראת שמים שזה עומד פחומה נגד כל התאות]: ומ"ש כת"ר שהאב חושש שאסור לו לקבל לה"ר על בנו. הנה מפנרש בנדה (דף ס"א) דהאי לישנא בישא אף דאסור לקבולי מ"מ למיחש מןיבצי וכבר הביא זה כת"ר ג"כ.

אכן בלא"ה אין זה שייך הכא דאטו האחים אומרים לו לה"ר שפנו זה עשה לו רעה וכדומה. הלא הם אומרים לו רק בדרך עצה שיהא זהיר ולא יאמין לו יותר מדאי.

ובזה צדקו דבריהם. וכמאמר חז"ל כפדהו וקשדהו.

ולזה נראה שאצריף האב להגביל את הכו"ה שנותן לו וכפי שמינעצים לו יתר בניו וכמ"ש מעכ"ת: סימן קלז ע"ד אשר אהד הנה לו חוב משותף עם חותנו והשטר הנה על שמו והנה מונח אצל חותנו.

ועתה מת חותנו. והשלישו היורשים הצעטיל ת"י כת"ר בצירוף עוד שטרות על סך מסויים ובאופן אם אחותם אשת גיסם הנ"ל תפטור אותם מחלק רנושה שיש לה בדיניהם ונקסרו לה כל השטרות המושלשים.

ונה נעשה בלי ידיעתה וידיעת בעלה. ועל חוב שבשטר הפתוב על שם חתנו הנ"ל הודו אז היו"שים ששייך מחצה לחתנו בלי שום טו"מ.

ועתה אין הבת רוצה ליקח ירושה ולא לפטרם מחלקה. ובעלה תובע שיתנו לו השטר המשותף ויגבה החוב או יפעול אצל הלנה שיתן שני שטרות.

היינו לכל אחד כפי חלקו. ועד שיביא השטרות חפץ להשליש מעות מזומן בעד מחצה החוב.

ויש ג' אחים שנים מסכימים על זה. ואחד מעכב שלא לתת לו השטר עד שאשתו תפטר אותם מהירושה כנ"ל.

אבל מודה שאין לו טענה על גוף מחצה החוב של גיסו. וחפץ כת"ר לדעת דעתי אם יוכל למסור לו השטר פשישליש מזומן לבטוחות על מחצה החוב.

והלה טוען שראוי להשתדל לגבות החוב כי הלנה פעת איש אמיד. ובהמשך הזמן אולי ינפסד החוב.

ומטרדתי לקודש ולחול אשיב בקוצר: הנה מ"ש כת"ר מצד נאמנות השליש. אין זה שייך לנ"ד דהכא אין הכחשה ביניהם.

רק שרוצים לעכב עד שתפטרם מהירושה. ובזה יפה כתב כת"ר שאין יכולים לעכב את הבעל בשביל אשתו.

ובפרט שגם היא אינה מחויבת לפטרם מהירושה לדעת רוב האחרונים. דנהי שאין לה חלק בירושה מ"מ אינה חייבת לפטרם.

אבל מה שיש לדון בזה אם יכול לכופם לחלק את החוב לשני שטרות. דכיון שעשו החוב בשותפות יכולים לטעון דמזלא דבי תרי עדיף.

ונהי דמה שטוען שרוצה לגבות החוב תיקף שמה יעני הלנה בנדאי טענתו טענה. ונהי קיי"ל בסי' קכ"ו ס"ט שאם קיבל על עצמו לפרוע חובו מפלוני ושהה מלגבות עד שהעני הוי כמפסיד ביזים יעו"ש.

וע' סי' קל"א ס"ד. ואף דבסי' קע"ו סי"א וסמ"ז איתא ששותף אין יכול לכונן את השני לתבוע חוב משותף.

היינו פשה שהשטר על שמו אומר שפשיתבע את החוב יגגרם לו היזק פדאיתא שם. אבל בנ"ד שזה רוצה לתבוע בעצמו את החוב.

נדאי שאין השני יכול לעכב. אכן כשא"א לגבות פעת כל החוב.

רק רוצה להחליף בשני שטרות. י"ל שא"י לכופם דהוי פחולק קודם הזמן שאינו יכול משום דמזלא דבי תרי עדיף כדקיי"ל בב"מ (דף ק"ה).

ואף דקיי"ל בסי' קע"א סי"ד וסי' קע"ו ס"כ שאם נשאר חוב משותף יכולים לכונן זא"ז לחלוק או על גוד או אגוד יעו"ש. היינו רק כשפכר הגיע זמן לחלק את גוף שותפותם.

ולזה גם החוב המשותף יחלקו. דלא עדיף מפל עסק השותפות.

אבל כשעשו חוב משותף א"י לכוף זא"ז לחלוק. ואף כשכבר הגיע זמ"פ שבשטר.

מ"מ לא דמי לשאר עסק משותף דקיי"ל בסי' קע"ו סי"ח שיכולים לחלוק אם הגיע הזמן או אם לא קבעו זמן כלל. דהכא הוי כקבעו זמן שיהי' משותף עד שיבוא לידי גוביינא דידיע שהרבה פעמים א"א לגבות חוב ביום המוגבל בשטר.

וכ"כ התו' ריש ע"ז בשם הירושלמי דאף במלנה בשטר לא כל שעה אדם זוכה ליפרע חובו. וכן קיי"ל ביו"ד סימן קמ"ח בזמן הזה.

ועוד דע"כ עשו השותפות על אחר זמ"פ דקונדם זמ"פ אין תועלת בשותפותם פיון שא"י לתבעו קונדם הזמן. רק אחר הזמן שייה' שותפות שישתדלו שניהם לתבעו וכ"כ להדיא הרדב"ז ח"א סי' שצ"ב שאם משותפים בחוב א"י לחלוק שלא מדעת חבירו דמצי למימר מזלא דבי תרי עדיף ומכ"ש היכא שהשטר נכתב על שם אחר שי"ל שפך היתה פנונתם מתחילה שהוא ישתדל בזה לפי שהוא יותר זריז ע"ש.

ואין לדון בזה מצד ששני אחים מסכימים שימסרו לו השטר שהם הרוב. דכבר בארתי בחיבורי ח"א סי' ל"ה ל"ו דל"א בשותפות בתר רובא פשיש לו טעם בדבר: אכן לדינא נראה בנ"ד שיכול לחלוק החוב לפי שמת שותפו וקיי"ל בסי' קע"ו סי"ט שאם מת השותף בטלה השותפות לפי שיכול לומר שאינו רוצה להיות שותף עם היורשים דבנ"ד שבעשה השטר רק על שם חתנו.

נראה שקיבל על עצמו לעסוק בגביית החוב וכמ"ש הרדב"ז שם. מ"מ יכול לומר שחיתנו הנה עוזר לו בטורח הגבייה או שהיה מתנישב עמו איה' להתנהג בעסק זה כדומה.

ולנה יכול לכוף את היורשים לחלק את החוב לשני שטרות. אכן בענין ההשלישה יש לדון שיכול לטעון שאינו רוצה להשליש הכסף ת"י הרב וכמ"ש בחיבורי ח"א סי' ק"ע.

ורק הכא שכבר השלישו השטרות ביז הרב וחזינו דהימניה להרב. לזה א"י לומר עתה שאינו מאמינו וכעין הא דב"מ (דף ל"ו) דהכי שרגיל להפקיד אצלו.

א"י לומר אין רצוני שיהא פקדוני ביז אחר. אף יש לחלק בין שטרות לכסף מזומן.

ולנה אם טוען היורש שרצונו שישלחו מב"ד איש נאמן עמהם יחד אל הלנה לגבות החוב או להחליף השטר. י"ל שטענתו טענה.

אף נראה דז"א דאפשר שעי"ז יתקלקל החוב כשיראה הלנה שאין מאמינים זה לנה והוי פקידרא דשותפי. ורק הוא ישליש ת"י ב"ד כסף כנגד חלקם ויקח השטר לידו ויסע עמו אחד מן היורשים.

ומה שיגבו יחלוקו. ומה שלא יגבו יקחו כ"א שטר על חלקו.

והפל לפי ראות עיני ב"ד שאם רואה הרב שטוען שאינו רוצה בהשלישת הכסף כדי לדחות א"ע אין שומעין לו. וגם דהא בנדאי יש למצוא בעיר איש בטוח שיוכלו להשליש אצלו.

ועוד דהא גם השני יכול לטעון שאינו מאמין שטר השותפות שיהיה מונח ת"י אחרים.
ורק לאביהם היה מאמין ולא ליורשיו או לאחר.

וה"ז דומה למי שרוצה לפרוע חוב שבשטר ואינם מאמינים זה לזה אף על רגע אחת
דנדאי אז הדין שישליש הפסד בב"ד והלה יניח השטר בב"ד דהא א"א באופן אחר לגבות
החוב. ולזה אינה טענה בנ"ד ובדרה פלל אין מקום לטענה זו שאינו מאמין לב"ד.

כיון שחז"ל האמינו להם שיתפסו פשרואים צורה הצלת גזל. וכן כל גביית חוב הוא ע"י
שליח ב"ד כדאיתא בש"ס ב"מ (דף קי"ג) וב"ק (דף ח') וע' ב"ב (דף ל"ד ע"ב): וצדיק
יש לדון דהא אמרינו בב"ב (דף קע"ב) ובח"מ סי' נ"ג שלפעמים יותר טוב למלנה שיהי'
לו שטר גדול כדי שאם יפרע הלנה מקצת ויקח שובר על זה.

מהר לפרוע את השאר כדי שישביבו לו השטר ולא יצטרף לשמור שוברו. וא"כ יכולים
היורשים לטעון שע"י שיחלקו החוב לשני שטרות לא יוכלו לגבות החוב במהרה.

וע"ד פן נשתתפו שיהא להם על הלנה שטר גדול. אבל ז"א דהא בכל עסק אם מת השותף
יש סברא לומר שכשיעסקו בממון שניהם יהי' העסק יותר טוב וגם סברא דמזלא דב"ת
צדיק.

ובכ"ז קיי"ל דבטלה השותפות. מפני שהלה יכול לומר שאיני מחויב להפסיד עי"ז
שאיה שותף עם מי שאינו מרוצה לי בשביל זה שיורשי השותף יש להם איזה חשש
הפסד.

וגם דהא כתבו הפוסקים דין זה גבי עיסקא שע"י שימבל נותן העיסקא מעותיו. לא יהי'
ליורשי המקבל שום עסק להרויח.

ובכ"ז יכול להוציא אם מת המקבל. וכ"כ בבאר שבע סי' מ' שאם מת השותף בטלה
השותפות ואין מועיל להיורשים שום טענה נאמתלא לקיים השותפות.

ובנ"ד י"ל ג"כ דהא אפשר שהלנה ישלם מקודם להיורשים את חלקם ולא יהי' להם
הפסד. אף א"צ לנה וכו"ל.

ולנה לדינא יכול גיסם לטעון שרוצה להשליש מזומן ביד ב"ד בעד חלקם. והוא יקח
השטר או לגבות בו או לעשות שני שטרות.

וכשיביא השטר עבורם יקבל כספו מיד ב"ד. ואם יגבה פעת איזה סף על החוב יש לדון
שא"י לומר לעצמי הצלתי וכמ"ש הרדב"ז שם שכיין שנכתב השטר על שמו הרי
נשתעבד לתבוע החוב עבור שניהם וכ"כ המל"מ פ"ד מה' שלוחין.

אף י"ל דכיון דקיי"ל שאם מת אחד בטלה השותפות. שפיר יכול לומר שגובה לעצמו.

ורק כל זמן שלא החליפו השטר בשני שטרות יכולים היורשים לומר שרוצים ללכת
עמו לתבוע החוב ומה שיתן הלנה על החוב יחלקו ביניהם ועל המותר יעשו שני
שטרות: סימן קלח כבוד הרה"ג וכו' מו"ה אפרים נ"י אבד"ק הארחוב.

ע"ד ראובן ששכר מעפ"ם קרקע על ל"ו שנים לבנות בנינים ולהשתמש. ואח"כ יהיו
שייכים הבנינים להשוכר ויקחם מעל הקרקע.

והשוֹכר בָּנָה שָׁם וְהִשְׁפִּירָם לְאַחַר. וְאַחֲ"כ מְכַר הָעֶכּוֹ"ם אֶת הַקְּרָקַע לְעֶכּוֹ"ם אַחֵר וְעַתָּה מְכַר הָעֶכּוֹ"ם הַשְּׁנִי לְשִׁמְעוֹן אֶת הַבְּנֵינִים הַנִּזְ"ל לְסִתְרָם וּלְקַחְתָּם לְעֶצְמוֹ.

וּכְשֶׁנִּזְדַּע לְרְאוּבֵן הִתְחִיל צוֹנֵחַ עַל שִׁמְעוֹן וַיִּגְמַר שִׁמְעוֹן עִמּוֹ וְשִׁיתָן לוֹ רְאוּבֵן שְׁנֵי מְאוֹת רו"כ וַיִּקְבַּל מִשִּׁמְעוֹן זְכוּתוֹ בְּהַבְּנֵינִים. אָבָל רְאוּבֵן לֹא נָתַן לוֹ.

וְשִׁמְעוֹן הִשְׁתַּדֵּל בְּעַרְפָּאוֹת וְסִתְרוּ הַבְּנֵינִים וְקִיבְלָם לְעֶצְמוֹ וּבָנָה מֵהֶם בְּנֵינִים עַל קְרָקַעוֹ. וְאַף שָׂרְאוּבֵן רָצָה לְהִשְׁלִישׁ שְׁטֵר עַל הַשְּׁנֵי מְאוֹת רו"כ עַד לַד"ת.

לֹא רָצָה שִׁמְעוֹן רַק וְשִׁיתָנָם לִידוֹ. וְעַתָּה רְאוּבֵן הָעֵתִיק שְׁטֵרוֹ אֲצֵל נְאַטָאָרְיוֹס וְהִגִּישׁוּ בְּעַרְפָּאוֹת וְחִיִּיבוּ לְשִׁמְעוֹן.

וְשִׁמְעוֹן טוֹעֵן שֶׁרָאָה עַל גּוֹף הַשְּׁטֵר פְּתוּב וְשִׁיב מְכַר הַבְּנֵינִי לְהֶאֱדוֹן. וְרְאוּבֵן מְכַחֵשׁ, וְאֵילוּ הָיָה כּוֹ הָיָה הַנְּאַטָאָרְיוֹס מְעֵתִיק גַּם אֶת זֶה.

וְרַק בְּאַשֶׁר הַשְּׁטֵר נִקְרַע בְּהַמְשׁוֹךְ הַזְּמַן הָעֵתִיקוֹ. וְעַתָּה אֶכְדוּ לוֹ קְרָעָיו.

וְכַעַת נִגְשׂוּ לַד"ת וְחִפְזָן מֵעַכ"ת לְדַעַת דְּעַתִּי בְּזֶה: הִנֵּה לְעֵינַי הַשְּׁטֵר הַמְּוַעֲתֵק קִי"ל בְּסִי"ס"ח דְּשְׁטֵר הַנְּעֻשָׂה בְּעַרְפָּאוֹת הַיְּהוּי כְּשִׁטֵּר גְּמוּר. וְאַף לְשִׁיטַת הָרֵא"ש וְש"פ דַּס"ל דְּבַעֲיָנָן דְּוָקָא שְׁפַל הַדְּבָר נְעֻשָׂה בְּפָנֵי הָעֶכּוֹ"ם.

אָבָל כְּשֶׁלֹּא רָאוּ גּוֹף הַדְּבָר אֵינָם נְאַמְנִים. הֵינּוּ מְשׁוּם דְּבַעֲיָנָן שִׁירְאוּ כָּל מָה שֶׁאֶפְשָׁר לְרְאוֹת בְּעֵינָיו זֶה.

אָבָל בְּנ"ד שְׁעֵדוֹת הַנְּאַטָאָרְיוֹס הוּא רַק שֶׁהִעֲתִיק הוּא אוֹת בְּאוֹת מִגּוֹף הַשְּׁטֵר וְכִמוֹ דְּקִי"ל בְּב"ב (דָּף קס"ח) וּבַח"מ ס' מ"א כְּשֶׁנִּמְחַק הַשְּׁטֵר שְׁב"ד אוֹ עֵדִים מְעֵתִיקִים הַשְּׁטֵר וּמְקִיָּיִמִים אוֹתוֹ. א"כ הָרֵי רָאָה בְּעֵינָיו זֶה כָּל מָה שֶׁיִּכּוֹל לְרְאוֹת וְנִאֲמָן הָעֵרְכִי עַל זֶה מְשׁוּם דְּלֹא מְרַע נִפְשׁוֹ.

וְכַתֵּב הַרְשָׁפָ"א בְּתִשְׁבָּה ס' תַּתְּקַפ"ב שֶׁאַף אֶחָד נִאֲמָן עַל זֶה פִּינּוּן שֶׁכּוֹן הַחֹק לְהֶאֱמִינוּ. וְהִנֵּה קִצַּת פּוֹסְקִים כְּתִבוּ הַטַּעַם מְשׁוּם דְּדִינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא.

וּלפ"ז נִרְאָה דְּהוּי כְּקִיבֵל עָלָיו קְרוּב אוֹ פְּסוּל פִּינּוּן שֶׁקִּיבְלוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה חֲנוּקֵי הַמְּלִיךָ לְהֶאֱמִין לְסוֹפֵר עֶכּוֹ"ם וְאַף לְאַחַד. וְאַף דְּבַתְרֵי לְרִיעוּתָא קִי"ל בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף כ"ד) וּבַח"מ ס' כ"ב דְּבַעֲיָנָן קִנּוּ מִיָּדוֹ.

מ"מ כְּבָר כְּתִבוּ הַפּוֹסְקִים דְּבַדְּבָר שֶׁכְּבָר נִהְיָו בְּזֶה א"צ קִנְיָן וְהוּי כְּסִיטוּמָתָא דְּהוּי כְּקִנְיָן וְע' בְּרַפִּי יוֹסֵף ס' י"ב שֶׁהִבִּיא כְּמָה תְּשׁוּבוֹת שֶׁכְּתִבוּ דְּהִיכִי שֶׁנִּהְיָו לְפִשָּׁר בְּלֹא קִנְיָן יְכוּלִים לְכוּף זא"ז לְפִשָּׁר בְּלֹא קִנְיָן דְּהוּי כְּסִיטוּמָתָא יְעו"ש.

וְכֵן קִי"ל בְּסִי"כ"ב וּבְתִשְׁבָּת הָרֵא"ש כָּלָל ו' שָׁאֵם תִּקְנוּ הַקְּהָל שֶׁיַּעֲיִדוּ קְרוּבִים הוּי כְּקִיבְלוּ עָלֵיהֶם וְנִאֲמְנִים לְהַעֲיִד וְא"צ קִנְיָן. וְהִ"ה הִכָּא כְּבָר נִהְיָו לְהֶאֱמִין לְעֵרְכִי וּלְקַבֵּל כָּל הַשְּׁטָרוֹת הַנְּעֻשִׂים ע"י.

וְשְׁנֵי הַטַּעְמִים אֵי מְשׁוּם מַדד"מ אֵי מְשׁוּם דְּלֹא מְרַע נִפְשׁוֹ תְּלוּי בְּשְׁנֵי תִירוּצֵי הַש"ס בְּגִיטִין (דָּף י' ע"ב) יְעו"ש. וְהַחֲלוּק בֵּין הַטַּעְמִים נִרְאָה דְּאֵי הוּי כְּקִיבְלוּ.

אם הוא טוען נגד השטר אינו יכול אף להשביע לבעל השטר וכדקיי"ל בסי' פ"ב סעיף י' דבשטר מקונים א"י להשביעו אף אחר הפרעון. אבל אם הטעם משום חזקה דלא מרע. י"ל דעכ"פ לא הוי מקונים בעדים. וכיון שמכחישו בכרי י"ל שיכול להשביעו.

וכמ"ש התו' ב"ב (דף ה' ע"ב) ד"ה מי דחזקה גרעא מעדים. וכמו בטוען פרעתי אף שיש פנגדו סברא דשטרא בידי מאי בעי וחזקה שהפורע מקבל שטרו.

מ"מ יכול להשביעו. ואף דבחזקה דאין אדם פורע תוך זמנו א"י להשביעו כדקיי"ל בסי' ע"ח.

מ"מ ידוע שאין החזקות דומות זה לזה וכמ"ש הנ"י פ' מי שמת והש"ך בכללי מ"גו אות י'. ונהרי חזקה דכל מה שת"י אדם הוא שאלו הוי חזקה אלימתא אף להוציא אם תפס אקד ממנו לפני עדים.

וכדקיי"ל בסי' צ' וקל"ג. ובכ"ז מהני טענת פרי נגדו להשביעו.

וע' קצה"ח סי' פ"ב סקי"א. ואף בטענת אמנה ורבית דקיי"ל בסי' פ"ב ס"י שא"י להשביעו מפני שחזקת השטר הוא שאינו אמנה ורבית וגם דאמנה הוא פסול על העדים שחתמו על שטר אמנה כדאיתא בכתובות (דף י"ט ע"ב) דאמנה עולה הוא ואעולה לא חתימי וע' סי' פ"ב ס"א ובאחרונים.

ובכ"ז קיי"ל שם שאחר הפרעון יכול להשביעו היסת. וא"כ י"ל שגם בתחילה יכול להשביעו היסת וכמ"ש הפוסקים דלהכי המנהג עתה להפוך שבועה דאורייתא דהא אח"כ יכול להשביעו היסת.

ולזה יכול עתה לתת המעות בי"ד בתורת פרעון ולעכבם בתורת עיקול שישבע היסת. וה"ה בנ"ד יכול להשביעו היסת.

וישליש מקודם את המגיע לו. ואי נימא שצריך להשיב גוף העצים, א"כ העצים הם בחזקת בעליהן.

רק שי"ל דמ"מ צריך להוציאם מרשותו ובנדאי דחזקה שאין עדים חותמים על שטר אמנה דהוי עולה היא יותר גדולה מחזקה דלא מרע נפשו ויש להאריך בזה ואכ"מ אבל אי נימא הטעם משום דקבלוהו.

הוי כשטר מקונים וא"י להשביעו אף אח"כ כנ"ל: ואין לדון בנ"ד מהא דקיי"ל בסי' ט"ז שיכול להשביעו אם אין ת"י זכות שלו. דכיון שאנו מאמינים להשטר הנעשה בערפאות והוי כשטר מקונים.

הוי כאלו שני עדים מעידים בפנינו שאין ת"י שום זכות שלו. דהא נדאי אלו הנה כתוב על השטר שמכר להעכו"ם את הבנינים הנה הסופר מעתיק גם את זה.

ואף להחרים סתם עליו אינו יכול דקיי"ל גבי עדים שא"י להחרים. ואף גבי הוחזק כפרו בעדים כתב הב"ח בסי' פ"ב שאינו יכול להחרים סתם.

ואף שהש"ך שם סקי"ד והט"ז שם חולקים עליו היינו רק בהוחזק כפרו שלא העידו העדים נגד מה שטוען עתה. אבל היכא שטוען להכחיש העדים א"י להחרים.

ורק בע"א פתבו הפוסקים בסי' פ"ז ס"ו ושיכול להחרימם ע"ש. וע' נתיבות ס"ס ס"ח שכתב דע"י ערפאות מיקרי הוהחזק פפרון: ולכאורה יש לדון דאף אי נימא דהוי פקבלוהו להעיד מ"מ יכול להשביעו דהא קיי"ל בסי' ע"א ס"ה שאם פתב בשטר נאמנות פבי תרי. מ"מ יכול להשביעו אחר הפרעון. כי הנאמנות אינו מועיל רק לדבר הנוגע בשטר זה ולא לענין אחר.

רק פשכותב לו נאמנות לעולם אז לא יוכל להשביעו ע"ש. וא"כ הכא נהי שהאמינום על עצמם בדבר שנוגע לדינא דמלכותא שכתב השטר פחוק.

בכ"ז אחר הפרעון יכול להשביעו כי אז פבר פלטה נאמנותו. ולהביאו שיעיד בע"פ לא מהני כמ"ש הרא"ש פ"ק דגטין סי"א דבעדות בע"פ אין נאמנים.

וגם דהא לא קבלום שיהיו נאמנים לכל עדות. רק בנוגע לשטרות.

אבל ז"א דהתם משביעו על פרעון השני שעליו לא האמינו. וגם כי שם האמינו על הגדתו בפה בעת תביעתו ולא אח"כ.

אבל הכא קבלו שיהיו השטרות שלהם נידונים פמקנהימם. וא"כ אף אח"כ הרי השטר לפנינו.

וגם כי עיקר הטענה עכשיו באה ג"כ עי"ז שטוען שהיה כתוב על השטר שנמכר הבנין להעפום. וזה מתנגד להשטר שהעתיק הנאטאריוס: אכן באמת דעת הרי"ף והרמב"ם והראב"ד והגאונים ועוד הרבה ראשונים וכ"פ בשו"ע סי' ס"ח שעיקר הטעם דמהני שטר בערפאות הוא מצד חזקה דלא מרעי נפשיהו וכלישנא בתרא דבגטין (דף י' ע"ב) ודלא פלישנא קמא וע' בב"י בזה והר"ן פתב שם דרבנן תקנו להכשיר שטרותיהם לפי שראו דלא משקרי משום חזקה דלא מרעי נפשיהו ע"ש.

וכיון שפל יסוד נאמנות הוא מצד חזקה. א"כ יכול להשביע ע"י הכחשה בכרי כמש"ל.

ואף להפוסקים פלישנא קמא דבגטין שם משום דד"מ היינו רק היכא שאסר המלך לעשות שום שטר רק אצל הערפי וכמ"ש הרא"ש שם. אבל אצלנו רוב השטרות פשרים מדינא דמלכותא אף שלא נעשה אצל הערפי.

רק שצריך לשלם מהם מס פשוטה לתבוע על פיהם. חוץ משטרי מכירות קרקע שצריך דוקא שיעשו אצל הערפי.

ילנה ליכא למימר דליהוי אצלנו פקבלוהו. ורק הטעם משום חזקה דלא מרע נפשו.

ועוד נראה דכיון שאף אם היה כתוב מעבר לדף שנמכר הבנין. מ"מ גוף ההעתק הוא אמת.

י"ל דלא שייך לא מרע נפשו כ"כ. דהא אפשר שלא דקדק להפוך השטר ולראות אם כתוב מעבר השני אינה דבר.

ושפיר יכול להשביעו. ודמי להא דקיי"ל בסי' מ"ג ס"ח שיכולין לומר שלא חתמו על הזמן וכן בכל דבר דעבידי למיטעי ע"ש בש"ף סקי"ט.

וכ"כ המהרי"ט חח"מ סי' נ"ב שנה פפי ראות עיני הדיין דאם עבידי למיטעי תישינו
שטעו העדים. וע' תיבורי ח"א סי' ק"א אות ח'.

וה"ה ה"ה יש להשביעו אף דאיכא חזקה דלא מרע נפשו. וגם יש לצרף שיטת הפוסקים
שצריך שיהי' הערפי ידוע שאינו מקבל שוחד ע' סי' ס"ח.

ולזה יש לחוש שמה נמן לו שוחד שיעתיק רק גוף השטר ועוד יש לדון זה פהא דתיבה
פרוצה דס"ס ע"ה דהיכא שיש רגלים לדבר יכול להשביעו. וה"נ יש רגלים לדבר
שדברים בגו פי קשה להאמין שצאבד גוף השטר אשר זה לא כפיר הנה בידו וגם דהא
קיי"ל בסי' ט"ו ס"ד שהדיין יכול להשביע במקום שרואה שהוא צורך לברר אמת
הדבר.

ואין לה צורך יותר מהא דנ"ד. ועוד הא קיי"ל בסימן ל' דדין מריחה צריך דרישה
בחקירה לברר הדבר אף פשיש עדים.

וממילא ה"ה שאפשר לברר הדבר ע"י הבאת השטר שפיר יש לברר. וכשאומר שאבד
ישביעוהו ע"ז פנ"ל.

וכעין זה קיי"ל בסימן ס"א ס"ט שבשטר ישן צריך לדקדק ולברר אף שכתוב בו שלא
יוכל לטעון עליו שום טענה ונשאל להשביעו ע"ש: ועוד נראה דהא קיי"ל בסי' כ"ח ס"ב
שיכולים ב"ד להטיל ח' שיבואו ויעידו.

ולדיעה ראשונה שם חל גם על הקרובים. וכן קיי"ל בסי' ט"ז ס"ג דחל אף על הבע"ד.
וכתבו הפוסקים שם דאף לדעת הפוסקים שהבע"ד איי להחרים על הקרובים. מ"מ ב"ד
יכולים פדי לברר האמת.

וא"כ יכולים אף להשביעו כדקיי"ל שם בסי' כ"ח ס"ב דלצורך שעה יכולים ב"ד
להשביע את העדים. ואף שיש לחלק בזה בין עד פשר לקרוב או הבע"ד.

מ"מ הפל הולך למקום אחד שמוטל על ב"ד לעשות כל טעדיקי לברר האמת. ועוד נראה
ראיה מהא דאיתא בב"ב (דף ק"ע) ובח"מ סי' ק"מ ס"ד שאם טוען שיש לו שטר וגם
עדי חזקה אין מועילין לו עדי החזקה עד שיביא את השטר.

וקצת פוסקים ס"ל שם שא"י שוב לומר שאבד שטרו ע"ש בס"ה ובאחרונים. וה"ה ה"ה
נימא שלא נאמינו שאבד שטרו כיון שמתחילה אמר לשמעון שיש לו שטר.

אבל יש לדחות דזה רק גבי חזקה שכל עיקר דמהני חזקה הוא מצד דלא מודהר אינש
בשטרו יותר מג"ש כדאיתא בב"ב (דף כ"ט). ומהחזקה הניא הוכחה שהוא שלו ושניה
לו שטר נאבדו.

ולזה כשהודה לפנינו שצדיין לא אבד השטר אין לסמוך על החזקה רק צריך להראות
גוף השטר. אבל אם היו לפנינו עדים על גוף המכירה י"ל שא"צ להביא השטר לפנינו
אם העדים מעידים שנעשה הקנין כדיון.

וה"ה בנ"ד שהערפי מעיד שלא הנה כתוב בהשטר יותר ממה שהעתיק אין מחייבים
אותו להוציא שטרו לפנינו. אף שהלה טוען שישנו לפנינו.

וכן איתא בסנהדרין (דף כ"ג ע"ב) דלא קאמר רבי שצריך להביא השטר רק בתוקה שפאה מפת שטר. אבל לא בעדים ע"ש.

וכ"כ להדיא הר"ן ב'פ' שבועת הדיינים בשם הרשב"א סברא זו דלהכי בתוקה בעי שביא השטר ולא בפירעון לפני עדים ע"ש. ועו"ל דלא דמי לנ"ד.

דהקא תיקף פשפא לב"ד אמר שאין לו השטר. אבל בבא בשטר ותוקה איירי שאמר בב"ד שיש לו שטר.

אכן לשונות הפוסקים וטוש"ע סי' ק"מ משמע שתיקף כשא"ל מה אתה עושה בשדה זו השיב שיש לו שטר ותוקה והיינו אף קודם שפא לב"ד ונאקצר: וראיתי למעכ"ת שכתב שאין ראיה מסי' ס"ח שנגאמן הערפי דהקא י"ל שמתק מה שהיה כתוב ממכירת הבגין ושפיר העתיק הערפי השטר באמת.

וז"א דהא שטר שיש בו מחק אף מעבר לדף יש לחוש שהיה כתוב שם דבר המבטל השטר וכדקיי"ל בסי' מ"ד ס"ו וכמ"ש הש"ך שם שהעיקר פהיש פוסלים שם. וכן הוא ודאי גם בדיניהם שאם יש שם מחק מחויב הערפי להרגיש בזה ולחוש לביטול השטר.

רק סברא זו מהני שיוכל להשביעו וכמ"ל. ומ"ש בשם הרב מלוקאטש לדמות הא דנ"ד להא דסי' שפ"ח ס"ה שאם נחלקו על השדה ומסרה ביז אנס מחויב להחזירה לכמות שהיתה.

הוא תמוה וכמ"ש כת"ר דהקא לא מסרה לאנס רק לקחה לעצמו ומחויב להשיב הגזילה ומ"ש בשם הרב מטארטשין לדמות זה להא דסימן רל"ו ס"ז וס"ח שהקונה שדה מיד אנס שצריכים הבעלים לשלם מה שהוציא ע"ז.

הוא תמוה וכמ"ש כת"ר דהקא לא אנס האדון מהישראל מאומה. רק מכר להשגני מה שאינו שלו.

ולא היה להלוקח לסתור הבגין כיון שהבעלים הראו לו שטרם שהבגין הוא שלהם. וגם דהתם איירי שפבר החזיק האנס בהשדה ולא היה יכול בעל השדה להוציא ממנו ע"ש.

והקא אדרבה ע"י הסתירה הפסיד לו הריוח שהיה לו משכירות הבגנים: והנה כת"ר פתב דבנ"ד צריך להשיב לו גוף עצי הבגין דאף שפנה מהעצים בגין בקרקע שלו וקיי"ל בגיטין דף נ"ה) דא"צ לסתור הבירה בשביל מריש גזול.

היינו רק כשפל הבגין הוא מעצים שלו. אבל הקא כשפל הבגין הוא מעצים גזולים.

לא שייך זה וצריך להשיב כל עצי הבגין. ולדעתי נראה דגם בזה שייכא תקנת השבים שא"צ לסתור הבגין וכ"נ בסנפך (דף ל"א) דאיתא שם דעצי סנפך גזולים אי חבירה בטינא א"צ להשיב רק דמיהם אף שפל העצים גזולים.

ועכ"פ איירי שם שפל הסכף גזול ע"ש. והרי א"צ לסתור כל הסנפך רק להסיר הסכף מלמעלה.

וכן בדין מריש לא חילקו בין אם הוא באמצע הבנין או אם הוא במקום שבנקל להסירו. ועיקר הסברה הוא דכיון שנעשה מחובר לבנין שלם וע"י שיסיר הגזילה יתקלקל הבנין ויצטרך לתקנו.

יש בזה משום תקנת השבים. וכהא דסופה (דף ל"א) דאי חבריה בטינא יש בו משום תקנת השבים אף שנקל להסירו ולחבר עצים אחרים.

וכן מבואר שם בפירש"י ותוס' שכתבו דסופה גזילה משפחת בסופה שבראש העגלה שגזלה ולא טרח בה לבנותה ולא הוציא יציאות עליה. משמע דבכה"ג אי בנה אותה הגזלו פולה מעצים גזולים עשו בה תקנת השבים כל שבועה.

כיון דטרח בה ובנה אותה. וה"ה אי חברה בטינא אף לאחר הקד פדאיתא בש"ס שם וכ"ה ברמב"ם פ"ה מה"ס וטוש"ע סימן תרל"ז במג"א סק"ז.

שוב ראיתי שכ"כ הרמב"ם בפ"ה המשנה בפ' הנזקין אהא דמריש הגזול דה"ה כל דבר שיש לגזלו. ודנקיט הש"ס מריש הגזול י"ל משום דקאי על ב"ש דקאמרי שמקעקע כל הבירה ומחזירו דהוי רבותא טפי.

ואף די"ל דב"ה הוי פת דהיתרא דהוי קולא לנתבע והו"ל לאשמעינן טפי וכדאיתא ריש ביצה. ובפרט לפמ"ש התוס' בעירובין (דף ע"ב ע"ב) דכח דב"ש אינה רבותא כ"כ דב"ש במקום ב"ה אינה משנה.

מ"מ ה"ה יש נ"מ גם לב"ה דאשמעינן דמדאורייתא לא קנה דלא מיקרי שינוי וכדדניק מינה הש"ס בב"ק (דף ס"ו ע"ב) [וגם לדעת כת"ר דבבנין שלם ליכא תקה"ש. מ"מ כנ"ד יש תקה"ש.

ד"ה עיקר טעם דלא קנה בשינוי במריש הוא מפני שחוזר לברייתו ושמו עליו פדאיתא בב"ק שם. ובבנין שלם שפירו וחוץ ובנאו א"א שלא ישנה איזה דברים מפרטות שהיו וקנה אותם בשינוי, וע"ב בב"ק (דף צ"ו ע"א).

וממילא א"צ להשיב אף אותם שלא נשתנו דהרי מעורב בהבנין גם אותם שקנה ע"י שינוי. ויצטרך לסתור גם את שלו ע"ז שצבריהנו להשיב אותם שלא נשתנו.

ונה בנדאי אין לחלק בין אם שאר הבנין הוא שלו מקודם או הוא שלו ע"י מה שקנה אותה בשינוי אבל א"צ לזה פי העיקר כמש"ל דאף בבנין שלם מעצים גזולים איכא ג"כ תקנת מריש]: ועוד יש לדון בזה דהנה רש"י פירש בב"ק (ד' כ' ע"ב) ומעילה (דף כ' ע"א) דאבו שקבעו בבנין הוי שינוי וקנה וכ"כ בשטמ"ק בשם ר"ח ובשם גליון דחשיב שינוי משום דבטיל אגב ארעא וחשיב פקרקע ע"ש.

וא"כ ה"ה ה"ה קא חשיב שינוי מה שבנה הבנין פקרקע וקנה בשינוי. אבל לפ"ז קשה מהא דמריש הגזול דתיפוק ליה שקנה בשינוי.

והתוס' בב"ק שם הקשו על רש"י דהא הוי שינוי החוזר לברייתו והביאו ראיה מב"ק (דף צ"ו). וקשה דהו"ל לאתווי מהא דמריש הגזול וכדאיתא בב"ק (דף צ"ו) דמריש הוי חוזר לברייתו וע"ש בפירש"י.

שוב מצאתי בקצה"ח סימן ש"ס שהקשה זה על רש"י ותוס' ונדחק בזה הרבה. ונראה לחלק דאבו שקבעו בבגין מחברו בטיט פידוע והוי מחובר גמור לקרקע וע' ב"ב (דף ס"ח) גבי שומירה שעשוה בטיט ושם (דף ס"ט) גבי מלבנות דמחברי בטינא ומבואר שם דכיון שמחבר בטיט הוי כמחבר לקרקע וע' סופה (דף ל"א) וב"ב (דף ו' ע"ב) גבי פשוטא דמטלתא דחברו בטינא.

אבל מריש שקבעו בבגין של עץ אף שנותן עליו גג ועליה כפירש"י בב"ק (דף ס"ו ע"ב). מ"מ אינו מחובר לקרקע רק שמנח ע"ג קרקע ועצים מנחחים על גבו ומתחתיו ומ"ש התוס' מצד שחוזר לברייתו נראה פוננתם לבאר דלא נימא דהוי שינוי השם דמעיקרא הוי אבו והשתא בית.

ולזה פתבו שחוזר לברייתו. ולזה לא הביאו ממריש משום דבמריש איתא בב"ק (דף ס"ז) ששמו עליו אף שקבוע בבגין.

וע' פלים פ"כ מ"ה בר"ש שם שהביא מהתוספתא דקביעות במסמר מיקרי קבעו בבגין שקבטל לגבי הקרקע ומצריף שם גם שייבנה עליו וכ"ה ברמב"ם רפכ"ו מה"כ. ובב"ק (דף ס"ו ע"ב) מדמה הש"ס שינוי דגבי גזל לשינוי דגבי טומאה ע"ש.

וע' חולין (דף קכ"ט ע"א) דבית שסיפכו בזרעים טהרו מטומאתו דבטלו לגבי קרקע וע"ש בתוס'. משמע מזה אף שלא חיברם בכ"ז בטלו.

וצריף לחלק בפרט זה בין טומאה לקנין בשינוי ובחוזר לברייתו יש ג"כ לחלק בין אם אינו עומד לחזור לברייתו וגם אם אפשר שיחזור לברייתו ודמי למקצה נאצאר. ולפ"ז י"ל דבבגין של עץ אם קבעו במסמרים ובנה עליו או שחיברו בטיט הוי שינוי וקנה מדינא.

וממילא בבגנים שלנו שהמנהג שמחברים העצים ביתדות זה לזה וגם תחת העצים מניחים אבנים או לבנים וטיט והעץ התחתון מחובר בטיט להלבנים שמחברים לקרקע הוי שינוי וקנה מן הדין.

וראיתי בכפ"ת בסופה (דף ל"א) שכתב דבמריש איכא שינוי מעשה שבנאו וחיברו בטיט. ולענ"ד י"ל דלא איירי שחיברו בטיט וכמש"ל: והא דאיתא בסופה (דף ל"א) דאי חיברו בטינא אף לאחר שבועה אין לו אלא דמיהן.

י"ל שאין הטעם משום תקנת מריש רק משום דקנה בשינוי. ומ"ש הרמב"ם פ"א מהגו"א ובטוש"ע סימן ש"ס בקורה שבנאה בסופת הקג שאם לא נשתנית ולא בנאה בטיט מחזיר לאחר הקג הקורה עצמה.

צ"ל הפוננה שבנאה בטיט הוי גם כן מטעם שינוי. ובכ"ז חשיב לה לבד מנשתנית מפני שזה מוזכר בש"ס דחיברו בטינא נותן דמיהן.

והיא גופא רבוטא דמיקרי שינוי בכה"ג. אבל רש"י פירש בסופה שם דהוי כשאר בגין קבוע.

דמשמע דמפרש לה מתקנת מריש. נראה דמפרש דהש"ס קאי שחיבר הסופה בטיט לקרקע והוי בבגין קבוע.

ולזה הקורה שהניח ביה יש ביה תקנת מריש. ואם חיבר הקורה בטיט להסנפה וגוף בננו הסנפה אינו מחובר לקרקע י"ל דאף תקנת מריש ליכא דהא פירש"י שם דסנפה שיהיא דירת עראי יכול לסתרה ואין פאן הפ"מ.

ורק כל ז' עשאוייה כבננו קבוע משום מצותה. ולזה כל שלא חיבר הסנפה בטיט לקרקע אינה בננו קבוע וצרידה לסתרה אחר התג.

ואם חיבר הסנפה בטיט ולא את המריש הני כבננו קבוע ויש ביה תקנת מריש אף לאחר ז. ואם חיבר המריש בטיט להסנפה ולא הסנפה י"ל שאין בו תקנת מריש.

וי"ל שיש בו דכיון שטרח לחברו להסנפה בטיט שוב לא הטריחוהו לסתור כי בזה עשאוייה כבננו קבוע. ונראה שזהו החילוק בין הגירסות דבש"ס הגירסא חיברו וברש"י חברה.

דחיברו קאי על הפשוטא דמטלתא דאירי שם דקרי לה שם בלשון זכר ע"ש דקאמר עלה אבל האי לא שכיחא ולא אבל הא. וחברה קאי על הסנפה.

ולזה פירש"י דהני כבננו קבוע. ועפ"ז מבואר לשון הרמב"ם והשו"ע הנ"ל שיהם גרסו חיברו וקאי על הפשוטא וכתבו דגם בכה"ג יש תקנת מריש אף לאחר ז.

ואם חיבר בטיט הסנפה לקרקע והפשוטא לסנפה אז קנה מצד שינוי וכמש"ל דבטל לגבי קרקע. והרמב"ם והשו"ע שכתבו לשון נקיבה היינו משום שכתבו שם קורה דהני לשון נקיבה פידוע.

אבל פשוטא דמטלתא הני לשון זכר פנ"ל וכ"ה בב"ב (דף ו' ע"ב): והנה רש"י כתב בסנפה שם ד"ה אבל דגזל עצים וסיכף בהם קנהו בשנוי מעשה ושנוי השם ועוד משום תקנת השבים א"צ לסתור בננו אלא יחזור דמים.

ולכאורה קשה דהא מפנרש בב"ק (דף ס"ו) דבמריש ל"ק בשנוי רק משום תקנה. והתו' שם הקשו על רש"י דהני שינוי החוזר לברייתו ומדאורייתא לא קני.

ומשמע דמדרבנן קני וכדאיתא בב"ק (ד' צ"ג ע"ב) וזה קשה דהא בב"ק שם מוכח דאף מדרבנן ל"ק דאי קני. ל"ל תקנת מריש.

ואולי פווננתם לאפיי בב"ק (ד' צ"ג) דס"ל דקני מדרבנן. (ובדף ס"ו) אזלא סוגיא לרב אשי דס"ל (בדף צ"ג) דחוזר לברייתו ל"ק אף מדרבנן.

ובכפ"ת שם מפרש בדעת רש"י דחיברו בטיט הני שינוי מעשה ע"ש ד"ה אמר רבינא ומשמע בדעתו שם וכל דברי התו' שם (ד' ל' ע"ב ול"א ע"א) דהא דחיברו בטינא נותן דמיו הוא מטעם דקני בשנוי ולא משום תקנת השבים.

ובפירש"י י"ל דמפרש שני הטעמים דשינוי ותקה"ש חד לאפיי בב"ק (דף צ"ג) וחד לרב אשי שם פנ"ל. וע"ז הקשו התו' דאף לאפיי הני רק דרבנן.

אכן בכפ"ת שם מפרש ברש"י כפשוטו שקונה בשנוי. ולכאור שיטה זו דרוש אריכות ואכ"מ.

וגם יש להעיר דבסוּפָה פִּינּוֹן דַּעְצֵי סוּפָה אַסוּרִים כָּל שְׁבָעָה וְאַסוּר לְסַתְרָה כָּל ז' תוּ לָא
הָוֵי שִׁינּוּי הַחוּזָר לְבְרִיָּתוֹ. וְאַכְמ"ל בְּזָה פִּינּוֹן דַּע"כ"פ בְּאַרְנוֹ דל"ק עַל דְּבְרֵינוּ מֵהָא דְּחִיבָרוּ
בְּטִינָא וְאַדְרָבָא יֵשׁ עוֹד רַאִי לְזָה מִפִּירֵש"י לְדַעַת הַכַּפ"ת.

וגם מְשִׁינּוּי הַגִּיְרָסָא דְּחִיבָרוּ וְחִבְרָה וְכַמְש"ל וְע' פִּנ"י וְכַפ"ת בְּסוּפָה שָׁם מ"ש עַל
פִּירֵש"י הַנְּ"ל: וְלְזָה בִּנ"ד צְרִיף שְׁמַעוֹן לְשַׁלֵּם לְרַאוּבֵן מַה שְׁהִזִּיקוּ בְּסַתִּירַת הַבְּנִין
וְכַדְקִי"ל בִּב"ק (דָּף נ"ה ע"ב) שְׁהִסְתַּר כְּוַתְּל חִבְרָו צְרִיף לְשַׁלֵּם בְּעַד מַה שְׁהִזִּיקוּ ע"ש
בְּתוֹד"ה אֵילִימָא.

וְצְרִיף לְשׁוּם כְּמָה הָיָה שְׁנָה הַבְּנִין בְּמִקוּמוֹ בְּאַרְפּוֹן שְׁיַעֲמוּד הַזְּמַן שְׁהוֹגֵבֵל בְּשֹׁטֵר שְׁכִירוֹת
שָׁלוֹ. וְלְכַאוּרָה צְרִיף לְשׁוּם כְּמָה הָיוּ שְׁנוֹים הַעֲצִים לְאַחַר שְׁסַתֵּר הַבְּנִין וְהָיוּ מְוַנְחִים
בְּמִקוּמָם.

וְלִנְכוֹת זֶה מְשִׁוּוֹי כָּל הַבְּנִינִים בְּמִקוּמָם. וְאַח"כּ יִשְׁלַם לוֹ מַה שְׁהָיוּ שְׁנוֹים הַעֲצִים בְּמִקוּמָם
בְּעַת שְׁלִקְחָם שְׁמַעוֹן מֵהַמְּקוֹם הַהוּא.

וְנ"מ אִם הָיָה אֵינָה פַּחַת עַל הַעֲצִים בֵּין יוֹם הַסַּתִּירָה לְיוֹם הַהוֹבְלָה וְכַדְקִי"ל שְׁפַחַת
נְבִילָה עַל הַנִּיזְק. אִף י"ל שְׁנָה בְּעַצְמוֹ שִׁינּוּי הוּא שְׁעֲשֶׂה מִמְּחוּבָר תְּלוּשׁ.

וְאַף דַּבְּב"ק (דָּף צ"ו) מְבַוֵּאֵר שְׁאִינוּ שִׁינּוּי גְּבִי דִּיקְלָא וְקַטְלִיָּה. הַנָּה שָׁם הַטַּעַם מְשׁוּם
דְּמַעֲיָקְרָא קָרוּ לִיה דִּיקְלָא וְהַשְׁתָּא קָרוּ לִיה דִּיקְלָא.

וּמְבַוֵּאֵר שְׁאִם הָיָה שִׁינּוּי בְּשִׁמּוֹ הָיִינוּ דְּנִין שְׁקוּנָה מִצַּד הַשִּׁינּוּי שְׁנִתְּלַשׁ וְכַדְקִי"ל בְּסִי
ש"ס ס"ו שְׁאִין מוֹעִיל שִׁינּוּי מַעֲשֶׂה רַק כְּשֶׁנִּשְׁתַּנָּה שְׁמׁוֹ ג"כ וְע"ש בְּסַמ"ע וְש"ף. וְכ"כ
הַתוֹ בְּסוּפָה (דָּף ל"א ע"ב) ד"ה שִׁינּוּי שְׁקַצִּיָּה מִמְּחוּבָר לָא הָוֵי שִׁינּוּי אִם לָא נִשְׁתַּנָּה
שְׁמׁוֹ.

וְאַף שִׁי"ל דְּהָכָא נְמִי לָא נִשְׁתַּנָּה הַשֵּׁם. דְּכַמּוֹ שְׁמַרִישׁ שְׁמׁוֹ עָלְיוּ אִף בְּשַׁעָה שְׁבַנְאֵוּ בְּבִירָה
כְּדַאִתָּא בִּב"ק (דָּף ס"ז ע"א) ה"ה בְּשַׁעָה שְׁסוּתְרוּ שְׁמׁוֹ עָלְיוּ ג"כ.

אַבְל הֲלֵא יֵשׁ דְּבָרִים הַרְבֵּה הַשְׁקוּעִים בְּבְנִין שְׁאִין שְׁמָם עָלֵיהֶם וִי"ל דְּקָנָה בְּשִׁינּוּי. וְגַם
לְפַמְש"ל שְׁאִם הוּא מְחוּבָר בִּיתִידוֹת אוֹ מְסַמְרוֹת אוֹ בְּטִיט הָוֵי שִׁינּוּי.

א"כ כְּשֶׁסַּתֵּר הָוֵי ג"כ שִׁינּוּי דְּמַעֲיָקְרָא הָיָה הַכֹּל בִּיחַד שְׁמׁוֹ בֵּית. וְעַתָּה נִשְׁתַּנָּה כָּל דְּבָר
לְשִׁמּוֹ הַפְּרָטִי.

וּמִקוּדָם בְּשַׁעַת הַבְּנִין הָוֵי ג"כ שִׁינּוּי הַשֵּׁם שְׁנִתְּבַטַּל שְׁמׁוֹ הַפְּרָטִי וְנִקְרָא בִּיחַד בֵּית. וְכַפְרָט
לְפַמְש"ש הַפְּנ"י ר"פ הַגּוֹזֵל וְהַקְצִיָּה ח"ס ש"ס דְּבְשִׁינּוּי מַעֲשֶׂה סְגִי בְּשִׁינּוּי הַשֵּׁם כָּל דְּהוּ.

כְּוַדַּאי שְׁיֵשׁ לְדוֹן דְּקָנָה בְּשִׁינּוּי. וְעַנְיָן זֶה דוֹרֵשׁ אַרְיִכוֹת וְאַקְצָר בְּאַשְׁר בִּנ"ד אֵין נ"מ
דְּבַלֵּא"ה בְּאַרְנוֹ שְׁקָנָה הַעֲצִים בְּבְנִינּוֹ אַח"כּ.

וְלַעֲנָן פַּחַת נְבִילָה ג"כ אֵין נ"מ דְּבִנ"ד נְרָאָה מִמְּכַתְּבוֹ אֲשֶׁר תִּיקָף אַחַר סַתִּירַת הַבְּנִין
הוֹבִיל שְׁמַעוֹן הַעֲצִים לְעִירוֹ. וְמַה שְׁסַתֵּר הַבְּנִין ע"י עַכּוּ"ם וְלֵא בְּעַצְמוֹ.

וּנְדָבָר בֵּינֵיהֶם שְׁלֵא יַעֲשׂוּ עַל מְכִירָה זֹו אַקֵּט אֶצֶל הַנְּאֻטָּאָרִיוֹס. וְאַח"כּ נֹודַע לְלוֹי אֵת
אֲשֶׁר עָשׂוּ לוֹ שְׁוֹתְפִיו וְחָרָה לוֹ אֶמְנֵם הַחֲרִישׁ.

וַיְהִי אַחֲרֵי עֲבוּר זְמַן מָה. בָּא הַלֹּקֶם לְלוֹי לְהַגְבִּיל זְמַן לְמַתִּי יִשְׁלַם לוֹ יֵתֵר הַמְּעוֹת.

וַיִּקְוִים בְּמִקְחוֹ אִף הַמּוֹכֵר הַשְּׁתַמֵּט מִמֶּנּוּ. וְאַח"כּ קָבַעוּ זְמַן לְזָה.

וַיָּבֵא הַלֹּקֶם לְיוֹם הַמְּיוֹנָעַד. אִף הַמּוֹכֵר אָמַר שְׁיִתְיַשֵּׁב עוֹד בְּדָבָר.

וּמֵאִזְ לֹא הָאִיץ בּוֹ הַלֹּקֶם עוֹד. וְאַחֵר זְמַן רַב יָרַד מְאוֹד שְׁעַר הָעֵצִים וְתוֹבַע עֲתָה הַמּוֹכֵר
אֵת הַלֹּקֶם שְׁיִקַּח אֵת חֶלְקוֹ כַּשְּׁעַר שְׁקָצַב עִמּוֹ.

וְהַלֹּקֶם מְשִׁיב אַחֵר אֲשֶׁר הַפְּצִרְתִּי בָּךְ שְׁתִּקַּבֵּל הַשְּׁלֹמִיּוֹן וְלִתֵּת לִי מִקְחִי וְלֹא רְצִיתָ וְדַחִיתָ
אוֹתִי. מֵאִזְ נִסְתַּלְקִתִּי מִחוּבַת קִיּוֹם הַמִּקְח.

וְעַתָּה הָשֵׁב לִי הַמָּאָה רו"כ ד"ק. כִּינֹן שְׁנִתְבַּטַּל הַמִּקְח.

וְהָאָרִיף מַעַכ"ת בְּדָבָרִים יִשְׁרִים וּבִיקָשׁ לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזָה. וְהִנְנִי לְרְצוֹנוֹ: הִנֵּה בְּגוֹף הַקִּנְיָן
כָּבֵר הִבִּיא כַת"ר מְשׁו"ת ת"ס ס' ס"ו דְּבִיעַר מְשִׁכִּיר לוֹ גַּם הַמִּקְוִים.

וּבְלֹא"ה הִלֵּא הָעֵצִים מְחַוְּבָרִים. וְהָעֵצִים אֵינִן עוֹמְדִים לִיקָצֵץ.

רַק בְּעֲלִיָּהֶם מְכָרוּם לְקָצִיצָה, וְכָל זְמַן שְׁעוֹמְדִים הֵם מְשִׁבִּיחִים. וְדִינָם כְּקָרַע לַעֲנִין קִנְיָן
כַּדְקִי"ל בְּסִ' קצ"ג.

וְרַק ע"פ רֹוב נְמָצָאִים הַרְבֵּה עֵצִים שֶׁא"צ לְקָרַע וְעוֹמְדִים לִיקָצֵץ. וְאוֹתָם צָרִיף לְהַקְנוֹת
בְּקִנְיָן מִטְּלָטְלִין.

אֲכֹן לְדַעַתִּי נִקְנָה בְּכֶסֶף וּבְהַפְתָּב שְׁעָשׂוּ בֵּינֵיהֶם דְּהוּי סִיטוּמָתָא. כִּי הַמְּנַהֵג כָּפַעַת שְׁקוֹנִים
אִף מִטְּלָטְלִים בְּשֵׁטֵר.

וּבְפֶרֶט עֵצִים יְדוּעַ שְׁקוֹנִים בְּשֵׁטֵר. וְכֶסֶף וְסִיטוּמָתָא פְּשוּט דְּהוּי קִנְיָן גָּמוּר כַּדְקִי"ל בְּסִ' ר"א.

וּבְזָה א"צ לְפַלְפֵּל אִי הוּי חֲצָר הַמְּשַׁתְּמָרֵת אוֹ לֹא. וְאִף שַׁע"פ רֹוב עוֹשִׂים בְּקִנְיָן יַעַר אַקֵּט
אֶצֶל הַנְּאֻטָּאָרִיוֹס.

בַּכ"ז הָכָא שְׁהוֹסַפְּם אֶצֶלְם בְּפִירוּשׁ שְׁלֵא לַעֲשׂוֹת סְגִי בְּכַתָּב הָרֵאשׁוֹן. וְהוּי זָה שְׁטָר.

וְלֹא בִיָּאָר כַת"ר אִם הַשְּׁטָר נְמָצָא אֶצֶל הַלֹּקֶם אוֹ לֹא. וְכַפִּי הַנִּרְאָה הוּא נְמָצָא אֶצֶלּוֹ לְרֵאָ'י
עַל הָעֶסֶק וְעַל הַד"ק: וְהִנֵּה לֹא בִיָּאָר כַת"ר אִיף גַּתְּבָאָר שְׁם לְמַתִּי יִתֵּן מִוֹתֵר הַכֶּסֶף וַיִּקְבַּל
הָעֶסֶק.

אִף אֵינִן בְּזָה נ"מ אַחֲרֵי אֲשֶׁר שְׁנִיָּהֶם הִסְפִּימוּ לְדַחֲוֹת הַדָּבָר וְהַגְבִּילוּ אַח"כּ זְמַן לְזָה. וְגַם
בְּזְמַן הַהוּא כְּשֵׁלֵא קִיבֵּל הַמּוֹכֵר וְאָמַר שְׁיִתְיַשֵּׁב עוֹד בְּדָבָר לֹא תְּבַע מִמֶּנּוּ הַלֹּקֶם תֵּן לִי
הָעֶסֶק אוֹ הָשֵׁב לִי אֵת כֶּסְפִּי.

מוֹכַח מְזָה שְׁנִתְרַצָּה לְהַמְשִׁיף הַדָּבָר עַד אֲשֶׁר סוּף סוּף יִגְמַר הָעֶסֶק. וַיְהִי שְׁאָם הִנֵּה אוֹמֵר
לוֹ הַלֹּקֶם אִם לֹא תִתֵּן לִי תִיקָף אֵת הָעֶסֶק אֵינִי רוֹצֶה עוֹד בְּעֶסֶק זָה.

נדאי שְהִיָּה הַצָּדֵק אִתּוֹ. אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁלֹּא אָמַר כּוֹן.

אֲמַרִּינוּ שְׁנִיתְרַצָּה לְהַמְשִׁיךְ הַדָּבָר: וְאַף דְּגַבֵּי מוֹכֵר קִי"ל דָּאֵי עֵינִיל וְנִפְיָק אַזּוּזֵי יְכוּל לְבַטֵּל הַמְקַח כְּבָר בְּאַרְנוּ בַּע"ה בְּחִיבוּרֵי ח"ב ס' פ"ה דְּשֵׁם יְדוּעַ שְׁמֹכֵר הַקְּרָקַע בְּשִׁבִיל שְׁנִצְרָךְ לְכֹסֶף כְּדֵאִיתָא בְּסִי' ק"צ ס"ט"ו דְּבַעֲיָנוּ דְּוָקֵא דְּגַלֵּי דַעֲתִיָּה מַעֲיָקְרָא בְּזַה.

וְרַק אֵין אָנוּ יוֹדְעִים אִם הַדָּבָר לַעֲיָכּוּבָא אֲצִלוּ שְׁיִתְּנוּ לוֹ תִּיְכָף הַכֹּסֶף אוֹ לֹא. וְכִינּוּ דְּחִזִּינוּ דְּעֵינִיל וְנִפְיָק מוֹכַח מְזַה דְּהוּי לַעֲיָכּוּבָא אֲצִלוּ.

וְלִזְה פִּינוּ שֶׁלֹּא נָתַן לוֹ הַכֹּסֶף בְּטַל הַמְקַח. אֲבָל בְּנ"ד נְהִי דְּוֹדֵאֵי קָנָה הַעֶסֶק כְּדֵי לְהַשְׁתַּכֵּר בּוֹ.

אֲבָל אֲפֹשֶׁר שְׁהִיָּה צָרִיךְ לְמַעוֹתֵיו עַל אֵיזָה עֶסֶק אַחֵר. וְהִיָּה נוֹחַ לוֹ שְׁנִמְשֵׁךְ הַדָּבָר וְלֹא הוֹצֵרָךְ לְשֵׁלֶם לְהַמּוֹכֵר אֶת יְתֵר הַכֹּסֶף.

וּבְדָרְךָ כָּלֵל לֹא דְמִי לוֹקַח לְמוֹכֵר דְּהָא אִיתָא בְּב"מ (דָּרָךְ נ"א ע"א) זְבֻנִית קְנִיַת זְבִין אוֹבִיד. וְלִזְה מִי שְׁמוֹכֵר עַל כְּרַחֲמֵינוּ נֶאֱמַר שְׁנִצְרָךְ לְכֹסֶף לַעֲשׂוֹת בּוֹ אֵיזָה עֶסֶק אוֹ לְמַחֲתוֹ.

וְלִזְה כִּי עֵינִיל וְנִפְיָק אַזּוּזֵי. הוּי בְּיָרוּר עַל זֶה וּבְטַל הַמְקַח.

אֲבָל מִי שְׁקוֹנָה אֵיזָה דָּבָר. הוּא דָּרָךְ בְּנ"א לַעֲשׂוֹת בְּכֹסֶפֶם אֵיזָה עֶסֶק.

אֲבָל אֵין הַעֶסֶק נִצְרָךְ לְהֵם לְשַׁעֲהָ כָּל זְמַן שֶׁהַכֹּסֶף בְּיָדָם. כִּי לַע"ע יוֹכְלוּ לַעֲשׂוֹת בְּכֹסֶפֶם עֶסֶק אַחֵר וְלִזְה אֵין מִמָּה שְׁדָרַשׁ מִמֶּנּוּ שְׁיִתְּנוּ לוֹ אֶת הַעֶסֶק גִּילוּי דַעֲת דְּקַפִּיד שְׁיִתְּנוּ לוֹ דְּוָקֵא תִּיְכָף אֶת הַעֶסֶק: וְעוֹד נִרְאָה דְּבַכָּה"ג דְּבַנ"ד אֵף בְּמוֹכֵר הִיָּה הַמְקַח קְנִיָּים דְּהָא דְּקִי"ל בְּסִי' ק"צ ס"ט"ז שְׁאֵם קְבַע זַמ"פ וְלֹא נָתַן בְּזַמְנוֹ וְעֵינִיל וְנִפְיָק בְּטַל הַמְקַח.

הִיָּנוּ רַק כְּשֶׁקְבַע בְּשַׁעֲת הַמְכִירָה דְּאֲמַרִּינוּ שְׁלִזְה מְכַר לְפִי שְׁהִיָּה צָרִיךְ הַכֹּסֶף לְזַמַּן שְׁהַגְבִּיל אֲבָל אִם מְכַר סֵתָם וְנִמְשֵׁךְ אַחֵר הַמְכַר אֵיזָה זְמַן. וְאִזְ הַגְבִּילוּ זַמ"פ.

נִרְאָה שֶׁא"י לְחִזּוֹר דְּהֵלֵא נִיפְרָ שֶׁלֹּא מְכַר בְּשִׁבִיל זֶה מְדֵלֵא הַגְבִּיל תִּיְכָף הַזְמַן. וְאַף שְׁהִיָּה כְּתַב הָרֵא"ש ב'פ' הָאֲוֹמְנִים וּבְטוֹש"ע ס' ק"צ שְׁלַפְעָמִים מוֹכֵר אֲדָם שְׁדָהוּ אֵיזָה יָמִים קוֹדֵם שְׁיִצְטָרְךָ לְכֹסֶף כְּדֵי שֶׁלֹּא יְזוּלוּ נְכֶסֶיו כְּשִׁירָאוּ שְׁהוּא דְּחוּק לְמַעוֹת וּא"כ אֲפֹשֶׁר שְׁמֹכֵר בְּשִׁבִיל שְׁיַדַע שְׁיִצְטָרְךָ לְמַעוֹת לְזַמַּן שְׁהַגְבִּיל וּמְכַר סֵתָם שְׁחֻשָׁב שְׁיִשְׁלֵם לוֹ תִּיְכָף.

וּכְשֶׁרָאָה שֶׁלֹּא נָתַן לוֹ תִּיְכָף הַגְבִּיל לוֹ הַזְמַן שְׁיִצְטָרְךָ לְהַכֹּסֶף. אֲבָל זֶה שְׁיָיָךְ רַק בְּאֵיזָה יָמִים קוֹדֵם כְּמַבְוֹאָר בְּלִשׁוֹנוֹת הַפּוֹסְקִים שָׁם.

אֲבָל לֹא כְּשֶׁהוּא זְמַן גְּדוֹל וּכְמוֹ בְּנ"ד שְׁנִרְאָה שְׁעֵבֵר זְמַן גְּדוֹל וְנִרְאָה שְׁהַזְמַן שְׁקְבַע אַח"כ הוּי זְקִיפָה בְּמַלְנוּה דְּקִי"ל בְּסִי' ק"צ ס"ט"י שְׁאֵם זְקָף בְּמַלְנוּה אֵינוּ יְכוּל לְבַטֵּל הַמְקַח אֵף בְּעֵינִיל וְנִפְיָק.

וְאַף דְּבִגִּיטִין (דָּרָךְ י"ח) אִיתָא דְּזְקִיפָה בְּמַלְנוּה הוּי כְּשִׁיַעֲמוֹד בְּדִין וְכֵן קִי"ל בְּח"מ ס' ס"ז ס"ט"ז. נִרְאָה דְּזֶה הוּי רַק לְרַבּוּתָא דְּאַף הַעֲמָדָה בְּדִין מִיְקָרֵי זְקִיפָה בְּמַלְנוּה.

אֲבָל אִם קְבַע אַח"כ זַמ"פ וְדֵאֵי הוּי זְקִיפָה. וּכ"כ הָרֵא"ש לְהַדְיָא בְּפִירוּשׁוֹ רַפ"י דְּשְׁבִיעִית מְהָא דְּתַנּוּ הֵתָם וְאִם עֲשָׂאוּ מַלְנוּה אֵינוּ מְשַׁמֵּט דְּהִיָּנוּ שְׁקְבַע זְמַן לְפִוְרַעוּ ע"ש.

והיינו שֶקֶבֶע הַזְמַן אַח"כ. וְלֹא בְשַׁעַת הַמָּכָר.

דְקָבִיעַת זְמַן בְשַׁעַת הַמָּכָר לֹא מִיקָרֵי זְקִיפָה בְּמִלְוֶה כְּמִפְנֵי בְּדַבְרֵי הָרֵאשׁוּנִים בְּב"מ (דָּף ע"ז ע"ב) וּבִטְוֵשׁ"ע ס' ק"צ סט"ז. וְרַק בְּאוֹמַר בְּפִירוּשׁ בְשַׁעַת מַעֲשֵׂה שְׁזוּקָה בְּמִלְוֶה וְכִלְשׁוֹן הַש"ס שֶׁם וְהַשְּׂאָר הַרְיָנִי נוֹשֵׂה בָּהּ יַעו"ש.

וּלפ"ז כ"ש בנ"ד שֶהַקוֹנֶה א"י לְחִזּוֹר פִּינּוֹן שֶקֶבִיעוֹת הַזְמַן הֵיךְ אַחַר הַמְכִירָה: וְעוֹד דְּהָא פְּתַב הַנ"י פ' הָאֲנָמְנִין וּבִשְׁטַמ"ק שֶׁם וּבְרַשְׁב"א וְעוֹד רֵאשׁוּנִים שָׂאֵם לֹא אָמַר בְשַׁעַת הַמָּכָר שְׂיִתְּנוּ לוֹ מִיד אֶת דְּמֵי הַמָּכָר אוֹ לְזְמַן קְבוּעַ.

רַק אָמַר שְׂיִיכֹל לְתַתֵּם לוֹ אַח"כ בְּאִיזָה יוֹם שְׂיִהֵיָהּ. לֹא שְׂיִיָּהּ בְּזָה דִין עֲנִיל וְנִפְיָק אִיזוּזֵי לְעַנְנֵי חֲזָרָה.

וּא"כ הֵכָא אֲשֶׁר לִפְה"נ לֹא נִדְבַר בְּעַת הַקְּנָנִי שְׂיִתְּנוּ לוֹ הָעֶסֶק תִּיְכָרְף אוֹ בְּזְמַן מְוַגְבֵּל. בְּנִדְאֵי א"י לְחִזּוֹר בּוֹ אַח"כ.

וַיֵּשׁ לְדוֹן דְּלִשְׁיטַת הַפּוֹסְקִים הַמְצָרִיכִים דְּוָקָא שְׂיִגְלָה דְּעַתּוֹ מִקְּוֹדֵם שְׂמוּכָר בְּשִׁבִיל שְׂדַחּוּק לְמַעוֹת וְהֵכִי קִי"ל בְּסִי' ק"צ סט"ו. לֹא שְׂיִיָּהּ דִין זָה.

אָבֵל לִפ"ז בנ"ד בְּלֵא"ה קִיָּים הַמְקַח וּכְמִש"ל וּבְדַרְדָּרָה פְּלִל הֵלֵא עֵיקָר סְבָרָא שְׂיִכּוֹלִים לְחִזּוֹר בְּעֲנִיל וְנִפְיָק הוּא מְצַד אֲנָמְדָנָא שְׂגָלוּי לְכָל הָעוֹלָם וּכְמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"ב ס' פ"ה בְּס"ד. וְזָה לֹא שְׂיִיָּהּ בְּלוֹקֵם פִּי הָא דנ"ד.

דְּאִינוּ פָּאֵן אֲנָמְדָנָא בְּרוּרָה. וְאֲדַרְבָּא חֲזִינוּן שְׂלֵא הַקְּפִיד בְּמָה שְׂנִמְשָׁף הַדְּבָר הַרְבֵּה. רַק עֲכָשְׁוֹ שְׂהוּזְלוֹ עֲצִים רוּצָה לְחִזּוֹר בּוֹ: וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְדוֹן בְּזָה ע"פ מ"ש הַפּמ"א ח"א ס' פ"ב שָׂאֵם לְקַח סְחוּרָה וְאַח"כ חֲזַר בּוֹ. וּבִין כְּפִדְהוּזְלָה הַסְּחוּרָה.

שְׂחִיבֵי אוֹתוֹ שֶׁם מְדִין מְזִיק. וְה"ה הֵכָא הָרִי הִשְׁהָה אֶת הָעֲצִים עַד שְׂהוּזְלוֹ הַרְבֵּה. אָבֵל ז"א דְשֶׁם סְמָף הַמּוּכָר עָלְיוֹ שְׂפִכָר קִנְיָה הַסְּחוּרָה. לְזָה לֹא מוּכָרָם לְאַחַר.

אָבֵל הֵכָא הֵיךְ לוֹ לְהַלּוֹקֵם לְתַבּוּעַ אֶת הַמּוּכָר בְּדִין קַח הַכֶּסֶף וְתַנּוּ לִי הָעֲצִים. אוֹ תַתְּבַטֵּל הַמְכִירָה וּכְמִש"ל.

וְאִיהוּ דְאַפְסִיד אֲנַפְשִׁיָה שְׂהַשְׁהָה מְלַגְמוֹר הַדְּבָר. וְעוֹד דְשֶׁם אִיָּרִי שְׂבָא עַל יָרִיד וְאַחַר הַיָּרִיד אִין בְּנִמְצָא לְמִי לְמַפְּוֹר דְּמִיָּנְכַר הַזִּיקָא יַעו"ש.

וּבְגוּף דְבָרֵי הַפּמ"א שֶׁם צ"ע טוּבָא וְאַכְמ"ל בְּזָה, וְע' שו"ת בְּשִׁמִּים רֵאשׁ ס' רס"ד. וְלֹא דְמִי לְהֵכָא.

וְגַם דְּבִלֵּא"ה דְבָרֵי תְמוּהִים שֶׁם דְּהָא אִיָּרִי שֶׁם שְׂמִשְׁף הַסְּחוּרָה לְבֵיתוֹ ע"ש. וְא"כ הָרִי הָנוּי קִנְיָן גְּמוּר וְצָרִיף לְשִׁלְּמוֹ לוֹ.

וְלָמָּה הַנְּצָרָף לְבוֹא עָלְיוֹ מְצַד מְזִיק וְאַצְרָ: וְהִנֵּה לִפְמִש"ל שְׂהַקְּנָנִי בנ"ד יְהֵא ע"י הַכֶּסֶף וְשִׁטָּר. יֵשׁ לְדוֹן דְּכִינוּן שְׂמָה שְׂכָתוּב בְּשִׁטָּר שְׂגַם רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן מוּכָרִים חֲלָקָם לִיהוּדָה הוּא בְּטֵל וְנִכְתָּב מִתְּחִילָה רַק בְּתוֹרַת אֲמָנָה.

א"כ השטר בטל מקצתו ובטל כולו וכדקיי"ל בסימן ק"צ ס"ז שאין קונים במקצת השטר. וכ"כ בקצה"ח שם סק"ז שאם הי' מקצת השטר אמנה.

בטל כל השטר. ואף אם אין עדים שנעשה ביניהם לאמנה.

נראה שראובן ושמעון פשרים להעיד בזה. פ"ן שעכ"פ מוחל להם הלוקח המכירה.

ובפרט כעת שהולו עצים דודאי אינם נוגעים בדבר. אכן נראה דבאמת הפונקטאציע שפחותבים ידוע שאינו שטר קנין.

ורק כתבנו למעלה שיש לדון בזה מצד סיטומתא. ובסיטומתא לא שייך סברא זו שביטל כל השטר.

דבר בקנין שטר שייך זה כמובן. וזה הוי רק כשטר ראיה ומה שייך בשטר ראיה שיתבטל כולו.

וכ"כ הקצה"ח שם דבשטר ראיה אין שייך זה. ועוד נראה דרק אם הוא אמנה במקצת לגבי זה המוכר שייך זה.

אבל בנ"ד שהוא אמנה לראובן ושמעון לא בטל בזה לגבי לוי. וכן קיי"ל בח"מ סימן נ"א ס"ו שאם כתוב בשטר דברים מיוחדים לכל אחד והעדים קרובים לאחד.

מ"מ קיים השטר לגבי השני. ואם נתבטל דבר אחד מצד גוף הענין ולא מפת פסול העדים.

מתקיים השטר בשאר הדברים יעו"ש. ומזה צ"ע על הקצה"ח שהזכרנו ובלא"ה חלק עליו הנתיבות שם סק"י ואכמ"ל בזה.

עכ"פ אין לבטל בנ"ד בשביל זה את הקנין וכן אין לדון בזה מצד אונאה שהיה סבור שגם ראובן ושמעון מוכרים. דמה אונאה היא זו.

וכעין זה פסק בשו"ת חות יאיר סימן ס"ט באחד שאמר לחבירו שלי נותן לו כף וכף בעד ביתו. וקנה זה ממנו הבית במקח זה.

ואח"כ נתברר שהדבר שקר. ופסק שהמקח קיים.

כי אם היה סומך רק על זה הו"ל לחקור על הדבר ע"ש ויש להאריך בזה אבל מטרדוטי לא אוכל כעת ועוד דבנ"ד הא חזינון שאף פשודע לו הערמה זו לא חזר בו ויהי כמתריש. וגם אין לומר שלזה מכר בשביל שהיה סבור שיהודה קנה שני החלקים ולא רצה להיות שותף עמו.

וכדקיי"ל שיכול אדם לומר הראשון נוח לי והשני קשה הימנו ומיקרי נגיעה גבי עדות בסימן ל"ז ס"ז. מ"מ הכא אין שייך זה.

שאם לא רצה למפור הנה יכול לעכב על שותפו שלא ימכרו חלקם לאיש קשה. דהא נשתתף לסחור עמם ולא עם אחר.

וגם כבר כתבתי שהרי ראינו שאף פשודע לו מזה לא אמר שמבטל המקח בשביל זה רק בשביל פסו על הרמאות. לא מיהר לגמור הדבר: ולזה נלע"ד שהקנין בנ"ד קיים

וצריף הלוקח לעמוד במקחו וכן ראוי לעשות לו כדאמרנו ביבמות (דף ק"י) הוא עשה שלא פהגן וכו'.

שכא לקנות ע"י רמאות. יתקיים בו גולל אכן אליו תשוב.

ובאמת רמאות כזה הוא חמסנות גמורה דמה לי אם אונסו ע"י הכאות ומסירות שיימכרו לו את שלו. ומה לי אם אונס את שכלו ונדעתו שמרמה אותו.

ושארית ישראל לא יעשו עולה וגו'. אכן כ"ז אם הפונקטאציע פתובה סתם.

אבל אם פתוב שם שמי שייחזור בו יתן לחבירו הפכל וכמו שנהוג ע"פ רוב לכתוב בשטרות פאלה. אזי זה מוכח שלא ניתן הכסף לקנין רק לעירבון.

ובזה נשתנה הדין כמבואר בפוסקים בסימן ק"צ. ובאופן זה לא אדון פעת עד שישלח לי מעכ"ת העתק לשון השטר הזה.

וגם צריף לדעת אם במשך הזמן מכר המוכר עצים מהיער לאחרים או לא. פי זה נ"מ לדינא.

וטוב שיתפשו בו ביניהם פי קשה להחליט הדין בלי ראות העתק השטר: סימן קמ פבוד הרה"ג וכו' מהר"נ הפהן נ"י הרב דק' קאליבעל. ע"ד אחד שקנה סחורה משמעון כמה שנים על נאמנותו כמה עלה לו הסחורה.

ועתה טוען הקונה שישבע המוכר אם חשב לו המקחים בצדק. פי איתרע בעיניו נאמנותו באשר עתה מכר סחורות לאחרים בזול הרבה יותר מכפי שמכר לו.

ואף שעתה לא התנה על נאמנות. מ"מ ניכר לו מזה שאינו איש אמת.

ועוד טוען הוכחות ואומדנות. ופסק הדין שהמוכר יגיד בהן צדקו שחשב לו המקחים בצדק והיה מגיע להמוכר מהלוקח ערך עשרים ר"כ ולא רצה לשלם עד שייגיד בהן צדק כנ"ל.

ואח"כ הפצירו בהלוקח שני אנשים שיתפשו עם המוכר ונתרצה ונתן הלוקח להמוכר עשרה ר"כ. וטוען הלוקח שכן היתה הפשרה שהלוקח ימחול לו את הן צדקו ובעד זה לא יתן להמוכר רק עשרה ר"כ.

והמוכר אומר שמחל לו את הן צדק לגמרי ושישלם לו כל העשרים ר"כ. וא"א לברר זה בעדים.

והאריף כת"ר בדברים נכונים וחפץ לדעת דעתי בזה ומחלישות כוחי ל"ע פעת אשיב בקצרה: הנה לכאורה בטענת שמא לא יוכל להשביעו מפניו בפוסקים רק יוכל להטיל עליו ח' ב"ד.

ונראה דאף שכתבו הפוסקים שמנהג הדיינים להטיל קב"ח מפניו במקום ח' סתם מ"מ בנ"ד לא שייך זה דהא קיי"ל בסימן ע"א ס"ו דבנאמנות מפניו אינו יכול להטיל עליו קב"ח מפניו כיון שפטרם בפירוש ונראה דאף למנהג הדיינים הנ"ל.

מ"מ הקא לא שײַן זױ פֿינן שפּטרו בֿפֿירוש מקב"ח. וְשׁוּב רְאִיתִי שׁכ"כ הַנְּתִיבוֹת שָׁם וְהַחֲמִדַּת וְשִׁלְמָה סִימָן ט'.

וא"כ ה"ה בנ"ד הרי נתן לו נאמנות על מקחי הסחורה. ובנדאי אילו היה אומר לו הלוקח שיקבל בח' על דבריו לא היה רוצה למכור לו כלל.

וא"כ הוי פאלו פטרו בֿפֿירוש מקב"ח וְהֶאֱמִינוּ עַל עֲצָמוֹ. וְיָכוֹל רַק לְהִטִּיל עָלָיו ח' סָתָם: וְכַתְּ"ר הֵבִיא מִשׁוּ"ת הַשֵּׁיב מִשָּׁה סִימָן ק"ג וְהָרַחֵק מִלְּפָנֶיךָ סִי' כ"ט שֶׁכָּתְבוּ לְהַצְרִיכוֹ שְׁבוּעָה.

וְהִנֵּה שׁוּ"ת הָרַחֵק מִלְּפָנֶיךָ אֵינוֹ ת"י. וְכַתְּ"ר הַשֵּׁיב מִשָּׁה רְאִיתִי שֶׁדְּבָרָיו נִפְלְאִים.

שפּלפּל שָׁם עַל זֶה שֶׁהַמּוֹכֵר טוֹעֵן שֶׁהַלּוֹקֵחַ נִתְרַצָּה עַל הַמִּקְחָה שֶׁהִגִּיד לוֹ אַז. וְכַתְּ"ר דְּבִשְׁבִּיל זֶה מוֹכֵחַ דְּמוֹרָה הַתִּירָא לְהַעֲלִים הַמִּקְחָה הָאֱמִיתִי.

וּבְשִׂאֵלָה שָׁם לֹא נִזְכָּר זֶה כָּלֵל. רַק הַמּוֹכֵר טוֹעֵן דָּאֲדַעְתָּא דְּהִכִּי שִׁישְׁבִיעֵנוּ אַח"כ לֹא הָיָה מוֹכֵר לוֹ.

וּבְזֶה צָדֵקוֹ דְּבָרָיו וְכַמֶּש"ל דְּזֶה הָיָה דִּין דְּנֶאֱמָנוֹת בְּהַלְוָאָה וּפְקֻדוֹן הַמְּבֹאָרִים בְּסִימָן ע"א פֿינן שְׁנִיתְרַצָּה כִּן בְּשִׂעָה שֶׁעָשָׂה הָעֶסֶק עִמּוֹ. וְשָׁם נִתְחַבְּטוּ הַפּוֹסְקִים בְּמָה נִשְׁתַּעֲבַד לְהֶאֱמִין לוֹ.

אַבְל הֶקְא פֿשוּט דָּאֲדַעְתָּא דְּהִכִּי מְכַר לוֹ. וּמִש"ש עוֹד מִמ"ש הַמַּהֲרִי"ט סִי' י"ט דְּבִנּוּ"נ בְּאֶמּוּנָה הָיָה כְּשִׁלּוּחֵהוּ שֶׁל לּוֹקֵחַ הוּא תְּמוּהָ דְּהָא כְּשֶׁקָּנָה הַמּוֹכֵר לֹא יָדַע עֲדֵינּוּ שֶׁלּוֹקֵחַ זֶה יִקְנֶה מִפְּנֵי בְּאֶמּוּנָה.

וְהַמַּהֲרִי"ט כְּתִב שָׁם רַק דְּהוּי פֿעִין שְׁלִיחַ. וְעַ' נְתִיבוֹת בְּסִי' רַכ"ח בְּזֶה.

אַבְל לֹא לְעִנְיָן שִׁיּוּכָל לְהַשְׁבִּיעוֹ. וְגַם בְּשְׁלִיחַ אִם מִתְּנָה שִׁיאֲמִינוּהוּ.

לֹא יוּכַל אַח"כ לְהַשְׁבִּיעוֹ: אֲכַן בְּנ"ד שֶׁטוֹעֵן דָּאֲדַעְתָּא נֶאֱמָנוֹתוֹ יֵשׁ לְדוֹן שִׁיּוּכָל לְהַשְׁבִּיעוֹ דְּהָא קִי"ל בְּסִימָן ע"א סִי"ג שָׁאֵם נָתַן לוֹ נֶאֱמָנוֹת וְאַח"כ נֶעֱשָׂה כְּפָרָן בְּעֵדִים יוּכַל לְהַשְׁבִּיעוֹ דְּמִצִּי לְמִימַר שֶׁאִילוֹ יָדַע שֶׁהוּא עָלוּל לְכַפֹּר לֹא הָיָה מֵאֲמִינוֹ.

וּכְבָר כְּתִב הַעֲבוּה"ג סִימָן י"ט נְעוֹד אַחֲרוֹנִים דְּלָאוּ דְּוָקָא בְּעֵדִים. רַק אִם לְפִי רְאוּתֵינִי ב"ד הוּא טוֹעֵן שְׁקֵר ע"ש.

וא"כ ה"ה הֶקְא בְּנ"נ בְּאֶמּוּנָה אִם נֶעֱשָׂה אַח"כ כְּפָרָן בְּאִיזָה דְּבָר. י"ל שֶׁיְכוּל לְהַשְׁבִּיעוֹ דְּלֹא עֲדִיף מִנֶּאֱמָנוֹת בְּשִׁטָּר.

אַבְל בְּהָא דְּבִהַשִּׁיב מִשָּׁה לֹא נִתְבָּרַר דָּאֲדַעְתָּא נֶאֱמָנוֹתוֹ יְעו"ש. וּבְעֲצָמוֹ אֵינוֹ יְכוּל לְטַעוֹן שִׁיּוּדַע דָּאֲדַעְתָּא נֶאֱמָנוֹתוֹ, וְלֹא עֲדִיף מֵאִילוֹ טוֹעֵן פְּרַעְתִּיךָ דְּלֹא מְהַיִּי לְהַשְׁבִּיעוֹ כְּשֶׁנָּתַן לוֹ נֶאֱמָנוֹת: וּבְהָא דְּסִימָן ע"א סִי"ג שֶׁהִזְכִּירוּ יֵשׁ לְדוֹן דְּזֶה שִׁיּוּךְ רַק אִם הַחֲזוּק כְּפָרָן קוֹדֵם שְׁנַעֲשִׂתָּה הַהִכְחָשָׁה בִּינֵיהֶם.

אַבְל אִם הָיָה זֶה אַח"כ י"ל דְּהַשְׁתָּא הוּא דָּאֲדַעְתָּא וְעַד עַכְשָׁיו הָיָה נֶאֱמָן. וְא"י לְהַשְׁבִּיעוֹ עַל דְּבָר שֶׁהָיָה קוֹדֵם שֶׁהִחֲזוּק כְּפָרָן.

ואף דביו"ד סימן א' פתבו הרבה אחרונים דבשו"ב שגמץא שא"י הלכות שחיטה ל"א השתא הוא דאיתרע. היינו משום דא"א שישכח ברגע אחת כל לימודו יעו"ש באחרונים. אבל הקא שפיר י"ל דהשתא תקפו יצרו לכפור. וע' בפ"ד ביו"ד שם סק"א בזה. וע' ח"מ סימן ל"ד סכ"ג שאם ספק מתי עבר העבירה אמרינן דהשתא הוא דעבר. והוא מהריב"ש ע"ש.

ומכ"ש הקא דינדענו שעכשיו הוחזק פפון. ודאי לא מחזקינן ליה פפון למפרע. וא"כ בנו"נ באמונה אף אם אח"כ איתרע נאמנותו באיזה דבר בכ"ז א"י להשביעו למפרע. פי י"ל השתא הוא דאיתרע.

ואם הוחזק פפון בב"ד קודם המכירה. כבר פתבו הפוסקים בסימן ע"א דלא בטלה הנאמנות דאמרינן פיון שנעשה בב"ד בודאי ידע מזה דאית לה קלא וסבר וקיבל ע"ש באחרונים: ולכאורה י"ל בנו"ד שהלוקח מוחזק בשל מוכר ד יכול לומר שישבע לו בשביל שידע דאיתרע נאמנותו דאף שבארנו שא"נ לטעון פו.

אבל פשהוא מוחזק י"ל ש יכול לטעון פו. אבל ז"א.

דמוחזק מהני רק פשטוען פרי שיש אצל חבירו ומחזיק בעד זה משלו. אבל הקא שאינו טוען פרי לא שייך זה.

ואף אם פרי לו דאיתרע נאמנותו. אבל אין פרי לו שלא הגיד לו המקח האמיתי. ואף שבארתי בחיבורי ח"ג סימן קע"ג ש יכול לעכב על חבירו עד שיקבל בח' היינו רק פשמחויב לקבל בח' על פי דין יעו"ש. אבל לא פשטוען פו.

וע"ש סימן קנ"ד שבארנו שא"י להשביעו במיגו: ולכאורה יש לדון מהא דקיי"ל בסימן ע"א ס"ה שאחר ששילם החוב יכול להשביע את המלנה אף שהיה לו נאמנות אם לא שפירש שנותן לו נאמנות לעולם.

וא"כ בנו"ד הלא לא אמר שמאמינו לעולם. וכיון ששילם לו דמי המקח בטל תנאי נאמנותו.

אבל ז"א דשם טוען פרי ששילם לו שני פעמים ויש לו אצלו סך פנה. ועל טענה זו לא נתן לו פעת נאמנות.

אבל בנו"ד טוען רק שחושדו. והיה לו לחשדו גם מקודם.

והרי חזינו שלא חשדו: ולזה נראה שאין יכול להשביעו ולא להטיל עליו קב"ח במפורש. רק היא שנתברר לב"ד דאיתרע נאמנותו: ובנו"ד שמכר לאחרים בזול.

אין בזה ריעותא. פיון שבפעם זה לא מכר לו באמונה.

ואף אם מכר באמונה י"ל שהוזיל לאחרים דאצטריכו ליה זוזי וכדומה. ורק סתם ח' יוכל להטיל עליו וכמש"ל.

והנה הדין שפסק שיגיד המוכר בהן צדק נראה שיפה הורה. דאף שא"י להטיל קב"ח מפורש.

מ"מ הא בלא"ה מןטל עליו שיהא הן שלו צדק. וכששאלו הלוקח כמה נתן בעד הסחורה. גיד האמת. והמונים אין מרגישים בזה.

רק פשאומרים להם שיגידו על הן צדקם הם מפתדים מלומר שקר. ולזה שפיר יוכלו ב"ד לומר להמוכר שיאמר על הן צדקו שאמר האמת.

ונה עדיפא ליה מסתם ח' דאף שאינו לנזכח מ"מ ח' חמירא להו לאינשי. ויותר חפצים להגיד בהן צדקם ודטבא ליה עבדו ליה.

וכן מנהג העולם שמהפכים סתם ח' על הן צדק. הרי זהו צדק קיל להו.

ויפה פסק הדין הלז ובהשכל עשה: ומה שטען המוכר שאח"כ מחל לו הן צדק. הנה כיון שעדיין לא שילם לו הלוקח כל הדמים יכול לחזור בו כיון שלא קנו מידו והיה זה שלא בפני בית דין.

וגם מה שהפצירו בו האנשים היה שלא בפני המוכר. וגם לפי דברי המוכר שמחל לו לגמרי אין זה נקרא פשרה דהא פשרה נקרא רק כשכל אחד מנותר קצת וכמבואר בפוסקים שהוא מלשון פושרין.

וכיון שהוא מוחזק לא מהני מחילתו בלא קנין וכמפורש בח"מ סימן כ"ב בש"ף ושאר פוסקים. ועוד נראה דכיון שבארנו דהנו"נ באמונה דינו כמו מלנה בנאמנות.

והתם קיי"ל בסימן ע"א ס"ו שאין מועיל מה שמאמינו בפירוש בלי סתם ח' דמ"מ יכול להטיל סתם ח'. א"כ נראה דה"ה אחר הדין אין שייף לומר שמחל לו הסתם ח'.

וכמ"ש הפוסקי שם הטעם שיכול לומר לו מה איכפת לך מה שאני מחרים על מי שגזל אותי כיון שאמה יודע שלא גזלתני. וא"כ בנ"ד שההן צדק בא בתורת סתם ח'.

אין מועיל המחילה. ורק שיכול המוכר לומר לא אגיד בהן צדקי.

רק יכול להחרים סתם, וזה היה יכול לומר גם קודם המחילה. ועוד יש לדון דהא לא מחל לו את הגזילה.

רק מחל לו את הזכות לדרוש שיגיד בהן צדקו. אבל הלא מ"מ צריף שיהא הן שלו צדק וכמש"ל.

וממה שנמנע מלהגיד זה. יש בזה רגלים לדבר שלא הגיד המקח באמונה.

ולזה יכול גם עתה להטיל עליו להגיד בהן צדקו. ובלא"ה קיי"ל בסימן ט"ו ס"ד שיכול הדין להשביע כדי לברר האמת.

ונהי שבעתים הללו אין נוהגים כן דא"כ נמת לכל אחד תורתו בידו. אבל בכגון זה להטיל הן צדק כדי לברר האמת במקום שיש מקום לחוש.

נדאי שראוי לעשות כן ובפרט שבארנו שבנ"ד יש עליו סתם ח' מעיקר הדין: ואשר הקשה על מ"ש הש"ף סימן ע"ה סקפ"ב שאין להשביע ע"פ טענתו שאומר שפך הגזל לו. דא"כ כל אחד יטעון כן כדי להשביע ורק בטוען ברי שפיר משביעו דהא הלה יוכל להפך עליו.

והקשה פבודו דהא קנדם שבועה צריף לקב"ח שאינו משביעו בחנם כדקיי"ל בסימן פ"ז סכ"ב. ולק"מ דשפיר יקב"ח שאינו משביעו בחנם וחושדו באמת. אבל מה שטען שהוגד לו. הוא שקר.

וטען פן פדי שישביעהו ב"ד ובחנם מיקרי כשיודע שהאמת פן. או שאינו חושדו פלל. ועוד הקשה דבברי נרא להפך פן ישבע לשקר. וזה ג"כ לק"מ די"ל שיירא הוא לטעון פרי ולהכניס א"ע בחשש שיצטרף לישבע לשקר פשיהפה עליו.

ועכ"פ לא שינה לומר שכל אחד יטעון פרי ובאמת יש בזה ג"כ סברא דאין אדם מעיז לטעון שקר כדאימא בב"מ (דף ג') וע' תוס' ב"ק (דף ק"ז ע"א). ולדידי קשה על הש"ך דהא גם בהוגד לו יכול להפך וכדאימא בסימן פ"ז סי"א שיכול להפך שישבע שהוא חושדו.

וה"ה בזה יוכל להפך שישבע שהוגד לו. אף י"ל שיירא להפך דהא אפשר הוגד לו פן באמת ובשלמא בטוען פרי הוא מהפך לפי שיודע בעצמו שתכירו א"י לישבע.

אבל בהוגד לו אפשר שהמגיד הגיד לו שקר: ואשר הקשה על מ"ש הש"ך דבהוגד לי מפי נאמנים הני רגלים לדבר ויכול להשביע אף שלא הגידו בב"ד דהא כתב הש"ך בס"ק ס"ג דבעינן שהב"ד יראו שיש רגלים לדבר ולא שהבע"ד יטעון פן.

הנה הש"ך הביא דברי המרדכי בשם ר"ב דבעשוי להסתפק משבעינן היסת אף באומר הוגד לי. וס"ל דעשוי להסתפק מיקרי זה רגלים לדבר ע"ש.

וכ"ה במרדכי פרק שבועת הדיינים והביא שם דין דתיבה פרוצה שיכול להשביעו משום שהוא דבר הראוי להסתפק והיגו כמ"ש הש"ך דזה מיקרי רגלים לדבר. והיגו כמ"ש בחי' א"ש פרק אלו מציאות דלזה פטר הר"ב משבועה גבי אבידה וסגיב בתיבה פרוצה משום דזה הני ראוי להסתפק טפי.

ומפרש פהתו' דדררא דמונא היגו שיש לב"ד ספק בלא טענותיהם ע"ש. וכן בהא שבהא גזילתו לידו בשעה שהיה מרדף אחריה.

ג"כ פשוטים ב"ד שזה מרדף אחר גזילתו יש להם ספק אצל מי נשארה הגזילה של זה [ומ"ש הש"ך בסקס"ג שם שהתיבה פרוצה צריכה להיות לפני ב"ד. לא משמע פן בדברי המרדכי שם ונאקצר]: ואשר הקשה על מ"ש הרמ"א בסימן ר"ז ס"ג דבשטרות העשוין כו' ליפא אסמכתא דהא כתבו הפוסקים בסימן ס"ח וע"ג ורל"ו דל"א כו' במקום שהוא פגוד דיגינו הדבר פשוט דהקא לא אתיגן עלה משום כו'.

רק אמרינן פיון שעשה פן בנדאי גמר ומקני ולא הני אסמכתא. והני כאלו פירש שעשה בחיוב גמור בענין דלית בה משום אסמכתא.

וכעין מ"ש הפוסקים דשבועה מסלק דין אסמכתא משום דחזינן דגמר ומקני: סימן קמ"א ע"ד מ"ש הש"ך ח"מ סימן מ"ג סק"ב וסימן ס"ה סקל"ה דגט שנפל ונמצא והבעל מודה ונמסר לאשה ובאו עדים שנמסר לה קנדם נפילה שפיר גובה ממנו עפדים מיום המסירה אף שלא נמסר ביום שנכתב.

והנו"ב מ"ת סימן כ"ט הקשה דהא הוי מוקדם ופסול. ולזה כתב דהא דאיתא בש"ס דמהני ראיה אימת מטא גיטא לידה.

זה רק פשטאוי עדים שנמסר ביום הפתיכה וכתב פבדו ליישב דברי הש"ך דהא כתב הש"ך שם סקי"א שאם כתב על שטר מוקדם שהוא מוקדם וההלואה היתה באמת ביום פלוני. אזי השטר פשר וגובה מזמן שני ומדמה לה להא דהרחיקו עדים שתי שיטות שאם מלאוהו אח"כ בקרובים קודם שנראה פסולו בב"ד פשר.

וכתב פבדו דהש"ך ס"ל שם דכשר אף פשמלאוהו בקרובים שלא ביום שנכתב וא"כ ה"ה במוקדם פשר בכה"ג. ולזה בנ"ד פשנפל דאית לה קלא ואין חוששין ללקוחות דהא ידעו לומר לה אייתי ראי' אימת מטא ליך הוי פאלו כתב על השטר שהוא מוקדם.

והוכשר בזה עכ"ד. הנה אף כי דבריו נאמרו בהשפלה.

עדיין קשה דהא הש"ך כתב בסימן מ"ה סכ"ו להדיא גבי הרחיקו העדים שני שיטין שאינו פשר רק אם מילאו את השטר ביום הפתיכה. ובאמת לשון הש"ך סימן מ"ג סקי"א משמע דבמוקדם פשר מזמן ההלואה אף שכתב עליו אח"כ.

וכבר נתקשה בספר מקצוע בתורה סימן מ"ג בזה מ"ש מוקדם מהרחיקו ב' שיטין פינו דהש"ך מדמי לה להדדי. ועוד דהא האי מוקדם עכצ"ל דאיירי בגוונא שלא נכסלו העדים דבמוקדם גמור פסולים העדים כדאיתא בסימן מ"ג ס"ח.

ועכצ"ל דאיירי שכתב ללות בניסן ולזה בתשרי דהעדים פשרים כמ"ש הר"ן ריש ר"ה דבזה עבידי למיטעי שפברו שפותרין שטר ללנה בלא מלנה. או שהיו אנוסים מחמת נפשות.

והנה בכתב ללות בניסן יצא הקול משעת פתיכת השטר דהא העדים סברו שילנה בו תיכף והוציאו קול. והנה ראוי שיגבה ממשועבדים עכ"פ מזמן שני רק שגזרו חז"ל שמא יגבה מזמן ראשון.

ולזה אם כתב על השטר שההלואה היתה בזמן שני. ממילא הוכשר השטר.

פינו שבעצמותו אין בו פסול. אכן אם היו אנוסים מחמת נפשות א"כ אין העדים מוציאים קול.

כי הלא יודעים שהשטר פסול רק שנאנסו לכתוב והוי פאלו לא כתבו פלל והוי פמלנה ע"פ בפני עדים שאינו גובה ממשועבדים. ולזה לא מהני שיכתוב עליו שההלואה היתה בזמן שני פינו שגוף השטר אין בו ממש ורק אם העדים יכתבו עליו זה.

אז יהא פתיבתם זו פשטר חדש. ויועיל להוציא קול מזמן שני.

ונה יועיל רק פשיכתבו ביום ההלואה. ולא אח"כ: ובזה מיושב מה שהקשה במקצוע בתורה על הש"ך שכתב בסקי"א דסגי שיכתוב המלנה על השטר מוקדם שעיקר הוא הזמן השני.

דְּהָא בְּסַעֲרֵי ה' אֵיתָא שְׁאָם פְּתָבוּ הָעֵדִים קְוֹדָם הַחֲתִימָה שְׁהַשְׁטָר נִכְתָּב בְּיוֹם פְּלוּנֵי וְלֹא נִחְתַּם עַד יוֹם פְּלוּנֵי פְּשָׁר הַשְׁטָר. וְקִשְׁיָה דְהוּ"ל לְאַשְׁמוּעֵינוּ רְבוּתָא טְפִי דְסָגִי כְּשֶׁהַמְלִיחָה פְּתַב עָלָיו אַח"כ.

וְהַנְּתִיבוֹת בַּסֵּק"י הַקִּישָׁה דַּמ"מ אִיךְ גּוֹבָה מִזְמַן שְׁנֵי הָא אִין הַמְלִיחָה נֶאֱמַן עַל זָה. וְנִדְחַק דְּהַשְׁטָר אִיךְ אִיךְ שְׁנֵי עֵדִים עַל זְמַן הַשְׁנֵי.

וְכ"כ הַתְּנֻמִּים בַּסֵּק"ד. וְהוּא דְחֹק בְּכַוְנַת הַשְׁטָר אִיךְ שְׁהָרִי לֹא הַזְכִּיר זָה כְּלָל.

אַבְל לַפְּמ"ש א"ש דְּהַמְחַבֵּר בְּסִימָן מ"ג אִיךְ בְּמִקְדָּם גְּמוּר שְׁנַחְתַּם בְּאַיְחּוּר זְמַן וּבְזָה הַשְׁטָר פְּסוּל לְגַמְרֵי. וְאִין מוֹעִיל מַה שְׁהַמְלִיחָה יִכְתֹּב עָלָיו לְזָה הַצְּרִיכוּ שְׁהַעֲדִים יִכְתֹּבוּ זָה.

אַבְל הַשְׁטָר בַּסֵּק"א אִיךְ אִיךְ בְּגוֹנוֹא שְׁהַשְׁטָר פְּשָׁר כַּמֶּש"ל כְּגוֹן שְׁטַעוּ וְסָבְרוּ שְׁפֹתְבִין שְׁטָר לְלָנָה. אוֹ שְׁסָבְרוּ שְׁפֹתוֹב הַזְּמַן הַשְׁנֵי בְּשְׁטָר ע' סמ"ע סק"ג וְש"ךְ סקט"ז.

וּבְזָה ג"כ שְׁפִיר הוֹצִיאוּ קוֹל מִזְמַן שְׁנֵי שְׁהָרִי סָבְרוּ שְׁנַכְתַּב כְּהוֹנֵן. וְכֵן מְפָרֵשׁ בְּשׁו"ע סַעֲרֵי ח' דְּהַשְׁטָר דְּסַעֲרֵי ז' דְּעֵלָה קִיאֵי הַשְׁטָר אִיךְ בַּסֵּק"א אִיךְ שְׁלֵא הַקְּדִימוּ הָעֵדִים הַזְּמַן בְּכַוְנָה.

וְשְׁפִיר הַשְׁטָר פְּשָׁר אִם כְּתַב עָלָיו הַמְלִיחָה. דְּהָא הָעֵדִים הוֹצִיאוּ קוֹל בְּשַׁעָה שְׁחַתְמוּ וְכַמֶּש"ל.

וְלְזָה ל"ד לְהָא דְּהַרְחִיקוּ שְׁנֵי שִׁטְיִין. דְּשָׁם יֵשׁ עַל הַשְׁטָר שֵׁם פְּסוּל בְּעֲצָמוֹתוֹ שְׁנַעֲשֶׂה שְׁלֵא כְּהוֹנֵן.

לְזָה צְרִיךְ שְׁיִמְלֵאוּהוּ בְּיוֹם שְׁנַכְתַּב דְּבִלֵּא"ה אִין מוֹצִיאִין הָעֵדִים קוֹל כִּינּוּן שְׁיִוְדָעִים שְׁהוּא שְׁטָר פְּסוּל. וְאַף אִם אָמְרוּ הָעֵדִים שְׁהוֹצִיאוּ קוֹל.

נִרְאֶה דְּלֹא מְהַנִּי דְּהוּי כְּאֵלוּ הָיוּ אוֹמְרִים עֵדִים בַּמַּע"פ שְׁהוֹצִיאוּ קוֹל דְּנִדְאֵי לֹא מְהַנִּי דְּלֹא פְּלוּג חֲכָמִים בְּתַקְנָתָם שְׁאִין גּוֹבָה מִמְּשֹׁנְעָבְדִים רַק בְּשְׁטָר פְּשָׁר וּמִינְשָׁב בְּזָה כָּל הַקְּוִשְׁיוֹת הַנֶּ"ל עַל הַשְׁטָר.

וּבְזָה מִינְשָׁב מַה שְׁהַקִּישָׁה הַתְּנֻמִּים עַל הַשְׁטָר אִיךְ מַב"מ (דף י"ז) דְּאֵיתָא שֵׁם שְׁטָר שְׁלֹחָה בּוּ וּפְרַעוּ נִמְחַל שְׁעַבְדוּ וּפְרִיךְ תִּפְּוֹק לִיָּה דְּהוּי מְוִקְדָּם. וְהַקִּישָׁה הַתְּנֻמִּים דְּהָא נ"מ אִם כְּתַב עָלָיו הַמְלִיחָה שְׁהוּא מְוִקְדָּם דַּמ"מ פְּסוּל מִשּׁוּם שְׁנַמְחַל שְׁעַבְדוּ.

וּלְפַמֶּש"ל א"ש דְּבְּמִקְדָּם בְּכַה"ג לֹא מְהַנִּי מַה שְׁיִכְתֹּב עָלָיו כִּינּוּן שְׁפָכְרָה גְּפָרַע הַחֹב וְנִתְבַּטַּל הַקּוֹל שְׁיִצָּא מִשְׁטָר זָה בְּשַׁעָה כְּתִיבָתוֹ. עַכ"פ לַפ"ז לֹא שְׁיִיךְ לֹמַר שְׁיִכְתֹּב גַּט אִשָּׁה וְשְׁטָר שְׁחָרוּר מְוִקְדָּם ע"י מַה שְׁנַפְּל וְאִתְרַע.

דְּהָא גַּט אִשָּׁה וְשְׁחָרוּר כִּינּוּן שְׁהִיָּה פְּסוּל בְּשַׁעָה מְסִירָה מִצַּד מְוִקְדָּם לֹא הוּי גְּרוּשִׁין וְשְׁחָרוּר. כִּינּוּן שְׁנַעֲשֶׂה שְׁלֵא כְּתִיבָתוֹ חז"ל.

וְלֹא מְהַנִּי לְהַכְשִׁירוֹ לְמַפְרַע בְּמַה שְׁנַפְּל אַח"כ. וְאַף כְּתִיבָה עַל הַגַּט אַח"כ לֹא מְהַנִּי לְהַכְשִׁירוֹ לְמַפְרַע.

וְרַק בְּשְׁטָר שְׁיִיךְ זָה דְּהוּי רַק מְדִין מְמוּן. וְלֹא בְּגַט וְשְׁחָרוּר הַנּוֹגַע לְאִסּוּר.

ואף שהתוס' פתבו פעין זה בב"מ (דף כ' ע"א) ד"ה שובר דלמ"ד בתומיו זכין לו משתחרר למפרע. היינו רק שם שפן תקנו חז"ל בפירוש כמש"ש התוס'.

אבל ה"א לא מצינו שיתקנו זה חז"ל שיועיל לכתוב אח"כ על הגט. ורק ביום הפתיחה קודם הנתינה מועיל דהוי פגט חדש וכמש"ל: ולכאורה יש להביא ראיה להש"ף מדברי התוס' בגיטין (דף כ"ז) ד"ה הא וב"מ (דף י"ח ע"א) שפתבו שאם ראו ביגדה הגט ולא לתר נפל מיגדה ומצאו גט יכולים להחזירו לה.

דאף אם אינו שלח. מ"מ הרי ידוע שהיה ביגדה הגט ונתגרשה ע"ש.

הרי מבואר שמה שראו ביגדה מהני להכשירו למפרע אף דאיתרע אח"כ בנפילה. אבל נראה דהיינו משום דהתוס' לטעמייהו שפתבו בגיטין (דף י"ז) שאנו מחזיקים שנמסר ביום שנכתב.

וכיון שראוהו ביגדה אין חוששים שנמסר אח"כ. וכמ"ש הש"ף בסימן ס"ה סקל"ה באורו.

ודברי הש"ף בסימן מ"ג סק"ב צ"ל דהוי לדעת שאר פוסקים ומהכרח לקצר ויותר נראה דמקדם הוי פסול בגוף השטר דהא לא נכתב הזמן פתקנת חז"ל. משא"כ בהרחיקו העדים ב' שיטין.

שנכתב השטר פהלכתו רק שאפשר לזינף בשני שיטין הללו. ולזה כשמלאוהו אח"כ פשר.

אף בזה יש לחלק דאם נכתב בזמנו. רק שלזה אח"כ.

א"כ לא נכתב בפסול וכמש"ל ואקצר: ולבד זה לא יפנו דברי פבדו דהא פתב הש"ף בהחלט בסימן מ"ה סק"ו דבהרחיקו שני שיטין אינו פשר רק פשמילאו ביום הפתיחה. וגם מ"ש בסימן ס"ה סקל"ה שאם איכא סהדי שראו ביגדה קודם הנפילה פשר מיום הפתיחה, היינו משום דאמרינו דמסתמא נמסר ביום הפתיחה כמו בכל גט ושטר דל"ח שמה נמסר אח"כ ע"ש.

אבל ודאי שאינו מתפשר למפרע ע"י הנפילה. וע"ש בתנאים שיש מחלוקת ראשונים בזה.

ובסימן מ"ג סק"ב מייתי הש"ף ראיה שיוכשר משעה שראו ביגדו פשאין בו זמן מהא דאייתי ראיה אימת מטא גיטא ליגד. ומשמע שאינו גובה רק משעת מסירה.

וכ"כ הש"ף בתחילת דבריו בסי' ס"ה שם. נראה פנונתו דכיון שתביא עדים שנמסר הגט אחר זמן הפתיחה.

הרי לא נמסר ביום הפתיחה. ורק בסימן ס"ה שם הזכיר בראו ביגדה.

לזה כתב שם אח"כ דמסתמא נמסר ביום שנכתב. ולשון הש"ס משמע דמייתי ראי' אימת נמסר הגט ליגדה.

ולא מתי ראו ביגדה הגט וכבודו פתב בשם הגר"א לדקדק מלשון הש"ס שתלוי רק ביום המסירה. ולא ביום הפתיחה ולענ"ד אינה ראיה.

די"ל דהיינו דקאָמרו לה שְׁתַּבִּיא רְאִיָּה מְתִי נְמָסֵר לָהּ. וְאִם יִבְנֶרֶר שְׁנַמְסֵר לָהּ אַחֵר יוֹם הַכְּתִיבָהּ.

פְּסָל מִשׁוּם מִיקְדָּר וְהֵינּוּ כַּמ"ש הֶרְאִישׁוֹנִים דְּחִזְיָשׁוּן שְׁבִשְׁבִיל שְׁהוּא פְּסוּל לֹא נִזְהַר בּוֹ וּבְקוֹשְׁתֵי הַנּו"ב עַל הַש"ף דְּהָא הָוִי מְקוֹדֵם נִרְאָה פְּשׁוּט דְּהָא הֵיִשׁ מִי שְׁאוּמֵר הוּא הַרִי"ו. וְהַרִי"ו בְּנִתִּיב כ"ד ח"ב מִשְׁמַע דַּס"ל כְּשֵׁיטַת הֶרְמֵב"ם דְּמוֹתֵר לְמָסוֹר גֵּט אָף לְאַחֵר יוֹם הַכְּתִיבָהּ מִשׁוּם דְּהַמְסִירָה יֵשׁ לָהּ קוּל.

וַע"ש שִׁבְשַׁעָה ד"ד מְכַשִּׁיר גֵּט מְקוֹדֵם לְגַמְרִי. וְלִזְהָ אֵין חֲשָׁשׁ בְּגֵט.

וְשִׁחְרוּר דִּינּוֹ פְּגֵט בְּעַנְיָן זֶה. אָף לְפִז"ק עַל הַש"ף מַה מֵיִתִּי רְאִיָּה מְגֵט וְשִׁחְרוּר לְשִׁאֵר שְׁטָרוֹת וַע"ב בְּנו"ב שָׁם בְּזָה: וְמַה שְׁהַשְׁמִיט הֶרְמֵב"ם הָא דְאַיִתִּי רְאִיָּה אֵימַת מְטָא גֵיטָא לִידָף פְּכָר הַרְגִישׁ בְּתוֹמִים סִימָן ס"ה סַק"ב.

וּבְפְּשׁוּטוֹ נִרְאָה דְּכִינּוֹן שְׁפָסַק הֶרְמֵב"ם רפ"ב מַה"ג שְׁכּוֹתְבִין גֵּט לְאִישׁ וְהוּא מְסוֹר אוֹתוֹ בְּזִמְן שְׁיִרְצָה. הָרִי דַס"ל שְׁמֹנְתֵר לְמָסוֹר שְׁלֹא בְּזִמְנוֹ עַל סְמָךְ שֵׁאח"כ תְּהֵא צְרִיכָה לְבָרֵר מְתִי הַגִּיעַ לִידָהּ.

וְגֵט שִׁחְרוּר דִּינּוֹ פְּגֵט אִשָּׁה בְּזָה. וְלִזְהָ לֹא הִנְצָרָף לְבָאֵר זֶה גַבִּי גֵט שְׁנַפְּל.

עוֹד נִרְאָה דַס"ל לְהֶרְמֵב"ם דְּהָא דְאַמְרִינּוּ לָהּ אֵיִתִּי רְאִיָּה אֵין זֶה מִצַּד דְּנַפְּל אֵיִתְּרַע כַּמ"ש שְׁאֵר פּוֹסְקִים. רַק הַטַּעַם דְּהָא דְמִצָּא גֵט אוֹ שְׁטֵר שִׁחְרוּר כְּשֵׁהֲבַעַל מוֹדָה יַחְזִיר לְאִשָּׁה אוֹ לְעַבְדֵי הֵינּוּ מִשׁוּם דְּהָא יָכוֹל לְגַרְשָׁה פְּעַת בְּגֵט זֶה.

וַא"כ נַעֲשֶׂה הַמוֹצָא שְׁלִיחַ לְגַרְשָׁה אוֹ לְשִׁחְרוּר. וְכַגֵּט ע"י שְׁלִיחַ קִי"ל בְּגֵיטִין (דָּף י"ח) וּבֵא"ע סִימָן קכ"ז דְּכָשֵׁר מְקוֹדֵם לְכָל הַפּוֹסְקִים.

מִשׁוּם דְּגֵט ע"י שְׁלִיחַ יֵשׁ לוֹ קוּל. וַא"כ הֵכָא כְּשִׁמְחִזִּירִים לָהּ הֵגֵט וְלְעַבְדֵי הַשֵּׁט"ש.

הוּא מִצַּד שְׁמַגְרֵשׁ וּמְשַׁחֲרֵר עֲכָשְׁיוֹ. וְכ"כ הַתּוֹס' בְּגֵיטִין (דָּף כ"ז ע"ב) בַּד"ה בְּזִמְן וּבַב"מ (דָּף י"ח ע"ב) ד"ה וְאַפְּיָלוּ.

וְאִם הָאִשָּׁה וְהָעַבְדֵי אוֹמְרִים שְׁנִתְגַּרְשָׁה וְנִשְׁתַּחֲרַר מְקוֹדֵם רַק שְׁנַפְּל מִיָּדָם. לֹא יֵאָמְרוּ לָהֶם עַד שְׁיָבִיאוּ רְאִיָּה מְתִי נְמָסֵר לִיָּדָם.

וְכ"כ הַתּוֹס' בְּגֵיטִין (דָּף כ"ז ע"א) ד"ה בְּזִמְן דְּכְשִׁמְצוֹנָה לְהַמוֹצָא שְׁיִתְנַנּוּ לְהַאֲשֶׁה הָוִי זֶה ע"י שְׁלִיחַ וְיֵשׁ לוֹ קוּל ע"ש. וְלִזְהָ לֹא הִנְצָרָף הֶרְמֵב"ם לְהַבִּיא כִּי פְּשׁוּט שְׁלֹא יֵאָמְרוּ לָהֶם בְּלֹא עֵדִים.

וְאַף דְּלִשׁוֹן הַש"ס בַּב"מ (דָּף י"ט ע"א) לֹא מִשְׁמַע פֶּן דְּאִיתָא שָׁם שְׁמָסְרוּ לָהּ הֵגֵט לְאִינְסוּבֵי אֲבָל פְּכָר כְּתַב בְּשֵׁט"מ ק שָׁם שְׁאֵינּוּ מְגוּף הַש"ס רַק מְדַבְּרֵי רַבִּי יְהוּדָא גְּאוּן ע"ש. וְאַקְצָר: וַע"ד שְׁהַקְשָׁה עַל הַנְּהַ"מ סִימָן מ"ה סַק"ה.

הִנֵּה אֵין לִי פְּנָאֵי לְהַאֲרִיף בְּדַבְּרֵי אַחֲרוֹנִים. אָף גַּם הַתּוֹמִים כְּתַב דְּאַיִרֵי הֵכָא בְּשִׁטְרָה שְׁיֵשׁ בּוֹ קִנְיָן.

ומ"ש פְּבוּדוֹ דְהָרָא"ש בְּתְשׁוּבָה אֵינְרִי מְזַמֵּן שְׁנֵי. הִנֵּה בְּתְשׁוּבַת הָרָא"ש כָּלֵל ס' סִימָן ה' מְפֹרֵשׁ דְּאֵינְרִי לְעֵנֵן זְמַן רֵאשׁוֹן שְׁפָתַי שֶׁם הָרָא"ש לְהַדְיָא דְהוּי שָׁל מְקַבֵּל מִתְּנָה מְזַמֵּן רֵאשׁוֹן ע"ש.

אִךְ שֶׁם אֵינְרִי בְּמִתְנָה שְׁאִין בְּה אַחֲרֵיּוֹת עַל מְשׁוֹנְעֵבְדִים. אֲבָל לְעֵנֵן לְגַבּוֹת מְשׁוֹנְעֵבְדִים צָרִיךְ קִנְיָן וְכ"ה פְּשׁוּטוֹת לְשׁוֹן הַמְחַבֵּר שְׁפָתַי דְהוּי כְּשֵׁטֵר רֵאשׁוֹן מְשַׁמַּע דְּהֵינּוּ גַם מְזַמֵּן רֵאשׁוֹן וְכ"נ מְלִשׁוֹן הַטּוֹר.

וּמִשְׁ"ף וְעוֹד אַחֲרֵינִים מְשַׁמַּע דַּס"ל שְׁהַמְקוֹר הוּא מְסִימָן ג' בְּתְשׁוּבַת הָרָא"ש וּבְכַאֲמַת הוּא מְסִימָן ה' כַּמִּשְׁ"ל וְכ"כ בְּב"י שֶׁם. וְדַבְרֵי הַשְׁ"ף בְּזָה בְּסִימָן ד' צ"ע טוֹבָא וְהַהֲכָרַח לְקַצֵּר: סִימָן קַמַּב מַה שְׁהַקְשָׁה עַל הַתְּנָמִים וְנִתְיַבּוֹת סִימָן י"ד דְּהָא מִיבַע"ל אִי עָשׂוּ תַקְנַת נִגְזָל בְּמִסּוֹר מִשׁוּם דְּהוּי רַק מִשׁוּם דִּינָא דְגָרְמִי.

וּא"כ ה"ה בְּסִימָן. כְּבָר הִרְגִישׁ בְּזָה בְּשַׁעַר מְשַׁפֵּט שֶׁם ע"ש מ"ש בְּזָה.

וּבְשׂוֹאֵל וּמְשִׁיב מִהַדו"ת ח"ב סִימָן ע"ט פֶּתַח מִשׁוּם דְּהוּי כְּגִזְלָן גְּמוּר. וְזֶה תְּמוּהָ.

וַיֵּשׁ לְדוֹן בְּזָה דְּהָא לִנְה סִיבֵי בְּאֲוֹנָסִים עַל הַמְלָנָה. וּמְחַנְיָב לְהוֹצִיא הוֹצֵאוֹת לְהַצִּיל כְּדִי לְשַׁלֵּם לְחַבְרֵי כְּשׁוֹמֵר שְׁחִיב לְקַדָּם בְּרוּעִים וּמְקַלּוֹת לְהַצִּיל אֶת הַפְּקִדוֹן.

וְרַק שׁוֹמֵר חוֹזֵר וְגוֹבָה מְבַעֲלִים. וְהַלְנָה אֵינּוּ חוֹזֵר וְגוֹבָה לְפִי שְׁיֵשׁ עָלָיו שְׁעַבּוּד הַגּוֹף לְשַׁלֵּם לְהַמְלָנָה אֶת חוֹבוֹ וְהָרִי אִם יִפּוֹל מְמוֹן שָׁל לִנְה לְתוֹף הַבּוֹר אוֹ לְתוֹף הַנְּהָר.

לֹא יוֹכֵל לִזְמַר לְמַלְנָה הָרִי שְׁלָף לְפָנָיָה. רַק עַל הַלְנָה לְשַׁפּוֹר אֲנָשִׁים לְהוֹצִיא הַמְמוֹן מִן הַנְּהָר וּלְשַׁלֵּם לְהַמְלָנָה.

וְהַהוֹצֵאוֹת עַל זֶה יִהְיוּ מְשַׁל הַלְנָה. וְה"ה הֵכָא כִּינּוּן שְׁאֵינּוּ רוֹצֵה לְשַׁלֵּם וְצָרִיךְ לְהוֹצִיא הוֹצֵאוֹת כְּדִי לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ.

כְּדִינָא סִיבֵי הַלְנָה לְשַׁלֵּם. דְּאַחֲרֵיּוֹת דְּנִפְשִׁיָה נִדְּאִי קִיבֵל עַל עֲצָמוֹ.

וְכִשְׁהוּא אֵינּוּ רוֹצֵה. רְשָׁאִים ב"ד אוֹ אַחַר בְּשְׁלִיחוֹתָם וּרְשׁוּתָם לְהוֹצִיא הוֹצֵאוֹת עַל חֲשׁוֹבֵן הַלְנָה כְּדִי לְהַצִּיל אֶת הַחֹב מִיָּדוֹ.

וְכִינּוּן שְׁהוּא מוֹצִיא בְּרִשׁוֹת א"כ הָרִי הוּא נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל: וְאִף כִּי י"ל דְּכִינּוּן שְׁחֵיב הוּא עַל גּוֹף הַלְנָה. לֹא שְׁיִיךְ סְבָרָא דְּהַצְלָה בְּרוּעִים וּבְמַקְלוֹת.

מ"מ הָעֵינְקֵר נִרְאָה דְּלֹא גָרַע לִנְה מְשׁוֹמֵר. וְה"ז דּוֹמָה לְהָא דְקִי"ל בְּב"ק (דָּף קי"ח) וּבְח"מ ר"ס ע"ד שְׁאֵם רוֹצֵה לְפָרְעוֹ בְּמַדְבָּר יְכוֹל הַמְלָנָה שְׁלֹא לְקַבֵּל עַד שְׁיָבוֹאוּ לִישׁוּב.

וְאִף אִם הַלְנָה יֹאמֵר שְׁרָצִינוּ לְהַתְמַהֵמָה בְּמַדְבָּר זֶה זְמַן גְּדוּל. בְּכ"ז מְחַנְיָב הַלְנָה לִילֵף לִישׁוּב כְּדִי לְפָרְעוֹ שֶׁם לְהַמְלָנָה בְּזַמְנוֹ.

וְהַהוֹצֵאוֹת הֵם עַל הַלְנָה. וְאִם נָתַן הַלְנָה הַכֶּסֶף לְהַמְלָנָה בְּמַדְבָּר בַּע"כ וְהוֹצֵרָה הַמְלָנָה לְשַׁפּוֹר שׁוֹמְרִים לְהוֹלִיף הַכֶּסֶף לִישׁוּב.

נִרְאָה דְּנִדְּאִי חָל הַהוֹצֵאָה עַל הַלְנָה. דְּאִף אִי נִימָא דְּפָרְעוֹן בַּע"כ הוּי פָּרְעוֹן.

הֵינּוּ כְּשֶׁפָּרְעוֹן הוּא ע"פ דִּין אֲבָל לֹא בְּכַה"ג. וְא"כ כ"ש כְּשֶׁאֵינּוּ רוֹצֵה כָּלֵל לְשַׁלֵּם.

אין לה מקום מוכן להפסד גדול מזה. וכל הוצאות שיעלו לו ע"ז שייכים על הלנה: ועוד נראה דהנה רש"י פירש בפסחים (דף ו' ע"ב) דאף לרבא דס"ל בע"ח מפאן ולהבא הוא גובה.

מ"מ אם מכר הלנה או הקדיש נכסיו אמתא מלנה וטריף דהוי כממוןשפנים להמלנה בעד חובו ואין אדם מוכר דבר שאינו ברשותו. וכבר הסביר הקצה"ח סימן קי"ז סק"ב דלהכי אין המכר מתבטל אם יפרע להמלנה משום דהוי כמוכר מעכשיו יעו"ש.

ובמע"פ דלא טריף היינו משום תקנת הלקוחות דמע"פ לית לה קלא פדאיתא בב"ב (דף קע"ה). ולפ"ז צ"ל דהוי כאלו מסר המלנה את המשכון להלנה לשמרו.

דקא אין המלנה חייב בשמירתו והוי ש"ש בזה שיכול להשתמש בו כרצונו וע"ח סימן ע"ב ס"ג ובנתיבות שם שכתב דלא הוי ש"ש. ולענ"ד דבריו צ"ע.

והעיקר כמש"ל. ולפ"ז מחויב הלנה לקדם ברועים ובמקלות בשכר להציל את המשכון מהפסד פדין ש"ש.

ושכר ההצלה אינו יכול לתבוע מהמלנה. דקא יש עליו שעבוד הגוף לפרעו ושהצלה היא לטובתו לפטור א"ע משעבודו.

ומכ"ש פשהוא גורם ההוצאה בשביל שאינו רוצה לפרוע. ונדאי חייב הוא בהוצאה הזאת.

והנה אם הנה המשכון בידי המלנה והנצרך להצילו ברועים ובמקלות בשכר. ונדאי שהנה חוזר וגובה מן הלנה פדין כל שומר והנה נוטל בשבועה פדין כל יורד ברשות וה"ה הקא שהלנה אינו רוצה לתת לו נכסיו המשועבדים לו כמשכון כפירש"י בפסחים.

שוב נשאר המשכון ברשות המלנה לגמרי. ומה שיוציא פדי להוציאו מיד הלנה.

הוי כמוציא ברשות דקיי"ל שנושבע ונוטל. ויש להאריך בזה ואכ"מ: סימן קמג פבד דידי הרב הגאון וכו' מהר"י נ"י הרב דק' סעראצק.

ע"ד אחד שמכר קרקע לתבירו והלוקח שקלם הפסדו ולקח ממנו שטר ונכתב בשטר אשר בכל עת שייחפץ הלוקח שישע המוכר אל רייענט לעשות ע"ז שטר פארמאלנא מחויב המוכר ליסע עמו.

והמוכר אין יכול לחתום בעצמו רק במס"ק. ואח"כ מכר המוכר הקרקע לאחר בשטר פארמאלנא.

וחפץ מעכ"ת לדעת דעתי אם המכר הראשון קיים או האחרון. ואם האחרון קיים אם יכול הקונה לדרוש מהמוכר כפל הפסד שנתן לו וכפי חוק הממשלה יר"ה: הנה במקר סתם פשוט דלא הוי קנין דכיון שהמנהג אצלנו לכתוב פארמאלנא הוי במקום שפותרין את השטר דלא סמכא דעתו בכסף לחוד כדקיי"ל בקדושין (דף כ"ו) ובח"מ סימן ק"צ ס"ז.

אכן בנ"ד שכתב שטר פשוט והתנה שאם ירצה הלוקח לעשות פארמאלנא מחויב המוכר לעשותו. נראה מזה שהחליט בדעתו לגמור הקנין גם בלעדי זאת.

רק התנה שאם ירצה לעשות מחויב לעשותו. אבל לא תלה הקנן בזה.
והלא גם באומר אי בעינא בכספא איקני אי בעינא בשטרא איקני איתא בקדושין שם
ובח"מ שם ס"ח שא"י לחזור בו. והלוקח יכול לחזור בו עד שיכתוב השטר.
כי יכול לומר שאינו רוצה לקנות בכסף לחוד. ומכ"ש הכא שלא דיבר מגוף הקנן כלל.
רק התנה שאם ידרוש יכתוב לו. והוי זה פאומר ע"מ שתכתבו לו שטר דקיי"ל בב"ב
(דף ע"ז) שאם לא כתבו לו שטר יכול לחזור בו ופירש"י שם דהוי פאומר שלא יזכה
עד שיבא השטר לידו.
וכוננת רש"י נראה דלכאורה קשה למה קאמר שחזור בו. הא הקנה לו לגמרי רק הטיל
תנאי שהעדים יכתבו לו שטר.
וא"כ הלא זה תלוי בדעת העדים. ואם יכתבו שטר לא יוכל לחזור בו.
ולזה פירש"י דכיון שאמר ע"מ שתכתבו לו שטר הרי לא גמר להקנות בלי שטר. וממילא
הוי פאומר שלא יקנה עד שיבא השטר לידו.
וכתבו הפוסקים דבשטר ראי' חל הקנן למפרע משעת מתן מעות. ובשטר קנן חל הקנן
בשעת נתינת השטר ע' ר"ן וריטב"א פ"ק דקדושין בזה.
ולזה בנ"ד שלא התנה בפירוש שיכתוב לו שטר. רק אם ידרוש ממנו.
משמע שלע"ע אינו רוצה בשטר פארמאלנא והוי כפירש' שיקנה בכסף ובשטר זה לחוד.
אף נראה דגבי ע"מ שתכתבו לו השטר הטעם דהא בעינן שהעדים יכתבו בשליחות נותן
השטר וכיון שחזור בו בשטר אין יכולים לכתוב שלא מדעתו.
וממילא בטלה המכירה דהא התנה שאם לא יכתבו לו שטר תיבטל המכירה. וע' ח"מ
סימן ל"ט וסי' רמ"ג ס"ט שי"א שמועיל זכוי שלא יוכל לחזור בשטר.
ונראה הטעם שחייב את גופו לצוות לכתוב. לזה א"י לחזור בו ולשנות.
ודין זה צ"ב ואכ"מ וע"ש באחרונים. ובסי' רמ"א ס"ז השנה אומר ע"מ שתתנו לו ק' זוז
לאומר ע"מ שתכתבו לו שטר שיכול לחזור בו ולומר שלא יתנו הק' זוז.
וקשה לכאורה דהא לא דמי וכמ"ל. אף שם הטעם הוא כמ"ש ש הטור משום דהוי רק
פטומי מילי פיון שהמוכר התנה ולא הלוקח.
ומ"מ יכול לחזור בו כמ"ש הסמ"ע. וכן מפורש שם בסמ"ע סק"ד החילוק בין תנאי
דק' זוז לתנאי דשטר.
דבשטר חוזר בשביל שמבטל השליחות וע"ש בקצה"ח ואקצ"ר: ובפרט פי באמת שטרות
הנעשים אצל הרייענט אינם שטר קנן ע"פ ד"ת. כי שטר קנן צריך שיתן המוכר ללוקח
כדאיתא בקדושין (דף ט') ובח"מ סי' קצ"א וע' גיטין (דף כ' ע"ב) ובתוס' שם וע' קצה"ח
סי' מ"ב וס"ו ואצלם נהוג שהשטר נשאר בפנקס הרייענט ורק אם דורשים העתק נותנים
להם ועל העתק אין חותם הבע"ד רק הרייענט.
וא"כ אין זה רק שטר ראיה. אבל לקנן אין לדון בזה רק מצד סיטומתא ומנהג הסוחרים.

ובשטר ראיה פבר פתב הר"ן בקדושין דאף באומר אי בעינא איקני בשטרא. קל הקנין
בשעת מתן מעות.

ונגמר בעת עשיית השטר דעי"ז סמכא דעתו בקנין זה. וע' שו"ת ר"ב אשכנזי סי' י"ח
באורו בזה.

וא"כ בנ"ד שלא אמר שרוצה דוקא בשטר פארמאלנא. רק משעבד את המוכר שאם
ירצה יכתוב לו.

לא שייך לומר דלא סמכא דעתו. דא"כ לעולם לא יהא נגמר הקנין.

כי שמא ירצה בשטר פארמאלנא. דהא המוכר לא יוכל לומר לו עשה שטר פיון שתלה
הלוקח ברצונו לבד.

אבל ביהא דאי בעינא איקני בשטרא יכול המוכר לומר לו עשה שטר ונגמר הקנין או
בטל הקנין. ועוד שאם המוכר רוצה לתזור בו אחר קנין הפסד והלוקח יאמר שאינו
רוצה לבטל הקנין.

ממילא גילה דעתו שמרוצה שיקנה הפסד לבד. ושוב לא יוכל הלוקח לתזור בו ונראה
לפמ"ש מעכ"ת שזה היה רק איזה אמות קרקע.

לזה לא הקפיד הלוקח כ"כ על עשיית שטר פארמאלנא. ואף שהמוכר א"י לחתום
בעצמו.

מ"מ הרי ע"פ ד"ת מועיל גם במס"ק ובדיניהם אין מועיל השטר לקנות בו אף כשחותם
בעצמו אם לא נעשה פארמאלנא. ועוד דאף אי ניקא שתנאי דבנ"ד הוי פאומר אי בעינא
בשטרא איקני.

מ"מ הא קי"ל דהמוכר א"י לתזור בו. כי הלוקח יוכל לומר דבעי לקנות בכסף לחוד.

א"כ גם בנ"ד יכול הלוקח לומר שאינו רוצה בשטר פארמאלנא. וממילא נגמר קנינו
בכסף לחוד למפרע.

ועוד יש לדון ע"פ מ"ש הר"ן פ"ק דקדושין בשם הרמב"ן דלהכי בע"מ שתכתבו לו
השטר א"י הלוקח לומר הריני פאלו התקבלתי שטר. דכיון שהמוכר התנה זה ולא הלוקח
אמרינו שהתנה פדי שיוכל לתזור קודם כתיבת השטר.

וא"כ בנ"ד שהלוקח התנה שמחויב המוכר לכתוב לו פארמאלנא. יוכל הלוקח לומר
הריני פאלו התקבלתי השטר פארמאלנא: ולכאורה י"ל שגם המוכר לא סמכא דעתו
בלי כתיבה פארמאלנא לפי שיתבעו ממנו את המס מקרקע זו כל זמן שבדיניהם היא
פתובה על שמו.

אבל ז"א דהא בטוח שישלם הקונה את המס. דאם לא ישלם הקונה המס.

יוכל לקחת ממנו הקרקע ומההכנסה ישלם המס ועוד דכיון שנתן שטר ותלה הפתיכה
פארמאלנא בדעת הלוקח. הוי כפירש שהוא מרוצה שיקנה בכסף ובשטר שנותן כעת.

וכהא דאי בעינא בכספא איקני כמש"ל: אבל נראה דכיון שהשטר דנ"ד הוא לשון המוכר
שהוא מבטיח להלוקח ליסע להרייענט פשידרוש הלוקח. א"כ לא שייך לומר הריני
פאלו התקבלתי וכמ"ש הר"ן הובא לעיל.

וגם שפיר י"ל דהלוקח לא סמך דעתו עד שיכתוב פארמאלנא. והרי הלוקח לא אמר
אי בעינא בכספא איקני רק המוכר אמר זה ותלה בדעת הלוקח.

וי"ל שאין פוננתו שיכול לומר הלוקח שקונה בכסף לחוד. רק פוננתו לחייב א"ע ליסע
לפי שהוא טורח גדול ותלה רק בדעת הלוקח כדי שלא יוכל לדחות א"ע למחר וליום
אחר.

אבל לא היתה פוננתו שאם לא יחפץ הלוקח כלל בזה יקנה בכסף לחוד. כי זה לא עלה
ע"ד כלל שלא יכתוב פארמאלנא.

ולזה בנ"ד המכירה השנית קיימת ולענין מי שפרע ע' בפ"ת סי' ר"ד סק"ב: ותשלומי
כפל. אם לא נתבאר זה בשטר.

נדאי שאין יכול לתבוע. דמצד דינא דמלכיתא אין לדון בזה כדקיי"ל בח"מ סי' ס"ח וע"ג
יש"ט.

ואם כתוב זה בשטר. צריך לראות הנסח אם נעשה באופן שמסלק האסמכתא ואם נעשה
בגופן שלקח עח"מ סי' ר"ז סט"ו: סימן קמד פבוד הרה"ג ובו' מו"ה בן ציון נ"י רב דק'
אוסטילא.

ע"ד ששכר ראובן שדות מפקיד של אדון אחד על עשרה שנים נעשה שטר פארמאלנא
על שם עכו"ם אחד מטעם המוכר. והתנה בשטר שהשוכר יחזיק שלשים בהמות על
שדות הנ"ל כל המשך.

ועוד תנאים. וכתוב בשטר שאם לא יקיים השוכר תנאי אחד מהתנאים שבשטר תיבטל
השכירות.

השדות עם הנריעה שיהא בה אז תהא שייכת להאדון. ויוכל להשפירה לאחר והשוכר
ישלם ג"כ קנס כפי שנתבאר בשטר.

המשפיר לקח ג"כ שטר בזה מהשוכר. וכשנה ומחצה אח"כ הנה לאחיו שמעון דו"ד
עליו ונתפשרו שנתן לאחיו חלק רביע בהשדות ושיחזיק על חלקו שבועה בהמות.

ונתבאר בכתב פשר שמחויב לקיים ככל הפרטים המבוארים בקאנטראקט של אחיו
ששוכר ממנו של האדון. וטעם החזקת הבהמות הוא כדי שיהי' לו זבל לזבל השדות
שלא יתקלקלו.

אך בהשטר לא נתבאר הטעם ובשנה עברה בא האדון לביתו והלשין לפניו אחד שר'
שוכר השדות בזול גדול. והמלשין הוא שנתפכו של ש' הנ"ל בעסק אחר.

וגם ש' הנה שם. ור' חשד את ש' שידו היתה בזה.

אך הוא אומר שמיתה בשנתפכו שלא יעשה זאת ולא שמע לקולו. ובמשך הנה לא החזיק
ש' הבהמות פמזובר.

ור' הַחֲזִיק גַּם פְּנֵגֵד חֶלֶק ש' רַק בְּשֵׁנֵת תִּרְנ"ד וּתְרַס"א הַחֲזִיק ר' רַק כְּפִי חֶלְקוֹ. וְלֹא נִגְדַּח חֶלֶק אַחִיו.

וְעַתָּה בָּא הָאֲדוֹן לְבֵיתוֹ וּבִיקָשׁ מִר' שְׂיִרְאָה לֹא אֶת שְׂטָרוֹ. וּכְשֶׁהֲרָאָה לּוֹ.

לֹא רָצָה לְהַשִּׁיבּוֹ בְּאֶמְרוֹ כִּי חוֹזֵר בּוֹ מִשְׁכִּירוֹתוֹ בְּשִׁבְלֵי שְׂלֵא קִיָּים הִתְנַאי לְהַחֲזִיק מִסְפָּר הַבְּהֵמוֹת. וְגַם אָמַר שְׂפָקִיד שְׂלוֹ לֹא הִיָּה לֹא הֲרִשָּׂאָה כַּחֲנוּךְ.

וְגַם כִּי שָׁמַע שְׁנֵתָן שֶׁנִּחַד לְהַפְקִיד. וְאַחֵר הִשְׁתַּדְּלוּת רַב וְגַם כִּי הָאֲדוֹן חֲזָב לר' סָף גְּדוּל הַשְּׂכִירִים הָאֲדוֹן שְׁנִית לר' ע"י קֶאֱנִטְרָאקֵט חֲדָשׁ בְּהוֹסְפָה רַבָּה וּתְנָאִים קָשִׁים.

וְעַתָּה אֵין רוּצָה ר' לְתַת חֶלֶק לִש' בְּאֶמְרוֹ שֶׁהוּא שְׁכִירוֹת חֲדָשָׁה. וְגַם כִּי סִיבַת בִּטּוּל הַשְּׂכִירוֹת הִיָּתָה בְּשִׁבְלֵי שְׂלֵא הַחֲזִיק ש' הַבְּהֵמוֹת כְּפִי הִתְנַאי.

וְגַם כִּי הָאֲדוֹן א"ל שְׂאִינוּ רוּצָה שְׂיִהְיֵי ש' שְׁוֹתָף בְּזָה. וְתוֹבַע עוֹד שְׂיִקְבֵּל ש' בַּח' שְׂלֵא הַסִּית לְהָאֲדוֹן שְׂיִחְזוֹר מִשְׁכִּירוֹתוֹ כִּי בְּשִׁנָּה עֲבָרָה רָצָה לְשַׁפֵּר מִהָאֲדוֹן כָּל הַשְּׂדוֹת.

וְש' אָמַר שְׂלֵא הַסִּיתוֹ. וְאֶדְרַבָּא חוֹשֵׁד אֶת ר' שֶׁהוּא הַסִּית אֶת הָאֲדוֹן שְׂיִקְפִיד עַל מַה שְׂלֵא הַחֲזִיק ש' הַבְּהֵמוֹת וְלַעֲשׂוֹת שְׁכִירוֹת חֲדָשָׁה כְּדֵי לְדַחֲוֹת אוֹתוֹ מִהַעֲסָק וְעַל מַה שְׂלֵא הַחֲזִיק הַבְּהֵמוֹת אָמַר שְׁנָה הִיָּה בְּשִׁבְלֵי שר' לֹא הִנִּיחוּ לְהַחֲזִיקָם בְּהַבְּנִינִים שֶׁל הָאֲדוֹן.

וּבכ"ז הַחֲזִיק בְּשִׁנָּה אַחַת שְׁנָרִים מר"ח מנ"א עַד אַחַר חה"ס כְּדֵי לְזַבֵּל הַשְּׂדוֹת. וּבְשִׁנָּה זֹאת הַחֲזִיק זְמַן כְּזֹה אַרְבָּעִים שְׁנָרִים.

וְתוֹבַע חֶלֶק בְּהַעֲסָק כְּעַתָּה. וְר' אָמַר שֶׁהַמְדוּנָבֵר הִיָּה שְׂיִחְזוֹר הַבְּהֵמוֹת אֲצֵל הַרְיִחִיִּים וְלֹא בְּשָׂרֵי בְּנִינִים.

וְכֵן אָמַר הַפְּשָׁרָן שְׁפֵן הִיָּה הַמְדוּנָבֵר. וְגַם אָמַר ש' לֹא רָצָה לְהַחֲזִיק כָּלֵל הַבְּהֵמוֹת.

וּמַה שְׂהַחֲזִיק שְׁנָרִים אֵיזָה מְשָׁף אֵינוּ מוֹעִיל כִּי הִתְנַאי הִיָּה לְהַחֲזִיק הַבְּהֵמוֹת בְּתַמִּידוֹת. וְהִנֵּה כַת"ר הָאָרִיף בְּדַבְרֵי חֲכָמָה.

וְחַפֵּץ לְדַעַת דַּעַתִּי בְּזָה. וּמְרוּב טְרִדוֹתֵי וְגַם כִּי אֲנֹכִי חָלוּשׁ כְּעַתָּה.

אֲשִׁיבְנוּ בְּקוּצָר: הִנֵּה מַה שְׂטַעַן הָאֲדוֹן שְׂלֵא הִיָּה לְפָקִידוֹ הֲרִשָּׂאָה כַּחֲנוּךְ. נִרְאָה שְׂאִינָה טַעֲנָה.

כִּי אִף אִם אָמַת הַדְּבָר. מ"מ הִלֵּא בְּנִדְאֵי יָדַע מִהַשְּׁכִירוֹת וְקִיבֵּל כְּסָף הַשְּׁכִירוֹת וְכֵן בְּשִׁנָּה עֲבָרָה הִגִּידוּ לּוֹ שְׂשִׁכְרוּ הַשְּׂדוֹת בְּזוּל.

וּא"כ נִתְרַצָּה לְמַעֲשֵׂה הַפְּקִיד בְּזָה. וְאִף בְּמִכָּר כְּתָבוֹ הַרְמַב"ם וְטוֹש"ע ס' רל"ה סכ"ד שְׂאִם עֲבָדוּ מִכָּר אוֹ קָנָה בְּלֹא רְשׁוּת רַבּוֹ.

וּכְשֶׁנִּזְדַּע לְרַבּוֹ וְרָצָה לְקַיְמוֹ הַרִי הַמִּכָּר קִיָּים. וּבַמִּק"א הָאָרְכָתִי בְּמִקּוֹר דִּין זֶה מִהָא דְחֻלּוּיִן (דף פ"ג) דְּמִזְכָּה לּוֹ בְּדִינָר בְּשָׁר.

וְאִף דְּבַמְכִירָה בְּעֵי שְׂטָר וְהַשְּׁטָר הוּא חֲסָפָא בְּעֵלְמָא כִּינּוּן שְׂלֵא נַעֲשֵׂה בְּרִשׁוּת הַבְּעָלִים וְגַם דַּעֲכוּ"ם לִית לִיה זְכִיָּה. וְהַתָּם מִשְׁמַע דְּמַדִּין זְכוּת אֲתִיבּוּ עֲלֵהּ.

מ"מ הָכָא בְשִׁכִּירוֹת קַרְקַע דְקִי"ל בְּסִי' קצ"ד דְדָאף בְּעֵפּו"ם סְגִי בְּכֶסֶף לְחוּד מִמִּילָא פִּינּוֹן שְׁהֶסְפִים הָאָדוֹן עַל הַשְּׁכִירוֹת וְקוֹבֵל פְּסָף הַשְּׁכִירוֹת שְׁנָתוֹן הַיִּשְׂרָאֵל הַשׁוֹכֵר לְהַפְקִיד. הָרִי קָנָה הַיִּשְׂרָאֵל הַשְּׁכִירוֹת וּא"ל דְהָכָא גָרַע דְחֻזִּינוֹן שְׁהַשׁוֹכֵר הַקְּפִיד לְכָתוּב שְׁטֵר.

וּא"כ נִימָא דְלָא סְמָכָא דְעֵתוֹ בְּלֹא שְׁטֵר וְלֹא קָנָה בְּכֶסֶף לְחוּד. וְהַשְּׁטֵר שְׁיֵישׁ לוֹ הוּא חֶסֶפָא בְּעֵלְמָא פִּינּוֹן שְׁלֹא נִכְתַּב מְדַעַת הַבְּעֵלִים ז"א דִּי"ל דְכִינּוֹן שְׁלֹא הַקְּפִיד הַשׁוֹכֵר בְּשַׁעַת שְׁכִירְתוֹ לְרֹאוֹת אִם יֵישׁ לְהַפְקִיד שְׁטֵר הַרְשָׁאָה פְּחוּק.

נִרְאָה שְׁלֹא הֵיִתָּה קְפִידָא גְמוּרָה עַל הַשְּׁטֵר. אַחֲרֵי כִּי גַם בְּלַעֲדֵי זֹאת אֵין הַשְּׁטֵר עַל שְׁמוֹ. וְעֵשָׂה אֵת הַשְּׁטֵר רַק לְזַכְרוֹן דְּבָרִים עַל פְּרֻטֵי הַדְּבָרִים שְׁהִנְתָּנוּ בִּינְיָהִם: וְהֵנָּה בְּכֹנְסַת יְחֻזְקָא לְסִי' צ"ג פְּתַב דְהִיכָא שְׁאֵין רְשׁוּת לַיִּשְׂרָאֵל לְקַנּוֹת בֵּית רַק עַל שֵׁם עֵפּו"ם. אֵין לְהַיִּשְׂרָאֵל קִנְיָן בְּגוּף הַדְּבָר רַק חוֹב עַל הַקַּרְקַע כְּפִי שְׁמִבְנוֹאָר בְּשְׁטֵר שְׁנָתוֹן דְּמִים וְדִינָם כְּמַטְלָטְלִים.

דְהָרִי הַעֵפּו"ם שְׁנִקְנָה הַבֵּית עַל שְׁמוֹ יְכוּל לְסַלְקוֹ בְּכָל עַת. וּלפ"ז גַּם בְּנ"ד אֵין לוֹ קִנְיָן בְּהַשְּׁדוּת.

אִף נִרְאָה דְנָהִי שְׁהַעֵפּו"ם שְׁנִכְתַּב הַשְּׁטֵר עַל שְׁמוֹ יְכוּל לְסַלְקוֹ אֶבֶל הַמוֹכֵר בְּנֻדָּאי נִסְתַּלַּק מִזֵּה לְגַמְרֵי וְאֵינוֹ יְכוּל לְחֻזֹּר בּוֹ. וְהָא קִי"ל בְּב"ב (דָּף נ"ד) וּבַח"מ סִימָן קצ"ד שְׁאֵם קָנָה מֵעֵפּו"ם בְּכֶסֶף וּבָא אַחַר וְהַחֲזִיק קָנָה מִשׁוּם שְׁהַעֵפּו"ם נִסְתַּלַּק כְּבָר מִקַּרְקַע זוֹ.

וּלפ"ז נִרְאָה דְדָאף הַעֵפּו"ם שְׁהַשְּׁטֵר עַל שְׁמוֹ אֵינוֹ יְכוּל לְסַלְקוֹ מִן הַדִּין. דְהָא מוֹדָה שְׁבָאֲמַת הוּא לֹא קָנָה וְלֹא שְׁכַר אֵת הַשְּׁדָה.

וְהָיִי רַק שְׁטֵר אֲמָנָה עַל שְׁמוֹ וּכְהָא דְב"ק (דָּף ק"ג) בְּכּוֹתֵב שְׁטֵר עַל שֵׁם ר"ג שְׁאֵין לְר"ג שׁוּם זְכוּת בְּזָה. וְרַק בְּגִזְזִילָה יְכוּל לְסַלְקַת אֵת הַיִּשְׂרָאֵל וּבְזָה לֹא שְׁיִיף לֹאמַר לֹא סְמָכָא דְעֵתוֹ.

דְאִדְרַבָּא נִרְאָה דְשְׁפִיר סְמָכָא דְעֵתוֹ וּבְטוּחַ שְׁהַעֵפּו"ם לֹא יִגְזוֹל מִמֶּנּוּ. כִּי אִם לֹא סְמָכָא דְעֵתוֹ.

לֹא הָיִי שְׁדֵי זֻזֵי בְּכַדֵי לְקַנּוֹת עַל שֵׁם הַעֵפּו"ם. וְגַם בְּנֻדָּאי הַבְּטִיחוּ בְּאֵיזָה שְׁטָרֵי חוֹבוֹת וְכַנְהוּג.

וְהָיִי מִמֶּשׁ פְּהָא דְהַתְנָה שְׁיִקְנָה בְּכֶסֶף שְׁכַתְּבוּ הַפּוֹסְקִים בְּסִי' קצ"ד דְסִגִּי. וְאִף לְהַב"ח וְהַט"ז שְׁכַתְּבוּ שֵׁם דְלֹא מְהַנִּי בְּזָה הַתְנָה.

דְמ"מ פִּינּוֹן דְסֶתֶם עֵפּו"ם אֲנָס הוּא לֹא סְמָכָא דְעֵתוֹ עַד שְׁיִקַּח הַשְּׁטֵר. מ"מ הָכָא מוֹדוּ דְהָא כְּבָר עֵשָׂה כָּל מָה שְׁאֵאֲפֹשֵׁר כִּי נָתַן הַכֶּסֶף וְעֵשָׂה הַשְּׁטֵר עַל שֵׁם עֵפּו"ם הַנְּאָמָן לוֹ וְשְׁפִיר סְמָכָא דְעֵתוֹ.

וְדְבָרֵי הַכְּנִי"ח שֵׁם צ"ע לַע"ד. וְאִף שְׁיֵישׁ לְדוֹן מִצַּד דְכִינּוֹן דְלֹא קָנָה מְדִינָא דְמַלְכוּתָא לֹא הָיִי קִנְיָן כְּמִבְנוֹאָר בְּפּוֹסְקִים שֵׁם סִי' קצ"ד.

מ"מ נראה דכיון שהעפוי"ם נסתלק שפיר קנה הישראל דלא גרע מאם בא אחר והחזיק דקנה מטעם הפקד פדאיתא התם. אף דנדאי מדינא דמלכותא אינו הפקד שיינפה מי שירצה וכמוכר.

מ"מ פבר פתבו הפוסקים בכמה דוכתי דבכל קנינים אולינו פתר דין התורה. והכא הטעם רק משום דכיון שלא עשה באופן המועיל בדיניהם לא סמכא דעתו.

פי המוכר יוכל לחזור בו. אבל בנ"ד שאין המוכר יכול לחזור בו שהרי עשה שטר שפיר קנה מדין תורה.

וכן בזוהר מצד זכיה והפקד לא שייכא סברא דלא סמכא דעתו. וגם י"ל שקונה בקנין חזקה שנתן הפסד וקיבל השטר על שם העפוי"ם.

ואף דקצת ראשונים פתבו שאף אם החזיק הראשון בחזקה לא קנה דמ"מ לא סמכא דעתו עד שיעשה השטר כיון שנתן דמים. משא"כ השני שלא נתן דמים וכ"פ הרמ"א בסי' קצ"ד.

היינו רק שם שאפשר לו לעשות שטר על שמו. משא"כ בנ"ד שפבר עשה מה שאפשר לו לעשות שפיר קונה בחזקה וסמכא דעתו: ואף דבנ"ד בשכירות אינו זוכה מן ההפקד רק זכות בקרקע על משך קצוב ולא לגמרי.

מ"מ נראה דגם בזה שייך זכות מהפקד. וכעין דאיתא בנדרים (דף מ"ב) דבשביעית הפקירה תורה קרקע השדות שיוכלו הפל ללקת שם ליטול הפירות ע"ש.

הרי דהוי הפקד אף למשמיש בעלמא ולא לגמרי. וכל דין הפקד ילפינו משמיטה פדאיתא בנדרים (דף מ"ג) וב"מ (דף ל' ע"ב).

וכ"כ התוס' ב"ק (דף כ' ע"ב) ד"ה אפקורי שמפקיר הפירות רק לענין הפחת שאפשר לבוא מחמת דריסת בנ"א ע"ש. שוב ראיתי בנה"מ סי' קצ"ד שכתב דבשכירות לא שייך הפקד לפי שנושאר למשכיר זכות בימי השכירות לענין איזה פריטים.

ולענ"ד דבריו צ"ע דמ"מ ינפה הזוהר כפי תנאי שכירות השוכר. ובמק"א דברתי בזה. ועכ"פ מבואר דמודה ששייך בשכירות דין הפקד וכמש"ל. ואכמ"ל בזה דבנ"ד א"צ לזה דבשכירות סמכא דעתו אף בלא שטר וכמש"ל.

וע' עירובין (דף ס"ב ע"א) תוד"ה מוהרקי שפירשו דלמ"ד שם שכירות בריאה בענין היינו שיעשו שטר. י"ל דהיינו רק התם לפי דבאמת אינה רק הערמה.

לזה הצריכו שיעשו שטר ג"כ כדי שלא תהא ההערמה נכרת כ"כ. ורש"י ור"ח פליגי שם באמת על זה ע"ש.

והט"ז חולק בסי' קצ"ד על דין זה. וע"ש בקצה"ח ונה"מ.

ובמק"א הארכתי בזה. והכא הא חזינו דסמכא דעתו על הפסד לחוד שהרי לא דקדק לראות אם יש להפקיד הרשאה פחוק.

וגם הרי החזיק כמה שנים. וכמ"ש הרא"ש בב"ב שם שהראשון יוכל להחזיק בתורת הפקר כמו השני וכמ"ל.

ובגוף הדבר רחוק לומר שיעשה הנאטריוס שטר ולא יראה אם יש להפקיד הרשאה פראוי. וכ"ת לא הזכיר מה השיב הבע"ד על טענה זו [וי"ל דהפקיד יהא נאמן לומר ששלחו אדונו להשפיר.

דקא ב"נ נידון בעד אקד. והוא אינו נוגע בדבר לדונו פבעל דבר בזה.

דמה לו אם תתקיים השכירות או לא. אף י"ל שאם לא תתקיים השכירות יוכל השוכר לתבוע מהפקיד מה שגרם לו הוצאות על עסק זה.

וגם אולי בדיניהם יהי' לו איזה עונש עבור זה. ונאקצר]: וע"ד שלא קיימו התנאי להחזיק מספר הבהמות המדובר הנה לכאורה י"ל דכיון שלא הקפיד תיקף לבטל השכירות אמרינו שנתרצה בזה.

וכ"כ הר"ן פ' המדיר שכל שעושה תנאי להנאתו אמרינו שאין דעתו שיתבטל הדבר מיד כשלא יתקיים התנאי. רק דעתו שיהא הדבר תלוי עד שיתנדע לו שלא נתקיים תנאו ויקפיד על זה.

אז יתבטלו הקדושים. ואם אינו מקפיד יהיו הקדושים קיימים.

וכ"נ מלשון התוס' בכתובות (דף ע"ד ע"ב) ד"ה חכם שאין הקדושים מתבטלים תיקף. רק אם מקפיד בזה וא"כ בנ"ד כיון שלא הקפיד כשלא החזיק הבהמות בשנה הקודמת והניחו להחזיק השדות על השנה השנית.

הרי נתרצה והשכירות קיימת ורק אפשר אומר האדון שלא נודע לו מזה עד פה. ואף ששנה הקודמת היה בביתו כמבואר בשאלה, מ"מ אפשר לפי שבא רק על עת קצרה היה טרוד ולא נודע לו מזה.

וכעין הא דב"ב (דף ל') שיכול לומר כל ל' יום בשוקאי הוי טרידנא ולא ידעתי שהיא מחזיק בביתי ע"ש ברשב"ם. אף לא נתבאר זה בשאלה.

וכן מוכח בסוגיא דכתובות שם דבמקדש ע"מ שאין בה מומין וכנסה סתם אמרינו שמחל על תנאו ועכצ"ל שלא נתבטלו הקדושים תיקף. שהרי היו בה מומין בשעת מעשה.

ובכ"ז אמרינו שאם מחל התנאי מתקיימים הקדושים. אלמא שלא נתבטלו הקדושים רק כשקפיד בפירוש וכמ"ש הר"ן שם.

ורק למ"ד (בדף ע"ג) הטעם משום שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. כתבו התוס' שם ד"ה אלא שפוננתו שמקדשה שנית בביאתו.

ומוכח שם שאם מחל בפירוש התנאי שפיר מחול לכ"ע. רק בכנס סתם פליגי.

וכ"פ בטוש"ע אה"ע סי' ל"ח סל"ה דמהני בנטול התנאי. ואף הרשב"א שחולק שם מודה בתנאי מומן ע"ש בח"מ ובהגר"א.

וא"כ בנ"ד נדאי דמהני מחילה וכיון שישתק וקובל השכירות מוכח שלא הקפיד ע"ז. ובשנה האחרונה שלא התזיק בהמות כמדובר הלא התזיק ארבעים בשלשה חדשים ומזה יהי זבל יותר מאם היה מתזיק שבועה במשך שנה.

פי שבועה לשנה הוא כמו שמונה ועשרים לג"ח וכמוכן. ואף שבשטר פתוב שיתזיק הבהמות בתמידות.

מ"מ זיל בתר טעמא דהא הטעם הוא בשביל הזבל וכמ"ש גם מעכ"ת. וא"כ סגי פשיתזיק הרבה בהמות אף יום אחד רק שיתקבץ מהם זבל בערך פנה.

ואף שלא נתפרש בהשטר הטעם. א"ל דהוי קפידא דהא קיי"ל בסי' רמ"א ס"ז שאם התנה שיתן לו חפץ ונאבד החפץ סגי שיתן לו דמי החפץ דרק גבי גט אמרינו דלצורה מכוון.

ולא גבי עסק ממון וע"ש באחרונים. ומכ"ש ה"א שנהו ממש הדבר שהתנה שמתקבץ זבל כפי התנאי [אכן לשלם עבור ההפסד נראה דלא מהני.

פי רצונו שישביחו השדה שלו וקצור]. וראיתי לכת"ר שכתב דבנ"ד לא מהני מחילה משום דנקוט שטרך שמתפרש שם התנאי.

וז"א דהסוברים דלא מהני מחילה נגד שטר יש פנה שני טעמים. אי משום דנדאי לא מחל בלב שלם מדלא הדר ליה שטרך וכמ"ש הש"ך סי' ס"ו סקע"ד והשע"מ ר"ס ק"כ וש"פ.

או משום דשטר הוי כגבוי וכמ"ש הכנה"ג והקצה"ח סי' י"ב. ובנ"ד תרנוייהו לא שייכי. דהא השטר לא היה יכול להתזיר לו פי הנצרך לו לגוף ענין השכירות ושאר פריטים שבו. וכ"כ הברית אברהם חח"מ ס"א ובשע"מ שם.

וכגבוי נמי לא שייך רק בשטר חוב אבל לא בשטר שכירות לענין תנאים שיש בו וכמוכן. ובפרט בנ"ד שגוף השטר הוא ביד השוכר.

וביד המשפיר אין רק העתק כמבואר בשאלה. וגם אם לא היה להפקיד הרשאה והוי השטר חספא בעלמא והשכירות נקנית רק בכסף וכמ"ל.

א"כ אין ממש בשטר בלא"ה: אכן יש לדון שז"א דהא איתא בגיטין (דף ע"ד) שאם התנה שיתן לו מנה ואם"כ מחל לה המנה לא מהני. וקשה דהא קיי"ל שישכיל למחול התנאי.

וכבר הקשו זה המפרשים, ונראה העיקר פנה דתנאי שידוע שפכר עברו על התנאי תו לא מהני מחילה כיון שפכר הקפיד. ואף שכתב הב"ש בסי' ל"ח סקנ"ז דבמזון י"ל דמהני.

פכר חלקו עליו האחרונים ע' בב"מ שם ובקצה"ח סי' רמ"ג. ואם התנאי הוא על להבא בעדיין לא נעשה ג"כ א"י למחול.

דהא המעשה נעשה רק על תנאי זה ואם לא היתה קפידא גמורה לא היה לו להתנות. ולזה לא מהני מחילה כיון שהמעשה בטל למפרע.

ורק שיטת הרא"ש דמהני ביטול התנאי משום דהוי דיבור נאמי דיבור ומבטל דיבור.
ורק פשהתנה בדבר שאפשר לקררו כעת וכגון באומר ע"מ שאין בה מום ושאין עליה
נדרים.

וקשה למה לו להתנות יברר הדבר מקודם ואם"כ יקדשה. ולזה אמרינו דלהכי קידשה
על תנאי כדי שיהי' בידו אם"כ שלא להקפיד על איזה מומין או נדרים פשייתבררו לו
איזה מהם יש בה.

או אפשר פשיערב עליו המקח יתרצה בכל מום שיהי' בה. ועפ"ז יש לנישב מה שקשה
לי טובא דהא היא יודעת שיש בה מומין או נדרים.

ויודעת תיקף שאינן קדושין וממילא אין מכוננת כלל לשם קדושין. וא"כ מה מועיל
שיתחולל לה אם"כ התנאי.

דנהי דנימא שע"י מחילתו נשאר קנים מעשה הקדושין שלו. אבל הלא בעינן כוונתה
ג"כ.

והיא ידעה בפעולת מעשה שיש בה מום. והוי פאילו כבר נודע לו שיש בה מום והקפיד
דלא מהני מחילה.

אבל לפמ"ש א"ש דהיא חושבת דאף שפעולת מתנה ע"ז. מ"מ אפשר אם"כ יערב עליו
המקח ויתרצה.

וכ"כ בחבורי ח"ג סי' ק' מדברי הראשונים שיש אנשים שמתרצים במומים ג"כ. ולזה
כוונה גם היא לשם קדושין.

ויש להאריך בזה אבל אין הפנאי מספיים. ואף שכתבו התוס' בכתובות (דף ע"ה ע"ב)
ד"ה אבל בשם הרשב"א שאם יש מרחץ בעיר אמרינו דלא התנה על מומין שאפשר
לקרר ע"י מרחץ.

רק על ריח הפה ונכפה לזמן קבוע. נראה דהרשב"א ס"ל פשיטת הרשב"א בתשובה
דלא מהני מחילה בתנאי (פי בתוס' הוא ר"ש בן אברהם ובתשובה הוא ר"ש בן אדרת).

ולזה עכצ"ל שנתרצה במומין שאפשר לקרר. אבל שאר ראשונים ס"ל שלזה לא בירר
הדבר כעת לפי שסומך על דעתו אם"כ אם יקפיד או לא.

ודעת המרדכי והג"א הוא באמת דאף במום שבגלוי לא הוי קדושין אם התנה דאמרינו
דכינן שהתנה לא הקפיד לבדקה. וקצת ראשונים ס"ל שאין זרכו לבדקה קודם קידושין
והובאו בח"מ ובב"ש סי' ל"ט סקי"א.

וכן הרמב"ם ושו"ע שם לא הביאו הך דמרחץ לענין תנאי. ובמומין שבגלוי י"ל דס"ל
שא"א שלא יראה בשעה שמקדשה דהא אסור לקדש עד שיראנה ולזה בנדאי נתרצה
בזה.

וגם לשיטת התוס' וש"פ שהזכרנו י"ל דס"ל דמ"מ כל מה שאפשר לקרר בנקל לא
מסתבר שקדש על הספק. כי יותר טוב לו שידע תיקף ויאלטי בדעתו אם לקדשה או
לא.

ורק במומין שא"א לברר בנקל מקדשה על תנאי ויחייב בזה אח"כ פשיטברר לו הדבר וכמש"ל. ואף אי נימא שיש בזה מחלוקת הפוסקים הרי המשפיר מוחזק בדבר וגם דהא התנאי הוא נדאי.

והמחילה בספק פלוגתא. וא"כ י"ל דבטלה השכירות.

וקרקע בחזקת בעליה עומדת. וע' מהרי"ט ח"א סי' קי"ב: ועדיין י"ל דהא בתנאי ממון גם הרשב"א מודה דמהני מחילה.

וגם דכיון שהחזיק על השנה השנית והמשפיר קיבל השכירות. הרי נתרצה שתתקנים השכירות.

ואף אם פלה זמן השכירות והחזיקו שניהם בהשכירות גם אח"כ אמרינן שנתרצה על מקח הראשון כדקיי"ל בסי' של"ג ס"ח. ואף דאיתא שם שאם עמד עמהם בשתיקה לא אמרינן שנשאר על תנאו הראשון.

הנה כבר הקשה שם הש"ך על דין זה. וגם דהא עדיפא שקיבל השכירות על השנה השנית.

והלא ידע שהשוכר יחרוש ויזרע השדות ומוכח שנתרצה שתשאר השכירות כפי השטר הראשון ונהי שלא נתבטל התנאי על להבא. אבל לשעבר נדאי נמחל.

וא"ל שנתרצה רק על שנה אחת. ז"א דכיון שרצה לבטל שכירות ראשונה.

הו"ל להודיע להשוכר. פי אולי על שנה אחת לא היה רוצה להחזיקה.

וכידוע שיש נ"מ רבתיא בעסקים כאלו. והלא אם נתבטלה השכירות ע"י שלא נתקנים התנאי.

יכולים שניהם לבטלה וכדקיי"ל גבי אונאה בב"ב (דף פ"ד) ובסי' רכ"ז. ולזה נראה ברור שכיון שקיבל השכירות נתרצו שניהם שתשאר השכירות על להבא על הפרטים שבשטר.

ודברי הב"ש שהביא כת"ר לענ"ד צ"ע. ומקוצר הפנאי לא אאריף בדבריו.

וגם פי הספר אינו ת"י: אבל באמת נראה שהצדק עם המשפיר דהא בנ"ד לא נתברר שנודע להמשפיר בשנה הקודמת ששניה מפני התנאי וא"כ יכול לומר שלא ידע כלל. וגם פי לפמש"ל דסגי שיתחזיק בהמות הרבה במשך קצר רק שיהא חשבון הגבל כפי התנאי י"ל שאף שיידע שאינו מחזיק בהמות כמזונבר.

חשב שיתחזיק בסוף השנה הרבה באופן שיהא הגבל כמזונבר. והרי קיי"ל בסי' רמ"א ס"י שבתנאי של קום ועשה צריף הבע"ד לברר שקנים תנאו.

ומכ"ש היכא שלא קנים שצריף לברר שיידע המשפיר ומחל ובפרט דמחילה הו"א טענה גרועה פידוע. והב"ש סי' ל"ח סקנ"ח שכתב בשם הב"ח שבהכחשה אם מחל התנאי הו"י ספק קדושין.

זה רק כִּשְׁטוּעָנָת בְּרִי שְׁמַחַל עַל הַתְּנַאי. אָבֵל בִּנ"ד אֵינוֹ טוֹעֵן בְּרִי דְהָא אֶפְשָׁר שְׁלֵא יַדַּע
וכמ"ש"ל.

ובלא"ה דְּבָרֵי הַב"ח שָׁם צ"ע וּכ"נ בִּב"ש שָׁם וּבס"ק ע' שָׁם דְּהָא לָא עֲדִיפָא טַעֲנַת מַחֲלָה
מִטַּעֲנָה שְׁנֵתְקִינִים הַתְּנַאי שְׁצָרִיף בְּרִירָא פִּינָן שְׁהוּא בְּקוּם וְעֵשָׂה וְכַמְבֹּאֲרָא בְּפוֹסְקִים שָׁם
וכמ"ש"ל. וְגַם הַב"ח בְּעֲצָמוֹ פֶּתַב דְּהֵנִי כְּמוֹ קִיּוּם הַתְּנַאי שְׁצָרִיף עֲדִים.

רק פֶּתַב שְׁלִמְעֵשָׂה צָרִיף לְהַחְמִיר דְּלִיקְהוּי ס"ק. וַיֵּשׁ לִינִישָׁב דְּבָרֵי וְאִכְמ"ל בְּזָה דִּבְנ"ד
פְּשׁוּט שְׁיִכּוֹל הַמְשָׁפִיר לְבַטֵּל הַשְּׁכִירוֹת אִם אֹמֵר שְׁבִישָׁנָה זֶה נוֹדַע לוֹ שְׁלֵא קִיּוּם בְּשָׁנָה
עֲבָרָה אֶת הַתְּנַאי.

וּמָה שְׁטוּעֵן ש' שְׁלֵא הִחְזִיק הַבְּהֵמוֹת בְּשִׁבִיל שְׁלֵא נָתַן לוֹ ר' רְשׁוּת לְהַחְזִיקָם בְּהַבְּנִינִים.
אֵינוֹ טַעֲנָה פִּינָן שְׁהַבְּנִינִים אֵינָם שְׁיִיכִים לִש'.

וְאִף לְדְבָרֵי מ"מ הָאֲדוֹן הַמְשָׁפִיר יְכוּל לְבַטֵּל הַשְּׁכִירוֹת. כִּי מָה לוֹ לְדוּ"ד שְׁבִין ר' לִש'
וְכִינָן שְׁבִטְלָה הַשְּׁכִירוֹת הו"ל שְׁכִירוֹת ר' שְׁכִירוֹת חֲדָשָׁה כְּדִין.

וְאֵין לִש' טַעֲנָה עָלָיו וְהו"ל לִש' לְתַבְּנֵעַ לִר' מִקְּוֹדֵם כְּדִין שְׁיִתֵּן לוֹ הַבְּנִינִים לְהַחְזִיק
הַבְּהֵמוֹת. וְאֶקְצָר בְּזָה אַחֲרֵי כִּי בִּלְא"ה אֵין הַבְּנִינִים שְׁיִיכִים לִש'.

וְגַם כִּי הַפְּשָׁרָן הַעִיד שְׁהֵיָה הַמְדוּבָר שְׁיִחְזִיק הַבְּהֵמוֹת אֶצֶל הַרְיִחִינִים: וּמָה שְׁטוּעֵן ש'
שְׁאֶפְשָׁר שִׁר' הַסִּית אֶת הָאֲדוֹן שְׁיִקְפִיד עַל הַתְּנַאי וַיְבַטֵּל הַשְּׁכִירוֹת. הִנֵּה אִף אִם אֶמַּת
הַדְּבָר אֵין בְּזָה תְּבִיעַת בְּרִי.

אִף אוֹלֵי יַדַּע שְׁלֵא קִיּוּמוֹ הַתְּנַאי וְלֹא הַקְּפִיד וּר' נָתַן לוֹ עֲצָה שְׁיִקְפִיד וַיְבַטֵּל הַשְּׁכִירוֹת.
וּבְאֹפֶן כְּזֶה הוּא גָזַל גְּמוּרָא פִּינָן שְׁבְּאֲרָנוּ דְּמַהֲנִי מָה שְׁנִתְרַצָּה בְּזָה.

וְהוּא דְּבָר רְחוּק שְׁיַעֲשֶׂה כִּן פִּינָן שְׁהַשְּׁכִירוֹת הַשְּׁנִית הִיא בְּהוֹסְפָה רַבָּה וְתַנְאִים קְשִׁים.
אֲכַן הַכֵּל לְפִי הַעֲנָן שְׁאֵם יֵשׁ אֵיזָה סְכָרָא לֹאמַר דְּנִיחָא לִר' יוֹתֵר בְּשְׁכִירוֹת הַחֲדָשָׁה לְכַדוּ.
מְשִׁיחָא עִם ש' בְּשְׁכִירוֹת הַקּוֹדֶמֶת. אוֹ שְׁעֵתָה שְׁכָר עַל אֵיזָה שְׁנִים יוֹתֵר.

יֵשׁ מְקוּם לְהַטִּיל סֶתֶם ח' עַל ר' אִם לֹא הִגִּיד לוֹ הָאֲדוֹן בְּפִירוּשׁ שְׁיַדַּע שְׁשִׁינוּ. וְנִתְרַצָּה
בְּזָה.

וְרַק הוּא הַסִּיתוֹ שְׁיִבַטֵּל הַשְּׁכִירוֹת. וְהִנֵּה אִף שְׁכַתְּבוּ הָאֲחֵרוֹנִים שִׁבְכ"מ שְׁכַתּוּב בְּפוֹסְקִים
סִת"ח הַמְּנַהֵג לְהַטִּיל קַב"ח מְפֹרָשׁ.

מ"מ בִּנ"ד אֵין לְהַטִּיל עַל ר' רַק ח' סֶתֶם וּכְמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"ג ס' קִס"ח דְּבַכְה"ג רְשָׁא
הַדְּיָיִן לְהַעֲמִיד עַל הַדִּין. וּבִנ"ד בִּלְא"ה דְּבָר רְחוּק הוּא שְׁיִהֵיָה כִּן.

וְגַם כִּי לֹאִישׁ נִכְבָּד קָשָׁה מְאֹד קַב"ח מְפֹרָשׁ אִף בְּאֶמַת וְנִמְצָא מִדֵּה"ד לֹקְהָ. וְיוֹתֵר
מִסְתַּבֵּר שְׁלֵא לְהַטִּיל אִף ח' סֶתֶם כְּמִש"ל.

וְגַם כִּי בְּגוּף הַמַּחֲלָה יֵשׁ עֲדִינָן לְדוּן. וְא"כ גַּם אִם אֹמֵר הָאֲדוֹן שְׁמַחַל הַתְּנַאי אֶפְשָׁר שְׁהֵיָה
יְכוּל לְחַזֵּר בּוּ.

וגם יש לדון כי אולי בדיניהם אין מועיל מחילה על תנאי. וכיון שעשו שטר בערפאות דינינו להו דיניהם.

וגם דהא לא סמכא דעתו דהשוכר פיון שבדיניהם יכול לבטל השכירות. ולא עדיפא מעיקר השכירות דהיכא דלא סמכא דעתו אין ממש בהשכירות וכמבואר בסימן קצ"ד וכבר נתבאר למעלה בזה.

לזה נראה ששכירות ר' קיימת רק שצריכים ב"ד להגיד לו שאם הסית את האדון לשנות. עבר בזה על אל תחרוש על רעה רעה והוא יושב לבטח אתה.

שקרי ש' לא ידע מאומה. והוא חבל תחבולות להזיקו.

ואף שאין בזה מסירה גמורה. מ"מ הרי גרם הפסד לישראל בהסתתו.

ומה שטען ר' שאולי צנה ש' בשנה הקודמת את שנתפו להגיד להאדון שהשדות שוות יותר. אינו טענה.

כי אין שלד"ע. וגם הרי לא גרם לו רעה אז.

כי הלא החזיקו השדות גם בשנה שאחריה. ויש להאריך בכל פרט.

אבל בעוה"ר חלישותי כעת ורוב טרדוטי לא יתנוני: סימן קמה ע"ד ששאלה אחים ואחות אחת השלישו ת"י וועקסלען על קרן קיימת לצדקה מעזבון אביהם שיעשו בזה כפי דעת מעכ"ת ודעת היו"רשים.

והשלישו עוד זכיות אודות דו"ד שבין האחים בעצמם וכן שבין האחים ואחותם. ואח"כ בהיות כת"ר באדעסא פפה אח אחד את כת"ר שיתן כתב להמו"צ מא' שמחויב למסור כל ההשאלה להם כאשר ידרשו.

וכוננתו של האח הלז נראה לפי שאחד מהמו"צ הוא מחוננו וחושב שע"י יוכל להוציא לידו ההשאלה. ועתה דורשים המו"צ ה"ל השלישות מכ"ת.

והאחים האחרים אינם מרשים לכת"ר למסור ההשאלה לאחרים כי רק לו האמינו, ולא לאחר. וחפץ כת"ר לדעת דעתי אם רשאי למסור ההשאלה למו"צ דא' כדי לקיים כפי הכתב שנתן להם אף ששני אחים מהמשלישים אין מספיקים ע"ז.

ובאשר ביקש להשיבו תיקף לזאת אשיבנו בקוצר: הנה מפורש בב"מ (דף ל"ו) ובכ"מ ובח"מ סי' רצ"א ששומר אסור למסור הפקדון ליד אחר בלי רשות הבועלים רק ברגיל להפקיד אצלו קי"ל דרשאי דהא לא מצי למימר דלא מהימן לו.

וכדאיתא בגיטין (דף י"ג). וכן קי"ל כל המפקיד ע"ד אשתו ובניו הוא מפקיד וכה"ג איתא בב"מ (דף נ"ו ע"ב) דאורחיה דרועה למימסר לברזיליה.

וכתב הרא"ש וכן קי"ל בסי' רצ"א סכ"ו שאם אין רגיל להפקיד אצלו דבר זה אף שידוע שהשני טוב וכשר יותר מהראשון מ"מ אסור להפקיד למסרו לו. דמצי למימר שהלה אין נאמן לו בשבועה.

ולפ"ז פשוט בנ"ד שאסור לכת"ר למסור ההשלישה לב"ד שבא'. דאף אי נימא שידוע שהם נאמנים.

בכ"ז הרי לא הורגלו המשלישים להשליש אצלם ובפרט להרמב"ם וש"ע שם סעיף כ"ו דבעינן שיהי' רגיל להפקיד אצלו דבר פנה וע"ש בב"י. ועוד נראה דאף ברגיל להפקיד אצלו.

מ"מ אם א"ל המפקיד שאינו רוצה שיתן לו בנדאי אסור לו להפקיד אצלו. פי אסור לו לשנות מדעת בעלים ואולי עתה איתרע אצלו נאמנותו.

ובזה יש חילוק בין רגיל להפקיד אצלו. לב"ב הנפקד.

פי על מי שרגיל להפקיד יכול למחות בידו וכמ"ל. אבל על ב"ב הנפקד אינו יכול למחות דהא אדעתא דהכי הפקיד אצלו החפץ שיוכל למסרו לב"ב לשמרו או לברזיליה.

וא"י המפקיד לחזור בו. אם לא שישלם לו כל שכתרו ויקבל החפץ בחזרה רק אם נתחדש איזה חשד על אחד מב"ב, יוכל למחות בידו שלזה לא ימסור.

וכן אם נוסף בתוך פה איזה איש על ב"ב הנפקד. י"ל שיוכל המפקיד לומר שעל דעת איש זה לא נתן לו החפץ.

וכן אם לקח ברזיל אחר יכול לומר שעל דעת זה לא נתבצה. והיגו רק כשמחה בידו.

אבל בסתם נראה שיוכל השומר למסור אף להאיש שנוסף על ב"ב או למשרתו החדש כל זמן שלא נודע לו ריעותא בו או מחאה מצד המפקיד. ועדיין יש לדון שפיון שאין שם ריעותא וחשד בזה שנוסף על ב"ב או על המשרת שלקח אינו יכול למחות בו די"ל דאדעתא דהכי הפקיד בידו שימסרנו לב"ב שימסרנו או למשרתו שיקח אט"פ.

ורק יכול לקבל בחזרה החפץ ולשלם לו כל שכתרו ואכמ"ל בזה: ולכאורה יש לדון דב"ד שאני דהא קיי"ל בח"מ סימן רכ"ב וסי' ש' לדעת הרבה פוסקים שאם הפקידו שנים וכ"א אומר שהפקדון הגדול הוא שלו ימסור הנפקד את הפקדון ליד ב"ד עד שיתברר הדבר.

ומשמע שא"צ לזה הספמת הבע"ד. הרי שיוכל השומר למסור לב"ד.

אבל באמת ז"א דהתם שאני שלע"ע אין דרוך לברר הדבר וקרוב שיהא מונח לעולם. לזה אמרנו שפיון ביד ב"ד.

ובאמת כבר כתבו שם הש"ך וש"פ שהעיקר דבפקדון אין למסור ליד ב"ד רק יהא מונח ביד הנפקד וע' בחי' הריטב"א ב"מ (ד' ל"ז) ושטמ"ק שם. ונראה דהיכא שאחד מהמפקידים מוחה בידו שלא ימסור ליד ב"ד.

כ"ע מודו שיהא מונח ת"י הנפקד ואסור לו למסור ביד ב"ד. רק היכא שהנפקד אומר שאינו רוצה עוד לשמור את הפקדון.

אזי י"ל שיוכל למסור ליד ב"ד פיון שאין יכולים לקבלו ממנו בשביל שמכחישים זא"ז ויש לדון בזה מהא דב"ב (דף ל"ד ע"ב) דלא תפסינו לב"ד ועח"מ סי' קל"ט. וה"ה היכא נ"מ לענין תפיסה דמב"ד אין מועיל תפיסה וע' חיבורי ח"ג סי' קע"ג ואקצור.

ובזה יש ליישב דברי הפוסקים מקושית הש"ך. דאינהו איירי היכא שהנפקד אינו חפץ להחזיקו.

ואיירי בגונא שיכול לחזור בו משמירתו. והנה לפ"ז יש מקום לומר בנ"ד דכיון שנתן כתב להמורים דא' שימסור להם ההשלישה.

הרי חזר בו משמירת ההשלישה. וממילא יש לו רשות למסור לב"ד.

כי הבע"ד אין יכולים לקבל ההשלישה. פי כל אחד מהם נוגע בדבר: אבל באמת פבודו אינו יכול לחזור בו מהחזקת ההשלישה.

כי אינו שכיר לזמן דנימא בו פועל יכול לחזור בו בתצי היום. דהא הוי קבלן שקיבל עליו להחזיק ההשלישה עד שיבוא הדבר לידי גמר ושהוא יביא הדבר לידי גמר ע"י שיקול דעתו בצירוף דעת היו"שים.

ופשוט שאינו יכול לחזור בו כדקיי"ל בסי' של"ג ס"ה. וגם פועל נראה שא"י לחזור בו. דזה הוי פדבר האבד כי אין רצונם להיות צריכים ליסע לאדעסא בכל עת בשביל זה. וראיתי בנוב"ק חח"מ סי' ל' שכתב שקבלן מותר לחזור בו רק שיידו על המתחונה. ולענ"ד ז"א דנדאי אסור לו לכתחילה לחזור בו. כיון שאין בו דין עבדות שזהו הטעם בפועל יכול לחזור בו.

וכבר הביא המחנה אפרים ה' שכירות פועלים סימן ה' ו' שדעת רוב הפוסקים שא"י לחזור בו. ובדבר האבד מפורש ברמב"ם פ"ט מה"ש וטוש"ע סי' של"ג ס"ה שא"י לחזור בו.

וע"ל סי' ק"ו מ"ש בזה. ובאמת גם בפועל בלא דבר האבד יש לדון שאסור לכתחילה לחזור דהא קיי"ל ר"פ האומנין שיש לו תרעומת עליהם.

ואיך שייך תרעומת בדבר שידע מקודם דהוי כאילו התנו עמו שיוכלו לחזור. ועכצ"ל דמ"מ נכנס זה בגדר שיהי' הז' שלה צדק.

וכעין זה תנו שם דבעה"ב החוזר בו ידו עה"ת. והבעה"ב נדאי שאסור לו לחזור בו.

וא"כ ה"ה בקבלן הדין כן נאקצר. ועוד דהא כ"ת הוא מרא דאתרא שם.

ומחויב בדרך פלל להכניס א"ע בכ"ד אשר בין איש לרעהו וא"י לסלק א"ע אף בגבר אלם כדקיי"ל בח"מ ר"ס י"ב. והאי דנא שהמנהג שרב העיר כל מיילי דמתא עליה רמיין. נראה דאף מענין השייך לצדקה וכדומה אינו יכול לסלק א"ע. כי אדעתא דהכי קיבלוהו לרב שיקבל כל דבר הנוגע לבני עירו.

ובפרט בנ"ד שפבר נזקק להם וקיבל ההשלישה. ועכ"פ א"י לכופם למסור למו"צ שבא אשר יש להם חשש נגיעה.

רק יוכלו לברר להם רב אחר מסביבותיהם. והשני לא יוכל למחות בלא אמתלא נכונה. והעיקר שלא יוכל מעכ"ת לסלק א"ע אחר שפבר קיבל עליו עסק זה: ועוד דבכתב שנתן אין בו ממש כי הוי דברים בפעלמא. ואף אם כתוב בו לשון חיוב.

מ"מ לא שׁיִיף חיוב רק בְּדָבָר שֶׁהוּא שְׁלוֹ וְלֹא בְּשֵׁל אַחֲרֵיהֶם. וְאִם שׁיִישׁ לְדוֹן דְּכִינּוֹן שֶׁהִמְנִיחַ
פְּעֵת שְׁלוֹקִים שֶׁכָּר הַשְּׁלֵשָׁה וְכִדְאִיתָא בַח"מ ס' נ"ו.

א"כ הָיָה זֶה זְכוּת לְמוֹ"צ דָּא' שֶׁהֵם יִקְבְּלוּ שְׁכָר שְׁלִישׁוֹת מֵעֶסֶק זֶה. וְלִזְהָ לִיהִיבֵי בְּזֶה לְשׁוֹן
חיוב.

בכ"ז אֵין שׁיִיף שְׁיִתְחַיֵּיב לְמִסְוֹר לְהֵם פְּקֻדוֹן שֶׁל אַחֲרֵיהֶם. כִּי אֵין נוֹפֵל ע"ז לְשׁוֹן חֵיבוֹב.
דְּחֵיבוֹב מְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים בַּח"מ ס' מ' דְּהָיָה שֶׁעֲבֹד הַגּוֹף וְנִכְסֵי דְבַר אֵינְשׁ אֵינּוֹן עֲרַבִין
יְתִיב. וְהָכָא אֵינּוֹ יָכוֹל לְשַׁעֲבֹד עֲצָמוֹ לְדָבָר שֶׁאֵינּוֹ שְׁלוֹ.

וְאִם אֵי נִימָא שֶׁהַמּוֹרִים יִכְלוּ לְתַבְּנֹעַ שְׁכָר הַשְּׁלִישׁוֹת שֶׁאֲפָשָׁר לִקְחָה בְּעַד זֶה, מ"מ אָסוּר
לוֹ לְמִסְוֹר לְהֵם הַשְּׁלֵשָׁה כְּנ"ל וְגַם שְׁכָר הַשְּׁלֵשָׁה אֵין שׁיִיף שְׁיִתְבַּעֵו. כִּי ע"ז לֹא נִתְחַיֵּיב
בְּכֶתֶב שְׁנָתוֹ.

וְיִישׁ לְדוֹן שֶׁאִם אֵם עֲתָה יִסְכִּימוּ הַבַּע"ד יָכוֹל כַּת"ר לְחַזְרוֹר בּוֹ כִּינּוֹן שֶׁבְּשַׁעֲהָ שְׁנָתוֹ הַכְּתִיב
לֹא הָיָה בּוֹ מִמֶּשׁ טָרַם שְׁנָתוֹנוֹ לוֹ הַבַּע"ד רְשׁוֹת ע"ז. וּבְאֲשֶׁר אֵין זֶה נ"מ לְנ"ד אֶקְצָר: וְע"ד
הַשְּׁלֵשָׁה שֶׁלְצָרְכֵי צְדָקָה.

לֹא נִתְבָּאָר אִם צָוָה כֵּן הַנִּפְטָר אוֹ הַיּוֹרְשִׁים הַתְּנַדְּבוּ זֶה. וְאִם הַיּוֹרְשִׁים הַתְּנַדְּבוּ י"ל שֶׁאֵם
יִמְסוֹר הַשְּׁלֵשָׁה לְאַחַר נֶגֶד רְצוֹנָם יִכְלוּ לְחַזְרוֹר בָּהֶם בְּאֶמְרָם דְּאִדְעָתָא דְהָכִי לֹא נִדְּבוּ
שֶׁיִצְטָרְכוּ לִיסַע לְמַקּוֹם אַחַר אוֹדוֹת זֶה.

גַּם שֶׁבְּלַבָּם אֵין מְאֻמִּינִים לְאַחַר. וּבְאֶנְפֵן זֶה חֲלִילָה לַכַּת"ר לְגַרְוֹם בְּיִטוּל צְדָקָה.

וְעוֹד דְּכִינּוֹן שַׁכַּת"ר זָכָה זֶה לְצְדָקָה. וְהָרִי הַדִּין שֶׁעֲנִי עֵירָם קוֹדְמִים.

וְנִמְצָא שְׁזָכָה בְּשִׁבְלֵם. רַק שֶׁתְּלוּ עוֹד בְּדַעְתּוֹ וּבְדַעְתּוֹ הַיּוֹרְשִׁים לְאִיזָה צְדָקָה לְתַת אֵת זֶה.
וְא"כ אֵין יָכוֹל כְּבוֹדוֹ לְמִסְוֹר הַשְּׁלֵשָׁה בְּלֵי הַסֵּפֶם אֲנָשֵׁי עִירוֹ. כִּי אִם הַעֲשִׂירִים נוֹגְעִים
בְּדָבָר זֶה כְּדִקְי"ל בַּב"ב (דָּף מ"ג).

אִם א"צ לְזֶה דְּבַלֵּא"ה אָסוּר לוֹ לְמִסְוֹר גַּם יִתֵּר הַשְּׁלֵשׁוֹת לְאַחַר עַד שֶׁיִסְכִּימוּ כָּל
הַמְּשַׁלְּשִׁים וְכַמְש"ל. וְנִרְאָה דְּבִזְהָ אִם אֶחָד מֵהַמְּשַׁלְּשִׁים יָכוֹל לְעַכְב.

וְלֹא שׁיִיף בְּזֶה לְמִיזַל בְּתַר רְנָבָא. וְע' חֵיבּוּרֵי ח"א ס' ל"ה אוֹת י'.

וּמִטְרַדוֹתֵי הַהֶכְרֵחַ לְקַצָּר: סִימָן קָמוּ ב"ה י"ט סִינּוֹן תְּרַל"ו. ע"ד אֶחָד שֶׁיִּרְשׁ מְאָבִיו בֵּית
וְחָצֵר וּבְאֵר שֶׁבְּחָצֵר וְיִישׁ בְּיָדוֹ שֶׁטֶר שֶׁקָּנָה אָבִיו כָּל הַנְּ"ל.

וְרַק שׁיִישׁ לְיּוֹרְשֵׁי הַמּוֹכֵר שֶׁטֶר בּוּזָה"ל. בְּגִידוֹן הַפְּלָאָן וְכו' שֶׁמְכָרוּ הַשְּׁלֵשָׁה אַחֲרֵיהֶם וְכו'
אֵת הַפְּלָאָן הַנְּ"ל עִם הַבְּאָר דָּשָׁם וְכו' נִעְשָׂה בֵּינֵיהֶם שְׁיִהְיֶה רְשׁוֹת לְהַשְּׁלֵשָׁה אַחֲרֵיהֶם הַנְּ"ל
וְלִב"כ לְשִׁאוּב מִיָּם מִן הַבְּאָר הַנְּ"ל לְכָל הַצְּטָרְכוֹת.

וּכְנֶגֶד זֶה חָל חֵיבוֹב הַתִּיקוֹן בְּכָל עֵת הַמְּחֻצָּה עַל ה' מ' צָבִי וְהַמְּחֻצָּה עַל ג' אַחֲרֵיהֶם הַנְּ"ל וְב"כ
בְּלֵי שׁוּם שֶׁיִּנּוּי כָּלֵל נִעְשָׂה בַקְּגָא"ס וּבַכְּאֵהִי"מ ע"פ תְּקַחז"ל וּבְעֲנִינֵי דְלִית בּוֹ מְשׁוּם
אֶסְמִכְתָּא וְדָלָא כַּטְדַּש"ט וְכו'.

וּבַעֲה"ח הַמּוֹכְרִים וְהַלּוֹקִים. וְזִמְן הַכְּתִיב הִזָּה הוּא בְּיוֹם שֶׁנִּעְשָׂה שֶׁטֶר שֶׁל הַקּוֹנָה.

ועתה נתקלקל הבאר וטוען ב"כ המוכר שמחוייב ב"כ הלוקח לתקן הבאר ויתן חלקו כנ"ל. וב"כ הלוקח טוען דרך כ"ז שעומד הבאר ניתן להמוכר וב"כ רשות לשאוב מים. אבל אם ירצה לסתום הבאר כגון שצריף למקומו וכדומה אין להמוכר וב"כ טענה פיון שגוף הבאר שלו. ומכ"ש פשנפל ונתקלקל.

וחייב התיקון הנזכר בכתב הוא לטובת הלוקח שאם ירצה לתקן יתן המוכר החצי. אבל הברירה בידי הלוקח.

ועוד טענו שאף אם ינפה ב"כ המוכר בדינו מ"מ הנה עד עתה הנה פתוח אצל בית המוכר וב"כ ולקחו מים דרך שם. ועתה רוצה ב"כ הלוקח לגדור שם.

וכשירצה ב"כ המוכר לשאוב ילך סביב חצירו שהוא הוספת דרך הרבה. וב"כ המוכר טוען טענה חזקה כי טוענין לירוש שפנדאי ע"מ כן נעשה ביניהם שיקחו המים דרך מקום זה: הנה לכאורה בטל השטר דהא אמרינו בב"ב (דף ע"ט ע"ב) דמי באר הני דשלב"ל.

וא"כ לא מהני מה שנתן להם רשות לשאוב מים. ואף אי נימא דהא עכ"פ נתן להם רשות להשתמש בבאר שלו להכניס דלי שלהם ולשאוב בו משם.

מ"מ הא גוף המים הני דשלב"ל ולא נקנה להם. ואדרבא י"ל שגם קנין השמיש בטל לשיטת הי"א בח"מ סי' ר"ט ס"ד דמקנה דשב"ל עם דשלב"ל בטל הקנין אף מדשב"ל.

אבל ז"א לומר דגם השמיש הוא רק תשמיש אויר. ואויר אין קנין נתפס בו כדקיי"ל בסי' רי"ב.

דנראה דהנחת הפלי ע"ג מים הו"ל כתשמיש קרקע דכארעא סמיכתא דמיא. וכדאמרינו בגיטין (דף ח' ע"א) ושבת (דף ק' ע"ב).

ואף דאמרינו שם (דף צ"ט ע"ב) דאגוז ע"ג מים לא היינו הנחתו. היינו משום דלא גניח ע"ש וע' תו' (דף ה' ע"ב) שם.

ואף דהמים עדיין לא באו לעולם מ"מ שפיר יכול לשעבד דשלב"ל. וחסות תשמיש הוא כשעבוד.

ועפ"ז מבואר סברת חזקת הזיז והחלון דקשה דהא אינו רק חזקת אויר ואויר אינו בר קנין. והיכי מהני ביה מחילה.

אבל לפמש"ל י"ל דשעבד לו אוירו לזיזו וחלונו. ושפיר הני בר שעבוד וכמו בדשלב"ל כנ"ל משום דהני שעבוד הגוף.

ויכול להתחייב בדשלב"ל כמבואר בפוסקים ע' סי' ר"ט וסי' של"ג. אף א"צ לזה דבזיז האויר נקנה עם הזכות שבגוף הזיז, ובחלון הני רק היזק ראיה ומהני מחילה.

וממילא נאסר לו אח"כ לבנות נגד חלונו. ועוי"ל דבנ"ד דרך להוריד הדלי עד קרקע הבאר והני תשמיש בגוף הקרקע.

אָבֵל הַמַּיִם הָיוּ דְשֵׁלֵב"ל דְּהָא הַמַּיִם מִתְחַלְפִּים בְּכָל עֵת: וְאִי דְבִסּוּף הַשְּׁטָר כְּתוּב שְׁנַעֲשֶׂה
בְּאוֹהֵיו"מ ע"פ תַּקְחֵז"ל וְא"כ צָרִיךְ לְתַלּוֹת שְׁפִנְדָּאֵי נַעֲשֶׂה בְּאִנְפֵּי שְׁהַקְנָה לֹא בְּאֵר לְמִימָיו
וְכַדּוּמָה. וְאִי אֵי נִימָא שְׁלֵא יָדַע אֵיךְ מוֹעִיל וְא"כ אֵין מוֹעִיל הַכְּתִיבָה בְּזָה.

מ"מ לְיִהְיֶה פְּקֻנָּה אִוְדִיתָא וְכַמ"ש הַחו"י סִימָן מ"ז וְבַעֲבוּה"ג סִימָן נ' לְעִנְיָן סִילּוּק שְׁמוֹעִיל
מ"ש בְּכַאוֹהֵיו"מ אִי שְׁיָדוּעַ שְׁלֵא נַעֲשֶׂה בְּאִנְפֵּי הַמוֹעִיל. וְבְּאַבְנֵי מְלוֹאִים סִימָן צ"ב ס"ק
ה' הַשִּׁיג עָלָיו דְּבִדְבָר שְׁאֵין בּוֹ תוֹרַת קִנְיָן כְּגוֹן בְּדִשְׁלֵב"ל לֹא מְהִי אִוְדִיתָא ע"ש.

וּבַמִּק"א כְּתִבְנוּ בְּזָה. וְעַתָּה נִרְאָה בְּיָשׁוּב דְּבָרֵי הַעֲבוּה"ג לַפּמ"ש הַשְּׁבו"י ח"ב סִימָן קנ"ב
דַּמ"ש בְּשִׁטְרוֹת בַּת"כ בַּפ"מ הֵינּוּ שְׁמַקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ שְׁיִהְיֶה כְּמוֹ אִם עֲשֶׂה כֵּן אִי שְׁלֵא
עֲשֶׂה כֵּן בְּפוֹעֵל.

וְה"נ מְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ נַעֲשֶׂה בְּאוֹהֵיו"מ וְכַגּוֹן בְּאוֹמֵר בּוֹר לְמִימָיו אוֹ בְּתוֹרַת חַיִּיב
כַּמְש"ל. וְהָיוּ זֶה בְּתוֹרַת חַיִּיב.

וְעִדְיָן צ"ע אֵי מְהִי לְשׁוֹן חַיִּיב עַל סִילּוּק דְּאִיִּירֵי בְּהַה עֲבוּה"ג שְׁם דְּחַיִּיב הוּא רַק עַל
נְתִיבָה וְלֹא בְּסִילּוּק: וְנִרְאָה לְחַלֵּק דְּלֹא מְהִי לְשׁוֹן בְּכַאוֹהֵיו"מ רַק הֵיכָא שְׁאִנְפֵּי הַמוֹעִיל
אֵינוֹ מוֹסִיף עַל מַה שְׁרוּצָה לְהַקְנוֹת וְכַמוֹ בְּסִילּוּק שְׁיִוְעִיל הַסִּילּוּק שְׁרוּצָה בְּזָה.

וְכֵן לְעִנְיָן בַּת"כ בַּפ"מ הָרִי רוּצָה שְׁיִהְיֶה דֵינּוּ כְּאֵלוֹ קִיבֵל ע"ע בַּת"כ פּנ"ל. אָבֵל הַכָּא הָרִי
אֵינוֹ רוּצָה לְהַקְנוֹת לֹא רַק הַמַּיִם וְלֹא זְכוּת בְּגוֹף הַבוֹר.

וְאִיךְ נִימָא שְׁמַכְנוּן לְהַקְנוֹת לֹא הַבוֹר לְמִימָיו. וְגַם אִם הַכְּנוּנָה בְּתוֹרַת חַיִּיב.

הָא כְּבָר כְּתִב הַמַּהֲרִי"ט חַח"מ סִימָן פ"א לְיִיִּשָׁב מַה שְׁהַקְשׁוּ לֹא בַב"ב (דָּף קכ"ט) דְּלֹא
מְשַׁכְחִינוּ קִנְיָן לְדִשְׁלֵב"ל. דְּהָא אִפְשָׁר בְּתוֹרַת חַיִּיב.

וְתִרְצֵן דְּהָא אֵינוֹ רוּצָה רַק לְהַקְנוֹת לֹא חֵלְקוֹ וְלֹא יוֹתֵר. וְאֵי בְּתוֹרַת חַיִּיב הוּא לְאַחֲרִיּוֹתוֹ
עָלָיו דְּבִלֵּא אַחֲרִיּוֹת הוּא לְתַנָּאֵי וּמַעֲשֶׂה בְּדָבָר אֶחָד דְּלֹא מְהִי ע"ש.

וְא"כ ה"נ הָא אֵינוֹ רוּצָה רַק לְהַקְנוֹתוֹ וְלֹא לְקַבֵּל אַחֲרִיּוֹתוֹ עַל עֲצָמוֹ בְּשַׁעֲבוּד הַגּוֹף
לְהַעֲמִיד לֹא הַמַּיִם. וְאִם כִּי בְּגוֹף סְבֵרַת הַמַּהֲרִי"ט צ"ע לְעַנ"ד דַּמ"מ מִתְחַיִּיב גּוֹפּוֹ לִיתֵּן לֹא
הַדָּבָר הַהוּא כְּשִׁיבּוֹא לְעוֹלָם.

דְּלֹא גָרַע מְאֻפּוֹתִיקֵי מְפִנְרֵשׁ דְּמַחְיִיב עֲצָמוֹ וּמַתְנָה לֹא? הָא לָהּ פְּרַעוֹן אֶלָּא מִזֹּו. וְשׁוּב
מְצֵאתִי בְּקִצָּה"ח סִי' ר"ג שְׁהַבִּיא דְּבָרֵי מַהֲרִי"ט הַנְּל.

וְהַנְּתִיבוֹת חוֹלֵק עָלָיו וְכ' דְּמַהֲרִי ע"ש. וְכ"נ בְּבו"ב מ"ק חַח"מ סִימָן כ"ח דְּמַקְנָה בְּלֹא
אַחֲרִיּוֹת יַעו"ש.

וְלֹא רְאוּהוּ הַנְּה"מ וְהַקְצָה"ח. אָבֵל עַכ"פ הָא דַּעַת חֲתָן הַנּו"ב שְׁם דְּסִתְמָא מְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ
אַחֲרִיּוֹת: וְגַם בְּלֹא זֶה נִרְאָה דְּבַאוֹהֵיו"מ לֹא מְהִי רַק לְעִנְיָן קִנְיָן שְׁרוּצָה לְהַקְנוֹת לֹא.

אָבֵל לֹא לְחַדֵּשׁ חַיִּיב שְׁאֵינוֹ בְּגִדְרֵי קִנְיָן. וְעוֹד נִרְאָה דְּלַפ"ז שְׁאֵין אַחֲרִיּוֹת עָלָיו א"כ נִימָא
דִּירְשָׁיו אֵין מְשׁוּעָבְדִים לְזָה.

וְאִיךְ שְׁנַשְׁמַעְבָּד גַּם לַב"כ. מ"מ עַל יוֹרְשָׁיו לֹא הֵטִיל שַׁעֲבוּד.

ואף שֶׁמְבֹאָר בְּשֵׁטֶר דְּחַיִּיב הַתִּיקוֹן עַל הַקְּוֵנָה וְעַל ב"כ. י"ל שְׁנֵה רַק פְּשִׁימְפֹר.
שְׁלַכְתְּחִלָּה אֵין לוֹ לְמִפְּנֵי זְכוּתוֹ. אֲבָל בְּדַעֲבֵד אִם מְכַר שׁוֹב אֵין עָלָיו אַחֲרָיוֹת וְאֵין לָהֶם
טַעֲנָה עַל הַלּוֹקֵחַ וּמכ"ש עַל הַיּוֹרֵשׁ שְׁיִרֵשׁ מִמִּילָא וְאֵינוֹ נִכְלָל בְּשֵׁטֶר הַנָּ"ל.

וְשׁוֹב אַחֲרֵי כּוֹתְבֵי מְצָאֲתֵי בַמְהַרֵּי ט חח"מ סִימָן מ"ד סְבָרָא זֹו לְעַנְנָן דְּמַגּוּפָה שֶׁל קַרְקַע
קָנוּ מִיָּדוֹ שְׁנֵה דְּנֻקָא לְעַנְנָן דו"ד אֵין לִי עַל שְׁנֵה זֹו שֶׁמ"מ רוֹצֵה לְהַקְנוֹת הַשְּׁנֵה. אֲבָל
בְּפִירוֹת דְּקָל שְׁאֵינוֹ רוֹצֵה לְהַקְנוֹת רַק הַפִּירוֹת וְלֹא גוּף הַדְּקָל.

לֹא אֲמַרְיָנוּ שְׁרָצָה לְהַקְנוֹת לוֹ גוּף הַדְּקָל לְפִירוֹת. וּב"ה שְׁפָנוּנְתִי לְדַעַתוֹ הַק': אֲבָל בְּאַמַּת
מְפֹרֵשׁ בְּשׁו"ת הַרְמַב"ן סִימָן ס"ז הוֹבָא בַב"י ס"ס קצ"ה וּבְרַמ"א ר"ס רי"ב שְׁאֵם פְּתַב
בְּשֵׁטֶר שְׁיָדוֹר פְּלוּנֵי בְּבֵיתוֹ דְּהַי דְּבָר שְׁאֵין בּוֹ מִמָּשׁ וְאַח"כּ פְּתוּב קָנְנוּ אֲמַרְיָנוּ שְׁהַקְנָה
בְּאֶנְפֵן הַמוֹעִיל.

וּמְבֹאָר שֶׁם בְּשׁו"ת הַרְמַב"ן דְּאֵינְרֵי אַף בְּיָדוּעַ שְׁלֹא יָדַע הַכּוֹתֵב פְּרָטֵי הַדִּין ע"ש. וְכֵן
הוֹבָא בְּרַמ"א שֶׁם דַּעַת הַמְרַדְכֵי שְׁאֵם פְּתַב שְׁנַעֲשֵׂה פְתִיקוֹן חֲזו"ל.

הַרֵי הוֹדָה שְׁנַעֲשֵׂה כַתְּחִלָּה ל. וְהַקְנָה לוֹ הַבֵּית לְדִירָה וְדָקָל לְפִירוֹתָיו.

הַרֵי מְפֹרֵשׁ דְּאֵף בְּמָה שְׁמוֹסִיף עַל קָנְיָנוּ מְהַי. וּכ"ה דַּעַת הַרְשֵׁב"א וְרַבֵּינוּ יוֹנָה הוֹבָאוּ
בַב"י ס"ס קצ"ה.

וּא"כ בַּב"ד שְׁהַקְנָנוּ פְּתוּב בְּסוּף וְגַם פְּתוּב בְּכָל אוֹהֵיו"מ ע"פ תַּקְחִזו"ל. שְׁפִיר הַי פְּמַקְנָה
בּוֹר לְמִימּוֹ: וְעוֹד נִרְאֶה דְּהַנָּה קִי"ל בְּסִימָן רִי"ג דְּמוֹכַר פִּירוֹת שׁוֹבָה וְכּוֹנֵרֶת קָנֵי מְשׁוּם
דְּאֲמַרְיָנוּ דְּמְכַר שׁוֹבָה לְפִירוֹתָיו וְנִתְבָּאֵר הַטַּעַם בְּפּוֹסְקִים מְשׁוּם דְּהַשׁוֹבָה טָפַל לְפִירוֹתָיו.

וּא"כ גַּם בְּבוֹר נִרְאֶה דְּהַי הַבָּאֵר טָפַל מְקוּמוֹ לְמִימּוֹ שְׁהוּא עֵיקַר חֲשִׁיבוֹתוֹ. וְלֹא דְמֵי
לְדָקָל לְפִירוֹתָיו שְׁהַדְּקָל הוּא גוּף הַחֲשִׁיבוֹת פִּי הַפִּירוֹת יוֹצְאִים מַגּוּפּוֹ וְע"ש בַּקְצָה ח.

וְכֵן לַמ"ש הַפְּרִישָׁה שֶׁם שְׁעֵיקַר הַחֲלִיזָה מְפַנֵּי שְׁאֵין יוֹצֵא מַגּוּפּוֹ ע"ש. אֲמַנָּם לַפְּמַש"ש
הַב"ח הַטַּעַם מְשׁוּם דְּמוֹכַר פִּירוֹת הַשׁוֹבָה מְכַר גַּם הַשׁוֹבָה כְּדֹאֵיתָא בְּתוֹסְפָתָא וְהַכֵּי קִי"ל
בְּסִימָן ר"כ ע"ש שְׁדַבְּרֵי בְּרוּרִים.

א"כ בְּבָאֵר לֹא שְׁיָהּ זֶה. דְּמְכַר מִי הַבוֹר לֹא מְכַר הַבוֹר ע"ש בְּסִימָן ר"כ.

וּלְפָלֵא שְׁלֹא הַבֵּיאוּ הָאֲחֵרוֹנִים דְּבָרֵי הַב"ח דַּנ"מ טוֹבָא לְדִינָא. וְגַם דַּנ"מ לְעַנְנָן אִם הַקְנָה
לוֹ רַק מְעַט מִפִּירוֹת הַשׁוֹבָה וְלֹא כּוֹלָם.

וּבְאַמַּת מְזָה צ"ע עַל הַב"ח. דְּהָא עֵיקַר דִּינָקָם הוּא מִמְתְּנִיתִין (דְּדַף פ' ע"א) דְּסִתְיָם וְתַנֵּי
מוֹכַר פִּירוֹת שׁוֹבָה וְכֵן הַבֵּיאוּ הַנ"י שֶׁם בַב"ב לְהַדְיָא דְּבָרֵי הַרְמַב"ם עַל מְשָׁנָה זֹו ע"ש.

וְשֶׁם אֵינְרֵי שְׁלֹא מְכַר לוֹ כָּל הַפְּנוּרֶת וְהַשׁוֹבָה רַק שְׁמֶסְרָם וְכו' ע"ש. וּבְטוֹר סִימָן ר"כ
מְפֹרֵשׁ דַּבְּכָה"ג בְּמוֹכַר סְתָם לֹא קָנָה גוּף הַשׁוֹבָה וְהַפְּנוּרֶת.

וּצ"ל לְדַעַת הַב"ח שְׁאֵין עֵיקַר רְאֵית הַרְמַב"ם מִמְשָׁנָה זֹו רַק מְסַבְרָא דְּנַפְשִׁיהָ מִתּוֹסְפָתָא
הַנָּ"ל. אֲלֹא שְׁאֵין לְשׁוֹן הַרְמַב"ם מְתוּקָן שְׁהו"ל לְהַקְדִּים דִּין דְּמְכַר יוֹנִים מְכַר שׁוֹבָה.

וְשֶׁם אֵינְרוּ. וְכֵן קָשָׁה עַל הַטוֹר שְׁסַתֵּם דִּין זֶה בְּסִימָן רִי"ג.

וְדִין זֶה בְּסִימָן ר"כ. וּבְאַמֶּת נִרְאָה דְבַנְיָא שְׁלֵא הִקְנָה לוֹ רַק חֵלֶק וּרְשׁוֹת לְשֵׁאוֹב מִיָּם.
כ"ע מוֹדוֹ דְּלֵא הִקְנָה לוֹ זְכוּת בְּגוֹף הַבּוֹר. דְּדוֹקָא בְּמוֹכֵר סֶתֶם כָּל פִּירוֹת שׁוֹבֵף אֲמַרִּינָן
דְּהוּי טַפְלֵי הַשׁוֹבֵף לְפִירוֹת אֲבָל לֹא בְּמוֹכֵר חֵלֶק וּרְשׁוֹת לְקַחַת מְקַצָּת: וַיֵּשׁ לְדוֹן בְּזֵה מִמֵּ"ש
בְּשֵׁטֶר.

נַעֲשֶׂה בִּינֵיהֶם. וְלֹא כְּתָבוּ נִגְמַר וְכִדּוּמָה.

שְׁהַכְּנוּנָה שְׁבַעַת הַמְּכִירָה נַעֲשֶׂה זֶה בְּאִפְּוֹן שְׁיִשְׁאָבוּ הֵם מִיָּם מְבָאָרוֹ. וְא"כ הו"ל כְּמִשְׁיִיר
מְקוֹם לַעֲצָמוֹ דְּשִׁפִּיר קְנָה לִכ"ע כְּדֵאִתָּא בְּב"ב (דָּף ס"ג וְדָף קמ"ח) וְכִדְקִי"ל בְּסִימָן
ר"י"ב שְׁמִשְׁיִיר לַעֲצָמוֹ זְכוּת בְּגוֹף הַדְּבָר.

אַלָּא שְׁיִקְשָׁה דֵּא"כ הו"ל לְפָרֵשׁ זֶה בְּקִנְיָן לְהַלּוּקַחַת עַל הַבָּאָר וְהַפְּלָאָז. דְּהָא דִּין שְׁיִוֵּר הוּא
דְּוֹקָא בְּלִשׁוֹן חוּץ ע"ש.

וְעכ"פ הָיוּ שְׁנֵי הַכְּתָבִים כְּתָב יָד אֶחָד אִם הִיָּה נַעֲשֶׂה זֶה בְּעַת הַמְּכִירָה. וְזֵה מוֹרָה שְׁאִחַר
גְּמַר הַקְּנִיָּן הַסְּפִים הַלּוּקַחַת בְּרִצּוֹנּוֹ הַטּוֹב אוֹ בְּאִיזָה פִּיזְיוֹ לְתַת לְהַמוֹכֵר רְשׁוֹת לְשֵׁאוֹב מִיָּם.
וְא"כ אֵין זֶה שְׁיִוֵּר רַק קִנְיָן: וְהִנֵּה בְּב"ב (דָּף נ"ט) אִיתָּא בְּמִי שְׁהוֹצִיא צִינּוֹרוֹ לְחֲצָר חֲבִירוֹ
שְׁהִתְזַיֵּק שְׁיִרְדוּ מִיָּמִיו לְחֲצָר חֲבִירוֹ וּבַעַל הַחֲצָר הִתְזַיֵּק בְּמִי גָּו. וּבִיאָר הַרְּשָׁבָ"ם שְׁהִקְנָה
לוֹ גָּו לְמִיָּמִיו ע"ש.

וּבִנְתִּיבוֹת סִימָן קנ"ג בִּיאָר מִשׁוּם חַיִּיב. וְהִנֵּה בְּנ"י שְׁם הַבִּיא דַּעַת הָרֵאָ"ה שְׁאֵם רוּצָה
לְסַתְּוֵר הַגָּג הַרְּשׁוֹת בְּיָדוֹ.

וְהַנ"י גְּמַגֵּם עָלָיו וְהַבִּיא בְּשֵׁם הָרִיטְבָ"א שְׁיֵשׁ לוֹ זְכוּת זֶה לְעוֹלָם וְהוּבָא בְּנ"י סִימָן קנ"ג.
וּלְפָלֵא שְׁבַסמ"ע שְׁם הַבִּיא דַּעַת הָרֵאָ"ה לְהַלְכָה בְּמְקוֹם שְׁהַנ"י וְרִיטְבָ"א חוֹלְקִים עָלָיו.
וְהַב"י הִבִּיאָם וְלֹא הִכְרִיעַ ע"ש. עכ"פ לִפ"ז י"ל גַּם בְּנ"ד דָּאָף שְׁהִקְנָה לוֹ בּוֹר לְמִיָּמִיו.

מ"מ הַרְּשׁוֹת בְּיָדוֹ לְסַתְּוֵם בּוֹרוֹ כְּמוֹ שְׁם לְסַתְּוֵר גָּו וַיִּטְעוֹן קִים לִי כְּהָרֵאָ"ה. וּבַמְבִּי"ט
ס' צ"ו נִרְאָה שְׁתַּפְּס עֵיקָר דַּעַת הַנ"י וְהָרִיטְבָ"א ע"ש.

רַק שְׁהַבִּיא שְׁם זֶה בְּשֵׁם הָרֵאָ"שׁ וְהָרֵאָב"ד. וְזֵה לֹא נִזְכָּר בְּנ"י כָּלֵל.

וְאוּלַי הִיָּתָה לוֹ גִּירְסָא אַחֲרָת: אֲבָל ז"א דְּנִרְאָה סְבֵרַת הָרֵאָ"ה דַּע"כ לֹא הִקְנָה לוֹ מִי גָּו
רַק בְּשִׁבִיל שְׁנָתָן לוֹ רְשׁוֹת בְּחֲצִירוֹ. וְכִמוֹ שְׁיֵשׁ לוֹ חֲזָקָה בְּחֲצִירוֹ שֵׁא"י לְבָנוֹת נִגְדַת הַצִּינּוֹר.
ה"נ יֵשׁ לְבַעַלְהַחֲצָר חֲזָקָה בְּמִי גָּו. פִּי' שְׁהוּא כְּעִין שְׁכִירוֹת שְׁשֹׁכֵר רְשׁוֹת חֲצִירוֹ כָּל זְמַן
שְׁיִצְטָרֵף אֵלָיו בְּשִׁבִיל מִי גָּו.

וְאֲמַדִּינָן דַּעַת בַּעַל הַחֲצָר שְׁלֵא הִקְנָה חֲצִירוֹ בְּאִפְּוֹן שְׁיִהִיָּה תְלוּי בְּדַעַת בַּעַל הַגָּג אִם לְסַתְּוֵם
צִינּוֹרוֹ אוֹ לֹא. רַק שְׁכ"ז שְׁיִעֲמוּד הַגָּג יֵשׁ לוֹ זְכוּת בּוֹ.

אֲבָל אִם רוּצָה לְסַתְּוֵר הַגָּג בְּנִדְאֵי אַדְעָתָא דְּהָכִי לֹא שְׁעַבַד לוֹ גָּו לְזֵה. פִּינּוֹן שְׁאִין לוֹ קִנְיָן
בְּגוֹף הַגָּג רַק חַיִּיב עַל מִי גָּו כְּמ"ש הַנְּתִיבוֹת בְּנ"ל.

אָבֵל דַּעַת הַנַּ"י וְהַרִיטָב"א הוּא שְׁהַקְנָה לּוֹ גַּגּוֹ לְמִימָיו וַיֵּשׁ לּוֹ קַנְיָן בְּגוּף הַגֵּג. לְזֶה א"י לְסִתְרוֹ הַגֵּג וְאִף שָׂאֵם נָפֵל הַגֵּג נִרְאֶה דְּהוּי כְּדִין שׁוֹכֵר בֵּית זֶה בְּסִימָן שִׁי"ב דְּנָפֵל אֲזָדָא לִיה.

אָבֵל אִם רַק גַּתְּלִיל וּשְׂמוֹ עָלָיו מְחֻיָּב לְתַמְנָן ע"ש. וְה"נ הֵכָא דְּוָקָא כְּשֶׁנָּפֵל לְגַמְרֵי. וְכֵן מְפֻרָשׁ בְּנ"י שֶׁם שְׁהַקְנָה לּוֹ הַגֵּג לְמִימָיו. וְנִרְאֶה שְׁזָהוּ כְּפִנּוֹת הַנַּ"י שֶׁם שֵׁכ' אִם נָפֵל הַגֵּג ע"ש שְׂאִין לְזֶה מוּבָן.

וּבְכַתּוּבָת פְּסִים מְחַק זֶה אָבֵל נִלְע"ד שְׁחִיטָר תִּיבּוֹת אֲזָדָא לִיה. וּמ"ש אַח"כ בְּעַל הַחֲצָר מְעַכָּב הוּא דִּיבּוּר אַחַר וּכְדָמְסִיִּים עָלָה הַרִיטָב"א בְּשֵׁם רַבּוֹ, וּמִתְחִילָה הִתְחִיל אָמַר הַמְּחַבֵּר ע"ש.

עכ"פ לְדִינָא נִלְע"ד כַּמֶּשׁ"ל דְּהַרְאָ"ה וְרִיטָב"א פְּלִיגֵי בְּהַאי סְבָרָא אִי מְשׁוּם חַיּוּב אוֹ קַנְיָן בְּגַגּוֹ: וּלפ"ז בְּנ"ד דְּאֲמַרִּינּוּ שְׁהַקְנָה לְהֵם בּוּר לְמִימָיו נִרְאֶה דְּכָל שְׂלֵא נָפֵל לְגַמְרֵי הוּי שְׂמוֹ עָלָיו וַיֵּשׁ לּוֹ קַנְיָן בּוּ.

וְגַם בְּנ"ד לָא דְּמִי לַגֵּג וּבֵית. דְּשֵׁם אִם נָפֵל אֲזָדָא לִיה.

אָבֵל בּוּר עֵינְרוֹ הוּא הַמְּקוּם בְּקַרְקַע. וְזֶה לָא יְמוּט לְעוֹלָם.

וְאִם נָפֵל בּוּ עֵפֶר אֲפֻשֶׁר לְתַמְנָן. וְלֹא שְׁיִיף לֹאמַר דְּאֲזָדָא לִיה כִּינּוּן שְׁמִקּוּר הַמְּעַיָּין הוּא שֵׁם.

וּלְזֶה כּוּפִין זַא"ז לְתַמְנָן הַבָּאָר אִם מֵצֵד הַקַּנְיָן כְּנ"ל אוֹ כְּדִין שְׂאֵרֵי שְׁוֹתְפִים שְׁכּוּפִין זַא"ז בְּדָבָר שְׁלִטּוּבַת שְׁנִיָּהֶם כְּדִקִּי"ל ס"ס קע"ת. וְכ"ה בְּסִימָן קס"ג שְׁבִנֵי הָעִיר כּוּפִין לְחִפְרִית בּוּרוֹת.

וְאִף דְּשֵׁם נִרְאֶה דְּהוּא רַק בְּבִנְה"ע וְלֹא בְּנֵי חֲצָר. הִינּוּ רַק לְעַנְיָן חִפְרִית בָּאָר חֲדָשׁ.

אָבֵל בְּתִיקוּן הַבָּאָר הִיָּשֵׁן הַמְּשׁוֹתֵף לְשְׁנִיָּהֶם וַיְדוּעַ לְכָל שְׁהוּא טוֹבַת שְׁנִיָּהֶם וַדַּאי כּוּפִין זַא"ז: וְלְעַנְיָן הַדְּרָף נִרְאֶה דְּמַמ"נ מְהַנִּי. דְּאִם הַקְנָה לְהֵם זְכוּת זֶה אַחַר הַקַּנְיָן הָא מוּכָר בְּעִין יָפָה וְנָתַן לְהֵם דְּרָף כְּדִקִּי"ל בְּסִימָן רי"ד.

וְאִם שְׁיִירוֹ זֶה בְּשַׁעַת הַמְּכָר. כִּינּוּן שְׁפִירָשׁוֹ בְּשִׁטְר הָרִי יֵשׁ לְהֵם דְּרָף כְּדַאִתָּא שֵׁם.

וְאִף דְּהֵכָא הוּצָרְכוּ לְפָרֵשׁ מְשׁוּם שְׁגוּף הַבָּאָר נְמָכֵר לּוֹ וְגַם בְּשִׁבִיל פְּרִטֵי הַתְּנַאי. מ"מ לְשׁוֹן רְשׁוּת לְשְׂאֵנָב מִים מְשֻׁמַּע דְּרָף צַד הַבָּאָר שְׁסֻמוּף לְחֲצִירָם וּבְכַרְט שְׁהַחֲזִיקוּ כֵּן עַד עֵתָה וְטוּעֵנִין לְיִוְרֵשׁ.

אֵלָא דְּמִטְעָם חֲזָקָה לְחֹד יֵשׁ לְדוּן מְשׁוּם דְּלֹא קָפְדֵי אִינְשֵׁי בְּכַה"ג וְאֲקַצֵּר כִּי נִרְאֶה בְּנ"ד שְׂאִין יְכוּלִים לְגַדּוֹר הַדְּרָף: וְהִנֵּה בְּסִימָן קע"ג ס"ג בְּהַג"ה הוּבָא בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א שְׂאֵם חֲלָקוֹ וְנִשְׂאָר הַבָּאָר לְאֲחָד וְשׁוּב נָתַן רְשׁוּת לְשְׁנֵי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ וְלְשְׂאֵנָב מִהַבָּאָר אִם נָפֵל אֲזָדָא חֲזָקָתוֹ וְאִין לּוֹ זְכוּת אִף בְּמִקּוּמוֹ.

וְאִם הִנֵּה מִתְחִילָה לְשְׁנִיָּהֶם אֵז הַמְּקוּם שֶׁל שְׁנִיָּהֶם רַק הַדְּרָף אָבֵד. וְאִם גַּתְּלִיל עַל שְׁנִיָּהֶם לְתַמְנָן ע"ש.

והמקור מהא דב"מ דף ק"ג) אושלין האי גרנותא ונפלה לא פני לה ולכאורה צ"ע דזה רק שם גבי שאלה דהוי רק שעבוד לפירות וא"כ לא שעבד לו רק האי גרנותא וכמו בבית זה גבי שוכר אבל הכא שהוא שותף עמו בגוף המקום.

אף פשנפל לגמרי יכול לכוף את חבירו לתקנו כדין שותפים בסימן קע"ח וכמש"ל. וא"כ האיך אבד הדרף אל הבור פינון שלא אבד זכות הבאר ושוב ראיתי בנתיבות שנתקשה ג"כ בדין זה.

וכתב דאולי איגרי הרשב"א שנתן לו הדרף בפירוש רק לבאר זה ע"ש. עכ"פ שמענו דבנ"ד אם נפל הבאר לגמרי אין לכופו לתקנו פינון שהרשות לשאוב נתן אח"כ וכהא דהאי גרנותא ולא בתורת שיור וכמש"ל.

ומ"ש בשטר שאם יתקלקל יתקנוהו. היינו רק בקלקול ששמו עליו ולא בנפילה כמש"ל. וא"ל דא"כ ל"ל לפרושי. ז"א דלאו כ"ע דינא גמירי.

ובררו דבריהם שהתיקון יהיה כפי חלקם בבאר. ועוי"ל דכיון שהמוכרים היו ג' אחים הו"א שהלוקח יתן חלק רביע והם ג' חלקים.

ולזה הוצרכו לפרש שהלוקח יתן החצי בתיקונו: סימן קמז פבוד הרה"ג מהר"ג הפהן נ"י רב דק' קאליבעל. ע"ד מי שיש, לו שכיר בעסק יער למפור עצים ומכר השכיר עצים לאחד בהקפה.

ואח"כ קנה השכיר לעצמו מהאיש שהוא חציר וא"ל שהחוב שמגיע ממנו בעד העצים יהי בתור ד"ק על החציר. ועתה חפץ השכיר לחזור בו מקניית החציר ודן מעכ"ת שקנה עכ"פ למי שפרע משום דהוי חוב מחמת מכר: לדעתי נראה שאין פאן שום קנין דהא קונה העצים נתחייב מחירם לבעל היער ולא לשכירו.

וגדולה מזו מצינו בב"ק (דף ק"ב) שהמוכר מקנה הקרקע לבעל המעות אף שאינו יודע שהוא שליח. וע' ח"מ סימן קפ"ג ובאחרונים שם.

ומכ"ש הכא שהקונה יודע שהעצים הם של בעל היער. ואף אם לא היה רשות להשכיר למפור בהקפה.

מ"מ חייב הקונה לשלם בעד העצים לבעל היער. רק אם יאבד החוב אצל הקונה. ותחייב השכיר לשלם בשביל ששינה מדעת בעליו. אבל גוף העצים לא קנה השכיר בשינוי זה שמכר בהקפה.

וה"ז דומה להא דב"ק (דף קי"א) גזל מחבירו ובא אחר ואכלו רצה מזה גובה רצה מזה גובה. וה"ה מאכיל כדאי' בסוגי' שם.

ובלא"ה בנ"ד משמע מדברי כת"ר שהיה לו רשות למפור בהקפה. וכיון שנתחייב לבעל העצים.

א"כ איך יוכל השכיר לקנות במחילת וב זה דבר לעצמו שאינו שייך לעסק בעליו ונהרי אינו יכול למחול חוב של בעליו: ונראה שאף אם היה מגיע להקונה חוב גמור מהשכיר לא היה יכול לעכב דמי העצים בעד חובו.

כי דמי העצמים שיזכרים לבעל העצמים. וע' ח"מ סימן נ"ח ס"א וסי' ככ"ה ס"ג בזה.
ורק אם א"ל השכיר בפירושו שהחוב מהעצמים נגנזה על החוב שמגיע לו מהשכיר. י"ל
דמהני ולא יוכל בעל העצמים לחזור ולתבונן מהקונה.

דכיון שמחל להשכיר את חובו. הרי זה פאלו שילם לו את דמי העצמים.
והלא אם היה מוסר להשכיר איזה חוב במעמד שלשתו בעד דמי העצמים. בנדאי היה זה
תשלומין גמורים.

וה"ה הכא שמחל להשכיר עצמו את חובו. וכן אם היה נותן להשכיר חצי עבד דמי
העצמים.

שפיר היה נפטר. ואף שהשכיר לקח החצייר לעצמו בכ"ז אין על קונה העצמים לדעת מה
שהשכיר עושה בתשלומי העצמים.

אכן בנ"ד שלא משך עדיין החצייר. רק אמר שחוב העצמים יהי ד"ק.

נדאי דלא מיקרי נתינת מעות כיון שאין בידו למחול חוב זה אם לא שיבוא לידו תשלום
החוב. ואין כאן אף מש"פ על השכיר: ונראה שאם היה אז מגיע להשכיר איזה סך בעד
שכרו מבצעו ונגנזה זה בעד החוב שקיבל על חשבונו מקונה העצמים.

פשוט דהוי קנין למי שפרע דהוי פתן מנה לפלוני דהוי קנין מעות פדאיתא בקדושין (דף
ז') ובח"מ סימן ק"צ. ולדעת המחנה אפרים הוי קנין גמור וע' נתיבות סימן ר"ד וה"נ
אומר לשכיר שישלם לבצעו עבד חובו.

ואף שלא א"ל בפירושו שיתן כסף. מ"מ ע"י שא"ל שמקבל החוב ע"ח.

ממילא מוכן שהשכיר יקבלנו בחשבונו עם בעלו. ובנדאי אין חילוק בין אם המוכר
אמר תן מנה לפלוני ובין אם הקונה אמר אתן מנה לפלוני עבדו וכו' והא נקנה לי חפץ
זה והלה הסכים לדבריו.

ואף אם בעת המכירה לא היה מגיע להשכיר מבצעו רק אח"כ נקנה משכרו על חוב זה
ג"כ הוי כמתן מעות. וכן אם יש לו מקום מיוחד שמחזיק שם את כסף עסק בעלו.

ונתן השכיר מכספו לתוך כסף בעלו נגד החוב הלז ג"כ הוי שפיר קנין מעות דהא קיי"ל
גבי פקדון שהנפקד מקנה המקום לבעלהפקדון להניח שם פקדונו אם ייחד לו מקום
כמ"ש הרשב"ם בב"ב (דף פ"ה ע"א) וע"ש בתוס' ד"ה ה"ג וע' ב"מ (דף מ"א ע"א)
ומהרי"ט סימן ס"ה וקצה"ח סימן קפ"ט.

וה"נ הוא ש"ש על כסף בעלו ומקנה המקום לבעלו. ולזה כשמניח שם מכספו עבד
בעלו קונה המקום לבעלו.

ודעת בעלו הוא כן שכל מה שיבוא לרשות שכירו מעסק שלו ינזה לו רשותו ומה
שמשתמר לדעת השכיר הוי כבעלו כיון שהוא שלוחו וכמ"ש התוס' בגיטין (דף ע"ט
ע"ב) ד"ה פנימית שהשוכר הוא שלוחו של משכיר ומיקרי משתמר לדעתו אף נגד
השוכר בעצמו ע"ש.

ומכ"ש הקא בשכיר. וע' ח"מ סימן ר' ובאחרונים שם.

וע"ש בנתיבות סק"ג דבמקרה מחיצות הוי משתמר וע"ש בקצה"ח ואקצ"ר. וגם פי ע"פ רוב השכירים בעסק יער דרים בבית השינה לבעל היער.

והוי רשותו ממ"ש. ונשפיר קונה לו רשותו וא"כ הוי קנין למי שפרע.

ולדעת המח"א אף לקנין גמור: ואם אינו מאמינו להשפיר שניקה ע"ז משכירתו או ששילם במזומנים למקום שמונח פסג הבעלים. לכאורה י"ל דליהוי פמוציא על פיו דנאמן בשבועה היכא דהאי ידע והאי לא ידע כדקיי"ל בסימן צ"א.

אכן הקא שאף אם נתן אין פאן קנין גמור רק למי שפרע. וכבר פתב הש"ך ר"ס ר"ד דלא שינה להשביע גבי מי שפרע.

אף י"ל שזה רק לענין להשביע את הרוצה לחזור בו דשבועה חמירא ממי שפרע. אבל אם הרוצה לקיים המקח רוצה לישבע כדי לחייב את החוזר במי שפרע שפיר יכולים להשביע.

ויש לדחות דכיון שהטעם הוא דשבועה בענין על כפירת ממון. א"כ הקא שאין פאן כפירת ממון רק טענת מש"פ אין משביעים אותו אף אם רוצה לישבע.

ויותר נראה שמשביעים אותו. דהא נ"מ לענין תשלומי המעות למי הם שייכים אם להשכיר או לבעל העצים.

ונה נ"מ לכמה דינים פגון לגבי בעלי חובות וכדומה. אכן אם הלה מניח המעות בב"ד.

ואומר להשכיר טול אותם אם בשבילה או בשביל בעל העצים. נראה דבזה אין מקום להשביעו אף אם חפץ לישבע.

רק יש להטיל על הלה מי שפרע סתם אם הוא מאמינו בלבד ואומר שאינו מאמינו וכמ"ש הקצה"ח סי' פ"ז סקכ"ב ור"ס ר"ד. אכן בנ"ד שהשכיר חוזר בו ודאי שאין להשביעו וכמ"ש הש"ך.

ורק אם מודה שפבר ניקה משכרו בעד חוב זה או שילם במזומן. אזי חייב מש"פ.

ואם אומר שלא ניקה ולא שילם אומרים לו מש"פ סתם אם אין האמת בדבריו וכמ"ש הקצה"ח פנ"ל: סימן קמח ואשר נסתפק אם יש לאחד טו"ת על השכיר שבעסק היער בעסק שעשה עם השכיר בעסקי היער.

אי מקרי השכיר הנתבע בזה או בעל היער וצריף התובע ללכת למקום בעל היער לדון עמו: הנה אם חפץ השכיר הנה עמו יכול לדון בלי כתב הרשאה מיחדת לדיון זה אחרי שהוא העוסק בכל עסק זה במקום בעליו והוא עשה עם הלה את העסק אשר אודותיו דונו כעת.

וכ"כ המהרי"ט ח"מ ס"ס ל"ג שמי שנמסרה לידו סחורת חבירו למכרה יוכל לדון בעסק זה בלי הרשאת בעל הסחורה כי ידוע שסומך עליו בכל דבר ואם מצד שהנתבע אינו יכול לעשות מורשה ע' חבירו ח"ג סי' קס"ז שבארנו דשכיר העוסק בעסק שלו הוי כהבע"ד בעצמו.

ועוד עדיף מיניה דהא הבע"ד בעצמו אינו יודע את תוכן הענין רק השכיר הזה שעשה העסק. והלא עיקר הטעם דקיי"ל בסי' קכ"ד שהנתבע אינו עושה מן השם הוא כדי שלא יטעון שקר.

והכא אדרבא הבעלים יש לחוש שיטענו שקר כי אינם יודעים האמת. ורק אם הבעלים מוחים בפירוש ואומרים שיזונו בעצמם ולא שכיר שלהם.

נדאי שיכולים למחות כי בזה מבטלים את שליחות השכיר לענין זה. וכדין פל מרשה שיכול לבטל ההרשאה בכל עת: ואם השכיר אינו רוצה לדון עמו ומדחה אותו שיתבע את בעליו נראה שיכול לכוף את השכיר לדון עמו.

דקא עיקר הטעם שנהגו שהתובע הולך אחר הנתבע פתבו הפוסקים שהוא שלא יוכל כל אחד לתבוע אנשים רחוקים ממנו לדיון. והלה תפטר עמו כדי להפטר מטורח הנסיעה ומהוצאה ע"ז.

וע' רשד"ם חח"מ סי' ז' ומהריב"ל סימן צ"ז ס"ג. אבל הכא הלא אינו דורש שהבעלים יבואו לדון עמו רק שהשפיר ידון עמו במקומו: וגם הא פתב הרשד"ם סי' ק"ג שאם אחר שעשה העסק יצא הנתבע למקום אחר.

יכול התובע לכופו שיבוא למקומו הראשון לדון עמו. כי לא עשה העסק על מנת שיירחק נדוד ויצטרף לילך אחריו.

ומכ"ש הכא שעשה העסק עם השכיר והוא נמצא במקומו הראשון. וגם דכיון שהעסק בידי השכיר הרי יכול לתבעו מדינא דר' נתן.

ועדיפא מינה אם הוא תובע דבר שהוא בעין. ובכל נפקד אם הוא יודע שהפקדון הוא באמת של אחר בנדאי מחויב למסרו לבעל החפץ כדקיי"ל בב"ב (דף נ"ב) ובאה"ע ר"ס פ"ו ע"ש בב"ש בשם מהרי"ו וע' ח"מ סי' נ"ח ס"ג.

ואף אם מסר הנפקד את הפקדון לבע"ח של המפקיד. פטור כדקיי"ל בח"מ ס"ס ק"ה.

ועח"מ סי' קכ"ה ס"ג ובאחרונים שם לחלק בין יש לו נכסים אחרים ואית לו פסידא בזה או לא וע' בתומים שם. ואף דהיכי שתובע מדר"נ צריף מקודם לדון עם הבע"ד בעצמו ולזכות אצלו.

מ"מ הכא שטוען הלה שהשפיר יודע שמגיע לו תביעתו זאת והשכיר בעצמו יודע שלבעליו לא היה שום עסק עם זה. ודאי שצריף לענותו לדיון.

ואם יתחייב בדין לשלם איזה סך ויאמר שאפשר שבבעליו ישלם באיזה תשלומים אחרים באופן דאית ליה פסידא אם ישלם השכיר מעסק זה. אזי יהי' זה, ג"כ ע"פ ד"ת לפי טענותיהם.

דאפשר יתברר שהעסק הזה משועבד לתשלום תביעתו. ומכ"ש אם טענתו על חפץ בעין שקנהו וכדומה.

או שלפי ראות עיני ב"ד יתברר דליכא פסידא. אכן אם העסק כבר נגמר והשכיר אינו אצל בעליו.

אז בנדאי שצריך לתבוע את הבעלים. שהרי נפסקה שליחותו והרשאיתו.

אם לא שיש לו תביעה על השכיר עצמו מעסק זה: ולכאורה רציתי להביא ראיה מהא דקיי"ל בגיטין (דף נ"ב) ובקדושין (דף מ"ב) ובח"מ סי' ר"צ ס"ב שאפטרופוס אינו יכול לדון על תביעת שום אדם מהיתומים.

נראה מזה דרך ביתומים הדין פן כמ"ש הפוסקים שם הטעם שלא מנו ב"ד אותו לאפטרופוס לטובת אחרים אבל גדול שעשה את אחד אפטרופוס על ביתו ועסקו. ודאי שיש יכול ומחויב לענות לכל אדם על תביעותיו: אך ז"א די"ל דבגדול פשיטא שא"י לענות פנין שהבע"ד יכול לענותו בעצמו אבל ביתומים הו"א שהאפטרופוס הוא כבע"ד פנין שהם קטנים.

וקמ"ל דמ"מ אינו כבע"ד לענין זה. ומ"מ נראה דאף ביתומים אם יש לאחד טו"ת על נכסי היתומים על ידי איזה פסק שעשה עם האפטרופוס בנכסיהם.

בזה נדאי מחויב האפטרופוס לדון עם התובע. דאלת"ה לא יחפץ שום איש לסחור עם אפטרופוס.

ורק על טענות שיש על אביהם אין רשות להאפטרופוס לדון. וע' ב"ק (דף ל"ט) דאיתא שם שגובין מעליית אפטרופוס אם נגח השור לפי שאין גובין מנכסי יתומים קטנים ע"ש.

שהנגיחה היתה בעת אפטרופוסותם ולא בחיי האב. מ"מ א"י לתבוע מהיתומים משום דשם אין התביעה מצד איזה עסק.

רק מצד נזק שפא ע"י שלא שמר האפטרופוס את השור ע"ש ברש"י. להכי משלם.

וממילא שפיר י"ל דה"ה גדול שמניח אפטרופוס על נכסיו יכול לדון עם מי שיש לו תביעה ע"י עסק שעשה עמו בנכסי בעליו וכמ"ל. וע' מח"א ה' מכירה סי' ט"ו וה' שלוחין סי' י"א שכתב דפועל הני פעבד שידו פנד רבו מהאדב"מ (דף י' ע"א) ובמק"א הארכתו בזה בס"ד וע' נתיבות סי' קפ"ח בזה ומהרי"ט אלגזי פ"ד אות נ' וע"ל סי' ה': סימן קמט ע"ד מי שקנה וועקסיל ועתה טוען הלנה שהוא שטר פרוע או אמנה.

הנה דינו פשוט בסי' ס"ו ס"ח שהמוכר צריך לישבע שלא נפרע ואם אינו נשבע ומכ"ש אם הוא מודה שהוא פרוע פטור הלנה. והמוכר ישלם להלוקח.

אכן באשר בעתים הללו כל המסחרים בנויים על שטרות שמוכרים זה לזה. ואם נדון פן לא נשבת חיי לכל הסוחרים.

אמרתי לברר דין זה למעשה: הנה באמת יש לדון בזה שאף אם הוא פרוע או גנוב מחויב הלנה לשלם להלוקח כמה שנתן עבורו מצד תקנת השוק כדקיי"ל בסי' שנ"ו. ורק דקיי"ל בר"ס ס' דבשטרות ליכא תקנת השוק משום דלא שכיחא.

אכן הש"ך כתב בסי' מ"ח גבי שטר ממרם שדנין בו תקנת השוק לפי ששכיח שמוכרים וקונים אותו. וא"כ י"ל דהאינדנא גם בשטרות גמורים יש דין תקנת השוק.

כִּינּוֹן דְּשִׁכִּיחַ הוּא פִּי כָּל הַמְּסַחְרִים פְּעַת הֵם ע"י שְׁלוּקֹת מְזֵה וּמוֹסֵר לָזֶה. וּא"ל דְּכִינּוֹן דְּמִתְחִילָה לֹא תִקְנוּ תִקְה"ש בְּשִׁטְרוֹת מְשׁוּם דְּלֹא שְׁכִיחָא.

אַף עֲפֵה דְּשִׁכִּיחָא מְכִירַת שִׁטְרוֹת ג"כ לִיכָּא תִקְה"ש בְּזֵה. וְאַף דְּהַשְׁ"ף פֶּתַב דְּבַמְמָרְס דְּשִׁכִּיחַ לְמַכְרוֹ אִיכָּא תִקְה"ש.

י"ל דְּהֵינּוּ מְשׁוּם דְּלֹא הֵיטְהָה כָּלָל עַת שְׁיֵהָא מְכִירַת שִׁטְר מְמָרְם לֹא שְׁכִיחַ. דּו"א דְּהָא בְּתַקְנַת הַשּׁוּק דְּמִדִּינָא דְּגַמְרָא בּב"ק (דְּף קט"ו) לֹא נִזְכָּר שׁוּם חִילּוּק בֵּין שִׁטְרוֹת לְשִׁטְר דְּבָרִים.

וְרַק גְּבִי פְתִיבַת דְּאִיקְנִי וְקִנְהָ וּמְכַר פְּתִבּוּ הַפּוֹסְקִים שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֵא לְגַבּוֹת מְשׁוּם תִּקְנַת הַשּׁוּק. וּבְשִׁטְרוֹת דְּלֹא שְׁכִיחַ לִיכָּא מְנַהֵג זֶה.

וּכְמ"ש הֵרָא"ש בְּתִשׁוּבָה הוּבָא בְּטוּח"מ ר"ס ס'. וּבְאַמַּת קֶשֶׁה עַל הַשְׁ"ף וּש"פ מִנ"ל לֹמַר דְּתִקְה"ש דְּדִינָא דְּגַמְרָא לֹא שְׁיִיכָּא בְּשִׁטְרוֹת.

דְּוִדָּא אֵין בְּיַדְנּוֹ לְחַדֵּשׁ מְדַעְתֵּינּוּ וְלֹמַר דְּבְדָבָר שְׁאִינוּ שְׁכִיחַ לֹא נֶאֱמָרָה תִּקְנַת חו"ל. וְנִתְּמָת תּוֹרַת כָּל אַחַד בְּיָדוֹ שְׁיֵאמַר שְׁדָבָר זֶה אִינוּ שְׁכִיחַ וְלֹא תִקְנוּ חו"ל.

וְאֵין לְנוּ סְבָרָא זֹו רַק הִיכָּא שְׁמַפּוֹרֵשׁ בְּש"ס. וְרַק בְּמְנַהֵגָא בְּעֶלְמָא פְּתַב הֵרָא"ש דְּבְשִׁטְרוֹת דְּלֹא שְׁכִיחָא לֹא נִהְגּוּ וְגַם י"ל טַעְמוֹ דְּכִינּוֹן דְּלֹא שְׁכִיחַ לֹא שְׁיִיךְ מְנַהֵג בְּזֵה וּכְמ"ש הַשְׁ"ף בְּי"ד ס' רס"ד סק"ד.

וְע' ש"ף ס' ק"צ סק"ג ור"ס א'. וְע' מל"מ פ"ד מה' מלְנָה הִי"ד וּח"צ ס' ס"א וּבְחִיבּוּרֵי ח"א ס' ע"ז בְּעַנְיָן מִיְלִתָּא דְּלֹא שְׁכִיחָא.

שׁוּב רְאִיתִי בְּנִתִּיבוֹת ס' ס' סק"ב שְׁתַּמָּה ג"כ עַל הַשְׁ"ף מִנ"ל דְּלִדִּינָא דְּגַמְרָא לִיכָּא תִקְה"ש בְּשִׁטְרוֹת. וְגַם לְהַשְׁ"ף נִרְאָה דְּהֵאִידָּנָא דְּמְכִירַת שִׁטְרוֹת שְׁכִיחַ מוֹדָה דְּאִיכָּא תִקְה"ש וּכְמ"ש הַשְׁ"ף גְּבִי מְמָרְם.

וְנִהֵי דְּהִיכָּא דְּאִיתָּא בְּש"ס דְּכִינּוֹן דְּלֹא שְׁכִיחָא לֹא גְזַרוּ. וְדָאִי אַף אִם עֲכָשְׁוּ יֵהָא שְׁכִיחַ דְּבָר זֶה.

אֵין לְנוּ לְחַדֵּשׁ וְלֹמַר שְׁתַּחֲוּל הַגְּזִירָה גַם בְּזֵה. מ"מ בְּשִׁטְרוֹת שְׁלֵא מְצִינּוּ זֶה בְּש"ס. רַק הַשְׁ"ף כ"כ מְסַבְּרָא דְּכִינּוֹן שְׁתַּתְּקֵנָה הֵיטְהָה כְּדִי שְׁיִוְכְלוּ לְקַנּוֹת אִישׁ מִתְּחִבְרוֹ מְטִלְטְלִים. מְמִילָא בְּדָבָר דְּלֹא שְׁכִיחַ לְקַנּוֹת אֵין שְׁיִיךְ תִּקְה"ש כִּינּוֹן שְׁאִין שׁוּק עַל זֶה.

וְלָזֶה כִּינּוֹן שְׁעַכְשָׁיו הוּא שְׁכִיחַ. מוֹדָה הַשְׁ"ף שְׁיֵישׁ בְּזֵה תִקְה"ש: וְלְכַאֲוָרָה לִפ"ז יֵהָא הַדִּין שְׁיִשְׁכַּב כְּמָה נִתֵּן בְּעַד הַשִּׁטְר וְיִטּוֹל.

אַכּוּן ז"א דְּבְדָבָר שְׁשׁוּמְתוֹ דְּדוּעָה. א"צ לִישְׁבַע כְּדִאִיתָּא בְּס' ע"ב סט"ו. וְכַעַת דְּדוּעַ שְׁמַנְהֵג הַסּוֹחְרִים לְקַבֵּל וּוְעַקְסִיל שְׁל אַחַר עִם זִירָא שְׁל מוֹכֵר הוּוְעַקְסִיל בְּכֶסֶף מְלֵא. רַק שְׁלוּקִיחִים פ"צ בַּהַת"ע בְּעַד הַרְחַבַת הַזְּמַן.

וְאִם הוּוְעַקְסִיל נִתֵּן בְּעַד סְחוּרָה. אִזִּי אַף פ"צ אֵין נוֹתְנִים.

וְהִנֵּי שׁוּמְתוֹ דְּדוּעָה. וְלָזֶה יֵישׁ לְדוּן שְׁהִלְוָה יִשְׁלַם לְהַקּוּנָה.

ומה שיש לו לטעון על זה יתבע מן המוכר: אכן כ"ז בוועקסלען שפנדי הסותרים או שפבאנג ובקאנטארין. אבל מי שקונה חובות על אחרים בזול.

באשר הוא גבר אלם ויכול לגבות החוב. בזה נדאי ליפא דין תקה"ש כמ"ש הש"ך.

ואף במקום שיש איזה אנשים שקונים שטרות כאלה. לא מיקרי זה שכית.

והוא דרך שפכשויה לסטים. כי הוא אכזריות לקנות חוב על חבירו ולדחוק אותו במקום שהבע"ד בעצמו לא היה דוחק אותו כ"כ.

ואף המלנה את חבירו פספ פדי לגבות אח"כ את שדהו איתא בגיטין (דף מ"ט ע"ב) ובמדרש ש"ר פל"א שהיא מדה רעה. ומכ"ש לקנות חוב על אחר.

ולא עדיפא מהא דבא בהרשאה או קונה שדה שיש עליה עסיקין דקרי עלה בשבועות (דף ל"א) ואשר לא טוב עשה בתוך עמיו. ואף שכתבו האחרונים בס"ס קכ"ג דבשכר מותר להיות מורשה.

היינו פשמקבל שכר בעד טרחו לדון עמו בדין. אבל לא לקנות החוב פדי שיהא בזה תקנת השוק.

ובזה נותנים יד לפושעים שכל מי שיש לו שטר אמנה או פרוע מוכרו לאחר. כי הוא אינו יכול להעזיז לתבוע בו.

ובנ"י העוסקים בקניית שטרות כאלו הם מחללים את השם. ולזאת אוקמא אדינא דקיי"ל בח"מ סי' ס"ו שצריך קונה השטר להעמיד שישבע המוכר: סימן קנ ע"ד מ"ש הרמ"א בח"מ סי' מ"ה סי"ח שאם התחיל השטר באמצע שיטה וכתבו בחצי שיטה זו ובשיטה שאחריה פסול דחיישינן שמה היה שטר כתוב למעלה עד אמצע שיטה זו וחתם השטר וכתב פאן שטר חדש.

והקשה הש"ך בסקכ"ט שאין לחוש לזה דהא קיי"ל בסעיף י' שאסור להניח שיטה ומחצה חלק. והמרדכי שכ"כ בשם ראב"ן ה.

היינו משום דאייירי שם לדין שכותבים שריר וקנים וס"ל שאין פותבים תרי שריר וקנים אבל לדין דקיי"ל בס"מ מ"ד ס"ט שכותבים תרי שו"ק. א"כ פסול שטר כזה אף בכתב שו"ק.

שיש לחוש שיוסיף בחצי שיטה מה שירצה ויכתוב שנית שו"ק. וע"ז כתב פבדו שי"ל דס"ל לרמ"א פדעת הב"ח שהובא בש"ך סקט"ו שפמקום שכותבים שו"ק פשר שטר כזה שהניחו בו שיטה ומחצה.

ואף דתרי שו"ק פשר לדין. היינו רק במקום שאין לחוש לזיוף.

אבל אם שניהם בשיטה שלפני האחרונה שיש לחוש לזיוף. פסול.

ועפ"ז רוצה ליישב דברי הב"ח והע"ש מקושיות הש"ך סקט"ו וסקכ"ט והאריף. והנה מטרדוטי אינני משיב רק הנוגע להלכה למעשה רק באשר כתב שנית אצלתי לי עת להשיבו בקוצר: הנה צריך להבין ביסוד דינים אלו מי שם גבולות לזה.

דכינן שְׁהַחֲשֵׁשׁ הוּא רַק לְזִיוָף. א"כ הָא בְּהָא תְּלִיָא אַם יִכְשִׁירוּ שְׁטֵר שְׁנַשְׂאָר בּוּ שִׁיטָה וּמְחַצָּה חֵלְק.

מְמִילָא פְּסוּל שְׁטֵר שִׁישׁ בּוּ רַק שִׁיטָה וּמְחַצָּה. וְאַם יִכְשִׁירוּ שֶׁל שִׁיטָה וּמְחַצָּה.

מְמִילָא צָרִיף לְפִסּוּל שְׁטֵר שְׁנַשְׂאָר בּוּ שִׁיטָה וּמְחַצָּה. דְּדִילְמָא גְּיִיז לִיה וְיַעֲשֶׂה שְׁטֵר אַחַר. וְצָרִיף לְדַעַת אֵיזָה נְכֻשִׁיר. וְאֵיזָה נְפִסּוּל.

וְהַנְרָאָה דְּהִיכָא שִׁישׁ חֲשֵׁשׁ זִיוָף בְּגוּף שְׁטֵר זֶה יֵשׁ לְפִסּוּל. אַבְל אַם בְּשְׁטֵר זֶה אֵין חֲשֵׁשׁ. רַק יֵשׁ חֲשֵׁשׁ דְּגְיִיז וְיַעֲשֶׂה שְׁטֵר חֲדָשׁ. אֲזִי אֵין לָנוּ לְפִסּוּלוּ.

רַק נְפִסּוּל שְׁטֵר הַחֲדָשׁ מְשׁוּם דְּנִיחּוּשׁ שְׂמָא הַנִּיחּוּ חֵלְק בְּשְׁטֵר וְגִזּוּ וְעָשֶׂה שְׁטֵר זֶה. אַכּוּ אַם כְּתוּב בּוּ שְׁרִיר וְקִיָּים וְאֵין חֲשֵׁשׁ זִיוָף בְּשְׁטֵר זֶה.

נְחֻלְקוּ הַפּוֹסְקִים בְּזֶה דִּישׁ סוֹבְרִים דְּכִינּוּ דְּאַשְׁפַּחַן בּב"ב (דָּף ק"ס ע"ב) דְּהִיכָא שְׁכּוּתְבִים שְׁרִיר וְקִיָּים אֵין חוֹשְׁשִׁים לְזִיוָף. מְמִילָא הוּא שְׁטֵר כְּשֵׁר מְדִינָא.

וְאֵין חוֹשְׁשִׁים דִּילְמָא גְּיִיז. דְּאַדְרָבָא נְפִסּוּל שְׁטֵר חֲדָשׁ כְּזֶה שְׂיָבוּא לְפָנֵינוּ בְּשִׁבִיל הַחֲשֵׁשׁ שְׂמָא נִגְזַז מְשְׁטֵר שְׁנַשְׂאָר בּוּ חֵלְק בְּשִׁבִיל שְׂהִיָּה כְּתוּב בּוּ שְׁרִיר וְקִיָּים.

וְיֵשׁ סוֹבְרִים דְּכִינּוּ דְּמְדִינָא פְּסוּל שְׁטֵר כְּזֶה. וְרַק ע"י כְּתִיבַת שְׁרִיר וְקִיָּים מְכֻשִׁירִים אוֹתוּ. לְזֶה אַם יֵשׁ חֲשֵׁשׁ דְּגְיִיז אוֹקְמָא אַדִּינָא שְׂהוּא פְּסוּל. וְאֵין לָנוּ לְחֲדָשׁ מְדַעַתְנֵנוּ בְּשִׁבִיל זֶה לְהַכְשִׁיר הַפְּסוּל.

וְלְפִסּוּל הַכְּשֵׁר. וְזֶהוּ מַחֲלֻקַת ר"י וּש"פ בְּמֶרְדְּכִי פג"פ בְּהַרְחִיק שְׁנֵי שִׁיטִין.

דְּר"י וְרַאבְ"ן וְרַשְׁבָּ"ם ס"ל דְּכִינּוּ שְׁכּוּתְבִים שׁו"ק. כְּשֵׁר בְּהַרְחִיק ב' שִׁיטִין דְּלִיכָא לְמִיחַשׁ לְזִיוָף.

וְאֵי מְשׁוּם דִּילְמָא גְּיִיז. אַדְרָבָא נְפִסּוּל שְׁטֵר הֵבָא לְפָנֵינוּ שְׂאֵין בּוּ רַק ב' שִׁיטִין.

כִּי נִיחּוּשׁ שְׂגִזּוּ מְשְׁטֵר שְׂהַנִּיחּוּ בּוּ ב"ש חֵלְק. וְהַרְאבְ"ה בְּמֶרְדְּכִי שְׁם וְהַרְמַב"ן בַּחֲי חוֹלְקִים וּס"ל דְּחִיּוּשִׁינּוּ דִּילְמָא גְּיִיז.

וּסְבָרְתֵם דְּכִינּוּ דְּמְדִינָא דְּש"ס פְּסוּל כְּשְׂהַנִּיחַ ב' שִׁיטִין. וְרַק אָנוּ בְּאֵין לְהַכְשִׁירוּ ע"י כְּתִיבַת שׁו"ק.

אֵין לָנוּ לְחֲדָשׁ זֶה מְדַעַתְנֵנוּ כִּינּוּ דְּאַפְתִי יֵשׁ חֲשֵׁשׁ דִּילְמָא גְּיִיז. וְא"ל שְׁנַפְסוּל בְּאַמַּת שְׁטֵר שְׂאֵין בּוּ רַק שְׁנֵי שִׁיטִין.

ז"א דְּאֵין לָנוּ כַּח לְגִרּוּעַ זְכוּת בְּעַל שְׁטֵר כְּזֶה כִּינּוּ שְׂהוּא כְּשֵׁר מְדִינָא דְּגַמְרָא. וְכַמְבּוֹנָא בְּפּוֹסְקִים שְׂבִזְמַן הַש"ס לֹא הָיוּ כּוֹתְבִים בְּשְׁטֵר פְּשׁוּט שְׁרִיר וְקִיָּים.

וּמְנַוְשֵׁב בְּזֶה שִׁיטַת הַר"י וְרַאבְ"ן הַנְּ"ל מְקוּשְׁיַת רַאבְ"ה הַעֲצוּמָה דְּנִיחּוּשׁ דִּילְמָא גְּיִיז. [אַכּוּן בַּתו' (דָּף קס"ב ע"א) ד"ה לְפִי מְבּוֹנָא תִּירוּז אַחַר שְׂאֵין חוֹשְׁשִׁין לְגִיזָה כִּי יִירָא שְׂהַעֲדִים יִפִּירוּ שְׂלֹא חֲתָמוּ עַל שְׁטֵר כְּזֶה.

וְשֵׁם אֵימָא דר"י סְבַר שְׁהִרְחִיק ב"ש פְּסוּל אַף בְּכַתְבֵי שׁו"ק. מִשּׁוֹם דִּילְמָא גְּיַיְזוּ וְהוֹזְכֵר זֶה גַּם בְּמִרְדְּכֵי שָׁם.

וַיֵּשׁ לְדַחוּת]. וְלְכַאוּרָה קָשָׁה אִידָּהּ הַכְּשִׁירוּ ע"י כְּתִיבַת שְׁרִיר וְקִיָּם שְׁטָרוֹת שְׁפָסוּלִים מְדִינָא.

דְּהָא עכ"פ לא נַעֲשֶׂה הַשְּׁטָר כְּתִיקוֹן חַז"ל. וְיָמֵי נָתַן לְהַאֲחֵרוּנֵי פַח לְבַטֵּל דְּבָרֵי הַקְּרָאוֹת.

וְצ"ל דְּכִינּוֹן שְׁנַתְּבָאָר בְּש"ס ב"ב (דָּף ק"ס ע"ב) שְׁבִשְׁטָר מְקוֹנָשׁ כּוֹתְבִים שׁו"ק. וְעִי"ז נְשַׁתְּנָה דִּינּוּ.

מִמִּילָא נִלְמוּד שְׁבכ"מ שְׁנַתְּבָאָר שׁו"ק וְכַדוּמָה בְּאִנְפֵּי שְׁאִין לְחַוֵּשׁ לְזִיוָף כְּשֶׁר הַשְּׁטָר. וְכַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"א ס' כ"ח דְּכָל הֵיכָא שְׁמַצִּינוּ שְׁחִילְקוּ בְּש"ס בְּתַקְנָתָם אֵינָה חִילּוּק.

נוֹכַח לְדוֹן מְזָה עַל כָּל כִּינְצָא בְּזָה יַעו"ש: וְעַפ"ז יֵשׁ לְבָאָר מַחְלֻקָת הַפּוֹסְקִים וְהוֹבָאוּ בְּב"י ח"מ ס' מ"ד אִם יֵשׁ לְכַתְּבָר ב"פ שׁו"ק. דְּהַסוּבְרִים שְׁאִין לְכַתְּבָר ב"פ שׁו"ק ס"ל דְּכִינּוֹן שְׁעֵיקָר הַטַּעַם שְׁאֵנּוּ נוֹהֲגִים לְכַתְּבָר שׁו"ק וְעַפ"ז אֵנּוּ מְכַשִּׁירִים מַה שְׁפָסוּל מְדִינָא דְּגַמְרָא.

הוּא בְּשִׁבִיל שְׁמַצִּינוּ בְּש"ס שְׁכַתְּבוּ שׁו"ק בְּגִט מְקוֹנָשׁ. א"כ הָרִי אֵימָא שָׁם דְּתָרֵי שׁו"ק לָא כְּתִיבִין.

וְדִיּוּ לְבָא מַה"ד לְהִיּוֹת כְּפִדוֹן. וְהַסוּבְרִים שְׁכּוֹתְבִים תָּרֵי שׁו"ק ס"ל דְּכִינּוֹן שְׁמַצִּינוּ שְׁיֵשׁ מְקוֹם לְכַתְּבָר שׁו"ק וְעַפ"ז יֵשׁתְּנּוּ דִּינֵי הַשְּׁטָר.

שׁוּב אֵין קַצְבָּה לְזָה. וְיִוְכְלוּ לְכַתְּבָר תָּרֵי שׁו"ק.

וְרַב בְּמִקוֹנָשׁ אֵין כּוֹתְבִים תָּרֵי שׁו"ק לְפִי שְׁעֵדִיו מְאַחֲרִיו וְאַפְשָׁר לְזַיְיָף כְּדֵאֵימָא בְּסוּגְיָא שָׁם. אָבָל בְּפִשׁוּט שְׁפִיר כּוֹתְבִים.

וּמִמּוֹצָא דְּבָר יֵשׁ לְלַמּוּד דְּבְמִקוֹם שְׁיֵשׁ לְחַוֵּשׁ לְזִיוָף אֵין כּוֹתְבִים ב"פ שׁו"ק. וְעַכ"פ אֵין לְמַדִּים מִן הָאֲחֵרוֹן אִם יֵשׁ לְחַוֵּשׁ לְזִיוָף וְכַמוֹ בְּמִקוֹנָשׁ שְׁאִין כּוֹתְבִים ב"פ שׁו"ק לְפִי שְׁיֵשׁ לְחַוֵּשׁ לְזִיוָף כְּנ"ל.

[וְעַפ"ז יֵשׁ לְבָאָר ג"כ מַחְלֻקָת הַפּוֹסְקִים אִם הַנִּיחוּ שְׁתֵּי שִׁטוֹת חֶלֶק וְכַתּוּב בְּשְׁטָר שׁו"ק אֵי כְּשֶׁר. דְּהַפּוֹסְקִים הַמְכַשִּׁירִים ס"ל שְׁעֵיקָר לְיַמּוּד כְּתִיבַת שׁו"ק הוּא מְקוֹנָשׁ דְּאֵימָא בְּש"ס.

וְשֵׁם הַכְּשִׁירוּ אַף בְּנִשְׁאָרוּ כְּמָה שִׁטוֹת חֶלֶק מִשּׁוֹם דְּתָרֵי שׁו"ק לָא כְּתִיבִין. כְּדֵאֵימָא בְּש"ס שָׁם.

וְה"ה לְדִידוֹן בְּפִשׁוּט כְּשׁוֹתְבִים שׁו"ק. וְלְגַזִּינָה לָא חֲשִׁישׁוּ כַּמ"ש הַתּוֹס' הוֹבָא לְעֵיל שְׁחֻשְׁשׁ שְׁיִפִּירוּ הַעֲדִים שְׁלֵא חֲתָמוּ עַל שְׁטָר כְּזָה.

וְהַפּוֹסְלִים ס"ל דְּכִינּוֹן שְׁמַפְנֵרֵשׁ בְּש"ס לְפָסוּל בְּהִרְחִיקוּ ב"ש אֵין לָנוּ לְהַכְשִׁיר בְּשִׁבִיל כְּתִיבַת שׁו"ק. דְּכִינּוֹן שְׁבִפְשׁוּט אֵין לְפָסוּל כְּשִׁכְּתְּבוּ תָּרֵי שׁו"ק.

ממילא אוקמא אדינא דהרקת ב"ש פסול. ויותר נכון כמש"ל]: עכ"פ לפ"ז בהניח חלק שיטה ומחצה דמדינא דש"ס הוא פסול כמ"ש הפוסקים.

דקא דאימא בב"ב (דף קס"ב ע"ב) דכשר. היינו מחצה ברוחב השיטה.

או באורכה והמחצה היא לבסוף. אבל פשהמחצה היא מתחילה פסול השטר.

וכ"פ בשו"ע סי' מ"ה ס"י. וממילא שטר הפתוב בחצי שיטה ושיטה שלימה הוא פשר.

דקא אין לחוש שהעדים חתמו על שטר שהיה בו שיטה ומחצה חלק וכמבואר בפוסקים דמוקמינו העדים על חזקתם שעשו כדיון. א"כ גם לדין שכותבים שו"ק מ"מ יש לפסול בשיטה ומחצה חלק דילמא גיז.

וא"ל דנפסול שטר הבא לפנינו בשיטה ומחצה. ז"א דכיון שהוא פשר מדינא דגמרא.

אין לנו לפסלו. ואדרבא נפסול שטר שהניחו בו שיטה ומחצה חלק וכדיון הש"ס וכמש"ל.

והמרדכי בשם ראב"ה שכתב לפסול שטר שמתחיל באמצע שיטה דילמא הניחו באמצע: שיטה וגזוז את השטר. היינו משום דמפרש הא דקיי"ל (בדף קס"ב) דשיטה ומחצה פשר היינו אף פשנגמר השטר באמצע שיטה ע"ש וכיון דמפורש בש"ס דכשר.

לזה פוסלים שטר פנה שפא לפנינו. ורק דאפתי קשה דקא אפשר לזיניף השטר ע"י שיכתוב בחצי השיטה כל מה שירצה.

לזה אוקמא המרדכי שם דאיירי שכתב שו"ק. ולזה פוסל הראב"ה פשהניח ב' שיטות אף שכתב שו"ק.

כיון דאוקים הסוגיא (דף קס"ב) דאיירי שכתב שו"ק. ושם מפורש דהניח ב' שיטין חלק פסול.

והסברא צ"ל משום שדךך לעשות שטרות משני שיטין. אבל לא משיטה ומחצה.

והיינו משום דס"ל לפרש בש"ס דהניח חלק שיטה ומחצה פשר היינו באורך כמש"ל. והרמ"א שכתב בסי"ח דשטר הבא בשיטה ומחצה פסול מקורו מהמרדכי בשם ראב"ה כמ"ש בד"מ.

וצ"ל דאף שפתם המחבר בסעיף י' דשטר פנה פסול ולא הגיה שם הרמ"א. היינו לפי שפסמך על מה שיכתוב דעת המרדכי בסי"ח.

וטעמו נראה דאזיל לשיטתו שכתב בס"ס מ"ד דלכתחילה אין לכתוב תרי שריר וקנין [אכן דברי הע"ש שהביא הש"ך קשים שהרי בסעיף י' לא הזכיר פלל הא שאם כתב שו"ק פשר. ואיך הביא דכשר מהא דס"י] והמחבר בסעיף י' אזיל לטעמו שכתב בס"ס מ"ד שמוטר לעשות תרי שו"ק ולשיטת הראב"ה מוכח בש"ס דלא פתבינו תרי שו"ק, דכיון דמפרש שיטה ומחצה חלק דכשר היינו דכתב שו"ק כמש"ל.

א"כ יקשה דקא אפשר לזיניף בחצי שיטה הנשארת ויכתוב עוד הפעם שו"ק. ועכצ"ל דלא פתבינו תרי שו"ק.

וכמו במקושר. ולפי שיטה זו מפורש בש"ס פתיבת שו"ק בפשוט.

[והנה הסמ"ע פתב בסקל"ט דכיון דאיפא ריעותא שמתחיל השטר באמצע שיטה חיישינן דאיקררי וכתב. והקשה הש"ד דהא יש להעמיד העדים על חזקת פשרות.

ולפמש"ל י"ל דחיישינן שהעדים ס"ל פשיטת הראב"ה שמכשיר שיטה ומחצה חלק בכה"ג. וכעין זה איתא בכתובות (דף כ"א) דחיישינן דילמא איפא ב"ד דס"ל פרבי מתביריו.

ואף שיש לחלק בין ב"ד לעדים. מ"מ הרי מצינו בב"מ (דף י"ג ע"א) דאף בעדים חיישינן לאיקררי וכתבו מה שאסור לכתוב.

היא שיש קצת ריעותא ע"ש ואקצ"ר]: עכ"פ לפ"ז מאן דס"ל דבפשוט, כותבים תרי שו"ק מוכח דס"ל דאזלינן בתר טעמא ולא מדמינן לה למקנשר. וא"כ בהכרח נפרש הא דאיתא דהגית חלק שיטה ומחצה היינו בעובי וכמש"ל.

דאם הניח חלק חצי שיטה ושיטה שלימה יש לחוש שייזניף בחצי השיטה ויכתוב עוד הפעם שו"ק. וא"ל דתרי שו"ק בשיטה שלפני אחרונה פסול.

ז"א דלא מצינו שחילקו הפוסקים בזה רק לענין שיטה אחרונה. וגם דאי נימא דכוננת הש"ס הוא כן.

הו"ל לפרושי הכי בהדיא. דבשלמא להראב"ה דס"ל דתרי שו"ק פסול לא קשה למה לא מפרש הש"ס בהדיא הכי.

משום שי"ל דהש"ס סומך על דין מקנשר דתרי שו"ק פסול. אבל לומר דתרי שו"ק פשר ובשיטה שלפני אחרונה פסול לא הו"ל להש"ס למיבעי בפשיטות שיטה ומחצה.

דהו"ל לפרש דתרי שו"ק פסול בשיטה שלפני אחרונה. ועוד דהא גופא קשיא.

דכיון דמעיקר הדין פשר בפשוט תרי שו"ק. למה נפסול זה בשיטה שלפני אחרונה.

נימא טפי בהניח חלק שיטה ומחצה פסול. דיותר טוב לפסול שטר שפסול מדינא דגמרא. ולהכשיר שטר שפא פולו בשיטה ומחצה שפשר מדינא מלחדש דבר נגד הדין.

והראב"ה אזיל לשיטתו כמש"ל.

ולא מצינו כלל בפוסקים שחילקו לענין זה בין שיטה שלפני אחרונה לשאר שיטות. ועפ"ז יתבארו בע"ה הדברים על מכוונם.

וממוצא דבר למד תשובה לדברי פבודו וההכרח לקצ"ר: סימן קנא ב"ה ד' מ"ח תרל"ז ע"ד אשר פתב בב"ב (דף ל"ג) בעובדא דקריביה דרב אידי לקיים גי' התוס' שהיו לו בנים ולפרש מקרבנא טפי שדעתו מקורבת יותר עם המצנה ולזה י"ל שדעתו היתה עליוהנה אף כי בזה תימן יפה לשון מקרבנא טפי.

אבל לדינא הדבר צ"ע דהא קיי"ל בח"מ ס"ס רמ"ז דקרובים משמעוהו רק פסולי עדות ואין בכלל המשמעוהו קורבת הדעת. והראיה דהא קיי"ל בכתובות (דף פ"ה) דשפן וקרוב שפן עדיף ות"ח ושפן ת"ח עדיף.

והקא אף אם נאמר דההוא גברא הנה מקורב יותר מרב אידי. מ"מ הרי רב אידי ת"ח ועדיף מיניה.

וע"כ דכיון דאמר לקריביה אין שייף פלל סברות אלו רק הקרוב קרוב קודם וכן הוכיח מזה בשטמ"ק בב"ב (דף ל"ג). רק שהביא בשם הרמב"ן שנסתפק בזה לעונן אם אהד ת"ח ע"ש.

וא"כ אף להרמב"ן הו"ל למסור לר"א מפני שהוא ת"ח פי נראה דההוא גברא לא הנה ת"ח וכמ"ש בשטמ"ק שם: ועדיין יש לקיים דבריו לפמ"ש הטור ח"מ סי' רנ"ג הובא ברמ"א שם סכ"ט דאף בשכן ות"ח אם ידוע שדעתו היתה יותר מקורבת עם השכן יתנו לשכן.

וא"כ ה"נ י"ל שפן טען ההוא גברא. ונתפוס כסברת הרמב"ן שהזכרנו שנסתפק לומר דאף באומר לקרובו ת"ח קודם.

וה"נ נימא שאותו שדעתו מקורבת עמו קודם. אבל ז"א דא"כ מאי קאמר ראב"א אגא קריבנא טפי וכו'.

דמאי נ"מ בקריבות כיון שאף אם ההוא גברא קרוב טפי הרי ר"א ת"ח. ועיקר טענת ההוא גברא הוי משום שדעתו מקורבת פנ"ל.

וקריבנא אין לפרש דקאי על קריבות הדעת. ולפ"ז עיקר טענותם שהוא מצד שפן ות"ח שהזכרנו חסר מן הספר.

וצ"ל שלא הנה ידוע שרב אידי הנה קרוב. דאם ידעו זה הו"ל מעיקרא לאוקמא בינד ר"א כיון שהוא ת"ח וההוא גברא לא ידע אם דעתו מקורבת או לא.

וגם בלא"ה לשיטת רש"י שטעם שת"ח קודם מפני שבשעת מיתה מצדיק מעשיו ליתא לדין הטור הנ"ל. וכמ"ש בבאר הגולה שם ס"ס רנ"ג.

ובאמת צ"ע על הטור מנ"ל לחדש זה ואכמ"ל בזה. עכ"פ נדחה דברי פבודו: וראיתי בקצה ח"ס רמ"ז שהביא מ"ש הנ"י בשם הריטב"א דהאומר לקרוביו פל הקרובים פסולי עדות בכלל.

וכתב הקצה"ח שמתנס' דב"ב (דף ל"ג) מוכח דס"ל דקרוב קרוב קודם. ותמהני דהריטב"א מייירי באומר לקרוביו לשון רבים.

לזה אמרינו פולם בכלל. משא"כ בב"ב שאמר רק לקרובו.

פי' לקרוב אחד. עכצ"ל שפוננתו להקרוב יותר מכולם.

עוד כתב הקצה"ח דלג' הר"ח דלבסוף אייתי סהדי דאיהו קריביה א"ש דמשום דאייתי סהדי דאיהו קריביה ור"א לא הנה לו עדות שהוא קרוב לו לזה אוקמא בינד ההוא גברא. ותמהני דהא מעיקרא לא הנה שום בירור דהא פסקו כל דאלים גבר וכמ"ש הרשב"ם.

ולבסוף הנה להיפוף שהעידו שר"א קרוב. ואם רצה ליישב לפי דעתו הו"ל לגרוס ראב"א אומר אגא קריבנא וההוא גברא אומר אגא קריבנא: ואגב אנפיר מה שראיתי

בְּשׁוֹת הַרְדָּק"ז ח"א סי' ר"ח בְּרֵאוּבוֹן וְשִׁלַּח לְחֻבְרֵי וְשִׁיבְנָה חֲנוּרְבָתוֹ אוֹ שְׁיִטַע גִּינָתוֹ וְאִח"כ אָמַר שְׁיָרֵד וְשִׁלַּח בְּרֵאוּבוֹת.

וּפְסָק וְשִׁאֵם הָיָה הַשְּׁלִיחַ עֲפו"ם אִף שֶׁיֵּשׁ עֲדִים וְשִׁלַּחוּ מ"מ הָיָה וְשִׁלַּח בְּרֵאוּבוֹת וְיָדוּ עַל הַתְּחִיבָתָהּ כִּינּוּן שְׁאִין שְׁלִיחוֹת לְעֲפו"ם. וְאִף דְּאִיכָּא גִּילּוּי דְעֵתָא וְשִׁיבְנָה חֲדָא דְמָשׁוּם גִּילּוּי דְעֵתָא לֹא מְפָקִינן מְמוֹנָא.

וְתוֹ דְּאִף גִּילּוּי מְיָלְמָא לִיכָּא מִדְּשִׁלַּח עֲרָבִי וְלֹא יִשְׂרָאֵל. וּמ"מ מְשַׁבְּעִין אוֹתוֹ וְשִׁלַּח הָיָה כְּוָנָתוֹ בְּשַׁעֲרֵי וְשִׁלַּחוּ לְתַת לוֹ רְשׁוֹת לְבָנוֹת וְרַק אִם הַשְּׁלִיחַ יִשְׂרָאֵל אִם יֵשׁ ע"א עִם הַשְּׁלִיחַ חֲיִיב.

וְאִם אִין עַד נִשְׁבַּע שְׁבוּעָה דְּאוֹרֵייתָא נֶגֶד הַשְּׁלִיחַ אִף שֶׁהָלָה טוֹעֵן וְשִׁאֵם ע"פ הַשְּׁלִיחַ עכ"ד. וְלַעֲנֵד צ"ע טוֹבָא דְּאִטּוֹ יֵשׁ נ"מ בְּזָה אִם יֵשׁ בְּשִׁלְחָתוֹ הָעֲרָבִי מִמֶּשׁ אוֹ לֹא וְהָלֵא קִי"ל בְּגִיטִין דְּרַף ס"ו) דְּאוֹמַר כָּל הַשּׁוֹמֵעַ קוֹלוֹ יִכְתָּב גַּט לְאִשְׁתּוֹ הָיָה שְׁלִיחוֹת גְּמוּר.

וְכִדְאִיתָא בְּכַתְּנֻבוֹת (דְּרַף ע' ע"ב) שְׁמוּצֵי אִין מְמוֹן בְּאוֹמַר כָּל הַשּׁוֹמֵעַ יְזוּן. וְאִף בְּגִילּוּי דְעֵתָא לְחֻד אֲמָרִינן בְּב"מ (דְּרַף ק"א) בְּגִדְרָה וְנִטְרָה דְּיָדוּ עַל הָעֲלִיּוֹנָה יַעו"ש וְכ"פ הַרְמָב"ם וְהַמְחַבֵּר בְּסִי' שַׁע"ה ס"ג.

וְרַק הָרֵא"ש כ' בְּב"מ שֶׁם שְׁזָה רַק בְּשַׁעֲרֵי הָעֲשׂוּיָה לִיטַע אֲבָל בְּאִין עֲשׂוּיָה לִיטַע לֹא אֲמָרִינן הָכִי וִי"ל דְּזָה רַק אַחַר שְׁכָפְרָה נִטַע. אֲבָל אִי גִלִּי דְעֵתוֹ קוֹדֵם נְטִיעָה שְׁרָצוֹנוֹ בְּכָף.

הָיָה כְּשֶׁדָּה הָעֲשׂוּיָה לִיטַע דְּאִין לָהּ עֲשׂוּיָה לִיטַע יוֹתֵר מִזֶּה כִּינּוּן שְׁהַבְּעֵלִים רוֹצִים בְּכָף. וְנִרְאָה פְּשׁוּט שְׁבִיבָה אִף הָרֵא"ש וְהַטּוֹר מוֹדִים שְׁיָדוּ עַל הָעֲלִיּוֹנָה.

וְכ"כ שֶׁם הָרֵא"ש דְּרַק בְּאוֹמַר הוֹאִיל וְכָפְרָה נִטַעְתָּ אֲנִי רוֹצֵה לְקַיְיֵמָם אִזְ יָדוּ עַה"ת. וּמ"ש בְּטוֹר סִי' שַׁע"ה ס"ב בְּאִמַר שְׁחַפֵּץ לְקַיְיֵמָם הִינְנוּ שְׁאֲמַר אַחַר הַנְּטִיעָה וְלֹא קוֹדֵם.

וְז"ב לַעֲנֵד. וּבְפֶרֶט שְׁרֹב הַפּוֹסְקִים ס"ל דְּמַהֲנֵי גִילּוּי דְעֵת אִף בְּאִין עֲשׂוּיָה לִיטַע כְּמ"ש הָרֵא"ש שֶׁם וְכ"כ בְּב"י שֶׁם: וְנִרְאָה דְגַם שְׁלִיחוֹת יֵשׁ כָּאִן דְּכִינּוּן שְׁצִיבָה בְּפִירוּשׁ שְׁשִׁמְעוֹן בְּנָה חֲנוּרְבָתוֹ וְאִין הָעֲפו"ם רַק כְּמַעֲשֵׂה קוֹף בְּעֵלְמָא לְהַבִּיא הַדְּבָרִים לְאִזְנֵי שְׁמַעוֹן.

וְא"צ בְּזָה דִּינֵי שְׁלִיחוֹת וְכָהָא דְעִירוֹב שְׁנָתְנוּ עַל הַקּוֹף לְהוֹלִיכּוֹ שֶׁם. וְכֵן בְּגִט דְּקִי"ל לְמַעֲשֵׂה כְּרַבְּנָן קְמָאֵי לְשִׁלְחָתָהּ ע"י כּוֹתֵי וְע"י פְּאָסֵט וְלַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ בְּמִקּוֹם הַנְּתִיבָה.

וְכָהָא דְכַתְּנֻבוֹת י"ל דְּל"ד שְׁאוֹמַר כָּל הַשּׁוֹמֵעַ קוֹלִי. אֲלֵא אִף שְׁיִאֲמַר כָּל הָרוֹצֵה לְזוּן יְזוּן. אוֹ כָּל אֲשֶׁר יִתְּוַדַע מִדְּבָרֵי יְזוּן ג"כ הָיָה שְׁלִיחוֹת. דְּהָא הַש"ס תְּלִי שֶׁם הַחֲלוּקָה בֵּין יְזוּן לְכָל הַזָּן.

וְלֹא בֵּין שׁוֹמֵעַ קוֹלִי לְכָל הַזָּן יַעו"ש. וְאִף דְּאֲמָרִינן בְּגִדְרִים (דְּרַף ל"ו ע"ב) דְּכָל הָרוֹצֵה לְתַרְוֵם יְבוֹא וְיִתְרַוֵּם לֹא הָיָה שְׁלִיחוֹת גְּמוּר יַעו"ש וְכָר"ן.

י"ל דְּשִׁאֲנֵי הֵתָם דִּי"ל שְׁפָנוֹנְתוֹ לִיתָן רְשׁוֹת לְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה לְזַכּוֹת בְּמַצָּת הַפְּרָשָׁה כִּי בְּלִי רְשׁוֹתוֹ אֲסוּר. אֲבָל בְּעֵלְמָא מִי פְתִי יְסוּר הִנָּה לְבָנוֹת בֵּית שֶׁל חֻבְרֵי לְהַנִּיחַ מְעוֹתוֹ עַל קֶרֶן הַצָּבִי אִם לֹא שְׁפָנוֹנְתוֹ לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחוֹתוֹ בְּזָה.

ומכ"ש בנ"ד שְאָמַר בְּפִירוּשׁ שְׁמִצְנָה לְשִׁמְעוֹן לְבָנוֹת. וְזֶה יֵשׁ לְדָחוֹת וְאַקְצֵר: סִימָן קִנֵּב ע"ד דְּבָרֵי הַנו"ב ס' ר"ה בְּהָא דְתַנִּי וְשִׁינֵי שְׁפָתַי בְּחִיבוּרֵי ח"ג ס' פ"ג לְחֶלֶק בֵּין אֵלֹו לְשִׁאֵר דְּוֹכְתֵי.

וְהַקְשָׁה כ"ת שְׁלִשׁוֹן שִׁינֵי מִשְׁמַע פְּחוֹת מִמְחֻצָּה כִּמ"ש הֶרְשֵׁב"א גְּבֵי טְחוּל. ז"א דְּהָא מְצִינֵו בְּמִנְחֹת דְּקָרֵי שִׁירֵימָם מַה שְׁנִשְׁאֵר מִן הַקּוֹמֵץ.

אַף שְׁהַקּוֹמֵץ הוּא מִיעוּט. וְכֵן נוֹתֵר מִקָּרֵי אַף שְׁנִיתְנוּתֵר הֶרְבֵּה.

אַבְל יֵשׁ שִׁיור בְּכִמוֹת. וְיֵשׁ שִׁיור בְּאֵיכוֹת.

וְלִזְה בְּמִנְחֹת שְׁהַעֲיָקֵר הוּא הַקּוֹמֵץ נִקְרָא הַשְּׁאֵר שִׁירֵימָם. וְכ"ה בְּמִדְרָשׁ רוֹת.

וְתִשְׁאֵר הָאִשָּׁה וְשִׁנֵי בְּנֵיהָ שְׁנִעֲשֶׂתָה שִׁינֵי מִנְחֹת. וְזֶה צָרִיף בְּיֹאור.

וּלְפַמ"ש א"ש שְׁהַקְשָׁה לְהַמְדִּיר לְמָה קָרֵי לָהּ שְׁאֵר כִּינּוֹן שְׁמַת רַק אֱלִימְלָהּ. וְנִשְׁאֵרֵו נְעֻמֵי וּמַחְלוֹן וְכִלְיוֹן.

וְהוּי הַשִּׁיור יוֹתֵר מִן הַעֲיָקֵר. וְתִירֵץ דְּהַפְּנוּנָה כְּמוֹ שִׁינֵי מִנְחֹת.

שְׁאִין תְּלוּי בְּמִסְפֵּר הַנִּשְׁאֵר. רַק בְּאֵיכוֹת הַדְּבָר שְׁהַקּוֹמֵץ הוּא הַעֲיָקֵר.

וְה"ה הֵכָא אֱלִימְלָהּ הִנֵּה עֵינֵקֵרוֹ שֶׁל בֵּית. וְלִזְה י"ל תַּנִּי וְשִׁינֵי הֵיכָא דְמֵאֵי דְתַנִּי הוּי דְּבָרִים הַיּוֹתֵר נִכְבְּדִים בְּעֵרֵף הַעֲנִין הַהוּא וְאִין זֶה תְּלוּי בְּמִסְפֵּר.

אַכֵּן הֵיכָא דְתַנִּי וְאֵלֹו. אִין סְבָרָא שְׁיָהָא הַמְשֻׁנֵּי יוֹתֵר מִן מַה שְׁשֻׁנָה.

אַבְל גְּבֵי טְחוּל דְאִין שִׁינֵי עֵינֵקֵר וְטָפֵל. שְׁפִיר דֵּינֵק הֶרְשֵׁב"א שְׁהוּא פְּחוֹת מִמְחֻצָּה, וְזֶהוּ כְּוִנְתֵי בְּחִיבוּרֵי שָׁם.

וְעַפ"ז יֵשׁ לִינִישֵׁב מַה שְׁקָשָׁה עַל הַנּוֹדַע בִּיהוּדָה מְכַמָּה מְקוֹמוֹת בְּש"ס. וְזֶה דוֹרֵשׁ אֲרִיכוֹת וְאִין לִי פְּנֵאֵי לְזֶה: וְאִשְׁרֵי הַקְשָׁה כ"ת בְּסוּגְיָא דְעִירוּבִין (דָּף ל"ז) שְׁפִלְפְּלוּ הַמְּכַרְשִׁים בְּסֵתָם נוֹדֵר מִן הַכֶּפֶר אִם כְּוִנְתוֹ עַל אִיסוּר הַנְּאָה.

דְּהָא אִיבְעֵיא הוּא בִירוּשְׁלַמִי שְׁהוּבָא בְּר"ן נְדָרִים (דָּף ל"ה) בְּנוֹדֵר מִן הַכֶּפֶר אִם מוֹתֵר לְחַמֵּם יָדֵיו בּוֹ. הִנֵּה הָאִיבְעֵיא שָׁם אִינָה מְצִיד הַנְּאָה.

דְּאִי נִימָא הֵכִי הוּל"ל בְּפִשְׁטוֹת אִם שְׁרֵי בְּהַנְּאָה. רַק הָאִיבְעֵיא שָׁם אִי הוּי זֶה דְּרָף הַנְּאָתוֹ. וְאִסִּיק אֲדַעְתוֹ לְאַסוּר זֶה. וְאַף דְּבִירוּשְׁלַמִי שָׁם מוֹקֵי לְהָא דְשָׁבוּעוֹת (דָּף כ"ב) בְּאוֹמֵר שְׁלֵא אֲטַעְמָנָה.

הִינֵנו מְשוּם דְּבַעֵי לְמִימֵר דְּחִימוּם יָדֵיו הוּי דְּרָף הַנְּאָה. וְכ"כ הַמְחֻנָּה אֲפָרִים הַלְכוֹת נְדָרִים סִימָן כ"ז דְּזֶה הוּי שְׁלֵא כְּדָה"נ.

רַק מַה שְׁהַחְלִיטְשָׁם דְּש"ס דִּילָן ס"ל דְּשָׁרֵי. לְעַנ"ד ז"א דִּי"ל דְּגַם לְש"ס דִּילָן הוּי סָפֵק אִם הוּי דְּרָף הַנְּאָתוֹ בְּכָה"ג.

וּמִטְרָדוּתֵי הַהֶכְרַח לְקַצֵּר: סִימָן קִנֵּב ע"ד מַה שְׁהַבְּאֵתֵי בְּחִיבוּרֵי ח"ב ס' קל"ח שְׁהַקְשָׁה לִי בְּחִיבוּרֵי ח"א ס' ק"ג דְּבִקְדָשׁ לִי גְרוּשָׁה לִיכָא לְפ"ע דְּהָא קִידָשׁ וְלֵא בְּעַל אִינּוֹ לִוְקָה.

והקשה פבודו למה לא השבתי בפשיטות דמ"מ איפא איסור דרבנן כמ"ש התוס' ביבמות (דף י').

וא"כ יש גם לפ"ע כמ"ש התוס' בע"ז (דף כ"ב). הנה הו"ל להקשות בפשיטות על דברי שם דהא גם בחד עיבא פתבו התוס' בשבת (דף ג') דאסור מדרבנן אבל באמת לק"מ דבב"מ (י') איתא דבעינן שיהא בר חיובא מדאורייתא יעו"ש.

ומה שהקשה דלפמ"ש הברית אברהם סי' קכ"א דבקי"דש ולא בעל הוי פחצי שיעור נאנן קי"ל דח"ש אסור מה"ת. א"כ יש פאן איסור תורה.

י"ל בפשיטות דהאי סוגיא דב"מ (דף י' ע"ב) אלא אליבא דריש לקיש ע"ש. ור"ל ס"ל ביומא (דף ע"ד) דח"ש אסור מדרבנן.

והנה בגוף סברת הב"א יש לדון. ובאשר אין זה נ"מ לדברי בחיבורי אקצור: סימן קנד ע"ד שפתבתי בחיבורי ח"ב סי' קל"ג דקרוב הוי במשהו יותר ממחצה.

לכאורה יש להקשות מקדושין (דף י"ב ע"א) דאיתא שם דאלף ותקל"ו הוי קרוב לאלפים דכל יתר מפלגא מיקרי קרוב. ופירש"י יתר מפלגא מאלף השני.

משמע דבעינן שלשה רבעים. אף ז"א דא"כ למה נקיט פלגא הול"ל תלתא ריבועי.

ועכצ"ל דהכא ליכא למימר דפלגא מיקרי מפל הסכום. דא"כ פשיה' מעט יותר משני אלפים נקרא את זה ד' אלפים.

וכן באלף ותקל"ו נימא שזהו קרוב לג' אלפים. ועכצ"ל דכיון שאלף הוי מספר שלם.

אין שייך לצרף זה לחשבון. ורק מה שיש יותר מאלף אם הוא יותר מת"ק מיקרי קרוב לאלף.

ולזה באלף ותקל"ו הוי קרוב לאלפים. ומוכח מזה דכרינו בחיבורי שם בע"ה: בחיבורי ח"ג סי' כ"ז בד"ה ונהנה פתוב יחד עם אנכי.

והוא ט"ס. וצ"ל יחד עם רני עקרה.

וע"ד מ"ש בחיבורי ח"ג סי' כ' שצו"ג הוא נדחה. כ"כ הב"י ס"ס תקי"ט: סימן קנה חודש מנ"א תרל"ד.

ע"ד אחד שנתקשר עם אשה שהיה לה בית וש"ד והוא נתן לה מאה זהו וש"ד ועשו ביניהם כתב שהותנה ביניהם שאם תמות היא לא יירש הוא ואם הוא ימות לא תירשנו רק המאה זהו וש"ד יתור לירשיו.

ונכתב שנעשה באוהיו"מ ע"פ תקחז"ל ושל ספק בלשון יהא נידון לטובת בעהש"ט ולא יפסל מטעם שום גריעותא בעולם. והנה מת הוא ואח"כ היא.

ובאו יורשיה למפור הפלאץ שלה. והוציאו יורשיו הפתב הלז לתבוע המאה זהו וש"ד כי בכתב הנ"ל שיעבדה את הבית שלה לפרעון מאה זהו הנ"ל.

ויורשיה טענו כי מעכבים המאה זהו בעד פתובתה. ואף כי פבר נאבד שטר פתובתה מרוב הימים.

בכ"ז עדיין לא נפרעה פתובתה זולת המאה זהו ה"ל. ויורשה טוען שהרי נעשה ביניהם שלא תקח פתובה ושתשלם לו המאה זהו ה"ל: והנה לכאורה אף שלשון הפתב אינו ברור.

כי מה שינוי לשון ירשה לאשה פשמת הבעל. בכ"ז הא פתב שלא יופסל השטר משום גריעותא בעולם.

וע"כ הכונה שיפטר מפרעון הפתובה. דאל"כ בנדאי לא תירש אותו.

שנית דאין תביעת הפתובה פלום דהא היתה צריכה לישבע. ואין אדם מוריש שבועה לבניו.

שלישית דהא אין לפנינו שטר פתובתה ואולי כבר נפרעה דהא אצלנו הוא מקום שכותבין פתובה וכמבואר בש"ע סימן ק' סעיף ו' באה"ע ואף ש"ל שלא נזכרה מצד שפברה שאין פתובתה פלום ע"י פתב הלז.

בכ"ז א"כ כבר מחלה פתובתה. ואף דהוי מחילה בטעות אם נתפוס שהכתב בטל מצד שאינה יכולה למחול על פתובתה.

מ"מ הא בזבני מהני מחילה פי היכי דליקו בהימנויותה פדאיתא בב"מ (דף ס"ז ע"ב) ובתוס' שם ד"ה התם ובב"ב (דף מ"א ע"א) ד"ה אמר. אבל באמת ז"א דהנה הפתב אין בו ממשות פנין שנקתב בפשעת התקשרות ולא בפשעת פתיבת הפתובה.

ואז אף אם היתה מוחלת לו בלשון המועיל לא היתה בו ממש. פי אף תמחול לו דבר שלא בא עדיין לידי חיוב.

והא קי"ל דגבי פירות נכסיה וירושתה אף שיכול לסלק א"ע אחר אירוסין אבל קודם אירוסין א"י לסלק פנין שלא בא עדיין פלל לרשותו כמ"ש הר"ן ר"פ הכותב וכ"כ הרשב"א בתשובה הובא בב"י סימן צ"ב וכ"פ שם בש"ע להדיא.

וכ"ה בש"ע ח"מ סימן ר"ט ס"ד שאין יכול למחול דבר שלא בא לעולם והוא מתשובת הר"ן סימן כ"ג במעשה שמחל פל מה שיתחייב לו בנו ואח"כ נתחייב לו ופסק שאינו יכול למחול. והיינו ממש פענבדא דילן: ואף ש"ל לכאורה שא"צ לכ"ז.

דהא בלא"ה קי"ל דכל הפוחת מפתובתה תנאו בטל וכדקי"ל בש"ע אה"ע סימן ס"ו ס"ט ולא מהני בזה מחילה. רק די"ל דשאני הכא דהא עיקר טעם פתובתה הוא שלא תהא קלה בעיניו להוציאה.

א"כ פשיטתה שאם תתגרש תפול פתובתה רק אם תתאלמן לא תפול. התנאי קיים.

וכן מצאתי אח"כ במרדכי פ' נערה סימן קס"ג שכ"כ להדיא דבכה"ג שרי למפור ולמחול פתובתה והובא בב"ח סי' ס"ו וצ"ו ובח"מ וב"ש בס' צ"ו ע"ש ולפ"ז י"ל דלכאורה קשה אמאי א"י למחול דבר שלא בא לעולם הא אם בא הדבר לעולם ותפסו לרשותו שפיר המקח קיים פדאיתא בב"מ (דף ס"ו ע"ב) וכן קי"ל בסימן ר"ט ס"ד.

והיינו משום דקאי בהימנויותא. כמ"ש התוס' שם.

וה"נ הכא פיון שהווא מוּחזק הול"ל דהמחילה קיימת. ובפרט בשטר שפתיב הרמ"א בסימן ר"ט ס"ד בשם תה"ד דשטר מהני בלא תפיסה.

רק כפר פתיב שם הסמ"ע דאייירי פשטור אח"כ. ואף שהט"ז חולק עליו.

מפל מקום דבריו צ"ע. דמה סברא היא זו וכבר השיג עליו בנה"מ בזה ע"ש.

רק מה שהקשה מב"מ (דף ט"ז) דפריד גבי חזר ולקחה דל"ק בשטרא דחספא בעלמא הוא נהדר פריד ממה שאירש מאבא. לע"ד לק"מ דשאני התם דמעיקרא פתיב לו השטר שהווא מוכר השדה הלז מעכשיו שהיא שלו.

ונה בודאי חספא בעלמא. משא"כ שפתיב לו בשטר שמקנה לו פשיבוא לעולם או לידו. וכההיא עובדא דההוא גברא דזבנה לכתובתא דאימיה דקאי עלה הבעל העיטור כמ"ש הט"ז שם וז"ב. וע"כ צ"ל דהכא פיון שאח"כ נתחייב לו הרי זה כמו שפטיטלו בעצמם את המחילה שנעשית מקודם.

וחזרו בהם מהמחילה. וא"כ זה לא שייך הכא בכתובה שאף שבשעת החופה פתיבו הכתובה.

היינו כדי שיהי' לה במה לגבות אם תתגרש. ושפיר התנאי בתקפו.

ואף שהנ"ש פירש מ"ש בכתובה בחיי ובמותי דהיינו על גירושין ואלמנות. מ"מ הרי יש לפירש גם בע"א כמ"ש שם הנ"ש.

וכתובוהו שלא לשנות משאר נוסחי כתובות. וגם פי הני ספרי לא ידעיפלל מזה לדקדק כ"כ.

וא"כ שפיר המחילה קיימת. ואין לנו לחוש שמה חזרה דאמרינו דכהימנותה קיימא.

וגם י"ל פיון שבשעת גישואין לא חזרה בה. לא נתחייב לה כלל הכתובה רק פשתתגרש ולא פשתתאלמן.

וא"צ כלל עוד למחילה. וגם פיון שנתרצתה שעה אחת שוב לא תוכל לחזור.

ואף שפתיב המהרי"ט והספ"מ לו הקצה"ח סימן י"ב דמחילה בלב לאו פלום הוא: היינו היכא דליכא אומדנא דמוכח שיהא גלוי האומדנא לכל העולם כמו יאוש ע"ש. והכא שפתיבה לו שטר ע"ז מקודם.

בודאי אומדנא גדולה היא שמחלה לו. וא"כ לא מהני לה חזרה פיון שנפטר כפר מהחוב שלה: אף נראה דבאמת במחילה בדשלבל"ע א"צ חזרה כלל.

דמעצמה בטלה. דרק במוכר אמרינו דקאי בהימנותיה בב"מ (דף ט"ז) דכינון שמכר לו ולקח דמים שייך קאי בהימנותיה.

וכ"כ הרשב"ם ב"ב (דף ע' ע"ב) גבי מוכר ארעא ודקלי ואין לו דקלים שאם אינו קונה דקלים עבורו הוי מחוסר אמונה ע"ש. אבל מחילה הוי דברים בעלמא ודברים אין בהם משום מחוסרי אמונה.

ואף דגם בַּמַּתְנָה אַמְרִינֵן בּב"מ נֶשֶׁם דְּשִׁינָה דְּלִיקוּ בְּהִימְנוּתֶיהָ. י"ל דְּהֵתֵם פִּינֵן שְׂכָר יָרֵד לְתוֹף הַקְּרַע בְּתוֹרַת שְׁהִיא שְׁלוֹ וְסַמְכָא דְעַתִּיהָ עֲלָהּ.

משא"כ בַּמְחִילָה שְׁאִין שִׁינָה זֶה. וּכ"נ מְדַבְּרֵי הָר"ן שֶׁם בְּתַשׁוּבָה שְׂכָתָב לְהוֹכִיחַ דַּא"י לְמַחֲוֹל מְהֵף דְּשׁוּבָר עַל שְׁטָר מְאֻחָר שְׁיִכְתְּבוּ עַל הָעֵתִיד לְהַתְחַיֵּיב.

וְכַתְּבַת דַּא"ל דַּמ"מ יוֹכֵל לְחַזֵּר וְכַדְאֻמְרִינֵן בְּפִירוֹת דְּקָל שְׁעַד שְׁלֵא בָּאוּ לְעוֹלָם יוֹכֵל לְחַזֵּר בּוּ. לִיתְקוּן בְּמַעֲכָשׁוֹ שַׁא"י לְחַזֵּר בּוּ כַּמ"ש הָרַמְבַּ"ן בְּפָרְק הָאוּמַר בְּקִדּוּשֵׁין עַכ"ד.

מִשְׁמַע דְּאַלְיָבָא דְאַמַּת עֲדִיף טְפִי שַׁא"צ לְחַזֵּר בּוּ רַק מִמִּילָא בְּטַל הַדְּבָר: וְכַר מִן דִּין אִין רְאִיָּה מְהֵף דַּב"מ (דָּף ט"ז) דְּשֶׁם הָנִי דְּוּוּקָא בְּאַפּוֹן דְּטָרַח לְקַנּוּתָהּ וְכַה"ג דְּאַמְרִינֵן דְּטָרַח לְאוּקְמָא בְּיָדוּ.

אַבְל אִם נֶפְלָה בִּירוּשָׁה דְּאַתִּיָּא מִמִּילָא ל"א הָכִי. וְכַמַּתְנָה אִיכָּא פְּלוּגְתָּא ע"ש.

וַא"כ הָכָא דְּלֵא טָרַח כְּלָל לֹא שִׁינָה זֶה. וְכֹן מְחַלֵּק שֶׁם לְהַדְּיָא בֵּין הָף דְּלוֹקַח מַגְזֵלֵן לְאוּמַר מַה שְׁאִירֵשׁ מְאַבָּא מְכוּר לָף דְּהֵתֵם לֹא סַמְכָא דְעַתִּיהָ הָכָא סַמְכָא דְעַתִּיהָ.

וְע"ש בְּמַהְרֵשׁ"א עַל תַּד"ה בְּהֵיָּא מִש"כ בְּזֶה ג"כ. וְכַאֲמַת צ"ע שֶׁם בְּסוּגְיָא דְמַאי קוֹשְׁיָא מִמַּה שְׁאִירֵשׁ מְאַבָּא דְּלֹא שִׁינָה טִירְחָא דְּהָא גַם בְּגוֹזֵלֵן אִי נֶפְלָה קַמִּיהָ בִּירוּשָׁה לֹא קָנָה לוֹקַח, וְצ"ל דְּעֵיקַר הַקּוֹשְׁיָא מִמַּה שְׁתַּעֲלָה מְצוּדָתִי.

וַא"כ צָרִיף לְהַבִּין פִּירֵשׁ"י אַהָּא דְּלֵא סַמְכָה דְעַתִּיהָ שְׁפִירֵשׁ דְּמִי יִימַר שְׁיִירֵשׁ מְאַבּוֹ ע"ש. דַּמ"מ יִקְשָׁה מְצוּדָה.

וְכַל"ז הִיָּה אֶפְשָׁר לֹמַר דְּמְצוּדָה. ג"כ אִינוּ בְּיָדוּ כ"כ כְּמוֹ לְקַנּוּת שְׁדָה מְבַעֲלִיהָ.

וְרִשׁ"י נִקְיֵט קַמָּא שְׁוֹנָפֵר בְּבִרְיָתָא. אַבְל הַשְׁתָּא דְעֵיקַר קוֹשְׁיָא מְצוּדָה.

דְּבָרֵי רִשׁ"י צ"ע. וְאַפְשָׁר לֹמַר דְּכַאֲמַת קוֹשְׁיַת הַש"ס הִיָּתָה גַם מִירוּשָׁה וִירוּשָׁה וּמְצוּדָה שְׁוִין דְּהָא גַם בְּמְצוּדָה לִיכָּא טִירְחָא דְּמִשְׁמַע דְּאַיִרִי שְׁהַמְצוּדָה כְּכַר פְּרוּסָה דְּקַאֲמַר מַה שְׁתַּעֲלָה.

וְגַם לֹא הָנִי בְּיָדוּ. מִשַׁא"כ לְקַנּוּת שְׁדָה דְּהָנִי שְׁפִיר בְּיָדוּ כַּמ"ש הַתּוֹס' בַּב"מ (דָּף ע"ג ע"ב) ד"ה הֵתֵם בְּיָדוּ.

דְּאִם לֹא יִקְנָה בְּזוּל יִקְנָה בְּיוֹקָר ע"ש. וְהַמְקָשׁוֹן הִיָּה סוּבֵר דְּוּוּקָא הֵתֵם שְׁמַכְרָה לֹו סְתָם בְּתוֹרַת שְׁהִיא שְׁלוֹ.

לְזֶה צָרִיף הוֹכְחָה דְּטָרַח לְאוּקְמִיהָ קַמִּיהָ דְּהָא וְנִדְּאִי בְּשַׁעָה שְׁמַכְרָה לֹא הִיָּה בְּדַעְתּוֹ לְקַנּוּתָהּ אַח"כ שְׁהָרִי גְּזֵלָה. וְאַף דְּקָרִי לִיָּה בַּב"מ (דָּף ע"ב ע"ב) נִימֵן לִיכְתוּב מִהָאִי טַעְמָא.

מ"מ ז"א רַק עַל שֶׁם סוּפוֹ אִם יוֹכְלוּ הַבְּעָלִים לְהוֹצִיאָהּ מִיָּדוּ. מִשַׁא"כ בְּמוּכָר מַה שְׁיִירֵשׁ מְאַבּוֹ סְבֵר הַמְקָשָׁה דַּל"צ שׁוּם הוֹכְחָה לְזֶה דְּבּוֹנְדָאִי קָאִי בְּהִימְנוּתֶיהָ וּמְקָנָה לֹו אוֹתוֹ הַדְּבָר.

כִּינּוּן שְׂפָפִירוּשׁ מְכַר לּוֹ הַדְּבָר הַהוּא. אֲבָל הַמְתַּרֵץ דּוֹחָה דְהִקָּא גְרַע טְפִי דְמַעֲיָקְרָא אֵינוֹ קַנְיָן וְלֹא סְמָכָא דְעֵתִיָּה דְהִלּוּקָם מִשָּׂא"כ הִקָּא דְמַעֲיָקְרָא קַנְיָה בְּקַנְיָן גָּמוּר.

וְעֵתָה מִמֵּילָא סְמָכָא דְעֵתִיָּה שְׂיַעֲמִידָה בְּיָדוֹ וְעֵדִיף מְשָׁדָה זֹו לְכַשְׂאֲקַחְנָהּ וְכַמ"ש הַמְהַרְשָׁ"א בַּתוּד"ה בְּהֵיחֵי הַנְּאָה ע"ש. (שׁוּב מְצֵאתִי בַשֹּׁטְמ"ק שְׂכַתְב כְּמַעֲט כְּכָל הַנְּ"ל.

וְת"ל שְׂפָנוּנְתִי לְדַעַת הֶרְאֵשׁוּנִים): וְעֵדִינָן צ"ע דְּבַרֵי רַש"י שְׂפִי הַסְּבָרָא דְלֹא סְמָכָא דְעֵתִיָּה שְׂאִין בְּרוּר שְׂיִירֵשׁ. דְּהוּ"ל לְפָרֵשׁ הַסְּבָרָא מִשׁוּם דְּלְכַתְּחִילָהּ קַנְיָה בְּקַנְיָן גָּמוּר וְכִבֵּר בְּאָה לְיָדוֹ וְכַמ"ש"ל.

וְנִרְאֶה שְׂפָנוּנְתוֹ דְּהָא הִקָּא מְקַשָּׁה עַל רַב דַּס"ל אָדָם מְקַנְיָה דְּבַר שֶׁלֵב"ל. וְא"כ אֲפִתִי קֶשְׁה. וְלִזְנֵה הַנּוֹצֵרָה לְהַדֵּף סְבָרָא. וְאִף דְּרַב ס"ל אִף בְּשָׁדָה זֹו ע"ש.

מ"מ הֵתָם הַגּוֹי טְפִי בְּיָדוֹ שְׂיִכּוּל לְהַרְבּוֹת בְּדָמִים וְכַמ"ש הַתּוֹס' בַּב"מ (דָּף ע"ג ע"ב) וְכַמ"ש"ל. אִף הָא מִיִּיתִי שָׁם מְלֹאֲחַר שְׂתַמּוֹת אַחֲוֹתָהּ.

וּי"ל דְּרַש"י קֵאֵי אַרְבָּא. וְאִיהוּ ס"ל לְקַמְן דְּדוֹנָקָא בְּשָׁדָה סְתָם מִשׁוּם דְּסְמָכָא דְעֵתִיָּה.

וְלִזְנֵה פִירֵשׁ"י סְבָרָא זֹו. מִשָּׂא"כ לְרַב דַּס"ל אָדָם מְקַנְיָה דְשֶׁלֵב"ל בְּלֹא"ה.

ע"כ לֹא ס"ל כְּהֵי בְּרִיָּתָא וְכַמ"ש הַתּוֹס' שָׁם: עַכ"פ נִתְבָּאָר שָׁם דְּלֹא שְׂיִיף סְבָרָא דְלִיקוּ בְּהִמְנוּתִיָּה רַק הִיכָא שְׂסַמְף דְעֵתוֹ עָלְיוֹ לְגַמְרֵי שְׂמְכָרוּ לוֹ בְּהַחֲלֵט וְגַם כְּבָר בְּאָה לְיָדוֹ וְכ"כ שָׁם בַּשֹּׁטְמ"ק.

וְגַם צְרִיף שְׂיִטְרַח לְאוּקְמָא קַמֵּיהּ וְכַנ"ל. אֲבָל בְּדִשְׁלֵב"ל לֹא שְׂיִיף זֶה וְרַק כְּשֶׁתְּפַס בְּמְכָר הַגּוֹי שְׁלוֹ מִשׁוּם דְּהוּי מְחַוֵּסֵר אֲמָנָה.

אֲבָל בְּמַתְנֵה מְרוּבָה דְּהוּי רַק דְּבַרֵים בְּעֵלְמָא וְאִף מִשׁוּם מְחַוֵּסֵרֵי אֲמָנָה אֵין בּוֹ. בְּנוּדָאֵי אֵין צְרִיף חֲזָרָה כְּלָל וְכַדָּאֵיתָא בִּירוּשְׁלַמֵי פֶּרֶק הַזֶּהֱב הוּבָא בַב"י סִי' ר"ד דְּרַב מְפָקִיד לְשִׁמְעִיָּה אֵי אֲמִינָא לָף לְמִיתָן מַתְנֵה מְרוּבָה לֹא תַתָּן עַד דְּתִמְלֵךְ בִּי תַנְיִינּוֹת.

(וְזֶה יֵשׁ לְדַחֲוֹת קֶצֶת ע"ש בִּירוּשְׁלַמֵי) הַרִי דָּאֵין לוֹ לְהַעֲמִיד בְּחֻזְקָת שְׁעוּמַד בְּדִיבּוּרוֹ. מִשָּׂא"כ בְּמַתְנֵה מוּעֲטָת שְׁכ' הַתּוֹס' בַּב"ב (דָּף קכ"ג ע"ב) דְּמַתְנֵה מוּעֲטָת בְּמַפְיֵרֵי כְּהֻנָּה מְיָקְרֵי מְוַחֲזָק וְהִינּוּ כַּנ"ל.

וְלִזְנֵה כְּתַבּוֹ הַתּוֹס' בַּב"מ (דָּף ו') ד"ה וְהָא הִקָּא דְכְּשֶׁתְּקַפּוּ כְּהֵן בְּמַפְיֵרֵי כְּהֻנָּה אֵין מוּצִיאֵין מְיָדוֹ וְהִינּוּ מִשׁוּם דְּבַכָּה"ג אֵי תְּפַס לֹא מְפָקִינָן כְּמוֹ בְּדִשְׁלֵב"ל בְּמְכָר מִשָּׂא"כ בְּמַתְנֵה. וְאִף דְּבַנ"ד כְּתַבָּה שְׂטֵר.

מ"מ הָאֵי שְׂטֵרָא חֲסָפָא בְּעֵלְמָא הוּא אִם תַּחֲזוֹר בָּהּ. גַּם מ"ש שְׁלֹא הַתְּחַיִּיב לָהּ כְּלָל מַתְחִילָהּ.

ז"א דְּהָא מַעֲצָמוֹ מְחַוֵּיב מַתְנָאֵי ב"ד בֵּין בְּגִירוּשֵׁין בֵּין בְּאַלְמָנוֹת. וְאֵין לָנוּ לְפָטְרוֹ רַק מְצַד מַחֲלֵתָהּ.

וּמַחֲלֵתָהּ לָאוּ כְּלוּם הִיא כַּנ"ל. וְאִף אִם הִיא סְבָרָה שְׂאִין לָהּ כְּתוּבָה.

מ"מ קיי"ל בכתובות (דף נ"ו) דאף אי סברה דלית לה מ"מ אית לה בתנאי ב"ד. ואף
דיש לחלק דשם הוי מחילה בטעות דסברה שיכולה למחול ע"ש.

מ"מ הקא י"ל ג"כ דסברה דיכולה למחול דשלב"ל ואי הוי ידעה היטה מכוננת לנפות
בחיובו לה: אף עדיין י"ל דאף דא"י למחול דשלב"ל מ"מ להתנות יכול כמבואר בסי'
ר"ט וקא היה תנאי ביניהם שהיה לא יירשנה והיא לא תגבה כתובה לכשתתאלמן
שנראה מתוך השטר שנה פנגד זה עשו.

ובזה יש לישוב שטר סילוק דידן שפותבים קודם ארוסין שנתחבטו האחרונים בזה. וכ"כ
באבני מלואים סי' צ"ב המגיה ובס' בית יעקב להנה"מ על אה"ע ע"ש.

ולזה גם פאן תנאי הירושא קנים אף שהיה קודם ארוסין מפני שיכול להתנות. שדעת
הרבה פוסקים דבירושא אין מועיל תנאי דחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה
ע' סי' צ"ב בב"י ובב"ש.

מ"מ הרי היא מוחזקת ושפיר התנאי קנים אצלה. רק שצ"ע דלכשתמות י"ל דהנכסים
בחזקת הבעל קאי פינון שהם אצלו לאכילת פירות וכל מה שיצטרף.

ובנפל הבית עליו ועל אשתו קיי"ל בב"ב (דף קנ"ח) ובאה"ע סי' צ' דנ"מ בחזקת יורשי
האשה ונל"ב יחלקו ע"ש. מ"מ הקא הנכסים שלא היו באחריותו קלל בודאי הוי
בחזקתה.

ושפיר גם בכתובה התנאי מועיל וכנ"ל וכדעת המרדכי. וגם די"ל בנ"ד הוי כמקר פי
הבעל לא רצה לישאנה רק באופן פנה ולא מיקרי מתנה: אבל נראה דאף שפכת המרדכי
שיכולה למפור כתובה לבעלה לכשתתאלמן.

מ"מ להתנות אינה יכולה לשיטת הפוסקים דבכתובה תנאה בטל משום דחכמים עשו
חיזוק לדבריהם יותר משל תורה ע' סי' ס"ו וס"ט בב"י ובב"ש בזה. דהא מ"מ חז"ל
תיקנו לה גם באלמנותה.

ונ"ל הטעם משום חניא כמבואר בכ"מ בש"ס. וא"י להתנות להפקיע תקנת חז"ל.

ורק למחול אחר נישואין יכולה. פינון שאם תתגרש תטול כתובה.

א"כ אין פאן איסור משום אסור להשהות בלא כתובה שהטעם הוא משום שלא תהא
קלה בעיניו. ולמחול שפיר יכולה גם בחוב שנתקן לה מתנאי ב"ד.

ואף דדעת קצת פוסקים דמהני תנאי בכתובה דלא עשו חיזוק יותר משל תורה. מ"מ
הקא הרי היורשים מוחזקים.

וגם הא משמע בתוס' בכתובות (דף ל"ט ע"ב) ד"ה טעמא דלא ס"ל שיטת המרדכי. וכ"כ
הישועות יעקב להוכיח מהתוס' בב"מ (דף נ"א ע"ב) דקרי לכתובה לא ידע דקא מחיל
ע"ש.

ובאמת יפה הוכיחו התוספות בכתובות שם מפ' החובל ע"ש: ואף שפכתוב בשטר שנעשה
באופן היו"מ ע"פ תקחז"ל. הרי אין לנו שום אופן שיועיל ע"פ תקחז"ל בתנאי זה.

פינון שמחילה לא מהני לפמש"ל. ורק כתיבת התקבלתי לדעת הפוסקים דמהני.

וְלִזְהָ לֹא מְהֵנִי מ"ש בכאוהיו"מ פִּינּוּ שְׁצָרִיף שְׁטֵר מְיֻחָד שְׁתַּכְתּוּב לוֹ כֵּן. וְגַם יֵשׁ אֲפֹן שְׁתַּחֲחִיב כְּנֶגֶד.

אָף ג"ז אֵינוֹ בְּכֻלּוֹ לְשׁוֹן הַנְּ"ל. כִּי זֶה הוּא עֲנִין בַּפ"ע.

וְאֵינוֹ נִקְרָא שְׁנַעֲשֶׂה הַתְּנָאי בִּאוֹהִיו"מ. וְגַם כְּבָר כְּתֹב הַמְהַרִּי"ט בְּסִמֵּן קכ"ב שְׁיָדוּעַ שְׁכּוֹתְבֵי שְׁטֵרוֹת אֵינָם יוֹדְעִים הַדִּינִים בְּכַרְטוֹת וְאֵין לָנוּ חֲזָקָה שְׁנַעֲשֶׂה כְּרָאוּי.

וּמכ"ש פֶּאֶן שְׁיָדוּעַ בְּנוֹדָאי שְׁלֹא נַעֲשֶׂה בִּאוֹהִיו"מ. וְהַכּוֹתֵב שְׁטֵר הִלְזָ לֹא הִרְגִּישׁ כְּלָל בְּחִסְרוֹנוֹ וְאֵת הַדְּרוֹשׁ לְתוֹעֵלַת הַתְּנָאי.

וְאִם הִזָּה זֶה בְּכַתֵּב יָד הַבַּע"ד בְּעֲצָמוֹ וְהוּ"ל כְּמוֹדָה עַל עֲצָמוֹ. כְּבָר כְּתֹב הַאֲב"מ סִמֵּן צ"ב דֵּלָא מְהֵנִי בְּסִילּוּק שְׁכַתּוּב בּוֹ שְׁנַעֲשֶׂה בִּאוֹהִיו"מ.

כִּינּוּן שְׁיָדְעֵנוּ שְׁלֹא נַעֲשֶׂה. וְקִנְיֵן אֹדִיתָא לֹא מְהֵנִי בַּכַּה"ג ע"ש בַּמ"ש עַל הַעֲבוּדָת הַגְּרָשׁוֹנִי, וְכָל עֵינָר מֵהַ שְׁכּוֹתְבֵין זֶה בְּשְׁטֵרוֹת וְעַדִּים חוֹתְמִין וְלֹא הוּא עֲדוֹת שְׁקָר הוּא מְשׁוּם שְׁבַעֲל הַשְׁטֵר מְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ כ"ז וּכַמ"ש בַּכַּה"ג בְּשִׁבּוֹת יַעֲקֹב ח"ב סִמֵּן קנ"ב הוּבָא בַּפ"ת לח"מ סִמֵּן מ"ב סק"ד: וְכֵן מִן דִּין הִקְאָ שְׁכַתּוּב הַלְּשׁוֹן שְׁאֵם הוּא יְמוּת לֹא תִירֵשׁ אוֹתוֹ רַק יֵהִי הַמָּאָה זְהוּבִים בְּתַקְפָּם.

אֵין לְזֶה מְשַׁמְעוֹת כְּלָל. דְּמָה שְׁיָיִף לְשׁוֹן יִרְוֹשָׁה.

וְקָרוֹב לוֹמֵר שְׁלֹא עָלָה אִזְ עַל דַּעְתָּם מַעֲנִין גְּבִיית כְּתוּבָה. שְׁהֵרִי לֹא הִנְזַכֵּר בְּשְׁטֵר כְּלָל. וּמִפְּנֵי שְׁהִיּוֹ ע"ה הַתְּנָוּ בִּינֵיהֶם סְתָם שְׁהוּא לֹא יִירֵשׁ אוֹתָהּ וְהִיא לֹא תִירֵשׁ אוֹתוֹ. אֲבָל מַעֲנִין מַחִילַת כְּתוּבָה לֹא עָלָה עַל לַבָּם.

וְלֹא מְהֵנִי לְזֶה מ"ש לְשׁוֹן וְלֹא יִנְפָּסֵל שְׁטֵר זֶה מְשׁוּם גְּרִיעוּתָא וְכו'. כִּינּוּן שְׁלֹא הִיָּתָה כְּנוֹנְתָם לְזֶה.

רַק שְׁטַעוֹ בְּדִין. וְכַעֲיֵן זֶה הִבִּיא בַּפ"ת בח"מ ס' מ"ב סק"ט דְּהִיכָא שְׁמוּכַח מִתּוֹף הַשְׁטֵר שְׁטַעָה הַנּוֹתֵן בְּדִין לֹא מְהֵנִי כְּלָל לְשׁוֹנוֹת דְּשׁוֹפְרָא דְּשְׁטָרָא לְהַחֲזִיק הַשְׁטֵר.

וּכ"כ שֵׁם בְּשֵׁם שׁו"ת ר' מִשָּׁה מְרוֹטְנִבּוֹרְג ס"ת דְּהַפֵּל לְפִי הַסּוֹפְרִים וְהַעֲדִים אִם הֵם ע"ה אוֹ ת"ח ע"ש. וְא"כ בַּנ"ד בְּנוֹדָאי הַשְׁטֵר בְּטֵל וּמְבוֹטָל: וְלִזְהָ נִרְאָה שְׁיִכּוֹלִים לַעֲכַב אֵת הַמָּאָה זְהוּבִים ע"ח הַכְּתוּבָה.

וְאִם שְׁנֹאֲבָדָה הַכְּתוּבָה. וְגַם מִתָּה בְּלִי שְׁבוּעָה.

מ"מ כִּינּוּן שְׁהֵם מְוַחֲזָקִים בְּזֶה אֵין לְהוֹצִיא מִיָּדָם. וְכַדְקִי"ל בַּאֲה"ע ס' צ"ו ס"א וּח"מ סִמֵּן ק"ח ס"א.

וְגַם דְּהִכָּא י"ל שֹׁא"צ שְׁבוּעָה שְׁלֹא נִפְרָעָה. דְּהָא הֵם סוֹבְרִים שְׁאֵין מְגִיעַ לָהּ כְּתוּבָה כְּלָל. וְא"כ וְדָאי לֹא פָּרַע לָהּ. וְאִם שְׁצַדְדִּיתִי לְעֵיל הַנְּכָסִים מִיְּקָרִי בְּחֲזָקַת הַבַּעֲלָה.

מ"מ עַכְשָׁיו וְדָאי לֹא שְׁיָיִף זֶה. וּמִטְרָדוֹתֵי הַהַכְּרָח לְקַצֵּר: סִמֵּן קָנוּ בְּאֲשֶׁר בָּעַת הוּא שְׁעַת מְלַחְמָה וְהַרְבֵּה מֵאֲחַב"י יוֹצְאִים פְּתָאוּם לְמַלְחָמָה, וְחַפְצִים לְגַרֵּשׁ נְשׁוֹתֵיהֶם כְּדִי שְׁלֹא יִשְׁאַרוּ עֲגוּנוֹת ח"ו אוֹ שְׁלֹא יִצְטָרְכוּ נְשׁוֹתֵיהֶם לְחַלּוֹץ.

ובכ"ז תפצים שפאָשר ישובו לשלום מהמלחמה ידורו עם נשותיהם כבתחילה. וגם כי יש בהם פהגים.

ואם יגרשום. לא יוכלו אח"כ לשוב לקהתם.

והעירוני אינה רבנים לבאר איה להתנהג בזה. פי באשר הם נחפזים לזרפם אין להרב המסדר פנאי לעיין בזה.

וגם פי יזדמן לעשות הרבה גיטין ביום אחד (א) ויזדמן מזה מכשול ח"ו. כי מרוב הטרדה יארע להסופר טעות.

וגם הרב המסדר אין לו פנאי לברר בכל גט איה לכתוב את שמות המתגרשים. ולדקדק בכתיבת הגט ואותיותיו ואמתי לרשום בקונצור את הנלע"ד בזה.

והנה בחיבורי שו"ת דב"מ ח"א סי' פ"ח פ"ט בארתי בע"ה איה למנות סופר ועדים ושלוח לגרש אשתו פשהוא בריחוק מקום. איה באשר לא נזכר שם יתר הפרטים הדרושים פעת, לזאת רשמתי בקונצור הנוגע לכל הפרטים הנ"ל: כשהולך לעבודת הצבא ייש לו פנאי לבוא לב"ד על שעה חדא.

אזי יצוה לפני ב"ד להסופר. אתה (ב) פב"ב פתוב גט ביאור (א) כה"ג איתא בסנהדרין (דף ל"ה ומ"ו) שאין דנין שנים ביום אחד ופירש"י לפי שלא יוכלו לעיין בשני הדינים ויבואו לידי קלקול.

ואף דאיתא שם דבמיתה אחת ועבירה אחת דנין. י"ל דבנ"ד שיש לכ"א שמות אחרים הוי פשני עניינים נפרדים.

ובאמת צ"ע שם. דהא אף בעבירה אחת.

מ"מ יש לעיין בדברי העדים ובפרטי מעשה העבירה ואפשר שלא ידמו זה לזה. ומלשון הרמב"ם פי"ד מה"ס ה"י משמע שמפרש עבירה אחת היינו שעברו שניהם יחד העבירה וכמו נואף ונואפת.

ולפ"ז א"ש דבכה"ג העדים מעידים על שניהם יחד. אבל לשון רש"י שם לא משמע הכי. ואכמ"ל בזה דבנ"ד נדאי שיש לחוש לטעות מריבוי הטרדה: (ב) הנה באמת סגי כשיאמר לו כתוב גט וכו' וכדאיתא בש"ס בכ"מ פתבו גט. איה בכה"ג שיש הרבה אנשים בב"ד יש לחוש שמכונן לאיש אחר.

ועכ"פ העדים לא ישימו לב לזה פראוי ויהי' להם ספק למי צוה. לזה נכון שיקראוהו בשמו ושם אביו.

וכ"ה בסה"ג ועי' פ"י דשביעית מ"ד וגיטין (דף ל"ב ע"ב) דמפרש שמות הדיינים בפרזבול אף שא"ל לנוכח. וי"ל דכיון שצריך לכתוב זה בשטר.

צריך לפרשם. ועי' גיטין (דף ל"ו ע"א) שתקנו שיפרשו שמותיהם.

וכן (ג) לגרש בו את אשתי (ד) פב"פ (ה) עד שינכשר לדעת (ו) הרב המסדר. ולהעדים יאמר.

אתם פב"ב ופב"פ חתומו על הגט (ז) ש'כתוב פב"פ לגרש בו את אשתי פב"פ עד ש'וכשר לדעת הרב המסדרו. ולשלוח יאמר אני ממנה אותך פב"פ לשליח לתת לאשתי פב"פ (ח) את הגט ש'כתוב פב"פ.

ואני מקבל עלי בחרם ובשבועת התורה שלא לבטל את הגט ולא את השליחות. ואם אין לו פנאי לבוא לפני ב"ד יוכל לומר בפני עדים כשרים את כל זה אם הוא יודע שם הסופר והעדים הכשרים הראויים לחתום על גט.

והנה באופן זה אפשר שיבוא מכשול כי לפעמים לא יכיוון פראוי בשמות האנשים. או ש'מנה קרובים זה לזה או להאיש והאשה.

וכאשר כבר קרה כזאת בעיר אחת כפי שכתב לי הרב משם. לכן יותר טוב שיאמר (ט) לפני עדים אני ממנה את כל (י) הנמצאים בעיר הזאת (יא) שכל אחד מהם יכתוב גט לגרש בו את אשתי פב"פ.

וכל שנים מהם (יב) הכשרים לעדות יחתמו את הגט לגרש בו את אשתי. וכל אחד מהם יתן את הגט לאשתי פב"פ.

ואם האיש ההולך לעבוה"צ נמצא בכפר (יג) יאמר לפני עדים כשרים אני ממנה את כל הנמצאים בעיר פלונית שכל אחד מהם וכו' פנ"ל וכשהוא אומר שם אשתו ואביה (יד) יוכל לומר כפי שהוא קורא אותה ואת אביה תדיר.

ובכ"ז ביאור מוכח בשבועות (דף ל"ה ע"א) דאף דהיכא דקאי עליהו ופירש"י בצד העדים. מ"מ לא הוי כאומר להם עד ש'פרש שמכונן להם ע"ש ויש לדחות קצת: (ג) בש"ס ופוסקים הלשון כתבו גט לאשתי.

והיינו דממילא מובן שהפנונה כדי לגרשה בו. אכן בסה"ג הלשון לגרש בו את אשתי.

והיינו משום שגכון לפרש פי היכי דלא לייתי למיטעי שפנונתו ש'כתבו הגט עבורה לפקדון ולא לגרשה כעת. או שפנונתו על שטר כדאיתא בב"מ (דף ק"ס) דכל שטר נקרא גט ע"ש בתו'.

והנה בסה"ג שהפנסח הוא לומר ש'כתבנו לשום גירושין. אין מקום לטעות בזה.

אכן בנ"ד שלא הזכרתי זה מפני שהענין נחוזן. נכון שיאמר לגרש בו וכנ"ל: (ד) הנה בש"ס נזכר בכ"מ לאשתי סתם.

אבל באה"ע סי' קל"א ס"ז מפרש שצריך לפרש שמה. דבלא"ה י"ל שיש לו אשה אחרת.

ולכאורה לפ"ז אצלינו שיש תקנה שלא לקחת ב' נשים. י"ל דסגי כשיאמר לאשתי.

דכיון שידוע שזו היא אשתו. אין לנו לאחזוקי אינשי ברשיעי ולחוש שיש לו עוד אשה.

אכן הב"ש בס"י קל"ו סק"ה כתב שיש לחוש לאשה אחרת אף בזמה"ז. ולזה צריך לפרש שמה.

ואף שהב"מ תמה שם ע"ז. וכן החליטו כמה אחרונים שאין לחוש לאשה אחרת.

וכ"כ השלט"ג והיש"ש ר"פ בַּתְּרָא דִּיבְמוֹת. וע' אַחְרוּנִים באה"ע ס"ס קנ"ו.
מ"מ לְכַתְחִילָה יֵשׁ לְהַחְמִיר וּלְפָרֵשׁ שְׁמָה. ובסה"ג סט"ו אֵיתָא שְׁיִזְנִפִּיר גַּם שָׁם אָבִיָּה.
וְכֹן נִכּוֹן. כִּי שְׁמָה לְחֹד יֵשׁ לְחֹשׁ שְׁיֵשׁ לוֹ עוֹד אֲשֶׁה שְׁשָׁמָה כֹּן וּבִש"ס מְצִינוּ דל"ח לְשָׁנֵי
יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן.

אַבְל לְשָׁנֵי יוֹסֵף מְשַׁמַּע שְׁיֵשׁ לְחֹשׁ. וְיֵשׁ לְהֶאֱרִיף בְּזָה.
אִף בְּאֲשֶׁר אֵין נ"מ לנ"ד אַקְצָר. כִּי לְכַתְחִילָה נְדָאֵי צ"ל פב"פ.
וּבְדִיעֵבַד כְּשֶׁר אִם אָמַר לְאֲשֶׁתִּי. כְּשֶׁהָעֵדִים יוֹדְעִים שְׁזוֹ אֲשֶׁתּוֹ.
וְהַחֲזִיקָה בְּכֹף עַד הַיּוֹם: (ה) כ"ה בְּסֵה"ג. רַק שָׁם הַנְּנוֹסָח שְׁיִכְתּוּב אֶפְיָלוּ עַד מֵאָה גִּיטִין
עַד שְׁיִנְכָשֶׁר וְכו'.

וְנִרְאָה דְסָגֵי כְּשֶׁאֹמַר סְתָם עַד שְׁיִנְכָשֶׁר. כִּי מוּכָן הַפְּנוּנָה שְׁיִכְתּוּב אִף הֶרְבֵּה גִיטִין עַד
שְׁיִנְכָשֶׁר אֶחָד.

וּבְאֲמַת יוּכְלוּ לְדַלֵּג זֶה לְגַמְרֵי דְבִלֵּא"ה יוּכַל לְכַתּוּב אַחַר אִם יוֹפְסֵל אֶחָד דְּהָא לֹא עֲשֶׂה
שְׁלִיחוֹתוֹ עֲדִיין וְגַם דַּע"פ רֹב נְמָצָא הַפְּסוּל קוֹדֵם שְׁנַגְמַר הַגֵּט. וְאִז בְּנְדָאֵי יְכוּל לְכַתּוּב
אַחַר כִּינֹן שְׁלֵא עֲשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ עֲדִיין וע' חִיבּוּרֵי ח"ג ס' קמ"ב אוֹת י"ז וכ"א: (ו) אִף
שְׁבָכָל גֵּט הַמְּנַהֵג לֹמַר לְדַעַת הֶרֶב סְתָם כְּמַבְאָר בְּסֵה"ג.

מ"מ בנ"ד יֵשׁ לְחֹשׁ שְׁאֶפְשֶׁר יִזְדַּמֵּן שְׁהַמְּגַרְשׁ יֵלֵךְ לְדַרְכוֹ. וְהֶרֶב לֹא יוּכַל לְסַדֵּר הַגֵּט.
וְלָזָה יוֹתֵר נִכּוֹן לֹמַר לְדַעַת הֶרֶב הַמְּסַדְרוֹ: (ז) כ"ה הַנְּנוֹסָח בְּסֵה"ג. וּבְאֲמַת כְּשֶׁא"ל
סְתָם שְׁיִחְתְּמוּ גֵט לְאֲשֶׁתִּי כְּדֵאֵיתָא בְּש"ס וּפּוֹסְקִים.

וְנִרְאָה שְׁהֶצְרִיכוּ לֹמַר הַגֵּט שְׁיִכְתּוּב פב"פ. לְפִי דְבִש"ס אֵינִירִי כְּשֶׁאֹמַר כְּתָבוּ וְחֲתְמוּ,
וּמוּכָח שְׁפְנוּנָתוֹ שְׁיִחְתְּמוּ עַל הַגֵּט שְׁיִכְתּוּב אֶחָד מֵהֶם.

אַבְל לְפִי מְנַהֵגֵינוּ שְׁמַצָּה מְקוֹדֵם לְהַסּוּפֵר שְׁיִכְתּוּב גֵּט. לָזָה כְּשֶׁיֹּאמַר אַח"כ לְהַעֲדִים סְתָם
חֲתְמוּ.

יְהִי מְקוֹם לְטַעוֹת שְׁפְנוּנָתוֹ עַל גֵּט שְׁיִכְתּוּב סוּפֵר אַחַר. וְאִף אֵי נִימָא שְׁפְנוּנָתוֹ עַל כָּל גֵּט
שְׁיִרְצוּ.

מ"מ הֵרִי לֹא יוּכְלוּ לְחַתְּנוֹם עַל גֵּט שְׁלֵא צָנָה הַמְּגַרְשׁ לְכַתְּבוּ. וְיֵשׁ לְדוֹן דְּכִינֹן שְׁבִטְל מְקַצָּת
דְּיִבּוּרוֹ בְּטַל כְּלוֹ.

וְלָזָה נִהְגוּ שְׁיִפְרֵשׁ דְּבָרֵיו שְׁלֵא יְהֵא חֲשֵׁשׁ לְעַז בְּזָה: (ח) בְּסֵה"ג אוֹת כ"ו הַנְּנוֹסָח סְתָם
לְהוֹלִיף גֵּט לְאֲשֶׁתִּי. וּבְסוּפֵר שָׁם הַנְּנוֹסָח וְתִיבָה כְּשֶׁיִּגִיעַ גֵּט זֶה לִיָּדָה וְכו'.

וְאֵינוּ מְדוּקְדָק דְּכִינֹן שְׁאֹמַר מִתְחִלָּה סְתָם. אֵין שְׁיִיף לֹמַר אַח"כ גֵּט זֶה.

וְא"ל שְׁהַפְּנוּנָה עַל גֵּט זֶה שְׁיִיף בִּיד הַשְּׁלִיחַ. דְּהָא קָאמַר מִיָּדָה.
שׁוּב רְאִיתִי שְׁבִבְרַכַת הַמַּיִם הֶרְגִישׁ בְּזָה וְכַתְּבַת שְׁבִבְרַכַת יֵשׁ נִוּסָח וְכְשֶׁיִּגִיעַ גֵּט בְּיָדָה מִיָּדָה
וְכו'. וע"ש הַחֲזִילוּק בֵּין לִיָּדָה לְבִיָּדָה.

וְכַתַּב שֵׁם דְּכִיּוֹן שֶׁאֵח"כ כְּשֶׁמוֹסֵר לוֹ הַגֵּט. אוֹמֵר גֵּט זֶה.

לְזֶה גַם עֲתָה יֹאמֵר כֵּן. אֲבָל בִּנ"ד שֶׁאֵינּוּ מוֹסֵר לוֹ אֵח"כ הַגֵּט.

אֵין שְׂיִיף לֹאמֵר כֵּן. וְרַק מ"מ י"ל שְׂיִיף לְכַתּוֹב כַּב"פ מִהַטְעַם שֶׁפִּתְּבִי בָּאוֹת ז': (ט) בְּזֶה אֵין בִּינ"ב בֵּין ב' ל'ג'.

דמ"מ הָיוּ רַק עֲדִים. וְזֶה לֹא מִיִּקְרִי חֲצִי דְּבָר כְּמִבְּנוֹאֵר בַּפּוֹסְקִים: (י) אִם אָמַר אֲנִשִּׁי הָעִיר צָרִיף שְׂיִיף בְּעִיר מִפְּכָר י"ב חוֹדֵשׁ פְּדֹאֵי ב"ב (ד' ז') וּבְסִנְהֶד' (ד' קי"ב).

וְיִוֹשְׁבֵי הָעִיר סָגִי פְּשָׁהֵיו שֵׁם ל' יוֹם פְּדֹאֵיתָא שֵׁם. וְהֵינּוּ שֶׁהֲל' יוֹם נִשְׁלְמוּ בַּיּוֹם שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתָם לְשִׁלּוּחִים.

וְכִשְׁאוֹמֵר כָּל הַנְּמַצָּאִים בְּעִיר דִּי אִם נִמְצָא בְּעִיר בְּשַׁעֲהָ שֶׁאוֹמֵר דְּבָרִים הַלְלוּ: (יא) כ"ה בְּש"ס גִּיטִין (דָּף ס"ז) וּבְשׁו"ע ס' ק"כ ס"א. וּבְדִיעֻבָּד אִם לֹא אָמַר כָּל אֶחָד יְכוּלִים ג"כ לְחַתּוֹם רַק שְׁנַיִם מִהֶם אִם לֹא אָמַר כָּלְכֶם.

פְּדֹאֵיתָא הָתָם. וְאַף שֶׁאוֹמֵר כָּל הַנְּמַצָּאִים.

מ"מ לֹא הָיוּ כְּכֹלְכֶם פְּדֹאֵיתָא בְּסִי קמ"א ס"כ. וְעַדִּין יֵשׁ לְדוֹן דְּדוֹנָא שֵׁם בָּאוֹמֵר כָּל הַשּׁוֹמֵעַ לְשׁוֹן יְחִיד.

אֲבָל אִם הָיָה אוֹמֵר בְּלִשׁוֹן רַבִּים כָּל הַשּׁוֹמְעִים י"ל דִּהְיוּ כְּאוֹמֵר כְּכֹלְכֶם. אֲבָל בְּאַמַּת ז"א וְכַמוֹכֵן ע"ש בַּפּוֹסְקִים: (יב) בְּאַמַּת א"צ לֹאמֵר הַפְּשָׁרִים לְעֵדוֹת דְּמִמִּילָא מוֹבֵן כֵּן וְכַדָּאֵי בְּגִיטִין (דָּף ס"ו ע"א) וּבְשׁו"ע ס' קמ"א סכ"ב.

וְרַק כְּשֶׁאוֹמֵר כְּכֹלְכֶם בְּעֵינֵי הַפְּשָׁרִים לְעֵדוֹת פְּדֹאֵיתָא בְּסִי ק"כ ס"י. אִף בְּכ"ז לְכַתְּחִילָה נִכּוֹן לֹאמֵר כֵּן פְּדִי שְׁלֹא יִבְנֹא לִידֵי לְעַז: (יג) עֵינֵי בְּסִי ק"כ בְּפ"ת סְקִי"א שֶׁהֵבִיא דַּעַת הַפּוֹסְקִים שְׂיִיכּוּלִים לְמִנּוֹת שְׁלִיחַ וְסוֹפֵר וְעֵדִים שְׁלֹא בְּפִנְיָהֶם וְע' חִיבּוּרֵי ח"א ס' פ"ח.

וְלַעֲיִל כְּשֶׁאוֹמֵר בְּתוֹךְ הָעִיר עֲדִיף דְּהָעֲדִים שֶׁאוֹמֵר לְפִנְיָהֶם יְכוּלִים לְחַתּוֹם. אֲבָל מִעֵיקָר הַדִּין מוֹתֵר אִף בְּכַה"ג בְּשַׁעֲהָ ד' פְּהָא דנ"ד: (יד) הִנֵּה בְּסִי"ג סל"ו פְּתַב שֶׁיֹּאמֵר שְׁמוֹתֵיהֶם כְּפִי שְׁפּוֹתֵיהֶם בְּגֵט וְכ"כ שֵׁם בְּכָל הַסֵּה"ג.

וּבְפֶרֶט בְּלִשׁוֹן הַבַּעַל שִׁי"ל שֶׁמִּקְפִּיד שְׂיִיכְתּוּבוּ דוֹנָא אֶת הַשְּׁמוֹת כְּפִי שֶׁהוּא אוֹמֵר עֲכָשְׁיוֹ. אֲבָל בְּאַמַּת אֵין בְּזֶה קְפִידָא.

דְּהָא אֵינּוּ אוֹמֵר שֵׁם אֲשֶׁתּוֹ רַק כְּדִי שְׂיִדְעוּ אֵיזוֹ אִשָּׁה הוּא רוֹצֶה לְגַרְשׁ. וְא"כ סָגִי בְּאִיזָה שֵׁם שֶׁיֹּאמֵר.

רַק שְׂיִדְעוּ לְמִי הוּא מְכֻוֵן וְאַף אִם לֹא־כְתּוּבוּ בְּגֵט כְּפִי הַדְּרוּשׁ ע"פ דִּין. וְאֵין לְהַקְפִּיד בְּזֶה (טו) וְיִוֹתֵר נִכּוֹן בְּכַגּוֹן זֶה שְׁלֹא לְכַתּוֹב כָּל שֵׁם אֲבִי הָאִשָּׁה.

כִּי ע"פ רֹב אֵינּוּ יוֹדֵעַ בְּכִירוֹת אֶת שְׁמוֹ כְּפִי הַדְּרוּשׁ לְכַתּוֹב בְּגֵט. וְיִבּוֹא הַדְּבָר לִידֵי פְּסוּל: וּבְאִוְנֵן כְּזֶה יוֹכֵל לְכַתּוֹב הַגֵּט אֵח"כ בְּמִתִּינּוֹת וּבִישׁוּב הַדַּעַת כְּרָאוּי.

וְאִם יֵשׁ לָהֶם בְּנִים (טז) א"צ לְמַהֲרָה לְתַתּוֹת הַגֵּט לָהּ כִּי יוֹכְלוּ לְתַתּוֹת לָהּ אַחֵר פְּלוֹת הַמִּלְחָמָה אִם יִרְאוּ שְׁלֹא שָׁב הָאִישׁ הַזֶּה מִהַמִּלְחָמָה. אֲכֹן נִרְאָה שְׂיִוֹתֵר נִכּוֹן לְכַתּוּבוֹ וְלְחַתּוּמוֹ מִקּוֹדֵם.

כי בהמשך זמן גדול (יז) אפשר שיארע איזה סיבה לאחד מן האנשים השייכים לגט זה שלא יוכל לכתבו או לחתמו. וגם פי אפשר ישכחו העדים את הדבר במשך הזמן.

אבל פשיה' מוכן הגט וההרשאה. אזי יוכלו למסרו אח"כ פנ"ל.

ובהגט (יח) יכתבו את הזמן של היום שיקתבו את הגט (יט) ולא יכתבו בו מקום עמידת האיש. ולא מקום עמידת האשה: ובכתיבת ההרשאה (כ) לא יכתבו פנוסח ההרשאה הקבועה באשר פי הלא לא נאמרו בנידון זה כל הדברים הכתובים שם רק יכתבו בקוצר בפנינו עדים ח"מ.

ביום חודש שנה פלוני לבריאת עולם למנין שאנו מונין פאן בפלוניית מתא דיתבא וכו'. אמר הבעל פב"פ פב"פ אני ממנה אותך פב"פ לשליח לתת לאשתי פב"פ את הגט שיקתוב פב"פ.

ובפנינו קיבל הבעל פב"פ על עצמו בחרם ובשבועת התורה שלא לבטל את הגט ולא את השליחות. והגט שכתבו פב"פ שעליו נעשה פב"פ שליח להולכה פאמור נכתב ונקתם בפלוניית מתא דיתבא וכו' ביום חודש שנה לבריאת עולם ועדיו חתומים בו פב"פ וכפ"פ ומה שראינו ושמענו ונעשה בפנינו כתבנו וחתמנו והכל שריר וקיים (כא) ויכתבו בתחילת ההרשאה את היום שעשהו לשליח (כב).

ואם עדי ההרשאה הם ג"כ עדי החתימה. יכתבו בההרשאה ונאנחנו הח"מ חתומים בו לעדים.

ואם עשה את השליח בביתו או בכפר. וא"א שיהיו העדים בעת כתיבת הגט.

אזי יכתבו בההרשאה בפנינו וכו' אמר הבעל פב"פ אני ממנה את פב"פ שיקתוב לגרש בו את אשתי פב"פ. ואת פב"פ וכפ"פ שיקתמו לעדים על הגט שיקתוב פב"פ לגרש בו את אשתי פב"פ.

ואת פב"פ לשליח לתת הגט לאשתי פב"פ ובפנינו קיבל על עצמו הבעל בחרם ובשבועת התורה שלא לבטל את הגט ולא את השליחות ומה שמענו וכתבנו וחתמנו והכל שריר וקיים.

ואם עשה לשלוחים את כל הנמצאים בעיר. וכנ"ל.

אזי יכתבו העדים בההרשאה כפי הלשון שהגיד. והיננו בפנינו וכו' אמר הבעל פב"פ אני ממנה את כל הנמצאים בעיר הזאת.

[אי פלוניית אם עשה זה בכפר או בעיר אחרת] שכל אחד מהם יכתוב גט לגרש בו את אשתי פב"פ וכל שנים מהם יחתמו גט לאשתי פב"פ וכל אחד מהם יתן הגט לאשתי פב"פ. וניתן לבאר אשר בשהעה"ד (כג) פשר אף אם לא יקבל עליו בח' ובשבועה שלא לבטל הגט והשליחות וכמ"ש בחיבורי שם.

ובאופן כזה. לא יכתבו זה בההרשאה: ביאור יאמר את שמה.

רק איזה סימנים מובהקים שידעו שמכונן לאשה זו. סגי ג"כ.

ולא גרע שם שהכל קוראים בו מסי' בעלמא. והוא יודע שב"ד יכתבו הגט כדיון.

ואף שפתיבו האחרונים שהמגרש לא יאמר להסופר איך לכתוב איזה אות או תיבה. כדי שלא יהא זה פקפידא.

היינו רק פשמצנה לו לכתוב פן. אבל הכא אינו מצנה לכתוב פן.

רק אומר שיכתוב לגרש את אשתי פב"ב. וכשמכנין הסופר לכתוב לשמה.

א"צ לחשוב את כל שמות שלה כפי שכתוב בגט. כי הוא צריך רק לחשוב שפותר לגרש האשה הזאת אשת המגרש הזה.

אבל לא בכל שמות שלה. ובאמת גם שם כתבו הפוסקים שאין זה רק מצד חומרא.

אבל מן הדין הוי כמראה מקום לו לפי שסבור המגרש שפן צריך לכתוב ואף דקיי"ל בגיטין (דף ס"ה) ובשו"ע סי' קמ"א סמ"ה דבאומר שיתן לה במקום פלוני הוי קפידא. שאני התם שיש בזה סברא דזילותא וכדומה וכמבואר בפוסקים.

וגם דשם א"ל זה בשעת השליחות. והרי לא עשהו לשליח רק למקום פלוני ולא למקום אחר.

והרי לענין בית ועלי' כתב שם הב"ש דלא הוי קפידא רק באומר אלא ע"ש. ורק שיש חולקים עליו בזה.

באשר עשהו שליח רק לבית ולא לעלי' ע"ש בפוסקים. אבל בנ"ד שאינו אומר לו בפירוש פשמצנהו לכתוב הגט שיכתוב פן בגט.

בנדאי אינו קפידא. ורק שרוצה להזכירה.

ויזכיר שמה כפי שקורא אותה תדיר ונדמי להא דגיטין (ד' ס"ה) באומר הרי היא במקום פלוני ונמצאת במקום אחר דהוי כמראה מקום ומותר ליתן לה שם הגט: (טו) באשר מזדמן הרבה פעמים שאינו יודע שם חותנו פראוי.

לזה נכון שלא לכתבו כלל ולסמוך עמ"ש בשו"ע סי' קכ"ט סי"ט שאם השמיטו שם אבי האשה פשר. וכתבו שם האחרונים שאם נסתפקו בשם האב נכון שלא לכתבו כלל.

ואף שכתבו הרדב"ז והנוב"ת סי' קי"ג דזה שיהי רק בגט הניתן מיד המגרש להאשה. אבל ע"י שליח שאין כותבים מקום עמידת האשה יש לחוש בזה דלא הוי מוכח מתוכו דהא יש הרבה נשים הנקראות בשם זה.

מ"מ נלע"ד שאצלנו שיש חרגמ"ה שלא לישא ב' נשים הוי שפיר מוכח מתוכו. ואף דלעיל אות ד' כתבנו שלכתחילה יש לצאת ידי דעת הסוברים שיש לחוש לאשה אחרת אף בזה"ז.

מ"מ היכא שיש לחוש שיופסל הגט עי"ז אין לחוש לזה. וגם דזה נדאי לא שכיח שיהיו לו ב' נשים ושתייהן בשם אחד.

והוי מיעוטא דמיעוטא דנדאי ל"ח לה. גם בלא"ה כתב הנו"ב שם שבשעה"ד יש להקל: (טז) לכאורה י"ל שצריך לתת לה תיכף הגט.

כי אח"כ אם יצא קול נשמת במלחמה ולא יהי בירור גמור. לא יוכלו לתת לה הגט פדי שלא להצריכה פרוז לכהונה אם יתברר אח"כ נשמת.

וכעין הך דאיתא ביבמות (נ"ד קי"ט ע"ב). אף ז"א דהתם דרוב פנים הם של קיימא.

לזה חיישינן שא"צ תליצה. אבל בנ"ד אדרבא הרי יש לו חזקת חיים.

ואף בהניחו חולה קיי"ל בגיטין (נ"ד כ"ח) שנותנו בחזקת קיים. ול"ח נשוא מת ותצטרף פרוז לכהונה.

ואף בנפל למים שאין להם סוף או בגוסס וכדומה שרובן למיתה כתבו המהרי"ט ח"א ר"ס ס"ו ובשו"ת לקחם רב סי' ל"ג שאין חוששין בגט להצרכת פרוז לכהונה וע' שו"ת ברית אברהם סי' ס"ד ויש להאריך בענין זה.

אבל העיקר הוא כנ"ל. ולזה אם יש לחוש שאח"כ יחזור אחד מהם ולא ינשאו זה לזה.

כולים להשהות נתינת הגט עד שיראו שיש חשש עיגון: (יז) אף דקיי"ל דלא חיישינן למיתה. בכ"ז יש לחוש לכתחילה שלא לעגן בת ישראל.

וגם דנשוא יקרה סיבה אחרת דנשוא יסעו למקום רחוק או לא ירצו לכתוב ולחתום הגט. או שייחלו ולא יוכלו לכתוב ולחתום וכדומה.

ותרי מיעוטי מצטרפי לרובא פדאיתא בקידושין (נ"ד ע"ג). ולזה נכון למהר לכתוב הגט: (יח) פן מפורש באה"ע סימן קכ"ז ס"ו וע"ש באחרונים לענין דייעבד: (יט) פן קיי"ל בסי' קכ"ח ס"ב ובשו"ת הלק"ט ושבות יעקב סי' נאף שי"א לכתוב העומדת.

בכל זה העיקר שלא לכתוב: (כ) אף שכתבו האחרונים שאין לשנות לשון ההרשאה שפוסקים. בכ"ז בנ"ד שהקרח לשנות הלשון אין בזה חשש: (כא) זה פשוט פי נ"מ לענין ביטול השליחות או חזרה מהשליחות וכדומה: (כב) כ"כ בגט מקושר: (כג) כ"ה בשו"ת ב"ח הישועות סי' ק"ב ושו"ת גאוני בתראיאם אין פנאי.

(כד) יאמר להסופר והעדים כתבו וחתמו ותנו גט לאשתי פב"פ, (כה) ואם הנה נחפז מאוד. יאמר להם כתבי גט לאשתי פב"פ.

וכשר ג"כ. ואח"כ יכתבו ויחתמו הגט (כו) ולשליח יעשו את הסופר.

ואם אינם רוצים למסור תיקף הגט להאשה וכמש"ל. (כז) יעשו כתב.

בפנינו ב"ד ח"מ ביום הודש שנה ומקום פלוני אמר פב"פ לפב"פ ופב"פ ופב"פ כתבו וחתמו ותנו גט לאשתי פב"פ. ופב"פ כתב את הגט, ופב"פ ופב"פ חתמו עליו (כח) וקיבל פב"פ הנזכר למעלה על עצמו שהיא יתן את הגט לפב"פ הנזכרת למעלה.

ומה ששמענו וראינו כתבנו וחתמנו והפל שריר וקיים. ואם אין ב"ד בשעת מעשה רק אותם השלשה שא"ל כתבו גט לאשתי פב"פ (כט) אזי יכתבו אותם העדים שחתמו על הגט.

ביום הודש שנה ומקום פלוני בא פב"פ לפנינו הח"מ ולפני פב"פ. יאמר לכולנו כתבו וחתמו ותנו גט לאשתי פב"פ.

וְאַנְחָנוּ קִבְּלָנוּ שְׁלִיחוֹתוֹ וְכָתַב פּב"פ אֶת הַגֵּט וְאַנְחָנוּ ח"מ חֲתָמָנוּ עָלָיו לְעֵדִים. בְּיוֹם חֲנֻדָּשׁ שָׁנָה וּמְקוֹם פְּלוּנִי.

וְעַתָּה קִיבֵּל עַל עֲצָמוֹ פּב"פ הַגְּזֵרָה לְמַעַלְהָ לְתַת אֶת הַגֵּט לְהַאֲשִׁיחַ פּב"פ הַגְּזֵרָה לְמַעַלְהָ. וּמָה שֶׁשָּׁמַעְנוּ וְנַעֲשֶׂה בְּפָנֵינוּ כְּתַבְנוּ וְחֲתָמָנוּ וְזֶהוּ דְרָךְ קְצָרָה מְאוֹד: וְאִם אֵין לוֹ בְּנִים וְחוֹשָׁשִׁים לְחֻלְיָהּ.

אֲזִי הִסְתַּרְתִּי לְתַת הַגֵּט בְּלִי אִיחֹר, אֲךָ קוֹדֵם הַגְּזֵרָה (ל) תִּקְבַּל הַאֲשִׁיחַ עָלֶיךָ בְּחֶרֶם וּבְשִׁבוּעָה לְפָנַי ב"ד שְׁלֵא תִינָשָׂא לְאִישׁ אַחֵר מִשָּׁךְ שְׁתֵּי שָׁנִים. וְשָׂאם יָבֹא בְּעֵלְהָ בְּתוֹךְ מִשָּׁךְ זֶה תִינָשָׂא לוֹ.

וְעַ' בְּסֹדֵר הַגֵּט אוֹת ל"ח. אֲכֵן אִם הוּא פֶהוּ וְאֵין לוֹ בְּנִים צָרִיךְ לְהוֹסִיף בְּאַמִּירְתוֹ לְהַשְׁלִיחַ (לֹא) וְהָרְשׁוֹת בְּיָדְךָ לְהַטִּיל תְּנַאי בְּשְׁלִיחוֹתְךָ.

וְאִם עוֹשֶׂהוּ לְשְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפָנָיו. יֹאמֵר זֶה בְּלִשׁוֹן גִּסְתָּר.

וְהָרְשׁוֹת בְּיָדוֹ לְהַטִּיל תְּנַאי בְּשְׁלִיחוֹתוֹ וּכְשֶׁעוֹשֶׂה אֶת הַנְּמַצָּאִים בְּעִיר לְשְׁלוֹחִים כְּנ"ל. אֲזִי יֹאמֵר וְכָל אֶחָד מֵהֶם יִתֵּן אֶת הַגֵּט לְאִשְׁתִּי פּב"פ וְיִוָּכַל לְהַטִּיל תְּנַאי בְּשְׁלִיחוֹתוֹ וְיִכְתְּבוּ בְּהַרְשָׁאָה שְׂאֵמֵר לוֹ שְׁיִוָּכַל לְהַטִּיל תְּנַאי בְּשְׁלִיחוֹתוֹ.

וּבְאִפְסוֹן כְּזֶה יִוָּכַל הַשְׁלִיחַ לְתַת אֶת הַגֵּט לְהַאֲשִׁיחַ (לִב) עַל תְּנַאי אִם לֹא יָבֹא הַבַּעַל לְבֵיתוֹ תוֹךְ שְׁתֵּי שָׁנִים. וְאִם יָבֹא תוֹךְ שְׁתֵּי שָׁנִים תִּתְּבַטֵּל שְׁלִיחוֹתוֹ וְנִתְּנָתוֹ אֲבָל גּוֹף הַגֵּט לֹא יִתְּבַטֵּל.

כִּי הֵלֵא אֵין הַשְׁלִיחַ יְכוֹל לְבַטֵּל הַגֵּט. וְיֹאמֵר בְּלִשׁוֹן זֶה.

ה"ז גִּיטָךְ וְהַתְּקַבְּלִי גִיטָךְ זֶה שֶׁשָּׁלַח לְךָ בְּעֵלְךָ פּב"פ וְבוֹ תִהִי מְגוֹרְשֶׁת מִמֶּנּוּ מִעַכְשָׁיו וְהָרִי אֶת מוֹתֶרְתְּ לְכָל אֶדָם עַל מְנַת שְׂאֵם לֹא יִתְּרָאָה בְּעֵלְךָ פּב"פ מִהַיּוֹם עַד כְּלוֹת שְׁתֵּי שָׁנִים לְפָנַי פּב"פ וּפּב"פ יִהְיֶה גֵט מִעַכְשָׁיו.

וְאִם יִתְּרָאָה לְפָנֶיךָ בְּתוֹךְ מִשָּׁךְ שְׁתֵּי שָׁנִים מִהַיּוֹם. אֲזִי תִתְּבַטֵּל נְתִינָתִי כְּעַת לְשֵׁם גְּרוּשִׁין (לֵג) רַק יִהְיֶה גֵט זֶה פְּקֻדוֹן בְּיָדְךָ וְתִשְׁיָבֶהוּ לִי אֲזִי בְּיָאוֹר סִי מ"ד וְרַד"כ בֵּית י"ט (כֵּד) מְשֻׁנָּה בְּגִיטִין (דָּף ס"ו).

וְאֲךָ דָּשָׁם אֵיתָא כְּתַבוּ. בְּכ"ז צ"ל גַּם חֲתָמוּ עַ' בְּפוֹסְקִים סִי ק"כ: (כֵּה) מְשֻׁנָּה בְּגִיטִין (דָּף ס"ה ע"ב): (כּו) עַ' אַה"ע סִי ק"כ ס"ח בַּח"מ וּב"ש וּר"ס קמ"ב וּבְאַחֲרוֹנִים שָׁם: (כז) זֶה נִכּוֹן כְּדִי שְׁלֵא יָבֹא הַדְּבָר לִידֵי שְׁכַחָה בְּאִיזָה פְּרָט.

וְשְׁלֵא יִצְטָרְכוּ לְחַפְּשׁ אַח"כ אַחֲרֵי הָעֵדִים. אֲבָל בְּלֹא הֶכִי א"צ לְכו"ה פִּינּוֹן שְׁהַעֲדִים לְפָנֵינוּ וְהַגֵּט גּוֹתְנִים תִּיקָף אַחֵר כְּתִיבָה אֵין בְּזֶה שׁוּם חֲשׂוֹשׁ: (כח) בְּסוֹה"ג הַשְּׁנִי סכ"ו כְּתַב שְׁהַשְׁלִיחַ יֹאמֵר שְׁמַקְבֵּל הַשְׁלִיחוֹת בְּלִבְךָ שְׁלָם.

וּקְצַת אַחֲרוֹנִים כְּתַבוּ שָׁם שְׁהוּא ט"ס דְּבַש"ע סִי קמ"א סכ"ו כְּתוּב זֶה שְׁהַמְשַׁלַּח יֹאמֵר כֵּן וְע"ש בַּפ"ת. וְלַעֲנ"ד צְדָקוֹ דְּבָרֵי סוֹה"ג.

דְּהָא וְדָאִי אִם הַשְׁלִיחַ אֵינוֹ רוֹצֶה לְקַבֵּל הַשְׁלִיחוֹת. לֹא חָלָה הַשְׁלִיחוֹת.

וְלְכַאוּרָה נִרְאָה שְׂאֵף אִם אַח"כ יִתְּרָאָה הַשְׁלִיחַ לֹא יוֹעִיל. דְּכֵינּוֹן שְׁמַתְחִלָּה לֹא נִתְּרָצָה.

בְּטֵלָה וְשְׁלִיחוֹתוֹ. וְאִם דְּקִי"ל בְּש"ס וּפּוֹסְקִים שְׂיָכוּל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפָנָיו.
הֵינּוּ הֵיכָא שְׁעֵשְׂעָה שְׁמוֹדִיעִים זֶה לְשְׁלִיחַ מִתְרַצָּה. אֲבָל פְּשֵׁלֵא נִתְרַצָּה בְּטֵלָה הַשְּׁלִיחוֹת.
וּלְפ"ז צ"ע טוֹבָא לָמָּה לֹא נִתְבָּאֵר בְּנוֹסַח הַהֲרַשָּׁאָה שְׁהַשְּׁלִיחַ קִיבֵל הַשְּׁלִיחוֹת. וְא"ל דְּכִינּוּ
שְׁהַשְּׁלִיחַ מְבִיא הֵגֵט וְהַהֲרַשָּׁאָה.

הַרִי חֲזִינּוּ שְׁמִקְבֵּל הַשְּׁלִיחוֹת. דְּזֵה אֵינּוּ דְּמִפְּלֵ מְקוּם יֵשׁ לְחוּשׁ.
שְׁמִתְחַלָּה לֹא נִתְרַצָּה וְאִם כ"פ נִתְרַצָּה. אֲכַן הָעֵינְקֵר דְּאִף שְׁלֵא קִיבֵל שְׁלִיחוֹתוֹ אוֹ שְׁחִזֵּר
מִשְׁלִיחוֹתוֹ.

מ"מ יָכוּל אִם כ"פ לְקַבֵּל עוֹד הַפְּעַם אֶת הַשְּׁלִיחוֹת. דְּהָא חֲזִינּוּ שְׂיָכוּל לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ אִף בְּלֹא
דַּעַת הַבַּע"ד הֵיכָא שְׂיִדוּעַ שֶׁהַבַּע"ד רוֹצֵה בְּזֵה מְשׁוּם שְׂזָכוּת הוּא לוֹ.

וְזָכִיָּה הָיָה מִטַּעַם שְׁלִיחוֹת. וְלָזֶה סָגִי כְּשֶׁעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפָנָיו.

דְּכִינּוּ דְּחֲזִינּוּ שְׁרוּצָה בְּזֵה. יָכוּל הַשְּׁלִיחַ לַעֲשׂוֹת זֶה אַחֵר כִּי מִצַּד זְכוּת דְּהָיָה כְּשֶׁשְׁלִיחוֹת.
וְכַעֲיִן זֶה פֶּתַח הַמְּבִי"ט ח"א א"ס קצ"ה שְׁאֵם א"ל הַבַּעַל שְׂיַעֲשֶׂה בְּגֵט זֶה מֵה שְׂיִרְצָה. יוֹכֵל
לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ לְמִסְרוֹ לְאִשְׁתּוֹ.

וְא"כ אִף שְׁלֵא נִתְרַצָּה בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה לְקַבֵּל הַשְּׁלִיחוֹת. מ"מ רְצוֹן הַבַּעַל עוֹמֵד בְּמִקוּמוֹ
וְשִׁפִּיר יוֹכֵל אִם כ"פ לְחַזֵּר וְלְהִיּוֹת שְׁלִיחַ וְלָזֶה אֵין כּוֹתֵבִין בְּהַרְשָׁאָה שְׁקִיבֵל הַשְּׁלִיחוֹת.

דְּהָא בָּא לְפָנָיו עִם הֵגֵט וְרוֹצֵה לְהִיּוֹת שְׁלוּחוֹ. אֲכַן בְּנ"ד שְׁאֵמֵר לְשִׁלְשָׁתָן כְּתָבוּ וְחִתְמוּ
וְחָנוּ.

הַרִי קִבְּלוּ בְּנֵלָם שְׁלִיחוֹתוֹ לְכַתּוּב וְלְחַתּוּם וְלִיתָן. וְצָרִיכִים לְהַסְפִּים מִי יְהִי הַסּוֹפֵר וּמִי
יְהִי הָעֵדִים וּמִי יְהִי הַשְּׁלִיחַ וְאִם דְּעַל פִּי דִין יוֹכֵל לְהִיּוֹת כָּל אֶחָד מֵהֶם שְׁלִיחַ בִּינּוּ דְלֹא
אֵמֵר בְּנֵלְכֶם מ"מ צָרִיכִים לְבָאֵר הַדְּבָר שְׁאִישׁ זֶה קִיבֵל הַשְּׁלִיחוֹת: (כֵּט) הַטַּעַם בְּזֵה דְּהָא
קִי"ל שְׁעֵדִי הֵגֵט יְכוּלִים לְהִיּוֹת עַדִי הַרְשָׁאָה ג"כ.

וְא"כ שִׁפִּיר יְכוּלִים לְחַתּוּם שְׁטֵר הַרְשָׁאָה. וְאִם שְׁגַם הֵם הָיוּ בְּכָלֵל שְׁלִיחוֹתוֹ.

מ"מ בִּינּוּ שְׁהֵם כְּבָר נִסְתַּלְקוּ מִשְׁלִיחוֹת זֶה. וְהַסּוֹפֵר קִיבֵל עָלָיו הַשְּׁלִיחוֹת.

שִׁפִּיר יוֹכֵלוּ לְחַתּוּם עַל הַהֲרַשָּׁאָה: (ל) ז"פ דְּשְׁבוּעָה וְח' חָל עַל דְּבָר שְׁאִינוּ בְּרִשׁוֹתוֹ כְּעַתָּה.
וְכַגּוֹן בְּנ"ד שְׁעַתָּה עוֹדְנָה א"א.

וְצָרִיךְ לְבָאֵר שְׁמִקְבֵּלָתָהּ עַל עֲצָמָה לִישָׂא אוֹתוֹ. דְּבִלֵּא"ה תּוֹכֵל לוֹמֵר שְׁלֵא תִינָשָׂא לְשׁוּם
אָדָם לְעוֹלָם.

וְזֵה לְחוּד לֹא מְהַיָּי. דְּאִפְשָׁר שְׁתַּנְּשָׂא לְאַחֵר קוֹדֵם שְׂיָכוּא בְּעֵלָה.

וּמִמִּילָא לֹא תּוֹכֵל לִינָשָׂא לְבַעֲלָה הַקּוֹדֵם. וּבְזֵה שְׁתַּנְּשָׂא לְאַחֵר י"ל שְׁאִינָה מְבַטְלָתָהּ
הַשְּׁבוּעָה בְּזֵה וְע' מְכוּת (דָּף ט"ז).

וּבִסָּה"ג שְׁם פֶּתַח שְׁצ"ל לְהַזוּג שְׁאִין הֵגֵט תְּלוּי בְּזֵה. וְהַטַּעַם כְּתָבוּ כְּפָה אַחֲרוֹנִים הוֹבָאוּ
בְּפ"ת ס' קמ"ה סק"ו דְּהָיָה כְּעִין עֲוֹבְדָא דְּמַהֲר"מ מְלוּבָלִין.

וְנִרְאָה דבנ"ד א"צ לְזַה פִּינּוֹן שְׁהַמְגֵרֵשׁ אֵינּוּ פָּאן. וְרַק מְהֵאֲשָׁה דוֹרְשִׁים זֶה.
וא"כ אין שְׁיָיְה לְחֹוֹשׁ דְּלִיְהוּי פִּגְט עַל תְּנַאי פִּינּוֹן שַׁב"ד מְטִילִין זֶה עַל הָאֲשָׁה. וְלֹא הַבְּעַל
אוֹ הַשְּׁלִיחַ.

ובסה"ג שָׁם אֵיירִי פִּשְׁהַבְּעַל וְהֵאֲשָׁה לְפָנֵינוּ. לְזַה יֵשׁ לְחֹוֹשׁ דְּהוּי פְתָנַאי: (לא) כ"כ
הכנה"ג באה"ע סי' קמ"ז וְהוּבָא בְּאַחְרוּנִים שָׁם.

וְזֶה לַעֲנִיד הַדְּרָךְ הַיּוֹמֵר נָכוֹן. אִיךָ יֵשׁ לְחֹוֹשׁ דְּכִינּוֹן שְׁהַמְגֵרֵשׁ יוֹדֵעַ שְׁרוּצִים לְגֵרֵשׁ עַל תְּנַאי.
וּבְאֲשֶׁר אָסוּר לַעֲשׂוֹת הַתְּנַאי מִקְוָדָם. עוֹשֶׂה כֵּן.

א"כ יֵשׁ לְחֹוֹשׁ דְּהוּי פִּגְלוּי דַּעַת שְׁרוּצָה דְּוָקָא עַל תְּנַאי. וְלְזַה פְתָבוּ הָאֲחֻרוּנִים לַעֲשׂוֹת
בְּאִנְפֵן אַחֵר.

אָכֵן לַפּמ"ש פָּאן שְׁיֵאֵמֵר שְׁיֻיכַל לְהַטִּיל תְּנַאי בְּשְׁלִיחוֹתוֹ וְלֹא בְּגוֹף הַגֵּט. אֵין פָּאן חֲשִׁישׁ.
דְּהָא הַגֵּט לֹא יִתְבַטֵּל עַכ"פ. רַק שְׁלִיחוֹתוֹ תִּתְבַטֵּל.

וּבְאַמַּת א"צ לְזַה גִּילוּי דַּעַת. דְּוָדַאי כָּל שְׁלִיחַ יוֹכַל לְהַתְנוּת בְּנִתְיַנַּת כָּל מַה שְׁיִחְפּוֹץ וְלֹא
מִיְקָרִי זֶה שְׁיֻנוּי בְּשְׁלִיחוֹתוֹ.

דְּהָא יְכוּל לְחַזְרוֹר בּוֹ מְשְׁלִיחוֹתוֹ. וְרַק חֲזַרְתּוֹ הִיא עַל תְּנַאי.

וְכֵן נָכוֹן. כְּדִי שְׁלֹא יִזְכָּירוּ קוֹדָם הַגֵּט שׁוּם עֲנִין תְּנַאי: (לב) בְּאַמַּת יוֹכַל לְהַטִּיל תְּנַאי אַחֵר
בְּנִתְיַנַּתוֹ.

פִּגְלוֹן ע"מ שְׁתַּמֵּן לוֹ כְּכֹלֹת שְׁתֵּי שָׁנִים פְּרוּטָה וְהוּא יִמְבַלָּה מִמֶּנָּה בְּרִצּוֹן לְפָנֵי פְלוּנִי וּפְלוּנִי.
נְאֻם לֹא תַתֵּן לוֹ בְּיוֹם הַהוּא.

וְאִיךָ אִם תַּתֵּן וְהוּא לֹא יִמְבַלָּה מִמֶּנָּה בְּרִצּוֹן לְפָנֵי פְלוּנִי וּפְלוּנִי. תִּתְבַטֵּל שְׁלִיחוֹתוֹ וּנְתִיבָתוֹ
זֹאת.

וְזֶה יוֹמֵר טוֹב כְּדִי שְׁלֹא לְהַזְכִּיר כָּלֵל בְּהַתְּנַאי אֶת הַבְּעַל. וְגַם שְׁלֹא יִצְטָרֵךְ לְבָרֵר אִם בָּא
אִם לֹא בָּא.

וּכְשִׁיגִיעַ הַזְּמַן וְהַבְּעַל יָבוֹא. לֹא יִקַּח מִמֶּנָּה הַפְּרוּטָה.

וְתִתְבַטֵּל שְׁלִיחוֹתוֹ. אִיךָ ק' לְתַלּוֹת הַדְּבָר בְּדַעַת אַחֵר.

כִּי אוֹלֵי תְּבַקֵּשׁ אֲזַי אֶת הַשְּׁלִיחַ וְיִמְבַל בְּרִצּוֹן כְּדִי שְׁתַּהַיְי מְגוֹרֶשֶׁת. אֲבָל יְכוּלִים לְתַלּוֹת זֶה
בְּדַעַת הָרַב אוֹ הַשְּׁלִיחַ ב"ד שְׁבִנְדַאי לֹא יַעֲשֶׂה נְגִיד דַּעַת ב"ד: (ג) כְּתַבְתִּי כֵּן בְּאֲשֶׁר א"א
שְׁיֵאֵמֵר שְׁתִּתְבַטֵּל שְׁלִיחוֹתוֹ דְּכִינּוֹן שְׁכָבֵר קִיבַל שְׁלִיחוֹת הַבְּעַל.

אִיךָ יֵאֵמֵר בְּשְׁלִיחוֹתוֹ וְאִיךָ אִם אֵינְנוּ פֹהֵן רַק שְׁיֵרָא שְׁאֲשֵׁתוֹ לֹא תִרְצָה לְהַנְשֵׂא לוֹ אִיךָ
שְׁתִּמְקַבֵּל ע"ע בְּחֵרֵם וּבְשִׁבּוּעָה. אֲזַי יוֹכְלוּ ג"כ לַעֲשׂוֹת כַּנ"ל.

(ד) וְגַם אֲפָשֶׁר שְׁבַעַת שְׁהַשְּׁלִיחַ מְקַבֵּל אֶת שְׁלִיחוֹתוֹ בְּפָנֵי הַבְּעַל (לָהּ) יֵאֵמֵר לְבַעַל אִם
לֹא תִשׁוּב לְעִירְנוּ וְיִגִּידוּ פו"פ ב"ד שְׁלֹא רָאוּ אוֹתָהּ בְּתוֹךְ מְשַׁךְ שְׁתֵּי שָׁנִים מֵהַיּוֹם אֲזַי
אֲנִי מְקַבֵּל שְׁלִיחוֹתָהּ לְגֵרֵשׁ אֶת אֲשֶׁתָּהּ פב"פ.

ואם נגידו פו"פ בב"ד שראו אותה תוף שתי שנים מהיום אזי אינני מקבל שליחותך לגרש את אשתך פב"פ (לו) ובאופן זה יוכל השליח למסור הגט להאשה סתם. ואח"כ פָּרְשׁוּ לָהּ ב"ד שְׁאֲסוּר לָהּ לִינָשׂא רַק כְּשִׁיעֲבָרוּ שְׁתֵּי שָׁנִים (לז) ונגידו פלוני ופלוני שלא ראוהו בתוף משהו זה.

(לח) וצריך לתלות הדבר בשני אנשים יראי ד' שלא ישקרו (לט) וגם שלא יהיו זקנים. פי יש לחוש למיתה ח"ו.

ואם עשה הבעל את השליח שלא בפניו יוכל השליח להגיד זה בפשה שמקבל עליו השליחות ובאופן כזה צריך לבאר בההרשאה שהשליח קיבל השליחות עליו על תנאי זה. אף זה דבר קשה לאנשים פשוטים.

ורק כשנעשה לפני ב"ד מומחה אפשר לעשות כן. ויותר טוב לעשות כמש"ל.

ועוד יש עצה נכונה (מ) שהשליח יעשה שליח שני על תנאי. והשליח השני (מא) יתן הגט להאשה סתם.

וב"ד זנהירוה שלא תינשא עד שיתברר שנתקיים התנאי. ונכון שהשליח השני יודיע להאשה קודם נתינה שהוא נעשה שליח שני רק על תנאי.

ובאופן זה צריך להזכיר בציווי שנותן לשלוחו רשות לעשות שליח שני: ואם כבר הלך למלחמה והוא במקום רחוק ואין שם ב"ד שיעשה שם לפנייהם פראוי אזי יוכלו לשלוח לו ע"י פאסט (מב) מכתב שיכתבו בו כל האמור למעלה שממנה את פב"פ שיכתוב וכו' ופב"פ ופב"פ שיקתמו ופב"פ לשליח וכו' ככל הלשון המבואר למעלה.

ויסיפו בהכתב את לשון זה. (מג) גם ואני מצנה את כל אחד שיראה כתבי זה שישלחהו ע"י פאסט למי שירצה כדי שהלז יודיע להאנשים הנזכרים שיקיימו את שליחותי בכתיבת ונתינת גט לאשתי פב"פ.

ואת כ"ז אמרתי בפי בפירוש לפני עדים. ויניחו מקום שיכתוב שם את הזמן והמקום ויחתום את שמו עליו ויודיעוהו (מד) שיוכל לכתוב הזמן כפי מנין העכ"ם אם אינם יודעים שם איזה יום בחודש הוא לפי מנינינו פי אפשר שיאירע כן בשדה המלחמה.

(מה) וכן לחתום יוכל בכל כתב שהוא יכול. ואם הבעל אינו מבין בלה"ק.

יכתבו כל הכתב בשפת זארגאן. ואף בלשון אחר.

ואחר חתימתו. יכתבו.

בפנינו הח"מ (מו) אמר פב"פ בפיו את כל המבואר למעלה בנייר זה. וגם חתם א"ע בחתימת ידו ממש על כל הנ"ל.

ולרא' בעה"ח וכו'. וצריך להודיעם שיקתמו ע"ז שלשה שאינם קרובים זה לזה ולא להמגרש ולא להמתגרשת (מז) ואת הקיום יוכלו לכתוב ג"כ בלשון זארגאן פי אפשר שלא ימצאון שם אנשים המבינים בלה"ק.

ואם ידוע שאין האיש יכול לחתום שמו אזי ישלחו לשם הנספח שהזכרנו שצריך להגיד בלשון זארגאן פנ"ל. וישלחו כתב בלשון ההרשאה שכתבתי למעלה ויכתבו בפנינו ח"מ.

וְנִחַתְמוּ ע"ז שְׁלֵשָׁה אַנְשִׁים שְׂאִינָם קְרוּבִים לְהַמְתַּגְרָשִׁים וְלֹא זֶה לְזֶה: וּמִי שְׂרוּצָה לְזַכּוֹת אֶת הָאֲנָשִׁים הַנִּמְצָאִים בְּמִלְחָמָה שְׂיִכְלוּ לְגַרְשׁ נְשׁוֹתֵיהֶם יוּכַל לְכַתּוֹב לְמָקוֹם הַמְּלַחְמָה שְׂפָל הַרוּצָה לְגַרְשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ יְכַתּוֹב נֹסַח זֶה (מח) אֲלֵע דָּיָא יוּאס וְעֵלִין זַעְהֵן מִיַּן אוֹנְטֵעַר שְׂרִיפֵט וְיָאָם אִיךְ שְׂרִיב דָּא אוֹנְטֵעַר דְּיִזִּין שְׂרִיפֵט.

זֶאל יַעֲדֵעַר אִינֵעַר פֿון זַיָּא שְׂרִיבִין א גֵט צו גַעטִין מִיַּן ווייב פב"פ. און יַעֲדֵעַר עֲוֹיִי פֿון זַיָּי זְאָלִין חַתְמַעֲנֵעַן דְּעַם גֵט.

און יַעֲדֵעַר אִינֵעַר פֿון זַיָּא זֶאל אפ גַעבִין דְּעַם גֵט מִיַּן ווייב פב"פ וויא עַר וַיַּעַט וְעֵלִין אֲפִילוּ מִיט א תְּנַאי. און אִיךְ בָּעַט מַעַן זֶאל דָּאָס מוֹדִיעַ זַיָּין וועמען אִיךְ ווילט פְּדִי מַעַן זֶאל מַאכֵּן א גֵט פֿאַר מִיַּן ווייב.

וְהַרוּצָה לְגַרְשׁ יְחַתּוּם ע"ז בְּכָל פְּתָב שֶׁהוּא יְכוּל. וְתַחַת חֲתִימָתוֹ יְכַתְּבוּ נֹסַח זֶה.

בְּפָנֵי ח"מ בְּזִמְן וּמָקוֹם פְּלִינֵי אָמַר פב"פ אֲלֵע דָּיָא יוּאס וְעֵלִין זַעְהֵן וְכו' פְּנ"ל וּמַה שְׂשִׁמְעֵנוּ פְּתַבְנוּ וְחַתְמָנוּ וְהַפֵּל שְׂרִיר וְקַיִים. וְיִוְכְלוּ לְתַת פְּתָב זֶה כִּילוּ בְּלִשׁוֹן זְמַרְגָּאן ג"כ.

וְנִחַתְמוּ עַל פְּתָב זֶה שְׁלֵשָׁה אַנְשִׁים שְׂאִינָם קְרוּבִים לְהַמְתַּגְרָשִׁים. וְלֹא זֶה לְזֶה (מט) וְאָם זֶה שׁ אִינוּ יְכוּל לְחַתּוּם.

אִזִּי פְּתַבוּ לוֹ שְׂיֵאמַר בְּפִיו לְפָנֵי עֲדִים הַנִּסּוּחַ שֶׁהַזְּכָרְנוּ לְמַעַלָּה שְׂמַמְנָה אֶת כָּל יוֹשְׁבֵי עִיר פְּלוֹנִית וְכו'. יַעֲשׂוּ פְּתָב ע"ז שְׂבִפְנֵיהֶם אָמַר כֵּן.

וְכַפֵּי הַנִּסּוּחַ שֶׁנִּזְכָּר לְמַעַלָּה. וְיִתֵּר הַדְּבָרִים בְּזֶה מְבוֹאָר בְּחִיבּוּרֵי ח"א ס' פ"ט: וְנִימֵן לְבָאָר אֲשֶׁר בְּגוֹנוֹי שֶׁהַזְּכָרְנוּ שֶׁהַסּוֹפֵר יְהִי שְׁלִיחַ לְתַת הַגֵּט לְהַאֲשֶׁה הָרִי אִינוּ יְכוּל לֹאמַר בַּפ"נ וּבַפ"נ כַּתְּקַחז"ל.

לְכֵן נָכוֹן (נ) שְׂיִקְיָמוּ אֶת הַגֵּט ע"י עֲדֵי הַחֲתִימָה. וְלֹא יִצְטָרְכוּ לְהַגְדֵת בַּפ"נ וּבַפ"נ.

וְאָם הִיא בְּאֹפֶן שְׂכוֹתְבִים הַגֵּט שְׂיִתְנוּהוּ לָהּ לְאַחַר זְמַן וְכַמִּש"ל. וּבִשְׁעַת נְתִינָה לֹא יִהְיוּ עֲדִים לְקַיִים אֶת חֲתִימַת הָעֲדִים.

אִזִּי (נא) יֵאמַר הַשְּׁלִיחַ בַּפ"נ וּבַפ"נ. וְאִנִּי בְּעֲצָמֵי פְּתַבְתִּיו.

וְאָם יְהִי אִז עַד אֶחָד מִן הָעֲדִים יוּכְלוּ לְקַיִים אֶת הַגֵּט ע"י הַסּוֹפֵר וְהַעֲד. וְלֹא יִצְטָרְכוּ לֹאמַר בַּפ"נ וּבַפ"נ יִתֵּן ה' אֲשֶׁר בְּקְרוֹב יְהִי שְׁלוֹם בֵּין הָעַמִּים וּמִלְבְּנֵי הָאֲדִיר יר"ה יִגַּחַל הַנִּצְחָוִן בְּמִלְחָמוֹתָיו.

וְנִזְכָּה בְּקְרוֹב לְקִיּוֹם הַבְּטָחַת לֹא יִשְׂאוּ גוֹי אֶל גוֹי חָרָב. כְּנִפְשׁ הַפּוֹתֵב לְמַעַן תִּקְנֵת עֲגוּנוֹת: בְּיֵאוּר שְׂמַבְטֵל שְׂלִיחוֹתוֹ אַח"כ (לד) ז"פ שְׂיִכְוֹל הַשְּׁלִיחַ לַעֲשׂוֹת תְּנַאי בְּשְׂלִיחוֹתוֹ: (לה) כֵּן צ"ל שְׂיֵהָא הֵן קוֹדֵם לְלֵאוּ.

וְאִיךְ דְּאִימָא בְּגִיטִין (דף ע"ג) שְׂצָרִיךְ לֹאמַר מְקוֹדֵם אָם לֹא מְתִי פְּדִי שְׂלֵא לְהַתְּחִיל בְּפִוּרְעָנוּת. מ"מ בַּנ"ד שְׂאוּמַר רַק אָם לֹא יְבוֹא תוֹךְ.

שְׂתֵי שְׁנַיִם וְאִינוּ מְזַכֵּיר מִיָּתָה. אִין זֶה נִקְרָא הַקְּדַמַּת פּוּרְעָנוּת.

וכ"מ בסה"ג אות רל"ד וְשֶׁזָכִיר מִקְּנֻדָּם הָאֵן שֶׁיָּהָא גַט ע"ש. וּבְפָרֵט לִפְמִש"ל דְּהַשְׁלִיחַ יֵאמֵר כֵּן.

וְלֹא הִבְעֵל: (לו) הִנֵּה אֵף דְּבַמְתַּנָּה וּמְכָר וְדָאֵי שְׁצָרִיף הַמְקַבֵּל לְדַעַת אֶת הַתְּנָאֵי. דְּבִלֵּא"ה יוֹכֵל לֹאמֵר אַח"כ שְׂאֵם הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא עַל תְּנָאֵי לֹא הָיָה מְקַבֵּלוֹ כָּלֵל.

מ"מ בָּגַט אֲשֶׁה שְׁיִכּוּלִים לְגַרְשָׁה בַּע"כ וּא"צ דַּעַתָּה. יְכוּל לְתַת לָהּ סְתָם.

וְאֵף שְׁאֲצָלִינוּ אֲסוּר לְגַרְשׁ בַּע"כ. מ"מ בְּאֵפֹן כְּזֶה שְׂרִי כִּינּוּן שְׁמֻקְבֵּלֵת הַגַּט בְּרִצּוֹן.

וְהַתְּנָאֵי הוּא רַק כְּדֵי לְבַטֵּל הַגַּט. וּבְפָרֵט דְּהָכָא יְדוּעַ שְׁזָהוּ טוֹבֵת הָאֲשֶׁה שְׁלֵא תַתְּעַגּוּן: (לז) בְּרָאָה שְׁצָרִיף שְׁיִגִּדּוֹ הָאֲנָשִׁים בְּפָנָי ב"ד כְּדֵי שְׁיִתְּנוּ לָהּ אֶז הַיִּתֵּר לִינְשָׂא.

דְּכִינּוּן שְׁיֵשׁ תְּנָאֵי בְּגִיטָה. הָרִי הִיא עֲדִינּוּן בְּתוֹקֵת א"א.

וְלֹא מְהִנֵּי מַה שְׁיֵאמְרוּ לָהּ לְבַדָּה. וְאֵף בְּפָנָי עֲדִים י"ל דְּלִיקְהוּ עַד מְפִי עַד.

וְאֵף שְׁיֵשׁ לְדַחוּת. מ"מ צָרִיף שְׁיֵאמְרוּ בַּב"ד: (לח) דָּאֵף דְּקִי"ל בְּתַגִּיגָה (דף כ"ב) שְׁמֻקְבֵּלִין עֲדוּת מַע"ה הִינּוּ רַק דִּיעֵבַד.

אָבֵל לְכַתְּחִילָה לְמִסּוּר עֲדוּת צָרִיף לְהַזְהִיר לְמִסּוּר לִירָא ד'. וַע' פְּסָחִים (דף מ"ט ע"ב) וּבַסַּמ"ע סִי' ל"ד סַקֵּמ"א.

וּאֲכַמ"ל בְּזָה: (לט) וְאֵף דְּקִי"ל דַּל"ח לְמִיתָה וּמַכ"ש לְמִיתָה דְּתָרִי וְאֵף בְּזַקְנִים ע' בִּיבְמוֹת (דף כ"ו) וְגִיטִין (דף כ"ח). מ"מ יוֹתֵר נֶכּוֹן לְהַזְהִיר שְׁלֵא תְּבוֹא לִידֵי עֵיגוּן: (מ) ע' בְּאַתְרוּנִים בַּאֵה"ע סִי' קַמ"ד וּבִישׁוּעוֹת יַעֲקֹב שָׁם שְׁפָתְבוּ פִּמָּה דְּרָכִים וּבְכָל אֶחָד יֵשׁ חֲשָׁשׁ.

אָבֵל בְּדָרָף זֶה לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ שְׁנֵי אֵין שׁוּם חֲשָׁשׁ וּמַה שְׁעוֹשֶׂהוּ עַל תְּנָאֵי. אֵין בְּזָה שְׁיִנּוּי מַדְעַת הַמְשַׁלַּח.

דְּהָא אֵף שְׁתִּיבְטֵל שְׁלִיחוֹת הַשְּׁנֵי. מ"מ תְּשַׁאֲרַר שְׁלִיחוֹת הָרֵאשׁוֹן בְּמִקּוּמָה: (מא) ע"ל אוֹת ל"ו: (מב) זֶה מְבוֹנָאָר בְּחִיבּוּרֵי ח"א סִי' פ"ח פ"ט: (מג) הַטַּעַם כִּי יֵשׁ לְחֹזֵשׁ שְׁנַמְלָהּ אַח"כ שְׁלֵא לְשַׁלּוֹחַ הַפְּתָב ע' חִיבּוּרֵי שָׁם: (מד) דְּזָה נְאָמָר בְּכָל לְשׁוֹן וַע' ח"מ סִי' מ"ג: (מה) דְּהָא מְדִינָא סָגִי אֵף בְּסִימָן כְּדֵאִיתָא בְּגִיטִין (דף ל"ו) וּבַב"ב (דף קס"ב).

וְרַק בְּעֲדִים תִּיקְנוּ שְׁיִפְרָשׁוּ שְׁמוֹתָם. וְגַם בָּגַט כְּשֶׁר מְדִינָא בְּכָל כְּתָב וְלְשׁוֹן ע' אַה"ע סִי' קכ"ו: (מו) בַּשַּׁע"ד אֵין זֶה לַעֲיַפּוּבָא כַּמ"ש בְּחִיבּוּרֵי שָׁם: (מז) אֵף דְּמַזָּה מוֹכַח שְׁאִינָם בְּנֵי תוֹרָה.

מ"מ כְּשֶׁרִים לְקַיִים חֲתִימָתוֹ וְאֲמִירָתוֹ. וְאֵף דְּבַח"מ סִי' מ"ו ס"ג כְּתָבוּ הָאֲתְרוּנִים דָּאֵף בְּקִיּוּם בְּעֵינָן שְׁיָהָא אֶחָד גְּמִיר.

מ"מ בַּכְּנֵה"ג שָׁם לֹא מְשַׁמֵּעַ כֵּן. וַע"כ"פ בַּנ"ד הָרִי אֵינָם גְּרוּעִים מְעַדִּים: (מח) ע' חִיבּוּרֵי ח"א סִי' פ"ט: (מט) ע"ש וּמוֹכֵן שְׁהַפֵּל אֶחָד כִּינּוּן שְׁמַעֲדִים עֲדִים ע"ז: (נ) כְּדֵאִיתָא בְּגִיטִין (דף ט"ו) דְּבְקִיּוּם הַגַּט סָגִי וּא"צ לֹאמֵר בַּפ"נ וּבַפ"נ: (נא) ע' בַּאֵה"ע ר"ס קַמ"ב בְּאַתְרוּנִים שְׁנַחֲלָקוּ כְּשֶׁהַשְׁלִיחַ הוּא הַסּוֹפֵר אִם יְכוּל לֹאמֵר בַּפ"נ וּבַפ"נ.

וְהִרְדָּב"ז סִימָן שֵׁנ"ט פָּתַב שְׂאָם אָמַר אֲנִי פְתַבְתִּיו וּבִפ"נ כְּשֶׁר. וּשְׂאָר אֲתֵרוּנִים תִּלְקוּ
עָלָיו שֵׁם דְּהַנִּי שִׁינּוּי מְלִשׁוֹן תַּק"ח.

וְלִזְה לְדַעְתִּי נִכּוֹן לֹמַר בִּפ"נ וּבִפ"נ וְאֲנִי פְתַבְתִּיו פְּדִי שְׂלֵא יִהְיֶה נִרְאָה כְּשִׁקָּר שְׂאוֹמַר
בִּפ"נ. וּבְאֵמֶת פְּתַבוּ בְּעֵצְמוֹ.

וְגַם לֹא יִשְׁנֶה מְלִשׁוֹן תַּק"ח: